Parte II 112 2.

THEOREMATA.

MARCI ANTONII ZIMARAE

Sancti Petrinatis, Philosophi Solertissimi Theoremata, seu memorabilium propositionum limitationes. Cum additionibus ab ipso authore post primam impressionem factis, quas sub hoc signo * nouiter reperies. ad Illustrissimum Ferdinandum Sanseuerinum Salernitanorum Principem.

INDEX OMNIVM THEOREMATVM AC PROPOSITIONVM notabilium secundum Alphabeti ordinem.

VENETIIS. M. D. XXXIX.

ILLVSTRISSIMO FERDINANDO SANSEVERINO
SALERNI PRINCIPI.

Octauianus Scottus Secundus Salutem.

ARCVS *Antonius Zimara, Illustrissime* PRINCEPS *inter philosophos nostrorũ temporum non ultimo loco habitus, tuiq; in primis studiosissimus, dum in humanis ageret, magnum, nec minus utilem laborem impendit in declarandis nonnullis in philosophia uulgatis quidem sed obscuris maleq; intellectis propositionibus, librumq; impressum sub Theorematum titulo, tuo nomini, ꝙ ex eius Epistola in primo limine libri apposita apparet, dedicauit. Postea uero quàm ille Liber impressus iam in manus omnium uenit, ut est hominum ingenium quottidie solertius, matura iam ætate qua omnia uel inuenta meliora fieri, uel pulcriora solent inueniri: multa ijs, quæ prius scripserat addidit, præclara quidem nec minoris utilitatis quàm priora illa fuissent. Hæc ego quum prælo nostro cudenda in lucemq; ad communem omnium philosophantium utilitatem essent proferenda, sub tuo nomine in uulgus exire uolui. Vt enim nulli magis Principum uirorum quàm tibi, qui semper Philosophos Excellentissimos amasti & subleuasti hæc conueniunt: ita nemini magis iure debentur quàm tibi, cui Zimara pater suos priores labores dicauerat, ac Zimara filius hos posteriores dicari a me postulauit. Hic est Theophilus Marci Antonij filius, a quo ego hæc scripta accepi, iuuenis egregio ingenio præditus, & in studijs philosophiæ optimi nominis & spei, qui cum te non minus quàm olim pater suus, in præsentia colat atq; obseruet, non indignus est quin abs te etiam diligatur. Ipsa igitur hæc scripta* PRINCEPS *Illustrissime omni iure iam tua, ne asperneris: & quòd humanitatis & authoritatis tuæ est, ea ab inuidorum latratibus & obtrectatione protege, meq; tibi deditissimum Ama. Vale.*

Philocali Troiani ad Lectores.

Quotquot Aristoteles sacri monumenta laboris
Scripserat: in tenebris delituere diu.
Vidit, & indoluit Zimara hic, sophiæq; parentem
Illustrans: rudibus consulit ingenijs.
Intentata alijs, & tot dubitata per annos.
Hoc duce: sunt medio splendidiora die.
Quis Marcum similem non dicat Apollinis? atras
Ille oculis tenebras excutit: hic animis.

¶ Vt sine tuo labore quę in hoc opere studiose Lector Propositiones habentur cognoscere valeas, Titulos earum fm Alphabeticum ordinem apposui/necnon in qua facultate huiusmodi propositiones/quoue Libro scribantur adnotare perplacuit.

Vt possis studiose Lector facilius inuenire materias in presenti opere pertractatas: ꝛ cõclusiones, ac distinctiones absq; labore memorię mandare / Repertorium hoc sm Alphabeticum ordinem adnotare constitui, Theorematum siue Propositionũ numero in quo continentur hęc apposito.

TABVLA

De litera. B.

De litera. C.

¶De litera. T.

¶De litera. V.

FINIS.

I

MARCI ANTONII ZIMARAE SANCTI PETRINATIS PHILOSOPHI SOLERTISSIMI LIMITATIONES PROPOSITIONVM FAMOSARVM, SIVE THEOREMATA.

A D

Propõ p°. ℭ Actus est ratio intelligendi τ cognoscẽdi.

Umitur ista propositio ex.9.primę phię.tex.cõ.20.vbi incipit textus. [Intelliguntur aũt dia grãmata actu] vbi aduerte ꝙ quum actus τ potẽtia (vt dicit Cõmen.p̊ de aia.cõ.6.)sint differentię entis valde opposite τ circuit omne genus.τ qa oppositoꝝ opposite sunt ꝓprietates:sicut actus est ratio cognoscẽdi,sic potentia est ratio occultationis.ex quo infero ꝙ intelligibilitas nõ est passio per se prio cõpetens enti sub rõne qua ens:sicut Scotus quãdoqꝫ opinatus est: sꝫ est passio ꝑ se primo cõpetens enti in actu,quatenus est in actu:nam stat aliqd ſm se participare rõnem entis: qḋ tñ ſm se non participat rõnem intelligibilitatis,qḋ ostẽditur de prima mã,quę ſm se cõsiderata est ens: vt clarissime deduci põt ex his quę hꝫ Phs p̊ physi.tex.cõ.79.vbi ponit dr̃iam inter essentiã mãę ſm se, τ ipsaꝫ priuationẽ:quã differẽtiã ignorauit Plato: τ ex hoc nõ distinxit inter mãm τ priuationem:nam mã est ens,τ est ꝓpiꝫ subam aliqualr̃:sꝫ priuatio est nõ ens per se. vnde Cõmen. ibi in ꝯto inquit,ꝙ priuatio nõ est accidens nedum vt sit suba : pꝫ aũt ꝙ ibi cõparatur nuda essentia mãę ad priuationẽ. ℭ Et ꝯfirmatur,qa Cõmen.in p̊ cap.ḋ suba orbis. ponit differẽtiam inter mãm τ potẽtiam mãę,penes hoc ꝙ mã est de numero entium ꝑ se,sed potẽtia est de numero entiũ ad alteꝝ,vbi nuda essentia mãę cõparatur ad ipsam potẽtiam. Nec obstat si dicaẽ ꝙ materia nõ est ens ꝑ se,sꝫ per formã:qa lꝫ mã non sit,nec esse possit naliter in effectu seu ĩ actu sine forma:qa (vt scribit Cõmen.in.2.phy.cõ.12.) sequeretur ꝙ illud qḋ nõ est in actu esset in actu:tñ entitas formę nõ est causa entitatis mãę,sꝫ est diuersa ab illa,mã igitur ꝑ ꝓpriaꝫ rõnem includit rõnem entis:tñ ꝑ ꝓpriam rõnem nõ est prio cognoscibilis.sicut colligiẽ de mẽte Phi.7.meta. tex.cõ.35.vbi hꝫ ꝙ mã ſm se est ignota.τ p̊ phy.t.c.69. subiecta (inquit) natura scibilis est ꝑ analogiam.vbi Cõmen.reddit cãm dicens.ista natura subiecta subię non põt intelligi ꝑ se,quum nõ sit aliqd in actu habẽs qdditatem ℭ Ex quibus ꝯbis elicitur primo ꝙ non qlibet actus est rõ intelligendi:actus eñi subsistẽtię siue hypostaticus q est ipsius singularis nõ est prima ratio intelligibilitatis: sicut opinati sunt noiales,q posuerũt singulare esse prio cognitũ ab intellectu : qḋ tñ in via peripateticoꝝ locũ non hꝫ:nam vt recitat Cõmen.in.3.de aia.cõ.36.ex sententia Auẽpacis sunt magna difficultas veꝝ intellectus intelligat singulare. τ Arist.in.3.de aia.t.c.9.τ expositores multũ laborant in declarãdo modũ quo intellectus intelligit singulare.Similr̃ etiã actus entitatiuus quẽ posuit Hẽricus de gandauo,τ Scotus post ipsum,non est prima ratio intelligẽdi si dabilis est talis actus:nam mã ſm ipsos ꝑ se est in actu entitatiuo:τ tamẽ non est ſm se intelligibilis. Similr̃ etiã intelligibilitas non insequitur actũ mediũ inter purã potẽtiam τ actum purum:nã orbis ſm Auer.in libro de suba orbis,est quędaꝫ nã media inter purã potẽtiaꝫ τ actũ purum:τ dicitur mã in actu τ subm:τ tamẽ non est ꝑ se intelligibilis,nec habet de se rõnem intellectam in actu. vt dicit Cõmen. p̊ cęli. cõ.95. Orbis eñi seclusa intelligentia nõ est natura cõposita ex mã τ forma,nec de se est prin͞m alicuꝰ operationis qua mediãte cognosci possit. ℭ Actus igiẽ qui est forma τ qdditas,τ est per se prin͞m operationis, est ratio ꝑ se prima intelligibilitatis:forma eniꝫ (vt inqt Cõmen.p̊ cęli.)est subiectuꝫ vniuersalitatis:τ vlẽ ſm Arist 2.de aia.t.c.60.est obiectũ intellectus,τ singulare ipsius sensus:hoc etiã hꝫ Auer.expresse in disputatione 6ª.in lib. destruc. in solõne 6ⁱ dubij : τ ideo forma a Phõ nũcupatur ratio:τ qḋ quid erat esse rei;ſm igitur regulã Arist. in p̊ posterioꝝ analeticoꝝ.i cap. de vlĩ,illa passio primo cõpetit alicui quę ita se habet ꝙ cuicũqꝫ cõpetit rõne eius cõpetit:τ ipso prio posito poniẽ:τ ipso primo remoto primo remoueẽ:sꝫ actus qui est qdditas posita rõne eius imediate poniẽ intelligibilitas,τ remota rõne eius qlibet alia rõne remanẽte remouetur:sicut patuit in exẽplo de prima mã, quę quũ non sit actus qui est qdditas,lꝫ ens sit:est tñ occulta qd formã aut ad habens formã:sicut scribit intellectus,τ nõ põt cognosci nisi per analogiam ad formã, aut ad habens formã.sicut scribit Cõmen in libro de suba orbis.τ in.12.meta.in cõ.14.qḋ quomodo sit intelligendum infra declarabo cũ de materia loquar.

B

Contra Scotum.

C

Contra nominales.

E

Tex. 11.

Propõ 2°. ℭ Actus est qui separat τ distinguit.

F

Propositio est Phi in 7° primę phię.tex.cõ.49.verum est principalr̃:nam etiã quãdoqꝫ aliqua distinguũtur non solũ per formas,verũetiam τ per mãs : τ lꝫ mã nõ sit prima ratio distinguendi:põt tamẽ esse vt stat sub forma esse distinctiua:dr̃tur enim mãę ꝓprię sicut τ formę ꝓprię.vnde mã prima in se ꝯsiderata nõ est distinctionis prin͞m:in fundamẽto eñi nãę nihil est distinctũ.vt pꝫ p̊ meta͞ꝫ ſm trãslationẽ arabicã,in tex.cõ.17.materia aũt 2ª põt esse distinctiua:τ hoc trahit a forma si bene ꝯsideras. τ ꝓ hoc vide.8.meta. t.c.11.τ 12° meta.t.c.27. ℭ Amplius aũt ꝓpositio vera est in suppositis.talia eñi principalr̃ non distinguũtur nisi per formas. Principia aũt distinctiua nõ opꝫ ꝙ ꝑ alios actus aut formas distinguãtur:tũc eniꝫ esset processus in infinitũ in ipsis differentijs. Vnde regula est ꝙ oĩs distinctio reꝝ differentiũ reduciẽ ad aliqua prio diuersa.vnde ponẽtes mãm cęli τ istoꝝ inferioꝝ esse diuersaꝝ rẽnum,habẽt dicere ꝙ tales materię se ipsis intrinsece distinguũtur:lꝫ diuersitas suaꝝ formarũ sit causa diuersitatis eaꝝ in genere causę finalis:sic eniꝫ sunt mãę diuersę,qr sunt ordinatę ad diuersas formas:materia enim est ꝓpter formam, non aũt forma ꝓpter materiam,vt scribit Aristo.2.phy.tex.cõ.91.

Regula

A

G Propō 3°.

ℂ Accidentia sunt entia, eo q̄a taliter entis.

ADDITIO. Vide Boe. in prohemio arithmetice vbi hz q̄ q̄litates & q̄titates & pportiones vere sunt lz pactu corpoz fiāt mutabilia.

Cōtra Ioānē & sequaces.

PRopositio Phi est in.7.meta. tex.cō.2.satis famosa & allegata: nō intelligitur q̄ accidētia sint formaliter entia rōne habitudinis ad subaz: ita q̄ inherētia sit de q̄dditate accidētis, vt quidā asseruerunt. & Ioā. de Iāduno & sequaces eius sustinent hoc de intētione Arist. & Auer. qd quidē stare non pōt: subm enī & habitudo ad subm nō est forma neqz quidditas accidētis: attributio enim accidētium ad subam est in genere causę mālis non formalis. glosa est expssa Auerrois.4.metaphy.in cō.2.vbi istam ppositionem 7ᵉ expresse declarat. nam Aristo. ibi in textu dixerat q̄ ens dicitur de entibus, sicut sanū de sanis. vbi Cōmen. ad literam hęc verba subnecti: Simil'r hoc nomen ens, lz dicatur multis modis, tamē in oibus dicitur ens: q̄ attribuitur primo enti.s. substātię: & istę attributiones in vnoquoqz eoz sunt diuersę: pędicta enim attribuuntur substātię, non q̄a est agens aut finis eoz, sed q̄a cōstituūtur per illam, & subm est eoz: & vniuersaliter nō dicūtur entia nisi q̄a sunt dispositiones entis: & multi homines negant ea esse: albedo enim non est sz albū. hęc Cōmentator formaliter. vbi patet q̄ ipse interpretatur propositam propositionē septimi in textu 2°. & rememorat dubitationem antiquoz introductam in tex.3. ibidē. vbi Aristo. inquit. vnde & dubitauit aliqs vtrū vadere & sanare & sedere sit ens aut non ens: & sic intelligitur dictum Cōmen. in ²ᶦᵒ 2° septimi, in principio ²ᶦ. vbi inquit q̄ Aristo. intendit declarare q̄ hoc nomen ens principaliter & simplr̄ significat pędicamētum substātię, secundario & determinate.s. relatiue ad subam alia pędicamēta accidētium quę non dicuntur esse, nisi quia accidunt enti qd est ens per se.s. substātię: hoc enim si nobis fas est interpretari Auerroem per Auerroē veritatem non habet nisi in genere causę mālis. Huic etiam sentētię astipulatur authoritas Aristo. in.9. primę phię. tex.cō.j. vbi rememorās quę dixerat in.7. & in.8. inquit. De primo quidem igitur ente & ad quod alię cathegorię entis referūtur dictum est. vz. de substātia. Nam fm substātię rationem alia dicuntur entia quātitas, qualitas, & alia sic dicta: omnia nāqz habebunt rationem substātię, vt diximus in primis sermonibus. vbi Aristo. seipsum declarat q̄liō accidētia dicūtur entia ratione substātię: quia. vz. diffiniūtur per subam, & rationem substantię recipiūt. Manifestuz est aūt ex his quę docuit in.7. primę phię, q̄ substantia in ratione accidētis non cadit tanq̄ forma, sed tanq̄ subiectū & materia: cadit enim vt additum: & lz dicatur in eodē 7° tex.cō.35. q̄ partes diffinitionis sunt formę, intelligitur de partibus, quę sunt de quidditate, sicut est genus & differentia. ℂ Amplius Alexan. in principio libri prioz dicit q̄ modus abstrahendi mathematicus in aliquibus deseruit naturali: puta de forma, quę est separabilis a materia fm rationē. 2. physi. tex.cō.12. Et sicut est de accidentibus quę tamen lz sint in subiecto fm esse, sunt separabilia a subiecto fm rationem: qd non esset verum si inherentia esset de quidditate accidentis. ℂ Amplius rationibus illud probari pōt non magis est de quidditate accidentis habitudo eius ad substātiam, q̄ sit habitudo primę materię ad formā, aut habitudo formę materialis ad māmā: sed habitudo primę materię non est de prima notione materię. sicut pulchre declarauit

ADDITIO.

H

I

K lucidissimus Themistius in pmo physicę auscultationis in digressione de potētia & priuatione materię. & etiā Cōmen. p physi. in cōmen.70. & in libro de substātia orbis, & in sua media expositione super libro physicoz. vbi vult potētiam esse sicut proprietatem quandam materię, & q̄ non sit vera differētia eius: quidoq; dem materia est ens absolutū, & potentia est ens ad alterum: & idē est iudicium de habitudine formę, mālis ad materiā ppter eandem cām. ℂ Et cōfirmatur similitudo: q̄ formę educte de potētia materię dicūtur cōstitute in esse per subiectū, sicut accidētia dicuntur cōstituta in esse per substantiā: nam eque bene essentiali dependētia dependet forma mālis a materia, sicut accidens a subo. Vnde Aristo. in pdicamento subę inuestigans pprietatem substātię, asserit q̄ non esse in subo est cōmune omni substātię. nunc sic: sicut nō esse in subiecto est pprietas substātię, sic esse in subo est pprietas accidentis. vnde illud non pōt esse ratio cōstitutiua substātię: q̄ effectus positiuus dicit habere causam positiuam. sic per oppositū, esse in subo est proprietas accidentis, q̄ diuersoz entium diuersę sunt proprietates. ℂ Amplius Cōmen. p meta. cō.31. mixtio intentionis vniuersalis substātialis cū suis particularibus est fortior mixtione accidentium cum suis subiectis. ℂ Amplius Auicē. in 2° suę metaphy. expresse testatur q̄ inherere non cōstituit accidens queādmodum non inherere, nec posse inherere nō constituit substātiam. ℂ Amplius Aristo. in.5. meta. tex.cō.14. vbi prius diuiserat ens in ens per se, & in ens per accidēs: diuidit ens per se in decem predicamenta. Et subdit Cōmen. ibidem cō.14. qd hoc nomen ens qd significat essentiam rei est aliud ab ente qd significat verū. & ideo expositores diuersantur in quęsito simplici.s. dicere aliquid est. in 2° topi. vtrū collocetur in quęstionibus generis, vel quęstionibus accidentis: qui enim intelligit de ente id qd est cōmune decem pdicamentis, dicit q̄ collocatur in questionibus generis. & qui intelligit de ente id qd dicitur de vero, dicit q̄ collocatur in quęstionibus de accidente. & p physi. cō.27. inquit, q̄ dicere aliquid esse non est predicatio per accidens, sicut predicatio albedinis. Et eandem diuisionem repetit in.6. prime phie. tex.cō.4. vbi Cōmen. in cōmen. expresse testatur q̄ ens essentialiter est qd diuiditur in decē predicamēta. & ita etiā dicit in.5. metaphy. q̄ postq̄ Aristo. diuisit modos entis per accidens, incepit declarare fm quot modos dicitur ens essentialiter. vbi expresse colligitur q̄ accidentia formaliter per rationem propriā includunt ens & rationem entis. ℂ Amplius Aristo. p physi. cōtra Parmenidem tex.cō.25. ostendens rationem eius esse malam de materia, vt exponit Cōmen. inquit q̄ vtebat ente multipliciter dicto, ac si esset simpliciter dictū. vnde propositio ista est falsa. quicquid est preter ens est non ens: si ens enim significat substantiā tm̄, aut quantitatem tm̄. vt inquit Cōmen. non sequitur q̄ quicqd est preter ens qd est substātia aut quātitas sit non ens. vbi colligitur ens formaliter dici de omnibus decem predicamentis. ℂ Amplius Aristo. 12. metaphy. tex. 19. vbi mouetur illa quęstio: vtrū principia decem pdicamentoz sint eadem vel diuersa, tandem per longum processum deciditur q̄ sunt eadem proportione, & q̄ principia proxima decem predicamentoz sunt diuersa, lz remota sint eadem. vt patet tex.cō.20.21. & 22. vsqz ad.26. & Cōmenta. in cō.19. vbi Aristo. facit illam rationem, q̄ si substātia esset elemētum omniū,

ADDITIO.

L

ADDITIO.

Com.14. M

ADDITIO.

omnia

A omnia reliqua predicamēta essent substāntię: ⁊ si predicamētum omniū esset relatio, omnia predicamenta essent relationes: quia omne cuius elemētum est substātia, ipsum est substātia: ⁊ si relatio, omnia essent relatiua. Cōmenta. ibi in calce 9ⁱ inquit. contingeret vt in aliqua hora dissolueretur substātia in relationem, aut relatio in subam ⁊ subdit. ⁊ hoc contingit in genere qd̓ est materia, non in eo qd̓ est forma. Nam consuetudo Auer. est respōdere ad qōnem ante magistrum. Et quia intētio Aristo. inferius est ista. q̓ suba est principium ⁊ elemētum, ad qd̓ omnia alia habent resolui: ⁊ hoc in genere causę mālis, non formalis. vt diximus de mēte eius in cōmen. z. 4ⁱ metaphy. ⁊ ex hoc pōt bene patere error, tenētium habitudinem accidēns ad subam esse causam formalem accidentis. cum Auer. vbiqȝ huic sentētię aduersetur. ⁊ Aristo. expresse in p̄dicto loco. vbi ex intētione determinat accidentia ex proprijs cōstare principijs ex quibus sua forma dependet vt a causa proxima: ſȝ depēdeat a principijs substātię tanq̄ a causa remota. Amplius Aristo. p̄ topicoꝝ. cap. 3. expresse vult q̓ in omni genere est inuenire propriam quidditatem. ℭ Amplius Aristo. in. 12. metaphy. in tex. cō. 3. qd̓ pulchre exposuit ibi Cōmenta. determinat quomodo accidētia non sunt entia, nisi quia entis. volens enim Aristo. aliam assignare causaȝ quare de substātia tm̄ sit considerādum. inquit. Et insuper nec entia (vt simpl'r est dicere) alia. ſȝ qualitates ⁊ motus, aut ⁊ nō album ⁊ non rectū: dicimus enim esse ⁊ hoc puta est non albū. vbi Cōmen. in 9ⁱᵒ inquit. Hec est alia causa, ꝑpter quam cōsiderandum est de substātia tm̄. Nullum enīȝ alioꝝ inuenitur simpl'r, ſȝ in substātia. v.g. qualitas non dicitur ens simpl'r, neqȝ motus: sed dicitur esse qualitas ⁊ esse motus. Motus enim est motus alicuius, ⁊ qualitas est q̄litas alicuius. Substātia vero non est substātia alicuius. Ens igitur simpl'r ⁊ principaliter est substātia. ℭ Et quia aliquis potest dicere quomodo alia predicamēta diminuuntur tm̄ a substātia: ⁊ hoc nomē ens dicitur de omnibus. Dixit respondēdo similiter inuenitur non albū. id est ⁊ hoc nomen ens, quāuis dicatur de eis: tamē dicitur q̓ hoc est album, ⁊ hoc est mobile: tamen hoc non dat vt perfecte habeant esse: quoniā hoc etiam dicitur ens in negando esse cum dixit: hoc est nō album ⁊ non rectum.

Ubi manifeste colligitur de mente Phi ⁊ Cōmen. ens
C formaliter dici de substātia ⁊ de accidentibus, ſȝ simpliciter ⁊ absolute dicatur vt sic de substātia tm̄: quia accidentia non habent esse simpliciter ita perfectum, sicut habet ipsa substātia: ⁊ ratio (vt inquit Aristo. ⁊ Cōmenta. in com̄.) est quia sola substātia separabilis est: quia ipsa per se existit: alioꝝ autē nullum vnde sola substantia. vt inquit ibi Cōmen. in cōmen. est constans per se: sed alia sunt in substātia isto modo accidētia dicuntur non entia: quia non per se existunt sine substātia: non tamen qd̓ nullum esse formale de se habeant quia habent: ſȝ non ita perfectum sicut est esse substātię. Nam creaturę etiā non habent esse eque perfectū sicut habet deus: ꝑpter hoc tamen non dicimus neqȝ negamus creaturam esse ens formaliter: nec dicimus creaturam formaliter esse ens per essentialē habitudinem seu depēdentiam, qua dependet a deo. Nam vt scribit Aristo. 5. metaphy. tex. cō. 23. hominis multę sunt causę: sed quare homo sit homo nulla est causa: s̄m se enim homo est homo: vnde nō quia deus est deus. ideo homo est homo: ſȝ a deo fit homo. ℭ Forte dices qd̓ impedit analogia entis ne accidēs formaliter sit ens: quia analogice dicitur de substātia ⁊ de accidente. Sed nec hoc stare pōt. Nam substātia etiā analogice dicitur de materia, ⁊ de forma, ⁊ de substātia cōposita ex materia ⁊ forma. vt dicitur. 7. metaphy. tex. cō. 7. Attamē materia s̄m se est substātia sicut suo modo forma. Nam vt inquit Alber. cognomēto magnus 5. suę metaphy. tract. z. c. 4. in speciali digressione, quā facit declarando quō forma causa sit q̓ materia sit in actu: ⁊ quę sit causa vnitatis materię, inquit. forma s̄m se actus est, s: forma nō est causa quare materia sit substantia: tamē forma est causa quare materia est, seu sit in effectu siue in actu: nō tamē est causa quare materia sit materia. Bene verū est q̓ forma est quę dat esse in actu ipsi materię: ⁊ non dat esse in actu inquātum est hęc forma vel illa, sed inquātum forma ⁊c̄. ℭ Confirmatur quia natura etiā analogice dicitur de materia ⁊ forma: ⁊ tamē materia est natura ⁊ alia a nā formę.

D

ℭ Amplius cū accidentia sint principiū formale agēdi ⁊ in actione reali, sicut corpora cęlestia agūt mediāte lumine ⁊ motu: de quo Aristo. dixit in prin°. 8. de physico auditu: qd̓ est tanq̄ vita oībus natura subsistētibus: ⁊ in principio libri metheoroꝝ. inquit. oportet mūdum inferiorem superioribus lationibus esse cōtinuum, vt omnis eius virtus inde gubernetur. ⁊ in. z. de gnatione ⁊ corrupt. ⁊ in 4° metheoroꝝ reducit omnem alterationem ⁊ trāsmutationem substātialem ad quatuor primas qualitates ⁊ virtutes elemētoꝝ: quaꝝ duę sunt actiuę, ⁊ duę passiuę: sunt etiā accidētia principium in actione spirituali tam sensitiua quia obiecta sensuū, aut sunt sensibilia ꝓpria aut sunt sensibilia cōmunia: ⁊ talia sunt qualitates ⁊ accidētia sicut p3: nam sensibilia ꝓpria sunt qualitates de tertia specie, quę dicūtur passiones ⁊ passibiles qualitates. vt inqt Arist. in p̄dicamentis, eo quia passionem inferunt in sensu: sunt etiā principiū agendi in actione spirituali intellectus: quia p̄ de aia. tex. cō. 11. accidentia magnā partem cōferunt ad cognoscēdum qd̓ quid est. Accidētia igit̄ formal'r sunt entia per ꝓpriā ⁊ intrinsecam rōnem: nō enīȝ qr suba est suba. ideo accidēs est accn̄s. ℭ Proposito igit̄ famosa quę dicit accn̄tia sunt entia, qa entis, vera est in genere causę mālis non formalis: nota enī reduplicationis pōt vnūqdqȝ genus causę reduplicare. Tot enī modis dicit̄ s̄m se quot modis dr̄ causa. 5° meta. t. c. z3. ⁊ sic intelligit̄ dictū Auer. in lib. destruc. in dispu. 6ᵃ, in solōne 6ᵉ dubij. vbi inqt. radix nāqȝ accidentiū est q̓ ab alijs habeant sustētationem ⁊ qdditatem. ℭ Simil'r etiā quādo dicitur, accidētia nō esse entia simpl'r: intelligitur qr nō habent esse pfectum, sicut habent substātię: qr esse simpl'r est per se existere ⁊ per se cōstare: ⁊ tale esse substantiaꝝ est, qr omnia accidentia fundantur in substātia, ⁊ nullum separari pōt ab ipsa. ita glosat Cōmen. 12. metaphy. cōmen. 3.

E

Sūma totius limitationis.

F

Accn̄ia nō eē entia simpl'r qō intelligit̄.

ℭ Accidens vni non pōt alteri esse substātia.

Propō 4ᵃ.

Famosa est ꝓpositio, ⁊ elicitur ex dictis Phi p̄ physicę auscultatiōis. tex. cō. 27. ⁊ 30. vbi dicitur, q̓ vere est accidit nulli. Aduerte igit̄ q̓ accidēs apud Phos sumit̄ quādoqȝ vt distinguit̄ contra subam: ⁊ quādoqȝ sumitur pro extraneo, vt distinguitur contra id qd̓ est de rei quidditate: eo modo quo logici sumūt in fallacia accidētis. ⁊ diuini omne id qd̓ non est de quidditate rei accidens appellant: sic dicimus q̓ homo accidit animali, ⁊ vniuersaliter omnia inferiora dicūtur suis su

G ꝑperioribus accidere. * Sic etiā Aristo. in ꝑdicamētis dicit q̄ homo est accidēs dīo: ꝛ in .2. de aīa. tex. cō. 65. inquit q̄ accidit albo diari filius. vbi Themi. inquit q̄ in more aristotelico est substātię ꝛ subto nomen accidentis assistere. ꝛ Boetius in ꝑdicamentis vbi sup̄ dicit q̄ consuetudinis Aristotelicę est quę 2° loco ꝛ extrinsecus predicantur dicere ſm accidens predicari. (Additio)

Accidens igitur vt distinguitur cōtra substāntiam respectu vnius nō potest esse substātia respectu alterius in his quę vniuoce participāt rōnem eius. sic dānatur Alexan. ab Auer. 8. metaphy. com. 5. qui posuit caliditatem esse formā substātialem in igne: cum tamen sit qualitas in mixtis, ꝛ sit eiusdē rationis in vtroq̄z: nam sensus tactus qui est verus iudex qualitatum tāgibiliū vniformiter immutatur a calore ignis ꝛ a calore mixti sine aliquo discrimine. Scientia tamen in nobis est qualitas. vt patet ex sententia Philosophi. 7. physico. tex. com. 20. vbi probat q̄ ad primam speciem qualitatis non est per se motus: quia virtutes ꝛ scientię non acquiruntur per alterationem: ꝛ tamen sciētia in deo est substātia: ꝛ ratio est quia scientia non vniuoce sed

H ęquiuoce dicitur de scientia nostra ꝛ de scientia dei: sicut scribit Cōmen. 12. metaphy. tex. 51. ꝛ in libro destructio. in disputatione 6a, in solutione. 5. ꝛ. 18. dubij. accidens igitur non pro extraneo, sed vt distinguitur cōtra substantiam respectu vnius non potest esse subā respectu alterius, si eadem rōne vtriq̄z conueniat.

Propō 5a. ℭ Accidentia solo numero differentia in eodem subiecto esse non possunt.

Colligitur propositio ista ex intentione Phi in .5. primę phię, in capl̄o illo. [Eadem ꝯo dicuntur,]e est in tex. com. vacantis, post tex. cō. 15. vbi Aristo. modos ſm quos aliqua diuersa dicūtur ponit quinq̄z dicens: ꝛ quęcūq̄z in eadem substātia entia differentiam habent. Vera est propositio de accidētibus realibus eductis de potētia materię per verū motum ꝛ trāsmutationem quę fit cum abiectione contrarij: nam actio est merito cōtrarietatis. ex primo de generatiōe ꝛ corruptio. tex. com. 50. ideo Aristo. dixit in libro de sensu ꝛ sensato, q̄ ignis non agit inquātum ignis, sed inquā-

I tum calidus: quia ratione qua calidus contrarietatem habet. Ex primo etiā de gñatione ꝛ corrup. tex. cō. 55. habitibus presentibus in materia nondum generatur aliquid sed iā z est: propter hoc agens inueniens subiectum informatū aliqua forma nō potest cōsimilē eiusdem rationis introducere per veruz motū ꝛ alterationem: quia non reperit illud sub forma contraria: talis autē contrarietas est necessaria in tali actione. ℭ Fallit aūt de accidentibus non eductis per verā actionez quę est merito cōtrarietatis: sicut probatur argumēto sensato de duabus candelis producētibus in eodē medio duo lumina. Nam si fuerint tres candelę accēsę in aliquo medio posita tabula pforata tribus foraminibus causantur tres vmbrę, qđ non esset nisi ibi essent tria lumina. Fallit etiā ꝓpositio in accidētibus ſpūalibus: quia in eodē intellectu possunt esse plures cognitiones numero differētes, aut saltez in eadē virtute cogitatiua. vt inquit etiam Phs ex pluribus sensibus fit memoria, ꝛ ex pluribus memorijs fit experimētum. ex probemio metaphysice Itē in eodē medio possunt esse duę species sensibiles eiusdē speciei. Item ꝓpositio vera est in accidētibus absolutis: fallit ſm aliquos in respectiuis: q̄z in eodē possunt eē plures paternitates. K

ℭ Ista aūt dicta vera sunt apud tenētes accidētia non distingui primo ꝑ subta. sed qui tenēt accidētia numero distingui ad distinctionē suboꝝ negant omnia ꝑdicta. vnde Henricus in quolibetis, Ꝗlib. 7. q. 9. tenet duo accidētia solo numero dīa in eodem subto simul esse non posse: ꝛ ratio sua est: q̄z vt inquit in omni actione ꝑter illud qđ facit aliquid tale effectiue opz ponere aliqđ intrinsecū quo sit tale formalr: ita etiā preter illud qđ facit aliqua esse distincta effectiue, opz dare ex parte facti aliqd intrinsecū quo sint distincta formalr. Vnde impoſe est a quocūq̄z agēte fieri duos homines specie differētes. q̄z non habēt aliquid intrinsecū quo differāt formalr specie ſm qđ homines. Sed duę formę numero nō habent aliqd intrinsecum quo sint duę: nisi vel q̄z sunt, vel q̄z natę sunt esse in diuersis subtis, vel in diuersis tēporibus in eodē successiue. ergo duę formę solo numero differētes non possunt esse simul in eodem subto. Maior videtur plana. s. qđ oportet ex parte formę dare aliqua intrinseca q̄bus formalr distinguātur. Minorem ꝓbo. q̄z formę nō possent distingui, nisi vel (Opio Heruei in quolibeto. 7. q. 9.)

L per suas rōnes formales, vel per hoc q̄ natę sunt esse in diuersis subtis, vel diuersis tēporibus in eodē subo. Distinctio aūt formaꝝ per suas rōnes formales est distinctio specifica. ergo distinctio numeralis formaruz nō potest intelligi nisi per hoc q̄ sunt, vel natę sunt esse in diuersis subtis, vel in eodē in diuersis tēporibus ꝛ tunc talis forma ex hoc solo q̄ est talis habet quandam latitudinem non ad intēsum ꝛ remissum, sed ad pluralitatez numeralē excepta quātitate quę ex seipsa habet quādam latitudinem partium solo numero differētium. Et ita etiā tenet in quolib. 3. q. 9. qua querit vtrū in cōpositis ex materia ꝛ forma materia sit principium indiuiduationis, articulo. 3. vbi mouet in .4. dubio talem difficultatē, si vnumqđq̄z per essentiam numeraliter distinguitur ab alio: quare duo accidētia solo numero differentia nō possunt concurrere in idem subm recipiendo suā distinctionem. Et ad hoc respondet q̄ lz vnaqueq̄z res nō habeat distinctionem intrinsecam nisi suā essentiā: tamen istud principiū in q̄busdam nō sufficit saltem nāliter sine alijs ꝯcurrētibus subiectiue vel dispositiue: ꝛ ideo sicut impoſe est subiem habere partes integrales sine quātitate: ita videtur q̄

M impossibile est accidens plurificari in eodē subiecto, quādiu a subto dependet ꝑpter hoc q̄ sibi deest illud qđ natum est ipsum plurificare subiectiue. Et ista etiā est opīo beati Thomę in .5. meta. lectione. 10. ad finē. (Opinio beati Thome.)

ℭ Nobis aūt prima opinio rōnabilior apparet: nam vt inquit Cōmen. in .7. meta. cō. 2. indiuiduū substātię ꝑcedit indiuidua alioꝝ predicamentoꝝ: ꝛ per consequens in vnoquoq̄z predicamento accidētium possumus imaginari duas formas indiuiduales seipsis intrinsece differentes: nec est verum q̄ oīs distinctio formaꝝ sit distinctio specifica: sed verum est de formis quę sunt quidditates: nam nō est dubium q̄ Sortes ꝛ Plato differunt abinuicem per suas formas indiuiduales: ꝛ tamen non differunt specifice. Nec obstat qđ dicit q̄ distinctio accidētium non potest intelligi, nisi per hoc q̄ natę sunt esse in diuersis subiectis, vel in eodem subiecto in diuersis tēporibus successiue: q̄z hoc contingit intellectui quādo a posterioribus ꝛ extrinsecus venatur numerum ꝛ distinctionem formaꝝ: nam vt superius diximus, subiectum ꝛ habitudo ad subm non est causa formalis entitatis ipsius accidētis ꝛ vnitatis eius. Sed extrinseca ꝛ subiectiua tm̄. (Cōprobatio prime opinionis.)

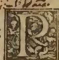
ℭ Omnium

A

Propõ 6ª.

¶ Omnium natura constantium terminus est, ⁊ ratio magnitudinis ⁊ augumenti.

ADDITIO. Nota tñ q̄ ista ppõ cū vl'r attestari soleat in hoc intellu qd nālia maxio ⁊ minio ɔstāt. tñ h̄ est cotra men: c̄ Phi q̄ arguit de motu augu, méti aiatoz. ⁊c. D. Com. in cōm. argu ⁊ in 2ª figura vt patz.

Philosophi est ppositio in propria forma in .2. de aia in tex. cõ. 41. vbi argumētatur contra Empedoclem ad probādum motū augumēti in corporibus nō prouenire principalr ab igne, sed ab ipsa anima. Ignis aūt ɔcurrit vt cū causa ⁊ instr̄m aiȩ: cū aūt instrumentū nō moueat nisi motū a principali agēte: agit h̄z qd est regulatū a forma cuius est instr̄m: terminatio aūt rebus a forma pficit̄, nō a mā nec ab instr̄o principalr. ¶ Non intelligit̄ tñ ppõ qd nā ɔstantia sint terminata p formā ad certā mēsuram q̄ntitatis aut q̄litatis pūctualē. Sed cū certa latitudine q̄ inter duo extrema vagat̄: sicut dicit optime princeps de ɔplone hūana. Nam experimēto sensato cernimus nō oia indiuidua eiusdē spēi esse eiusdē pcise q̄ntitatis nec eiusdē ɔplonis: dedit eni deus ⁊ nā vnicuiqz indiuiduo propriā ɔplonez in q̄ aliud indiuiduū cōicare est ipole. ⁊ imaginari debes q̄ est aliq̄ tā magna q̄ntitas vltra quā spēs hūana non pōt saluari. ⁊ alia tā parua vltra quā hūanitas nō ɔstat. Et ita intelligas etiā de q̄litatibus ⁊ alijs dispōnibus. naz formȩ nāles p se ⁊ suis operationibus nō solū pdicto modo limitāt sibi certū terminuz ex parte dimensionū: verum etiā ex parte aliaz q̄litatum ⁊ dispositionū, sicut testatur Cōmen. in plerisqz locis in phia. Et presertim in libro de subā orbis. ⁊ in 6° physi. in cõ. 91. vbi scribit omne gn̄abile nāle h̄z aliq̄ quantitatem nāliter in initio gn̄ationis ⁊ fine. Et ista quātitas h̄z extrema ⁊ mediū. ex. g. qm̄ quantitates embrionum sunt terminate. s. minimi embrionis ⁊ maximi embrionis. Vnde ipole est augeri in infinitū aut minui in infinitū. nā si trāsiret q̄ntitatem nālem in diminutione ⁊ in additione statim corrūperet̄ ens. Actio enī cuiuslibet entis pficit̄ p q̄ntitatez ⁊ qualitatē terminatā: sicut est dispō in entibus artificialibus. Et ideo dixit Cōmen. in .3. celi. cõ. 6. ⁊ in 3° physi. cõ. 60. q̄ nālis

B

non conuenit cū geometra in hac ppōne dicēte. cōtinuū est augumētabile in infinitū: q2 ire ad augumentum est ire ad formā: attamē bene ɔuenit cū geometra in alia ppōne dicēte. ɔtinuū est diuisibile in infinitū: q2 diuisio cōuenit in infinitū ipsi magnitudini in se, ⁊ etiā vt est in mā. ¶ Sed tūc in hac re est maxima difficultas. Nam ex dicte Cōmen. in .3. celi. augumētatio in infinitū prouenit a mā, vt declaratū est in physicis, vt expresse dicit in cõm. 6. si igit̄ mā de se est causa augumēti in infinitū sicut de se est causa diuisionis in infinitū. Igitur mathematicus pura geometer debet cōcordare in vtraqz illaz ppōnū. vz. tā in illa quȩ dicit. ɔtinuū est diuisibile in infinitū: q̄z etiā in ista q̄ dicit. ɔtinuū est augumētabile in infinitū: q2 ɔtinuū vt est in mā rōne materiȩ, sicut est diuisibile in infinituz; sic etiā rōne eius est augumētabile in infinitū. Quod cōfirmat̄ ex pfato tex. 2. de aia. vbi Arist. ɔ̄ Empedoclē arguit q̄ si augumētatio in aiatis prouenirēt ab igne iret in infinitū: manifestū est aūt q̄ ignis in mixto aiato cōcurrit vt mā ⁊ vt instr̄m ⁊ vt impfectius respectu aiȩ: respectus aūt impfectioris ad pfectius ⁊ instr̄i ad agēs est respectus materiȩ ad formā. 2. de aia. t. c. 24. ⁊ 3° d aia. cõ. 36. ⁊ in eodē tex. 41. Phus concludit q̄ augumētatio potius est rōnis ⁊ formȩ q̄ mȩ. Habetur igit̄ lucidissime q̄ si augumētatio pueniret a mā qd vbi desinat nō haberet. Ignis enim apposito cōbustibili

C

Nota ordiā difficultatem de naturali ⁊ geometra.

in infinitū cresceret. Et est locus multū pscrutabilis sicut vides. Et solo ista Auer. in hoc nō satisfacit. imo videtur sibimet ɔ̄dicere si bn̄ ɔsideras. ¶ Dicamus igitur ɔsiter in doctrina eius, q̄ augumētatio pōt cōparari taz ad mām q̄ etiā ad formā, tanq̄ ad duo prinª diuersa. Et tūc certū est q̄ augumētatio diuersis cōparata principijs, diuersa ɔ̄bit ⁊ opposita: diuersoz enim diuersȩ sunt, ppietates: vnde finitas est a forma ⁊ infinitas est a mā: sicut dicit Cōmen. 3. phy. cõ. 60. Et vlr aduerte q̄ oēs ɔditiones q̄ sunt inuētȩ in cōposito si attestantur impfectioni, pueniūt a mā, ⁊ cōpetunt cōposito pp̄ter mām. Et ille q̄ attestant̄ pfectioni pueniūt a forma ⁊ cōpetūt ɔposito pp formā. augumētatio igit̄ q̄ntum est merito mȩ finē nō h̄z: q2 infinitas stat p mām: ⁊ ideo in infinitū pgrederet̄ merito ipsius pp nām sue potētialitatis inuētā in subā eius q̄ est cā infinitudinis. Et ideo bn̄ segt̄ rō Arist. q̄ si augumētatio in viuētibus principalr pueniret a vtute elemtali: tūc vbi desinat nō h̄z: sz q2 simplr augumētatio est de dispōnibus attestātibus pfectioni: augumētatio enī ē motus de q̄ntitate ipfecta ad q̄ntitatē pfectā. vt d̄r in .5. phy. t. c. 18. ideo absolute attribuit̄ formȩ: ⁊ h̄ est qd dicit Cōmē. q̄ ire ad augm̄ est ire ad formā, p oppositā rōnem eius qd in diminutione ɔtingit: q2 ire ad diminutionē est ire ad nihil ⁊ nō esse, vt inqt, cuius cā est mā. Et pp h̄ diminutio in infinitū simplr attribuit̄ mȩ: q2 attestat̄ impfectioni ⁊ corruptioni. vñ nāliter subȩ cōpositȩ resistūt diuidētibus causis. Et ideo Phs in .2. de aia in tex. allegato, simplr augumētum attribuit aiȩ, q̄ ɔcurrit sicut forma, ⁊ nō igni q ɔcurrit vt mā ⁊ instr̄m. vt inqt. hȩc aūt aiȩ sūt, sz nō ignis. ⁊ rōnis magis q̄ mȩ. A fine enī3 denoiare vnūqdqz fas est: vt scribit̄ in .2. de aia. t. c. 49. q2 igitur ire ad augm̄ est ire ad esse ⁊ ad formā i de physice loquēdo simplr ⁊ absolute pp pdictas rōnes ascribit̄ formȩ: ⁊ q2 denoiationes fiunt a talibus simplr absolute loquēdo: inde est qd in ista ppōne geometra nō dicit̄ ɔcordare. vz. ɔtinuū est augumētabile in infinitū: q2 vt dicit in 3° .6. 3ª d celo Auer. cū ɔsiderauerit mathematicus in ɔtinuo sm additionē nō erit ipole augumētare corpus in infinitū cū consideret in eo inquantū est abstractū a corpore nāli. Nālis aūt dicit hoc esse ipole: qm̄ inquantū est vltimū terminās corpus nāle est q̄si forma. forma aūt inquantū forma ipole est augeri in infinitū. Augumētatio enim in infinitū est ex mā nō ex forma: vt determinatū in physicis. Et io. d. Aris. q̄ geometer d3 ponere qd magnitudines augentur in infinitū, sz pōt ponere magnitudines in q̄cūqz q̄ntitate voluerit. ⁊c. Cū igit̄ augumētatio simplr reducat̄ ad formā ⁊ nō ad mām, nisi sm qd: ⁊ denoiationes fiunt ab eo qd est simplr nō ab eo, qd est sm qd: nā homo mortuus nō est homo: ⁊ ɔtinuū vt respicit augm̄ h̄z rōnem finis ⁊ pfecti, ⁊ a fine vnūqdqz denoiare iustū est. ⁊ absolute augumentatio. vt d̄r in p de gn̄one ⁊ corrup. fit per formā non per mām principalr. vt bene declarat Cōmen. in p de gn̄one ⁊ corrup. in tex. cõ. 38. hinc est q̄ nālis non ɔcordat cū geometra in illa. ɔtinuū est augumētabile in infinitū, secus aūt est d illa. ɔtinuū est diuisibile in infinitū: q2 diuisio in infinitū attestat̄ impfectioni: ⁊ ire in diuisiōe est ire ad nō esse ⁊ est ire ad nihil. vt dicit. 3. phy. cõ 60 ⁊ talis dispositio simplr reducit̄ ad mām: nā forma p se indiuisibilis est: ⁊ si diuidit̄ h̄ est p accñs ⁊ sm qd: ⁊ ideo in ista simplr ⁊ absolute geometer ɔcordat cū nāli. vterqz igit̄ sermo verus est sm diuersos respectus: nā si augumētatio cōparet̄ mȩ ⁊ formȩ a mā h̄z interminationē: a forma vero

D

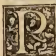
Solutio.

E

F

A finem & terminũ: sȝ si absolute augumẽtatio & simplr̃
cõsideratur vt est motus q a fine denoiationem sumit,
sic simplr̃ est ipsius formę non mãę: & hoc expresse di-
In tex.c.41. cit Aristo. q hęc animę est & nõ ignis, & rõnis magis
2. de aia i fine. q̃ materię: & Cõmẽ. ibi in cõto ingt, & dixit hoc. quia ap-
„ paret q actio augumẽti est cõposita ex actione ignis,
„ & ex aliq̃ intẽtione in igne: alterare eni qd est in eo dȝ
„ attribui igni: & q est terminatũ debet attribui virtuti cõ
„ iũctę cũ igne: & dat exẽplum de arte, qd vide si placet.

Proposĩo 7ª. ¶ Priora fm naturam sunt quęcunq; pos-
sunt esse sine alijs: & alia non sine ipsis.

Propositio est Aristo. in .5. pri-
mę phię. in cap. de
prioři: & etiã in pdicamẽtis. nõ intelligi
Intellectus ppositionis. tur ista ppõ quo ad separationẽ in esse
reali: nã in hoc sensu vtebat ea Plato,
vt scribit Cõmẽ. 12. meta. cõ. 27. nã cer-
tũ est q motus nã precedit tẽpus, & tñ non põt esse si-
ne tpe: & subm natura pcedit ppriam passionẽ, sȝ non
ADDITIO. põt esse in re sine ipsa: & vle est prius natura singulari,
Iñt. 1. phys. sȝ non põt esse sine singularib⁹. vnde Cõmẽ. 12. meta.
c. 19. Manifestum est q quicqd separat in eẽ separat rõne & nõ cõuertur. com. pallegato declarans quõ singulare est prius vli
ex mẽte Alex. ingt. q hic nõ est intelligendũ fm eẽ, sȝ
fm intellm: vlia eni fm intellectũ sunt priora partticu
laribus: quę quũ auferũtur, auferunt pticularia: vnde
B existimatur vlia esse ratio substãtię: q̃ vba Cõmen. as
serunt pp opionem Plato. qui vtebat diffõne priorie
fm nãm, opinãdo q quẽadmodum vlia pñt intelligi
p intellectũ abstracta a singularibus: sic etiã in rex nã
subsistũt separata a singularibus: & sunt rex substãtię:
sed Aristo. opinio fuit q intell's multa põt separare
quę nã non põt: sicut scribit Cõmen. 12. meta. cõ. 39.
¶ Et pfirmatur. q fm oẽm viam ppões per se pmi
& scdi modi sunt simplr̃ necessarię: nã demõstrationes
sunt necio & impossibiliũ aliter se hre. si igit̃ prius
fm nãm posset eẽ fm rẽ sine posteriori: tũc sequeret̃ q
pclusio demr̃onis in qua cõcluditur ppria passio de
subto non esset simplr̃ necia: qñquidem subm de quo
demõstratur posset esse sine ipsa quũ sit nã prius: & ita
demõstratio esset de ptingẽtibus, & vlr̃ de his quę sic &
aliter se hre possunt: & ita etiã pringeret de ppõnibus
p se primi modi: nã partes diffõnis etiã nã precedunt
diffinitũ. vnde Cõmen. 2. physi. & Arist. cũ eo tex. c. 19.
inferunt ꝯ Plato. q formę nãles fm rõnem deberent
eẽ separate a mã sensibili: q ipse posuit q sunt separa
te fm esse. naȝ vt deducit Cõmen. manifm est q quicqd
C separat̃ fm esse, separatur rõne, sed non puertit̃. Ecce
igit̃ q ista separatio in diffõne prioris fm nãm nõ est
Contra Scotum. intelligẽda fm esse, sed fm intellm. ¶ Et mirum pfe-
cto mirũ quõ Scotus vir sublimis ingenij, & in scia di-
uina acutissimus, cũ quo incedit Anto. And. & sequa-
ces, quõ in hac ppõne defecerit qui in B sensu vtit̃ ea
in. 2. q. q̃li. arti. j. vbi pbat q aia intellectiua prius nã
est hęc q̃ vniatur mã: q est prius nã terminus crea-
tionis q̃ infundatur, quã ppõnem isto modo pbat. q
illud qd sine ꝯdictione põt esse sine alio, & non eõ, est
prius nãliter illo. hoc accipit̃, vt ingt ex .5. meta. cap. de
priori. aliqua, ingt fm nãm & subam sunt pora q̃cunqȝ
cõtingũt esse sine alijs, & illa nõ sine illis. & in fine cap.
ad istum modũ reducit omnes modos prioris: & in .7.
meta. t. c. 4. Esse inquit subę est primũ oĩum: & hoc pro-
bat. aliox eni nullũ est separabile a suba. i. potens esse
sine suba. hęc aũt suba põt esse sine alijs quantũ est de
se. ꝯcludit ergo fm Phm separabilitas ista prioritatẽ

D fm naturã: aia aũt non solũ fm subam & essentiã, sed
fm existẽtiam, & vt terminus creationis diuinę põt es-
se sine mã. q põt esse sine hoc q vniatur mãę: nullo aũt
modo põt esse in mã nec aliquo modo qualitercũqȝ;
nisi ipsa sit hęc ppria singularitate. sequit ergo ista p-
positio pª quę fuit hic pbãda. vbi pȝ q vtit̃ illa ppõ-
ne prioris fm nãm quo ad posse separari a posteriori
fm esse quantũ est merito sui. ¶ Sed si ita intelligat se
qtur ꝯ ipsum: quia ipse tenet q ppria passio est eadeȝ
realr̃ cum subto: sȝ quũ subm possit esse quantũ est me
rito sui sine ppria passione, quũ sit nã prius illa. ergo
non est idẽ realr̃ illi p regulam positã per ipmmet in
3. q. q̃libetox. art. 3. vbi hȝ. vlr̃ enim q cõuenit alicui
sic q oimoda ꝯdictio sit illud esse sine hoc, hoc est idẽ
realr̃ illi: & p oppm vbi nõ est oimoda ꝯdictio nõ opȝ
ADDITIO. idẽ esse oino. ¶ * Et mirũ etiã d Io. i. de hec in q̃libet
q̃l. j. q. q̃ querit vtrũ Arist. & Cõmen. rõnabiliter nega
uerunt creationẽ: vbi tenet ꝯ Sco. q esse & nõ esse sunt
extrema ordine nãe, & nõ solũ dependens & indepẽdẽs
ex malo intellectu istius ppõnis, vnde in eternis non
põt intelligi aliqd sigm in quo priuatio aut nõ esse po
sitiue cõpetere possit. vide p celi in cõ. 115. in calce ꝯtt
Euasio Scoti in .7. meta. cõtra Plato. ¶ Nec valet si p Scoto dicat̃ q subm ad
ppriaȝ passionẽ duplr̃ cõparari põt. vno mõ fm essen
tiã, inquantũ. vȝ. non depẽdet ab illa. alio mõ inquan
tũ est cã necia respectu illius. p quidẽ modo subm quã
tũ est merito sui põt esse sine ppria passione, sȝ non 2º
B modo. & est rñsio eius. 7. meta. q. j. Nam data ista rñsio
ne adhuc argm stat in suo vigore: q non est oimoda
ꝯdictio subm posse esse sine ppria passione, sȝ solũ ex
Impugnatio parte qua est cã. ¶ p. Retorqueo argm quo ad istã rõ-
nem: q etiã subm fm q est causa necia passionis, est
nã prius ipsa passione: sȝ prius fm nãm sub rõne qua
est prius põt esse sine posteriori. g subm & fm suã essen-
tiã absolute cõsideratum, & etiã sub rõne qua causa põt
esse sine ppria passione: & ita seqtur q demrãtio non
est simplr̃ necio & ipoßiuȝ simplr̃ alr̃ se hre ꝯ Arist.
& veritatẽ. Sed illud qd decepit ipm (si fas est ita loqui
de tãto viro) fuit, q nõ distinxit de separatione fm eẽ
qua vtebat̃ ea Plato. & de separatione fm intellm qua
vtebatur ea Arist. ¶ Nec auctas Arist. mouet quã al-
legat ex. 7. meta. t. c. 4. vbi pbat subam esse priorẽ rõne,
cognitione, tpe, & nã. Nam fm expõneȝ diui Thomę
„ pbatio illa. nullũ enim alioȝ q̃ predicatur separabile
„ est: sola aũt suba separabilis. adducitur ad pbadã po-
rioritatem tpis & nõ prioritatẽ nãe. & fm expõneȝ Auer.
F illa pbatio cõiter deseruit ad quãlibet primitatem: &
Nullũ accidẽtiũ eẽ separabile a suba quo intelligit. Arist. fm ipm intellexit nullũ accidentiũ esse separa-
bile a suba: quia vlia accidentiũ diffiniuntur per esse in
subo: & istamet est expõ Arist. p phys. t. c. 14. & ita ista
separatio est quantũ ad intellm, vt dicitur in diffõne
prioris q potest separari ab alio, & aliud non ab ipso.
¶ Et pfirmat̃. q Cõmen. 4. phy. cõ. 97. ꝯ Gale. ingt.
„ q q tẽpus nõ imaginat̃ sine motu, & motus põt ima-
„ ginari extra tẽpus, significat h q motus pcedit tẽpus
„ nãliter, & q tẽpus accidat motui: sȝ sunt pria se cõple-
„ te: & dicit expresse q ista fuit opio Aristo. & nõ sicut in-
tellexit Galenus. & manifeste pȝ ex illo loco q priori-
tas nãę de motu respectu tẽporis pbatur. quia põt ab-
strahi p primã operationẽ intellectus quũ in diffõne
motus nõ ponatur tẽpus, sed in diffõne tẽporis ponit̃
motus: non aũt intellexit Cõmen. motũ posse imagi-
nari esse sine tẽpore: nam 12º meta. cõ. 29. expresse ha-
bet q impossibile est imaginari motum sine tẽpore.
E ¶ * Amplius Porphyrius in cõmunitatibus ostẽdit
q genus

G ADDITIO. q᷑ genus est nã prius d᷑ys, qa sub̃a aĩata sensibilis põt subintelligi, esto q᷑ nõ sit rõnale nec irrationale. Ecce quõ illa prioritas nãe est quo ad intellectũ. Aduerte tñ q᷑ in p̃ sensu etiã quãdoq; vtitur ea Arist. ꝛ Cõmẽ. vz. quo ad separationẽ fm esse. vt p3 2° de aĩa. tex. c. 17. de sensu tactus respectu aliorum sensuũ, ꝛ de virtute motiua respectu aliorum virtutũ, vt patet ibi: sed dico q᷑ hoc nõ est semper vniuersaliter verum.

Propõ 3ª. ℭ Posterius non põt abstrahi a suo priori.

Limitatio p̃me istius propositionis.

FAmosa est ppositio ꝛ deducit̃ ex eadem auctẽ Phĩ iã allegata: qa posteriora nõ possunt esse sine aliis, quę sunt nã priora illis. Intelligit̃ de posterioribus quę cõparantur ad vera priora respectu illorum: qa. vz. includũt illa qdditatiue. Sed nõ opus est vbi prius nõ fuerit de qdditate posterioris, qd posterius non possit intelligi sine illo. Nã certũ est fm Arist. q᷑ mathematice disciplinę abstrahunt a sub̃a, excepta astrologia, quę sola inter mathematicas disciplinas de sub̃a theoriã facit: geometria eni solam magnitudinẽ cõtẽplatur: ꝛ arithmetica numerum. ꝛ colligitur de mente etiã Aristo. ꝛ Cõmen. 4. p̃e phie. tex. cõ. p̃. vbi habet q᷑ scia diuina speculatur ens inquãtum ens, ꝛ quę huic insunt: alię aũt
H scię particulares abscindẽtes aliquã partem entis circa hanc speculãtur ipsum accidens, velut sciarum mathematicę. vbi Cõmen. in 3° p̃ super his verbis, inquit. Manifestũ est q᷑ non est alicuius scientię sciarum particularium cõsideratio de ente fm qd est ens: sz tñ est cõsideratio de accñtibus quę accidunt alicui parti particulariũ entis, accipiẽdo illam partẽ quasi distinctã ab ente, sicut faciunt scię mathematicę, quę accipiũt numeros ꝛ magnitudines distinctas ab ente: ꝛ cõsiderant de eis ꝛ suis accñtibus essentialibus. vbi clarissime p3 q᷑ istę scię abstrahunt a sub̃a manifeste: quid enim est accipere magnitudines ꝛ numeros separatos ab ente, q̃ separatos a sub̃a. Nam diuina scia est quę cõsiderat de ente. i. de sub̃a in eo qd ens, ꝛ in eo qd sub̃a: ipsa enim est verum ens simplr ꝛ primũ: ꝛ alia nõ dicũtur entia nisi qa entis. ℭ Amplius Cõmen. 3. phisy. cõ. 60. expresse testat̃ q᷑ in hac ppõne, cõtinuum est diuisibile in infinitũ, cõuenit geometer cũ nãli Phõ: sed nõ in hac. cõtinuum est augumẽtabile in infinitũ. Nam, vt inqt, ppões mathematicę sunt fundamẽta imaginationis. mo
I do cõtinuum in via augumenti fm imaginationẽ augeri põt in infinitũ: imaginatio eni3 terminũ non h3 nec in sursum, nec in deorsum. vnde Seneca ad Lucil. desideria inqt nãlia finita sunt: quę aũt ex falsa imaginatione pueniunt vbi desinant non habẽt. Sed qa ire nãliter ad aug᷑ est ire ad formã quę est causa terminationis ꝛ finitudinis: oium enim nã cõstãtium determinatus est numerus magnitudinis ꝛ augumẽti. 2. de aĩa. tex. cõ. 42 Ideo nãlis discrepat in hac ppõne a geometra: sz in alia ppõne quę est de diuisione cõtinui in infinitũ cõcordant. qa, vt inqt, diuisio in infinitũ cõuenit cõtinuo, tñ put est in mã quę est causa in rebus physicis interminationis ꝛ infinitudinis. q̃ etiã vt est abstractũ a mã. vbi expresse Cõmẽ. vult q᷑ geometer abstrahit magnitudinem a mã: ꝛ nõ cõsiderat ipsam nisi fm intellm ꝛ imaginationẽ quo ad suã nãm. ℭ Et inde colligit̃ manifeste de intẽtione Cõmen. q᷑ materia intelligibilis a qua nõ abstrahit mathematicus nõ est sub̃a: sicut tenuit Scotus, ꝛ Egidius Ro. ꝛ Alber. magnus. qui voluerunt sub̃am corporeã subiectã quanti

Q̃ mã intelligibilis a qua nõ abstrahit mathematicus nõ est sub̃a. Cõ Sco Egidi. ꝛ Alb.

tati esse subm sciarum mathematicarum. Immo mã intelligibilis subiecta mathematicis disciplinis est ipsa quãtitas, put fm rõnem abstrahit a qualitatibus sensibilibus. ℭ Nec obstat q᷑ dicit Magnus Alber. in 5. suę meta. trac. 3. cap. 2. vbi facit digressionẽ declarãdo esse ꝛ naturam quãtitatis. vbi inqt hęc v̓ba formaliter. Diximus eni q᷑ sub̃a quę corpus est constituit̃ ex mã ꝛ forma corporeitatis tali, quę suscipit omni modo mẽsurã trium diametrorum. Et in hac forma nullũ corpus differt ab alio corpore: nec est maius vnũ corpus q̃ aliud. Et ex hoc p3 q᷑ mensura dimẽsionum actualium fm quã comparant̃ adinuicẽ fm maius ꝛ minus, ꝛ equale, est mensura ꝛ quãtitas suscepta ab huiusmodi sub̃a fm B q᷑ susceptibilitas p actũ formę substãtialis est in ea: igitur quãtitas quę mẽsura est inest cõposito, ꝛ non mãe simplici: adhuc hoc habitum est supra. qd forma corporeitatis sub̃alis non relinquit nunq̃ mãm: ꝛ est in ipsa ante oẽm motum ꝛ mutationẽ non dependens, nisi ex principijs sub̃ę simplicibus. Istę autẽ dimensiones fm quas corpus comparat̃ ad corpus fm maius ꝛ minus, ꝛ equale vno corpore manente fm substãtiam insunt, ꝛ nõ insunt: sicut p3 in cera extẽsa ꝛ contracta, ꝛ nube cõtracta ꝛ dilatata: ꝛ gñaliter in condẽsatis ꝛ rarefactis. Igitur ista insunt ex prima rõne, ꝛ nõ sicut q̃dam pars cum cõsequũtur esse cõpositi. Et ex scđa rõne insunt ꝛ non insunt eidem saluato fm esse sub̃ti, Op3 igit̃ q᷑ ista sint accidentia, ꝛ esse ipsorum est esse accñtis. hoc tñ Plato non dicit ꝛ plures stoicorum. Attende igit̃ q᷑ qa quãtitatum mẽsurę non insunt sub̃o determinato fm aliquam spãlem formam, sz fm ipsam formam corporeitatis primã: ideo in diffinitiua rõne quantitatum disciplinabiliũ non intrat subm sensibilis mãe, nec concipiũt illud fm subm intellectualis, siue intelligibilis mãe tñ. Nec est dicẽdum q᷑ concipiunt mãm imaginabilem: ipsę eni disciplinales quantitates sunt imaginata quędam: subm aũt qd in sua rõne diffinitiua concipiũt, non est imaginatũ: sed in intellectu cõceptum per prima p̃n᷑ substãtię corporeę solum. ꝛ hoc est valde notãdum in tota ista phia. Ex hoc aũt q᷑ subiectum nullã habet differẽtiam ex imaginatis circa ipsum ꝛ sensibus cõtingit q᷑ dimẽsiones disciplinales omnes vnius sunt rõnis in omni mã: qd esse nequaq̃ posset si subm imaginatum vel sensatũ conciperet, qa p imaginata ꝛ sensata differũt corpora. Et sub talib᷒ differẽtijs caderent in diffõnibus disciplinabiliũ oporteret ipsa equiuocari quãdo vnũ esset nomẽ ꝛ ratio subięcti M
diuersa: subm enim per se ꝛ fm ipsum cadit in passionis diffõne. hęc ille formalr. Ex quibus v̓bis clare colligit̃, q᷑ qa ipse posuit corporeitatis formã de predicamento substãtię inseparabilem a mã, imitatus in hoc Auicen. in p̃ suę sufficientię. ꝛ in 2° suę metaphy. quę erat forma gñalis pficiens primitus mãm. Et erat mãę primę coeterna: ꝛ in tali cõposito fundabãtur dimẽsiones interminatę, quę sunt corpus de pdicamento quãtitatis tanq̃ in sub̃o. vnde vt inquit Auer. in. j. cap. de sub̃a orbis. Auicen. existimauit q᷑ eadem esset dispositio accidẽtium terminatorum ꝛ interminatorum, non quia opinatus fuerit q᷑ quẽadmodum accñtia terminata fundantur in cõposito ex materia ꝛ forma speciali: sic interminata fundantur in cõposito ex prima mã ꝛ forma corporeitatis, quę fm Auicẽ. erat forma specialis: sicut pessime imposuit Auicẽnę Ioãnes de Iãduno ꝛ sequaces ppter v̓ba ista Auer. male intellecta. Nam Auic. nullibi dixit hunc errorẽ, imo oppositũ vt alias declaraui. ꝛ Alber. imitatus ad vnguem in hoc oppo

A tex.cõ.17.z.18.sed scientię mathematicę purę, vt geometria z arithmetica nõ ꝯsiderant de istis, nisi vt sunt essentię quędã particulares de q̃b⁹ tanq̃ de subiectis multa demõstrant. ¶ Amplius ad prin^{le} ꝓpositũ nr̃m, ꝙ posterius ꝑ intellectũ possit circũscribi a priori qđ nõ est de q̃dditate eius, ostẽditur ꝑ Arist. in ꝓdicamẽtis. q docẽs modũ assignãdi correlatiua ꝓpria inuicẽ dat artẽ circũscribẽdo omnes rõnes aduẽtitias reseruãdo ꝓprias rõnes relatiuoꝝ, si eis remanẽtibus circũscriptis oĩbus alijs rõnibus q̃ accidũt illis inquantũ relatiua sunt, si talia inuicẽ referunt: z si illis ablatis alijs positis tollit relatio, illa sunt vera relatiua: z ita circũscribit a dño z seruo rõnem hoĩs: z per ꝯñs rõnem q̃ãlibet q̃ accidit dño vt dñs relatiue dicit ad seruũ: manifestũ est aũt ꝙ etiã subã accidit dño inquantũ refert ad seruũ. Ecce igitur ꝙ in casu intellus põt circũscribere accñs a subã sicut vides: q̃a põt diuidere q̃ sũt ꝯiũcta in esse. ¶ ꝓ. Hoc etiã h3 ꝯcedere Sco. i doctrina sua Nã certũ est ꝙ prima entitas in diuinis ẽ essentia diuina, z est simpl'r prima: z tñ ipse circũscribit per intell'm entitatẽ rel'onis quę est posterior a rõne essen-

B — Sco. I 5° 4. libe. art. I. — tię in q.5. q̃libetoꝝ. art. ꝑ. in fine. vbi q̃rit quõ sit intelligẽdus titulus q̃õnis: dũ q̃ritur an relatio originis i diuinis sit formal'r infinita. Inq̃t eni ꝙ hoc nõ est q̃rere si relatio est eadẽ real'r alicui infinito: de quo nõ est dubiũ cõiter loquẽdo: q: real'r est eadẽ essentię. Nec etiã est q̃rere, si rel'o sit ꝑ idẽtitatẽ illud infinitũ: s3 est q̃rere si relatio formal'r, h est ſm suã entitatẽ ꝓpriã q̃ est entitas ad alteꝝ sit entitas infinita intẽsiue ĩfinitate illi⁹ entitatis: h est si entitati ꝓprię huius paternitatis, vt ẽ entitas ꝓpria huius pñitatis sit ĩfinitas intẽsiua modus intrinsecus ꝑ se. Ita ꝑ se intrinsecus qđ nõ rõne tñ alicuius alteri⁹ ꝙ sit real'r illi entitati idẽ. Sed nõ icludendo aliquã entitatẽ, nisi istã: imo circũscribẽdo qđlibet ꝑter istam ad alterũ, adhuc esset entitas illa quę

Scd'a limitatio. — est ad alteꝝ intẽsiue infinita in seipsa. ¶ Amplius scire debes, ꝙ posterius non põt abstrahi a priori in cognitione distincta: fallit aũt in cognitione ꝯfusa. colligitur hoc expresse ex mẽte Phi in ꝑ physicę auscultationis tex.cõ.5. vbi h3 ꝙ diffinitũ est prius notũ quo

Themistius. — ad nos q̃ partes diffinitẽtes. Et lucidissimus Themistius ꝑ posterioꝝ, in cap.2. inq̃t. Neq3 enim vllũ tam

C ,, stupidũ mãcipium est, modo eadẽ nobiscũ lingua sit, ,, ꝙ audiẽs holem rogari, equũ adducat: aut circulũ poscit caligã afferat: q̃d tñ res illę sint, z qđ illis eẽ nõ nisi exercitatissimi facile tradiuit depiõptuq3 est. ¶ Sic igi-

Solutio tex. I metaphisic. — tur posterius a priori qđ est de q̃dditate ei⁹: z cũ distincte cognoscit ꝑ intell'm absolui nõ põt intellũ cõpleto quietãte animũ: qđ dico ꝓpter accñtia quę dũ ꝯsiderãtur vt passiones subę, distincte cognosci z diffiniri nequeũt sine ꝓprijs subiectis, l3 vt essentię quędam in proprijs generibus dialectica diffinitione diffiniri psit, vt tenuit egregius Aristo. in ꝑ topicoꝝ. tex.7.z8.

Propõ 9° ¶ **Substantia est prior ratione, natura, cognitione, z tempore.**

Vulgata satis auctas est in.7. phię. phię. tex.cõ.4. z a paucis hñ intellecta: s3 intell's verus, ni fallor, est. vt scribit Cõmen. intelligẽdo ipsã de q̃dditate subę vl'is gñabilis z corruptibilis. Nã vt scribit ipse i ꝓlogo sup ,, 7.meta. cũ suba alia est abstracta z sepabilis: alia inse,, parabilis ꝯsiderat in h tractatu: z in sequẽti de substãtijs sepabilib⁹ i. in.7.z.8.meta. vñ ab Arist. i 9° meta.

D tex.cõ.I. isti duo libri appellant tractatus de suba z de ente. Et ꝑ h, vt vides, cessant argu^{ta} Scoti, z Ant. Andreę de accñtib⁹ ipsius cęli: z vl'r de ęternis substãtijs: q̃a de talib⁹ nõ est ſmo. Suba igit talis est prior rõne. i. diffõne respectu accñtiũ: q: in diffõne accñtiũ o3 poni ꝓpriũ subm. vt docet Arist. in tex.c.14.z.17. Et rõ ẽ, q: illud qđ est ꝯstitutiuũ alicui⁹ o3 poni in diffõne eius: s3 accñtia ꝯstituunt ꝑ subã: ergo debẽt diffiniri ꝑ ipsam: suba aũt nõ ꝯstituitur ꝑ accñtia. z est rõ Cõmen. i cõ.4. Accidẽtia eni vt scribit Cõmẽ. 4. meta. ꝯstituunt per subã: saltẽ in gñe causę mãlis: sicut etiã nos superius declarauimus. ¶ Suba etiã ꝓcedit cognitiõe accñtia: nam suba demõstrata quę est verissimũ ens z manifestum z ꝯcessum ab oĩbus. vt inq̃t Cõmen. com.2.3.z5. Melius notificatur per ꝓdicata q̃dditatiua subę q̃ per pręꝺicata vl'ia de gñe accidẽtiũ. Et regula est ꝙ in his quę sunt citra primũ in aliquo genere, ordo eoꝝ attenditur penes accessum maiorem vel minorẽ ad primũ: q: igitur in hac diuisione qua diuidit hic ens in subã: z accidens simpl'r primũ sit prima suba: volo eni contra vulgares ꝙ deus z intelligentię sunt prin^{m} z causa

E talis entis extra aiam diuisi in subam z accidẽs, z non sunt partes subiectiuę. vt alias infra ostendã. z vt inq̃t Cõmen. in.7. meta. cõ.2. manifestũ est per se ꝙ indiuiduũ pręꝺicamẽti subę precedit indiuidua alioꝝ ꝓdicamẽtoꝝ: q̃a igitur q̃dditates de predicamẽto subę sunt magis intime primę subę q̃ sint q̃dditates accidentiũ: ideo suba sic est cognitione prior. ¶ Nec obstat si dicat ꝯ istam expõnem Cõmen. q: nõ videtur ad mentẽ Phi: q: cõclusio ista a Pho in textu ꝓponitur ꝙ suba simpl'r est primũ rõne, cognitione, tpe, z natura, z non in ordine ad subam primã: z hoc forte fuit in causa ꝙ Scotus z Antonius And. al'r formant istã rõnem ibi. volũt eni ꝙ Phs isto modo deducat illã ad hũc sensu3 ꝙ cognitio subę via pfectionis est prior. Nã cognitio ipsius qđ q̃d est, est perfectissima. vt dĩ in textu. qđ ergo maxime h3 qđ q̃d est, est maxime cognoscibile: s3 suba h3 perfectissime qđ q̃d est. ergo est perfectissime cognoscibilis. Maior p3: q: etiã in his quę non habẽt simpl'r qđ quid est, vt sunt accidẽtia perfectissima, est eoꝝ cognitio quãdo cognoscit q̃d eoꝝ eo modo quo habẽt

F q̃d. Tamen minor adhuc a Pho nõ est ꝓbata, nec est eadẽs de se ſm istã reductionem: quia non est adhuc declaratum, an q̃d substantię sit simpl'r, z alioꝝ sit per additamẽtum. ¶ Sed quicq̃d sit de hoc, expositio Cõmen. saluari põt: q̃a ex hoc ꝙ substãtia est cognitione prior accidẽte in ordine ad primã subã: seq̃tur ꝙ simpl'r z absolute sit prior. Nec est fallacia ad ſm q̃d ad simpl'r: q̃a in his quę sunt citra primũ ordo eoꝝ in illo gñe simpl'r est ex ratione primi in tali ordine. Suba etiã talis, vt tradit Cõmen. si cõparatur ad accñtia separabilia, clarũ est ꝙ ista ꝓcedit tẽpore talia accidẽtia cũ nõ semꝑ ꝑmaneãt in illa: si ꝟo fuerint inseparabilia, saltẽ sunt posteriora tpe mã quę est ps integralis subę demõstratę. Nã l3 ignis nõ sit prior tpe sua caliditate, q̃ est accñs inseparabile ab ipso: est tñ mã ignis prior, z ipsa forma ignis z sua caliditate. Nec op3 exponere

Expõ Sco. 7. meta q.2. — prioritatẽ tpis: ꝑut exposuit Scotus in.7. suę meta. q.2. " inq̃t enim ꝙ tẽpus hic nõ accipitur, vt diffinitur.4. " physicoꝝ. q̃a primitas tẽporis est substãtię inquãtum " suba est: sed huiusmodi nõ est esse in tpe: quia tẽpus nõ " est mẽsura, nisi motus z quietis z eoꝝ quę sunt in motu z in quiete: suba aũt ſm se non est tale. nec accipitur " ꝑ quacũq3 duratione extensa successiua alia ab essentia reiq̃a de illa esset quęstio: q: tunc suba posset ꝓce-

G dere illud cũ sit accidens ei: ⁊ p̃cederet illud duratiõe. ⁊ q̃ro de illa: ⁊ sic in infinitũ tũc dr̃ prius tẽpore eẽ qḋ põt separari ⁊ ee sine alio, ⁊ aliud nõ sine illo: qꝛ sic di cit Phs in lr̃a: isto modo oĩs sub̃a est prior omni acci dẽte vno modo: alio modo nõ eẽ. ergo prius tpe est posse habere existẽtiã actualẽ priorẽ alio siue sine alio q̃tuz est ex se: ita. s. qḋ sibi nõ repugnat: q̃a in nullo ab illo alio depẽdet. Et h̃ satis põt dici prius nã: nihil eni est sic prius nã qḋ nõ sit sic prius ⁊ tpe. Q̃ḋ aũt sic pos sit p̃cedere ostenditur dupl'r: vel qꝛ nõ depẽdet ab illo: vel qꝛ non est causa neccĩa respectu illius: ⁊ q boc sit ve rũ, pꝫ ex oppositis eoꝝ: q̃a si non põt separari: hoc est vel qꝛ depẽdet ab illo, vel qꝛ nõ est causa neccĩa respe ctu illius. Dico q sub̃a respectu accidẽtiũ separabiliũ est prior vtroq; mõ cõparata respectu passionis ẽ sepa rabilis, ⁊ prior vno mõ: qꝛ nõ depẽdet: sꝫ nõ inquantũ causa: qꝛ hꝫ necessariã causam h9 intra essentiã suã. ĩõ nõ ẽ sepabilis illo mõ. s. inq̃tuꝫ est cã accñtis. hęc ille.

Impugnatio ⸿ Sed ista expõ salua reuerẽtia non vr̃ q sit de mẽte Phi ibi. tunc q̃a Arist. in textu rememorat multiplicẽ acceptionẽ prioris, ⁊ nõ nisi illã, quã posuit in. 5. meta. i capl'o de priori. inq̃t eni quare primũ ens ⁊ nõ aliqḋ

H ens, sꝫ ens simpl'r sub̃a vtiq; erit. Multipl'r quidẽ igr̃ dicitur primũ: sꝫ sub̃a oĩum primũ rõne, notitia, ⁊ tpe, ⁊ natura. Manifestum est autẽ q in. 5. meta. in distin

Tex. 16. ctione prioris: prioritas tẽporis nõ sumitur p priori tate nãe: imo est modus ille distinctus. Nam ibi inq̃t. alia sunt priora fm tẽpus. hoc q̃dẽ enim eo q remo tiora nũc: vt in factis. priora nãq; troica medis: qꝛ re motiora nũc. hoc aũt eo q ꝓpinquis nũc, vt in futuris. priores eni ꝓpterea ludi Iouis, ludis apollinis eẽ dicũ tur: q̃a ꝓpinquis nũc. opꝫ igr̃ q eodẽ modo vtaẽ istis modis: sicut visus fuit in distinctione quã rememorat. ⸿ Amplius esset nugatio ⁊ superfluitas in fmone Phi: qꝛ dr̃ q sub̃a est prior tpe ⁊ natura: ergo si p prioritatẽ tpis intellexit illã tal'r descriptã quę eadẽ est cũ priori tate nãę, vt ipsemet fatet: superfluus ergo est sermo ei9.

Nõia synoni ma qño non vsitanẽ in do ctrina demõ stratiua. Confirmatur qꝛ nõia synonima nõ vsitãtur in doctri na demõstratiua. vt dicit Cõmen. ꝓ phy. in cõ. 1. ⁊ ꝓ cęli. cõ. 1. Forte dices q vsitãtur ad exponẽdum. vt dicit Cõmen. 4. phy si. cõ. 45. Sed ꝫ, hoc stare non potest: qꝛ lꝫ vbi nõia synonima ita se habeat q vnum sit notius altero: notius potest adduci post ignoti9, vt sermo sit clarior: tñ in textu greco ⁊ nostro adducitur imediate

I post prius tpe prius nã: pꝫ aũt q prius nã non est no tius prius tpe. ⸿ Amplius nõ est ꝯsuetudo Phi in sciẽ tijs vti locutionibus metaphoricis ⁊ abusiuis. in h̃ eni

Tex. 12. ipse plerũq; dãnauit Platonẽ. ⁊ 12° posterioꝝ docuit non esse desiniẽdum neq; disputãduꝫ in metaphoris. vñ Cõmen. ꝓ cęli ⁊ mũdi. cõ. 105 ⁊. 106. inq̃t q Arist. increpat Platonẽ ⁊ sequaces: q̃a aut male sentiunt, aut male docent. accipere igr̃ prioritatẽ tpis p prioritate nãę est abusiue loqui: qḋ nõ licet in scia p̃sertim altissi ma qualis est scia diuina. vñ lucidissimus Themistius

Themistius. ꝓ de aĩa. cap. 20. inq̃t. sane dubitari nõ põt Platonẽ ex his dialogis quos scriptos reliq̃t, aĩam esse corpus pu tasse. Alioq̃n nec Aristo. ꝫ Platonẽ inuehiẽ, sꝫ ꝫ Ti meũ: q siue corpus circulũ crediderit, siue qũo corpus esse nõ crediderit crederet: ita tñ ei appellare collibue rit: certe reddere rõneꝫ debuit, aut cur ita sentiret, aut cur noĩe abuteret: p̃sertiꝫ quũ nõ sit equũ in altissimis phię q̃õnibus aliud dicere, aliud sentire. Cũ eni semp res digna hoĩe est ne a mẽte v̓ba dissentiãt: tũ id maxi me in v̓bis obscuris ⁊ exquisitis maxie obseruandum quo ea q̃ suopte ingenio remota ⁊ ꝯdita videnẽ: v̓bis

illustribus ⁊ q̃ maxime põt declarãtibus vendiceẽ a

K 4 tenebris. hec Themistius. ⸿ Amplius si Arist. sume ret prioritatẽ tpis p prioritate nãę incideret in foueã quã fecit: qꝛ ipse increpat Platonẽ de gñone mũdi, qui dixit, q partes mũdi inordinate p̃cesserunt gñonem mũdi: qꝛ nõ distinxit Plato inter prioritatẽ nãę ⁊ prio ritatẽ tẽporis, sicut dicit expresse Cõmen. 3. cęli. cõ. 25. ⸿ Sil'r q arguũt de sub̃a cęli q̃ accñtia sua tpe nõ p̃ce dit nihil est: qꝛ vt inquit Cõmen. ꝓ celi ⁊ mundi. in cõ. 106. q innatũ est inueniri in tpe non hꝫ sine tpe esse: qḋ non est innatum inueniri in tpe, nõ hꝫ prius ⁊ poste rius nisi fm esse: qḋ est de lineis cũ figuris ⁊ magis de rebus abstractis: qꝛ si aliqua est gñatio in rebus nõ tẽ poralibus: ibi nõ sunt res priores nisi in esse tñ. Et h̃ idẽ hꝫ expsse in. 2. ca. de sub̃a orbis. ⁊ vt dixi Arist. loq̃ tur de sub̃a gñabili in. 7. ⁊. 8. meta. ⸿ Amplı9 si subm fm Scotũ respectu ꝓprię passionis põt esse fm se sine illa: qꝛ nõ dependet ab illa: sꝫ nõ posse eẽ sine ea: qꝛ est causa, aut hꝫ causam intra se neccĩam respectu illius: tunc nõ esset oĩmoda ꝯdictio subm non posse esse sine ꝓpria passione, sed fm aliquẽ respectũ: ⁊ ita continge

L ret q demr̃atio nõ esset simpl'r necessarioꝝ, ⁊ eoꝝ quę simpl'r aliter se habere non possunt, sꝫ soluꝫ fm quid. ⸿ Amplius subm vt est cã, vel habens cãm est prius natura ꝓpria passione, sꝫ fm expositionẽ Scoti, vt sup̃ visum fuit, prius nã in eo q prius põt esse in re sine po steriori: ergo vtroq; modo subiectum posset esse sine propria passione, qḋ nullus vnq̃ neq; sõniare posuit.

Expõ ꝓpria. ⸿ Et q̃a non est nobis p̃clusa via ad philosophandũ, aliã expõneꝫ do ad auctẽm Phi q ꝯcedẽdo id qḋ verũ est in se, q in 7° ⁊ 8° agaẽ de substãtijs corruptibilib9. In talibus aũt accñtia sint in duplici dr̃ia separabilia ⁊ inseparabilia Arist. in lr̃a ponit tpe ⁊ nã: tunc dico q sub̃a ipsa separabiliũ accidentiũ cõparatione est prior tpe: respectu aũt iseparabiliũ est prior nã: qꝛ nõ credo illa duo ab re fuisse posita ab Arist. in lr̃a: qꝛ vt inquit Cõmen. ꝓ de gñone ⁊ corrup. primus magister nunq̃ crediẽ aliq̃d dixisse sine rõne: ⁊ ita est de quolibet v̓bo eius. Cuꝫ igr̃ textus habeat prioritatẽ tpis ⁊ nãę: opꝫ igr̃ q nõ sine causa ponanẽ illa v̓ba: ⁊ mirũ est quo expositores nõ aiaduertant ad hoc. Nam textus ponit quadruplicẽ prioritatem fm rõnem, fm cognitioneꝫ, fm tempus, ⁊ fm naturaꝫ. Si teneatur igitur ista expo sitio non credo contra eam posse demonstrari.

M

⸿ Forma est prior materia: ⁊ eadeꝫ rõne est prior ⁊ magis ens composito ex vtrisq;.

Propõ 10°.

⸿ Septimo primę philosophię textu cõmenti. 7.

Contra mo dernos.

Non intelligitur propositio p̃sẽs q forma sit prior mã: q̃a opatio formę, ⁊ mo dus operãdi sit prestãtior opatione ⁊ modo operãdi mãę, vt q̃dã somniaue rũt. abusiue eni eẽt ⁊ absurda nimis cõ paratio, ac si nix ⁊ coruus i albedine cõparenẽ: qual'r eniꝫ mã cũ forma in opationibus cõparari pñt, cũ mã de se nullã habeat opationẽ. naꝫ ꝓ de gñone ⁊ corrup. tex. cõ. 55. Materia fm q materia passiuum. idem. 12. meta. t. c. 30. vnde quẽadmoduꝫ dicit Cõmen. 9. meta. cõ. 2. in diffõne cuiuscũq; potentię passiue sumiẽ diffi nitio potẽtię passiuę primę mãę: ita in diffõne cuiusli; potẽtię actiuę sumiẽ diffinitio actionis primę formę. Ista eni sũt duo extrema latitudinis entiũ pria forma ⁊ pria mã. iuxta illud Auer. 12. meta. cõ. 18. oẽs formę sunt in potẽtia in prima mã, ⁊ sunt i actu in p̃io mo

A tore:vnde sicut i prima forma que est deus gloriosus:
nullus prorsus est passio.sicut scribit Cōmen.3.de aīa
in cō.5.in solōne 3ᵉ qōnis.ⱳ in cō.14.Sic in prima mā
nulla prsus est actio.vñ Cōmen.in lib.destruc.in disp.
6ᵃ in solōne 6ᵉ dubij.ingt. q Phi posuerūt signū subi
ex passionibus:sicut signū formę ex operationibus. im
posse eni est q actio ⱳ passio ab vna ⱳ eadē nā pcedāt:
quapropter diffinitiue dixerūt,q oia corpora cōposi
ta ex duab⁹ naturis cōponunt .s.ex agēte ⱳ patiente.s.
ex mā ⱳ forma.Nuncupat eni agens subā ⱳ qdditas:ⱳ
nūcupatur patiens subm ełnum ⱳ mā. * Et 3ᵒ de aīa.
cō.12.nisi esset mā,nō esset passio. Nec obstat dictum
Cōmen.p celi ⱳ mūdi.cō.20. vbi scribit q opatio istᵉ
potētię quę est ex ea filiis ei,quę est abscissio ex acumi
ne gladij est gñatio ⱳ corruptio.nā h non est vere nisi
vt subti.gñatio eni ⱳ corruptio sunt operationes agētis
generātis ⱳ corrūpentis:quēadmodū dicimus q mo
tus est actus mobilis vt subti:tñ dr esse actio ⱳ opatio
motoris:ⱳ sic trāsmutatio subalis est actus subti tran
smutabilis:tñ est actio seu opatio ipsius transmutātis.
vt bñ determinatū est i 3ᵒ physicę auscul.℃ Amplius
pfectio entiū ⱳ formaꝝ nō attendit penes pfectionem
B operationum prio ⱳ principalr,sʒ a posteriori ⱳ a signo
ex nobilitate operationū arguimus pfectiōes formaꝝ,
Solutio du. ℃ Dicamus igit q iuxta doctrinā Arist.in 2ᵒ pᵉ phie.
vnūqdqʒ est maxie tale pp qd alijs inest vniuocatio.ⱳ
10.meta.t.c.7.In oi gñe est vnū primū, qd est metrū ⱳ
mēsura oiuʒ i illo gñe cōtētiuʒ. vt ingt Cōmē. sic i gñe
subē est vnū pnᵐ primū.ⱳ istud est deus gloriosus q est
pnᵐ tāq forᵃ ⱳ finis oiuʒ:qz igit deus gliosus est actus
purus,ⱳ est metꝝ ⱳ mēsura oiuʒ entiū ⱳ subaꝝ:quenus
entia ⱳ subę sunt penes approximationē,ⱳ recessum atte
dit principalr entitas ⱳ pfectio reꝝ tanq circa primā
regulā a qua primo venamur bõ oīa entiū. vnde ingt
Cōmen.2.celi ⱳ mūdi.cō.63.distātię entiū sunt valde
diuerse in h,ⱳ Arist. in p celi ⱳ mūdi t.c.100. A prio
ingt pnᵒ cōicatū est esse ⱳ viuere oibus:bis qdem cla
rius,bis ꝛo obscurius:qa igit forma subalis ē imago
qdā ⱳ pticipatio prię formę:ipsa magis pticipat de en
C titate,ⱳ prius q ipsa mā quę ex nā sua est multū remo
ta ⱳ elōgata ab actualitate:ⱳ ipsa in tantū pticipat de
pfectione pmi principij ⱳ actualitate eius inqtuʒ reci
pit formā q est actus pticipans de pfectiōe q est p essen
tiā in actu simplr p. ⱳ h expressit solertissimus nāę ri
mator Arist.p physicę auscultā. dū dixit. existēte enim
quodā diuino ⱳ optimo ⱳ appetibili.vbi Cōmē.in cō.
81.ingt.qa priuatio accidit māę ex necītate:ⱳ est hic
pfectio diuina maxia,cui oia entia appetūt assimilari,
ⱳ ex qua appetūt acqrere fm q nā coꝝ pōt recipere:
dicimus nos q mā fʒ q accidit ei priuatio est inata ap
petere se assimilari p prinᵒ fm q pōt:ⱳ h est appetere
receptionē formę.ⱳ ppter h dicamus cū oib⁹ sapiētib⁹
q pᵃ 2clo ppositā ondit ista rōne.nā cū forma sit actᵘ
ⱳ mā sit poᵃ,ⱳ actus simplr est prior poᵃ:ideo forma ē
magis ens ⱳ pfectius ens q mā.ⱳ in hac deductiōe cō
cordat cū Auerroe Alber.scūs Tho.ⱳ Sco.℃ Sed i
2ᵃ 2ne in qua dr q eadē rōne forma est prior 2posito,
est nō parua difficultas. Albertus,ⱳ Tho.ⱳ Sco.vidē
tur in h esse 2cordes. nā cū forma sit prior mā:q qdeʒ
mā cū sit prinᵐ cōpositi prior est cōposito, eadeʒ rōne
forma erit prior cōposito:qz qcqd est prius priore est
Cōtra dedu- prius postᵉ.℃ Sed 2 istā deductionē argui:qz videt
ctionē Alb. argᵐ pcedere ex qtuor terminis.nā nō est eadē priori
Tho.ⱳ Sco. tas māę respectu 2positi,q est respectu formę ad māʒ.
nā si mā est prior cōposito nō est nisi qz est prinᵐ ⱳ pa

cōpositi.forma aūt neqʒ prinᵐ,neqʒ ps est ipsius māę. D
℃ Amplius mā est prior cōposito prioritate gñonis.
forma aūt non est prior mā via gñonis.nā vt ingt Cō
men.7.meta.cō.4.mā ignis ē prior tpe caliditate ⱳ for
ma ignis.Et est rō,qz mā est ingñabilis ⱳ incorruptibi
lis.forma aūt qlibet educta de poᵃ māę corruptibilis
est.℃ Qd si dicas forma est prior cognitiōe mā:ⱳ mā Euasio.
ē prior cognitiōe cōposito. ℃ Hoc iteꝝ stare nō pōt: Impugnatio
qz lʒ forma sit prior cognitione mā:mā tñ fm se igno
ta est:vt.d. Arist.7.meta.t.c.35.nec fm se est prinᵐ co
gnoscēdi 2positū nisi vt stat sub forma.℃ Forte dices Euasio.
q mā est prior rōne cōposito:qz i rōne cōpositi ex mā
ⱳ forma ponit tā mā q forma. vt pʒ p de aīa.t.c.17.ⱳ
7ᵒ meta.t.c.37.℃ Sed 2,qz tūc forma nō est prior rōne Impugnatio
mā:isto modo vʒ q forma ponit in diffinitiōe māę:ⱳ
mā nō ponit in diffōne formę.nā mā ⱳ forma vt sunt
relatiua ⱳ a nāli 2siderātur mutuo se diffiniūt.vnde in
diffōne aię ponit corpus.℃ Si dicas mā est prior pfe
ctione cōposito:qz cā est pfectior causato,ⱳ sic forma ē
pfectior mā.℃ Sed h stare nō pōt:qz nec ipsi 2cedunt E
mām esse pfectiorē cōposito:tum etiā qz illa ppō.causa Addo non sit
est pfectior causato,fallit in cā māli : silr in causa inte vera simplr
grali eiusdē rōnis:vt sunt partes qtitatiuę respectu to ppō dicēs q
tius.vt dicā infra,cū de cā loquar.℃ Et si dicas mā est cā ē pfectior
prior nā cōposito : sic etiā forma est prior natura mā. causato.
℃ Sed 2. prioritas nāę aut est fm viā pfectionis , aut
fm viā gñonis:ⱳ quocūqʒ dicat nunq inuenies eadē
prioritate:qa mā pcedit cōpositū eadē prioritate for
mā esse priorē eodē mō respectu māę. ℃ p. Neqʒ mā
pōt eē sine forma,neqʒ forma sine mā.2.physi.26.sunt
eni relatiua.Et iō dicamus cū Auer. qz dixit 2tra ri
xta prinᵒ facta q eadē rō, ⱳ cā qua forma erat prior ⱳ
magis ens q mā, eadē est pp quā est prior cōposito : ⱳ
est actualitas ipsius.Nā cōpositū nō est in actu nisi pp
formā quēadmodū ⱳ ipsa mā:ⱳ ideo eadem cā ⱳ rōne
forma est prior vtroqʒ:nec alr dici pōt.vir eni vt dicit
Cōmen.dispositio eadē inuēta in cā ⱳ in causato. si in
causato fuerit inuēta ppter cām.de cā dr simplr ⱳ per
prius,ⱳ de causato dicit p posterius.ⱳ fm qd.7.meta.
cō.3.ⱳ 8ᵒ meta.cō.7.illud eni est maxie tale pp qd alijs F
inest vniuocatio.℃ * Amplius si forma nō esset pfe
ctior cōposito,tūc liber de aīa l nobilitate subti nō ex
cederet sciaʒ de aialib⁹ ⱳ plātis,vt pʒ.Nisi dicāt q aīa ADDITIO.
nō sit ibi subm:cui⁹ oppᵐ tʒ Alber. ⱳ Tho.ⱳ Cōmē.
℃ Nec valet rō Scoti,ⱳ Antonij And.q cū cōpositū Rō Scoti.
vltra formā 2tineat māꝫ plus pfectionis continet cō
posita suba q mā ℃ Tum qa 2positū oēm pfectionē Patis solo.
quā hʒ,hʒ a forma nō a mā fm peripateticos, ⱳ impfe
ctiones a mā 2hit:pfectio eni insequr actū qui est for
ma ⱳ qdditas:ⱳ nō insequr actum entitatiuū. vnde si
mā hʒ aliquā pfectionem hʒ eam vt recipit formā: si
cut scribit Aristo. ⱳ expresse Cōmen.in p phy.t.c.81.
* Et cōfirmatur authoritate Linconiēsis in.2.postᵉ.
in illo caplo.[Iteꝝ aūt speculādum] vbi habet. causa
quę est eadē rei est eius causa formalis : qa forma totū
ⱳ verum esse rei in se habet:ⱳ si sit forma quę nō egeat ADDITIO.
materia ipsa est vere res ipsa. Et forma quę eget mate
ria si posset subsistere absqʒ materia, esset verius res
ipsa q sit res mōstrata:sicut si figura statuę posset esse
sine materia, esset ipsa figura verius ⱳ nobilius q sit
statua monstrata. ℃ Vel dato q aliquam perfectio
nem haberet illa virtualiter ⱳ nobiliori modo conti Scōa solo.
netur in ipsa forma.vnde sicut dicunt Theologi:sicut
deus ⱳ creatura nō dicūt plus pfectiōis q deus solus:ⱳ
sic forma cū materia nō dicit plus pfectionis q forma

G sola.vnde etiā ipse Scotus in.5.q.quolibetoꝝ.art.2.di,
cit: ꝙ quęcunqꝫ plura bona excedunt in bonitate vnuꝫ
bonū: ꝛ hoc quādo in quolibet illoꝝ plurium est ęq,
lis bonitas: sicut i vno illoꝝ: sunt maius bonū ꝙ̃ illud
vnū: ꝛ ita pbat ꝙ si essent plura infinita possent exce,
dere in bonitate vnū solum infinitū: ꝛ ita illud non es,
set infinitū. Et si dicas ꝙ sic argueret̃ ꝙ deus ꝛ creatu,
ra excedunt deum nō valet: tū quia quodlibet illoꝝ nō
est ęque bonum cum vno illoꝝ: ꝛ idem est ꝙ bonitas
cuiuscūqꝫ illoꝝ alterius ab illo vno eminenter cōtine
tur in illo vno: ꝛ ideo ipsum cum illo vno bono acce,
ptum nō auget, nec excessum facit super illud bonū in
se. oppositū est in hypothesi: qa ibi vnū bonum nō cōti
netur eminēter totalr in altero: quia hoc est cōtra ra,
tionem infiniti: hęc Scotus. ꝛ ita iuxta prin° sua solū
potest argu^m contra Auer. sicut vides: sed prima solu,
Instātie pul- tio magis est de mente eius. ⁋ Sed instatur subtiliter
chre ꝯ Auer. ꝙ cōpositum sit perfectius: qa.2.physi.t.c.31. id enim
cuius gratia, optimum ꝛ finis aliorum vult esse: sed
mā ꝛ forma sunt ꝓpter cōpositum: vt pꝫ. quia ista est
intētio agentis. vnde Cōmen. in.2. de aia cō.37. inqt,
H ꝙ anima ꝛ corpus sunt propter corpus aiatum. Am-
plius Cōmen. 12. meta. cō.25. dicit ꝙ cōpositum sit ma
Solutio. ioris nobilitatis ꝙ̃ materia ꝛ forma. ⁋ Ad hęc respō
detur pro Auer. ꝙ finis, vt dicit Aristo. in.2. de aia.
tex. cō.35. ꝛ.37. est duplex: cuius gratia ꝛ cui. exempli
causa. in moralibus est duplex finis. vꝫ. fęlicitas: ꝛ est
cuius gratia omnia expetunt̃. alter finis est homo, cui
parari debet ista fęlicitas. similr etiā in medicina sani
tas est finis, gratia cuius vocatur medicus ꝛ actionuꝫ
medici. alter finis est ęgrotus cui paratur sanitas. finis
igitur qui est nobilior ordinatis ad finem, est finis cu,
ius gratia. Non aūt habet locum de fine cui precipue
quādo ordinatū ad talem finē ordinatur ad pficiendū
illud, ꝛ non vt perficiatur ab illo: ita forma ꝛ mā sunt
ꝓpter subaꝫ cōpositam tanꝙ̃ ꝓpter finē, nō cuius grā,
sꝫ cui. ꝛ ita dicit expresse Cōmen. in tali ꝓposito ꝙ aia
ꝛ corpus sunt ꝓpter corpus aiatū: ꝛ forma nō ordinat̃
ad cōpositum vt pficiat̃ a cōposito, sꝫ vt pficiat illud: ꝛ
Dubitatio. ideo est pfectior illo. ⁋ Sed dices, imo forma videtur
pfici a cōposito: qa vltra ꝓpriū esse est esse cōpositi qḋ
I cōicatur formę ꝛ mąę, quę dicūr gñari ꝛ existere ad exi,
stentiā ꝛ gñonē cōpositi. ꝛ ita male dictū fuit ꝙ forma
nullā pfectionem recipit a cōposito. ⁋ Dicimus nos
Solutio. ꝙ non opꝫ multiplicare entia sine necitate apud peri,
pateticos, pͤsertim qui studuerunt quo ad eius fieri po,
tuit pͤferre paucitatem multitudini vbi apparētia sal,
ADDITIO. Nota tñ ꝙ Simpli. pͥo phy. i expōne t.c.79. ꝛ i 2° phy. i expōne t.4. vult sub. stātiā pͥ° dici ꝯ ꝯposito: 2° ꝯ forma ꝛ mā ꝛ allegat au- thoritatē.7. meta. aīr. vꝫ. ꝙ si forma ē pͥor mā eadē rōne ꝯpositū ex vtrisqꝫ duo erit. ꝛ ita legit Argyropol° ꝛ sic intelligit ꝙ ꝯpositū ex vtrisqꝫ ē pͥu° vꝫ. vtrisqꝫ vꝫ.
uari pōt. sic eni Aristo. pͥ physi. ꝓposuit opinionē Em-
pedoclis ponētis prin° finita, opioni Anaxagorę po,
nēti prin° finita. vt pꝫ tex. cō.50. Dico, vt inqt diuinus
Boetius in lib. ð vnitate ꝛ vno, oē esse in rebus creatis
est a forma: qḋ etiā describētes Phi dixerūt, esse est exi,
stētia formę in mā. ꝛ ista fuit opio oium antiquoꝝ pe,
ripateticoꝝ. vl infinities Themistius, Alex. ꝛ Com.
dicūt: a forma est esse ꝛ vnū esse. Dico igit̃ ꝙ esse actu
qḋ hꝫ tam mā ꝙ̃ suba cōposita est ab ipsa forma cui de
bet̃ tale esse p essentiā: sꝫ mąę ꝛ cōposito debet̃ p parti
cipationē. vnde sicut nō alio calore calet calor si cale,
re dici pōt, ꝛ lignū calidū, sꝫ eodē: sed ipsi calori p es,
sentiā cōpetit. nā rectius dr̃ calor est calor ꝙ̃ calor ca
let: sic non alio esse existit cōpositum ꝛ alio forma, sed
vno ꝛ eodē. vnde falsa est imaginatio ꝙ alio eē existat
cōpositum p se ab illo qḋ hꝫ a forma: nec alio eē distin
cto ab esse formę cōpositū terminat gñonē, sꝫ est vnū
ꝛ idē, lꝫ nō sit eadē entitas: sicut etiā de mā, quę lꝫ sit di
uersa entitas ab entitate formę: nō tñ hꝫ esse actuale ni
si a forma. volo igit̃ ꝙ istaꝝ trium subaꝝ vnū sit esse: K
tñ formę est p essentiā: alijs aūt cōpetit p ipsam. ꝛ mirū
est de viris illustribus quō nō viderūt hoc: ꝛ pͤsertiꝫ in
via Cōmen. ꝛ ita bñ intelligis mō demrationē Arist.
qualr eadē rōne qua forma est prior mā, eadē rōne est
prior suba cōposita: qꝛ oē esse actuale qḋ cōpetit mąę
ꝛ cōposito est a forma: sꝫ qa viderūt denoīationeꝫ istā
dici de cōposito ꝛ nō de forma: qꝛ cōpositū dr̃ p se exi,
stere: ideo crediderūt aliud esse hīc cōpositū ab esse qḋ
recipit a forma. Sed nō viderunt ꝙ tale esse nobiliori
modo cōpetit formę: qa denoīationes ꝓprie fiūt in par
ticipatiue habētibus formā: nō aūt in his quę sunt p es
sentiā. vnde rectius Deus dr̃ qdditas, alia aūt dicuntur
hīc qdditatem. vt dicit Cōmen. in 6° disp^tis ꝯ Algaze
lē in solone. 28. dubij. Forma itaqꝫ nō dr̃ recte existēs,
sꝫ existētia: est enī quo omne exīs existit in his mālibus.
⁋ Ad auctem dico vt pꝫ. Cōmen. ibi loquit̃ ex mēte
Alex. ꝛ si quąꝫ inuenit̃ Cōmen. dixisse cōpositum esse
magis ens dꝫ itelligi ꝙ̃tuꝫ ad famositatē, nō ꝙ̃tum ad
rei veritatē. vnde vt dr̃ in.7. meta. t.c.8. nō est mani^m p
se formā esse subaꝫ. antiqui enīꝫ māꝫ solū dicebāt esse
subaꝫ ex ratione ibi adducta. vnde ꝯcludit Phs ibi. ex
his g^t speculantibus accidit subam esse māꝫ. ꝛ Cōmen.
in.2. phy. cō.9. hoc idē asserit ex intētione Alex. vnde
Cōmen. dꝫ in 7° meta. cō.2. ꝙ indiuiduū subę est prius
indiuiduis alioꝝ pdicamētoꝝ: ꝛ hoc est mani^m p se. ꝛ
in cō.5. eiusdē inquit: qm indiuidua subę sunt subę, est
mani^m p se, ꝛ nullus dubitat in hoc. ꝛ ista est glosa ip,
sius Cōmen. expresse in.2. de aia. vbi Aristo. diuidit
subam in māꝫ, formā, ꝛ in subam cōpositaꝫ. Cōmen.
deinde in 7°.3. cōmmendo ita exordit̃. cuꝫ demōstra,
uit nobis numeꝝ subaꝝ incepit declarare nobis quę
eaꝝ est magis digna, vt habeat hoc nomen. ꝛ dixit ꝙ
corpa cōposita habēt hoc nomē suba magis ꝓprie sꝫ
ꝙ est magis famosum. Ne videatur tibi mirū hoc qa
in simili etiā Cōmen. dixit in.2. meta. cō.16. ꝙ gñabi,
lia ꝛ corrup^lia sunt magis nālia fm famositatē ꝙ̃ cor,
pa ęterna. ⁋ Et si instes qa Arist. in pdicamētis d. pri
mā subam esse ꝓprie, principalr, ꝛ maxime subaꝫ. Rñ,
detur ꝙ in pdicamētis nō cōparauit subaꝫ cōpositā ad
M formā, sꝫ ad subas scdas. vnde vt inqt btūs Tho. in.7.
meta. in lectione 2^a, sup tex. c.7. de qdditate. Arist. nō
meminit in pdicamētis: qꝛ talis nō ponit̃ in ordine p,
dicamētoꝝ, nisi sicut prin^m: qa nō est genus, neqꝫ spēs,
neqꝫ indiuiduū: sꝫ hoꝝ oium formale prin^m. dicit̃ etiā
ibi substantia prima maxime suba: qꝛ oia alia a prima
suba, aut de prima dicūtur, aut in prima sunt: maxime
enī substat. ⁋ Si vlterius instet̃ ꝙ respectus tot° ad
partes est respectus formę ad māꝫ: ꝛ respectus partiū
ad totū est respectus mąę ad formā: sic enim partes di
cūtur priores toto, ꝛ totum prius respectu partium. vt
scribit Cōmen. in.7. meta. cō.35. ergo tota suba cōposi,
ta pcedit pfectione formā ꝛ māꝫ. Rñdetur ꝙ ibi log,
tur Phs de toto integrali ex ptibus eiusdē rōnis, sicut
sunt partes ꝙ̃titatiue: ꝛ nō loquit̃ ð toto essentiali seu
integrali resultāte ex ptibus integralibus diuersaꝝ rō,
num, sicut sunt mā ꝛ forma. ⁋ Et aduerte ꝓ arg^lo Sco
ti, ꝙ refert dicere cōpositū ꝯtinere plus de essentia ꝙ̃
for^a: ꝛ dicere ꝙ ꝯtinet plus de qdditate aut ð pfectiōe.
essentia enī ꝛ qdditas i ꝯceptis cū mā distinguunt̃: vt
d. Phs 7° meta. t.c.41. suba cōposita quo ad essentiā dr̃
importare plus ꝙ̃ sola forma: sꝫ nō quo ad pfectionē:
qa pfectio primo nō insequitur essentiā, sꝫ primo insequit̃
qdditatē: ꝛ si reperitur in essentiā est ꝓpter qdditatē.
⁋ Forma

K mā ꝛ for^a: sꝫ mō dicim° ꝙ ista greca que cōiter inuenit̃ ē sicut ista nfa ꝛ dato ꝙ ita esset t.c. ad, huc nō hꝫ intētū suū: qꝛ sē sus ē ꝙ ꝯpositū ex vtrisqꝫ eadē rōne prius ē mā sicut forma ē prior mā: ita ꝙ referat ad eādeꝫ rōnē ꝙ̃ for^a ē prior mā qꝛ ē in actu. sic ꝯ ꝯpositū qꝛ ē in actu est prius mā que est i potentia.

Cōpositum est se magis ens quo debet in telligi.

L

ADDITIO. Vide p hoc i 2. phy. cō.74 ꝛ Thom. ibi.

ppō.11ª. A

ℭ Forma est subiectuȝ vniuersalitatis: ꝛ iste est intellectus cuiuslibet formę.

Propositio ista est Phi in p̊ cę-
li ꝛ mūdi. ꝛ elicit eā
Com. ibi in ꝓpria forma in tex. cō. 92.
Glosaui eaȝ alias, de formis cōib⁹ ꝛ de
formis cōstitutis in esse per mām, sicut
sunt formę mālēs. primū apposui ꝓpter
formas idiuiduales. ℭ Simplicius aūt p̊ cęli facit ob-
iectionē, qꝛ sic forma formis ita erit ꝙ in ea aliud est for-
ma ꝛ aliud ꝯgregatū, ꝛ ita erit cōicabilis. ꝛ soluēdo. d. ne-
gādo assumptū, qꝛ forma nō est nisi aggregatū, ꝛ iō Ari-
sto. vt īqt ibi in exēplis nō adduxit noīa aliquoꝝ indi-
uiduoꝝ, sȝ cōiuȝ, qꝛ loqtur de sphera cōi ꝛ circulo nō de
sphera Saturni aut circulo ȝodiaco. Sȝ ista sol'o nulla ē,
qꝛ in eodē tex. Arist. ponit casuȝ de circulo ꝙ si vn⁹ eēt
circulus, adhuc in eo aliud est spēs ꝛ aliud ꝯgregatum.
Amplius ibidē ponit casuȝ de symo ꝛ carne ꝛ de hoīe
in. 94. ꝛ pȝ ꝙ dato ꝙ vnus esset nasus symus ꝛ vn⁹ hō,
adhuc differt spēs ꝛ ꝯgregatū. Amplius eadē est forma
specifica ꝛ idiuidualis fm rē, ꝛ nō differūt nisi rōne, qꝛ
vt est abstracta ꝛ increata est vl'is, vt est in mā est singu-
laris p̊ met. 27. esse formaꝝ duplex imaginatio ꝛ scia. ꝛ
Boetius. d. ꝙ singulare est dū sentit ꝛ vl'e dū intelligit.

ADDITIO

B Et ex h pȝ ēt error alioꝝ asserētiū ex ista ꝓpōne formaȝ
nō posse esse pn^m indiuiduationis, qꝛ est subiectū vl'ita-
tis, sed nō aiaduertunt ꝙ forma incise abstractionis est
subiectū vl'itatis, sed in re est subiectū singularitatis, oē
eniȝ ꝙ est vnū ꝛ ꝯtinuū, est vnū ꝑ suā formā ꝛ nō ꝑ suaȝ
mām. vȝ. principal'r. Sȝ dices ꝛ forma a quo hȝ in re ꝙ
sit vna. Rūdetur ab agēte effectiue, a mā subiectiue, a se
formal'r. vnde 3ª phy. c. 68. ois res est vna ꝑ suā formaȝ
ꝛ forma est indiuisibilis ꝑ se. vnde Com. p met. cō. 27.
expsse. d. ꝙ vl'e non hȝ esse nisi fm ꝙ est scia. i. fm ꝙ est
in aia. ꝛ p̊ de aia cō. 18. intell's est q facit vl'itatē in rebus.
Et scdm apposui fm phos ꝓp formas abstractas a mā,
in quibus nō est nisi vnū suppositūȝ in vna specie. tales
enim ex sua intrinseca rōne habent qd statim sint ens, ꝛ
vnū ens numero, vt testat' expresse Arist. in. 7. meta. in
tex. cō. vlti. Vnde male quidaȝ opinati sunt ꝙ abstracta

C ex hoc hnt pmo ꝙ nō sunt cōicabilia in plura numero
dūa in eadeȝ specie, qꝛ carent mā, qꝛ lȝ in eis sit carentia
materię, tn̄ cuȝ talis carētia sit pura priuatio non pōt eē
rō prima sue vnitatis numeralis. effectus eniȝ positiuus
ꝑ se hȝ cām positiuā. ꝛ ideo bene dixit Arist. vbi supra
ꝙ simplicia seipsis sunt ens ꝛ vnū. ꝛ per oppositū ratio
ꝓp quaȝ forma cōis mālis est, cōicabilis est ex sua rōne
intrinseca pncipal'r ꝛ nō est pmo ista cōicabilitas in ea
ex materia, qꝛ materia nō pōt esse pma cā multitudinis
in forma in via Arist. sed est cā secūdaria. vbiqȝ eniȝ lo-
coꝝ Arist. dicit māȝ esse ꝓp formā, ꝛ diuersitatē in mā
ꝓuenire ex diuersitate formę potius ꝙ̄ ecōuerso. vnde
" Cōmē. p̊ de aia. cō. 53. mēbra cerui nō differunt a mem-
" bris leonis, nisi qꝛ aia differt ab aia. ꝛ 2° de anima com.
" 60. melius existimare ꝙ diuersitas formę est cā diuersi-
tatis materię ꝙ̄ ecōuerso. Vnde si forma solis est mul-
tiplicabilis: hoc est ex sua intrinseca nā principal'r, ꝛ est
ex materia tanq̄ a cā scdaria ꝛ quasi cōcomitāter. ꝛ per
oppositū forma solis si nō multiplicat' in plura suppo-
sita, hoc non est principal'r ꝓp defectū materię, qꝛ da tn̄
ꝙ forma solis ex sua rōne intrinseca est multiplicabilis
in plures soles, ꝛ tn̄ ꝙ non pōt ista aptitudo reduci ad
actū ꝓp defectū materię. sequit' igit' ꝙ sit otiosa in natu-
ra contra Phm p̊ cęli tex. cō. 32. vbi hȝ ꝙ deus ꝛ natura
nihil frustra faciūt. Cōfirmat' qꝛ nā nunq̄ deficit in ne-
cessarijs. vn̄ Phs 2° cęli ꝛ mūdi. tex. cō. 50. ꝓbat ꝙ si na- D
tura dedisset astris potentiā respectu motus progressiui
vtiqȝ tribuisset sibi organa necīa. ꝛ eodē mō in ꝓposito
si nā posuisset aptitudinē naturalē i forma solis ad mul-
tiplicationē tribuisset vtiqȝ opportunitatē ex parte ma-
teriæ, ꝛ quiȝ in ęternis non differat posse ab esse de fa-
cto essent plures soles. ℭ Nec valet dicere ꝙ ipsa bene
est real'r multiplicabilis, sed īpedimētuȝ prouenit a mā.
sic eniȝ dicere nihil est dicere, qꝛ eodē modo rō Ari. sol-
uere'. ℭ Amplius quicqd est po'e ex parte formę, est
po'e ex parte mā ꝛ ecōtra. potētia eniȝ passiua diffinit'
per actiuā ꝛ ecōtra: vt pȝ 9° meta. tex. cō. 2. ℭ Sed dices Dubitatio.
quare ergo Aristo. p̊ cęli ꝛ mundi. tex. cō. 93. isto mō sol-
uit qōneȝ ibi inductā inquiēs ꝙ mūdus, qꝛ ꝯstat ex tota
sua mā, ideo vnus est. ℭ Rūdet' ꝙ Aristo. ꝛ sui sequa- Solutio.
ces vidētes istā indiuiduoꝝ multiplicationē nō contin-
gere nisi in formis mālibus in quibus tota spēi ꝑfectio
non poterat in vno saluari supposito ꝑpetuo tpe, ꝓp ꝙ
sollicitudo diuina misera dedit modū per quē possint
saluari in specie, ideo dixerūt hanc multitudineȝ ꝓueni-
re a materia, sed qui in Timeus ꝑscrutatus fuerit inue-
niet illud qd nos diximus sine dubio. ℭ Sȝ dices Auer.
ꝛ Arist. absolute videnť enūciare quālibet formā eē plu-
rificabilē, qꝛ Cōmē. dicit, ꝛ iste est intell's cuiuslibet for-
me. Rūdet' ꝙ si Auer. glosat Aristo. debȝ sua glosa ire
iuxta textū. manifestū est aūt ꝙ textus Arist. loqtur de B
formis existētib⁹ in mā, siue sint nāles siue artificiales.
vel si vl'r intelligat'. gloso sic (qꝛ est mihi data glosandi
licētia) ꝙ forma qlibet inquantuȝ forma est multiplica- Formā īqn̄-
bilis in plura suppoⁱᵃ, sed ista est po^a logica nō physica. tū formā esse multiplicabi-
Dūa aūt magna valde est inter vtrāqȝ potētiā vt alias lem in plura
declaraui, qꝛ po^a logica nō dicit aliqd reale, sed dicit so- suppoⁱᵃ quo
laȝ nō repugnantiā causatā ex rōnib⁹ terminoꝝ inquā- glosari dȝ.
tum non repugnāt, ꝛ de tali po^a multe ꝓpōnes verificā-
tur in phia nāli, sicut illa in 6° phy. tex. cō. 15. de motu q De po^a logi-
inquātū motus est velocitabilis in infinitū. ꝛ illa. 5. phy. ca: vide ista ꝑ
tex. cō. 45. motus quilibet inquātuȝ motus pōt esse irre- ꝓpōne. 41ª.
gularis. ꝛ illa Auer. 7. phy. cō. 2. vbi hȝ ꝙ cęlū inquantū
corpus pōt quiescere ꝛ mille ꝯsiles, quę tn̄ potētia phy-
sica ꝛ reali nō pnt verificari alioquin aliqd reale frustra- E
retur in natura. vnde de tali po^a physica loquēs Auer.
p̊ celi in. c. 20. inquit, ꝙ si aliqua materia fuerit cuius po- "
tentia nunq̄ exit ad actum, ista potentia esset otiosa ꝛ su- "
perflua. sic igit' vulgata Aristo. propositio ꝛ Cōmen. Frustra ē po-
vniuersaliter intellecta habet veritatē de potentia logi- tētia q̄ nunq̄
ca. vnde ibidē Cōmē. dicit, ꝙ ideo dicit' in diffinitione exit ad actuȝ.
vniuersalis qd est aptum dici de pluribus. forma enim de qua potē^a
est subiectū vl'itatis, ecce qūo fm logicaȝ cōsiderationē intelligatur.
hȝ veritateȝ allegata authoritas. ℭ Et ex hoc patet qūo
argumentū Scoti in 2° snīarū. distin. 3. q. vltima. de mul-
tiplicatione angeloꝝ in eadem specie qd innititur huic
ꝓpositioni. vȝ. ꝙ omnis quiditas est de se multiplicabi-
lis non procedit, qꝛ si ꝓpositio intelligat illam multipli-
cabilitatē esse ex natura rei. sic negatur a Phis. Si aūt in-
telligatur fm logicā cōsiderationē: tunc non hȝ intentū
suuȝ ibi. Nota tn̄ ꝙ Cōmen. p̊ cęli ꝛ mundi. cō. 96. inqt.
demōstrationē illam quā Aristo. demōstrauit munduȝ
esse vnū, ex hoc qd cōstat ex tota sua materia esse demō-
strationē ꝓp qd ꝛ per cām. Quare igit' si mā est cā mul-
tiplicationis indiuiduoꝝ in eadē specie. Auer. dixit for-
mā esse subiectū vl'itatis, ꝛ dixit istū esse intellm cuiusli-
bet formę nisi esset ꝙ cōparādo in istis q̄ multiplicant'
in eadē specie formā ꝛ māȝ, forma veriori modo est cā
cōicabilitatis. cōitas enim quę est ex mā est fm ꝙ intel

ligitur, & est in aia tm̄, q2 non intelligitur nisi per priua-
G tionem oīuz formaꝝ. materia eniz negatione cognosci-
tur. 10. meta. tex. cō. 24. sed cōitas ipsius formę vl'is est
extra aīaz in potētia. ¶ Amplius aūt vt inquit Cōmē.
mā non h3 aliquā intentionē intellectā in actu de se ſm
quā eē possit pdicabile & vl'e aliqđ. Vnde Alex. scripsit
demōstratiue q̄ mā non est genus: mā ēt est cā multipli
cationis merito dimēsionū a quibus recipit diuisiones
in suis partibus: vt dicit Cōm. in lib. de subā orbis. & iō
demrō illa est a pori & per cām. ¶ Sed aduerte & ꝯside-
ra q̄ rō prima ex forma mūdi pficiscitur, & sic sunt vna
cā cōpleta ne videat̄ tibi mirū h̄. nā vide in tex. cō. 100.
in eodē. p̄ de celo m̄ fili. vbi Arist. facit demrōnē ꝑpter
quid respectu ęternitatis motus. Cōmē. dicit in cōmēto
q̄ illa demrō non est per cām completā, sed solū proce
dit ſm necessitatē materię istius corporis, q2 mā eius nō
est inata moueri violēter nec naturalr, tm̄ cā cōpleta &
principalis est nā intelligentię, quę est abstracta a mate
ria, & non cadit labor aut fatigatio in ea. ¶ Sed qđ deci
pit multos i hoc est dictū vulgatū apud Peripatheticos
qui cōsueuerūt dicere frequēter multiplicationē indiui-
duoꝝ in eadē specie a materia ꝑuenire. Vnde Cōmen.
in. 7. meta. cō. 28. multiplicatio indiuiduoꝝ in eadē spē
ab vno generāte prouenit ꝑpter multitudinē materieꝝ
H in quas agit. idem in libro destructionū in disputatione
prima in solutione. 7. dubij. inquit. q̄ ponere plures ani
„ mas separatas numero a mā est opinio non cōcessa ab
„ oibus pħis. Cā enim pluralitatis siue numeralitatis est
„ mā apud pħos. Et cā cōuenientię in multitudine nume-
rali est forma. hoc idē asseuerat lucidissim⁹ Themisti⁹
in plerisq3 locis: vt p̄ de anima. ca. 24. & 3° de aīa. c. 32.
& Alex. & plures alij: sed h̄ ideo contingit, q2 vt supra di
ctū est. hmōi multiplicatio nō inuenit̄ nisi in formis exi-
stētibus in mā. & sic per oppositū dixerunt talē cōueniē
tiā eoꝝ quę sunt in eadez specie esse a forma. iuxta illud
In capi. de specie. Porphyrij, participatiōe speciei plures hoīes sunt vn⁹
hō: sicut in fili dixerūt sensibilitatē ꝑuenire a mā, & in-
telligibilitatē a forma, q2 solū res in mā exītes sunt sen
sibiles, & q2 mā ꝑpinqua est per se sensibilis, sed forma
nō est sensibilis nisi mediāte sua operatione, & dixerūt
q̄ illa cōprehendit̄ ab intellectu: vt dicit Cōmē. in. 12.
met. in cō. 14. sic pariformiter, q2 multiplicatio in eadez
specie nō ꝑuenit, nec inuenit̄ ſm Pħos nisi in rebus ma
I terialibus, non aūt in rebus abstractis a mā, q2 nihil nā
superfluū operat̄: ideo dixerūt cōiter multiplicationez
rerū numero differentiū ꝑuenire a mā. Sed cuz Peripa
tetici interrogati fuerint de forma & mā. in istis māli-
bus vtruz q2 materia est p̄mo cōicabilis, ideo forma est
cōicabilis, an q2 primo forma est cōicabilis, iō fuit mā
cōicabilis. Rńdebūt sine dubio in hoc q̄ potius cōica-
bilitas formę coegit multiplicari materiā q̄ econtra. In
hoc enim vt inquit Cōmē. in. 2. physice auscultationis.
in cō. 87. Aristo. resistit & aduersat̄ antiquis. Nam ipsi
opinabant̄ q̄ formę sequunt̄ de necessitate nām mate-
rię. & qđ diuersitas eaꝝ est ex diuersitate materię. Et ipse
intēdit destruere hoc, qm̄ ipse opinat̄ ecōtrario. s. q̄ ma
„ teria sequit̄ formā. vnde Arist. ibidē in tex. cō. 91. inqt.
„ & vtręq3 quidē physico dicēdę sunt causę, magis aūt, ea
„ cuius grā. cū enim hęc māę est, sed non hęc, ipsi⁹ finis.
„ Et 7. met. t. c. 39. non solū eniz de mā opz scire pħisicū,
„ sed & de ea quę ſm rōnē & magis, vbi Cōm. nālis nō dz
„ ꝑscrutari de subā quę est mā, q2 mā est ꝑpria entib⁹ nā-
„ libus, sed & de subā quę est forma, sed tm̄ ad terminū no-
„ tum, & perscrutat̄ de hac subā magis q̄ de subā q̄ est per
„ materiā, & hoc declaratuz est in 2° phy. vz. t. c. 91. Et in p̄

ADDITIO

de physico auditu. tex. cō. 55. vbi adducit discordiam in-
ter Platonē & alios antiquiores, q2 illi ponebāt duo ex K
parte formę, & vnū ex parte materię. Plato aūt opinaba
tur ecōtrario, q̄ duo erant ex parte materię. s. magnuz &
paruū, & vnum ex parte formę, quę erat idea ſm ipsum.
Aristo. aūt in tex. cō. 56. videt̄ magis fauere priorib⁹ in
hoc, & discrepat a Platone, qui ad patiendū3 inquit, suffi-
cit vnum. & ita Aristo. opinat̄ q̄ in rebus hītibus mul
titudinē non est p̄⁹ ratio multitudinis a principio passi-
uo, sed potius a forma, lz mā sit cā scđa cōparata ad for
mā, & ista nō psit (p vitez meā) negari ab hoīe exercita-
to in via Peripateticoꝝ, & pauci peruenerunt ad hoc.

¶ Ab vno agente, inquantum vnum, imme- ppō. 12°.
diate non prouenit nisi vnum.

FAmosa nimis est ꝑpositio & col-
ligi pōt ex dictis Pħi in
2° de generatione & corruptione. in tex.
cō. 56. & habet̄ ab Auerroi cōtra Auic.
in. 12. meta. in cō. 44. & in libro destru-
ctio destructionuz in dispu. 3° in solōne
25. dubij. Inquit magnus Albertus in cōm. super libro Alber. mag.
de causis. q̄ ista ꝑpositio ab omnib⁹ fuit cōcessa Pħis,
excepto Auicebron qui negat eam in lib. fontis vitę. L
¶ Ista ꝑpositio male intellecta deduxit plures sapien-
tes pręcipites in graues errores. Et Auicen. est vnus de Opio Auic. 9° sue meta. ca. 4.
illis qui fundans suam intētionē super hoc in 9° sue pri
mę pħię. ca. 4. de productione intelligētiaꝝ posuit pro
uētum & cōsequutionē, quia p̄ma intelligentia cū sit ma-
xime vna, & maxime simplex imediate solū vnum ꝑdu
cit, & erat essentia scđę intelligētię quę est primū causatū
primę, & est deficiens a simplicitate & vnitate primę. vñ
in natura eius ē multitudo. vnde si ab vno simplici im-
mediate possent plura prouenire, tunc non esset aliqua
rō distinctionis in eis. si enim cā est vna oīb⁹ modis re-
spectu eoꝝ, tunc illa essent eadē. omnis eniz distinctio q̄
est in causatis dz reduci ad aliquā distinctionē in causa.
Sed in p̄ma causa nulla prorsus est distinctio, q2 est in
fine vnitatis & simplicitatis, vt testant̄ oēs. opz igitur q̄
vnum imediate a prima cā ꝑueniat, & tale non pōt esse
aliqđ materiale, q2 tunc aliqua multitudo & cōpositio &
nouitas esset in p̄ma cā, igit̄ est abstracta substātia, & ita
dixit secundā ꝑducere tertiā, & sic deinceps. ¶ Sed ista Impugnatio
opinio est imaginaria, & falsa: vt inquit Cōmē. in locis M
prędictis, q2 tunc esset aliqua pluralitas sine causa, quia
Auicē. in illa secūda intelligētia, quę est primū causatū
posuit aliquā multitudinez. & sic videbat̄ Auicē. dicere
duo repugnātia. nam si ab vno non ꝑuenit nisi vnuz: &
in scđo dicto asserebat Auicē. q̄ in tali vno erat aliqua Opio Scoti in 4° sniarū. dist. 1. q. 1.
pluralitas: ergo illa est sine causa. ¶ Subtilis ēt doctor
in hac materia videt̄ defecisse. Nam in 4° sententiaruz
distin. 1. q. 1. in respōsione ad rationes Auicē. inquit, q̄
si illa ꝑpositio ab vno inquātū vnum intelligat̄ de om „
nino vno in re, qđ non possunt imediate plura proueni „
re falsa est. Sufficit enim in agente per intellectum & vo „
luntatē, distinctio cognitoꝝ sine distincta cognitio plu-
rium ad hoc q̄ plura imediate proueniant Et videt̄ pri
ma facie ista esse respōsio Auer. 12° meta. in cōm. 44.
vbi inquit. q̄ non est impossibile vt illud qđ est per se „
intelligētia & intellect⁹ sit causa pluriū entiū ſm q̄ ex eo „
intelligunt̄ multi modi. ¶ Sed ista positio non pōt sta Impugnatio
re in via Peripatheticoꝝ. nec est de mente Auer. q2 ipsi
ponunt q̄ prima intelligentia non soluz in re est oibus
modis vna & simplex. verūetiā & in cognitione. etenī vo
lūt q̄ vnū solū distincte intelligit, & est sua essentia. non
enim

enis intelligit aliud extra se, qꝛ oīs intelligētia intelligēs
A aliud, est causata fm ipsos. vt dicit Cōmē. in li. destru.
in disputatio. 3ª. in soľone. 18. dubẏ. ꝛ ista est positio eo-
Opio Bac. l 2° sen. dist. 2. q. 1. arti. 2. Et Grego. arim. rū in. 12. meta. in tex. cō. 51. ℂ Ioānes baccho ēt in B vī
desecisse. nam in 2° sniaꝝ distin. 2. q. 1. arti. 2. dicit de mē
te Aristo. ꝛ Cōmē. ꝙ Deus inquantū intelligit seipꝫ in
rōne finis diuersimode imitabilem sine attingibileꝫ ab
alijs intelligētijs quę ab ipso dependent vt a fine p viaꝫ
resultationis deriuaꝝ illa multitudo in ipsis, ꝛ nō p viā
efficiētie. Et ita etiā posuit Grego. Ariminē. in eodem
loco quasi ꝙ non incōuenit vnū esse finē pluriū imme-
diate, ſꝫ incōueniat de efficiēte. ℂ Sed ista opinio stare
Impugnatio non pōt in via istoꝝ, qꝛ cognitio dei est absoluta ꝛ non
relatiua. In hoc enim Cōmen. arguit Themistiū in. 12.
meta. qꝛ dicebat ꝙ deus cognoscit entia inquātū cogno
scit se esse cā omniū entiuꝫ. Amplius finis sigñat agens
sigñatione necessaria: vt dicit Cōmen. in lib. de subā or
bis. ca. 2. Si igiꝛ aliqd imediate nō pōt terminare depē
dentiā pluriū in rōne efficientis non poterit ēt termina-
re imediate in rōne finis, qꝛ finis est pꝑ queꝫ agēs agit.
Positio pro pria. ℂ Dicamus igiꝛ pdistinguentes multiplicitateꝫ ꝓpositi
theorematis. Naꝫ vt inquit Aristo. in p̊ cęli ꝛ mundi. in
tex. cō. 110. vbi est multiplicitas ꝛ ęquiuocatio semꝑ est
ꝯfusio apud intellectū. Aduerte igiꝛ vt inquit Auer. in
libro destructionuꝫ in disputa. 3ª. in solutione primi du-
B bẏ. Agentia sunt duobus modis: immo tribus modis.
» Primus modus agētiuꝫ est eoꝝ, quoꝝ sua actio est vna
» tantū per se, sicut calor agit calorē tantū per se, ꝛ frigidi-
» tas frigiditatē, ꝛ talia agētia vocanꝛ nālia. Scdꝰ xo mo
» dus est qñ aliqđ agens quādam interdū agit actioneꝫ, ꝛ
» interdū eius ꝯriū, ꝛ talia agētia a phīs vocanꝛ volētia
» ꝛ eligentia, ꝛ qđcunqꝫ agēs fuerit hmōi, agit sine dubio
» cuꝫ deliberatione ꝛ meditatione. Et subdit tertiū modū
» agētiū dum inquit. vnde primū agens benedictū nequit
» aliquo istoꝝ modoꝝ denoīari agere, eo mō quo gñabi
» le ꝛ corruptibile agere denoianꝛ. Nam vt ipse scribit in
11ª disputatione in solutione primi dubẏ. dicunt Peri-
pathetici loquētes fm veritateꝫ ꝙ entia ꝓcedunt ab eo
modo altiori q̄ꝫ sit natura ꝛ q̄ꝫ humana voluntas, ꝛ iste
modus clare non pōt cōprehendi nisi ab ipso. ℂ Si igi
tur loquamur de agente naturali. dicendū est, ꝙ ab vno
per se (vt glosat Auer.) non pōt ꝓuenire nisi vnū, qꝛ p
accidēs possunt plura ꝓuenire. Nam calidū per se cale-
facit, sed per accñs infrigidat, sic frigidū p se infrigidat,
» ꝛ per accidens calefacit. pꝑ ꝙ, ventres hieme ꝛ vere ca-
C lidissimi sunt natura, vt dixit Hippo. in p̊ª particula se-
paratoꝝ sermonū. In talibus etiaꝫ requiriꝛ ꝙ sit agens
eodē modo dispositū, ꝛ ꝙ sit ideꝫ finis ꝛ intētio agendi
ꝛ modus agendi ꝯsimilis, ꝛ ꝙ actio nālis agentis sit re-
spectu eiusdē passi. ꝓpter primū dicimus ꝙ idem sol p
diuersas sui dispōnes accessus ꝛ elongationis operatur
ꝯria. vꝫ. generationē ꝛ corruptionē, ꝛ nauta per p̄sentiā
est cā salutis nauis, ꝛ per absentiā submersionis. sic eniꝫ
ideꝫ erit cā ꝯrioꝝ 2° physicoꝝ. tex. cō. 30. Simil'r qñ ali-
quid agit vt instr̄m aliud agit quā dum operaꝛ vt agēs
principale vt dicā in ꝓpria ꝓpōne de hoc. Simil'r idem
aer in sphera ignis existens descēdit. in sphera aūt aquę
ascendit, ꝓpter diuersos fines ꝛ intētiones, qꝛ qđ est gra
ue respectu alicuius in simplicibus dꝫ esse sub illo, ꝛ ꝙ
est leue respectu alicuius dꝫ esse supra illud. Simil'r tepi
dū infrigidat calidū, ꝛ tñ frigidū calefacit ꝓpter diuersi-
tatē passoꝝ, ꝛ qꝛ cōparatione calidioris tepidū est frigi
dū respectu xo frigidioris est calidū. Et similiter ignis
liquefacit cerā, ꝛ lutum condēsat. Similiter ab eodē agē
te naturaliter possunt ꝓuenire diuersi modi agēdi, quo-
rum vnus est realis, alter intentionalis, vt clarum est.
* In agentibus ēt nālibus ab eodeꝫ agente fm diuersas D ADDITIO
mēsuras pñt in idē passuꝫ plura ꝓduci, vt calor ignis p
calorē excedentē vel cōuertit in salsuꝫ saporē, p amplio
rē adhuc in amaꝝ, ſꝫ vltiate adhuc intensus calor gñat
in ip̄m acutū saporē: vt dicit Isach in dietis particulari-
bus, ca. 14. In agētibꝰ ēt nālibus diuersimode dispositis
ex mā vna hñte ēt in se diuersas dispōnes pñt plura ꝓ-
uenire, vt idē calor nālis fm medicos fm diuersās mē-
suras ex eodē chilo, qui tāetsi vniformis apparet ex nā
rei, tñ est diformis, generat q̄tuor humores: nā calor nā
lis si sit remissus generat flegma, si temperatus generat
sanguinē, si excedēs choleram, si adurens melancholiā.
ita chilus hꝫ diuersas substantias. vꝫ. aquaꝫ ex qua fleg-
ma, vnctuosuꝫ ex qua sanguis, subtileꝫ ex qua cholera,
grossum ex qua melācholia. ℂ Sed est dubium de mo-
tu cordis qui est dilatationis ꝛ cōstrictionis. Nam talis Difficultas 8 motu cordis,
motus non videꝛ esse motus insequēs cognitioneꝫ aię,
neqꝫ electionē voluntatis, qꝛ iste semper est in nobis: ꝛ
si est a virtute naturali quō ab agente naturali ꝓueniunt
motus ꝯrẏ. ℂ Forte pꝑ hoc Aristo. in libro de morte Opio Arist. in lib. de mor te ꝛ vita.
ꝛ vita. hmōi motū attribuit quantū ad dilatationē spiri
tuificationi sanguinis quę fit a calore naturali ipsiꝰ cor-
dis, ꝛ ideo in tali spirituificatiōe intumescit ꝛ rarefit ad
magnā extensionē, ꝛ sic cōtingit fieri eleuationē in ipso
corde. Constrictio auteꝫ fit ab alia natura. s. a grauitate E
ꝓpria membri vim passi, ꝛ cōcurrit cum hoc frigiditas
aeris occurrens qui per anhelitum attrahiꝛ per pulmo-
nem, ꝛ ita motus isti ꝯtrarẏ fm Phm nō ab vna ꝛ eadē
natura ꝓficiscūtur, sed a duabꝰ distinctis. ℂ Verū ista Opio medi cor. Auer. ꝛ beati Tho. in opuscu. suis.
positio Arist. nō placuit posterioribus. ꝛ Auer. in hoc
discrepat in 2° colliget. Et beatus Thomas in speciali
opusculo de motu cordis. ꝛ oēs medici tenentes hmōi
motus a virtute ꝓcedere, ꝛ in hac via opꝫ dicere ꝙ pro-
ueniunt a virtute animę sine cognitione operante, ꝛ nō
incōuenit ꝙ oppositi motus proueniāt ab eadeꝫ virtu-
te, quę ad instar naturalis agētis opaꝛ ꝓpter diuersos
fines ꝛ necessitates: maxime quia non simul immediate
ambo ꝓducunꝛ cum inter eos mediat quies. probatuꝫ
est eniꝫ in 8° physicoꝝ, ꝙ duo motus oppositi insimul
cōtinuari non possunt: vt patet tex. cō. 62. ꝛ sic intelligis
quō ꝓpositio ꝓcedat de agente naturaliter. ℂ Sed tūc Dubiū de vir tute informa.
iterum est vna difficultas de virtute informatiua existē
te in semine, quę est naturaliter agēs, ꝛ tamē ab ipsa plu- F
ra procedūt. Nisi esset ꝙ talē diuersitateꝫ ipsa non ope- Solutio.
ratur nisi inquantū rememoratur a superioribus causis
ꝛ ab ipsa intelligentia. opus enim naturę est opus intel-
ligentię non errantis: vt dicit Cōmen. 12. meta. in com.
18. vnde cum duo sint p̊ncipia agētia natura. vꝫ. ꝛ intel-
lectus, nec plura natura antē sit ad vnū. relinquiꝛ ꝙ om
nis diuersitas sit ab intellectu, nec ab alio potest esse p̊n
cipio, ꝛ ita virtus informatiua non ratione qua forma
est, aut natura, sed inquantū est exemplar vel instrumē-
tum intelligentię plura operatur. Ita notabiliter scribit
Alber. magnus in libº de causis. trac. 2. c. vltimo. ℂ In Qđo in agen tibꝰ cū cogni tiōe ꝛ electiōe locū nō hēat ꝓpositio ista.
agentibus autē cū cognitione ꝛ electione locum non hꝫ
ꝓposita enūtiatio, qꝛ a talibus possunt ꝓuenire opposi
ti effectus. Nam vt scribit Phs in 9° primę phię. tex. cō.
10. sunt oppositoꝝ. vnde Scotus in primo sententiaꝝ. di
stin. 39. q. p̊ª. inquit. voluntas inquantū est actus primus
libera est ad oppositos actus cōtrarię vt velle ꝛ nolle, »
vel amare ꝛ odire, ꝛ ad oppositos actus contradictorię »
vt velle ꝛ non velle, ꝛ mediantibus illis actibus opposi »
tis libera est ad opposita obiecta ad quę tēdit. Et ista est »
glosa ēt Auer. in disputatione 3ª in lib. destructionū. in

solutione primi dubij. Fallit ēt illa ꝓpositio vīr in aia-
G libus q̄ sunt hic in qbus ꝓueniūt plures motus, l3 illud
sit p accñs: vt declarat Cōmē. in 8° phyſicoꝝ.t.c.51. vbi
inquit. nō est opinādū ꝙ ꝑmus motor i illis mouet plu-
ribus motibus ex se. vnus eni3 motor non mouet essen-
tialr̄ nisi vno motū. Et h̄ qd̄ inuenit̄ in istis motis. s. ha-
bētibus aias ꝙ vnus motor in istis mouet pluribꝰ mo-
tibus est per accñs. ꝛ parū infra subdit. ab vno eni3 mo-
tore essentialr̄ nō ꝓuenit nisi vnū motū, sed multa itrāt
ipsum p accñs. Pro quo debes scire ꝙ isti motores sunt
moti. nam aia taliu3 mouet̄ ab appetibili qd̄ cōcurrit vt
ꝑmus motor in motu aialiū, ꝛ ideo videmus aialia plu-
res motus exercere: vt declarat Ph̄s ꝛ Cōmē. in 8° phy
sicoꝝ in tex. cō. 20. ꝛ in 3° de aia. Radicalis autē ꝛ pricī-
pus cā huius est cōpositio inuenta in eis, q2 sunt formę
in materia, sicut per oppositū cā vnitatis ꝛ simplicitatis
motus ꝓuenientis in abstractis est simplicitas sua: sicut
declarat Cōmē. ꝛ Aristo. in 8° phyſicoꝝ. tex. cō. 53. ꝛ ēt

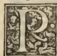
Quo loco ha beat ppó i intelligentijs.

Auer. in lib. de subā orbis. ❡ Sed videamus in tertio
modo agentiū, quę videl3 non agūt naturalr̄, neq3 agūt
volūtate noua: sicut est in nobis. vtru3 in talibus ab eo-
dem plura possunt ꝓuenire. Et s̄m qd̄ recitat Auer. iste
ꝓpositio s̄m Algaçclē ꝛ Aui. ab vno nō prouenit nisi
H vnu3, non h3 veritatē in formis materialibus, sed in for
mis abstractis a materia, vt est videre in 3° disputatiōe
in solōne dubij. 20. vnde super hac ꝓpōne Auicē. fun-
dauit suā positionē de ꝓuentu intelligentiaꝝ ꝛ consecu
tione eaꝝ: sicut supra diximus. ❡ S3 ista opio non est
vera. nam vt inquit Cōmen. in. 12. meta. cōmen. 44. in
intelligentijs non est actio ꝓprie loquēdo, neq3 consecu
tio, ita ꝙ vnū concomitet̄ vnū, sed tantū est illic causa ꝛ
causatū, s̄m ꝙ intellectū est cā intelligentis. vbi p3 ꝙ in
actiōe spirituali q̄ nō est verus motus nisi ęquiuoce: vt
dicit Cōmē. in 8° phyſicoꝝ in com. 40. qualis est intel-
lectio ꝛ volitio. intelligentię eni3 de virtutibus aię non
hñt nisi intellectū ꝛ virtutē desideratiuā p quę mouent
in loco: vt dicit Cōmē in. 12. meta. in com. 36. vñ nō in-
cōuenit in tali actione idē intelligibile, ꝛ idē appetibile
imediate mouere plures intelligentes ꝛ plures appeten
tes, sicut manifeste videmus in cognitione sensitiua q̄ ē
vilior intellectiua, vbi idē obiectū sensibile pōt imedia
te mouere plura media ꝛ plures sentiētes. Et h̄ est qd̄ di
cit pulchre Cōmē. ꝙ nō est incōueniens ꝙ illud qd̄ est
per se intelligentia ꝛ intellectū sit cā pluriū, s̄m ꝙ de eo
intelligunt̄ multi modi: qd̄ non est intelligēdū ꝙ ꝑmus
I intellectus ex hoc ꝙ plures modos intelligendi, aut q2
plura distincte intelligi ꝓducat plura, sed est pro quan
to ipse causat diuersas intellectiones in diuersis, ꝛ sunt
ipse essentię intelligentiaꝝ. ꝛ h̄ est qd̄ dicit Cōmē. ibi in
cōmē. illud eni3 qd̄ intelligit motor corporis cęlestis de
ꝑmo motore, ꝛ est cā in aia cęli est aliud qd̄ intelligit ab
eo motor Saturni. Et aiaduerte ꝙ Auer. in h̄ loco vī
sentire ꝙ duplex est actio, vera ꝛ metaphorica. vera est
qñ per actionē agentis res extrahit̄ de potentia ad actū:
ꝛ de tali, vera est ꝓpositio, ꝙ vna actio sequit̄ vnū agēs.
vnde dicit ꝙ ista ꝓpositio est imaginabilis. vnde dicit
ꝙ ibi non est agens, neq3 ꝓuentus, neq3 cōsecutio. ꝛ pa-
ru3 infra dicit ꝙ mos modernoru3 in dicendo ꝙ a tali
motore prouenit talis motor, aut cōsequitur, aut pręcedit,
aut talia verba non vere intelligunt̄ de istis principijs
abstractis. omnia eni3 ista sunt dispōnes agentiū super-
ficietenus. nam vere ab agente non ꝓuenit nisi extrahe
re rem de potētia ad actū. vnde in tali actione est vnum
agens ꝛ vna mā ꝛ vna forma reꝰ vnius. Vnde. 12. me-
ta. tex. cō. 27. aliud est mouēs, ꝛ materia tās ꝛ mea: ꝛ spe

cies tua ꝛ mea: est etiā alia ꝓductio per viā causę ꝛ cau-
sati s̄m ꝙ intellectū est cā intelligentis, ꝛ in tali vnū pōt K
esse cā pluriū, s̄m ꝙ de eo intelligunt̄ multi modi. ꝛ hoc
h3 ipse in sil' in 3° disputatione in solone. 18. dubij. vbi
h3 ꝙ in talibus ab vno potest ꝓuenire pluralitas in exē
plo pulcherrimo in quo cōparat vniuersu3 animali, qd̄
teste Ph̄o in 8° phyſico. tex. cō. 17. dicit̄ microcosmos.
vnde quēadmodū in vno aiali est vna aia a qua proue-
nit motus localis q assimilat̄ motui cęli, ꝛ motus alioꝝ
orbium sub orbe stellato assimilant̄ particularibꝰ moti-
bus existentibus in ceteris mēbris, ꝛ in tali aiali est vna
virtus a qua ꝓueniunt oēs virtutes, quę coadunate ten-
dūt ad vnū finē qui est cōseruatio ipsius animalis: mul-
tomagis op3 imaginari h̄ esse in aiali maiori. v3. in vni-
uerso: vnde cōcludit ꝙ est vna virtus spiritualis, quę cō
nectit oēs virtutes spūales ꝛ corporeas, ꝛ ē vnigenea in
toto orbe ꝛ in toto vniuerso, ꝛ non sequit̄ ex extēsione
vnius virtutis in pluribus rebus, qd̄ sit in ipsa virtute
pluralitas: ꝛ cōcludit. patet igit̄ ex istis ꝙ pluralitas po-
test prouenire ab vno. vbi p3 s̄m mentem Auer. in tali
agente qd̄ nō agit, sicut agēs naturale extrahēdo rem de
potentia ad actū. Sed agit a meliori mō q̄3 natura ꝛ huma-
na voluntas, ꝙ ꝛ si sit in sūma simplicitate ꝛ vnitate qd̄ L
ab eo possunt plura prouenire ꝛ causari. Nec valet si di-
cat̄ ꝙ hoc h3 veritatē in genere causę finalis. Nam Cō
men. infra parū ibidē loquēs qualiter entia intellectua-
lia sint a primo principio inquit hęc verba formaliter.
Amplius declaratū est a ph̄is ꝙ id quod dat entiu3 se- In solu. 18. dubij.
paratoꝝ a mā finē: est illud qd̄ dat eis esse. forma enim
ꝛ finis sunt idē in hac specie entiū. ergo illd̄ qd̄ dat fine3
huic esse est agens: apparet idcirco ꝙ primū principiu3
est omniū istoꝝ ꝑncipiū. s. agēs ꝛ forma ꝛ finis. Ex qui-
bus verbis bñ p3 quantū deuiauerit Gregorius Arimi- Contra Gregoriū de Arimino.
nēsis ꝛ alij in via Auer. ibi ēt ponit modū tactu3 in. 12.
meta. in cōmen. 44. ꝙ in eis solū est cā ꝛ causatū s̄m ꝙ
intellectu3 est cā intelligentis. Nam 3° de aia. tex. cō. 54.
obiectū mouet intelligentē, ꝛ est causa eius efficiens sub
rōne qua est intelligens. Vnde Cōmen. 5° meta. dicit ꝙ
intelligens cōstituitur per intellectū ꝛ non ecōtra: vt p3
cōmē. 20. ꝛ inquit, rursus ex alioꝝ principioꝝ separato
rū esse cōstat in eo ꝙ imaginant̄ de ꝑmo ꝑncipio, ꝛ non
est impoſe ꝙ ab vna ꝛ eadē resumant̄ diuerse imagina
tiones, sicut non est impossibile ꝙ ex aliqua pluralitate
sumatur vna imaginatio: iam igit̄ inuenimus via3 quo
intelligētię sunt a prima, ꝛ est q2 intellectus diuinus est M
obiectū intelligibile a quo ꝓducūtur multe intellectio-
nes in diuersis intelligētibus s̄m suę naturę capacitatē.
vnde cū intellectio ꝛ scientia dei ꝛ res intellecta sint om-
nibus modis eadē: ꝛ scia dei est cā entiū sic dicimus ꝙ
sicut intellectū mouet plures intelligentes, sic sciētia dei
est causa omniū. talis igit̄ pluralitas per viā intelligibi-
lis pōt prouenire ab vno sine aliquo incōueniente, sicut
ab vna ꝛ eadē re sumunt̄ diuersę imaginationes. ❡ Et
aduerte ꝙ nō est opinandū ꝙ intellectus intelligētiarū
ꝑsupponat̄ huic actioni: imo talis actio est ipsa produ-
ctio qua ꝓducunt̄ ꝛ ꝯseruant̄ ꝑpetuo ab ipso primo tri
plici cāūtate. Et aiaduerte bene ꝛ ꝯsidera ꝙ l3 a tali agē-
te plura imediate ꝓcedant, non tamē ęquali ꝓcessione
ꝓueniūt. nā entia sunt sicut numeri: vnde quēadmodu3
oēs numeri ꝓueniūt ab vnitate simplici ordine quodā
seruato. nā vnitas geminata cōstituit binariū, ꝛ eadē tri
plicata ternariū, ꝛ eade3 q̄ter sūpta q̄ternariū: ita ꝙ ois
multitudo numeroꝝ cāūr in virtute vnitatis inferētis
mō ꝑdicto: ꝛ si bñ ꝛ subtilr̄ cōtēplatus fueris inuenies ꝙ
numerus ꝑor s̄m ꝓpriā formā nō est cā posterioris, q2
est ibi

est ibi prioritas nãq; sine causalitate. nam vt scribit Ari-
A sto.5° meta.tex.cõ.19. suba cuiuslibet qd semel vt ipsoꝝ sex nõ quę bis aut ter sunt: sed quę semel: sex enim semel sunt sex. ꝛ Auicẽ. dixit in 3° trac. suę meta.c.5. ꝙ decẽ nõ sunt nouẽ ꝛ vnũ, aut quinq; ꝛ quinq;. apparet igitur ꝙ multitudo in numeris est in virtute vnitatis inferentis: nõ in virtute numeri sub ꝑpria forma: qꝛ lꝫ Euclides dicat in 4° elẽtoꝝ in 7° ꝓclone, ꝙ ois numerus minor est pars maioris hoc locũ hꝫ quo ad materiale. Nam vnus numerus ſm ꝑpriã formã nõ est pars neq; cã alterius. Ita pariformiter imaginare in entibus, ꝙ a prima entitate ꝛ vnitate ois numerus ꝛ pluralitas entium imediate ꝓcedit tanq̃ a cã efficiente finali ꝛ formali, sed nõ ęq̃li ꝓcessione, sed ſꝫ ordinẽ inuẽtũ in eis ex suis rõnib⁹ formalibus. Non enim oia entia ęqualiter pñt participare esse diuinũ: ꝛ hoc est qd clarissime enũtiauit solertissim⁹ naturę ꝛ dei rimator Arist. in p̃ cęli ꝛ mundi, ꝙ a p̃mo cõicatum est esse ꝛ viuere oibus: his quidẽ clarius, his ꝟo obscurius: vt patet tex. com̃.100. sic intelligas ꝙ oẽs intelligentię depẽdent imediate quantũ ad rationes triplicis cãlitatis, a prima quę simpl'r est incausata: ꝛ lꝫ hmõi intelligentię ab eadẽ cã procedant, non tñ ęquali ꝓcessione, qꝛ vna plus appropinquat in participãdo perfectione primi q̃ altera, sicut vnus numerus plus appro-
B pinquat vnitati q̃ alius numerus. distantie enim entium in hoc sunt valde diuerse: ꝛ sicut in numeris inter se cõparatis erat ordo prioris ꝛ posterioris per accessum ꝛ recessum ad vnũ, sine tñ causalitate prioris ad posterius in ꝑpria forma, ꝛ ois pluralitas inuẽta in numeris erat a virtute vnitatis inferẽtis: pariformiter crede ꝙ in intelligentiis est ordo prioris ꝛ posterioris ſm perfectionẽ in intelligendo primũ: ꝛ in participãdo perfectionem primi. Et hoc pulchre declarat Auer. in 3° disputatione in libro destructionũ in solutione.18. dubij. vbi inquit: amplius ꝙ dictę intelligentię inter se differunt in nobilitate ſm statũ quem habẽt de p̃mo prin° in ꝑpinquitate ꝛ longitudine. vnde p̃mus intellus non intelligit nisi seipsum, ꝛ intelligẽs seipsum oia entia intelligit: sed in nobiliori esse ꝛ ordine qui esse põt: suba tñ dicti intellꝰ primi posterioris: est id qd intelligit de formis ꝛ ordinibus in p̃mo intellectu existẽtibus: ꝛ dictę separatę intelligentię abinuicẽ differunt in hoc puncto. vnde sequit̃ in hoc ꝙ nullus infimoꝝ intelligit de nobiliori illo qd ille nobilior intelligit de seipso, neq; ecõuerso. Ꝭ ꝙ quęlibet intelligentiaꝝ entia intelligit in vno ꝛ eodẽ gradu: si enim ita esset sequeret̃ qd essent vnum ꝛ idem: ꝛ non differrent in numero. Et hoc dixit etiã in.12.meta. in cõ-
C mẽ.44. ꝙ aliud est qd intelligit de p̃io motore: motor saturni ꝛ cętera quę sequũtur: sicut ẽt in numeris: numerus prior non est cã in ꝑpria forma posterioris: sic prima intelligentia causata nõ est cã sequẽtis ꝛ posterioris in perfectione. oẽs enim sunt a prima tanq̃ a cã non tãq̃ ab agente causante per verã actionem quę fit extrahẽdo aliqd de potẽtia ad actũ, qꝛ hęc actio est agentiũ superficientiũ. i. agentiũ corporaliũ quę agunt per contactum: sed talis actio est imaterialis: ꝛ est eo modo quo intellectũ est cã intelligẽtis. ꝛ iste fuit error Auicẽ. qꝛ credidit intelligentiã primę in nobilitate ꝑpinquiorẽ esse causam posterioris: ꝛ non vidit ꝙ oẽs sunt immediatę a prima tanq̃ a causa: lꝫ nõ in ęquali perfectione causant̃. ꝛ hoc voluit Auer. iudicio meo occulte dicere in eadẽ disputatione tertia in sol'o.25. dubij. vbi final'r cõcludit ꝙ si vera est ꝑpõ dicens, ꝙ ab vno non prouenit nisi vnum etiam erit vera ꝑpositio dicens ꝙ ab vno ꝓcedit pluralitas. nam dicit hoc declaratũ fuisse in fine.11. meta. ꝛ est locus allegatus in.11. Auer. super.12. Aristo. in tex.cõ.
D 44. ꝛ aduerte ꝙ cã intrinseca illi⁹ multitudinis inuente in intelligẽtijs est ex suis rõnibus intrinsecis: ꝛ ꝑꝑ naturã potentię inuentę in eis: vt dicit Cõmen. in 3° de anima in com̃.5. in solutione tertię.q. ꝛ in com̃.14. lꝫ causa efficiẽs ꝛ finalis sit primũ p̃ncipiũ. ꝛ ita cessat rõ Auic. dicẽtis, ꝙ si oẽs imediatę ꝓcederent a prima: tunc cum illa sit vna simpl'r nulla esset ratio distinctionis in eis: imo rõ distinctionis in eis est ex rõnibus intrinsecis earũ: qꝛ enim intelligentia Saturni est talis: ꝛ intelligentia Iouis talis: ideo hęc nõ est illa, lꝫ oium eadẽ sit cã: ꝛ põt dari exẽplum in re difficili de sole. sol enim est lucidus per essentiã ꝛ illuminat oia in instanti 2° de aia. tex. cõ. 70. tam cęlestia corpora q̃ elẽta: tñ lux ista non ęqual'r participat̃ ab istis ꝛ a sole, qꝛ sol ex se lucet, ꝛ differẽter ẽt est in stellis ꝛ in ipsis elẽtis, qꝛ nobiliori mõ sunt lucidę stellę q̃ sint elẽta, qꝛ sunt nobiliores nãq; ꝛ differenter lux ista reperit̃ in elẽtis, qꝛ nobiliori mõ participat̃ ab igne qui est formalissimũ inter oia, lꝫ non luceat nobis in ꝑpria sphera ꝑpter suã maximã raritatẽ: vt dicit Com̃. in 4° cęli ꝛ mundi in cõ.32. ꝛ nobiliori mõ est in aere q̃ in aqua, ꝛ in aqua q̃ in terra, ꝑꝑ eandẽ rõnem. vñ sic cõsidera de sole intelligibili qui deus est ꝙ ille est ꝗ oẽm lucẽ ꝓducit intelligentiaꝝ ſm ꝙ natura earum requirit. ꝛ sic dici põt, ꝙ lꝫ deus in se cõsideratus sit maxime
E simplex ꝛ maxime vnus, tñ in virtute est plures, qꝛ põt plura ꝓducere. Vnde ſm istũ intellectũ dixit Cõmẽ. in libro destructionum in disputatione 3° in solutione.17. dubij, qd põt dici ꝙ non est summe vnus nisi alio mõ ꝓbet̃. ꝛ Alber. magnus in coetus coeno. 4°.q. qua quęrit an angeli distinguant̃ numero vel specie inquit, ꝙ lꝫ deus in se sit simpl'r, vn⁹ tñ inquantũ creans est quodãmodo plures inquantum hꝫ in se ꝛ p̃habet multas ideatoꝝ ideas. nam alia rõne cõditus est hõ, ꝛ alia rõne conditus est equus: vt inquit beatus Augu. in lib.83.qõnũ. q.46. ꝛ tunc proposita ꝑpositio aliã glosam recipit, sicut videas ꝙ a simpl'r vno quo ad essentiam ꝛ quo ad virtutem non potest nisi vnũ prouenire: sed ab vno simpl'r quantũ ad essentiã, multiplici aũt quo ad potẽtiam ꝛ virtutẽ possunt immediatę plura prouenire.

Ꝯ In omni genere est vnum primum, qd est metrum ꝛ mensura omnium existentium in illo genere. ꝑpõ.13.

Ropositio vulgata ꝛ ab oib⁹ passim allegata extrahit̃ ex mente Phi in.10. meta. in tex. cõ.7. vbi dat̃ exẽplum in coloribus. ex
F quo ẽt colligit̃ ex mente Phi: ꝙ in genere entiũ est inuenire vnũ primum penes qd tanq̃ penes mẽsuram oia entia possunt mẽsurari in entitate ꝛ perfectione, ꝛ illud est primũ principiũ qd est forma liberata ab oi mã ꝛ ab oi imꝑfectione: sicut bene notat ibi Cõmẽ. in cõ. Ex hoc collige ꝙ prima mẽsura ad cognoscẽdũ ꝑfectiones rerũ est ꝑ cõparationẽ ad summum: vnde male opinati sunt, rerũ perfectionẽ attendi penes multitudinem aut paucitatẽ. Vnde lucidissimus Themistius inquit in 3° de aia. perfectio rerũ nõ numero aut multitudine corrogat̃, sed põdere. vbi ẽt dicit capite.45. ꝙ nõ ꝗ plura intelligit pluris est, sed qui meliora ꝛ nobiliora. vñ intellꝰ agẽs nõ intelligit vt inqt priuationes: nec aliqd eoꝝ q̃ sunt hic: vt asserit ẽt Cõmẽ.3. de aia. cõ.19. ꝛ tñ est lõge p̃stãtior intellꝰ possib. agẽs cui semper existimabit̃ nobili⁹ passo: vt ait Ari. ibidẽ. Ampli⁹ ſm Phm intellꝰ p̃mi p̃ncipij tantũ vnum intelligit, tñ in-

Margin notes: Ois numer⁹ minor ẽ pars maioris. in qꝫ bus hꝫ locũ. — Oẽs itelligẽtias depẽdẽte imediate a p̃ma: qõ intelligitur. — Themistius.

nobilitate ꝛ perfectione excedit oēs intellectū cū sit ens
G simplr̄ perfectū 5° meta.com.21. Nō ēt attēdit rerū ꝑfe-
ctio ꝑncipalr̄ penes durationes, aliogn elemēta ꝛ minera
lia essent perfectiora plātis ꝛ aialibus ꝫ Phm̄ in ꝑ de ge
neratione aialiū.c.1. ꝛ ꝫ beatū Augu.in ꝑ de trini. viuen
tia nō viuētibus, intelligētia nō intelligētibus, beata mi
seris ꝑferenda iudicamus. tunc ēt mā eēt perfectior for
ma: q2 illa est ꝑmanentior cū sit eterna. Forma autē cor-
ruptibilis est: cuius tñ oppositū hʒ Aristo.7.ꝛ.8.prime
phie vtrobiq3.tex.c.7. lʒ enim perfectū rōne, natura, ꝛ tē
pore sit prius imperfecto ꝛ incorruptibile corruptibili:
vt asserit Aristo.in 8° physice auscultationis.tex.com.
75. non tñ qōlibet eternū ꝑfectius est ipso corruptibili.
hoc enim fuit cā erroris antiquoꝝ in opinando materiā
eē solā subaʒ ꝛ naturā: vt habeť i 2° de physico auditu.
in tex.cō.10. ꝛ in 8° ꝑme phie.in tex.cō.8. cōtingeret etiā
hominē non esse perfectissimū aialiū ꝫ sniaʒ Aristo. in
2° libro de partibus aialium.c.10. vbi hʒ q solus hō ex
aialib⁹ nobis cognitis diuinitatis particeps est, aut om
niū maxime. nā vita hoīs nālis non est nisi vsq3 ad. 70.
annos, si vera est opinio medicoꝝ q tēpus iuuētutis sit
vsq3 ad.35.annos: ꝛ tēpus profectus ꝛ iuuētutis est eq̄le
H tēpori defectus ꝛ senij. ꝛ magister dixit (videlʒ Arist.)
q vita est medis inter.70.annos ꝛ.90. vt recitat Com-
men.in 2° de genera. ꝛ corru.in tex.com.58. attamen ele-
phas, vt scribit Aristo.in lib.8.de natura animaliū.c.8.
ſm aliquos ducētos annos: ſm ꝟo alios tricētos viue-
re perhibeť. ❡ Nec perfectio entiū attendiť circa mul-
titudinē indiuiduoꝝ in eadē specie. naʒ in mineralibus
ꝛ lapidibus videmus plerūq3 rariora esse in nobiliori-
ADDITIO bus naturis q̄ in vilioribus. " Et lōge plures sunt femi
nę q̄ mares: vt.d.Com.7.met.c.31. similiter ēt in aiali-
bus ꝛ plantis, longe plures eni sunt lapilli in littore ma
ris q̄ iacinti, aut topazij. ꝛ lōge plures sunt ficus aut nu
ces: q̄ pini cupressus ꝛ palmę. ❡ Nec perfectio entium
principalr̄ attēdiť penes localē distantiā. nam lʒ veruʒ
sit q nobiliori enti debeť nobilior locus. vnde Aristo.
ꝑ celi ꝛ mundi.tex.cō.22. inquit oēs gentes ꝛ greci ꝛ bar
bari, eum qui sursum est locus Deo attribuunt: vtpote
imortale imortali coaptatuʒ sit, impossibile enim aliter.
Tamē nō est ista ꝑma rō: ex qua rerū ꝑfectio venatur:
alioquin pisces qui degunt in aqua ꝛ aues in aere essent
hoībus perfectiores. ❡ Amplius aūt ꝯtingeret terrā sur
I suʒ locatam nobiliorē euadere igne deorsum existente.
Dionysius 6 celesti hyera. Vñ etiā beatus Dionysius in libro celestis hyerarchię:
ꝛ etiaʒ in suis epistolis expresse testať: q beatę mētes in
sua perfectione non mēsuranť penes localē distantiaʒ.
Si eniʒ angelus supremi ordinis locareť in loco infimi
ordinis: ꝛ angelus infimi in ordine supremo: adhuc an-
gelus iste sic sursum locatus esset distātior in perfectio-
ne. Et beatus Grego. inquit. q diabolus vbicūq3 fuerit
semper in inferno est. vnde lʒ Cōmē. 12.meta. cō.44.
cōtra Ptolomeū ponat ordinē in intelligentijs ꝛ orbib⁹
vniformiter attēdi i nobilitate ꝛ ignobilitate. isto tñ nō
est prima rō: sed est a signo nō per cām. non enim ignis
est terra nobilior: q2 locus ignis est nobilior loco terrę:
sed q2 ignis est terra nobilior. ideo natura tribuit igneʒ
esse in nobiliori loco: q2 quidē natura rerū nobiliorum
maiorē gerit sollicitudinē. Non etiā eadeʒ rōne ꝑfectio
rerū principaliter ex oꝑationibus potest venari, q2 ope
rationes sunt signa operantiū causaꝝ. Nec ex multitudi
ne aut paucitate actionū simplr̄ ꝛ absolute vnū ens alio
perfectius iudicari potest: lʒ enim in caducis ꝛ mortali-
bus q plures actiones hʒ perfectius sit: ꝛ qō pauciores
est imꝑfectius. Vnde testātur hoc elemēta q̄ sunt imper

fectissima omniū ꝛ habēt pauciores actiones q̄ minera K
lia: ꝛ mineralia pauciora vegetātibus ꝛ vegetantia pau-
ciora brutis: ꝛ bruta hoībus. In eternis tñ ſm mentem
Auer.in 2° celi ꝛ mundi.in tex.cō.63. oppositum cōtin-
git: hoc tñ in istis est signum non cā: sicut intuenti patet.
❡ Dicamus igiť q prima mēsura entiū in entitate ꝛ ꝑfe Propositio propria.
ctione inquātum entia sunt ꝛ inquantū perfecta sunt: est
ꝑmū in entitate ꝛ ꝑfectione qō est Deus gloriosus, qui
est ꝑma causa entitatis ꝛ veritatis ꝛ ōis perfectionis 2°
prime phię.tex.com. 4. vnūquodq3 est maxime tale ꝑꝑ
qō alijs inest vniuocatio: ꝛ ideo penes accessuʒ ꝛ reces-
sum ad primū rerū perfectiones a priori venanť. vnde
4° prime phię. tex. cō.18. illud est verius qō est primo
vero ꝓpinquius: ꝛ ꝑmo celi tex. com.100. a ꝑmo quideʒ "
ꝑncipio cōicatū est esse ꝛ viuere oibus ijs quideʒ clari⁹: "
ijs vere obscurius. ꝛ scbo celi semꝑ id melius qō est opti
mo ꝓpinquius. ꝛ Cōmen. in com.64. inquit. distantię "
entium sunt valde diuerse in hoc. ꝛ pro hoc facit autho-
ritas eiusdē.12.meta.tex.com. 44. ❡ Amplius in prę-
dicamētis docuit substantias secūdas, quę sunt spēs ma
gis dici substātias per appropinquare primis magis q̄
sunt maxime substantię. ❡ Amplius 10°.ethicoꝝ.c.4.
ſm vnūquodq3 optima est oꝑatio optime dispositi: ad
potētissimū eoꝝ quę sunt sub ipsa hoc est circa optimū L
obiectū talis oꝑationis. ❡ Amplius primo posterioꝝ
docuit per cōparationē ad prima principia quę sunt pri
ma in certitudine ꝛ cognitione venari prestantiā demō
strationū in scientijs. nam quę ꝓcedunt ex ꝓximiorib⁹
primis principijs sunt maioris certitudinis ꝛ nobilita-
tis. ꝛ ꝑ physice auscultationis.tex.cō.54. ꝑponit opinio
nē antiquoꝝ qui posuerunt pro principio materiali ali
qō mediū opinionib⁹ illoꝝ qui posuerunt vnū ex extre
mis eēntie: ꝛ opinionē eoꝝ qui posuerunt aereʒ: ꝑponit
opinioni eoruʒ qui posuerunt aquam. ꝛ cā, vt inquit ibi
Cōmē. nō est nisi q2 tales cōparationes fiunt ad veruʒ
subiectū qō est prima materia quę oīno latet ꝑꝑ eaʒ esse
ens in potētia. nā qualitates ꝛ ꝯrietates sunt minus sen-
sibiles in medijs q̄ in extremis, ꝛ qualitates aeris sunt
minus sensibiles qualitatib⁹ ipsius aquę. ❡ Ampli⁹ in
sexto ethicoꝝ.c.1. hoc ꝑcipit. inquit eniʒ, in oībus dictis
habitibus quēadmodū ꝛ in alijs est quoddā signuʒ ad
qō inspiciens rōnē habēs intendit ꝛ remittit. ❡ " Am- ADDITIO
plius pro hoc facit authoritas Phi ꝛ Auer. 7° phy.t.c.17.
de pulchritudine ꝛ fortitudine. ❡ Amplius attestātur
veritati ꝓpositę ꝓpositionis oēs medici qui ponūt cor
pus tēperatum esse metrū ꝛ mēsurā respectu oīum alio- M
ruʒ. vnde Gal.in 2° paruę artis asseriť, q est sicut statua
Policreti. Aduerte tñ q hoc intelligiť in bonis qō per
accessum ad summū dʒ fieri cōparatio. Fallit aūt in ma Non dať malum simplr̄.
lis, q2 non dať summū malū, sicut quidā opinati sunt q
posuerunt vnū deū boni ꝛ alium mali. non eniʒ dať ma
lum simplr̄: vt probat Aristo.in 4° meta. ꝛ Dionysius
in libro de diuinis noibus. in.c.4. sed in talibus magis
ꝛ minus attēdunť penes distātiā a bono simplr̄: vt illud
magis malū dicať q a summo bono magis remouetur.
❡ Aduerte tñ q cōparatio entiū in ꝑfectione ꝛ entita- Comparatio entiuʒ in ꝑfectiōe ꝛ entitate duplr̄ fieri potest.
te duplr̄ fieri pōt. Vno mō sub rōnibus trāscendētib⁹.
vʒ. inquantū entia sunt, ꝛ inquantuʒ subę sunt: ꝛ isto mō
fit per cōparationē ad ꝑmū ens simplr̄ qō est primū in
gñe entiū inquātuʒ entia: ꝛ tale est deus sublimis qui est
ꝑma forma ꝛ primus finis entiū inquantū entia: ꝛ hoc est
q largiť nobis prima phia: ꝛ iste est finis vltimus queʒ
ꝓmittit nobis illa scia: vt asserit Cōmē. ꝛ Alexā. in ple
risq3 locis. ꝑsertim.12.meta.com.5.ꝛ.6. ꝛ in suo prologo
suꝑ illo libro, ꝛ in 7° meta.in com.5.ꝛ.9. Alio mō cōpa
rationes

A rationes entiũ possunt attẽdi ſm ſpãles ↄſideratiões, ⁊ tũc ſumũt ꝑ cõparationẽ ad ꝑmũ in tali gñe ſic ↄſideratoꝝ, ⁊ iſte ↄſiderationes ſpectãt ad ſcias ſpãles ⁊ ad artifices ſpãles, ⁊ ſic veritatẽ hꝫ ꝓpoſitũ theorema qḋ in oĩ gñe eſt vnũ ꝑmũ qḋ eſt metrum ⁊ mẽſura oĩuꝫ in illo gñe exñtium. ℂ Et ex h̃ patere põt quãtũ deuiauerint a veritate ſophyſtę ⁊ calculatores volẽtes intẽſionẽ ⁊ remiſſionẽ in formis attẽdi penes receſſum a nõ gradu, ⁊ multa alia quę lõge intellẽm impediũt a veritate diuertunt. ℂ Sꝫ hic eſt vna difficultas ꝓpter quã qdã conati ſunt negare ꝓpoſitã veritatẽ. nam inquiunt cũ deus glorioſus ſit infiniti vigoris, oẽs igitur creaturę ęq̃li diſtabũt diſtãtia ab ipſo, qꝛ finiti ad infinitũ nulla eſt ꝓportio: ſicut hꝫ Ariſt. in 3° phy. ⁊ ꝑ cęli. vbi de infinito ꝑtractat, ⁊ iſtud videt̃ eẽ vnũ de potiſſimis fundamẽtis aſſerentiũ ꝑfectionẽ in entib⁹ nõ attẽdi penes acceſſũ ad ſummũ: ſed penes receſſum a non gradu. ℂ Sed hoc argu^m nullius eſt roboris apud Ph̃os antiquiores, nã vt ſcribit Cõmẽ. in pleriſqꝫ locis finitas vigoris ſm Ph̃os cõtingit formis inquãtũ formę: lꝫ finitas durationis cõpetat formis inquantũ ſunt in mã: vt pꝫ 2° cęli. in cõmẽ. 38. ⁊ in cõmẽ. 70. ⁊ in 3° ca. de ſuba orbis tñ ne videamur eorũ captiones euitare ⁊ ſubterfugere: ↄceſſo (ſicut eſt rei veritas) ꝙ Deus glorioſus ſit ĩfiniti vigoris non ꝓp h̃ tollitur quin eſſe poſſit metrum ⁊ menſura oĩum entiũ
B ſub ratione aſſignata. Nã lꝫ perfectio dei in ſe conſiderata ſit formaliter infinita, tñ vt eſt imitabilis ⁊ participabilis a creaturis nõ eſt infinita ſub tali rõne, qꝛ nulla creatura põt participare perfectionem infinitam ſub ratione qua infinita eſt, ſic aũt eſt menſura creaturarũ vt imitabilis eſt a creaturis, vñ inqt beatus Aug. ꝙ alia rõne cõditus eſt homo, ⁊ alia ratione ↄditus eſt equus: ⁊ ideo vt ſic poteſt habere rõnem mẽſurę oĩs menſurãtis penes acceſſum ⁊ receſſum ad ipm, qꝛ nõ oĩa in ęq̃li gradu entitatis ⁊ perfectionis participant ⁊ imitãtur diuinam perfectionem, ſicut ſupra dictum eſt.

Cõtra ſophyſtas ⁊ calculatores.
Difficultas.
Solutio.
Rñſio Aug.

ppõ. 14°.

ℂ Vlia ordine doctrinę ꝑcedũt particularia.

ARiſtotelis eſt ꝓpoſitio in ꝑmo phyſicę auſcultationis. in tex. cõ. 4. ⁊ paſſim allegat̃ ab oĩbus. Ordo doctrinę nõ eſt aliqḋ genus demõſtrationis, aut aliq̃ diſciplinę maneries, ſicut qdam ſuſpicant̃, tunc enim via doctrinę nõ differret a doctrinę or
C dine, ↄtra oẽs antiquos expoſitores, ⁊ ↄ Themiſtium, Alexã. ⁊ Auer. qui poſuerũt inter illa. 8. capita q̃ in ꝑncipijs libroꝝ apponi ſolent, aliud eſſe viã doctrię in ſcientijs, aliud aũt doctrinę ordinẽ. ℂ Via eniꝫ doctrinę eſt triplex genus demõſtrationis. vꝫ. demõſtratio ſigni, demõſtratio cauſę tñ, ⁊ demõſtratio cauſę ⁊ eẽ. Sꝫ ordo doctrinę eſt diſpoſitio illa, quę eſt inter ſcibilia ſcia ſm prius ⁊ poſterius, quę in ↄſiderandis attẽdit̃: nã vt inqt Auer. in. 5. meta. in cap de priori ordo eſt reſpectu primi poſiti, aut intellecti: vñ cũ oĩs ſciẽtia rei habentis cauſas nõ poteſt haberi niſi cognitis cauſis ⁊ ꝓprietatibus cognoſcẽdis per illas cauſas: cũ vnius ⁊ eiuſdẽ rei cõtingat plures cauſas eſſe, quarũ q̃daꝫ ſunt vliores, q̃dam minus vl̃es, q̃dam ꝟo ſunt ꝑticulares ⁊ ꝓxime: ita etiã ↄtingit accidẽtia q̃dam eẽ cõia ⁊ vl̃ia pluribus, q̃dã ꝟo appropriata q̃buſdã. ℂ Merito igit̃ inter iſta inſurgit difficultas an incipiẽdũ ſit in ſciẽtia ab inq̃ſitiõe cãrũ remotarũ ⁊ maxime vl̃iũ in tali gñe ſpectantiũ an a cognitione ⁊ inq̃ſitiõe cauſaꝝ particulariũ, ⁊ penes h̃ attẽditur ordo doctrinę ſciẽtificus: ⁊ eodẽ mõ eſt circa demõſtranda accidẽtia de ipſis reb⁹, ſicut in ph̃ia nãli pulchre dat exẽpla Auer. in ſuo ꝓlogo ſuper libro phyſicę auſcultationis, ⁊ Ariſto. vult in ꝓpoſito theoremate ꝙ
D ab vl̃ibus ad ꝑticularia ſit ꝓcedendũ, cuius tres cauſas adducit Auer. in ſuo ꝓlogo: ⁊ etiaꝫ ꝑ phyſi. tex. cõ. 57. Tũ qꝛ vl̃ia ſunt notiora nobis. tũ etiam ne cõtingat reiteratio in ſcia. tũ vt demr̃ationes ꝓcedant ex ꝑmis ⁊ imediatis quas etiã cauſas hincinde colligit ex mente Ariſt. hic, ⁊ in ꝑ de ꝑtib⁹ aĩaliũ, ⁊ in poſteriorib⁹ analyticis. Et ꝓp hoc doctrina ordinata, vt inqt ipſe ꝑ phyſi. cõ. ꝑ. inata eſt incipe a cognitione cauſarũ ꝑmarũ rei cognoſcẽde ꝑfecte, deinde intẽdere in cognitionẽ aliaruꝫ cauſarũ remotarũ ſm ordinem, donec deueniamus ad cãs ꝓpinquas exñtes in re. ℂ Vbi pꝫ quantũ errauerit Cõciliator in diła 8ª. ⁊ Vgo Seneñſis in ꝑ techni ⁊ ſeq̃ces eoꝝ volẽtes Auer. per h̃ voluiſſe ſcias ordinarias ꝓcedere per demõſtrationẽ ꝓpter qd, quę ſit icipiẽdo ⁊ demõſtrando per cauſas remotiores, ⁊ demum ꝑ cauſas ꝓpinquas. Nõ aiaduertẽtes demr̃onẽ per cauſas remotas nõ eẽ de numero demr̃oniũ ꝓpter qd, imo ſunt de numero ſignoꝝ ⁊ demõſtrationũ qꝛ: vt notat expſſe Ariſto. in ꝑ poſte. qḋ nõ aduertit ille bonus Iacob⁹ de Forliuio, dum aſſerit de mẽte pluſq̃ꝫ Cõmẽtatoris demõſtrationẽ ꝓpter qd in via reſolutiua icipere ⁊ fieri ꝑ cauſas remotas, cũ falſo ſibi illud iponat vt manifeſtãt
E exẽpla eius. Nec aiaduertũt Auer. authoritatẽ eandem eẽ cũ illa Ariſt. in qua iubet ab vl̃ibus eẽ incipiẽdũ ⁊ ꝓficiſcẽduꝫ ad particularia, vbi ſm oẽs expoſitores illḋ de ordine doctrinę intelligit̃ fuiſſe dictũ. Manifeſtũ eſt autẽ ꝙ cauſę ꝑmę entiũ ſenſibiliũ in nãli ph̃ia nõ inueſtigãtur per demr̃oneꝫ ꝓpter qd, ſed ꝑ demr̃oneꝫ ſigni, ſicut eſt ꝑma mã ⁊ ꝑmus motor. ℂ Sꝫ qḋ decepit ipſos fuit, qꝛ nõ diſtinxerũt inter ordinẽ doctrinę ⁊ viaꝫ doctrinę, vñ falſus eſt ſermo eoꝝ. Naꝫ doctrinę ordo nõ eſt niſi habitudo ⁊ eſſentialis depẽdẽtia in ſcibilib⁹ ſcię ſm prius ⁊ poſterius vt ↄſiderationi ſubijciant̃, ⁊ talis eſt vt a remotiorib⁹ ⁊ vniuerſaliorib⁹ ꝓcedamus qḋ in pleriſqꝫ locis obſeruat Ariſt. vñ in libro phyſicoꝝ ꝑus ꝓponunt̃ ↄſiderãdę ⁊ inueſtigãdę cauſę ⁊ ꝑn^a vliuꝫ rerum ſenſibiliũ ⁊ cõmunia accidẽtia oĩbus: ſicut tp̃s, motus, ⁊ locus, deinde in ſequẽtibus libris deſcẽdit nãlis ſm ordinẽ ad cauſas magis particulares. ℂ Propoſita aũt ꝓpõ veritatẽ hꝫ in vl̃ibus per vniuocationẽ dictis. fallit aũt in cõmunibus cõitate analogię, qꝛ in talib⁹ ordo doctrinę icipit a ꝑori analogato ſub illo in quo ſimpliciter ⁊ abſolute ſaluat̃ natura ei⁹: in alio aũt ſm qd,
F ⁊ ſm reſpectũ. Quo argumẽto eſt ꝓceſſus Ariſt. in ſcia diuina vbi poſita diuiſione entis in ſubam ⁊ accñs incipit in 7° metaphy. ꝑtractare prius de ſuba in qua ſimpliciter, ⁊ abſolute, ⁊ ꝑmo ſaluatur natura entis, ⁊ deide de accidente in quo ſaluat̃ ſm quid, ⁊ ſm reſpectũ. Et ita prius occurrit in ordine doctrinę cognitio ſubę quã cognitio entis aut accñtis, vnde Ariſt. in. 4. meta. tex. cõ. 2. vbi dixerat ꝙ ens dr̃ de entibus, ſicut ſanuꝫ de ſanis. inqt. Palã ergo qꝛ ⁊ entia vnius eſt ſcię ſpeculari inquãtuꝫ entia, vbiq̃ꝫ ꝟo ꝓprie ꝑmi eſt ſcia, ⁊ ex quo alia pendent, ⁊ ꝓpter qḋ dicunt̃. ergo ſi h̃ eſt ſuba, ſubarũ opꝫ principia ⁊ cauſas hẽre Ph̃m. Et 7. ꝑ^e ph̃ię vbi dixerat ꝙ ſubſtãtia eſt ſimpl̃r ꝑmũ ens rõne, cognitione, tp̃e, ⁊ natura, reſpectu accñtiũ concludit in tex. cõ. 5. Quapꝓ nobis maxime ⁊ ꝑmuꝫ ⁊ ſoluꝫ: vt eſt dicere de ſic ente ſpeculãdum. Et in ꝑn^o. 12. metaph̃. hoc idẽ aſſeuerat vbi hꝫ ꝙ de ſuba theoria eſt, qꝛ ſubaruꝫ principia ⁊ cauſę quęrunt̃. ⁊ ꝓbat ibi per rõnes, q̃re de ſuba dicit̃ eẽ cõſideratio vt poteris videre in tex. 2. ⁊ 3. ℂ Etiã aiaduerte ⁊

Cõtra Conciliatorẽ ⁊ Vgonẽ Seneñſe; ⁊ Ia. de Forliuio.
Cõtra Ia. de Forliuio.
Ci erroris.
Correctio ꝓpoſitionis.

cōsidera diligēter q nō inuenies in scia diuina q est de
G subā & ente Aristo. prius determinasse de ente demōstan-
do pprietates de ipso in ppria forma, & deinde de subā,
ita q ex entis cognitione deducat nos ad cognitionem
subē, sed potius ecōtra, q natura entis saluatur in subā
principalr, & ex eius cognitione deducit intellect᷒ ad co-
gnitionem entis & accidētiū, l3 sm rōnem passiones ille
cōpetāt subē rōne entis, & ista est opinio ponētiū entis
analogiā. Et Albert᷒ magnus lōge ante nos istā limi-
tationē posuit dicēs, q in multiplr dictis incipiēdū est
ab eo qd pncipalius est, q cognito eo de quo per prius
dicit nā illius cōis reddit manifesta. » ¶ Licet Auer.
in 2° phy. cō. 3. oppositū teneat, inqt eni q definitio na-
turē nō dr vniuoce nec equuoce, sed sm prius & posteri᷒, &
in talibus icipiendū est a cōib᷒ & veniēdū ad ppria, sic
fecit in definitione motus & loci. & ad istā viam Alberti
de ente sm istā viam, dico q pp ei᷒ claritatē despicit a
scientia, & hoc pōt eē, vt p3 p poste. ¶ Mihi tñ videt q
ista ppositio famosa sicut multē aliē istius gñis verita-
tem h3 vt in pluribus. Nā qnqз inuenimus oppositum
obseruasse Arist. nā p cēli prius determinat q cēlū nō
est generabile neqз corruptibile, deinde aūt gñalr inq-
rit. vtruз oē ingñabile sit icorruptibile, vt manifeste fa-
tet Arist. ibi in tex. cō. 109. vbi h3, ad quos nālıter qdē
de cēlo dictū est, vlr̄ auté de oībus speculabilib᷒ erit
& de hoc manifestū, vbi manifeste fatet sepius disputas
se in pticulari ɔtra Platonem argumēto cēli in pticula-
H ri, qd non est gñabile neqз corruptibile, & deinde in vlī
vbi pbatur. oē ēternū a parte ante eē ēternū a pte post,
& ecōuerso. » Et in. 3. phy tex. c. 45. vsqз ad tex. 48. p⁹us
disputat in spāli ɔ ponēres aliqd corpus sensibile ifini-
tuз extra mūdū & ɔ ponentes vnuз ex elemētis eē ifini-
tuз. deinde ɔo per rōnes cōes vtriqз opioni arguit ge-
neralr q vlr nullū corpus sensibile pōt eē ifinitū, sicut
etiā testat Arist. & Cōmē. expsse in pn°. cō. 48 ibidem.
¶ Et vt scias qd est qd facit difficultatē in h est, q or-
do doctrinē in sciētijs psertim quē nō pcedūt ex notio-
ribus naturē, & nobis q̄les sunt mathematicē. qnqз atē
ditur sm naturas scibiliū, & qñdoqз attēdit penes ha-
biliorē tradēdi modum vt talis scia a nobis hri pōt. Et
ideo ordo sciē ex natura scibiliū d3 a priorib᷒ & cōiori-
bus & vlīoribus proficisci, sed nō semp sic pcedit qn ar-
tifex tradēs illam respicit modū quo faciliori & expedi-
tiori pōt tradi per doctrinā nobis, & hoc ego colligo de
intētione Phi & Cōmē. Auer in. 5. meta tex. cō. j. vbi in
quit. pn᷒ doctrinē nō est semp pn᷒ rei, sed vñ q facilli
me adiscēs erit aliquādo, vbi Cōmē in cō. 5. h3 ista ver
ba, pncipiuз doctrinē in sciētijs est aliud ab eo qd est in
rei veritate pn᷒, sicut fecit Arist. in multis libris. ¶ Et
I ex h p3 quō tot & tāte altercationes inchoate post Ari.
in pn° libri metheoroд. Et mote p Auic. in. 6. nālıū, & p
Auer. in lib. metheoroд. Et p latinos nostros in lib. de
aia ɔciliari possunt in se, l3 non ad id qd de facto obser-
uauit Arist. Auic. eni & Auer. & Mag Alber. & Diuus
Thomas ex latinis in h sunt cōcordes, & multi alij qd
in ordine doctrinē scia de vegetabilibus & plantis d3 p-
ordinari lib. de aialibus. Nā pcedūt sup pposito funda
mento q vlīora sm ordinē doctrinē pcedūt min᷒ vlīa,
aia auté vegetatiua cōior est aia sensitiua, & nā prior in
mortalibus. Et cū hoc met fundamēto pcessit Arist in
2. de aia. in tex. cō 34. vbi inqt. q̄re p de alimēto & gñā-
tione dōm est, vegetatiua enim aia & alijs inest p᷒ & maxi
me cōis potētia est aiē sm quā inest viuere oībus, sup q
bus ɔbis notat Cōmē. hēc ɔba. Et innit q pp̄ter prio-
ritatem & eius vlītatē op3 pponi in ɔsideratiōe, vlr eni
est notius apud nos q̄ ppriū, vt dictū est alibi. Et tamē
K Arist. de facto in pn. lib. metheoroд hūc ordinē penes
hō fundamentū ɔsiderādo ptermittit. Nā vt inqt Alex.
affrodiseus in cōmēto illius libri Arist. in illo loco est
tāqз arbiter, & tāqз in medio mari pōtis cōstitutus. Nam
cū in pcedētibus libris de quoд ordie nullus vnqз ad-
huc dubitauit. s. in li. de pncipijs, & de motu. vз. in libris
octo physi. & de cēlo & mūdo, & de gnōne & corruptione
pertractauerit sufficiēter. nūc metheorologica sm ordi-
nem scibiliū aggredit, & hic decernit quo velit dirigere
intentionem suā vt ad terminū nauigatiōis attigat Ma
nifestant autē ɔba eius qd ipse pordinat librū de aiali-
bus. libro de plātis. Inqt eni pcurrentes aūt de his spe-
culabimur si quid possumus sm inductū modū assigna
re de aialibus & plantis & vlr & sigillatim. » ¶ Ad rōneз
aūt Alberti volētis sciam de aia pcedere sciam aialoд,
q vnūqnodqз cognoscit p sua formā. rñdet verum
est a priori, sed ordo doctrinē non semp est a priori sm
nām, sed qnqз quo ad nos & cōposita quo ad nos sunt
notiora suis causis p phy. tex. cō 3. vnde ēt in 2° physic.
tex. cō. 80. vbi nām agere pp̄ter formā pbat, pincepit ab
aialib᷒ in qb᷒ vt. d. est maxime manifestuз, & demum a
plātis in qbus magis latet, vt etiaз fatet Cōmē. ibi. & h
etiā fatet Phs expsse ibidē, & Them. in tex. cō. 83. Et in
pn° libri de sensu & sensato. inqt. qm autē de aia sm se
ipsam determinatū est prius, & de virtute q̄libet ex par-
L te ipsius ɔñs est facere cōsiderationē de aialib᷒ & vitam
hñtibus oībus. Et in fine libri de causis longitudinis &
breuitatis vitē expsse inqt. Sed de his in his quē de plā
tis determinabit. nūc autē de alijs aialibus dicta est cā
de magnitudine vitē & breuitate vitē. reliquum aūt no-
bis ɔsiderare de iuuētute & senectute, & vita & morte, his
eni determinatis finē vtiqз habebit de aialibus metho
dus. Vbi de facto Arist. vult librū de aialib᷒ pcedere li-
brū de plātis. Nā hic ordo doctrinē attēdit penes aliaз
cām. vз. penes illud, vñ q facillime pōt adiscere. Faci-
lior aūt traditu est scia de aialib᷒ q̄ scia de vegetabilib᷒
& plantis, tā quo ad organa q̄ ēt quo ad opatiōes & pro
prietates, vñ Cōmē. in. 2. de aia. inqt. & Arist. in tex. cō.
6. Organa aūt & plantaruз sunt ptes, sed penitus simpli-
ces vt foliū fructiferi cooperimētū vbi Cōmē. Et cum
narrauit q oē corpus viuū est organicū, & hoc fuit ma-
nifestum in aialib᷒, sed latuit in plātis, incepit demrāre
qd organa existūt in plātis. opatiōes ēt & pprietates ani
maliū sunt magis manifeste & sensate q̄ opatiōes & pro
prietates plātaд, & plures sunt quā in plantis, q sortita
sunt nobiliorē formā, & vt inqt Cōmē. in. 2. cēli & mūdi.
in cō. 63. In rebus mortalib᷒ quāto aliqd nobili᷒ est tāto
pluribus actionib᷒ ɔsequitur finē suū & suā pfectionez, se-
M cus autē est in rebus separatis a mā. ¶ Et sic ēt fecit in
2. de aia. vbi de sensib᷒ p᷒us incipit a visu q est posterior
tactu sm nām Naз tactus est pmus iter oēs & cōis oib᷒
aialibus, sed visus nō est nisi in pfectis tm. » In pmo cē
li locuturus de ptibus mundi incepit a nobiliori, vnde
Cōmē p cēli cō. 5. idē in tractatu de ifinito ibidez cō. 35.
Vñ etiā Io. grā. in 2° poster. in pn° q̄rit. q̄re prius deter-
minauit Phs de qōnibus cōpositis q̄ simplicib᷒. Rñ-
det q h ideo est, q voluit respicere ad nostrā cognitio
neз, nā quo ad nos cōposita sunt notiora simplicioib᷒,
& in 2° de aia Arist. ¶ Est tñ hic difficultas vtruз vlīa
sint priora nā singularibus, & videt q nō, q pmē subē
sunt piores secūdis q̄ sunt vlēs. Ex aduerso autē videt
oppositū, q destructis scdis pmē destruūt & nō ecōtra.
Boetius in pdicamētis ita soluit p qdez, q in vna pma
subā nō tota nā simplr ɔtinet sed in oib᷒ simul iūctis, l3.

Alber. mag.

ADDITIO. Alia ēt ɔ Albertū Auer. p de aia cō. 7. & p celi Arist. de aie diffinitionibus.

Opio ppria.

ADDITIO.

Cā difficul.

Ordo doctrine duplr.

Conciliatio aliaз opionū.

ADDITIO. Aliadnerte h optiaз inter vlīe q ē totū ɔpositū & totū integrale q vniuersalius ex toto vli ad partes pcedim᷒ & 3 h toto integral / ec᷒ ēt q cognitio p tm sz ordinē doctrine pcedē p3 cognē cont᷒aria nota biliter dixit Boe i 2° edē cōe. s. p pert hec. s. p. ca. Est autē finis pter cruntias no tc.

ADDITIO. Vide q hic dixi h lib° et aialib° 1. ° h pub° aialiuз. cap. 10.

ADDITIO.

Utrum vlīa sint priora nā singularib᷒.

boc nõ satisfacit, qa vt. d. Porphyrius in cõitatib⁹ gen⁹
A est nã prius spẽbus, nã ⁊ si oẽs spẽs aialis destruantur, tñ rõ animalis põt remanere: ita a pari dicaʒ ꝙ ⁊ si oẽs p̄mę subę auferãtur, tñ rõ spẽi põt intelligi. 2ᵃ solo eius est ꝙ p̄mę subę sunt sensibus ꝓxime, ideo sibi p̄us nomen subę fuit impositũ, sed h̄ non solum vtrũ dicantur priores nã an posteriores. ℂ Ideo aliter soluo ⁊ est so-
Solo ꝓpe. lutio q̄ elicitur authoritate Alexãdri vt recitat Cõmẽ. 12. meta. cõ. 27. ꝙ vlia quo ad itellectũ sunt p̄ora nã sin gularibus, ſʒ in eẽ singularia sunt p̄ora, ⁊ isto mõ Arist. loqtur in p̄dicis. dũ dixit, ablatis p̄mis subis ipoſe ẽ aliquid alioꝝ remanere. ⁊ illo modo aial vle, aut nihil est, aut posterius est. p̄ de aia. d. ℂ Nõ igitur ordo scię semper a cõioribus ad pticularia pficitur, imo variat iste ordo qñqʒ respiciendo etiã capacitatem addiscẽtis ſm quẽ facillime põt addiscere. Auicẽ. aũt in. 6. nãliũ noluit respicere boc, sed ordinẽ naturę scibiliũ, ⁊ ita prius icepit a tactu ⁊ vltimo deuenit ad visuʒ, nã tactus est prior via gnõnis ⁊ via vtilitatis, ſʒ visus sit prior via perfectionis. ℂ Et mirũ est de viris istis illustribus quõ tantam
Lã errore multoꝝ in sci entijs. vim in illa qõne faciant, fundãtes suas positiões sup ꝓpositiones, q̄ vlr verificari nõ possunt, vt qd cõiora debent eẽ priora ⁊ simpliciora cõpositis, ⁊ forma mã. ⁊ ꝑ vitã meaʒ multotiẽs viri magni decepti sunt ex boc, qa credunt famosas ꝓpõnes in p̄bia, ⁊ in scia diuina semꝑ veras eẽ, cũ tñ plures sint verę sicut frequẽter. Naʒ sicut ea quę a nã sunt, q̄dã sunt semꝑ, ⁊ q̄dam sunt frequẽter,
B sic ꝓpõnes nãles, q̄daʒ sunt verę semꝑ, ⁊ q̄dam sunt frequẽter. nã sicut res se bʒ ad esse sic ⁊ ad veritatem, ex eo
In p̄ñ in sſi. cap. de subã. enĩ qd res est vel nõ est redditur orõ vera aut falsa, ⁊ si bene cõsideras lõge plures sũt ꝓpõnes in sciẽtijs de rebus in mã variabili exiſtẽtibus q̄ sunt tales vtplurimũ q̄ꝫ ille quę sunt semꝑ tales. Cuius argumẽtũ potissimũ est ꝙ demõstratiões simplr̃ dantes cãm ⁊ eẽ in talibus sunt rarissime, ⁊ ita est de ꝓpõnibus medicinę ⁊ in ꝯsilijs
Conciliator o sium litoꝝ. bus sine dubio, ⁊ multi ex boc sunt decepti. ℂ Dicam⁹ igit̃ ad eoꝝ ꝯcordiã ꝙ si ordo doctrinę attendit̃ penes scibilia, liber de plãtis dʒ p̄cedere librũ de aialibus, ⁊ h̄ respexit Auic. quẽ oẽs fere latini sequunt̃, ⁊ Auer. in libro metheoro. Si ṽo cõsideret̃ quo ad faciliorẽ modũ traditionis oppositũ ꝯtingit, ⁊ h̄ obseruauit Aristo. ad boc, ⁊ oẽs gręci expositores. Cõcludamus igit̃ ꝙ ordo doctrinę nõ semꝑ a cõioribus pficiscĩt, ⁊ boc ꝯsiderãs
C Auicẽna. dixit in principio libri sexti naturalium, pla-
" cet autem mibi ponere ipsum sextum in ordine. Et qui
" voluerit aliter ponere non probibeo ipsum.

ꝓpõ. 25ᵃ. ℂ Materia non est quid, nec quale, nec aliud aliorum, quibus ens est determinatum.

Propositio ista est P̄bi in 7ᵒ p̄ᵉ p̄bię. in tex. cõ. 8. ⁊ voluũt aliqui illã nõ eẽ de mẽte Ari. sed de mẽte antiquoꝝ, quoꝝ opiniones recitat ibi, volẽtiũ solã mãʒ eẽ subam, ⁊ h̄ vident̃ p̄ma facie ꝑsuadere, ex epilogo
Scoᵒ. L. 7. sue metaph. q. 5. ⁊ Ant. And. q. 7.
P̄bi in illo tex. inqt enĩ. Ex bis ergo speculãtib⁹ accidit
" subaʒ esse mãm, sed ipoſe: etenĩ separabile, ⁊ boc aliqd
" inesse videt̃ maximę subę, quapꝑ spẽs ⁊ qd ex ambob⁹
Impugnatio subã videt̃ eẽ magis q̄ꝫ mã. ℂ Sed ista positio stare nõ põt. Tũ qa antiqui cõtra quos arguit P̄bs nõ loqbãt̃ de p̄ma mã quę verę est in potẽtia ad oĩa p̄dicamenta, qa illa nõ fuit cognita vsqꝫ ad tẽpora Platonis ⁊ Arist. vt dicit Cõmẽ. in p̄ pbysi. imo solus Arist. potuit verę ptingere ad verã materię p̄mę notitiã, qa Plato nõ distinxit inter mãm ⁊ p̄uationẽ, vt pʒ p̄ pbysi. tex. cõ. 79. le-

mo vt recitat Arist. in p̄nᵒ. 2. libri de gnõne ⁊ corruptio-
D ne. tex. cõ. 2. ⁊ pʒ etiã per longũ ꝓcessum in erroub⁹ p̄mi pbysi. qd antiqui loquebant̃ de p̄nᵒ materiali q̄ erat substãtia q̄dã in actu, ⁊ ei ai corpus, ſʒ in illa fuerint diuersificati, qa nõnulli dixerũt illud esse aquã, nõnulli aereʒ, ⁊ sic de alijs. ℂ Amplius tex. dicit. Dico aũt mãm quę "
ſm se nullatenus est, neqꝫ qd, neqꝫ q̄titas. Consuetudo aũt Arist. est vbi bʒ ꝯsileʒ modũ loquẽdi qd loqtur ex mẽte ꝓpria, sicut notãt in simili expositores gręci in li-
Cap. pᵒ. priorꝝ. vbi Arist. inqt. terminũ aũt voco in quẽ resoluit̃ ꝓpositio, ⁊ super lib. de interp̄tatione de noĩe ⁊ de ṽbo infinito idẽ notãt. ℂ Amplius Cõmẽ. in cõ. dicit. illaʒ descriptionẽ eẽ de mẽte P̄bi, nã epilogãdo ſm expõnẽ suã Auer. illas rõnes antiquoꝝ vna cũ ꝯne quę seque-
" bat̃ ex illis. Dicit deide incepit declarare qualis mã est
" ista ⁊ dicit. Et dico mãm. i. intelligo mãm illud qd ẽ existens per se. i. est ens absolutũ, iste enĩ est modus loquẽdi Auer. in p̄ cap. de subã orbis. dũ loqtur de p̄ma materia ponẽdo diuam inter ipsaʒ ⁊ suã potẽtiã. inqt enĩ. sed
" posse quo sustentat̃ h̄ subiũ, differt etiam a nã subii qd
" substãtiatur per boc posse in boc, qd posse dĩ respectu
" formę. Hoc aũt est subiũ elemẽtũ vnũ ęternũ existẽns
" per se, quoꝝ subã est in posse. Vult dicere ꝙ nã materię est vna subã ęterna, ⁊ per ꝯñs est ens qddaʒ absolutum in quo fundat̃ potentia q̄ est relatio. Et breuiter Corñ.
E dicit. ꝙ mã nõ est subã nec accñs, sed est in potentia ad oĩa decẽ p̄dicamẽta, vt declaratũ est in pbysicis, vbi pʒ ipm velle illã declarationẽ esse de mẽte Aristo. ⁊ ita sequit̃ etiã Alber. cognomento magnus, ⁊ Diuus Tbo. ℂ Amplius Arist. 10. meta. ex mẽte ꝓpria dixit mãm negatiõe cognosci, vt pʒ tex. cõ. 24. ℂ Alij aũt qui vo-
Opi. moder. lũt ꝯcordare illos qui voluũt eẽ discordes, dicunt ꝙ ista ꝓpõ est de mẽte Arist. ⁊ est ẽt de mente Platonis, ⁊ dicũt ꝙ ens sumit̃ bifariã. Vno mõ vt distinguit̃ ꝯtra nibil. Alio mõ ꝓ ente ꝙ diuidit̃ in decẽ p̄dicta. Et tunc dicũt Arist. dũ dixit bic mãm nõ eẽ qd, neqꝫ quãtũ, manifeste negat ipsaʒ eẽ ens isto mõ quo determinat̃ ꝑ decẽ p̄dicamẽta, vñ isto mõ dĩ nõ ens, sed sumẽdo non ens qd est idẽ qd nibil, sic mã dĩ ens. ⁊ isto mõ dicũt Platonẽʒ ẽt dixisse mãm eẽ nõ ens, vt distinguit̃ nõ ens contra ens, qd diuidit̃ in decẽ p̄dicta, sed nõ est nõ ens, ꝙ est
Impugnatio ideʒ qd nibil, imo isto mõ mã est ens. ℂ Sʒ ista positio nullo pacto stare põt, qa certũ est ꝙ Arist. in. 6. metapb. tex. cõ. 4. ⁊ in p̄nᵒ septimi diuidit ens ex̃ aiam in decem p̄dicamenta, ꝓposita autẽ multiplici seu q̄truplici acce-
F ptione substãtię, subaʒ in quarta sigñatiõe diuisit in materiã formã, ⁊ in subam cõpositam ex mã ⁊ forma. Manifestũ est autem ꝙ subã talis est sub ente qd diuidit̃ in decẽ p̄dicamẽta. vt arguat̃ sic. Mã est subã, ⁊ substantia
In p̄dicto cap. 3. est ens. g̃ mã est ens, per regulã maximam in logica, qñ alterũ de altero p̄dicat̃, qcqd p̄dicat̃ de p̄dicato p̄ędicat̃ ⁊ de subto, vnde q̄rendũ est ab istis an subã quę est vnũ de ꝯdiuidentibus ens p̄dicat̃ de mã aut nõ. Si pędicat̃. ergo qcqd p̄dicatur de p̄dicato vt supra deducat̃. Si dicas non p̄dicat̃ talis subã, sed est alia subã quę est inferior ad ens, qd distinguit̃ ꝯ nibil, ⁊ ita opʒ etiã dicere de accñte qd erit vnuʒ accñs qd cõdiuidit ens cũ tali subã qd diuidit̃ cõtra nibil, ⁊ ita erũt duę diuisiões entis in subam ⁊ accñs. Et ita Aristo. fuisset diminutus in p̄ma p̄bia. ℂ Amplius h̄ est ꝯ Aristo. in p̄nᵒ. 2. de aia q diuidit ens in decẽ p̄dicta. ⁊ subam deinde diuidit in materiã formã, ⁊ in subam cõpositã ex mã ⁊ forᵃ. ⁊ Cõm. ibi. ⁊ lucidissimus Tbem. fatent̃ boc, ⁊ ꝓbãt ꝙ taʒ forma q̄ꝫ mã sunt subę, quia subã nõ fit ex nõ substantijs. ℂ Amplius Arist. 7. meta. tex. cõ. 8. volẽs ꝓbare diuer-

ſitatē materię ab aliq̄s oſtēdit id per hoc qḋ oīa alia p̄-
G dicamēta accñtius dicūtur de ſuba. Suba autē dī de ma
teria. igit̄ ſuba quę eſt vnū de ꝯdiuidētib⁹ ens p̄dicatur
de mā. ergo ⁊ ens tale p̄dicat̄. ❡ P̄. Querēdum eſt ab
iſtis cū dē ens, aut ſit reale, aut ſit ratiōis, aut in aīa, aut
extra aīam, iſtud ens qḋ diſtinguit̄ cōtra nihil, qd ē, aut
eſt ex̄ aiaꝫ, aut in aīa, vel ſub aliq̄s v̄bis ens reale, vl' ens
cauſatum ab opere aīę. Si dicas qḋ eſt ens reale, tunc ſic
ens ex̄ aīam diuidit̄ per ſubam ⁊ accidēs. ḡ mā iſto mō
erit ens ex̄ aīam ⁊ cōtinebit̄ ſub ente qḋ diuidit̄ in decē
p̄ſta. Si aūt dicas q̄ tale ens nō eſt aliqd reale ſed ratio
nis. ḡ mā eſt ens rōnis. Et per ꝯñs ſubiectū trāſmutatiōis
ſubalis ⁊ pars ſubę cōpoſitę realis eſt aliqd ens rōnis.
❡ P̄. Ariſt. rep̄hēdit Platonē in p̄ phyſicę auſcultatio-
nis, in tex. cō. 79. q̄a nō diſtinxit Plato iter mām ⁊ p̄ua-
tionē. Et ipſe oſtēdit talē dr̄iam ſm rōnez, q̄a p̄uatio, vt
inq̄t per ſe nō eſt ens, ſed māꝫ nō eē ſm accñs, ⁊ mā eſt
ꝓpe ſubam aliqualr̄, p̄uatio aūt nullatenus. Tunc p̄ua-
tio eſt ꝑ ſe nō ens, mā nō eſt per ſe non ens. ḡ p̄uatio di-
ſtinguit̄ a mā rōne. Tunc arguo ſic. q̄ñ non ens ꝑ ſe dī
de priuatione in quo ſenſu ſumit̄, aut ꝑ eo qḋ eſt nihil,
aut ꝑ eo qḋ diuidit̄ cōtra decē p̄ſta. ſi p̄mū, tūc vera eſt
maior, ſed minor erit h̄ mō falſa, q̄a mā nō eſt ꝑ accñs
H nō ens, qḋ diſtinguit̄ ꝫ nihil, q̄a eſt ens ꝑ ſe, qḋ diuidit̄
ꝯtra nihil: mō in p̄dicatis quę ꝑ ſe dicūtur, vel in p̄ mō
vel in 2° mō dicēdi ꝑ ſe de aliquo, q̄a quę per ſe inſunt, ne
ceſſario inſunt oppoſita illoꝝ p̄dicatoꝝ nō poſſunt ineē
nec ꝑ ſe, nec ꝑ accñs, ſicut ſi rōnale per ſe dī de hoīe, irra
tionale nullo pacto, nec ꝑ ſe, nec per accñs dici pōt de il
lo. Si aūt dicas priuationē eē per ſe nō ens qḋ diſtiguit̄
cōtra ens, qḋ diuidit̄ in decē p̄ſta, h̄ eſt falſum, q̄a p̄ua-
tio eſt nō ens per ſe, vt eſt idē qḋ nihil, ſed aliud eſt hoc
nō ens, ⁊ illud ſm vos. quare. ❡ P̄. Dato q̄ maior illo
mō vera ſit, tūc minor ſm vos eſt falſa, q̄a ſumēdo nō
ens qḋ opponit̄ enti qḋ diuidit̄ in decē p̄dicamēta, mā
per ſe eſt nō ens illo mō ⁊ nō ꝑ accñs. ſi aūt ſumat̄ non
ens alio mō in maiori, ⁊ alio mō in minori. tunc argu^m
Ph̄i erit in q̄tuor terminis ❡ Amplius ideꝫ eſt ens ex̄
aīam qḋ diuidit̄ ꝑ ſubam ⁊ accñs, ⁊ qḋ diuidit̄ per po-
tētiā ⁊ actū. Et qḋ diuidit̄ ꝑ vnū ⁊ multa, vt dīc Cōm. i
ꝓlogo paruo ſuper. 7. p̄mę ph̄ię. ſed Ariſt. 12. meta. vo
lens inueſtigare cuiuſmodi eē ſit eē materię, ideo ꝓpo-
ſuit diuiſionē entis qua diuidit̄ per potētiā ⁊ actū in oī-
bus p̄dicamētis, ⁊ iſta ēt eſt opinio Alexā. ibidē. vnde
Ariſ. ibi in tex. c. 8. ꝓpoſita diuiſiōe entis quā poſuerat
I in 9° de potētia ⁊ actu, oſtēdit ibi q̄ñ mā cōp̄hendit̄
ſub altero mēbro illius diuiſionis, vꝫ. qḋ eſt ens in po^a.
Sꝫ tale ens vt diximus diuiſum ꝑ potētiā ⁊ actū, eſt ens
qḋ diuidit̄ per decē p̄dicamēta, nā vt inq̄t Cōmē. p̄ de
» aīa cō. 6. actus ⁊ potētia ſunt drīę entis valde oppoſitę,
» ⁊ circuīt oē p̄dicamētū. ❡ Et cōfirmat̄. q̄a Ariſto. 12.
meta. inq̄rit per lōgū ꝓceſſuꝫ an p̄ncipia decē p̄ſtorum
ſint eadē vel diuerſa. Et tādē ꝯcludit q̄ ſunt eadē ꝓpor
tione, q̄a actus ⁊ potētia ſunt in vnoquoq; p̄dicamento
ꝓportionabilr̄. ⁊ oſtēdit q̄ p̄n^a ꝓxima deceꝫ p̄ſtorum
ſunt diuerſa, p̄ncipia aūt remota ſunt eadeꝫ, vt pꝫ ibi in
tex. cō. 22. Talia aūt ſunt p̄ncipia p̄dicamēti ſubę. ſ. po-
tētia actus, ſed potētia in p̄dicamēto ſubę reducitur ad
mām, ⁊ actus ad formā, vt dicit Cōmē. expſſe in. 12. me
taphy. in cō. 26. igit̄ ſub ente qḋ diuidit̄ in decē p̄ſta cō
p̄hendit̄ ipſa mā ſm ſniam Ariſt. vn̄ nō eſt credēduꝫ
de tāto Ph̄o q̄ in ſciētijs ſpeculatiuis, quaꝝ finis eſt ve
ritas aliud dixerit ⁊ aliud ſenſerit, q̄ñ enī p̄ phy. tex. cō.
» 79. inq̄t de Platone. Tāgētes igit̄ ⁊ alij q̄dam fuerant
» ipſaꝫ ſed nō ſufficiēter, in quo enīꝫ vel ad qd rep̄hendit

Platonē ſi illamet fuit eius opinio. ❡ Cōfirmatur. q̄a
Plotinus in trac. quē facit de mā cap. 13. expſſe teſtatur K
Ariſt. a Platone in h̄ diſſentire, ⁊ nitit̄ ſoluere argumē
ta Ariſt. ꝫ Platonē oſtēdēdo mām nullo mō diſtingui
a p̄uatiōe, q̄ tamē p̄cipuus fuit iter ſectatores Platonis.
❡ Sꝫ qd cauſę fuit q̄ aliq̄ decepti ſunt. eſt q̄a cū Ariſt. Cā erroris.
fuerit diſcipulus Platonis, quē. 24. annos audierat nō
pūt ſuſpicari illū potuiſſe ſm rem ꝫdicere magiſtro. Et
mirabile eſt de multis illuſtrib⁹ doctorib⁹ q̄ volūt con
cordare illos qui volūt eē diſcordes, ⁊ Boetius q̄nq; ꝓ- Boe. i 2° edi
miſit ſe facturū h̄. ❡ Sꝫ videāt iſti Ariſt. 3. cęli. tex. cō. tiōe in lib. 6
101. vbi diſputaturus ꝫ Platonez an mūdus ſit gn̄atus, interp̄tatiōe.
p̄mittit q̄ diſputatio dꝫ eſſe remota ab amore ⁊ odio, ⁊
Cōmē. in cō. reddit cām, q̄a maxima cā diuerſitatis eſt
amor ⁊ odiū, ⁊ 3° cęli. tex. cō. 61. reddēs cāꝫ ob q̄ꝫ in plu-
ribus errauerit Plato in nālibus. inq̄t hoc fuiſſe ꝓpter
amorez magiſtri ⁊ geometrię, vn̄ plerūq; ipm appellat
iuniorē Socratem. Et p̄ ethi. cap. 7. inq̄t. de q̄ōne illa de
ideis, qḋ illa q̄ſtio ꝑardua eſt ob amicos q̄ ideas intro-
duxerūt. Sꝫ ꝓ defenſiōe veritatis etiaꝫ ꝓpria īpugnare
oportere, p̄ſertim Ph̄os magis forſan exiſtimandū eſt.
Nā cū ambo ſint amici, piū eſt veritatē in honore p̄fer- Cā erroris
re. ⁊ h̄ mulū accidit Cōciliatori ⁊ medicis volentibus Cōciliatoris.
L Ariſt. cū Gal. ꝯcordare, cū tñ Gal. de cōpoſito ꝫ Ari.
in illis q̄ōnib⁹ velit eē diſcors. ❡ Et nō eſt miruꝫ ſi hoc
noſtra tēpeſtate ſit multitudo erroꝝ in omni ſcīa, q̄a ex
poſitores faciūt quādā ꝯfuſionē ex diuerſis ſcientijs ex
q̄b⁹ nō pōt ꝓuenire vnus actus, ſic dānauit Auer. Aui.
q̄a ſermo eius ſemꝑ inuenit̄ medi⁹ iter Peripatheticos ⁊
loquētes, ⁊ deus ſit dator auxilij in tāta ꝯfuſiōe. ❡ Re Opio ꝓpria.
uertamur igit̄ ad ꝓpoſitū theorema ⁊ dicamus māꝫ ſm
ſe nō eē qd. i. q̄ditatē in actu, nec quātitatē, nec aliqḋ ex
aliq̄s accñtibus ꝑ quę diuidit̄ ipſuꝫ ens Bone de⁹, q̄ño
allucinant̄ īgenia in re notiſſima, vbi enīꝫ locū manife-
ſtū habemus in ipſomet Ariſto. in quo ſeipſ declarat,
manifeſtū eſt enī de mēte eius in p̄ phyſicę auſcultatio-
nis ſoluēs rōnes antiquoꝝ negātiū gn̄ōnē ꝑꝑ rōnē illā
quę famoſa erat apud eos, qḋ ſi gn̄atio eēt, aut eēt ex en
te, aut ex nō ente, nō ex ente, q̄a ens nō gn̄at̄, neq; ex nō
ente: q̄a ex nō ente nihil fit, poſita p̄ma ſol'one, deide po
nit ſc̄daꝫ in tex. cō. 78. inq̄ens. vnus q̄dē igit̄ modus hic
eſt, alius autem, qḋ ꝯtingit eadē dicere ſm po^{tiam} ⁊ actū: »
hoc aūt determinatum eſt in aliq̄s cum diligētia magis, »
vbi pꝫ qḋ vult mām nō eē ens in actu quę eſt ſubiectū ge-
nerātiōis, nec eē nō ens ꝑ ſe ⁊ ſimplr̄, ſed eſt ens mediū
inter actū ⁊ purū nihil. vꝫ. eſt ens in po^a: ⁊ ideo q̄ñ Ari. M
dicit mām nō eē qd nō itelligit̄ qḋ nullo mō ſit ſuba in- Mām nō eē
quā diuiſum eſt ens vna cū accñte, ſed itellexit qḋ non qd: q̄ño intel
eſt ſuba in actu: h̄ aūt nō eſt īferre ipſaꝫ nō ens eſſe, ⁊ ne ligitur.
gare entis rōnē qḋ in decē p̄ſtis determinatū eſt ſic iſti
inferebāt. ❡ Sed obijcies. nā Cōmē. in p̄ meta. in com. Obiectio.
17. inq̄t. qḋ mā nō hꝫ aliquā diſpōnē, neq; ſubalez, neq;
accñtalē, ⁊ per ꝯñs videt̄ q̄ nō ſit, neq; ſuba, neq; acci-
dēs. ❡ Niſi eēt q̄ pro tāto dixit illud q̄a nullam hꝫ for Solutio.
mā in actu de ſe ſibi ꝓpriā, neq; ēt p̄uationē: vt dicit ex-
preſſe Ph̄s in. 7. meta. in tex. cō. 8. q̄a vt inq̄t Cōmēta. ſi
habet aliquā ſibi ꝓpriā, non eēt igit̄ in po^a ad oēꝫ formā.
» Vn̄ Pſellus. inq̄t. mā ē res q̄daꝫ, ac ſi aliq̄s dicat imāt̄
q̄ nō pōt ſenſu, ſed tñ cōſideratiōe ⁊ intelligentia ꝑcipi
deſpicatiſſima rerū, q̄ñ in formis ē, atq; inordīata eēn-
tia nō exiſtēs ſuba nō ſubſiſtēs, ⁊ ſi daret̄ a corporib⁹
poſſe ſeiūgi ſepararīq; id qḋ eſt quātū aut q̄le, aut reſpe
ctus, aut habitus, aut regreſſiōes, motuſue, aut alteratio-
nes, atq; permutatiōes: omne aliud qḋcūq; remaneret
plane poſſet dici mā. ❡ Item vt dicit in lib° de ſuba or-

ADDITIO.

bis.nullā aliā posset recipe nisi illa corrupta,qa nō pōt subiū habere,nisi vnā formā,z ita si eēt aliq̄ forma sub A stātialis coeterna materię oīs trāsmutatio eēt in accñti/ bus,sicut deducit Cōmē.p̄ physi.in cō.63.z.69.Et in li° de suba orbis. Difficultas. ⸿ Sed adhuc remanet alia difficultas,qꝛ si mā dr̄ ens in potētia,ita ꝙ nullū hēat actuz,tūc igitur mā nihil eēt. ⸿ Et ꝯfirmat̄.nā Auer.3.cęli z mundi.in cō.29.ingt.qḋ ens in po° fundatur in ente in actu.ḡ mā prius est aliq̄ actualitas in se:z deide fundant̄ potentia in actualitate eius. ⸿ Et ꝯfirmat̄ etiā per lucidissimum Themistiū in p̄ physicę auscultatiōis,vbi expsse testat̄ ꝙ mā in sua p̄ma notiōe ꝯsiderata est quędam ens actu. ⸿ Cōfirmat̄.qa certū est,ꝙ si mā dr̄ esse in potētia ad oīa nō intelligit̄ qḋ sit in potētia ad seipsas,nihil enim pōt respectu suimet eē in potētia,vñ prius mā ſm nām est actu mā,deide est potētia ad alia. ⸿ Et ꝯfirmat̄.qa certū est ꝙ mā cū sit ingñabilis z incorruptibilis p̄cedit vis gnōnis oēm formā,quō igit̄ intelligūt Peripateti/ ci dū dicunt mām nō esse qd,nec quātū,aut q̄le.sed esse B ens in po°. ⸿ Et p̄terea ens in po° non est ens nisi ſm qd:vt dr̄ in.9.meta.tex.cō.7.qa sunt entia in aīa,aut co/ gitatiua,aut appetitiua,sed ens in aīa est ens diminutū. 6.meta.tex.cō.viii.z ideo si mā est ens in po°.ergo nō ē ens aliter arguēdo eēt fallacia ꝯ ſm qd ad simplr̄,z ita iterū videt̄ sequi ꝙ mā sit nō ens. ⸿ Forte,ppter ista motiua Hēricus de Gandauo z Scotus coacti sunt po Sco.l.7.metaphy.q.5.z in.2.sen.dist.12.q.1. nere actū entitatiuū distinctū ab actu formali:vñ Scot° in.7.meta.q.5.z in.2.sniaꝶ dis.12.q.2.z ante ipm Hēri. Opi.Hērici qlibet q̄li.4.q.16.z Gre.de Arimi. de Gādauo in q̄libetis.vz.quolibeto.4.q.16.in qua q̄/ rit.verū angelus sit cōpositus ex mā z for°,i fine illi° q̄/ stionis expsse hꝫ ista verba.Et qḋ assumit qḋ distō siue " dr̄ia est per actū vel per formā qualē nō hꝫ aliq mā de se.Dicēdū ꝙ lꝫ mā nō habeat de se actum formę,hꝫ tñ actū suę essentię z extitię,inquātū est effectus dei nō exi " stens pure nihil. Sed aliquid in sua essentia z inexisten/ " tia sua differēs ꝯ formę extitia z ab eius eēntia,lꝫ in cō/ " posito super actū suę extitię nata sit recipere actū for°,l. " quātuꝫ forma est actus cōpositi z materię in cōposito, " hęc ille. Propha op. ⸿ Et Greg°.de Arimino idē sequtur in 2° snia/ rum.in p̄allegata distōne.12.q.2.artic.3.

Distō de du/ plici actu en/ titatiuo. ⸿ Dicim° nos ne sint cōtentiōes de noib°,si p actū enti/ tatiuū ipsi itelligāt gradū entitatis,vt idē sit dicē aliqd eē i actu entitatiuo qḋ ē pticipare entitatē,ita ꝙ tale sit C quędaꝫ entitas aut mā. Tūc sine dubio nō est negandū mām esse actuꝫ entitatiuū,qa est q̄dam entitas z alia en titas,z alia natura,z alia suba quā forma aut suba com posita ex mā z talis actus entitatiuus spāliter dr̄ mā,nā materia actu est materia:nō eni mā dicit̄ esse in poten/ tia ad oīa simplr̄,ita ꝙ intelligamus ipsaꝫ eē in potētia ad seipsaꝫ,nā tūc oino nihil eēt mā.igit̄ ex sua intrīseca rōne est mā,sicut forma est forma,z ideo mā nō ē for°.

ADDITIO. ⸿ Hoc cōfirmat̄ auctē Cōmē.in 3° de aīa.cō.5.in so lutione.q.3°.vbi.d.ꝙ,ppō dicēs,recipiēs dꝫ eē denuda/ tuꝫ a natura recepti,nō intelligit̄ sic ꝙ recipiēs oino ni hil sit actu,sed respectu eoꝝ quę recipit,z ita mā p°.ex quo recipit oēs formas,sequtur ꝙ nō hꝫ de se aliquā pri mā,ppter hoc,tñ non tollit̄ quin ipsa mā aliqd sit actu, qa mā est actu mā,lꝫ sit potētia ad alia a se. Sed sic mā actu mā ente est in secūda sui notione potentia ad alia, puta ad oēm formā tā subalem q̄ accñtalē:ita pulchre Themistius. declarat lucidissimus Themi.in p̄ physicę auscultatio/ nis.in digressione de po°e p̄uatione materię,qa ingt.ꝙ " mā in se cōsiderata est q̄daꝫ suba absoluta,z est quodā " ens actu nō intelligas qḋ hꝫ de se actuꝫ existēdi,sed est " q̄dam entitas z quę entitas materię:nā materia est sub/ stātia q̄dam quę nō est forma,nec hñs formam,z sic vt D alias declaraui:ista cōsideratio ptinet ad p̄mū Phm.in tali nūc suba materię insurgit potētia ad oēm formaꝫ,z hoc sibi ꝯtingit dū ꝯsideratur in 2ª sui notiōe:qñ.vz.cō Mām eē in po° ad oīa q̄ mō intelligit. paratur ad alia,z sic intelligūt Peripatetici dū dicunt mām esse in potētia ad oīa.vz.qa est in potentia ad alia ꝯ se,nō qa mā sit potētia materia:hoc eni intellect° non capit si bñ cōsideras. ⸿ Alius intellectus eē pōt ꝙ per Intellus in quo Sco.po nit actuꝫ enti/ tatiuum. actū entitatiuū intelligamus actū existēdi in quo sensu ipsi capiūt,qa ponūt actū entitatiuum opponi potentię obiectiuę,z actū formalē opponi potētię subiectiuę:nā istę potētię separant̄,quia alicubi est potētia obiectiua vbi nō est potētia subiectiua,sicut in creatiōe mūdi vbi ante sui creationem erat in potētia obiectiua,z nullum tñ erat subiectuꝫ ex quo fieri posset.Sed qa erat in virtute actiua creatoris inquātū poterat eē terminus creatiōis, sic erat in potētia obiectiua.Et etiā distinguunt̄ istę po tētię alia rōne,qa potētia subiectiua nō multiplicat̄ ad multiplicationeꝫ formarū,sicut obiectiua z etiā poten/ tia obiectiua nō est subiectū trāsmutatiōis sed termin°,sed potētia subiectiua bñ est subiectuꝫ trāsmutatiōis, z ita oē qḋ est ex̄ cām z intellectū ſm istos est in actu entitatiuo,ita E ꝙ est idē qḋ actus existētię,z ita ponūt triplicē actū en/ titatiuū in cōposito.vz.vnum respectu materię,aliuꝫ p/ prię formę,alium respectu tertię entitatis,z ista est via istoꝝ sine dubio. ⸿ Dicamus nos ꝙ hō intellectus nō Impugnatio ponētiū actū entitatiuū:vt Sco.posuit. fuit de mēte Peripatheticoꝝ vt alias declaraui.Nā ſm ipsos qcqd est poſe ex pte agentis,est possibile ex parte passi:vñ ipsi.9.meta.in tex.cō.2.diffiniūt potētiā passi/ uam p actiuā,z actiuā p passiuā:aliter eni seq̄ret̄ aliquā potētiā frustrari in nā qḋ ipsi multū abhorrēt.vñ Arist. in 2° cęli z mūdi.in tex.cō.50.ingt.ꝙ si natura tribuisset astris virtuteꝫ respectu motus,pgressiui vtiqꝫ tribuisset sibi pedes z organa,qa deus z nā nihil frustra faciunt.p̄ cęli z mūdi.tex.cō.32.z ideo in quolibet subito trāsmuta tionis nālis est respectus z ad subiectuꝫ z ad ipm agēs:vñ oēs formę sunt in potētia passiua materię p respectū ad potentiā actiuā p̄mi motoris.12.meta.cō.18.z ſm ipos actus existēdi a forma est,qa forma est p quā est hō aliqd z in actu,z qḋ verę est actus est,ex 2° de aīa.tex.cō.7.sic itaqꝫ mā p̄ma de se non existit,nec existere pōt sine for ma,z isto mō nullū hꝫ actū:vñ Cōmē.5.physico cō.8. F vbi Arist.ponit dr̄iaꝫ inter generationē z motū penes subiecta,qa qḋ gñatur nō est,sed qḋ mouet̄ est.ingt.qḋ " inesse p̄mę materię nō admiscet̄ actus oino,z ideo impos " sibile est vt moueat̄.z hō dicit diuinus Boe.in li° de vni Boetio. tate z vno.ꝙ oē esse in rebus creatis est a forma,qḋ et Phi discribētes dixerūt,qḋ esse est existētia formę i ma teria. ⸿ Nec valet rñsio z glosa istoꝝ ꝙ intelligit̄ solū Impugnatio de esse specifico,imo loquit̄ vlr̄ de actu z esse existēdi, sicut pꝫ inspiciēti verba eius.vñ dicimus nos.ꝙ de°glo riosus cū sit actus purus,cui nulla est permixtio potētia, ideo est per essentiā:vñ vt inquit.etiā Damascenus vi " dem p̄ncipalius oium quę de deo dicunt̄ noiuꝫ eē qui " est:totū eniꝫ in se comp̄hendit esse velut qōdā pelagus " subē infinitū z interminatū.sic etiā p oppositā rōneꝫ in nuda essentia materię nulla est actio:vñ actum istū exi/ stēdi recipit ex p̄sentia formę in ea,z sic intelligit̄ dictū Auer.in libro de suba orbis.vbi hꝫ ꝙ nā materię sub/ stantiat̄ per posse,qa de se nullū hꝫ existere in effectu sꝫ a forma:vñ lꝫ forma nō sit causa ꝙ mā sit mā,est tamē causa ꝙ mā sit in effectu.Nā vt ingt Arist.in.2.de aīa. tex.cō.7.vnuꝫ.n.z eē cū multiplr̄ dicat̄,qḋ p̄pe ē,actus " est:vnde Themistius ibidē z Cōmē.a forma est esse z vnuꝫ esse. ⸿ Amplius in via Peripateticoꝝ non opꝫ

multiplicare entis sine necessitate, si igit possumus sal/
G uare mãm ꝛ subam cõpositam vnomet eẽ existẽtię exi/
stere qd acqrunt a forma cui per essentiã cõpetit existe
re materię autẽ ꝛ cõpositę substãtię per pticipationem:
ideo Phs bñ dixit ꝙ illd qd verę est actus est, vnde for
ma recipit dr existẽtia quã existẽs, sicut albedo dicit al/
bedo nõ alba per formaꝫ, igit est in actu mã, ꝛ per for
mã est in actu cõpositũ, ꝛ sic ꝯclusit Aristo.7.ꝛ.8.meta.
vtrobiqꝫ tex.cõmẽ.7.ꝙ forma est magis ens q̃ꝫ mã ꝛ q̃ꝫ
subã cõposita ex vtrisqꝫ, ꝛ ideo nõ opꝫ addere aliud p/
priũ existere materię ab illo qd hꝫ a forma. ¶ Et cõfir/
mat. qa Cõmẽ. dicit in.2.de aĩa.cõ.7.ꝙ mã nõ differt a
forma in cõposito nisi potẽtia: ꝛ cõpositũ nõ est in actu
nisi per formã, ꝛ tũc cõpositũ nõ dr vnũ, nisi qa sua for
ma est vna: ꝛ ideo Cõmẽtator aiaduertẽs ad id qd mõ
dixi qd actus existẽdi qlibet a for^a est, intulit in.2.phy.
ꝙ si mã existeret sine omni forma, tũc qd nõ est in actu
eẽt in actu, manifestę aũt pꝫ qd nunq̃ꝫ ista ꝯñia põt de/
duci nisi innitat huic medio. vꝫ. qd oĩs actus existendi a
Cõtra ponen/tes actuꝫ exi/stentię in via/Ari.ꝛ Cõm. forma pficiscit. ¶ Vñ mirũ est qũo aliqui in via Peri/
pateticoꝝ, ꝛ pcipue in via Auer. nitunt tenere actum
existẽtię nõ semp eẽ a forma, qa tribuũt p^s materię actũ
H entitatiuũ in sensu quo illi theologi attribuũt, cũ hoc sit
valde remotũ in doctrina eius ꝛ sui magistri: vñ Arist.
8.meta.tex.cõ.15. nullã aliã assignat cãm quare ex mã ꝛ
forma fiat per se vnũ, nisi qa mã est potẽtia ꝛ forma est
actus: ꝛ ideo inqt. in.2.de aĩa.ꝙ nõ opꝫ q̃rere si vnuꝫ est
aĩa ꝛ corpus, sicut neqꝫ cera ꝛ figura, neqꝫ oĩno vniuscu
iusqꝫ mã ꝛ id cuius est mã, vnuꝫ enĩꝫ ꝛ esse cũ multipl'r
dicant qd verę est actus est. Et ibideꝫ in pn^o diuisit sub/
stãtiaꝫ in mãm ꝛ formã, ꝛ in subam compositã, ꝛ descri
bẽdo mãm. inqt. qd mã est quę fm se qdẽ non est h͡ ali/
qd: vbi Cõmẽ. inqt. qd materia nõ est forma nec aliqd
per se in actu, vt dictũ est in p^o physico. ꝛ imorari ampli^us
Expõ mẽtis Cõmẽ. in hoc est supfluũ. ¶ Ad auctes igit Cõmẽ. in.3. cęli ꝛ
ꝛ mũdi. in cõ.29. dico ꝙ noluit Cõmẽ. dicere. ꝙ ens in
potentia fundet in ente in actu p ens actu itelligẽs actũ
entitatiuũ eo mõ quo ipse exponit. vꝫ. in actu existentię
qui sit ipsius materię. Sed fundat in ente in actu existię
ipsius cõpositi, qa nõ põt mã esse nisi in cõposito quod
existit per se per formaꝫ, ꝛ ista est mens eius: dicit enim
ens in potẽtia nõ inenit nisi in ente in actu, ꝛ si separet
eẽt ens. Differẽtia inter nõ eẽ ꝛ eẽ in potẽtia est qa non
eẽ nõ est in actu ens, neqꝫ in aliquo in actu nõ distincto
ab eo, ꝛ hoc intẽdimus cũ diximus in h͡ loco de prima
I mã qd nõ est in actu, ꝛ ens est in ente in actu nõ distin/
cto ab eo, ꝛ hęc est itẽtio mei sermonis qd est ĩ eo in po/
tẽtia. Et h͡ clare ẽt colligit ex mẽte Auer. in cõ.31. ibidẽ.
vbi ostẽdit qũo eĩntũ ęquoce dr de pmis elemẽtis. s. de
pma mã ꝛ forma de qbus egit Arist. in lib^o phy. ꝛ de ele
mẽtis quę sunt corpora, qa vt asserit qñ cõpositũ corrũ/
pit nõ existũt in actu: forma enim corrũpit ꝛ mã iduit
aliã formã, p hoc vide clarissime ipm in.3.phy.tex.cõ.
65. vbi inuenies qũo mã semp inenit in alio, ꝛ qũo dif/
fert in h͡ ab accñtibus ꝛ formis, ꝛ qd inenit semp in cõ
posito qd est per formã inenit semp cũ aliquo. i. cũ for/
ma. Et ad auctes Themistij dico vt supra dixi qd mate
ria est qdda ens actu isto mõ, qa fm se cõsiderata est q̃/
dam entitas, ꝛ q̃dã suba: ꝛ deinde competit sibi potẽtia,
qa fm pmã eius notionẽ prius nã dr eẽ ens ꝛ suba quã
qd dicat eẽ in potẽtia ad formaꝫ, sed nõ est in actu exi/
stię, qa illũ hꝫ in cõposito cuius est ps ꝛ hoc rõne formę.
Sũma totius ꝓpõnis. ¶ Sic igit ꝓpositũ theorema de mẽte Arist. intelligit
mãꝫ nõ eẽ qd nec accñs, qa nõ est qdditas nec qddita/
tem hñs in actu, nec subaleꝫ, nec accñtalẽ, sed est entitas
q̃dam in potẽtia ad oẽm formaꝫ: sir esse ens in potẽtia
non distrahit intellectuꝫ materię, qa mã in scda sui no/ K
tione cõstituit per potentiam, vt dicit Cõmen. in libro
de suba orbis, ꝛ Themistius in pmo physicorum.

¶ Conueniens fit a conuenienti.

ꝓpõ.16^a.

Vlgata est ꝓpositio ꝛ habet ĩ 7°
pmę phię tex.com.28. ꝛ
glosat p Auer.12.meta.in cõ.13. vbi p
alia residua exponit accñtia, ꝛ vult qd
in accñtibus veritatẽ nõ hꝫ, sꝫ in substã
tijs: ꝛ pariformiter dicit iuxta h͡ in 2° cę
Instantię. li ꝛ mũdi. in cõ.42. ¶ Sed est instãtia de igne, qa ignis
gñat a motu. ¶ Amplius si in substãtijs hꝫ locũ ꝙ si/
mile fit a simili, aut h͡ est fm spẽm, ꝛ tũc vlter vera nõ
est nisi in substãtijs genitis ex semine: aut itelligit a sili
ꝛ cõuenienti quãtũ ad virtutẽ, ꝛ tũc vlter videt esse vẽ
Positio mo/dernoꝝ. ra in oĩb^9. ¶ Quidã aũt in via Auer. dicũt ad primuꝫ
de gñatione ignis qd licet fit a simili vel quo ad specieꝫ
vel a sili in gradu pdicamenti. ꝛ tunc dicũt qd ignis non gñat a
motu dispositiue, sed gñat a ferro ꝛ lapide pncipal'r, ꝛ
L qa ista sunt substãtię, sic est siliũdo in gradu pdicamen
Replica ip/sorum. ti subę. ¶ Et si replices, qa ita erit ẽt de accidentib^9, qa
possunt semp dici qd gñant a sili: dant rõnẽ diuersitat,
Solo eoꝝdem. qa accñtia nõ semp ab accñtib^9 gñant, imo qñqꝫ gñant
a suba quę nõ est eiusdẽ pdicamẽti, ꝛ ideo est rõ diuersi
Impugnatio positionis. tatis. ¶ Sed ista solo stare nõ põt in via Cõmen. qa.7.
meta. ꝯ Aui. cõ.31. inqt qd idẽ est agẽs disponẽs mãꝫ ꝛ
inducens formã: nam inter alia motiua quę mouerunt
Auic. in ponẽdo datorẽ formarũ fuit illud de motu ge
nerãte ignẽ, qa dicebat qd motus cũ sit accñs nõ potest
gñare subam, ꝛ voluit qd agẽs mãle solum disponebat
mãm ꝛ agẽs separatũ largiebat formã, sꝫ Auer. ibi ob/
uiat illi qa tũc seq̃ret qd gñatũ non eẽt vnuꝫ ens in actu
si aliud est alterãs ꝛ aliud generãs. ¶ Amplius ista so/
lutio manifeste ꝯdicit Auer.12.meta.in cõ.18. vbi ex/
presse dicit qd ignis gñat ab ipso motu sicut gñatur ab
igne: pꝫ aũt qd ab igne nõ gñat dispositiue. ¶ Ampli^9
si ferrũ ꝛ lapis gñant ignẽ pncipal'r, aut h͡ est in gñe cau
sę mãlis: aut hoc est in gñe causę efficiẽtis. si pmũ g̃ vni/
uocatio erit penes mãm non penes agens qd est ꝯ oẽs.
Si penes efficiẽs. Tũc igit vnius effectus numero erũt
duę efficiẽtes causę in eodẽ gñe causę ęque pmo cõcur/
rentes ad eũdẽ effectũ numero: cuius oppositum asserit
Arist.12.meta.in tex.cõ.27. ¶ Amplius in genitis ex M
putri mã qũo fm istã glosaꝫ locũ hꝫ qd fiat a sili in ge
nere pdicamẽti cũ talia generent a virtute caloris cęle/
stis ꝛ stellarũ diffusa in aere ꝛ aq̃: vt vult Cõmẽ.12.me
Põ ꝓpria. taphy. in cõ.18. ¶ Dicamus igit ꝙ illud quod mouit
Auer. ad ponẽdũ hoc fuit, qa tenuit nullã spẽm in gñe
subę esse a casu, ꝛ ideo dixit illud veritatẽ hẽre in substã
tijs, nõ autẽ in accñtibus, vñ tales sunt per se intẽte a na
tura: nã si quę subę a casu essent maxime essent aĩalia ꝛ
plãtę quę ex putri mã gñant: ꝛ tñ nõ sunt a casu, qa hñt
ordinẽ ꝛ hñt causas determinatas, ita ꝙ fiũt in certis tẽ
poribus determinatis ꝛ in locis determinatis: vñ The
mistius recitat p^o de aĩa.ca.24. qd in egypto ex putri ma
teria gñantur mures ꝛ in nostro cęlo vermes ꝛ locustę.
¶ Amplius hñt determinatas materias: nã ex cadaue
re ęqui gñantur vespę, ꝛ ex cadauere bouis gñant apes.
Talia aũt nõ cõpetũt reb^9 factis a casu vel a fortuna: vt
inqt Cõmẽ.12.meta.cõ.13.ꝛ.18.ꝛ.8.phy.cõ.46.ꝛ.7.me/
Limitatio ꝓpõnis ꝫ Cõmentũ. taphy.cõ.31. ꝛ ppter h͡ qa subę sunt entia pfecta ꝛ requi
rũt determinatas causas sic in substãtijs ꝯueniens fit a
ꝯueniẽti. Tñ limitat eã Cõmen.12.meta.cõ.18. qd non
est

A est oibus modis ista ƺueniētia, sed opꝫ vt ista ƺuenientia sit isto mō vt agēs sit tale in potētia ꝛ virtute q̄le est effectus in actu. Nā opatio agētis nihil aliud est quā extrahere rē de potētia ad actū, ꝛ ideo dixit Cōmē. 12. meta. cō. 24. qḋ pmus motor est oēs formę quoquo mō. Nā in calce cō. 18. dixit ꝙ oēs formę sunt in po° in pᵃ materia. Et sunt in actu in pmo motore, ꝑ quāto igit̄ in q̄libet gn̄atione subę inter suā cām ꝛ effectuꝫ ipm regritur determinatū agēs virtute cuius possit extrahi de potentia ad actū talis intelligit̄ eē cōuenientia ꝛ silitudo q̄ currit in gn̄atione subę inter cām ꝛ effectū, ꝛ nō opꝫ qḋ currat quātū ad oia, ꝛ ꝙ silitudo sit oibꝰ modis. Naꝫ vt inquit Cōmē. domus in mā gn̄atiōe cōuenienti ꝛ vniuoca fit a forma domus existe in aia artificis, ꝛ tn̄ nō est oīmoda silitudo iter formā domus in aia ꝛ domū in mā, qa illa est in po°, ꝛ ista est in actu. Sꝫ in accitibꝰ pp̄ iperfectionē suę naturę nō regtur vnuꝫ certū agēs determinatuꝫ, quia talia possunt pmo venire ex diuersis causis agētibꝰ ꝛ diuersis modis, ꝛ iste est mens Auer. sine dubio. ¶ Si aūt velis vlterius inuestigare, silitudinem quo ad spēm inter gn̄ans ꝛ genitū, opꝫ tūc recurrere ad illas

B tres ƺditiōes positas ab Auer. in. 12. meta. in cō. 24. ex mēte Alex. vꝫ qḋ agēs dꝫ eē pncipale nō instrumētum ꝛ qḋ sit agēs ꝑpinquū ꝛ nō remotū, ꝛ qḋ sit agēs per se nō ꝑ accn̄s, ꝛ in B nō discrepat Auer. ab Alex. vt pꝫ ibi clare ponit̄ alia ƺditio in cō. 28. 7ᵉ meta. in his q̄ gn̄ant̄ gnōne actuali. i. nō cessabili pp̄ gnōneꝫ multi: vt notat ēt Ari. i tex. ¶ Et ꝑ B pꝫ solō ad argumētū de igne, nā fꝫ mētē Auer. formę eľntales, qꝫ sunt multū ꝑpinquę materię nō sunt verę subę nec verę accn̄tia, sed mediāt iter subaꝫ ꝛ accn̄s, qa posuit qḋ intēdunt̄ ꝛ remittunt̄ sicut accn̄tia, ꝛ sic vident̄ sapere nām accn̄tis: ꝛ ideo quando

Propō nō hꝫ veritatē i oibus substantijs sed in ꝑfectis.

Cōmen. glosauit ꝑpositū Theorema qḋ sile fit a sili, ꝛ dixit qḋ hꝫ veritatē in substātijs ꝑ subas itellexit veras subas sicut sunt subę ꝑfecte q̄ nō recipiūt intētionē ꝛ remissioneꝫ, ignis igit̄ qa est de numero formarū iperfectarū q̄ sunt valde ꝑpinquę materię potuit gn̄ari tam a motu q̄ ēt ab igne. ¶ Ad aliud ridet̄ vt supra dictuꝫ est, nāqꝫ vl̄iter itellecta ꝑpō hꝫ locū in substātijs qḋ cōueniēs sit s cōuenienti pro quāto nō qḋlibet fit ex quolibet, sed determinatū, ex determinateqꝫ tū nō opꝫ qḋ ista cōuenientia sit oibꝰ modis. Sꝫ si regris ƺuenientiā fm̄ speciem inter gn̄ans ꝛ genitū, tūc opꝫ qḋ cōcurrāt ille tres ƺditiones positę ex mēte Alex. 12. meta. in cō. 24. Adde etiā qḋ vt ingt Arist. pᵒ de gnōne ꝛ corruptiōe. tex. ƺ. 30. gn̄at̄ aliqḋ ab aliquo ente in actu, aut homogeneos,

Aliqḋ gn̄ari ab aliquo 2ᵗ.

aut homoydeos Ignis eni gn̄at̄ ab igne qui est eiusdeꝫ spēi, ꝛ sic sunt homoydea, sed durū gn̄at̄ a nō duro, puta dū gn̄at̄ a frigido talia sunt homogenea, qa semꝑ

C generās est in actu ꝛ q̄tenus est in actu gn̄at ꝛ genitū est in actu, ꝛ sic cōueniūt in gn̄e actus q est genus ambiguum fm̄ Peripateticos ꝛ sic dicit ibi lr̄a. Et sic gn̄atio ranę a sole, lꝫ nō sit ab homoydeo est ab homogeneo sub tali rōne gn̄is multiplr̄ dicti ¶ Cōsidera ēt ꝙ si ꝑpō locuꝫ hꝫ de silitudine quātū ad spēm, fallit in q̄litatibꝰ pręsertim, qa Cōmē. dicit in. 7. meta. in cō. 32. aliqua q̄litas generat̄ a sibi sili in spē. Et alia est cuius gn̄atio seqtur formā mixtionis pmarū q̄litatū. Fallit illo modo in causa mātli, qa qḋ gn̄at̄ nō gn̄at̄ ex mā sibi sili in spē, imo requirit̄ qḋ mā ex qua aliqḋ gn̄atur habeat dispōnes oppositas gn̄ando. ¶ Et vl̄iter ꝑpō dicēs ēt qḋ cā ꝛ causatū debēt eē ꝑportionata, itelligit̄ quo ad vl̄e ꝛ ꝑticulare quo ad ꝑ se, ꝛ ꝑ accn̄s quo ad potētiā ꝛ actū q̄ sunt diuisiones per modos causarū: vt pꝫ 2° phyſi. sic eni dicimus qḋ effectuū vl̄iuꝫ causę sunt vl̄es, ꝛ particularium causę sunt ꝑticulares, ꝛ effectuū in po° causę sunt in potētia, ꝛ effectuū in actu causę sunt in actu, ꝛ effectuū ꝑ se causę sunt ꝑ se. ¶ Alber. ꝯo magnus sup. 12. met. trac. pmo. cap. 8. vult ꝙ omne qḋ fit, fit ab vniuoco, vel formaliter vel in virtute, ꝛ ita dicit ēt in cap. 11. ibidē. D

Alber. mag.

¶ Calidi est rarefacere ꝛ frigidi est condensare.

ꝑpō. 17ᵃ.

Propositio famosa est, ꝛ est de mēte Arist. in 2° de generatione ꝛ corruptione: ꝛ in 4° metheororuꝫ. ꝛ est Auer. in propria forma in. 7. phyſi. in cōmen. 15. vbi habet densitas ꝛ raritas sunt apud rerum qualitates insequentes calidū ꝛ frigidū. ¶ Pᵒ pō de calore itelligit̄ de calore eľntali, ꝑ ertim in sua nā ƺsiderato: fallit aūt de calore nāli regulato ab aia, ꝛ de calore cęlesti, nā calidū nāle in gn̄atione ꝛ digestiōe ꝛ in aliꝫ opationibus aię calor agit, put est ƺcausa ꝛ instr̄m 2° de aia tex. cō. 24. ƺ Empedoclē ꝛ agit vt est ordinatum ad diuersos fines fm̄ exigētiā aię pro suis actibus exercēdis: vn̄ sic plerūqꝫ cōdēsat sicut dū ex sanguine menstruo gn̄at ossa ꝛ mēbra solida, similr̄ digestio quę ab inato ꝛ naturali calido ꝑcedit. 4° metheoroꝝ igrossando ꝑcedit calidū etiam elementale, lꝫ per se rarefaciat, per accn̄s tn̄ quādoqꝫ cōdensat sicut cōsumptis humiditatibus existibus in poris videmus quod accidit cōstipatio sicut videmus in rebus q̄ assantur ab igne, quę teste Pħo in 4° metheoroꝝ habēt interiora humidiora q̄ elixata, exteriora ꝯo magis sicca, ƺclusis enim vt ingt. exterioribus poris nō pōt segregari intus existēs humidum. Sed includitur cuꝫ pori reclusi fuerint: ꝛ ideo pnceps medicorum Gal. in 7° de inge. sanita. cap. 6. vbi tractat de cura male cōplexionis siccę sine materia ꝑcipit ęgrū non debere poni in aqua frigidiori tēperata qa latētē frigiditatem in imbecillibus corporibus operat̄. Nec etiā in calidioꝝ tēperata qa cogit ꝛ strigit poros ꝛ densat, lꝫ aq̄ debet esse eucrata. i. temperata, qa illa dilatat, nō igitur vt vides caliditas fm̄ oēm mensuram rarefacit nec qḋcūqꝫ: vnde Aui. dicit ꝙ natura sagax est ꝛ distribuit calidum qḋ est naturę instrumētum, ꝛ carnem quidē complet per calidum ꝛ humidum, ꝛ ossa per calidū ꝛ siccū, ꝛ chartilagineꝫ per medium: vnde cuꝫ epsesis ꝛ optesis fiant a nā gn̄atio ossiuꝫ erit ꝑ optesim q̄ fit a calido sicco, ꝛ ita calidum inducit duritiē ꝛ densitatē in hoc casu. F ¶ Vnde aiaduerte ꝛ ƺsidera qḋ actio alicuius agentis dū ipsuꝫ fit instrumētum potest habere operatiōes specie differētes ab operationibus quę sibi cōpetebāt in ratione pncipalis agētis: vnde sicut scribit Cōmē. in 2° de anima. ignis seu calor eius quatenus igneus est hꝫ mollificare ferrū ad faciēdum aliqḋ instrumētū, sed inquātum illa mollificatio progredit̄ ad certum terminū notum in vnoquoqꝫ instrumēto sic attribuitur virtuti artis a q̄ regulat̄.

Gal. in 7. de inge. sa. ca. 6.

ADDITIO. ¶ Nota ēt h̄ ꝙ nō oē dēsuꝫ ē graue, lꝫ frigiditas opet̄ densitatē, grauitatē, ꝛ gelē, nā nubes sūt dēsę, ꝛ tn̄ sūt leues. Silr̄ nō oē rarum ē leue, lꝫ caliditas operet̄ moᵐ ꝛ raritatē: nam lapis diaphanꝰ est grauis, ꝛ tamen est rarus, ita dicit Cōmenta. in 3° cęli. cōmen. 10.

¶ Animaduerte etiam ꝙ raritas potest prouenire ab humeditate sicut patet in conuersione terrę in aquā. Et Auicenna in prima Fen primi in capitulo de elemētis, inquit. quod humidum largitur sicco extensionem. Vide igitur quomodo raritas cum sit accidens a pluribus agentibus potest prouenire, quia in accidentibus, vt dixit Auer. superius locū non habet vniuersalr̄ ꝙ omne

Auicen.

G qḋ fit/fit a suo simili. ℭ Scḋa/ḋo ꝑpositio ꝙ frigiditas
Scḋa ꝑpositio theorematis. cōdēsat vera est, tñ vt supra declaraui pōt ēt a calore ꝑ-
uenire regulato ab agēte qḋ agit fm exigentiam finis: ⁊
ideo cesset admiratio quorūdā q̄rentium ꝑpter qd ma-
res cū sint fœminis calidiores: nōnulla tñ mēbra in mu-
Solo tiis/ caltatis ex in cidenti. lieribus sunt latiora ⁊ maiora q̄ sint in viris, vt māmil
lę ⁊ instrumēta vrinę. Nā audiant Galenū dicētē ꝙ cō-
Gale. coṁ.31. positio insequtur cōplexionē ⁊ rem diuinā. i. virtutes in-
formatiuā de qua ipse dubitauit: vt inqt Cōmēta in. 7.
meta. an esset deus aut creatura: vñ virtus informatiua
directa ab intelligentia nō errante, ꝑpter finez largitur
vnicuiq; mēbro accidētia terminata vt expediunt ipsis
ADDITIO. mēbris in ordine ad actus. » Et ꝑꝑ hoc ēt ꝓuenit ꝙ lz
digestio ꝑficiat calido ⁊ humido, virtutes tñ puerorū
nō digerūt res duras sicut ꝯtigit in iuuenib', qa vt Aui
cēna. d. in p̄ᵃ Fen p̄mi, doc. 6ᵃ. in summa de virtutib' in
cap. 3ᵒ de virtutibus nālibus ministrātibus: non enim
pueris ꝓuenit nō posse illud ⁊ iuuenib' posse ꝑpter h,
sed ꝑꝑ homogeneā ⁊ homogeneę elōgationē, ꝙ eni ex
rebus durū existit cōplexioni puerorū non est homoge
neū. ℭ Cōdēsatio etiaz pōt ꝓuenire ab impulsione. vt
inqt Arist. in p̄ metheororū. ꝙ in Egypto flātibus ven-
tis ethesijs impellētibus aerem ⁊ vapores ad arabicos
mōtes aer ex tali impulsione cōstipat ⁊ in aquā cōuer-
titur, ⁊ hoc ēt apparet experimēto sensato in balneo in
quo vapor eleuatus vsq; ad tectū balnei a quo repcuti-
H tur: videmus tñ ipsum in aquā cōuerti, quādo enim aer
venerit ad tantā paruitatez cū qua saluari neqt necesse
est vt corrūpatur, quia res natura terminum habent: ⁊
fm qualitatem, ⁊ fm quantitatem.

ꝑpō. 18ᵃ. ℭ Remissio fit per admixtionem contrarij.

FAmosa est ꝑpō ⁊ colligit ex mē-
te Phi in 5ᵒ phys. tex. cō.
9. ⁊. 2. cęli tex. cō. 37. vera tamē est in ha-
bentibus cōtrarium: nam in cōtrarietate
carentibus locum non habet: tamē enī
intenditur ⁊ remittitur ꝑpter virtutem
Coarctatio ꝑpositionis. aut debilitatem agētis. In hñtibus etiam contrariū vni
uersalr etiam locum non habet, nam in simplicibus in
sua puritate consideratis vnum elementum in vna qua
litate est remissum respectu alterius. Et videt eē intentio
Arist. in. 2. de gñatione ⁊ corruptiōe. in tex. cō. 22. ⁊. 23.
vbi hz ꝙ ignis est plus calidi q̄ sicci, ⁊ aer plus humidi
q̄ calidi, tñ caliditas aeris nō est remissa ꝑpter admix-
Cōtra Iaco. de Forli. ⁊ alios. tionē frigiditatis: vt dixit Iaco. de Forliuio, ⁊ multi iu-
niores: nā tūc Aristo. nō sufficiēter venatus fuisset in. 2.
I de gñōne ⁊ corruptiōe ex cōbinationib' q̈tuor q̄litatū
p̄marū sufficiēter numerū q̄ternariū elemētorū cū in q̄li
bet elemēto sint fm illos tres qualitates ⁊ nō duę sicut
Alex. aphrodiseus. Phs ibi testat. ℭ Et Alexā. aphrodiseus in cō. suo sup
lib. p̄ metheo. inqt. cap. 4. Magis qdē frigida est aq̄ ter
ra, sed nō mixtura alicuius caliditatis terra est min' fri-
» gida q̄ aq̄, ⁊ magis sicca qdez est terra q̄ ignis, sed non
» mixtura alicuius humiditatis ignis est minus siccus q̄
» terra. Et aer qdē magis humidus est aq̄, sed nō mixtura
» alicuius solidi aq̄ est minus humida q̄ aer: nō eniz vti-
» ꝙ aliqḋ simpliciorū corporū esset. hęc ille. Bene verum
» est ꝙ elīta dū miscent tūc remittunt in suis q̄litatibus
per actionē iuctā in eis merito ꝯtrietatis: illa igit remis-
sio in altera qualitate in elītis non est per admixtiōez
aliquā cū cōtraria qualitate, sed insegtur debilitatē vir-
tutis agētis, nā ꝑpinquus motui cęli largit caliditatē/le-
uitatē/⁊ motū. Et remotio a motu cęli largitur frigidita
tem/grauitatē/⁊ getē. 2. cęli ⁊ mūdi cō. 94. Et ista etiam
fuit opinio Aui. in suo libro de cęlo ⁊ mūdo. ca. viii. vñ
etiā Com. 4. cęli ⁊ mū. cō. 39. inqt. aeris grauitas est ma-
ior q̄ leuitas, qa cā leuitatis in eo est calor ⁊ cā grauita- K
tis in eo est humiditas, ⁊ oēs cōueniūt in hoc qḋ humi-
ditas in eo est maior q̄ caliditas cum vi eē humidior
elītis ex diffōne humiditatis: vt declaratū est in li' peri
geneseos. » Arist. ēt. 4. methe. t. cō. 10. dicit ꝙ aq̄ est ma
Qualitates p̄me non sunt oēs in summo in elītis. gis frigida q̄ aer sit calidus. Et ex illo loco manifeste
pz de mēte Phorū, ⁊ eius fuisse qḋ nō oēs q̄litates sunt
in summo in elītis. Et istā opiniones imitat ēt Cōmē. in
4. metheo. in cō. 10. lz alibi ꝯriaz sentire videt. Et col-
lige ex illa auctoritate grauitatē ⁊ leuitatē in elītis inse
qui q̄litates p̄mas, quarū duę sunt actiuę ⁊ duę passiuę.
Obiectio. ℭ Et tūc est difficultas qa si in simplicib' summa leuitas
insegtur summaz caliditatē sic summa grauitas insegtur su-
mam frigiditatē, sed summa frigiditas iuxta illā viam est
ipsius aquę. igit aqua est grauior terra. cuius opposi-
tum hz Phs in libro p̄ metheo. Grauissimū aūt oīuz ter-
ra quę est in medio. Et tūc terra eēt magis frigidi q̄ sic-
ci, cōtra Arist. in. 2. de gñōne ⁊ corruptiōe in tex. cō. 23.
Solutio. ℭ Nisi eēt qḋ vt inqt Cōmē. grauitas ⁊ leuitas nō sunt
eiusdē rōnis in mixtis ⁊ in simplicib', nec ēt in simplici
bus oib' modis sunt idē. 3. cęli cō. 9. vñ dici pōt ꝙ lz sum-
ma leuitas in simplicib' insequat summā caliditatē, sum-
mo tñ grauitas in simplicibus insequit summā siccitatem
L ⁊ non summam frigiditatē. Et rō est qa caliditas ⁊ frigi-
ditas non sunt ęqualr actiuę, nam formalior est calidi-
tas ipsa frigiditate: ⁊ ideo nō segtur si summa caliditas
est cā summę leuitatis: igitur summa frigiditas erit cau-
sa summę grauitatis, lz enī ꝯrię causę sint contrariorum
effectuū, tñ nō opz quod hoc sit in ęqualitate graduum
pręsertim vbi cōtrarię causę non sunt ęqualis virtutis
nec adequatę causę. Dico igit summā grauitatez inseq
summā terrę siccitatē. in aere autē qui ꝯrariat terrę in
Dubitatio. ambabus qualitatibus insegtur humiditatē. ℭ Sed di-
ces quid causę fuit qḋ cū grauitas in simplicib' seq̄tur
humiditatē ⁊ siccitatē cur cū aer, ita sit p̄mo humidi sic
terra est p̄mo sicci nō potius ista summa grauitas isequit
Solutio. humidū aeris sicut siccū terrę. ℭ Nisi esset qḋ nō sunt
cętera paria, tum ratione distantię maioris a motu cęli
quę largit grauitatem, tum qa humiditas aeris cōiūcta ē
caliditati a qua ꝓuenit rarefactio ⁊ in terra ē ꝯiūcta fri-
giditati, ⁊ ita non sunt cętera paria si bene consideras.
ADDITIO. » Qḋ aer sit summę humidus ostenditur ex definitione
humidi in 2ᵒ de generatione ⁊ corruptione. tex. cōmen.
8. qa est id qḋ est male terminabile termino alieno. mo
do hoc magis cōpetit aeri q̄ aquę: vt. d. Io. grāmaticus
⁊ ꝙ vnum elemētum p̄mo vnā sibi qualitatē approp̄et,
M vide tex. 29. 7. physi. vide etiaz in. 4. metheo. in. c. p̄. vbi
Cōmē. scribit ꝙ siccitas ⁊ humiditas aliter suę defini-
tiones verificātur in compositis ⁊ aliter in simplicib'.
Ex istis igitur patet quod grauitas ⁊ leuitas in simplici-
bus, ita se habent quod grauitas ex diuersis causis po-
test prouenire, quia quandoq; insequitur humidita-
tem, ⁊ quandoq; siccitatem: in mixtis autem est alia ra-
tio: vt dicit Cōmenta. in 3ᵒ cęli. cōmē. 9. ⁊ in primo cau-
tię. cō. 13. inquit. quod qualitates primę aliter attribuū-
tur elemētis, ⁊ aliter animalibus/⁊ tempori/⁊ loco, ⁊ tūc
iuxta istum dicendi modum sicut leuitas in igne inseq-
tur caliditatem sic grauitas in aqua insequitur frigidita-
tem, nam omnes conueniunt in hoc quod aqua est ma-
gis grauis q̄ leuis, ⁊ quod aqua est magis frigidi q̄ hu
midi: vnde inquit Cōmen. in p̄mo cęli ⁊ mundi. cōmē.
17. quod aqua est magis grauis q̄ leuis, quia descendit
in duobus elītis. s. igne ⁊ aere, ⁊ ascendit in vno tñ, nā
si eēt in centro mundi. i. in loco naturali terrę moueret

ad ꝯcauitatez

A ad ꝯrauitatē aeris. ℂ Aduerte igitur ꝙ in elementis contrariatē habentibus in ambabus qualitatibus: sicut ignis et aqua, grauitas et leuitas insequuntur contrarias causas. videlicet caliditatē et frigiditatē: in habentibus autem symbolum secus est, nam grauitas in aere quia symbolum habet cum igne in caliditate, et cum aqua in humiditate grauitas insequitur humiditatē aeris: in aqua vero frigiditatē. et in terra siccitatē, vt bene demonstrat ratio. et ratio totius est, quia elementa non sunt eiusdē rōnis inter se, nec cōpositis cōparata: vt dicit Com. loco pallegato. Et ita dicendū est de leuitate, quia in elementis contrarijs in ambabus qualitatibus insequitur contrarias causas. nam in igne est leuitas merito caloris, et quia caliditas est summa in igne: ideo est summe leuis. in aqua autem grauitas insequitur frigiditatē non humiditatē, quia ad humiditatē sequitur in aere. et quia aqua est plus frigida quam humida: ideo est plus grauis quam leuis. ℂ Sed dices ꝙ aqua sit summe frigida: igitur debuit esse summe grauis. Ne gatur consequentia. tum quia non sequitur summa caliditas est cum summe leuitatis. igitur summa frigiditas est cum summe grauitatis, quia frigiditas non est tantę formalitatis quantę est caliditas, sed solū sequitur ꝙ summa frigiditas est cū grauitate. Tum etiam quia summa leuitas sequitur summā caliditatē cū tanta distātia

B et non absolute: vt dicit Com. in primo dispu. ad. xj. et cū grauitatis terrę est maxima distātia, et ideo minor frigiditas est intensior est sufficiens. Tertio etiam quia non sunt cętera paria, quia frigiditas aquę est iuncta humiditati quę habet ratificare aliquo modo et ex ꝯtrario impedit summā grauitatē. Ideo dicimus grauitatē summā inseq summam siccitatē, sicut illā quę est in terra ꝓiectis cū illa sit associata frigiditati. ℂ Sed dices cū aqua sit grauior aere. igitur aqua est humidior aere. Negatur consequentia nulla est, quia grauitas in aqua non prouenit ab humiditate sed a frigiditate. Sicut in igne quod est elementū contrarium leuitas prouenit a caliditate. ℂ Si autem replicetur summus effectus prouenit a summa causa, sed leuitas in vltimo prouenit a caliditate in vltimo. igitur grauitas in vltimo proueniet a frigiditate in vltimo: sic enim contrariorum effectū erunt contrariæ causæ. ℂ Soluitur ꝙ vera est ꝓpositio quod effectus in vltimo proueniat a causa in vltimo, sed ꝙ in simplicibus grauitas in vltimo prouenit a distātia et siccitate in vltimo quod debetur ipsi terrę: vnde Comē. in primo cantice canticorum Auicē. inquit terra est siccior igne. Et aer est humidior aquā, sic itaque effectus intensus in summo sequitur summā causam: vnde quando causę contrarię aliquorum effectuum non sunt ęque potētes, nec sint causę adequate illorum effectuum illorum non sunt intensi in summo,

C non oportet quod habeat vt sit attribui contrarijs causis sub tali gradu summo quod sufficit eo modo quo potest esse, modo grauitas et leuitas in simplicibus non solū actiuas qualitates inseq prius: verū etiā passiuas vt vidisti. Et ista videtur esse verior opinio quę teneri pōt in hoc in via Arist. et Comē. in varijs et diuersis locis. et non mihi innotuit nisi in lōgo tempore. Et non sine maximo labore vitę meę. ℂ Et si obijciatur contra istā opinionē per authoritatē Com. in tertio cęli et mūdi in com. 67. vbi habet ꝙ ignis in actu habet caliditatē et siccitatē in summo. ℂ Possum dupliciter ridere. Primo quidē quia arguit ad hoīes. nam Auic. contra quē arguit ibi tenebat ꝙ ignis habet ambas qualitates in summo: vt est videre in li. de cęlo ipsius Aui. ca. vltimo. vbi ponit modū gñonis ignis ex motu cęli vbi expresse ponit calorē et siccitatē ignis esse in summo. Etenim ipsemet Comen. oppositū tenuit in alijs locis: vt in. 4. metheororum cō. 10. et in cō. 15. sup primo cāticę cāticorum Aui. vbi habetur est humidior aquā, sed aqua est potētior ad humectandū corpora, et ibidē dicit ꝙ terra est siccior igne. Et istius oppōnis etiam fuit magnus Basili in exaymerō sup primo libro. et vocauit de arridā terrā. vbi reddēs rōnē illius nomen clatura asseruit ꝙ siccitas est ꝓprietas terrę, et vult ꝙ vnumquodq; elementū in sua simplicitate ꝯsideratū habet vnā qualitatē sibi ꝓpriā, vt terra siccitatē, aqua frigiditatē, aer humiditatē, et ignis caliditatē. Ex hac rōne cognoscitur quia elementa inspissata rerū ꝯsiderata sunt permista adinuicē, sed simpliciter eorum rōne capitur solū. Et ista videtur fuisse finalis Arist. in secundo de gñone et corrup. in tex. cō. 22. et 23. vbi Arist. vnicuiq; elemēto vnā attribuere vnā qualitatē in summo per nās iustitię distributiuę iuctā in entibus: credēdū enim est cū elementa sint de ptibus quę sūt de integritate vniuersi quod maxio ordie inter ce ꝯnexa sunt, iuxta illud diuini Boetij in tertio de philosophica ꝯsolatiōe. Tu numeris elementa ligas. ℂ Aut aliter dici pōt ꝙ Auer. vult ibi ponere duas iter elementa existētia in suis locis vbi dicunt hic esse in actu vel esse libera, et vt sunt in mixto in quo dicunt hic esse ligatū et ꝯfusum. nam in mixto sunt refracte et qualitates eorum sunt ambę remissę a contrarijs. Sed in ꝓprijs locis hūt qualitates in summo. i. non remissas per contrarium. noluit autē dicere ꝓpter hoc ꝙ elementum habet ambas qualitates in summo. i. in vltimo gradu, quia oppositū dicit in plerisq; locis. ℂ Et ideo vna vnicuiq; elemēto in summo debetur: altera vero est remissa: non tamen est per admixtionē cū contrario: non enim semper remissio fit per contrarium, vt Alex. dixit in multis locis, vt scribit Cōme. secundo cęli et mūdi. com. 15 quod dicit, quia in cęlo est vna stella magis et minus in nobilitate, quia vna pars est nobilior alia. nam stella est nobilior pars sui orbis, et propter hoc nō sequitur vt sit cęlus cōpositū ex cōtrarijs virtutibus. ℂ Quod autē multi decepti sunt in credendo oppositum, et quod terra sit summe frigida ꝓpter maximas remotionē cęli quę largitur frigiditatē et grauitatē et gelē, vt dicit Cōme. secundo cęli et mūdi cō. 94. nihil est quia actus actiuorum sunt in patiente disposito, et pōt aliqis effectus ex diuersis causis variari: vnde terra nō est capax summę frigiditatis, quia illa fuit ꝓoccupata ab aqua quę non potuit hic summam humiditatē, quia illa fuit ꝓoccupata ab aere qui non potuit habere summā caliditatē, quia ignis ꝓuenit aerem in hoc. natura enim est causa ordinis et tribuit vnicuiq; quod suum est. ℂ Amplius illa distātia non sufficit, quia est ꝯpassiua, et sic inuenitur locus in quo Ari. et Cōme. asserat terrā esse frigidissimā: vt in primo metheo. glosa ad intellectū datus, quia. videlicet frigiditas eius nō est admixta calori, non tamen in gradu frigiditas terrę est maior frigiditate aquę, imo aqua est illo modo ꝓximū frigidorum: et ista fuit sine dubio mens Aristo. et Auer. in secundo de generatione et corruptiōe. et Alex. aphrodisei in cō. super libro metheo. ℂ Et quod dicit Auic. in hoc non est sufficiens qui respiciens ad solam distātiam a motu dixit terram esse frigidissimā, et nō insequitur cōsequēter Auic. sua pncipia. nam ipse tenuit in prima Fen primi doctrina primo. in ca. de cōplexionibus humorum ꝙ frigidus quod est in corpore nostro est flegma, et tamen attribuit aquę a ꝯdñio. ℂ Sicut etiam quod dixit Diuus Thomas ibi, ꝙ ignis est siccior terra ꝓpter caliditatem cōsumentem et adurentem humiditatem. nam motus cęli est causa caloris in eo ꝙ pōt calefieri, et ideo necesse est ꝙ in illa materia maxie ꝯfundet quę semper est iuxta velocissimū motum. vnde hęc est materia ignis: vnde ignis est calidissimus olim calidorum: vt dicetur secundo metaphysi. et ideo potētior est caliditas ignis ad cōsumendum humidum quam terrę frigiditas, et ideo cōcludit ꝙ ignis est siccior terra. ℂ Sed cū reuerentia hoc non mouet, quia caliditas illa ignis non est in actu: vt dicit Alex. et Cōme. ex mēte eius in cōmēto allegato super lib. cantic. et in quarto cęli cō. 32. ibi enim est maxima raritas et nō est caliditas illa combustiua, sicut est caliditas istius ignis qui est in ex ęnea materia, istę enim est quę est in fine ebullitionis et feruoris: vt dicit Com. in

Marginalia: Dubitatio. Solutio. Dubium. Solutio. Replica. Solutio. Dubitatio. Solutio. Ridetur. ADDITIO. D. Scd'a solu. E. Cl. erroris. ADDITIO Hic vnicuiq; corpori simplici habs vnā qualitas summe ꝓprie appropriari. Terrā esse frigidissimas quomodo glosatur debeat. F. Citatio Auic. Opinio d'ni Thome. 3. S. Tho.

2° de gñatione τ corruptiõe.in cõ.21.vbi expsse ingt.τ

G Alex.dicit φ hoc nõ inuenit̃ nisi in igne q est hic.ignis

autẽ q est h̃ in vltimo cõtinẽtis nõ est in fine caliditatis

Quõ caliditas sit in summo in igne:τ quõ non.

τ ebullitionis.℄ Et h̃ vt alias declaraui intelligit̃ q̃tũ ad actum 2m,quia nõ sũme calefacit ille ignis,ppter maximam raritatem,naz vt ingt Cõmen.2° de aia.cõ.97. maxima dimẽsio quã recipit materia est raritas cũ qua stat forma ignis,tamen bene caliditas illa quantum ad actum primum in illo igne est summa in gradu.τ ideo Cõmen.ibi dicit,τ in hoc est q̃stio de qua perscrutabimur.℄ Dico igit̃ φ illa caliditas ignis lz sit sufficiens ad cõsumẽdum oẽm humiditatem,tamen non est sufficiens ad largiẽdũ summam siccitatem,qz illius nõ est capax materia ignis,sed materia quę stat sub forma terrę: vñ in gradu terra est siccioꝛ igne,lz siccitas ignis nõ sit permixtiõe alicuius humiditatis facta remissioꝛ.vñ imaginari debemus cęlum τ naturã largiri ordine quodã hęc formas τ qualitates,qz bonũ vniuersi cõsistit in ordie.

ADDITIO.

» Ista in veritate vĩ eẽ pncipalis cã φ formę puenĩãt ab agente eo mõ quo apte sunt puenire,vñ sicut dicũt medici τ Gal.cõpositio isequit̃ cõplexionẽ τ rẽ diuinã,mulier hz istrumẽta vtrinq latioꝛa marib° τ vbera maioꝛa,τ tñ mas est calidioꝛ femina:nã eniz cũ minori instrũo põt fm exigẽtiã finis pducere in mã pfectioꝛem effectũ,τ ita qz formę elñtoꝝ sunt diuersę τ reqrunt diuersas pprietates emanãt a corpe cęlesti,sicut sua nã requirit,τ ita q̃litates pᶜ nõ vident̃ eẽ cã adeq̃ta grauitatis τ leuitatis,τ Cõmẽ.in 3° cęli.d.illam rõnẽ eẽ a signo de aere φ sit grauioꝛ q̃ leuioꝛ,qz vidit φ nõ est cã adeq̃ta in veritate.

H

Egidi° rom.

℄ Et qd dixit ẽt dñs Egidius Roma.in illa q̃one distinguẽdo de duplici frigiditate iuẽta in elemẽtis virtuali.vz.seu cęlesti τ elñtari.

Contra Egi.

Nõ vĩ cũ suppoꝛtatiõe dictũ rõnabile in via Peripateticoꝝ,p̃sertim ponẽtiũ corpora cęlestia agere lumine τ motu:vt declarauit Cõm.egregię in 2° cęli τ mũdi.in cõ.42.tum ẽt qz nõ opz multiplicare entia sine necessitate in via ipsoꝝ: vñ ipsi oẽz alterationẽ in suba in istis inferioꝛib° reducũt ad q̃tuoꝛ primas virtutes seu q̃litates elñtoꝝ,vt est videre a Phõ in 2° de gnõne τ corruptione,τ in 4° metheoꝛoꝝ.℄ Et silr nõ sufficiẽter ex cõbinatiõib° virtutũ istarũ Phs venatus fuisset numerũ q̃ternariũ elñtoꝛuz:vñ rõnes istoꝝ respiciẽtiũ ad distantiaz cęli.in hac materia vident̃ peccare per fallaciã 2ñtis si bene consideras.℄ P̃.Etiã sensus tactus de qualitatibus tãgibilibus est verus iudex,τ nõ videmus aliquã differẽtiã inter frigiditatẽ quã Egidius nũcupat cęlestem,τ illã quę est elementalis.

Difficultas 3 decisionem.

℄ Sed remanet vna difficultas 3 istam decisionẽ,qz Arist.in 4° metheo.in tex.cõ.39.ingt.dicunt̃ aũt elemẽtoꝝ ppriissime,sicci quidẽ terra,humidi v̾o aqua.τ ita videt̃ φ aq̃ erit primum humidorum.

I

Solo pma.

℄ Nisi eẽt qd Arist.loqtur ibi de istis elñtis vt veniũt ad cõpositionem mixti.in mixtis eniz vñter residẽtib° circa mediũ ista duo elemẽta quãtuz ad molez dñantur terra τ aqua.vñ memorię mãda hoc qd secus est de elementis in se 2sideratis,τ secus vt sunt in mixto:vñ silez soluonem dat Cõmẽ.in 4° metheoꝛoꝝ.in cõ.p.de q̃litatibus pmis:cũ tñ dicant̃ a Phis oẽs esse actiuę,τ tñ ibi dicit̃ φ duę sunt actiuę τ duę sunt passiuę.ingt enim φ lz quatuoꝛ q̃litates in se 2siderate sint actiuę,qz sicut caloꝛ gñat calorẽ,τ frigus gñat frigus,sic humiditas gñat humiditatẽ,τ siccitas siccitatẽ:tñ si cõsiderent̃ in generatione mixti,qz duę istarũ inueniant̃ dñari τ obtinere:duę v̾o dñatę.Vñ Arist.ibi diffiniẽs mixti gñationem dixit.tex.cõ.2.Est aũt simplex τ nãlis gñatio pmutatio ab his virtutibus cũ habeant rõnẽ ex subiecta materia vniuscuiuſq; naturę in se.igit̃ aer est humidioꝛ aq̃:tñ in ordine ad mixtũ plus operat̃ humidũ aqueũ,τ siccũ terreum quo ad molez.

Duplex cõsideratio ꝺ elementis habẽrispectu,

K

Solo alia.

℄ Aut aliter solui põt φ quo ad sensum aquę humidũ est manifestius.plus enim humectat aqua q̃ aer in se,tñ aer est humidioꝛ.τ ita ẽt dic̃ Cõmẽ.in p̃dictis locis.℄ Prima tamẽ solo est de mente Phĩ:vt pz ipm inspicienti ibi,qz ingt φ aqua τ terra materia sunt corpoꝝ cõpositoꝝ.passiuę aũt qualitates sunt aquę humiditas τ terrę siccitas,qz illa quo ad molem in mixtis dñantur p̃sertim perfectis τ residẽtibus circa medium.Sic igit̃ intellexisti q̃ñ non est semꝑ vlr verũ,remissionem fieri per admixtionez 2rij,qz nõ oia 2rietatem hñt.Nec vñr res hñs 2rium remittitur per suũ 2riũ nisi vbi adinuicem miscent̃ τ agũt inuicez.

℄ Nullum violentum perpetuum.

ppõ.19°.

Vulgata nimis est ppõ,τ scribit̃ in 2° cęli τ mũdi.tex.cõ.18.

Glosa Cõciliatoris in differentia.14.

℄ Glosant nõnulli istã ppõnez,vt Conciliatoꝛ in dñia 14°.τ sequaces:dũmõ cãm nõ habuerit sempiternã,τ hoc addũt ppter motũ ppetuũ ignis circularem τ aeris in ppria sphęra,τ pp fluxũ τ refluxum maris,τ pp mediaz aeris regionẽ q̃ ppetua frigiditate affecta est.Silr etiã pp terrã quę 3 ppriã nãm detecta est in sui cõuexo.Et h̃ vt aiunt,2tingit ppter stellas q̃sdam q̃ sunt extra ȝodiacũ,phibentes occanũ,τ sunt in polo septẽtrionali,quę qdẽ oia violẽta sunt τ ppetua,qz cãm hñt sempiternã.

L

Auer. opio.

℄ Auer.aũt in 3° cęli τ mũdi.in cõ.20.τ in.2.metheo.aliter sentire videt̃:vult eniz hõ mot° in talib° elemẽtis inuẽtos nõ eẽ nãles,qñqdẽ non sunt a pncipio intrinseco,qz fieri nõ põt vt duo motus nãles vni corpori simplici debeãtur.Sed dicit istos motus ẽt violẽtos nõ esse cũ sint ppetui,τ sic imaginatus est dicere φ tales motus sunt neutri.

Opi beati Thomę.

In 2silem soluonem deuenit beatus Tho.in pmo cęli τ mũdi.in lectiõe 4°.dicit eni φ ille motus nõ est nãlis neqz violẽtus,sed est quodãmõ supra nãm,qz talis motus est ex imp̃ssiõe supioris agentis puta corporis cęlestis.Et quia aliqs obijcere posset φ tũc igit̃ talis motus eẽt violẽtus cum sit ab extrinseco motore,ideo subdit φ talis motus violẽtus nõ est,qz talia corpora apta nata sunt moueri fz sui naturã a supiori corpore.

M

Cõtra Auer. τ diuũ Tho.

℄ Sed cõtra istos viros nobis occurrit multiplex dubitatio.Primo qdez quia nullibi apud Arist.legimus dari aliquẽ motũ simplicem p̃sertim,qui neqz nãlis sit,neqz violẽtus.naz 7° de physico auditu,oẽ qd mouet̃:aut mouet̃ ab intrinseco,aut mouet̃ ab extrinseco.Si ab itrinseco,pz φ ille motus sit naturalis,qz nã est pncipiũ motus eius in quo est per se τ nõ fm accñs.Si aũt talis motus fuerit ab extriseco,tũc talis motus est violẽtus.vñ ibi diuidit spẽs motuũ violẽtoꝝ:vt pulsio/v̾tigo/tractio/vectio/τ expulsio: sic pz tex.cõ.10.vñ in motorib° τ motis corporeis de qb° log videt̃ ibi seqtur φ oẽ corpus qd ab extrinseco motore mouet̃ φ tale violẽter moueat̃.τ ita videt̃ seq φ si talia corpora a motore extrinseco ppetuo mouent̃ quod violẽter moueant̃.℄ Nec videt̃ dictuz sancti Thomę salua pace satisfacere in hoc dũ dicit φ talia corpa sunt apta nata moueri a supiori corpore.nã q̃ramus ab ipso talis aptitudo in eis iuẽta vt sic moueant̃:aut est ex pte materię,aut ex pte formę,aut est ex parte 2iũcti,nõ primũ neqz 2m dari posset,qz tunc talis motus esset naturalis,qz eẽt a pncipio aliquo intrinseco.vnde dicim° φ elementa naturalr alterant̃,lz non habeant principium intrinsecũ sue alterationis actiuũ:vt dicit Themisti° τ Cõmen.

Cōmē.in p̄n° z¹ phyſicoꝝ.quia tamē habent principiū
A intrinſecum paſſiuū3:ideo natura dicimus talia alterari
nō violēter.Et p̄terea ſequeretur vni corpori ſimplici
duos motus ſimplices a natura cōpetere.❡ Si autē ta
lis aptitudo nō eſt ex pte p̄ncipioꝝ intrinſecoꝝ,ſed eſt
merito cōpoſiti,tūc iſte rectius dī potētia q̄ȝ aptitudo,
ſicut dicimus q lapis pōt moueri ſurſū,lȝ nō ſit aptus
natus illuc moueri.Patet aūt q ois potētia inuēta in ali
quo mobili ſi reducatur ad actum ab extrinſeco moto
re ad aliquā formā ad quā ab intrinſeco inclinationem
non hȝ dī reduci per violentiam:vnde etiā motus ferri
ad magnetem ſimplr eſt violentus,ꝛ ſm quid naturalis
dici poteſt.❡ Amplius ↄtra Cōmē.ꝛ Diuū Thomaȝ
data illa reſpōſione q dabilis eſt motus qui nō eſt nāa
lis neq̄ȝ violentus,tunc ſolueref ratio Ariſt.in p̄ de cę
lo ꝛ mundo.in tex.cō.76.ꝛ.77.ꝛ infra,vbi demonſtrat
q nō pōt eſſe alius mundus.Naȝ vnum de ſuppoſitis ꝛ
p̄cipuis fundamētis illius demōſtratiōis eſt illud qd
oia quę mouent:aut natura mouent,aut violentia mo
uētur.vn̄ inquit.q ſi eſſet alius mūdus eſſet alia terra,ꝛ
tunc illa,aut moueref ad mediū iſtius mūdi nāliter aut
violenter,ꝛ qōcūq̄ȝ datum fuerit ſemper ſequif incōue
niens:vt deducit.mō dicam ſibi illam rōnē p̄cedere ex
inſufficienti.ꝛ per ↄ̄ns peccat per fallaciā ↄ̄ntis,quia nō
B aſſumit oēs cauſas veritatis.Naȝ talis terra pōt moue
ri motu q nō eſt naturalis neq̄ȝ violētus,ſed motu neu
tro:vt loqtur Auer.vel motu ſupra naturam:vt loqtur
Euaſio. Diuus Thomas.❡ Niſi velint dicere illā rōneȝ nō de
Impugnatio mōſtrare ſimplr,ſed ad hoieȝ,qa p̄cedit ex datis q nul
los vnq̄ȝ ex expoſitoꝛib⁹ dixit:imo illa rō innitif ſuper
principia data ꝛ cōceſſa in p̄hia Ariſto.taȝ in libris de
Oppō ppria, motu q̄ȝ etiā in libro cęli ꝛ mundi.❡ Et ideo aliter mi
hi occurrit dicere in hoc q ꝓpoſitio ꝓpoſita locum hȝ p
ſe,ſed pōt ↄtingere oppoſitū per accñs:vn̄ nulla cā na
turalis per ſe p̄ducit effectum violēter ꝑpetuo duratu
rum.Sed ſi hoc euenit eſt per accidens:vnde quia cor
pus cęleſte per ſe mouetur motu circulari cui accidit in
quantū ſic mouetur q ignis locef ſub eo inde p̄uenit q
ignis locatus perpetuo mouef tali motu:vn̄ etiaȝ ignis
per accidens ſic mouef,qa non rōne ſui habȝ illum mo
tum,ſed qa eſt ſub cęlo locatus:ꝛ ſilr cęlo inquantū cir
culo mouef,accidit vt ſic quod ſub eo ſit corpus recta
rū dimēſionū locatū ſub illo:ꝛ ideo gloſa Cōciliatoris
ꝛ alioꝝ nō p̄cedit,qa illi imaginātur aliquam cauſaȝ p
ſe intendere aliqd violentum perpetuo duraturū,ſed h̄
C non eſt verum.Vnde Ariſt.ratio in z° cęli.ſic procedit
ſm viam noſtraȝ.nam ibi p̄bat q neq̄ȝ cęlum,neq̄ȝ cęli
pars aliqua violenter pōt quieſcere,qa tūc nō poſſet eē
ſempiternus motus:loquif eniȝ in his quę ſunt p ſe nō
per accidens,qa per ſe in omni motu circulari reqritur
aliquod per ſe quieſcens in medio.Nam multa per acci
dens intenta a natura perpetuo durant.Naȝ corruptio
perpetuo durat,tamē per accidens eſt intēta a natura ꝛ
generatio per ſe,ad ea autē quę ſunt ſimplr violēta nō
pōt eſſe per ſe naturę intētio.Natura eni ſemper rei me
lioris quo ad eius fieri poteſt author eſt,vt ſępe dixit
Ariſto.Nam ſi quid violentum per ſe perpetuari poſ
ſet,tūc aliq̄ potētia fruſtra eēt in natura,qa ſi aliq̄ natu
ra hȝ appetitū nālem ad aliquā formā q appetitus nūq̄ȝ
reducef ad actuȝ,tūc igif deus ꝛ natura fruſtra illuȝ ap
petitū indidit illi rei.Cuius oppoſitū dicūt P̄hi.nam p
cęli.tex.cō.32.Deus ꝛ nā nihil fruſtra faciūt. Pro com
plemēto tñ ꝛ p excludendis multis obiectionib⁹ q fieri
poſſent contra nos.iuxta iſtā viam aduerte q talia ele
mēta,lȝ in ꝓprijs ſphęris per accidēs violēter moueā

tur,tñ quādo ſunt extra ſua ꝓpria loca mouent ſuo mo
tu naturali q rectus eſt.❡ Vbi aduerte q ſicut aia in D
aialibus ꝛ plantis eſt illa quę dat terminum in motu au
gumēti nō ignis,qa ipſe appoſito cōbuſtibili augef in ADDITIO.
infinitū,ſed in hoc regulaf ab aia:ita eſt in vniuerſo q
deus glorioſus eſt forma cōis ꝛ vlis imponēs terminū
ꝛ legē corporibus cęleſtibus ꝛ elemētis,qa ſunt partes
p̄marię vniuerſi,ꝛ ideo ſcriptura dicit q ſapiētia dei leges
ponebat aquis ne tranſirent fines ſuos.Et ſic etiaȝ dici
mus de terra,q lȝ ſm aliquā ſui partem nō ſit naturalr
locata,qa hoc p̄cipue eſt ratione finis ꝛ dei diſponentis
ꝓpter habitationem,tamē pro maiori ſui parte non ca
ret ſua diſpōne naturali.Pro hoc facit authoritas Cō
mētatoris in z° cęli ꝛ mūdi.cō.106.vbi habet q omnis
res ſemper aut pluries inuenitur in ſua diſpōne natura
li non violēta,ꝛ forte ita eſt de figura terrę,qd eſt ſepa
rabilis a parte nō a toto,ſicut eſt de generatione:vnde
P̄hi nullum violentum per ſe ꝛ ſimpliciter,ꝛ ſm totum
negarunt poſſe perpetuari,tamē ſm quid ꝛ per accñs il
lud nō icōuenit.Nec videaf tibi nouū h̄,qa multę ſunt
ꝓpōnes p ſe verę in ſciētia nāli,quę tñ ſunt falſę p acci
dens,ſicut dicit Cōmē.in 6° phyſi.in cōmen.15. E

❡ Unum ſubiectum habere niſi vnam for ꝓpō.20°.
mam eſt impoſſibile.

PRopoſitio eſt Auer.in lib° de ſuba orbis.Rō eſt, Rō ꝛ p̄batio ꝓpōnis.
qa vnius rei eſt vnuȝ eē.Nam id qd eſt
vnū,eſt vnū per ſuā formaȝ vnicā,quia
eſt vnū per id qd eſt,ſed hȝ eē p formaȝ
ſuā,qa ſi nō daref vna forma,nō daref
per qd eēt vnū,niſi per aliqd poſterius ad ſuū eē quod
eſt ipſa materia.iſta eſt p̄batio Cōmen.in 3° de p̄tibus
aialium.in cap.de corde.❡ Intelligitur autē ꝓpoſitio Limitatio ꝓpoſitionis.
de forma ſubſtantiali,qa per formam ſubſtātialem res
eſt hoc aliquid,ꝛ in actu z° de aia.tex.cō.z.Et ideo quic
quid aduenit enti in actu eſt accidēs.vnde Cōmenta.p̄
phyſi.cō.63.ꝛ.69.inquit.ſi materia haberet aliquam for
mam ſubalem ſibi ꝓpriam nullam aliā poſſet recipere
illa remanente,ꝛ tota tranſmutatio eſſet in accidētib⁹ ꝛ
generatio eſſet alteratio.❡ Sed eſt inſtantia in via eius Inſtantiam.
de elementis quę ſm ipſum in 3° cęli ꝛ mundi.in cō.67.
ſunt in mixto formaliter.❡ Ad hoc autē duplr rñderi Solo p̄ma ꝛ alioꝝ.
poteſt.p̄mo quidem q tales formę in mixto ſunt quaſi
ineſſe medio inter ſubſtātiam ꝛ accidens,ſed ꝓpō alle
gata locum habet de formis quę ſunt verę ſubſtantię,q̄
vȝ.non intendūtur nec remittuntur quoad eſſe ſubſtan F
tiale,ꝛ cum hac gloſa p̄ceſſit Burleus in p̄mo phyſic.in
expoſitione tex.cō.69.ꝛ multi p̄clari Auerroiſtę poſt
ipſum.vnde formę elementales cum ſm Auerroē ſint
multum imperfecte ꝛ intēdant ꝛ remittant poſſunt eē
in vna ꝛ eadeȝ parte materię:ſecus aūt eſt de formis cō
pletis ꝛ perfectis,ꝛ iſtum modū dicēdi nos ēt imitati ſu
mus in plerisq̄ȝ locis.❡ Nūc tñ occurrit mihi ſubtilior Solo ppria.
dicēdi modus,ꝛ eſt q ſemper vnū ſubtū non habet niſi
vnam formā.ꝛ ad argumētum de mixto dico q ſubtuȝ
receptiuum formę mixti qd eſt vnum non hȝ niſi vnaȝ
formā.tale autē ſubiectū nō eſt niſi prima materia ifor
mata per quatuor formas elemētales.naȝ elemēta con
currūt vt ſubiectū ꝛ forma ſola mixti cōcurrit in ratiōe
formę.ꝛ iſta eſt vera mens Auer.in 3° cęli ꝛ mundi.cō.
67.ſi bñ aduertis.Nā ibi mouet dubium ↄ̄ ſe,quō fieri
pōt q materia hūs formas elemētarias poſſit recipe vl
teriorem formā,cum recipiens debeat eſſe denudatū a
natura recepti.Et ſoluēdo dicit gloſando ꝓpōnē illaȝ ſi

G subiectū fuerit receptiuū oiuz formarū, opz tale subtuz esse denudatuz ab omni forma, sicut est pma materia, q̄ fm sui naturā est receptiua oiuz formarū: z ideo nullaz hz formaz de se, sed est in potentia ad oēm formam. Si aūt subiectū non fuerit receptiuū oium formaꝝ, sed alicuius non opz ipsum denudatū eē ab omni forma, sed solūmō a forma respectu cui⁹ est in potēria receptiuuz, sicut dicimus de organo tactus qd non opz ipm esse denudatuz simplr a qualitatibus tāgibilibus, sed respectu illarū respectu quarū est in po^a: ideo eniz equalr calida z eqliter frigida nō sentimus: vt pz 2° de aia. tex. cō. 118. Elemēta autez vt ingt. sunt subiectū receptiuuz nō oiuz formarum simplr sed respectu mixti: ideo non oportet q̄ sint denudata simplr ab oi forma, sed a forma mixti tm. in hac igitur solutiōe concedit elementa esse subtuz mixti, z sic semper vnum subiectuz recipit vnā formaz.

ADDITIO

☞ Cōfirmat, qa nā vt. d. lucidissim⁹ Themi. in 3. de aia. cap. 27. semp imperfectioribus vtit loco materie respectu pfectioꝝ, z semper vtitur perfectioribus loco formarū respectu imperfectoꝝ: z ideo. d. intellectū agentez esse supmam hois formam, dcforis tamē perficientez z

H dantez esse z est forma formaruz, vt dicit. ☞ Et confirmat, qa certuz est q̄ mixtū componitur ex quattuor elementis nō tāq̄ ex partibus fm quātitatem sed fm q̄litatem. Nō enim mixta: vt ingt Cōmē. in 2. de gñatione z corruptione com. 48. sunt in elemētis in potētia, sicut partes in ɔtinuo que sunt in potentia, sicut partes quousq; diuidantur z fiant partes in actu. Sed differunt, qa iste sunt partes in quātitate z ille in qualitate.

ADDITIO

☞ Amplius Com. 3. de aia. cō. 36. oia quoꝝ subtū est vnum, z quoꝝ vnū ē pfecti⁹ altero semp respectus pfectioris ad iperfectius est respectus forme ad mā: 3sed for^e mixti z for^e elemētarie est subtū vnū, qa materia recipit vtrūq; ordine quodaz. 12. meta. cō. 11. z 3° celi. 67. z forma elmti est iperfectior forma mixti. igit forma elemēti respectu mixti concurrit vt mā, z forma mixti vt forma respectu eius. ☞ Amplius Com. p phy. cō. 82. ponit cōuenientiā z dñiam inter subtuz pmū z 2^m. dicens q̄ subtū 2^m z p^m. conueniūt in hoc, qa q̄ generatū ex eis inuenitur per se: sed differūt qa primuz est in potentia pura, z 2^m in actu, aut modo medio, z per ɔsequēs mixtū cum generet ex pluribus vno subto: vt. d. ibidem p z 2° ex vtrisq; per se gñari dicit, lz vnum sit remotum z aliud propinquum.

Contra modernos.

☞ Quod autez moderni dicere voluerunt elemēta in mixto nō concurrere in rōne subiecti derisio est, qa dicunt q̄ concurrunt vt dispositiones subiecti. nam aperte contradicunt Auer. in solōne pdicte dubitatiōis. Nā

I illa solutio manifeste declarat elemēta esse veruz subiectum respectu mixti, sicut pz recte ponderanti vba ei⁹.

Cā erroris.

☞ Sed causa erroris eoꝝ fuit, qa Arist. in p de gñatiōe z corruptione aperte dicit in tex. com. 24. generatio est trāsmutatio totius in totuz nullo sensibili remanēte, vt subiecto modo si elemēta in mixti generatione (vt asserunt) remanerent vt subiectum: tunc quādo mixtuz corrumpitur: tūc in tali trāsmutatione remaneret aliqd sensibile vt subiectū. elemēta eniz sunt sensibilia corpora.

Solo motiui eorum.

☞ Sed hoc dictuz eoꝝ nullum est. nam mixtio non est generatio ibi diffinita: sicut clare testat Ari. in fine primi de gñatione z corruptione. in tex. cō. 83. nam mixtio est miscibilium alteratoꝝ vnio: vnde mixtioni non opponit corruptio, sed dissolutio: gñationi vo opposita ē corruptio. z hoc etiaz expsse testatur Com. in. 2. de gñatione z corruptione. in cōmen. 48. Vnde equocatio decepit eos. Nā gñatio diffinita in libro de generatione z corruptione est alia a generatiōe diffinita. in 4° methe.

Equocatio ē i varijs diffinitionib⁹ generationis.

vbi dicitur. Est autē simplex z nāllis generatio permixtio ab his virtutibus cum habeāt rōnē ex subiecta materia vnicuiq; nature, z alia est diffinitio gñationis data in libro de morte z vita ab Aristo. in qua dī gñatio est prima participatio aie in calido naturali z vita est eius permāsio. Manifestū est eni q̄ diffinitio prima data in libro de gñatione z corruptione cōpetit gñatiōi in qua vnum fit ex vno, qa ibi agit pncipalr de gñatiōe z modo generationis elemētoꝝ: sicut bene notauit Ioā. grāmaticus in pncipio illius libri, z sicut est rei veritas. vñ Aristo. librum illū in 2° de aia appellat librum de elemētis: vt pz in tex. cō. 17. vt exponit ibi Cōmē. z Themistius. in tali autem gñatione vnius ex vno fit trāsmutatio totius in totum nullo sensibili remanente vt subiecto. Et rō est, qa vt testat Cōmē. in plerisq; locis: elmta non diuidūtur nisi in pmā mām z in formā. vñ Com. 3° celi z mundi. cō. 31. inquit. q̄ elemētum equoce dī de elementis simplicibus. s. de pma materia z forma de quibus Arist. egit in physicis, z de elementis que sunt corpora, qa dum compositum diuidit nō remanet, sed for^a

K

L corrūpitur z materia induit aliā formā: secus aūt est de elemētis que sunt corpora, qa quādo mixtū diuidit talia remanent. Gñatio autē diffinita in 4° metheororuz est illa in qua vnuz generat ex pluribus, z illa est idem subiecto cū mixtione, z in tali est necessariū q̄ aliqd sit sensibile qd cōcurrebat in rōne subiecti. ☞ Dices igit q̄ oē corpus z subs cōposita, aut est de numero simpliciū, aut est mixtuz. si fuerit simplex vt sunt q̄tuor elmta, tūc pma mā dimēsionibus interminatis z q̄litatiuis dispōnibus pdisposita nō hz nisi vnā formā a qua ips elemētuz fit h aliqd z in actu. si vo fuerit mixtū: tūc subiectū est totū resultans ex mā z quattuor formis elmtoruz ibi refractis, z ibi est vna forma sola. vz. forma mixti.

Difficultas.

☞ Sz dubiū pulchrū est de hoie in quo est aia cogitatiua z aia itellectiua, que sunt forme subalte pfecte z sūt distincte fm pñdictuz Auer.

Solo ɔtrarijs eis fm alios.

☞ Dicimus nos q̄ illi q ponunt de mēte eius aiam intellectiuā habēt maximā difficultatem dicēdo ipsam dare eē formalr hoi, z oporteret istos dicere ɔñter q̄ totū aggregatū ex elmtis, z anima cogitatiua sit verū subtū, z aia itellectiua sit sola forma hois. sic eni vnū subtū habebit semp vnā formaz, nisi illi dāt varias respōsiōes z extraneas a mēte istius hominis, vt alias pbaui.

Solo ppria.

☞ Nobis aūt tenētib⁹ mētē eius fuisse aiaz itellectiuā eē postremā hois pfectionez: sicut

M natura nauis nullum incōueniens cōtingit. nā homo hz esse per vnā formā que est aia. A forma aūt que nō est aia sed intellus, aut si est, est aliud genus anime hz solū opari. Vnius igit rei est forma perficiēs, qa est vnū eē.

ADDITIO.

☞ Qd autem anima intellectiua fm Auer. non sit vera for^a hoi dās eē deducit, qa nulluz corruptibile est vera mā eterni, gloss est Com. 3° de anima. cō. 36. lz corruptibile respectu eterni possit habere respectum z pporcionem mā, sed nō vere: sic eniz Com. ibi soluit instantiam de intellectu in habitu z pmis ppositionibus z intellectui agente, vt pz intuēti, z in eodē cōmēto. d. q̄ postrema forma que est in nobis est cōposita ex intellectu in habitu z intellectu agente per quē creamus intellecta z intelligimus ea, z est opinio Alexan. z vt ingt Com. etiam est opinio Aristo.

Dubia.

☞ Et si arguatur cōtra hoc. nā Cōmen. pmo physic. cōmen. pmo. inquit. quecūq; sunt preter primam materiā z vltimā formā cuiuslibet rerū naturaliū sunt materie cōposite z forme cōposite. ☞ Amplius pmo metaphy. cōmen. 17. inquit. q̄ pma materia non habet aliquam formam in actu z ex eis que recipit nullā hz formā oino, neqz vlez, neqz pticularē, sz pmo

recipit

recipit formā vlem, ꝛ postea mediāte forma vli recipit formas alias vsq; ad indiuiduales. ℂ Dicim⁹ φ p̊ mā

A Solutio ad primum.

q̄ est p̊ in via cōpositionis, ꝛ vltima forma in via cōpositionis. iste dicunt̄ eāq; simplices ipsius mixti. elementa aūt in mixto remanētia sunt māę cōpositę ꝛ formę ꝯpositę, qꝛ talia nō sunt nāę sed naturata, iō nuncupant̄ per Auerroem talia māę cōpositę ꝛ formę cōpositę, qa nō sunt mā neq; forma, sed sunt mā cōposita cum forma, ꝛ sunt forma ꝯposita cū mā. vnde mā p̊ in se ꝯsiderata ē mā simplex ꝛ cā simplex ꝛ forma vltima in via cōpositionis q̄ pficit ꝛ dat esse ēt est forma simplex, sed elemēta media q̄ sunt ꝓximū subiectū formę mixti sunt mā ꝯposita cū forma, ꝛ sunt forma cōposita cū mā. Vn̄ Cōmē. 3° cęli cō. 29. ens in po° nō īuenit̄ nisi in ente in actu, ꝛ 3° phy. cō. 65. scribit declarando h. ꝛ debes intelligere hic p delatuꝫ nō illud qd̄ dī in subiecto aut de subiecto. mā eniꝫ nō dī de subiecto nec in subiecto, sed delatū accipit̄ hic loco eius qd̄ non inuenit̄ nisi in alio, ꝛ hęc est dispō māę ꝛ dispō accidentiū ꝛ formaruꝫ, sed accn̄tia ꝛ formę differūt a mā in h qd̄ sunt in subiēo aut de subiēo. mā aūt est ipsuꝫ subiectū. intēdebat igit̄ per delatū illud in quo mā ꝯuenit cū accn̄tibus ꝛ formis. Et qd̄ nō inuenit̄ p se, sed in aliquo. s. in cōposito, ꝛ cū aliquo. s. cū forma. ꝛ ista est melior expositio q̄ dari pōt sup illa auctoritate quicqd dixerit Burleus ꝛ alij ibi.

B

ADDITIO. Sed in expōnendo remanet difficultas qꝛ ꝓpō Com. est vlis respectu cuiuslibet rei nālis, vꝫ. Q modo expō saluat dcm̄ Com. in mixtis tn̄. R̄ ndet̄ φ sic dꝫ intelligi φ forma simplex in oī hnte formā est illa q̄ dat eē, ꝛ talis in elemētis ē forma ipsa, vn̄ in elemētis non est aliqd p̄ter mām primā ꝛ vltimā formā, qꝛ sunt simplicia. sed mixta inter primaꝫ mām ꝛ vltimā formaꝫ hn̄t mās cōpositas ꝛ formas cōpositas mō p̄dicto. in saluādo igit̄ Auer. sufficit φ vlt⁹ forma est illa q̄ pficit.

Solutio ad secundum.

ℂ Ad scdm̄ dico φ nō fuit mēs Auer. φ formę multiplicatę sint realr̄ in reruꝫ nā, sicut sunt p̄dicata q̄ditatiua, q̄ plura sunt ꝛ de vno dr̄, vt voluit Ioānes de gandauo.

Contra Joā. de gādauo.

Nā non per aliā formā hō est viuēs, ꝛ per aliā est aīal. vegetatiuū eniꝫ est in sensitiuo, sicut trigonū in tetragono. ex 2° de aīa. in tex. cō. 31. nec p aliā formā sortes est sortes, ꝛ per aliā est hō. Nā vt colligit̄ ex. 7. p̄mę phię. tex. cō. 11. quęcūq; p se quiditatiue p̄dicant̄ de aliquo illa sunt eiusdē naturę ꝛ eiusdē rei, qꝛ nō oportet φ entia multiplicent̄ sine necessitate in via phoꝝ, qꝛ nā nihil frustra opat̄, sed p eandē formā realr̄ loquendo idē reponit̄ in gn̄e gn̄alissimo ꝛ in gn̄e subalterno ꝛ proximo ꝛ in specie, tn̄ forma illa fm̄ naturaꝫ q̄

C

nō facit saltū, nec ꝓgredit̄ de extremo ad extremuꝫ sine medio, ꝛ est eā ordinis prius intelligit̄ conficere mām ꝛ informare illā sub gradu abstractiori q̄ sub gradu minus abstracto donec deueniat ad vltimū gradū ꝯpletū, qꝛ ordo naturę fm̄ viā gn̄ationis attēdit̄ isto mō. vꝫ. φ imperfectiora in tali ordine p̄cedūt pfectiora. videm⁹ eni φ nā prius dat viuētib⁹ q̄ātitatē imperfectā q̄ pfectam. Vnde Aristo. 9° primę phię. tex. cō. 15. loquēdo de tali ordine dixit φ puer est prior viro. ꝛ ēt in p̊mo de generatione aīaliū dixit, φ hō prius viuit vita plantę q̄ vita aīalis, ꝛ prius vita aīalis q̄ vita hoīs, qꝛ prius videmus ipm̄ vegetare q̄ sentire sicut i embrionibus ꝛ in pueris sunt magis sensate operationes virtutis vegetabilis q̄ opatiōes virtutis aīalis, vn̄ virtutes nāles in pueris fm̄ medicos sunt multuꝫ potētes. vnde Hippocrates in p̊ particula separatoꝝ sermonū scribit, q crescūt plurimū hn̄t calorē innatū. plurimo igit̄ indigēt nutrimēto. Silr̄ prius apparēt opa virtutis sensitiue in hoīe q̄ intelligere qd̄ est opus intellectus vt clarū est. sic igit̄ phi ex. fenu satis cognouerūt nām via gn̄ationis ꝓcedere ab imperfectioribus ad pfectiora, ꝛ qꝛ forma nālis quāto est vniuersalior, tāto est imperfectior. ideo mā prius dī recipere

D

formā sub gradu vlori q̄ sub gradu minus vli, non tn̄ φ iste formę in eodē sint realiter distinctę, sed sunt vnū in re ꝛ non distinguuntur nisi ratione. ꝛ ista est via vera Auer. ꝛ Arist. sine dubio, qꝛ ipsi multū abhorrent multitudinē entiuꝫ ꝛ principioꝝ. vbi paucitas est sufficiens ad saluanda apparentia, sicut pꝫ exercitatis in doctrinis eoꝝ. Et Cōmē. 7. meta. tex. cō. 11. inquit. p̄dicata substātialia adunant̄ cū subiectis ꝛ adunant̄ inter se. vn̄ infert ibi φ si nouē p̄dicamēta accn̄tiū p se ꝛ essentialr̄ dicerētur de suba, tūc essent eiusdē nāę cum ipsa suba. idez hꝫ 7. meta. cōmen. 17. de genere ꝛ differentia.

ℂ Omne quod est sensibile/est sensibile per materiam: ꝛ omne intelligibile/est intelligibile per formam. ꝓpō. 11ª.

Elicitur propositio ista ex mente Phi p̊ cęli. tex. cō. 92. vbi dicit φ qui dicit cęlū dicit formā: quę vt dicit Com. ibi in cōmē. est subiectū vniuersalitatis. Qui aūt dicit cęlum h, dicit māꝫ, q̄ est subiectū sensibilitatis, vt colligit̄ de intētione Cōmē. 12. meta. cōmen. 14. vbi inquit. mā est illud ad qd̄ innuit̄ fm̄ sensum. forma enim non comprehenditur fm̄ sensum, sed fm̄ suaꝫ actionem. ꝛ ideo nō comprehenditur nisi ab intellectu.

E

ADDITIO. Caueant qui tenēt intelligentiā dare esse orbi formaliter, qꝛ tūc cęlū p idē esset sensibile ꝛ intelligibile, qꝛ nō est sensibile nisi inquantuꝫ est in actu ꝛ per te est in actu p intelligētiā ꝛ p illā ēt intelligit̄. igit̄ p idē sentit̄ ꝛ intelligit̄. si dicat̄ sentire inquātū mā cęli est actuata per intelligentiā. Cōtra qꝛ sic ēt intelligit̄, sic arguit Com. 3° cęli cōmē. 28. ꝯ illos qui dicūt elementū moueri per se passiue, ꝛ moueri p se actiue, qꝛ dicunt inquātū est mā elemēti informata forma, sic est subiectū motus, qꝛ subiectū motus est in actu ꝛ mouet̄ actiue a forma. cōtra inquit ibi Com. tunc idē est rō p se motionis passiue ꝛ actiue si argumētū h valet pro Com. ēt ꝛ h valet. Amplius Cōmē. p̊ cęli. 92. d. cęlū sentiri per materiā ꝛ itelligi per formam, sic eniꝫ probat ipsum esse cōpositū.

Contrarios q tenēt intelligētiam dare esse formalr̄ orbi.

Obiectio.

ℂ Sed est instātia manifesta, qꝛ mā fm̄ se est insensibilis: sed si efficitur sensibilis, h est p aliud, qꝛ h nō hꝫ nisi p formaꝫ per quā est in actu. ꝛ iō vī φ id qd̄ fm̄ se insensibile est nullius sensibilitatis rō esse vī. vnde Aristo. in 2° de partibus aīaliū. cap. 7. dicit cerebrū nullā hr̄e cōtinuitatē cuꝫ reliquis particulis sentiētib⁹, qꝛ sensu caret.

F

Solutio.

ℂ Nisi esset qd̄ vt scribit Cōmē. in vlti. ca. de substātia orbis. mā hꝫ gradus. multiplex est eniꝫ mā, quędā eniꝫ est sensibiliū, ꝛ quędā intelligibiliū, sicut eniꝫ scribit Cōmē. 3° de aīa. in cō. 5. in solo. 3ᵉ qō. intellˀs polis est mā intelligibiliū. mā ēt rerū sensibiliū gradus hꝫ, qꝛ quędā est in po° ad esse, ꝛ q̄dā ē in po° ad vbi. Sumit̄ etiā mā apud Phos in reb⁹ sensibilib⁹ pro ꝓprietatib⁹ insequētib⁹ mām, ꝛ pro appēdicijs māę, sicut est quātitas. nam primū de accidētibus receptis in suba materię est quātitas: vt dicit Cōmē. in libro de substātia orbis. silr̄ ēt qualitates sensibiles mā sensibilis nuncupant̄, sensibilitas igit̄ non ꝓuenit a mā prima quę est in potētia ad esse nisi tanq̄ a causa remota in gn̄abilibus ꝛ corruptibilib⁹, nā talis cuꝫ sit ens in pura potētia de se ignota est quacūq; cognitione. ꝛ sic intelligit̄ dictū Cōmē. 12. meta. cō. 14. vbi dicit φ mā est h fm̄ φ videt̄. ℂ Mā aūt quę est in potentia ad vbi est illa per quā aliquid cōstituit̄ in esse mobili. ꝛ de

Materia habet gradus.

hoc locutus fuit Aristo.in.2.meta.in tex.cō.12.vbi scri-
G bit.opz imaginari māz in remota,& sic orbis cęlestis dī
mā in actu seu subiū: vt vult Auer.8.meta.cō.12.& in 2°.
cap.de subā orbis. ¶ Sumēdo aūt māz vltimo mō, sic
illa est p quā aliqd efficitur sensibile,& talia sunt accñtia
terminata. vt quātitas, & q̄litates sensibiles:talia aūt sunt
taz in reb⁹ hñtib⁹ māz,q̄ est in po° ad esse, vt sunt gñabi
lia & corruptibilia:quaz ēt in rebus in qbus est mā q̄ est
in po° ad vbi tm̄,vt sunt corpora cęlestia,& sic intelligit
res esse sensibilē p mā. ¶ Sed est pulchrū videre cur cō-
tigit q̄ ad h̄ qd̄ res sit sensibilis cū duo ɔcurrāt. nā opz
id qd̄ sensu capi possit sit in actu:vt pz.9. meta.tex.cō.7.
& 20.& ēt requirit q̄ tale sit signatū.cum aūt primuz ha-
beat a forma,q2 forma est p quā est hoc aliqd & in actu.
2.de aia.tex.cō.2.& 7.esse aūt signatū est p quātitate quę
est de ɔditionibus māę. pp qd igit Phi sensibilitatē simplr.
attribuunt māę,& intelligibilitatem simplr formę attri-
buerunt. ¶ Nisi esset q̄ rō adequata ipsius intelligibili
tatis est ipsa forma,quę est quidditas , sicut supra dictū
est. Rō aūt formę cōis est in abstractis & sensibilib⁹. nā
formę liberate a mā sunt intellecte in actu:in reb⁹ ēt sen
sibilib⁹,q̄ sunt intellecte in po°, forma est tota qdditas.
sensibilitas aūt nō inenit nisi in reb⁹ corporeis & inexi-
tib⁹ in mā. Et h̄ vt mihi vī fuit i cā quare Phi attribuūt
H sensibilitatē ipsi materię.intelligibilitas aūt iure merito
attribuit formę,q2 ipsa est subiectū vl̄itatis,& vl̄e ē ob-
iectū intell's.ideo Arabes intelligere appellāt formare
p intell'm. Vnde Cōmē.p̄ cęli & mundi.cōmen. 92.dixit
q̄ ille est intell's cuiuslibet formę,sed si iste duę cāę ad-
inuicez cōparent in re q̄ sentit.vz. mā & forma vtraqz ta-
lis res quantū ad hoc magis depēdet a forma per quaz
est in actu q̄ p mā per quē est in po°. ¶ Aut aliter dici
pōt iuxta doctrinaz Auer.12.meta cōm.14. in scda sua
expositione q̄ fuit tertia illaꝝ quę fuerunt adducte per
Alexā.q̄ mā quę est per se sensibilis est mā propinqua
non remota , sed forma est per se intelligibilis. Forma
eniz nō sentit per se,sed merito sue opationis,iō appro
priate forma dī intelligibilis & mā sensibilis:& hoc intel
ligitur de materia propinqua non de remota.

Inquisitio subtilis.

Solo pma.

Solo scda.

ppō.22°.

¶ Motus vnus ab vna natura prouenit: & vna natura est principium vnius motus.

I Olliguntur iste ppōnes ex p̄ cęli & mūdi. i tex. cō.7.& 8.declarat in cōmē.18.Cōmē.in p̄ cęli de motu vno in specie debere in-
telligi ingt enim motus vnus specie est
vnius corporis in specie. ¶ Sed est du-
biū de motu aeris & ignis qui sunt motus ad supius & vi
dent esse vnus motus specie,& tn̄ insequuntur diuersas
nās specie differētes,& est obiectio Ioā.grāmatici: vt di
cit Cōmē.ibi in cōmē.8.& vult q̄ illi mot⁹ differūt spe-
cie,q2 ɔueniūt a naturis specie differētib⁹ mouētib⁹ ad
loca specie diūa.& ista est solutio Auer.in cōmē. ¶ Sed
nec ipse satisfacit in hoc,q2 qd dicem⁹ de motu aeris vt
est in sphera ignis & de motu eiusdē vt est in sphera aq̄.
in igne enim aer descēdit & in aqua positus ascēdit.ascē-
sus aūt & descēsus sunt motus specie differētes , vt pz ex
5° phy.naz sunt ɔrij motus , sunt eniz ex ɔrijs & ad ɔria.
¶ Soluit q̄ isti motus sunt eiusdē speciei rōne eiusdez
termini. ¶ Sed cōtra. nā opposita non pñt esse in eodē
natura modo ascensus & descēsus sint motus oppositi.
¶ Alij aliter dicunt q̄ non incōuenit q̄ aliqui motus
fm vnā rōnē sint diuersaꝝ rōnuz:& fm aliam rōnē sint
eiusdē. ¶ Dicimus nos q̄ Arist.in.5.phy.de motu ge-

Dubium.

Solo alioꝝ.

Obiectio con tra Iohanem.

Solutio.

Obiectio.

Solutio alia

ppla.

K neraliter loquutus est ɔsiderādo ea quę ɔpetunt motui
inquantū motus nō applicādo ad aliquā spālē nāz mo
bilis nec motoris:& illa rōne vl̄r dicit motus quoslibet
qui sunt ex ɔrijs terminis in ɔrios esse ɔrios. & isto mō
quilibet ascēsus ɔrius est cuilibet descensui. In libro au
tē cęli & mūdi & in alijs particularib⁹ libris vnitas speci-
fica motus attēdit particulariter pęnes vnitatē pncipij
actiui naturalr mouētis ad vnū finē intētuz & ad vnum
terminū naturalr intentuz. Et q2 aer siue in igne siue in
aqua vel in alio quouis loco cōstitutus extra suū locuz
nālē semp appetit ad illuz reuerti cum semp illo modo
sit pręter ppriā dispōnē nālem dispositus,ideo per ean
dē formā descendit ab igne,& per eandem etiā ascendit
semper eūdē terminū appetēdo,lz igitur ascēsus fm ra-
tionē cōez opponat specie cuilibet descēsui,nō tn̄ quili-
bet ascēsus determinatus spē opponit cuilibet descēsui
determinato. Multa eniz verificant rōne gñis quę non
verificant rōne speciei. ¶ Et hāc nostrā sniaz adiuuat
dictū sancti Thome in p̄ cęli & mūdi super expōne tex.
cō.20. ppe finē.inquit eni.ad id aūt qd dī de aere dicen
duz q̄ ɔdictio quę includit in oibus oppositis hz in sui
rōne q̄ sit & fm idē & ad idē & respectu eiusdē.motus au
L tem nālis aeris sursuz & deorsuz nō est respectu eiusdez,
sed est sursum quidē respectu aquę & terrę. deorsum aūt
est respectu ignis. vnde hmōi motus nō sunt ɔrij , q2 nō
sunt ad ɔria loca,sed ad eundē locuz qui. s. supereminet
aquę & subsidet igni. ¶ Et ex hoc pulchre colligi pōt q̄
simplicitas motus & vnitas non attēdit penes pncipiuz
passiuū qd nō hz nālē aptitudinē vt moueat ɔrio motu
ab illo qui naturalr mouetur, vt dicit Ioā. de ianduno.
Sz intelligit penes vnitatē formę mouētis fm speciē in
ordine ad vnū finē. Et ita lz distinctio motuū in gñe at-
tēdat penes distinctionē terminoꝝ in particulari,tn̄ at-
tēdit penes formas mouētes specie distictas, vt mouēt
ad terminos specie distictos,aliter motus ignis & aeris
essent eiusdē speciei ɔtra Cōmē. & veritatē. Et si motus
ascēsus aeris exñtis in aqua,& descēsus eiusdez existētis
in igne essent spē distincti cū ambo sint nāles ipsi aeri.
sequeret igit q̄ vni corpori simplici naturalr inessent
M duo motus simplices specie distincti qd est ɔ Phm & ve
ritatē p̄ cęli locis adductis. ADDITIO Amplius 6° phy.t.c.39.vbi
inuestigauit iaz oēm diuisibilitatis mot⁹ cām,siue sit ex
parte mori siue tpis finalr ɔcludit:secundū aūt maxime h̄
diuidi ois,ab eo q̄ mutat.i.a subo q̄ mutat nam moti
diuisibilitas infert vl̄r diuisibilitatē in reliqs aut per se
aut per accñs,vt.d.Cōm.ibi. ¶ Et aduerte hic q̄ diuer
sitas partiū motuū non facit diuersitatē formaꝝ speci-
ficoꝝ in corporibus cęlestibus,sicut in animalibus quę
sunt hic, vt dextrū & sinistrū etiam talē diuersitatez non
efficit,sed bene diuersitas centroꝝ facit diuersitatem in
corporibus simplicibus vt diuersitas ignis & aeris,sicut
dicit Cōmen.2.cęli & mundi.cōmen.49.

Unde Tho.

Penes quid attendat vnitas & simplicitas mot⁹ ɔtra Iohanem.

Vide tex.63.6. phy.t.c.49. & c.66.

ppō.23°.

¶ Motus specificatur a terminis.

Propositio ista elicit de mente Phi 5° phy. tex. cō. 31. Intelligo q̄ non in oibus dispōnib⁹ motus principalr insequit naturam ter
minoꝝ,sed solū quo ad illas dispositio-
nes quę primo insequitur ipsos termi-
nos. ADDITIO Amplius pro opinione mea facit
tex.70.in 3° phy.vbi Arist. d.q̄ infinitū non eodē mō
reperit in motu/ tpe/& magnitudine,sed tps est infinitū
pp motū,& motus pp magnitudinez, & d.q2 prius est in
magnitudine in q̄ mouet aut alterat aut augumētatur.

Limitatio propositionis.

A

vnde lucidissimus Thom. ibi exponit subm̃ motus, ois enim motus siue localis siue augumẽti siue alterationis in mag^{ne} q̃ corpus est tanq̃ in subiecto fundat, ꝛ ita exponit et Com. si enim intelligat de termino falsum est alterationẽ esse in magnitudine. Amplius stat motũ esse cõtinuũ ꝫ spatiũ super quo fit sit interruptũ, vt pꝫ ex sententia Phi in .5. phys. t. cõ. 23. vbi hꝫ. continue aũt mouet qꝫ nihil aut paucissimũ deficit rei ꝛ nõ tẽpori, vbi vt notat ibi lucidissimus Tho. cõtinuitas mot^{9} nõ ois hinc ꝓuenit. vꝫ. ex spatio, nã illo quidẽ modo decursus equorum in stadio lacessitus erit ꝛ dissitus, num igiꝫ recti^{9} fuerit cõtinuationẽ motus ex serie tẽporis accipi ita vt hic, videatꝫ cõtinuus qui nihil tẽporis interceperit, nã rei quidem per quã fit motus hiare aliquid atq̃ intermitti possibile videtur, ꝛ tamẽ nihilominus ingis ꝛ continuus motus intelligitur. Nam cõtinuitas ꝛ diuisibilitas in infinitum cõpetit motui inuminus ꝑ subiectũ motus q̃ ratione terminoꝝ, sicut colligiꝫ de mẽte Phi in .6. de physico auditu. tex. cõ. 39. vbi dꝫ. sequitur est aũt manifestũ ꝫ diuidi oia ꝛ infinita eẽ ab eo qd mutatꝫ. i. ab ipso subiecto qd mutatꝫ. vñ ꝫ mot^{9} põt dici diuisibilis rõne terminorum ꝛ ꝫ primo nõ hꝫ motus a terminis, sed a subiecto qd ostẽditꝫ, qꝛ quilibet motus inquantũ motus est hꝫ subiectũ diuisibile. nam qd mouetꝫ partes hꝫ, vt demõstratũ est 6° phys. tex. cõ. 32. Indiuisibile enĩ nullo mõ motus per se moueri põt. Non tñ quilibet motus est ad terminos per se diuisibiles. Nam ꝫ termini motus ad quãtitatẽ ꝛ ad locum sint diuisibiles per se, motus tamẽ alterationis terminatꝫ ad qualitates que non diuiduntꝫ nisi per accidens, vt dicit Aristo. in 6° physi. tex. com. 37. Et Cõmen. 3° celi cõmẽ. 8. vbi vult qꝫ diuisibilitas competit qualitati per assimilationem ꝛ quãtitati essentialiter. ¶ Et eodẽ modo simplicitas motus, ꝫ cõpetat motui ꝛ rõne subiecti ꝛ rõne termini siue spatii, intimius tñ cõpetit ꝑꝑ subiectũ q̃ ꝑꝑ spatiũ, vt recte opinantꝫ Auerroes ꝛ magnus Alber. sup ꝑmo celi ꝛ mũdi. tex. cõ. 5. Lꝫ beatus Thomas oppositũ teneat ibi ꝑꝑ ꝓpositã ꝓpositionẽ que dicit qꝫ motus specificatꝫ a terminis: motus enim vt dicit Cõmẽ. in 5° physi. tex. cõ. 9. nõ differt a termino motus nisi sicut perfectum a diminuto. ¶ Amplius vꝫ esse mens Arist. in .5. meta. tex. cõ. 18. ꝛ est capl'ꝫ de quãto. vbi Arist. declarãdo quõ motus ꝛ tps dicuntꝫ continua ꝛ quanta. Dicit alia ꝫo vt tempus ꝛ motus. etenim hmõi queqꝫ quãta dicuntꝫ ꝛ cõtinua, eo qꝫ illa diuisibilia sunt, quorum sunt he passiones. Dico aũt nõ qꝫ mouetur, sed ꝑ qꝫ motũ est. vbi exꝑsse determinat pro opinione diui Thome. ¶ Et ꝫ istud ꝓblema sit satis arduum ꝛ difficile. Nam vbi est discordia in phia inter Auerroẽ ꝛ Thomã difficile est videre veritatẽ. ꝑsertim concurrẽte sñia Alberti q fuit re ꝛ cognomẽto magnus. Tamen dicam id qd mihi vꝫ in tam ardua qõne pro veritate ꝑscrutanda, sicut est nñ Phi. 2. meta. tex. cõ. 15. Arist. enim in 2° de gñatio. ꝛ corru. super tex. cõ. 62. de cõposito mouet hãc qõnẽ de motu dicẽs. Cõtinuus aũt motus vtrũ qꝛ qꝫ mouetꝫ cõtinuũ est, aut in quo mouetꝫ velut locus. Dico aũt passionem ꝛ soluẽdo inquit. Manifestũ autem vtrũq̃, qꝛ in eo quidẽ qꝫ id qd mouetꝫ, quõ enim passio cõtinua est, nisi qꝛ res cui accidit cõtinua est. Si autẽ ꝛ hoc eo qꝫ in quo solo loco existit. magnitudinẽ enim aliquam hꝫ huius aũt qꝫ circulo solũ continuũ, quo circa idẽ sibi ipsi semꝑ cõtinuũ. hoc igiꝫ est qd facit continuũ motum qd in circuitu corpus fertur. motus aũt tps. Et beat^{9} doctor ibi exponẽdo expresse dicit qꝫ manifestũ est qꝫ motus celestis est cõtinu^{9}, qꝛ id qd mouetꝫ est cõtinuũ, ꝛ nõ qꝛ locus in quo est motus est cõtinuus, qꝛ primus orbis nõ est in loco ꝑ se, nec est motus cõtinuus ab eo loco in quo mouetꝫ: motus enim in gñe nõ hꝫ cõtinuitatẽ ab eo in quo mouetꝫ, qꝛ aliqñ est motus in passiõe que nõ est ꝯtinua nisi per accñs, qꝛ id cui accidit est ꝯtinuũ. Si aũt aliqs motus hꝫ ꝯtinuitatẽ ab eo in quo mouetꝫ hoc solũ hꝫ motus localis, qꝛ locus hꝫ aliquã magnitudinem, sꝫ nec ois motus localis sed circularis, qꝛ qd mouetꝫ circulariter est idẽ semꝑ ꝛ seipso cõtinuũ. Et ideo facit motũ sempiternũ ꝛ ꝯtinuum, ꝛ motus sempiternus facit tẽpus sempiternũ. Et ita ẽt dicit Cõmẽ. ibi in cõmẽto, Et Albertus ꝛ oẽs. Et ideo bñ dixit Cõmẽ. ꝛ Alber. in ꝑ celi. super tex. cõ. 5. qꝫ simplicitas motus ꝑncipalr causatꝫ ex simplicitate magnitudinũ motoꝝ, vt qꝛ magnitudines simplices mote sũt due, ideo motus simplices sũt duo. ¶ Amplius motus ẽt distinguitꝫ a mutatiõe, ꝛ ꝑ subiectũ ꝛ per terminos. per subiectũ qdẽ qꝛ subiectum motus est in actu. subiectũ aũt mutatiõis est in potẽtia, qꝛ qd mouetꝫ est, ꝛ qd gñatur nõ est. 5° phy. tex. cõ. 8. per terminos aũt qꝛ motus est de affirmato in affirmatũ, sed mutatio est de affirmato in negatũ, aut ecõtra. sunt enĩ ꝑmi termini mutationis oppositi sm affirmationẽ ꝛ negationẽ, ꝛ tñ magis ꝑ se ꝛ intima cã distinctionis sr̃r gñationẽ ꝛ motum est illa que sumitꝫ ex subiectis q̃ illa que sumitꝫ ex terminis, quia qd generatio fit ex subiecto ente in potẽtia hoc per se cõpetit sibi, sed qd fit ex nõ ente hoc est ꝑ accidens. Nã ꝑmo physi ꝑuatio est ꝑncipiũ gñonis ꝑ accidens. mã aũt ꝛ forma sunt ꝑncipia gñonis per se. Et hoc tenet Cõmẽ. 5. physi. cõ. 8. ꝫ Scotus ꝛ sequaces opp^{m} teneãt in hoc. ¶ Amplius Com. 7. phy. cõ. 29. d. qꝫ simplicitas motus nõ attenditꝫ ꝑncipalr in motu, qꝛ fit per breuiorẽ lineã ad mediũ mũdi, vel a medio qꝛ large dꝫ lineã rectã eẽ breuissimã, nã linea recta ꝛ curua nõ sunt cõparabiles, qꝛ sunt diuersarũ speciẽrũ. ¶ Ampl^{9} Com. in 4° celi cõ. 32. d. qꝫ si terra moueretꝫ ad medium sm qꝫ mediũ est extremum linee recte ꝛ interim grauis eẽt id qd mouetur sm lineam rectam posse esset inueniri corpus grauius ipsa descẽdens sub ea. ¶ Amplius ẽt motus prius quãtũ ad denoiatiõnẽ attribuitꝫ mobili q̃ terminis aut motori. vnde Cõmẽ. 5. physi. cõ. 3. inqꝫ. mot^{9} in sua suba ex istis tribus integratꝫ. vꝫ. subiecto termino a quo, ꝛ termino ad quẽ, ꝛ ꝑmũ qd disponitꝫ ꝑ motum ex istis tribus est subiectum. deinde terminus ad quẽ ꝛ postremo terminus a quo. vnde nõ opꝫ qꝫ oẽs dispõnes competẽtes motui prius cõpetant motui per terminos q̃ ꝑ subiectũ, sed solũ ille que ꝑmo insequũtur motum merito terminoꝝ. ¶ Et ideo videtꝫ mihi qꝫ magis intima ꝛ prima cã cõtinuitatis motus ꝛ diuisibilitatis, ꝛ silr simplicitatis gñalr sumi dꝫ ex subiectis q̃ ex terminis, quia nõ qlibet per se terminus motus est per se diuisibilis, sꝫ bene qlibet subm̃ cuiuslibet motus est per se diuisibile sm nãles. Vnde Arist. in 2° de gnõne ꝛ corruptione. tex. cõ. 52. dicit qꝫ magis nãliter loquuti sũt qui assignauerũt ꝑn^{m} mãle gnõnis q̃ illi q assignauerũt formam. ꝛ Cõmẽ. ibi reddit cãm, qꝛ forma cũ inuenitꝫ cessat transmutatio. ¶ Cõfirmatꝫ. qꝛ motus mãlr sumpt^{9} ꝑtinet ad nãlẽ, formalr aũt ad logicum. 3. phy. cõ. 4. ꝛ 5° physic. cõ. 9. Vñ Aristo. in ꝑmo de aia. tex. cõ. 16. vult diffõnes nãles dari per mãm, ꝛ diffõnes datas per formã appellat dialecticas, quia dialecticus diffinit per formam, qui igitꝫ inuestigant simplicitatẽ ꝛ cõmunitatem a terminis magis dialectice loquuti sunt. Et qui scrutantur ista ex subiectis magis physice. ¶ Ad authoritates autem Phi. 5. metaphy. cap. de quãto. rñdeo qꝫ ibi loqtur de motu ꝑ quãto est in ꝑdicamento quãtitatis, ꝛ sic verum est qꝫ ꝑ se habet hoc a termino non a subiecto. Nam 3° phy. tex.

Motus qꝫ sit diuisibilis primo habet a subiecto.

B

ADDITIO. Vnde ꝑ hoc ẽt Auer. in ꝑ de aia t. c. 38. vbi vult qꝫ in solo motu locali inuenitꝫ mot^{9} essentialr, alijs modis ꝫ alteratio aliqñ mõ est in alterabili essentialr: ꝛ aliqñ mõ ẽ in eo accñtalr: qꝛ albedo nõ augmentatꝫ in nigredinẽ: qꝛ sit ꝑ se diuisibile, sꝫ quia corp^{9} qꝫ alteratꝫ ẽ ꝑ se diuisibile.

Opinio beati Thome.

C

Opio ppria ꝛ peripatetica.

D

E

ADDITIO.

F

ADDITIO

Solo ad authoritatẽ phi in 5 meta.

cõ.4.quot sunt species entis totidem & motus.

ppõ.14ª. G

¶ Uni vnum dicitur esse contrarium.

PRopositio ista est Phi.10.metaphysi.tex.cõ.14. vbi ista ppositio demõstratur: vt vult ibi Cõmẽ.licet Arist.vtatur ea vt suppõne in pmo cęli & mũdi.tex.cõ.10.Nam nõ icõuenit q id qd demõstratur in scia diuina sit suppositio in nãli phia: sicut etiã esse subarũ sepatarum demonstratur in scia nãli & est suppositum in scia diuina.

Limitatio ppositionis. ¶ Proposita tñ ppõ ab Auerroe duab⁹ cõditionib⁹ limitatur in 8° phy.in cõ.62.pª qdẽ q sit maxima distãtia: vnũ maxie distãtia vnũ ȝriatur vni tñ, vt albedo nigredini.talis aũt ẽ extremi ad extremũ.& ista vĩ rõ Phi ibi.Nihil tñ p B phibet q vni & idẽ plura sint ȝria,sed vnum erit ȝriũ vt extremũ,& aliud vt mediũ.auaritię enim aduersatur liberalitas & ẽt pdigalitas.mediũ eni inter extrema,licet sit vnũ fm subm,tñ pro quãto cõparatũ ad vnum extremorum subit rõnem alterius sic quodãmõ est duo & cõtrariari põt duobus. ¶ Scḋa cõditio est q vni vnum est cõtrarium fm vnũ modũ, tamẽ diuersis modis vnũ potest plura hẽe ȝria. Nã motui cõtrariatur motus,& contrariatur etiã quies,tñ alius modus oppõnis inter motũ & motũ,& alius inter motũ & quietẽ.

ADDITIO. Genitũ opponitur corruptibili ȝriẽ & ingenito ȝdictoriẽ pº cęli Simplicius in.113. vide etiã Alex.in 2° topi. in cap.20.in loco q est ex cõiugationibus ȝriorum vbi Phs infert. Palam aũt qm eidẽ simul ȝria accidit fieri,nã & ei q est amicis benefacere ei q inimicis benefacere & id q est amicis male cõtrariũ est.vbi Alex.dicit q qn hoc sumitur simplr sic vni vnũ est ȝrium,sed qn nõ intelligitur simplr nõ incõuenit vni plura esse ȝria,nam aliqd fm aliud & aliud licet numero sit idẽ põt plura hẽe ȝria, nã eadẽ nix numero alba & frigida est & hz calorẽ & nigritiã ȝria respectu alterius & alterius sic,& in cõiugationibus ȝriorum fm aliud huic amicis est benefaciẽdũ,ȝriatur ista amicis est malefaciendũ,& fm aliud ista inimicis est benefaciẽdũ: nã in pma est ȝrietas pdicatorum ȝriorum respectu vni⁹,in scḋa ȝo cõiugatione est,qz ȝrys subtis attribuitur idem predicatum.

ppõ.15ª. I

¶ Finitum est cui potest fieri additio.

Propõ non est vlr vera. VUlgata nimis est ppositio:sed nõ est vlr vera. nõ enim omni finito additio fieri põt.Nam circulus figura finita est,non tñ sibi additio fieri põt pº cęli.tex.cõ.12.& 2.cęli.tex.cõ.23. qd aũt circulus sit figura finita. manifestũ est, qz est vno cõtentus termino.

Obiectio. ¶ Sed est obiectio. nã Aristo.pº cęli.vbi supra pbat q nulla linea recta pfecta est.nã si infinita fuerit caret fine,& per ȝñs pfectiõe. si autẽ fuerit finita imperfecta est, qz recipit additionẽ.

Solutio. ¶ Nisi esset q rõ illa nõ pcedit ex rõne formali finitatis inquantũ finitas est,qz tũc qõlibet finitũ esset impfectũ,sed pcedit vt cõcernit mãm:puta magnitudinẽ iunctam rectitudini: talis enim est cui additio fieri potest.

Dubium. ¶ Sed tunc iterũ est difficultas, qz si infinitũ quatenus infinitũ impfectũ,cũ motus cęli circularis sit infinitus, tũc igitur esset impfectus.

Solo aliorum. ¶ Dixerũt qñq quidã ad hoc ex amicis nris, q motus cęli nõ dĩ esse perfectus ea rõne qua est infinitus,sed alia rõne qz cõiungit finẽ cũ suo pncipio.& ista vĩ esse rõ Arist.in 8° physi. & in.12.meta.

Impugnatio ¶ Sed ista solutio stare non põt. nam licet vera sit rõ illa adducta p Phm.nihilominus nunq Arist.fateretur motũ cęli esse impfectũ ex parte qua caret fine, imo ista est alia rõ ad eandẽ cõclusionẽ,vt est videre tex.cõ.75.vbi hz textus. Amplius aũt prior est quẽ ȝtingit ppetuũ eẽ non cõtingẽte,& vt inquit ibidẽ. prius aũt & nã & rõne & tpe est perfectũ impfecto,corruptibili aũt incorruptibile.vnde ista est sine dubio,alia rõ a predicta. nam ex hoc q motus circularis cęli põt eẽ perpetuus.i. infinitus in duratione est perfectior quocũq nõ cõtingẽte.i.non potẽte hẽe perpetuitatẽ. Et rõ est,qz ppetuũ nã/ rõne/ & tpe prius est nõ ppetuo: & corruptibile,icorruptibili. K

Solo ppria. ¶ Et iõ dic resolute in hac mã duas q̃rit an infinitũ rõne qua infinitũ sit impfectũ distinguẽdo.nam qui qõnem multiplicẽ vt vnã iterrogat,aut male iterrogat aut captiose interrogat.

Duplex est infinitas. Dico q duplex est infinitas,quędã enim est ex materia,& quędã est a forma.licet Aristo.videatur dicere 3° physi.tex.cõ.60.& 65.q mã est infiniti,& forma est cã finitudinis. Vbi aduerte q infinitas in diuisione magnitudinis physice loquẽdo est a mã. & ideo Cõmẽ. inquit in 3° physi.q nãlis cõuenit cum geometra in hac ppõne dicẽte ȝtinuũ est diuisibile in infinitũ,qz diuisibilitas in infinitũ cõpetit magnitudini,sine sit i mã quẽadmodum ȝtingit dũ a physico ȝsideratur,siue abstrahat a mã, sicut accidit dum a geometra speculatur. Sed nõ ȝuenit in hac ppositione q̃ dicit cõtinuũ est augumẽtabile infinitum, qz ire ad augumẽtũ est ire ad formã.& a forma est finitado & terminatio. infinitas igitur cõtingẽs magnitudini permanenti est a mã & attestatur imperfectioni.& finitas est a forma & attestatur perfectioni. L

¶ Quędam aũt est infinitas insequẽs formam,& ista põt dici infinitas actionis in duratione,& talis ȝuenit a forma liberata a mã:& ista arguit perfectionẽ.nam q opatio alicuius formę sit finita in duratione B ȝuenit merito quo est forma in mã cui. vt sic accidit q sit cõstituta in esse per subiectũ.Vñ Cõmẽ.in 2° cęli & mũdi.in cõmẽ.38.cã abscissionis eẽ continuitatis & ęternitatis est mã. Nõ enĩ est dignũ, vt inquit Auic. vt forma q̃ est in mã ppetua sit. vnde Cõmẽ. 12. meta. cõ.41. vult q ęternitas & infinitas motus cęli est a motore tñ.nam in cęlo vt inquit. nulla alia est po⁹ nisi ad quietẽ,& iõ cęli motus de se est potẽs, & aliunde cõsequitur suã necessitatẽ & ppetuitatẽ essendi.vz.ab ipsa intelligẽtia mouẽte q̃ nõ est ȝstituta in esse per suũ subiectũ.

Instantia. ¶ Sed si instes Ari. isto mõ arguere vĩ q linea recta, qz finita est põt recipere additionem, & iõ est impfecta.linea ȝo infinita qz caret fine caret perfectione,ergo omne infinitũ quatenus infinitũ impfectũ est. Et etiã ex B sequi videtur q oi finito quatenus finitum est, potest sibi addito fieri. M

Solutio. ¶ Nisi esset q rõnes ille Phi procedũt fm mathematicã rõnẽ.nã licet Cõmẽ. dixerit in 2° cęli & mũ. cõ.59.q demõstrationes doctrinales nõ sũt inatę poni in scia nãli.& est ẽt doctrina Aristo.in pº posteriorum analyticorum q nõ licet demõstrantem trãscẽdere de gñe in genus.nam vt inquit Cõmẽ.4.cęli.cõ.20.demrõnes nãles debẽt esse ex causis nãlibus.vnde in hoc plerũq taxantur antiqui,& Plato ab Aristo. qz voluerũt reddere causas rerũ sensibiliũ ex reb⁹ & causis mathematicis & intelligibilibus. Tñ aduerte q sunt aliquę cãę quę quodãmodo sũt nãles quodãmõ sũt mathematicę.accidit enĩ causis mathematicis.s. ppinquis in mathesi vt sint causę primę pluriũ rerũ nãliũ,sicut accidit sciẽtys subalternãtibus cũ subalternatis,sicut arithmetica cum musica & geometria cum pspectiua,sicut testatur Cõmẽ. in.8.physi. in cõmẽ.76.& in 3° cęli & mũdi.cõ.6. vnde ẽt in casu nro

Diuus Tho. diuus Tho.in pº cęli super expositione tex.cõ.2. & clari⁹ in lectione 3ª,in expositione tex.cõ. 5. inqt. rñdendo ad obiectionẽ factã ȝ Aristo.qui pbauit duos esse motus simplices,qz solũ due sunt magnitudines simplices cum hoc mediũ sit mathematicã.inquit.Sed dicendũ q sciẽ

tia quę se hȝ ex additione ad aliā vtitur principijs eius,
sicut geometra vtitˀ principijs arithmetice. Magnitudo
A enī sic hȝ p additionē supra numerū. vñ punctus dī esse
vnitas posita, silr corpus nāle addit māȝ sensibilē vltra
magnitudinē mathematicā, ⁊ nō est incōueniens si natu
ralis in suis demonstrationibus vtatˀ principijs mathe
maticoꝝ. nō enī est oino aliud genus, sed quodāmodo
Correctio dicti Tho. sm Comē. sub illo ɔtinetˀ. ❡ Qd dictū diui Thome moderādū
est. nā certū est q scię nāles nō sunt subalternatę mathe
maticis, vt pȝ ex. 6. pmę phię. tex. cō. 2. sunt enī tres scię
speculatiue diuina, nālis, ⁊ mathematica, non subalter
natim posite, sed distincte penes distinctos modos ab
strahēdi ⁊ diffiniēdi, sed dȝ intelligi sicut dixit Auer. in
illis. vbi contingit q cāę ppinquę in mathesi sunt causę
pmę .i. remote respectu eoꝝ q̄ sunt in nāli phia, qꝛ eędeȝ
subiecto sunt lineę nāles ⁊ mathematice, sȝ alia ratione
formali ɔsiderantˀ in nāli phia, ⁊ alia in mathematicis.
ADDITIO * Similiter definitio lineę q est longitudo sine latitudi
ne est sm geometricā imaginationē, sed nō est ita in sen
su. ita dicit Phs ⁊ Com. in primo prioꝝ. tex. cōmē. 24.
❡ Quo ad accidētia igitˀ insequētia magnitudines cōi
cant istę scientię, ⁊ qꝛ talia primo fluūt sm nām a magni
tudine simplici q̄ a magnitudine, vt est in mā. sic enim
entia nālia ⁊ magnitudo nālis se hnt per additionē ad
magnitudinē mathematicā. vnde Cōmē. 3. cęli ⁊ mūdi.
B cō. 6. inquit in fine cōmen. q cā dimīsionis qualitati est
quātitas in eo q quātitas, ⁊ ita mathematicˀ dicit q ma
gnitudo recta est imp̄fecta, qa est aut finita, ⁊ sic recipit
additionē, vel infinita, ⁊ sic caret fine. Figura autē ⁊ ma
gnitudo rotūda est pfecta, qꝛ cōiungit finē suo pncipio.
Non tñ sm nālē considerationē oī finito pōt fieri addi
tio sm rem ipsam, qꝛ res nāles ex hoc sunt finitę qd hnt
formā ⁊ ab ea est terminatio. vnde vt bene notauit Cō
men. in hac ppōne naturalis non cōcordat cum geome
tra q cōtinuū est augmētabile in infinitū, qꝛ ire ad au
gmētū est ire ad formā a qua ē terminatio ⁊ finitudo.
Notabile. ❡ Nec videatˀ tibi mirum hoc, qꝛ multa verificantˀ sm
vnā ɔsiderationē in aliqua scia, quę tñ in alia scia q̄ pce
dit sm aliud genus abstractionis non verificantˀ de eo
dē. nam dū ens diuiditˀ sm dimīsionē demōstratiuā nō
incōuenit vt vna ⁊ eadeȝ res ingrediatˀ duas aut plures
artes, vt colligitˀ de mente Phi 2° phy. tex. cō. 18. ⁊ est ēt
snia Auer. in. 2. phy. in cō. 61. nālis dicit q motui circu
C lari nullus motus pōt esse ɔrīˀ, ⁊ tñ mathematici in mo
tibus circularibˀ imaginarijs factis super eisdeȝ polis ⁊
eodē axe sub oppositis modis ponant ɔrietatē, qꝛ se ipe
diūt: vt expsse dicit Cōmē. in p cęli ⁊ mundi, in com. 32.
ADDITIO * Silr dici pōt q rectū ⁊ rotundū sunt ɔria, vt. d. Arist.
p phy. 41. in figura, lȝ 3° cęli. 75. dicatˀ ɔrium, ⁊ lȝ Com.
dicat q illud est sm famā, ⁊ in p aspectu. ⁊ Them. d. q
illud est ad hoieȝ qꝛ Democritus talia pro ɔrijs accipie
bat. pōt tñ dici q illud est mathematice, lȝ physice, rotū
do nihil sit ɔrium. ❡ Silr mathematici imaginātur cor
pus sphericū motū super plano cōtangere illud in pun
cto, sed nālis negat contactū corpoꝝ fieri in puncto, vt
pȝ p de aīa. tex. cō. 13. ❡ Et silr logicˀ dicit quātitati non
esse ɔrietateȝ. Et tñ naturalis qui dicit motū esse de ɔrio
in ɔriū, ponit in pdicamēto quātitatis esse ɔrietatē, ⁊ ve
rū non cōtradicit vero. sed hoc est sm diuersas rōnes ⁊
abstractiones. ❡ Silr mathematici ısequētes imagina
tionē q̄ est fundamētū suaꝝ ppōnū inquiūt, q vbi datˀ
maius ⁊ minˀ ibi datˀ ęq̄le, ⁊ tñ h nālis dicit non hie ve
ritatē vlr, qa datˀ corpˀ in nā minus luna, ⁊ datˀ corpus
maiˀ, ⁊ tñ nō datˀ ęq̄le. Sic igitˀ in nāli non cuilibet finito
additio fieri pōt nālr loquēdo, nec qdlibet tale imperfe
ctū est. ❡ Ex his igitˀ mō intelligere potuisti qūo infini
D tas in duratione pfectioni attestatˀ ⁊ nō impfectioni, qꝛ
insequitˀ viȝ formę nō viȝ mātę, q̄lis erat ifinitas in magni
Dubium. tudine. ❡ Sȝ est difficultas de finitate ⁊ ifinitate vigoris,
an talia attestentˀ pfectioni aut ipfectiōi, ⁊ vtrū cuilibet
finito vt sic possit fieri additio, ⁊ an qdlibet tale sic fini
tū impfectū sit. Et pęsertiȝ h difficultatē hȝ in intelligē
Solutio. tijs apud Phm. ❡ Et ad h qnq; Auer. conatus est eās
aufugere difficultatē inuēdo in 8° phy. cō. 79. q in tali
bus nō est finitū nec infinitū. finitū enī ⁊ infinitū solū
de corporibus dici psūt. Ratio aūt est qꝛ pmo physi. tex.
Impugnatio cō. 15. rō finiti ⁊ infiniti soli quātitati cōgruit. ❡ Sȝ illa
solo est vna fuga. nam certū est in via Arist. q spēs en
tium sunt inequales in pfectione ⁊ vigore. nā sunt sicut
numeri: vt dicit ex mēte etiā Platonis in. 7. meta. tex. cō.
10. ⁊ sm ipsuȝ. 10. meta. tex. cō. 7. in oī genere est vnū pri
mū qd est metruȝ ⁊ mēsura oīum, quę sunt in illo gñe. ⁊
in 2° pmę phię. tex. cō. 4. vnūqdq; est maxime tale pp
qd alijs inest vniuocatio, silr indiuidua in eadem specie
sm Aristo. sunt ęqualis perfectionis. vnde 3° meta. tex.
cō. 11. in indiuiduis eiusdē specie nō est hoc prius ⁊ illō
E posterius. vnde nō negaret Arist. qn in abstractis sub
stātijs sit inequalitas in perfectione. ⁊ hoc testatˀ ēt Cō
men. 12. meta. cōmen. 44. ⁊ in 3° de aīa. cō. 19. ⁊ in libro
destructio destructionū dispu. 3ª in solone. 18. dub. Im
mo ēt ipse Auer. ab ipsa tādē veritate coactus mutauit
visionē ad illā obiectionē motā in. 8 phy. Et distinguit
finitatē ⁊ infinitateȝ in duratione a finitate ⁊ infinitate
vigoris, vt patet in 3° cap. de suba orbis. ⁊ in 2° cęli in cō
men. 71. expresse testatur in cōsimili dubio q quādo nō
fuerit facta talis distinctio, tunc accidit ista perplexio.
ADDITIO * Si qs aūt sustinendo illā solutionē Auer. in. 8. phy. c.
79. dicat illā esse ex mēte Phi in. 3. phy. t. c. 35. vbi arguit
ɔ antiquos. q nō pōt esse aliqua suba infinita separata
a sensibilibus, qꝛ finitū ⁊ infinitū sunt passiones nume
ri aut magnitudinis, dic q arguit ad hominē qꝛ antiqui
⁊ ipse, vt pȝ in illo tex. loquūtur de infinito, vt est iper
transibile. ❡ Cōcessa igitˀ ista distinctione quicqd asse
rant Phi de altero mēbro. vȝ. de infinito in vigore. dico
q entia finita in vigore q̄ sunt citra primū non psūt reci
pere additionē sm reȝ in ppria natura, qꝛ vnūqdq; ens
emanat a pmo pnˀ sm q est aptū natū emanare ⁊ nō ali
ter. vnde distātię entiū in hoc sunt valde diuersę. vt scri
bit Cōmē. in 2° cęli ⁊ mūdi. in cō. 63. ⁊ id talia sunt perfe
E cta in gñe, sed non sunt pfecta simplr, qꝛ pfectio simplr
nō cōpetit nisi Deo glorioso: sicut dicit Cōmē. 5° meta.
in ca. d pfecto. tale aūt est ens infinitū in vigore quicqd
in hoc senserint Phi nō nobis cure de hoc. ❡ Sic igitur
infinitū in duratiōe nō arguit imperfectionē: nec ppie
loquēdo dicitˀ ex priuatione finis qui est perfectio, sed
potius ex pūatione vltimi. vnde 2° phy. tex. cō. 23. veri
sorie apposuit dicere hūc finē: cuius quidē cā factus est.
vult enim nō oē vltimū esse finē, sed optimū, sed infini
tū in magnitudine dī ex pūatione finis qui est pfectio,
qꝛ tale insequitˀ potētialitatē mātę, ab illa enī pgreditˀ,
vt pȝ. 3. physi. tex. cō. 65. Infinitū ēt in vigore sm theolo
gos ⁊ veritatē nullaȝ potentialitatē insequitˀ, qꝛ est pro
prietas vel modus primę formę qui est deus sublimis.

❡ Grauissimum omnium qd est in medio. ppō. 26ª.

Ropositio ista est Phi in pmo metheoroꝛuȝ. terra enī est graue simplr, qꝛ residet sub omni corpe: vt pȝ. 4. cęli ⁊ mūdi. tex. cō. 26.
Intellectus ppositionis. ❡ Intelligitˀ inter corpora simplicia, sȝ fallit cōparando eaȝ ad corpora mixta,

G qr daẽ aliqđ mixtũ grauius ipsa terra vt plũbuꝫ. Glosa est Auer.in 3° cęli ꝛ mũdi.in cõ.9.vbi inquit, ꝙ simplicia non sunt eiuidẽ naturę ad inuicẽ, nec simplicia cũ cõpositis, sicut nec ipsa cõposita inuicẽ ꝯparata. nã quãtitas minor terrę, grauior est ꝛ plus ponderat aliqua maiori aquę, ꝛ aliqua pars minor plũbi, plus põderat maiori certa terrę, ꝛ aurũ plus põderat plũbo. ita ẽt scribit Auer.in suo tracta.de theriaca. Nam grauitas aquę est grauitas cõparatiua, sed grauitas terrę est grauitas absoluta. ℂ Et siľr grauitas plũbi est alterius nãę a grauitate terrę, qr illa est grauitas ꝯpositi, sed grauitas terrę est grauitas simplicis. plũbũ enĩ ex mixtione acqrit maiorẽ grauitatẽ q̃ sit in ipsa terra, qr hꝫ grauitatẽ terrę ꝛ aq̃. ℂ Vel ex mixtione multa resultãt, q̃ nõ sunt in miscibilibus. vñ theriaca hꝫ multas nobiles opationes q̃s non hñt simplicia.ex quibus cõponiẽ. Auer.ẽt in p̊ cantice. cõmẽ.13.inquit, ꝙ p̃mę qualitates aliter attribuunẽ elemẽtis, ꝛ aliter aialibus ꝛ tempori ꝛ loco. ℂ Sed dices si

Dubium. mixta mouenẽ ab elemẽto dominãte, ꝛ pp̄ ꝙ vnũqđq̃ tale ꝛ illud magis. vĩ igiẽ ꝙ ipsa elementa sunt maioris

H grauitatis q̃ mixta, ꝛ ita plũbũ nõ erit grauı° ipsa terra.

Solo pmo. ℂ Nisi esset ꝙ in mixto residẽte circa mediũ dominãtur quo ad molẽ terra ꝛ aqua: vt testaẽ Aristo. in.4.metheoroꝝ. ꝛ sic ex vtroq̃ fit vna cã totalis, ꝛ ita grauitas

Solo scda. terrę est minor illa quę ẽ in plũbo. ℂ Aut alr grauitas terrę ꝛ simpliciũ dĩ summa intẽsiue, ꝛ qr est p̊n^m grauitatis. In alijs tñ non plus semp grauitat terra cęteris paribus q̃ mixtum. vñ aqua est intensiue frigidior opio, tñ plus infrigidat opiũ q̃ aqua, ꝛ flãma est calidior intẽsiue ferro ignito, nõ tñ plus calefacit. Actio enim insegẽ multitudinẽ formę, q̃ ploris est in plori mã grauissimũ, ergo oiuꝫ est iter simplicia elemẽtũ terrę, qñ dũ est extra locũ suũ mouẽ ad cõcauũ aquę, non fm ꝙ est finis aquę, sed inquantũ est mediũ totius. naꝫ nisi ita esset sequereẽ ꝙ in quacũq̃ distantia esset aqua, terra moueretur ad aquã, sicut ferrũ ad magnetẽ, qđ tñ nõ videmus, vt scribit Cõmẽ.4.physi.cõ.42.Ratio aũt est, qr supficies concaua aquę nõ est locus formalis terrę absolute cõsiderata, sed vt cõcernit talẽ ꝛ tantã distantiã a cęlo ꝛ a polis mundi. vnde si aqua esset in loco in quo est aer, terra nõ posset locari sub cõcaua supficie eı°, nec partes terrę mouerenẽ ad totũ: vt dicit in siľi Aristo.in.4.cęli ꝛ mundi in tex.cõ.22.ꝙ si terra esset sub luna, partes nõ mouerenẽ ad totũ. nã si partes terrę mouerenẽ ad totã

I terrã nõ mouerenẽ ad totũ rõne q̃ totũ, sed rõne loci in quo totũ est locatũ nãľr. nã idẽ est locus cõseruatiuus totius ꝛ ptis. ℂ Et aduerte ꝙ Cõmẽ.4.cęli ꝛ mũdi.com. 22.dicit ꝙ Aristo.vocauit vltimã supficiem aquę, quę est locus terrę mediũ mũdi ꝛ concauũ lunę qđ est locus naturalis ignis appellauit illud vltimũ siue extremum. nam tex.habet extremũ ꝛ mediũ. vbi habes ꝙ concauũ aquę ꝛ medium mundi sunt idem subiecto, ꝛ non differunt nisi ratione. nam tale non locat terraꝫ rationeꝫ qua concauuꝫ, sed ratione qua est medium totius: ꝛ per hoc multas argutias euitabis de loco terrę.

ppō.27ª. ℂ Elementum est ex quo fit aliquid, vt in existente indiuisibile fm spẽm, in aliam spẽm.

Aduerte ꝙ ista descriptio poniẽ ab Arist.5.meta.t.cõ.4. ℂ Extat ẽt alia descriptio elemẽti posita ab eodeꝫ.7.meta.tex.com.vlt. vbi dĩ. elemẽtũ est in qđ diuidiẽ inexistẽs vt in materiaꝫ: vtputa syllabę, vt qđ. B.ꝛ.A. ℂ Extat ẽt alia descriptio elemẽti posita ab Arist.in 3° cęli in tex.com.31. vbi scribit. sit itaq̃ elementum, illud corpoꝝ in qđ alia corpora diuiduntur, qđ inest potentia aut actu. hoc enim vtro modo, adhuc ambiguuꝫ est. K

ℂ Aduerte igiẽ ꝙ vbi est multiplicitas, ibi est cõfusio apud intellectũ: vt scribit Phs in p̊ cęli ꝛ mundi.tex. cõ. 110. Scias igiẽ ꝙ elemẽta rerũ existentiũ in actu, quędã sunt in actu, ꝛ quędã sunt in potẽtia: vt scribit Cõmẽ.in 12.meta.com.20. illa elemẽta dicũtur in actu quę dissoluto cõposito remanẽt in actu, sicut dissoluto mixto dicũtur remanere quatuor corpora simplicia fm Auicẽ.ꝛ Auer. vnde mixtioni nõ opponiẽ corruptio, sꝫ dissolutio, vt dicit Cõmẽ.in.2.de genera.ꝛ corruptio. in cõmẽ. 48.mixtio enĩ nõ est gñatio, sꝫ est miscibiliũ alteratoruꝫ vnio, vt scribiẽ in fine primi de gñatione ꝛ corrup. Elemẽta aũt in po° dicuntur illa quę corrupto cõposito nõ remanẽt actu abinuicẽ separata, sed sic se habẽt sicut sunt elemẽta ex quib° cõponũtur corpora simplicia. vꝫ. prima mã ꝛ forma, qr in talibus forma corrũpiẽ ꝛ materia induit aliã formã, vnde Cõmẽ.in 3° cęli cõmẽ.31.inquit. qđ elemẽtũ ęquiuoce dĩ de elementis corpoꝝ simpliciũ q̃ nõ sunt corpora, vt prima materia ꝛ forma simplex, ꝛ de elemẽtis q̃ sunt corpora q̃ sunt elemẽta mixtorum corpoꝝ. ℂ Nota ẽt ꝙ vt scribit Cõmẽ.5.meta.cõmẽ.4.elm̃tũ, principiũ, ꝛ causa differũt, qr elemẽtũ solũ dĩ de causis intrinsecis ꝛ dignius dĩ de materia, p̊n^m aũt de causis extrinsecis, cã aũt est minoris ambitus q̃ principiũ: qr ois cã est prin^m, non aũt omne principiũ est cã, qa prin^m ẽt dĩ de priuatione quę est principiũ transmutationis, ꝛ ẽt diciẽ de quatuor causis, elemẽtũ autẽ. ideo fm Auer. digniori modo dĩ de materia, qa elementum diffiniẽ per esse id ex quo fit aliquid: famosior aũt ex significationibus est: vt testaẽ Cõmẽ.5.meta.cõ.29.est qñ dĩ de cã materiali: vnde etiã materia.2.phy.tex.com.31. isto mõ describiẽ. vꝫ. materia ẽ id ex quo fit aliqđ inexistente, ꝛ aduerte ꝙ materia prima, sicut est p̊ª in via cõpositionis, ita est vltima in via resolutionis, ideo definitio illa data.5.meta.tex.cõ.4. pręcipue verificaẽ de pria materia in via cõpositionis, qr est id ex quo fit aliquid vt in existente ꝛ cętera, sed qr in via resolutionis forma corrũpitur ꝛ mã remanet, tũc diffinitio elementi posita. 7.met.tex.com. vlti. quę dicit. elemẽtuꝫ est in qđ diuidiẽ in existẽs vt in materiã, nõ enim isto modo cõpositũ in via resolutionis diuidiẽ in formã, vt in principiũ in existẽs, qr in resolutione forma corrũpiẽ ꝛ mã remanet, sꝫ sub alia forma, vnde alio ꝛ alio mõ diffinitur elementũ fm qđ diuersimode apprehẽdiẽ ab intellectu vel in via resolutionis, vel in via cõpositionis sicut in simili due danẽ diffinitiones de ꝯtinuo, vna est illa quę daẽ in prędicamẽtis, ꝯtinuũ est cuius partes copulanẽ ad vnũ terminũ: ꝛ ista est cõsiderando ꝯtinuũ in via cõpositionis, ꝛ talis diffinitio est dialectica, qr daẽ per formã, vnitas enim cõtinui est quasi forma totius: nam.5.meta.tex.cõ. 19.substãtia cuiuslibet qđ semel, vt sex semel sex: vnitas enĩ attestatur formę, qr forma est esse vnũ esse. Alia autẽ diffinitio daẽ de cõtinuo in via resoľonis ꝛ datur per mãm, ꝛ ideo est nãlis qr p̊ de aĩa. tex. com.16. physicus diffinit per mãꝫ ꝛ dialecticus per formã, ꝛ poniẽ p̊ cęli ꝛ mũdi.tex.cõ.2.cõtinuũ est qđ est diuisibile in semper diuisibilia: nam talis diffinitio daẽ per partes quę. 2. phy. tex.cõ.31.reducunẽ ad mãꝫ. ꝛ Com.7.meta.cõ.33. inqt. prioritas partiũ ad totũ est prioritas materię ad formã. ℂ Tertia aũt diffinitio elemẽti est respectu elm̃torꝫ q̃ sunt corpora, ꝛ illa daẽ ab Aristo.3° cęli ꝛ mundi.tex.cõmẽ.31. vbi dĩ. sit itaq̃ elm̃tũ illud corpoꝝ in qđ alia corpora diuidunẽ, qđ inest po° aut actu. h̄ enĩ vtro modo, adhuc

Elementa in actu duplicia

L

Diffa est inter pn^m causas ꝛ elmtũ.

M

Due diffinitiones ꝯtinui.

A

Celũ põt dici elementum.

adhuc ambiguũ est. ¶ Et aduerte q̃ cęlum põt dici elementũ isto modo, q̃r ĩ non ingrediatur formaliter cõpositionẽ corporis mixti, tñ est de partibus quę sunt de integritate vniuersi: vnde Aristo. in p° tertij de cęlo ⁊ mũdo nuncupat ipsum primũ elñtũ, est enim p̃cipalissima pars quę est de integritate vniuersi. ¶ Et aduerte q̃ elementa quę sunt in mixto quãq; a Phis dicunt esse in potẽtia pro quãto non sunt in esse libero in p̃prijs locis, sꝫ sunt in esse ligato, vnde appetũt ire ad sua loca, vt patet 2° cęli ⁊ mũdi. tex. cõ. 37. vbi Com. scribit q̃ elñta p̃p ꝯrietatẽ quã hñt inuicẽ in mixto trãsmutant inuicẽ, ⁊ q̃a nõ sunt i suis locis appetũt separationẽ ⁊ reuerti ad sua loca.

Elñta dicunt esse in potentia in mixto.

¶ Et ex illo loco p3 error Thome de garbo in sũma sua ⁊ multoꝝ medicoꝝ asserẽtiũ q̃ si humidũ substantificũ ęque perfectũ reparari posset assidue qḋ tunc vita hoĩs posset perpetuari, peccat q̃dem, sicut vides rõ per fallaciam ꝯñtis, q̃r essent adhuc alię causę suę corruptionis: nam elemẽta sunt in mixto violẽter ⁊ appetitu nãli appetũt cõtinue seꝑationẽ ⁊ reuerti ad sua loca nãlia modo nullũ violẽtũ perpetuũ ex 2° cęli. tex. com. 18. ⁊ nullus appetitus nãlis est ociosus in natura: q̃r Deus ⁊ nã nihil frustra faciũt, ⁊ ideo sub illa rõne dicunt esse in po°, q̃r sunt ligata. Tum ẽt q̃r sunt refracta aut in q̃litatibus tñ: vt tenuit Auic. aut in q̃litatibus ⁊ substãtijs vt tenuit Cõmẽ. 3° cęli. cõ. 37. non tñ conuertitur ista, q̃ lꝫ oẽ elñtũ sit in po° in re, cuius est elñtũ q̃ oẽ qḋ est in potẽtia in aliquo sit elementũ illius: est enim locus ꝯñtis, q̃r vlis affirmatiua ex p̃mo prioꝝ non ꝯuertit in terminis sed in partẽ, est enim instãtia vltra hoc, nam fex est in potẽtia in oleo ⁊ vino, non tñ dicimus q̃ est elemẽtũ eoꝝ glosa est Auer. in 2° colliget ca. p̊.

Cõtra Tho. de Garbo in sua summa ⁊ multos medicos.

B

¶ Et aduerte ẽt q̃ talia elñta quę sunt in mixtis dicunt hr̃e figuras accidẽtaliter, sed corpora cęlestia habẽt figurã essentialiter: vt scribit Cõmẽ p̊ cęli cõ. 22. ⁊ reddit cãm q̃r esse elemẽtoꝝ est vicinũ p̃mę materię ⁊ est cã occulta sicut videt. ¶ Sꝫ aduerte q̃ semꝑ in his caducis potẽtialitates imperfectiones ⁊ defectus a mã trahunt originẽ, ⁊ q̃r ipsa de se est informis ⁊ infigurata, ideo cuꝫ p̃mę formę q̃ in mã recipiunt sint formę elñiales: vt testat Cõmẽ. in 3. cęli com. 67. ⁊ 12. meta. cõ. 11. ideo ꝯhunt istas imperfectiones qḋ sunt de se infigurata, ⁊ sunt p̃p potẽtialitatẽ acquisitã a p° mã p̃p vicinitatẽ in potẽtia ad oẽs figurã, ⁊ ideo nullã de se habẽt figurã, sed figurant ad figuras cõtinentis, vnde si acq̃rũt figurã rotũdaꝫ est: vt scribit Cõmẽ. in 2. cęli. com. 24. q̃r sunt in rotũdo, ⁊ q̃r vacuũ nõ est. Quia aũt cęlũ est: vt scribit Cõmẽ. in lib° de suba orbis. ca. 2. mã aĩalũ cęlestiũ ⁊ est ꝑfectior modoꝝ materię, q̃r in eo nõ est potẽtia ad esse, sed ad vbi tñ: ⁊ quia motus intelligẽtię est motus aię. vꝫ. circularis, ideo cęlũ sortitũ necessario est figurã sphericam ex necessitate finis: intelligentia enim est illa quę cõstituit ip̃m in dispositionibus necessarijs sicut est in corpore hoĩs facto p̃p finem.

C

Difficultas.

¶ Sed est difficultas cur si elemẽta de se nullã figuraꝫ hñt, tñ cõiter appellant corpora rectaꝝ dimẽsionũ ⁊ dicunt moueri motu recto, ⁊ vnde h̃ sit deriuatũ.

Solutio.

¶ Nisi esset q̃ Arist. p̊ cęli. tex. cõ. 5. per mathematicam rationẽ ostẽdit duos esse motus simplices, q̃r duę sunt figurę simplices ⁊ magnitudines simplices. vꝫ. recta ⁊ circularis, ⁊ q̃r prima figura ex simplicibus est circularis, ⁊ prima figura simplex debet primo corpori simplici: tale aũt cęluꝫ relinq̃tur qḋ alia figura recta debeat cęteris corporibus simplicibus: vnde Cõmẽ. in 2. cęli ⁊ mundi cõ. 22. declarans hoc inquit. p̃positio autẽ dicẽs q̃ p̊ma figura debet primo corpori est manifesta cũ posuimus qḋ prius sm̃ substantiã est prius, ⁊ dꝫ esse prius sm̃ accidentia essentialia p̃pria. s. accidentibus eius qḋ est posterius sicut est prius per substãtiã corporis, ⁊ cum posuimus q̃ figura est accidẽs qḋ sequit ad substantiã corporis: necesse est vt figura cęli sit p̃or alijs figuris, q̃m figura cęli non est in eo accidẽtaliter sicut in elementis in quibus intendebat receptio multarũ figurarũ cum esse elemẽtoꝝ sit propinquius ad esse materię q̃ ad esse formę, corpus autẽ cęleste ꝯ contrario, q̃m suum esse est vicinũ formis.

D

¶ Cognouerũt etiã naturales, hoc ex motu, nam mixta quę mouent ad motum elemẽti dñantis determinant sibi ad motũ rectum magis figurã rectam vt ignis flãma quę determinat sibi figuram pyramidalem, ⁊ quia mouẽtur a medio ⁊ ad medium qui sunt motus recti, moueri enim circa medium est motus corporis circularis. ¶ Et aduerte q̃ ẽ alia etiaꝫ diuersitas inter cęlũ ⁊ talia elemẽta, nam quanto elemẽta magis inuicem congregãtur seu ad maiorẽ spissitudinẽ reducũtur, tanto minus luminosa sunt ⁊ minoris actiuitatis, vñ terra est fex elemẽtorũ ⁊ est opaca ⁊ paruę actiuitatis, sꝫ in corporibus cęlestibus, secus est q̃r quanto ibi fuerit maior cõgregatio, tanto ibi est maior luminositas ⁊ maior actiuitas, vnde stella quę est densior pars sui orbis. 2. cęli. tex. cõmen. 41. ⁊ 2. cap̃. de substantia orbis magis lucet ⁊ magis actiua est, alias autẽ differentias require in libris de cęlo ⁊ mũdo. ⁊ in libro de substãtia orbis, nos enim multum a proposito diuertimus non sine cã, quia multos vidimus in his valde errare.

E

¶ Principia rerũ sensibilium sunt sensibilia. p̃põ. 38°.

PRopositio ista est Aristo. 3. cęli ⁊ mũdi. t. cõ. 61. ⁊ glosat per Auer. ibidẽ de principijs p̃pinquis, non autẽ hꝫ veritatẽ. vt inquit. p̃positio de p̃ncipijs remotis, q̃r principia remota rerũ sensibiliũ non sunt sensibilia vt prima forma ⁊ prima materia.

Glo. Auer.

¶ Quidã autẽ illũ locũ ꝑscrutantes dixerũt istã p̊mã formã eẽ formaꝫ corporeitatis de p̃dicamẽto substãtię q̃ est coęterna primę materię, ⁊ ista est p̊a de principijs gñationis in genere causę formalis.

Cõtra ponẽtes formã corporeitatis.

¶ Sꝫ ista opinio est purus error, naꝫ Auer. in p̊ physice auscultationis. cõ. 63. reprehẽdit Auicẽ. ponẽtẽ hõ corporeitatẽ subalẽ: sed expsse vult q̃ corporeitas coęterna mãę sit accidẽs, ⁊ in libro de suba orbis. vbi declarauit q̃ nã materię substantiat per posse; ita q̃ potẽtia est dña substãtialis materię vult q̃ prima forma quę in materia p̊mitus recipit est trina dimẽsio.

F

Euasio.

¶ Nec valet sicut aliqui dicunt q̃ Auicẽ. posuit illam tanq̃ specificã, ⁊ Cõmẽ. posuit eam tanq̃ genericã, ⁊ in hoc asserũt esse dñã inter Auic. ⁊ Auer. cũ hoc tñ sit purum mẽdaciũ, imo oppositũ reperit de mẽte Auic. in p̊ sue sufficientię. ⁊ in 2° sue meta. q̃r posuit illã esse formã ꝯfusam ⁊ gñalẽ, ⁊ Linconiẽsis ⁊ Alber. qui imitati sunt Auic. in h̃ isto mõ ponũt eã.

Impugnatio

¶ Pręterea. Argumẽta q̃ facit Auer. in p̊ ca. de suba orb. ęque bene p̃cedũt si ista forma ponat specifica esse, siue ponatur generica, immo maiora inconueniẽtia sunt si ponat generica sm̃ qḋ seq̃tur ex verbis ei° qḋ ostẽdit. inq̃t eniꝫ vñ putauit Auicẽ. q̃ dispõ triũ dimẽsionũ existẽtiũ in mã simplr̃. s. nõ terminataꝝ est dispõ dimẽsionũ terminataꝝ in ea, quapropter dixit necesse est primã formã existere in prima mã anteq̃ dimẽsiones existãt in ea. ¶ Ex quo accidũt ei impossibilia, quoꝝ vnũ est formã non diuidi ad diuisionẽ subiecti, quapp̃ nõ recipiet diuisionẽ ⁊ ipsaꝫ esse ęternã non diuisibilẽ per diuisionẽ sui subiecti, ⁊ ipsaꝫ non habere contrarium succedens sibi in eodem subiecto q̃ si

ita esset tunc materia nō reciperet aliam formam pręter
G istam sibi primā. Manifestū est autē ꝙ si forma ista sm̄
ipsum etiā recipit in materia prius natura q̄ trina dimē-
sio qō ipsa remanet indiuisibilis, qꝛ sm̄ ipsum extensio
quę est in formis est per subiectū extēsum merito dimē-
sionū. Maius aūt incōueniens est ponere aliquā formā
genericā substantialē esse indiuisibilē ꝛ ęternaꝫ ꝛ remo-
tam a ꝯrietate quā aliquaꝫ formā specificam testat̄ hoc
experimētum, qꝛ quanto aliqua forma est magis eleua-
ta a materia ꝛ magis elongata a potētialitate, tanto ma-
gis recedit a ꝯrietate ꝛ diuisibilitate, ꝛ accedit ad vnita-
tem ꝛ actualitatē, vnde formę elementales ꝓpter maxi-
mam propinquitatē ad materiā sunt imꝑfectissime, ꝛ sic
ascēdendo per ordinē ad mineralia ꝛ a mineralibus ad
plantas, ꝛ a plātis in aialib⁹ in quibus etiā sunt gradus,
nam aialia imꝑfecta ita se habēt ꝙ partes eorum decise
viuunt: habēt enim animā vnam in actu ꝛ plures in po
tētia, sicut in plantis, sicut testatur Aristo. in 2° de aia. in
tex. cōmē. 20. ꝛ vl'r ita est in his quę gręci zoofita appel
lant. i. ancipitis naturę inter plantas ꝛ animalia. Illa aūt
quę sunt perfecta hoc non patiūtur, quia partes illorū
decise non viuūt: vnde quidā ex magnis tenuerunt ani-
H mas animaliū perfectoꝝ esse indiuisibiles. Et ita pꝫ qō
longe incōuenientius est dicere dari aliquā formā sub-
stantialē generalē cōsistere in indiuisibili quā specialē,
ꝓpter genus magis assimilari materię ꝛ dr̄iaꝫ formę te-
ste Porphyrio in cap. de differētia. ¶ Amplius autem
magis incōueniens ꝓpter eandē causam aliquā formaꝫ
generalē esse remotā a ꝯrietate quā formā specificā: vn-
de forma ꝛ cōplexio humana sm̄ oēs sapientes est ma-
gis remota a ꝯrietate, ꝛ magis appropiquat naturę cęli
in quo nulla prorsus est ꝯtrarietas: vt testant̄ etiā medi-
ci, ꝛ Auicē. in prima Fen primi in doctrina p̄ma. cap. de
cōplexionibus. ꝛ Aristo. 2. de aia in trac. de olfatu, ꝛ est
in tex. cō. 94. ¶ Ampli⁹. quō naturalis resolueret vsqꝫ
ad primā materiā si hꝫ formā corporeitatis sibi coęter-
nam: nam nulla via pōt cognosci cōpositio ex materia
ꝛ forma, nisi per trāsmutationē substātialē: vt inquit Cō-
men. p̊ physi. cōmen. vlti. ꝛ p̊ physico. com̄. 51. inquit. alte
ratio ꝯriorū inuicē coegit omnes credere qō omnia cor
pora sunt ꝯposita non simplicia, ꝛ qō in eis sunt aliqua
plura vno ꝛ maxime prima corpora. s. quatuor elemen-
ta. In talibus autēꝫ sicut ipse testatur. 4. physi. com̄. 71. ꝛ
I 8. physi. com̄. 30. ꝛ 4. cęli. 22. non est nisi prima materia
ꝛ forma elemēti, ꝛ ideo non diuidūtur in partem per se
motam ꝛ mouentē, ꝛ ꝓpter hoc si in vacuo ponerentur
non possent moueri. ꝛ 12. meta. cōmē. 14. expresse hꝫ ꝙ
materia non hꝫ aliquā formam cōmunē: ꝛ ideo dicit qō
nō est genus. ꝛ dixit Alex. scripsisse demōstratiue mate
riā nō esse genus. ¶ Amplius aūt quō Aristo. solus vi
dit naturā p̄mę materię: ꝛ Plato fuit ꝓpinquus sed non
perfecte attingit, qꝛ non distinxit inter ipsaꝫ ꝛ priuatio-
nem: vt dicit̄ p̊ physi. tex. com̄. 79. Manifestū est enīꝫ ꝙ
antiqui posuerunt vnū ꝑncipiū corporale omniū, ꝛ mul
ti fuerunt qui illud non specificauerunt aliqua forma ꝛ
cōtrarietate, sed dixerunt illud esse separabile, quorum
opinionē expresse dānat Aristo. in p̄n⁹. 2. de generatio.
ꝛ corruptio. in tex. com̄. 2. ꝛ 3. vbi inquit. sed facientes q̄-
dēꝫ vnā materiā extra ꝑdicta, hanc aūt separabilē ꝛ cor
poream peccant: impossibile enim sine ꝯrietate esse cor-
pus hoc sensibile, aut enim leue, aut graue, aut calidum,
aut frigidū, necesse esse infinitū hoc qō quidā dicūt esse
ꝑncipiū: patet aūt qō pro tanto illud infinitū asserebāt:
vt bene notauit Egidius Roma. ibi quia posuerūt illud
non habere formaꝫ aliquam specialem sed generalem.

¶ Amplius error istius opinionis deprehenditur ex
his quę Aristo. docuit p̄mo de generatio. ꝛ corrup. vbi K
docuit generationē eē trāsmutationē totius in totū nul-
lo sensibili remanente vt subiecto: manifestū est autē si
materia informata corporeitate substantiali sibi coęter
na cum impossibile sit reperire corpus sine cōtrarietate
in mixtis generabilibus remaneret, igit̄ in corruptione
simpliciū aliqō sensibile subiectū: hoc autē falsuꝫ est, vt
inquit Arist. ꝛ etiā Cōmen. in 3° cęli com̄. 31. inquit, qō
in talibus forma corrūpitur ꝛ materia induit aliam for
mam ꝛ imorari cōtra istos amplius in hoc est suꝑfluuꝫ.
¶ Dicamus igit̄ ꝙ per primā formā Auer. non intel- Vera interpre-
lexit formaꝫ aliquā naturalē ꝛ a naturali considerabilē, tatio.
sed intellexit Deū gloriosum: naꝫ. 12. meta. cōmē. 5. ꝛ 6.
prima forma, primus motor, ꝛ primus finis, sunt idem
subiecto. sed differunt sm̄ modū ꝛ alias declaraui in cō
tradictionibus Auer. qualiter in vnoquoqꝫ genere cau-
sę est status, vt ꝓbatur in. 2. p̄mę ph̄ię, ꝛ est deuenire ad
p̄mū in quolibet genere, ꝛ dixi ꝙ lꝫ naturalis cōsiderat
oēs causas, non tn̄ ꝯsiderat oia p̄ma causaꝝ genere, sed
tn̄ duo. vꝫ. primā materiā ꝛ primū mouens. diuinus au
tem cōsiderat duo reliqua. vꝫ. primū finem ꝛ primā for-
mam: vnde 7° meta. inquit. cōmē. 5. assignando differen L
tiā inter inquisitionē quam facit naturalis de principijs
substantię sensibilis, ꝛ inter inquisitionē quā facit diui-
nus. Et ista qō differt ab illa quę est in scientia naturali,
quoniā ista qō inducit ad sciendū primā formā omniuꝫ
entiuꝫ ꝛ vltimū finē, ꝛ prima quęstio quā incepit in sciē
tia naturali inducit ad sciendū primā materiā ꝛ formas
naturales ꝛ primū motorē, vbi loquit̄ in plurali nume-
ro de formis ꝛ nō dicit ad primā formā. ¶ Et mirū est
de istis qui prędicant se esse doctiores Auer. ꝛ Aristo.
quō adhuc non habēt terminos in via istoruꝫ videant
quęso Aristo hoc aperta voce asserentē in fine primi li
bri de physica auscultatione. vbi sic scribit. de principio
quidē sm̄ speciē vtrum vnum aut plura, aut quot, aut q̄
sunt per certitudineꝫ primę ph̄ię opus est determinare:
ergo in illud tēpus apponatur. De physicis aūt ꝛ corru-
ptibilibus speciebus in posterius demōstrādis dicem⁹.
Nā qꝛ in p̊ physi. inuestigās principia generationis sen-
sibiliū substantiaꝝ iam determinauerat de prima mate
ria posset quispiā opinari qō ordo requirit vt de prima
forma pertractet, ꝛ ipse dicit istam considerationē perti
nere ad diuinū, sed naturalis solū habꝫ determinare de M
physicis ꝛ corruptibilib⁹ speciebus, ꝛ hoc erat qō dixit
Auer. in pręfata authoritate, ꝛ etiā in eodē p̄mo phy. cō
mē. 69. in calce cōmenti. inquit. qō entia habēt aliud p̄n-
cipiū a subiecto ꝛ est forma, sed primū principiū in hoc
genere non potuit sciri in hac scientia, sicut primū subie
ctū, vbi pꝫ ꝙ primū in genere causę formalis nō potest
sciri in scientia naturali, qō verū non esset si p̄ma forma
esset corporeitas substātialis: ꝛ ista est opinio eius in 3°
meta. in com̄. 3. ꝛ 12. meta. com̄. 5. ꝛ 6. ꝛ fuit opinio etiam
Alexandri vt scribit ibi Cōmēta. ¶ Sed hic est ardua Optima diffi-
difficultas ꝓp qd nālis sicut cōsiderat de prima mā, ita cultas.
ēt non ꝯsiderat de prima forma, ꝛ sicut cōsiderat de pri
mo motore, cur nō cōsiderat de primo fine. ¶ Et qō au
get difficultatē est, qꝛ si ista sunt eadē subiecto, ꝛ scientia
3° de aia. tex. cōmē. 38. secatur quēadmodū ꝛ res, conside
rās, igit̄ de primo mouēte videt̄ posse cōsiderare de pri
ma forma ꝛ de primo fine ꝛ ęcōtra. ꝛ tanto magis auget̄
difficultas, qꝛ tūc opinio Auic. stabit in suo robore dū
dixit primū Ph̄m posse demōstrare primū principium
esse, qꝛ dicet qō nō demōstrat ipsuꝫ esse inquantū est pri
mus motor, sed altiori modo. vꝫ. inquantū est p̄ma for-
ma ꝛ

ma ꝛ pmus finis: ꝛ ita ruunt rōnes Auer. ꝯtra ipsum pͦ phy.cō.vlti. ꝛ.12.meta.com.5. ꝛ a talibus dubijs (per vitam meā) nō nisi solers ingeniū euadere potest.

A Solutio, ¶ Ad pmū tn̄ vr̄ rndere Cōmē.in.7.pmę phię.cōmē.9. ꝛ inqt. » qd illa ex quibus peruenit ad cognitionē essentię rerum » ignorate sunt actiones earum ꝓprie, ꝛ actio materię est trāsmutatio, vult dicere ꝙ nālis hꝫ mediū ad deueniendum ad notitiā pmę materię, ꝛ tale medium est trāsmutatio substātialis. Non autē naturalis hꝫ mediū ad inuestigandū pmam formaꝫ omniū entium.

Replica, ¶ Sed replicabis sicut ex trāsmutatione cōi inuēta in generabilibꝰ naturalis demōstrat esse pmę materię, qa transmutatio est actio materię, vt ipse dicit: pariformiter ex operatione quę est actio formarū poterit naturalis demōstrare esse primę formę.

Solutio, ¶ Ad hoc ipse rndet ꝙ est ratio diuersitatis. Nam formę naturales non cōueniūt in vna actione ꝓpria, sicut generabilia cōueniunt in trāsmutatione ꝓpter naturā materię in eis inuentā. Naꝫ diuersaꝝ formarū diuersę sunt opationes, vnde pma materia participat a gn̄abilibus ꝛ corruptibilibus ꝛ est intrinseca ꝑ cōpositionis eoꝝ. Nō sic autē pma forma quę liberata

B est ab oī materia ꝛ ab omni potentia ꝛ cōpositione ꝛ cōponibilitate cū istis. Et iō ex opationibus formarū sensibiliū non potuit declarari pmā formaꝫ esse. Et subdit ꝙ illud qd fuit declaratū de illis: s.in nāli pħia fuit: qd actiones formaꝝ perueniūt ad actionē primę formę

Formę nāles dupl'r cōsiderari pñt, quę nō est in mā ꝛ est primus motor. ¶ Pro quo debes scire ꝙ formę nāles dupl'r cōsiderari pñt. vno mō vt naturales sunt. vꝫ. vt sunt termini motus, ꝛ vt sic ex actionibꝰ ipsaꝝ peruenit nālis ad cognitionē primę formę q̄ non est in mā sub rōne qua est pmus motor, nō sub rōne qua est pma forma: nam in.8.physi. ostēdit qd oēm motū nouū pcessit motus, ꝛ qd in mouētibꝰ ꝛ motis est deuenire ad vnū motū ex se sempiternuꝫ qd mouetur a motore qui nō est corpus nec virtus in corpore, ex B qd mouet sempiterno tpe: vt pꝫ tex. cō.78. ꝛ.79. ꝛ ita nālis ex cognitione formaꝝ ex suis actionibꝰ quę depēdent a pmo motu agnoscit primū motorē. ¶ Alio mō formę nāles pñt cōsiderari inquantū sunt subę: ꝛ isto mō cōsiderant in scia diuina: ꝛ ex ista ꝯsideratione diuinus ascēdit ad cognitionē pmę formę ꝛ pmi finis sicut dicit ibi.

Dubitatio ꝛ notabilis difficultas. ¶ Sed tūc est magna difficultas qūo ex ista ꝯsideratione cognoscit pͣ forma ꝛ primus finis: nā ipse non declarauit hoc nec aliqs alter expsse dicit aliqd de B.

Solutio. C ¶ Dicamus igit vt inqt Auer.in 3ͦ disputatione ꝯ Algaȥelē in libro destructio destructionū. in solone.18. dubij. qd est sensibiliū plures gradus hꝫ, quoꝝ vilior ē in mā: nobilior ꝟo illo est eē qd hñt i humano intellectu: ꝛ nobilior isto est eē qd hñt in separatis intelligētijs: deinde in dictis sepatis intelligētijs dictę formę gradus hñt adinuicē differētes, fm ꝙ differūt illę intelligētię adinuicē: ꝛ ꝑ ꝯñs nobilissimū esse qd hñt formę, est esse qd hñt in pͣ intelligentia q̄ est purissima forma liberata ab oī poͣ ꝛ impfectione, q̄ est forma formaꝝ. Et pma ꝛ cōis oium vt dicit Cōmē.12.meta.com.44.

Obiectio. ¶ Sed dices tūc fm istā declarationeꝫ pōt forma dici exēplar primę formę aut ideę eius existētis in intellectu pmę formę, ꝛ ita redit opinio ponētiū ideas in mente diuina, cū tn̄ declaratū sit in.12.pmę phię qd diuinus itellectus solū vnuꝫ intelligit. vꝫ. suaꝫ essentiā, vt pꝫ.12.meta.tex.cō.51.

Solutio, ¶ Ad B rndet ꝙ q̄libet forma inquantū est participatio pmę formę i certo ꝛ determinato gradu actualitatis ꝛ perfectionis, qꝛ spēs entiū sunt sicut numeri, pōt isto mō dici exēplar, nō aūt sicut ponētes ideas. Vnde lucidissimus

Themistius, Themi.in.2.physicę auscultationis sup expositione tex. 28. forma apud Arist. dī nōnunq̄ exēplar, non eo mō » quo hi qui ideas separatas posuere spēs quasdaꝫ nullo » māę inexu subsidētes, sed ꝑpea qꝛ diffinita pscripta quę » est eoꝝ oiuꝫ forma, q̄ a nā ꝓueniunt/hois/equi/bouis/fici/oleę/platani. Et hoc ēt asseuerat Cōmē.12.meta.cō.18. vbi dicit ꝙ hę sunt ideę quas cōminiscit Plato. Et ꝑp hoc antiqui ēt Peripatetici nūcupāt formā lumē seu radiū inquantū participatio est pmi luminis. sic igit intelligis mō qūo diuinus ex forma considerata vt suba ꝛ vt ens ascēdit ad cognitionē pmę formę, qꝛ talis forma nobilissimo mō ꝯtinet in pͣ forma, cuius ista est participatio ꝛ exēplar inquantū participat de perfectione primę, ꝓut est capax.

D

Qūo deuenimus in cognitione pmi finis, ¶ Sed qūo ascendit ad cognitioneꝫ pmi finis videamus. Debes scire ꝙ Deus sublimis est optimū oiuꝫ, ꝛ sic hꝫ rōnē finis, ꝛ mouet oia in rōne amati ꝛ desiderati, ꝛ oia entia hñt appetitū nālem in participando bonitatē pmi, fm qd pñt. Et qa appetitus nālis in entibus non pōt frustrari: quādoqdē Deus ꝛ natura nihil frustra faciūt. pͦ celi ꝛ mūdi.tex.cō.32. iō oia participant bonitatē fm qd pñt, intantū qd ēt pͣ mā appetendo formā sic participat de bonitate. vt dī pͦ phy.tex. cō.81. existēte quodam diuino ꝛ optimo: ista aūt est rō finis optimū esse. Nā.2.physi.tex.cō.31. Qd aūt est cuius cā potissimū est ꝛ finis alioꝝ voluit eē: bonū aūt est qd oī appetūt pͦ ethico. vñ.12.pmę phię tex. com.36. demōstrat qd mouet sicut appetibile ꝛ intelligibile, ꝛ ꝑ ꝯñs in ratione amati ꝛ desiderati, ꝛ ista est motio finis.

E ¶ Ex entibus igit ꝛ formis vt sunt subę ꝛ entia ꝑticipātia bonitatē ꝑ uenit intell's in scia diuina ad cognitionē sūmi boni qd nālr mouet oia vt amatū ꝛ desideratū: nā oē ens ꝑ participationē hꝫ reduci ad ens ꝑ essentiā.

Sūma dictorum, ¶ Sic igit colligēdo fragmēta ne pereāt, nālis bene inquātū nālis cognoscit pmā māꝫ, qꝛ hꝫ ꝓpriū mediū, ꝑ qd demonstratione signi pōt demōstrare ipsaꝫ esse: tale aūt est trāsmutatio subalis, qꝛ ista est actio ꝓpria māę vt subiecti sicut motus est actus mobilis.8.meta com.11. ¶ Silr pōt demōstrare pͫ motorē esse, qꝛ mediū ꝓpriū ad illud est motꝰ, ꝛ nullū aliud efficatiā hꝫ ad vere demōstrādū eē abstractoꝝ, vt inqt Cōmē.pͦ phy.cō.vlt. ꝛ.12.meta.com.5. vñ Auicē. peccauit peccato manifesto qui dixit pmū Phm demōstrare primū pnͫ esse, qꝛ certior illoꝝ sermonum non pertrāsit ordinē sermonum ꝓbabiliū: vt declarauit Cōmē.in dispu.4ͦ in libro destructionū. in solone gnti dubij. primā autē formā ꝛ primū finem nālis non cognoscit, qꝛ non hꝫ mediū ad illa, ꝛ diuinꝰ est qui de illis loquitur.

F ¶ Sed aiaduerte vt inquit Cōmē. 12.meta.in cō.5. ꝛ.6. ꝙ diuinus postq̄ accepit pro cōstāti a nāli abstractas subās esse, tunc declarat ꝙ mouēs ęternā subaꝫ est suba ꝛ est forma ꝛ finis: nā scia diuina est vltima via seu ordine doctrinę, lꝫ sit prima via naturę ꝛ ꝑfectionis. 6.meta.com.3. ꝛ.7.meta.com.29. Et qūo declaret iam vidisti modū quē pauci intelligūt. ¶ Et ita pꝫ solo ad obiectiones, qꝛ lꝫ pmus motor pͣ forma ꝛ pmus finis sunt eadē subo, sunt tn̄ tria in rōne, vt dicit Cōmē.12.meta. com.6. mō qn̄ ens diuidit fm diuisionē demōstratiuaꝫ nō incōuenit vt vna nā ingrediat diuersas artes, vt scribit ꝑ Auer.in 2ͦ phy.cō.71.

Intellus veraꝑpositionis Aristo. ¶ Propositio ēt Phi 3ͦ de aia.tex.cōmen.38. scientia secatur quēadmodū ꝛ res intelligit quo ad diuisionē quę fit ꝑ potentiā ꝛ actū, ꝛ ista est intentio Phi ibi vt intuenti patet, vnde illa ꝓpositio solet allegari extra ꝓpositū ex illo loco sicut in quā pluribus alijs euenit: dicit enim textus. secatur igitur scietia » ꝛ sensus in res quę quidē potentia est in ea q̄ sunt poten » tia, quę ꝟo actu in ea quę sunt actu. vnde Cōmen. ibi in cōmen. inquit res enim quarum differentię sunt eędem »

ipse sunt eędem in illo modo sm quē hñt easdē differē
G tias:intellectus igit̄ est intellectū,ꝛ sensus est sensatum:
bene autē volo ꝙ distincte scientię sunt de distinctis re-
bus formalr̄ cōsideratis,sed non de distinctis sm subie
ctū,qꝛ 2° phy.tex.cō.18.de eisdē negotiat̄ magnitudini-
bus nālis ꝛ mathematicus,sed tñ sm diuersas rationes
Obiectio. formales. ❡ Sed est replica,nam 2° phy si.tex.cōmē.26.
mā ꝛ forma dicunt̄ relatiue,ꝛ cōsiderās vnum correla-
tiuūȝ dȝ cōsiderare de reliquo,vt ibi dī:cum igitur ꝑma
materia dicat̄ correlatiue ad primā formā considerans
de prima materia dȝ considerare de prima forma: simi-
liter 2° cap.de suba orbis. finis significat agēa significa-
tione necessaria.igit̄ considerās de primo fine dȝ consi-
Solutio. derare de primo mouēte. ❡ Et ad hęc dici pōt ꝙ lȝ ma
teria ꝛ forma vt a nāli considerant̄ in relatione cōsistāt
quadā vt alīs demōstraui.non tñ sm esse primū relatiua
sunt:ꝛ ideo mā vt a naturali considerat̄ habet habitudi
nem ad formas naturales,ꝛ ideo naturalis cōsiderat pri
mam materiā ꝛ formas naturales,vt dicit Cōmē.in cō-
Replī.diffi-cilis. mē.9.7.meta.ꝛ Phs ꝑmo phy.ꝛ.vlt. ❡ Qḋ si replicetur
ꝙ prima materia etiā relatiue dicit̄ ad primā formā qḋ
extrahi potest,ex dictis Arist.ꝛ Cōmen.9.primę phię.
tex.cōmē.2.vbi diffinit potentiā actiuaȝ per passiuam,ꝛ
H ecōtra Auer.ibi in cōmen.2.inquit. in diffinitione enīȝ
omnis potentię passiue accipit̄ potētia primę materię:
ꝛ similr̄ in diffinitione omnis potētię actiuę accipit̄ dif
finitio actionis primę formę quę est diffinitio ꝑmę for-
mę quę est absoluta a materia.ꝛ ita adhuc sicut vides re
manet eadē difficultas,qꝛ prima materia non solū dici-
tur relatiue ad formas naturales:imo etiā dicit̄ relatiue
ad primā formā,ꝛ tunc rō Aristo.si valet in 2° phy si.ꝙ
cōsiderās de materia dȝ cōsiderare de forma qꝛ relatiue
materia dī ad formas nāles,pariformiter cū prima ma-
teria dicat̄ relatiue ad primā formā dȝ nālis cōsiderare
de prima forma,qꝛ cōsiderans vnū correlatiuoꝝ dȝ cō-
Solutio. siderare ꝛ reliquū. ❡ Dicimus nos ꝙ materia relatiue
dicit̄ ad formas naturales,ꝛ ēt ad primā formā vt bene
demonstrat ratio:tamē aduerte ꝙ alia est relatio primę
materię ad formas naturales sm rationē saltē,ꝛ alia ad
primā formā,qꝛ ꝑmus respectus est vt subiecti ꝛ vt po-
tētię ad actū.Scḋs aūt est respectus moti ad motorē. Et
ideo semper verū est ꝙ cōsiderans vnuȝ relatiuū dȝ cō
siderare ꝛ reliquū:verū est sub illa rōne qua sunt corre-
latiua:sic enim cōsiderans de sensu cōsiderat de oī sensi
I bili,ꝛ cōsiderans de intellectu cōsiderat de omni intelli
gibili: vt dicit Aristo.in ꝑncipio libri de partibus ani-
maliū.ꝑma igitur materia vt subiectuȝ ꝛ vt potentia re-
spicit formas nāles,ꝛ sic cōsiderat formas inquātū sunt
perfectiones ꝛ actus perficiētes materiā, vnde quęlibet
forma quantūcūqȝ perfecta describit̄ isto modo : vt di-
cit̄ esse actus suę materię:dicit̄ enim in diffinitione ani-
mę,ꝙ anima est actus corporis organici physici poten
tia vitā habētis,sed ꝑma materia vt potentia passiua re-
fertur ad primā formā vt est potētia actiua,ꝛ sic forma-
liter dī ꝑmus motor : ꝛ sic naturalis ēt cōsiderat vtrūqȝ
sicut diximus:vnde Cōmē.12.meta.cōmē.18.inqt. oēs
formę sunt in potētia in prima materia,ꝛ sunt in actu in
" ꝑmo motore,ꝛ ibidē cōmen.24.inquit.forma ꝑmi mo-
" uentis est quodāmodo oēs formę:materia igit̄ ꝑma vt
a nāli cōsiderat̄ dī relatiue ad formas nāles inquantuȝ
nāles sunt,ꝛ iō de vtrisqȝ cōsiderat:tñ vt a nāli conside-
rat̄ dī relatiue ad id qḋ est prima forma,nō tñ vt sic, sȝ
inquantū est ꝑmus motor ꝛ potētia actiua,qa lȝ ista sint
vna res numero,sunt tñ plura sm rōnes formales. Silr̄
patet qḋ finis vt terminat motum pertinet ad illum qui
ꝯsiderat agens per motū.sed finis vltimus cognoscitur
K altiori medio ꝙ̄ sit via motus,sicut diximꝰ. Et ita mihi
videt̄ in tanta difficultate dicere,ꝛ si alij melius possunt
dicere dent laudem ꝛ gloriam Deo.

❡ Oportet principia semper manere. ꝓpō.29ª.

Cribitur ista ꝓpositio in ꝑ phy
sice auscultationis. tex.
cō.50. Intelligit̄ tñ isto mō sic glosat eā
Cōmē. vȝ.ꝙ ꝑnª non debēt eē trāsmu- Glo.Auer.
tabilia ꝛ gnābilia ex alijs. Nam sicut pȝ
pōderanti ad hunc sensuȝ vadit intētio
Phi ibi:vult enīȝ ibi ostēdere qḋ ne dū ꝑncipia nō sunt
infinita,imo etiā qḋ nec quęcūqȝ ꝯria sunt ꝑncipia. Naȝ
ꝯrioꝝ quędā sunt ꝑma ꝛ quędā posteriora:quę autē po-
steriora sunt nō pñt esse ꝑncipia , qa facta sunt ex ꝑmis.
De rōne aūt ꝑncipioꝝ est qḋ semper permaneant : hoc
est dictu vt permaneāt in rōne ꝑmi:nam 5° meta.tex.cō.
ꝑmi. De ratione ꝑncipij est ꝑmū esse. ꝛ ꝑmo posterioꝝ
idem dico ꝑmū ꝛ ꝑncipiū:vnde loqtur ibi textus de al-
bo,ꝛ nigro,ꝛ dulci,ꝛ amaro,q̄ sunt extrema ꝯria ex qbꝰ
media generātur. Manifestū est autē ꝙ sicut seminat in
L pręmissis sic debet colligere in cōclusione:si igitur intē-
dit ꝓbare qḋ non omnia cōtraria sunt ꝑncipia,quia ꝑn-
cipia oportet manere,sed cōtraria posteriora non ꝑma-
nent,qa fiunt ex alijs,ideo non sunt ꝑncipia.Si per per-
manentiā Phs intellexisset permanentiā sempiternā sm
genus vel sm speciē:patet qḋ cōtraria etiam posteriora
illo modo semper permanent stante ęternitate mundi,
oportet igitur per permanētiaȝ , vt intelligat id qḋ dixi-
mus. ❡ Ex quo patet qḋ non ꝓpter istam authoritateȝ
oportet ponere aliquā formā coęternam in ꝑma mate-
ria,nec aliquaȝ ꝑuationē,sicut quidā conati sunt dicere.
Nam materia non hȝ aliquā formam nec aliquā priua-
tionē sibi ꝓpriam, sed est in potētia indifferenter se ha-
bēs ad quālibet formā ꝛ ad quālibet ꝑuationē:materia
enīȝ non est quid,nec quale,nec quantū,nec aliquid eo-
rum quibus ens est determinatū,sed vt inquit Cōmen.
ibidem.7.meta.tex.cōmen.8. materia est in potentia ad
omnia decem ꝑdicamenta ꝛ ad omnes priuationes eo-
rū ꝛ in sui substantia nullā habet,neqȝ formam,nec for
mę priuationē,sicut etiā superius ostēdimus ꝯtra fingē-
tes corpus de ꝑdicamento substantię coęternum in pri-
M ma materia. ❡ Et aduerte ꝙ vt dicit̄ ꝑmo phy si. prin-
cipia generationis sunt tria materia,forma,ꝛ priuatio,
ꝛ hoc intellige vniuersaliter respectu cuiuslibet genera-
tionis, siue sit generatio simpliciter quēadmoduȝ est in
substātijs , siue sit generatio sm quid,sicut est generatio
in accidētibus.Nam Aristo.ibi tex.cōmē.57. proponit
se inuestigaturū ꝑncipia generationis in cōmuni vbi lu
cidissimus Themistius ꝛ Auer. in cōmento exponunt
per generationē in cōmuni tam illaȝ quę est in substan-
tia ꝙ̄ illā quę est in accidētibus:ꝛ aduerte ꝙ est differen
tia magna inter causas gñationis,ꝛ inter principia gene
rationis.Naȝ causę reales generationis sunt duę tm̄.vȝ. Dīa inter causas ꝛ ꝑnª generationis.
materia,ꝛ agens seu motor. Sed ꝑncipia gñationis sunt
tria materia,forma,ꝛ priuatio,in plus enim est ꝑncipiū
ꝙ̄ causa: vt dicitur.5.meta.tex.cōmē.ꝑ.Naȝ omnis causa
ꝑncipiuȝ,non omne autē ꝑncipiuȝ causa.Nam priuatio
principiuȝ est , sed nō causa. ❡ Vnde scire debes ꝙ for
ma etiā dicit̄ generationis ꝑncipiū ꝓprie loquendo,nō
tamē causa vt ostendā ꝑmū ꝓbatur,qa generatio vt est
qdā motus seu mutatio requirit terminos duos opposi
tos,ꝛ reqrit subiectū,qa trāsmutatio est actus transmu-
tabilis inquantū trāsmutabile:tale autē materia est,ter-
mini

mini aũt sunt priuatio ꝛ forma, q̄a generatio est trãsmu
tatio de nõ esse ad esse: pro quanto igĩ generatio in sui
A intellectu ex istis tribus intrinsece ꝯponitur sicut ꝛ mo
tus, qui teste Auer. 5° phy. cõmẽ. 3. ex istis tribus in sua
substãtia cõponiĩ. vz. subiecto ꝛ termino a quo, ꝛ termi
no ad quẽ, nõ loquẽdo de causis extrinsecis, sicut ẽ mo
tor ꝛ tps. sic forma erit gñationis principiũ. ℂ Scdm di
ctũ ostẽditur φ forma non est generationis cã, qꝛ cã est
ad cuius esse sequiĩ aliud, modo ad esse formę in mate
ria cessat generatio. p̊mo eniꝫ de gñatione ꝛ corrup. tex.
com. 55. habitibus p̄ntibus in materia nondũ generatur
aliqd sed iaꝫ est. ℂ Et hoc confirmaĩ pulchra authori
tate Phi ꝛ Cõmẽta. in 2° de genera. ꝛ corrup. in tex. cõ
mẽ. 52. qd dicentes cãm generationis materialẽ rectius
dicũt, cum dant cãm transmutationis inquantũ est trãs
mutationis principiũ. Alij aũt non dant principiũ con
ueniẽs trãsmutationis. Forma enim cum inueniĩ quie
scit trãsmutatio, quõ igiĩ pôt esse causa trãsmutationis,
vnde in esse reali istę due sunt vere causę gñationis. vz.
materia ꝛ motor vt potes colligere ex 2° phy. tex. com.
72. ꝛ p̊mo de generatio. tex. com. 14. vnde. 8. physi. sup
hoc fundamẽto Aristo. ꝛ Cõmẽ. arguunt φ si mobile
semper fuit ꝛ motor semper fuit: quare igiĩ motus non
B fuit semper: patet autẽ φ si alia causa esset realiter neces
saria ad causandũ motum quã mobile ꝛ motor, qd tunc
argumentũ eoꝝ procederet ab insufficienti. Forma aũt
ꝛ finis non sunt causę reales respectu gñationis loquen
do de fine generationis nisi metaphorice, vt fateĩ Ari
sto. in p̊mo de genera. ꝛ corrup. tex. com. 55. sic igiĩ intel
ligis quõ principia cuiuslibet generationis opꝫ semper
permanere. Et quõ p̊ncipia cuiuslibet generationis sũt
tria/materia/forma/ꝛ priuatio, qꝛ in intellectu cuiuslibꝫ
gñationis cadunt termini ꝛ subiectum, ꝛ cum hoc causę
reales cuiuslibet generationis sunt materia ꝛ agens seu
motor: ꝛ ita volo intelligi dicta mea quantũ ad hoc, sup
his quę dixi dum essem iunior in concordantijs Auer.
in p̊mo de generatione ꝛ corrup. super cõmen. 14. ꝛ in
2° de generatione in cõmẽ. 52. vbi occulte tetigi istaꝫ so
lutionẽ vbi dixi, quicquid sit de principijs generationis
in esse rõnis: duę tamẽ sunt causę in esse reali. nunc autẽ
declarando mentẽ meaꝫ, dico secus est de principijs ge
nerationis loqui, secus de causis. p̊ncipia tria sunt. cau
C sę vero duę qꝛ sumo causaꝫ ad cuius esse sequiĩ aliud, nõ
autẽ sumo causam metaphorice causantẽ. Pro hoc vide
tex. cõ. 24. 12. meta. ℂ Et aduerte ẽt φ proposita ppositio
q̄ dicit qd principia opꝫ manere, qꝛ nõ fiunt ex alijs
nec ex alterutris ꝛ quęcũq; fiunt/fiũt ex eis, vt diciĩ pri
mo physi. tex. cõmẽ. 42. intelligiĩ in genere causę mate
rialis ꝛ intrinsece: ꝛ per hoc tolluĩ instantia de intelligẽ
tijs quę sunt principia extrinseca ꝛ remota sicut diximꝰ
respectu sensibiliũ generabiliũ ꝛ corruptibiliũ: p̊ncipia
aũt quę inuestigãtur de generatione in cõi rerũ natura
liũ in physicis sunt principia intrinseca existentia in re:
vt pꝫ p̊mo phy. tex. cõ. 6. ꝛ. 7. ꝛ. 57. intelligentię autẽ sunt
principia entiũ sensibiliũ non inquantũ sensibilia sunt,
sed inquantũ entia ꝛ inquantũ substãtię sunt in gñe cau
sę efficientis ꝛ finalis. vt dicit Cõmen. 12. meta. com. 36.
ꝛ etiã formalis quoquo mõ sicut rex diciĩ forma serui.
Dubium. 12. meta. cõmen. 37. ℂ Sed dices tunc igitur forma nõ
esset principiũ, q̄a fit ex mã, ꝛ de rõne principioꝝ est qd
Solutio. non fiant ex alterutris. ℂ Rñdeĩ negãdo assumptũ, qꝛ
forma non fit, sed cõpositũ ex mã ꝛ forma per se fit, vt
diciĩ. 7. meta. tex. cõ. 26. ꝛ Cõmẽta. ibi dicit notabiliter in
cõmẽ. agens nõ facit in alio aliud, sed ex alio aliud: non
enim facit in mã formã, sed facit ex materia formatuꝫ. ꝛ

12. meta. com. 18. inqt. Imaginatio super creationes for D
marum fecit existimare ideas esse ꝛ datorẽ formarum.
ꝛ. 7. meta. com. 31. consimilẽ sententiã habet, vnde Ari
sto. in hoc p̊cipue aduersatur Platoni qd non fit per se
forma nec materia sed sinolon. i. simul totum. i. compo
situ, actus eniꝫ ꝛ generationes sunt suppositorum.

ℂ Eadem sunt principia omnium prędica mentorum. pp̃o. 30°.

PRopositio ista scribiĩ. 12. p̊mę phię vbi fuit longe
ventilata a tex. cõ. 19. vsq; ad tex. cõ. 27.
ℂ Et tandẽ intelligiĩ φ sunt eadẽ ꝓpor Intellectus ppõnis.
tione, in oi eniꝫ p̊dicamento est aliquid
simile materię, ꝛ aliquid simile formę, ꝛ
aliquid simile priuationi. ℂ Silr etiã veritatẽ hꝫ de pn
cipijs remotis fallit de proximis: glosa est Auer. ibidẽ
com. 22. Naꝫ p̊ncipia proxima vniuscuiusq; p̊dicamẽti
sunt diuersa a principijs ꝓximis alterius, nã teste The
mistio. coordinationes decẽ prędicamẽtoꝝ sunt imper
mixte: sunt enim vt inquit Porphyrius decẽ genera ge Cap. de spẽ.
neralissima tanq̃ decẽ rerũ prima principia, tñ p̊ncipia
remota omniũ sunt eadẽ, qꝛ p̊ncipia substãtię sunt prin
cipia omniũ alioꝝ: vt dicit ẽt Cõmen. in p̊ physi. cõ. 36. E
ℂ Aduerte tñ φ si quęraĩ in quo genere causę p̊ncipia
substãtię sunt causę principioꝝ alioꝝ p̊dicamentoꝝ: di
cendũ puto in genere causę materialis: substantia enim
vt dicit Cõmẽ. 4. meta. com. 2. est cã accidentiũ nõ fm
agens neq; fm finẽ, sed qꝛ est subiectũ eoꝝ ꝛ cõstituunĩ
per illã: ꝛ hoc vĩ velle ẽt Phs p̊mo physi. tex. cõ. 80. vbi
inqt. qd subiecta quidẽ materia cũ forma cã est omniuꝫ
eoꝝ quę fiunt sicut mater: patet aũt φ vlr loquiĩ de om
nibus gñans: mater autẽ cõcurrit tanq̃ mã in gñatione
prolis: vt est snĩa Phi in libro de gñatione aialiuꝫ p̊mo:
vñ mã ꝛ forma appellanĩ p̊ncipia mãlia generatoꝝ, qꝛ
sunt in existẽtia generatis, vnde ꝓprie elemẽta dicunĩ: ele
mentũ enim ꝓprie dĩ de causis intrinsecis existẽtibꝰ in
re: vt dicit Cõmẽ. p̊ physi. com. p̊. lꝫ ab antiquis minus
vsitate loquentibus dicanĩ principia, sicut testaĩ Phs p̊
physi. tex. com. 48. inquit eniꝫ. oẽs enim elemẽta ꝛ ab ip
sis vocata p̊ncipia ꝛ quãuis sine rõne ponẽtes, tñ cõtra
ria dicunt tanq̃ ab ipsa veritate coacti. ꝛ ibidem tex. cõ.
57. epilogans inquit. ex prędictis patere elemẽta nõ esse
vnuꝫ, vbi Cõmẽ. per elñta exponit principia existentia F
in re, ꝛ idem dicit primo physi. com. 6. ꝛ. 7.

ℂ Color/ꝛ sapor/ꝛ odor sunt passiones mixti corporis. pp̃o. 31°.

VUlgata satis est ꝓpositio. Tñ sic
intelligiĩ φ tales qualita
tes scdm cũ causenĩ ex actione primarũ
sunt ꝓpriũ mixti qꝛ cõpetũt soli mixto,
sicut hoi esse medicum, nõ tñ oi mixto
hęc insunt, sunt nãq; mixta q̄ colore ca
rẽt ꝛ sunt mixta q̄ carẽt sapore ꝛ q̄ odore. Nã organũ vi
sus q̊cũq; ponaĩ eẽ/vel pupilla/vel humor crystallinꝰ,
vel nerui obtici colore caret, opꝫ eniꝫ organũ visus ab
scolor esse: vt pꝫ. 2. de aia. tex. com. 71. Et ibi dĩ φ susce
ptiuũ oiuꝫ coloꝝ dꝫ esse abscolor, ꝛ receptiuum soni dꝫ
esse absonũ: ꝛ ibidẽ cõmẽ. 118. inquit Cõmẽ. ꝛ intelligo
φ sensus tactus impoĩe est vt careat simplr calido/ꝛ fri
gido, ꝛ sicco/ꝛ humido: sicut fuit in visu colore, ꝛ in au
ditu carere sono: ꝛ ideo isti sensus cõprehẽdũt sua sensi
bilia fm totũ: sensus aũt tacꝰ solũ extrema cõprehẽdit,
ꝛ idẽ dicit in cõmẽ. sequenti ibidẽ. ꝛ in 3° de aia com. 66.
ℂ Amplius medicoꝝ sententia datur vrina sine colore:

vt testatur Auicē. in 2ª Fen primi/doctri.3ª, ꝛ est illa q̄ G est tenuis translucēs, ꝛ translucētia pro certo nō est nisi omnium coloꝝ priuatio: ꝛ est in prōptu rō, qꝛ color fm Ari.in libro de sensu ꝛ sensato est extremitas perspicui terminati, modo nullū trāslucēs est terminatū, ꝛ tn̄ tale est mixtū, datur ergo mixtū sine omni colore. Et idez di cendū puto de sapore ꝛ odore ꝛ sono. Vnde Cōmē.2.ď aīa.cōmē.31.inquit. ꝙ sunt aīalia quędā quę nutriuntur ex rebus carētibus sapore, vt spōgię maris q̄ nutriūt ex radicibus. Manifestū est autē ꝙ nutrimētum est corpus mixtū, simplex enim ꝛ purū elemētum vere nutrire non potest: ex eisdē eniz nutriūtur mixta ex quibus cōstant: vt dicit Phs in 2º de gñatione ꝛ corru.tex.cōm.50 Naz vt ingt.quę vno solo videnť nutriri vt aqua plātę mul tis nutriunť, mixta est enim aquę terra, ideo rustici ten tant miscentes irrigare. ¶ Amplius Auer. 5º colliget. ca.27.ingt.nō est necesse vt oē mixtū saporē habeat, vt est demōstratū in nāli phia. Si q̄s aūt ꝯ pdicta de colo re instare voluerit authoritate Phi i libro de sensu ꝛ sen sato. vbi inquit.oīa corpora colore participant, sciat ibi colorē summi cōiter pro qualibet q̄litate visibili in quo sensu nos nō loqmur: sed sermo noster verus est de co lore ꝓprie dicto qui est extremitas perspicui terminati.

ppō.32ª. H ¶ Causę contrarię sunt ꝯriorum effectuum.

PRopositio vulgata nimis ꝛ est Ari.in.4.metheo. in tex.cō.40.intelligit aūt per senā idē p se nō erit eidē cā ꝯrij, vt ipsemet Aristo.testať ibidē in tex. cōm.35.per accňs aūt non incōueniť ꝙ cā eadē faciat contrarios effectus, sꝫ vnus erit per se, reliquus aūt erit per accňs. Nam caliditas per se calefacit, sed per accňs infrigidat, sic enim eadez erit cā ꝯrioꝝ. vt dicit Aristo. in 2º physice auscultationis.tex.cō.30. Et daē exēpluz de nauta qui sui pñtia est cā salutis nauis, ꝛ sui absentia est causa submersionis: manifestū est aūt q̄ꝺ absentia nautę nō est cā per se submersionis nauis, qꝛ effectus per se posi tiuus reqrit aliquā cām per se positiuā: talis aūt cā sunt venti. ¶ Silr eadē cā sub ꝯrijs dispōnibus existēs est cā ꝯrioꝝ, sed nō eodē modo ꝓp illud Arist.in 2º de genera.ꝛ corru.t.c.56.idem aūt ꝛ silr se habens semp aptuz natū est facere idem: sic nā per absentiā ꝛ pñtiā est cā cōtrarioꝝ, sic.d.in simili ꝑ phy.t.c.68. sufficiens est alteruz cōtrarioꝝ facere absentia ꝛ pñtia mutationem, qꝛ forma sui pñtia est cā generationis sui, absentia ꝟo est causa corruptionis.

ADDITIO.

I ¶ Similiter etiā locuz hꝫ in eadē natura, ꝛ in his quę sunt eiusdē rōnis, qꝛ stat q̄ꝺ a causis contrarijs pueniat vnus ꝛ idē effectus in his quę sunt diuersaꝝ rationū ꝛ naturaꝝ, nam cōiungi sine motu suo fini ꝯpetit terrę in istis inferioribus ex sui impfectione: ꝛ h̄ quidē cōpetit abstractis substātijs ex sui nobilitate ꝛ pfectione snīa est Phi ꝛ Cōmen.in.2.cęli ꝛ mundi in tex. cōmē.66. vbi ponunt entia esse in quatuor ordinibus ꝛ primus ꝛ quartus ordo est illoꝝ entiū quę coniūguntur suo fini sine motu ꝛ opatiōe ex causis ꝯrijs, vt notat ibi Cōmen. q̄ꝺ nota qꝛ si bene cōsiderabis in fili multa inuenies. ¶ Similiter aduerte ꝙ lꝫ causę per se contrarię sint ꝯrioꝝ effectuū pductiuę, tn̄ non est necessariū vt ab illis vniformiter se habētibus pueniant: naz Aui. ingt. in 2ª Fen primi/doctri.2ª.cap.3.de naturis tēpoꝝ.quęlibet caliditas exiccat, sꝫ nō quęlibet frigiditas humectat ꝛ in eodē loco dicit cōuersio ad infrigidāduz est leuis ꝛ cōuersio ad humectandū nō est tam facilis, vn̄ facilius est calefactū ifrigidare q̄ꝫ exiccatū humectare. Et silr facilius est repletū inanire q̄ꝫ inanitū replere ꝛ facilius est pinguez macrū facere q̄ꝫ macrū efficere pinguē. ¶ Silr K causę ꝯrię sunt ꝯrioꝝ effectuū vera est ꝓpositio de causis imediatis ꝛ pximis, fallit in causis mediatis ꝛ remotis vnde indigestio est cā tenuitatis ꝛ grossitiei in vrina, vt dicūt medici, qꝛ est cā remota ꝛ cōis. ¶ Amplius autem motus cęli ꝛ lumē sunt causa omnium quę sunt hic: nam.8.physi.motus cęli est tanq̄ꝫ vita omniū natura cōstantiuz. de lumine ꝛ motu simul. vide in.2. cęli in cōm. 42. ꝛ in.2.cap.de substantia orbis.

¶ Principia sunt tanq̄ꝫ locus ianuę in domo quę nullus ignorat. ppō.33ª.

PRopositio ista in ꝓpria forma elicitur ex 2º primę phię p Auer.in cōm.p̄. vbi etiā tex.aperte dicit, in foribus enim quis delinquit. ¶ Animaduerte ꝙ alia sunt pn̄ª cognitionis, alia autē sunt principia, cognitionis ꝛ eē sicut colligit ex mēte Cōmē.in ꝑ physi.cōmē.8. ꝓpositio igiť locuz hꝫ de principijs cognitionis, sicut sunt maxime seu dignitates ꝛ cōes animi cōceptiones. *(Alia sūt pnª cognitionis: alia cognitionis ꝛ esse.)* L ¶ Aduerte tn̄ ꝙ hmōi dignitates sunt in triplici drīa, quędā enim sunt cōissime sicut de quolibet dē esse vel non esse, ꝛ non ꝯtingit idē simul esse ꝛ nō esse, ꝛ dicūtur a Themistio ꝑ posterioꝝ. cap.5. vage, qꝛ oibus scientijs sunt cōes: aliquę ꝟo sunt cōmunes pluribus scientijs, sed nō omnibus sicut in mathematicis q̄ sunt de quantitate est ista, omne totū est maius sua parte: ꝛ si ab ęqualib⁹ ęq̄lia demas quę remanēt sunt ęqualia: tales enim sunt cōmunes geometrię quę est de quātitate cōtinua, ꝛ arithmeticę quę est de quātitate discreta: quędam ꝟo sunt vni scientię ꝓprię, sicut motum esse ꝛ sicut diffinitio naturę in scientia nāli. *(Dignitates 3ª.)* ¶ Aduerte etiaz ꝙ vt ingt diuinus Boetius in libro de hebdomadibus. cōmunis animi cōceptio est enūtiatio quaz quisq̄ꝫ ꝓbat auditā ꝛ harū duplex est modus est nāq̄ꝫ vna ita cōis vt omniū sit hominū veluti si hanc ꝓponas si ab ęqualib⁹ ęqualia demas quę remanēt sunt ęqualia alia est doctorū tn̄, vt quę incorporea sunt in loco non esse: talis eniz non nisi a sapientibus cōceditur, nam.4.physi. in prinº habeť ꝙ antiqui asserebāt q̄ꝺ omnia entia sunt in loco, qꝛ nō entia nusq̄ꝫ sunt. *(Boetius.)* M ¶ Proposita igiť ꝓpositio locū hꝫ de principijs cōmunissimis, nam principia aliqua in aliqua scia ꝑ ꝓpria quę nō sunt tante euidentię, q̄ꝛ q̄ꝫ indigent aliqua suadela, naz aliqua principia alicuius scię specialis inductione innotescūt, aliqua ꝟo ꝯsuetudine, aliqua ꝟo sensu, aliqua ꝟo p alias vias, vt scribit Ari. pmo ethico.ca.10. vbi Auer.per consuetudinē exponit experimētū, ꝛ per alias vias exponit interpretationez sermonū exponentiū ꝛ viaz diuisionis, ꝛ quę similanť illi sicut est via exēpli, sicut est syllogismus hypotheticus p nām, sicut est cōis hominū cōsensus: recte enim dubitauit Plato vtrū a principijs vel ad principia via sit, vt dicit Ari.ꝑ ethico. cap.5. nō eniz oia principia sciaꝝ eodē via innotescunt, quędā eniz experimēto sicut sunt principia scientiarū naturaliū, ꝛ sicut sunt principia artiū vt sunt pnª medicinę, nam Aristo.6.ethico.inquit.ꝙ iuuenes quidē ꝛ geometre ꝛ mathematici fiunt ꝛ sapiētes in hmōi sciētijs, at prudētes fieri nō pñt: causa aūt hui⁹ est, q̄ꝺ in singularibus prudētia fit per ea quę p experientiā nobis inotescūt: iuuenis aūt nō est expertus, lōgitudo enī tēporis experientiaz facit: nam ꝛ de illo quis dubitabit, quare fit q̄ꝺ puer mathematicus quidē fieri pōt, sapiēs aūt vel physicus nō pōt: hęc Arist. vbi supra cap.9. vbi

(Nō oīa pnª diuersis modis inotescūt.)

(ADDITIO Et talia fert⁹ denotant passiones q̄ꝫ dignitates: vt notat Joan. grā.in pº posterio.)

clare

clare colligit̃ scię mathematicę p̃n^a nõ inotescere expe- A rimẽto, scię aũt nãlis p̃n^a indigere exp̃imẽto: vñ Ari. in p̃mo de gñõne ꝛ corruptiõe in tex. cõ. 7. adducẽdo cãm erroris Platonis in nãlib^9. ingt. cã aũt q̃re min^9 possunt ꝯfessa videre in experiẽtia est. ideo quicunq; magis studuerũt nãlib^9 magis p̃nt supponere talia p̃n^a qb^9 possunt multa cõplicare, q aũt ex multis s̃mõib^9 eoꝝ q existũt indocti sunt ꝛ ad pauca respiciẽtes facilius enunciant: ꝛ

Alber. mag. Alber. cognomẽto magn^9 in 7° p̃^c p̃hię. trac. p̃. ca. 6. assignãs cãm q̃re in mathematicis p̄cedim^9 a notiorib^9 naturę ꝛ nobis aliter quã in alijs sciẽtijs ingt ħ euenire, q2 illa nõ ab experiẽtijs sumãt gñõnẽ. lʒ de ħ Diuus Tho. aliter sentiat de quo mõ nolo log. in scientijs ẽt factiuis clarũ est sicut est medicina qũo p̃n^a ei^9 experimẽto sunt p maiori sui p̃te cognita: vñ Arist. in p̄hemio p̃^c p̃hię. ingt. experiẽtia fecit artẽ, sed inexperiẽtia casuʒ. ℂ Possumus ẽt dicere q p̃n^a aliq̃rũ sciarũ nota fiũt cõsuetudine nõ exponẽdo ꝯsuetudinẽ p experimẽto sed p ꝯsuetudine vera qua ꝯsueuimus aliqd agere, ꝛ ħ locũ hʒ de p̃ncipijs sciarũ actiuaꝝ sicut sunt, p maiori p̃te p̃n^a legũ ꝛ sciarũ legaliũ: vñ de istis logr̃ Ari. in. 2. p̃^c p̃hię. tex. c.

B 14. vbi hʒ. quãtã aũt vim habeat ꝯsuetudo leges ostẽdũt in qb^9 fabularia ꝛ puerilia magis q̃dem valẽt cognitiõe de eis p̄p ꝯsuetudinẽ. ℂ Sũt ẽt q̃dã p̃n^a ꝛ p̄põnes immediate cognite p sensuʒ: vñ Them. p̃ poster. ca. 5. ingt. sunt nõ nulle p̄põnes immediate q̃ ex sensilib^9 nectunt̃: nã tunicã eẽ cãdidã p̄põ imediata est: silr̃ Auer. in p̃ cęli ꝛ mũdi. in cõ. 15. ingt. p̄põnes aliq̃ sunt qb^9 nullus sensus, neq; rõ ꝯdicit, ꝛ iste sunt de qb^9 dixit Albumaçar q nõ inducũt ad p̃mę certitudinis ordinẽ: tales aũt sunt s̃m ipsum p̄põnes de ineẽ simplr̃, vt ois coruus est niger, ꝛ ois nix est alba, ꝛ dĩia est iter istas ꝛ p̄põnes necĩas, vt ingt ipse in p̃ prioꝝ in digressiõe vltimo in mixtiõe cõtingẽtis ꝛ in eẽ, q2 in talib^9 põt cogitari oppositũ in futuro tp̃e, sed in necessarijs nequaq; hoc euenire potest.

Additio. ℂ * Aduerte ẽt vt. d. Boe. in 2^a editione libri peri her. q in p̄põne necĩa reqrit̃ q p̃dicatũ semp insit subto, ꝛ q subtũ sit sempiternũ, ꝛ ideo ista, ignis ẽ calidus nõ ẽ necĩa, p̄pea q2 sub^a ignis extingui põt, sʒ ista, cęlũ mouet̃ est necessaria, q2 ibi vtraq; rõ ꝯcurrit. Sic igit̃ aliq̃ p̃n^a imediata inotescũt sensu ꝛ aliq̃ cõsuetudie: ꝛ p̄p ħ Ari. p̃mo topicoꝝ dixit. ca. 4. q dubitãt, vtrũ deos venerari oporteat, vel parẽtes amare, vel nõ pena idigẽt, q ħo vtrũ nix sit alba, aut nõ, idigent sensu: cultus enim dei ꝛ

C amor parẽtũ sunt p̃n^a in lege roborata ꝯsuetudie, ꝛ ideo a legislatorib^9 posita est pena corporis afflictiua: niueʒ aũt candidã eẽ cognitũ est sensu ꝛ motũ eẽ ẽt pʒ ad sensuʒ: vñ Ari. 8. physicę auscultatiõis. t. cõ. 22. ꝯ Zenonẽ negãtẽ motũ. ingt. oĩa igit̃ quiescere ꝛ hui^9 rõneʒ q̃rere dimittẽtes sensuʒ, infirmitas q̃dã est intellꝰs. ℂ Aduerte igit̃ q p̃n^a cõissima q̃ hñt euidẽtiã ex terminis ꝛ p̃n^a cognita p sensuʒ p rõnẽ itrisecã negari nõ p̃nt, sʒ solũ ore: vt dicit Ari. 4. meta. t. c. 9. alia tñ p̃n^a minus cõia, ꝛ quę nõ sunt p sensuʒ cognita a multis hoib^9 nõ recipiunt̃, ꝛ hoc vt ingt Com. p̃ cęli ꝛ mũdi. cõ. 22. ꝯtingit aut p̄p diminutionẽ ꝯtigẽtẽ in nã, aut p̄p paucitatẽ exercitatiõis: aut p̄p pessimã ꝯsuetudinẽ q̃ radicata est in eis ꝯsilr̃ dicit in. 2. phy. cõ. 6. ꝛ. 2. meta. tex. cõ. 15. ℂ Prima cã p̄uenit ex ipedimẽto naturę, q2 aliq hñt cogitatiuam praue dispositã q̃ est ministra itell'is sine qua nihil itelligit aĩa: vt dicit Ari. 3. de aĩa. tex. cõ. 20. ꝛ ideo nõ est vera ex toto s̃nia Senecę dicẽtis. si pulcher es lauda nãm, si diues es lauda fortunã, si sapiẽs es lauda teip̃m. imo si sapiẽs es p̃ncipalr̃ lauda nãm: nã vt ingt Victorinus. nã facit habilẽ, ars facilẽ, vsus ħo potẽtẽ: ꝛ p̃ ethico. cap. 5. auctore Hesiodi, sunt tria gña hoim: q̃dã eni ex tẽperãtia cõplexiõis oia ex seipsis noscere p̃nt, alij ħo nõ ex se sed ab alijs, nõnulli ħo sũt adeo inepti qd̃ nec ex se nec ab alijs possunt addiscere: vñ Arist. in. 2. de aĩa. tex. com. 94. duri carne inepti mẽte, molles aũt carne bene apti mẽte. ℂ Scda cã est p̄p modicaʒ exercitationẽ, ꝛ ħ vel in logica sicut ꝯtigit antiqs de qb^9 logtur Ari. p̃ phys. tex. cõ. 71. ꝛ Com. in cõ. ingt. antiqs ꝯtingit ista q. ꝛ non potuerũt eã dissoluere p̄p paucitatẽ exercitatiõis in dialectica: ꝛ Boe. sup Porphyrio de eisdẽ loquẽs. ingt. q̃re necesse erat eos falli qui abiecta disserẽdi scia de rerum veritate pergrerẽt. vbi aĩaduerte q circa p̃n^a sciarum p syll'm falsigraphũ q peccat ꝯ formam syll'i p̃nt errores multi ꝯtingere ex logicę ignorãtia, silr põt ꝯtigere ħ ex modica exercitatiõe in aliq̃ scia sp̃ali qd̃ hõ non recipit p̃n^a illi^9 scię, ꝛ p ꝯñs multũ errat in illa scia, q2 p̃uus error in p̃ncipijs fit maximus in fine: vt dixit Ari. in p̃ cęli ꝛ mũ. in tex. cõ. 33. ibi ẽt dĩ. siqdẽ q modicum trãsgressus fuerit a veritate discẽdẽs fit lõge plus decies millies, ꝛ Com. dat exẽplũ de iter agẽte q errauit in p̃n^o itineris, ꝛ ideo quãto magis pergit tãto magis in errore p̄seuerat, ꝛ ideo iubebat Plato qd̃ prolixus sermo hr̃et̃ de p̃ncipijs vt ingt Cõmẽ. 3. de aĩa. cõ. 4. vñ Auer. 3. cęli. cõ.

E 67. ꝯ Aui. ingt. paucitas exercitatiõis istius viri i p̃hia ꝛ bona ꝯfidẽtia in p̄prio igenio deduxerũt ip̃m ad manifestos errores: ita ex p̄uis exercitatiõe in nãlib^9 dãnat̃ Plato ab Ari. in p̃ de gñõne. sicut supra dictuʒ est: nam Plato multũ ꝯsabat̃ in sciẽtijs mathematicis ꝛ ex causis intelligibiliũ volebat assignare causas sensibiliũ: vñ 3. cęli. tex. cõ. 61. amor geometrię ꝛ magistri fuerũt causę erroris Platonis. ℂ Tertia cã p̄p quã nõ recipiũtur p̃n^a hẽ est ꝯsuetudo, de qua vide Ari. in. 2. meta. tex. cõ. 14. ꝛ Auer. plerũq; de ħ logtur. ℂ Sʒ dices cũ sciaruʒ p̃n^a nõ demõstrent̃ in scia, qũo igit̃ ex ignorãtia logicę põt aliqs non obedire p̃ncipijs alicui^9 scię. ℂ Nisi esset qd̃ ħ est ex malo itellectu p̃ncipioꝝ, intellꝰs eni sic per accñs põt errare circa p̃n^a, q2 nõ intelligit illa eo modo quo debẽt itelligi, ꝛ talis error est post p̃n^a, ꝛ artifex specialis põt soluere rõnẽ illã q̃ p̄cedit ex malo itellꝰ p̃ncipioꝝ factã p syll'm falsigraphũ ostẽdẽdo qũo sint itelligẽda, sʒ nõ possit soluere rõnẽ quę apte p̄cedit ex oppositis p̃moꝝ p̃n^orũ in illa scia: sicut colligit̃ expl'se ab Ari. in p̃ physicę auscultationis. in tex. cõ. 11. vbi ingt. sil' aut neq; ꝯuenit oia soluere, sʒ q̃cũq; ex p̃ncipijs aliquis demõstrãs mẽtit̃. q̃cũq; ħo nõ, minime. ꝛ ideo p̄p maluʒ intellectũ p̃ncipioꝝ in aliq̃ scia ex ignorãtia logicę põt aliqs nõ assentire p̃ncipijs illius scię, ꝛ errare multuʒ in illa scia, vñ aliq in p̃hia nãli negauerũt gñationẽ nõ intelligẽtes qualr̃ ex nõ ente aliqd fieri põt: vt dicit Ari. p̄pter ęquocationẽ latitãtẽ iter nõ ens simplr̃, ꝛ nõ ens s̃m qd, ꝛ p̄p ẽt multiplicitatẽ iter fieri ex nõ ente vel ente aliqd per se aut p accñs: vt pʒ p̃ phy. t. cõ. 71. vsq; ad tex. cõ. 78. ℂ Aduerte ẽt vnũ sp̃ale de p̃ncipijs scię naturalis, qd̃ vt ingt Com. p̃ cęli. cõ. 90. p̄põnes nãles duplici de cã dubitabiles fiũt, vel q2 aliq enutriti in opionibus falsis non possunt assentire p̃ncipijs veris p̃hię, vel q2 aliq existimãt q p̃n^a eius debẽt eẽ tãte certitudinis, sicut p̃n^a geometrię ꝯ quos Aristo. in. 2. p̃^c p̃hię. tex. cõ. 16. ingt. acribologia mathematica non in oib^9 est expetẽda: nã vt scribit P̃hs in p̃ ethic. cap. 2. eius q erudit̃ interest in vnoquoq; gñe eatenus certitudineʒ exigere q̃tenus eius nã rei recipit sil'e q̄ppe vĩa mathematico p̄suasionẽ recipere ꝛ ab oratore dẽmõstrationẽ reqrere, ita etiaʒ ingt Boe. in p̃ de trini. Disciplinati hoĩs est in vnoquoq; gñe certitudinẽ q̃rere s̃m qd̃ nã subiti expo-

Cõtra Senecam.

D Tria genera hominum.

Obiectio.

Solutio.

G
Sũmus intel'li intuitionis.

stulat. ℂ Dicamus igit̃ pñ° illa eẽ tã℗ locum ianuę in
domo quẽ nullus ignorat quę sunt pñ° cognitiõis cõissi
ma q̃ solũ ex notitia terminoꝶ cõissimoꝶ euidẽtiã hñt
vt de quolibet dĩ eẽ vel nõ eẽ, ⁊ sicut sunt pñ° q̃ ex ipso
sensus testimonio hñt euidẽtiã sicut motũ eẽ ⁊ multitu
dinẽ entiũ eẽ in nãli phĩa: sunt eni isto in illa scĩa pñ° co-
gnitiõis, vt pʒ ab Auer. ṗ phyſi. cõ. 11. fallit aũt in alijs
ṗncipijs sciarũ spãliũ quę idigẽt aliq̃ inuitione ⁊ super-
ficiali declaratiõe: quẽadmodũ est diffinitio naturę q̃ ẽ
de ṗncipijs positis in nãli phĩa q̃ lʒ nõ demõstrari pos
sit, qa nõ est de numero ppõnum quę sunt ignotę nãr,
nec de numero illoꝶ ṗncipioꝶ q̃ ex sola notitia termi-
noꝶ euidẽtiã hñt, sed est de numero eoꝶ quę idigẽt ali
qua inuitione seu suadela, ⁊ ita declarat̃ p syllm hypo-
theticũ per nãm in quo, vt ingt Auer. in lib° ṗ prioꝶ in
spãli digressiõe quaʒ facit de syllo hypothetico, añs est
per se notũ, ⁊ ꝯñs est notum, ⁊ tota illatio est nota, ⁊ sua
nã est vt assumat̃ in declaratiõe illarũ ppõnũ quę sunt
latẽtiores ṗmis cognitionib° ⁊ aptiores ṗmis q̃õnibus
mõ loquẽdi Auer. in ṗ cęli ⁊ mũdi. l cõ. 2. ⁊ i. 2. phy. cõ.
3. ⁊ 6. phy. cõ. 41. ⁊ ita ẽt dicit in lib° prioꝶ. in loco ṗalle
gato. Silr ẽt ex nihilo nihil fieri est de numero istoruʒ

H
In ṗ° peri hermineias.

pn° q̃ indigẽt aliq̃ inuitiõe quã diffuse ꝓsequutus ẽ Lu
cretius in ṗ libro, sicut ẽt est ꝯtingẽtiã eẽ quę ab Ari. ꝑ-
suadet̃ aliqbus rõnibus hypotheticis ducẽtibus ad in-
cõueniens, qa nisi daret̃ ꝯtingentia in entib° periret, sic
asserit ꝯsiliũ, ⁊ nõ oporteret ꝯsiliari de futuris nec nego
tiari ⁊ multa in sili deducit: tales aũt ꝑsuasiones nõ sim
pliciter deducũt ad aliqd qd ex nã rei sit magis impõle
℗ fuerit hypothesis data p aduersariũ, sed solum dedu
cũt ad aliqd impõlium qd est manifestius quo ad nos
vel quo ad hoiem ꝯ quẽ adducunt̃, ⁊ ideo nõ ꝓbãt sim
pliciter, sed faciũt aliquã fidẽ vel inuitionẽ: nõ eni oĩuʒ
est demõstratio: vt dicit Aristo. ṗ posterioꝶ. ⁊ 4. meta.
tex. cõ. 9. ineruditi est nõ cognoscere: quoꝶ oportet q̃re-
re demonstrationẽ, ⁊ quorum non opʒ, ⁊ tale genus ho
minum: vt ingt Auer. in. 2. phy. cõ. 6. nũq̃ potuit ꝓbari
nec poterit: non enim quilibet est aptus ad ꝓbandum, ⁊
vt est in prouerbio, non cuiuis lʒ nauigare corinthum.

ADDITIO

ℂ Sed tũc est difficultas, qa scribit Cõmẽ. in. 3. de aĩa.
cõ. 36. ꝙ nescimus qñ, ⁊ vnde, ⁊ q̃o adueniat nobis co
gnitio ṗmoꝶ ṗncipioꝶ, male igit̃ dĩ ꝙ sunt sicut loc° ia
nuę quẽ nullus ignorat. Nisi eẽt ꝙ h̃ itelligit̃ in ṗma co
gnitione nãli: nã vt scribit Arist. in calce 2ĩ poste. i tex.
27. non acgrit̃ cognitio vlis in nobis ꝙ est pñm artis ⁊

I

sciẽ nisi p inductionem cuius assumptiões affirmat sen-
sus, ⁊ vt ingt lucidissimus Thom. itercidit magnũ tpis
interuallũ, vt id qd in singularib° diffusuʒ atqʒ dispsum
est itellus cui° officiũ est, vt ingt Plato Isinibilia sint cõ
iũgere ad vnũ colligere põt, ⁊ ideo nõ aduertim° qñ ta-
lis nã ṗncipioꝶ fiat in nobis, ⁊ dat exẽplum pulchrum
Thom. de itellectu ibi ꝙ est sicut est ð hoie q in Ifantia
nõ põt gradiri ⁊ paulatiʒ ꝓficit̃. ⁊ tu vide ibi ⁊ cõsidera
de exẽplo sicut nosti, quia videtur esse etiam sententia
Aristo. in problematibus.

ppõ. 54°.

ℂ Substantia prima de nullo prędicatur.

PRopositio est Phi in. 7. meta. in tex. cõ. 7. vbi dicit̃.
subtũ ⁊o dĩ de quo alia dicunt̃, ⁊ illud
ipm nõ adhuc de alio: vbi Cõmẽ. ⁊ alij
expositores itellexerũt per subtũ subam
ṗmaʒ, qa eadẽ est descriptio quã ẽt ðdit
in ṗdicamentis. ibi eni dĩ qd a ṗma suba
nulla est ṗdicatio, sed oĩa dicunt̃ de illa. ℂ Limitat eã

K
Beati Tho° limitatio.

tem beatus Tho. istã ppõnẽ ibi, sic qd idirecte nihil ꝓ
hibet, ⁊ ꝑ accñs subaʒ ṗmã ṗdicari de alijs, vt hõ est sor
tes, ⁊ albũ est sortes, aut aĩal est sortes, qa id qd est aĩal,
aut hõ, aut album est sortes, ⁊ subdit ꝙ ṗma suba per se
de alio non ṗdicat̃: tñ bene per se de seipsa prędicat̃, vt
sortes est sortes: ⁊ ita etiã dicit Porphyrius ꝙ idiuiduũ
de vno solo ṗdicatur, ⁊ videt̃ ẽt esse sñia Boetij dicẽtis.
ꝙ nulla est verior ppositio ℗ illa in qua ideʒ de seipso
dicit̃. ℂ Tñ salua reuerẽtia nõ vĩ ista sñia vera eẽ, naʒ
Peripatetici antiq distinguũt de ṗdicatiõib° ⁊ dicũt ꝙ
aliqua est nãlis ṗdicatio, ⁊ aliqua est nõ naturalis: sicut
scribit Cõmẽ. in. 7. meta. com. 59. Nãlis autem prędica-
tio est qñ in ppõne subijcit̃ id qd dʒ subijci ⁊ ṗdicatur
id qd dʒ ṗdicari. Non nãlis ⁊o est opposito mõ. vʒ. qñ
in ppositione id qd dʒ ṗdicari subijcit̃, ⁊ id qd deberet
subijci ṗdicat̃. ℂ Pro quo debes scire ꝙ subtũ in ppõ-
nibus hʒ modũ materię, ⁊ ṗdicatuʒ hʒ modũ formę. nã
ppões a ṗdicatis specificant̃, ⁊ qa respectus Iferioruʒ
ad superiora ⁊ respectus subtoꝶ ad accñtia est respect°
materię ad formã. nã superiora ꝯtinẽt ⁊ inferiora conti
nent̃: respectus aũt ꝯtinentis ad cõtẽta est respectus for
mę ad mãm: vt dĩ in 4° phy. tex. cõ. 49. ⁊ 4° cęli ⁊ mũ.
tex. cõ. 34. ⁊ 35. ⁊ ṗmo de gñõne ⁊ corruptiõe. tex. cõ. 50.
respectus ẽt subiecti ad accñtia est respect° materię ad
formaʒ, sicut scribit Com. in. 4. meta. cõ. 2. ⁊ ideo quo-
tiẽscũqʒ ṗdicant̃ superiora de inferioribus, aut accñtia
vel ppria vel cõia de subiectis, ille ṗdicationes sunt nã
les, ⁊ ꝑ opp̃m quotiẽs ṗdicant̃ inferiora de supioribus,
aut subta de accñtibus ille ṗdicationes sunt non nãles,
sed sunt Idirecte ⁊ ꝑ accñs. ⁊ ideo Porphyri° dixit, sem-
per eni supiora de inferiorib° ṗdicant̃, aut eq̃ de equis,
inferiora ⁊o de supiorib° nõ ꝯuertunt̃ nõ solũ, qa con
uertibilr nõ verificant̃, qa lʒ oĩs hõ sit aĩal, nõ oẽ tamẽ
aĩal est hõ: tñ vna ẽt vera ⁊ nãlis ṗdicatio. alia aũt non
nãlis. ⁊ lʒ vlis affirmatiua ꝯuertat̃ in pté: tñ vna est ꝓm
nãlẽ ṗdicationẽ, alia ⁊o est nõ nãlis: ⁊ silr qñ ppõ scdĩ
modi ꝯuertit̃, nõ ꝯuertit̃ in ppõnẽ per se, nec in eodem
mõ, nec in alio mõ ꝑseitatis, qa ppões per se nõ ꝯuer-
tunt̃ ex ṗ posterio. in illo capi. de statu ṗdicamẽtoꝶ. nõ
loquẽdo de ꝯuersiõe quę est passio ppõnis, sʒ de ꝯuer-
siõe in per se, vñ ista, hõ est risibilis est per se in 2° mõ,
sed ꝯuersa risibile est hõ, nõ est nec in 2° nec in ṗ, qa hõ
cadit tã℗ additũ in diffõne risibilis, ⁊ nõ est de suba ei°
sicut sunt ṗdicata ṗmi modi: vñ Com. in. 2. de aĩa. c. 67.
ponẽs diãʒ Iter ṗmũ modũ dicendi per se, ⁊ 2m ingt, ꝙ
in ṗ mõ ṗdicatũ est cã subiecti, in 2° mõ subtũ est cã ṗdi
cati. Si igit̃ ppõ per se scdĩ modi ꝯuerteret̃ in ppõnem
ꝑ se ṗmi modi accideret idẽ ꝑ se respectu vnius ⁊ eiusdẽ
esse ꝑ se cãm ⁊ effectũ qd nõ capit itellus. ℂ Nec valet
si dicat̃ ꝙ nõ Icõuenit ꝙ idẽ respectu eiusdẽ sit cã ⁊ cau
satũ in diuersis gñib° causarũ, ⁊ ꝓm diuersos modos, qr
hoc nõ iuuat I casu nr̃o, qa sumo istã, hõ ẽ risibilis, ista
est scdĩ modi. ⁊ ꝓm Auer. subtũ est causa ṗdicati, ⁊ pʒ ꝙ
nõ est nisi in gñe causę mãlis. nã vt dicit suba nõ est cã
accñtis, neqʒ ꝓm agẽs, neqʒ ꝓm finẽ, sed qa ꝯstituunt̃ ꝑ
illã ⁊ est subtũ eoꝶ: tũc igit̃ sumo istam, risibile est hõ,
ista pće est ṗmi modi, ⁊ ṗdicatũ in ppõne ṗmi modi est
cã subti, q̃ro I quo gñe causę. si dicas formalis, h̃ falsuʒ
est, qa subiectũ nõ est forma accñtis. ṗdicata autẽ primi
modi si sunt causę subtoꝶ maxime sunt in rõne formę,
qa 2° phy. tex. cõ. 28. ptes q̃ sunt in rõne sunt formę. vbi
Cõmẽ. ingt. ꝙ diffõnes cõponunt̃ ex forma vli q̃ ẽ ge-
nus, ⁊ ex forma ppria q̃ est diã. ⁊ 7° meta. tex. cõ. 35. par-
tes diffõnis sunt formę tñ. cũ igit̃ subtũ non sit forma
accñtis nõ ṗdicat̃ igit̃ ꝑ se in ṗ mõ de sua ppria passio-

Cap. de spẽ.

Impugnatio
Prędicatio duplex.

ADDITIO
Uis pulchre ꝑ hac distõne lucidissimi Tho. i ṗ post. cap. 38. vbi. d. ꝙ ṗdicatio alia ꝓm nãʒ alia ꝓter nãm ⁊ illa q̃ est ꝓter naturã nõ meretur appellari ṗdicatio.

L

Cap. de spẽ.

M

Eũasio.

Impugnatio

A

ADDITIO. Vide Boe. i pdic. Iulis maxima. Diuersoꝝ generum ꝛ nō subalternatim positorum ꝛc.

ne, qd̄ si dicas ꝙ subiectū adhuc dū ꝑdicaṫ de ꝓpria passione est cā vt mā respectu ꝓprie passiōis, sicut erat dum ꝓpria passio ꝑdicabaṫ in 2° mō de ipso, sic igiṫ perit differētia posita ꝑ Auer. inter pmū modū ꝛ 2m, qa eadē remanet habitudo. ℭ Et ꝯfirmaṫ. qa ꝓpōnes ꝑ se primi ꝛ scdi modi ꝑ se sunt solum quę igrediunṫ in demōstratione simplr. nā quę neutraliter isunt accñtia sunt, ꝛ per ꝯñs opꝫ ꝙ tales ꝓpōnes cū deseruiāt demrōni simplr debēt esse nālis ꝑdicationis in qb9 cogitatio hoīs cadit per nām. nā si quarta figura fuit omissa ab Arist. in li° prioꝝ vbi tradiṫ ars syllogiçādi simplr, qa humana cogitatio in ea naturalr nō discurrit, quāto magis oia quę sunt ṗter naturę ordinē in discursu debent remoueri a discursu demonstratiuo per quem paraṫ scia in nobis. ℭ Cōfirmaṫ. qa Com. 4. phys. cō. 33. reddit cām pulchri ꝓblematis in logica, ꝓꝑ qd in mā cōuertibili cū syllogismi facti ex ambabus affirmatiuis in 2a figura fieri possint de forma in pa figura ꝑ conuersionē maioris ꝓpōnis in terminis Arist. has rōnes plerūqꝫ nō adducit in figura pa cui ex forma syllogiçandi cōpetit ex ambabus vlibus affirmatiuis syllogiçare, sed adducit eas in figura 2a cui non datū est ex forma sed ex mā tm̄, ꝛ soluēdo ingt. qm̄ cū tales ꝓpōnes cōponunṫ in figura pa: tūc maior ꝓpō erit ꝑdicabilis non fm nām, ꝛ ideo cōponunṫ in 2a figura. ꝛ ita pꝫ qa ipoē est in talib9 ꝓpōnibus ꝑ se dū ꝯuertunṫ remanere nālitatē in vtraqꝫ, qa si ꝯuersa est nālis ꝯuertēs nō est nālis ꝛ sine dubio. iste ꝓpōnes scdi modi dicēdi ꝑ se non ꝯuertunṫ in alias q̄ sunt ꝑ se, nec in eodē mō, nec in alio: vt ꝓbatū ē. ℭ Ad ṗncipale Com. in ṗ prioꝝ. in digressione de 4a figura ꝫ Gal. infert ꝙ si dareṫ q̄rta figura seq̄reṫ ꝙ idē ꝑdicareṫ de seipso quod est in fine abhominatiōis, ꝛ. 10. meta. cō. 8. ꝫ Aui. hꝫ ꝙ in ꝓpōne in qua ideꝫ ꝑdicaṫ de seipso non est subiectū neqꝫ ꝑdicatū ꝛ est nugatoria. » Idē 4. met. com. 3. ℭ Et ideo ad authoritatē Porphyrii dicētis, indiuiduū de vno solo ꝑdicari. dico ꝙ verū est, tm̄ non dixit Porphyri9 ꝙ nālr ꝛ ꝑ se idiuiduū de seipso ꝑdicaṫ. ℭ » Confirmaṫ. ex expssa snia Phi in ṗ posteř. 36. vbi expsse. d. Amplius aūt si non est h̄ hui9 q̄litas, ꝛ illud huius, neqꝫ q̄litatis est q̄litas ipoē est retrouersū ꝑdicari licet se sic, sed verū qdē ꝯti̇git dicere retrouersuꝫ pręedicare non ꝯtigit verę, vbi expsse dī ꝙ aliq̄ pręedicatio est vera, sꝫ non sic ꝓpria ꝛ nālis, vt iductiue in multis declarat Ioan. grā. ibi, ꝛ ibi signāter. d. ꝙ ista/risibile est homo/ est vera, sꝫ non est ꝓpria nec nālis ꝑdicatio, ꝛ ꝑ ꝯñs non est ꝑ se in aliquo modo, nā tales excludūtur a demrone, vt pꝫ ꝑ Phm in illo cap. vbi ostēdit statū in pręedicatis. ℭ Ad authoritatem Boetij rñdeṫ ꝙ penes aliud attēdiṫ veritas ꝓpōnis ꝛ penes aliud nālitas ꝑdicationis. nā ꝑ Aristo. in lib9 peri hermeneias, ꝛ in ꝑdictis ex eo ꝙ res est, aut nō est reddiṫ oro vera aut falsa. vñ dicimus ꝙ veritas ꝓpōnis affirmatiue attēditur penes idētitatē ꝑdicati ad subiectū, ꝛ qa vera ꝛ maxima idētitas est eiusdē ad seipm. ꝓpter h̄ dixit Boe. ꝙ verissima est ꝓpō in qua idē de seipso dīr: tm̄ ista ꝑdicatio nō est nālis, qa idē respectu suimet nō pōt hr̄e fm nām respectū materię ad formā ꝛ receptiui ꝛ receptibilis, qa ista sunt primo diuersa fm nām ꝛ in fine remotionis: iō Auer. vult ꝙ sit in fine abhominationis vt idē de seipso ꝑdiceṫ. ꝛ ideo Ari. aiadnertēs ad h̄ dixit in ꝑdicamētis ꝙ a ṗma suba nulla est ꝑdicatio. vꝫ. ꝑ se ꝛ nālis: verū autē indirecte ꝛ ꝑ accñs cōtingat vt aliquo mō ꝑdicari possit. hoc est ꝙ nō curat ars neqꝫ scia, qa ista sunt extnea a ṗma scię intētionē. » ṗ prioꝝ in cap. de inuentione medij hꝫ ꝙ singulare ꝑ accñs ꝑdicaṫ solū, vt h̄ albū est cal-

Nota solonē pulchri ꝓblematis i logica.

B

ADDITIO.

Penes aliud attēdiṫ veritas ꝓpōnis ꝛ penes aliud nālitas ꝑdicationis.

C

lias. ℭ Sed est obiectio ꝫ ꝑdicta. nā Aristo. 5. meta. ca. de fm qd. ꝛ est tex. cōmen. 23. vbi di ꝙ hō fm se est hō. ℭ Ad h̄ rñdeṫ ꝙ ille modus nō est ꝑ se ꝑdicādi alterꝫ de altero, qa tales sunt ṗmus ꝛ scds modus dicēdi per se de qbus ibidē meminit. ꝛ ēt in ṗ poste. in ca. de ꝑ se. sꝫ talis modus dī ꝑ se ꝑ negationem alterius causę. vñ lra ibi dicit, hoīs multę sunt causę aial bipes, attamē hō fꝫ se est hō. ℭ Et ideo opinio ēt formaliçātiū in h̄ nō est tenēda q volūt ꝙ ꝓpō in qua idē ꝑdicanṫ de seipso sit in ṗmo mō dicēdi per se, qa volunt ꝙ ꝓpōnes ṗmi modi sunt in q̄tuor gradib9 ꝯstitutę. In ṗmo gradu sunt ꝓpōnes in qbus supius in quid ꝑdicaṫ de suo iferiori vt genus de spē, vel sicut ens de deo ꝛ creatura. In 2° gradu sunt ꝓpōnes in qbus ꝑdicanṫ qdditatiua ꝑdicata in quale sicut qn̄ ꝑdicatur dr̄ia de spē. In 3° qn̄ tota diffinitio ꝑdicaṫ de diffinito. In 4° qn̄ idem ꝑdicaṫ de seipso. Auer. aūt ꝛ antiq Peripatetici volunt ꝑdicata ṗmi modi dicēdi per se eē solū tribus modis. vñ Cōmē. 7. met. cō. 11. ingt. ꝙ ṗmus modus ꝑdicabiliū essentialr ꝯtinet tria/genus/ꝛ dr̄iam/ꝛ totā diffōnē, q̄ diffinitio est idē cū suba rei, ꝛ vlr ꝑdicabilia subalia sunt illa q̄ adunātur » cū subiecto, ꝛ adunanṫ adinuicē ꝛ accñtalia ecōuerso, ꝛ i- » morari in h̄ amplius est supfluū. ℭ » Sed est instantia nā Arist. in fine 2i libri ꝑi herṁ. ingt ꝙ ista/bonū est bonū, est verā ꝑ se, sed ista/bonū nō est malū, est vera ꝑ accidēs. ꝛ per ꝯñs ꝓpō in qua idē ꝑdicaṫ de seipso est per se, ꝛ non nisi in ṗmo mō. q̄re ꝛc. Rñdeṫ ꝙ ly ꝑ se sumiṫ ibi vt distinguiṫ ꝫ ꝑ accñs, vt ly ꝑ accñs ibi stat ꝓ illo ꝙ 2° loco est tale, vt hn̄ notat ibi Boe. nā ṗncipalr ꝑ nāꝫ ꝓpriā ṗmo/bonū est bonū ꝛ 2° bonū nō est malū, qa ois negatio vera est ꝓꝑ aliquā affirmationē prioreꝫ q̄ vera est, nā qa hō est hō, ideo hō nō est asinus, nō sumiṫ igiṫ per se ꝛ ꝑ accñs vt sunt notę determinantes inherētiam ꝑdicati in subiecto, vt in lib9 poste. sed vt dicūt aliqd ṗmo ꝛ 2° loco tale aut tale esse.

D

Obiectio.

Solutio.

Cōtra formaliçantes.

E

ADDITIO

ℭ Si vnum contrariorum fuerit in rerū natura, erit ꝛ reliquum. ꝓpō. 35°.

Propositio ista est Ar. sto. in 2. celi ꝛ mūdi. in tex. c. 18. ℭ Aduerte ꝙ ꝯtria qñqꝫ sumuntur cōmuniter, ꝛ sic se extendit ad opposita fm ṗuationē ꝛ habituꝫ, qñqꝫ sumiṫ proprie, ꝛ sic est inter formas positiuas. distinctio est Auer. in ṗ phys. cō. 41. dico tunc ꝙ nō hꝫ locū ꝓpō Phi in ꝯtrijs cōiter dictis sic sunt habitus ꝛ priuatio, qa nō opꝫ si finitū sit qd infinitū sit, ꝛ si est plenū nō opꝫ ꝙ sit vacuū, sed itelligiṫ in ꝯtrijs ꝓprie dictis. nā talia sunt ad ꝑfectionē vniuersi ꝛ vniuersum ꝑfectū est, ꝛ ideo si vnū ꝯtrioꝝ fuerit in reruꝫ natura, opꝫ qd sit reliquū. ℭ Habet ēt veritatē fm physicā ꝯsiderationē. fallit aūt ꝓpō fm logicā ꝯsiderationē. naꝫ Arist. in ꝑdictis. ingt. in sermone de oppositis nō opꝫ si vnū ꝯtrioꝝ fuerit qd sit reliquū. nam si oēs hoīes sint albi/nigrū non erit. nā hoc est fm diuersas ꝯsideratiōes. nālis enī seqtur naturas rerū ꝛ perfectionē vniuersi cōsiderat. ꝛ sic verū dicit, qa q̄libet forma ꝯtria positiua est de ꝑfectione vniuersi, ꝛ ideo vna existēte dꝫ esse altera, sed logicus seqtur imaginationē rōnis fm possibilitateꝫ logicā, quę est res hñs latitudinē satis amplam, ꝛ sic dicit nō implicare ꝯdictionē vno existente de numero ꝯtrioruꝫ aliud non existere. ꝛ in multis ꝯsiliibus aliter diṫ artifex rōnalis, ꝛ aliter artifex realis. nā Arist. in ꝑdictis. in ca. de quātitate. ꝯsiderās quātitatē fm simplicē ꝯsiderationē dixit quātitati nihil ꝯtrari, sed nālis qui cōsiderat

F

quātitatē vt est terminus motus dicit in ea eē ɔ̄rietatez
G ſm pfectū ⁊ impfectū: vt pȝ.5.phy.t.c.18.⁊ vnusq̄sq̄ ve-
ruȝ dicit ſm suā ɔſiderationeȝ.⁊ h̄ etiā inuenit in aliis
sciētiis, nam nālis dicit motui circulari non inesse ɔ̄riū,
⁊ geometer imaginat̄ in motibus circularib⁹ ɔ̄rietateȝ,
vt pȝ p̊ cęli ⁊ mūdi cō.32.⁊ multa ɔſimilia īueniēs in q̄-
bus diuersę sciē ſm diuersas abstractiones diuersa di-
ADDITIO cunt. » Immo ēt sciē rōnales in plerisq̄ dissentiūt, naȝ
ſm logicū teste Phō in 2° peri hermi.trāsposita noīa ⁊
v̄ba idē sigant, sed ſm oratores ⁊ poetas transpositio
noium ⁊ v̄boȝ maximā varietatem causat: vt notat ibi
Boe. Amplius noia synonyma apud oratores vsui sūt,
nō aūt apud demōstratores p̊mo physi.cōmē.p̊.ita etiā
de metaphoris, 3.de anima.cō.5.⁊ 2° posterioȝ.

ppō.36a. ℂ Materia negatione cognoscitur.

Ropositio Aristo.est in.10.p̊ᵉ phię tex.cōmē.24.
Aduerte igit̄ φ mā duplex est, p̊ma ⁊
2ª mā. p̊ma est nā, sed mā 2ª est natura-
tuȝ siue hñs nām, p̊ma eniȝ mā est suba
simplex, sed 2ª est suba cōposita ex mā
H ⁊ forma, siue sit mā alteratiōis tm̄, siue sit mā alteratio-
nis ⁊ cōpōnis simul. ppositio igit̄ veritateȝ hȝ de p̊ma
Difficultas. mā p̊ncipal̄r vt dicaȝ. ℂ Sȝ est difficultas, q̄a Aristo.p̊
phy.tex.cō.69.inq̄t.subiecta q̄dē nā scibilis est p̄ analo
Solutio. giaȝ ad formā, q̄uo igit̄ mā negatiōe cognoscit̄. ℂ Nisi
eēt φ duplex est notio materię. Vna quaȝ dat p̊ma nr̄a
cognitio nālis quę a sensatis ⁊ nobis notiorib⁹ pficisci-
» tur.iuxta illud Arist.in p̊ phy.t.c.2.inata est nobis via
» ɔ notioribus nobis ad notiora nā.⁊ q̄a trāsmutatio sub
stātialis est opatio materię vt subti: vt inq̄t Cōmē.p̊ cę
li cō.20.⁊ etiā.7.meta.cō.9.⁊ 8.meta.com.12.ideo nālis
cognoscēdo mām per trāsmutationē subalē p̄ analogiā
cognoscit eā ad formā vel ad hñs formaȝ: vñ.7.meta.t.
cō.7.dī.φ mā est veluti ęs.nā sicut se hȝ ęs respectu sta-
tuę,⁊ vl̄r mā rerū artificialiū ad formas artificiales,
ita se hȝ mā p̊ma ad formas nāles: vñ mā in hac p̊ª co-
gnitione ⁊ p̊mo occursu de se cognosci nō pōt.vñ Ari.
in.7.meta.tex.cō.35.mā ſm se est ignota.⁊ reddit cām
» Cōmē.de h̄ in p̊ phy.cō.69.dicēs, φ q̄a p̊ma mā nō hȝ
» q̄dditatē in actu intellectaȝ ob ea, ideo nō est nota de se.
I nā sicut supra dictū est actus qui est quidditas est rō p̄p
quaȝ aliq̄d est p̊ intelligibile, sed q̄a mā est p̊mo diuersa
a forma quę est q̄dditas, q̄a nō est for⁹ nec hñs formaȝ:
ideo de se est ignota ⁊ nō cognoscit̄ in p̊ma cognitione
nāli nisi per formā, vel in habitudine ad hñs formam.
Et talē cognitionē hȝ nālis de mā.nā vt a nāli mā cōsi-
derat̄ dī relatiuę ad formā, sed postq̄ mā sic inotuit in
nāli phia scla diuina habita ista cognitione ɔ nāli, quia
vt inq̄t Cōmē.p̊ phy.cō.vltimo.⁊.7.meta.cō.9.eē p̊ᶜ ma
terię nō nisi via trāsmutatiōis subalis, ⁊ per ɔ̄ñs medio
nāli pōt inotescere, tūc diuinus ɔſiderat ipsam in se vt
est ens, ⁊ vt est suba quę nō est forma nec hñs formā, ⁊
est sic ɔcepta p̄ negationē cuiuscūq̄ formę ⁊ cuiuscūq̄
p̊uationis. sic enī mā negatione cognoscit̄. vñ Com.ibi
in cōmē.inq̄t. mā negatione cognoscit̄, cū dī, mā est pri
uatio formę. intellꝰ enī vt scribit Com.12.meta.c.39.
inatus est diuidere adunata in eē, sicut diuidit materiaȝ
a forma, ⁊ isto mō mā intelligit̄ eē vna numero vnitate
numerali p̊uatiuę nō positiuę, sicut sortes positiuę dicit̄
vnus numero ab vna forma dante sibi vnitatē, sed per
carētiā formę dantis talē vnitatē dī mā vna numero.⁊
ista ɔſideratio de mā: vt inq̄t Cōmē.ptinet ad primum
Phm, ⁊ isto mō mā non hȝ eē nisi in aīa.nam manifeste
pȝ φ mā ex aīam nō inuenit̄ cū p̊uatione oīuȝ formaȝ,
K q̄a tūc q̄d nō est in actu eēt in actu 2° phy.cō.12.sed itel-
lectus pōt itelligere mām per priuationē oīuȝ formaȝ:
q̄a intellectus est altior virtus q̄ sit nā, ⁊ multa pōt di-
uidere quę nā nō pōt.⁊ h̄ dicit Cōmē.12.meta.c.14.si-
cut distinctissime de idē repetit in lib° de suba orbis.nō
est aūt itelligēdū per illa v̄ba φ mā de se ens nō sit aut
essentia, sed per formā, vt q̄dā male iterp̄tati sunt.nā lȝ
mā nō sit in effectu aut in actu nisi p̄ formaȝ, tn̄ essentia
materię est alia ab essentia formę: nō enī forma cā ē φ
mā sit mā, lȝ forma sit cā ppter quā mā existit. vñ Boe
tius in li° de vnitate ⁊ vno, oē eē est ɔ forma q̄d Phi de
scribētes dixerūt, eē est existētia formę in mā. ℂ Et ad
uerte vt alias dixi φ oīs cognitio quaȝ hȝ nālis de mā
est relatiua. sic enī Arist. dixit in 2° physi.t.c.26. mā rela
Dubium. tiue dī ad formā. ℂ Sȝ ɔ̄ hoc q̄dā dubitauerūt. naȝ ista
mā est mā est nālis. nā si ista ptineret ad diuinū, tunc di
uinus cognosceret essentias rerū in p̄ticulari. Amplius
Solutio. Com.expsse.7.meta.cō.9.dicit φ nālis cōsiderat de p̊ª
mā vt mā est. ℂ Nisi eēt q̄d vt dicit lucidissimus The-
mistius in digressiōe de po⁹ ⁊ p̊uatione materię p̊ phy.
L nomē materię relatiue dī. nā mā est ex quo fit aliq̄d vt
inexistēte: ⁊ vt dicit nomē materię respicit futura, sȝ no
mē subiecti respicit p̄ñtia. mā enī q̄litatibus sensibilib⁹
informata ex mā auctē: Boetij trāsit in subiectū. nā ęs ex q̄
statua fieri pōt mā dī statuę, vt autē stat sub for⁹ statuę
dicit̄ subiectū, ⁊ ideo bene mā vt mā pertinet ad nāleȝ, q̄a
est adhuc mā formę ⁊ dicit adhuc relationē ad formaȝ.
Vñ Com. in eodē cō.9.7.metaph̄.paulo īfra declarās
ADDITIO Hoc idē hī ex suis Auerro i. p° phy. c.66. mā numerat i entibus, sȝ nō sic aliq̄d i actu ſm φ mā.
q̄uo p̊ma mā cognoscit̄ ɔ nāli inq̄t. φ mā cognoscitur a
nāli vt est p̊nᵐ trāsmutatiōis. Patet aūt φ ista est cōside
ratio relatiua, sed diuinus est q̄ solus potest cognoscere
mām sub rōnibus absolutis ⁊ trāscēdētib⁹ dū ɔſiderat
ipsam inquātū ens, inquātū suba etiā ɔſiderat ipsaȝ in-
quātū est in po⁹: vt dicit ibidē. nā potētia ⁊ actus sunt ō
differētię entis: vt pȝ.9.meta.t.c.p̊mi. tn̄ nālis conside-
rat ipsaȝ magis limitate, vt est ens in po⁹ p̄ trāsmutatio
nē, nā cū mā ſm esse reale q̄d hȝ ex aīaȝ cū habeat enti-
tatē diminutā ⁊ potētialē ſm quā nō pōt per se existere
pprius ⁊ adeq̄tus ɔceptus eius est ille quem hȝ nālis, lȝ
in relatiōe ɔsistat, lȝ entitas materię in sua p̊ª notione sit
ens per se.i. absolutū, q̄a est suba ⁊ sic ptinet ad diuinuȝ:
vt dicit Com.2.phy.cō.4.⁊.21.⁊ in plerisq̄ aliis locis.
Difficultas. ℂ Sȝ est dubiū de forma an vt a nāli ɔſiderat̄ semp̄ re
latiue ɔſideret̄, ⁊ vī p̄ auctē Phi in.2.physi.t.c.26. φ sic.
M ℂ Amplius est auctas Com.4.phy.cō.16. scire q̄ddi-
tates vltimoȝ principioȝ est difficile ⁊ scire mām sine
forma, aut formā sine mā est ipoīe. ℂ Ex aduerso autē
est authoritas Com.7.p̊ᵉ phię.cō.8. in calce cō. vbi in-
quit.⁊ cū iduxit rōcinationes ex q̄b⁹ appet φ mā ē ma- »
gis suba ⁊ dixit, sȝ ipoīe est vt mā sola sit suba, cuȝ opi- »
nat̄ φ intētiones sepabiles in itellectu.s.q̄ nō itelligunt̄ »
in respectu alioȝ, sed q̄ intelligunt̄ p̄ se sunt magis sub- »
stātię, ⁊ ideo existimat̄ φ forma sit ēt subę cuȝ sit q̄ddi-
tas quā sigāt diffinitio, vbi pȝ φ forma est de numero
Solutio. eoȝ q̄ intelligunt̄ p̄ se, ⁊ nō in habitudie ad aliō. ℂ Et
lȝ magnus Albertus h̄ derelinquat sub dubio, tn̄ vide-
tur mihi φ idē sit veriusq̄ iudiciū in h̄, q̄a forma nō cō
siderat̄ ɔ nāli inquātuȝ suba, nec īquātum ens: vt pȝ.12.
meta.5.⁊.6.cō. sed ɔſiderat̄ vt est p̊nᵐ aut termin⁹ trans-
mutationis, ⁊ p̄ ɔ̄ñs relatiuę cōcipit̄, nec diffiniri pōt si-
ne mā forma nālis: vt dicit Com.p̊ de aīa cōmē.16.⁊ pȝ
manifeste in diffōne aīę in qua ponit̄ corp⁹ organicuȝ.
ℂ Ad auctēȝ igit̄ Com. dico φ suba formę est magis
indepēdēs q̄ suba materię. naȝ mā est ppter formā ⁊ i-

v. in lib. q̄ alii ... et ...

telligitur ꝓpter formã non: sic aũt est de forma. mã enim est ꝓpter formã, nõ forma ꝓpter mãm. 2. phy. t. c. 91. vñ
A Auic. 5. suę meta. dicit. mã est mã formę, sʒ nõ est eã formę, sʒ Auer. illõ quoqʒ ɔcedere videt̃, vt pʒ p̊ phy. c. 71. ꝛ. 2. phy. cõ. 30. ꝛ forma dĩ relatiuę ad mãm, qa mã dĩ relatiuę ad formã. idẽ enim est iudiciũ sicut de potentia ꝛ actu: vt pʒ. 9. meta. tex. cõ. 13. nam po^a reducit̃ ad mãm ꝛ actus ad formã: vt dicit Cõmen. 12. meta. cõ. 26.

Ppõ. 37^a. ℂ Infinitum ẽm q̈ infinitum est ignotum.

Ropositio est Phi p̊ poste. ꝛ 2° meta. t. c. 13. nota tñ q̈ infinitũ in actu intelligi nõ põt, tñ bene põt infinitũ in po^a ĩtelligi. nã Auer. 3. de aĩa. t. c. 19. vult q̈ intell^s pos^s in p põne vl̃i intelligit infinita in po^a. glosa ista est Cõmen. 2. meta. cõ. 13. ꝛ. 12. meta. cõ. 14. ꝛ. 51. vñ Cõmẽ. 2. meta. cõ. 11. sup illis ₰bis Phi nõ est ĩtelligere nõ statuentẽ ingt. ipo^e est nos ĩtelligere lineã infinitaʒ nisi qñ accepimus eã finitã ꝛ iterãdo eã ĩfinities. naʒ finitũ infinities sumptũ reddit ĩfinitũ isto mõ. finita ₰o finities sumpta reddũt aliqd finitũ: vt dicit Arist. in p̊

Instantia. posterĩ. ℂ Sʒ est instãtia. nã intell^s humanus põt hr̃e nãle desideriũ ad cognoscẽdas spẽs oẽs numeroꝝ, quę tñ sunt ĩfinitę, sed desideriũ nãle nõ est ociosum, nec est

B impossibiẽ. igit̃ seq videt̃ q̈ ĩtell^s põt intelligere ĩfinitũ in actu. ▸ Scotus quoqʒ negauit spẽs numeroꝝ aut figurarũ esse ĩfinitas, qa in essentialr̃ ordinatis est status: ꝛ ideo. d. numeruʒ hr̃e vnitatẽ spẽi spãlissime, ꝛ ex ɔñti nõ sunt numeri spẽs ternarius ꝛ quaternarius, sʒ ĩdiuidua, sed hoc est ɔ̃ Boetiũ in libro diuisionum q hʒ spẽs

Boetius. figurarũ sunt infinitę. ℂ Nisi cẽt q̈ scibiliũ q̃dã sunt p se ꝛ essentialr̃ ordinata sicut p̊n^a ꝛ ɔ̃nes, ꝛ in talib^9 non est ꝓcessus in ĩfinitũ: vt testat̃ Phus in p̊ posterĩ. vbi statuit statuʒ in scibilib^9, qa ex ĩfinitis non ɔtingit scire: vt dĩ in 2° meta. t. c. 11. ℂ Alia ₰o sunt accñtalr̃ ordinata ita q̈ vnũ nõ scit̃ per alterũ, nec vnũ est rõ sciendi alterũ, ꝛ sic est in numeris inquãtũ scibiles sunt. nã vt sic sũt accñtalr̃ ordinati, qa accidit speciei numeri p̊oris vt addat̃ vnitas noua ad h̃ q̈ fiat noua species numeri, ꝛ numerus prior nõ est rõ ꝑꝑ quã scit̃ aut ĩtelligitur numerus posterior. ꝛ in talib^9 nõ cõtingit scire ex aliquo vltimo, aut ex aliquo p̊mo scibili in suo gñe, ꝛ ꝑꝑ illud oĩa

Limitatio speculo. alia sciantur, qa nullũ tale assignari põt. ℂ Diuini aũt in nostra lege ꝓpositã ꝓpõnẽ intelligũt veritatẽ hr̃e de intellectu creato qui finitus est, sed falsi de ĩtellectu dei

C qui infinitus est, ꝛ actus suę cõꝓhensionis est infinitus. talis enim potest cõꝓhendere infinitum.

Ppõ. 38^a. ℂ Scientia est necessarioꝝ cognitio.

On intelligit̃ q̈ ɔditio scientię simplr̃ diffinitę in p̊ posterĩ. sit qõ sit de obiecto simpliciter neciõ: sicut notat Scotus in ꝓlogo p̊mi s̃niarũ in. q. 3. ista eniʒ fuit imaginatio Platonis ꝑꝑ quã posuit ideas pro

Scoti oplo in p^o s̃nia. saluanda scia de istis singularib^9 corruptibilib^9: vt dicit̃ in. 7. meta. t. c. 20. ꝛ. 22. vnde Scotus assentiẽs illi fundamẽto de necessitate obiecti ꝑꝑ hoc ingt. theologiã quo ad veritates ɔtingẽtiũ nõ eẽ sciam eo mõ quo scire simpliciter diffinit̃ in p̊ posterĩ. quia cognoscere ɔtingẽs vt necessariũ non est cognoscere ɔtingẽs in eo q̈ ɔtingẽs, sed est scia eo mõ quo loqtur Arist. de scia in 6° ethico. ꝓut. vʒ. distinguit̃ ɔ̃ opinionẽ, qa est habitus quo verũ

Impugnatio dicimus. ℂ Sʒ ẽm h̃ sequit̃ q̈ Arist. nõ sufficiẽter enumerasset oẽs habitus intellectuales. naʒ scia diffinita in libro posterĩ. nõ est dubiũ q̈ sit de habitibus intellect^9.

D ℂ Amplius est ɔ̃ Auer. ibi in cõ. q vult q̈ scia de qua agit Arist. i. 6. ethic. vt distinguit̃ ɔ̃ artẽ ꝛ alios habitus stat p scia speculatiua. ℂ Ampli^9 sufficit q̈ scibile qõ est ipm q̃situ qõ postea fit ɔclusio demr̃onis sit neciuʒ, ita q̈ in eo sit essentialis ꝛ necia habitudo iter p̃dicatũ ꝛ subtũ. q̃sita eni sunt eq̃lia numero his quę sciũtur, vt dĩ in 2° posterĩ. in tali aũt q̃sito aut q̃rit̃ ꝓpria passio de subto, aut diffinitio de diffinito. manifeste aũt pʒ q̈ conclusiões in qb^9 demõstrant̃ passiões de subtis sunt propositiões p se scdi modi, ꝛ per ɔñs sunt necessarię. ɔ̃nes aũt in qbus demõstrat̃ diffinitio de diffinito, vt qñ demõstrat̃ diffinitio mãlis per formalẽ tãq̃ p mediũ sũt in p̊mo mõ dicendi per se, ꝛ per ɔñs ẽt tales sunt simplr̃ necessarię. ℂ Pro q̈ aĩaduerte q̈ cognitio de ɔtingentibus duplr̃ hr̃i põt. Vno mõ ẽm rões vles, ꝛ sic talis cognitio ad eãdẽ aĩę pteẽ ptinet ad quã ptinet sciẽtificuʒ q̃ est cognitio necessarioꝝ: vt att Arist. in. 6. ethico. Alio mõ talis cognitio põt ɔsiderari in particulari, ꝛ sic talia sunt variabilia, nec sup ea cadit intell^s nisi mediãtib^9 virib^9 sensitiuis. vñ inter virtutes sensitiuas cogitatiua ponit̃ quę dĩ rõ pticularis, ꝛ isto mõ cadunt ɔtingentia sub opatione ꝛ ɔsilio, ꝛ sic cognitio taliũ dĩ eẽ in potentia aĩę rõcinatiua siue ɔsiliatiua, ꝛ sic sunt in intell^u pticulari qui est virtus hoĩs cogitatiua, ꝛ põt dici ĩtellect^9 practicus in pticulari. Primũ istoꝝ dictoꝝ manifestum est, qa nõ est dubiũ q̈ scia nãlis est tã respectu corruptibiliũ corpoꝝ q̃ ẽt respectu sempiternorum. nã vt dicit Arist. 4. meta. t. c. 22. de rebus mobilib^9 possũt formari ꝓpões ĩmobilis veritatis ꝛ sempiternę. Et ex hoc pʒ quõ Plus cũ Cõmẽ. male sentit in p̊ thegni cõ. 7. q voluit artẽ esse in intell^u pticulari. cũ tñ Aristo. 6. ethi. cap. 4. enumerat artẽ ꝛ prudẽtiã inter habitus intell^uales qb^9 aĩa semp verũ dicit. Patet aũt q̈ p habitũ pticulareʒ aĩa semp nõ põt verũ dicere. ℂ Amplius Ari. in fine primi ethico. separat virtutes ĩtell^uales a moralibus, ꝛ iter morales enumerat fortitudinẽ ꝛ tẽperãtiã, ꝛ iter ĩtell^uales enumerat sapiẽtiã, intell^m, ꝛ prudẽtiã. mõ idẽ est iudiciũ de prudẽtia ꝛ arte, qa sicut prudẽtia est recta ratio agibiliũ, sic ars est recta rõ factibiliũ, ꝛ ideo nõ recte dixit q̈ medicina sumpta p habitu vl̃i non est ars, sed est scia. sed sumpta p habitu pticulari resultante ex illo vl̃i in virtute cogitatiua, ꝛ ẽt ꝓut est ex assuefactione sic est ars. Et tñ totũ oppositũ est verũ quãtũ ad medicinam sumptã p habitu vl̃i, qa verũ genus ei^9 est ars. Nam ex ꝓhemio metaphy. ars est vl̃iuʒ collectio. Sed scia ꝓpe ꝓut accipit̃ in 6° ethico. sumit̃ p scia speculatiua: vt dic̃ Cõm. in cõ. vñ verũ genus medicinę est ars nõ scia: vt dicit Cõm. 5. meta. cõ. 20. vñ medicia ꝓprie est ars. scia aũt est cõiter sumẽdo nomẽ scię nõ ꝓprie: vt hñ notauit Gal. ibi q̈ nomẽ scię cõiter ꝛ nõ ꝓprie audire opʒ. Naʒ scia cõiter sumpta diuidit̃ in theoricã, in actiuã, ꝛ in factiuã: vt pʒ in. 6. p̊^e phię. t. c. p̊^a. scia aũt factiua ideʒ est qõ ars. Manifestũ est aũt q̈ medicina verissime est ars, sumẽdo aũt medicinã p habitu particulari in intell^u practico pticulari. i. in virtute cogitatiua ille habitus non ẽ ars, sed est habitus pticularis ex assuefactiõe aggñat^9 ꝛ non est ars, sed est habitus experimẽtalis distictus ab arte. Nã dĩa est iter experimẽtũ ꝛ artẽ: vt pʒ in ꝓhemio meta. fit eniʒ ars cũ ex multis experimẽtalib^9 ɔceptiõibus vna fit veluti de silibus vl̃is acceptio. Acceptiõeʒ qdem hr̃e q̈ Callię ꝛ Socrati hac egritudie laborãtib^9 hoc cõtulit, ꝛ ita multis singulariũ experimẽti est. quod aũt oĩb^9 hõ ẽm vnã spẽm determinatis hac egritudine laborãtib^9 cõtulit vt flegmaticis, aut cholericis, aut estu

Scot^9 nõ loquit̃ hr̃ de obto ĩcõplexo q̈ debeat eẽ neciũ simplr̃, q̃m pcul dubio negaret esse scias oẽs eas cognitiões q̃ nõ sũt õ sempiternis, sʒ loqtur de obto complexo q̈ neciũ esse dʒ atqʒ ea rõne negat cognitiõe de ɔtigẽtib^9 eẽ sciaʒ vt diffinit̃ p^o poste.

Cognitio de ɔtigẽtib^9 2^r hr̃i põt.

E

Error plus cũ cõmẽtato.

F

G febricitātib⁹ artis est. ℭ Nec valet rñsio illoꝝ q̄ dicūt

Error alioꝝ. ꝙ alio mō sumitur ars in ꝓhemio meta. ꝛ alio mō in 6° ethicoꝝ. Nā in ꝓhemio meta. sumit̄ ars ꝓ cognitiōe factibiliū in vl̄i, ꝛ sic est habitus vl̄is in itell̄u poūi subiectiue existens, sed in 6° ethico. sumit̄ ꝓ habitu ꝑticulari in virtute cogitatiua exñte. Nā vt supra patuit, h̄ est cōtra intētionē Arist. ibi q̄ artē ꝛ prudētiā enumerat inter habitus intell̄uales q̄b⁹ aīa semꝑ verū dicit q̄ sunt habitus vl̄es. ꝛ ista est mens Auer. ibidē. ꝛ diui Tho. Nā vt inq̄t Diuus Tho. lȝ cognitio ꝯ.ingentiū in ꝑticulari sit in intell̄u practicō, ꝑticulari tñ cognitio istoꝝ l vl̄is est in intell̄u poūi: vñ hęc est veritas sine dubio. ℭ Reuertamur igit̄ ꝛ dicamus ꝙ scia ꝓ tāto dī necessarioꝝ pro quāto ꝯnes sciꝫ sunt verę necīo, ꝛ sciꝫ ꝑ ꝓpōnes veras ꝛ necīas. Nā est habitudo ꝛ depēdētia necessaria iter ꝑmissas ꝛ ꝯnē sciā per ipsas. nā sunt cā vtroq̄ mō, ꝛ in essendo ꝛ in īferēdo: vt dicit Ar. st in p̄ posterioꝝ.

Error Jo. ẞ gādauē. ℭ Et h̄ pȝ error illoꝝ q̄ asserūt ꝙ dm̄rones siūt de existētibus inquātū existūt, ꝛ qd̄ ad eē demr̄onis reqrit̄ ꝑmanētia sempiterna fm spēm. Nā lȝ verū sit fm physi-

Verū dm̄rōnes regrant actualē rerū existētiam. cas ꝯsiderationē ꝙ spēs rerū q̄ sunt ad ꝑfectionem vniuersi sint semꝑ in actu, q̄a vniuersū semꝑ est ꝑfectum. Nā lȝ in regione nr̄a tp̄e hiemis non reperiant̄ rosę, tñ in alia regione in qua nūc est ver ꝛ tēperies repiunt̄ rosę, tñ istud eē actualis exñtię accidit demr̄oni inquātū

H demr̄atio est. Naȝ demr̄ones sunt de vl̄ib⁹ q̄ sunt cognita per intell̄m: talia aūt abstrahūt ab hic ꝛ nūc. vñ lucidissimus Them. p̄ poster. ca 19. sup illo tex. Eoꝝ q̄ sępe fiūt: vbi Arist. dicit in tex. manifestum est aūt ꝙ fm q̄ hō sunt semꝑ sunt, inq̄t, sed facilis ꝛ absoluta defensio ē, earū rerū q̄ certis īteruallis redire in suos orbes vidēt̄. Forma tantū cōis in demr̄ationē venit. nec enī de vno aliquo defectu hoc vel illo: qui hac vel illa hora cōpareat dm̄ratio accipit̄, sed de omni quē ex talib⁹ causis ꝓuenire necessariū ꝛ perpetuū est. ℭ Amplius Ari. 7. meta. tex. cō. 55. vult ꝙ de indiuiduis sempiternis, vt est Sol ꝛ Luna, neq̄ diffinitio neq̄ scia ꝑ demr̄onē hēri potest, imo iste est vnus de erroib⁹ ꝯtingentib⁹ circa vle: vt pȝ p̄ posterioꝝ. in illo cap. Opȝ aūt nō latere ꝛ est ꝙ q̄n sub aliquo vl̄i nō est nisi vnū solū singulare itellect⁹ opinat̄ ꝙ ꝓprietas q̄ ex nā rei p̄ est ipsi⁹ vl̄is qd̄ sit primo ipsius singularis cū nil sit accipe ex̄ ipȝ vle nisi illō singulare. manifestū est aūt ꝙ si subiū demr̄onis regreret actualē exñtiā ꝛ ꝑmanētiā sempiternā in effectu cuȝ

I nulla sit verior q̄ illa q̄ est fȝ idiuiduū: vt scribit Cōm. in 2° de gnōne ꝛ corruptiōe. t. c. 59. vbi dicit ꝙ ens ē melius q̄ nō ens, ꝛ ens verū q̄ nō verum, ꝛ ens fm idiuiduū q̄ ens fm spēm. Et. 12. meta. cō. 27. scribit ꝙ verus respectus est entis ꝑticularis. Accideret igitur fm illaȝ viam qd̄ singulariuȝ sempiternoꝝ essent verę diffōnes ꝛ verę demr̄ones. ℭ Amplius cū res existens sit aggregatū per accñs, q̄uo igit̄ poterit eē subiū demr̄ationis ꝛ

Error quorūdam. sciȩ nō video. ℭ Et ex h̄ pȝ etiam error alioꝝ asserentiū scias mathematicas ideo eē certissimas, q̄a sūt obiectoꝝ necessarioꝝ. Nā manifestū est easdē eē lineas mathematicas ꝛ nāles, teste Arist. in 2° physi. in tex. cō. 18.

Vera solo. ℭ Sȝ rō vera est, q̄a ꝓpōnes formatę de ipsis vt abstrahūt a mā sensibili sunt sempiternę veritatis ꝛ p̄n⁹ taliuȝ

Quō ohec sciētię mathematice sint super oēs certissime. demr̄onū inotescūt nobis nō per experimētū, sȝ ex notitia terminoꝝ ꝛ sunt notiora nobis ꝛ naturę. Sȝ p̄n⁹ ꝛ ꝓpōnes formatę de eisdē vt ꝯcernūt mām sensibilē ꝛ variabilē sunt verę vt in pluib⁹ ꝛ raro ꝯtigit ꝙ sint semper verę ꝛ inotescūt nobis ꝑ experimētū: vt pȝ. 6. ethic. ꝛ sic sciȩ ꝛ demr̄ones mathematicę dicūtur agg̃hare in aīa stantē ꝛ firmū habitū, q̄a sunt demr̄ones simplr̄ dātes cām ꝛ eē. Sed demr̄ones nāles sunt vt in pluib⁹ de numero signoꝝ aut demōstrationes causę tñ, ꝛ rarissi-

K me aūt sunt quę dant causam ꝛ eē, sicut dicit Cōmentator in suo prologo super primo physico, ꝛ etiaȝ primo physicoꝝ. cōmen. 2. ꝛ 2° metaphy. cōmen. 16.

ℭ In conceptis cum materia: aliud est quod quidest ab eo cuius est quodq̄dest. ꝓpō. 39°.

Scotus. NImis vulgata ꝓpō ꝛ scribit̄ in 7° p̄ᵉ i hic. in. t. c. 41. Scotus autē in. 7. sup meta. in. q. 16. ꝛ in 3° sniarum disti. 22. ꝛ Antonius And in. q 7. in 7° meta. vbi q̄rit. vtruȝ qd̄q̄dest sit ideȝ cuȝ eo cuius est qd̄q̄dest, volunt ꝙ cū mā dicat̄ relatiuę ad formā: ex 2° physi. t. c. 26. Forma aūt est duplex. i. forma ꝑtis quę est altera ꝑs cōpositi ꝛ forma totius, exēplū primi vt aīa hoīs, exēpluȝ scd̄i, vt humanitas quę est q̄ddītas hoīs, ita mā sumit̄ duplr̄. Primo pro mā partis, ꝛ ista est altera ꝑs eēntialis totius, q̄a cū forma ꝯstituit vnū per se de gn̄e substātię. Alio mō dicit̄ mā quę correspondet formę toti⁹ ꝯ.

L bene q̄ddītatē ad esse h̄, ꝛ hęc est ꝓprietas idiuidualis, quę cū ipsa q̄dditate specifica cōstituit ip̄m indiuiduuȝ spēi qd̄ est vnuȝ ens per se. Et tūc dicūt ꝙ qd̄q̄dest ipsi⁹ speciei est idē per se p̄mo cū ipsa specie cuius est qd̄q̄dest, ꝛ est ipsius idiuidui per se nō p̄mo. vñ dicūt ꝓpositā ꝓpōnē veritatē hēre de ipsis idiuiduis, quę sunt cōcepta cū mā, quę est differētia indiuidualis, q̄a in talib⁹ nō est idem qd̄q̄dest cū eo cuius est qd̄ quid ꝑ se p̄mo. sed per se 2°. nā qd̄q̄dest est p̄mo ipsius spēi, ꝛ est ꝑ se nō primo ipsius idiuidui. ꝛ isto mō ēt glosant authoritatē Phi in 3° de aīa. t. cō. 9. vbi dī ꝙ in q̄busdā idē est caro ꝛ carni eē. in q̄busdā aūt aliud est caro ꝛ carni esse. nā semꝑ qd̄quidest est vniformiter idē cū eo cuius est qd̄q̄dest, si ꝑ se p̄mo ꝑ se p̄mo, si ꝑ se nō p̄mo per se nō p̄. Si fm q̄d ꝛ fm accñs, fm q̄d ꝛ fm accñs Iuxta illud Aristo in. 7. meta. t. c 20. singulū enī non videt̄ aliud a seipso substā.

Impugnatio ℭ Sȝ ista positio nō vī esse de mēte Aristo. in 7 meta. q̄a intētio eius est in illo loco destruere positionē idearū. Plato aūt ꝓpter duo fundamēta p̄cipue conabatur ostēdere necīas esse ideas. Primū q̄dē erat ꝓp sciam q̄ dȝ esse de inuariabili ꝛ necessario obo. Scd̄m autē erat ꝓpter gnōnē saluandā in qua generās dȝ assimilari genito. Arist. aūt p̄ in illo cap. qd̄ incipit. Verū aūt idem est aut alterū qd̄q̄derat eē ab eo cuius est qd̄q̄derat esse. ꝛ est tex. cō. 20. vsq̄ ad. 21. destruit illā ꝓpōneȝ quātum ad p̄mā cām. In illo aūt cap. qd̄ incipit. Eoꝝ autē quę fiunt

M q̄dam a nā fiunt, ꝛ est tex. cō. 22. destruit positionē idearuȝ quo ad 2ᵐ cām, opȝ igit̄ ꝙ Arist. si cōtradicit in h̄ Platoni qui ponebat q̄dditatē hoīs in specie separataȝ a singularib⁹ substātijs ad h̄ vt de singularib⁹ habeatur scia. ꝛ ad hoc vt saluent̄ gnōnes qd̄ Arist. inq̄rat, vtruȝ talis q̄ddītas quę per diffōnē exprimit̄ sit idē cum substātia singulari, aut sit sepata in actu, vt asserebat Plato, ꝛ nō est q̄rere an diffinitio per se p̄mo sit spēi, aut non ꝑ se p̄mo. d h̄ enī nō est lis neq̄ aliq̄ discordia iter Platonē ꝛ Arist. Nā authoritate Porphyrij in cap. de specie. indiuidua aūt quę sunt post spālissima infinita sunt, q̄ꝓpter vsq̄ ad spālissima a gn̄alissimis descēdētem iubet Plato q̄escere. descēdere autē per media diuidentes specificis differētijs. Infinita inq̄t relinquēda sunt. neq̄ enīȝ eoꝝ posse fieri disciplinā. Et ꝑ ꝯñs ꝓpter sciētiam ostēdit Arist. nō eē necessarias ideas inferēdo istā ꝯnē qd̄quidest eē idē cū eo cuius est qd̄q̄dest, conclusio erit in hoc sensu ꝙ q̄ddītas expssa per diffōneȝ nō est sepa-

rata

sola ꝛ distincta in actu a subã pmã cuius illa est quiddi-
A tas. vñ in fine illius capl'i isto mõ epilogat quõ gdẽ qõ-
gderat eẽ idẽ, ꝛ quõ nõ idem vnicuiq; dictum est. ℭ Et
ɔfirmaẽ. nã Com. 7. meta. in cõ. 20. introducẽs itẽtiões
Arist. circa B in illo ca. inqt. Cum declarauit ꝙ gddita
tes simplices nõ inueniunẽ nisi in substantijs, ꝛ qõ g il-
las sunt subę, vult hic gscrutari, vtrum ista subã quę est
gdditas ꝛ subã singularis. s. indiuiduũ subę sint idez: ita
ꝙ gdditas quę est subã eius sit gdditas singularis. ꝛ illõ
singulare est subã per istã gdditatez, aut gdditas rei sit,
aliud a re in actu. ꝛ subdit imediate Cõmẽta. cãm istius
ingsitionis dicẽs, ꝛ quęsiuit hoc ppter formas q̃s dicit
Plato: qm̃ fm illã opinionẽ erãt gdditates pmarũ sub-
stantiarũ, alię a primis substãtijs, gs sunt pmę subę etiã
existẽtes per se. Et isto mõ introducit illũ textũ: vñ diẽ
ꝛ dixit gscrutemur. i. cũ sit declaratuz ꝙ gdditates sunt
subarũ singularũ gscrutemur, vtrũ subã quę est quiddi
tas ꝛ subã singularis sunt idẽ, aut non añq; gscrutemur
de subã quã significat diffinitio gd sit, ꝛ inspicięti totuz
illud capl'm. ad istã intẽtionẽ loqtur Arist. ꝛ ista est ex-
positio Cõmenta. sine dubio vsq; in finem capituli. vñ
in calce com. 21. inquit. D. o. Manifestum est igiẽ ꝙ in
B rebus primis quę dicunẽ per se entia essentia cuiuslibet
singularium rerum, ꝛ omne singulare sunt idem ꝛ vnũ, ꝛ
sunt verba trãslationis arabicę vbi Cõmenta. inquit. s.
manifestũ est igiẽ ꝙ quęlibet pmarum subarũ est idem
cuz sua gdditate. Et ita sine dubio Phi intẽtio est ibi ꝙ
quidditas quę per diffinitionẽ exprimiẽ est idẽ cuz sin-
gularibus quoꝝ est quidditas. Nam vt inquit Boe. spẽs
spãlissima est tota quidditas indiuiduoꝝ. ℭ Vnde sci-
re debes ꝙ vt scribit Cõmen. pmo meta. cõ. 27. ista sen
sibilia habent duos modos comphensionis, modum q
non est scia eoꝝ sed imaginatio, ꝛ modum qui est scien-
tia eoꝝ, ꝛ sunt intellecta vl'ia. Iuxta illud Boetij vl'e est
dum intelligiẽ, ꝛ singulare est dũ sentiẽ. Et ideo fm sen
tẽtiam Arist. gdditas hoĩs, quę per diffinitionem expli
Opi. Auer. catur nõ est aliud quid a singularibus hoĩbus quoꝝ est
quidditas. ℭ Et tũc meli⁹ est dicere iuxta viã antiquaz
Peripateticoꝝ q̃s vbiq; locoꝝ sequiẽ Cõmẽ. ꝙ in cõce
ptis cum materia. i. in istis generabilibus ꝛ corruptibi-
libus, aliud est quidditas, ꝛ aliud est eẽntia. vñ 3⁹ de aĩa.
cõmen. 9. super illis verbis textus in quibusdã idem est
caro ꝛ carnis esse inquit, causa ppter quã hę duę intẽtio
C nes non inueniuntur in oĩbus entibus est ꝙ quidditas
ꝛ essentia in entibus simplicibus est idem. &. g. ꝙ eẽ car-
nis est idem cum carne, qa intentio carnis in eis nõ est
in materia. ℭ Pro quo debes scire ꝙ in rebus composi
tis ex materia ꝛ forma, ipsa forma est tota gdditas, quia
ipsa est obiectum intellectus. nã vniuersale est obiectũ
intellectus. forma aũt est subiectũ vniuersalitatis, vt di-
cit Cõmen. pmo cęli cõmen. 92. ꝛ idem Phs formaz ap
pellat rationem ꝛ qõgderat esse. Et per oppositũ quia
prima materia est primo diuersa a forma. quia non est
forma nec habens formam. ideo vt inquit Cõmen. 12.
meta. cõ. 14. non habet aliquam intentionẽ alicui⁹ vni-
uersalis intellectam ab ea, ꝛ ideo fm se ignota est: vt di-
cit Aristo. in. 7. pmę phię. tex. cõ. 35. ꝛ ppter hoc non est
quidditas nec pars gdditatis: tñ bene mã pma est q̃das
essentia, alia ab essentia formę: sicut dicit Cõmen. p cęli
cõmẽ. 92. ꝛ. 8. meta. cõ. 8. ꝛ. 2. phys. tex. cõ. 3. ꝛ ibidem cõ.
12. ꝛ isto modo mã est pars essentię substãtię composi-
tę: vnde mã ꝛ forma sunt partes eẽntiales subę compo-
sitę, ꝛ appellantur ab Auerroe ptes fm qualitatẽ, vt pz
pmo phys. cõ. 5. Et hoc dicit expsse Cõmen. 7⁹ meta. cõ.
34. inquit enim declarando quõ materia se hz respectu

subę compositę. Si igitur hoc nomen subã dicitur sim- D
pliciter de mã subę cõpositę ex mã ꝛ forma, ꝛ de forma
eius ꝛ de cõposito, tũc forma subę diceẽ esse subã rei, cũ
ipsa declarat essentiã eius: mã &o dĩ fm ɔsiderationes
ad subam cõpositã ex mã ꝛ forma esse ps subę, fm cõsi
derationẽ &o ad subam declarantẽ essentiam rei nõ di
citur esse pars subę, sed esse apparens deferẽs formã in
suam diffõnem. illud igitur qõ diuersificat essentiam a
gdditate in substãtijs cõpositis ex mã ꝛ forma, est ma-
teria sicut vides, ꝛ qa in causis pcisis ꝛ adęquatis, sicut
affirmatio est cã affirmatiõis, sic negatio est causa nega
tionis, vt pz ex pmo posterioꝝ. inde puenit ꝙ in substã
tijs abstractis a mã gdditas ꝛ eẽntia sunt idẽ. ℭ Sz con Rõnes Scoti
tra istã opionẽ Scotus argumentaẽ in. 7. meta. q. 16. au- ɔ Auer. opi-
thoritatibus ꝛ rõnibus. nam Arist. 7. meta. tex. cõ. 33. in nionem.
cisio non pertinet ad diffinitionẽ, sed quę syllabę ad eã
quę est elmoꝝ, sed elemẽta pertinent ad mãz. q. d. si syl-
laba diffiniẽ per elmta ex qbus cõponiẽ. elemẽta autem
respectu syllabaruz reducunẽ ad genus causę mãlis: vt
pz 2⁹ phys. tex. cõ. 31. ꝛ ita videẽ ꝙ materia sit de gddi-
tate diffiniti. ℭ Item ibidem si aĩa nõ est animal, tũc di-
cendum ꝙ anima nõ est tota gdditas. ita eniz intelligiẽ
solutio sua. ℭ Item cõtra Platonem parabola. Plato-
nis nõ bene se habet, qa nõ est simile de circulo ꝛ hoĩe. E
superfluuz est enim auferre mãm a quidditate rerũ, qa
quędam sunt hoc in hoc. i. forma in mã, sicut in nãlib⁹.
ℭ Item. 8. meta. tex. cõ. 6. laudat illos qui in diffõnibus
ponunt tam materiam q̃ formã eti. ℭ Itẽ ibidez tex.
cõ. 9. habet ꝙ omnis diffinitio habet gd ꝛ quale, ꝛ opz
hoc esse vt materiam, illud &o vt formaz, nisi ergo ma-
teria pertineret ad quidditatez nõ haberet cõtra Plato-
nem, ꝙ idea non est diffinibilis, qa est sola forma, g̃ qõ
diffiniẽ verę hz mãm ꝛ formã, ꝛ vtrũq; ptinet ad diffõ
nem. ℭ Itẽ. 7. meta. tex. cõmẽ. 33. rõ omnis ptes hz ꝛ si-
cut ptes rõnis ad rõnem, sic partes rei ad rẽ, sicut g̃ oẽs
partes rei exprimũt totam rem, ita oẽs ptes rõnis totã
rõnem rei. ℭ Itẽ ibidem tex. cõ. 4. qñ cognoscitur vnũ-
quodq; gd ipsum sit, sed impoẽ est cognoscere pfecte rez
nõ cognita mã eius. Ergo forma nõ est tota gdditas ei⁹
qõ hz mãm. pbatio minoris Phs 2⁹ meta. t. cõ. 13. si spẽs
causarũ essent infinitę nihil esset cognoscibile: qa ifini-
ta nõ possunt cognosci: ergo ad cognitionem rei pfecte
opz cognoscere oẽs causas. ℭ Itẽ. 8. meta. t. cõ. 11. ibi. de
mãli aũt subã hoc idez plane colligitur. ℭ P. Subã hz
diffõnẽ simplr nõ ex additione: vt pz. 7. meta. t. cõ. 17. g̃ F
quicquid poniẽ in diffõne substãtię pertinet ad gddita
tem ipsius: sed. 6. meta. tex. cõ. 2. in diffõne rei mãlis de-
bet poni mã, ꝛ si nõ esset de rõne diffõnis, diffinitio eẽt
ex additione. ℭ Itẽ qõgdest est illius qõ est pmo ens,
ꝛ cui⁹ est pmo esse: sed quod pmo est, est cõpositũ. nã 8⁹
meta. t. cõ. 3. vbi distinguit subam: dicit ꝙ subã cõposita
est simplr hoc aliqd ꝛ separabile pmo per se existẽs. si
ergo B verã est. ergo qõgdest est cõpositi ex mã ꝛ for⁹,
hęc Scotus ꝛ sequaces ɔ Auer. ℭ Pro defensiõe tñ ve- Defensio
ritatis animaduerte qõ vt supra dictũ est refert multũ Auer.
apud Peripateticos dicere aliqd eẽ essentiã alicui⁹ rei: ꝛ
dicere illud eẽ illius rei gdditatẽ in gñabilibus ꝛ corru
ptibilibus. Vñ Cõmẽ. in. 7. meta. in cõ. 21. inquit. soluẽ-
do qõnẽ sophistarũ q̃rentiuz: vtrum gdditas hoĩs sit ea
dem cũ hoĩe, aut aliud ab hoĩe. inquit. ꝛ solũ est, qñ gd
ditas hoĩs ẽ hõ vno mõ, ꝛ non est hõ alio mõ, ꝛ est for⁹
hoĩs. Et nõ est homo qui est congregatus ex prima mã
ꝛ forma. Vnde sumendo hoĩez pro hoĩs quidditate for
ma hoĩs est homo, sed sumẽdo hoĩem p essentia illa q̃
est quid congregatũ seu cõpositum ex materia ꝛ forma,

sic qdditas hois nō est hō. Et aduerte vlterius φ lȝ ſm
G Cōmē. mā nō sit pars quidditatis: tñ debet poni in dif-
finitione subē cōpositę ex mā ꝛ forma, physicus enim
diffinit per mām, ꝛ dialecticus per formā: vt dič Arist.
in pmo de aīa in tex. cō. 16. vbi Cōmen. in cō. hȝ qui in
diffōnibus ponit mām ꝛ dimittit formam diminutę ac
cipit, sed qui ponit formā ꝛ dimittit māȝ videť dimitte-
re aliqd non necessariū, sed nō est ita, qa forma dȝ acci-
pi in diffōnibus ſm dispōnes in qb⁹ existit. ¶ Nec va-
let rō adducta per Scotū, qa tunc diffinitio subē cōposi
tę esset per additamētum, quia mā non est de quiddita-
te, qa reflecto argumētū certum est φ corpus nō est de
qdditate animę, ꝛ tñ ponič in diffōne qdditatiua aię, qz
Aristo. 2⁹ de aīa tex. cō. 5. diffinit aīam dicens, φ aīa est
actus corporis organici habēns vitā in potētia, sed dici
mus nos illam diffōnem cum sit substātię nō eē ex ad-
ditione, lȝ deť per aliqd qd non sit de quidditate diffini
ti, tñ est necessarium pro cōpleto intellectu eius, qa for⁹
dř relatiuę ad mām vt a nāli cōsiderať: ꝛ ideo est diffi-
nibilis per illam, sed qa ex mā ꝛ forma fit vnū per se, ꝛ
sunt eiusdē generis, ideo quoties forma diffiniť p māȝ,
H aut mā per formaȝ, non dicunť iste diffōnes esse ex ad-
ditione. Sed diffinitiones accńtiuȝ copulatoruȝ q̄ dātur
per ppria subiecta sunt ex additiōe, qa subtū est in alio
gñe, ꝛ qa ex subiecto ꝛ accidēte nō fit per se vnuȝ. ꝛ hoc
est qd pulchre notauit Cōmē. in. 7. pͤ phię. in cō. 17. in-
quit eni φ talia accńtia, aut nō hñt qdditatē verā ꝛ diffi
nitionē verā, aut si habēt, hñt alio modo, ꝛ scōario, ꝛ hō
est ita qm subtā taliū accńtiū nō sunt sicut gña dřiaruȝ:
sunt eni diuersa ſm genus ꝛ ſm nām qd nō ptigit in ge-
nere ꝛ differētia. Neqȝ illud qd pgregať ex eis ꝛ ex subie
cto est vnū in actu: sicut illud qd pgregať ex gñe ꝛ diffe-
rētia, ꝛ ita etiā est de mā cū forma si hñ aduertis. ¶ Ꝑ.
Reflecto argumētū adductū ex. 8. meta. t. c. 11. ꝛ. 12. Naȝ
ibi expsse colligiť φ in diffōne subē mālis habētis oēs
causas debēt poni oēs causę, ita φ efficiēs ꝛ finis vltra
mām ꝛ formā, sed p̄ te efficiēs ꝛ finis nō sunt de qddita
te, qa sunt causę extrinsecę. ğ tales diffōnes sunt ex addi
tione vbi dať ibi exēplū de hoīe qui hȝ q̄tuor gña cau-
sarū, ꝛ ille est locus clarus ꝯ Burleū ꝛ sequaces q voluīt
φ ad hīdaȝ cognitionē perfectā simplr per diffōnē nō
opȝ cognoscere oēs causas, sed solū causas intrinsecas,
cū tñ idē dicať esse iudiciū de cognitione cōplexa habi-
I ta per demr̄onez ꝛ per diffōnem. nam ois diffinitio, aut
est demōstrationis principiū, aut est demōstratiōis con
clusio, aut est solo situ variata a demōstratiōe: vt diciť
in libro posterioꝝ analyticoꝝ, qa igiť non distixerunt
Scotistę inter essentiaȝ ꝛ qdditatē: ideo deuenerūt ad hō
ꝛ ita ad oia argumēta pbātia φ in diffōne subē cōposi-
tę ex materia ꝛ forma dȝ poni forma ꝛ materia pceden
da sunt: tamē materia nō poniť, qa sit pars qdditatis, sȝ
ponitur in diffinitione tāq̄ vehiculuȝ deferens qddita-
tem quę est forma qa ista vt a naturali cōsideratur in q̄
dam relatione consistunt. vnde Cōmen. in 4⁹ phyſi. cō.
16. inquit. φ scire quidditates vltimoꝝ pncipioꝝ diffi-
cile est ꝛ scire materiam sine forma, aut formā sine ma-
teria impossibile. ꝛ sic etiam Cōmētator bene concedit
φ illa quę diffiniūtur verę sunt cōpositę substātię: vt pȝ
7. meta. cōmē. 40. Et cōcedit φ diffinitio substantię cō-
positę est composita ex materia ꝛ forma. vñ. 7. metaph.
37. homo in cōi diffiniť per carnes ꝛ ossa in cōi: tñ alia
rōne poniť mā, ꝛ alia forma vt ex dictis pȝ, ꝛ ita etiā pȝ
quō anima nō est aīal vno mō: ꝛ tamē alio mō animal
ipsa aīa dici potest. Reuocemus igiť sermonē eo vnde
diuertimus ꝛ dicamus φ in conceptis cū materia, aliud
est qdquidest ab eo cuius est qdquidest. i. aliud est qddi K
tas ꝛ indiuiduuȝ, seu aliud est essentia, aliud quidditas,
in abstractis autem a materia idem sunt quidditas ꝛ es-
sentia ꝛ pręsertim in prima intelligentia, sicut statim di
cam in sequenti theoremate.

¶ In prima forma eēntia eius est quidditas
eius: alię autem formę diuersanť in quid-
ditate ꝛ essentia quoquo modo. ppō. 40ª.

PRopositio est Cōmē. Auer. 3⁹ de aīa i solone 3ᵉ. q.
in cō. 5. ꝛ in libro destructio destructio-
nū in dispu. 6. in sol. 6. dubij. vbi īqt. φ
pma causa est quidditas absoluta, ꝛ oīa
alia a pdicta quidditate qdditatē habēt.
¶ Pro cuius intellectiōe aiaduerte vnū
qd scribit Auer. in pallegato loco. 3. de aīa, φ sicut esse
sensibile diuidiť in mām ꝛ formā, sic eē intelligibile di-
uidiť in aliqd psile materię, ꝛ in aliqd psile formę. Naȝ
vt supra notaui tibi ista sunt duo extrema latitudis en-
tium pma forma ꝛ pma mā. Et sicut pma forma quę est
deus gloriosus retinet supmū gradū in gñe actus, sic pͣ
mā retinet supmū gradū i gñe poᵉ. Nā vt scribit Cōm.
in fine libri de subā orbis, potentia hȝ gradus ꝛ mā ha
L bet gradus, ꝛ quia actus ꝛ potentia sunt differētię oppo-
sitę: vt pȝ 9⁹ pmę phię. tex. cō. pmi. sic etiaȝ actus hȝ gra-
dus ꝛ forma habet gradus. Vnde sicut materia ē infia,
quę est in pura potētia, qa nō est actus nec hñs actum,
qa nō est forma nec formatū, sic prima forma est purus
actus: ita φ nō est potētia nec habens potētiam, loquor
autē de po⁹ quę passiua est ꝛ attestatur materię ꝛ imple
ctioni. Vnde Cōmen. in 9⁹ primę phię. cō. 2. inquit. φ si
cut in diffinitione cuiuslibet potentię passiuę sumiť dif
finitio potētię passiuę primę materię, sic in diffōne cu-
iuslibet potentię actiuę sumiť diffinitio actionis pͤ for
mę. ista eni sunt duo extrema iuxta illud ēt beati Augu.
in. 12. libro cōfessionuȝ. Duo dñe fecisti vnuȝ ppe te, ꝛ
aliud ppe nihil. necesse est aūt φ oia media inter purum
actū ꝛ puraȝ potētiam participent naturā extremoꝝ, ꝛ
qd sint cōposita ex actu ꝛ po⁹, sed diuersis modis, sicut
diuersa est natura istoꝝ medioꝝ. naȝ distātię entiū sunt
valde diuersę: vt asserit Cōmē. in. 2. cęli ꝛ mūdi. in cōm.
63. vnde in oibus intelligētijs citra pmā est aliquid sile
materię, ꝛ hoc est potētia quę dicit priuationeȝ alicuius
actualitatis ꝛ perfectionis. Nulla eni intelligētia pręter
M primā continet totam perfectionē possibilē reperiri in
habitu entis, lȝ qlibet pcineat tātā quāta est sibi ppetēs,
qa in ęternis nō differt posse ab eē ſm Phoꝝ: ꝛ ideo dič
Cōm. 5. meta. in ca. de pfecto, φ solū pͤm pn^m qd est deus
gloriosus ē ens simplr pfectū, qa nulla pfectio sibi defi
cit, nec vt tale ens, nec vt simplr ens, sȝ alię intelligentię
sūt entia pfecta in gñe, qa vnaquęqȝ hȝ tātū de pfectiōe,
put nā sua est capax. Et lȝ intelligentia Saturni vt talis
oēm pfectionē quā potuit pseq in ppria forma ab ęter-
no habuerit, ꝛ vt sic dicať eē pfecta rōne qua talis, si tñ
cōsiderata fuerit vt ens repiť puata aliquo gradu perfe
ctiōis, lȝ eni sit pfecta in suo pprio gñe, nō tñ est pfectis-
simū ens, qa nō hȝ tātā pfectionē quātā hȝ prima a qua
depēdet, ꝛ sic in suo eē inuenitur cōposita ex actu ꝛ po-
tentia non tāq̄ ex positiuo ꝛ positiuo: sed tāq̄ ex posi-
tiuo ꝛ priuatiuo, sicut hñ dixit in hoc Henricus de gan
dauo in qbusdā qōnibus formatis ab ipso de simplici-
tate dei. ꝛ in quolibetis q̄libeto. 4. q. 16. ꝛ post ipm Sco-
tus in. 8. dist. primi. q. 2. vnde talis potentia in abstractis
īuēta nō dicit aliqd reale, qz nihil in eis est verę possi-
bile.

Deꝰ retinet supmū gͣdū pfectissimū in genere actꝰ: mā pͣ in gñe potentie.

Cōpō in intelligentijs ex poᵃ ꝛ actu nō est ex positiuo ꝛ positiuo: sȝ ex positiuo ꝛ priuatiuo.

Henri. de gādauo ꝛ Sco.

bile: vt dicit Com. in 2° celi et mundi. cõ. 34. Nã possibi-
A le in eternis est necessariũ, et hoc fuit et de mente Phi in
9° p° phicę tex. cõ. 17. vbi h3. est autẽ nihil potẽtia sempi-
ternũ, sed ista potẽtia est logica et est ens rõnis, q̃a dicit
solã nõ repugnãtiam q̃a intelligẽtię Saturni inquãtum
ens non repugnat qd sit pfectior q̃ est, sicut dicimus q̃
talpa inquãtũ aial põt videre: cũ tñ talis potẽtia in tal-
Po° logica. pa nihil reale ponat, sed solã nõ repugnãtiam, et est po°
talis logica quę nihil aliud est q̃ respectus q̃daz causat°
a rõne ex nõ repugnãtia terminoꝝ inquãtum nõ repu-
gnãt. vñ non posuerũt Phi aliquã realez cõpõnẽ in tali-
In oib° intelli- bus intelligẽtijs nisi forte in aia intellectiua ꝓpter ipsam
gẽtijs preter eẽ vltimã in gñe abstractoꝝ: vt testat Com. in 3° de aia.
aiaz intellĩuaz in cõ. 19. et 12. meta. cõ. 17. et videt eẽ sñia Aristo. in 3. de
nõ ẽ real ꝯpõ aia. sine dubio. in t. cõ. 17. vbi vult q̃ in omni nã in qua
ex po° et actu. est vnũ qd est oia fieri op3 esse alterũ qd est oia facere.
❡ Et aduerte ex hoc q̃ potẽtia illa quę inuenit in alijs
intelligẽtijs citra primã non est potẽtia illa quę cũ actu
diuidit ens inquãtuz ens: vt subtiliter deduci potest. nã
certũ est qd ens qd diuidit in 9° meta. ꝑ potẽtiã et actuz
est ens extra aiam. nam Arist. in fine sexti p° phicę abie-
cit a ꝯsideratione diuini ens per accidens, q̃a nõ h3 cãz
terminatã, et ens in aia q̃a est ens diminutũ, et ꝑ ꝯña ens
sm se et extra aiam retinuit qd diuisit per tres pmas di-
uisiones. v3. in subam et accñs. et de ista pertractat in. 7. et
B in. 8. p° phicę. Et sc̃da diuisio fuit per potentiã et actum. et
hanc prosequutus est in. 9. p° phicę. Et tertia diuisio est ꝑ
vnuz et multa. et istam pseq̃tur in. 10. pmę phicę. et hoc ex-
pressit Com. succinctę in ꝓlogo. 7. meta. et ita po° et act°
sunt differentię diuidentes ens extra aiam qd descẽdit
in decem pdicamẽta. actus eni talis et po° sunt pn° decẽ
pdicamentoꝝ, q̃a res cuiuslibet pdicamenti, quandoq̃
est potẽtia, et quãdoq̃ in actu. vt p3. 12. meta. cõmẽ. 26.
Ideo Cõmẽ. tenuit nullam eternũ esse in pdicamento,
et ita sm Phos cum potentia ista in alijs intelligẽtijs ni-
hil reale ponat, sequitur q̃ ista cõpositio in eis sit sm rõ-
nem, et sunt ex actu et potentia tãq̃ ex positiuo et priua-
tiuo. priuatio aũt sm Phos nõ dicit aliqd reale, sed solũ
est ens rõnis. vnde Cõmẽ. pmo phy. cõ. 79. priuatio nõ
est accidens nedum vt sit suba. et in h̃ discrepo a Diuo
Opinio diui Thoma qui tenuit oẽm creaturã eẽ cõpositaz ex actu et
Tho. i p° pre- potẽtia tãq̃ ex positiuo, et positiuo stando in principijs
dum. q. 3. art. Arist. quia in eternis nõ est potentia verę, et si dicat q̃
4. et l. 2. cõtra hoc est ꝯ Arist. in. 9. pmę phicę. t. c. pmi. vbi h3 q̃ poten-
gẽt. ca. 49. tia et actus sunt in plus q̃ eoꝝ, quę dicũtur sm motum
C solũ. Dico q̃ verũ est, sed vide q̃d sequitur in tex. sequẽti
vbi vult q̃ i3 in imobilibus vt in mathematicis repiat,
potẽtia tñ vt inquit. illa potẽtia est metaphoricę dicta, et
excludit eam a cõsideratione sua, et per ꝯña vult q̃ po°
illa de qua loqtur vt de differentia entis sit po° realis, et
talis secludit ab ipso ibidem. tex. cõ. 17. a sempiternis si
loquamur igit de alijs intelligentijs citra pmã excepta
anima intellectiua in qua pono ꝑfectis in via Auer. ve-
ram cõpositionem ex intellectu possibili et agẽte: vt de-
claraui in. 12. meta. sup cõ. 17. in speciali q̃dã qõne mea
cõtra modernos ponẽtes intellectum agẽtez eẽ deum.
Dico q̃ in talibus est cõpositio ex actu et priuatiõe, et h̃
in simili legitur in sacris eloquijs apud Esaiaz ꝓphetam
dicentẽ, et in angelis suis reperit prauitatẽ. Si vero loqua-
mur de generabilibus et corruptibilibus in q̃bus est cõ-
positio vera ex materia et forma, in talib° est cõpositio
ex potentia et actu tãq̃ ex positiuo et positiuo, et vbi ista
inuenit, inuenit pma, sed nõ ecõtra in via Arist. vt p3
bñ speculanti in hoc. vnde potẽtia in istis quę sunt hic:
i3 importet pñationẽ, iuxta illud Com. 9. meta. cõ. 3. di-

cere aliquid esse in potentia est dicere aliquẽ modũ p[r]i- D
uationis, tñ potẽtia vltra pñationẽ ponit aliqd ex natu-
ra rei qd est substantia et entitas quędam. Vnde Com.
pmo phy. cõ. 79. inquit. ens in potẽtia est cui accidit pri-
uatio et non est in substãtia eius. impossibile eni est cõ-
posita cõpositione reali non ꝯstare ex pncipijs compo-
nentibus realibus. vnde Phi ꝓbauerunt tam formã q̃
mãm eẽ subas, q̃a sunt partes subę cõpositę et suba nõ
componit ex non substãtijs. ❡ Sed dices ꝑꝑ q̃d ista q̃ Dubium.
sunt hic sunt cõposita ex po° et actu tãq̃ ex positiuo et
positiuo, intelligẽtię aũt citra pmã et vltimã sunt cõpo-
sitę ex po° et actu: sicut ex positiuo et pñatiuo. vltima au-
tez inter abstractas intelligẽtias est cõposita et ex po° et
actu tãq̃ ex positiuo et positiuo. ꝑterea ista cõpositio si
sm rem est in anima intellectiua q̃o diuersa est ab illa
quę est in istis gñabilibus. nam vt inqt Cõmẽ. 12. meta.
in cõ. 39. oẽ cõpositũ est nouuz. ❡ Ad hęc rñdet q̃ a p Solutio.
pncipio oia emanant sm q̃ apta nata sunt emanare sm
ꝓprias rões formales. vnde pmo celi. tex. cõ. 100. A p
cõmunicatum est esse et viuere oibus his quidẽ clarius.
his vero obscurius. latitudo enim entium in participãdo E
hãc intẽtionẽ est res ampla valde. ❡ Ad aliud dico vt
inqt Cõmen. q̃ cõpositio aię intellectiuę quę est in me-
dio abstractoꝝ et corporaliũ. est eni3 in ꝯfinio eternita-
tis et tpis habet compositionẽ ex materia intelligibiliũ
quę est alia materia sensibiliũ, q̃a materia sensibiliuz re-
cipit formas diuersas et istas, sed intellectus possibilis q̃
est mã intelligibiliũ recipit formas vles et recipit spiri-
tualr, vt dicit ipse in 3° de anima in cõ. 5. et. 28. cõpositio
autem istoꝝ quę sunt hic est alterius rõnis, et multę sunt
alię dñtię quas breuitati cã omitto. ❡ Redeamus igit Declaratio
ad ꝓpositum theorema et dicamus q̃ illud qd in istis ge- theorematis
nerabilibus et corruptibilibus diuersificauit essentias a facienter.
quidditate fuit vera materia. in abstractis aũt a mã cuz
in oibus citra pmã sit potentia. potentia autez habet re-
duci ad mãm, vt dicit Cõmẽ. 12. meta. cõ. 26. et q̃a mate-
ria alia est sensibiliũ, alia intelligibiliũ. materię aũt intel-
ligibiliũ est intellectus possibilis: ideo illa potẽtia in in-
telligẽtijs reducit ad itellectũ possibilez: et ideo Cõmẽ.
dicit 3° de aia. in solõne 3° q. et in cõ. 14. q̃ in oib° citra In oibus ci-
pmã intelligẽtias est natura intellectus poßis mõ decla- tra pmã intel-
rato, sicut igit vera materia diuersificauit verę q̃ddita- ligẽtiã est nã
tẽ ab essentia in istis quę sunt hic, sic illud qd est sile ma- intells poßis.
terię in intelligẽtijs diuersificauit quoquo mõ in oibus
citra pmam quidditatem ab essentia. in pma autẽ q̃a est
actus purissimus cui oino nulla est admixta potẽtia. nõ
eni3 est in ea materia, nec simile materię. Sic igit intelli-
gis q̃o in pma forma quidditas eius est essentia ei° oi- F
bus modis. in alijs aũt citra pmã q̃dditas differt ab es-
sentia quoquo mõ, q̃a in eis est cõpositio aliq̃, et q̃a non
est sm rem, sed sm rõnẽ sic quoquo modo differt in ta-
libus q̃dditas ab essentia, q̃a sm rõnem. q̃o aũt oẽ cõ-
positum sit nouũ in sequẽti theoremate dicam statim.

❡ Omne compositum est nouum. ꝓp°. 41°.

Propositio ista ẽ Auer. 12. met. cõ. 39. et in li° destru-
ctionũ in dispu. 3. in sol. 19. dub. vbi dicit
q̃ oẽ causatũ põle. ❡ Dicũt q̃dã q̃ in- Opio alioꝝ.
telligit vel quo ad subaz, vel quo ad ac-
cidẽtia, vñ cõposita gñabilia sunt noua
quo ad subam et quo ad accñtia. Composita aũt eterna
sunt noua quo ad accidẽtia tñ. vnde dicũt q̃ in corpo-
ribus celestibus in q̃b° est aliqua compositio est noui-
tas quo ad accidentia, sic etiam in anima intellectiua in

G qua est cõpositio ex intellectu agẽte ꝛ possibili est noui
Impugnatio tas quo ad intellectionẽ. ¶ Sꝫ ista positio nisi aliud di
cat stare nõ põt, qꝛ vt supra patuit in aliqs itelligẽtijs ci
tra primã ꝛ citra aı̃as intellectiuã est aliqua compositio
ex poᵃ ꝛ actu, ꝛ tñ in talibꝰ nulla prorsus est nouitas nec
quo ad subaꝫ h̄ clarũ est, nec quo ad accñtia, qꝛ in tali
bus nullũ accidẽs est: vt scribit Cõmen. 12. meta. cõ. 25.
Ioã. solutio ¶ Ioã. autem de Gãdauo dixit q̄ñqꝫ glosando nouita
tem ꝓ depẽdẽtia, ita ꝙ omne cõpositũ est nouũ .i. est de
Impugnatio pẽdens. ¶ Sed h̄ est abuti vocabulis, nã põt esse depẽ
dentia sine nouitate: vt pꝫ ex .2. ca. de suba orbis. ꝛ p̄mo
metheo. ad p̄ncipiũ. vbi dicit Phs ꝙ opꝫ mũdũ istum
inferiorẽ superioribus lationibꝰ esse ꝯtinuũ vt ois eius
virtus inde guberneť: ꝛ. 12. pᵉ pħię. tex. cõ. 38. loquẽs de
deo inquit. ex tali p̄ncipio cęlũ ꝛ nã dependet. ¶ Am
plius illa glosa nõ est ad mẽtẽ nec ad ꝓpositũ Cõmẽ.
ibi vt declaraui, ꝛ sicut cuilibet speculãti patere potest.
¶ Amplius Cõmẽ. dicit. omne cõpositũ esse possibi
le vbi aliqñ dicit, oẽ cõpositũ nouũ esse. nũq̄ autẽ di
xit cõpositũ sumi pro depẽdente, lꝫ verũ sit, omne com
Modernoꝝ positio positũ depẽdere a principijs cõponẽtibꝰ. ¶ Moderni
autẽ declarantes hoc in disputatiõe 3ᵃ / in libro destru
ctionũ in solone. 19. dubij inuenerũt duas vias. Prima
via est ꝙ duplex est vle. vꝫ. per essentiã, sicut est intellꝰ
H agẽs ꝛ q̄libꝫ abstracta suba, quia talia nõ sunt abstracta
a mã, qꝛ mens auferat ea a mã ꝛ a ꝯditionibꝰ mãę. aliũ
ꝫo est vle participatiuę, sicut sunt formę reruꝫ nãliuꝫ,
quę sm esse sunt singulares: attamen participãdo lumẽ
intellectus agẽtis sunt sm modum vlia separata ab hic
ꝛ nunc ꝛ reliqs cõditionibꝰ materię, ꝛ tunc dicũt ꝙ vle
participatiuę est minus abstractũ q̄ vle per essentiam,
qꝛ suã abstractionẽ non habet nisi ab vli per essentiaꝫ.
cõstat aũt ꝙ tale vle participatiuę in nullo põt eẽ subie
cto, nec vli, nec particulari nisi eo modo quo cognitum
est in cognoscẽte, ꝛ ideo multomagis opꝫ dicere ꝙ itel
lectus agens non vniť poti subiectiuę, sicut forma ma
terię, sicut vlia sm modũ .s. materialia nõ possunt vniri
ei, nec alicui subiectiuę, ꝓpter eoꝝ vlitatẽ ꝛ abstractionem
quã hñt ab intellectu agẽte, ꝛ sic asserũt apparere pecca
tuꝫ Ioãnis asserẽtis aı̃am intellectiuã cõpositaꝫ esse ex
intellectu agente ꝛ possibili, ꝛ ideo dicũt ꝙ omne cõpo
situm est particulare ex actu particulari ꝛ potẽtia indi
uidua, ꝛ ideo omne tale est nouũ gñabile ꝛ corruptibi
I le. Potuisset cõfirmare hoc satis ad ꝓpositũ ꝑ authori
tatẽ Auer. 12. meta. cõ. 17. vbi scribit, ꝛ ideo intellꝰ de
intelligẽtia agente ꝛ eius loco ꝛ ꝓsperitate eius ex ipsa
quę est potẽtia est q̄si locus huius intellectus nõ quasi
Impugnatio pme vie. materia. ¶ Sꝫ ista p̄ma via stare non põt, qꝛ Com. in
3. de anima. cõ. 14. inquit. ꝙ ista nois potẽna ꝛ receptio
ꝛ perfectio modo ęquiuoco dicunť in abstractis ꝛ in re
bus mãlibus, diuersitas eni istius intẽtionis .s. receptio
nis, quę est in intellectu a receptione quę est in rebꝰ mã
libus res est ad quã ducit ratio: vñ nõ est opinãdum ꝙ
ipsa materia est causa receptionis, sed causa receptiõis
trãsmutabilis, ꝛ est receptio huius singularis, causa aũt
receptionis simplr̃ est ista natura. ꝛ ex hoc mõ fuit possi
bile ꝙ corpora cęlestia reciperẽt formas abstractas ꝛ i
telligerent eas, ꝛ fuit possibile vt intelligentię abstractę
perficerenť per se adinuicẽ, ꝛ si nõ non esset posse vt il
lic intelligereť recipiẽs ꝛ receptibile, vñ qõ est liberatũ
ab hac nã est p̄muꝫ intelligẽs. ¶ Amplius. 2. cęli. cõ. 3.
inquit. loquẽs de corpore cęlesti ꝛ forma eius. recipiens
autem istam formaꝫ qõ aduna ť cum ea est corpus cęle
ste incorruptibile ad qõ sequuntur dimẽsiões corpales: ꝛ
alia accidentia quę in eo inueniũtur, ꝛ ideo in eo forma
ꝛ formatum sunt idẽ numero, sed sm dispõnem magis
diminutã q̄ sit adunatio recipientis ꝛ recepti in forma K
abstracta, ꝛ causa istius adunationis inter istã formaꝫ ꝛ
suam materiã est, qꝛ non coheret suę materię medianti
bus dimẽsionibꝰ, sicut formę gñabiles ꝛ corruptibiles.
Ex q̄bus ꝯbis clare colligiť, ꝙ lꝫ in intelligẽtijs nõ sit
receptio quę fit per materiaꝫ, quę est causa receptiõis si
gnatę, sicut est mã rerũ sensibiliũ, est tñ ibi receptio quę
fit per intellectuꝫ poťem qui est mã intelligibiliũ: nã vt
scribit Com. 3ᵒ de aı̃a. cõ. 5. in solone. 3. q. sicut esse sensi
bile diuidiť in duo. vꝫ. in mãm ꝛ formã sic eẽ itelligibi
le diuidiť in duo, vꝫ. in aliqd sile materię ꝛ in aliqd sile
formę, ꝛ vt inq̄t Com. illa adunatio est lõge perfectior
q̄ sit illa quę est iter orbẽ ꝛ ipsaꝫ itelligẽtiam, qꝛ maior
vnitas resultat ex cõpõne qua vnus intellectus iferior
recepit superiorẽ q̄ sit illa in qua cęlũ recipit intelligẽ
tiã: maior eni est affinitas itellectus cũ intellectu ꝛ rei i
corporeę cũ re incorporea q̄ corporis cuꝫ intellꝰ, ꝛ ad
authoritatẽ Auer. 12. meta. cõ. 17. dico ꝙ pro quãto in
tellectus poťis nõ recepit agẽtẽ sicut mã quę est hic re
cipit formã rectius dr̃ locus quã mã: nã forma q̄ est hic L
educiť de poᵃ materię, ꝛ est ꝯstituta in eẽ ꝑ mãm, qꝛ co
heret materię mediãtibus dimẽsiõibꝰ iterminatis ꝛ re
cipiť ꝑ ꝯñs signatę, quę tñ nõ sunt in receptiõe intellꝰ
possibilis respectu intellꝰ agẽtis, ꝛ sic quo ad hoc rectꝰ
diciť locus q̄ mã, tñ intellꝰ possibilis hñ recipit itelle
ctũ agẽtem: sicut perfectibile recepit suam ꝑfectionem, ꝛ
ex tali adunatiõe resultat verius vnũ q̄ ex mã ꝛ forᵃ, in
omni eni cõpositione deuenire opꝫ ad aliquã vnitateꝫ.
¶ Scđa expositio eius est quã dicũt eẽ de mẽte Phi in Secũda modernoꝝ expositio.
13. meta. Nã oẽ factũ ꝛ causatũ fit ꝛ causať sm modum
sui esse. Effectus eni nõ pullulat nisi sicut est potis in na
tura entis, in hoc eni differt simplex a cõposito, qꝛ sim
plex statim est id qõ est: vt pꝫ in fine. 8. meta. cõpositum
aũt habet eẽ in vnione partiũ ꝛ colligatione inuicem, ꝛ
ideo opꝫ qõ modus sui eẽ sit sm colligationẽ eaꝝ inui
ceꝫ: ideo causans cõpositũ dꝫ colligare ꝑtes inicẽ aliter
factio eiꝰ nõ differret a factione rei simplicis mõ appeꝫ
qõ nõ ligantť nisi illa quę in sui nã nõ sunt ligata ꝛ vni
ta, qm̃ aliter agẽs eẽt ociosuꝫ. ḡ opꝫ ꝙ natura ꝑtiũ sit nõ
de se in colligatione consistẽs mõ partes quę in suis na
turis nõ consistunt in colligatiõe caruꝫ sine dubio pos
sunt eẽ in opposito, colligatiõis .s. sub diuisiõe ꝛ seꝑatio
ne, ꝛ ex his seq̄tur ꝙ oẽ cõpositũ est solubile in sui nã,
qm̃ ꝑtes eius sunt solubiles ꝛ in suis naturis nõ ꝯsistẽs
in colligatiõe, ꝛ tũc formãt rõnẽ in forma sic oẽ cõposi
tũ colligatũ ex ꝑtibus in quaꝝ nã nõ est colligatio ꝛ cõ
positio est solubile ꝛ colligabile oẽ cõpositum tã vle q̄ M
particulariter est cõpositũ ex partibus, in quarũ natu
ra nõ est colligatio ꝛ cõpositio. ḡ omne cõpositũ est so
lubile ꝛ colligabile, tũc vltra, oẽ cõpositũ colligabile ꝛ
solubile est gñabile ꝛ corruptibile, vt est manifestũ per
se, oẽ cõpositũ est solubile ꝛ colligabile vt dictum est. ḡ
oẽ cõpositũ simplr̃ est nouũ gñabile ꝛ corruptibile, iõ
omne cõpositũ est nouũ vt dicũt, ꝛ est via firmissima ꝛ
demõstratiua, ꝛ est Aristo. in p̄dicto loco, ꝛ resumentes
suã opinionẽ dicũt, ꝙ omne cõpositũ ex diuersis rebus
est sine dubio nouũ verũ cõpositũ ẽ duobus modis.
Q̄dã ex diuersis rebꝰ realr̃ distictis. Q̄dã ꝫo ex ꝑfe
ctiõe ꝛ p̄uatione quadã maioris ꝑfectiõis sicut repiť in
oibus citra p̄mam, tunc dicunt qõ omne cõpositum est
depẽdens ꝛ hꝫ cãm, ꝛ hęc est vlis tã in composito p̄mo
mõ q̄ in cõposito secũdo mõ, sed loquẽdo de cõposito
p̄mo mõ, omne cõpositum est nouũ simplr̃, ꝛ ad argu
mẽtũ de aı̃a itellectiua dicit se dixisse in libro de intelle
ctu qõ

cta qđ in ea nulla est cōpositio nisi 2° mō non p̄ mō: nā
A intellectus agēs ꝛ possibilis nō sunt duę res ſʒ duę operationes.
Improbatio 2e expōnis. ℂ Sed ista 2a via tāto magis increpanda occurrit quāto qđ errorē quē in se ꝯtinet ascribit Arist. Nos enī nō discēdimus in ꝯdicēdo sermonib⁹ istius viri nisi ꝑpter amorez veritatis, sicut Phm decet: nā multos tēpore meo scripta isti⁹ hois in graues errores ꝛ manifestissimos detruserūt: suuz enim studiuz est in ꝯdicendo patribus antiquis, ꝛ scribere qcqd in buccā venerit. iuxͣ illud Arist. in p̄ de gn̄atione ꝛ corruptiōe. tex. cōmē. 7. Qui autē ex multis sermonibus indocti existūt entis intuētes ꝛ ad pauca respicientes de facili enunciant. Dicimus nos q̄ Arist. ibi argumentat̄ contra antiquos ponētes entia mathematica separata fm eē a sensibilib⁹: ꝛ inqt. q̄ impol̄e est tales naturas sepatas esse a sensibilibus: si eni erūt separata solida ꝑter sensibilia ab his altera ꝛ priora sensibilibus palaz ꝛ ꝑter superficies alteras necessariū est separatas supficies ꝛ pūcta ꝛ lineas, eiusdem enim rōnis: si aūt hic palam ꝑter solidi mathematici supficies ꝛ lineas alię separatę, priora eniꝫ cōposita sunt incōposita ꝛ cętera quę sequunt̄, vn̄ ad imaginationē antiquoꝝ ponentium mathematica corpora separata fm eē a sensibilibus sequunt̄ illa incōueniētia, sed nō fuit intentio Arist. fm mētem ꝓpriam q̄ gn̄ationes
B nāles fiant illo mō, sicut fingit iste bonus vir qđ agens nāle colliget partes quarū natura ꝯsistit in non colligatione: hoc eni est imaginari qđ generationes subales ab agente nāli ꝓficiscantur, quēadmodum gn̄ationes rerū artificialium fiūt ab artifice vbi vna tabula in arte manifactiua quę erat separata ab altera colligat̄ cuꝫ altera tabula mediāte clauo, ꝛ ista imaginatio est vana: nā mā p̄ma cū sit ens in pura potētia nō inuenit̄ in esse qđ hꝫ ex̄ aiam separata a forma: vn̄ Cōmē. 3. cęli ꝛ mūdi cō. 29. inquit. ens in potētia nō inuenitur nisi in ente in actu, ꝛ si separaret̄ esset ens ꝛ differentia inter esse in potētia ꝛ non esse est, qa non esse non est in actu ens, neq̄ in aliq̄ in actu non distincto ab eo, ꝛ hoc intēdimus in hoc loco cuꝫ diximus de p̄ma materia qđ nō est ens in actu, ꝛ est ens in ente in actu nō distincto ab eo: silr etiā forma mālis fm suaꝫ rōnem non inuenit̄ separata a mā, qa separatio eius a mā est eius corruptio: vn̄ Com. 3. cęli. cō. 31. ostēdens differētiaꝫ inter elemēta quę sunt corpora ex qbus ꝯstant mixta inter ꝛ elemēta quę non sunt corpora vt p̄ma mā ꝛ forma. inqt. ꝛ debes scire q̄ elemēta hęc de qbus ꝑscrutatur sunt alia ab vlibus de qb⁹ ꝑscrutatus fuit in p̄ phys. illic eniꝫ declarauit elēta vlia corpoꝝ simpliciū ꝛ cōpositoꝝ. s. p̄mā materiā ꝛ formā: hic
C autēꝫ declarare intendit elemēta corpoꝝ compositorū tm̄, quę ęquiuocę dicunt̄ elemēta cū illis, qm̄ cum compositū diuiditur nō existunt in actu: forma eni corrumpitur ꝛ mā induit aliā formam. ℂ Amplius Com. 12. diuinoꝝ. com. 18. inquit agens nō ꝯgregat inter duo in rei veritate: sed est extrahens illud qđ est in potentia ad actū. ꝛ quasi cōgregat inter potētiam ꝛ actuꝫ. s. inter materiā ꝛ formā fm qđ extrahit po^a ad actum nō destruēdo subiectuꝫ recipiens potētiā, ꝛ tūc efficiunt̄ in cōposito duo. s. mā ꝛ forma: vnde intētio Arist. cōtra Platonem 7. meta. t. c. 23. ꝛ infra est. q̄ illud qđ per se gn̄atur ꝛ ꝑ se fit est sinolon. i. simul totum. vꝫ. cōpositū, ꝛ mā, ꝛ for^a nō generātur nec fiunt nisi per accidens: vnde Cōmē. ibidēꝫ cō. 26. sup illis ꝟbis in tex. ꝛ hoc nō est aliud. inqt. s. ꝛ non facit aliqđ vnū in aliquo. ꝟ. g. formā in subto, qm̄ manifestum est q̄ si facit/facit ex alio aliud/nō aliud in alio, facit eni ex mā formatū nō in mā formaꝫ, non fuit igit̄ opinio Arist. q̄ gn̄atio naturalis fiat ab agēte nāli, qa colligat naturas, quarū ratio ꝯsistit in esse nō ligato, ꝛ quarū rō consistit in esse separato ꝛ dissoluto, qa hꝰ D
facit credere gn̄ōnes nāles assimilari artificialib⁹ qđ est maximū incōueniens: vn̄ Cōmē. 12. meta. cō. 2. sup illis verbis tex. etenim si totū qđdaꝫ omne subā est p̄a pars, ꝛ si eo qđ est ꝯsiter, ꝛ ita p̄mū subā, deinde q̄litas, aut q̄ntitas recitās expōnē Them̄. inqt. sꝫ ipse intellexit de vniuerso tres modos, aut vniuersuꝫ cōpositū ex ptib⁹ cōsimilib⁹ adunatis adinuicē, aut ꝯtāgētib⁹ se vt corpa artificialia, aut segregatis vt ps ciuitatis ꝛ exercitus, ꝛ rep̄hēdens ip̄m in hac expōne. inqt. ꝛ hęc additio est superflua, nullus eni existimat q̄ ptes entis q̄ sunt decē p̄dica sint contāgētes se aut segregate in loco, ꝛ ita ego dico q̄ nullus Peripateticoꝝ imaginat̄ qđ gn̄atio nālis ab agēte nāli fit, qa mā ꝛ for^a q̄ sunt solute ligent̄ ꝛ copulētur adinuicē: nulla eni est ligatura, nullū glutē, nullū deniq̄ vinculū īter māꝫ ꝛ formā: nā vt scribit Arist. 8. meta. t. cō. 15. ideo ex mā ꝛ for^a fit ꝑ se vnū, qa illđ est po^a, ꝛ hꝰ ē actus, ꝛ huius nulla est ratio intrinseca a rōnibus intrinsecis istoꝝ simpliciū. vn̄ vt ꝯcludit quare nulla alia causa nisi vt q̄si mouēs ex potētia ad actū. ℂ Amplius in
E eo q̄ dicit qđ oē cōpositū ex diuersis reb⁹ ē simpliciter nouū falsum est: nā fm Auer. in p̄n° libri de suba orbis. corpora cęlestia sunt composita ex duab⁹ naturis. vꝫ. ex nā agēte motum ꝛ ex natura recipiēte motū, sicut corpora gn̄abilia ꝛ corruptibilia cōponunt̄: ꝛ tn̄ corpora cęlestia nō sunt simplr̄ noua. ℂ Amplius q̄ dicit de aīa intellectiua qđ nō sit vera cōposita ex duab⁹ substātijs realiter distinctis falsum est ꝛ ꝯ Arist. ꝛ Com. 3° de aīa. cō. 17. vbi voluit qđ in omni nā sunt tria. s. agēs ꝛ patiens ꝛ factū, ꝛ Com. 12. metaph. cō. 17. expsse dicit. vbi recitauit opionez Alex. ꝛ Themistij de itellectu agēte māli ꝛ intellectu in habitu: nos aūt iā ꝑscrutati sumus de istis duab⁹ opinionibus in libro de aia. ꝛ diximus q̄ itellus agens est q̄si forma in intellectu māli, ꝛ qđ ipse agit intellecta ꝛ recipit ea fm intellm̄ māleꝫ, ꝛ q̄ intellus mālis non est gn̄abilis neq̄ corruptibilis, ꝛ declarauim⁹ illic qđ hęc est snīa Arist. ꝛ q̄ itellectus in habitu. s. speculatiuus hꝫ partem generabilem ꝛ corruptibilē: illud aūt qđ corrumpit̄ est actio eius: in se autēꝫ nō corrūpit̄ ꝛ q̄ ex extrinseco intrat nos. ℂ Amplius Cōmē. 3. de aīa. cō. 4. mouēs obiectionez cōtra Phm. q̄ aīa intellectiua sit actiua ꝛ nō passiua, qa obiecta extrinseca nō mouēt ipsaꝫ, nisi postq̄ mens aufert vel abstrahit ea a mā soluendo dicit. fm igit̄ qđ itellecta mouent eā est passiua ꝛ
F fm qđ mouent̄ ab ea est passiua: ꝛ ideo dicit Arist. post idest in tex. c. 17. qđ necesse est ponere in aīa rōnali has duas differētias. s. virtutē actionis ꝛ virtutē passionis, ꝛ dicit aperte q̄ vtraq̄ pars non est gn̄abilis neq̄ corruptibilis, vt post apparebit. ꝛ est in tex. cō. 19. vbi expsse Arist. dicit intellectum agētem esse abstractū, ꝛ Com. per lōgum ꝓcessum ostēdit eadē rōne intellectuꝫ materialem esse abstractum, ꝛ q̄ isti sunt realiter distincti: naꝫ vt inquit. ibi Cōmē. quēadmodū nō scimus multitudinem intellectuum abstractoꝝ, nisi per diuersitatē actionum eoꝝ: ita etiā nō scimus diuersitatē istius intellect⁹ materialis ab intellectu agente nisi per diuersitatez suarum actionuꝫ. ℂ Amplius in quo differt opio Auer. ab opinione Themistij ꝛ Theophrasti, nisi ita ponat vt diximus: nā vt scribit. 3. de aia cō. 5. ꝛ 20. Themisti⁹ ꝛ Theophrastus voluerūt vt sibi ascribit ipse q̄ itellectus agens ꝛ intellectus materialis, ꝛ itellectus in habitu sunt vnus intellus subiecto, ꝛ q̄ actio ꝛ receptio itelligūtur fm similitudinē, sed ipse vult aiam intellectiuā cōponi ex itellectu possibili ꝛ ex itellectu agēte tāq̄ ex

duabus partibus eẽntialibus realiter distinctis, ⁊ ꝙ re-
G cipiat species intelligibiles per itellectũ possibilem ⁊ ꝙ
agat ⁊ abstrabat per intellectũ agẽtem, vñ pꝫ error illo-
rũ qui posuerũt intellectum agẽtem esse deũ cũ Arist.
⁊ Com. appellãt ipm aiꝫ nostrę ptẽꝫ, sed de his diffusę
vide q̃ scripsi in spãli q̃one de h in. 12. meta. sup expositione. t. c. 17. ¶ Dicamus igit nos ꝙ si ppõ dicẽs. oẽ cõ
Ppõ ppria. positũ nouũ esse ⁊ per nouum intelligat depẽdẽs nulla
difficultas ↄtingit, q̃a oẽ cõpositũ depẽdet a suis principÿs cõponẽtib⁹. ¶ Sꝫ si per nouũ intelligat pole ⁊ generabile, tũc opus est distinctiõe, p quo aiaduerte qd in
quolibet cõposito necesse est vt vnũ ↄcurrat vt actus ⁊
reliquũ vt potẽtia vt patuit ex authoritate supra allegata ex. 8. metaphy. t. c. 15. vñ. 2. de aia. t. c. 7. nõ opꝫ q̃rere si
vnũ est anima ⁊ corpus, sicut neq̃ cera ⁊ figura, neq̃ omnino vniuscuiusq̃ materia, ⁊ id cuius est mã: vnũ enĩ ⁊ eẽ
Potentia duplex. cũ multiplr dicant qd verę est actus est: potẽtia autẽ p
nũc est in duplici differẽtia, quędã est potẽtia simplex
quę. vꝫ. est ad vnũ, quędam ꝯo est potẽtia multiplex: appello aũt multiplicẽ potẽtiam quę est ad opposita, sicut
est potẽtia ↄdictionis, sicut est potẽtia quę est in p⁹ materia, nã per talẽ potẽtiam res potest esse ⁊ nõ esse, vt pꝫ
7. meta. tex. cõ. 22. ⁊ 53. ⁊ talis dicit potentia in suba vel
H ad eẽ sm Auer. in libro de suba orbis. dicit enim iuxta
pncipium 2ⁱ cap. ꝙ omne in quo nõ est potencia nisi ad
duo ↄdictoria est potẽtia, quę est in suba: de ista eniꝫ intelligitur dictũ Phi in. 9. meta. tex. cõ. 17. vꝫ. ꝙ oĩa potẽtia passiua est potẽtia ↄdictionis, ⁊ ideo dũ quęrit vtrũ
omne compositũ est nouũ, itelligẽdo per nouum pole,
qd. vꝫ. põt esse ⁊ non esse, distinguendũ est de cõpositore
q̃a si cõpositum fuerit ex potẽtia passiua quę est po⁹ cõtradictionis, sicut sunt ista gñabilia ⁊ corruptibilia, in q̃bus talis potẽtia est causa suę possibilitatis ⁊ gñabilitatis, sicut dicit Com. in p̃ cap. de suba orbis. ⁊ in 2⁰ declaratũ est. ꝙ causa corruptionis entiũ ⁊ factionis eoꝝ est
contrarietas existẽs in suis formis ⁊ cõe subiũ qd nullã
habet ppriam formã, sed est in potẽtia ad oẽm formas,
⁊ in 2⁰ cap. ponens differẽtiã inter corpora generabilia
⁊ cęlestia dicit ꝙ corpora gñabilia componunt ex suba
in potẽtia, ⁊ ex dimẽsionibus in potẽtia: sic igit oẽ tale
compositum isto modo est nouũ ⁊ possibile. ¶ Si autem loquamur de cõposito ex substantia in actu ⁊ ex dimẽsionibus in actu, sicut sunt corpora cęlestia quę componunt ex orbe qui est mã in actu ⁊ recipit di subiũ q̃
I materia: vt dicit Cõmen. in. 8. meta. cõ. 12. ⁊ in 2⁰ cap. de
suba orbis. nam in tali orbe non est potẽtia nisi ad vbi
tñ, nõ est potẽtia ad esse ⁊ nõ esse, sicut est in pma materia, sic tale cõpositum non est nouũ sed antiquũ seu ęternum sm Phos, ⁊ eodẽ mõ anima intellectiua quę est cõposita ex itellectu poli ⁊ ex itellectu agẽte, q̃a ibi nõ est
potẽtia ad subam: naꝫ intellꝰ possibilis est materia intelligibilium ⁊ recipit alio mõ quã recipiat materia ibi
talis cõpositio stat cũ ęternitate in suba, ⁊ silr cõpositio
ex actu ⁊ potẽtia in reliquis intelligentÿs citra primam
Ardua difficultas. stat cũ ęternitate ⁊ cũ necessitate essendi. ¶ Sed tũc est
ardua difficultas q̃uo sm istam glosam Cõmẽ. habebit
intentũ suum cõtra illos qui ponebant trinitatẽ in diuinis ⁊ cõtra Mauros. Nã manifeste pꝫ ꝙ illi non posuerũt ibi cõpositionem ex tali potẽtia quę est potẽtia contradictiõis. ¶ Nisi esset qd prima via antiquoꝝ ponebat trinitatem numeratam in suba, ⁊ cum hoc ponebãt
Solutio. vnum deũ, quę q̃dẽ nõ est opinio chrĩanoꝝ vt q̃dã male autumãt ibi: nã nos nõ ponimus subaꝫ diuinã eẽ numeratã in tribus psonis, imo suba diuina est vna numero sine distõne ⁊ diuisiõe sui cõicata trib⁹ supposit, tũc
igit arg⁹ Com. est ad hoieꝫ ibi: q̃a nũeratio in suba nõ
fit nisi p mãꝫ, vt pꝫ p̃ cęli. t. c. 92. ⁊ p̃ cap. de suba orbis. ⁊ K
in libro destructio destru⁹. in dispu. p⁹. in solo. 7. dubÿ,
vbi ingt. cã enĩ pluralitatis seu numeralitatis est materia apud Phos. ⁊ ideo si trinitas eẽt numerata in suba,
tũc seqtur ꝙ in ea eẽt cõpositio ex tali po⁹: q̃ infert nouitatẽ in suba si bñ aiaduertis. ¶ Silr opio Mauroꝝ ponebat trinitatẽ per dispõnes supadditas eẽntię. i. p q̃litates mõ vbi est numeratio per q̃litates ⁊ accñtia, ibi est
cõpositio ex mã ⁊ forma, q̃a in totalr abstractis a materia nõ est reperire q̃litates ⁊ accñtia: vt dicit Cõmẽ. 12.
meta. cõ. 25. Nec h ẽt dicit lex nr̃a: q̃a relatiões originis
in diuinis nõ determinãt essentiã, nec multiplicãt essentiã, sed cõstituũt ⁊ plurificãt psonas: vt dicit Damasce.
⁊ ideo vtriq̃ opioni ↄ quaꝫ arguit ibi sm fundamenta
phię ↄtingit ꝙ in diuinis sit talis cõpositio ex tali potẽtia quę infert verã nouitatẽ ⁊ verã politatẽ ⁊ ↄtingẽtiã
vñ infert nisi dicãt qd aliq̃ cõponunt per se, ⁊ si ita eẽt,
tũc aliqua extraherẽt se de potẽtia ad actũ sine cã agente: ecce q̃uo ista deductio est de cõpositiõe qua aliqd extrahit de potẽtia ad actũ: manifestũ est aũt qd hoc non
nisi gñabilibus ⁊ corruptibilibus attribui potest, nã in
L ęternis nõ est possibilitas quę pcedat actũ, q̃a pole in rebus ęternis est necessariũ: vt dicit Com. in. 2. cęli ⁊ mundi. cõ. 34. ⁊ sic argumẽtũ Auer. cõcludit ad hoieꝫ. omne
igit cõpositũ ex potẽtia passiua ↄtradictiõis ⁊ ex actu
est nouum ⁊ possibile, ⁊ de hoc non est dubium.

¶ Demõstrationes nõ sunt de his quę sunt per accidens. ppõ. 42⁰.

PRopositio est Arist. in p̃ poste. ⁊ glosat per Com. Glosa Auer.
4. phyſicę auscultationis cõ. 20. de his q̃
sunt per accidens raro: fallit autẽ de his
quę sunt per accidẽs semper: naꝫ de his
quę sunt per accidẽs semp possunt fieri
demõstrationes verę nõ eẽntiales q̃ dicunt demrões dialecticę. ¶ Vbi aiaduerte ꝙ per de- Quid dmsõ vera ⁊ nõ essentialis.
mõstrationes veras ⁊ nõ essentiales nõ debes intelligere demõstrationẽ quę fuit diffinita in libro posterio. q̃a
ibi ostẽsum fuit ꝙ demõstratio pcedit ex his q̃ sunt per
se ⁊ necessaria, ⁊ ꝙ omne necessariuꝫ ex quo fit demrõ
est per se, sed p demonstrationes veras nõ essentiales q̃
dicuntur dialecticę intelligas rões quę pcedunt ex veris ⁊ necessarÿs: nõ tñ ex his quę sunt p se, ⁊ istę appel- M
lant rões logicę, ⁊ non dicunt pprie demrões: vñ lucidissimus Themistius 2⁰ posterio. cap. 30. dicit. ꝙ põt Themistius.
fieri reciprocatio in rõnibus a causa ad euẽtuꝫ ⁊ ab euẽtis ad cãm, sed pmus pcessus ab euẽtis ad cãm est logicus syllus, secũdus ꝯo a cã supra euentũ est absoluta demõstratio, ⁊ hoc nõ itellexit Burleus nec Pau. venetus Cõtra Bur. ⁊ Pau. venetum.
ibi. ¶ Sꝫ tũc iterũ est difficultas, q̃a scia videt cõsiderare multa quę sunt per accña, sicut qd qualitates ⁊ formę
sunt diuisibiles per accñs. ¶ Ad hãc obiectionem rñdet Com. 3. cęli ⁊ mũdi in cõ. 7. dicẽs. dicamus rñdẽdo
ꝙ accidẽtia de q̃b⁹ artifex ↄsiderat, q̃dã sunt quę existũt Accñtia cõsiderabilia 2ᶠ.
in suo subiecto essentiali, ⁊ pmo vt par ⁊ ipar in numero: ⁊
q̃dã existunt sub silitudine ad accñtia existẽtia in subiecto alterius scię nãliter vt arithmeticus ↄsiderat de numeris supficialibus ⁊ solidis, ⁊ ↄsiderat geometer de superficieb⁹ ⁊ lineis ⁊ corporib⁹ cõicantibus, ⁊ plus de h
est ↄsideratio tñ, inferioris scię in accñtibus ↄtingentibus suo subiecto pp̃ter subiũ altioris scię vt p̃dictum est, ⁊
cũ tu inspexeris ↄsiderationẽ nãlis in diuisione ↄtinui
inueniẽs ipsas esse in ↄsideratiõe demrãta his duobus
modis

modis quos diximus. s. mõ per assimilationes ⁊ modo p cãm cũ diuisio q̃litatis sit silis diuisioni quantitatis, ⁊ cã diuisionis eaꝝ est diuisio quãtitatis in eo qd quantitas, vult dicere sniam Ari. in p poste. analyticoꝝ. in illo cap. nõ est g ex alio genere transcendentẽ demõstrare, ⁊ est tex. cõ. 22. vbi hꝫ. non est eniꝫ arithmetica demrõnẽ accõmodare in magnitudinibus accñtia, nisi magnitudines numeri sunt, ibi eniꝫ colligit̃ pdicta distinctio posita p Auer. qd sunt aliqua accidẽtia per se p cõpetentia vni subiecto, quę tñ p silitudinẽ cõpetunt alteri subto: ⁊ h non cõtingit nisi inquantũ vnũ subiectũ subyt rõnes alterius vt par ⁊ impar qd est accidẽs eẽntiale numeri, nam ei per se primo ɔpetit, ⁊ tñ sm silitudinẽ transferri põt ad magnitudines inquãtũ induunt rõnẽ numeri, qa magnitudo vt numerabilis ẽ sẽ aut par aut ipar: ⁊ h erat qd dicebat Phs in pfata authoritate qd accñtia numeri de quibus per se primo ɔsiderat arithmetica per demõstrationeꝫ accõmodari nõ pñt ad magnitudines de qb' est geometria nisi magnitudines numeri sint. ℂ Ex quibus verbis elicio aliã limitationẽ sup propositã ppõnẽ qd de his q̃ cõpetunt per accñs isto modo. vꝫ. p assimilationẽ pñt fieri demrões, vnde diuisibilitas p se p ⁊ eẽntialiter ⁊ per cãm est quãtitatis in eo qd quãtitas, sed q̃litatibus cõpetit per assimilationeꝫ, qr formę ⁊ q̃litates sunt diuisibiles, sicut quãtitas pro quãto q̃litas fit quanta, iuxta illud Arist. in pdicamẽtis. quanta supficies fuerit tantã albedinẽ fore dices, sicut eniꝫ passiones numeri pñt demõstrari de magnitudine vt magnitudo est numerabilis, sic passio p se p quãtitati cõpetẽs põt demonstrari de q̃litate inquantũ qualitas subit quanti rõneꝫ, ⁊ ista est opinio Arist. ⁊ Cõmẽ. nullus me arguat de supfluitate authoritatũ, qr vt inquit Auer. in libro collige. multotiẽs homo per cribrũ imẽsaꝫ harene quãtitatem ventilando rimatur vt inueniat paruam gẽmam.

Ppõ. 43ª.

ℂ Mathematicus solum de causa formali considerat.

Ropositio ista scribit̃ ab Auer. pmo physice auscultationis in cõ. p. ℂ Aliqui hac authoritate moti absolute dicere ɔsueuerũt mathematicas demõstrationes oẽs pcedere p genus cãę formalis. ℂ Sed ista opinio stare non põt, naꝫ sciẽ mathematicę in suo genere demõstrãt qñqꝫ per mediũ qd est cã materialis in illo gñe vt in geometria dmõstrat̃ qd angulus est rectus ex eo qd est medietas duoꝝ rectorum: manifestũ est aũt qd tale mediũ in hac demrõne non est cã nisi in gñe causę mãlis, qr pportio partis seu dimidy ad totum est pportio materię ad formã: pportio autẽ totius ad partes est pportio formę ad mãm: vt dicit Cõmẽ. in 7. meta. in cõ. 35. vnde Aristo. in 2° poste. volens exẽplificare in tex. com. 11. in oi genere causę quõ dmõstratio fieri possit adducit istud exẽpliũ in mathematicis q pcedit per genus cãę mãlis, ⁊ ista via est Egidy Romani in loco allegato de tali exẽplo, tñ hoc nõ placet Auer. in cõmẽ. dicit enim sed acceptio quidẽ causę quę est sm viam formę termini medy est sicut qd dr̃ quare sit angulus trianguli factus supra diametrũ imediate circũferẽtię rectus ⁊ dr̃, qñ ipse est medietas anguli quę ẽ super cẽtro ⁊ angulus qui est super cẽtro cã est triãguli sꝫ hãc dispõnẽ sunt ęquales duobus rectis ⁊ exẽpluꝫ acceptionis causę q̃ est sꝫ viã hyle medy termini vt dicat̃ quare corrũpit̃ hõ ⁊ dicat̃ qñ est ɔpositus ex ɔ̃rys, vbi patet exp̃sse quõ demrõ illa sm ipsuꝫ est in gñe cãę formalis ⁊ nõ mãlis, vt dixit Egidius Roma. in illo loco, ⁊ Paulus Venet' ibi. ℂ Cõsiliari aũt pñt iste opiniones isto modo qd in pdicta geometrica demrõne est exẽplum tam causę formalis q̃ ẽt mãlis: exẽpliũ autẽ est hoc ois angulus sup arcũ in semicirculo ɔsistẽs est rectus, ⁊ pbatio huius est in 3° Euclidis qd angulus sup arcũ ɔsistẽs diuidit̃ in duos angulos p lineã ductã ad centrũ ⁊ vltra ptractã quoꝝ anguloꝝ vterqꝫ est medietas extriseci ad centrũ existentis, ⁊ ita illi duo simul sunt vnum mediuꝫ duoꝝ rectoꝝ, angulus aũt qui est medietas duoꝝ rectorum rectus est: g angulus sup arcũ in semicirculo consistẽs rectus est: põt igit̃ sic formari syll's, ois angulus super arcũ in semicirculo ɔsistẽs est mediũ duoꝝ angulorũ rectoꝝ. oẽ mediũ duoꝝ anguloꝝ rectoꝝ est angulus rectus. g ois angulus sup arcũ in semicirculo ɔsistẽs est angulus rectus: iste aũt syll's nõduꝫ factus est ex imediatis: hꝫ eniꝫ maior ppõ mediũ quo demõstret̃. s. diffõnẽ formalẽ anguli recti quę ponit̃ inter p̃n* geometrię, erit itaqꝫ syll's ex imediatis talis, ois angulus ęqualis angulo sibi alternato ɔiuncto sup aliquã lineaꝝ ɔtinentiũ ipsum directe ptractũ est angulus rectus. ois angulus qui est mediuꝫ duoꝝ rectoꝝ est ęq̃lis angulo alternato sibi ɔiũcto ⁊ cętera. g ois angulus q est mediũ duoꝝ rectoꝝ anguloꝝ est angulus rectus mediũ in h syll'o est diffinitio formalis anguli recti: in priori aũt fuit diffinitio materialis anguli recti mediũ. Et ita dicit ad lr̃aꝫ Robert' Linconiẽsis in 2° posterio. in illo cap. qñ aũt scire opinamur cũ sciam' cãm. Ex quib' manifeste pꝫ quõ in sciẽtys mathematicis demõstrari põt aliqd per genus causę mãlis, nã lꝫ sciẽ mathematicę abstrahãt a mã sensibili, non tñ abstrahunt a mã intelligibili: vt dicit̃ in. 7. meta. tex. cõ. 35. ℂ Dicam' igit̃ q pro tãto mathematicus dr̃ cõsiderare formã tñ, qr non ɔsiderat mãꝫ sensibilẽ, neqꝫ agens, neqꝫ finẽ cõcernẽtẽ motũ, sed solũ cõsiderat formã vl'eꝫ declarantẽ quidditatẽ, ptes eniꝫ diffõnis dicũtur formę, vt pꝫ in. 2. phy. tex. cõ. 28. vbi Cõmẽ. inge. in com. qd diffinitio cõponit̃ ex forma vl'i quę est gen' ⁊ ex forma ppria q̃ est dr̃ia. ⁊. 7. meta. tex. cõ. 35. ptes diffinitionis sunt duplices, quãtitatiuę. vꝫ. ⁊ iste sunt materiales ⁊ diffinitiuę, ⁊ iste sunt formales: mathematic' igitur bene aliquã demrõnẽ formare põt per mãm intelligibilẽ in rõne medy qd est cã vt mã: vt declarauim' in pposita demrõne, sed nõ demõstrat p mãꝫ sensibilẽ, qa illa ptinet ad nãlẽ, naꝫ nãlia se hñt per additionẽ ad entia mathematica, hñt se enim ad illa sicut symuꝫ ad concauum: vt dicit̃ in 6° pmę phię. in tex. cõ. 2. Aliud igit̃ ẽ solã formã ɔsiderare, ⁊ aliud est p solũ genus causę formalis demõstrare, vñ bene mathematicus solã formaꝫ cõsiderat, qr non solũ abstrahit ab hic ⁊ nunc, sicut ẽ abstractio qua vl'e abstrahit̃ a particulari, qr cuꝫ scia sit de vl'ibus, istud genus abstractionis est cõe oibus sciẽtys, verũetiã abstrahit quidditatẽ ⁊ formã a mã sensibili ad dr̃iaꝫ Phi nãlis qui diffinit per mãm sensibilẽ. Sil'r etiã nõ est dubiũ q dmrões mathematicę sunt demrões simpl'r dantes cãm ⁊ esse pcedẽtes a notiorib' naturę ⁊ nobis simpl'r: in tali aũt demrõne mediuꝫ est cã vtroqꝫ mõ ⁊ in eẽndo ⁊ iferẽdo respectu ɔ̃nis: vt pꝫ ex diffõne demrõnis p poste. vñ Linconiẽsis ibi dicit. q scia pmissaꝝ gignit sciaꝫ ɔ̃nis i aia, ⁊ qr ille demrões simul ⁊ semel dãt inuẽtionẽ ⁊ inuẽtionis cãm a notioribus nãę ⁊ nobis pcedendo, ideo dicunt̃ esse in p ordine certitudinis: vt scribit Cõmen. in. 2. meta. in cõ. 16. Nõ valet igit̃ ista sequela, mathematicus solã formã ɔsiderat. igitur p solũ genus cãę formalis demõstrat, nã illud iõ dr̃ qr mathematicus nõ ɔsiderat mãm sensibilẽ, sed abstrahit ab

Marginal notes (left): A; B; Opio alioꝝ.; Impugnatio; C; Opio Egidy Romani.; Opio Auer.

Marginal notes (right): D; Cõcordia inter opi. Egidy ⁊ Auer.; E; Ppositio ppria.; F; ADDITIO Vide Cõmẽ. in. 2. phy. t. c. 68. vbi. d. q sciẽ mathematice cõsiderãt de formis, iõ cãe i eis sunt sm formam.

illa, nã cum eadẽ sit linea nãlis ⁊ mathematica, vt pꝫ 2° G phy. tex. cõ. 18. Linea aũt nãlis est forma in mã sensibili: mathematicus solã quidditatẽ lineę ꝯsiderat nõ curãdo de mã sensibili, q2 non ꝯsiderat de linea terrestri aut cęlesti sicut nãlis, sed solũ nãz lineę inquantũ linea ẽ cõtemplat̃. ℂ Et aduerte vnũ singulare ꝯ multos ꝙ sciẽ mathematicę nõ semꝑ demr̃onib⁹ simplr̃ vtunt̃, absolute loquẽdo, q2 vt alias declaraui scia dupl'r cõsideratur.

Scdã 2ª. Vno mõ in sua puritate ſm ꝓpriã sui nãm nõ respiciendo aliquo pacto ad aliqd extrinsecũ. Alio mõ ꝯsideraẽ vt occurrit addiscẽda a nobis: ⁊ p° quidẽ mõ sciẽ mathematicę ꝓcedũt ꝑ demr̃ones simplr̃ q̃ procedũt ex notioꝛib⁹ nãę ⁊ nobis, sed scdo mõ cõsiderate descẽdũt, qñqꝫ ad aliq̃s exẽplares manuductiones, ⁊ aliq̃s ꝓbationes q̃ nõ sunt simplr̃ demr̃ones, imo aliquę vt sic fundãtur sup locis extrinsecis, sicut in geometria ꝓbat̃ ex proportione diametroꝝ ꝓportio quadratoꝝ, ⁊ silr̃ spherarũ ⁊ circuloꝝ, cũ tñ notũ sit qđ ꝓportio diametroꝝ nõ sit cã ꝓportionis circuloꝝ aut quadratoꝝ. Et h̃ nõ vidit Iac.

Cõtra Jaco. de Forlinio. de Forliuio in p° techni. in q. 1. in solõne 2. argumẽti principalis. q occasione istius argumẽti coactus fuit aliquã H ponere demr̃onẽ quę nõ est q2, neqꝫ ꝑ qđ, nec simplr̃.

ADDITIO. ✱ Vñ. d. Alex. i p° libri top. ꝙ dialectica ⁊ rhetorica circa oẽs scias pñt ex cõib⁹ mediis formare rõnes ꝓbabiles, vñ in geometria ex cõibus põt dialecticus facere rõnes dialecticas, ⁊ in pħia nãli ⁊ in medicina nõ tñ ex ꝓpriis istaꝝ sciaꝝ, vñ duꝫ di ꝙ rõnes mathematicę sunt demõstratiue intelligit̃ de illis q̃ ꝓcedunt ex ꝓpriis illi sciẽ, sed si ꝓcedũt ex cõib⁹ nõ erunt demõstrationes mathematicę, sed erunt rõnes dialecticę, sic eniꝫ dãnat Brisonẽ pħs in p° poste. de quadratura circuli. vñ Alexã. in p° top. c. 3. inquit ꝙ quęcũqꝫ ꝓblemata in q̃libet scia indigent argumẽtationib⁹ ex cõibus sunt dialectica, sꝫ quęcũqꝫ indigẽt maiori indagine q̃ꝫ ista cadũt a rõne ꝓblematũ dialecticoꝝ sicut illa quę ꝓbationes ex propriis vtriusqꝫ sciẽ expectant, ⁊ est sermo Pħi in calce illi⁹ ca. 3.

ℂ Et silr̃ patere põt rñsio ad ꝓblema qđ cõsueuit quęri a multis, quõ demr̃ones mathematicę sunt simplr̃ cum oẽs fere ille demr̃ones sint deducentes ad impossibile, ⁊ tñ demr̃ones ducẽtes ad inconueniens sunt de numero signoꝝ: vt dicit Cõmẽ. in p° cęli ⁊ mundi in cõm. 95. pꝫ solutio ad h̃ ex pędictis: vñ multa sunt in scia q̃ non sunt necciã ex parte sciẽ in se cõsiderate, sicut sunt diuisiones

I ⁊ subdiuisiones, quę teste Auer. in p° sui colliget. non sunt necię in scia ꝑ se, sed adducunt̃ ꝑ debilitatẽ virtutis discretiuę scholariũ, ⁊ sicut sunt exẽpla qbus vtuntur in scia nõ vt ita sint, sed vt audiãt qui addiscũt: vt dicit Arist. in 2° prioꝝ. ⁊ Cõmẽ. in 2. de aĩa. in cõ. 67. vbi hꝫ qđ de exemplo non reqrit̃ verificatio, sed sola manifestatio, vñ non est dubiũ ꝙ mathematica vt nobis addiscẽda occurrit: descẽdit etiã vsqꝫ ad sensibiles manuductiones in mã sensibili: sicut manifeste testat̃ Arist. in p° poste. vbi in tex. cõ. 25. in illo cap̃. Ois enim demr̃atiua scientia circa tria est ⁊ quęcunqꝫ esse ponunt̃. inqt. Neqꝫ geometra falsa supponit, sicut quidã affirmãt dicentes, qđ non opꝫ falso vti geometrã, aut mẽtiri dicẽtẽ vnius pedis esse non vnius pedis, aut rectã scriptã non rectã existentẽ. Sed geometra nihil cõcludit in eo qđ est h̃ linea quã ipse dixit, sed q̃ per hęc ostendunt̃. ℂ Et si allegetur ꝯ hoc authoritas Arist. in p° ethi. ca. 2. vbi inquit. simile quippe vĩ a mathematico persuasiones accipere, ⁊ ab oratore demr̃onẽ reqrere, eodẽ mõ glosandũ est qđ h̃ intelligit̃ ex nã sensibiliũ ⁊ ex nã sciẽ in se cõsiderate: nã hoc vult ibi habere qđ sermones fiunt ſm nãz materię subiectę. Et immorari in hoc amplius est superfluum.

ℂ Multitudo aut est ex multitudĩe materię, aut ex multitudine agentis si fuerit possibile, vt formę diuersę habeant eandẽ materiam, aut ex multitudine duarum causarum. Ppõ 44ª. K

Scribitur ista ꝓpositio in 8° primę pħię. in tex. cõ. 11. lꝫ tota formalr̃ nõ sit in tex. sed Cõmẽ. hꝫ eã in cõ. in ꝓpa forma. ℂ Tres partes hꝫ ppõ ꝓposita, p° aũt ⁊ vltima sunt absolutę, plalę, ⁊ scda est cũ conditione.

ℂ Aiaduerte igitur pro intellectiõe eius, qđ vt scribit Cõmẽ. in p° phy. in cõ. 6. qđ ois multitudo est, aut rerum differentiũ ſm formã, aut est rerũ differẽtiũ ſm quãtitatẽ. Et iđ dico ꝙ p° ps ꝓpõnis intelligit̃ de multitudine numerali in eadẽ specie reꝝ nãliũ ꝓueniente: de tali enĩ loqtur Cõmẽ. in. 7. primę pħię. in cõ. 28. Duꝫ scribit multiplicatio indiuiduoꝝ in eadeꝫ specie ab vno generante ꝓuenit a multitudine mãeꝝ in q̃s agit, loqtur enim ibi de silib⁹ in forma: vt Arist. ẽt ibidẽ in tex. Et h̃ idẽ asserit Cõmẽ. in lib° destructionũ. in solõne. 7. dubij. in dispu. p°. inqt enĩ. Cã pluralitatis seu numeralitatis ẽ mã apud Pħos, ⁊ cã conueniẽtię in multitudine numerali ẽ L forma: ⁊ h̃ idẽ colligit̃ ex p° cęli. tex. c. 90. ℂ Tertia vero ps ꝓpõnis veritatẽ hꝫ de diuersitate specifica. Ibi enim ⁊ mãę sunt specie diuersę ⁊ formę agẽtes sunt spẽ ẽt differentes: sic eniꝫ loqtur Arist. ⁊ Cõmẽ. in. 8. met. tex. cõ. 11. ⁊ Cõmẽ. in. 8. phy. in cõ. 46. vbi iquit. quoꝝ materię sunt spẽ differẽtes ẽt formę sunt spẽ differẽtes. ℂ Scda vero ps ꝓpositi theorematis vt mihi dat̃ cernere solũ locũ hꝫ in reb⁹ artificialib⁹ sistendo pcipue in via Auer. vꝫ. qđ stãte idẽtitate mãę, põt esse multiplicatio ⁊ diuersitas formaꝝ ex parte agẽtis: nã vt dĩ in tex. idẽ artifex ex eodẽ ligno põt facere scãnũ ⁊ lectulũ: naꝫ alia est for° scãni in aĩa artificis, ⁊ alia est forma lectuli: nã vt scribit̃ in. 7. primę pħię. tex. cõ. 29. forma domus in mã fit vniuoce a for° dom⁹ in aĩa artificis. vñ artifex ꝑ plures formas ideales quas hꝫ in aĩa ex eadeꝫ mã põt diuersa spẽ efficere vt clarũ est. Et q2 h̃ nõ hꝫ veritatẽ in nãlib⁹, sed solũ in artificialibus, pcipue q2 in substãtijs nãlib⁹ ipse tꝫ ꝙ nulla spẽs est a casu: tenuit eniꝫ in. 8. phy. cõ. 46. qđ genita ex mã putri ⁊ genita ex semine sunt diuersaꝝ speciẽꝝ, vñ vult qđ materię ipsoꝝ sunt spẽ differẽtes ⁊ formę etiã q2 dant̃ materię ꝓprię sicut dant̃ formę ꝓprię.

M Nõ enim qđlibet ex quolibet indiscriminatiꝫ fieri põt. ℂ Ver ista opio posteriorib⁹ nõ placuit, vñ Scotus in Opi. Scoti ⁊ rõnes contra Auer. p° sen. disti. 2. q. 7. ⁊ Antonius Andreę in. 7. sue meta. q. 8. tenẽt oppositũ: sunt eniꝫ in hoc quęsito tres opiniões duę sunt extremę ⁊ vna media. ℂ Auic. eniꝫ vt sibi imposuit Cõmẽ. in. 2. meta. in cõ. 15. vlr̃ asserebat qđ quęcũqꝫ indifferẽter gñari pñt ex putrefactione quãtũcũqꝫ perfecta q̃ ex semine videmus gñari vt hõ ⁊ equus: vñ inquit Auic. cuꝫ tota sua famositate in pħia dicit hoiem posse esse gñari ex terra sicut murẽ. ℂ Auer. aũt tenuit aliud extremũ ꝙ nihil qđ gñat̃ ex semine põt idem ſm spẽm gñari ex putri mã. ℂ Via ãt Latinoꝝ vt diui Thome, Scoti, ⁊ Conciliatoris est media. vꝫ. qđ aĩalia sunt in triplici dĩa ⁊ silr̃ plãte. Quędã sunt entia multũ perfecta in suo gñe ⁊ talia solũ ex semine gñari pñt. Quędã sunt adeo impfecta qđ solũ ex putri mã generant̃. Quędam vero sunt mediũ obtinẽtia gradũ inter ista extrema, q̃. vꝫ. eadem ex semine ⁊ sine semine gñari pñt, ⁊ ista vĩ fuisse snia Arist. sine dubio in. 7. met. in tex. cõ. 23. vbi expsse dicit tex. postqꝫ in fine. tex. 22. dixerat. gñatiões aũt alię dicũtur factiones. oẽs aũt factiões sunt ab arte, aut a po

A testate, aut ꝯ mente: hoꝝ aūt quedā fiunt a casu ꝛ a fortu
na, silr ꝛ in factis ꝯ natura: vñ in pn° tex. 23. inquit. conti
nuando sermonē suū cum fine tex. pcedētis, quedā eniꝫ
ꝛ illic eadē ex spermate fiūt ꝛ sine spermate, lꝫ lra trāsla
tionis arabice ista verba non habeat: ꝛ forte h fuit in cā
qꝫ Auer. ad illā deuenerit opinionē. ¶ Cōtra quem ta
les rōnes inducunt, tum qꝛ videmus aīalia genita ex pu
tri mā gñare alia similia his que generant ex semie, an
tecedēs dicunt patere in apibus, ꝛ in muribus, ꝛ in alijs
hꝫ: ꝛ hoc aperte inuenit in plantis que genite ex putri
mā generant semen ex quo gñant alie similes his q̄ ex
semine gñant. ¶ Amplius vt dicūt Cōmē. sibimet cō
tradicit, qꝛ in. 2. celi. cō. 42. ꝛ in. 2. cap. ō suba orbis. vult
ꝙ calor equiuoce gñatur a motu, ꝛ pōt vniuoce gñari a
calore. ꝛ. 7. meta. cō. 31. ꝛ. 12. meta. cō. 18. dicit ꝙ ignis ge
nerat a motu quēadmodū generat ab igne. ¶ Amplius
talia assimilant in figura in motu pgressiuo ꝛ ab eisdē
conseruant ꝛ ab eisdē corrūpunt mō ex vnitate motus
Phs arguit p° celi ꝛ mū. vnitatē nature. Et cōfirmāt hoc
ex p° de aia. cōmē. 52. Mēbra cerui non differunt a mem
bris leonis, nisi qꝛ aia differt ab aia: pꝫ aūt qꝫ mus geni
tus ex putri mā ꝛ genitus ex semine hñt eadeꝫ mēbra ꝛ
B eiusdē speciei, ita ꝙ gñalr quecūqꝫ arguere pñt vnitateꝫ
spēi reperiūtur in talibus. ¶ Amplius ꝫdicit sibi exp̄s
se magr suus Ari. in tex. cō. 22. ꝛ 23. vt iam allegatū fuit
ꝛ sine dubio illa videt fuisse opinio Arist. in. 7. meta. ꝛ
Opinio modernorum. in suis pblematibus. ¶ Moderni aūt dicūt ꝙ ista posi
tio falso iponit Auer. ab exteris ꝛ ab oībus modernis:
nā. 12. meta. cō. 18. laudat Themistiū qui dixit eadē aia
lia posse gñatione ꝛ putrefactione fieri, vt apes ꝛ vespe,
ꝛ ita dicūt ēt apparere ex. 7. meta. cō. 31. ¶ Amplius Cō
mē. admirat de Aui. qui dicit hoieꝫ fieri in putrefactio
ne sicut murē. Et sic velle vi eūdē murē fm spēm posse
fieri semine ꝛ sine semine aliter admiratio nulla esset.
¶ P. Ioānes Gādauensis curiosus in doctrina Auer.
exp̄sse ait Arist. ꝛ Auer. tenuisse mediū, ꝛ ita dicunt qꝫ
exteri inique se habuerūt ꝫ Auer. ¶ Silr ēt in solutiōe
argumētoꝝ ꝫ Auer. dicūt falso imponi Auer. h funda
mentuꝫ positionis eius fuisse qꝫ vnius nature est vnus
modus cōicandi: dicit eniꝫ se nunq̄ legisse h verbuꝫ in
Auer. ꝛ si illud volūt legi oꝫ intelligi de hoie ꝛ de aiali
Impugnatio bus pfectis, ꝛ isto mō nitit soluere oia argumēta. ¶ Sꝫ
C ista positio est purus error: naꝫ Auer. 12. meta. non lau
dat Themistiū in h qꝫ dixerit aialia eadē fm spēm fie
ri ex semine ꝛ sine semine, nā hec sunt verba eius. The
mistius aūt dicit hūc sermonē esse sufficientē, sed dixit ip
sum esse oblitū aialiū que fiunt ex nō silib°, vespe eniꝫ
videntur fieri ex corporibus equoꝝ mortuoꝝ, ꝛ apes ex
corporib° vaccaꝝ mortuaꝝ, ꝛ rane ex putrefactione aq̄,
ꝛ muscilliones ex vino corrupto. Nā eni nō facit ista ex
silib° in forma, vbi patet nullibi legi in Auer. laudasse
Themistiū qꝫ dixerit eadē aialia fm spēm gñari ex se
mine ꝛ sine semine, nec in. 7. meta. cō. 31. hoc inuenit, vt
pꝫ intuenti verba illius cōmēti. ¶ De illo autē ꝙ dicit
Auer. admirari videt qꝫ Cōmē. in. 2. meta. cō. 15. dicit.
ꝙ aliqui non recipiūt pn° per se nota, nisi fuerint famo
sa, ꝛ si acciderit qꝫ ꝫria illoꝝ pncipioꝝ sint famosa ne
gabūt ea sicut accidit loquētib° qui negabāt ipoīe esse
magnitudinē ex nō magnitudie, ita ꝙ vidi vt ingt mul
tos hoies dātes se phie qui negabant illā ppōnē eē pri
mā. Et silr negabant formas specificas esse pprias ma
terias necessario, adeo ꝙ Aui. cū sua famositate in phia
dicit hoieꝫ generari ex terra sicut murē. Auer. eniꝫ vult
ꝙ forme pprie hñt mās pprias, ꝛ qꝫ hoc est vnū de pn
cipijs in phia nāli positis ꝛ cōcessis, nā nō qꝫlibet fit ex

quolibet, sed determinatū ex determinato, ꝛ Auicē. di
D cēs hoieꝫ posse gñari ex terra sicut gñat mus. negat hoc
pn̄m sicut manifeste seqtur ex opinione eius, qꝛ tūc men
struuꝫ mulieris non esset ppria mā hois. ¶ Amplius
qꝫ dicūt Io. de Iāduno tenuisse h de mente Auer. h est
purū mendaciū: nā Ioānes expresse in. 7. meta. sue. q. 15.
vbi ex intētione querit an aialia genita ex semine ꝛ sine
semine sunt eiusdē spēi, tꝫ oppositū manifeste de mente
Aristo. ꝛ Cōmē. ꝛ tꝫ ꝙ talia aialia ꝛ te sine semine non
sunt a casu, ꝛ qꝫ differūt spē a ꝯsilibus genitis ex ppaga
tione, sed qꝫ dixerit opinionē Arist. ꝛ Cōmē. eē mediā
penes, aliud refert illud dcm vt poteris videre ab ipso
in. q. 14. Qꝫ autē dicit ꝙ illa ppositio qꝫ vnius forme
fm spēm est vnus p se modus cōicādi, nō legi in Auer.
falsuꝫ est, qꝛ qñ infert qꝫ tūc nō esset respect° causaꝝ ad
cāta, ꝛ sic auferret nā necessarij. pꝫ ꝙ hꝫ deductio appa
rentiā non hꝫ si illa ppō nō essꝫ vera, ꝛ in cōmē. eius in
libro de diuinatione q̄ est fm quietē in illa parte versus
finē qua querit an scie speculatiue possint acquiri in som
no, ita ꝙ sine demrātione, h idē exp̄sse colligit sicut po
teris videre. ¶ Dicamus igit nos pro Auer. qꝛ hodier Defensio Auer.
nis tpibus multū inualuit secta Auerroistaꝝ pp exerci
tiū intellis dādo viā ex fundamētis eius quō pōt dici in
via eius ad rōnes istoꝝ. Scias igit qꝫ ipse aliter loqtur
in accñtibus, ꝛ alr loqtur in substātijs, nā in accñtib° in
differēter aliqd pōt gñari ab vniuoco ꝛ ab equiuoco vt
calor gñat a motu: vt pꝫ. 2. celi. ꝛ p° metheoroꝝ. ꝛ etiā ca
lor gñat a calore: ꝛ est glosa ei°. 12. meta. cō. 13. ꝛ. 18. ꝛ. 7.
met. cō. 31. ꝛ est via Arist. in h sine dubio. In substātijs
ēt impfectis sicut sunt elīta que fm ipm 3° celi ꝛ mū. pp
sui impfectionē itēdunt ꝛ remittunt sicut ꝛ q̄litates in
tantū qꝫ fm ipm dicunt quodāmō mediare inter subas
ꝛ accñtia vniformiter loqtur sicut de accñtib°: vñ exp̄s
se dicit ꝙ ignis gñat a motu, sicut ab igne: sed in substā
tijs pfectis, sicut sunt plāte ꝛ aialia vult ꝙ gñatiōes isto
ruꝫ nō sunt a casu, sed hñt cās terminatas, ꝛ sicut mā pu
tredinalis ꝛ mā seminalis sūt spē differētes, sic ꝛ forme
sue sunt spē differētes. ¶ Ad rōnes igit eoꝝ dicēdum
est p interemptionē. vꝫ. qꝫ eedē sunt opationes aialiū ꝛ
plātaꝝ ex putri mā ꝛ ex semine gñatoꝝ. Nam si sic esset
pculdubio essent eiusdē spēi: vnde dicit Auer. in libro
destructionū. in dispu. 6. in solōne. 6. dubij. ꝛ inuenimus
veritatē harū denoiationū q̄ in indicatis entib° reperiū
E tur ab opib° cuiuslibet ipsoꝝ, ꝛ eodē mō cōprehēderūt
formas brutoꝝ. vꝫ. ex virtutib° ꝛ actionib° ipsoꝝ pprijs
in eis. vñ ingt. qꝫ Phi posuerūt signuꝫ subti ex passioni
bus, sicut signū forme reperiūt ex actionib°: ipoīe enim
est ꝙ actio ꝛ passio ab vna ꝛ eadē nā pcedant, vñ si qua
planta vi nobis ex putri mā genita gñare sileꝫ plantā in
spē plāte genite ex ppagatione. diceret Cōmē. ꝙ vbi h
ꝯtingeret illa plāta nō fuit genita ex putredie, sꝫ ex semi
ne qꝫ fuit ibi ab aue vel ab alia cā piectuꝫ a casu in tali
loco vbi generat silis plāta: ꝛ ita diceret de mure gene
rāte aliū murē in naui qꝫ ille nō fuit genit° ex putri mā,
sed fuit vectus cū alijs rebus in naui, ꝛ erat de illis q ex
semine generant: vnde Arist. ēt in p° de gñatione aialiū
vi sentire ꝙ mus genitus ex putri mā, vel non gñat, vel
si generat gñat aliud qꝫ non est, neqꝫ mas, neqꝫ femina.
Nā si alius genitus gñaret. vt ingt. in infinitum gñatio ta
liū fm spēm pcenderet, ꝛ facit ille locus multū pro opi
nione Auer. ꝛ ipoīe vi aliter sequela illa posse deduci
nisi stet via Auer. in h qꝫ quoꝝ mae sunt spē differen
tes, ꝛ que ex specie differētibus pcreant specie differūt,
vt pꝫ subtilr ꝯsiderāti, ꝛ ita pariformiter diceret de plā
tis genitis ex mā putri, qꝫ vel nō generant, vel si gñant

generant aliud qđ nō est mas, nec femina. Et iō nō hñt
G easdē opationes aialia genita ex semine, ⁊ aialia genita ex putri mã. Vñ solertissimus natç rimator Arist. in .2. de aīa. vī a talib⁹ opus gñationis prorsus remouere. inquit enī in tex. cō. 34. Nālissimū opus viuētibus est q̄cūq3 non orbata sed perfecta aut gñationē spontaneā hñt facere tale alterū quale ipm, aial quidē aial, planta aūt plātaȝ, quatenus ipso semp ⁊ diuino participēt fm qđ pñt; vbi loquit vl̄r de oib⁹ viuētibus, siue sint plāte, siue aialia in qbus apponit illas tres cōditiones vt aliqđ gñare possit inter q̄s vna est vt nō sint spōtaneā gñationē habētia sicut quç ex putri mã prodeunt. ⸿ Ad alia aūt de accñtib⁹ vt de figura ⁊ magnitudine ⁊ colore: p3 q talia accñtia sunt cōia ⁊ multis specie differentibus ꝯungere pñt: vñ videmus plantas spē differentes in colore/sapore/figura/⁊ magnitudine assimilari, q̄ tñ specie differūt. ⸿ Nec valet rō ipsoȝ q mēbra q̄ eandē retinēt figurā, eandē obtinēt operationē famosa est ꝓpō, sed est falsa apud Peripateticos, res enim opationib⁹ distinguuntur nō figuris, naȝ collū matricis in mulierib⁹ est sicut virga in viris, ⁊ tñ nō h3 eādē opationē, ⁊ fm Gal. mãmille in viris nō sunt pp lac, sed alterius rei grã, in mulieri-
H bus xo sunt grã lactis. ita notabil'r scribit Auer. in p̊ de gñatione aialiū. qñ soluit rōnes Galeni in .q. illa qua q̄rit vtrū mulier h3 verum semē. ⸿ Ad illud de vnitate motus qđ ꝓuenit ab vnitate natç dicēdū est q secus est in simplicib⁹, secus est in aialibus ⁊ plantis, q2 simplicis corporis est simplex motus, tñ in talibus sunt varij ⁊ diuersi motus: in istis enim q̄ sunt hic: vt dicit Cōm. in 2° cęli ⁊ mūdi. in cō. 64. Quāto aliqđ est pfectius, tāto pluribus actionib⁹ ⁊ pluribus motibus iungūtur suo fini, ⁊ quāto simpliciora ⁊ impfectiora fuerint tanto paucioribus⁹, vt sunt elemēta q̄ pp esse ꝓpinqssima naturç materiç paucas actiones hñt. Nō est igit in hoc assentiēdū q eędē opationes sunt vtrorūq3, l3 eadē3 illa accñtia cōia ꝯtingāt talia enim faciūt alteratū solū3. vt dicit Porphyrius. ⸿ Ad authoritatē Phi. 7. primç pħię q̄ re vera in trāslatione arabica nō est, diceret Cōmē. ⁊ ad oēs consimiles authoritates, hincinde adduci cōsuetas ⁊ ex ꝓblematibus, qđ talia q̄ gñant ex semine ⁊ sine semine sunt eadē nō specie spālissima sed subalterna, aut gñe gñalis-
I simo: vñ vī eē fallatia ꝯñtis sunt eadē. g̃ sunt spē spālissima eadē pñt ēt esse eadē3 accñte ⁊ silitudine, non tñ pp h segtur qđ sint eadē forma. Et ita defendi pōt subtil'r vis eius sicut vides. ⸿ Et apud me est rō multū3 apparens in via Phi, nā certū est qđ a perfectiorib⁹ causis ⁊ q̄ nō differūt p magis ⁊ minus, sed essential'r differūt debēt ꝓduci effectus spē differētes: manifestū est aūt q pfectiores ⁊ plures cāç cōcurrūt ad aialia ex semine q̄ ad illa q̄ sine semine, quō igit pñt isti effectus esse eque pfecti essential'r, ⁊ hre easdē3 opationes pfectas ęq̄liter: nā enī3 nō abūdat in superfluis, nec deficit in necessarijs, si aial eque pfectum gñari pōt ex putri mã sicut ex semine cū pauciora cōcurrāt ad hanc gñationē q̄ ad illā, vī igitur alter modus eē supuacuus in nã qđ est absurdū: ⁊ nã ordo certus ⁊ ratus q̄ est oīu3 nã cōstantiū: vt dicit Ari. in. 8. phy. in cō. ⁊ tex. 15. ⸿ Reuertamur igit eo vñ deuenimus ⁊ q̄ramus cām pp qd est qđ in reb⁹ artificialibus vna exñte mã ex sola tñ diuersitate agētiū formaȝ potest esse diuersitas specifica in causatis: in nālib⁹ aūt ⁊ pfectis substātijs apud Phm h minime cōtingere potest. ⸿ Nisi esset qđ formç artificiales nō sunt in po⁹ mãç, s3 sunt ab extrinseco motore, vt i3 Cōmē. in. 7. meta. in cō. 28. ⁊ 29. ⁊ in. 3. de aīa. cō. 18. vñ mã nō h3 aliquā inclinationē nālē ad aliquā formā quç introducit per arte3 in

Rō pro Cōmento.

Solo pulchri proble-mata.

subito: naȝ vel se h3 ad oppositū pñtis cū plures formç
K artificiales introducunt p diuisionē ⁊ ablationē partiū a subiecto, quç attestant corruptioni ipsius subiecti, ip3 subtū inclinat ad oppositū, q2 vnūqđq3 nāl'r resistit suo corrūpenti. Aut salte se h3 in po⁹ neutra ip3 subtū. sicut sunt formç artis quç inducunt sine diminutione subti, sed respectu formaȝ nāliū ip3 subiectū h3 potētiā ⁊ appetitū nālē, qui vt scribit Cōmē. p̊ physi. in cō. 81. Nihil aliud est nisi illud qđ h3 de motu mã ad recipiendū formas. Et ita in artificialib⁹ sicut vides pp allegatā causa3 nihil cooperat ad distinctionē specificā effectuum ipsa materia sicut in rebus naturalibus, nam l3 verum sit qđ nō quęlibet forma artificialis ex qualibet mã aut in q̄libet induci possit: forma enim serre non potest induci in mã cere, q2 ęquoce diceret serra cerea, q2 caderet a suo ꝓprio fine qui est secare dura, sicut oculus lapideus ęquoce diceret oculus, tñ vt supra dictū est vna existente materia pñt fieri in artificialibus specie distincta pp solam diuersitatē formarū agentium, non sic aūt in substātijs perfectis propter assignatam causam.

⸿ Motus natus est ignire ligna lapides ⁊ ferrum. ꝓpō. 45°.

L Ropositio est Aristo. in. 2. cęli ⁊ mū. in tex. cō. 42. ⁊ 1 p̊ metheoroȝ. ⸿ Aduerte tñ q duç cōditiones regrunt circa h vt motus calefaciat pcipue. ⸿ Prima qđ sit velox ita q corp⁹ calefactibile distrahat plus q̄ fm propriā naturam est distrahibile. Nā rarefactio est dispō ad calore3, ⁊ sic motus rarefaciēdo corpus motu3 calefacit, ⁊ si q̄ras q̄re corpus rarefactū cū nō sit formal'r calidū ꝓducit calorē. dic q qñ ē aliqua dispō quç vltimate disponit mãm ad aliquā formā illa non educit de potentia materię nisi ea mediante: ⁊ ita est de raritate respectu caliditatis ex nāli ordine taliū qualitatū qui ordo insegtur nãs caru3. ⸿ Scđa aūt est vt motus sit in magno mobili ⁊ ꝓpinquo: ⁊ has duas cās vī assignare Arist. in p̊ metheoroȝ. inquit enī velocē eni3 op3 ⁊ non longe op3 esse, q̄ quidē astroȝ latio velox quidē, longe aūt, lune aūt deorsum quidē, tarda aūt, q̄ aūt solis ambo simul h3 sufficiēter. ⸿ Aristo. ēt in. 5. ꝑticula ꝓblematū ꝓblemate. 36. vī dicere, q non
M ois motus calefacit verū quidā infrigidat, vt p3 in ollis feruētibus quotiēs eas afflamus aut versamus. Vñ ibi ēt reddit rō pp qd ē, q sub sole stātes magis icalescim⁹ q̄ dū mouemur, qđ ēt contingit aquç stāti q̄ calidior est seipsa mota. ⸿ Solo autē Arist. ibi est qđ h iō ꝯtingit, q2 dū stam⁹ calor magis iprimit, q2 corpus nřm assidue p poros emittit vaporē calidū q ꝓximus aerē calefacit sicut ticcio. Et iō nobis quiescētibus aer circuēs ob pdictā cā3 calidus redit, sed cū mouemur flatus excitat qui nos pt refrigerare. Flatus nāq3 gsq3 frigidus ē. ⸿ Animaduerte tñ q motus cęli in alia ⁊ alia distātia est ꝓductiuus caloris in alio ⁊ alio gradu. Nā Cōmen. in. 2. cęli ⁊ mūdi. in cō. 94. inquit. ꝓpinqtas motui cęli largit caliditatē/mobilitatē/leuitatē/⁊ raritatē. Distātia xo largit frigiditatē/quietē/grauitatē/⁊ densitatē, vñ ignis intēsiue calidior est aere: nā. 2. meta. tex. cō. 4. vnūqđq3 est maxime tale p qđ alijs inest vniuocatio: puta ignis calidissimus, eteni3 est cā alijs h caloris, ⁊ 2° de gñatio. ⁊ corr. cō. 22. ignis ē magis calidē q̄ sicci, ⁊ ob eandē cā3 ignis est rarior aere: vñ Cōmē. in. 2. de aīa. cō. 97. maxima dimēsionū quā mã recipit est dimēsio ignis, ⁊ minima est dimensio terrę. Sil'r leuitas ignis pp pdictā cā3 est leui-

Duç cōditiones regrūt vt motus calidicat.

tas simplr: vt p3.4.celi ꝛ mū. in cō. ꝛ tex. 38. ꝛ in libᵒ de/
A structio destructionū.in dispu.pᵃ.in solone.11.dubij.in/
quit.s3 Phi rñdēt ꝙ ꝓbatū est demōstratiue qd mūdus
ex quinque corporibᵘ cōstat.v3.ex corpore supcęlesti qd
nō est graue,neq3 leue. Et quatuor corpibᵘ elemētaribᵘ,
quoꝝ qddā est graue absolute, vt terra q̄ centrū est oīuз
orbiū. Et qddā leue absolute vt ignis ꝛ cā grauitatis ter
rę est,q̄ est in maxima distātia a motu orbiū: ꝛ ꝑ 9riam
cāз ignis est in sūma leuitate. Et q̄ alia duo elemēta sūt
interposita inter ignē ꝛ terrā,ideo mixta existūt de duabᵘ
ꝑdictis naturis. ℂ Et aduerte vnū ꝙ l3 ignis sit ꝑmū ca
lidoꝝ q̄ sunt hic. Nō tñ ꝑꝑ h̄ est primū calefaciēs. Nam
vt scribit Cōmē.in 2ᵒ cap.de suba orbis,sicut in mouen
tibus ꝛ motis corporeis opз venire ad vnuз primū mo
tū ex se qd mouetᷣ a motore imobili sic in alterātibus ꝛ
alteratis opз deuenire ad vnū primuз alterās qd in alte
rādo nō alteratᷣ: ꝛ h̄ est corpus cęleste:illud eniз calefa
cit motu ſm ꝑdictū modum: vt declarauimus de mente
Aristo. ꝛ calefacit ēt alia cā posita ab expositoribᵘ.v3.
mediāte lumine,lumē enim inquantū reflectitᷣ calefface
re habet. ℂ Et ꝯsidera bñ ꝙ cū calor ꝛ frigus sunt 9ria
ꝛ frigus est caloris ꝑuatio qd aliter ꝓuenit calor a cęlo
B ꝛ aliter frigus,q̄ cęlū mediāte ꝓpinquitate motus largitᷣ
calorē.largitᷣ aūt frigus mediāte motus distātia sicut di
xit in sili Phs in.2.de gene.ꝛ cor.ꝙ motus solis in obli/
quo circulo ꝑ sui accessum est cā gñationis, ꝛ ꝑ sui reces
suз est cā corruptionis, idē eniз manēs idē vniformiter
aptū natū est semꝑ ideз facere, ꝛ ꝑ ꝯñs opposita ꝛ 9ria,
aut ꝓueniūt ab oppositis ꝛ 9rijs causis,aut prouenirent
ab eadē cā sub oppositis ꝛ 9rijs dispōnibus se hñte:sic
eniз idē erit 9rioꝝ cā,absentia eniз naute est cā submer
sionis nauis,cuius pñtia erat cā salutis.vt dī in.2.physi.
in tex.cō.30.sic Auer.tenuit in.2.cęli ꝛ mū.in cō. 42.qd
corpa cęlestia per se nō opantᷣ nisi caliditatē, ꝛ non ope
Diui tho.rō/ne 3 Auer. rantᷣ frigiditatē. ℂ Huic aūt opinioni aduersatᷣ diuus
Thomas in 2ᵒ cęli in loco pallegͣ. illud enim vt inqt vī
eē ꝑ accñs qd non per se ꝓducitᷣ ab agēte. Corpora aūt
cęlestia sunt actiua respectu eoꝝ q̄ sunt hic.si igitᷣ nō per
se agerent frigiditatē ꝛ humiditatē ꝛ alia hōi.sequeretᷣ ꝙ
ista essent ꝑ accñs ab agente in vniuerso. ℂ Itē cū3 oēs
formę subales inferioꝝ corpoꝝ sunt ex virtute cęlestiū
corpoꝝ,ꝯñs est qd ex eorū virtute sint ēt q̄litates ꝯsites
ꝓpes seu formas elñtoꝝ q̄ sunt calidū/frigidū/humidū/
Opinio Diui Thomę ꝛ mathematicoꝝ. ꝛ siccū/ꝛ alia hōi. ℂ Et ideo inqt.dicēdū est ḡ ꝙ oīa cor/
pora cęlestia ſm cōem virtuteз luminis hñt calefacere,
C sed ſm alias ꝓprias virtutes singulis corporibᵘ attribu
tas hñt non soluз calefacere ꝛ infrigidare,sed ēt omnes
alios effectus corporales hic efficere in istis iferioribᵘ.
Damasce. ℂ Et ista fuit ēt opio Platonis.inquit enim Damasce/
nus in libᵒ de ꝯsolatiōe medicinaꝝ.dotatū est vnūqdq3
vt inqt Plato duplici virtute cęlesti ꝛ elñtari. Et istā opi
nionē insequūtᷣ oēs mathematici, vt scribit Cōmē.in.
2.ca.de suba orb. inqt enī ꝯsiderātes aūt actiones stella/
rū in antiquo tpe vere dicūt,qd q̄dā largiantᷣ caliditateз
ꝛ siccitatē,q̄dā caliditateз ꝛ humiditatē, quędā frigidita
tē ꝛ humiditatē, ꝛ quędā frigiditatē ꝛ siccitatē, ꝛ sic qua/
tuor q̄litates cōes corporibᵘ cęlestibᵘ, ꝛ quatuor elñtis
dicūtur ęquiuoce,aut ſm ꝑus ꝛ posteriᵘ. Et hāc opinio/
neз maxima pars Latinoꝝ insequitur ꝙ corpora cęlestia
Aristo.opi. nō solū agūt lumine ꝛ motu,verūetiā influētia. ℂ Ari
sto.aūt via ꝛ Peripateticoꝝ hoc nō panitᷣ vt multiplicē/
tur entia sine necessitate, q̄a nā non abūdat in supfluis:
vult aūt Arist. in ꝑrᵒ.8. libri de physico auditu.qd mo/
tus cęli sit tanq̄ vita oībus nā subsistētibᵘ, ꝛ in ꝑrᵒ libri
metheoroꝝ dicit.opз mūdū istuз superioribᵘ lationibᵘ

esse cōtinuū,vt oīs eius virtus inde gubernetᷣ,ita ꝙ mo D
tus est q̄ cōseruat ꝛ saluat oīa in esse principalr, ꝛ ista est
cā caloris,vt patuit. Ab expositoribᵘ ēt ponitᷣ alia cā, ꝛ
est lumē qd inquantū reflectitᷣ est cā caloris. ℂ Nō eniз Contra astronomos.
est veꝝ ꝙ dicūt mathematici qd lumē lunę sit infrigida
tiuū. Nā experimētū sermonū veroꝝ est vt ꝯcordēt sen
satis: vt dicit Cōmē.in.8.phy.in cō.22.manifestū est au
teз qd in estate noctes plenilunij sunt calidiores: vt asse
rit Arist.in.4.de partibᵘ aialiū.ca.5.videmus ēt tūc tpis
aialis exanguia diminuti caloris pinguiora ꝛ cōchilia ꝛ
echinos, ꝛ id genus aialiū magis plena eē in plenilunio
q̄ in decremēto luminis in luna qd nō ꝯtingit,q̄ noctur
no tpe plus cibi assumant rōne lucis,q̄ talia ēt cōtingūt
aialibus visu ꝑuatis sed est,q̄ calor eoꝝ vigoratᷣ a calo/
re ꝯtinētis qui multiplicatᷣ in eo rōne maioris ꝛ intēsio/
ris luminis,qñquideз digestio nālis a calore nāli ꝑfici/
scitᷣ, vñ ēt eadē rōne aialia thesaurizātia tpe veris ꝛ esta
tis melius digerūt q̄ tempore hyemis,q̄ calor nālis in
hyeme a supfluo frigido obtūditᷣ cū debilis sit, nō autē
roboratᷣ sicut in aialibᵘ sanguine ꝛ calore plus participā
tibᵘ sicut optime notauit Galenus in pᵃ particula separa
toꝝ sermonū. ℂ Nec valet ꝙ quidā asserunt qd oīa cor
pora cęlestia recipiūt lumē a sole, ꝛ illud ex diuersitate E
subiectorū recipit diuersas virtutes, ꝛ ita aliqd lumē dī
esse frigefactiuū. ℂ S3 h̄ quidē stare non pōt,l3 Alber. Opi. Alber. mag.
in 2ᵒ cęli, ꝛ plusq̄ cōmē.ēt illud dicere videantᷣ,naз me/
lius est existimare qd diuersitas formaꝝ sit cā diuersita
tis materieꝝ q̄ ęз.vt dicit Cōm.in.2.d aīa.in cō.60. nā
in hoc Ari.ꝑcipue 9dicit antiqs,q̄ ipsi volebāt qd for/
mę sequantᷣ māз, vñ Plato asserebat ꝙ formę dabantᷣ
ſm merita materię,sed Arist.opinabatᷣ 9riū.v3.qd ma/
terię sunt ꝑꝑ formas:sicut notabilr dicit Auer.in 2ᵒ phy
sice auscultationis.cō.87. ℂ Opio autē ponēs q̄litates Contra ponentes influētias.
virtuales in cęlo quā sequūtᷣ astrologi, ꝛ Diuus Tho/
mas hꝫ ēt rōnē 3 se,q̄ nō opз vt supra dcm̄ est multipli
care entia sine necessitate. ℂ Forte dices qd ponitᷣ in/
fluētia ꝑcipue pro ꝯseruatione elemētoꝝ. ℂ Sed 3. oīs
q̄litas cōseruās aliqd,aut est disponēs māз pro cōseruā
da forma,aut est ꝓhibēs corrūpēs ipsaз formaз,sed ꝑꝑ
neutrū opз vltra motū ꝛ lumē ponere influentiā pro cō
seruādis elñtis in suis locis,nā frigiditas ꝛ siccitas suffi
cienter videntᷣ ꝯseruare formā terrę in mā. Nec ēt ꝑꝑ 2ᵐ,
q̄ oīs resistētia est merito 9rietatis.si igitᷣ influētia dici/
tur resistere corrūpēti ipsaз terrā,illud igitᷣ corrūpēs ter
rā erit 9riū illi influētię sit.v.g.illud corrūpēs terraз ignis,
tūc igitᷣ igni 9riabitᷣ illa influētia, ꝛ igni ēt 9riatᷣ terra q̄ F
dз corrūpi ab igne, ꝛ ita vni plura erunt 9ria. ℂ Sed di Replica.
ces nisi daretᷣ influētia in medio qdlibet elñtū indifferē
ter posset moueri ad quēlibet locū: ita eniз arguit Ari.
in lib.4.physice auscultationis. tex.cō.66.in trac.de va/
cuo,q̄ cū vacuū sit vniforme corpora posita in vacuo
pñt moueri ad quālibet diuā positionis. ℂ Rñdetᷣ dan Solutio.
do rōnē diuersitatis,q̄m in vacuo esset vniformitas ꝑ
totū: nos aūt dicimus ꝙ corpora cęlestia mediāte calo/
re cęlesti ꝓducto mediāte lumine ꝛ motu hñt cōseruare
cū tali ꝛ tāta distātia elñta in suis locis nālibᵘ ꝛ cōuenien
tibᵘ, ꝛ ille calor est intēsior in sphera ignis rōne maioris
ꝓpinquitatis, ꝛ est remissior in cētro mūdi vbi est terra, ꝛ
in medijs regionibᵘ est medio mō se hñs cuз latitudine
q̄dā,ſm igitᷣ aliā ꝛ aliā mēsurā est cōseruatiuus alteriᵘ ꝛ
alterius elñti in alio ꝛ alio situ,ſm enī approximationē
maiorē ꝛ minorē causantᷣ iste diuersę mēsurę caloris: vt
scribit Cōmē.in 2ᵒ cęli.in cō.94. ꝛ ideo bñ dixit in funda
mētis Arist. ꝙ corpora cęlestia in rei veritate nō agunt
frigiditates,sed calores sibi vnicuiq3 elñtoꝝ, ꝛ si Aui.

dicit. ꝙ opat̃ frigiditatē/h est fm cōparationē, pro quā-
C to. vz. ꝓducunt q̄nq̄ʒ remissaʒ caliditatē, vñ lʒ cęlū agat
mediāte lumine ⁊ motu nō sequit̃ qd̄ cuʒ semp moueat̃
⁊ luceat qd̄ semper vniformiter calefaciat, q: corpus lu-
minosuʒ nō semp ęqualr̃ respicit ista inferiora, alr̃ eniʒ
se hʒ in hyeme ⁊ alr̃ in ęstate, q: radij rōne approxima-
tionis supra ҫenith capitū nostroꝝ ppēdiculariter mul-
tiplicant̃ in ęstate, ⁊ iō magis calefaciunt ex mō diuerso
sue reflexionis. Nec iteꝝ seqtur ꝙ oēs hyemes ⁊ omnes
ęstates deberēt esse ęq̄les in calore ⁊ frigore, q: alij aspe
ctus ⁊ piūctiōes stellaꝝ sunt in vno anno ⁊ alie in alio,
⁊ iō videmus qd̄ multiplicatū lumē in vno anno ex cō-
iunctionib' planetaruʒ plus caloris operatur q̄ȝ in alio.

Solo. ad rōnes Diui Tho. ℂ Et p h pʒ solo ad rōnes Diui Tho. Ad pmoꝝ dico
ꝙ corpora cęlestia sunt cā vl̄is ⁊ remota oīuʒ effectuū q̄
sunt hic, ⁊ ita oēs q̄litates quę sunt hic dependent a cęlo
tanq̄ȝ a cā vl̄i, non tñ ad oēm effectū g hic existu corpora
cęlestia p aliquā spālē qualitatē ꝯcurrunt, sicut ad deter-
minatū effectū determinata cā. Nā videmus naturas re
rū esse multū distantes adinuicē in pfectione, entia eniʒ
sunt sicut numeri, aialia eniʒ pfecta fiunt a cęlo ⁊ ob agē
te pticulari, iuxta illud Ari. in. 2. physice auscultatiōis.
H tex. cō. 26. Sol ⁊ hō gñant hoiem, secus aūt est de aialib'
genitis ex putri mā, nā sufficit ibi calor cęlestis diffusus
in terra ⁊ aq̄: vt dicit Cōmē. in. 12. meta. in cō. 18. Eodeʒ
mō cū calor sit perfectior frigiditate, frigus eniʒ est q̄si
caloris p̄uatio pncipaliori intētione ꝓducit̃ a motu ⁊ lu
mine quā ipsa frigiditas, lumē eniʒ ⁊ motus sunt p se ca-
loris ꝓductiua modis assignatis, ⁊ sic cęlū vr̄ eē cā posi-
tiua caloris, sed respectu frigiditatis est cā p̄uatiua, pro
quāto. vz. p sui distātiā talis motus opat̃ remissam cali-
Replica. ditatē. ℂ Et si dicat̃ ʒ, q: effectus positiuus dʒ hr̄e cām
positiuā mō frigiditas/lʒ caloris ꝯparatione dici possit
quodāmō caloris p̄uatio, semp eniʒ vilius ꝯrioꝝ est sic
p̄uatio respectu pfectioris: vt dr̄ in. 10. meta. in tex. cō. 15.
Solutio. tū in se est ipsa frigiditas q̄dā forma positiua. ℂ Dico
ꝙ cā positiua est cā particularis gñans sicut sunt vēti vl̄
vapores eleuati ab aqua ⁊ a terra, ⁊ sicut sunt agētia par
ticularia gñantia ista elemēta frigida, q: fm partē gñari
⁊ corrūpi pñt: ⁊ sic pʒ solutio ad 2m motiuā Diui Tho-
mę, q: qualitates ⁊ formę sūt a cęlo modo vl̄i, ⁊ nō opʒ
ꝙ oīa vniformiter ⁊ ęque p̄ inde depēdeant, vnde cęluʒ
per ꝓpinquitatē operat̃ calorē, per distantiā operat̃ fri
giditatē, q: operat̃ remissam caliditatē ⁊ distantia est ve
I luti rō p̄uatiua, ⁊ ꝓpinquitas est veluti rō positiua, ⁊ sic
ni fallor intelligūt Peripatetici ꝙ corpora cęlestia sunt

ADDITIO

cā caloris ⁊ non sunt cā frigiditatis. ℂ * Dubitatur si
motus cęli est cā caloris quo elementa ꝯseruant̃ quō ca
lore illo exñte aqua pōt hr̄e sūmā frigiditatē, nisi esset ꝙ
calor ille ē cęlestis, ⁊ vt sic hʒ cōseruare fm diuersas mē
suras res quaꝝ nā ē frigida, sicut frigiditas ꝯseruat cor-
pora calida a putredine, vñ sicut calor nālis hoīs cōser-
uat fm diuersas mēsuras sanitatē diuersoꝝ mēbrorum
quoꝝ ꝯplōnes sunt ꝯrię, multo magis calor cęlestis g ē
viuificus gñatiuus ⁊ ꝯseruatiu' entiū. ⁊ nota ꝙ ad orgm
Tho. bene rñdet̃ in via Com̄. asserēdo ꝙ respectu aq̄
⁊ terrę fm suas totalitates nō opʒ q̄rere cāʒ p se efficien-
tē, q: fm totū nō gñant̃ neq̄ʒ corrūpunt̃, lʒ bñ opʒ q̄re-
re vt sic cāʒ ꝯseruātē, sic eniʒ. d. in siti Com̄. in. 2. cęli cō.
102. ꝙ mediū nō est cā quietis terrę p se, q: terra fm se
totā nō generat̃, sed bñ est cā cōseruās quietē q̄ȝ agens,
sed si cōsiderat̃ vt fm partē generat̃ sic bene hʒ cāʒ per
se ⁊ est agens particulare, ⁊ hoc bene tetigi occulte dum
dixi ꝙ agentia particularia generātia sunt cā frigidita-
tis. si dicas sic est respectu caloris. Rñdet̃ cōcedēdo to-
tum. sed est drīa q: cęlū mediāte motu per se ꝓducit cali
K ditatē ⁊ absolute, sed frigiditatē nō ꝓducit obsolute, sed
cōparatiue, vt. vz. ꝓducit remissam caliditatē cū tali di-
stātia ⁊c. vide pro illa solutione cōmentū p̄m. 4i de cęlo
vñ motus cęli vt. d. Com̄. 2o cęli. c. 42. inq̄antū est pn̄m
caloris cęlestis est tanq̄ȝ vita oīuʒ nā cōstātiū, vt. d. Ari
sto. in p̄no. 8. phy. ⁊ in p̄no libri metheoroꝝ. ℂ Aduerte Quō in aialibus mot' sit cā caloris.
tñ ꝙ in aialib' motus est cā caloris inquantū p ipm mo
tū expādit̃ calor nālis ⁊ spūs de cētro ad circūferentiā,
⁊ maxime qñ est velox ⁊ cū certa mēsura, q: si fuerit su-
perfluus accidit spūʒ ⁊ calorē resolui, ⁊ sic ifrigidat: vñ
Auic. in 3o Fen primi/doctrina 2o. in cap. 12. de his quę Auicen.
ꝓueniūt ex motu ⁊ quiete. inq̄t. motus opationes in cor
pore humano diuersificant̃, iō qd̄ est fortis, aut dbilis,
aut paucus, aut multus. Et pp illud qd̄ ei ex quiete admi
scet̃. Et istud q̄deʒ apud sapientes est diuisio p se. Et pp
illud qd̄ exercēt hoies ex materus. Et motus quideʒ for
tis, ⁊ multus, ⁊ paucus, ⁊ cū quiete mixtus oēs ꝯueniunt
in h vt calorē efficiāt fortiorē. Sed fortis nō multus dif
fert a multo nō forti ⁊ a multo quieti admixto, qm̄ ipse
vehementer calefacit corpus, ⁊ si resoluit parū resoluit.
L Multus vo paulatiʒ resoluit plus q̄ȝ calefaciat. Et cum
q̄sq̄ʒ coꝝ multus existit ifrigidat. Propterea qd̄ vehemē
ter calorē resoluit nālē, ⁊ etiā exiccat, ⁊ cętera. ℂ Videa
igit̃ quō mot' sit aptus ignire ⁊ calefacere corpa, ⁊ quō
diuersimode h opat̃ in reb' inanimatis ⁊ diuersimode
inanimatis. Nā in reb' inanimatis h operat̃ distrahēdo
⁊ rarefaciēdo ptes mobilis, vñ raritas est dispō ad cali-
ditatē, lʒ eniʒ raritas ⁊ dēsitas. vt inquit Auer. in. 7. phy
sice auscultationis sint rerū q̄litates insequētes calidū ⁊
frigidū, vt pʒ in com̄. 15. tñ caliditas ē p viā sequele po
test sequi ad raritatē, q: nō incōuenit vt vna p se sequat̃
ad aliā, alia aūt p viā sequele sequat̃ vt illā, vñ raritas p
se seqtur ad caliditatē mō quo declarauimus supius, lʒ
caliditas sequit̃ ad raritatē tanq̄ȝ ad dispōnē p̄uiā p viā
sequele, sed p se est ab agente extrahēte ipsam de po' ad
actū, tale aūt est motus, vñ motus dū velox fuerit ⁊ suffi
ciēter approximat' in subiecto apto nato p se aptus na-
tus est ꝓducere calorē ⁊ non per accñs, vt quidaʒ tenue-
rūt. Nō eniʒ oīs cā q̄ corpori aduenit in ipm opatur, im-
mo pręter hęc tria requirūtur necessaria, fortitudo. s. sue
virtutis agentis. Et fortitudo virtutis corporis ꝑparati-
ue. Et possibilitas pmittēdi vnū tangere aliud tāto tēpo
M re vt in tali q̄ale illud possit prouenire opatio in aliud:
sicut pulchre notauit Princeps in 2o Fen primi/doctri.
2. cap. p̄. Sed sermones in demōstratiuis sunt intelligen-
di per se ⁊ non per accidēs: vnde Arist. tex. cō. 42. in. 2.
cęli ⁊ cōm. inq̄t. qd̄ natum est motus ignire, ⁊ lignea ⁊ lapi-
des ⁊ ferrū, aptitudo aūt per se dr̄ suo subiecto, ⁊ Com̄.
in cō. dicit, ⁊ putat̃ ex h ꝙ cęlū est calefaciēs p se motu
⁊ lumine. ⁊. 12. meta. cō. 18. inq̄t. qd̄ ignis fit a motu sicut
ab igne, si igit̃ ignis qui est sub a fit a motu sicut ab igne,
ab igne aūt p se fit, per se igit̃ fiet a motu, idem enim est
agēs p se disponēs mā̄ʒ ⁊ inducēs formā. 7. meta. cō. 31.
multo igit̃ magis per se caliditas pōt fieri ab ipso motu
sicut p se fit a calore. Vñ vr̄ qd̄ motus distrahendo ⁊ ra-
refaciēdo partes mobilis in reb' inaīatis per se est ꝓdu
ctiuus caloris, vñ Auer. dicit. in p̄ metheoroꝝ. cap. 2. ꝙ
stellę comatę nō habēt caliditatē, sed igniunt̃ ex motu.
ℂ Nec valet si dicatur ꝙ oē qd̄ per se fit/fit a suo simili, ⁊
ita calor per se nō vr̄ fieri nisi a calido, nā vt dicit Com
mē. illa ꝓpō per se locū hʒ in substātijs, non aūt in acci-
dētibus 2o cęli. cō. 42. ⁊. 12. meta. cō. 18. Nec sequit̃ vt oē
faciēs aliqd̄ accñs disponat̃ per illud. v. g. qm̄ nō oē qd̄
mouet dʒ moueri, neq̄ʒ oē qd̄ nigrificat dʒ esse nigrū: vt

dicit

A dicit idē Auer. in 2° cap. de substantia orbis. Istius finez,
¶ Sic igit̄ motus velociter factus ⁊ cū debita approxi-
matione in subiecto apto nato cū debita mora hȝ per se
calefacere, sed per accn̄s hȝ infrigidare, sicut in aliis fer-
uentibus per exclusionez vaporis calidi qui detruditur
per motū, ⁊ sicut aer calefactus ex pn̄tia vaporis trāspi-
rantis per motū remouet̄, ⁊ alius frigidior nobis occur
rit estiuo tp̄e p motū flabelli, quō etiaȝ aialia calefaciat
⁊ eadē infrigidet dictū est. ¶ Sed est ɔdictio an calor
⁊ lumē calefaciant p se vel p accn̄s, ⁊ Com. in cō. 42. in
2° celi qn̄q; d. p se qn̄q; per accn̄s. soluit̄ si p se sumit̄ p
vniuoce sic nō per se, sed p accn̄s, si ꝯo sumit̄ p se vt di-
stinguit̄ ɔ id qō est per accn̄s, vt idem sit q id qō est fm
nām opponit̄ ad id qō nō fm nām sic p se ⁊ non per ac-
cidēs, aut dic si per se distinguit̄ ɔ id qō est cū aliis cōdi
tionib' vt sit idē p se q solitarie sic motus ⁊ lumen nō p
se calefaciunt, qr motus per se, idest solitarie ⁊ absolute
nō calefacit, sed cū illis ɔditionib'. vȝ. vt sit velox ⁊ in
magno mobili, ⁊ silr̄ lumen p se. i. absolute nō calefacit,
sed inquantū reflectit̄, si ꝯo p se sit idē q fm nālez pro-
prietatē que tn̄ ad hoc vt exeat in actuȝ reqrit̄ certas di-
spōnes, sic lumen ⁊ motus apta sunt calefacere. Alber-
B tus tn̄ in 2° celi trac. 3. cap. 3. hȝ q lumen nō essentialiter
Dubium. pducit calorem. ¶ Sed remanet vna difficultas. nam si
corpa celestia calefaciūt mediante lumine ⁊ motu. Pro-
pinquitas aūt motui celi largit̄ caliditatē ⁊ remotio fri-
giditatē: vt dicit Cōmē. in 2. celi ⁊ mundi. in cō. 94. pro-
pter quid ergo corpora ppinquiora celo nō ita calefiūt
Solutio. ex lumine, sicut calefiūt ex motu. ¶ Nisi esset qr celum
p sui motū est cā caloris per attritionē: sicut dicit Arist.
in 2° celi ⁊ mūdi. tex. cō. 42. ⁊ in p̊ metheoroꝝ. lumē aūt
nō calefacit nisi inquantū reflectit̄. talis autē reflexio in
partibus superioribus est magis dispersa q̄ȝ in partibus
inferioribus ⁊ distātioribus. ⁊ ita differēter motus ⁊ lu-
men sunt cause caloris. naȝ que calefiunt ex motu, quā-
to sunt celo ppinquiora, tāto sunt calidiora. vnde ignis
est calidior aere, ⁊ aeris supremo pars ē calidior reliqa,
sed que ex lumine celi incalescunt, quāto magis sunt di-
stantiora a celo, tanto magis calefiunt.

prop. 46°. ¶ Possibile ex se nō pōt ab alio perpetuari.

C Vera est ppositio vt glosat Com. in. 12. pme phie in substā-
tiis, sed fallit in accn̄tibus: vt patet in cō
mē. 41. Instātia eniȝ est in pprio vt as-
serit de motu celi, qui ex se possibilis est
nō esse cū habeat ɔriū quietē ⁊ tn̄ perpe
Instantia. tuat̄ ab intelligētia. vn̄. 9. meta. tex. cō. 17. scribit̄ non est
timēdū celum quiescere. ¶ Sed ex instātia maxima cō-
tra Cōmē. qr Arist. in p̊ celi ⁊ mundi. in tex. cō. 120. pro-
bat q nullū eternū est corruptibile, qr posito in esse qō
nō sit est positio falsa possibilis, sȝ ex falso possibili nō
seqtur falsum impossibile. si igitur eternū qnq; non sit,
seqtur q simul sit ⁊ nō sit, sed hoc est impole simplr̄, qa
implicat ɔdictionez, ergo non sequit̄ ex positione illius
possibilis de in esse, qr illa erat falsa possibilis, sȝ ex fal-
so possibili nō sequit̄ falsum impole: vt demonstratum
est in 2° prioruȝ, ergo illud impole seqtur ex hypothesi
data que erat q aliqō eternū sit corruptibile. manifestū
est autē q cōsimilis ratio retorqueri potest ɔtra Auer.
asserentē motū celi esse de facto eternū, cum tn̄ de possi
bili possit nō esse, qr posito illo in esse qō non sit, seqtur
q simul sit ⁊ non sit, ⁊ illa positio est falsa possibilis: vt
pȝ. ⁊ ideo nōnulli vir̄ tenuerunt forte ista rōne motū taȝ
in substantiis q̄ etiā in accidētibus locum hic ppositaȝ

propositionē. ¶ Nos aūt in via eius damus rationē di- Solutio.
uersitatis, quare potius sit ppositio ista vera in substan D.
tiis, nō aūt in accidētib'. nam si qua suba ex se esset ens,
possibile hoc haberet rōne pncipii intrinseci passiui qō
est mā. Nam 7° meta. tex. cō. 22. ⁊ 53. materia est p quaȝ
res pōt esse ⁊ non esse. tali aūt potētie passiue necesse est
q in nā corrn̄deat potētia actiua. nam vt inquit Arist.
in 3° de aīa. tex. cō. 17. In oi nā in qua est dare principiuȝ
qō est oia fieri est dare et principiuȝ qō est oia facere. sic
enim pbat necessario intelligentiā agentē. vnde Cōmē.
ex hoc fundamēto dixit i. 12. pme phie. cō. 18. q oēs for-
me sunt in po° passiua pme materie ⁊ sunt in actu in pri
mo motore, qr sunt in po° actiua eius. vnde 9° pme phie
tex. cō. 2. po° passiua diffinit̄ per actiuā, ⁊ iō si aliq̄ suba
hēret potētiam ad nō esse si illa potētia nō deduceret̄ ad
actū, tūc frustra esset illa po° ibi. vt pulchre deducit Cō
men. p̊ celi. in cōmen. 20. inquit enim q si esset forma in
mā sine ɔrio, tunc natura ociose ageret cuȝ ista materia
nō sit in ea aliqua po° oino. in mā enim nō est potentia
nisi apud separationē eius a forma. Si igit̄ suba māe est
in potētia ⁊ fuerit aliqua materia, cuius potentia nunq̄
exit ad actū. ista potentia est ociosa ⁊ superflua, ⁊ si non
esset generatio ⁊ corruptio nō staret opatio istius virtu E
tis. s. potētie. operatio eniȝ istius potētie que est ex ea si-
milis ei q̄ est abscisio ex acumine gladii est gnātio ⁊ cor
ruptio. Si ergo ista po° esset sine gnātione ⁊ corruptiōe
ɔtingeret vt aliqō ens esset sine actione pp quā fuit ens,
qō est impole. potētia eniȝ passiua prime materie est cō
tradictionis, qr per illā res pōt esse ⁊ non esse indifferē-
ter, ⁊ talem cōfestim cōsequit̄ ɔrietas: vt dicit Aristo. in
libro de longitudine ⁊ breuitate vite. ⁊ vt inquit Cōmē.
in libro de substātia orbis cap. p̊. declaratū est q cā cor-
ruptionis entiū ⁊ factionis coꝝ est ɔrietas exn̄s in suis
formis, ⁊ cōe subiectū q nullam hȝ propriā formā, sed
est in potētia recipiens numeꝝ fm formas diuersas nu
mero, ⁊ que sunt fm magis ⁊ minus. possibilitas igit̄ in
substantiis cōpositis est ex necessitate hyle: vt dicit Cō
men. in plogo suo super libro physicoꝝ de morte ⁊ cor
ruptione, ⁊ talis impediri nō pōt pp p̊dictā cāȝ. Motus
aūt celi cū sit accn̄s successiuū non hȝ pn̄m intrinsecū pas
siuū per qō possit non esse, qr accn̄tia sunt forme simpli
ces ⁊ non hȝ mām ex qua cōstant, sed solū hn̄t mām in F
qua. i. ipsum subiectū, sȝ possibilitas ipsius motus est ex
extrinseco, qr hȝ ɔrium ipsam quietē, qr motui inquātū
motus ɔriat̄ quies, ⁊ iō qr mot' cū sit accidēs successiuū
totū suū esse depēdet ab ipso motore, ⁊ qr motor est itel
ligētia que inuariabilr̄ ⁊ sempiterno mouet, iō motui lar
git̄ ipsa intelligentia permanētiā. ¶ Ad argm̄ igit̄ addu Solutio for-
ctū do rōnez diuersitatis. nam Arist. ibi arguit ɔ Plato. maliter.
de mūdo quē dicebat genitū fuisse, sed asserebat ipsum
nō esse corruptibilē. ⁊ in Tymeo dixit aliqō corruptibi
le de se posse ab alio ppetuari i illa authoritate q̄ passim
allegari solet dii deoꝝ, quoꝝ opifex pr̄ que ego ⁊ cete
ra. ⁊ ita dico q rō Arist. cōtra Plato. in p̊ celi est de sub-
stātia. vn̄ si aliq̄ suba eterna est potens nō eē, ista po° est
p pn̄m intrinsecū passiuuȝ, ⁊ si ponat̄ in esse esto q posi-
tio sit falsa, est tn̄ poīo ⁊ ex falso possibili nō dȝ seq fal-
suȝ impole, sicut seqtur in casu, sed de motu secus est. nā
mot' formalr̄ ex se, nō est necesse eē vt seqtur ex B ipm
de se semp eē, sed sua necessitas est aliūde. s. ab extrinseco
motore, ⁊ iō ex illa positiōe n̄ seq̄ vt id eē simul sit ⁊ nō
sit. Si suba aūt aliq̄ eterna esset B non esset nisi pp caren
tiā māe, ⁊ ideo illa simplr̄ esset ⁊ formalr̄ ens necn̄ū, ⁊ si
esset corruptibilis sequeret̄ q hēt in se māȝ. ⁊ ita ex illo
positio in eē seq̄r vt idē simul sit ⁊ nō sit. Et ɔsidera etiā

qr ens simplr necessarius nulli est incopossibile simplr. G motus aut celi non est ens simplr necessariu, et io ex sui rone no ol tpe est, et pp h si ponat ipsum qnq no ee, no sequit q simul esset et no esset. Si aut aliqua suba eterna corrupi posset ex parte q esset eterna semp esset, qr talis eternitas est ex rone sui per caretia principij potetialis, et ex parte qua corruptibilis ponit, et illa potentia ponit in esse non est, sed semp erat vnde erat eterna. et ita bene vt video, sequit q idem simul sit et no sit ad hoies, et gra mac in qua adducit ratio.

Ardua replica.

¶ Sed hic est ardua replica. qr Auer. in. 2. cap. de suba orbis. vult q celuz queadmodum nectio dependet ab ipsa intelligetia quantu ad motu, ita et depedet quantu ad subaz. inqt enim et debes scire q istud corpus celeste no indiget virtute mouente in loco semp tantu, sed largiente virtute in se et in sua suba pmanentia eterna, qm et si sit simplex no hz in se potentia ad corruptionem, tm est finite actionis necessario, qr est finitar dimesionu et terminatar a superficie ptinete ipsum, et oe tale cum intellectus posuerit ipsuz existes p se absq eo q aliud largiat ipsi permanentia et eternitatem: necesse est vt ita sit de finitate sue permanetie, sicut H est de finitate sue actionis: et ideo necesse est in intellectu esse potentia largiente ipsi permanentia eternaz, queadmodu largit sibi motu propriu eternu. Potet aute manifeste ex dicta authoritate q celu quo ad sui esse in eode gne cae depedet in quo depedet motus eius. naz si intelligentia no esset: vt inquit. ide est iudicium de orbe et de motu. Pz aut q si intelligentia no est, no est motus igit neq orbis, et ideo celum indiget intelligetie largiete sibi pmanetia, sicut indiget et motus tali virtute. et ita ide vr esse iudiciuz vt pote ppetuet in suba sicut in accidetib.

Error Greg. de Arimino.

¶ Et miru pfecto, miru est quo Grego. ille ariminesis allucinatus fuerit in illo loco asseres in 2° snia. dist. 2. q. 1. Arist. et Auer. opinione fuisse subaz celi et alia intelligetiar no depedere a deo in gne cause efficientis, sz solu hoc hz veritate de motu celi. cum tn Auer. in pfato loco ex intetione dnet opinione ista eor q dicebat celum no hre cam nisi mouente et non agete, sicut pz ibi. et declaratu fuit per nos in spali qone de h.

Solutio.

¶ Dico igit in via eius q lz celu dependet in triplici gne cae ab ipsa intelligetia, est tn adhuc dria inter celu et celi motu quo ad perpetuitate essendi. nam motus ex rone sui cu 3rius habeat pot ex se formalr dici, et per intrinsecum ratione q sit ens pole. celu aute cum sit suba carens ma et 3rieta I te non est ens possibile per intrinsecu principiu, qr tale in substatijs est ma, et quo ad hoc no indiget in suo esse forma, sicut est corpus aialis, qd cu sit intrinsece copositum ex cotrarijs indiget in suo esse forma dante esse formaliter et 3seruate, vn videm manifeste q separata aia aut corrupta in aialibus statiz illud resoluit in elemeta ex qbus 3stabat. vnde Arist. et Come. in p de aia. in tex. co. 90. increpant antiquos ponetes corpus 3tinere aiaz, imo 3rium est magis veru. vz. anima continere corpus. egrediete eniz spirat et marcescit. nam vt inquit ibi Come. oe q est vnu et continuu no est pter sua mam, sed per suam forma, et ideo celu formalr est necessariu, quia est simplex corpus no copositu ex ma que est in potentia ad esse neq subiecta 3rietati, et pter istam rone no indiget in suo esse forma cotra chimericates in via eius. ita eniz sentit expresse in 2° et in 3° ca. de suba orbis. tn in talib eternis substatijs est essentialis depedetia in gne cause efficietis. oia eniz depedet a p pn°. nam deus est ca entitatis et veritatis in oibus entibus. vt dicit Come. in 2. meta. in come. 4. et silr dicit finis oium, et dicit prima forma oiuz, no qr sit forma inherens, imo est forma per se subsistes et liberata ab oi ma. non enim ois forma informat: vt quida meo tpe in via peripatetica contedere K conant in via Arist. na si ita esset ad qd igit posita ent in e diffinitione in 2° de aia. tex. co. 5. dicente aia est actus corporis organici physici po vitam habetis demum in tex. co. 11. inquit. Amplius aut immanifestu est si sit corporis aia actus sicut nauta nauis. et est expssa snia Auer. 12. meta. co. 37. ex mete Alexa. inquit enim perfectionu enim pp quas mouet perfectu, queda sunt qualitates quibus perficit illud qd mouet vt illud qd mouet pp suitate, et queda sunt substantie extrinsece a re q mouet ad eas vt assimilet eis vt inueniunt oes actiones seruorum, qm sunt erga gra intentionu dni sui. igit dicunt esse pp dnz. et silr oia entia cu hoc p pncipio, vbi pz quo prima intelligetia sit ca in gne cause formalis respectu oium, lz igit celu cu non habeat principiu intrinsecu per qd possit non esse, qr no hz 3riu neq materia, tn adhuc dependet ab intelligetia in triplici gne cause et efficietis et finalis et formalis, sicut dns est forma serui, sed motus in se pole est, qr motui inquatu motus 3riat quies, lz motui celi, vt est ab intelligetia nihil sit 3rium. et ita stat adhuc L dria inter motu celi et ipm orbe, et si potes tu subtilius dicere, dicas sat fuerit mihi pmouisse et excitasse intellz.

Contra modernos.

¶ Prius substantia est substantia.

ppo. 42°.

Propositio ista est Arist. in. 12. met. t. c. 43. vbi ostedit motores planetar esse subas. na cuz motor sit na prior mobili: vt di in 3° de aia. l tex. co. 19. cu planete sint corpa sempiterna et sube sempiterne, multo magis igit motores cor erut substatie. Eade rone et pbauit in 2° celi et mu. in t. c. 36. q cu celu qd mouet est ingenitu et incorruptibile et intrasmutabile, neq vtiqz moues trasmutabit incorpale extra.

Instantia.

¶ Sz istatia est in hoc ppone 3 Auer. ponete dimesiones iterminatas, q sunt accntia coeterna pme mae, tuc eniz seqt q no suba pcedit substatia, qr ma pmitus recepit illas dimesiones q formaz subale. accideret igit vt 3positio sz qd, et p accns pcedat 3positione simplr, et p se 3 Ari. et est vnu o pcipuis motiuis sancti Tho. in trac. de dimesionib interminatis et de na mae.

Solutio.

¶ Dicimus nos q ppo pposita hz veritate de prioritate nae sm pfectione. Fallit aut de eo q est prius na via gnationis. duplex est eni nae prioritas, vt scribit in. 9. pme phie. in tex. co. 15. vbi di q gnatione posteriora specie et suba sut priora, vt vir puero, et ho sperma M te. et sic pcedit ro Phi adducta. na motor est prior mobili prioritate pfectionis. semp eniz agens existimabit nobilius passo et motor mobili 3° de aia. tex. co. 19. quatitates autez interminate et qualitatiue dispones pcedunt via gnationis forma substantiale, et hoc non incouenit.

Replica.

¶ Et si replicatu fuerit p authoritate Phi in. 7. met. tex. co. 4. vbi di q suba pcedit accns diffone cognitioe tpe et na, et ita via gnationis no dz accns aliquo mo pcedere formam substantiale que simplr est perfectior, et magis ens q ma et copositu: vt dicit. 7. meta. tex. co. 7.

Solutio.

¶ Ad hoc dico q accidentiu queda sunt que accidut ex intrinseco, et queda sunt que accidut ex substatia rei. Sut enim queda que cosequutur materiaz, vt nigredo ethiopis, et cicatrices vulneru, et extensio stature. Sunt etia quedam que cosequutur forma, vt spes, et gaudiu, et potentia ridendi, et cetera in hoibus: vt dicit Auic. in p sue sufficietie. ca. 6. et est et snia Auer. in libro de suba orbis. cap. p. vn accidetia que concomitant materia et pcedunt forma, sunt accidentia interminata et a signo cognoscutur isto

Accidentia duplicia.

modo

A modo, qz queçūq eadē manent in corrupto que erāt in
genito interminata dicunt. nam insequuntur mām que
remanet eadē in genito τ corrupto, siue in viuēte τ mor
tuo, sicut est d cicatrice, τ de nigredie cib. opis, τ de alijs
ꝯsiliibus. nō eniz opz dicere ꝙ corruptio quelibet fiat ꝑ
resolutionē vsq ad primā mām quo ad formas substā
tiales τ accidētales, sicut tenuit beatus Doctor, quia illa
diffinitio ḡnationis sub͞alis data per Phm in ꝑ de gene.
τ corru. tex. cōmē. 23. generatio est trāsmutatio totius in
totuz nullo sensibili remanēte vt subiecto locū hz in ge
neratione simplici in qua vnū generat ex vno, qz preci
pua intētio Aristo. in illo libro est pertractare de gene
ratione τ modo ḡnationis elemētoꝝ inuicē. vnde liber
de ḡnatione τ corruptione ab Ari. quaqz liber de elemē
tis nūcupatus est: vt pz in 2° de aīa. in tex. cō. 117. nō eni
sensatis cōcordat dicere aliam esse numero cicatricez in
mortuo τ viuēte corpore, τ nouiter genitā ab agente in
troducēte formā cadaueris. ❡ Dico igit ꝙ dimēsiōes
interminate sunt de accntibus ꝯñtibus ꝑmaz materiā τ
sunt coeterne illi ſm viā Cōmē. in libro de substātia or
bis. ꝓpositio aūt Phi in 7° meta. tex. cō. 4. in qua dicitur
substantiā tpe ꝑcedere accidentia veritatez hz ſm viam
B Cōmē. vt supra diximus de accntibus fundatis in sub
stātijs ꝯpositis que sunt generabiles τ corruptibiles. nā
de talibus loqtur Arist. in 7° meta. τ in. 8. ſm mētē eius
ibi in suo prologo. ❡ Aut ſm nostrā expositionē cum
accntia insequētia subaz quedā sint separabilia τ quedā
inseparabilia. dicimus ꝙ suba ꝑcedit accidentia separa
bilia tpe, sed accidētia inseparabilia ꝑcedit natura tantū
nō natura τ tēpore simul, sicut est respectu separabiliū.
nam in illa allegata authoritate ponit quatruplex prio
ritas, vt supra dictuz fuit, qz sic habet in lrā greca. mani
feste. vz. suba est ꝑor diffinitione cognitione tpe τ natu
ra. vnde nō ab re ponitur prioritas nature vltra priori
tatē tēporis, qz primus magister nihil vnq̄ dixit sine ra
tione: vt dicit Cōmē. in primo de ḡnatio. τ corrup. in cō
men. 38. τ ita est de quolibet verbo eius: vt dicit idē Cō
men. de eodē ꝑmo physi. cōmē. 35. ❡ Incidentalr autez
hic cadit ꝯdictio in Auer. nā per preaddnctā Auicē. au
thoritatē accntia sunt in duplici dña. quedā. vz. intermi
nata, τ ista precedūt formaz. aliqua ꝟo sunt terminata, τ
C ista sunt post formā saltiz natura, vt glosat etiā ipse Cō
mē. in ꝑ cap. de suba orbis. τ talia a signo cognoscere po
teris isto mō, qz talia nō remanēt in corrupto, sed corrū
punt qz talia fundant in cōposito τ insequūtur formā,
τ ideo destructa forma ad destructionez cōpositi corrū
punt ēt ipsa, τ si ita est igit de opione Auic. ad qd ergo
sibi imponit oppositū Auer. in ꝑ cap. de suba orbis. dū
dixit. vñ putauit Aui. ꝙ dispō triū dimensionū exntiū
in mā simplr. s. non terminataꝝ est dispō dimēsionum
terminataꝝ in ea. ❡ Ad ꝟ rñdet ꝙ Auer. dānat Aui.
ꝑcipue in illo loco de dimēsionibus iterminatis, qz opi
natus est Auic. ꝙ subiectum cuiuscūq accidētis dz esse
suba cōposita ex mā τ forma, siue sit accns terminatuz,
siue sit accidēs interminatū. ſm ꝙ fundamentū coactus
fuit Auicē. ponere primā formā informantē mām esse
corporeitatē substātialē, τ illā asserebat esse materie co
eternā, τ in illo composito eterno ex prima mā τ forma
subali corporeitatis fundabat vt in subiecto corpus de
ꝑdicamēto quātitatis qd est trina dimēsio. vñ post alle
gata verba Auer. imediate subiūgit, quapp dixit, neces
se est primā formaz existere in prima mā anteq̄ dimen
siones existāt in ea. Ex quo accidunt ei multa impossia,
quoꝝ vnū est formā nō diuidi ꝑ diuisionē mae, quapp
nō recipiet diuisionē, τ ipsam esse eternā non diuisibilē

Boso manifeste cōtradictionis.

per diuisionē sui subiecti, τ ipsam nō hre ꝯriū sibi succe
dens in eodē subiecto, qd si ita esset tūc mā nullā recipe D
ret formā ꝑter istaz sibi primā. discordia igit inter Aui
cē. τ Auer. nō cōsistit in illa diuisione accidētium. vz. ꝙ
quedā sunt interminata τ quedā terminata, sz est penes
subtū τ penes modū ponēdi, qz Aui. vult ꝙ in corpore
de ꝑdicamēto sube fundet dimēsio interminata que est
corpus de ꝑdicamento quātitatis. vnde iste est ordo ſm
nām in via Auicē. ꝑ est ꝑma mā, deinde est forma ḡna
lis. vz. corporeitas substātialis, deinde est dimēsio iter
minata, τ alia accidētia interminata preparātia τ dispo
nētia, vt sunt qualitates preuie, deinde erat forma speci
fica cōpleta, vltimo erāt accidētia terminata in sequētia
formaz. sed Auer. in oibus concordat cum eo preterq̄
qd ipse negat corporeitatē ꝑcedere dimēsiones intermi
natas, imo vult ꝙ nuda essentia mae immediate recipit
corpus: istud qd est trina dimēsio, τ est accns τ nō suba.
ꝑ° enim forma vt asserit q̄ primitus recipit in mā est di
mēsio interminata, τ ista est ꝓculdubio via eius. quicqd
dicat Ioānes de gādauo τ moderni in hoc. ❡ Reuerta Sūma limitationis.
mur igit τ dicamus ꝓpositū theorema prius suba esse
subaz veritatez hre de priori ꝙ nā τ perfectione ꝑcedit
subaz esse de necessitate subaz quātūcūqz si bn ꝯsideras
semꝑ accns ꝑsupponit subaz, qz accntis intells nō est se E
parabilis a suba, qz accns diffinitur per esse in subiecto.

❡ Bonitas est passio entis. ꝓpō. 48°.

Nimis alleata τ vulgata authoritas
τ colligi ꝑt ex snia Phi l 4°
ꝑme phie. t. c. 6. vbi di ꝙ non est geome
tre speculari qd ꝯriū aut ꝑfectū aut vnū
aut ens. ❡ Intelligit tñ ꝓpō de ente ex
aiaz, τ de ente in actu, qz tali ꝑ ꝯpetit. nā
6. ꝑme phie. tex. cō. vlti. bonū τ malū sunt in reb⁹, τ verū
τ falsuz sunt in aia. vñ Cōmē. inqt ibi. nā ꝑmoꝝ opposi
toꝝ in intellectu. s. veri τ falsi, nō est nā ꝑmoꝝ opposito
rū extra aiaz. s. boni τ mali, verūtñ vex τ falsum sunt in
cognitione τ bonū τ malū est in mā. ❡ Dixi tñ notabi
liter ꝙ bonitas est passio talis entis ex aīam, qz entia in
aia sunt entia diminuta, τ iō excludunt a ꝯsideratiōe di
uine scie q̄ est scia realis, vñ bonitas nō insegtur ens di
minutū, sed ens ꝑfectū. vñ Cōmē. aiaduertēs ad hoc ꝙ F
mō dixi in. 12. ꝑme phie. in cō. 36. inqt. balneū in aia mo
uet vt efficiēs, sz balneū extra aiaz mouet vt finis. pon
simū enim alioꝝ voluit esse τ optimū id cuius grā est τ
finis est: vt pz 2° physi. tex. cō. 31. vñ bonitatē quā hz bal
neū inquātū est bonū vtile τ expediēs ad sanitatē hz in
quantū est extra aiaz nō ꝓut est in aia, τ si auarus appe
tit aurū sub rōne boni est inquantū aurū hz esse ex ani
mā, nō inquantū est in mēte. sic eniz quilibet facile dita
ri posset ex sola auri imaginatione. ❡ Addidi ēt ꝙ bo ADDITIO. Ex ꝟbis Aristo. ꝙ bōitas sit passio entis in actu.
nitas est passio ꝑ se ꝑ entis in actu. nam cuicūqz bonitas
τ ꝑfectio ꝯpetit. illud aūt actus aut hns actū, ita ꝙ rōne
actualitatis est ꝑticipatio bonitatis. vnde cū ꝑm⁹ actus
in quo nulla prorsus est admixta potētia sit summū bo
nū. intantū eniz entia sunt ꝑfecta τ bona, inquantū parti
cipāt bonitatē ꝑmi actus ſm ꝙ pñt. τ ista est snia expssa
Aristo. in ꝑ physice auscultationis. in. t. c. 81. vbi scribit.
Ex ñte. n. quodā diuino τ optimo τc. vbi Cōmen. in cō.
inqt, ꝙ cū hic sit ꝑfectio diuina maxima cui ois appetit
assimilari ſm ꝙ pñt. τ ita ondit māz primā participare
bonitatem inquātum hz nālem appetitū ad recipiendū
formā que est ꝑticipatio quedā diuini eē. τ hoc colligit
de intētione Phi in ꝑmo celi τ mūdi. in tex. cō. 100. vbi
hz a ꝑmo quidē ꝑn° cōicatum est esse τ viuere omnibus

bis quidē clarius, bis vero obscurius, lȝ enim oīa entia bo
G na sint & bonitate ꝑticipēt: tñ hoc est inquantuȝ aut sunt
actus, vel inquantū ꝑticipant rōnē actus. vñ vi mihi ꝙ
pª mā in illo priori in quo pcedit formam, lȝ ens sit: tñ in
illo priori bona nō est, qꝛ bonitas & perfectio contingit ei
ex receptione formę: & iō deus indidit sibi nāle desyde-
riū ad ipsam formā, nam alia via boni capax non erat.

ADDITIO
* Aduerte hic ꝙ lȝ vnaqueqȝ creatura ex sua bonitate
sit admirabilis. nā vt. d. Ari. in libº d partibꝰ aialiū. Nul
la res nā cōstans est adeo despicatissime ꝯditionis in q̃
nō liceat aliqd diuinū admirari, tñ adhuc admirabilior
redduntur res p̄ vt ad se inuicē ꝯsiderant vt ex eis fit vnꝰ
actus, vnde Ether in se ꝯsideratus admirabilis est, lȝ lō-
ge mirabilior vt ꝯiūgit aeri, & aer aquę, & humidū sicco,
vñ sm Phm. 12. diuinorꝫ. bonū vniuersi cōsistit in ordi
ne: & ideo in sacris literis legit ꝙ in prima mundi cōditu-
ra facta qualibet creatura di ꝙ vidit deus ꝙ erat bonū,
sed postq̃ deus vidit cuncta quę fecerat. d. ꝙ erat valde
bonū, ita etiaȝ. d. Gregorius Nazanzenus theologus in
sermone de natiuitate dñi. ¶ Plotinus ēt inquit non in
eo ꝙ qualitatē habeat mala cēset numero ex eo potius
H ꝙ nullā habeat qualitateȝ, q̄ recte nō qualis diceē simul
& mala, lȝ Proclus in eo qd extrema entiū est & a bonis
remota nō bonaȝ esse existimauit verꝫ in eo qd semp se
pbet effectioni in bonis cēsuit esse ponēdā, q̄re mediaȝ
eē dixit inter bonū & malū, iteȝ dixit eam neqȝ animum
neqȝ intellectū neqȝ aliquid aliud ꝙ sm se viuat, rudeȝ
quoqȝ informēqȝ infinitā & mutabilem & vere non ens,
sed appetitionē quādaȝ subsistentię, non tñ consistentē
in statu, sed potius apparētē & modo quid parui modo
magni, quoqȝ fiat semp & anteq̃ moueat, ꝑterea mētientē
qꝛ non prestat ꝙ pollicet item fingenteȝ nō in locū, sed
in nō ens, quapp imagines q̄ in ea apparēt insunt quasi
in speculo in quo ꝙ alibi situ est apparet, & ipsum specu
lū plenū esse videt & hic omnia cū nihil habeat. Pytha-
goras aūt. d. deū monadē esse, syluā vero dualitatē a quo
dogma Platonis nō discrepat, vnde asserūt primū deū
bonuȝ esse & prinᵐ bonorꝫ, syluam vero malorꝫ, nec huic
aduersat Arist. qui ꝯtingentiā errorē mortē & defectus
oēs ad materiā reduxit. Scias aūt ꝙ in prima sui noua-
tione mā neqȝ bona neqȝ mala, lȝ in scda qua hȝ formā
sit capax bonitatis: pro quāto vero capit priuationē est ca-
I pax mali, sic enim est turpis per accidēs, vt. d. Phs in pº
phy. in fine. facit ēt pro hac mea via Arist. in. 12. primę
phię iuxta finē: vbi arguēs de insufficientia illis qui po-
suerūt bonū esse principiū, inquit qui diminute dixerūt
qꝛ non determinauerūt vtrū bonū sit cā vt mouens aut
vt spēs aut vt finis, nō meminit autē de mā, qꝛ vidit qd
in mā nulla est bonitas rōne sui, & fuit bñ notatū ibi p
diuū Tho. bonā aūt potest cōpetere tribus causis, qꝛ vt
amatuȝ cōpetit fini. 12. meta. t. c. 36. vt largiens competit
efficienti. 2. phy. 11. vt aūt est vniuocū hȝ rationē formę.

Thomi aurea sententia.

7. meta. 28. & 4. meta. tex. cō. 4. vnde lucidissimus Tho
mistius in pmo physicę auscultationis. super tex. 81. in-
quit. loquens de prima materia, sed cur suscipit vicibus
formas, qꝛ appetens est diuinitatis & discupiens boni.
voco autē diuinū & bonum primā formam & primā cau
saȝ quo referūtur collimantqȝ omnia, & cui queqȝ res tē-
dit fieri quā simillima quantū potest, pōt autē quantuȝ
natura cōcedit. ea vero appetitio quonā modo est in ma-
teria profecto verissimū, puto ꝙ dicit prouidentiā fuis-
se, quę & turpi desiderium honestatis & egenti opulentię
quantū sit satis iniecerit. eandē ferme sententiā hȝ Ari-
sto. in 2º de ala. in tex. cō. 34. vbi scribit. Naturalissimuȝ
enim opus viuētibus est quecūqȝ perfecta & non orbata,
aut generationē spōtaneā habētia facere tale alterū q̄le
ipsum, animal quidē animal, planta aūt plantā, & reddit K
cāȝ quatenus ipso sempiterno & diuino esse participent
sm ꝙ possunt, omnia enim illud appetunt, & illius causa
agūt oīa quęcūqȝ agunt sm naturā. vnde non est eē ab-
solute qd hȝ rationē appetibilis sed eē actuale & diuinū,
nam tale hȝ rationē boni. vnde vt inquit Arist. in pnci-
pio libri ethicorꝫ. Bene ostēderunt bonū esse qd oia ap-
petūt, nihil aūt refert: vt inquit Phs in 2º physicę auscul
tationis. in tex. cō. 31. aliquid bonū esse vel videri bonū.
nam vt inquit Cōmen. ibi in cōmen. dixit hoc vt descri
ptio sit cōis rebus volūtarijs & nālibus. qm vltimū intē
tum in rebus volūtarijs multotiens videt bonum, & nō
est in rei veritate. intentū vero in rebus nālibus est bonū
verū. & rō huius vt mihi videt ꝙ ideo semper bonū in-
tentū a natura est bonū. verum qꝛ vbi scribit Cōmē. in
12. primę phię. in cōmē. 18. opus naturę dirigitur ab in-
telligentia non errante, lȝ in se non cognoscat agens nā-
le, tñ dirigit ad finē suum ab intelligentia non errante,
sicut enim sagitta tēdit in signum pręfixū, lȝ non cogno-
scat: dirigit tñ ad illud ab ipso proijciēte, sed agens vo
luntariū dirigitur a rōne cui plerūqȝ pōt cōtingere, imo
cui de facto vtplurimū error permiscet, ideo bonū tale L
est q̄nqȝ in apparentia & non in existentia. naȝ vt Poeta
inquit. perpauci sunt qui pñt dignoscere vera bona, atqȝ
illis multū diuersa remota erroris nebula, & pp hoc igit
cōtingit ꝙ appetitus nālis semper est respectu boni ve-
ri, qꝛ dirigit in intelligentia & ꝓuidentia dei qui falli nō
potest. & ideo dicit Arist. in 2º cęli & mun. in tex. cō. 34.
ꝙ natura semp de possibilibus facit qd melius est. om-
ne igit qd mouet appetitū bonuȝ est aut verū aut appa-
rens bonū. vnde Aristo. 3º de aia. tex. cō. 51. inquit. sem-
per quidē mouet appetibile, sed hoc est bonuȝ aut appa
rens bonū, non aūt oē sed actuale bonū, actuale enim est
cōtingens & aliter se hēe. ¶ Et ex his patere pōt solo. q.
quę plerūqȝ agitari cōsueuit, an non esse pōt appeti ab
aliquo appetitu a rōne regulato l quo magis eligere gs
habeat nō esse q̃ miserū esse, & est. q. mota per Henricū
de gādauo in quolibeto p. q. 20. & tandē distinguit de du
plici malo pene & culpe & inquit. iuxta doctrinaȝ Augu
stini in libº 3º de libero arbitrio ꝙ volūtas pōt conside
rari vt natura, & vt sic non pōt magis appetere nō eē q̃
miserū esse miseria pene, qꝛ nō esse simplr non hȝ rōneȝ
appetibilis. vnde inquit, imo esse solūmodo qualecūqȝ M
sit etiā si sit penale magis appetit q̃ nō esse, lȝ enim vnuȝ
esse magis appetat q̃ aliud esse, vt esse nō penale q̃ pe-
nale non esse, tñ nunq̃ oino eligit. non enim odit esse pe-
nale nisi ppter nāle desideriū quietis quę nō nihil est, lȝ
aliqd est. & ideo dicit, si quis dixerit non esse q̃ miseruȝ
esse, me male ridebo mentiris, qꝛ cū miser esse nolis, eē
vis tamen. ¶ Si vero voluntas eligat aliqd vt delibera-
tiua, tūc subdistinguit, aut enim volūtas est regulata ra-
tione recta, aut falso errore decepta. pmo modo distin-
guit pōt de nō esse, qꝛ ipsum nō esse pręposituū, aut est nō
esse simplr, & sic adhuc non pōt plus eligere non esse q̃
esse penale, qꝛ vt dictum est ipsuȝ non esse simplr nihil
hȝ in se eligibilis, & recta rō nihil eligit nisi sm se eligibi
le. Aut est non esse in vno statu pp esse melius qd expe-
ctat in alio statu sm ꝙ Apostolus cupiebat dissolui &
esse cū Christo magis eligēs nō esse in vita ista q̃ eē pp
bonū qd expectabat in alia vita, sicut ecōuerso mali ma
gis eligūt eē hic in miseria q̃ nō esse, qꝛ maiorē miseriā
timēt incurrere in alia vita. ¶ Si aūt volūtas fuerit fal-
so errore decepta, & h circa ipm nō esse tanq̃ eligibile a
rōne acceptū. hoc cōtingit duplr, aut. n. ista deceptio cō-
tingit

Quomodo appetitus nālis semp sit veri boni: electiuus vero vtplȝ nō veri.

Solutio pul chre qōnis.

Opio Henri ci de gādauo & hui Augu.

tingit circa nõ esse in vno statu pp eẽ melius in alio statu, sicut ↄtingit de illis: vt inquit Augu. qui vrgente miseria sese interimũt eo ꝙ cõfugiunt vbi melius sibi fore putauerint, aut cõtingit circa ipsum nõ esse simplr putando non esse, esse quoddã eligibile plus ipso esse penali, ꝛ hoc pp ipsius rõnis obnubilationẽ ex pene ꝑturbatiõe, ꝑ eniꝫ vt dicit Aug. vrgẽte molitia penali sese interimũt si nullũ se futuꝝ eẽ oĩmode crediderint falso est electio nihil eligẽtis. nã si elegit nõ esse ꝓfecto si nihil eligere, ꝛ si noluit rñdere cõuincit̃ hoc mõ: Cato ipatiẽs subijci Cęsari seipm occidit, ꝛ multa alia q̃ in hoc ↄsistũt. loquendo igit̃ de nõ eẽ absolute nõ est magis eligẽduꝫ a volũtate a rõne recta regulata q̃ miseꝝ eẽ. ¶ Tñ beatus doctor in 4° sniaꝝ, ꝛ in 3ª ꝑte sũme. q. 98. de voluntate ꝛ intellectu dãnatoꝝ. arti. 2. vbi q̃rit vtrũ dãnati recta rõne velle nõ esse. Rñdẽdo ingt, ꝙ nõ eẽ duplr ↄsiderari potest. Vno mõ ẜm se, ꝛ sic nullo mõ est appetibile cũ non hẽat rõneꝫ boni, sꝫ sit boni pura ꝑuatio. Alio mõ pt cõsiderari inquãtũ est ablatiuũ penalis vitę seu alicui⁹ miserię, ꝛ sic nõ esse accipit rõnẽ boni, carere eniꝫ malo est quoddã bonũ: vt dicit Arist. in. 5. ethi. ꝛ per hunc modũ melius est dãnatis nõ eẽ q̃ miseros eẽ. vñ Matthei. 26. bonuꝫ erat ei si natus nõ fuisset hõ ille. ꝛ Hieremie. 20. sup illud. Maledicta dies in q̃ natus suꝫ. dicit glosa Hiero. Melius est nõ eẽ q̃ male. per se autẽ nõ esse nõ est eligibile, sed ꝑ accñs inquãtũ est miserię terminatiuũ. Qd̃ eniꝫ dĩ ꝙ eẽ ꝛ viuere ab oĩbus appetit̃ nãlr, non opꝫ hoc accipe quãtũ ad malã vitã ꝛ corruptã, ꝛ eaꝫ q̃ est in tristitijs: vt dicit Phs in. 9. ethi. c. 11. inquit eni, Viuere aũt diffiniũt aĩalib⁹ quidẽ po⁹ sensus, hoib⁹ ẜo sensus ꝛ intellectus, po⁹ ẜo ad opationẽ refert̃: sꝫ ꝑncipale in opõne est. vĩ aũt viuere ꝑncipale eẽ sentire vel intelligere. viuere aũt ꝑ seipꝫ bonũ est ac iocũdũ. determinatũ ẜo nã ẽ bonũ. qd̃ aũt nã bonũ est id ꝛ bono viro, quapp videretur oĩbus eẽ iocũdũ, nec ẜo accipe opꝫ prauã vitã neq3 corruptã neq3 in dolorib⁹ positã. vbi manifeste ẜꝫ Phm nõ quęlibet vita est expetibilis, sed quę est sine tristitia ꝛ dolore. ¶ Vñ aĩaduerte ꝛ ↄsidera ꝙ aliud est loqui de eẽ ꝛ bono simplr ꝛ gñalr, ꝛ aliud est loq̃ de tali esse qd̃ vnicuiq3 ꝓpriũ est. vñ nõ est dubiũ ꝙ eẽ simplr est melius q̃ nõ eẽ: vt dĩ in 2° de gñã. ꝛ corru. t. c. 59. ꝛ nõ est dubiũ ꝙ loquẽdo de appetitu nãli qd̃ esse nãlr appetit̃, qꝛ tale est ꝑcipatio p̊ entib⁹ cõicata a p̊ p̊n° vt dicit author de causis. ꝛ est snia Phi p̊ cęli ꝛ mũdi. tex. cõ. 100. Si loq̃mur aũt de appetitu intellectiuo regulato a rõne recta ꝑ se. iste fert̃ in esse perfectũ ẜm ꝓpriã rõnẽ conuenienteꝫ suę naturę. nullus enim tali appetitu appetit per se vitaꝫ prauã, aut in doloribus ꝛ tristitijs ↄstitutã, imo per accidẽs põt, vt sic appetere nõ esse inquãtũ est terminatiuũ miserię ꝛ tristitię, qꝛ cum ꝓpriũ vniuscuiusq3 nostrũ eẽ necessario sit terminatũ. nã more vt inquit Cõmẽ. in ꝓlogo p̊mi phys. accidit ex necessitate hyle sine mãę ꝑgestat viuere per paruũ tp̃s ẜm perfectã vitã quę debetur hoi ẜm virtutẽ q̃ viuere per lõgũ tp̃s in tristitia ꝛ in miseria, sicut ↄtingit hoibus vitiosis ꝛ prauã vitã degentibus. vita enim istis data est in suppliciũ, nec male faciẽtibus põt verũ gaudiũ aut delectatio vera cõtingere. vñ Salomo sapiẽtissimus ingt. Cognoui ꝙ nõ est homini melius q̃ benefacere ꝛ gaudere in vita sua: posuit auteꝫ prius benefacere, qꝛ male viuẽti nõ cõtingit gaudiũ. nõ eniꝫ curat sapiẽs a rõne recta regulatus quãta futura sit vita, sed de sola q̃litate ↄsiderat. ¶ Reuertamur igitur ꝛ dicamus ꝙ bonitas ꝛ perfectio est passio per se entis extra animã existentis in actu. nam entia intantum participãt de bonitate inquantũ participant de actualitate.

¶ Subtilis doctor q̃nq3 dixit ꝙ bonitas seu quantitas virtualis nõ cõuenit nisi entitati quidditatiue, ꝛ q̃nq3 dixit ꝙ nõ cõpetit nisi entitati absolute. hoc autẽ facit pro nobis quantũ ad illud qd̃ diximus ꝙ bonitas p̊mo non fluit a rõne pręcisa entis, lꝫ omne ens bonũ sit, sed a rõne entis in actu inquãtũ in actu, ꝛ hoc teneo. ¶ Adde pro hoc authoritatẽ Phi in. 2. phy. t. c. 74. vbi ẽt Cõmẽ. inquit ꝙ nobilitas nõ accidit formę inquãtũ forma sequitur nobilitas entis, sed inquantũ forma est finis.

¶ Entia omnia aut sunt substantię, aut accidentia, aut vie ad esse istoꝝ, ꝛ sunt vniuersaliter transmutatio.

PRopositio ista est Auer. p̊ cęli. cõ. 1. vbi aduerte qd̃ vt inquit Cõmen. in. 2. physicę auscultationis. cõ. 4. suba ꝛ accñs sunt de differẽtijs entis. vbi scire debes ꝙ Ari. postea q̃ in 5° met. diuisit ens in ens ẜm se, ꝛ in ens ẜꝫ accñs, ꝛ in ens in aĩa, ꝛ in ens extra animã. deinde ens ẜm se ꝛ extra animã diuisit in decẽ ꝑdicamẽta: vt pꝫ in tex. cõ. 13. ꝛ. 14. Et in. 6. p̊mę phię. postea quã abiecit a sua ↄsideratione ens ꝑ accñs, qꝛ nõ hꝫ cãs terminatas ꝑ quas scĩa de ipso hꝛi possit ꝛ abiecit ens in aĩa, qꝛ est diminutũ iteꝝ tale ens ꝑ se ꝛ extra aĩaꝫ diuisit in decẽ ꝑdicamẽta, sicut pꝫ in tex. cõ. 4. ibidẽ. ꝛ in ꝑncipio. 7. ¶ Et pp ęquiuocationẽ quę est cã ↄfusionis ꝛ erroris aĩaduerte ꝙ ens multis modis diuidi põt ẜm varias apphẽsiones ꝛ modos diuersos cõcipiendi. naꝫ q̃nq3 ens diuiditur vt dĩ de oĩbus q̃uocũq3 ꝛ qualrcũq3 ita ꝙ dĩ tam de entibus in aĩa, q̃ de entib⁹ extra animã, ꝛ de suba, ꝛ de accidẽte, ꝛ de ꝑuationib⁹ ꝛ negationib⁹, ꝛ ista diuisio est entis trãscendentissime sumpti, ꝛ in hac sigñatione diuisit ens Arist. in. 4. primę phię. in tex. cõ. 2. vnde Cõmẽ. vult ibi in cõmẽ. qd̃ dicat̃ ẽt de scdo intellectis. i. de scdis intẽtionibus quę sunt res logicę. nam Arist. ibi vult ꝙ dicat̃ indifferẽter taꝫ de affirmationibus q̃ etiã de negationibus ꝛ priuationib⁹ intãtũ ꝙ aliqui ausi sunt dicere ꝙ ens in illa maxima cõitate sit subiectũ adequatũ in metaphysica, ꝙ qdẽ nullo pacto stare põt, qꝛ vt scribit Auer. in. 7. p̊mę phię. in cõ. 15. nota q̃ dicunt̃ de affirmatione ꝛ negatione dicunt̃ pure ęquiuoce. manifestũ est aũt ꝙ nullũ pure ęquiuocũ est subiectũ in aliqua scĩa, ꝛ iõ dicimus nos ꝙ illa diuisio q̃ ens diuidit̃ in ens in aĩa, ꝛ in ens extra animaꝫ, ꝛ in affirmationẽ ꝛ negationẽ est diuisio vocis ęquoce in sua ęquocata. enti. n. in aĩa ꝛ enti extra aĩaꝫ nõ corrñdet cõcept⁹ ꝑ se vnus nec vniuocę nec analogicę dictus, quicq̃d dicat Frãciscus de Mayrone sup hoc. ¶ Sunt iteꝝ aliquę diuisiones entis ẜꝫ ꝙ ens cadit sub opere aĩę, ꝛ sic ens p̊ma sui diuisione diuidit̃ in res q̃ sunt nostra opa, ꝛ in res q̃ nõ sunt nr̃a opa. Vñ Auicen. dixit in p̊n° suę logicę ꝛ in p̊n° suę metaphysicę, ꝙ res absolute sumpta diuidit̃ in subaꝫ ꝛ accñs sicut ꝛ ens, sed res vt de eo habet̃ scĩa prima sui diuisione diuidit̃ in res quę sunt nr̃a opa de qb⁹ sunt scię actiuę, ꝛ in res q̃ nõ sunt nr̃a opera, vt sunt scię speculatiuę. ꝛ hoc ẽt est de mẽte Auer. in. 2. physicę auscultationis. in cõ. 71. ingt eniꝫ cũ ens diuidit̃ ẜm consideratione demr̃atiuã intrabit vna nã in duas artes dãdo intelligere aliquas esse diuisiões entis ẜm ꝙ de ente scĩa ꝑ demr̃onẽ hñi põt. ¶ Silr ẽt ens vt cadit sub ope aĩę diuidit̃ in ens ꝑ se, ꝛ in ens ꝑ accñs, qꝛ ista est diuisio logicalis penes modos ꝑdicãdi ꝑ se vel ꝑ accñs. quędã eni ꝑdicata ꝑ se dicunt̃ de subiectis vt ꝑdicata primi ꝛ scdi modi dicẽdi per se. Et quędã dicunt̃ per accñs. nam q̃cũq3

Margin notes:

A (beside the 2nd line of the left column)

Opinio diui Tho. (beside "¶ Tñ beatus doctor")

B (beside "bonuꝫ erat ei si natus")

C (beside "de causis. ꝛ est snia Phi")

M (beside "prauã, aut in doloribus")

Sũma limitationis. (beside "vita, sed de sola q̃litate")

Sco. in. 5. q. quolibetorum in fine. (beside the first lines of the right column)

D (below the preceding note)

ADDITIO (printed vertically beside "¶ Adde pro hoc")

ꝓpõ. 49ª. (beside "¶ Entia omnia")

E (beside "postea quã abiecit")

Ens mul'tis modis diuidi potest. (beside "ꝛ erroris aĩaduerte")

F (beside "diuidit̃ in ens in aĩa")

ADDITIO Hoc idem hꝫ Cõmẽ. in 2° phys. c. 4. ꝙ suba ꝛ accñs sũt dĩe entis ẜm ꝙ ens. (beside "Vñ Auicen. dixit")

G

Logica dupl'r vtitur.

neutral'r insunt accñtia sunt: vt pꝫ ꝑ poste. licet enim hꝯ diuisio ponat̃ in metaphysica: est tñ logicalis approꝑata tñ metaphy. Nam vt scribit Com. ꝑ phy. cõ. 35. logica vtitur in sciẽtijs duob⁹ modis, aut ſm ꝙ est instrꝫ distinguẽs verũ a falso, ⁊ hic est modus ꝓprius, aut ſm ꝙ declarata in ea accipiunt̃ pro maximis in õstruẽdo aut cõstruẽdo aliqd: ⁊ isto cõsideratio cũ vtitur in artib⁹ particularib⁹ est nõ ꝓpria. in arte aũt vli. s. in ꝑ⁹ phia est ꝓpa, ꝙ pro tanto dixit logicã scdõ mõ sumptã duꝫ vtitur in scia diuina eẽ ꝓpriã illi, qꝛ iste scię cõicant in vlitate ꝯsideratoꝝ. nam circa idẽ versat̃ dialecticus metaphysic⁹ ⁊ sophysta: vt pꝫ. 4. meta. t. c. 3. ⁊ ista est opinio eius ẽt in 7. met. cõ. 2. ¶ Et eandẽ sniaꝫ hꝫ in. 3. meta. cõ. ꝑ. vbi dat cãꝫ q̃re oẽs qõnes examinabiles ꝑ rõnes dialecticas ad vtrãqꝫ parteꝫ in scia diuina fuerũt in vno pte illi⁹ sciẽtię introductę. vꝫ. in 3⁰ meta. nõ sic aũt ꝯtingit in alijs scientijs, ⁊ dicit ꝙ h̃ fuit, iõ qꝛ cõicat in vlitate ꝯsiderationis cũ scia dialecticali, ⁊ iõ debuit eẽ ps illius scię. ⁊ ita dicit in sili in. 5. meta. in cõ. ꝑ. ⁊ aiaduerte ꝙ h̃ est multuꝫ difficile in scia obseruare hꝯ mixturas. nam scię sunt mixtiꝫ traditę, vñ alia sine dubio est diuisio entis l subaꝫ ⁊ accidẽs, ⁊ alia est q̃ diuidit̃ ens in ens ſm se, ⁊ in ens ſm accidẽs. nã ꝑma est diuisio entis extra aiam absolute sumpti, sed scdã est diuisio entis vt cadit sub ope aię penes aliũ, ⁊ aliũ modũ ꝑdicandi. Et silr est diuisio entis l ens cõplexũ ⁊ in ens incõplexũ ⁊ multę cõsiles quę per se ⁊ directe ꝑtinẽt ad artificẽ rõnalẽ, lꝫ ẽt appropriari psit in scia diuina ꝑp vlitatẽ cõsiderationis sicut prędictuꝫ est.

H

Tres entis realis diuisiones prime.

¶ Sed diuisiões entis realis ⁊ ad artificẽ realeꝫ ꝑ se spectantes vt est diuinus sunt tres. Prima est qua diuidit̃ in subaꝫ ⁊ accñs. Scda est qua diuidit̃ ꝑ potentiã ⁊ actum. Tertia est qua diuidit̃ ꝑ vnuꝫ ⁊ multa, ⁊ iuxta istas tres primas entis diuisionis scia diuina ꝑ⁹ sui diuisione diuidit̃ in tres ptes.

Metaphorice diuisio.

¶ In ꝑ⁹ agit de ꝑ⁹ diuisione entis in substãtiã ⁊ accñs, ⁊ ista absoluit̃ in. 7. ⁊. 8. ꝑmę phię. vñ isti libri appellant̃ tractatus de substãtia ⁊ de ente: vt pꝫ per Phm in ꝑn⁰. 9. ꝑmę phię. ¶ Scda ꝯo pars tractat de diuisione entis ꝑ⁹ quę est per potẽtiã ⁊ actũ, ⁊ ista absoluitur in. 9. ꝑmę phię. ¶ Tertia ꝯo pars tractat de ꝑ⁹ diuisione entis q̃ est per vnuꝫ ⁊ multa, ⁊ ista absoluit̃ in. 10. ꝑmę phię. ⁊ ista est snia Auer. in suo ꝓlogo sup. 7. meta. ita ꝙ vult oẽs alios libros an̄ septimuꝫ eẽ ꝑparatorios. ¶ Et nota ꝙ oẽs iste tres diuisiones sũt entis extra animaꝫ, ⁊ oẽs sunt primę in suo genere. nam sicut alias dixi quẽadmodũ sunt decẽ genera gñalissima tãq̄ decẽ ꝑma rerum ꝑncipia, vt inquit Porphyrius in cap. de specie. ⁊

I

vnũqdqꝫ generalissimũ est primũ in suo genere, sic vnaquęqꝫ ex istis diuisionib⁹ entis est prima in suo ordine. vñ loquẽdo de ꝑ⁹ diuisione entis quę est ꝑ quidditates. ista est ꝑ⁹ qua diuidit̃ ens extra aiaꝫ in subaꝫ ⁊ accidens: vñ ista est diuisio entis absolute sumpti ⁊ non cadit sub ope aię, vt dicit Auic. naꝫ oẽ ens extra aiaꝫ aut est suba aut est accñs. ¶ Diuisio aũt entis per potẽtiaꝫ ⁊ actum est ꝑ⁹ inter diuisiones entis quę dant̃ per relatiue opposita. sic eniꝫ actus ⁊ po⁹ sunt ꝑmę entis dĩię, ⁊ sunt valde opposite, ⁊ circuiũt oẽ genus. opponunt̃ eniꝫ relatiue, vt pꝫ. 9. ꝑmę phię. in tex. cõ. 11. vñ oẽ ens extra aiam, aut est suba, aut accñs, ⁊ ols suba vel accñs aut est actu aut ẽ potentia. ¶ Diuisio aũt entis per vnũ ⁊ multa est ꝑma inter diuisiones q̃ dant̃ ꝑ priuatiue opposita.

Diuisiões entis multiplices.

¶ Pro quo aiaduerte ꝙ diuisiones entis sunt multiplices. aliquę. n. sunt ꝑ dĩias subales intelligẽdo per dĩias subales qdditates seu partes subiectiuas in quas diuidit̃ ens, sicut est substãtia ⁊ accidẽs. sic loquitur Auer. in. 2. phy. cõ. 4. duꝫ dixit ꝙ suba ⁊ accñs sunt de primis differẽtijs entis, aliquę ꝯo sunt per relationes, aliquę per priuationes ⁊ habitus, vt testat̃ Cõmẽ. in 3⁰ dispu. in libro destructionũ in solutione. 14. dubij. vnde vnũ ⁊ multa opponunt̃ priuatiue ſm Cõmẽ. 10. meta. cõ. 8. Nam vnũ nõ supaddit nisi indiuisionẽ supra ipsum ens, vt dicit etiaꝫ 4⁰ meta. cõ. 3. vnde cũ oia ꝯria habeãt reduci ad priuatiue opposita. semꝑ enim vnũ ꝯrioꝝ se hꝫ vt habitus ⁊ reliquũ vt priuatio: vt dĩ. 10. meta. tex. cõ. 15. pro hoc facit authoritas Phi in 4⁰ meta. in tex. cõ. 4. vbi Arist. hꝫ in tex. fere aũt referunt̃ oia ꝯria ad principiũ illud. s. ad vnũ qd hñ ẽt põderauit beatus Thomas in 4⁰ meta. in lectiõe 2ᵃ super expositione tex. cõmẽ. 4. vnde significatio vnitatis entis est significatio ꝑuatiua: vt dicit Auer. in locis adductis. vnũ enim cũ cõsequat̃ ens ⁊ addat modũ qui est priuatio diuisionis rõne talis modi opponit̃ multitudini ⁊ illi nõ opponit̃ ens, ⁊ sic vnũ diuidit ipsuꝫ ens sed alio ⁊ alia rõne. nam vt signat nãm eandẽ sic cõuertit̃ cũ ente ⁊ adequat̃ illi, sed vt addit modũ indiuisiõis sic opponit̃ multitudini, ⁊ sic fit entis diuisiuũ, sicut bñ notauit magnus Alber. 4. meta. trac. ꝑ. ca. 5.

K

Quo vnũ diuidit ens ⁊ cõuertitur cum ente.

¶ Redeamus igit̃ ad declarationẽ propositi theorematis, ⁊ dicamus ꝙ oia entia. vꝫ. extra aiaꝫ, aut substãtię, aut sunt accidẽtia, aut sunt via ad eẽ istorũ, ⁊ vlr sunt trãsmutatio, vbi animaduerte vnũ qd est subtile valde, ꝙ lꝫ ſm rem nõ detur mediũ inter substantiã ⁊ accidẽs, tñ bñ potest dari mediũ ſm rationẽ formal'r loquẽdo, qꝛ via ad substantiã formal'r loquẽdo nõ est suba, nec via ad accidẽs formal'r est accidens. vnde Cõmẽ. 3. physi. cõ. 4. scribit, ꝙ motus lꝫ dum cõsiderat̃ inquantũ non differt a ꝑfectione ad quaꝫ vadit nisi ſm magis ⁊ minus: necesse est vt sit de gñe illius perfectionis. motus enim nihil aliud est q̃ gñatio partis, post aliã illius perfectionis ad quaꝫ intẽdit motus donec perficiat̃ ⁊ sit in actu. vñ necesse ẽ vt motus qui est in suba inueniat̃ in gñe substãtię, ⁊ motus qui est in quãtitate in gñe quãtitatis. Et silr qui est in vbi ⁊ qualitate, tñ motus ſm ꝙ est via ad perfectionẽ q̃ est alia ab ipsa ꝑfectione, necesse est vt sit genus ꝑ se. via eniꝫ ad rẽ est aliud ab ipsa re formal'r loquẽdo, sic eniꝫ sedat̃ ꝯdictio in cõmẽ. 9. 5. phy. vbi vĩ dicere oppositũ, vt als declaraui. sic igit̃ lꝫ ſm rẽ nihil mediet inter substãtiã ⁊ accidẽs, põt tñ aliqd mediare ſm rõnẽ formalẽ.

L

Alber. mag.

⁊ hoc etiaꝫ affirmat Albertus cognomẽto magnus sup 5⁰ physi. in expõne tex. cõ. 1. vbi dicit ꝙ aliud est dũ cõsiderant̃ res opposite quę sunt substãtia ⁊ accidens ⁊ per se ⁊ per accidẽs, ⁊ aliud dũ considerant̃ modi substãtię, ⁊ modi accidẽtis, ⁊ modi eius qd est per se, ⁊ modi eius qd est per accñs. in rebus eniꝫ nihil est mediũ, sꝫ in modis accñtis, ⁊ eius qd est per accñs nihil ꝓhibet aliquid esse vicinius substãtię, ⁊ in modis substãtię aliqd eẽ vicinius accidenti. vnde ẽt dĩa subalis lꝫ ſm reꝫ sit suba, hꝫ tñ modũ qualitatis. nam inter alias acceptiones q̃litis enumeratur dĩa subalis, vt pꝫ in 5⁰ primę phię. in ca. de quali. ⁊ gña accidentiũ lꝫ ſm reꝫ sint accidentia, habent tñ modũ substãtię, qꝛ prędicant̃ in quid ⁊ per modus ꝑ se stantis. vnde Aristo. ꝑ top. cap. 7. scribit, qñ colore albo posito dixerit ꝙ positũ est albuꝫ, vel colorẽ quid est dicit, ⁊ quale signat. silr autẽ ⁊ si bicubitali magnitudine posita dixerit, ꝙ positũ est bicubitalẽ magnitudineꝫ eẽ, ⁊ quid est dicit ⁊ quantuꝫ signat.

M

Rationes diui Tho. adducte sue Auer.

¶ Et ex h̃ incidental'r defendere possumus Auer. ab argumẽtis diui Tho. de formis elemẽtalib⁹ de qbus tenuit 3⁰ cęli ⁊ mũ. cõ. 67. ꝙ intẽdant̃ ⁊ remittũtur in substãtijs suis nedũ in suis q̃litatib⁹, ⁊ qd sunt medię inter subaꝫ ⁊ accñs. sunt eniꝫ imꝑfectissime vtpote primę mãę ꝓpinquissime. sed inquit diuus Tho. in ꝑ de gña. ⁊ corru. in expõne ⁊ digressiõe

super

A sup tex.cō.84.q̄ ista opīo est impossis. ¶ Primo quidē quia eē aliqd mediuʒ inter subam ꝛ accñs est oīno ipossi. eēt eni aliqd mediū inter affirmationē ꝛ negationeʒ, ꝓpriū eni accñtis est in subto eē. subę ꝟo in subto nō eē, formę qdē subales sunt in mā, sed nō in subto. nā subtū est B aliqd. forma aūt subalis est q̄ facit B aliqd: nō aūt psupponit ipʒ. ¶ Amplius ridiculū est dicere mediuʒ eē iter ea q̄ nō sūt vni⁹ gñis, vt pbaṫ in.10.meta. mediū eni ꝛ eẋma ex eodē gñe eē opʒ: nihil ḡ mediū eē pōt inter subaʒ ꝛ accñs. vñ ipossē ē formas elñtoꝝ suscipe magis ꝛ minus. oīs eni for⁹ recipiēs magis ꝛ min⁹ ē diuisibilis p accñs inquātū subtū pōt eā pticipere vel magis vel minus. fm aūt id qȯ eē diuisibile, vel p accñs, vel p se ptigit eē motū ptinuū: vt pʒ in.6.phy. si igiṫ for⁹ subales elñtoꝝ suscipiūt mag ꝛ min⁹, tā gñatio q̄ corruptio erit motus ptinuus qȯ est ipossē. nā motus ptinu⁹ nō ē nisi in trib⁹ pñtis. s. in quātitate, q̄litate, ꝛ vbi. ¶ Dicimus nos p defensione Auer. q̄ formę elñtales fm rē sunt subę, tñ pticipāt modū aliqueʒ accñtis: sicut dñtia subalis fm reʒ est suba, tñ pticipat modū q̄litatis, qa in q̄le pdicaṫ. inter res igitur q̄ sunt suba ꝛ accñs nihil medīat, qa oē ens ex aiaʒ, aut est suba, aut accñs: tñ i modis subę aliqd eē pōt vicinius accñti, sicut in modis accñtis aliqd est vicinius subę. multa eni verificanṫ fm rōneʒ abstrahētē in qua nō est mēdatiū. 2. physicę auscultationis t.c.18. q̄ tñ nō sunt diuisa in esse. nā vt scribit Auer. 12. diuinoꝝ cō.39. intellꝰ innatus est diuidere ea q̄ sunt adunata in eē. ¶ Nec illo mō sequiṫ dari mediū iter affirmationē ꝛ negationē qa negatio iherēdi nō ptituit intellm subę, nec affirmatio itellʒ accñtis q̄tū ad iherere: vt scribit Auic. in 2° suę pmę phię. ¶ Amplius aūt mediū apud Phos est duob⁹ modis fm cōparationeʒ ꝛ fm cōpōnē ex extremis. sic eni p̊ mō dicim⁹ aerē ꝛ aquā esse media iter graue simplr ꝛ leue simplr nō fm cōpositionē, sicut rubeū est mediū inter albū ꝛ nigrū: accideret eni vt aqua ꝛ aer cōponanṫ ex igne ꝛ terra, sed B itelligēdū vt scribit in 4° cęli ꝛ mūdi. in cōmē.26. vbi innuit istā diuisionē de duplici medio q̄ duę potentię existūt in eis fm cōparationē, ex quo nō sequiṫ vt sint cōposita. Aq̄ eni nō dr̄ leuis nisi in cōparatione ad locū terrę. Et grauis fm cōparationē ad aerē. vñ ipsa in se hʒ vnā nāʒ simplicē, quēadmodū de aliq̄ re dr̄ ipsam eē dextrā ꝛ sinistrā in respectu diuersoꝝ ꝛ ipsa in se hʒ vnā nāam simplicē ꝛ nō cōpositā. Media ꝟo quę nō dicunṫ fʒ cōparationē sunt cōposita ex extremis ꝑrqȝ. ¶ Et p hanc distōnē pʒ sol'o ad obiectionē pmā Sācti Thomę, quia formę elñtales sunt media fm silitudinē inter subam ꝛ accñs, qa in aliqb⁹ assilanṫ accñtibus pp sui iperfectionē. vʒ. p quāto intendunṫ ꝛ remittunṫ in gradu suę substātialitatis, lʒ fm rē sint subę. ¶ Et p B pʒ ēt ad aliud, quando eni dr̄ q̄ media sunt eiusdē gñis cū extremis B hʒ veritatē de medijs q̄ sine comparatione dicunṫ, imo sunt formalr cōposita ex extremis: ꝛ ita argm̄ peccat per fallaciā ęquocationis si bñ aduertis. ¶ Ad illud autē in quo dicit q̄ in forma elñtali eēt verus mot⁹ ꝛ ptinuus si talis forma est diuisibilis ꝛ partibilis. Rñdeṫ q̄ argum̄ peccat per fallaciaʒ pñtis, qa ad B q̄ in aliq̄ forma sit p se motus ptinuus nō sufficit q̄ illa sit diuisibilis, sʒ opʒ q̄ subtū trāsmutationis p quā acqriṫ illa forma sit ens in actu: vt dr̄ in.5.phy.tex.cō.8. vñ lʒ motus distinguaṫ a mutatiōe ꝛ p terminos ꝛ p subta, qa pmi termini motus sunt affirmati, sed pmi termini gñōnis sunt pnatio ꝛ forma. subtū ꝟo motus est in actu, sed subtū gñōnis est in po⁹, qa q̄ mouēṫ est, ꝛ q̄ gñatur non est, distinctio tñ per subiecta fʒ doctrinā Auer. in loco pallegato.5.phy sicoꝝ. est magis per intrinseca q̄ quę est ex pte terminorū: lʒ Scotus in B dissentiat ꝛ beatus Thomas in p̊ cęli ꝛ mundi. qa igiṫ subtuʒ transmutatiōis subalis elñtorum est pma mā: vt dicit Aristo. in p̊ de gñatione ꝛ corruptione. in tex.cō.24. quę fm se est in potētia ad quālibet formā: ideo nō seqtur q̄ illa trāsmutatio sit verus ꝛ cōtinuus motus: imo stat aliquem formā per se diuisibilem nō acquiri per motū continuuʒ, sicut pʒ de motu augumēti: vt declarat Auer. in.3.phy.cō.6. ꝛ in.8.physi. cō.33. ¶ Et animaduerte q̄ in via eius pñter loquēdo sicut dicimus formas elñtales esse medias inter subam ꝛ accidens pariformiter dicere debemus q̄ modus ille transmutationis quo acqrunṫ non est vera gñatio subalis nec verus motus, sed est quasi mediuʒ iter gnōneʒ ꝛ motum, qa idem est iudicium de via ꝛ de termino: vt dicit Cōmē. in.5.physi.com.9. sic igitur intellexisti quō inter substantiam ꝛ accidēs datur mediū. ¶ Quod autē moderni dicere voluerūt super hoc q̄ suba ꝛ accñs dupliciter sumi possunt trāscendenter. vʒ. ꝛ pdicamētalr, ꝛ tunc dicūt q̄ inter subam ꝛ accñs pdicamētalr sumpta motus est mediū, qa non est suba neqȝ accñs, sed ē via ad vtrūqȝ hoc qdem dicunt Auer. intellexisse in ppositā ppositione. Si ꝟo sumātur suba ꝛ accidens trāscēdēter sic sunt opposita imediata, ꝛ trāsmutatio est accidēs illo modo. ¶ Sed ista solutio non est de mēte Auer. qr tunc sequeretur fm istam glosaʒ q̄ formę nō sunt in pdicamento nisi inquātum sunt habitus quiescētes ꝛ cuʒ motus nō pōt esse spēs qescētis, sic motus formalr non erit in pdicamēto, sed si dr̄ eē in prędicamento erit solūmodo rōne materię ꝛ termini motus. ꝛ ista erat opinio Auic. q̄ late ipugnaṫ per Auer. in.5.phy.cō.9. ¶ Dicas igiṫ q̄ lʒ fm rem qcqd est, est aut suba, aut accñs, tamē fm modum ꝛ rōnem potest inueniri mediū, qa aliquid fm rem existens suba pōt habere ꝛ participare aliqueʒ modum accidentis, ꝛ vt possis bene hoc capere manuducam intellectum tuum per qȯdaʒ simile, certuʒ est q̄ fm rem sanitas ꝛ ęgritudo sunt cōtraria imediata, vt dicit Arist. in pdicamētis, ꝛ tñ vt concipiunṫ ab arte medicinę: sic datur medium qȯ est neutralitas. veritas aūt non contradicit veritati, vt dicit Aristo. in pmo ethico. cap.8. sic in pposito omnis trāsmutatio fm rem ipsaʒ, aut est substantia, aut est accidens. nam transmutatio si in substātia fuerit est substātia, ꝛ si trāsmutatio fuerit in accidente erit accidens, qa in eodem pdicamento per se est via ꝛ terminus vię seu motus ꝛ terminus mot⁹: vt dicit Com. in.5.physi.cō.9. ꝛ non differunt nisi sicut diminutum a perfecto: tamē trāsmutatio fm suam transcendentiam nō est substātia neqȝ accidens, qa ratio multa potest pscindere quę non pōt diuidere natura. nam animal fm rationem abstrahentem, neqȝ rationale, neqȝ irrationale est, ꝛ tamen omne animal in re ipsa, aut est rationale, aut est irrationale. ¶ Vnde subtilr rimare ꝛ siste gradum hic qȯ inuenies motum ꝛ trāsmutationem in se consideratū habere vim trāscendentis conceptus. nam Arist. sic imaginatus est in 3° physi. vbi tex.cō.4. dicit tot esse species motus quot sunt species entis: vnde diffōneʒ motus venaṫ per diuisiones transcendētes potentię ꝛ actus, ꝛ per diuisionē entis in decem pdicamenta si bene aduertis: sic igiṫ ratio inuenit medium qȯ nō pōt habere natura. ens eni qȯ diuidiṫ in subaʒ ꝛ accñs: est ens extra aiam absolute sumptū, ꝛ sic oē extra aiam ens aut suba aut accidens, tamen anima pōt considerare aliqd fm rōnē formaleʒ vt nō est formalr suba, neqȝ formalr accidens, sʒ est via ad vtrūqȝ: ꝛ hoc colligiṫ ex proposito theoremate ex mente Auerrois.

Marginal notes (left): Decisio Auer. — B — Medij 2x. — C

Marginal notes (right): D — Subtile dictum. — Expositiōes modernoꝝ. — E — Impugnatio — Pos. propria. — F

G ¶Locus totius τ locus partis idem est.

ppõ.50ᵃ. Propositio ista est Arist. in pͦ celi τ mundi. in tex. cõ. 19. 77. τ in 2° celi. 35. 92. 102. τ 105. ¶Glosat autẽ Com. istam ppõnẽ in 3° physicoꝝ. in cõ. 52. de loco ſm speciẽ non de loco ſm numerum, quia maior est locus totius ꝙ̃ locus partis. ⁎ Ista ẽt est glosa Tbe. ibi.

ADDITIO. Sed aduerte ꝙ oppositũ scribit pͦ celi. t. cõ. 84. τ Com. in cõ. o. ꝙ idẽ numero est locus totius τ partis nisi eẽt ꝙ hoc est verũ de loco cõi non de loco pprio, quia loc⁹ pprius est equalis locato τ pars nõ est equalis toti, ẽt loc⁹ in actu est vnus numero q pmo est totius, partes enĩ locãt locatione totius. Et aduerte ꝙ cuꝫ vnitate specifica stat vnitas numeralis, sicut sol est vnus spẽ τ vnus nũero; locus igitur terre totius τ partis vnus numero est, τ quia maior vnitas infert numerationem etiam vnus est specie, sed non vniuersalr̃ est vnus specie, igitur plures numero.

¶Habet etiã veritatẽ ppositio qñ pars est separata a suo toto, quia tũc ad eũdẽ locũ mouet pars ad quẽ mouet totũ, aut moueret totum si esset separatũ vel extra suum locũ. Nã partibus nõ separatis a toto nõ debetur locus per se, sed p accidẽs.

H ¶Aiaduerte tñ hic diligenter ꝙ pars nõ mouet ad locũ totius rõne qua est ps totius, quia tunc vbicũqꝫ poneret totũ mouerent ptes sicut ferruꝫ ad magnetẽ, qđ tñ falsuꝫ est, sed mouet ad locuꝫ nãlem totius qui in tali τ tãta distãtia hꝫ qualitatẽ pseruatiuam totius τ cuiuslibet ptis eius. vñ si totus aer poneret in loco aque in hoc casu pars aeris nõ moueret ad suum totũ. Colligo hoc ex mẽte Phĩ τ Auer. in. 4. physice auscultatiõis. in tex. cõ. 42. vbi Auer. in cõ. inqt. super illis verbis textus, qđ vo graue deorsuꝫ est, qđ qdem est ad mediũ cõtinẽs deorsuꝫ ẽ τ ipꝫ mediũ. Et dixit medium: qm̃ graue nõ querit hunc finẽ. s. finẽ aque nisi ſm ꝙ est mediũ totius, nõ ſm ꝙ est finis aque, τ si nõ, tunc terra moueret ad aquã vbi esset finis eius, sicut ferrum mouet ad magnetẽ vbicũqꝫ fuerit, τ hoc non sentit de aqua, hoc idẽ cõfirmat Arist. in. 4. celi τ mũdi. in tex. c. 22. ꝙ si terra eẽt sub luna ptes nõ mouerent ad totum. nam si ptes terre mouerent ad totã terrã, nõ mouerent ad totũ rõne qua totũ, sed rõne loci in quo totũ nãliter est locatũ.

¶Habet ẽt veritatem ppõ in his q̃ sunt homogenea: vt glosat Com. pͦ celi cõ. 19. Nã que hñt eãdẽ diffõnẽ hñt eãdẽ formã, τ que hñt eãdẽ formã hñt eandẽ actionẽ, τ ideo fallit ppõ in etherogeneis, quia non est necẽꝫ ꝙ ad id ad qđ mouet totum moueat ps. aut eꝫ,

I

ADDITIO. sicut clarũ est de se. ⁎ Vñ Alex. d. pͦ celi. 84. ꝙ ista ppõ locuꝫ nõ hꝫ de aialibus, quia eẽ aialis nõ cõsistit in motu ad locũ nãli ꝙ debet partib⁹ ex qbus pstat, sicut eẽ mũdi psistit in nãli motu pmarũ partiũ ex qbus pstat, nam

Nota, aial mouet ab aia non a nã. ¶Aiaduerte tñ vnuꝫ pulchrũ hic ſm Phos. Qđ locus debet corporib⁹ rõne magnitudinis, sed dĩa locoꝝ debet eisdẽ ratione q̃litatis sensibilis. ¶Rõ pmi est. nã cum locus sit equalis locato. equale aũt τ inequale sunt quãti passiones: vt dicit Phs in pͦ dicamẽtis. ideo locus absolute debet corporib⁹ ratiõe magnitudinis. vñ Arist. in. 4. physice auscultatiõis. in tex. cõ. 76. inqt. sicut enĩ si in aq̃ apponat aliqs cubũ distabit tãta aq̃ quãtus est cubus τ parũ infra ibidẽ dicit, q̃re τ si separet ab olb⁹ aliis, τ neqꝫ leue, neqꝫ graue sit pcinebit equale spatiũ, τ in eadẽ erit que est τ loci τ vacui parte. vbi Com. in cõ. inqt. τ dixit. ad hoc declarãduꝫ ꝙ impossibilitas penetrationis corpoꝝ accidit eis ex suis terminis mathematicis non ex suis accñtib⁹ sensibilibus: vñ corpora mathematica que abstrahũt a q̃litatib⁹ sensibilibus sunt in loco. nã vt scribit in pͦ de gñatiõe τ corruptione. i. tex. c. 44. locus τ tactus sunt insepabiles a corporibus mathematicis. lꝫ huius opp̃m Aristo. dicere videat in pͦ celi τ mũdi in tex. cõ. 69. vbi hꝫ ꝙ oia corpa q̃ sunt in loco sunt sensibilia: tñ Com. ibi soluit istã pdictionẽ dicẽs, ꝙ Arist. itellexit cõuersaꝫ. vꝫ. ꝙ oia corpa sensibilia sunt in loco, que tñ expositio nõ pcederet ab Alex. q vt scribit Auer. in co in. 4. physice auscultationis. in cõ. 43. dixit. ꝙ nõ est impoẽ corpus aliqđ nõ in loco esse, quia locus nõ est corporis essentialr̃, quia nõ accipit in diffõne corporis, neqꝫ corpus in diffinitiõe loci. ¶Ideo aliter solui põt ꝙ oia corpora que realr̃ sũt in loco sunt corpora sensibilia. Nã corpora mathematica sunt in loco ſm imaginationẽ. ita scribit Cõmen. in. 4. physice auscultatiõis. in cõ. 47. τ 3° physi. cõ. 60. inqt. ꝙ ppositiones geometrie sunt fundamẽta imaginatiõis. ¶De rõne igit̃ quãti est facere distare, τ ideo loc⁹ corporibus pncipalr̃ debet rõne quãtitatis, sed differentia locoꝝ: puta ꝙ igni debetur locus sursum. terre autẽ q deorsum est. Hec cõpetunt istis corporib⁹ rõne q̃litatũ sensibiliũ. vꝫ. merito grauitatis τ leuitatis. L

¶Ubi est dare mai⁹ τ min⁹, ibi ẽ dare equale. ppõ.51ᵃ.

Famosa est ppõ, sꝫ fallit i reb⁹ nãlibus in plerisqꝫ casibus. nam dat aial inequale quãtuꝫ ad pfectionẽ asino ſm mai⁹ τ minus, τ tñ non est dare equale. aliqđ enĩ aial est magis perfectũ asino, τ aliqđ est minus pfectũ, τ tñ non dat aliqđ aial eque perfectũ sicut asinus. nam spẽs entiũ sunt sicut numeri: vt pꝫ 8. meta. t. cõ. 10. ¶Silr̃ loquẽdo de magnitudĩe pprie dicta seu ſm modũ loquendi beati Augustini de magnitudine molis est instãtia. nam dat in rerũ nã corpus maius luna, τ dat corp⁹ minus luna, nõ aũt dat in nã corpus equale lune. ¶Et ideo pꝫ error illoꝝ qui sup hac ppõne fundati inquĩt dari equale ad põdus in q̃litatibus alteratiuis. pꝫ enim ꝙ pdicta ppõ si qd veritatis cõtinet est in mathematicis τ in entib⁹ imaginariis. nam ppõnes eoꝝ sunt fundamenta imaginationis: vt dicit Auer. 3. physi. cõ. 60. Error multorum. ¶Vñ aduerte ꝙ multe ppõnes sunt vere ſm mathematicã cõsiderationẽ que in sola imaginatiõe psistũt, que tñ nõ sũt vere ſm physicã psiderationẽ, τ vt excitem intellectum tuũ dabo exẽplũ in plerisqꝫ casib⁹. ¶Dicũt mathematici ꝙ sphera ptangit planũ in puncto, sed hoc negat naturalis. p hoc vide Arist. pͦ de aia tex. cõ. 13. vbi inqt. sꝫ sicut recto inquãtũ rectũ multa accidũt vt tãgere eneuꝫ spherã ſm pũctũ, non tñ tãgit hoc separatũ rectũ, inseparabile enĩ siqdem semp cũ qđ cũ corpore est. vbi Com. inqt. cõtactus verus quẽ hꝫ linea cũ sphera. hoc enĩ inuenit extra aiam inquãtũ linea est in corpore τ figura spherica in corpore. v. g. inquãtũ linea est in ligno τ sphericuꝫ in cupro. Impoẽ est enĩ vt pthãgat linea spherã inquãtuꝫ vtraqꝫ est abstracta a nã nisi ptactus sit mathematicus nõ nãlis. idẽ habet in 3° meta. in. t. c. 8. vbi dicit Cõmẽ. in cõ. ꝙ geometer demõstrat ꝙ linea recta tãgit circulũ in pũcto, sed linea sensibilis nõ tãgit circulũ sensibilem nisi in linea. Et silr̃ ponit ꝙ sphera tãgit supficiẽ in pũcto, sed sphera sensibilis nõ tãgit supficiẽ sensibileꝫ nisi in supficie. ¶Et ex hoc poteris diiudicare quãtũ defecerit in nãlibus subtilis doctor in 2° snīarũ. disti. 2. q. 9. de motu angeli, q p argumẽta facta in mathematicis q̃ pcedunt de motu imaginario pcẽdit idẽ asseuerare de motibus physicis. Nã lꝫ pclusio vera sit in se, non tñ in via Peripatetica pcessa est: vt pꝫ. 6. phy. t. c. 32. Cõtra Scot. ¶Simlr̃ ẽt motui circulari ſm physicã psiderationẽ nihil di eẽ cõ

trariū,tñ mathematici sequētes imaginationē in moti-
A bus circularib⁹ imaginarijs ponūt ꝯtrietatē.vñ Com̄.ꝑ
cęli ⁊ mūdi.in cō.32.inqt.ego aūt lōgo tpe feci morā in
hoc in quo nō itellexi explanationē illius loci vltimā,
sed de⁹ iduxit me ad veritatē.Et ſm hāc explanationē
erit intētio sermonis Aristo.ꝙ motus circularis nō hꝫ
ꝯtriū nō in eo ꝙ motus est abstractus a corporib⁹ nāli-
bus,sed inquātū est in corpore nāli ſm nām,qm̄ si eēt
acceptus motus in imaginationibus abstractus a moto
non ꝯtingit ipoſe ponēdo eos ꝯtrios ⁊ eiuſdē ſpēi.ꝟ.g.
cū imaginauerimus duos motus ſup eūdē polū,⁊ idē
centrū ad duas ꝑtes diuersas ꝯtingit nec̄io vt ꝓhibeāt
se ⁊ ꝯtrient̄ iter se,⁊ ſm hunc modū poſe est existimare
ꝙ in motu circulari sit ꝯtrietas.Et cū isti duo motus fue
rint positi in corporib⁹ nālib⁹ reuertet̄ poſe ad ipoſe.ſ.
esse ꝯtrietatē in eodē ſpē,qa tūc ꝯtingeret vt vna res de-
strueret se,⁊ sic nā faceret ociosū.ꝟ.g.ſm ꝯſiderationē
geometrę ſuꝑficies ⁊ ſphęra pñt se ꝯtangere ſuꝑ pūctū:
⁊ cū fuerint in corpore nāli nō pñt se tāgere nisi ſuꝑ ꝑ-
tem diuiſibilē.⁋ Et ex ꝑfata authoritate collige vnum
aliud qđ mathematicę loquēdo ꝯtria pñt eē eiuſdē ſpēi,
vt pꝫ in casu de duob⁹ motib⁹ circularib⁹ ſuꝑ eodēꝫ cen
tro ⁊ eiſdē polis ad ꝑtes diuersas.Sed nāliter ꝯtria sunt
diuersorū ſpērū,⁊ tūc diffinitio ꝯtrioꝝ in.10.meta.in.t.c.
13.ꝯtria sunt quę sub eodē gñe posita maxime distāt ve-
ritatē hꝫ de ꝯtrijs sensibilib⁹.Naꝫ si aliq̄ ꝯtria ſm physi-
cam ꝯſiderationē essent eiuſdē ſpēi:tūc aliqd seipꝫ cor-
rūperet.nā cū vnū ꝯtrioꝝ sit per se destructiuū alterius,
⁊ in his q̄ sunt eiuſdē ſpēi qcqd per se cōpetit vni per se
cōpetit cuilibet sic accideret aliqd ꝑ se esse suimet corru
ptiuū:vt pꝫ intuēti.hoc aūt mathematicis abstrahētib⁹
a q̄litatibus sensibilibus ꝯtrijs,quę sunt cā actiōis ⁊ paſ-
sionis nō ꝯtigit:vñ sine ꝑiudicio dicere pōt aliqua ꝯtria
eē eiuſdē ſpēi:sicut expſſe fatet̄ Cōmē. in loco ꝑallega-
to.⁋ Silr̄ ēt mathematicus insequēs imaginationē di-
cit ꝯtinuū eē augumētabile in ifinitū sed nālis,vt supra
dictū fuit in hac ꝓpōne simplr̄ loquēdo nō ꝯcordat cuꝫ
geometra:vt dicit Cōmē.in 3⁰ phy.i cō.60.qa ire ad au-
gumētū est ire ad formā.forma aūt est rō finitudinis ⁊
terminationis.⁊ si ꝯcordat h̄ nō est nisi ſm qd ⁊ ratiōe
materię,qa augumētatio merito materię status non hꝫ.
⁋ Silr̄ in hac ꝓpōne simplr̄ concordat nālis ⁊ geome-
ter.vꝫ.ꝯtinuū est diuiſibile in ifinitū,qa ire ad diuiſiōeꝫ
est ire ad nihil ⁊ ad nō esse,vt dicit Cōmē.⁊ imꝑfectio-
nes simplr̄ reducunt̄ ad mām,tūꝫ qa diuiſio non cōpe-
tit formę nisi ꝑ accñs.diuiſio enī in infinitum rōne for-
mę nō ꝓgredit̄,qa dat̄ minima caro:vt dicit Arist.in ꝑ
phy.in.t.c.36.⁊ ideo dicit Com̄.in 4⁰ physi.in cō.72.ꝙ
quēadmodū linea ſm ꝙ linea est:pōt diuidi in ifinituꝫ
quod est ipoſe ſm ꝙ est linea terrestris aut ignea,ita de
subtilitate pōt itelligi ꝓcessus in ifinitū ex sua nā.ſ.ſꝫ ꝙ
est subtilitas simplr̄ nō ſm ꝙ est subtilitas corꝑis mo-
bilis.⁊ ita in ista ſm qd discordat,qa diuiſio attestat̄ i-
ꝑfectioni simplr̄.sic itellige dictū Com̄.in 3⁰ physi.in
cō.60.ꝙ in illa nō ꝯcordat quę dicit ꝯtinuū est augumē
tabile in ifinitū nālis cuꝫ geometra.vꝫ.simplr̄,qa augu-
mētatio attestat̄ ꝑfectioni ⁊ absolute reducit̄ ad formā
nō ad mām nisi secūdario ⁊ ſm qd,⁊ qa materia est cā
infinitudinis rōne eius augumētatio vadit in ifinitum,
vt supra dictū fuit.sic igit̄ in hac discordat simplr̄ ⁊ ſm
qd ꝯcordat,⁊ ita oppositis modis se hñt in istis duab⁹
ꝓpōnib⁹ isti duo artifices nālis.vꝫ.⁊ geometer.⁋ Silr̄
geometer insequēs imaginationē dicit motū inquātum
motus est eē augumētabilē in infinituꝫ,sed nālis negat
istud.⁊ ista est solō Auer.si hū ꝯſideras in.6.physic.in

Modo i moti-
bus circulari-
bus pōt dici
esse ꝯtrias.

Nota.
B
Cōtraria ma-
thematice lo-
quendo pñt
esse eiusdem
ſpēi,nālr̄ ne-
quaq̄.

Quare diui-
sio i ifi^m ipoſ-
ſibilis ex̄ñs
ſm formā cō-
cedat a ꝑbo
C

cō.15.ad qōnē ibi motam.dū querit q̄rō est poſe ꝙ oē
motū pōt moueri motu velociori suo motu.Nā decla-
ratū est ꝙ motus motoꝝ nāliū terminatus est in veloci
tate ⁊ tarditate.Et ęqluꝫ ipoſe est vt sit velocius vt post
declarabit̄.ḡ ꝓpō quę ponit̄ hic poſis est ipoſis ⁊ sol-
uēdo dicit:ad hoc aūt dicamus ꝙ oē motū ſꝫ quod est
motū poſe est vt moueat̄ motu velociori suo motu ſꝫ
qđ est motus,⁊ cā in h̄ est,qm̄ motus est de ꝯtinuo ⁊ ve
locitas q̄ est in motu est similis diuiſibilitati in ꝯtinuo:
quēadmodū igit̄ diuiſibilitas ꝓcedit in cōtinuo in ifini
tuꝫ.Silr̄ velocitas in motu,qm̄ si velocitas finiret̄ i mo
tu ſm qđ est motus,eēt poſe motū fieri in istāti.Et for-
te ꝑꝑ hoc dixit ꝑus qđ oīs motus est in tpe,⁊ sic ista ꝓ-
positio est poſis per se ipoſis per accñs.ſ.qa accidit mo
tui q fuit in reb⁹ nālibus.i.mālib⁹,vbi expreſſe testat̄ ꝓ-
pōnē illam veritatē hīc de motu,vt est in rebus mathe-
maticis ⁊ ſm eē imaginariū:nō aūt vt est in corpore na
turali:sic enī oium nā ꝯſtātium terminus est magnitudi
nis ⁊ augumēti ⁊ actus vniuscuiusqꝫ est determinatum
minimū tpe ad nō excedere:vt dī in.2.cęli ⁊ mū.in.t.cō.
39.⁊ ista est vera expositio illius loci,sic enī dicit in filii
Cōmē.de subtilitate in.4.phy.in cō.72.in calce cōmē-
ti qđ ex nā sui est diuiſibilis in ifinitum sicut linea:non
aūt ſm qđ est subtilitas corporis mobilis,⁊ sic dicit illā
ꝓpōnē esse falsaꝫ poſem ⁊ ex falso poſi non sequit̄ fal-
sum ipoſe ⁊ dicit qđ Arist.illo mō declaratiōis multo-
tiens vtit̄ ⁊ ēt Plato,⁊ est vera declaratio,qm̄ nō ponit̄
falsum in eo qđ est falsuꝫ impoſe,sed ſm qđ est falsum
poſe.⁋ Silr̄ ēt nālis dicit.ꝙ figura recta nō est cōpara
bilis figurę arcuali,qa.7.phy.t.c.31.cōparatio fit in ſpē
athoma:⁊ ideo motus circularis nō est cōparabil̄ mo-
tui recto,tñ mathematicus sequēs imaginationeꝫ dicit
opp^m:vñ Com̄.7.phy.cō.29.inqt.⁊ intēdebat ꝑ h̄ qđ i-
poſe est de quātitatibus eē ęq̄les nisi rectas tm̄:aut cir-
culares tm̄.ſ.q̄ sunt eiuſdē ſpēi cū iste sibi superponant̄,
⁊ ideo dicimus ꝙ quātitates curuę nō equabuntur,nisi
sint eiuſdē circuli,qđ aūt dicūt geometrę ꝙ linea recta ē
breuiſſima linea ducta iter duo pūcta,dī large ⁊ ęquali-
tas,dicit̄ de eis fere ęquoce,⁊ silr̄ hoc ꝙ dicit̄ qđ circū-
ferentia alicuius circuli est ęq̄lis figurę poligonię,dixit
⁊ geometer nō decipit̄ in hoc,qa poſe est existimare li-
neā rectā quę icuruet̄ ⁊ fiat circularis,⁊ qa h̄ accidit in
mēte attribuit h̄ ꝓprię geometrę.⁋ Et ex hoc alias re-
colo me dixisse ⁊ nūc idem cōfirmo ꝙ q̄dratura circuli
nō est poſis ꝑꝑ ꝑdictā cām physicę loquēdo:vñ Auer.
dicit in.10.meta.cō.10.qđ linea arcualis nō pōt ęq̄ri li-
neę recte.Tñ mathematicę illa q̄dratura poſis est,vt te-
stat̄ diuinus Boe.in ꝑſtis.qa mathematicus pōt imagi
nari lineā rectā incuruari.⁋ Silr̄ ēt ſm mathematicaꝫ
ꝯſiderationē instās causat tps sicut pūctus lineam,⁊ tñ
nālis in.6.physi.ostēdit ꝙ tps nō cōponit̄ ex instātib⁹:
nec linea cōponit̄ ex pūctis,eiuſdem enī rōnis est ⁊ ma
gnitudinē ⁊ tps ⁊ motū ex indiuiſibilib⁹ cōponi ⁊ diui-
di in indiuiſibilia aut nihil:vt dicit̄ ibidē tex.cōmē.4.
⁋ Et sic pōt tibi patere solō ardue difficultas,an sit idē
nunc in toto tpe quę fuit mota ab Arist.in.4.phy.⁊ so
luta ibidē in tex.c.104.dixit enī qđ est idē nūc ſm sub-
stātiaꝫ in toto tpe,variatū tñ ſm esse,pꝫ enī ꝙ solō illa
est ſm mathematicā ꝯſiderationeꝫ:vñ Com̄.ibi in cō.
104.scribit cā in h̄.ꝙ instās est tale ē h̄ qđ dicaꝫ.iā enī
ꝑdiximus ꝙ motus seqtur quātitatē in h̄ qđ fit ꝯtinu⁹:
qm̄ cōtinuatio ⁊ alia quę hꝫ ſm qđ est quātitas cōtinua
sunt in eo ex mensura,⁊ similr̄ etiā tps sequitur motuꝫ.
Et ſm hūc moduꝫ trāſlatio sequitur trāſlatum ⁊ tēpus
instās,qm̄ instans agit tēpus,sicut trāſlatum translatio

D
E
F
Nota de qua-
dratura cir-
culi.

Solō ardue
difficultas.

nes, ⁊ pũctus mẽ furam: nam vt geometre dicunt cũ pũ-
G ctus moueť facit mẽsurã. Ecce qd vult instãs agere tps per sui fluxũ: sicut pũctus p sui fluxũ causat mẽsurã seu lineã, oia eni ista vera sunt ad imaginationẽ fm quam pole est imaginari aliqd indiuisibile moueri ⁊ fluě. Cũ tñ nãlis ista habeat negare, ⁊ ista est vera solo illius qd-nis quã Antonius And. ⁊ alij videre nõ potuerũt in. 3. meta. q. viij. vñ causa erroris fuit, qa nõ viderũt istam p plexionẽ ptingere, qa istę scię plerũq3 miscenť: vñ non q̃libet rõ in phia nãli est nãlis sicut in fili non q̃libet rõ in scia diuina est metaphysicalis, vt clare p3 exercitat in
Pulchra obiectio. istis sciẽtijs. ℂ Sȝ tũc est difficultas. Nã Com. scribit in 2. cęli ⁊ mũdi. in cõ. 59. qd demfones nãles nõ sunt lnate poni in hac scia. s. in nãli. ℂ Et cõfirmať hac authoritate Phi in p poster. vbi expsse dicit in tex. cõ. 22. Nõ g est ex alio gñe trãscendẽtẽ demrare vt geometrã i arith
Solutio. meticã. ℂ Ad h rñdeť q sunt aliquę causę q̃ quodammõ sunt nãles ⁊ quodãmõ sũt mathematicę: accidit eni causis mathematicis. s. ppinqs in mathesi/ vt sint causę pmę plurũ rerũ nãliũ, sicut accidit sciẽtijs subalternãtibus cũ subalternatis, sicut arithmetica cũ musica ⁊ geometria cũ pspectiua, ⁊ idẽ scribit in. 3. cęli ⁊ mũ. in cõ. 6. ⁊ idẽ sentit Auic. in p sufficiẽtię suę cap. 8. Nam vt scribit
H Phs in pn° pmi de cęlo ⁊ mun. Scia de nã fere plima vĩ circa corpora ⁊ magnitudines ⁊ hoꝝ existẽs passiones ⁊ motus: ⁊. 2. phy. t. c. 18. Eędem sunt lineę mathematicę ⁊ nãles. Et ideo qñ aliq̃ cã mathematica accidit vt sit cã alicui⁹ pprietatis nãlis in hoc casu lȝ mathematico descẽdere ad pbãdũ illã in scia nãli, qa circa eadẽ v̈sanť/ lȝ alio ⁊ alio mõ. Sed h nõ licet semp facere. Nã vbi effectus nãlis hȝ cãm pximã nãlem per illã dȝ demrari ⁊ nõ per cãm mathematicaȝ q̃ est remota, qa demrãtiões nãles sunt ex causis nãlib⁹ ⁊ sensibilib⁹, ⁊ in h Ari. dãnat plerũq3 Platonẽ ⁊ antiquos q reddebãt rationes entiũ sensibiliũ ex causis itelligibilibus, vñ Com. p meta. cõ. 21. inqt. ptingit antiqs non dicere sermonẽ puenientẽ in sensibilib⁹, qa intromiserũt se dare causas reꝝ mobiliũ ex non mobilib⁹, ⁊ de Platone spãlr dixit in. 3. cęli ⁊ mũdi cõ. 61. inqt. ⁊ intẽdebat q Plato nõ intẽdebat facere sermonẽ falsũ sicut faciũt sophiste, s3 accidit ita q fecit sicut illi pp amorẽ magistri ⁊ geometrię, qa in suo
I tpe magnificabať geometria ⁊ credebãt eã esse pn^m reꝝ sensibilium, ⁊ ita bene vides quanta sit difficultas ⁊ perplexio a qua non nisi solers ingenium potest euadere in qualibet scientia. ⁊ deus sit dator auxilij.

ppõ. 52ª. ℂ Semp in vno genere est ptrarietas vna.

Propositio est Arist. in p physicę auscultationis. in
Cõtrarietas dupliciter. tex. cõ. 56. ℂ Aduerte q ꝯrietas quandoq3 sumiť pprie, ⁊ qñq3 sumiť large: vt dicit Auer. in p phy. cõ. 41. nũc enim dĩ tã de ꝯrio q̃ẽt de pnatiõe, ⁊ isto mõ sumiť ibi: vt inqt ⁊ eadẽ rõne hic. ℂ Põt aũt pposita ppositio veritatẽ hẽre de ꝯrietate fm esse ⁊ nõ eẽ. i. fm priuationẽ ⁊ habitũ: nã in omni gñe est puatio ⁊ forma: vñ Cõmẽ. in cõ. illo. inqt. si pma ꝯria in vnoquoq3 genere sunt opposita fm eẽ ⁊ nõ eẽ: tũc opposita in suba fm eẽ ⁊ non eẽ sunt causę alioꝝ oppositoꝝ existẽtiũ in alijs pdicamentis, ⁊ illa debent esse pma ꝯria, ⁊ in h sensu sine dubio intelligiť ppõ Arist. ibi: qa intẽtio eius est venari pn^a gñõnis in vli, siue sit in suba, siue sit in accñtib⁹. vt p3 in. t. c. 57. ℂ Põt etiã alio mõ glosari q in oi genere est ꝯrietas dñarum, nã differẽtię diuidẽtes genus sunt oppositę ⁊ sunt simul nã: vt inqt Arist. in pñtis. in cap. de simul. nullo aũt mõ oppõnis possunt opponi quam
fm ꝯrietatẽ. Non eniȝ opponunť fm affirmationẽ ⁊ negationẽ, qa negatio nullius spẽi est cõstitutiua. Nec fm priuationẽ ⁊ habitũ, pptera qa puatio nullius habitus est ꝯstitutiua. Nec relatiue qa in pdicamẽtis absolutis relatio nõ põt esse differẽtia ꝯstitutiua spẽi absolute, quia isti pceptus sunt diuersi, ⁊ ideo a sufficiẽti partium enumeratione op3 istũ modũ oppõnis reducere ad ꝯrietatem. ℂ Aduerte tñ q lȝ dñę diuisiuę eiusdeȝ generis sint ꝯrię, tñ nõ op3 dicere spẽs cõstitutas per illas dñas esse ꝯrias, nã tãetsi rõnale ⁊ irrõnale sunt dñtię ꝯrię, tñ hõ ⁊ asinus nõ sunt spẽs ꝯrię. ℂ Et rõ sicut mihi datur cernere est ista, qa dñę sunt partes spẽrũ, nã spẽs cõponitur ex forma vli quę est genus, ⁊ ex forma ppria q̃ est dña: vt dicit Com. in. 2. phy. cõ. 28. ⁊ etiã p phy. cõ. 5. ꝯrietas aũt inuẽta in pte nõ infert de necessitate ꝯrietateȝ in toto, nã est in prõptu instãtia. in p cęli ⁊ mũdi. in. t. cõ. 29. qd motus in duobus semicirculis, lȝ sint ꝯrij, non tñ motus in circulis cõpletis sunt ꝯrij. ℂ Sed tũc est diffi- Obiectio pulchra.
cultas, nã si in omni gñe est ꝯrietas, tũc in suba erit ꝯrietas, qd tñ negat Arist. in pñtis. ⁊ in. 5. phy. in te. c. 10. vbi L
negat in suba esse motum, qa in suba nõ est cõtrarietas.
ℂ Aduertẽs aũt Alex. ad hoc isto mõ talẽ ꝯdictioneȝ Opio Alex.
sedare conatus est: vt scribit Com. ibi in cõ. 10. 5. physi. nã in pñtis. duȝ dixit subam nõ ꝯriari subę intellexit de suba cõposita ex mã ⁊ forma, sed duȝ dixit hic in oi gñe esse ꝯrietatẽ, ⁊ silr dũ dixit in 2° de gñõne ⁊ corruptiõe. tex. cõ. 22. qd igni ꝯria est aq̃, terrę aũt aer qd ibi loqtur de suba simplici. s. de forma, qa forma ignis contrariať formę aq̃ ⁊ forma aeris ꝯriať formę terrę, qa suspicat⁹ est vt sibi imponit Cõmẽ. ibi q q̃litates pprie in elẽtis essent formę subales elẽtorȝ vt calor respectu ignis ⁊
frigus respectu aq̃. ℂ Sed ista opinio stare nõ põt, quia Impugnatio
in his quę vniuoce dicunť q vni est accñs alteri nõ potest eẽ suba aut ecõuerso, nũc aũt caliditas ⁊ vlr qualitates pmę inuẽtę in elẽtis ⁊ in mixtis corporib⁹ sunt vni⁹ ⁊ eiusdẽ rõnis vniuoce, qa rectus iudex de q̃litatib⁹ tãgibilibus est sensus tactus: vt dĩ in 2° de aia. tactus autẽ vniformiter imutať a calore ignis, ⁊ a calore mixti sine aliquo discrimine. seqtur g q si caliditas in mixto est q̃litas qd in igne nõ est suba. ℂ Amplius si calor in igne sit suba, tũc corpus mixtũ calidũ cuȝ cõponať ex suba ⁊ qualitate. tale igiť cõpositũ haberet ignis diffõnẽ pfertim cũ sit eiusdẽ rõnis vniuoce calor ignis ⁊ calor mixti: vñ si in igne eẽt suba ⁊ in mixto q̃litas, tũc diceref ęquiuoce, sicut h nomẽ ens dĩ de suba ⁊ accidẽte: vt inquit
Com. in. 8. meta. cõ. 5. qd ideo suspicor dictum eẽ qa in M
his quę ęquiuoce dicunť nõ incõuenit vt id quod vni est suba alteri sit q̃litas sicut scia in nobis est q̃litas, vt p3 per Arist. in pñtis. ⁊ in. 7. phy. in. t. c. 20. vbi demõstrat qd in pte intellectiua aię nõ est alteratio, ⁊ tamẽ scia in deo est suba, qa in abstractis a mã penitus nõ est aliqd accñs, vt testať Cõmen. 12. meta. cõ. 25. ⁊ in ipsis idẽ est intelligẽs ⁊ intellectũ ⁊ intellectio, ⁊ pcipue h veritateȝ hȝ de p intellectu vbi ista oibus modis simplr sunt eadem, vt p3. 12. meta. cõ. 51. scia aũt ęquiuoce dĩ de scientia dei ⁊ de scia nr̃a, qa scia dei est cã entiũ ⁊ scia nr̃a est causata ab entibus: vt dicit Auer. l. 12. p̃ͤ phię. cõ. 51. ⁊ in libro destructionũ. in dispu. 3ª in fol. 18. dubij, ⁊ in dispu-
tatione. 6. in fol. 3. dubij. ⁊. 5. ℂ Qd aũt mouit Alexan. Motiuũ Alexãdri.
vel mouere potuit vltra rõnẽ adductã fuit hoc, qa illud ad cuius ablationẽ auferť suba rei est suba, sed ad ablationẽ caliditatis ab igne seqtur ablatio ignis. igiť caliditas in igne est suba. ℂ Soluit Com. in. 8. meta. cõ. 5. h limitãdo isto mõ q illud ad cui⁹ ablationẽ p ⁊ per se au-

fertur suba illud est suba: vñ ingt. ⁊ ignis auferẽ ꝑ obla
A tionẽ caloris: sed nõ auferẽ pmo neqꝫ per se, sed mediã
te ablatiõe formę ignis, sicut qñ aufertur, risibilitas au
ferẽ hõ sed nõ pmo, sed mediate ablatione rõnabilitatis.
Obiec. ɔtra Auer. ❡ Sed ista solũ Auer. videẽ imaginari id qõ p̃ corrũ
piẽ esse formã ignis ablato calore ⁊ ad ablationem for
mę auferẽ suba cõposita totius ignis, sed hic est duplex
error sicut videẽ, tũ qa qõ per se p̃ corrũpiẽ est cõposi
tum, sicut etiã qõ per se p̃ gñatur est cõpositũ, nã forma
nõ gñatur, neqꝫ corrũpiẽ ꝑ se sed per accñs: vt pꝫ. 7. me
taphy. t. c. 26. ⁊. 31. vñ Auer. 12. diuino. cõmẽ. 18. scribit
imaginatio super creatiões formaꝝ induxit hoies dice
re formas eẽ ⁊ datorẽ esse formarũ, tũ etiã qa argu° ad
huc stat, qa si ad ablationẽ caloris auferẽ forma ignis,
sed per vos forma ignis est suba. igiẽ adhuc argumẽtũ
Solo pma. Alex. videẽ stare. ❡ Nisi eẽt qõ p tãto dixit illũ Auer.
vt innueret ablationẽ q̃litatũ ⁊ accñtiũ nõ esse primam
cãm ablationis subarũ per viã pmę intẽtionis, qa acci
dẽtia sunt ppter subaꝝ pncipalr sicut impfectũ ⁊ deteri°
rei perfectioris ⁊ nobilioris grã est: vt dicit Arist. in. 7.
politicę, vñ ablatio q̃litatũ ⁊ pprietatũ insepabilr inse
B quẽtiũ subam est sicut cã sine qua nõ, aut per accidens
ablationis subaꝝ nõ p̃° cã, nã nõ põt saluari for° ignis
in mã sine caliditate, nõ qa caliditas sit igneitas, sed qa
Secunda. est dispõ eius, ⁊ isto mõ credo dictũ Auer. debere itelli
gi. ❡ Aut aliter dici põt q̃ Auer. loquiẽ de ablatione
quę est fm itellectũ sicut itelligiẽ in diffõne prioris fm
nãm in qua dẽ priora fm nãm sunt q̃cũqꝫ pñt esse sine
alijs ⁊ alia non sine ipsis, sicut supra dictũ fuit in limita
tiõe illius ppõnis, ⁊ sic dicimus qõ ablata ꝑ itellectum
forma ignis pmo ⁊ ꝑ se auferẽ ignis, sed ablata calidita
te nõ auferẽ ignis nisi ꝑ viã signi, ꝓ quãto talis ablatio
arguit ablatã fuisse formã ad quã cõcomitabaẽ tãq̃ na
turalis ⁊ insepabilis pprietas: ⁊ sic itelligiẽ dictũ Por
phyrij in cõtatib° dũ dixit qõ ppria interẽpta itterimũt
ea quoꝝ sunt ppa ⁊ his interẽptis ipsa sil interimunẽ,
nã vt ingt ibi Boe. spẽs ⁊ ppa cũ sunt ęq̃lia alterna se vi
ce ɔformãt. nã si nõ sit risibile hõ nõ erit, ⁊ si hõ nõ sit, ri
sibile non manebit, tñ pma est ꝑ viã signi, ⁊ scda est per
viã causę, ⁊ sic vbi ad ablationẽ alicui° sequiẽ ꝑ viã cãę
ablatio subę illud est suba, sed fallit si fuerit ꝑ viã signi.
❡ Ad aliud aũt motiuũ Alexãdri dõm q̃ Arist. in 2°
C de gnõne ⁊ corruptiõe. in. t. c. 49. ingt. terra quidez aeri.
igni ⁊ ro aq̃ ɔria est vt ɔtigit subam subę ɔriam eẽ qõ ꝓ
tãto dixit, qa suba fm suũ esse subale non ɔriatur alteri
Replica con tra Cõmen. subę sed merito suarũ q̃litatũ. ❡ Sed ɔ obijcit Alexã.
nã Aristo, in codẽ 2° de gnõne. in tex. cõ. 24. ingt. elmta
aũt oia hñt ɔrietatẽ adinuicẽ, qa dñę ɔrię sunt: manife
ste aũt pꝫ q̃ ꝑ drias non põt itelligere nisi illas quę po
nunẽ in diffõnib° elmtoꝝ, cũ itaqꝫ caliditas ponaẽ in
diffõne ignis ⁊ frigiditas in diffõne aquę. sequiẽ mani
feste qõ sunt subę, qa suba nõ diffiniẽ ꝑ accñtia. ❡ Ad
hoc aũt rñdet Com. in. 5. phy. cõ. 10. aliter glosando pręː
dictã authoritatẽ dicẽs, ⁊ opinãdum est qõ subę simpli
ces sunt ɔrię fm q̃litates suas ⁊ ppẽ q̃litates in eis non
sunt subę, ⁊ sl assimilenẽ substãtijs, qñ ipole est vt ali
qd in aliquo sit de aliquo prędicamento, ⁊ in alio sit de
alijs, ita q̃ calor in hoie sit de q̃litate, ⁊ in igne de suba,
sed est in igne ppinquius subę, ⁊ ideo accipiẽ in diffini
tione loco drię ⁊ in alijs cõpositis est remotius a suba,
vbi aduerte qõ qñ drię subales rerũ sunt nobis ignotę,
tũc in diffõnibus rerũ circũlocutiõę ponere possumus
qualitates ⁊ accñtia ppria, sicut testaẽ Auer. in. 6. meta.
cõ. 50. ⁊ in. 7. meta. cõ. 41. ⁊ Auic. in. 5. suę meta. ingt. qõ
difficultas ꝑcipiẽdi drias rerũ ⁊ paucitas noiuꝫ, aut h,

aut illud facit declinare nos a principali ad comunans. D
❡ Sed est dubiũ ppter qd Cõmẽ. dixit. q̃ in elmtis hẽ
qualitates sunt ppingores subę q̃ꝫ in cõpositis. ❡ Nisi
esset qa vt scribit Com. in. 4. cęli ⁊ mũ. in cõ. 40. quan
to aliq̃ forma magis fuerit diminuti eẽ tãto dignius est
vt diffiniaẽ per accñtia, ⁊ quãto fuerit forma pfectior
esse tãto dignius magis accñtia diffiniri per ipsam ⁊ ele
mẽta sunt formę impfectissimę ppter maximã pping
tatem quã hñt ad pmã mãꝫ: ideo in elmtis sunt ppingo
res substantijs hę q̃litates. Accedit ẽt qõ tales q̃litates
videnẽ esse accñtia ppria insepabilr cõcomitãtia tales
formas, vñ Auer. ingt. in. 8. meta. cõ. 5. in calce cõ. ⁊ sci
re debes q̃ actio formę ignis q̃ sequiẽ formaꝫ ignis est
calor maximus ⁊ motus ad supius ⁊ calor in igne est si
cut abscisio in acumine gladij, nõ sicut ablatio in abla
to, h est dictu qõ sicut abscisio est accñs inseparabile ab
acumine gladij sic est de calore respectu ignis, ⁊ nõ est si
cut ablatio in ablato, hoc est nõ est eius dña subalis, ad
cuius ablationẽ pmo ⁊ per se auferaẽ eius suba sicut ad
ablationẽ drię subalis pmo ⁊ imediate auferẽ spẽs ɔsti
tuta per ipsaꝫ: sic igiẽ dicimus elmta esse ɔria rõne suarũ
qualitatũ, vt qa caliditas ɔriaẽ frigiditati, sic ignis rõne
qua calidus ɔrius est aquę ratiõe qua est frigida, ⁊ ideo E
Arist. dixit igni ɔriã esse aquã vt ɔtingit subam subę eẽ
ɔriaꝫ. ❡ Sed dices quoꝫ ppria sunt ɔria ipsa sunt ɔria, Obiectiões ɔ predicta.
sed pprietates elmtales sunt ɔrię, ergo elmta ipsa sunt cõtra
ria. ❡ Amplius Cõmẽ. in p̃ cap. de suba orbis dicit. q̃
formę elmtales sunt ɔrię, ⁊ ideo passiua quodãmodo di
cunẽ ɔria, ⁊ quodãmõ dicunẽ esse silia. ❡ Amplius in
p̃ phy. cõ. 52. expsse dicit, ⁊ silr etiã nihil phibet vt subę
sint ɔrię fm formas, nõ ɔrię fm subiectum, ⁊ sic dicere qõ
suba non est ɔria subę fm subiectũ est verũ, ⁊ qõ substã
tia est ɔria substãtię fm formã est veꝝ etiã, ⁊ h adiuuat
Alex. dũ dixit. q̃ in substãtijs simplicibus põt esse con
trarietas nõ in cõpositis, ⁊ Alex. itelligit h qõ Arist. di
cit in pñcis. qa dicit qõ pprium est subę non hẽe ɔrium de
substãtijs cõpositis non de simplicibus. Arist. eniꝫ diẽ
in li° de gnõne ⁊ corruptione. q̃ corpora simplicia sunt
ɔria. ❡ Amplius in sua expõne super. 4. metheo. ingt.
q̃ hęc q̃tuor sunt elmta per virtutes actiuas ⁊ passiuas,
⁊ per ɔñs vult qõ q̃litates actiuę ⁊ passiuę sint causę for
males elmtoꝝ. ❡ Ad p̃ᵐ istoꝝ Com. dereligt solones Solutio.
sub dubio in. 5. phy. cõ. 10. ingt eni. virũ aũt illa quoꝫ p
pria sunt ɔria, necessario sunt ɔria, aut diuersa ɔsideran
dũ est, sed nõ hic qõ ꝓ tãto dixit, qa ista speculatio perti
net ad diuinũ, nã vt scribit Phs in. 4. p̃ᶜ phię. in tex. c. 5.
Phi est de oibus posse speculari, nã si non Phi quis erit
qui inuestigabit si idẽ Socrates sedẽs, aut si vni vnũ ɔ
rium, aut qd est ɔriũ, aut quoties dẽ, ⁊ ifra in tex. c. 5. ibi
dez hꝫ. Et ideo nõ est geometrę speculari qd ɔrium, aut
perfectũ, aut vnũ, aut ens, aut idem, aut diuersuꝫ nisi ex
suppõne. ❡ Dicimus nos tñ q̃ illa quoꝫ ppria sunt ɔ
ria, nõ opꝫ illa semꝑ pprie ⁊ formalr loquẽdo ɔria esse,
nã in silr lꝫ genus semꝑ diuidaẽ per ɔrias drias non tñ
semꝑ diuidiẽ in ɔrias spẽs, lꝫ illud possit qñqꝫ ɔtigere:
dicimus eniꝫ qõ aial diuidiẽ per rõnale ⁊ irrõnale tãq̃
per differẽtias ɔrias, ⁊ tñ hõ ⁊ asinus quę sunt spẽs non
sunt ɔria. Ex aduerso aũt color diuidiẽ per ɔgregatiuuꝫ
⁊ per disgregatiuũ visus tãq̃ per ɔrias drias ⁊ spẽs ɔsti
tute per illas sunt ɔrię. vꝫ. albedo ⁊ nigredo, ⁊ sic debes
tenere in silr: vñ stat q̃ pprietates ɔrię pueniant qñqꝫ a
ɔrijs causis formalr, vt rarefacere ⁊ ɔdẽsare q̃ sunt pro
prietates ɔrię proueniunt a calore ⁊ frigore q̃ sunt cãę for
malr ɔrię: sic eniꝫ ɔrioꝝ effectuũ sunt ɔrię causę, stat ẽt
qñqꝫ ppria esse ɔria lꝫ subiecta nõ sint pprie ɔria, lꝫ recti°

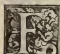
dicunt diuersa, aut dña vt in casu nr̃o, nã sub̃a ignis dĩ
G differens aut diuersa a sub̃a aque ⁊ non 𝔷ria, ⁊ hoc tene.
¶ Et ideo Sãctus Tho. cũ supportatiõe in h nõ bñ re
prehẽdit Auer. in. 5. phy. in lectiõe. 2. sup expõne. t. c. 10.
naz postq̃ Auer. ibi 𝔷 Alexan. declarauerat q̃uo elñta
sunt 𝔷ria fm qualitates actiuas ⁊ passiuas subdit qd̃ h
rñsio difficultatẽ patit: manifestũ. n. ꝙ ppe passiões cau
sant a pncipys subti. si igit pprie passiões ignis ⁊ aque
sunt 𝔷rie cũ 𝔷rioꝝ sint 𝔷rie cause videt ꝙ forme sub̃a
les sint 𝔷rie. ¶ Itẽ in. 10. meta. pbat qd̃ omne genus dĩ
uidit per 𝔷rias dñas: dñe aũt sumunt a formis, vt in. 8.
eiusdẽ dr̃: videt ḡ ꝙ sit 𝔷rarietas in formis sub̃alibus.

Opinio diui Thome. ¶ Et ideo relicta rñsiõe Auer. ipse aliter soluit dicens
qd̃ 𝔷rarietas dñarũ que est in oĩb' gñib' attẽdit fm cõ
munez radicẽ 𝔷rietatis q̃ gdez est excellẽtia ⁊ defect' ad
quã oppõnẽ oĩa alia 𝔷traria reducunt: oẽs eniz dñe di
uidentes aliqd̃ genus hoc mõ se hñt qd̃ vna earũ est vt
abũdãs, ⁊ alia vt deficiẽs respectu alterius, vñ Arist. di
cit in. 8 meta. t. c. 10. ꝙ diffõnes reruz sunt sicut numeri,
quoꝝ spẽs variant p additionẽ ⁊ subtractionẽ vnitati,
nõ autẽ opz ꝙ in quolibet gñe reperiat cõtrarietas fm
ppriã rõnẽ huius ⁊ illius spẽi, sed solũ fm cõem rõnez
H excellẽtie ⁊ defectus, q̃a eniz 𝔷traria sunt que maxie di
stant, opz ꝙ in quocũq; gñe inueniat 𝔷trarietas qd̃ inue
niant duo termini maxime distãtes, inter quos cadunt
oĩa illa que sunt illius gñis ⁊ paulopost 𝔷cludit qd̃ for'
diuersarũ spẽruz sunt adinuicẽ differẽtes fm excellẽtiã
⁊ defectũ inquãtũ vna forma est nobilior alia, ⁊ pp hoc
ex diuersis formis pñt causari diuerse passiones, vt su
pra dictuz est, tñ vna forma spẽi fm ppriã suã rõnẽ non
Instantia contra solonem Diui Tho. hz 𝔷trarietatẽ ad aliã. hec ille. ¶ Sz videt mihi Diuus
Thomas qd̃ in rephẽdẽdo nõ careat rephẽsiõe, naz ar
gumẽtũ factũ per ipm 𝔷tra Auer. stat ⁊ pcedit eque hñ
cõtra ipm, nã pprie q̃litates 𝔷trarie causant ex pncipys
subiecti ⁊ 𝔷rioꝝ sunt 𝔷rie cause. Tu dicis ꝙ q̃a vna for
ma fm cõem rõnem 𝔷rietatis inuẽtã in quolibet genere
vna est abũdãs ⁊ alia deficiẽs, ⁊ sic ex diuersis formis
causant diuerse passiões, h gdem veruz est, sed non est
ad ppositũ, q̃a lz ex diuersis formis oriant diuerse pas
siões, non tñ semp ex diuersis formis oriunt passiones
𝔷trarie, sicut est in casu argumẽti. ¶ Et 𝔷firmat q̃a hõ
⁊ asinus hñt hõ diuersitatẽ fm excellẽtiã ⁊ defectũ ⁊ vlr
I oẽs spẽs, q̃a sunt sicut numeri, nõ tñ pprietates omniuz
spẽrũ sunt 𝔷trarie: arg'm aũt hoc cõtendit pbare ꝙ quo
ruz ppria sunt 𝔷ria ipsa sunt 𝔷ria, q̃a 𝔷trarioꝝ sunt 𝔷tra
rie cause, aut igit ipugnatio sua cõtra Auer. nõ pcedit:
Opinio ppa. aut ipse patit in sua decisione consilẽs angustias. ¶ Et
ideo dicimus nos p Auer. ⁊ p ipso ꝙ subtũ respectu p
prie passionis ⁊ subti pncipia nõ sunt cause accitium p
prioꝝ nisi in gñe cause mãlis, sicut testat expsse Auer.
in. 4. meta. in cõ. 2. vbi ingt. qd̃ sub̃a est causa oium acci
dẽtiũ non fm agens neq; fm finẽ, sed q̃a 𝔷stituunt per
illã: ⁊ q̃a est subtũ coꝝ, ⁊ Arist. in p phyfice auscultatio
nis. in tex. c. 80. ingt. subta gdẽ mã cũ forma cã est oiuz
coꝝ que fiũt sicut mr: manifestũ est aũt ꝙ eadẽ est mã
cõtrarioꝝ. ⁊ calidi ⁊ frigidi ⁊ aliaruz physicaꝝ cõtrarie
tatũ: vt dicit expsse Arist. in. 4. physice auscultatiõis. in
tex. cõ. 84. ⁊ in p de gnõne ⁊ corruptiõe. in. t. c. 50. vbi de
cidit q̃õnez ⁊ 𝔷trouersiã antiquoꝝ de actiõe ⁊ passione
vtrũ fiat merito silĩtudinis an fiat merito cõtrarietatis,
vnde Cõmẽ. ibi in cõ. ingt. qd̃ cã receptionis est cõe ge
nus eis. s. genus subtuz ⁊ causa actionis est cõtrarietas:
vñ mirũ est de beato doctore cũ ipse teneat subtuz non
𝔷currere vt efficiẽs, sed solũ vt mã respectu ppe passio
Nota. nis q̃uo deuenerit ad h. ¶ Et ista est vna de limitatio

nibus quã addes superius in illa ppõne dicẽte qd̃ 𝔷tra
K rioꝝ sunt cõtrarie cause, fallit enim in causis mãlib', sz
vera est in causis agẽtibus vtplurimũ. ¶ Aut supplen
da est 𝔷trarioꝝ sunt cõtrarie cause aut diuerse, ⁊ in hac
solõne 𝔷cordare hz Auer. ⁊ Thomas si bene conside
ras. ¶ Silr cause agẽtes 𝔷traria sunt 𝔷trarie vel forma
liter vel virtualr. ¶ Ad aliã authoritatẽ Cõm. in li° de
sub̃a orbis. dico ꝙ forme elñtales sunt cõtrarie merito
suarũ q̃litatuz per q̃s agũt adinuicẽ ⁊ patiunt ⁊ seipsas
corrũpunt. naz vt dicit Phs in libro de sensu ⁊ sensato.
ignis nõ agit inquãtũ ignis, sed inquãtũ calidus, ⁊ ratio
est q̃a actio, vt dr̃ in p de gnõne ⁊ corruptione. in tex. c.
43. ⁊. 50. est merito cõtrarietatis: ignis aũt rõne q̃ ignis
non hz cõtrariũ sed rõne qua calidus: vñ Cõm. in hoc
sensu loqtur ibi in p cap. de sub̃a orbis. ingt enĩ ideo im
possibile est h subtũ recipe duas earũ in eodẽ subiecto
existẽte terminate quãtitatis, ideo ipole est a subto de
nudari formã, ⁊ subtũ denudari a forma nisi per forme
destructionẽ, neq; ẽt est possibile ipsas fieri in subiecto
nisi per agens exhĩẽs illã de potẽtia ad actuz: vñ necesse
est has formas eẽ 𝔷trarias, adeo ꝙ altera corrumperet
L suã cõtrariã ⁊ subiectũ reciperet formã silez: vnde forme
elñtoꝝ sunt cõtrarie vbi pz ꝙ non ponit illas eẽ cõtra
rias, nisi inquãtũ sunt adinuicẽ corruptiue, ⁊ h non hñt
nisi inquãtũ sunt 𝔷iuncte qualitatib' cõtrarys, ⁊ ista est
expositio eius. 5. phy. cõ. 10. ¶ Ad aliaz authoritatẽ ei'
in p phy. cõ. 52. dico ꝙ ibi loquit fm mẽtez Alexan. vt
ostẽdit series ⁊ 𝔷textus vboꝝ eius ⁊ nõ loquit fz men
tem ppriã: sicut fecit in. 5. phy. cõ. 10. ⁊ in. 8. meta. in cõ. 5.
vbi de cõposito destruit opiniones Alexan. ¶ Aut si
vis tenere ꝙ loqtur ex mẽte ppria glosa vt supra. ꝙ for
me elemẽtales sunt cõtrarie fm qualitates. ¶ Vel dic
iuxta opinionẽ Diui Thome ꝙ sunt 𝔷trarie fm cõem
rõnẽ 𝔷trarietatis inuẽtã in quolibet gñe fm excellẽtias
⁊ defectũ inquãtũ vna est essentialr nobilior altera, sed
nõ sunt cõtrarie fm ppriã rõnẽ specificã. Tñ ista solo
hz instantiã q̃a manifestũ est qd̃ ista cõtrarietas fm pfe
ctum ⁊ impfectũ insequitur vltimas ⁊ specificas dñas,
⁊ non videt oriri ex cõi rõne gñis, q̃a eni vna differẽtia
vltima 𝔷stitutiua vnius spẽi est nobilior alia, ideo vna
spẽs est nobilior reliqua fm ppriã rõnẽ, q̃a spẽs rerum
sunt sicut numeri: vt dicit Arist. in. 8. meta. in tex. cõ. 10.
¶ Vbi aduerte ꝙ contrarietas que est in vnoquoq; Nota.
genere: vt dicit Arist. q̃ est fm esse ⁊ nõ esse. i. fm priua
tionẽ ⁊ habitũ inquãtũ dñe cõdiuidentes genus sunt i
pares in perfectione nõ est illa penes quã habeat vari M
motus, nã tũc cũ in omni pdicamẽto sint pn', quorum
vnũ est vt habitus ⁊ reliquũ vt puatio, q̃a actus ⁊ potẽ
tia sunt pn' pma in vnoquoq; pdicamẽto seq̃retur isto
mõ motũ posse reperiri in quolibet pdicamento, sz est
cõtrarietas physice in qua sunt cõtraria ⁊ media, ⁊ talia
sunt que hñt fieri in eodẽ subiecto vel ppinquo vel re
moto: nam calor cõtrariat frigiditati, que tñ nõ ẽ apta
nata esse in igne, sed in mã ignis, ⁊ reqritur etiã qd̃ talia
mutuo se expellãt circa idẽ subiectuz, ⁊ vt ingt magnus
Mag. alber. Alber. super. 5. phy. in expõne tex. cõ. 10. ad verã cõtra
rietatez reqsitã ad motũ reqrunt quatuor cõditiões q̃s.
Cõtraria i loco ⁊ quali ae ẽ equiuoca. vide si placet. ¶ Et aduerte vnum aliud qd̃ cõtrarietas
equioce reperit in loco ⁊ in q̃litate: vt dicit Cõm. in. 4.
celi ⁊ mũdi. in cõ. 38. ingt eniz cõtraria q̃ sunt in aliqo p
dicamẽtis sunt duo in forma ⁊ nõ duo in subto, sz duo
loca 𝔷traria debẽt eẽ cõtraria in formis ⁊ locis: ⁊ ideo 𝔷
ria que sunt in loco sũt duo in forma ⁊ duo in subiecto,
ecõtrario in 𝔷trarys que sunt duo in forma ⁊ vnum in
subiecto: ⁊ equocatio est illa que vtplurimũ decipit sa
pientes:

A pientes: vñ multa filia iuenies de ꝯtinuitate de medijs sicut de contrarietate que fm aliā rōnez attribuunt̃ motui locali ꝛ alijs motibus qui sunt in alijs pdicamētis si bene cōsideras. ¶ Ad vltimum respondetur ꝙ de ratione elementi est qḋ ex eo fiat aliquid vt in existēte, ex elemētis autem aliquid fieri non potest nisi inuicē agāt ꝛ patiant̃, ꝛ qa vt supradictū fuit elēta inuicem actiua ꝛ passiua nō sunt nisi inquātū sunt informata qualitatib⁹ ꝯtrarijs, sic dixit Auer. ꝙ ista quattuor corpora nō sunt elementa nisi per has virtutes actiuas ꝛ passiuas, ꝛ ista est intentio Arist. in. 2. de generatione ꝛ corruptione. in tex. cō. 7. ꝛ. 8. si bene ꝯsiderentur verba eius, ꝛ forte hoc voluit dicere Alexā. pro hoc tñ vide que scripserim in concordātijs Auer. 4. celi super com. 40. ¶ Sic igitur ps quomō in vnoquoq; genere est vna contrarietas. vz. fm priuationem ꝛ habitum vel fm contrarias differentias condiuidentes illud genus.

ppō. 53ª. ¶ Subiectū in scia debet esse notissimum.

Famosa est ppō ꝛ logicalis ꝛ colligitur ex intētiōe Phi in p̊ posterio. in cap. de pcognitionib⁹. vbi dicitur ꝙ de subiecto opȝ pcognoscere quid ꝛ qa. ¶ Dicit autē subtilis doctor in pmo sue meta. q. p̊ª. ꝛ Anto. And. ꝙ subiectū in scia est notissimum quo ad naturā, qa nō potest demr̃ari a priori, sed nihil phibet quin subtꝫ possit demōstrari in sciētia a posteriori: vñ demōstrari pōt demōstratione, qa ꝛ hoc pbant, ꝛ pma rō est Anto. And. ingt eni oīa scia vtit̃ vel pōt vti demr̃one, qa ergo pbat vel pōt pbare suū subiectuȝ esse. maior est euidēs, qa sicut per cām pbatur effectus ppter qd, ita ecōuerso per effectū demōstrat̃ causa, qa ꝯtria ostēditur sic, qḋ. s. oia scia per effectū demōstratione, qa demōstrat suū subiectū esse, qa per effectū demōstrat̃ aliqd de causa. s. eē, ex hoc eniȝ qḋ effectus non pōt esse sine tali ꝯditiōe in cā effectus nō pōt esse sine esse cause q̃ si effectus est cā est. ¶ Cōfirmant etiā hoc inductiue ꝙ aliqua scia pōt demōstrare suū subtꝫ esse, ꝛ hoc a posteriori sicut in lib⁹ elenchoꝝ demōstratur syllm sophisticū esse p sile sicut patet ibi. ¶ Simil'r Priscianus in libro ꝯstructionum ostendit oratione cōstructam esse per similem modū sc̃ bñdi lr̃arum ad syllabas, ꝛ syllabaꝝ ad dictiones, ꝛ dictionum ad orationes. ¶ Sil'r etiam arguunt aliqui de Auic. qui in. 6. nālīū ex opationibus anime demōstrauit aiam esse, cum tamē anima sit illius libri subiectum. ¶ Amplius Arist. in plogo p̊¹ poster. demōstrat scire esse fm cōez modū Latinoꝝ exponētiū illū plogum: tñ scire est subtꝫ logice, vt dicit Com. in. 3. celi ꝛ mūdi. in com. 4. ¶ Ad oppositū est snia Auer. in p̊ phy. cō. vltimo. ꝛ in. 2. phy. in cō. 26. expsse dicit ꝙ impossibile est aliquam sciam, neq; vniuersalem, neq; particularez demōstrare suū subtꝫ esse, siue per signū, siue p demr̃ationem qḋ nō est ita in causis sui subiecti, qm̃ declarat eas per signū non per demonstrationē simpl'r. ¶ Vbi aūt maduerte debes ꝙ ppositiones circa quas versat̃ vnaqueq; scientia sunt in triplici differentia. Quedam sunt notissima, ita ꝙ ex sola notitia terminoꝝ euidētiaȝ habent sicut pma pncipia vt de quolibet dicit̃ esse vel nō esse, ꝛ omne totum est maius sua pte. Quedā sunt prorsus ignote, sicut sunt q̄stiones ꝛ dubitabiles ppositiōes que nō nisi syllo cathegorico, siue dialectico, siue dmōstratiuo ostēdi possunt ꝛ pbari. Quedam ꝯo sunt medio mō se hñtes, qa nō sunt eque note sicut prima pn̄ᵉq̄ ex sola terminoꝝ notitia euidētia sunt, nec eque dubia

Margin notes (left column): B — Opi. Sco. ꝛ Anto. And. in p̊ met. q. 1. — C — Opio Auer. — Propōnes in triplici dria.

vt sunt qōnes, sed sunt indigentes aliqua inuitiōe sicut est syllus hypotheticus per nāȝ, ꝛ sicut est inductio ꝛ diuisio, ꝛ sicut est exemplū aut enthymema, ꝛ sicut est cōmunis hoiuȝ ꝯsensus: vñ Auer. dicit in. 4. celi ꝛ mūdi. in cō. 22. ꝙ alia est latentia que idiget syllo, ꝛ alia est latētia que indiget inductiōe: nō eniȝ oēs ppōnes in sciētijs sunt eque note, nec oēs sunt eq̄ ignote, nā Ari. in p̊ posterioꝝ dicit ꝙ demōstrationes que pcedūt ex ppōnibus magis ppinquis pmis pncipijs sunt certiores illis demr̃onibus que pcedūt ex ppōnibus magis remotis, ꝛ. 4. meta. tex. cō. 18. reddit̃ rō huius, qa illud est verius qḋ est primo ꝯo ppinquius ꝛ illud est notius qḋ p̊ notissimo est ppinquius eadē rōne: vnde Auer. 5. meta. ꝛ est etiā snia Aristo. ibidem tex. cō. 4. pme demōstrationes que cōponūtur ex primis ppōnibus sunt elementa oium demōstrationum que cōponunt̃ ex eis, demōstrationes eni cōposite dissoluunt̃ in demōstrationes simplices: iste autē nō dissoluunt̃ in alias. ¶ Et aduerte ꝙ apud Peripateticos, aliḋ est via doctrine, ꝛ aliud est maneries discipline: vt colligit̃ ex intētiōe Com. in suo plogo super p̊ phy. ¶ Via doctrine sunt tria gn̄a demōstrationū. s. demōstratio signi, seu qa, ꝛ demōstratio pp qd, seu demōstratio cause tñ, qḋ idem est ꝛ demonstratio simpl'r seu demr̃atio dans cām ꝛ eē qḋ ideȝ. ¶ Demōstratio autē signi seu qa fit tribus modis. Primo qn̄ esse cause demōstrat̃ per esse effectus vbi eē effect⁹ fuerit notū ꝛ esse cause latuerit vt si per eclipsim demōstro terre interpositionē. Secūdo mō quādo eē effect⁹ ignotum fuerit, ꝛ per aliqḋ signū demōstrem illud esse vt si ex hoc qḋ est vmbrā nō facere demōstrem lunā eē eclipsatam: vt dicit Arist. in p̊ poster. vel ex hoc qḋ hȝ mulier lac in mamillis demōstrem ipsam peperisse ꝛ hīs pbationibus multotiens vtunt̃ medici qui sunt artifices magis circa sensata versantes q̄ Phs nālis. vñ Gal. in 3º pnostico. cō. 41. inquit. signū ꝛ significatio differunt apud rhetoricos ꝛ medicos. ¶ Vnde in oi demonstratiōe que sit vera sunt due differētie. vna est necessaria, altera vt frequenter, sil'r est alia differentia qa q̄dam ppositio est rōne cognita, q̄dā ꝯo experimēto. In p̊ª differētia super rē que significat semp vnā rem vtunt̃ noie significationis, sup reȝ aūt que significat vt in pluribus vtūtur noie signi. In 2ª ꝯo differētia super ppositione rōne cognita vtunt̃ noie significationis, sup ppōne ꝯo experimēto cognita vtunt̃ noie signi. ¶ Tertio mō demonstratio qa, siue signi fit per cām remotā: vt dicit Arist. in p̊ posterio. in illo cap. sed qa differūt, ꝛ pp qd, ꝛ est in tex. cō. 30. ¶ Demōstratio ꝯo ppter qd, seu demōstratio cause tñ est, vbi esse effectus ꝛ inherētia passiōis in subto est p se nota, sed est ignota quo ad pp qd illius, ꝛ de hoc dat̃ pulchrū exēplū in. 8. physi. in tex. c. 65. vbi demōstrat̃ pp qd est. ꝙ si duo mobilia eq̄lis velocitatis moueant̃ sup eq̄libus spatijs isto mō. vz. qḋ vnū mobile pertrāseat totū spatiū semel, aliud ꝯo ptrāseat medietatē illius spatij bis citius pertrāsit pmuȝ mobile totū spatiū quā fm medietatē iterato pertrāseundo ipsam: hȝ eni qa ita fit est euidēs ad sensuȝ, sȝ ignorat̃ cā eius, ꝛ est qa iter motus iteratos cuȝ sint ꝯtrarij accidit quies media, ꝛ ideo est qḋ tardius 2ᵐ ptrāsit bis medietatē quā primū pertrāseat totū, qa motus eius est ꝯtinuus, sed motus scḋi est itercisus per quietē mediam, vbi Com. in cō. 65. expsse testat̃ illā demr̃onē esse cause tñ, qa solū facit notitiā de ppter qd effectus nō de eē effectus, qa tale erat per sensuȝ pcognitū an̄ demr̃onē ꝛ ad nota per sensum nō indigemus demōstratione. ¶ Demōstratio ꝯo dans cām ꝛ eē, seu demonstratio simpl'r, G

Margin notes (right column): D — Via doctrine ꝛ maneries discipline. — E — Demr̃atio signi. — Gale. — F — I — Demr̃o pp quid. — Exᵐ demr̃onis simpl'r ex. 8. phy. c. 65. — Demr̃o simpl'r seu potissima.

seu potissima dmōstratio est qñ effectus latuerit,ꝛ quo
G ad eē,ꝛ quo ad ꝓꝓ qd:ꝛ cā fuerit notior,tūc ꝑ illā cāz si
mul ꝛ semel aggenerat̃ in nobis ꝑ demrōnē ꝛ iherentia
passiōis in subto ꝛ cā iherētię,ita ꝙ siľ ꝛ semel cogno-
Themistius. scim⁹ qa,ꝛ ꝓꝓ qd:vñ lucidissim⁹ Them.in 2° posteř.in
cap.2.inqt.h̄ eni dmrōnis illius potissime igeniū est vt
vno cōi examine vtrāq absoluat cognitionē,ꝛ vt sit,ꝛ
q̄obrē sit.❡ Et ista est doctrina Com.in 2° cęli ꝛ mū.
in cō.35.a ꝑpaucis itellecta vbi hꝫ ista vba,ꝛ iō est decla
ratū in logicis qḋ demrōnes sunt in qb⁹ itur ex notiori
ad latētius:si igit̃ notius fuerit posterius demrōnes
erūt qa,ꝛ si notius fuerit ṗus ꝛ latētius fuerit suū esse ꝛ
sua cā notior erit demrātio absoluta q̄ dat cām ꝛ eē,ꝛ si
latētius fuerit cā rei quā suū eē erit dmrātio ꝓꝓ qd tm̄,
vnde mirū est de Latinis expositorib⁹ qūo nō tāgāt in
lib°posterioꝝ dr̄iā inter demrōnē causę tm̄,seu ꝓꝓ qd,ꝛ
inter demrōnē potissimā,quaꝫ tñ oēs antiqui ꝛ gręci ꝛ
arabes tetigerūt.❡ Tali igit̃ vis doctrinę non vtimur
nisi in q̄stionibus quę sunt ꝓpōnes oino ignotę ꝛ indi-
Maneries disciplinę. gēt demonstratione.❡ Manerię aūt disciplinę vtimur
ad declarationem eoꝝ quę vt inqt Auer.in ṗmo cęli ꝛ
mūdi.in cō.22.ꝛ in.6.physi.cō.41.sunt minoris latētię
q̄ ignota naturaľr,ꝛ sunt minus nota q̄ primę propo-
sitiones quę sunt per se notę.❡ Tales autez maneries
disciplinę est inductio,sicut dicit ꝛ exēplum:similr etiā
syll's hypotheticus per nāz,qui.vz.est legitimus hypo
Cōtra sophi stas ꝛ moder nos logicos thetīcus,ꝛ non potest reduci ad cathegoricū,non enim
est verū qḋ dicunt vulgares ꝛ sophystę ꝙ omnis syll's
H hypotheticus ad cathegoricuz pōt reduci,sicut pulchre
declarat Auer.in libro prioꝝ.vbi in ṗ facit digressiōeꝫ
de syllogismo hypothetico,tales enim sylli per naturā
sunt istius conditionis ꝛ naturę qḋ in eis aīcedens est
per se notū,ꝛ ꝯsequēs est per se notū,ꝛ tota illatio est ꝑ
se nota:vnde nō simpliciter ꝓbant,sed faciūt aliquaz fi
dem ꝛ intuitionem in his quę indigent modicula intui-
tione,sicut dicit etiā in 2°physi.in cō.3.ꝛ de h̄ ordine ēt
est enthymema ꝛ diuisio ꝛ alia id genus: vnde queād-
modum ꝯtingit in alijs artibus in qbus sunt varia ꝛ di-
uersa instrumēta ad diuersos fines,sic ēt accidit in logi
ca qḋ tradit nobis varia instrā quę sunt deseruiētia no-
bis ad diuersas intētiones sm̄ diuersitatē ꝓpōnū ꝛ scibi
liuz in scia qualibet,ideo modus sciendi nūcupatur ab
Arist.in.2.meta.in tex.cō.15.etenī non oia ęq̄liter nota
I aut ignota sunt,ꝛ tūc Cōmē.tenet ꝙ subtū in scia nullo
gn̄e demōstrationis pōt in scia in qua est subiectum de
Op. moder. in p°phy.su per expōne.1. cō.vlaumi. mōstrari.❡ Huius autē rō sm̄ modernos talis est,qa
in scia nihil notius est ipso subto,ꝛ si ṗncipia subti l scia
demōstrent̃ per aliqḋ mediū spectās ad illam sciaz nul-
lo pacto poterit per illa ṗn⁹ demōstrari illud subtuz,qa
nūq̄ erūt notiora subto,qa nihil in scia dr̄ eē noti⁹ ipso
Confutatio. subto.❡ Sꝫ ista opio stare non pōt.nā certū est ꝙ cum
aliqd dicat̃ notius altero duob⁹modis,vľ quo ad nos:
vel quo ad nām:vt pꝫ ṗ posteř.ꝛ ṗ phy.tex.c.2.tūc non
est dubiuz ꝙ si loquamur de notitia quo ad nām ṗn⁹ ꝛ
causę subti sunt priora quo ad nām q̄ sit ipm subtū,qa
causa inquātuz causa est prior ꝛ notior sm̄ nām q̄ effe-
ctus:vt pꝫ ṗ phy.tex.c.2.ꝛ Auer.etiaz in cō.3.ibi reddit
cām qa natura a causis incipit opari.Si aūt loq̄mur de
notitia quo ad nr̄am cognitionē,nō est dubiū ꝙ passio
nes ꝛ effectus vt in plurib⁹in sciētijs sensatis sunt notio
res nobis q̄ suę causę,ꝛ q̄ ipsa subta,vt naturata sūt no
tiora ipsa nā,lꝫ vtrūq sit notū ꝑ se,vt pꝫ in ṗn° 2¹ phy.
tex.cō.1.ꝛ.3.dicere igit̃ nihil notius eē in scia ipso subie-
cto absolute est negare Aristo.ꝛ veritatē.❡ Nec valꝫ
motiuū eoꝝ ꝙ si ṗn⁹ subiecti demonstrent̃ in scia ꝑ ali-

quod mediū ꝙ illud mediū semꝑ erit ignoti⁹ ipso subie K
cto,ꝛ nūq̄ tale mediuz poterit reddere notiora illa ṗn⁹
vt ꝑ illa subtū possit a ṗori demōstrari.Nā illḋ mediuz
in scia erit notius ipsis ṗncipijs quo ad nos,ꝛ siľr ipso
subto,ꝛ iō vbi ṗn⁹ ꝛ causę subiecti latuerint poterunt il
la ṗn⁹demōstrari demrōne signi,lꝫ aūt tale medium sit
notius ēt ipso subto,tñ nō ꝓꝓ h̄ poterit ꝑ illud demrāri
subiectū eē demrōne signi,ꝓpter cām quā dicaꝫ statim.
❡ Vbi aiaduerte ꝙ mirū est qūo fere oēs allucinentur
in h̄ vsq̄ nostra tēpora in re notissima vt mihi vr̄. Nam
nulla alia est reddēda rō q̄re subiectuz in scia in qua est
subtū non pōt demrāri nisi ex suamet rōne formali per
quā ē subtū,qd eni est aliqḋ subijci in scia quaꝫ ꝯcedi ꝛ
pręsupponi,ꝛ h̄ est qḋ tāgit pulchre Com.ṗ phy.cō.vl-
ti.vbi reddit cāz,ꝛ est:qa aut est ꝑ se notū,aut sumit̃ tā-
q̄ notū a scientia superiori in qua fuit ꝓbatū.❡ Si con Quare subꝫ nō demret in scientia.
tingat aūt ꝙ subiectū in scia sit per se notū,pꝫ ꝙ nō indi-
get demōstratione qa ad ꝑ se nota nō erigit̃ demrō,vñ
isti q nō pñt discernere inter ea q̄ demrōne idigent,ꝛ in
ter illa quę nō indigēt nūq̄ potuerunt nec poterūt ꝓba-
ri:sicut scribit Cōmē.ꝛ Ari.in.2.physicę auscultatiōis.
in cō.ꝛ tex.6.vbi dr̄.sic aūt est nām demōstrare tentare L
ridiculū:manifestū eniz est qḋ hōꝫ rerum sunt multa,de-
mōstrare aūt manifesta ꝑ imanifesta nō potētis iudica
re est ꝓꝓ ipm ꝛ nō ꝓꝓ ipm cognitū.❡ Si aūt tale subtū
nō sit per se notū scia in qua est subiectū sumit illḋ tāq̄
notuz,qa se submittit in h̄ ꝛ credit scię superiori in qua
erat q̄situ:sic eni nō icōuenit qḋ aliqḋ sit quęsitū in vna
scia,ꝛ idē sit ꝯcessuz in alia:vñ qui dicūt subiectū in ali-
qua scia aliquo illoꝝ triū generū demrātionis posse de
mōstrari nō vident̃ itelligere quoꝝ sit demrō ꝛ quę sit
rō formalis ipsi⁹subti,ꝛ ideo Arist.dixit in ṗn°libri po
sterioꝝ.qḋ de subto opꝫ ṗcognoscere qa est,ꝛ qd est,lꝫ
ꝯtigere possit qḋ subiectū q̄n q̄ est adeo notū ꝛ clarū ꝙ
scia negligit aliquā mētionē facere de ipso: vt dr̄ i codē
ṗ posteř.in.t.c.25.ꝛ est in illo cap.Ois eni demrātiua sci
entia circa tria est.❡ Et ideo q̄rere q̄re subiectuz in scia
q̄libet,siue vľis fuerit,siue ꝑticularis est idemōstrabile
est q̄rere q̄re subiectū est subtū.Nō enim euadit ab alte
ro ꝯdiuidētiū ipꝫ subiectū,vel vt sit ꝑ se notū,ꝛ tunc nō
indiget demrōne:vel vt sit ignotū,ꝛ tūc sumit̃ ēt vt no-
tuz a scia supiori in qua fuit ꝓbatū,tñ ex eo qḋ est subie-
ctū indemrābile est.❡ Sed tūc est alia difficultas in via Dub^m ꝙ ꝑ tibus subiectis
Cōmē.ꝓpter qd ṗn⁹ subiecti in scia pñt demōstrari in
scia demrōne signi,sed ꝑtes subiectiuę nō pñt demrāri
in scia:vñ Auer.2.de aia cō.27.inqt. Artifex eni neces- M
se est vt ponat subiectū de quo considerat ꝛ diuidit gn̄a
ei⁹q̄si manifesta in esse,artifex eni nō pōt demonstrare
subiectū suę artis,neq̄ spēs illi⁹subiecti,ꝛ eandē sniam
scribit in.6.meta.cō.ṗ.❡ Ad hāc difficultatē rñdet idē Op.moderni doctoris.
modernus in eodē loco qḋ rō est ista,qa inētio partiuꝫ
subiectiuaꝝ in scia ꝛ iuētio subiecti est vna ꝛ eadez,ꝛ iō
si ꝑtes subiectiuę possent demrāri in scia,posset etiā de-
mōstrari ipm subiectū,qa ꝑtiū subiectiuaꝝ ꝛ subiecti ē
vnū esse,ꝛ subiectū est ṗus iuētiōe ꝑtibus vt aial est ṗus
hoie.Vñ bene valet.est hō.g̊ est aial.sed nō eꝫ. Et iō si
partes subiectiuę pñt demrāri eē.etiā ꝛ subtū ꝛ ex ōstru
ctiōe ꝯtītis si subiectū nō pōt demrāri eē.g̊ neq̄ ꝑtes,lꝫ
inuētio ṗncipioꝝ nō est eadē cū inuētiōe subiecti ꝛ par
tiū subiectiuaꝝ,ideo non valet si ṗn⁹in scia demrāt̃.g̊
ꝛ subiectum.❡ Sed ista rō nulla est.nam certum est ꝙ Confutatio.
subtū in se cōsideratuꝫ quo ad suū esse magis depēdet
a suis ṗncipijs q̄ a ꝑtib⁹subiectiuis,qa habitudo subti
ad sua ṗn⁹ est habitudo essentialis causati ad causas a q
bus essentialr̃ dependet;habitudo aūt subiecti ad par-
tes

A tes subtiuas est habitudo ad posteri⁹, ⁊ est causę ad cau
satis: vñ ptes subtiuę dicunt̃ aduentiuę respectu subti si
cut dicim⁹, qȯ hō accidit aiali ⁊ vl'r iferiora respectu su
periox: vt dicit Arist. in pdiue. ⁊ ex ꝯñti ex ista mirabi
li visione vi᷑ seq totū oppositū. vz. ꝙ pn̄ª subti non pñt
demr̃ari in scia, sed bñ ptes subtiuę, qa inuētio ṗncipio
rū vi᷑ eē iuētio ṗncipiati, taliē ꝯsecutiue ⁊ a priori qa eē
ṗncipiati est ex eē ṗncipiox. ℭ Et ꝯfirmat̃ p Arist. in. 2.
poster. ⁊ in. 6. ṗ' phię. tex. cō. j. vbi dicit. ꝙ eadē via inue
stigat̃ si est, ⁊ qd est, qñ q̄stio si est, terminat̃ a priori. pz
eni qȯ dū diffinit̃ res diffōne qd rei qȯ diffinit̃ per sua
pnª ⁊ causas: partes eni diffōnis sumunt̃ a ṗncipiis quę
sunt in re: vt dicit Cōmē. in ṗ de aia. in cō. 7. Ergo eadē
est inētio pnᵒʳ ⁊ subti a priori inuestigatio. Et p ꝯñs nō
est alia ⁊ alia inētio sicut a posteriori, vna est iuentio p
te partiū subtiuarū ⁊ ipsius subti. ℭ Amplius. funda
mētū illius opionis est ruinosum. ꝙ si ptes subtiue pñt
demōstrari, posset demōstrari subiectum esse, qa vnum
est vtriusq eē, qa stat qȯ aliqua sint eadē subto: ⁊ tamē
sunt rōne formali distincta, ⁊ per ꝯñs vnū sub vna rō
ne erit notum, ⁊ sub alia rōne erit ignotū, ⁊ hoc ostēdit̃
in q̄pluribus casibus. Nam certum est ꝙ ṗmus motor
B prima forma ⁊ primus finis sunt idē subiecto: vt pz. 12.
meta. cō. 5. ⁊. 6. vnde inquirit̃ esse ṗmi motoris in phia,
⁊ per demonstrationē inuenit̃ ⁊ cognoscit̃ sub ratione
qua primus motor, sed in phia nāli non cognoscit̃ sub
rōne qua est ṗma forma, lz idem sit ṗmus motor ⁊ ṗma
forma. ℭ Amplius stat in casu. Notum eē aliqd sub ra
tione gñis, ⁊ tñ illud erit ignotum quo ad rōnem spēi,
nā quis ambigit qȯ oblata aliqua gēma alicui quā ṗus
nō nouerit qȯ statim cognoscet illā sub rōne generis:
sciet eni qȯ est gēma aut lapis, sed ignorabit vtrū sit to
pacius aut hyacinthus, lz in hoc idē sit in gñe ⁊ specie
⁊ ecōuerso. pōt etiā in aliquo casu ꝯtingere oppositum,
vz. quod aliquid sit notū quātū ad rōnē spēi, ⁊ sit igno
tum quo ad rōnem gñis: nam. 7. ṗmę phię. tex. com. 28.
Multa sunt gña pxima spēb⁹, q̄ tñ sunt ignota qȯ rōne
ponitur. Nā videmus ex equa ⁊ asino mulū genera
ri, non tñ ex equa ⁊ hoīe aliqd gñatur, qȯ qdē nō cōtin
git nisi qȯ est ex nā rei aliqȯ genus pximū in quo cōue
nit equus cū asino in quo nō cōuenit cum hoīe. Et ideo
rō illa nulla est si idē est esse ptis subtiuę ⁊ subti ꝙ si ps
C pōt demr̃ari in scia. ergo ⁊ ipm totū, puta subtuz, qa stat
aliqȯ mediū esse ad demōstrandū id qȯ est ps, qȯ tamē
non demōstrabit totū sub ppria rōne, pp̄ter causaz assi
gnatam. Dicā eni qȯ lz idē sit esse subti ⁊ ptiū subtiuaz:
istud tñ eē poterat rōne qua est esse subti esse p se notuz
in scia in qua illud est subtuz. Et tñ sub rōne qua est esse
H partis subtiuę erit ignotū. ℭ Et ꝯfirmat̃, qa de facto ita
ꝯtingit, qa certuz est ꝙ ignis est ps subiectiua subti scię
libri de cęlo ⁊ mūdo, ⁊ tñ ignē esse demōstrat̃ in. 4. cęli
Replica. ⁊ mūdi. in tex. cō. 32. ℭ Nec valet si dicat̃ ad hoc vt qui
dam dicere ꝯsueuerūt qȯ ibi nō demōstrat̃ ignē eē, sed
demonstrat̃ qȯ locus ignis est sursuz ⁊ ignez eē sursum
Improbatio nō ignē eē, qa est spēs seu pars subtiua. ℭ Sz ista visio
destruit iudiciū Cōmē. qui vult ꝙ illa est demr̃atio ad
spēm subiecti qȯ raro ꝯtingit in scia: vbi expsse Cōmē.
ꝯcedit aliquā partē subiectiuā in scia posse demōstrari
demonstratione signi, lz illud raro ꝯtingat. Non igit̃ ex
idētitate esse vtriusq. vz. subiecti ⁊ ptis subiectiue ꝯtin
git qȯ ps nō possit demonstrari in scia tāq̄ ex cā per se,
nā cū illa q̄ p se insunt de oī sint nūq̄ ne dū raro posset
accidere qȯ in aliq̄ scia posit demonstrari aliqua pars
Opio pha. subtiua. ℭ Dicamus igit̃ nos limitantes allegatā Arist.
authoritatē in. 2. de aia. cō. 27. ⁊ in. 6. meta. te. cō. j. qȯ hz

veritatē vt in pluribus: tñ q̄nq̄ fallit, nā sicut ea quę a nā D
sunt, q̄dam semp sunt, q̄dam vo sicut frequenter, ex. 2.
physi. tex. cō. 48. Silr ppōnes nāles sunt in hac dūa, qa
quędā sunt semp verę, ⁊ q̄daz sunt verę frequēter. Nam
ex eo qȯ res est aut nō est reddit̃ oratio vera aut falsa,
vñ qñ cōtingit qȯ ptes subiectiuę sunt p se notę in scias
tūc nō demōstrant̃, ⁊ tūc idē est iudiciuz in h̃ de ptib⁹ ⁊
de subto, si aūt ꝯtigat partes subtiuas ignotas eē, ⁊ scien
tia illa hz mediū p qȯ possit illas demōstrare, tūc in illa
scia pñt demōstrari, sed qa raro hoc cōtingit, ⁊ denoia
tio fit a supabūdāti, inde Auer. dixit spēs subti nō pos
se demr̃ari meo iudicio. ℭ Et ne videamur dicere ista
gratis adduco authoritatē Cōmē. in. 2. de aia. nam po
steaq̄ dixerat in com. 27. ꝙ artifex nō pōt demōstrare
subtū neq spēs subiecti limitās dictū suū, deinde in pnº
com. 29. inqt, qa vult ponere hic numerū istarū virtutū
sm ꝙ artifex ponit subta suę artis, nō vult ponere nisi
illud qȯ est manifestuz per se ⁊ dimisit illa quę nō sunt
manifesta donec pscrutet̃ de eis, vnde pz ꝙ multę vir
tutes seu potentię aię sunt quę in libro de aia demr̃ant̃
eē, sicut est eē sensus cōis ⁊ eē itellectus agētis, ⁊ ista est
veritas. ℭ Sz tūc est alia ardua difficultas in via Auer. Ardua difficultas.
pp qd est cū subę separatę sint pnª subti meta. qȯ est ens E
inquantū ens, ⁊ sm Auer. in. 2. physi. cō. 22. ⁊. 26. princi
pia subti possunt demōstrari in scia demrōne signi, q̄re
igitur in scia diuina subę abstractę nō demonstrantur.
ℭ Ad h̃ oēs ante mea tēpora quos ego viderim dixe Opio alior.
runt qȯ hoc ideo ꝯtingit, qa subę separatę cū hoc quod
sunt pnª subiecti metaphy. sunt etiā ptes subiectiuę, ⁊ qa
partes subtiuę non possunt sm Auer. demr̃ari, ideo di
cunt qȯ nō possunt demōstrari. ℭ Sed ista opinio nul Confutatio.
lo pacto stare pōt in via eius Nā rō partis subtiue non
arguit per se ineuitabilr̃ qȯ aliquid in scia nō possit de
mōstrari, vt ex iam deductis apparuit. Tuz etiā qa da
ta ista rōne non esset oīmoda ꝯdictio, nec eēt simplr̃ i
pōle subas abstractas posse demōstrari, sed solū ex pte
qua sunt ptes subiectiuę, sed nō ex pte qua sunt pnª, cui⁹
oppositū sustinet Cōmē. in cō. vltimo ṗmi phy. ⁊ in cō.
38. physi. ⁊ in com. 5. 12. diuinox. vbi vult nullo pacto
sciam diuinā hēe per se mediū ad demōstrādū esse sub
stantiarū separatarū. ℭ Amplius ista opinio videt̃ cō I
cedere vnū ipōle, qa vult qȯ aliqd sit pars subtiua ⁊ ṗn
cipiū respectu vni⁹ ⁊ eiusdē subti qȯ vi᷑ absurdū. qa tūc F
idē eēt pnᵐ suiipsi⁹ qȯ est in fine abbominatiōis, vt col
ligit̃ ex mēte Phi. in. 2. de aia. in tex. cō. 27. ⁊ est authori
tas ēt beati Aug. in ṗ de trini. cap. j. vbi inqt. ꝙ nullus i
tellect⁹ capit vt idē gignat seipm vt sit. Hoc aūt deducit̃
qa si subę separatę sunt pnª entis in sua maxia cōitate,
cū sub tali ambitu sint per vos subę sepatę, qa sunt ptes
istius entis. igit̃ erūt pnª suimet. ℭ Et ideo dicim⁹ nos Pbō ppositū.
iuxta viā eius in. 7. meta. ꝙ subtum scię meta. est ens cō
mune qȯ est diuisum in. 10. pdica. ⁊ qȯ diuidit̃ per poᵗᵐ ⁊
actū, ⁊ per vnū ⁊ multa: vñ iuxta hȯ tres diuisiōes diui
dit̃ scia diuina in tres ptes, vt docet pulchre Auer. in p
logo suo sup. 7. meta. ⁊ istud est ens causatū ⁊ isti⁹ entis Ens causatū ē meta. subtum.
subę sepatę sunt pnª sm formā ⁊ finē, ⁊ sm efficiēs quo
quo mō, ⁊ nō sunt talis entis ptes subtiuę. lz bñ sūt ptes
entis in sua cōitate analogię sm Auer. aut vniuocatio
nis sm Sco. Et h̃ nullus sane mētis negare pōt nisi pro
teruiēdo ꝯ veritatē. ℭ Dico tūc ꝙ rō Cōmē. sup h̃ est
duplex. Prima est, qa subę sepatę sunt principales ptes
subiecti mō declarato sumēdo subiectū ens inq̄tū ens
in sua maxia cōitate analogię, nō aūt ens qȯ est subtuz
in. 7. 8. ⁊. 9. ⁊. 10. meta. qa illud est ens causatū: vñ ista eq
uocatio ⁊ multiplicitas multos decipit in illa arte, nam

scia illa vt dicit Com̄. in pꝛhemio. 7. ⁊ in com̄. p̄. 12. met.
G diuidit̄ in duas partes: vna cõsiderat de substãtijs inse-
parabilibus a mã, ⁊ alia cõsiderat de substantijs abstra
ctis a materia: ⁊ ideo aliud est ens cuius substãtię sepa-
rate sunt partes, ⁊ aliud cuius subę separate sunt pn̄ᵒ ſm
rem, aut saltem ſm rõnem. Alia autem ratio est ex par-
te medij, qꝛ. vꝫ. nõ hꝫ scia diuina mediũ. ℂ Et aiaduer-
te q̄ ꝯꝑiter loquẽdo in via Auer. iuxta p̄dictam solõnẽ
subtilr̄ dicere possumus q̄ in illa parte in qua sciẽtia di
uina cõsiderat de abstractis substãtijs ipse subę abstra-
ctę sunt illius partis verũ subiectuꝫ, sed totius ptis p̄ce-
dentis est ens inquãtum ens, non in sua maxima tran-
scendẽtia, qꝛ sic est pure ęquocũ cum vt sic dicat̄ de af-
firmatione ⁊ negatione, ⁊ de ente in aia, ⁊ de ente ex̄ ani
mam, sed vt ens sumitur pꝛo ente extra aiam, qð ꝑ se di-
uidit in. 10. pđica. qꝛ clarũ est q̄ Arist. in fine. 6. meta.
abycit a sua cõsideratione ens per accñs ⁊ ens in aia vt
pꝫ. vñ nũq̄ȝ memini Auer. dicere subas abstractas esse
species subti metaphysicę, sed dicit q̄ sunt subiecta scię
diuinę. V ñ subtilis Doctoꝛ in. q. de subiecto meta. sic at
tribuit Auer. ⁊ ita dic̄ Ant. Andreę ⁊ sine p̄iudicio me
Obiectio. lioris snię posset h̄ ꝓbabilr̄ sustineri. ℂ Qð si dicatur,
qꝛ tũc scia diuina nõ eẽt scia vna, qꝛ nõ hꝫ vnũ subtum
H modo per Ph̄m p̄mo posterioꝝ. scia vna est vnius gñis
Solutio. subiecti. ℂ Ad hoc respondet̄ per auctoꝛitatem Ph̄i ⁊
Com̄. in. 4. meta. cõ. 2. vbi dicit. res enim quę hñt vnam
sciam non tãtuꝫ sunt, quarũ subiectum est vnum genere
aut specie dictum vniuoce, sed quarum esse attribuit̄ vni
fini aut vni agenti, aut vni subiecto, ita q̄ ex varijs cau-
sis vnitas scię venari põt: vñ dicere possumus q̄ qꝛ to-
talis sciẽtia quę in meta. tradit̄, tãdem ducit nos ad co-
gnitionẽ p̄mę formę ⁊ pꝛimi finis, ad quę in cognitiõe
vltimata põt intellectus deuenire sic scia illa vna est. vt
inquit Auer. ex mẽte Alexandri sup ꝓlogo. 12. meta. iſ
pꝛimus modus dicẽdi magis cõis est, ⁊ illum teneo. sed
2ᵐ appoſui ad excitãdum intellectum. ℂ Reuertamur
igit̄ ad ꝓpositum q̄ 2ᵃ rõ cui innititur Auer. in. 12. meta.
cõ. 5. est qꝛ nullum mediũ aliud efficax ad ꝓbãdum esse
abstractoꝝ est, nisi via motus ⁊ oẽs rõnes Auic. ad ꝓ-
bandum in scia diuina esse abstractoꝝ nõ pertrãseunt
I ordinẽ sermonũ ꝓbabiliuꝫ: vt dicit Com̄. p̄ phyſi. com̄.
vltimo. ⁊ in. 2. phy. cõ. 22. Et in libꝛo destructio destru-
ctionũ. in dispu. 4ᵃ, in solone. 5. dubij. vnde si qua rõ ad
ducit̄ in scia diuina super hoc tota vis illius cõsistit su-
per medio naturali, sicut pꝫ in. 2. p̄mę ꝓhię. in tex. cõ. 6.
vbi Aristo. demõstrat q̄ in genere causę efficiẽtis non
est ꝓcessus in īfinitum: vbi totam illã rõneꝫ ꝑtractat de
motu: vt pꝫ intuẽti, vbi Cõmẽ. ponit pulchꝛũ documẽ-
tum ibi cõ. 6. dicẽs, ⁊ cõsideratio vl̄is in oĩbus causis in
eo qð sunt causę est huius scię. Et Arist. q̄uis vtat̄ hic
demr̄onibus scientię nãlis, tamẽ inducit eas vl̄ius, qꝛ ſi
quanto fuerit demõstratio vl̄ioꝛ, tanto magis erit pꝛo-
pꝛioꝛ huic scię, ⁊ Arist. obseruat se in hac intẽtione. s. in
inducẽdo demõstrationes vniuersales. alio mõ quã in
scientia naturali. Et hęc est causa in iteratione illarũ de-
mõstrationum in hac sciẽtia. ℂ Et ex illo loco pꝫ solo
Contra modernos temerarios. cõtra temerarios qui dicũt Arist. fuisse malũ metaphy
ficum, qꝛ maxima pars metaphysicę cõstat ex rationi-
bus nãlibus. Nõ enim vident differẽtiam inter illas ra
tiones vt adducũtur in scientia naturali, ⁊ vt adducunt̄
in scientia diuina. ℂ De pꝛincipijs autem subiecti vbi
Pꝛincipia subiecti pñt demonstrari. illa pꝛincipia fuerint latentia ⁊ occulta, ⁊ scientia illa hꝫ
mediũ notius possunt per illud in illa scia demonstrari
demõstratione signi, sicut pꝛima materia ⁊ pꝛimus mo-
toꝛ quę sunt p̄ncipia coꝛpoꝛis mobilis qð est subtuꝫ in

scientia naturali, nam per trãsmutationem substãtialeꝫ
demõstrat̄ eẽ p̄mę materię, ⁊ ꝑ motuꝫ localem demon- K
strat̄ eẽ p̄mi motoꝛis. ℂ Si autẽ illa pn̄ᵃ sunt occulta ⁊
hñt alia p̄ncipia pꝛioꝛa ⁊ notioꝛa, tũc per illa poterũt de
mõstrari demõstratione ꝓꝑ qd in sciẽtia superioꝛi cõti-
nente subtũ illius scię, sicut est scientia subalternans cuꝫ
subalternata, ⁊ ista est doctrina Auer. in. 2. physicę au-
sculatiõis. in cõ. 22. vbi inqt. cũ aũt causę subiecti artis
habuerint causas p̄oꝛes, tũc demõstratio illarũ causaruꝫ
erit per demõstrationẽ simplr̄ in arte ꝑtinente illã artẽ.
Et erit etiã ꝑ signũ in illa arte, ⁊ h̄ totũ erit quãdo causę
subti artis latuerint. ℂ Sꝫ dices ꝓꝑ qd p̄nᵃ subti pñt de- Dubium.
mõstrari, nõ aũt subtum. ℂ Ad hoc r̄ndet̄ ꝓpter quid Solutio.
subtuꝫ est subiectũ, ⁊ p̄ncipia sunt p̄ncipia, est enĩ de rõ-
ne subiecti qð subyciatur ⁊ cõcedat̄ in sciẽtia, vel qꝛ est
notum in se, vel qꝛ sumit̄ tãq̄ notuꝫ a scia superioꝛi in
qua fuit ꝓbatum, sed nõ est de rõne p̄ncipioꝝ inquãtuꝫ
sunt pꝛincipia subti qð ꝯcedant̄ esse in scia, imo pñt eẽ
quęsita vbi latitant. ℂ Restat soluere argumẽta in op- Solo rõnum gñs aduerte.
positum adducta. Ad pꝛimũ qð erat Antonij Andreę.
dico q̄ illa maioꝛ rõnis nõ est vera, qð ois scia vtat̄ vel
vti põt demonstratione qꝛ, nã in sciẽtijs mathematicis
semper ꝓcedimus a pꝛiorib⁹ ⁊ notioꝛibus naturę ⁊ no-
bis, vt dicit Com̄. in p̄ physi. cõ. 2. ⁊ in. 7. meta. com̄. 10.
ℂ Amplius non sufficit ad hoc qð aliquid demõstret̄
demõstratione signi qð habeat effectum per quẽ possit L
demõstrari, sed requiritur q̄ illud qð demonstratur sit
occultum ⁊ non per se notũ neq̄ȝ sumptũ tãq̄ notum, ⁊
qꝛ subtum cuiuslibet scię aut vl̄is, aut particularis, vel
est notum, vel sumitur tãq̄ notũ, ideo nõ potest demõ-
strari in scia in qua subycitur: naꝫ ad per se nota vel ad
illa quę sumunt̄ pꝛo nota nõ est demõstratio apđ sciẽ-
tiã sic sumẽteꝫ illa. ℂ Ad cõfirmationem r̄ndet̄ q̄ illa
nõ est ostẽsio demõstratiua qua vtit̄ Arist. in p̄nᵒ libꝛi
elẽchoꝝ. sed est exẽplaris manuductio quę nõ vtitatur
in ꝓbando aliqd simplr̄ occultũ in scia, sed facit aliquã
inuitionẽ: vñ vt supꝛa dictũ fuit dr̄ia magna valde est i-
ter viam doctrinę ⁊ inter disciplinę maneriem. ℂ Vbi
aiaduerte q̄ subta sciarũ sunt in duplici seu triplici dr̄ia
q̄dam sunt adeo nota q̄ ꝓꝑ sui maximaꝫ claritatẽ ⁊ eui-
dẽtiã despiciunt̄ a scia: vt dicit Arist. in p̄ poster. tex. c.
25. ℂ Alia ꝟo non sunt adeo nota sicut ista, nec adeo
ignota qð demõstrari pñt sicut sunt res nãliter ignotę, Si tñ subã non probatione eẽ ostẽdũt.
sed sunt medio mõ, ⁊ talia indigẽt aliq̄ inuitiõe aut sua
dela, sicut est via exẽpli, aut via syllogismi hypothetici
per nãm, aut sicut est via inductionis ⁊ silr̄a: dicit enim
Themistius in. 2. poster. cap. 11. loquẽs de subiectis scia
ruꝫ, qꝛ tum vt sint, tuꝫ qd sint certũ eẽ ⁊ constitutum ne M
cesse est, nec alio modo cognobilioꝛa euadũt q̄ȝ iductio
ne, aut fide aliq̄, aut periculo demr̄one nõ euadunt. Vñ
Arist. silr̄itudine ⁊ exẽplo persuadet esse sylli sophysti-
ci: nã sicut aliqui sunt pulchꝛi ⁊ decoꝛi, alij ꝟo non sunt
sed apparẽt esse, ⁊ in rebus inanimatis aliqð est verum
aurũ aut argẽtũ. Aliqð aũt apparet eẽ aurũ cũ nõ sit ita
in orationibus syllogisticis idẽ ꝯtigit qð aliqui sunt ve-
ri sylli, alij autẽ cũ nõ sint vident̄: pꝫ q̄ ista rõ facit ali-
quam fideꝫ, sed nõ simplr̄ demõstrat aut ostẽdit: vñ lu-
cidissimus Them̄. in p̄ de aia. cap. 24. Ego ꝟo pꝛimoꝫ
illud demiroꝛ eoꝝ q̄ hoc audent dicere qð arbitrantur
exẽpla vim ꝓbationũ habere, quũ tñ exemploꝫ ad faci-
endam fidẽ in firmissimum argumentum sit. ℂ Et eodem
mõ dicendũ est de rõne illa Pꝛisciani in ostendẽdo in
libꝛo cõstructionũ orationem cõstructã eẽ, qꝛ est silr̄ia
dinaria manuductio, ⁊ non est vera demõstratio signi.
Ad aliud dico q̄ Auicen. in. 6. naturalium ex esse ope-
rationum

rationē aīę cognito ostendit esse aīę ēt cognitū p syllm

A bypotheticū p nām qui nō pbat simplr sed vsitatur in his quę indigent aliqua inuētione: nam in tali syllō aīs est per se notū: ⁊ ɔn̄s ēt ⁊ tota illatio est p se nota, ⁊ iste est clara mens ⁊ intētio Auer. in ꝑ prioꝝ. in digressione de syllō hypothetico, vbi inquit. ⁊ vlr per inductionē quā induximus appet qđ dixit Arist. in hac re apparētia manifesta, qm̄ iam manifestū est ex dicto nostro ꝙ multę res sciūt p se, sicut est inuētio aīę, ⁊ alia sunt q̄ scimus p hāc viā ostēsionis. Et impossibile est vt sic vna ⁊ eadē via qua agat ad studiū sup scita p se ⁊ ignota p naturā ⁊ ɔsiles sniaꝫ hꝫ in. 2. phy. in cō. 3. ℂ Ad vltimum

Cōtra Egi° Ro. ⁊ Pauli Venetum. respōdeť per interemptionē salua semp pace Egidij ⁊ Pauli, ⁊ alioꝝ ħ asserētium. Nā intentio Arist. ibi non est disputare ɔ negātes scire esse, aut ɔ negātes scire fieri de nouo, q̄a hoc ptinet ad diuinū non ad logicū, vñ Com. in. 3. cęli ⁊ mūdi. in com. 4. inqt. Diuinus dꝫ loq̄ cōtra dicētem qđ nihil est pmanēs ⁊ fixum: ille autē negat sciaꝫ esse, sciam autē esse est subiectū logices ⁊ diuinus qui defendit subiecta disciplinarum particularium debet loq̄ cum eo. ℂ Amplius seq̄retur Arist. ibi petere principiū. Naꝫ initium illius disputationis est illa vlis ppō. Ois doctrina ⁊ disciplina intellectiua fit ex p̄existenti cognitione: ista aūt p̄supponit doctrinam ⁊ disciplinā esse, nā quęstio compositus semp p̄supponit sim-

B plicē, ⁊ hoc erat pbādū. ℂ Alia igiť est mēs Arist. in illo plogo, vt dicūt gręci expositores, ⁊ est p̄libare quę ⁊ quot oportet p̄cognosci in scientia demōstratiua ⁊ in ipsa demonstratione sicut poteris videre si placet.

Tho° 54°. ℂ Differentię vltimę rerum non recipiunt magis ⁊ minus.

Ratio est q̄a vt Porphyrius in ca° de differētia loquēs de differentijs specificis inqt. ꝙ non recipiūt magis neqꝫ minus: ipse eniꝫ sunt q̄ vniuscuiusqꝫ rōnē cōplent. Esse aūt vniuscuiusqꝫ vnū ⁊ idē est, nec intensionē nec remissionē suscipiēs: ⁊ est ēt sentētia Arist. in. 8. metaphy. tex. cō. 10. vbi scribiť, ꝙ spēs entiū sunt sicut numeri. ⁊ fuit ppō de mēte Platonis, vt diť beatus Thomas ibi. ⁊ idē videť sentire Com. 12. meta. c. 2. Est etiā

C de mēte ipsius Arist. 5. meta. t. c. 19. sex semel est sex, nō est bis tria, neqꝫ ter duo. subā enim vniuscuiusqꝫ ꝙ se-

Qđo spēs rerum sint numeri. mel. vñ idē colligiť ꝙ spēs rerū ɔsistūt in indiuisibili sicut species numeroꝝ. nam sicut nō inueniunť duę spēs nūeroꝝ ab vnitate ęq̄lr distātes, ita ēt nō īueniunť duę spēs entiū ęq̄lr distātes a p̄ p̄n° qđ est p̄° ⁊ sūma vnitas. nā sꝫ Phm ꝑ cęli ⁊ mū. t. c. 100. Cōiectū ē eē ⁊ viuere oībus: his ꝺo clarius, his ꝺo obscuri°. Et Auer. 2° cęli ⁊ mū. cō. 63. inqt. distātię entiū sunt valde diuersę in hoc. ℂ Assimilanť ēt spēs entiū numeris in hoc, q̄a quēadmodū q̄libet vnitate addita aut remota variať spēs numeri, pariformiter qualibet dīntia addita aut subtracta variať spēs diffinita. ℂ Sunt ēt spēs rerū sicut numeri, q̄a sicut spēs numeroꝝ nō ɔtinēt ęq̄les vnitates, ita etiā spēs rerū nō ɔtinēt ęq̄les p̄fectiōes. Rō aūt est, q̄a gen° nō diuidiť in spēs, nisi per ɔtrias dīas. 10. meta. te. c. 24. Talis aūt oppositio ɔtrietatis sm Phm ibidē reducitur ad oppōnē quę est sm priuationē ⁊ habitū: vt pꝫ ibidē in tex. cō. 15. ⁊ per ɔn̄s differētia constitutiua vnius spēi cōparať ad oppositā, sicut habitus ad p̄uationē. ⁊ p ɔsequens implicat ꝙ sint istę differentię ęqualis perfectionis, ⁊ ideo nulla via fieri pōt vt sint duę spēs eque eēntialr perfecte. ℂ Assimilanť ēt spēs entiū numeris in hoc. naꝫ sicut minor numerus ɔtineť in maiori, sic vna

D spēs imp̄fecta virtualr cōtineť in maiori ⁊ perfectiori. vegetatiuū eni ɔtineť in sensitiuo, sicut trigonū in tetragono: vt dī in 2° de aīa. in tex. cō. 31. ℂ Redeamus igiť

Limitatio ppōnis. ad declarationē p̄positi theorematis ⁊ dicamus ꝙ differentię vltimę rerū nō recipiunt magis neqꝫ minus qđ veritatē hꝫ in substātijs, fallit aūt in accńtib°. ita glosat Com. in. 8. meta. in. t. cō. 10. vbi inquit. ꝙ forma subalis nō recipit magis neqꝫ minus. hō eni nō est maioris humanitatis q̄ hō, ⁊ si fuerit erit sm ꝙ est forma in materia. Nā ꝙ accidētia recipiāt magis ⁊ minus clarū est: vt testať ēt Porphyrius ⁊ Aristo. in p̄ntis. De formis igiť substātialibus perfectis sm se cōsideratis vera est ppositio. ℂ Dixi aūt notabilr de perfectis ad excipiendas formas elemētales quę sm mētē Auer. in 3° cęli ⁊ mūdi. in cō. 67. Intēdunť ⁊ remittuntur ⁊ sunt quasi medię inter subam ⁊ accidentia: vt testať Cōmen. ibi ppterea q̄a sunt valde ppinquę p̄mę materię. ℂ Dixi autē sm se ppter verbuꝫ Auer. in quo dixit, ⁊ si fuerit erit sm ꝙ est forma in mā. ⁊ est etiā in textu vbi dī, ⁊ quēadmodū nec numerus hꝫ magis ⁊ minus, nec quę sm subaꝫ, sꝫ si quidē cū mā. Et per hoc voluit itelligi nāles q̄sdam ⁊ accńtales dispōnes. vñ super Porphyrio dicit Com. ꝙ vnus hō non est magis homo q̄ alter homo, nec vnus est magis rōnalis q̄ alter, nisi q̄s velit per rōnalitatē intelligere rem accidētalem, a forma eni vt in materia existit fluunt potētię naturales vel impotētię: vt dicit Ma-

E gnus Albertus ibidem sm quas forma fit expeditior, aut minus expedita in suis actionibus. ℂ Sed tunc est difficultas ɔ ħ dictū. nam si forma in se non recipit magis ⁊ minus nisi rōne suaꝝ potētiaꝝ quę fluunt ab ipsa forma vt est in mā, tunc seq̄retur ꝙ potentię nāles quę sunt q̄litates de scđa specie qualitatis intēderentur ⁊ remitterenť qđ est ɔtra oēs Phos. accideret enim tūc ꝙ in scđa specie q̄litatis posset eē p se motus, qđ negat Com. in 7° phy. t. cō. 20. ⁊ est ēt ɔ Arist. in p̄mo de aīa. in. t. c. 65. vbi scribit, ꝙ si senior accipiat oculum talē videbit vtiqꝫ sicut iuuenis. vbi expresse colligitur ꝙ potentia visiua iuuenis ⁊ senis est in indiuisibili ɔsistens. Et sine dubio hoc verum est, ꝙ neqꝫ aīa, neqꝫ aīę potētię recipiūt magis neqꝫ minus sm se, sed bene merito istrumēti, q̄a tales potētię vtunť organo corporeo in quo est cōplexio ⁊ cōpositio ⁊ vnitas, ⁊ sm ꝙ hō dispōnes sunt me-

F liores aut deteriores. Cōplexio eni recipit magis ⁊ minus vt sciūt theorici medicinę, ⁊ vt sic ɔtingit vnā po^{tēm} melius opari q̄ alterā. vñ q̄a cōplexio ⁊ cōpositio organi visiui est meli° disposita in iuuene q̄ in sene, ideo dicimus iuuenē melius videre q̄ senex. ℂ Et sic colligas etiā de itellectu qui in itelligēdo depēdet a virtute cogitatiua quę est virtus organica: vt pꝫ 3° de aīa. tex. c. 20. ꝙ sm ꝙ organū cogitatiue habuerit meliorē cōplexionē ⁊ cōpositionē organo alterius sic cōtingit vnum hoiem esse melioris discursus q̄ sit alter hō. ℂ Ex quo infero ꝙ iuuenis essentialr est melioris discursus cęteris paribus q̄ sit senex, q̄a ęq̄litas scđi modi: vt voluit P̄ceps in p̄ma Fen p̄mi. doc. 3. in ca. de cōplexionibus. p̄cipue reperiť in ętate ɔsistētię, q̄a illa est ętas pulchritudinis, tñ si videmus seneꝫ p̄cipue in opabilib° melius discurrere q̄ faciunt iuuenes, hoc est per accńs rōne diuturni experimēti ꝙ nō nisi longitudine tpis p̄ficiť in nobis. ⁊ ideo dixit Iob ꝙ in antiqs est sapiētia ⁊ in longo tpe prudētia inueniť. Vñ Arist. ppter p̄dictā cām dixit 6° ethicoꝝ. ca. 9. ꝙ pueri ⁊ iuuenes non possunt eē prudentes. vnde idem Aristo. dixit. Non minus inherendū eē senioꝝ opinionib° sine demrōne q̄ demōstrationibus

ipsis pſertim in agibilib⁹ ꝛ factibilibus, in qbus reqriẗ experimẽtalis cognitio q̃ nõ nisi lõgitudine tpis pficiẗ.

G

Scotus. i.8. meta.qõ.3.ꝛ Ant. andreas ibidem.q.7.

℄ Scotus aũt ꝛ Ant. andreę in h q̃stio tenẽt in.8.met. in spãli qõne de h ꝙ q̃libet forma subalis recipit mag ꝛ minus. vñ in.q.3.ita scribit Scotus ad qõnẽ sustinẽdo qõ suscipit ad h notãdũ ꝑpter auctoritates ꝙ metaphysicus h in octauo loqtur de forma ꝛ dũia ẜm ꝙ ptinent ad qdditatẽ rei, sed qdditas abstrahit a suppositis nõ includẽs aliqd qõ ptinet ad idiuiduũ, sed suscipe magis ꝛ minus nõ cõpetit qdditati ẜm se cõsiderate, sed vt est in indiuiduis ẜm h dũia addita quidditati sic variat diffõnẽ. Suba ergo ẜm spẽm in vlĩ ꝯsiderata vt quidditas nõ suscipit magis ꝛ minus, sed in supposito. pꝫ quia hoc indiuiduũ pfectius hꝫ nãm specificam q̃ aliud suppositũ. ℄ Aliud ẽt est notãduꝫ ꝙ aliter est in accñtib⁹ q̃ in substãtijs, qa in substãtia magis ꝛ minus iducunẗ mutatiõe indiuisibili in accidẽtibus motu cõtinuo. vñ sic exponũt auctoritatẽ Phi in.8.meta.tex.cõ.10. vbi dicẗ, ꝛ quẽadmoduꝫ nec numerus hꝫ magis ꝛ minus, nec quę ẜm subam, sed siqdẽ cũ materia, ita ꝙ ly siqdeꝫ/vel est duę dictiões vt sit sensus, ꝙ si forma specifica hꝫ magis ꝛ minus, hoc qdem est cum mã, vel est vna dictio, ꝛ tũc sensus est siqdẽ cũ mã.i. in iferiorib⁹ indiuiduis quę respectu eius sunt mãlia. vñ nulla est mãlitas in qdditate vt qdditas est, qa vt sic abstrahit ab oi cõditiõe mãli ꝛ idiuiduali.

H

℄ Et p hac opione facit articulus parisiẽsis q dixerit ꝙ aia Chri in puris nãlib⁹ nõ est nobilior aia Iudę, error.

Op. Henrici de Gãdauo i q̃libeto.4.q.15.

℄ Et Hẽricus de Gãdauo ante Scotũ tenuit in prolixa.q.in.4.quolibet.q.15. qua q̃rit, vtrum forma subalis recipiat magis ꝛ minus, sicut ꝛ accidentalis qõ loquẽdo de forma vna gñe q̃libet talis recipit magis ꝛ minus. De forma aũt vna spẽ loquẽdo semper in formis mãlib⁹ nulla in gñe subę dĩ ẜm magis aut min⁹ nisi fuerit aliq̃ quę ẜm rõnẽ suã sit naturę indeterminate, nam reprobatis varijs ꝛ diuersis modis de cã itẽsionis ꝛ remissionis in formis ipse determinat ꝙ nullus spãlis modus est nisi vnicus. s. ꝙ nã rei nõ existit in termino, sed nata est hẽre in se aliquã latitudinẽ alicui⁹ magnitudinis, ꝛ ẜm illã dĩ ẜm magis ꝛ minus, ꝛ ideo ꝙ ẜꝫ aliquas formaꝝ dĩ magis ꝛ minus huius cã est nã ꝛ essentia formaꝝ in se. ẜm illas eni q̃ ꝯsistũt in idiuisibili, ꝛ nõ sunt natę hẽre mag ꝛ minus, in sua essentia nihil dĩ magis neq₃ minus: ꝛ ideo si forma humanitatis aut aię rõnalis sit talis inter oẽs formas specificas subę qõ nõ ꝯsistit in idiuisibili vt pticipabilis sit ẜꝫ gradus a Chro ẜm vnũ gradũ, ꝛ ab alijs hoib⁹ ẜm aliũ gradũ. hñ verũ est ꝙ aia Chri in nã sua nobilior ẽ ꝛ supior in gradu naturę q̃ aia Iudę.

I

℄ Vel forte vt inqt, est alius modus ẜm quẽ h põt ꝯtigere quẽ fateẗ se ignorare. ꝛ subdit, ꝛ ppter illã eãdẽ rõnẽ qua in formis spãlissimis subę non est ẜm eos magis vel minus nisi in forma humana vel aia rõnali. iuxta h qõ determinauit quondã Episcopus parisiensis, cui⁹ sniã nõ ꝯdico: similr neq₃ in alijs q̃cũq₃ sint ꝛc. ℄ Sic igiẗ pꝫ ꝙ isti viri gñalr tenent in formis subalib⁹ esse magis ꝛ min⁹ ẜm pdictũ modũ. Auer. vo solũ in formis elñtalib⁹.

Opio cõis.

℄ Cõis tñ opinio tenet in via Arist. ꝙ formę subales pfecte nõ recipiunt magis neq₃ minus, nec in se, nec vt sunt in suis idiuiduis, qa tunc in eis posset eẽ motus. naꝫ vt inqt Cõmẽ. in 3° phy.cõ.4. motus nihil aliud est q̃ gñatio ptis post aliã illius pfectiõis ad quã itẽdit motus donec pficiaẗ ꝛ sit in actu, ꝛ illa rõ poniẗ ab Auic. in 3° sufficiẽtię suę. ca. p. qõ icipit. Ponemus fundamẽtuꝫ. dicit eni ꝙ in suba nõ est mot⁹, qa non est magis neq₃ minus. ℄ Opinio & Peripateticoꝝ tenuit ꝙ i talib⁹ formis subalib⁹ specialissimus sit

K

eq̃lis pticipatio a suis indiuiduis. pticipatione eni spẽi plures hoies sunt vnus hõ sine aliquo discrimine, vt testaẗ ipse Porphyrius, inquit enim in cõitatib⁹ differentię ꝛ speciei qõ cõe est vtriq₃ eq̃liter participari. homine eniꝫ equalr participãt pticulares hoies ꝛ rõnali dũia ꝛ prisci etiã Theologi ante decisionẽ reuerẽdi parisiensis Episcopi hoc tenuerunt. vñ Grego. in.21.moralium exponẽs illud Iob.31. Nũqd nõ in vtero fecit me q ꝛ illam opatus est, dicit sic. Magna est virtus humilitatis cõsiderata eq̃litate conditionis. oẽs nãq₃ hoies ẜm nãꝫ equales sunt, sed accidit dispensatorio ordine vt qbusdam plati videanẗ. Si ergo a mente deponimus ꝙ temporalr accessit iuenimus citius qõ nãliter sumus. Si eni apud seipm descẽdit de virtute culminis citius planitiẽ inuenit nãlis equalitatis. nam omnes hoies natura eq̃les genuit homo quippe aialibus irrõnalibus, non aũt ceteris oibus hoibus natura platus est, tamen qcqd sit de hoc in hoc me submitto romanę ecclesię vnum scio ꝙ illa opio Peripatetica nõ est. vñ 3° meta. t.c.11. In indiuiduis non est h prius ꝛ illud posterius.

Difficultas ꝫ Auer.

℄ Sꝫ Auer. in via sua hꝫ vnã pcipuam difficultateꝫ ꝑpter qd est ꝙ cũ ẜm ipm formę subales elementoꝝ cũ intẽsionẽ ꝛ remissionẽ suscipiãt, non sic aũt est de figuris ipsoꝝ cum sint accidẽtia.

Solo Auer.

L

℄ Hãc autẽ difficultatẽ Cõmẽ. isto modo euadere conaẗ. 3. celi ꝛ mundi. t.c.67. dicẽs. Dicem⁹ ꝙ figurę sunt ex q̃litatibus associatis formis subalib⁹ pfectis in hoc qõ nõ recipiunt diuisionem, ꝛ ideo carent motu alterationis, vt dictum est in 7° physi. vt pꝫ ibi in tex.cõ.15.ꝛ.16.

Obiectio.

℄ Sed tunc ꝯ Auer. isurgit maior difficultas, qa pp eãdẽ cãm etiã formę elemẽtales nõ debẽt recipere diuisionẽ, qa per Phm in.5.physi.tex.cõ.10. in suba nõ est mot⁹. ℄ Amplius seq vĩ ꝙ forma subalis elñti sit minoris raritudinis ꝛ pfectiõis q̃ figura q̃ est q̃litas in eis. nã qõ intẽdanẗ ꝛ remittanẗ hñt ex sua iperfectiõe pp multuꝫ vicinari naturę materię, vt inqt in.8. phy.cõ.82. ꝛ tũc si figura nõ itẽdiẗ neq₃ remittiẗ, qa i h associaẗ formis subalib⁹ pfectis. g̃ vi sic figura vĩ eẽ magis eleuata a nã materię ꝛ ab impfectione, p ꝯñs quam sit ipsa forma subalis elñti qõ nullus sani capitis fateretẽ.

Solutio.

℄ Ad h dõm puto ꝙ sensus Auer. talis est, ꝙ figẽ associanẗ. i. assimilanẗ formis subalib⁹ pfecti, ꝙ quẽadmodũ ille nõ recipiũt diuisionẽ ẜm magis ꝛ minus sic nec figurę, vñ auctor sex pncipioꝝ in illi dicit, ꝙ subę ꝛ q̃litatib⁹ in quãtitate magis ꝛ minus nõ ꝯuenit, qm ipsarũ impositio in termio est vltra quẽ trãsgredi impoĩe est.

M

qualitates aũt in quãtitate appellat q̃litates de q̃rta specie: vt est forma vel circa aliqd cõstãs figura: vt etiã dicit Auer. in 4° phy.cõ.18. vbi dicit ꝙ Arist. in.7. declarauit ꝙ motus alterationis nõ iueniẗ in pdicamẽto q̃litatis, nisi in genere q̃litatis passiuę ẜm tactum/gustuꝫ/ꝛ visum. nã iste qualitates recipiunt magis ꝛ minus, ꝛ nõ est ita de q̃litatibus quę sunt in aia ꝛ in animato, ꝛ in q̃litate quę est ẜm quãtitatẽ. per qualitates eniꝫ quę sunt in aia ꝛ aiato intellexit qualitates de pma specie qualitatis, quę sunt habitus ꝛ dispõnes, ꝛ per q̃litates ẜm quãtitatem qualitates de quarta specie. ꝛ ita etiaꝫ dicit in 7° physi. in cõ.15. ꝛ est etiã snia Boetij in pdicamentis. in h igitur conuenit figura cum forma substantiali perfecta ꝙ ẜm rõnem formaleꝫ essentia earũ ꝯsistat in termino ꝛ in indiuisibili. vnde Aristo. dicit in pdicamentis assignãs rõneꝫ quare qualitates in quãtitate vt triangulus vel quadrangulus ꝛ hõi non suscipiunt magis ꝛ minus dicit: q̃cũq₃ eniꝫ diffinitionem trianguli vel circuli recipiũt silr trianguli vel circuli sunt. Ex hoc tñ non lꝫ inferre ꝙ figura sit pfectius ꝛ magis ens q̃ forma elementalis

talis, naz pdicamentū qualitatis recipit magis τ minus. A pdicamentū aūt quātitatis nō recipit magis neq3 min⁹: vt dicit Arist. in pdicamētis, silr relatio fm plm sui magis τ minus nō recipit, τ tñ nō dicimus pdicamentū qlitatis esse minoris ratitudinis essendi ꝙ pdicamētū quātitatis, cū quātitas insequat mām τ qualitas formā, aut saltez nō est minoris ratitudinis ꝙ sint ille relationes q̄ nō recipiūt magis τ minus. nā vt inquit Cōm. in. 12. meta. cō. 19. relatio est debilioris esse aliis pdicamētis, ita ꝙ qdā reputauerunt ipsas esse ex secūdis intellectis, vñ l3 in genere subz formę q̄ non recipiunt magis neq3 minus sint pfectiores ꝙ formę elemētales q̄ recipiunt magis τ minus fm Cōmē. tñ ꝯparādo formā vnius pdicamēti ad formā alterius pdicamēti. Ex hoc nō l3 vlr hoc inferre, imo si recte speculatus fueris inuenies ꝙ in formis eiusdē pdicamēti in pdicamētis accñtiū hoc gnalr locū non h3. nam certū est ꝙ in qualitatibus tertię spēi in quibus est motus alteratiōis est reperire magis τ minus, vt sunt qualitates tāgibiles. qualitates autē de quarta specie nō recipiūt magis neq3 minus. nullus aūt sane mētis diceret q̄litates quarte spēi, ex eo ꝙ nō recipiunt magis neq3 minus esse maioris entitatis τ pfectionis ꝙ B q̄litates tāgibiles cū ille nō sint de virtutibus actiuis, sicut neq3 quātitas i qua fundant: vt dicit Cōmē. in q̄rto physicę auscul. in cō. 84. quātitas nō est de potētiis actiuis, sed seqtur potētias actiuas τ operationes eaꝝ. s. calidū τ frigidū, imo Arist. oēm realē trāsmutationē τ alterationē in istis gñabilibus inuētaz reducit ad istas quattuor primas q̄litates ꝯrias qbus mediātibus fit actio τ passio. Nō bene igit inferebat ꝙ figura cū sit accidēs τ nō recipiat magis τ minus. forma aūt elemēti recipit, q̄ est magis ens τ perfectius ens ꝙ forma elemēti. nā pfectio in formis ex opationib⁹ eaꝝ innotuit a signo phis, sicut dicit Cōmen. in. 6. dispu. in libro destructio destructionuz in solōne septi dubij. vbi inqt, ꝙ Phi sumpserūt signū subiecti ex passionib⁹, sicut signuz formę reperierūt ex actionib⁹. impole enim est ꝙ actio τ passio ab vna τ eadē nā pcedāt. Manifestū est aūt ꝙ forma elemēti longe nobiliores opationes h3 ꝙ figura. Tū qr facit hoc aliqd qd nō facit figura. Tū3 ēt qd est pncipiū effectiuū pncipale motus localis intrinsecū in ipsis eltis. Nā Cōmē. in p̊ cęli τ mun. in cō. 17. inqt. declarando C descriptionē grauis τ leuis ibi positas: τ intelligēdū est ex descriptiōe grauis τ leuis naturā quę est inata ad mouendū ad mediū vel a medio. s. habituz τ formā, ex qua pcedit hęc opatio, τ si hoc nomē grauitas τ leuitas non dicant vulgariter nisi ex accidente. ¶ Sed tunc itez insurgit noua difficultas in via Auer. nā figura est de accidētibus terminatis. talis autē insequunt formā: vt p3 in p̊ cap. de subā orbis. τ ideo mirabile vi ꝙ cū ad quā consequit aliqd recipiat magis τ minus τ suus effectus nō recipiat magis τ minus. ¶ Nisi esset ꝙ accidētia terminata sunt a forma tanꝙ a fine, sed sunt ab agēte tanꝙ a causa efficiente, qr agens dans formā dat accidētia cōcomitantia formā mediante tñ forma, ab agente aūt τ forma accidentia emanant fm ꝙ sunt apta nata emanare: τ ideo si forma est intēsionē recipiēs τ remissionē. figura ꝯo nō est capax intēsionis τ remissionis forma illo modo, τ figura diuerso modo erit ab agēte. Accedit etiā ꝙ figura in elemētis non est essentialiter sicut in cęlo, s3 est accidētalr, qr in eis intēdebat receptio multaꝝ figuraꝝ cū esse elemētoꝝ est ppinquius ad esse p̊mę materię ꝙ ad esse formę, sed corpus cęleste est ecōtrario, qr suū eē est ppinquius formis, vt dicit Cōmē. in 2° cęli. in cō. 22. Elemēta enim de se infigurata sunt sicut mā de se in formis est, sed recipiunt figurā per accidēs. v3. rōne cōtinētis: vt dī in 3° cęli τ mūdi. in tex. cō. 67. τ ideo nō valet si D forma subalis elemētis itēdit τ remittit, ergo τ figura, qr nō est de accñtib⁹ essentialr concomitātibus formaz elementariā, sed per accidens modo declarato.

Alia difficultas.

Solutio.

¶ In specie athoma est comparatio.

pro. 55a.

Famosa est ppositio τ colligit ex mēte Phi in 7° phy. tex. cō. 29. τ 31. vbi inter alias ꝯditiones requisitas in vera cōparatiōe addit ꝙ debēt esse vnius nāę, vñ dicit in gñe latitare ęquocatiōes. ¶ Veritatē aūt h3 ppositio de physica cōparatione. de tali eni loqtur Phs ibi. illa eniz reqrit vnitatē nāę, spēs aūt vere vna nā est. naz spēs cōpletiue sumit teste Porphyrio in ca. de dña. τ teste Pho in 7° p̊mę phię. tex. cō. 43. ab vltima dña seu vltimo actu qui vnus est vere in nā, sed genus nō sumitur ab aliqua vna forma in nā vere existe, sed solū f3 rōnē. Non eniz est aliq̄ forma realis in nā p quaz hō est aial, alia fm rem ab illa p quā homo est hō, oēs tñ hoies cū sint vnius speciei cōueniunt in forma quę ꝯstituit spēz, E qr quilibet h3 aiaz rōnalez, sed non est in hoie τ equo τ asino, aliqua aia cōis quę cōstituat aial pręter illam animā quę cōstituit hoiem, τ pręter illā quę cōstituit equuz aut asinū. Nam si ita esset genus vtiq3 physicę esset vna nā. Et in eo possent fieri ꝯparationes. vnde lucidissim⁹ Themi. in p̊ de aia. super. 8. tex. vbi Arist. inqrit vtrū diffinitio de aia inuestigāda sit vna vnitate gñis sicut aial, aut sit vna fm spēm inquit. Neq3 parū refert hoc an illo mō diffinias. genus eniz aut mera notio est sine euidenti soliditateq3 aliqua, sed ex tenui sub obscuraq3 silitudine singulariū collecta, aut penitissime nihil, aut quā singularia multo posterius, at spēs natura quędā esse amat τ forma. nam rō hoīs simul atq3 ingata mā est hō fit. τ pp hoc Boetius bene dixit, ꝙ spēs ē tenuis silitudo ex indiuiduis collēcta, τ genus lōge magis tenuis est silitudo specieꝝ. hic igit Arist. f3 physicā rationē loquutus ostēdit physicas cōparationes esse in his q̄ sunt eandez nām participātia, τ qr spēs specialissima vnā nāz τ vnā formā realez importat. iuxta illud Porphyrij participatione speciei plures hoies sunt vnus homo, ideo in tali F specie physicę cōparationes fiunt. τ iō Arist. vult ibi ꝙ motus localis nō est ꝯparabilis motui alterationis, nec motus localis rectus cōparari d3 motui circulari, qr nō sunt eiusdē speciei. ¶ Ex quo aduerte qūo infinita argumenta sophystaꝝ solita fieri in. 5. τ. 6. physi. de vnitate τ diuersitate motuū τ de cōtinuitate ac de ꝯrietate soluuntur, qr sunt argumēta imaginaria fm mathematicā cōsiderationē, pcedētia nō fm physicā cōsiderationē, nā cōparant motus rectos circularib⁹ τ imaginant graue moueri p chordā, τ aliud moueri p arcū, τ quęrunt vtrū isti motus descēsus sint eiusdē spēi, τ imaginant aliqd moueri duob⁹ motib⁹. v3. motu lineę giratiue q̄ mouet circūdādo colūnā τ ex motu puncti sup linea tolr mota, τ sic imaginant lineā elicam, τ infinita silia q̄ sunt inuēta mēta intellēs, τ nulli⁹ roboris neq3 momēti sunt in phia. oia eniz hoc fundamēto soluunt, qr tales casus nō sunt admittēdi i phia nāli. male aūt τ praue disputat mathematicus cū nāli per regulā Ari. in p̊ poste. analyticoꝝ. vnde tene mēti h̄ fundamētū τ confirma p authoritatē Auer. in p̊ cęli τ mū. in cō. 5. vbi Arist. diffōnes motuū circularis. v3. τ recti pponit dicēs, ꝙ motus circularis ē qui est circa mediū. motus aūt rectus est vel a medio vel ad mediū. inquit eniz ꝙ tales diffōnes intelliguntur de

Contra sophistas.

motibus fm ꝙ ſunt motus nāles ſenſibiles ꝛ in corpo
G ribus mous nā nō violētia.ꝓ hoc eni excipiunt oēs mo
tus imaginarij, ſicut eſt motus pūcti ꝛ lineę, ꝛ ſicut ſunt
motus corpoꝝ mathematicoꝝ ꝛ excipiunt oēs mot' ar
Sūma totius limitationis. tificiales. ℂ Vñ ꝓpoſita ꝓpō veritatē hꝫ fm phyſicas
ꝯparationē. fallit aūt fm logicā ꝯſiderationē. nā in gñe
pñt fieri ꝯparationes fm logicū, qꝛ ille ſolū conſiderat
vnitatē ꝯceptus fm rōnē. nō aūt ꝯſiderat vnitatē formę
ſicut nālis, vñ Ari. in p̄dicamētis ꝯparat ſpēs ꝛ gña ad
p̄mas ſubas. ℂ Fallit ēt ſꝫ mathematicā ꝯſiderationē,
qꝛ ꝓpōnes mathematicę ſunt fundamēta imaginatiōis:
vt dicit Cōmē. in 3° phy. cō. 60. vñ motus ſpē differētes
pñt inuicē cōparari fm imaginariā cōparationē. ſic enī
cōparari pōt rectū circulari. gloſa eſt Auer. in 7° phyſi.
cō. 29. nāꝫ geometra dicit ꝙ linea recta eſt breuiſſima q̄
duci pōt inter duo pūcta. ℂ Fallit ēt fm ꝯſiderationeꝫ
diuinā, qꝛ ſcia diuina eſt ſcia vl'is ꝛ ꝯſiderat ens inquan
tū ens ꝛ q̄ illi inſunt vt ſic, ꝛ iō ille hꝫ ꝯſiderare oēm cō
parationē ſub rōnib' trāſcēdentib' ꝛ gñalibus. vñ diui
nus ꝯparat ſubaꝫ ad accñs in ente qđ eſt vnū analogicę
dictū fm viā antiquā qđ nō dicit aliquā nāꝫ, aliā a natu
H ra ſubſtātię, ꝛ aliā a nā accñtis, ſicut dicit Cōmē. 10. me
ta. cō. 8. ꝯ Auic. ꝛ. 12. meta. cō. 19. ꝛ. 20. ens enīꝫ ꝓ p̄us dr̄
de ſuba q̄ꝫ de accñte. vñ dicit metaphyſicus ꝙ ſuba eſt
magis ens q̄ꝫ accñs ꝛ veri' ens. nā fm Phm 7° meta. tex.
cō. 2. ꝛ. 12. met. tex. cō. 3. accñtia nō ſunt enīꝫ niſi qꝛ entia.
vnde Auer. 7. meta. cō. 2. inquit. in p̄n° cōmēti cuꝫ decla
rauit ꝙ h nomē ens ſignat ſubaꝫ ꝛ accñtia ſubſtantię q̄
ſunt nouē p̄dicamēta intendit declarare ꝙ hoc nomen
ens principalr̄, ꝛ ſimplr̄ ſignificat prędicamētū ſubſtan
tię ſecūdario, ꝛ determinate. ſ. relatiue ad ſubaꝫ, alia prę̄
dicamēta accidentiū quę nō dicunt̄ eſſe, niſi qꝛ accidunt
enti qđ eſt ens per ſe. Silr̄ ēt in ſcientia diuina cōparari
pñt genera accidentiū inter ſe vt dicamus. ꝟ. g. ꝙ prędi
camentū qualitatis eſt magis ens q̄ꝫ prędicamētū quan
titatis. Silr̄ Cōmē. 12. meta. cō. 19. cōparat prędicamen
tum relationis reliquis prędicamētis dicens, ꝙ eſt debi
lioris eſſe omnibus alijs prędicamentis.

Ppō. 56ª. ℂ Priuatio cognoſcitur per habitum.

PRopoſitio iſta colligit̄ ex 3° d̄
aīa. cō. 25. vbi Cō
mē. declarat ꝙ vl'r oēs p̄uationes nō co
I gnoſcunt̄ niſi ꝑ ꝯria iuxta textuꝫ. ſ. ꝑ co
gnitionē habitus, ꝛ ꝑ cognitōeꝫ defect'
habitus, ꝛ ita eſt de ſenſibus ſicut de in
tellectu. quēadmodū eni viſus cōprehēdit obſcuritatē ꝑ
cōprehēſionē defectus lucis, ita intell'a cōprehēdit p̄ua
tionē ꝑ cōprehēſionē defect' formę. vñ Ari. in. 7. p̄umę
phię. tex. cō. 23. inquit. Cōtrarioꝝ mō quodā eadē ſpēs
eſt, p̄uationis enim ſuba, ſuba illa q̄ oppoſita eſt vt ſani
tas infirmitatis. illi' enīꝫ abſentia cognoſcit̄ infirmitas.
vñ rō alterius oppoſiti eſt quodāmodo rō ꝛ ſuba priua
tionis cui illa forma oppoſita eſt. vñ per rōnē formę co
gnoſcit̄ forma ꝛ p̄uatio formę, alio tñ ꝛ alio mō, qꝛ per
formā cognoſcit̄ ipſamet forma, ſed ꝑ abſentiaꝫ formę
cognoſcit̄ p̄uatio eius. ℂ Pro quo aīaduerte ꝙ ſicut in
trāſmutatiōe reali alteꝝ ꝯrioꝝ ſufficiēs eſt facere abſen
tia ꝛ pñtia mutationē: vt dicit Ariſt. in p̄ phy. tex. cō. 68.
nā forma q̄ eſt ꝯriū p̄n'' reſpectu p̄uationis ſui pñtia ſuf
ficit in gñatione, ꝛ ſui abſentia ſufficit in corruptione, ſic
imaginari debes ꝙ forma per ſui ſpēꝫ ducit in cognitio
nē ſui, ꝛ per ſui abſentiā ducit in cognitionē ſui oppoſi
ti, ſic ſuba p̄uationis eſt quoquo mō ſuba formę oppoſi
tę: ꝛ iſta eſt dñia vt dicit Cōmē. 7. meta. cō. 23. inter ꝯria
q̄ ſunt in mā ꝛ inter ꝯria q̄ ſunt in aīa, qꝛ aīa recipit for K
mas ꝯrias, qm̄ formę ꝯrię in aīa quodāmō ſunt eadem
forma. ꝛ h erit fm ꝙ eſt manifeſtius de eis, nō qꝛ cōgre
gant̄ in aīa duę formę ꝯrię in ſimul, quēadmodū nō cō
gregant̄ extra aīaꝫ, qm̄ eſſe alterius eſt corruptio alteri',
ꝛ corruptio alterius eſt gñatio reliqui. in ḡbus verbis vr̄
Cōmē. manifeſte ꝯdicere ſibi ipſi, qꝛ p̄us dixit ꝙ aīa re
cipit ꝯria, qꝛ formę ꝯrioꝝ in aīa quodāmodo ſunt eadē
forma demum dicit ꝙ ꝯria ſimul nō ſunt, nec in aīa nec
extra aīaꝫ, qꝛ gñatio vni' eſt corruptio alterius, ꝛ ęcōtra.
ℂ Iō nota ꝙ ſubtilr̄ loquit̄ Cōmē. ſi bene aduertis qꝛ Expō verboꝝ Cōmen.
ꝯria inquantū ꝯria nullibi ſimul eſſe pñt, qꝛ ex ſuis rōni
bus formalibus ſunt incōpoſſibilia. vñ lꝫ aīa recipiat ſi
mul ſpēs ꝯrioꝝ, tñ ſpēs ꝯrioꝝ non ſunt ꝯrię, ſicut ſunt
formę ꝯrioꝝ ꝯrię vt exiſtūt in mā. vñ videm' ꝙ in eo
dē pūcto in po° viſiua eſt ſpēs albi ꝛ nigri, ꝛ ita in ſenſi
bus interiorib' ꝛ in intellectu, qꝛ q̄ ꝯriant̄ in mā nō opꝫ
ꝙ ſint ꝯria in aīa, qꝛ aīa recipit ſilitudines rerū, nō autē
rerū mālē, ſicut cera recepit ſimulacrū characteris aurei
aut ferrei, non aūt recipit ferrū aut aurū. ꝓpriū enīꝫ ſen
ſus eſt eſſe ſuſceptiuū formę ſine mā, ꝛ multomagis in
tellectus. vñ 3° de aīa. tex. cō. 38. lapis nō eſt in aīa ſed ſpe L
cies lapidis, vñ intell's dr̄ locus ſpēꝝ. 3. de aīa. tex. cō. 6. ꝛ
Cōmē. in libro deſtructionū in ſolōne. 18. dubij. inquit:
q̄libet forma duob' modis hꝫ eſſe. vꝫ. eē intelligibile qñ
cōprehendit̄ ſeparata a mā ab intellectu ꝛ eſſe ſenſibile
vꝫ. id qđ hꝫ actualr̄ in mā. ꝟ. g. lapis ſine dubio formaꝫ
hꝫ mālē extra aīaꝫ, ꝛ aliā formā q̄ eſt intellectio ꝛ cōpre
hēſio facta in aīa, put aīa rōnalis capit eaꝫ ſeparatā. vñ
ſi ſpēs ꝯrioꝝ in aīa eſſent ꝯrię vtiqꝫ ſimul eſſe non poſ
ſent. vñ cū opiniones de ꝯdictorijs ſint ꝯrię ſimul i aīa
eē nō pñt, vt pꝫ 4° meta. tex. cō. 9. ꝛ iō dixit Cōmē. ꝙ ſi
aīa recipit ꝯria hoc eſt fm qđ eſt manifeſtius de eis hoc
eſt dictu ꝙ vnū ꝯrioꝝ manifeſtius reddit̄ ꝑ cognitionē
alterius ꝯrarij nō qđ ꝯraria quatenus ꝯraria ſimul eē
poſſint, nec in aīa, nec extra animaꝫ, ſed in aīa hoc cōtin
git ꝙ aīa in cognitione vnius ꝯrarij iuuatur per cogni
tionē alterius: vt pꝫ 2° cęli ꝛ mūdi. tex. cō. 40. vbi dicit̄
ꝙ ꝯraria ſenſibiliora ſunt inuicē poſita, ſed vnuꝫ ꝯra
riuꝫ in mā exñs impedit̄ ꝛ corrūpit̄ ab alio: ꝛ in hoc eſt
dñia. vñ ꝯrarioꝝ mos eſt vt magis appareant ſenſui q̄ꝫ
res nō ꝯrarię, eo ꝙ vnūqđq; ꝯrarioꝝ ſe mutuo oſten
dūt atqꝫ inſinuāt: vt dicit Cōmē. in paraphraſi ſuper 2°
cęli. ſup tex. cō. 40. Si igit̄ aīa ſimul recipit ſpēs ꝯrario M
rū ꝓꝑ hoc nō dr̄ recipe ꝯraria ſimul, qꝛ ſpēs ꝯrariorum
nō ſunt ꝯrarię. forma igit̄ ꝑ ſe ducit i cognitionē ſui di
recte, ſꝫ ꝑ abſentiā ducit in cognitionē ſuę p̄uationis, ſic
rectū enīꝫ idē iudex eſt ſui ꝛ obliqui: vt dr̄ p̄ de aīa. t. cō.
85. ſic ēt eadē eſt ſuba p̄uationis ꝛ oppoſiti, qꝛ p̄uatio ꝓ
priā ſpēm non hꝫ. ℂ Aduerte tñ ꝙ lꝫ ita ſit, tñ ꝯtingere Priuatio quandoque eſt notior habitu.
pōt in aliquo caſu p̄uationes notiores eſſe nobis aliq̄b'
habitibus ꝓꝑ noſtrū modū intelligēdi q eſt tēpori ꝛ cō
tinuo obnoxius. vñ 7° meta. tex. cō. 10. multotiēs debilr̄
nota, ꝛ parū aut nihil entis hñt, attamē ex male quidem
noſcibilib' ipſi, aut noſcibilib' q̄ oīno noſcibilia noſce
re tentanduꝫ. vñ pꝫ ꝙ motus ꝛ p̄uationes ꝛ accñtia non
ſunt tāte ratitudinis, ſicut ſunt ſubſtātię rerum, ꝛ tñ ſunt
magis nota quātū ad noſtrā primā cognitionē quę ortū
hꝫ a ſenſib' q̄ꝫ ſubſtātię rerū, qꝛ talia ſunt magis ſenſata,
qꝛ talia cadūt ſub ſenſu tanq̄ꝫ ſenſibilia ꝑ ſe, vel vt ꝓpa
vel vt cōia, ſed ſuba non ita ſenſibilis eſt, ſed ꝑ accñs, ꝛ
ſi ſentit̄ hoc non eſt niſi a ſenſibus hoīs inquantū hoīs:
vt voluit Cōmē. in. 2. de aīa. ꝛ ꝓꝑ hoc lꝫ priuatio cogno Cōmē. de aīa. 63. ꝛ. 65.
ſcat̄ ꝑ habitū, tñ pōt ꝯtingere p̄uationē quandoq; notiorē
eē aliquo certo habitu, vñ Auer. 8. phy. cō. 27. vbi Ari.

diffinit qd sit mouẽs per se p negationẽ motoris p acci- A
dens inquit, & fecit hoc qm̃ illud qd est per accñs est no-
tius illo qd est per se, & ideo accidit in quibusdam locis
describere habitũ p negationẽ priuationũ. ¶ Propositã
igit ppositio q priuatio cognoscit p absentiã formę, ve-
ra est simpl'r, tñ vbi accidit priuationẽ notiorẽ esse forma,
tũc p negationẽ priuationis deducimur in cognitionẽ
formarũ. & sic vt dicit Dionysius in libro de diuinis no-
minib⁹. de deo magis cognoscim⁹ qd nõ est q̃ qd sit. nã
vt scribitur. 2.met.tex.cõ.pmi. sicut se hꝫ oculus noctue
ad lucẽ diei, sic se hꝫ intell'c aiẽ nrẽ ad ea q̃ manifestissi-
ma sunt in nã. ¶ Aduerte ẽt qd ptingere põt q aliqua
diffinitio data p priuationẽ aliquã magis notificat sub-
stãtiã diffiniti q̃ data p habitũ oppositum, & hoc in casu q̃
priuatio est magis nãlis rei descripte q̃ habit⁹ cui oppo-
nit illa priuatio, sicut ptingit in diffõnib⁹ elmẽtorũ grauiũ
& leuiũ, quorũ q̃dã danẽ p motũ, & queq̃dã danẽ p quietẽ:
vt pꝫ 4° celi & mũ. nã graue diffinit p motũ, sic graue est
qd mouet ad mediũ & diffinit ẽt p quietẽ. vꝫ. graue est
qd quiescit sub oĩ corpore. vꝫ. graue simpl'r. ¶ Silr leue
diffinit p motũ, & est illud qd mouet a medio & diffinit
p quietẽ. vꝫ. leue est qd quiescit supra oĩa corpora. & Cõ-
B mẽ. 4° celi & mũ. cõmẽ. 26. vbi inquit, & iaꝫ descripsit su-
perius graue & leue alia descriptione, & est qd graue est il-
lud qd mouet ad mediũ, & leue qd mouet a medio. Sed
hꝫ descriptiones quas mõ dixit magis appropinquant
veritati, qꝛ motus nõ accidit eis, aut a medio, aut ad me-
diũ, nisi post violẽtiã. quies aũt leuis supra oĩa corpora,
& grauis sub oĩb⁹ corporibus est eis nãl'r, & iõ ista diffini-
tio magis demõstrat nãs eorũ, & in istis diffinitionibus
in loco diãrũ accipiunt actiones puenitẽs ab eis cum
diãę latedt. ¶ Pꝫ igit q quies q̃ est priuatio motus ma-
gis notificat nãs elemẽtorũ q̃ motus q est tanq̃ habit⁹.
¶ Intelligere ẽt q est optima opatio magis q ẽt ꝯparat
q̃ motui. p de aia. 48. & 7. phy. 20. ¶ Iã igit vides quo
famositas ppõnũ multos decipit ẽt illustres & magnos fanc. Tho. & Egid.
viros. vñ ex hoc Albertus cognomento magnus, & diuus
Tho. & Egid. romanus in hoc cũ reuerẽtia pp pdictã cãm
defecerũt. nã Albertus ponit corpus mobile nõ q̃scibi-
le eẽ subtũ, & Egidi⁹ cũ eo diuus Thomas ens mobile.
ADDITIO
¶ Pro opinione Alberti facit authoritas Cõm. 8. phy.
c. 23. vbi. d. q motus est notior quo ad nos q̃ete, qꝛ mo-
tus est habitus & quies est priuatio, & iõ dicẽ oĩa moueri
est minus exire a via nãli q̃ dicẽ oĩa q̃scere, lꝫ vtrũq;
C sit falsuꝫ. lꝫ dictu q ad rõnẽ formalẽ duo requirũt & no-
titia & vlitas, qꝛ aũt motus nõ oĩa comprehẽdit opꝫ ad-
dere quietẽ etiã, & lꝫ motus sit notior tñ ẽt quies est p se
nota, vt pꝫ. 8. phy. 22. & 23. Quare aũt nõ ponunt mobi-
le & quiescibile nõ satisfacit rõ quam dicunt, qꝛ quies est
priuatio, qꝛ lꝫ priuatio sit, tñ est sensibile cõe sicut motus:
vt pꝫ. 2. de aia. tex. cõ. 64. vñ Arist. in. 8. physi. in tex. cõ.
22. inquit, oĩa igit quiescere, & hui⁹ rõnẽ q̃rere dimit-
tẽtes sensuꝫ infirmitas q̃dã est intell'c, & infra tex. cõ. 26.
ꝯ negãtes quietẽ sicut erãt illi qui oĩa ponebãt in motu
dicit. Sed de hoc quidẽ intẽdere & q̃rere rõnẽ eorũ q̃ di-
gnius habem⁹ q̃ si rõnis indigeremus est hoĩs male iu-
dicãtis qd est melius & peius, & credibile & nõ credibile,
& pn⁹ & nõ pn⁹. & Auer. ibi in cõ. dicit, q ista opinio ꝯdi-
cit sensui, & oĩs opinio cui ꝯdicit sensus nõ est bona opi-
nio. apparẽt eniꝫ hic res q̃ mouent in rei veritate & iudi-
cat sensus pcipe eas moueri in rei veritate pp ꝯgregatio-
nẽ quinq; sensuũ in testimonio ꝯ cõtrario ei qd apparet
sensui visus qd ei apparẽt aliqua moueri q̃ nõ mouent.
Pꝫ ẽt q hoc cõe est ẽt de quiete q per cõgregationẽ om-
niũ quinq; sensuũ possum⁹ pcipere aliq̃ esse quiescentia.

¶ Amplius Arist. nõ dubitauit ponere quietẽ in diffi- D
nitione nãę q̃ est de pmis pncipijs suppositis in scia nã-
li & ꝯcessis nõ demrãtis: vt est snia Phi 2° phy. tex. cõ. 6.
& late pbat ꝯ Auic p Auer. ibidẽ in cõm. 3. vñ cũ diffi-
nitio nãę cõis sit supioribus & inferioribus debuit poni
motus & quies pcertim q quies in simplicib⁹ & mixtis q̃
mouent ad motũ simplicis dñantis in eis sit magis nã-
lis q̃ motus, qꝛ motus nõ cõpetit illis nisi qñ passa sunt
violẽtiã sic corpus qd est vlẽ subiectũ dĩ hãc rõnẽ cõeꝫ
nãlẽ oĩb⁹. quies aũt est magis nãlis aliqb⁹ corporib⁹ q̃
motus. vñ Aui. in hoc melius loquutus est in p sue meta. Auicen.
dicẽs, q subta sciẽ nãlis sunt corpora mota & quiescẽtia.
¶ Aut longe melius diximus nos in spãli q̃one nr̃a de
hoc q corpus nãle est subiectũ adequatũ inquãtũ nã, quę
est ratio formalis est principium motus & quietis.

¶ Semper propter q vnumquodq; tale & illud magis est. ppõ. 57ª.

Vulgata passim authoritas & est Arist. in p poste. analyti-
corũ. Et in ea ẽt cõcordat scia diuina pp
vlitatẽ cõsiderationis. nã vt scribit Cõ-
mẽ. in p phy. cõ. 35. logica vtitur in scien- E
tijs duob⁹ modis, aut fm q est instrũ di-
stinguẽs verũ a falso, & hic est modus pprius, aut fm q
dclarata in ea accipiunt pro maximis in destruẽdo aut
ꝯstruẽdo aliqd: & ista ꝯsideratio cũ vtitur in artibus par-
ticularib⁹ est nõ ppria. in arte aũt vli. i. in p° phia est p-
pria. Rõ aũt est, qꝛ circa eadẽ versant iste sciẽ cões: vt di-
cit Arist. in 4° primę phię. in tex. cõ. 4. & hoc ẽt est de mẽ-
te Auer. in. 7. meta. cõ. 2. vñ sub alijs verbis eadem snia
scribit ab Arist. in. 2. meta. in tex. cõ. 4. vnũqdq; est ma-
xime tale pp q alijs inest vniuocatio. ¶ Et lꝫ q̃plures Limitatio
instãtię adducant ab authorib⁹ scribẽtib⁹ in libro poste- ppõnis.
riorũ: nihilominus isto mõ intelligit. vꝫ. Quotiescunq;
fuerit aliq̃ dispõ recipiẽs magis & minus denominans
formal'r cãm & causatuꝫ & cõpetit cãto pp cãm semper p
prius & simpl'r dĩ de cã, & p posterius, & fm qd dĩ de cãto.
vñ Cõmẽ. 8. phy. cõ. 77. inquit. Horũ aũt de quibus no-
men dĩ fm prius & posterius, & simpl'r & fm determina-
tionẽ illud de quo dĩ prius est cã eius de quo dĩ poste-
rius. & in. 7. meta. cõ. 3. inquit. est declaratũ q cũ plura cõ-
municãt in eodẽ noĩe, & quoddã dignius quibusdaꝫ illõ
qd est dignius illo noĩe est cã cęterorũ, & dispõ cęterorũ F
ad causalitatẽ est, sicut dispõ illorũ in illo noĩe. hoc idẽ scri-
bit infra ibidẽ in cõmẽ. 7. & in. 8. meta. etiaꝫ in cõmen. 7.
¶ Et aduerte q isto mõ itellecta ppositio est vl'r vera, Silr hꝫ veri-
& tꝫ in oĩ gñe causę, qꝛ istę notę reduplicationis pp q & tas ĩ ppõ.
fm q & cõsiles pñt iportare vnũqdq; q̃ genus cãę, sicut
scribit Arist. in. 5. meta. in tex. cõ. 23. q tot modis dĩ fm
se quot modis dĩ cã. vñ tꝫ in gñe cãę formalis. & est exẽ-
plũ. 7. meta. & 8. vtrobiq; in tex. cõ. 7. ꝯpositũ est in actu,
& forma est in actu, & ꝯpositũ est in actu pp formaꝫ, ergo
forma est magis ens in actu q̃ cõpositũ. Manifestuꝫ est
aũt q cõpositũ non est in actu pp formã nisi in gñe cau-
sę formalis. nã vt inqt lucidissimus Thẽm. in 2° de aia.
ca. 6. & est sup expõne. 7. tex. Nempe forma tametsi l mã
pducit, nõ tñ ipsi mãę forma est, sed eius q ex duabus
facultatibus cõditũ est. ¶ Silr si arguat isto mõ cõposi-
tũ est in potẽtia, & mã est in po°, & cõpositũ est in poten-
tia pp mãm. igit mã est magis ens in potentia q̃ cõpo-
situ. Manifestũ est aũt q ista rõ tenet in genere cãę mã-
lis, qꝛ cõpositũ nõ est in potẽtia pp mãm nisi pp causaꝫ
mãlẽ. nam tametsi mã sit mã formę, nõ tñ est cã formę
sed cõpositi, vt dicit Auic. in. 5. sue meta. ¶ Silr verita-

tem h₃ ppositio assumpta in gñe causę efficiētis. sic enim
G pcedit rō Ari. in p̄ posteriorꝝ. vbi arguit, pncipia eē ma-
gis scita ꝙ̃ pclōnes, qr pclōnes non sunt scite nisi pp pn-
cipia scita. nam vt ingt Linconiensis, scia pmissaꝝ in ois
videt gignere sciam cōclusionis. ¶ Tenet ēt in gñe cau-
sę finalis, vt si amamus diuitias ꝛ fęlicitatem, ꝛ diuitias
amamus pp fęlicitatē, seqtur ꝙ longe magis amamꝰ fęli-
citatē ꝙ̃ diuitias. ¶ Notabiliter autē apposui in limita-
tione istius ppōnis ꝙ dispō illa in qua fit cōparatio ds
esse talis qd̄ recipiat magis ꝛ minus. nā vt scribit Auic.
in. 6. trac. suę meta. ca. 3. iam putat ꝙ in plerisqȝ causatum
est minus in esse ꝙ̃ sua cā in eadē intētione si ipsa inten-
tio fuerit talis vt recipiat magis ꝛ minus. Et iō pp defe-
ctū istius pditionis nō valet, hō est risibilis/ꝛ aial rōna-
le est risibile/ꝛ hō est risibilis pp aial rōnale. igit aial ra-
tionale est magis risibile ꝙ̃ hō. nam teste Porphyrio in
cōitatibus generis, ꝛ proprij propriū ęqualiter dicit de
his quoꝝ est propriū. ¶ Dixi ēt ꝙ requirit ꝙ talis di-
spositio in q̄ fit cōparatio formalr denolet tam cām ꝙ̃
ēt causatū, ꝛ iō non valet, hō est ebrius pp vinū, igit vi-
nū est magis ebriū, nec valet, terra est calida pp solē, igi-
tur sol est magis calidus ꝙ̃ terra. ¶ Dixi tertio requiri
ꝙ illa denominatio cōpetat causato ppter cām, quia si
aliūde sibi aduenirt illa denominatio quā a causa ma-
H nifeste pateret regulam non habere locum.

ppō. 58ᵃ. ¶ **Augumentatio pręsupponit alterationem.**

Aduerte vt ingt Auer. p̄ cęli ꝛ mū-
di. cō. 22. vnde extrahit
pńs authoritas, omne augumētabile est
alterabile ꝛ non conuertit. ¶ Et inquit
ibidem ꝙ augumētatio ꝛ diminutio fu-
munt tribus modis. ¶ Aut sm augmē-
tum verū ꝛ diminutionē verā ꝛ hoc est tantū in plantis
ꝛ aialibus. ¶ Aut sm alterationē vt accidit aquę ꝛ aeri
cū inspissant fiunt minoris quātitatis ꝛ dū rarefiūt fiūt
maioris. ¶ Tertius modus est sm accumulationē, ꝛ h
inuenit in mineris ꝛ in corporibus psimiliū partiū, ꝛ in-
uenit ēt in elemētis ꝛ est vt sup rem addant aliq̄ alia ex-
trinseca ꝛ pinuent cū pᵒ. ¶ Intelligit igit pposita ppō
de augumēto inuēto in physicis corporibꝰ. fallit enim de
augumēto imaginario inēto in rebꝰ mathematicis. Glo-
sa est Ari. in pdicamētis. nam quadratū creuit: vt inquit
I circūposito gnomone nulla pexistēte alteratione. ¶ Et
h₃ locū de vera augumētatione q̄ fit in plātis ꝛ aialibꝰ,
nā talis reqrit pręuiā alterationem, sicut scribit Cōmē. p̄
de gñatione ꝛ corru. in cōmē. 38. talis aūt est augumenta-
tio pprie dicta. ¶ Augumētatio vo scdo mō est idē ꝙ
rarefactio in q̄ nō aliquo extrīseco apposito fit maius,
sed p solā alterationē. raritas enim ꝛ dēsitas sunt rerum
qualitates insequētes calidū ꝛ frigidū: vt dicit Cōmē. in
7. phy. cō. 15. ꝛ di trāsumptiue augumētatio. vñ Cōmē.
4. physi. cō. 63. ingt, qr Arist. ibi dicit. cōtingit aūt ꝛ den-
sari nō in vacuū, sed ppea qr ea q̄ insunt illabunt vt aq̄
colliso aere cui inest ꝛ augmētari nō solā ingrediēte ali-
quo, sȝ ex alteratione vt si ex aqua fiat aer. Cōmē. dicit
ꝙ istud augumētū di trāsumptiue, qr augumētum in rei
veritate nō est nisi in aiato ꝛ p aligd extrinsecū. ¶ Au-
gumētatio ēt 3ᵒ modo sumpta q̄ fit p accumulationē est
trāsumptiue dicta, qr ī vero augumēto q̄libet ps aucti ē
aucta. ¶ Et aduerte ꝙ in vero augumēto qd̄ inuenit so-
lū in viuētibꝰ pcurrūt plures ꝛ diuersi motꝰ: vt dclaraui
in qōnibꝰ miscellaneis in ppria qōne de motu augumē-
ti. vñ Auer. in. 2. de aia. in cō. 50. scribit ꝙ sermo de nu-
trimēto ꝛ augumēto nō pficit nisi in pluribus libris. In

libro enim de gñatione ꝛ corruptione determinatus est
motus augumēti ꝛ diminutiōis. In metheoris aūt deter-
minati sunt modi caloꝝ ꝛ modi actionum, vt decoqui ꝛ
assari. Et in libro de aia determinatus est pmus motor
in istis motibꝰ. Et in libro ēt de aialibus determinatum
est quot sunt instra istius virtutis in vnoquoqȝ aiali. Et
qūo pplet actio p ipsa in vnoquoqȝ eoꝝ, ꝛ per quot mē-
bra ꝛ qūo seruiunt illi illa mēbra. Et qualis est pportio
eoꝝ in ista actione adinuicē. vñ opȝ fere vidisse totū ne-
gociū physicum qui voluerit distincte loqui de hac mate-
ria. ꝛ h est in cā ꝙ perpauci resolute scripserunt in hoc
iuxta illud Aristo. in p̄ de gñatione ꝛ corrup. tex. cō. 7.
Ad pauca respicientes de facili enuntiant.

¶ **Potentia superior potest quicquid potest inferior ꝛ nobiliori modo.** ppō. 59ᵃ.

Vera est ppositio in potētijs quę
sūt eiusdē ordinis in sub-
stātialitate eo mō quo vegetatiuū est in
sensitiuo, sicut trigonū in tetragono. vñ
aia vegetatiua q̄ pstituit plātas in specie
in brutis euadit poᵃ aię sensitiuę. nam aia
sensitiua est q̄ reponit brutū in spē, ꝛ vegetatiua non est
L distincta aia in brutis, sȝ euadit poᵃ sensitiuę, ꝛ vt est poᵃ
virtualr pēta in aia sensitiua opat oēs actiones q̄s ope-
rat aia plante. ꝛ nobiliori mō qr aia plante nutrit auget
ꝛ gñat plantā, sed vegetatiuum in brutis vegetat auget ꝛ
gñat aial. ¶ In his aūt q̄ nō sunt eiusdē ordis in substā-
tialitate ppō locū nō h₃. nā nō est dubiū apud phōs ꝙ
aia est nobilior virtus ꝙ̃ forma elemēti, ꝛ tñ in corpore
aiato nō pōt supplere vicē elemēti, qr in istis opȝ sȝ viā
cōem formalr esse elēta: ꝛ silr aia est supior virtus ꝙ̃ sit
corpus, nō tñ aia pōt supplere vicem corporis ꝛ forma ē
supior mā ꝛ nō pōt supplere vicē māę. ¶ Silr cōparan-
do potētias māles potētijs abstractis locū nō h₃ ppositio
formalr loquēdo. nā non valet hō gñat, ergo intelli-
gētia gñat. ¶ Amplius ēt in intelligētijs in qbus est di- Ad poᵃ qñ poᵃ inferior sua nā rece-
uersitas sm pfectionē veritatē nō h₃ ppositio sm Peri- dit: ꝛ cum sit
pateticos. nā certum est ꝙ intellꝰ poſis est ignobilior in- media a'terꝰ
tellectu agēte: vt testat Ari. in. 3. de aia. in tex. c. 19. Sem- extremi subit
per enim honorabilius est agēs patiēte, ꝛ pnᵐ mā. vñ vt rōnem.
scribit ibi Auer. intellꝰ poſis est infimus in gñe abstra-
ctoꝝ, ꝛ tñ intellꝰ poſis intelligit ista mālia ꝛ singularia.
M nā intellꝰ in ppōne vli intelligit infinita, ꝛ tñ intellectꝰ
agēs nō intelligit aligd eoꝝ q̄ sunt hic, vt dicit Cōmen.
ibidem. ¶ Qd̄ si instes ꝙ tūc vi intellectū possibilē p-
fectiorē esse intellectu agēte. ¶ Ad h rñdet lucidissimꝰ
Them. in 3ᵒ de aia. cap. 45. Etenim intellꝰ agens obiun-
ctior a mā ꝙ̃ intellꝰ potētię ꝙ̃obrē is semp intelligit id
qd̄ maxime est, ꝛ ꝙ maxime forma existit, ꝛ ꝙ longissi-
me ab omni puatione informitateqȝ abest talis ipsemet
est, seipsum ergo intelliget, atqȝ hic est cuius subam meri-
to actū vocauimus ꝛ qui ppe separatus est. Et qui neqȝ
illū inexum potētię cōtinet. Nec eo tñ impfectior videri
dȝ ꝙ̃ is g̃ ꝯria ꝛ priuationes intelligit. nō enim numero
rerū quę sciunt pfectio aut pstantia corrogat, sed pōde-
re nec qui plurima itelligit idē ēt pluris est, sed g melio-
ra nobiliora q̄ nouerit. ꝛ Auer. 3ᵒ d aia. cō. 36. inquit. Ex
eis cōprehēdētibus q̄ nō sunt admixta materię qd̄ com-
prehēdit minus pfectū cōprehēdit magis pfectū, sed nō
ecōtrario. nam intellꝰ possibilis ex hoc qd̄ intelligit ea q̄
sunt hic, quę sunt potentia intellecta multomagis intelli-
git abstracta quę sunt actu intellecta, sed nō cōuertit, qa
Deus ꝛ intelligētię supiores non intelligunt sm ipm ea
quę sunt hic, ꝙ qūo sit intelligendum infra dicam.

Loca in qbꝰ cōplet sermo d augumēto. K

Augumentatio ꝛ diminutio sumuntur tripliciter.

Intellectus ppōnis.

In vero augumēto reqrūtur plures motus.

ppõ.60ª. A

℄ Principium in cognitione est finis in operatione, ⁊ principium operationis est finis in cognitione.

Colligitur ista ppõ ex 2º phyſi. tex.cõ.89.⁊ ex 7º meta.tex.cõ.23.vñ elicit eam Cõmē.⁊ magis dearticulate habet̃ in 3º ethi.c.6.vbi de pceſſu ꝯſiliatiuo loqtur. ℄ Veritatē aūt hʒ ppoſitio in opabilib⁹ ſicut ſunt actiones ⁊ factiones.nā vt dicit Ari.3.ethi.ca.6.vbi docet qūo fit ⁊ fiat pceſſus cõſiliatiuus,q꞉.vʒ.nõ cõſiſtit in quocūq꞉.nullus enī dī ꝯſiliari de aliquo ſicut inſipiētes, ſed ſicut illi q ſm rõnē cõſiliant̃,nec dī aliqs ꝯſiliari de reb⁹ neceſſarijs,⁊ de reb⁹ ęternis vt de curſu ſyderū,nec ꝙ diameter nõ ſit cõmēſurabilis coſte q̄drati,nec d his q̄ vtpl'ʒ facit ⁊ in ptāte nr̄a nõ ſunt vt de plāta ⁊ de ſiccitate,nec de his q̄ ſunt a fortuna vt d theſauri inuētione, nec vl'r de oibus reb⁹ humanis q̄ in ptāte nr̄a non ſunt aliqs cõſiliatur. nullus eniʒ Lacedemonius ꝯſultat qūo reſpublica Athenaꝝ bñ ſit legib⁹ inſtituēda,⁊ nullus ēt conſultat de fine,ſʒ fine ꝓſuppoſito tanq̄ pn⁹ cõſulit de his q̄ ſunt ad fines,⁊ ꝓcipue circa ea q̄ vt frequētius accidūt ⁊ ſunt incerta qūo euadūt ⁊ indeterminata ſunt. Nā medic⁹ nõ ꝯſulit an ſanū faciat,nec orator an ꝑſuadeat, nec gubernator reipublice an bñ ciuitateʒ inſtituat, nec vl'r aliqs artifex de fine deliberat,ſed poſito fine quēadmodū ad illū ꝑueniat̃ ꝯſiderāt,⁊ ſi ꝑ plura vī poſſe fieri ꝑ qđ illoꝝ facillime ⁊ optie fiat ꝑquirūt, ſi ꝟo ꝑ vnū quēadmodū per illud fiat,⁊ id rurſum ꝑ qđ donec deueniāt ad ꝑmā cām ꝙ in inuētione vltimū eſt,qui eniʒ cõſultat vī quęrere ac reſoluere ꝓdicto mõ quēadmodum diagrāma. ℄ Et hanc eandē ſniaʒ in exēplo clariſſimo enūciauit in.7.meta.l tex.cõ.23.vbi declarat qūo ſanitas q̄ eſt in mā fit a ſanitate ſine materia,fiet eniʒ ſanitas ab aliquo intelligēte:vt inqt iſto modo,qm̄ ſanitas hęc neceſſe eſt ſi ſanitas erit B exiſtere,puta regularitatē,ſed ſi B calorē.Et ita ſemꝑ intelligit donec vtiq꞉ adducat in B ꝙ ipſe volet vltimū facere.Deinde iam ab hoc mot⁹ factio vocat̃ ad ſanandū,quare mõ quodā accidit ex ſanitate ſanitatē fieri,⁊ domuʒ ex domo,ſine materia mām hñtē.medicinalis enim eſt ⁊ edificatiua ſpēs ſanitatis ⁊ domus.dico aūt ſubſtātiā ſine mā qđ quid erat eſſe.Generationū ꝟo ⁊ motuū hęc quidē itelligētia vocat̃. Illa ꝟo factio q̄ quidē a pn⁹ ⁊ a ſpecie intelligētia. Quę ꝟo ab vltimo intelligētię factio. ℄ Vbi imaginat̃ Ariſto. ꝙ in ſanitate q̄ ꝓducit̃ ab arte ꝯcurrūt duo motus ⁊ generationes,vna eſt motus animę ⁊ eſt illa inqſitio ⁊ excogitatio q̄ fit ab aīa medici ſeu illa ꝯſultatio, ⁊ talis incipit a ſpecie ſanitatis apprehēſa.illa eniʒ eſt pn^m ſanitatis q̄ ꝓducit̃ in corpore ſicut dicit. medicus enim in illo motu ꝯſiliatiuo ꝓſuppoſita rõne ſanitatis.vʒ.ꝙ ſanitas eſt ęqualitas calidoꝝ/frigidoꝝ/humidoꝝ/⁊ ſiccoꝝ.iſto mõ diſcurrit qñ vult aliquē ſanū facere. vʒ.ſi ſanitas inducēda eſt cū ſanitas ſit ęqualitas. opʒ igit̃ talē ęqualitatē fieri,⁊ ſi talis ęq̄litas dʒ induci,opʒ calorē induci,⁊ ſi calor dʒ induci medicina calida eſt exhibēda. Et iſtud ē vltimū in motu conſilij a quo tanq̄ a pn⁹ qđ põt facere extra medicus incipit. vñ ad iſtum motū cõſiliatiuū ſequit̃ motus ſecūdus realis ⁊ executiuus qui appellat̃ factio,⁊ iſte motus ſcđs hʒ pro initio illud qđ fuit finis ⁊ terminus in ꝑmo motu metaphorico q fuit motus cõſiliatiuus,⁊ iſte ſcđs mot⁹ ꝓcedit retrogrado modo ⁊ terminat̃ ad ſanitatē in eſſe reali,q̄ in primo motu fuit pn^cipium,⁊ ſic ſanitas q̄ eſt finis motus qui eſt factio ꝓducit̃ a forma ſanitatis quę fuit prin^m in motu intelligētię.

Limitatio ppõnis.

B

C

In ſanitate artificiali ſūt duo motus.

D

℄ Et in hoc eſt drīa inter iſtos duos motus,q꞉ mot⁹ intelligētię ſeu cõſultationis,vt loqtur Ariſt.in ethicis fit ꝑ viā diſſolõnis,q꞉ ille pceſſus eſt reſolutiuus incipiendo a poſteriori aſcēdendo per ordinē ad prius,q꞉ id qđ eſt poſtremū in opere eſt primū principiū in cognitiõe. ℄ Scđs aūt motus qui eſt executiuus ſeu factiuus l cõpoſitione ꝯſiſtit,q꞉ vt inquit Auer. in cõmē. iſte motus incipit ab vltimo in diſſolutione ⁊ eſt ꝯpoſitio,q꞉ in tali ſcđo motu ſanitas quę erat in aīa ordinat̃ ad eſſe ſcđę ſanitatis quę eſt extra alam. vnde dicit ⁊ intēdebat ꝙ eē ſanitatis quę eſt in aīa eſt in ꝯpoſitione ad eſſe ſanitatis q̄ eſt extra animā. ℄ Et hoc eſt illud qđ dī ꝙ principiū opationis eſt finis cognitionis,⁊ principiū cognitionis eſt finis opationis. vnde Ariſt.dicit primū pceſſum reſolutiuū eſſe ad inſtar illius qui reſoluit diagrāma,nam quēadmoduʒ diagrāmata ⁊ theoremata in mathematicis diſciplinis per ordinē reſoluuntur vſq꞉ ad imediata reſpiciendo ad ea quę mediant inter ſubiectuʒ quęſiti ⁊ ꝓdicatū codē mõ pceſſus reſolutiuus q eſt in motu primo q dī motus intelligentię vt loquit̃ in ſcia diuina vel dī cõſultatio,vt loqtur in ethicis incipit a fine noto ⁊ ꝑ ordinē aſcēdit a poſteriori ad ꝑus poſteriori quo ad eē extra donec deueniat ad vltimū qđ põt facere vel a quo põt operari,q꞉ terminus cõſilij eſt factionis principiū. Et iſti duo motus ꝯcurrūt l agibilibus ⁊ factibilib⁹ vl'r.

E

℄ Et iſtud eſt illud in quo oēs expoſitores alucinant̃ in ꝑncipio Microthecni Galeni de trib⁹ doctrinis ⁊ ſūt diuerſę ſnię extra mētē Auct. ℄ Quidā eniʒ vt Pluſq̄ cõmē.volunt doctrinā reſolutiuā eſſe demõſtrationem ꝓpter qd,cõpoſitiuā ꝟo eſſe demr̃onē qa. ℄ Conciliator aūt ⁊ Iacobus ⁊ fere oēs alij volunt oppoſitū. vʒ.ꝙ doctrina cõpoſitiua ſit demr̃o ꝑꝑ qd ⁊ reſolutiua ſit demõſtratio quia. ℄ Et iſta per viā meam ſunt magis remota a mente Galeni q̄ ſit cęlū a terra.Naʒ Gal.in illo ꝓhemio teſtat̃ nullū ante ipſuʒ tradidiſſe illā doctrinā quę incipit ex notione finis ex qua oēs artes ꝯſiſtūt ſm rõnē. Manifeſtū eſt aūt ꝙ ſm nullā illaꝝ expoſitionuʒ hoc põt accõmodari. nā ⁊ Hippocrates ⁊ Archigenes ⁊ Democritus ⁊ multi alij medici rationales vſi ſunt ⁊ demõſtratione,q꞉ ⁊ demõſtratione ꝓpter quid in ſcientia medicinę.non enim opinandū eſt Galenū iſta adinueniſſe. ℄ Amplius Gal.infra dicit cõparando doctrinā diffinitiuā doctrinę reſolutiuę ꝙ quantū relinquitur ab ea quę ſm reſolõnē fit ⁊ dignitate ⁊ rõne.tantū abūdās eſt ad cõprehenſionē totius artis ⁊ memoriā eoꝝ q̄ ſm partē. Manifeſtū eſt aūt ꝙ ſi per doctrinaʒ diffinitiuā ipſe intelligit artē diffiniendi ꝙ diffinitio ipſa q̄ docetur per talē artē excedit doctrinā reſolutiuaʒ quę docet demr̃onē qa,aut ꝓpter qd,q꞉ ſcia habita per diffinitionē eſt nobilior ſcia quacūq꞉ habita per dmr̃onē,ſiue qa ſiue ꝑꝑ quid,q꞉ talis eſt intellectus ⁊ intellect⁹ eſt nobilior habitus q̄ ſcia,quę acquirit̃ ꝑ demr̃onē:vt teſtat̃ Ariſto.in.2.poſte.circa finē.⁊.7.met.tex.cõ.4.expreſſe dicit:tunc eniʒ ſcire ſingula maxime putamus qñ qd eſt hō cognoſcimus,aut ignis magis q̄ cuʒ quale,aut quātum,aut vbi. ℄ Si aūt per doctrinā diffinitiuā ipſi intelligant artem diſſoluēdi diffinitionē in ſua principia,tūc non erit verū dictuʒ Gal. ꝙ talis ars magis proficit ad memoriā eoꝝ quę in medicina tradunt̃ q̄ via reſolutiua.ſi ſm Pluſq̄ cõmē.talis doctrina eſt demr̃atio ꝓpter qd.nam diagrāmata mathematicalia ſunt bene ⁊ facile memorabilia:vt dicit Ariſto.in libro de memoria ⁊ reminiſcētia,⁊ tñ ſcię mathematicę non vtunt̃ niſi demõſtratione ſimpl'r ⁊ maxime tali reſolutione vtuntur: vt

Digreſſio cõtra Pluſq̄ cõmēta. ⁊ alios expoſitores i microthecni de tribus doctrinis.

F

Declaratio mētis Gal. in ꝓhemio microthecni.

G ipsemet Plusq̄ cōmē. fatet. ¶ Opinio igit̄ vera Gal.
Tres sunt doctrine. fuit ista φ tres sunt doctrinę qb⁹ tota ars medicinę sub
cōpendio tradi pōt. ¶ Vna est q̄ ꝓcedit ex notione fi
nis artis medicinę, ⁊ ista est fʒ dissolōnē, qꝛ incipit a po
steriori in esse ꝑ ordinē dissoluendo ad vltimū in cogni
tione ⁊ pn^m in ope. Nam cū medicina sit ars factiua, non
enīʒ scia nisi cōiter dici pōt, qꝛ scia vt distinguit̄ ɔ alios
habitus intellēa ab Arist. vt declarat ibi Auer. in cōmē.
stat pro speculatiua. vnde Auic. in pn⁹ suę logicę posita
diuisione scię in speculatiuā ⁊ actiuā inquit. speculatiua
dignior est cōparari scię. Factio aūt fm Phm pręsuppo
nit intelligentiā seu excogitationē ⁊ cōsiliū intellē. Naʒ
sicut dicit, qd enīʒ est aliud medicinalis, aut domificati
ua nisi spēs domus ⁊ sanitatis in aīa artificis. Vnde cuʒ
medicina habeat finē ipsaʒ sanitatē ⁊ corpus humanuʒ
habeat pro subiecto, sicut pʒ ex cōpleta diffinitione me
dicinę data ꝑ Principeʒ in pn⁹ pmi canonis, q̄ vtrūqʒ cō
plectit̄, dū dixit, medicina est scia qua humani corporis
dispōnes noscunt̄ ex parte qua sanat̄, aut ab ea remoue
Quod intelligat Gal. ꝑ doctrinā resolutiuam. tur vt habita sanitas conseruet̄ ⁊ amissa recupet̄. vidit
Gal. ⁊ excogitauit primus tradere summarie totā arteʒ
medicinę per viā doctrinę resolutiuę nō intelligēdo aliq̄
H qō genus demfonis, nec qꝛ, nec pp qd, lʒ sit aliqua similitu
do, sed est apphensio finē medicinę q̄ est sanitas cogni
ta rōne sanitatis ex illa ꝑ ordinē deducendo opʒ cogno
scere subiecta ⁊ instrā ⁊ media gñalr. vnde Auer. in pri
mo sui colliget. astipulat̄ huic snię. inquit enim ca. p̊. Ar
tes practicę inquātū sunt artes cōtinēt tria. Primū est sci
re loca subiectoꝝ suoꝝ. Scdm est scire finē intētū ad in
ducēdū illū in locis subiecti. Tertiū est scire instrā cum
quibus valemus ducere finem illū in locis sui subiecti.
¶ In tali aūt doctrina per viā resolutiuā ɔtinēt totam
artem. ¶ Primū istoꝝ triū est notio finis artis medici
nę. vʒ. φ est sanitas cōseruanda ⁊ recuperāda vbi fuerit
amissa. Et ex hac cognitione distincta sanitatis in qua
cūqʒ nā ɔsistente, vel in cōplexione, vel in cōpositione,
vel in vnitate proximū qō occurrit sunt subiecta ⁊ loca
subiectoꝝ, ⁊ sunt corpora quę sunt in triplici dīa, sana,
ęgra, ⁊ neutra, ⁊ tertiū sunt instrā quibus paratur, ⁊ sunt
potio, dieta, ⁊ chirurgia. ⁊ istum moduʒ tradidit in spāli
libello Gal. qui inscribit̄ de ɔstitutione artis medicinę
Scds mod⁹ doctrine. ex notione finis ad Pāphilum. ¶ Secūdus modus tra
dēdi gñaliter totā artē est doctrina cōpositiua, ⁊ illa ꝓce
I dit sicut dixit, ex cōpositione fm resolutionē inuentoꝝ.
ista enim doctrina incipit ab eo φ est vltimuʒ in doctri
na resolutiua ⁊ tendit per ordinē ad finē inesse reali cō
ponēdo sanitatē in anima medici ordinando eaʒ vt oʒ
esse sua factionis: sicut dicit Auer. in. 7. met. cōmē. 23.

ADDITIO

* Si instet̄ ꝑ Alex. in p̊ prioꝝ dicēte φ ɔpō ⁊ resolō op
ponunt̄, qꝛ ɔpō est a pncipijs ad ea q̄ ex principijs, reso
lutio ꝯo est ɔuerso mō qꝛ ē a fine ad pncipia ⁊. o. φ isto
mō geometrę resoluere dicunt̄ qn̄ ɔnē fm ordinē redu
cūt in ostēsionē eius in pn⁹ ⁊ ipm ꝓblema reducūt. Rn̄
det̄ qō cuilibet cōpōni ꝓpria resolō corrūdet, vn̄ sicut
est duplex ꝓcessus rōnis cōpositiuus, vnus pp qd, alius
qꝛ, sic duplex est resolō, vna qn̄ ɔ resoluit̄ in cām in essen
do ⁊ in inferēdo, ⁊ hᵃ est resolō q̄ corrūdet demr̄oni pp
qd ⁊ hac vtunt̄ geometrę. Alia est resolō quę corrūdet
demr̄oni qa. Et ista resoluit ɔnē in pmissās quę sunt cāę
solū in inferendo ⁊ nota bene B, ⁊ si dicat̄ φ scię mathe
maticę nō procedūt a poster̄. dic ɔriter qō hoc est veruʒ
in processu ɔpositiuo, sed in resolutiuo ꝓcedūt, qꝛ reso
lutio est a ɔne ad principia: vt. o. Them. ⁊ Alex. Et hoc
Latini nō viderūt in p̊ techni, ⁊ sic suppleas dcā mea B.
Tertia doct. ¶ Tertia doctrina est illa quaʒ ꝓsequutus est in libro
illo vbi sub illa diffinitione medicina est scia sanorum,
ęgroꝝ, ⁊ neutroꝝ, per viaʒ dissolutionis diffōnis in ge K
nus suū, ⁊ in suas dīas sub gñali cōpendio tota ars con
tinetur. ¶ Et istę sunt tres doctrinę quę ordine haben
tur in B quas perpauci intellexerūt, sicut latius dixim⁹
superiori anno Salerni vbi publice illū librū interꝑtati
fuimus. ¶ Causa aūt erroris fuit silitudo. Naʒ vt dicit Cā erroris.
Arist. 3° ethi. ca. 6. qui ɔsiliat ⁊ deliberat videt̄ quęrere
⁊ resoluere ꝑdicto modo quēadmodū diagrāma. nā ta
les artes quę versant̄ circa agibilia ⁊ factibilia quę ma
gnā varietatē recipiunt fm cōditionē mãę subiectę oēs
vtunt̄ deliberatione ⁊ cōsilio qui modus ordinate pro
cedit a posteriori ad prius, sicut ordinate procedit reso
lutio in scientijs speculatiuis: tn̄ ista resolō non est illa,
lʒ assimilet̄ illi ex hoc qō fundat̄ in ordine. ¶ Pro quo
debes scire φ resolō duplex est, nam quędam est a nā, ⁊
quędā est a rōne. ¶ Resolutio quę est a nā fit semper a Resolutio duplex.
posteriori ad prius ⁊ a ɔpositis ad simplicia. vn̄ natura
soluit mixtū in quatuor elemēta ⁊ resoluit elementū aut
partē elemēti in mām ⁊ formā. in tali enīʒ resolōne for
ma elemēti corrūpit̄ ⁊ mā induit aliā formam. ¶ Re
solutio aūt quę fit a rōne est duplex. Quedā fit in scien
tijs speculatiuis quę teste Auic. in sua meta. ⁊ in pn⁹ suę L
logicę sunt de reb⁹ quę nō sunt nostra opa. ¶ Quędaʒ
autē fit in scientijs practicis quę sunt de rebus operatis
a nobis siue sint actiuę, siue sint factiuę. ¶ Tūc dico φ Resolō i speculatiuis scientijs fit a priorib.
resolutio in sciētijs speculatiuis fit a primis ad posterio
ra, qꝛ scire resolute aliqd ⁊ simplr̄ est rem ꝑ cām cogno
scere ꝓpter quaʒ res est, ⁊ qm̄ illius est cā, ⁊ qō impole ē
aliter se habere. vnde Them. p̊ posterioꝝ ca. 26. inquit.
resoluere appello vera cōclusione posita cās ex quibus
cōfecta est cōclusio exquirere. Vnde in hoc longe rect⁹
sensit meo iudicio Plusq̄ cōmentator qui tenuit doctri
nam scientificā resolutiuaʒ esse demōstrationē pp quid
quā senserit Cōciliator in dīa octaua, ⁊ aliq qō sit dmō
stratio quia. nam sciētię mathematicę sunt maxime reso
lutorię scientię, ⁊ tn̄ ille non vtunt̄ demōstratione qa, lʒ
demōstratione simplr̄. ¶ Sed si loquamur de resolōne Resolutio in agibilib⁹ ⁊ factibilib⁹ fit a posteriori.
rōnis quę fit in agibilibus ⁊ in factibilib⁹. ista resolutio
incipit ab eo φ est posterius fm esse, qꝛ in agibilibus fi
nis in ope est principiū in cognitione. vnde medicus in
pmo motu qui est motus intelligētię incipit ex notione
finis. s. ex sanitate, ⁊ ex illa ꝓcedit ad ęqualitatē ⁊ ab illa M
ad calefactionē ⁊ ex calefactione ad potionē calidam. ⁊
illud est vltimū in quo terminat̄ iste motus. A quo in
cipit alius motus qui dicitur factio qui motus: vt dicit
Auer. 7° metaphy. cōmen. 23. Consistit in cōpositione
quadā. In speculatiuis autē resolutione non vtimur in
cipiēdo a posteriori fm rem, imo talis incipit a priori fm
rem qō est cā posterioris in essendo ⁊ inferendo. ¶ Et Retractatio auctoris.
isto modo volo φ suppleant̄ dicta mea in cōcordātijs
Auer. in 2° meta. in cōmē. 11. vbi Cōmen. videt̄ dicere
dissolutionē fieri a prioribus ad posteriora. 7. aūt meta.
cōmē. 23. inquit oppositū. Soluebā duʒ essem iunior φ
in. 2. meta. loquebat̄ Cōmen. de resolutione quę fit fm
rōnem. Sed in. 7. loquit̄ de resolutione quę fit a natura,
⁊ hoc fuit inaccurate dictū ⁊ male dictū. ideo nunc ab ip
sa tandem veritate coactus me retracto. Nam vt scribit
Aristo. pmo ethico. ca. 7. pro defensione veritatis etiaʒ
ꝓpria impugnare oportere pręsertim Phos magis for
san existimandū est. nam cum ambo sint amici pium est
veritatē in honore pręferre. ¶ Nunc autē dico φ vtro
biqʒ loquitur de resolōne quę fit a rōne, sed in. 2. met. lo
quit̄ d̄ resolōne q̄ fit a rōne in speculabilib⁹, qꝛ illa a p̊o
ri ꝓcedit ad posterius, sed in. 7. pmę phię. loquit̄ de reso
lutione

A

lutione q̄ fit in factibilibus a nobis: qr declarat Arist. in tex. quo sanitas in corpore fit a specie sanitatis in anima medici: ꝛ quo domus habens mām fit a domo carente materia. ꝛ isto modo etiā ꝓcedit modus ꝯsultationis ꝛ deliberationis que versaẽ in agibilibꝰ. de quo loquitur Aristo. in 3° ethicoꝝ. ca. 6. Et ista est, ni fallor, vltima ac distincta solutio in tāta ardua difficultate: in qua multi ante nos non potuerunt pertingere.

Ꝓpō 61°

Motus celi cōponitur ex duobus motoribus: quoꝝ vnus est finite motionis, ꝛ est anime existens in eo: ꝛ alter est infinite motionis, ꝛ est potentia que non est in materia.

Ista ꝓpositio fuit lapsus sa. ꝑ eũm, ꝛ scribitur ꝑ Auer. 12. meta. cō. 41. Quidā enim voluerūt q̇ celū habeat duos motores. Vnus est ꝯiūctus, ꝛ ille est aīa celi: ꝛ ab isto celum mouetur effectiue. Alius aũt est motor separatus: ꝛ iste mouet celum in gñe cause finalis: ꝛ iste est deus gloriosus a quo celum mouetur solum in rōne amati ꝛ desiderati: ꝛ per ꝯñs in rōne finis. Et ista fuit opio doctoris subtilis in. 7. q. quolibetoꝝ. ꝛ fuit opio eximij doctoris Antonij trōbete in spāli qōne de hoc: ita q̇ celum a primo prinº nō mouetur imediate in gñe cause efficiētis. qr tūc ille motus esset in instāti: sed mouetur ab eo in rōne finis. Ita q̇ multi etiā alij deuiauerunt de mēte Arist. ꝛ Com. ꝓpter presentē authoritatē deum esse vigoris infiniti.

B

Scoti opinio in. 7. q. quolibeoꝝ.

Achilles ponens̄ infinitatē vigoris.

Adducunt etiā rōnē que reputaẽ Achilles. Nam Aristo. 8. phys. demōstrat primū motorē non esse corpus, nec virtutē in corpe. sic nulla virtus finita mouet per tēpus infinitū: sed omne corpus vel virtus in corpore est finita: igr̄ nullū corpus vel virtus in corpore mouet ꝑ tempus infinitū: tunc vltra nullū corpus vel virtus in corpe mouet per tempus infinitū: sꝫ primus motor mouet ꝑ tēpus infinitū: ergo nō est corpus nec virtus in corpe. Tunc q̄runt de qua finitate loquaẽ Arist. in illa prima ꝓpōne prim syllī vel vigoris vel durationis. si de finitate durationis vera est maior: sed minor tūc erit falsa: qr nō omne corpus vel vtus in corpore est finitū in duratione: qr instātia est in ꝓprio de celo: qđ ſm sniam Aristo. est eternum. Si loquitur de finitate vigoris habeo intentū. nam cū primus motor moueat sempiterno tpe: igr̄ nō est vigoris finiti. ꝛ est rō doct. subtilis in. 7. q. q̄libetoꝝ. Dico q̇ salua reuerentia taliter opinātiū istā non fuisse mentē Auer. sicut sibi iponunt isti. nec fuit opio Arist. q̇ deus imediate nō moueat. vnde lꝫ hoc ample ꝓbauerim in q̄dā speciali qōne quā feci ī adolescētia mea de triplici causalitate intelligētie: tñ vltra illas authoritates solū vnica rōne hoc volo demōstrare in via ipsoꝝ, ꝛ ꝑcipue in via Cōmen. Nā ipse vult q̇ primū prinᵐ esse non pōt demōstrari nisi via motus. vt testaẽ Cōmen. in. 8. phy. cō. 3. ꝯtra Auic. ꝛ in cō. vltº primi physi. ꝛ in com. 5. in 12. meta. modo si primus motor imediate non mouet vt efficiens. igitur nālis non demōstrat primum motorem esse. Dices q̇ demōstrat ipsum esse via motus inquātum mouet vt finis. Sed hoc itez minime stare pōt: qr notio primi motoris in rōne finis nō ꝑtinet ad nālem, sed pertinet ad diuinū. nam ſm Alexan. ꝛ Auer. 12 meta. 5. ꝛ 6. com. Primus motor, prima forma, ꝛ primus finis, sunt vnū subiecto: ꝛ sunt tria in intētione. prima aũt forma, ꝛ primus finis a metaphysico ꝯsiderātur: sed prima materia, ꝛ primus motor ꝯsiderātur

C

Impugnatio

Rñdeẽ q̇ lꝫ non moueat imediate mouet tamē mediate.

Euasio.

Impugnatio

a nāli. vt sepe diximus ex mēte Auer. Et ita accideret primum prinᵐ via qua mouet vt finis demōstrari esse in metaphysica, ꝛ nō in nāli phia. ꝛ per vitā meam rō ista solui non pōt sustinēdo prinº Auer. Amplius quō numerus intelligentiaꝝ inotuisset Aristo. si non quelibet separata suba effectiue mouet aliquē orbem.

D

De eo aũt in quo dicūt Auer. tenuisse deum esse infiniti vigoris, in hoc Auer. vt pꝫ ex ſmonibus ciꝰ lōgo tpe fuit ambiguus, ꝛ quādoqꝫ conatus est fugere istam difficultatē: dixit enim in. 8. physi. cō. 79. rñdendo ad scđam qōnem ibi motam. ꝓpter quid est, q̇ si potētia corporea habet actionē infinitā, sequr ipsam mouere in instāti: ꝛ nō sequr de vtute in corpore que hꝫ actionem infinitā vt moueat in nō tpe, soluendo respondet. Ad scđam aũt qōnem qua querītur. vtrū q̇ si posuerimus actionē infinitam in corpore. sequr q̇ motus fit in non tēpore: ꝛ nō sequitur si posuerimus actionez infinitā esse potētie non in corpore sic, respōdentes dicimus q̇ si posuerimus actionē ꝓpriam esse corporis: sequr q̇ insit ei potētia infinita. si aũt posuerimus alicuius nō corporis: tunc potētia illius non pōt dici finita nec infinita. Finitū enim ꝛ infinitū solum de corporibus dici possunt. Et paruꝫ infra dicit, q̇ maius ꝛ minus solius est q̇titatis. vnde si dixerimus potētias esse in corporibus: tūc actio eaꝝ erit ꝓportionalis. s. q̇ ꝓportio potētie motiue ad potentiā motiuā est sicut ꝓportio velocitatis motus ad velocitatē: existētibus autē non in corpore nō est ꝓportio, cū ꝓportio est solius magnitudinis ad magnitudinem: vel eoꝝ que insunt magnitudini eo q̇ insunt ei: ꝛ hec manifesta sunt ꝑ se.

E

Et mirꝫ est de tāto viro q̇ in tā paruo spatio sibiipsi manifestissime ꝯdicit. nam in solōne prime qōnis ibidem mote querebaẽ, vtꝫ omnis corporis sit potentia finita, an in hac ꝓpōne continueatur corpus celeste. si enīꝫ ita eēt, tūc corpus celeste eēt corruptibile, dicit q̇ potētie motiue dupl'r dici possunt infinite, aut q̇ actio eaꝝ nunq̄ cessat: ꝛ hoc est infinitū in duratione. aut qr motio eaꝝ est tāte velocitatis qđ nō inueniẽ magis: ꝛ hoc est q̇ dicitur infinitū in vigore: ꝛ dicit q̇ ſm istuꝫ 2ᵐ modū non inuenitur infinitū: qr tūc motus ꝓueniret in non tēpore: ꝛ dicit q̇ motores tam mālẽs q̄ nō mālẽs ſm hunc modū cōueniunt, q̇ motio eoꝝ est finita, ꝛ q̇ corpora celestia excedūt se inuicem in velocitate: q̄uis motores eoꝝ nō sint in mā. vbi manifeste videtur dicere q̇ quilibet motor tā corporeus q̄ incorporeus est finiti vigoris: ꝛ ita videẽ si esset veꝝ qđ dicit in solōne scđe qōnis, solutio prime rueret manifeste.

Cōtradictio clara in Auer.

F

Amplius aũt contradicit veritati in se: qr lꝫ in substātijs incorporeis non sit finitū aut infinitū, nec magis, nec minus insequētia quātitatē molis seu q̄titatē proprie dictam: tñ in illis naturis est magis ꝛ minus ſm ꝑfectionem: nā species entiū sunt sicut num. ꝛ tñ nō eni intelligētiaꝝ perfectio ꝯsistit in puncto: sicut ipsemet testatur in libro destructio destruc. in disputatiōe 3ª. in solutione. 18. dubij. ꝛ in 12° metaphysi. com. 44. Et ideo ab ipsa tandem veritate coactus aliā solōnē dedit i libro de suba orbis. in. 3. cap. vbi nullibi ita resolute scripsit ꝛ apte. ingt eni. Ad qōnem scđam ibi motā qua querebatur an virtutes actiue in corpibus celestibus sint finite: sicut seq videẽ ex ꝟbis Aristo. in 2. celi ꝛ mūdi. vbi dixit. q̇ cū corpora celestia sunt finite quātitatis, virtutes eoꝝ videtur esse finite. ꝛ q̇ si stelle que sunt in orbe stellaꝝ fixaꝝ essent plures aut maiores nō possent eas mouere vtr ꝛ cetera soluendo dicit. Et ad hoc dicamus breuiter q̇ infinitū dicitur

ADDITIO. Adde Arist. authoritatem 5. met. tex. 16 vbi ait magnū ꝛ paruū quādā passiones p se esse transferri vo ad alia.

Ex Io ipsius Cōmen.

G

duobus modis. quoꝝ vnus est. virtus infinitę actionis ꝛ passionis in tẽpore ꝛ est finita in se. s. in velocitate ꝛ ꝛ vigore. Scḋs est. virtus infinitę actionis ꝛ passionis in se ĩtelligit in vigore ꝛ potẽtia. ℂ Et tũc ponit duas ↄ̈clones ꝙ virtus infinita in actione sua aut ĩ passione non existit in corpore, siue fuerit cęleste, siue gñabile ꝛ corruptibile: hoc eñi nõ accidit corpori nisi fm qḋ est corpus infinitũ: ꝛ ideo orbes mouent ꝛ mouenẽ in tẽpore. Et ista est prima ↄ̈clo de mẽte eius vł̃ tenẽda ꝙ nulla virtus existẽs in corpore, siue ęterno, siue corruptibili est infinita in se. i. infiniti vigoris. ꝛ ratio istius ↄ̈clonis est, qꝛ infinitas vigoris si daretur insequitur corpus infinitũ in eo qḋ infinitũ: sed nõ datur corpus infinitũ nãliter loquẽdo. vt pꝫ. 3. physi. ꝛ p̊ cęli ꝛ mũdi. in tractatu de infinito. ℂ Sed dices. quõ infinitas vigoris insequitur corpus infinitum in eo qḋ infinitum.

Dubium.

Solutio.

ℂ Rñdetur, qꝛ Auer. vult v̄tutes corporeas esse diuisibiles. ꝛ voluit Phs ꝙ ĩ tali, in maiori quãto cęteris paribus est maior virtus: ꝛ ideo virtus ista si augeẽ in infinitũ, hoc est, qꝛ corpus augeẽ in infinitũ. ꝛ hoc est qḋ dicit Coñ. in illo loco dicẽs. infinitũ igitur ꝗ̃ in vigore

H

cuius causa est corpus inquantũ corpus, impoſ̃e est ꝙ sit tã in cęlestibus corporibus ꝙ̃ in alijs. ꝛ in. 8. physi. cõ. 79. dicit. Nos aũt dicimus ꝙ ex. 6. verboꝝ Aristo. in hac demõstratiõe apparet ꝙ potẽtia eius passiua. s. susceptiua motionis est finita: sicut eñi actio ĩfinita nõ est formę in corpore: sic passio infinita non est formę in corpore. s. cõposito ex materia ꝛ forma: oĩs enim formę est potẽtia finita, siue sit actiua, siue sit passiua: cũ sit diuisibilis p diuisibilitatẽ corporis: ꝛ oẽ corpus sit finitũ: ꝛ si posset esse ꝙ potẽtia in corpore cõposito ex materia ꝛ forma susciperet motionẽ in infinitũ: tũc infinitũ esset maius infinito: idẽ enꝫ corpus sensibile, quãto maius fuerit tãto tẽpus in quo suscipit motionẽ a suo motore erit maius. si ergo aliqd corpus posuerimus hmõi. s. ꝙ suscipiat motionẽ ĩfinitã: tũc ꝙ maius est dꝫ suscipere motionẽ longiori tpe: ꝛ sic infinitũ superabit ĩfinitum, qḋ est impoſ̃e. ℂ Ex qbus authoritatibus clarissime colligiẽ ꝙ infinitas potẽtię in vigore insequitur nãm corporis cõpositi ex mã ꝛ forma inquãtum infinitũ est: nã tales potẽtię, siue actiuę, siue passiuę fuerint, sunt extẽsę ad extẽsionem mãę ꝛ subiecti. vt declarauit Auer. in lib. de suba orbis. qꝛ non coherẽt

I

mãę hꝰ formę nisi mediãtibus dimẽsionibus interminatis: sunt enim recipiẽtes totũ ꝛ partẽ fm subiti dimẽsionem: ꝛ ideo in maiori quãto est maior virtus ꝛ ĩ minori minor cęteris paribus. Et ideo si subm augereẽ in infinitũ si vigor formę extẽsę augereẽ in infinitũ: ꝛ qꝛ nõ daẽ corpus infinitũ in actu: ideo bñ dixit Coñ. ꝙ omne corpus, siue sit cęleste, siue sit gñabile ꝛ corruptibile est finitę motionis in velocitate: qꝛ q̃libet forma, siue sit in mã, siue sit abstracta a mã, est finiti vigoris: nã finitas vigoris insequitur nãm formę inquãtum forma est: sꝫ infinitas vigoris insequitur corpus infinitũ inquãtum infinitũ modo declarato. Vnde Auer. in. 2. cęli ꝛ mũdi. cõ. 38. inqt. ꝛ si potẽtię eoꝝ essent infinitę in vigore mouẽdi, nõ erit ꝓportio inter motorem ꝛ rẽ motam: ꝛ si hoc esset, nõ esset differẽtia inter eos: neqꝫ esset illic multitudo oĩno. v̄. g. qꝛ motor orbis Saturni, ꝛ motor orbis totius moueret tẽpore infinito. igiẽ nõ differunt in hoc. Et si quẽadmodum nõ differũt in hoc, nõ differunt in potẽtia motionis, differẽtia nulla esset inter motores: nedũ vt qḋlibet eoꝝ habeat potẽtiam mouẽdi in infinitũ: ꝛ si ita esset, inueniretẽ motus in instãti, ꝛ omne hoc est impoſ̃e. Et ideo opinãdum

Finitas vigoris sequitur formã inquãtum forma est: infinitas vigoris sequitur corpus inquãtũ infinitum.

est ꝙ potentię mouẽtium separatoꝝ a mã sunt finitę vno modo, ꝛ infinitę alio modo: ꝛ hoc apparet ex hoc qḋ dicet post Arist. quoniã si cęteri orbes habuissent ex multitudine stellaꝝ qḋ hꝫ orbis stellatus: tunc motor eoꝝ non posset mouere eos in velocitate, quã modo habent: ꝛ similiter esset si orbis esset maior ꝙ̃ sit. Et ibidem parũ infra dicit. de ista finitate vigoris, qḋ est cõis formis quę sunt in mã, ꝛ formis quę nõ sunt in materia. Et in ↄ̈ᵗᵒ. 39. eiusdem. 2. de cęlo inqt. soluendo obiectionem ibi motã: qꝛ Aristo. in lr̃a inducit: ꝓbat ꝙ quilibet motus habet tẽpus terminatũ: qꝛ aliqs ↄ̈tradicere posset illi inductioni, dicẽdo ꝙ hoc nõ habet veritatem nisi in potẽtijs finitis mãlibus: non aũt de potentia motoris cęli quę est infinita ꝛ immãlis. ℂ Soluẽdo dicit. qm̃ nos nõ intẽdimus p infinitũ nisi infinitatẽ motionis. i. ꝙ motio eoꝝ nõ cessat: ĩfinitas aũt intẽsionis vt illic nõ sit proportio inter potẽtiam motoris ꝛ moti: impoſ̃e est in formis inquãtum sunt formę. Ecce igiẽ ꝙ oĩs forma quatenus forma est rõ finitudinis vigoris ꝛ pfectionis. ℂ Sed tũc est obiectio qꝛ opposita habẽt fieri circa idẽ: cũ igitur finitũ ꝛ infinitum in vigore sint opposita: sicut finitũ in vigore est a forma sic ꝛ infinitũ: cuius oppositũ scribit Auer. volẽs ꝙ infinitũ est a corpore inquantũ est infinitũ, sꝫ finitũ cõpetit formę inquantũ forma. ℂ Nisi esset ꝙ ꝓpositio famosa locũ hꝫ ĩ oppositis positiuis: ꝛ talia habent fieri circa idẽ tanꝙ̃ circa subm: sed non opꝫ ꝙ sint ab eodẽ tanꝙ̃ a causa efficiẽte: qꝛ ↄ̈trarioꝝ sunt cõtrarię causę: nunc aũt finitũ ꝛ infinitum in vigore opponuntur: sicut plenũ ꝛ vacuũ: ꝛ sicut nõ sequitur. plenum est, ergo vacuũ est: nisi solũ quo ad imaginationẽ. sic etiã nõ sequitur. finitũ in vigore est. ergo infinitũ in vigore est. dico ꝙ non sequitur nisi quo ad imaginationẽ: nã si imaginaremur corpus infinitũ, possumus imaginari virtutẽ illius infinitã: vt deduxi de mente Auer. vnde dicimus ĩ simili ꝙ agere ꝛ mouere sunt formę: moueri aũt ꝛ pati sunt a mã. vt scribit Arist. in. 2. de gñone ꝛ corrup. tex. cõ. 53. sic finitas est a forma: infinitas aũt est a materia fm Phm in. 3. physi. tex. cõ. 60. ꝛ. 65. ℂ Et p hoc pꝫ solõ ad obiectiones Ioãnis de bacchone, qui in p̊ sniaꝝ. dis. 45. q. j. art. p̊. inquit illud nõ videtur verum mihi ꝙ Cõmen. voluit defendere, ꝛ nõ potuit. Nitebatur eñi defendere ꝙ si sit virtus infinita in

K

Obiectio.

L

Solutio.

Propõ divulgata: opposita habẽt fieri circa idẽ vera ẽ de oppositis positiuis.

Oplo Ioan. de baccho. i. sen. dis. 45. q. j. art. primo.

M

magnitudine moueret in non tẽpore: ꝛ si nõ, non: nãꝫ ↄ̈ᵗᵒ. 79. inqt. dicet aliqs Arist. vt quid ↄ̈sequẽs est, si potẽtia in corpore habet actionem infinitã ipsam agere in nõ tẽpore: ꝛ nõ est sequẽs, si actio infinita sit potentię nõ in corpore, ꝙ agat in non tpe. in fine cõmẽti respõdet. si potẽtia infinita poniẽ in corpe: tũc saluaẽ ꝙ sit infinita. ideo sequitur ꝙ mouet in non tpe. Si aũt ponatur nõ in corpore nõ erit finita nec infinita: finitũ eñi ꝛ infinitũ solũ de corpibus dici possunt: ꝛ ideo sequitur. ꝛc̃. Sed. 12. meta. cõ. 41. mouet eãdeꝫ qõnem, ꝛ aliter soluit dicẽs. ꝙ corpus cęleste moueẽ a duplici motore. s. ab aĩa existẽte in eo, ꝛ illa est finita: ꝛ a motore q nõ est v̄tus existẽs in eo. ꝛ ille est infinitę motionis. fm igiẽ ꝙ moueẽ a potẽtia finita, mouetur in tẽpore. ℂ Sed inqt ipse ꝙ neutra istaꝝ duaꝝ responsionũ valet. Non prima, qꝛ nõ habeẽ difficultas de infinitate ꝙ̃ sequitur ꝗ̃titatẽ mobilis de qua verificaẽ illud qḋ finitũ ꝛ infinitũ solum cõpetunt corporibus: sꝫ de infinitate pfectionis ꝛ virtutis. ℂ Nec scḋa, qꝛ cum potẽtia illa extra magnitudinẽ existens ęque ponatur infinita in vigore existẽs separata: sicut in corpe existens nõ plus poterit sibi resistere cęlũ cum aĩa sua coniũcta quę est

finita

A Defensio Auer. finita q̃ sine ipsa posset.ergo poterit tūc mouere ipm sicut si nō ꝯtiūgeretur in instāti. ❡ Dicimus nos,q̄cq̄d sit de prima solōne Auer.qꝛ vt supra dixi, ipsemet autor aiaduertit illā nō esse solōnem,ſꝫ euasionē quandam:tñ scd̃a solutio quā dat in.12.meta.cō.41.ꝫ quā sequitur etiā i alijs locis. vt in.2.cęli.com.38.ꝫ 39.ꝫ.71. ꝫ in 3° cap.de suba orbis,diffuse est vera. Vnde negandum est assumptū Ioānis dum dicit, ꝙ eque bene illa ṽtus separata a magnitudine est ifiniti vigoris:sicut si esset in corpe ratio diuersitatis est quā supra allegaui: qꝛ si daret̃ aliqua virtus mālis corporea quę duraret ęterno tpe,vel in actiōe,vel i passione,illa esset ifinitę potētię ꝫ vigoris in agēdo ꝫ patiēdo:nā esset ṽtus bris ꝯtrarijs:ꝫ ita sua virtus esset infinita in vigore cū oporteret ea tpe resistere causę corrūpenti : ꝫ ideo oporteret ipsum corpus in quo ꝯsistit esse infinitū : vñ infinitas vigoris si eēt in forma oporteret eā deriuari in ipsa a corpe infinito inquantū infinitū:ſꝫ si ponat̃ forma separata a corpore:qꝛ.vꝫ.non sit ꝯstituta in esse p subm: tūc illa ex hoc qđ ęterno tpe agit,nō sequitur ipsam esse infiniti vigoris:qꝛ illa nō sequitur dispositionem sui subiecti,ſꝫ potius ecōtra.naꝫ vt dicit Auer. in ꝑ physicę

B auscultationis.in com.63.qꝛ corpus cęleste caret potētia ad aliquā dispositionē nisi potentia ad vbi:ideo caret potētijs:ꝫ qꝛ caret hoc subito.s.materia:ideo caret forma quę sustētatur per hoc subm:ꝫ fuit necesse vt forma eius esse liberata ab hoc subiecto:ꝫ vt nō haberet ꝯstitutionē per corpus cęleste,ſꝫ corpus cęleste ꝯstituitur per illam,vt scies alibi.s.in libro de suba orbis,in quo fuit ostēsum ꝙ intelligētia est quę cōstituit cęlum in suis dispositionibus necessarijs:sicut est in corpore hois inuēto ꝑpter finem.❡ Vnde magna est dr̃ia reuerende Pater in via peripateticoꝝ ꝫ Auer. precipue inter formā in materia,ꝫ inter formā abstractā a materia:qꝛ forma mālis est constituta in esse per subm,ꝫ est extensa ad eius extensionem, ꝫ sequitur dispositiones mālę inquātum dependet a materia:sed forma abstracta a materia est cōstituens suum subm in esse ꝫ in suis dispositionibus necessarijs:ꝫ ista est ratio vera,q̄re si forma in materia existēs infinita moueret in non tēpore:non aūt si forma sit separata a materia : qꝛ forma mālis si infinito tēpore duraret esset infiniti vigoris ꝑpter causam assignatā:sed non sequitur de forma

C abstracta a mã ꝙ sit infinita in vigore:qꝛ forma inquātum forma hꝫ vigorē ꝫ pfectionem finitā, qꝛ rō formę ꝯsistit i pūcto:qꝛ spēs entiū sunt sicut numeri.sicut igit̃ ratio formalis cuiuslibet formę ē limitata:qꝛ illimitatio fm Phos est a mã.sic etiā est de rōne pfectionis cuiuslibet formę.vñ lucidissimus Themistius i.2.physi. cę auscultationis.in expōne tex.28.vbi Arist.formā ipsam appellat exēplar.inqt.forma apud Arist.dr̃ nonnunq̃ exēplar,nō eo modo quo hi q ideas separatas posuere spēs quasdā nullo māę inexu subsistentes:sed ꝑpterea qꝛ definita ꝑscriptaqꝫ est eoꝝ o'um forma q̄

Replica. a nã ꝑuenıūt.❡ Sed dices hoc nō saluat Auer. Nam in dicta solōne dicit,ꝙ cęlū mouetur a duplici motore.Quoꝝ vnus est finitę motionis, ꝫ est aīa eius, ꝫ est motor ꝯiūctus. Alius aūt est infinitę motionis,ꝫ est ṽtus separata a mã,ꝫ est infinitę motionis. Manifestuꝫ est aūt ꝙ isti motores habent oppositas dispōnes pēnes finitū ꝫ infinitū:non est aūt dicēdum motorē ꝯiūctum cęli esse finitę motionis i duratione:qꝛ nullus est motor ibi qui moueat p finituꝫ tēpus in duratione : qꝛ oēs cęli motores ęterno tpe mouent. igitur motor cōiūctus est finitę motionis i vigore : ꝫ motor separatus est ifinitę motionis i vigore. ❡ Et ꝯfirmat̃,qꝛ Auer. in.3.cap.de suba orbis.illū modū loquēdi intelligit in

D simili ꝑ infinito in vigore.inqt enīꝫ ꝙ infinitū dupl'r dicit̃.Quoꝝ vnus modus est ṽtus infinitę actionis ꝫ passionis in tpe:sed est finita in se.s.in velocitate ꝫ vigore.Scd̃s est virtus infinitę actiōis ꝫ passionis in se. Vbi pꝫ ꝙ p hoc intelligit infinitū in vigore.Et ista sūt

Solutio. quę multos tpe meo deceperūt.❡ Dicimus nos iuxta doctrinā Auer.in.2.cęli ꝫ mūdi.in com.42.ꝫ.71.ꝫ 12° meta.com.44. ꝫ in.2.cap.de suba orbis. ꝫ clarius in libro destructionū.in disp.3.in solōne.18.dubij. vbi inquit.Dicimus nos ꝙ hoc est cōcessum ab oibus Phis ꝙ corpus cęleste est simile vni aiali:ꝫ suus motus diurnus qui est cōis oibus cęlis, similis est vniuersali motui locali eiusdem aialis:ꝫ motus particulares cęloruꝫ similes sunt motibus particularibus mēbroꝝ ipsius aialis:ꝫ est Phis manifestū quō in aiali vna est virtus ex qua fit vnū:ꝫ ab eadē oēs virtutes ipsius erga vnum opus tēdunt.s.regimē ꝫ conseruationem ipsius corporis : ꝫ hęc virtus colligat̃ cū virtute a primo prin° influēte:vnde si hoc necessariū est in vno aiali.s.ꝙ vnaꝫ habeat virtutē spūalem in oibus suis partibus exten-

E sam : ex qua virtus ꝫ mēbra illius fiunt vnū ꝫ idem : ꝫ oēs eius virtutes fiūt vna ꝫ eadem:ꝫ operatio partiuꝫ eius admodū similis est operationi partiū aialis ad illud aial. sequitur ergo ꝙ opꝫ ꝙ sit vna hęc ṽtus spūalis ex qua colligātur oēs virtutes spirituales ꝫ corporeę: ꝫ est vnigenea ꝫ extēsa in toto vniuerso:alioquin nul-

Quō cęlū sit aiatum ꝫ magnum aial. lus ordo sequeret̃ in hoc mūdo.❡ Pro quo debes scire ꝙ cęlū apud Phos est ꝫ dicit̃ animatū:ꝫ nō propter aliā causam,nisi ꝑpter appetitū ꝫ motū in loco. vt declarat Cōmen.in libro de suba orbis.Vnde totum aggregatū dicit̃ aial magnuꝫ:ꝫ ad instar eius aial corruptibile dr̃ Microcosmos.i. paruus mūdus. vnde sicut oēs virtutes ꝫ motus particulares in nobis depēdent ab vna principali ṽtute q̄ est in corde:eodē modo oēs orbes cęlestes ꝫ sui motores depēdēt a motore prio q mouet primū orbē motu diurno.vnde Auer.i 2.meta. com.44.scribit dubitādo circa id qđ dictū est dicens. Sed quęret aliqs quomā si motus oium orbiū intēdāt eādem actionem ꝫ eādem ordinem cōem oibus,necesse est vt habeāt eādem formā intellectam extrinsecam a formis quas intēdit vnusqsqꝫ per se.s.formis ꝑprijs.

F Erit igit̃ forma quasi finis addita sup formam ꝑpriaꝫ erga quā mouet̃ vnusquisqꝫ orbis aīoꝝ orbium,ꝫ soluēdo dicit.dicamus ergo ꝙ nulla forma est q̄si finis ꝫ cōis ꝫ vl'is nisi illa ex eis quę hꝫ actionem cōem:ꝫ hęc est dispositio formę mouētis primū cęlum motu diurno:dispositio enī entiū in iuuamēto corpoꝝ cęlestiuꝫ adinuicē in creādo entia q̄ sunt hic ꝫ ꝯseruādo ea, est sicut dispō regētiū bonoꝝ q iuuāt se adinuicē in regēdo bonā ciuitatē:qm̄ oēs actiones eoꝝ sūt erga actiones primi principis:ponūt enī actiones suas seruiētes ꝫ ꝯtīues actionē primi principis:quēadmodū igit̃ primus princeps in ciuitatibus necē est vt habeat actionē ꝑpriā q̄ est nobilissima actionū:ꝫ si nō eēt ociosus quā actionē intēdunt p suā actionē oēs q sunt sub primo principe.quēadmodū igit̃ necē est i istis principatibus vt primus principatus sit:sicut ē necē in actionibus principū vt prima actio sit:ꝫ sic accidit i artificijs q̄ iuuāt se adinuicē erga vnū artificiale : ꝫ sunt illa q̄ꝝ q̄dā sunt principāntia alijs,ꝫ oia reducūtur ad vnū artificiū.v.g.qm̄ plura artificia seruiūt artificijs equandi. sic igit̃ est intelligēdū de istis corpibus cū suis formis a qbus mouēt̃:ꝫ de istis formis adinuicē:multū enī

G assimilãtur artificys quę seruiũt sibi adinuicẽ: ⁊ q̃ in-
telligũt adinuicẽ sunt principia eoꝝ ex q̄bus accipiũt
intellectũ ꝓprium. ꝟ g. qꝛ artificiũ frenificãdi accipit
sua principia ab artifice artis equitãdi: ⁊ silr alia arti-
Dũms oiuȝ. ficia seruiẽtia huic artificio. ℂ Differẽtia aũt inter ista
⁊ artificialia est, qꝛ formę artificiales mouentes artifi
ces sunt in mã: istę aũt non ℂ Ex q̄bus authoritatib⁹
clarissime elicitur p tria exẽpla clara quę lȝ nõ visitenẽ
in doctrina demõstratiuã, tñ in rebus quę nõ intelligũ
tur nisi cũ difficultate: ⁊ p similitudinẽ ad alteꝝ addu-
ci possunt: vt dicit Auer. 3. de aĩa. cõ. 14. ⁊ in p̊ phy. cõ.
81. q̄ cęlũ est vnum aĩal sempiternũ ꝯstans ex plurib⁹
orbibus ⁊ ex pluribus motoribus. ⁊ primus orbis est
sicut cor in aĩalibus, qd̕ est mẽbꝝ principale a quo oĩa
alia mẽbra dependẽt: ⁊ primus motor q̄ mouet primũ
orbẽ est sicut aĩa cordis a qua ꝓfluũt oẽs virtutes par-
ticulares in reliqua mẽbra: sicut igit̃ oĩa mẽbra habẽt
colligãtia cũ corde, ⁊ mouẽtur a motu qui ꝓfluit a cor
de tanq̃ a fonte ois mot⁹ ⁊ principali prin⁰. vt tenuit
solertissimus nãç rimator Aristo. in. 2. de ptibus aia-
lium. ⁊ in libro de sensu ⁊ sensa. sic oẽs orbes habẽt es-
sentialẽ ⁊ nec̃iaȝ depẽdentiã a p̃io orbe, ⁊ vltra motũ
H ꝓpriũ mouent̃ motu diurno ad motũ primi mobilis:
⁊ sic motores mouẽtes alios orbes inferiores insequũ
tur ⁊ intẽdũt primũ motũ primi motoris: ⁊ dicũtur ab
Auer. in. 8. physi. cõ 52. motores moti p accidẽs: nõ qꝛ
mouẽtur ad motũ sui subti: sicut sunt motores mãles q̄
sunt forma in mã constituta in esse p subm: sed p quã-
to accidit q̄ suũ mobile mouet̃ ab alio motore. s. a pri
mo motore mouẽte primũ mobile: ſȝ isto modo solus
primus motor dicit̃ esse motor p se nullo mõ motus,
nec p se, nec p accidens. vnde inq̄t. ⁊ debet intelligi ex
hoc q̄ mouẽtia quę sunt hic, sunt illa quę mouẽtur ex
se ⁊ ex alijs p accidẽs. s. ex motu sui subti. s. primi moti
ab eis: ⁊ hoc est qꝛ motor ꝯstituit̃ p primũ motũ ab ip-
so. s. qꝛ motor est in eo forma, ⁊ motũ mã: ⁊ est acceptũ
in diffõne formę s̄m q̄ mãę accipiũtur in diffinitioni-
Augu. Modo alie intelligẽtię preter p̊ sũt motores moti. bus formaꝝ: ⁊ hoc est id qd̕ dicit̃ moueri p accidẽs in
rei veritate: motus aũt in corporibus cęlestibus nõ cõ-
stituitur p subm ipsius: ⁊ ideo nõ mouetur per motum
subti moti ab ipso hoc modo accidẽtali: qd̕ aũt eoꝝ
habet subiectũ quod mouetur ex alio motore a ꝓprio
dicitur q̄ ille motor ꝓprius mouetur p accidens. s. ex
hoc q̄ suum subm mouetur ab alio: qꝛ accidit ei. s. mo
I tori ꝓprio quidam modus mouẽdi: ⁊ est qꝛ subm eius
mouetur ab alio: non qꝛ ipse mouetur per motum sui
subiecti: sicut est dispositio in motoribus qui sunt hic:
⁊ ideo dicitur in eis motor p accidens, ęquiuoce. s. de il
lo qd̕ mouetur per subm acceptũ in sua diffinitione, ⁊
⁊ per subm qd̕ non habet introitũ in sua diffinitione.
ℂ Scd̕m mẽtem igitur Auer. solus primus motor dr̃
esse motor p se: ⁊ nullo modo dicit̃ moueri p accidẽs,
nec qꝛ moueatur ad motũ sui mobilis, nec qꝛ suũ mo-
bile moueat̃ ab alio motore: ⁊ dicit̃ esse motor qui est
purus actus in quo nulla ꝓsus est potẽtia: ⁊ dr̃ motor
separatus, q̄a nullus est adeo eleuatus a po⁰, nullusq̄ȝ
est indepẽdens in mouẽdo, sicut ipse: ⁊ q̄a est respectu
oĩum alioꝝ motoꝝ, sicut forma ⁊ finis q̄ mouent oẽs
alios motores alioꝝ orbium in rõne amati ⁊ desidera
ti: ⁊ ille finis semp est actu coniunctus cũ alijs motori-
bus: ideo sub hac rõne est causa q̄ alij motores sempi-
terno tpe mouent: q̄a ibi secus est q̃ sit in motoribus
mãlibus i q̄bus finis motus distinguit̃ a motore, ⁊ est
in potẽtia: ⁊ ideo suũ mouere est finitũ. vt dicit Auer.
in libro de sub̃a orbis. cap. p̊. ⁊. 2. ⁊ 12⁰ meta. com. 36.

ℂ Vult igit̃ Cõmẽ. in ꝓposito theoremate motũ cęli K
eẽ a duob⁹ motoribus isto mõ: sumẽdo eni cęlũ p toto Que sit mẽs Auerr. circa theorema ꝓpositum.
mũdo supiori: sic ibi est duos motores ꝯsiderare mo-
tores. s. ꝯiũctos suis orbib⁹ q̄ vt mouẽt suos orbes sunt
finitę potẽtię ⁊ finiti vigoris: ⁊ sic hñt determiatas ꝓ-
portiones supra sua mobilia: ⁊ excedũt se inuicẽ i velo
citate mouẽdi: vt testat̃ exp̄sse Com in 2. cęli. cõ. 38. 39
⁊. 71. ⁊ q̄a habẽt finitatẽ vigoris: hinc est q̄ mouẽt in
tpe ⁊ non in instãti: ⁊ q̄a vna est minoris vigoris alia:
vna velocius mouet q̃ alia: ſȝ q̄ semp moueant est, q̄a
habent finem sempiternũ semp actu mouentẽ in rõne
amati ⁊ desiderati: ⁊ q̄a iste finis est cõis oib⁹ alijs mo-
toribus, ⁊ est tanq̃ forma oĩum: nõ eni tali rõne respi-
cit solũ vnum, ſȝ oẽs: ideo dr̃ iste forma seu motor sepa
ratus: nõ aũt est intelligẽdum q̄ talis motor nõ effecti
ue moueat suũ orbẽ motu diurno: imo mouet vt sic ip-
sum ⁊ oẽs alios orbes inferiores motu diurno: ſȝ dicit̃
separatus: q̄a est maxime liberatus ab omni potentia.
3⁰ de aĩa. cõ. 5. in solõne. 3. q. ⁊ 12⁰ meta. com. 41. ⁊ alibi
infinities. ⁊ dr̃ separatus in rõne ista p̃sertiȝ q̄a mouet
vt finis: q̄a finis est causa caꝝ: causalitas eni finis est
i causata: ⁊ q̄a oẽs alij motores in rõne q̄ mouẽt vt effi L
ciẽs imo ipsemet vt mouet vt efficiẽs p̃supponit seipȝ
in rõne finis. vñ Auer. 2. physi. cõ. 88. hęc est dispositio
entis necessarij simplr vt nõ sit ꝓpter suã actionẽ, sed
actio eius pp ipm: ⁊ iste modus necessitatis inuenit̃ in
rebus ęternis: ⁊ ista est necessitas simplr: ⁊ isto mõ iste
motor est ifinitę motionis. i. vt mouet in rõne finis est
cã ifinitę durationis in motu cęli. ℂ Et h̓ elicit̃ ex mẽ
te eius. 12. meta. cõ. 41. vbi authoritate Themistij inq̄t.
Themistius aũt in h̓ loco dixit qd̕ nõ rectũ est qd̕ di-
xit solẽ ⁊ alias stellas eẽ finitas, ⁊ habere potẽtias ifi-
nitas: potẽtia eni quę est in stellis q̄ ẽ infinita nõ ẽ nã-
lis in eis, neq̄ȝ s̄m q̄ sunt corpa: sed aut pẽdet a prima
causa, aut ex aĩa existẽte in eis ab illa potẽtia q̄ nõ est
corpus: prima eni causa est q̄ reuoluit eos tpe infinito:
q̄ñ si haberẽt illud qd̕ habent in po⁰; vt corpus ⁊ ma-
gnitudo habẽt ⁊ nõ essent semp in actu: tũc necẽium es-
set eis laborare ⁊ lassari. ℂ Et paulo ĩfra abbreuiãdo
istã sniam Themistij, inq̄t. Si aliq̄s motor mouet pp
finẽ existẽtem i potẽtia illo adepto ⁊ deducto ad actũ
cessabit motus: quapp necẽ est motũ ęternũ esse ad ali-
q̄d semp in actu. ℂ Itẽ si finis esset aliq̄d in corpe, nõ
semp equalr̃ distaret, ⁊ vniformiter se hr̃et ad motorẽ:
sed nũc esset hic, nũc ibi. Et p ꝯñs motor nũc velocita- M
ret ⁊ nũc tardaret motũ: ⁊ sic motus nõ eẽt vniformis
⁊ regularis: cũ igitur motus cęlestis sit vniformis ⁊ re-
gularis ex hoc deducit Auer. q̄ ille motus est ad ali-
q̄d existens semp in actu qd̕ in nulla ꝓsus existit mã.
ℂ Sed est ardua difficultas, an ista duo motores a qui Dubium.
bus mouet̃ cęlũ sunt duo distincti realr̃. ℂ Ad hanc Solo Grego. de Ari. in 2⁰ sen. dis. j. q. j. articu. 2.
obiectionẽ r̃ndet Grego. de Arimino in. 2. sen. dist. j.
q. j. artĩ. 2. in r̃nsione ad rõnes ⁊ authoritates Aureoli,
dicẽs. Ad tertiã auctoritatẽ de illis duob⁹ motorib⁹ dicẽ
dũ q̄ ꝟba illa nõ sunt sumẽda stricte s̄m ꝓpriã suã si-
gnificationẽ: q̄ñ vt inq̄t Cõmẽ. manifeste sibipsi ꝯdi-
ceret in his quę dixit in p̊ cap. d̕ sub̃a orbis. vbi sic ait.
Nõ est dbm̃ q̄ formę a quibus mouẽtur corpora cęle-
stia sunt alię a formis ad quas mouent̃: ⁊ qd̕ illę q̄ de-
bent eẽ non in mã oĩno: ⁊ quę carent situ sunt formę
ad quas mouẽtur, cũ illę a q̄bus mouentur sunt formę
in materijs: ecce q̄ exp̄sse dicit nõ eẽ ponendos duos
tales motores distinctos: vnũ ad qd̕ mouent̃, ⁊ aliũ a
quo mouẽtur: ⁊ illũ nõ in materia oĩno, hũc aũt i ma-
teria. i. ꝯiũctũ: ⁊ hoc exp̄sse illis quę sonãt ꝟba allega-
ta ad

A ta ad oppositū ɔtradicit. ℂ ꝓ. Si ponantur duo tales motores ſm intentionē opionis oppoſitę. vȝ. ꝙ vnus moueat actiue tm̄, ⁊ alter finaliter, expꝑſſe ɔ̄dicit ei: ⁊ etiā Phis qui ponūt expꝑſſe ꝙ q̄libet intelligētia agēs motū eſt finis motus, vt patere dicit ex his q̄ adduxit i ꝓbatione 2ᵉ ꝯclōnis ꝓbatę ꝑ ipſm. ℂ Et ideo inqȝ. dicendū ergo, niſi velimus ꝯcedere ipſum ſibi ɔ̄dicere, ſicut aliq in hoc paſſu ꝯcedūt, ꝙ ipſe ip̄roprie locutus eſt. nā q̄libet motor cęleſtis mouet vt agēs ⁊ vt finis, vt dictū eſt: ꝓpter hūc duplicē modū mouēdi, ſeu duplicē rōnem q̄ in nobis duob⁹ diſtinctis motoribus ꝯueniūt, vt ſupra habitū eſt: ꝓ hoc dicit motū illū cōponi ex duob⁹ motoribus q̄uis eſſentialr̄ ſit tm̄ vnus, ſaltē in p̄io motu: nā qȝ ad alios poſſet dici ꝙ ſunt plures vnus cōis q eſt ꝯiūctus p̄io orbi: ⁊ alter ꝓprius ⁊ cōis tm̄ per modū finis moueret inferiores: ꝓprius aūt vt agēs ⁊ vt finis, iuxta modū p̄miſſuȝ: ⁊ ipſe cōis vtroqȝ modo mouet ſuū orbē: ⁊ ſi de p̄io motu velimus intelligere verbū Com̄. intelligendū eſt ip̄roprie iuxta ſenſuȝ datū. ℂ Et ꝯfirmat hoc dic ū ſuū ex vbis Com̄. in eodē com̄. vbi paꝝ infra ſubdit. ergo nihil eſt i quo differt forma q̄ mouet̄ a forma ad quā mouet̄ niſi diſpōne: manifeſtū eſt aūt ꝙ forma a qua mouet̄ eſt forma q̄

B efficit motū: forma aūt ad quā mouet̄ eſt forma quę eſt finis motus. ℂ Dicimus nos ꝙ iſta dicta Gregorij ꝓ maiori ſua parte ſunt vera: tm̄ nos in aliq̄bus diſcrepamus ab ipſo: nā nō eſt dubiū ꝙ p̄imus motor, ⁊ p̄ia forma, ⁊ p̄mus finis ſunt idē ſubiecto, ⁊ tria i intētione: vt dicit Com̄. 12. meta. cō. 5. ⁊ 6. Nec etiā dubiū eſt ꝙ aliquę intelligētię mouēt vt finis, ⁊ mouēt vt efficiētes: ſicut expꝑſſe dic̄ Com̄. 12. meta. cō. 36. ⁊ alibi frequēter dicere: tm̄ in p̄ſtti authoritate in q̄ dicit motuȝ cęli cōponi ex duob⁹ motoribus: quoꝝ vnus eſt finitę motionis, ⁊ eſt ꝯiūctus, ⁊ eſt aīa exiſtēs in eo: alius aūt eſt ſeparatus a mā̄ oīno, ⁊ eſt i̅finitę motionis: ꝙ ip̄roprie fuerit locutus videt̄ multū detrahere authoritati Com̄. ꝙ i tā ardua difficultate itroducta ꝑ Ioā. grāma. peripateticis, q̄ oēs expoſitores fatigant: ⁊ ipm̄ ꝑtertum q in varijs ⁊ diuerſis locis eā examinat. nā 8ᵒ phyſi. cō 79. ⁊ in 2ᵒ cęli. cō. 71. ⁊ in 3ᵒ cap. de ſubā orbis. ⁊ in 12ᵒ meta. cō. 41. nō ſine forti cā ꝑtractat: vn̄ ipſe incideret in foueā quā fecit. nā. 3. de aīa, dū diſputat de intellectu poſſibili ꝯ̄ Alex. deridet eū, dū gloſat vba Ariſt. i q̄bus dicit

C ipm̄ ſimplicē immixtū ⁊ incorporeū: ꝙ nō ꝓprie intelligunt̄ illa vba. vnde etiā luciḋiſſimus Themi. in p̄ de aīa. ca. 20. Nō eſt ęquū in altiſſimis phię q̄onib⁹ aliud ſentire, aliud dicere: cū enī ſemꝑ res digna hoīe eſt ne a mēte vba diſſentiāt: tūȝ id maxime in reb⁹ obſcuris ⁊ reperis obſeruādū quo ea quę ſuapte igenio remota ⁊ ꝯdita videntur vbis illuſtribus ⁊ quā maxime declarātibus vēdicent̄ a tenebris. ℂ Amplius Ariſt. in demōſtratiuis ſciētijs iubet nō eſſe diſputādum nec diffiniendū in metaphoris, ſȝ ꝓprijs ſmonib⁹: vt pȝ in. 2. poſt. ⁊ Com̄. p̄ cęli. cō. 105. ⁊. 106. ɔ̄ defendētes Plato. inqȝ. ꝙ Ariſto. accuſat Platonē, vel qꝛ male ſenſit, vel qꝛ male locutꝰ: qꝛ abutebat̄ noīe ſeu vocabulo g̃natio

nis. ℂ Et ideo poſt longā ⁊ diuturnā cogitationē puenī ad hoc: ⁊ dico ꝙ iſti motores ſunt vere duo, ⁊ ſunt realr̄ diſtincti: ⁊ nō eſt ſermo ip̄roprius. vbi aīaduerte ꝙ vt pȝ exercitatis in via eius in illo. 12. imitatus eſt ꝓ maiori pte Alex. ⁊ expoſitio illa fere tota eſt Alex. adeo ꝙ vbi deficit ſibi expoſitio Alexā. videt̄ eſſe q̄ſi mutus. Alexāder aūt vt recitat Cōmē. 12. meta. cō. 25. ſuper illis vbis: deinde erunt hęc oīa aīa forſan ⁊ corpus, aut intellectus, ⁊ appetitus: ⁊ corpus dicit: ⁊ ideo dicit forſan: qꝛ q̄dam exiſtimauerūt aīaȝ eſſe abſtractā

D quę aīa apud ipm̄ nō eſt abſtracta, ſȝ prima forma eſt abſtracta: ⁊ i̅ntēdit per hęc oīa corpora cęleſtia. vbi ſȝ Alexā. corpora cęleſtia habēt intelligētias animātes illa formalr̄. ⁊ ſola prima forma eſt abſtracta: ⁊ hoc eſt qȝ plerūqȝ Cōmen. ſolet dicere in illo. 12. loquens de primo motore, ⁊ prima forma, ⁊ primo fine: quę eadē ſunt ſubiecto, qȝ i nulla oīno eſt mā̄, ⁊ qȝ nullo modo eſt in corpore: cęteni aīa etiā apud arabes dicit formā cōiunctā corpori. vnde Auic. in. 2. ſuę meta. cap. p̄. aīa dr̄ ꝓ q̄nto mediāte motu ligationem hȝ cū corpore quo mouet illud: ſi aūt fuerit ſubā ſeparata oīno vocat̄ intelligētia. ⁊ Auer. in. 8. phyſi. cō. p̄. Principiū mouens de reb⁹ motis eſt ſicut aīa de rebus viuis. ℂ Dico igit̄ ꝙ ſm Auer. motus cęli, ꝓ toto mūdo ſuperiori ſumēdo cęlū, pōt ꝯſiderari duplr̄: ⁊ quo ad hoc ꝙ ille motus eſt in tēpore: ⁊ ſm ꝙ motus illi particulares ſunt habētes determinatas mēſuras adinuicē in velocitate ⁊ tarditate: ⁊ ſic ꝓueniūt a motore efficiēte motū q eſt prima forma vt mouet vt efficiēs primū orbem, ⁊ oēs alios q ſunt ſub eo motu diurno: ⁊ oēs alij motores q ſub eadem rōne mouent ſua mobilia motibus ꝓprijs. Vnde falſuȝ eſt qȝ dicit Greg. ꝙ primus motor reſpectu alioꝝ orbiū q ſunt ſub orbe ſtellato cōcurrat vt finis: imo etiā ꝯcurrit vt efficiēs, ꝓ q̄nto omnes mouet motu diurno. Et qꝛ oēs intelligētię ſunt finiti vigoris: hinc eſt ꝙ omnes mouēt vt efficiēs finito tꝑe in velocitate motiōis: ⁊ nulla mouet in inſtāti: ⁊ qꝛ oēs vt ſic ſunt applicatę ꝓprijs mobilibus, oēs dicūtur aīa reſpectu ſui orbis: vel qꝛ formalr̄ inherēt p̄ter primū motorē: vt videtur ſentire Alexā. vel ſm ꝙ ego puto ſm via Auer. oēs intelligētię habent ꝓpriū orbē: ⁊ illę vt ſic dicunt̄ aīę: prima aūt intelligētia, lȝ imediate reſpiciat primū orbē, qꝛ tm̄ etiā mediante illo reſpicit oēs alios orbes, pōt dici forma abſtracta ⁊ ſeparata: quia eſt forma cōis ⁊ vlis: ⁊ lȝ vt mouet pōt dici aīa cęli: tm̄ vt eſt cauſa finalis ab oībus deſiderata: ſic eſt forma ſeparata: qꝛ vt ſic nō potius reſpicit vnum q̄ȝ reliquū: ⁊ vt ſic eſt cauſa i̅finitatis in duratione: vn̄ eſt ꝙ motus cęli taliter ſumpti ſit i̅finitus in duratione hoc principaliter depēdet a primo fine, ⁊ nō a particularib⁹ finibus: vnde ſi ꝑ impoſſe nō eſſet iſte finis cōis i actu nō eſſet mo-

F tus ęterno tꝑe ſimplr̄: lȝ igit̄ quęlibet intelligētia in ſe ꝯſiderata mouet vt efficiens, ⁊ mouet vt finis: tm̄ finis vniuerſalis qui eſt idē cum primo motore eſt q p̄imo largit̄ ſempiternitatē motus, ⁊ nō ſunt fines particulares q ſunt ſub illo: ⁊ ideo alius eſt motor q largit̄ ſimplr̄ ſempiternitatē: ⁊ alij ſunt motores a q̄bus ꝓducūtur motus ꝓprij in ꝓprijs orbibus, lȝ idē ſit motor q mouet totū cęlū motu diurno. ℂ Et ꝑ hoc pȝ ſolo ad obiecta Gregorij. Ad p̄imū quidē dicitur ꝙ non eſt ɔ̄dictio in Auer. qꝛ in p̄ cap. de ſubā orbis inuehit ɔ̄ Auic. qui ponebat in corpore cęleſti in vnoquoqȝ orbe animā imaginatiuā quę erat de numero aīaꝝ ſenſitiuaꝝ, quę exiſtunt in materia, a qua effectiue ꝓducit̄ motus: ſed intelligētia ſolū mouebat in ratione finis: ⁊ ſi ita eſſet tunc mouere cęli eſſet finitum ſicut in iſtis quę ſunt hic: qꝛ talis anima a qua mouet̄ cū ſit forma in mā̄ moueret̄ ꝑ accidens: ⁊ qȝ mouet quādo mouet̄ impoſſe eſt, vt inquit, vt ſit principiū motus ęterni. vnde parū infra inqȝ. ⁊ qȝ dicunt incipiētes philoſophari ꝙ aīę iſtoꝝ corporꝝ cęleſtiū ſunt formę materię. ſ. quę in materia acquirāt ęternitatē ex formis i materialibus nihil eſt: cōtingit enim ꝙ illud qȝ non habet naturā eſſendi ęternum acquirat ęternitateȝ ab alio: vbi

Marginal notes: Propria poſitio. (beside "finis motus" in column 1); Ꝯpio ꝓpria. (beside "nis. ℂ Et ideo poſt longā"); E Cōtra Gre. de Arimi. (beside "Vnde falſuȝ eſt"); Solo ad rōnes Grego. (beside "mouet totū cęlū motu diurno")

G manifeste inuebit 5 Auic. ꝛ sequaces: ſ3 hoc nõ ſequit
in via eiꝰ: qꝛ aliç intelligẽtiç a pria mouent̃, a prima
tanq̃ a fine vlti ꝛ cõi, quẽ oẽs amant ꝛ appetunt: ꝛ eſt fi
nis ſemꝑ actu mouẽs illas ad ſui deſideriũ: ꝛ ipſç virtu
tes appetẽtes non ſunt formç in mã ex ſe poſſibiles, ꝛ
ab alio acquirẽtes neceſſitatẽ eſſendi: ſicut ſequit̃ ꝯtra
Auic. ꝛ iſta eſt ratio diuerſitatis. na3 oẽs intẽdunt pri-
mã, ꝛ agunt ꝓpter primã: ſicut actiones ſeruoꝝ ſunt
ꝓpter dñm. vt dicit. 12. meta. cõ. 44. vbi formalr reſpõ-
det ad iſtã obiectionem motã ꝑ ipſu3 ꝯtra Gregoriũ.
¶ Et per hoc p3 ſolutio ad ſequens argumẽtum: nã l3
quelibet intelligentia reſpectu ſui motus ꝓprij ſit mo
uens vt finis ꝓximus ꝛ vt agens: omnes tñ mouẽt ꝓ-
pter primũ finem principalr, quẽ primo appetunt: ꝛ a
quo ꝑficiuntur: qui eſt cauſa quare cçterç ſempiterno
tẽpore mouẽt. vnde ſine dubio cęlũ eſt aiatum ꝓpter
appetitũ ꝛ motum, dicit Cõmen. i ꝑ cap. de ſuba orbis.
vbi dicit. ꝛ nõ fuit dictũ cęlum habere aiam, niſi ꝓpter
appetitũ exiſtentem in eo ꝛ motũ localẽ: appetitus aũt
qui eſt in hoc corpore, non eſt niſi qꝛ corpus cęleſte eſt
vnũ per ſe, appetens ꝑ ſe non ꝓpter potentiã exiſtentẽ
in eo diuiſibilẽ ad diuiſionẽ eius: eſſet enim gñabile ꝛ
H corruptibile. ¶ Pro quo aduerte ꝙ vbi eſt appetitus,
ibi eſt potẽtia appetens, ꝛ eſt obiectũ appetibile: tales
aũt ṽtutes ſunt intelligẽtiç inferiores appropriatç ꝓ-
prijs orbibꝰ quç mouẽtur ꝑ appetitũ ad aliqd nobiliꝰ
ipſis: ꝛ iſtud eſt primũ appetibile qđ eſt primũ ꝛ ſũmũ
bonũ ꝛ primus finis: ꝛ iſte eſt qui largit̃ ꝑpetuitatem
motus cçteris orbibꝰ: ꝛ hoc clare elicit̃ ex ṽbis Auer.
in penul. cap. libri de ſuba orbis. vbi ita ſcribit ad lite-
rã. Et cũ ꝯſiderauit in iſtis virtutibus declaratũ fuit ip
ſi ipſam eſſe virtutẽ appetitiuã de virtutibus aiç tñ: ꝛ
cũ ꝯſiderauit de iſtis virtutibus appetitiuis cęleſtibus
inuenit eas moueri ad appetibile nobilius ipſis: ꝛ cu3
ꝯſiderauit in virtutibus appetitiuis cęleſtibus inuenit
eas eſſe finitaꝝ potentiaꝝ: ꝛ cu3 cõſiderauit in ꝯtinua
tione motus eoꝝ fuit declaratũ ꝙ cauſa ꝯtinuationis
motus eaꝝ nõ eſt iſta virtus qua mouet̃: ſ3 illud qđ lar
git̃ eis ꝯtinuationẽ eſt aliqd appetibile: qꝛ cõtinuatio
nõ ꝓuenit niſi a motore nõ moto, ſequit̃ ꝙ illud mo-
uens, neq3 eſt corpus, neq3 potẽtia in corpore: ꝛ ꝙ eſt
intelligẽtia abſtracta: ꝛ ꝙ iſtud corpus cęleſte itelligit
I hãc intelligẽtiã: intelligere enĩ trãſmutat ipm appete
re ad illud. ¶ Vbi imaginat̃ Auer. ꝙ cęlũ ſumptũ ꝓ
oibꝰ orbibus habẽtibus ꝓprios motores intelligit bo
nitatẽ pmi motoris mouẽtis primũ orbẽ ſtellaꝝ fixaꝝ
ꝛ ad talẽ intellectionẽ in iſtis ṽtutibus itelligẽtibꝰ in-
ſurgit appetitus ꝛ deſideriũ vt ꝑficiantur a pifo ꝛ ſum
mo bono nã vt inqt Com. 12. meta. cõ. 39. deſideriu3
inſequit̃ cognitionẽ, ſicut vmbra inſequit̃ corpus: ꝛ qꝛ
deſideriũ in nã ꝛ ĩ intellu totalr̃ ſeparato ſemꝑ eſt ad
nobilius hinc eſt ꝙ iſtç ṽtutes appetẽtes mouent̃ i rõ-
ne finis a pria q̃ eſt nobiliſſima ꝛ ſũma oium ꝑfectio.
Dubium. ¶ Et dubitabis hic, qꝛ Com. vult ꝙ prima itelligẽtia
q̃ eſt primũ appetibile eſt cauſa ꝯtinuationis ꝛ ſempi-
ternitatis motus: qꝛ ꝯtinuatio ẽ a motore nõ moto: ſ3
tũc ſm hoc vt̃ ꝙ aliç itelligẽtiç ſũt motores moti: ꝛ h
eſt falſu3: qꝛ q̃libet forma liberata a mã eſt motor non
motus, neq3 ꝑ ſe, neq3 ꝑ accidens. vt dicit Cõmẽ. in. 9.
Solutio. meta. cõ. 2. ¶ Dicamus in via eius ꝙ ois intelligẽtia
citra primã, vt ſupra allegauimus de mẽte eius. 8. phy.
cõ. 52. dr̃ motor motus ꝑ accidẽs: nõ qꝛ aliç intelligen-
tiç moueant̃ ꝑ accñs ad motũ ſui ſubiecti: ſicut eſt in for-
mis ꝯſiſtentib in eſſe ꝑ ſubm: ſed ꝓ quãto accidit ꝙ or-
bis motus ab eis moueat̃ ab alio motore alio motu a

motu cauſato a ꝓprio motore: nã oẽs orbes planetaꝝ K
mouent̃ motu diurno a pͥ motore mouẽte pͫ mobile.
¶ Dicũtur etiã motores iſti moti motu çquiuoco ꝓ
quãto mouent̃ a pifo intelligibili ꝛ a primo appetibi
li, qđ eſt realr̃ nobilius ꝛ ꝑfectius ipſis. vnde Com. 12.
meta. cõ. 44. 5 Auic. ſcribit in intelligẽtijs nõ eſt ꝯſecu
tio, neq3 ꝓuentus, nec actio: ſ3 ſolũ eſt cauſa ꝛ cauſatũ
ſm ꝙ intellectũ eſt cauſa intelligẽtis. ¶ Primus igit̃
motor q mouet orbẽ ſtellaꝝ fixaꝝ ꝛ totũ cęlum motu
diurno dicit̃ motor nullo modo motus neq3 ꝑ ſe, neq3
ꝑ accidẽs de nullo modo eoꝝ q̃ ſunt mota ꝑ accidens:
nõ enĩ3 mouet̃ ad motũ ſui ſubiti: qꝛ eſt forma ſepara
ta. Nec dici põt moueri ꝑ accidens: qꝛ ſuus orbis pifo
motus ab eo mouetur ab alio motore: imo nõ moue-
tur niſi ab ipſo. Silr̃ non dr̃ primus motor moueri ab
aliquo intelligibili ꝛ appetibili qđ ſit nobilius ipſo:
imo in eo ſimplr̃ iſta ſunt eadẽ oibꝰ modis intelligẽs,
ꝛ intellm̃, ꝛ intellectio, ꝛ appetibile, ꝛ appetẽs, ꝛ appeti-
tus: ꝛ ideo iſte motor primus vtroq3 mõ cũ ſit indepẽ-
dens ab alio dr̃ motor nullo modo motus: ꝛ iõ eſt cã
ꝯtinuationis ꝛ vniformitatis ꝛ ſempiternitatis motus
cęli: ꝛ ꝓpter iſtas rõnes dr̃ motor ſeparatus: qꝛ in mo
L uẽdo ſuum orbẽ non depẽdet ab alio motore: ꝛ qꝛ in
mouẽdo nõ mouet̃ ab aliquo itelligibili ꝛ appetibili
alio ab ipſo: qꝛ ſe ſolũ intelligit, vt volũt peripatetici
12. meta t. c. 51. ¶ Et pro his q̃ dixi vide in fine cõ. 36.
in. 12. meta. vbi dicit: ꝛ oia iſta dicit ad declarandũ ꝙ
corpa cęleſtia cũ habẽt appetitũ ꝓpter intellm̃: intelle
ctus aũt maius bonũ ipſo appetit, cõtingit neceſſario
ꝙ corpa cęleſtia appetãt in hoc motu aliqd maius bo
nũ ipſis. Et cũ illa ſint nobiliſſima corpa ſenſibiliũ ꝛ
meliora, neceſſe eſt ꝙ illud bonũ qđ appetũt, ſit nobi-
liſſimũ entiũ: ꝛ maxime qđ appetit totũ cęlũ in motu
diurno. Et in com. 37. ponens dr̃ia3 inter primã intel
ligentiã ꝛ alias. inqt. ꝛ intẽdit per hũc ſermonẽ diſtin-
guere inter primum priñ ꝛ alia priñ abſtracta: alia
enĩ3 videntur electa ꝛ deſiderata ꝓpter aliud. ſ. principia
alioꝝ motuũ cęleſtiũ preter motũ diurnũ: qđ aũt hunc
motũ facit videtur eſſe electũ per ſe, cũ verſus ipm mo
uet omne motu velocior ꝛ maiori propꝛijs motibus
vnicuiq3 eoꝝ: eſt enim electũ ꝑ ſe ꝛ amatu3 ab oibus:
tale aũt eſt perfectũ. ſ. finis. Et paꝝ infra ibidẽ dicit, ꝙ
M ꝑ primũ motũ intelligit corpus cęleſte, ꝛ ꝑ alia mota
alias ſphẽras q̃ ſunt ſub primo corpore, ꝛ quç ſunt in
gñone ꝛ corruptione: primũ enĩ3 cęlũ mouetur ſm de-
ſideriũ, vt aſſimilet̃ ei ſm ſuũ poſſe: ſicut amãs mouet̃
vt aſſimiletur ſuo amato: alia aũt corpora cęleſtia mo
uent̃ ſm deſiderium ad motũ primi corporis: ꝛ ideo
planetç habẽt motum duplicẽ, ex. 12. meta. cõ. 41. vbi
declarauit ꝙ motus cęli eſt poſſibilis ex ſe: ꝛ qꝛ fuit de
claratũ ab Ariſto. 9. meta. t. c. 17. ꝙ nõ eſt timendũ cę-
lum quieſcere in aliqua hora. inqt. ꝙ hoc neceſſe eſt vt
ſit ꝓpter motorem in quo nulla potẽtia eſt oino, neq3
eſſentialr̃, neq3 accidẽtaliter: ꝛ tale nõ eſt in materia:
p3 aũt ꝙ hoc non eſt niſi primus motor, vt diximus.
¶ Et mirũ eſt de Gregorio Arimin. ꝛ de tot viris il-
luſtribus quõ in ꝑſenti authoritate adeo manifeſte de-
fecerint dicẽtes ſermonẽ Auer. fuiſſe iproprium: cũ hęc
ſint ṽba eius: ꝛ diſſolutio eiꝰ eſt ꝙ iſte motus, vt decla
ratũ eſt, cõponitur ex duobus motoribus. quoꝝ vnus
eſt finitç motionis. ꝛc̃. nã debuit videre vbi hoc fuerit
declaratũ: ꝛ manifeſte p3 ꝙ in eodẽ. 12. fuit declaratũ
ab Ariſto. in tex. cõ. 33. ꝛ etiã in 2ᵒ de gñone ꝛ corrup.
t. c. 56. ꝛ in eodem. 12. meta. t. c. 37. vbi vult Ariſt. ꝙ in
cęlo ſunt duo motus, ſ3. motus diurnus qui eſt primi
mobilis

Modo primo motor nullo modo ſit motus.

A mobilis ⁊ totius celi alius est motus planetarum discurrentium sup polis zodiaci. ⁊ Arist. vult in pdictis locis quod motus qui puenit a motore coniuncto ⁊ appropriato orbibus planetarum operatur gñationem ⁊ corruptionem per accessum ⁊ recessum planetarum in tali obliquo circulo motorum: sed motus diurnus qui causatur a motore separato propter causas dictas, est ille qui operatur continuitatem ⁊ eternitatem: sicut expresse poteris videre in pdictis locis: imo Auer. in calce com. 41. colligens pcipuum fundamentum demonstrationis Aristo. inquit. ⁊ cum ita sit potentie mouentes que sunt in corporibus sunt duobus modis. aut potentie existentes in corporibus gñabilibus ⁊ corruptibilibus: ⁊ hec impossibile est vt semper moueant se propter transmutationem eorum, ⁊ propter transmutationem sui subiecti: ⁊ ideo accidit talibus necessario fessitudo. aut potentie mouentes in corporibus eternis: hec igitur possibile est vt moueant semper ⁊ vt non moueant semper: possunt enim non semper mouere, si posuerimus illud ad quod mouentur. s. primum motorem receptibilem transmutationis cuiuscunque modi: possunt autem semper mouere quando illud ad quod mouentur fuerit non transmutabile: ⁊ hoc est cum non fuerit corpus omnino: si igitur motum eternum est, necesse est vt moueatur per potentiam existentem in eo a motore cui nullus modus transmutationis accidit: ⁊ tale in nulla materia existit.

B ℂ Manifestum est autem quod potentie mouentes existentes in corporibus eternis, que possunt semper mouere, ⁊ possunt non semper mouere, sunt virtutes intellectuales existentes in orbibus planetarum: quia primus intellectus non est de numero talium virtutum, qui possit semper mouere aut non semper mouere: quia iste intellectus primus non est ordinabilis ad alium finem nobiliorem aut minus nobilem ipso pria intentione: sicut patuit supra ex differentia eius ab aliis per verba Auer. 12. meta. cō. 37. ⁊ ita motor iste separatus qui mouet effectiue totum celum motu diurno: ⁊ mouet omnes intellectus sub ipso vt finis, semper in actu est causa infinite motionis in duratione: ⁊ sic intelligis essentialem ordinem ⁊ dependentiam in mundo illo superiori, quam pauci intelligere potuerunt.

Error alioꝝ. ℂ Et ex hoc etiam patet error aliorum clarissimorum doctorum volentium ex hac authoritate Auer. tenuisse deum esse infiniti vigoris: cum ipse seipsum apte declaret in eodem com. quomodo talis motor separatus sit infinite motionis, referendo hoc ad eternitatem durationis, pro quanto mouetur a potentia non in materia habente continuitatem ⁊ eternitatem motus.

Dubium. C ℂ Sed est dubium: numquid primus motor potest dici motor coniunctus cum moueat primum orbem: ⁊ tunc videtur quod etiam si mouet effectiue potest dici anima sui orbis: ⁊ per consequens non debet dici motor separatus.

Solutio. ℂ Dico quod teste Auer. in. 8. phy. primum mouens de rebus mobilibus est sicut anima de rebus viuis: anima enim est principium vegetandi, sentiendi, intelligendi, ⁊ secundum locum mouendi: est enim fons ⁊ origo omnis motus. vt dicit Themi. in principio libri de anima. sic potest dici anima. ℂ Sed aduerte quia differenter ab aliis: quia primus motor est sicut anima virtus diffusa in totum celum mediante primo mobili mouendo totum motu diurno: sicut anima est virtus ⁊ actus totius corporis, mediante tamen influxu cordis influit suas actiones in totum corpus: nam cor est primum quod participat actiones alias quia est primum quod viuit, ⁊ est vltimum quod moritur: sed alie intelligentie solum sunt coniuncte propriis orbibus, ⁊ illos solos mouent: ⁊ nulla aliarum intelligentiarum habet actionem vniuersalem ⁊ communem in totum animal celeste nisi prima: ⁊ ideo appellatur anima totius celi modo declarato: ⁊ dicitur etiam motor separatus, ⁊ motor in quo nulla prorsus est potentia, ⁊ motor qui nullo modo moueri dicitur, neque essentialiter, neque accidentaliter secundum nullum modorum duorum ex his que dicuntur mota per accidens secundum pinductum modum. ⁊ ista est mens vera Auer. in hoc loco, quam nullus ante nos videre potuit: ⁊ Deo sit laus illustranti intellectum.

D ℂ Dicamus igitur quod cum celum sumitur tribus modis: vt dicit Arist. in primo celi ⁊ mundi in tex. c. 96. celum sumitur tribus modis. s. pro toto celo quod mouetur motu diurno, ⁊ pro octaua sphera, ⁊ pro toto mundo: in proposito autem sumitur celum primo modo pro animali magno ex primo orbe ⁊ aliis orbibus resultante: talis autem celi motus causatur a duobus motoribus: quia motus planetarum causantur a suis propriis intelligentiis que sunt appropriate propriis mobilibus, ⁊ sunt finite motionis in vigore inter se, ⁊ possunt adinuicem comparari: ⁊ dicitur motor coniunctus ⁊ anima sui orbis vel secundum viam Alex. qui voluit quod erant forme informantes vel propter motum: vt vult Commen. alius autem motor est separatus: ⁊ est primus motor qui causat motum diurnum: ⁊ est causa sempiternitatis ⁊ continuitatis in omni motu aliorum motorum: ⁊ ideo dicitur esse infinite motionis in duratione ⁊ non in vigore: vnde etiam istum modum loquendi habet Auer. in doctrina sua, quod per infinitam motionem intelligit infinitam in duratione. sicut patet 2. celi in com. 39. in solutione questionis. vbi inquit. quoniam nos non intelligimus per infinitum nisi infinitatem motionis. i. quod actio eorum non cessat. ⁊ vt supra patuit ipsemet parum infra in illo com. 41. 12. declarat hoc sic debere intelligi: ⁊ pro hac expositione vltra alias authoritates supra adductas, audi Auer. in fine penul. cap. de substantia orbis. inquit enim ⁊ est declaratum ex hoc toto quod dixit in libro celi ⁊ mundi. s. quod si in celo essent plures stelle: ⁊ vide verba que sequuntur, vbi tandem concludit. ex quo verificatur quod dator continuationis motui est dator esse omnibus aliis entibus: patet autem quod iste est primus motor ⁊ primus finis: vt patet primo celi. t. c. 100. ab illo enim communicatum est esse ⁊ viuere omnibus: his quidem clarius, his vero obscurius. E

Solo rōnis Scoti. ℂ Ad rationem autem Scoti secundum viam Auer. respondetur quod loquitur Arist. de virtute finita in vigore: sed vt pertractat Auer. illam demonstrationem procedit de virtute materiali: ⁊ ideo cum primus motor sit mouens eterno tempore, sequitur quod non est virtus materialis. Sed ex hoc non sequitur quod sit infiniti vigoris: quia virtutes immateriales omnes sunt finite, vt sic secundum mentem eius: ⁊ ista est via eius. vide tamen ample pro illa demonstratione quam scripsi in. 12. meta. sup tex. cō. 41. ℂ Theologi autem ⁊ veritas tenent deum esse infiniti vigoris: ⁊ dicunt illam infinitatem non insequi materiam aut corpus, sed purissimum actum: ⁊ hoc teneo quicquid in hoc sentiat Auerroes.

ℂ Corruptibile, ⁊ incorruptibile genere differunt.

Proposi 62

F Scribitur ista propositio in. 10. prime philosophie in tex. c. vlt. ⁊ est satis allegata. ℂ Diuus Thomas ibi dicit quod cum corruptibilium ⁊ incorruptibilium non potest esse vna materia: genus autem physice loquendo a materia sumitur, sequitur quod illa que non communicant in materia genere physico sunt diuersa: logice autem loquendo nihil prohibet quod conueniant in genere inquantum conueniunt in vna communi ratione vel substantie, vel qualitatis, vel alicuius huiusmodi. — Opinio beati Thome.

ℂ Et ita habet dicere etiam Scotus qui ponit aliquem conceptum vniuocum deo ⁊ creature: diceret enim glosando presentem authoritatem quod corruptibile ⁊ incorruptibile differunt genere physico. Et quia ponit angelos in predicamento substantie, sequitur quod non differunt genere logico, nec in conceptu communi transcendenti. — Opio Scoti

ℂ Contra illud in quo conueniunt ambe iste opiniones in presenti loco arguitur. nam Aristo. arguit ibi. s. 10. meta. t. c. vltimi contra Platonem. inquit enim. Palam igitur quod non contingit esse species tales quales quidam dicunt: erit enim homo hic quidem corruptibilis, hic autem incorruptibilis: equidem specie dicitur esse eadem ⁊ non equiuoce: diuersa vero genere differ- — Impugnatio

G runt plusq̃ specie. Plato enim ponebat q̃ idea hoīs & homo singularis sunt eiusdē spēi logicę: q̃a homē & rō vniuoce dī de hoīe in cōi & de hoc hoīe: & tñ sm Platonē idea hoīs & homo singularis differūt in gñe physico: quia idea hoīs non habebat māam quę est genus physicū: s3 homo corruptibilis singularis bene habebat māam. & ideo si Arist. arguēdo intelligeret de gñe physico q̃ quę differūt gñe physico differūt plusq̃ specie: s3 idea hoīs & hic homo differūt gñe physico. igī differūt specie, tunc peteret prin^m: nam negaret Plato q̃dq3 differūt gñe physico, differūt specie specialissima logice loquēdo: & ideo rō Aristo. si quid valet op3 q̃ ppō etiā veritatē habeat de gñe logico & vniuoce dicto: q̃a differētia ista sm genus infert diam sm spēm. & ideo antiqui peripatetici & Auer. ꝑcertim tenent q̃ nomē dictum de causa & causato nō dī vniuoce, s3 sm prius & posterius. vnde Cōmen. 8. phy. cō. 77. Hoꝝ de q̃bus dicitur nomen sm prius & posterius, & simplr, & sm determinationē illud de quo dicit̄ prius est causa posterioris. & 7. meta. cō. 3. inq̃t. Cum plura cōicant in eodē noīe, & q̃dā3 est dignius q̃busdā: illud qd̄ est dignius illo noīe est cā cęteroꝝ: & dispositio cęteroꝝ in causalitate est sicut dispositio illoꝝ in illo noīe: & ita

H b3 etiā infra in com. 7. & i 8° meta. cō. 7. ℂ Vnde aiād, uerte ne laboremus in equoco, q̃ genus apud peripateticos est duplex: q̃dā est genus vniuocum: & hoc est qd̄ cōiter dī logicum: de quo dixit Porphyrius q̃ tale vniuoce ꝑdicatur de suis spēbus. Est etiā genus multiplr dictū: & hoc est genus analogū. distinctio ista colligit̄ in Auer. doctrina, ex. 5. primę phię. t. cō. 4. sup illis ꝟbis tex. nam cui dīa inest & genus sequitur: sed cū genus non oīno differētia, inq̃t. gñia gñalissima nō habēt genus nisi genus dictū multiplr. idem. 4. meta. cō. 2. & p̄ de aīa. cō. 7. & alibi frequēter. vnde ens & vnū dicunt̄ genera multiplr dicta. nā. 10. meta. t. c. 8. Ens & vnum ęqualr assequitur cathegorias. ℂ Tenuit aūt Auer. q̃ in genere vniuoco & ꝑdicamentali seu logico nō ponātur nisi res corruptibiles. vñ in com. sup Porphyrio in cap. de specie, inq̃t. & op3 scias q̃ subā posita est in exēplo hic ꝓ genere generū, sm sententiā q̃ materia & forma intrēt ꝑdicamentum subę, & substātię separatę: & silr posuit aīal rōnale eē genus hoīs s3 viā & sententiā illius q̃ dicit q̃ rōnale est genus hoīs & angeli: veꝝ

I apud illū qui iubet q̃ rō in vtroq3 est sm ęquocationē noīs nō est genus: & silr sm illū qui videt q̃ id. qd̄ intēditur in ꝑdicamētis est cōputatio vniuersaliū reꝝ sensibiliū erit genus generū corpus. Et in. 2. celi & mūdi. in com. 49. 5 Auicē. infert q̃ si corpora cęlestia essent eadē in gñe & diuersa in specie, essent cōposita ex mā & forma, & essent gñabilia & corruptibilia. Nam. 10. meta. t. c. 12. Differētia gñe sunt quoꝝ nō est cōis mā: & p oppositū quę sunt gñe cōuenientia habēt cōem māam: sed omne habēs māam est corruptibile: & ideo sm mētem eius corpus celeste nō est in ꝑdicamēto subę: q̃a genus verū gñalissimū est corpus cōpositum ex mā & forma. Vnde etiā Boe. hoc videt̄ sentire in ꝑdicamētis: q̃a dicit q̃ Aristo. relictis extremis egit de medio extrema appellans māam & formā quę sunt prin° & non sunt p se in ꝑdicamēto, s3 p reductionem. Mediū autē est ipsa substātia cōposita ex mā & forma. vnde Com. 7. meta. com. 27. inq̃t. Et in natura hac sunt tria, mā, & forma, & aliqd quasi mediū. i. mixtum inter materiā & formā. ℂ Ratio aūt quę mouit Cōmen. vt mihi videtur cōsistit in hoc. Nam vt p3. 12. meta. t. c. 26. actus & potētia sunt principia oium decē pręd icamentoꝝ. vt inquit ibi Cōmen. in com. Ratio huius est: q̃a q̃libet quādoq3 est in potētia & quādoq3 est in actu: s3 res quę quādoq3 sunt potestate, quādoq3 ꝟo actu sunt gñabiles & corruptibiles. vnde ꝯstat ex. 9. meta. t. c. 17. q̃ nullū ens sempiternū est in potētia. ℂ Forte dices q̃ potentia & actus quę sunt in omni ꝑdicamēto nō sunt potētia realis & actus sicut positiuum & positiuū, s3 sicut positiuū & priuatiuū. sicut dixit Henricus de gādauo, & Scotus post ipsū in 8ª distōne primi. q. 2. vbi agitur de simplicitate dei: q̃a tenēt oēm creaturā esse cōpositā illo modo, sicut ex priuatiuo & positiuo. ℂ Sed cōtra, q̃a quicquid sit de intelligentijs circa hoc de mēte

K Cōmen. de quo alias diffuse dixi in. 3. de aīa. tñ loquendo de potentia & actu quę sunt principia omniū pręd icamentoꝝ, talis potētia & actus sunt principia realia. vnde. 12. metaphy. cōmen. 26. inquit Auer. potentia reducitur ad materiam & actus reducitur ad formam. ℂ Et confirmatur, q̃a principia cōponentia aliqd reale intrinsece sunt realia: s3 potentia & actus sunt hmōi respectu omniū quę p se & directe ponūtur in pręd icamēto. ℂ Et ꝯfirmatur, q̃a diuisio entis per potentiam & actū est diuisio entis extra animā: & ex ꝯsequenti istę sunt dīę quę cōpetunt enti in esse reali: s3 si potētia su-

L meretur ꝓ priuatione, sic formalr illa non dicit aliqd reale: sed mere ens rōnis. vnde Auer. p̊ physi. com. 79. inquit. priuatio nō est accidens nedum vt sit subāa: assumptum aūt ostenditur. nam Aristo. 6. meta. abijcit a ꝯsideratione sciētię diuinę ens per accidens & ens in aīa: q̃a ens per accidens nō habet causas terminatas: & ideo de eo non pōt haberi sciētia. Et ens in aīa est ens diminutū & ideo ens sm se & extra aīam est illud qd̄ diuidit̄ triplici diuisione. Prima est in subam & accidēs. Secūda est per potētiam & actum. Tertia est p vnum & multa: & per ꝯsequēs potētia quę cū actu diuidit ens nō est pura priuatio, l3 in tali potētia ꝯcomitet̄ priuatio: nā dicere aliqd esse i potētia est dicere aliquē modū priuationis. Tñ vt scribit Com. p̊ physi. com. 76. Ens in potētia est cui accidit priuatio: nō tñ est in subāa eius. ℂ Sed dices pariformiter erit de vno qd̄ erit differētia realis: & ita vnū dicit aliqd positiuū. ℂ Ad hoc Auicē. & Scotus totū concedunt: tñ apud Auer. secus

M est. nam. 4. meta. com. 3. & 10° meta. com. 8. vnum nō dicit nisi in diuisionē in entitate. vnde, vt alias dixi, plures sunt diuisiones entis primę. Sed quęlibet est prima in suo genere: diuisio enim entis in subam & accidens est prima quę datur per q̃dditates: diuisio per potentiā & actum est prima inter eas quę dantur p relatiue opposita: s3 diuisio per vnū & multa est prima īter eas quę dātur p priuatiue opposita. vnde Aristo. 4. meta. tex. cō. 3. Fere aūt oia reducūtur ꝯtraria in principiū: speculata aūt sunt a nobis in egloga contrarioꝝ: quia 10. metaphy. tex. cō. 15. fuit declaratum q̃ oia ꝯtraria reducūtur ad priuatiue opposita: talia enī sunt principia cuiuslibȝ ꝯtrarietatis: & ideo secus est de diuisione quę datur per priuationē & habitum. Secus aūt de illa quę datur p relationes reales. vnde sic intelligit̄ dictū Auer. p̊ de aia. cō. 6. Actus & potentia sunt differentię entis valde oppositę: & circuūt oē genus pręd icamēti. Vnde bene teneo cū Henrico de Gādauo, & Ioā. Scoto q̃ in alijs intelligentijs citra primā quę est deus in quo nulla prosus est potētia. & citra vltimā quę est anima intellectiua: in qua in via Auer. pono realē cōpositionē ex intellu possibili & agente tanq̃ ex duab' partibus essentialib': quicqd dicāt illi qui ponūt intellectū agētem esse deum, q̃ tales sunt compositę ex potentia

Duplex gen°

Opīo Auer. ō gñe gñalissimo subē.

Boetius.

Rō Auer.

Opi. 3 Henri. de Gāda. & Sco.

Impugnatio

Obiectio. Solo Auic. & Scoti.

Solo Auer.

A Potentia logica.

& actu tanq̃ ex priuatione & habitu. Nã talis potentia est logica q̃ causat̃ ex habitudine terminoꝝ inquantũ illi termini nõ repugnant: & a tali potentia dr̃ pole illud qd̃ ſm ſe põt eſſe verũ, vel non põt eſſe verũ: ſicut dicimus ꝙ pole eſt talpã inquãtum aial videre: & ſic q̃libet intelligẽtia citra primã inquãtum ens põt eſſe pfectior q̃ ſit: ſ3 talis po° nihil reale ponit in eis, cũ nihil ſit pole in eis vere. vt ſcribit Auer. 2. celi. com. 34. Nam pole vere eſt illud qd̃ dr̃ a potentia actiua, vel a po° paſſiua: & eſt illud de quo loquuntur nãles. Sed in iſtis rebus nãlibus & corruptibilibus volo ſm viam Auer. eẽ cõpoſitionẽ ex actu & po° tanq̃ ex poſitiuo & poſitiuo: q2 potẽtia reducit̃ ad mã3 & actus ad formã: mã aũt & forma ſunt ſubę: q2 partes ſubſtãtię ſũt ſubę: vt dr̃. 2. de aia. cõ. 2. Et in hoc teneo cũ diuo Doctore. vnde aiaduerte ꝙ vbicũq3 eſt iſta vltima cõpoſitio, eſt etiã prima: q2 nullũ eſt ens citra primũ, qd̃ inquãtum ens aut inquantũ ſuba non inueniatur priuatũ aliquo gradu pfectionis: ſ3 nõ cõuertitur ꝙ vbicũq3 eſt cõpoſitio ex priuatione & habitu ꝙ ibi ſit cõpoſitio ex poſitiuo & poſitiuo: q2 in talibus intelligẽtijs nulla eſt realis cõpoſitio: q2 poſſibile in eis eſt neceſſitas. Et per vitã

B meam opinio iſta quę mediat inter illas duas extremas magis conſonat dictis Ariſto. ſi bene cõſideras.

ADDITIO. * Vnde Auer. in libro deſtruc. deſtr. in diſp. 3. in ſolone. 14. dubij, inqt. denominationes q̃ ſiũt a priuationibus aut a rel'onib° nõ arguũt ꝙ ſint denoiationes addutę extra aiam nec cõpoſitionẽ: vt reputabat Algazel ꝙ gcqd hẽt additã ſignificationẽ inferret qd additũ extra aiam in actu: & hoc dz intelligi, ſicut diximus. nã priuatio nõ. d. formalr̃ aliqd entitatis: q2 non eſt ſuba, nec accidẽs: rel'o etiã nõ q̃libet realis eſt: & iõ denoiatio a rel'one de neᶜᵉ nõ arguit compoſitionẽ in re denoiata, vel q2 nõ dicit rẽ diuerſa3 a ſim'°, vel q2 nõ in q̃libet nec q̃libet rel'o rei eſt, ſ3 aliq̃ in aliqbus eſt rõnis, vt dixi de po° & actu.

Propoſitio poſito. ℂ Dicamus igit̃ iuxta viã antiquoꝝ ꝙ quęcũq3 differunt in genere phyſico, differunt in genere logico: q2 illa quę nõ cõicant in materia ſicut celeſtia corpora, quę aut mãm nõ habent, aut nõ talẽ: ſed ſolũ ſm locũ mobilez. vt dicit Ariſt. in. 8. meta. t. c. 12. & 12° meta. t. c. 10. Omnia ꝟo mãm habent quęcunq3 tranſmutantur: ſed alia ſempiternoꝝ quęcũq3 non generabilia: mobilia aũt latione: ſed vnde & quo. vnde vt ſcribit Cõmen. in libro de ſuba orbis. In celo non eſt

C potẽtia ad eſſe, ſed eſt potẽtia ad vbi: & rectius dicitur ſubiectũ q̃ materia: talia aũt ſe habent cum iſtis ſicut cauſa & cauſatum. Nam vt inqt Ariſto. in prin° libri metheo. Oportet mundũ inferiorẽ ſuperioribus lationibus eſſe ꝯtinuũ, vt oĩs eius virtus inde gubernetur: & ideo corpora iſta cũ illis non poſſunt ꝯuenire in eodẽ gñe vniuoce dicto, ſicut eſt genus logicũ. Tñ bene poſſunt ꝯuenire in aliquo gñe multiplr̃ dicto: qd̃. v3. dicit̃ ſm prius & poſterius, vt eſt genus analogũ. Nam ens ſubſtantia, & vnum ſm iſtos analogice dicuntur de illis & de iſtis.

Obiectio. ℂ Et ſi obijciatur, q2 Auer. ibi. 10. meta. com. vltimo inqt. ꝙ corpus qd̃ dicitur de corruptibili & incorruptibili eſt nomen ęquiuocũ.

Solutio. ℂ Reſpõdetur ꝙ per ęquiuocum intellexit analogũ: nã analogia eſt qdam modus ęquiuocationis. Na3 corpus eſt ſubm vlę ſciẽ nãlis. vt ſcribit Auer p° celi. com. 2. & 12° meta. cõ. 5. & diffinitur in p° celi. & demõſtrantur multa prędicata quę per ſe neceſſario inſunt illi: talia aũt non poſſunt cõpetere his quę ſunt pure ęquiuoca. Nam l3 poſſit de termino pure ęquiuoco enũtiari aliquod prędicatum vere, ſicut iſta eſt vera in quol3 ſenſu. omnis canis eſt pulcher: tñ in pure ęquiuocis non reperitur p̃dicatum

D eſſentiale oĩno. vt ſcribit Auer 4. metaphy. cõmen. 2. ℂ De analogis aũt & diffinitiones dari poſſunt. vt patet 2° phyſi. de natura. tex. cõ. 3. & de motu. 3° phyſi. cõ. 4. inquit. Motus non dicitur vniuoce: adeo non habet diffinitionem dictam vniuoce, ſed ſm prius & poſterius: ſed tamẽ tales diffinitiones intrãt in artibus demõſtratiuis. ℂ Similr̃ talia habent paſſiones p ſe demonſtrabiles de ipſis: q2 ſi ſubm eſt analogũ, & paſſio etiã eſt analoga. vt p3 ex. 2. poſterioꝝ. Et ſic aduerte ꝙ corruptibile & incorruptibile inquantũ cõicant in vna rõne analoga poſſunt ad eãdem ſcientiam pertinere. vnde ſciẽtia libri de celo eſt de corpore ſimplici neutro, qd̃ nõ eſt neq3 graue neq3 leue, & eſt ſimplr̃ ingenerabile & incorruptibile, & eſt de alijs ſimplicibus grauitatẽ & leuitatem habẽtibus quę ſunt gñabilia & corruptibilia ſaltẽ ſm partẽ inquãtu3 ſunt de primarijs partibus q̃ ſunt de integritate vniuerſi. vt dicit Com. 3. celi. cõ. p°. Sic etiã poſſunt pertinere ad eãdem potentiã. Nam celũ eſt ſenſibile ſolo viſu. vnde inquãtũ iſta corpora inferiora & celũ participant vnã nãm cõem analogã ſiue ſit lux aut diaphanũ: ſic poſſunt eſſe obiecta

E vniuſmet potẽtię. vnde Ariſt. i pohemio metaphy. maxime dicit, nos diligere ſenſum viſus: q2 plures rerum dr̃ias nobis oſtẽdit. omnia eñi corpora colore participãt: ſicut dicit in lib. de ſenſu & ſenſato.

Alia limitao. ℂ Aduerte tñ limitationẽ iſtã ꝙ quãdo peripatetici dicũt corruptibili & incorruptibili nihil eſſe vniuocum, intelligũt de cõceptu qui habet modum intentionis primę. Sed fallit de conceptu qui eſt de ſecundo intellectus: ſicut ſunt intentiones ſecundę. vt patet intelligenti.

Propõ 63°

ℂ Motus miſti eſt ab elemento ſimplici dominante in eo.

Propoſitio iſta ſcribitur p° celi & mundi. tex. cõ. 7. & 2° de aia. cõ. 14. & 2° de gñone. 49. & 4° metheoroꝝ. Vera aũt eſt ppõ d̃ mixto pfecto, cuius mixtio eſt cõpleta in q̃. v3. miſcibilia ſunt reducta ad vnã forma3 ſuperadditã mixtioni. Fallit aũt in mixto, cuius mixtio eſt p ſolã partium iuxta poſitionẽ. Nam talis motus nõ eſt ſimplex, ſed eſt inflexus ſeu cõpoſitus, vt eſt

F motus turbinum. gloſa eſt Auer. primo celi. cõmen. 7. Et in paraphraſi euiſdẽ libri, idẽ dicit i loco allegato.

I

ADDITIO. ℂ * Vbi aiaduerte ꝙ nã nõ facit ſaltũ. vt. d. Ariſto. 9. de nã aialium. ꝙ ſicut inter plantas & aialia in viuentibus ſunt q̃da3 ambiguę nãę, vt ſunt zoophita a grecis dicta: ſicut etiã credo ſine dubio in mixtis inaiatis. v3. ꝙ inter elẽta & mixta pfecta ſunt q̃dã mixta inaiata p ſolã iuxtapoſitionẽ partiũ: & talia nõ op3 ꝙ ſint ex oĩbus elẽtis ꝯſtãtia. vñ ſtat aliqd̃ ex iſtis mixtis carere calore, vt eſt de cryſtallo. vt aſſerit expſſe Lincomẽſis in. 2. poſt° ſup illo cañ. 12. 2° poſterio. vbi. d. ꝙ in cryſtallo eſt corruptus oĩs calor, & potentialis & actualis. vñ põt dici ꝙ cryſtallus ſit exceſſus qdã elẽti frigidi ibi dominãtis p iuxta poſitionẽ, nõ q2 ſit vera mixtio.

ℂ Vbi aiaduerte de mẽte Auer. ꝙ in motu grauiũ & leuiũ de potẽtia accidẽtali talis mouentur ab intrinſeco a ſua forma ſubali tanq̃ a cauſa principali: & grauitas & leuitas q̃ ſunt qualitates concurrunt tanq̃ inſtrumẽta. Vnde p° celi. cõ. 17. vbi Ariſt. ponit diffinitionẽ grauis & leuis, inquit. Et intelligendum eſt ex deſcriptione grauis & leuis naturã quę inata eſt ad mouẽdum ad mediũ vel a medio. ſ. habitum & formã ex qua

G procedit hec opatio: ꝛ si hoc nomē grauitas ꝛ leuitas
nō dicitur vulgariter nisi de accñte: ga igit non datur
equale ad pōdus, vt demōstratum est in nāli phia: inde
prouenit ꝙ in mixto perfecto opꝫ dominari, aut ele-
mētuꝫ graue, aut leue: ꝛ ideo mouet̃ ab elemēto domi
nāte in ipso quādo mouet̃ motu nāli. Nam diffinitio
de motu recto que dicit, qḋ est vel a medio vel ad me-
dium ꝛ circularis est circa mediū. iste diffinitiones ve-
ritatem habent de motibus fm ꝙ sunt nāles sensibi-
les ꝛ i corporibus nālibus motis natura, nō violētia.
vt est snia Auer. ꝑ celi. com. 5. vnde ꝑ hoc infinite argu
tie sophystaꝝ soluūtur que ꝓcedunt de motibus ima-
ginarijs in magnitudinibus imaginarijs: ꝛ tollunt̃ in-
stātie facte de motibus factis ab arte ꝛ a violētia, nō a
principio intrinseco qḋ est natura: ꝛ per mediū debes
intelligere mediū mūdi. Nam motus rote molendini
non est vere circularis: qꝛ nō est circa mediū mūdi, nec
est motus simplex, tū qꝛ nō est corporis simplicis, tum
etiā qꝛ est talis motus cōpositus ex eleuatiōe ꝛ depres-
sione: nec est nālis, qꝛ cōponitur ex pulsu ꝛ tractu: ꝛ isti
sunt motus violenti. vt pꝫ. 7. physi. in tex. cō. 10.

Ꝓpō 64ª H ¶ Nota per se probari non possunt.

FAmosa est ꝓpositio ꝛ logicalis. Et Arist. 2. phy. tex. cō. 6.
ingt. Demōstrare aūt manifesta ꝑ ima
nifesta nō potētis iudicare est ꝓpter ip
sum ꝛ nō ꝓpter ipsuꝫ cognitū. ꝛ Auer.
ibi in com. scribit ꝙ ille q per nām suā
non pōt distinguere inter illud qḋ est manifestū ꝑ se, ꝛ
inter illud qḋ nō est manifestum ꝑ se, est modus hoiꝫ
qui nunq̄ potuit pbari nec poterit. Vnde Arist. in 4º
pᵉ phie. t. c. 9. Ineruditio est nō cognoscere: quoꝝ opꝫ
Glosa ꝓpositionis. querere demonstrationē, ꝛ quoꝝ nō opꝫ. ¶ Glosatur
igit̃ ꝓpō isto modo ꝙ per se nota ꝓbari nō psūt rōne
demr̃atiua: qꝛ demōstratio nō exigit̃ ad ꝑ se nota, sꝫ ad
q̄sita. qḋ aūt est ignota ꝓpō nāliter ꝛ dubitabilis ex sui
nā. Aduerte tñ ꝙ ad ꝑ se nota pōt adduci aliq̄ rō diale
ctica: sic scribit Com. in 4. physice auscultatio. com. ꝑ.
Nam Arist. ibi ꝓponit ingrere an locus sit vel nō sit.
ingt enī, silr aūt necesse est de loco sicut ꝛ de īfinito co
gnoscere si est aut nō est. vbi Auer. in com. sup hoc ita
scribit: ꝛ nō intēdit ꝑscrutari de suo esse fm demr̃onē,
I sꝫ fm dialecticā: locū enī esse est manifestū ꝑ se: sꝫ cum
ꝑscrutat̃ de loco fm dialecticā de qdditate ciᵘ accidūt
qōnes q̄ faciūt dubitare de suo eē. ¶ Amplius Com.
12. meta. cō 8. dicit ꝙ in 9º meta. Arist. di putat ꝯ ne-
gātes potētiā eē ad ꝯfirmandū: qꝛ pōnꝫ esse est maniᵐ
ꝑ se, hoc est dictu, ille ꝓbatiōes sūt dialectice nō demō-
stratiue, ꝛ adducunt̃ ad hoieꝫ ad ꝯfirmandū: qꝛ experi
mentū rōnuꝫ veraꝝ est vt ꝯcordēt sensatis. silr aliq̄ sūt
ꝑ se nota, ita ꝙ demr̃one nō indigent: tñ indigent aliq̄
īnuitiōe: ꝛ talia ostendunt̃ aliq̄ manerie discipline, sicut
est syllus hypotheticus ꝑ nām, sicut est inductio, ꝛ exē-
plum ꝛ id genus. alia enī est latētia ꝓpōnis que īdiget
syllo, ꝛ alia que indiget inductione. 4. celi. com. 22.
¶ Resolute igit̃ limita ꝓpōnē isto mō ꝑ se nota ꝓba
ri nō psūt. veꝝ est simplr ꝛ demr̃atiue ꝛ per se loquēdo:
tñ ad hoieꝫ psūt rōnibꝫ ducētibꝫ ad incōueniēs ostēdi:
sicut fecit Arist. cū negātibꝫ pria priuᵒ in 4º meta. naꝫ
rōnes ille nō simplr ꝓbant: qꝛ nullū maius impoīe ex
nā rei esse pōt q̄ꝫ sint opposita primoꝝ principioꝝ: sꝫ
rōnes ille ducūt ad aliqd manifestius incōueniens ad
hoieꝫ: sic etiā sunt rōnes ducētes ad incōueniēs per q̄s
disputat in libro ꝑ de interꝑtatione, ꝯ negātes ꝯtingē-
tiam esse, cū hoc sit ꝑ se notū. nā deducit ad hoc qḋ nō
K oporteret negociari neqꝫ ꝯsiliari: ꝛ multa ꝯsimilia q̄
ex pte rei nō sunt magis īpossia q̄ꝫ hypothesis data ab
aduersarijs. vꝫ. negō ꝯtingētie: sꝫ sūt manifestiora quo
ad hoiem cuꝫ quo fit altercatio. Similr per accñs pōt
ꝯtingere ꝙ id qḋ est ꝑ se notū, vertat̃ in dubiū vt ꝯtin-
git de eē loci ꝙ fm se ē maniᵐ ꝑ se: tñ inquirendo suā
qdditatē per rōnes dialecticas: quaꝝ nā est vtrāqꝫ par
tem ꝯdictionis indifferēter ostēdere, sic vertitur in du
biū suum esse: hoc vult dicere Cōmen. in ꝑfata auctori
tate. Similr ad per se nota possunt aliqūe rationes ad-
duci ad ꝯfirmādum. vt dicit de potētia Cōmen. 12. me
taph. cō. 8. Similr per se nota possunt aliqua īnuitione
ostendi, sicut supra dictuꝫ fuit. ¶ Similr distingue de
multiplici manerie ꝑ se notoꝝ: sicut supra poteris vi-
dere in illo theoremate. Principia sunt sicut locus ia-
nue. ꝛc̃. decies enim repetita placebūt, teste Horatio.

¶ Calor concentratus fortius operatur. Ꝓpō 65ª

ANimaduerte ꝙ cōtrariuꝫ fu-
giens suū ꝯtrariuꝫ
L per viā antiparistesis fit vigorosius. vir
tus enī vnita fortior est seipsa dispersa.
vt ingt Aristo. in 4. metheoroꝝ. tñ hoc
veritatē nō habet fm quālibet mensu-
ram ꝛ fm quodlibet passum. nam volunt Philosophi
ꝙ quelibet virtus actiua ꝛ passiua reqrit in operatio-
ne sibi ꝓpria habere ꝑ se quantitatē terminatā ꝛ quali
tatem terminatā: sicut scribit Auer. in. 2. de gñone aīa-
liuꝫ. in illo cap. vbi agitur quō fetus in vtero augeat̃. ꝛ
in 6º physi. com. 91. Similr etiā requiritur determina-
tū tempus. 2. celi. tex. cō. 39. Vniuscuiusqꝫ actus deter-
minatū est minimū tempus ad nō excedere. vnde nō
quelibet concentratio ꝛ fuga caloris ad partes intrin-
secas calorem roborat nec in quolibet tēpore facta:
aliqua enim est tā grandis que calorē suffocat ꝛ extin-
guit vel remittit. Silr nōnunq̄ fit adeo velociter ꝛ ꝑci
pitanter talis fuga ꝙ calorē illum obtundit. Nam vt
pꝫ exercitatis in medicina ī rigoribus ꝛ frigoribus cō-
tingētibus in febribus calor inatus concentrat̃ fugiēs
suū ꝯtrariuꝫ: tamen qꝛ inordinato motu ꝛ precipitanter
mouet̃ in tali fuga non videmus ipsuꝫ fortificari: imo
debilitat̃. similr in timore ꝛ tristitia calor ad interiora
refugit, ꝛ tamen non roboratur: iuxta illud Poete.
M Quando ego non timui grauiora pericula veris.
Res est sollicita plena timoris amor. Et idē dicit.
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Similr fm Auic. pulsus ī sōno est paruus: sꝫ calor tūc
tēporis sit concentratus. ¶ Non igit̃ quelibet caloris
concentratio calorē roborat, sed determinata. Nec in
quolibet subiecto facta. nā aīalia exanguia ꝛ corpora
frigide cōplexionis, quoꝝ calor a frigiditate cōtinētis
vincit̃ ꝛ superat̃, deterius degunt in hyeme q̄ꝫ i estate.
sicut recitat Gal. in pria ꝑticula affo rismoꝝ. in cō. 15.
sup illa snia diuini Hyppocra. Vētres hyeme ꝛ vere
calidissimi sunt nā. ¶ Aduerte etiā qꝛ de calore loq-
mur ꝛ opationibus eius qḋ eodē modo ꝓpositio que
passim allegat̃ a phis in. 4. metheoroꝝ, ꝛ a medicis, ꝙ
digestio fit a calido nō est vlr vera. nā calor aliud cele-
Calor duplex ꝛ differētia. stis seu viuificus seu nālis, alius vo elemētalis: ꝛ ē dr̃ia
iter istos calores: vt scribit solertissimus nāe rimator
Arist. in. 2. de gñone aīalium. cap. 3. ꝛ Auer. 12. meta.
com. 18. ꝛ in 2º capite de subā orbis. qua primus est
dator vite ꝛ gñonis: sed calor elemētalis resoluit ꝛ de-
struit. Extat etiam alia differētia, qꝛ calor nālis ꝛ viui-

A ficus non pōt saluari nisi in humido nāli. vnde inquit Princeps in 3ª Fen primi, doctrina pª, cap. pº. Calor innatus humiditate ꝯsistit nāli, ꝛ ab augmēto extraneę humiditatis extinguit̄: sicut flāma duas hꝫ humiditates, aquā ꝛ oleum. vna quarū ꝯsistit, ꝛ altera extinguit̄. vnde Seneca loquendo de calore nāli ꝛ humido nāli, qđ a medicis dr̄ substātificum in libro nāliuꝫ qōnuꝫ, inquit. Qui mecū oritur mecū moritur: quia, vt inquit Aristo. in libro de morte ꝛ vita. Gñatio est pria participatio aię in calido nāli, ꝛ vita est eius permansio. ꝛ Auer. in p cantice. com. 73. inqt. Calor nālis est subim animę, vt est notū ex scia nāli. ꝛ 7º meta. com. 31. Anima est forma in calore nāli. i. in corpore disposito per calidum nāle: sed quia tale calidum in viuētibus non pōt saluari nisi restaurer̄ ex humido, cōsumpto hūido a calore, sequit̄ p accidēs ipsiusmet caloris ꝯsumptio, sꝫ calidum elemētale pōt saluari in sicco, vt clarū est de se. ℂ Digestio igit̄ nō a calido elemētali pficitur, sꝫ a nāli. vnde Auēzoar i prin° sui Theysir ꝓhibet comestionē panis calidi statim extracti a fornace: qꝛ maxie nocet stomacho ꝛ virtuti digestiuę. nō eni, vt inqt, q̄libet
B caliditas digestionē parat: vt dicūt vulgares. vñ caloris extranei ꝯsuetudo ꝛ nā est extinguere nālē ꝛ resoluere hūiditatē subiectā ei. vt scribit Auer. 4. metheo.

Propō 66ª ℂ Omne in quo est potentia: aut est corpus: aut est potentia in corpore.

Ista ꝓpositio ab Auer. scribitur l. 10. primę phię. cō. 41. ℂ Vera aūt est ꝓpō de potētia physica passiua q̄ attestat̄ imperfectioni simplr loquēdo. Nā ista ē poª māę. vñ Cōmen. dicit in. 9. meta. cō. 2. q᷑ l diffōne potētię passiuę sumit̄ diffinitio potētię passiuę prię māę: sicut in diffōne potētię actiuę sumit̄ diffinitio actiōis priē formę. Fallit aūt de poª logica q̄ ē ens rōnis. nā in oibus intelligentijs citra primā est hęc poª logica. vt vult Auer. 3. de aia. in solō. 3. q. in cō. 5. ꝛ tñ ille nec corpora sunt, nec virtutes existentes in corpe.
Potentia ꝛ materia habēt gradus. ℂ Et aiaduerte vnū qđ vt scribit Cōm. in lib. de subā orbis. cap. viº. potētia hꝫ gradus ꝛ mā hꝫ gradus. naꝫ 12. meta. cō. 26. poª reducit̄ ad mām ꝛ actus ad formā. Infimus eni ꝛ impfectissimus gradus māę est pria mā q̄ est in poª ad oēs formas māles fm esse māle p trāsmutationē subalē. Alius gradus parū eleuatus ab isto
C est poª q̄ repit̄ in elītis quę sunt in potētia non ad oēs formas simplr, sꝫ ad formas mixtorū. sicut testatur Com. 3. cęli. cō. 67. vbi ponit diaꝫ inter primā mām ꝛ elīta, in solōne obiōnis ibi motę, in q̄ quęrebat̄ q̄re elīta nō hīt figuras: ꝛ tñ elemēta hīt formas. ꝛ iā dictum fuit q᷑ prima mā nō est receptibilis formarū nisi inq̄ntum caret forma oino. Et rndet dicēs: ꝛ dissolutio est: qꝛ nō est neciuꝫ in receptibili, nisi vt nō habeat formā quā recipit, nō vt non hēat formā oino. Quia igit̄ pria mā est receptibilis oīuꝫ formarū nō dꝫ hēc aliā formā oino. elīta aūt q̄ nō sunt receptibilia oīuꝫ formarū cū nō recipiūt se: ideo nō debēt denudari a suis formis apud receptionē: sꝫ est neciūm tñ vt denudent̄ a formis quas recipiūt: ꝛ ideo ois mā hīs formā est receptibilis quarūdā formarū tm̄: ꝛ pp hoc istę māę ꝓprie nō habēt formas quas recipiūt. Prima aūt mā est vilis cuꝫ nullā formā habeat oino. post elīta sunt mineralia q̄ sunt magis eleuata a mā q̄ elīta: postea sunt plantę: postea sunt q̄dam q̄ a gręcis zoofita, hoc est ancipitis nāę inter plantas ꝛ aialia: qꝛ vt inqt Arist. in. 9. de nā

D aialiuꝫ. nā in suis opationibus nō facit saltum. nō eniꝫ ꝓgredit̄ de extremo ad extremū sine medio. postea ē gradus aialiū: postremo est homo. nā hō est terminus mūdi istius isterioris. vt pꝫ. 2. de aia. t. c. 32. vbi Com. in prin° com. inqt. Cōplemētum aialiuꝫ ꝛ finis eorū qui intēdebatur in gñone quē cū natura potuit pringere, sicut, est modus aialiuꝫ habens virtutē speculatiuam cogitatiuam. i. intelligibilē. ℂ Supra aūt istam naturā corporalē est natura orbis cęlestis: quę fm Auer. in 2. cap. de suba orbis, est perfectior cęteris modis materię: ꝛ non est in eo de potētijs nisi tm̄ potētia in loco: ꝛ ex motu locali nobilissimus omniū. s. circularis: qđ intelligo loquēdo de potētia inuenta in nā corporali: illa enim est suprema in pfectione: sed vltra est mā intelligibiliū ꝛ separatorū entium: ꝛ ista etiā habet gradus. vnde infimus intellectus est intellectus possibilis qui recipit alio modo receptionis q̄ mā quę est in rebus corporalibus: qa intellectus recipit similitudines rerū. nam. 3. de aia. tex. cō. 6. intellectus est locus specierum. lapis eniꝫ non est in aia, sed species lapidis: ꝛ sic
Materia intelligibiliū hꝫ gradus.
E ascēdit ordo vsqꝫ ad actum purū in quo nulla prorsus est potētia quę sit arguens imperfectionē. primū enim ens est ens simplr perfectum. 5. meta. capi. de pfecto.

Propō 67ª ℂ Contraria sunt quę sub eodem genere posita maxime distant.

Scribitur ꝓpositio ab Arist. in 10. meta. in tex. cō. 13. Sed nō est gñaliter vera de oibus ꝯtrijs: imo quędā sunt in diuersis gñibus: quędam aūt sunt ipsa genera ꝯtrariorū ꝛ non sunt in gñe. vt inqt ipsemet Aristo. in post prędicamēta. Necessariū est oia ꝯtria vel in eodē gñe esse, vel in ꝯtrijs gñibus esse, vel ipsa genera esse. album eniꝫ ꝛ nigrū in eodē gñe sunt: color eni genus eorū est. Iustitia vero ꝛ iniustitia in ꝯtrijs gñibus sunt: huius eni virtus, huius aūt nequia genus est: bonū vero ꝛ malū nō sunt in genere, sed ipsa sunt gña aliorū existētia.
Propō non est vera vlr.
ℂ *Nota q᷑ malū ꝛ bonū sunt ꝯtria, ꝛ sunt gña aliorū q᷑ duplex est bonū: q̄dam p essentiā, ꝛ hoc est in solo deo, ꝛ huic nihil est ꝯtrariū. aliud aūt p participationē ꝛ est bonū in gñone pseuerans, ꝛ huic dicit̄ malum esse ꝯtrarium. sicut luci solis nil ꝯtrariat̄, sꝫ luci aeris ꝛ alijs participātibus lucē opponit̄ tenebra: ita nō cuiuis cognitioni ignorantia opponit̄. Naꝫ teste Plato. duplex est cognitio, intellectualis, ꝛ discursiua: primę nihil opponit̄: sꝫ cognitioni cū discursu ꝛ opione ignoratio opponit̄. Ita notat Ioā. grā. in post pdicamētis in fmōe de oppositis. ℂ Nota etiā ex mēte Alex. referēte Simplicio in p cęli. tex. cō. 122. q᷑ ista ꝓpō locū hꝫ in simplr ꝛ ꝓprie ꝯtrijs sine cōplexione dictis. nā alia est ꝯtrietas q̄ est in ꝓpōnibus, ꝛ taliū non opꝫ aliqđ idē genus cōe esse: nā alia ē ꝯtrietas in ꝓpōnibꝰ, alia in terminis.
ADDITIO.
F ℂ Aduerte etiā q᷑ vt scribit Auer. 8. meta. cō. 4. ꝛ 10. meta. cō. 13. ꝯtrarietas primo reperitur in eis q̄ sunt in loco: ideo distātia accepta est in diffinitione ꝯtrariorū: cū dicitur, cōtraria sunt quę sub eodē gñe posita maxime distant. distātia enim quę est in loco est maxima. s. cētri ad circūferentiam. ℂ Nota etiā q᷑ ꝯtrarietas inuenta in loco ꝛ in qualitate. vt scribit Cōmen. in. 4. de cęlo ꝛ mūdo. com. 38. est ęquoca: qꝛ ꝯtria quę sunt in qualitate sunt duo in forma ꝛ vnū in subto. Sed ꝯtria in loco sunt duo in forma ꝛ duo in subto. ℂ Sed tunc est instātia cōtra hoc dictū Auer. ꝓpterea qꝛ hoc videtur esse cōmune oibus ꝯtrijs. vꝫ. q᷑ nedum sint duo in forma ꝛ
Instantia.

G verificatiam t fm subm: quia cōtraria in eodem subo' esse nō possunt. Solutio. ℭ Nisi esset q̄ lʒ cōtraria in qualitate simul in codē subro esse nō possunt: tamē bene possunt in codē subo esse successiue. sʒ cōtraria in loco neqʒ simul neqʒ successiue in eodem subo esse possunt: locus enim inferior t superior sunt loca cōtraria t fm formā t fʒ subm illo modo. Replica. ℭ Sed tūc est maior difficultas: quia. 10. meta. tex. cō. 14. Eadem est materia ɔ̄rioꝝ: sil'r cōtraria sunt quę circa idem subm trāsmutata seinuicem destruunt t expellūt. Solutio. ℭ Nisi esset q̄ ista dicta non habēt veritatem de omnibus cōtrariis: sed solū de his quę sunt in qualitate. t ideo recte aiaduertens ad oīa ista Auer. dixit q̄ ɔ̄trarietas quę est in loco t in aliis p̄dicamentis est ęquiuoce: q̄ nō sunt eiusdē rōnis vniuoce: sicut pʒ vbi p ly ęquiuoce debet exponi fm prius t posterius t analogice: q̄ in pure ęquiuocis nō inuenit̄ predicatuʒ essentiale. vt dicit Cōmen. in. 4. meta. cō. 2.

Cōtraria pñt ɔueniri i spē fʒ mathēma. ℭ Aduerte etiā q̄ aliqua ɔ̄traria fm mathematicam ɔsiderationē sunt eiusdē speciei. pro hoc est notabilis authoritas Cōmen. in p̄ cęli t mūdi. in cō. 32. vbi vult q̄ duo motus circulares facti super eodē axe, t eisdem

H polis ad partes diuersas sunt ɔ̄rii t seinuicē īpediunt: qd̄ tn̄ esse non pōt fm physicam considerationē. vnde inquit. Ego aūt longo tēpore feci moram in quo nō intellexi explanationē illius loci vltimā: sʒ deus induxit me ad veritatē. t fm hāc explanationē erit intētio sermonis Aristo. q̄ motus circularis nō habet ɔ̄riuʒ: nō in eo qd̄ est motus abstractus a corporibus nālibus, sʒ inquātum est in corpore moto per nām: qr̄ si esset acceptus motus in imaginationibus abstractis a moto, nō cōtingit impole ponendo eos cōtrarios t eoldē fʒ spēm. v. g. cum imaginauerimus duos motus sup eundē polum: t idem cētrum ad duas partes diuersas cōtingit necessario vt ꝓhibeant se t ɔ̄trarientur inter se: t fm hunc modum pole est existimare q̄ in motu circulari sit ɔ̄rietas: t cuʒ isti duo motus fuerint positi in corporibus nālibus reuertetur possibile ad impole. s. esse ɔ̄rietatem in eadē specie: q̄ tūc ɔtinget vt vna res destrueret se: t sic natura faceret ociosum. Vbi manifeste colligit̄ q̄ aliqua nō possunt ɔ̄trariari in nā: t fʒ physicam cōsiderationem quę tamē possunt esse ɔ̄ria in eadē specie fm esse imaginarium t fm mathematicam ɔsiderationē: t sic non oīa ɔ̄ria sunt specie dr̄ia fm mathematicos: imo aliqua ɔ̄ria sunt eiusdem spēi.

I ADDITIO. ℭ * Nota tamē q̄ ɔ̄rietas est duplex: quędā insequens rōnem t formā, t quędam mām: t tūc cōtrarietas fm rōnem t formā semp arguit dr̄iam fm spēm. talia ɔ̄ria sunt illa quę describūtur in. 10. meta. q̄ sub eodē gn̄e existētia maxime distant. sunt aūt quędā ɔ̄ria insequentia mām, vt masculinuʒ t femininū: t talia nō causant nec arguūt specificam dr̄iam. aial enim mas nō differt specie a femina. notabilis est distinctio Phi in. 10. meta. t. c. 25. Et ideo motus positi in corpibus mathematicis qui sunt circulares t ɔ̄rii differūt mālıter: q̄ corpa illa abstrahūt a formis nālibus, q̄ sunt prin° specifice distinctionis, t sic sunt eiusdē spēi: t illa ɔ̄rietas est fʒ mām: sʒ in corpibus nālibus motus ɔ̄rii insequunt̄ aut formas ɔ̄rias, vt volunt Alexā. aut saltē diuersas, vt volunt Auer. 5. phy. cō. 10. t 3° cęli. cō. 23. t p̄ cęli. 81. vnde nunq̄ ɔ̄ria fʒ formā sunt eiusdē spēi. ℭ Aduerte etiā q̄ ɔ̄rietas qñqʒ sumit̄ large: t sic nō solum dr̄ de ɔ̄riis positiuis, verūetiā dr̄ de priuatiue oppositis: sicut testatur Cōmen. p̄ phy. cō. 41.

Priuatiue opposita dupliciter. ℭ Et priuatiue opposita sūt in duplici dr̄ia: quędam sunt fm rei veritatē, sicut cecum t videns: quędā aūt sunt priuatiue opposita fm famositatē. vnde Auer. in eodē cō. 41. inqt, q̄ vacuū t plenū sunt priuatiue opposita fm famā. vnde ꝓpositio famosa quę dicit, q̄ ɔ̄traria habēt fieri circa idem subm, fallit in ɔ̄riis positiuis quę sunt in loco: vt supra dictū est ex mente Cōmen. 4. cęli. cō. 38. sed veritatē hʒ in ɔ̄riis i qualitate: nisi illud subm determinauerit sibi nāliter alterū ɔ̄rioꝝ, sicut ignis calorē. K ℭ De priuatione vero oppositis vitatē hʒ ꝓpō i his q̄ sunt fm rei vitatē: fallit i his q̄ sunt opposita priuatiue fʒ famā solūmodo.

ADDITIO. * Similr ꝓpositio famosa. 2. cęli. 18. si vnū ɔ̄rioꝝ fuerit in nā erit reliquū, vera est in positiuis t fm physicā ɔsiderationē, nō fm logicā. vt pʒ in post p̄dicamentis. Simil'r lʒ gn̄atio t corruptio sint inter ɔ̄ria, non tn̄ cōuertitur q̄ vbi est ɔ̄rietas ibi sit gn̄o t corruptio: q̄ in cęlo est ɔ̄rietas fm rarū t densum, t nō est ibi gn̄atio neqʒ corruptio. vide Simpliciū in. 2. cęli. in tex. cō. 41.

ℭ Et ita in simili famosa ꝓpō Phi in. 2. cęli t mūdi, q̄ dicit in tex. cō. 18. si vnū ɔ̄rioꝝ fuerit in rerū nā, opʒ q̄ sit reliquū, vera est de ɔ̄trariis positiuis quę sunt ad ꝑfectionē vniuersi. nā vniuersum in qualibet hora cōpletum t ꝑfectū est. vnde omnes spēs quę sunt ad ꝑfectio- L nē vniuersi semp actu sunt i vniuerso. lʒ eni apud nos in hac hora cū sit hyems nō sint rosę tn̄ in alia regiōe in qua in hac hora est ver bene reperiunt̄ rosę: sʒ fallit hoc in priuatiue oppositis: q̄ non seqnt̄ in rerū nā est plenū. ergo in rerū nā est vacuū: neqʒ sequitur. est finitū, ergo erit t infinitū. ℭ Similr etiā ꝓpō famosa, q̄ dicit q̄ ɔ̄traria nō possint esse simul in eodē subto, vera est inesse cōpleto t ꝑfecto. tn̄ bene esse possunt inesse refracto. glosa est Auer. in. 5. physi. in cō. 6. 19. t 52. t alibi frequēter. ℭ Similr famosa ꝓpositio, q̄ dicit q̄ illud qd̄ est ɔseruatiuū vnius ɔ̄trarii, est destructiuū alterius ɔ̄trarii, vera est de agēte particulari: fallit aūt de agēte vli. nam cęlū mediante motu t lumine ɔseruat omnia elementa virtute caloris cęlestis. Vnde Auer. 2. cęli t mūdi. cō. 42. scribit. corpora cęlestia in rei veritate nō agūt frigiditates, sʒ calores similes vnicuiqʒ elˢtoꝝ.

ℭ Impossibile est q̄ actio t passio ab vna t eadem natura procedant. Propō 65ª

PRopositio ista ē famosa: t scribitur formaliter ab Auer. in lib. destructio destruc. in 3° disputa. ɔ̄ Algazelē. in solone. 18. dubii. t sub aliis vbis in p° disputa. in solone p° dubii. vbi inqt. Principiū p se notū est t ab oibus ɔcessum qd̄ nihil seipsum permutare pōt: t idē habet in libro de subā orbis in prin°. Actio t passio duplr. ℭ Aduerte aūt q̄ actio t passio, seu mouere t moueri duplr sumunt̄ apud phos ꝓprie. vʒ. t trāsumptiue siue ęquoce. ℭ Actio ꝓprie sumpta t passio fundātur in motu. vt patet 3° physi. tex. cō. 17. t sunt merito contrarietatis. vt patet in p̄ de gn̄one t corrup. tex. cō. 50. Et isto modo actio vera non reperitur in abstractis a materia. vnde Cōmen. in. 12. meta. cō. 44. ɔ̄tra Auicē. inquit, q̄ in intelligētiis non est ɔsequutio neqʒ prouētus neqʒ actio: solum enim ibi est causa t causatū fm q̄ intellectum est causa intelligentis. Nam vt ibidē dicit, actio agentis nihil aliud est q̄ extrahere illud qd̄ est in potentia ad actū: t eodeʒ modo motus ꝓprie dictus est in rebus corporeis t est actus entis in potētia inquantū in potētia: motus tn̄ ęquocus est motus spūalis: inquātū eni aliqd intelligit se vt sic pōt dici mouere se. colligit̄ ista distinctio ex vbis Auer. in. 8. physi cō. 40. vbi scribit, soluēdo rōneʒ Platonis de aīa, quā vide, inqt.

Et hoc

Et hoc esset verũ si anima moueret se essentialiter, & mo
A ueret se motu ꝓprio abstractis.s. vt intellectus & intellm
in ea essent idẽ, vt declaratũ est de ꝑ motore & de ceteris
motoribus abstractis, sʒ iste motus dr̃ equiuoce cũ mo
tu qui est a motorib⁹ qui sunt corpora aut virtutes in cor
poribus. vnde lucidissimus Them. in ꝑ de aia in expo
sitione tex. 62. vbi Aristo. arguit ɔtra antiquos qui opi
nabanẽ animã seipsaʒ mouere, qr gaudet & tristaẽ & sen
tit & intelligit. inqt eniʒ atq hec rõ si ge ea vtatur dupl'r
reprehendi põt. Primũ ꝙ affectiones ille non sunt mo
tus. Deinde si illas motus esse concessero, tñ animȩ mo
tus esse nõ prit, sed pmixtionis, & ibidẽ dicit ꝙ iudiciuʒ
nõ est motus, sed trãquillitas & quies potius. & infra ca.
34. inquit. Asserendus est etiã alius modus. vñ nã mo
ueaẽ aia si oino necessariũ sit moueri, sed nec eo motu q̃
corpora mouenẽ ab aia, neq demũ eo qui sit rei inabso
lute actus, sed eo fortasse qui absolute atq perfecte. Itẽ
ꝑmo de aia. ca. 17. ɔtra Theophrastũ qui rões Arist.
reprehenderat inquit. Sed resistit huic loco Theophra
stus in his libris in qbus tractat locos ab Ari. ante ꝑtra
ctatos nõ eodẽ inquit. Moueẽ aia motu quo mouet ipsa
B corpus iudicia cõprehensiones assensiones sunt animȩ
motus. locales ꝯo sunt corporis. Soluẽdo autẽ Themi
stius hanc rõnẽ inquit. Solutio est primũ demõstret illa
iudicia & assensiones esse motus, hoc nunquã pręstabit
vtiq si diffinitionẽ motus recipit quã supra nos attuli
mus motũ esse cõtinuũ & attẽdi cũ tpe ex indiuiduis mo
tionibus nõ cõponi de potentia ad actũ conferri, & duʒ
cõfereẽ obiter retineri potẽtiam, quoꝶ ille omniũ tanq̃
videẽ &c. vbi clarissime patet motum equiuocũ Auer. &
Themistiũ appellare iudiciũ & cõprehensioneʒ animȩ.
Et ex hoc pʒ quantũ distent a veritate in via Ari. & Cõ
Contra Sco. & Gregorium de Arimino. mẽ. Ioãnes scotus & Grego. Ariminẽsis in hoc puncto.
Scotus eniʒ in scdo sniaꝶ distin. 2. q. 9. de motu angeli. &
Gregorius Ariminẽsis in eodẽ scdo distin. 6. q. 1. arti. 2.
vbi examinat qõnẽ de motu grauiũ & leuiuʒ in missione
ad quintã obiectionẽ inquit. Soluendo qualiter ideʒ nõ
põtẽ mouẽs per se & motũ, nec qr ps moueat totũ, nec
quia totũ moueat totum. Et est ratio Phi in. 8. phy si. tex.
cõ. 40. inquit. Ad qntũ loquẽdo de toto & partib⁹ quan
titatiuis, vt videẽ sumere Aristo. dico ꝙ totũ mouet to
tum, & quęlibet pars mouet etiã seipsaʒ. Si aũt de parti
C bus qualitatiuis vel formalib⁹ põt dici ꝙ pars puta gra
uitas in graui mouet totũ. & silr mouet seipsam, & si esset
separata a mã & a forma sbali adhuc moueret se, sicut
de facto patet in eucharistia. Tunc cum probaẽ ꝙ totũ
non mouet totũ per illa quę tanq̃ incõuenientia inferũ
tur, dico ꝙ illa simpl'r accepta non sunt incõuenientia.
ideʒ nãq seipsuʒ alterat sicut pʒ de aqua calida quę per
se redit ad frigiditatẽ: vt supra patuit per Aui. & experien
tia docet: & silr voluntas causat in se volitioneʒ, & sic de
alijs pluribus. ista sic simpl'r sumpta non reputanẽ in
cõuenientia a Pho, sed solũ in his in quibus solũ motio
est vnica. i. in quibus ꝑncipiũ mouẽdi est eiusdẽ speciei
specialissime cũ termino motus, tali si quidem motione
Phs dicit idẽ non posse mouere seipsuʒ ꝑmo, vtputa fri
gidũ per frigiditatem quã hʒ actu nõ frigefacit seipsuʒ,
nec calidũ calefacit se per suũ caloreʒ, & qõ ista sit intẽtio
eius pʒ. nam statim ibidem absq medio addit. silr aũt &
aliorũ vnũqõqʒ quodcũq mouẽs necesse est hře vni
uocũ. vbi Cõmen. & iste inquit. Sermo est intellectus ex
ꝑdictis. s. ꝙ impoẽe est vt aliquid moueat ſm ꝙ moueẽ,
& hoc est in motis & mouentibus quę dicunẽ vniuocȩ. &
addit Cõmen. qõ Phs dixit, hoc qr hoc non est impoẽe
nisi in motoribus q̃ sunt corpora aut virtutes in corpo
ribus. Ratio est, qr in illis tãtũ reperiẽ illa vniuoca mo
D tio, lʒ non reperiaẽ in oibus & in multis reperiaẽ motio
equiuoca. talis autẽ motio vniuoca nõ est in motu loca
li corpoꝶ simpliciũ, sicut pʒ, nisi diceret per loca in qui
bus actual'r sunt mouẽt se ad loca eiusdẽ speciei spãlissi
me, & forsitan ad hoc excludendũ inter alia incõuenien
tia dixit & ferret & ferreẽ. Et similr dicẽdũ ad aliud illa
tum, puta ꝙ idem esset in actu & in potentia. s. in actu for
mali & virtuali vniuoco, & in potentia formali. s. tali mo
tione vniuoca se moueret. Si aũt motio sit equiuoca nõ
seqtur nisi ꝙ sit in actu virtuali nõ vniuoco, & in po⁹ for
mali iuxta vulgatã distinctionẽ, & istud nõ est incõue
niens sicut per multa exẽpla declarat que vide si placet.
Impugnatio ¶ Sed mirũ est ꝙ in motu equiuoco in quo ſm istam
expositionẽ principium mouẽs & terminus motus non
sunt eiusdẽ speciei spãlissime nõ sit inconueniens idem
mouere seipsum, & idẽ eẽ in actu virtuali equiuoco, & in
po⁹ formali sicut est in motu locali, & tñ Aristo. de illo
motu loqtur in toto illo capitulo qõ incipit. ibi. Necesse
est igitur omne qõ moueẽ, & incipit a tex. cõmẽ. 34. vsq
ad. 40. loquẽ eniʒ de motu locali. nam vt dicit ibi Cõ
E mẽ. in ꝑn⁹ cõmẽti vult congregare oẽs ꝓpõnes ꝑdictas
in duobus syllogismis hypotheticis, quoꝶ vnus est di
uisiuus, alius cõtinuus, & cõcludere ex hoc illud qõ intẽ
dit cõcludere, & est qõ mouẽtia quę mouenẽ in loco re
ducunẽ necessario ad motũ ex se qõ est primũ mouẽtiũ
quę mouenẽ. & in tex. 40. vbi probat ꝙ totũ non moue
tur totũ, qr tunc idem esset in potẽtia & in actu loqtur ẽt
de motu locali. naʒ vt inquit Cõmẽ. ibi in principio cõ
mẽti, cum declarauit ꝙ omne motuʒ in loco reduciẽ ad
motum ex se paulopost cõcludit ꝙ mõ vult perscrutari
de moto ex se q̃uo moueẽ & a quo moueẽ: & intendebat
hoc qm̃ videbaẽ Platoni, ꝙ motũ ex se cõponiẽ ex mo
to & motore qui mouet se. ¶ Nec vʒ qõ dicit Gregori⁹
ꝙ in motu locali põt esse principiũ mouens vniuocum
cũ termino motus si imaginemur ꝙ per loca in quibus
actualiter sunt corpora simplicia mouẽt se ad loca eius
dẽ spẽi spãlissime, & ideo intulit illa incõuenientia & fer
ret & ferreẽ. nã nullus hoc opinaẽ. nã locus est in locãte.
¶ Amplius aũt nullus opinaẽ locuʒ esse de principijs
actiuis mouẽtibus simplicia ad sua loca in via Ari. qa
talia dicunẽ mota ex se & ex ꝑn⁹ intrinseco actiuo qõ est
F ꝓpria forma, & ideo miruʒ est q̃uo allegat authoritatem
Auer. q̃ erat clara & eã inuoluit, ꝑ motũ enim vniuocuʒ
inqt Cõmẽ. intelligit motũ q est motoribus q̃ sunt cor
pora aut virtutes in corpore. in talib⁹ eniʒ est impoẽe ꝙ
idẽ sit ꝑ se mouẽs & ꝑ se motuʒ. vñ motus vniuocus est
motus ꝓprie dictus, & est rerũ corporaliũ. nã. 6. phy. de
monstratũ est ꝙ omne qõ moueẽ est diuisibile, per mo
tũ aũt equiuocũ intellexit motũ qui est metaphoricȩ di
ctus sicut intellectus & cognitio & iudiciuʒ dicunẽ motus
illo mõ. vnde inqt in calce cõmenti ɔtra Platonẽ, & hoc
esset veꝶ si aia moueret se essential'r, & moueret se motu
ꝓprio abstractis. s. vt intell's & intellectũ in ea essent idẽ
vt declaratũ est de primo motore & de ceteris motorib⁹
abstractis, & subdit, sed iste motus dr̃ equiuoce cũ motu
q est a motoribus q sunt corpora, aut virtutes in corpo
ribus, & oẽ h est manifestũ exercitãtib⁹ se in istis sciẽtijs
qd clarius aut qd manifestius dici potuit. vñ isti Grego
rio multotiẽs h cõtingit qõ allegat aliq̃s Cõmẽ. autho
ritates extra ꝓpositũ. ¶ Dicam⁹ igiẽ ꝙ in motu equiuo Opio ppria.
co q̃lis est in abstractis substãtijs idẽ põt eẽ ꝑ se mouẽs
& per se motũ. i. idẽ põt seipsum intelligere, qr in talibus
idem est intelligẽs & intellectũ & intellectio. loquẽdo aũt
de vero motu & de vera actione quę est in corpibus, in

possibile est vt idem fm idẽ ⁊ eodẽ modo sit per se mo
G uens ⁊ per se motũ, sed semp inter mouẽs ⁊ motum fm
Pbos illo mõ cadit realis distinctio. Pro quo debes sci
re ꝙ mouere ⁊ agere sunt effectus formę. moueri autẽ ⁊
pati sunt mãę, vt scribit Arist. in 2° de gñatio. ⁊ corrup.
in tex. cõ. 53. ⁊ 3. physi. tex. cõ. 17. Semper existimabit ali
Forme sunt duplices. qua spẽs mouẽs. ¶ Aduerte tñ ꝙ formę sunt duplices
q̃dã sunt in mã, ⁊ quędã sunt abstracte a mã. differũt au
tem ⁊ cõueniunt inuicẽ istę formę. Nam ois forma siue
sit in materia siue abstracta a mã hʒ per se mouere, quia
hoc cõpetit formis inquantũ sunt formę. Differũt autẽ
qꝛ forma in mã lʒ per se moueat, tñ per accidẽs moueť,
qꝛ est cõstituta in esse per suũ subiectuʒ, ⁊ ideo moueť ꝑ
accñs ad motũ sui subiecti. vnde Auer. in 4° cęli ⁊ mũ.
in cõ. 22. ⁊ 3° cęli. com. 28. inquit. lapis enim mouet se in
quãtũ est grauis in actu, ⁊ moueť inquantũ est po° infe
rius, ⁊ cã in hoc qꝛ inueniť vno modo in actu, ⁊ alio mõ
in po° est, qꝛ cõponiť ex materia ⁊ forma. forma enim
eius mouet inquãtũ est forma, ⁊ moueť fm ꝙ est in mã.
nõ enim est in potẽtia inferius nisi fm ꝙ est in materia.
Ecce igiť ꝙ formę mãles quoquo mõ sunt mobiles ꝑ
H accñs. secus aũt est de formis abstractis a mã, qꝛ ille so
lum sunt per se motrices ⁊ nullo modo motę per accñs
in se ꝯsiderate, nec etiã per se, qꝛ moueri per se repugnat
formis inquantũ sunt formę, qꝛ tale vt sic est potentię ⁊
materię, repugnat ẽt talibus qõ sint motę per accñs rõ
ne materię, qꝛ tales non sunt formę in materia, nec sunt
cõstitute in esse per subiectũ. ⁊ ideo Cõmẽ. ciaduertens
ad hoc qõ modo dixi in 9° primę phię. cõ. 2. inquit. For
ma nõ patiť a primo trãsmutante fm ꝙ est forma essen
tiaľr, sed patiť per accñs, ⁊ ideo trãsmutatio eius nõ est
prima transmutatio, sed fm ꝙ est forma in passiuo. s. in
materia, ⁊ ideo formę quę non sunt in materia nõ patiũ
tur essentiaľr aut accidẽtaľr, qꝛ igiť potẽtia actiua est ꝑn
cipiũ actionis, ⁊ potẽtia passiua est principiũ passionis,
⁊ istę sunt potẽtię primo diuersę. nam 9° meta. tex. cõ. 2.
Potẽtia actiua est ꝑn^m transmutationis in aliud inquan
tũ aliud qõ additur fʒ Auer. ibi. qꝛ est manifestũ per se
qõ nihil agit in seipsum, ⁊ potentia passiua est principiũ
trãsmutationis ab alio inquãtũ aliud, qꝛ vt dicit est ma
nifestuʒ per se qõ nihil a seipso patitur. vnde Arist. in ꝑ̊
de gñatione. tex. c. 48. infert. ꝙ si simile a simili pati ali
Solo rõnis Scoti. quid posset esset, tũc idẽ a seipso etiaʒ pateretť. ¶ Ex quo
patet solutio ad Achilles Scoti qui voluit probare op
I positũ in 9. suę met. q. 14. arguit sic. Actiuũ qõcũq; pro
primo obiecto respicit passiuũ tale nõ hoc passiuũ. Ex. g.
tam calefactiuuʒ in cõi q̃ quodcũq; pro primo obiecto
respicit calefactibile in cõi, non hoc vel illud sed in cõi.
Ex his sequiť qõlibet cõtentũ sub primo obiecto alicu
ius sit per se obiectuʒ eiusdẽ, qõcũq; calefactiuũ respicit
qõcunq; calefactibile pro per se obiecto ⁊ ę cõuerso, qõ
cũq; calefactibile qõcũq; calefactiuũ, sʒ possibile est ꝙ
aliquid sit actiuũ fm a, ⁊ codeʒ modo quo aliqd aliud est
actiuũ fm a, ⁊ ideʒ etiã sit passiuũ fm a, sicut qõcũq; aliud
passiuũ est fm a, ergo illud in rõne actiui ita hʒ seipsum
in rõne obiecti, sicut qõcunq; aliud passiuũ, ergo ita põt
in seipsum agere sicut in aliud. maior aũt est satis mani
festa ex ꝑ̊ma relatione inter cõia. sed minor negaretur,
vel etiã ipsa cõcessa negaretur vltima ꝯñtia, qꝛ agens dʒ
esse approximatũ passo, ⁊ ita distinctũ situ sic nõ potest
idẽ se habere ad se. ¶ Cõtra ꝑ̊mũ minor probať. mul
ti sunt effectus nati ꝑduci ab actiuo ęquiuoco ⁊ nõ vni
uoco: patet de leuitate in igne generato illã formã ęqui
uocã, opʒ ponere aut formã substantię, aut aliã aliquaʒ
qualitatẽ, ergo habẽs illam actiuã per se est leuificatiuũ
vt ita loquar. põt aũt ista forma esse in aliquo leuificabi
li: patet in exẽplo prędicto, quęcũq; eniʒ forma in gene K
rãte poneretť actiua respectu leuitatis eadẽ est in igne ge
nito, ⁊ prior est nãľr ipsa leuitate. Patet qꝛ est eius prin
cipiũ actiuũ, ergo non est ꝯdictio ꝙ ipsa insit generatio
leuificãte nõ in existẽte. Et pʒ ꝙ potest inesse illi, quare
idẽ sine ꝯdictione potest esse leuificatiuũ ⁊ leuificabile.
¶ Contra scdm probať illa ꝯñtia vltima. nam appro
ximatio hęc nõ videť necessaria ad agendũ vt includit
distinctioneʒ situs, nisi qñ maior ꝑñtia nõ est possibilis
inter actiuũ ⁊ passiuuʒ. Si enim hęc ꝑñtia sufficit multo
magis maior ꝑñtia sufficeret, qõ ꝑbať dupľr. Primo du
cendo ad incõueniens aliqñ si poneretť ignis inexistẽs
aquę, sicut angelus potest simul cuʒ cęlo non calefaceret
aquã, nec angelus moueret cęlũ. ¶ Secũdo idem ꝑbať
ex causa, qꝛ non opʒ agens esse pręsens patiẽti, nisi quia
virtus agentis non potest attingere ip̃roportionabiľr di
stans vt ibi aliqd efficiat ꝙ si passum secũ esset nõne pre
ctius attingeretť a virtute agentis. Hoc ergo supposito
arguiť vltra. Cum idẽ verius est sibi ꝑñs si est actiuũ ⁊
passiuũ fm idem q̃ aliud posset esse sibi ꝑñs. ita verissi
me saluatur illa cõditio ꝑpter quã appropinquatio re
quiriť quãdo maior pręsentia esse non põt, ergo verissi L
me est actio. ¶ Ad hoc autẽ dicimus ꝙ rõ ista est logi Solutio.
ca. nõ eniʒ ꝑcedit ex ꝑpriis quales debẽt esse rõnes de
mõstratiuę. nã fundamẽtũ huius rei est diuersitas inter
potẽtiam actiuã ⁊ passiuã pręsertiʒ, qꝛ Cõmẽ. vult ꝙ in
diffinitione potẽtię passiuę cuiuscũq; accipiť diffinitio
primę materię, ⁊ in diffinitione cuiuscũq; potẽtię actiuę
sumiť diffinitio actionis primę formę. naʒ sicut oẽs for
mę sunt in potẽtia passiua primę materię, sic sunt in po
tẽtia actiua primi motoris qui est idẽ cuʒ prima forma,
vt pʒ. 12. met. cõmẽ. 18. vnde nihil põt esse per se agens,
⁊ per se patiens fm idem. ¶ Amplius actio requirit cõ
tactũ. naʒ forma existẽs in subiecto nõ alterat suũ subie
ctũ, ꝑpter qd eniʒ ethicus non sentit calorẽ febrilẽ, nisi
qꝛ ille febris nõ hʒ cãm ex qua depẽdet, sicut febres pu
tridę ⁊ ephimerę quę dependent ab humorib⁹ ⁊ a spiri
tibus, sed illa est impressa in mẽbris ⁊ facta familiaris.
vnde Aristo. in ꝑ̊mo de gñatione ⁊ corru. in tex. cõ. 78.
expresse inquit. Continuũ igiť vnũquodq; ⁊ vnuʒ ens im
passibile. similľr aũt ⁊ nõ appropinquãtia, nec sibi ipsis,
neq; aliis quę facere apta sunt ⁊ pati. vnde actio vera ꝑ
supponit cõtactũ vel formalẽ, sicut est qñ tam agens q̃
patiẽs sunt corpora vel saltẽ virtute l corpore, sicut qñ
intelligẽtia mouet orbẽ, ⁊ ideo minor illa Scoti, ⁊ vltima M
ꝯñtia neganda est, qꝛ ipossibile est ꝙ aliquid per se pos
sit hẽre seipsum in rõne actiui ⁊ passiui, tum qꝛ nã agens
⁊ natura patiens sunt naturę per se primo diuersę, tũ qꝛ
in actione requiriť ꝙ agens ⁊ patiẽs sint distincta loco
⁊ subiecto, sicut expresse determinat Arist. primo de ge
neratione. vbi supra, ⁊ experientia testať hoc de ethico,
vt dictũ fuit. experimẽtũ enim sermonũ veroꝝ est vt cõ
cordent sensatis, vt dicit in 8. physi. Cõmẽ. in cõ. 22. qõ
aũt dicit de leuitate q̃ gñať ab ęquiuoco. pʒ ꝙ illa est agge
nerante. nã 3° cęli ⁊ mũdi. cõ. 28. agens quantũ dat de for
ma, tantũ dat de accidẽtibus cõcomitãtibus formã me
diante tñ forma. ¶ Sed cõtra prędicta obiciť. naʒ si in Obiectio.
motu metaphorico seu ęquiuoco nõ incõuenit ꝙ idẽ sit
mouẽs ⁊ motũ, ⁊ idẽ sit in actu ⁊ in potentia, tunc demõ
stratio Aristo. rueret in 3° de aia. tex. com. 4. habet eniʒ
Auer. in cõmento, ꝙ illa demonstratio fundãtur super
duas ꝑpõnes, quaꝝ vna est ꝙ substãtia intellectus ma
terialis recipit oẽs formas mãles. Scda aũt est ꝙ omne
recipiens aliqd necesse est vt sit denudatũ a natura rece

pti, ⁊

pri, et vt substātia non sit subā recepti in specie. si eniʒ re-
A cipiens esset de nā recepti, tunc res reciperet se, et tūc mo
uens esset motū. vnde necesse est vt sensus recipiēs colo
res careat colore, et recipiēs sonū careat sono. et hęc ppō
inquit Auer. est vera sine dubio. modo si pręd icta sunt
vera dicā sibi φ in receptione intellectus possibilis cuʒ
illa sit motus ęquiuocus, nō opʒ vt idem nō sit recipiēs
et receptū et mouens et motū, qꝛ ista vera sunt fm ipsum
in motu vniuoco qui est in corporibus, aut in virtutibꝰ
Secunda. quę sunt in corpore. ℂ Amplius aūt dubitatr̃, qꝛ supra
dictū fuit φ forma vt forma mouet, sed vt in mā moue
tur. et sic diuersis modis potest eadē forma esse actiua et
passiua, tunc stante hoc sequit̃ φ non opʒ ponere intel-
lectū agentē tanq̄ reʒ distinctā ab intellectu possibili ꝫ
Aristo. et Com. in. 3. de aīa. in tex. cō. 17. qꝛ dicunt φ aīa
intellectiua vt est forma est actiua intellectionis, vt aūt
est forma ī materia est passiua. ℂ Nisi esset φ ppositio
illa superius limitata qō in motu ęquoco et actiōe ęqui-
uoca non incōuenit qō idē sit per se mouēs et per se mo
tum. i. ideʒ sit per se intelligēs et per se intellectū veritatē
hʒ in oibus abstractis substātijs, excepto intellecto pos-
sibili qui est imperfectissimus in gn̄e abstractorum, vt di
B cit Comē. in. 3. de aīa. comē. 19. vnde talis non intelligit
se essentialr̃, sed post intellectionē alioꝝ: vt testat̃ Ari.
in. 3. de aīa. in tex. cō. 8. et ista glosa etiaʒ colligitur exp̄sse
de mente Auer. ex. 8. phy. comē. 40. iaʒ allegato. vbi lo
quēs ꝫ Platonē de aīa rōnali inquit. φ illa nō mouet se
essentialr̃ motu pprio abstractis, ita φ intelligēs et intel
lectū sint eadē essentialr̃ in ea, sicut est de p̄mo motore,
et de cęteris motoribus abstractis. vnde multuʒ difficile
est inuenire in nālibus et in sciētijs diuina ppōnē quę sit
vniuersalr̃ vera, quia naturę entium sunt valde diuersę.
Solo secūde obiectionis. ℂ Ad aliud dico φ non pōt dici animā intellectiuam
esse receptiuā rōne qua est forma in materia. Et ratio ē,
qꝛ est longe diuersus modus receptionis māę, et modus
receptionis intellectus possibilis. nam vt inquit Com.
in 3ᵒ de aīa. in comen. 5. in principio. Materia recipit for
mas diuersas, et istas quaꝝ cōclusio in materia est termi
natio primę materię in eis, sed natura intellectus recipit
formas vl̄es et abstractas. non eniʒ est opinandū φ mā
sit cā receptionis simplr̃, sʒ est causa receptionis trāsmu
C tabilis s. receptionis huius īdiuidualis entis: vt dicit in
Epylogus et summa totꝰ limitationis. eodē 3ᵒ de aīa. in comē. 28. ℂ Dicamus igit̃ φ in actio-
ne vera et motu vero qui reperit̃ in corporibꝰ, aut in vir
tutibus corporeis, impoīe est vt actio et passio ab vna et
eadē natura per se procedant. vnde Auer. in eodē loco
dicit φ Phi posuerunt signum formę ex opationibus et
posuerunt signum subiecti ex passionibus. nam ex opa-
tionibꝰ demōstratiōe signi innotescūt nobis formę et ex
passiōe Inotuit nobis materia, tn̄ in motu ęquiuoco idē
potest esse per se mouēs et per se motū. i. per se intelligēs
et intellectū in oibꝰ abstractis intelligētijs, excepto intel-
lectu māli, et iste est intellectus ppositionis.

ppō. 69ᵃ. ℂ Causa est nobilior seu perfectior causato.

Famosa est ppositio, sed non est vl̄r vera. vn̄ subtilis do-
ctor in suis theorematibꝰ lōge ante nos
dixit φ ista ppō est falsa simplr̃, sed est
vera accn̄talr̃. fallit enim in mā. nam 7ᵒ
met. tex. cō. 7. cōpositū est magis ens q̄
mā. et rō est, qꝛ cōpositū est in actu et mā est in potentia.
ADDITIO ℂ Qō veritatē habeat in cā māli arguit̃ ex. 2. de aīa. t. c. 3.
vbi di. φ corpa physica sunt magis subę et rōnes reddit
dicēs p̄nᵒ eni alioꝝ sunt. vʒ. corporꝝ artificialiū, pʒ autē
φ corpa nāę nō sunt p̄nᵒ artificialiū nisi in rōne māę, vt D
pʒ. 2. de aīa. cō. 8. Nisi esset qō rō tᵘ valet gīa māę, qꝛ cor
pora nāę sunt subę corpora artis vt sic sūt accn̄ta, suba
aūt lʒ sit cā. accn̄tis in gn̄e cāę mālis. est prior accn̄te. 7.
meta. t. c. 4. in cā igit̃ māli in his q̄ sunt eiusdē gn̄is non
tʒ, sed in his q̄ sunt diuersaꝝ geneꝝ, vt suba et accn̄s tʒ.
ℂ Sed si quis instet φ materia est ęterna, et cōpositū ex Instantia.
materia et forma est corruptibile. modo prius natura et
rōne et tēpore est perfectū impfecto, corruptibili autem
incorruptibile: vt testat̃ Arist. in. 8. phy. in comē. et tex.
75. materia igit̃ est perfectior cōposito. ℂ Nisi esset φ Solutio.
lʒ ęternum inquātū ęternū est, sit prius perfectione cor-
ruptibili inquantū corruptibile est, non tn̄ qōlibet ęter-
num est prius quolibet corruptibili. nam materia cū sit
ens in potētia non pōt esse perfectior forma, aut cōposi
to quę sunt in actu, qꝛ perfectio vt supra habitū fuit, nō
insequit̃ gradū pręcisum entis, scd entis in actu, nec ma
ior duratio absolute in istis quę sunt hic, attestat̃ maio-
ri pfectioni, alioquin mineralia et lapides cū habeāt ma
gis perseuerantē et diuturnā permanētiā essent nobilio-
ra plantis et aīalibus qō est expresse falsum. Propositio
ēt fm Scotuʒ locum non hʒ de forma. sed hoc nō teneo
E iuxta viā Auer. et Arist. qui in. 7. meta. tex. cō. 7. eadē ra
tione vult formā esse prius et magis ens vtroqꝫ. s. tāʒ re-
spectu māę q̄ respectu cōpositi. ℂ Scoti aūt rō quā in- Scoti ratio.
nuit hic solui pōt. nam inquit, forma cū sit pars est imp-
fectior toto. ℂ Et pōt cōfirmari sua rō per Auer. in. 7.
meta. cō. 35. vbi hʒ prioritas partiū ad suū totū est prio-
ritas māę ad formā, sed p̄oritas totius ad partes est p̄o-
ritas formę ad māʒ. modo respectus materię ad formā
est respectus īpfectioris ad pfectiꝰ necessario. ℂ Ad Solo rōnis Scoti.
hoc dici pōt φ lʒ prioritas partiū quātitatiuarū ad totū
integrale sit prioritas impfectioris ad perfectius et māę
ad formā, tn̄ in partibus qualitatiuis hoc vl̄r veritatem
non hʒ, vn̄ forma est tota rei perfectio, et oēm perfectio-
nē quā hʒ cōpositū hʒ a forma. ℂ Falsa etiā est ppositio
tio de efficiente vniuoco. clarū est qꝛ in gn̄atione vniuo
ca generans et genitū sunt eiusdē perfectionis essentiali-
ter, sicut homo generans et homo genitus. nam in indiui
duis eiusdē speciei non est hoc prius et illud posterius,
vt dicit Phs in 3ᵒ meta. in tex. cō. 11. ℂ Fallit ēt de fine F
intrinseco siue de fine rei gn̄ate, qꝛ talis est accn̄s, qꝛ nō
est nisi ipsa ppria opatio. ℂ Fallit ēt in cā instrumēta-
li, sicubi igit̃ famosa propositio veritatem hʒ est de effi-
ciente ęquiuoco et de fine extrinseco.

ℂ Motꝰ q est ab extrinseco motore ē violētꝰ. ppō. 70ᵃ.

COlligitur ista ppositio ex intē tione Phi in. 7. phy.
in tex. cō. 10. vbi diuidit motum in loco
in motū ex se. i. ab intrinseco, et est motꝰ
nālis et in motū ab extrinseco q est qua-
trifariā. vʒ. pulsio, tractio, vectio, et ver-
tigo, et oēs isti sunt motus violenti. ℂ Et ita multi tenēt Opīo alioꝝ.
absolute nulla limitatione adiecta debere ppōnē intel-
ligi qō cōfirmāt ex diffōne violēti posita ab Aristo. in
3ᵒ ethi. ca. 2. vbi inquit. violentū est id cuius principium
extrinsecū est. ℂ Sʒ ista opinio nō est de intētione Cō- Impugnatio
mē. nec ēt est de mēte sancti Thome, vt dicūt quidā. nā
Comē. in 3ᵒ cęli et mundi. in cō. 20. et in 2ᵒ metheoroꝝ te
net in ca. 2. φ motus circularis ignis in sua ppa sphera
nō est nālis simplr̃, qꝛ nō est a p̄ncipio intrinseco, nec ēt
est violētus, qꝛ nullū violentū perpetuū esse pōt ex 2ᵒ cę
li et mūdi. tex. cō. 18. sʒ dicit φ est neuter. ℂ Nec enaʒ il-
lud hʒ veritatē ex mēte diui Tho. nā ipse in p̄ cęli. in le-

G ctione. 4. loquēs de eodē motu sup expōne. t. c. 10. ꝛ. 11. inquit, ꝙ motus ignis ꝛ aeris nō est nālis neqꝫ violētus quē hñt in ꝓpria sphera, sed est quodāmō supra nāꝫ, qꝛ talis mot⁹ inest eis ex impſſione supioris corpꝭ, cuius motū sequunť ignis ꝛ aer ſm cōpletā revolutionē, qꝛ h̃ corpa sunt cęlo ꝓpingora. Aqua ṽo ſꝫ incōpletā circulationē. s. ſm fluxū ꝛ refluxuꝫ maris. Terra ṽo velut remotissima a cęlo nihil a tali ꝑmutatione ꝑticipat nisi ſꝫ solā alterationē ꝑtiū ei⁹. Ex qb⁹ manifeste elicit̃ ꝙ nō qlibet motus ab extrinseco motore est violētus absolute loquēdo. nā h̃ ſi veritatē ꝯtinet nō est nisi qñ ille motor extrinsec⁹ nō hꝫ ex sua nā vt semꝑ moueat illud mobile, sed in aliq̃ hora. ꝛ h̃ bñ notat̃ ꝑ Auer. in 3° cęli. in cō. allegato.

Solo ratiōis ponentiū intelligētias dare esse orbi. ¶ Et ex h̃ pꝫ solō argumēti ꝙ aliq credunt demſtrare ad ꝓbandū intelligētiā dare esse formalr̃ orbi, aľs vt dicūt motus cęli esset violētus, qꝛ tūc talis motus esset ab extrinseco motore, ꝛ oīs mot⁹ ab extrinseco motore ſm ipsos est violētus, ꝛ ideo ponūt cęlū esse formaliter aiatū ab intelligētia tanq̄ a forma dāte esse, qꝛ ois forma informat ꝛ dat eē formalr̃, ꝛ ita ſꝫ ipsos primus

H motor cū sit idē cū p⁹ forma volunt ꝙ dat esse formalr̃ ipsi cęlo, quoꝝ neutrū verū est. Naꝫ Auer. p̄ cęli. cō. 22. manifeste ꝯcedit motuꝫ cęli esse a p̄n° extrinseco. inquit eniꝫ ꝛ iō via loquētiū de lege nostra ad ꝓbandū deū eē nō ꝯducit eos nisi ad corpus ęternū necessario vt inquātum est nouū est generatū, ꝛ qꝛ oē generatū hꝫ generās, ꝛ oē generatū non generat̃, nisi postq̄ primo alterat̃ in qualitate ab agēte, necessariū est ꝙ alterās ipsuꝫ sit corpus, quapꝑ necesse est vt ante munduꝫ esset corpus alterans ipsum. ꝛ ſi ponat illud corpus generatū cōtingeret vt prius esset aliud corpus, ꝛ sic in infinitū necessario, ḡ opꝫ vt sit corpus alterās nō alterabile neqꝫ ġnabile omnino, ꝛ ꝑscrutabit̃ de hoc corpore. apparet eni qđ ipossibile est ꝙ sit semꝑ mobile per se, nisi ꝑ p̄n^m extrīsecū nō corporeū, neqꝫ vt sit virtus in corpe. ¶ Amplius. 8. physi. cō. 52. expſſe testat̃ ꝙ motus diurnus qui inuenit̃ in orbibus planetaꝝ est nō a motore cōiūcto, sed ē a p̄ motore. Patet aūt ꝙ primus motor est motor extrinsecus respectu orbiū planetaꝝ, ꝛ tñ nō dicimus ꝙ illi orbes mo

Non ois forma actualiter informat. uētur violēter illo motu. ¶ Silr̃ falsuꝫ est ꝙ ois forma actualiter informat. nam Auer. 12. meta. cō. 37. expresse dicit. ꝑfectionū eniꝫ ꝓꝑ quas mouet̃ perfectū, q̄dā sunt

I

Nō ꝑimiꝫ ꝓ ma intelligētia nō sit forma cęli iherēs & deſormās vt ne expōnem Simplicij in 8. physi. 84. vbi pōit hoc pariꝫ ex ſnia Alexan. pēꝫ sna. Jnde ēt inuenies qđo cęli dicit̃ aia sit ꝛ quaꝫ formā habeāt: ꝛ oino: q̄ sit co[i] nature. q̃litates qbus ꝑficit̃ illud qđ mouet̃, vt illud qđ mouet̃ ꝓꝑ sanitatē, ꝛ quędā sunt substātię extrinsecę a re q̄ mouet̃ ad eas vt assimilet̃ eis vt inueniūtur oēs actiones seruoꝝ, qm̄ sunt erga ꝑña intentionū dñi sui. igit̃ dicuntur esse ꝓꝑ dñm, ꝛ silr̃ oia entia cū hoc primo p̄n°. ꝛ in p̄ma disputatione in solōne viii. dubij expresse ideꝫ hꝫ. Amplius ſi oia forma ꝛ actus ſm mirabilē istoꝝ phantasiā ſm mentē Ari. ꝛ Auer. formalr̃ informat ꝛ actuat suuꝫ subiectū, ad quid ergo posita ab Arist. diffōne aię in 2° de aia. tex. c. 5. in qua dī aia est actus corporis physici organici habētis vitā in potētia demū in tex. cō. 11. inquit, Amplius aūt imanifestuꝫ est ſi sit corporis actus aia, sicut nauta nauis. ¶ Amplius Auer. expresse. 8. meta. cōmē. 12. dicit ꝙ substātię cęlestes nō sunt cōpositę ex mā ꝛ forma, sed ex corpore ꝛ forma animata itelligibili nō ita ꝙ aia sit res aiata, non ita ꝙ illis est aliqd qđ animatur per animā, aut viuat ꝑ vitaꝫ, sed sunt animata per se ꝛ viua. omne eniꝫ ꝙ viuit per vitam est ġnabile ꝛ corruptibile. ¶ Amplius ſi cęlū est cōpositū ex orbe ꝛ intelligentia tanq̄ forma informante vt isti afferunt quęrendum est ab istis tenētibus h̃ esse de intētione Auer. ista ꝯpositio ad quē artificē spectat qui habeat declarare h̃. Non ad diuinū, qꝛ ipse arguit Aui. in p̄mo physi. cō. vlt. qui asserebat nālem a diuino sumere corpora esse cōposita ex mā ꝛ forma. vnde inquit, ꝛ peius est hoc qđ dicit

K ꝙ ista scia accipit a p̄ ph̃o corpa cōponi ex mā ꝛ forma.

Euasio. ¶ Forte dices ꝙ cōpositio ex mā quę est in po^a ad esse est illa quę declarat̃ in nāli ph̃ia. ꝛ de ista Auer. reprehendit Auicē. qꝛ sequit̃ negligēs est ne alia via ad sciendus hoc nisi ex trāsmutatione existente in suba, tñ cōpositio

Impugnatio ex orbe ꝛ intelligētia pertinet ad diuinū. ¶ Sed h̃ stare non pōt in via Auer. quia in p̄n° libri de suba orbis ita exordit̃. In hoc tractatu intēdimus perscrutari d̃ rebus ex qbus corpus cęleste ꝯponit̃. determinatū est eniꝫ corpus cęleste cōponi ex duab⁹ naturis, sicut ġnabilia ꝛ corruptibilia componunt̃, sed tñ in istis fuit declaratū has duas naturas esse per generationē ꝛ corruptioneꝫ in eis inuētas. in cęlestibus aūt per motū localē. Manifestū est aūt ꝙ motus localis est mediū nāle sicut trāsmutatio in suba, ꝛ ita nālis vnāquāqꝫ ꝯpositionē inuentā in corporibus cuꝫ suis formis hꝫ demōstrare demōstratione signi, sed per motū localē Ph̃s nālis nō ascēdit ad cognitionē intelligētię inquantū est forma informās, sed inquantū est motrix. ¶ Confirmat̃ qꝛ prima forma ꝛ primus finis a metaphysico ꝯsiderant̃, sed p⁹ mā ꝛ primus

L motor a nāli Ph̃o. 12. met. cō. 5. ꝛ. 6. ꝛ in suo ꝓlogo sup libro physicoꝝ. vnde intelligentia non dī anima cęli nisi rōne motus ꝛ appetitus. principiū eniꝫ mouēs de rebus mobilib⁹ est veluti aia de rebus viuis. 8. physi. cōmē. p̄. ¶ Et p̄mo capite de suba orbis non fuit dictū cęlū hēre animā nisi ꝓpter motū ꝛ appetitū existenteꝫ in illo mō ꝓpter nullā, ex istis causis opꝫ intelligentiā esse formaliter inherentē suo subiecto, ꝛ perficientē suū subiectum nō ꝓpter motū localē, qꝛ illa nō mouet sicut forma mālis quę mouet mediāte aliquo instrō corporeo. nō enim mouet intelligētia orbē manu, aut pede, nec ꝓpter appetitū, qꝛ intelligētia de virtutibus animę nō hꝫ nisi intellectū ꝛ virtutē desideratiuaꝫ per quę mouet in loco, mō intelligētia in intelligēdo ꝛ appetendo non depēdet ab orbe, nec ab aliquo in corpore existente, nec vt a subiecto, nec vt ab obiecto. ꝛ ita nulla est cā quę cogat intelligentiā p̄cipue primā, quę est Deus gloriosus eē formaꝫ formalr̃ inherentē orbi. accideret enim ipsam moueri ꝑ accńs ad motū sui subti qđ negāt Ph̃i ꝛ p̄cipue Auer. 8. physi. cō. 52. ꝛ ista nō pñt negari nisi a proteruientib⁹

Opio ꝓpria. ꝯtra veritatē. ¶ Dicamus igit̃ ꝙ lꝫ cęlū moueat̃ ab in-

M telligentia tanq̄ a principio extrinseco, nō ꝓpter h̃ motus cęli est violētus, sed est nālis, vel quia orbis motus aptus natus est moueri illo motu. Vnde violentum. 3. ethico. ca. 2. est cuius principiū extrinsecū est nihil cōferente eo cui vis affert̃ qđ nō est in ꝓposito, qꝛ nā orbis apta ē moueri nālr̃ motu circulari, qꝛ cuiuslibet corpis nālis simplicis est vnus motus nālis simplex. ¶ Vel ē nālis ex parte intelligētię q̄ est aia ꝛ forma ei⁹ mō declarato. nā vt inqt Com. p̄ cęli. cō. 5. formę abstractę ſm ꝙ sunt formę abstractę inatę sunt vt illud qđ ab eis mouetur sit corpus neqꝫ graue neqꝫ leue, sicut inatę sūt vt motum ab eis sit rotūdū, ꝛ sicut inata est forma ignis vt habeat materiā ꝓpriā, ꝛ qꝛ talis intelligētia semꝑ inata est mouere cęlū motu circulari, ideo motus ille est nālis, lꝫ ipsa nō sit forma perficiēs, imo vt sic est principiū separatū ꝛ extrinsecū, lꝫ vt mouet sit coniuncta ꝛ appropriata suo orbi qđ p̄cipue locū hꝫ de oīb⁹ mouētib⁹ orbes inferiores, qꝛ p⁹ intelligentia est forma cōis totius cęli, vt supra declaraui qūo cęluꝫ cōponit̃ ex duobus motoribus int̃ duas solōnes datas ꝑ Auer. vbi supra. ¶ Mo-

Sūma totius limitationis. tus igit̃ ab extrinseco motore nō semꝑ mouēte, vel motus ab extrinseco motore in mobili nō hñte iclinationē

ad talem

ad talem motum dr̃ esse violentus, ꝛ sic dꝫ intelligi ppō
A ꝓposita in via Peripateticorũ. ℭ Et iuxta hoc pꝫ solo ad obiectionẽ illius viri q dicebat ꝙ si intelligẽtia non esset forma dãs esse cęlo motus cęli esset, sicut motus q ẽ respectu aggregati ex plaustro ꝛ bobus, ꝛ sicut ille motus est violẽtus simpl'r, qꝛ est ab extrinseco motore, ita esset de motu cęli pro aggregato ex intelligentia ꝛ orbe, pꝫ ꝙ est magna diuersitas. nã alia longe rõ est, tũ ex pte formę, tum ẽt ex parte mãę, vt satis clare pꝫ cõsideranti.
Alber. mag. nam vt inqt Albertus cognomẽto magnus ꝑ cęli super expositione tex. cõ. 10. motus circularis duo reqrit, quorũ vnũ est vt mobile non habeat inclinationẽ nãlẽ nisi ad motũ circulationis, ꝛ hęc aptitudo cõuenit sibi ex rotũditate suaꝝ superficieꝝ. ℭ Alteꝝ aũt ẽ motoris simplicitas q vniformiter se habeat ad ptes eius qḋ mouet̃ cũ tale nullius corporis sit actus, ꝛ cum non põt moueri per accidens aliquo mõ rõne cuius diuersimode disponeret̃ ad motũ. nõ sic aũt est aptitudo nãlis in plaustro vt vehat̃ a bobus, nec boues sunt innati semꝑ mouere plaustrũ sicut intelligẽtia semꝑ est inata mouere circulariter orbem, qꝛ motus circularis est motus animę: vt dicit Cõmen. in 2° capitulo de substantia orbis.

ppō. 21°. ℭ Media sunt composita ex extremis.

B
Medium est duplex.

Animaduerte ꝙ mediũ est duplex, quoddam est mediũ ſm cõparationẽ, sicut dicim⁹ ꝙ aer ꝛ aqua sunt elementa media inter ignẽ qui est simpl'r leuis, ꝛ inter terraꝫ q̃ est simpl'r grauis. ℭ Et de talib⁹ medijs in cõparatione sola exñubus ꝓposita ppō veritatẽ nõ hꝫ, vnde aer ꝛ aqua nõ sunt cõposita ex igne ꝛ terra, nec ex leuitate ignis ꝛ grauitate terrę, vt manifestũ ẽ. ℭ Similiter ẽt hoc mõ aĩa intellectiua est media inter abstracta ꝛ mãlia illo mõ. ℭ Sil'r elementa ſm Cõmẽ. 3° cęli cõmẽ. 67. illo mõ dicunt̃ media inter subaꝫ ꝛ accidens, qꝛ in aliquo assimilant̃ substãtijs ꝛ in aliquo accñtibus, nõ qꝛ forma elemẽtalis sit realiter cõposita ex nã subę
Contra Trusianum. ꝛ ex nã accidẽtis, sicut conat̃ dicere Plusq̃ cõmẽ. in primo microtechni. cõ. 15. ꝫ Auer. nã inquit, cũ media sint eiusdem gñis cum extremis si elemẽta sunt media inter subaꝫ ꝛ accñs, tunc suba ꝛ accidens essent eiusdeꝫ generis. non aiaduertit aũt hãc ęquiuocationeꝫ, qꝛ in medijs in sola cõparatione dictis aut cõsistentibus, non opꝫ ꝙ
C media ꝛ extrema sint eiusdẽ generis, sicut forma elemẽti est mediũ solũ ſm cõparationẽ. naꝫ inquãtũ facit hoc aliquid est suba ꝛ participat nãm ꝛ conditionẽ subę, sed inquantũ intẽdit̃ ꝛ remittit̃, sic assimilat̃ accidentibus. ℭ Alia aũt sunt media absolute nõ ex ꝯparatiõe dcã, ꝛ talia sunt formal'r cõposita ex extremis, vt iꝫ Cõmen. ꝛ sic colores medij ꝯponunt̃ ex extremis, vt pꝫ. 5. phy. cõ. 52. ꝛ alibi infinities, ꝛ talia media ꝛ extrema sunt eiusdẽ
Mediũ ſm cõpositionẽ duplex. generis. ℭ Et aduerte ꝙ tale mediũ ſm cõpositionẽ est duplex. Quoddã eniꝫ solũ differt ab extremis ſm magis ꝛ minus, vt tepidũ dr̃ esse medium inter calidũ ꝛ frigidum. ℭ Et quoddã est mediuꝫ ſm formã seu qualitatẽ, ꝛ tale specie differt ab extremis, ꝛ isto modo mixtuꝫ põt dici mediũ inter elemẽta ex q̃bus ꝯponit̃. ℭ Distinctio p̃ᵃ est Auer. in 4° cęli cõ. 26. ℭ Distinctio aũt scḋa est eiusdẽ in. 6. physi. cõmẽ. 32. ꝛ in 3° metheoroꝝ in cap. de iride. expresse ponit eam dicens, mediuꝫ est ſm duas spẽs. Vnũ coꝝ ſm veritatẽ ꝛ ſꝫ prius, ꝛ est mediũ inter cõtraria cuius esse cõsistit in cõplexione duaꝝ extremitatũ, ꝛ ipm̃ ſm quidditatẽ est diuersum a duabus extremitatibus. ℭ Scḋm aũtẽ dr̃ similitudinariẽ ꝛ ſm posterius, ꝛ est mediũ inter duo ꝯtraria ſm quãtitatẽ tñ, ꝛ diuersificat̃ ab extremis ſm magis ꝛ min⁹. ℭ Et nota ꝙ
D loquẽdo de medio ſm formã, nõ opꝫ vt transiẽs de extremo ad extremum pertranseat per oĩa talia media ſm formã, quę specie distinguunt̃ ab extremis: sicut notabiliter scribit Auer. in 2° de aĩa. in tex. cõ. 106. quemadmodũ albedo non transfert̃ ad nigredinẽ, aut ęcõuerso, nisi mediante aliquo coloꝝ medioꝝ. in aliquo igit̃ transfertur mediãte charoppo, ꝛ in aliquo mediãte chiano. Nõ eniꝫ est necesse vt trãslatio i extremis sit per oĩa media.
Argumentũ Tho. de gar. ℭ Ex ħ soluit̃ Achilles volentiũ probare dari ęquale ad pondus, sicut fuit Thomas de garbo in summa sua trac. 2. de cõpl'onibus. in. q. 5. vbi tenet dari mixtũ ęquale ad pondus quo ad q̃litates alteratiuas. vꝫ. ꝙ nõ possit dici plus calidũ q̃ frigidũ, nec plus humidũ q̃ siccũ. inquit eniꝫ nulli dubiũ ꝙ ſm cõeꝫ viã in hoĩe plus abũdat calidũ q̃ frigiduꝫ, ꝛ ꝙ in ꝑdicto subiecto põt caliditas paulatine corrũpi in tãtũ ꝙ frigidũ erit plus calido, ꝛ semper inquit. loquitur de cõplexione mixti quę est vere mediũ, ſm formã igit̃ necessario in tali motu calidũ non abũdat supra frigidũ nec ęconuerso. ℭ Sil'r sepuꝫ a pręd ominio est humidũ ꝛ paulatine exiccatũ cũ cõburitur non solũ per resolutionẽ sed etiã per qualitateꝫ intantũ qḋ fit cinis, claꝝ est ꝙ prędictus cinis est plus sic-
E cus q̃ humidus. Et qḋ est mixtũ ꝛ nõ elementũ purum, ꝛ per ꝯñs complexionatuꝫ. Et qḋ nõ erat in actu in ipso sepo. Ergo oportuit in aliquo instãti in pręterito motu
Solo argumenti. humidũ adequatũ fuisse sicco. ℭ Dicimus nos ꝙ lꝫ in aliquo instãti medio in tali trãsitu a calido ad frigidũ, ꝛ ab humido ad siccum. istę qualitates ꝯrię sint adequatę in gradu, tñ ibi nõ resultat vna forma media, nec durat
Replica eiusdem. illa adequatio nisi per instans. ℭ Sed ꝯtra istã solutionẽ instat pręfatus doctor, qꝛ ista est melior quę dari põt dicẽs, ꝙ ista rñsio nõ valet, qꝛ in quocũq; instãti potest terminari motus. ℭ Scḋo qꝛ cui repugnat esse ꝛ est impo'e esse repugnat pro oĩ mẽsura. Si igit̃ ex nã mixtio-
Solutio. nis vt ipsi deducũt impo'e est esse ęquale ad põdus, impo'e erit ipsuꝫ esse pro quacũq; mẽsura. ℭ Dicim⁹ nos ꝙ rõnes istę sunt logicę. nõ eniꝫ procedũt ex ꝓprijs principijs nãlibus, sed sunt rõnes imaginarię. licet eni in q̃cũq; instanti possit terminari motus alterãtis aliqḋ alterabile ad aliquã formaꝫ, nõ tñ in quocũq; instãti potest forma aliqua induci. Naꝫ vt inquit Princeps in 2° Fen
F ꝑmi. primo ca. Nõ oĩa cã quę corpori aduenit in ipsum operat̃, imo pręter hoc tria sunt necessaria fortitudo. s. sue virtutis agẽtis, ꝛ fortitudo virtutis ꝑparatiue corporis, ꝛ possibilitas permittẽdi vnũ tãgere aliud tãto tpe, vt in tali quale illud possit ꝑuenire opatio in aliud. vñ Aristo. 2° cęli ꝛ mundi. tex. cõ. 39. vniuscuiusq; actus determinatũ est minimũ tpꝰ ad nõ excedere. ℭ Amplius aũt ignorare vr̃ modũ quo fiat mixtio. Naꝫ Arist. in fine primi de gñatione ꝛ corrup. tex. cõmẽ. 89. inquit. Q̃ñ aũt potentię adequant̃ ęqual'r, tunc transmutat̃ vtrũq; indominãs in sui ipsius natura, nõ generat̃ eniꝫ alteruꝫ sed mediũ cõmune. ꝛ eandẽ sententiã repetit in 2° de generatione ꝛ corru. in tex. cõmẽ. 48. ꝛ Auer. in cõmẽ. inquit. Modus ſm queꝫ mixtio fit dictus est superius, ꝛ q̃ sunt miscibilia, ꝛ ꝙ mixtio ꝯrioꝝ est qñ alteruꝫ non dominat̃ simpl'r super alterũ, neq; habẽt ęqualẽ potentiã. Si enim potẽtia fuerit simpl'r dominata corruptio erit dominati ꝛ gñatio erit dominãtis. Et si ęquales fuerint potentię, tunc non fiet altera forma, sicut declaratus est in 4° metheoroꝝ. ꝛ cũ potẽtia alterius contrarioꝝ non fuerit dñata simpl'r, sed dominãs dñati generabitur ex eis aliqḋ mediũ. Sed tñ declinat ad parteꝫ dominantis.

G Cōtra ponē/tes cōplōnez ponderalem.

Et ideo hoc mediū cū3 eo qđ est declināis ad alterꝫ duorum extremorū h3 aliquā latitudinē recipientē magis ꝛ minus. ℂ Et ex hoc apparebit ēt impoſſe esse aliquā cōplexionē tēperatā esse quā posuit Gal.s. tēperantiā quę est ſm extrema, q2 posuit cōplexionē tēperatam ponderalē non in tēperantia quę est ſm extrema cōplexionis speciei.i. ad iustitiā de qua considerat medicina. ide3 h3 Auer. in.2. colliget.ca. vlti. vbi p3 ſm nāz dari nō posse cōplexionē ęqualē ad pondus in nā existentē, ꝛ si cōtingit ꝯtraria ęquari hoc est solū per instans. ℂ Ad aliud respōdeť ꝙ illa ꝓpositio assumpta per ipsum qđ repugnat alicui pro aliqua mēsura, ita ꝙ impoſſe est iesse illi tunc repugnat sibi pro omni mēsura vera est vbi illa repugnātia fuerit gratia formę seu essentialis: fallit autez vbi repugnātia fuerit accidētalis ꝛ rōne materię. verbi grā homini essentialr̄ repugnat eē irrōnalē, ꝛ iō pro quacūꝗ mensura hoc sibi repugnat, siue sit tēpus, siue sit instans, tñ homini puero repugnat sibi generare, nō tñ repugnat homini pro quacūꝗ mēsura posse gñare, q2 cōpetit sibi in etate perfecta. Silr̄ hō in articulo mortis nō pōt ridere, non tñ ipoſſe est homini in quacūꝗ dispōne alia posse ridere, l3 enim hō semper risibilis est, non tñ hō semper potest ridere. Differt eni3 potētia ab aptitu-

H dine apud sapiētes, sicut dicit Auicē. in.6. naturaliū particula.4.ca.5. Ita etiā in ꝓposito in illo instanti medio, vbi ſm casum argumenti qualitates extremę sunt ęquales in gradu non potest resultare cōplexio media, quia oportet ꝙ vna sit dominās ꝛ alia dñata, ꝛ in ꝯplexione mixti pfecti opz actiuas dñari passiuis, ꝛ ideo in illo instāti non pōt esse forma media, non eni3 in quacūꝗ mēsura agens pōt in materia introducere determinatā formā, sicut supra dictū fuit, ista aūt repugnantia nō est essentialis, q2 insequiť dispōnes māles, vt patet cōsiderāti. vnaquęꝗ enim forma reqrit determinatas dispōnes, ꝛ ſm qualitatē, ꝛ ſm quātitatem, vt sciunt Philosophi.

ADDITIO

Ex hoc nota aliā ꝓpōnē qđ mediū pōt esse vnu3 inter extrema ꝛ pōt esse plura ꝛ pōt esse infinita, na3 meᵐ pūctuale qđ mathematicę cōsiderať sit semꝑ vnū est inter duo extrema, sed mediū nālr̄ est duplex.6. phy si.32.cō. ſm formā ꝛ est spē distinctū ab extremis ad qđ motꝰ terminari pōt, ꝛ tale est finitū, q2 spēs formę sunt, aliud est

I differēs ſm magis ꝛ minꝰ ab extremis ꝛ non retinet motū ꝛ est in poᵃ ꝛ tale est multiplicabile in infinitū, vñ nō semꝑ vera est ꝓpositio ꝙ extrema sunt plura ꝗ̄ media, vel quod vnum est medium inter duo extrema, quia est multiplicitas vt vides.

ppō.71ª. ℂ Medium est in quod prius mutat mutās quam in extremum.

Rpositio ista solet sic allegari ꝛ in ꝓpa forma scribiť in.5. physi. sic mediū est in quod aptū natū est primum pertingere mutans quā in qđ vltimū mutat ſm nām continue mutandū. ℂ Vbi aiaduerte ꝙ mediū apud arabes dī inter, vbi eni3 lrā nrā h3 mediū, lrā trāslationis arabice h3 inter. Et ita dicit Auer. in cōmēto qđ interest necessario de nā eius ad qđ est motus.i. de nā termini motus, qm̄ si motus fuerit in loco inter.i. mediū erit primus locus ad quē motū moueť. Et similiter si motus fuerit in qualitate. Tunc inter erit prima qualitas ad quā transmutať trāsmutatū. ℂ Aiaduerte vnū ꝙ diffinitio ista data de medio nō ſm vnā rōnē vniuocaz cōpetit medijs cuiuslibet motus, ꝛ ista est cā difficultatis ꝛ cōfusionis: vnde Auer. inquit qđ diffinitiōes rerum ambiguaꝝ.i. multipliciter dictaꝝ difficile assignari pñt, eo q2 appropinquāt ei qđ nō h3 natura3 cōem, ꝛ iō

K latet ꝛ diffinitio cōis declarat hanc naturā cōez ꝛ hmōi diffinitiones difficile inueniunť per regulas dātes diffinitionē quę sunt diuisio ꝯpositio ꝛ demōstratio.4. physico.cōmē.2. sic in ꝓposito ꝯtingit. Nā mediū vt scribit Cōmē. in.4. cęli ꝛ mundi.cō.38. in motu locali differt a medio in motu alteratiōis. Cōtrarietas eni3 inueniť in forma.i. in qualitate ꝛ in loco ęquiuoce.s. ꝙ duo loca cōtraria debēt esse cōtraria in formis ꝛ in locis. Cōtraria aūt quę sunt in alijs ꝑdicamētis, sunt duo in forma ꝛ nō duo in subiecto, ꝛ cu3 ita sit ꝛ ꝯria quę sunt in loco, sunt duo in forma ꝛ duo in subiecto ęcōtrario cōtrarijs quę sunt duo in forma ꝛ vnū in subiecto, ꝛ cū ita sit ꝛ mediū debet habere intētionē duoꝝ extremoꝝ ſm via3 diminutionis necesse est vt mediū in loco habeat duas intētiones ꝯtrarias in forma ꝛ in subiecto. Vnde necesse est vt mediū inter duo loca cōtraria habeat aliquā contrarietatē in forma ꝛ in subiecto. Vnde necesse est vt diuidať in duo loca, q̄ nō numeranť nisi ꝑꝑ numerationem subiecti. ℂ Alia ꝟo ꝯria in alijs ꝑdicamentis quę sunt vnū in subiecto ꝛ ꝯria ſ3 formas mediū fuit in eis vnū in subiecto ꝛ duo ſm formā, ꝛ ideo fuit possibile vt in-

L ter duo ꝯria ista inueniret vnū mediū, aut plusꝗ̄ vnus. Medium aūt qđ est in loco est impoſſe, vt sit vnū in subiecto. Q tñ si esset vnu3 in subiecto non inueniret in eo ꝯrietas quę est in extremis, quēadmodū inueniretur in medijs quę sunt inter extrema cōtraria, cōtrarietas eni3 quę est in extremis quę sunt in loco est in subiecto ꝛ in forma. Vnde necesse est vt ꝯtrarietas existens in medio sit in forma ꝛ in subiecto ſm via3 diminutionis, ꝛ ideo necesse est vt locus medius diuidať in duo loca, quoru3 vnus est quasi forma, ꝛ alius quasi mā: ꝛ hoc manifestū est ei qui bene cōsiderauit hęc Cōmētator. ℂ Ex quibus clare elicitur ꝙ mediū in qualitatibus est cōpositum ex extremis refractis formalr̄ remanentibus in eo: vt p3.5. phy.5.6.19.ꝛ.52. cōmentis, nō sic aūt est de medio in motu locali. ℂ Vnde aiaduerte ꝙ ita ēt contingit de diffinitione motus qđ illa nō vniuocę dī de omni motu, sed ſm prius ꝛ posterius, ꝛ hoc est ad qđ non aduertunt plerūꝗ Doctores qui infinitas q̄ōnes agitant circa hoc de ꝯrietate ꝛ de ꝯtinuitate ꝛ de diuisibilitate inuētis in motibus credentes oīa ista ſm vnam ꝛ eādem rōnē cōpete-

M re motui locali ꝛ alijs motibus, cū tñ sit maxima diuersitas. Na3 patet ꝙ cōtrarietas in motu locali est ſm formam ꝛ ſm subiectū, sed ꝯtrarietas in motu alterationis est ſm formā tm̄, ꝛ non ſm subiectū. ℂ Similiter ꝯtrarietas in motu locali circulari latet: vt dicit Cōmen. primo cęli ꝛ mundi.cō.86. q2 est ab eodē in idem, ꝛ non de cōtrario in cōtrariū, sicut est motus localis rectus, l3 aliquo modo etiā in motu circulari possumꝰ imaginari cōtrarietatē nō rōne totius, sed ratione diametri, vt p3 primo cęli.cōmē.87. vnde Cōmen. in cōmen. inquit ꝙ stella in vno extremo dī ascendens, ꝛ in altero descēdēs, ꝛ ascendens diciť cōtrariu3 occidenti. Et ita vniuersalr̄ ēt est de continuitate ꝛ regularitate motus qđ illa proprie reperitur in motu locali qui solus potest esse vere continuus ꝛ vere regularis, vt fuit ostensum in.8. physicoꝝ. a tex.cōmen.55. vsꝗ ad tex.cōmē.60. Vnde Auerro. in 3º physico.cōmen.6. ꝛ in.8. physico.cōmen.23. Tenet ꝙ motus augmenti qui est in animalibus ꝛ plantis non est vere continuus, sed est compositus ex pluribus motibus ꝛ pluribus quietibus: ꝛ ita etia3 cōtingit in alteratione: vt patet in.8. physicoꝝ.tex.cōmen.23. l3 eni3 Aristoteles in.5. physicoꝝ dixerit ꝙ motus ꝛ vnus motus

Nota cū3 errore mltoꝝ.

ꝛ continuus

A ꝛ ↄtinuus motus ↄuertuntur, ꝛ in 6° phy. ꝙ motus diuiditur ſm̃ diuiſionẽ mobilis ꝛ temporis, tñ in 6° ꝛ 5° determinauit de motu in cõi nõ applicãdo ad aliq̃ mobilia determinata, ꝛ ideo ea quę ibi de motu tractauit accipiẽda ſunt ſm̃ cõitatez motus cũ motus ſit de nã continui: vñ vt ſupra declaraui in ꝑprio theoremate, aliquę ſunt cauſę quę quodãmõ ſunt nãles, ꝛ quodammõ ſunt mathematicę, in rõne eni ↄtinui multa ſunt in q̃bus cõcordat nãlis cũ geometra. In. 8. aũt phyſico. ꝛ in alijs libris Ariſt. cõſiderauit motũ applicãdo ipm̃ ad mobilia determinata per aliquã formã ſpãlem in q̃bus ↄtingit aliquẽ motũ interrũpi ꝛ nõ ↄtinuari q̃ ſm̃ rõnez cõmunem motus põt eſſe cõtinuus: vñ aliqua poſſunt alicui cõpetere ſm̃ rõnem cõez, quę tñ repugnãt ſm̃ rõnẽ ſpãlem. Nã cęlũ põt quieſcere inquãtũ corpus, ſed non inquãtũ cęlũ, vt dicit Com̃. in. 7. phy. cõ. 2. ꝛ motus inquãtũ motus põt velocitari in infinitũ, ꝛ tñ nullus motus eſt qui ſit velox in ĩfinitũ. 6. phy. cõ. 15. Eodẽ modo eſt de diuiſibilitate termini motus. Nã motus localis ꝛ motus augmẽti ſunt ad terminũ per ſe diuiſibilem, ſ3 B motus alterationis eſt ad terminũ diuiſibilem ꝑ accñs: vt p3. 6. phyſico. tex. cõ. 32. ꝛ. 39. ¶ Et ideo fruſtra laborant qui volũt iſta quę in motu reperiunĩ eſſe vnius rationis vniuoce cũ hoc inueniri nõ poſſit: vnde in ſimili Ariſt. dixit de diffinitione animę in 2° de aĩa. in tex. cõmẽ. 30. Ridiculum eſt quęrere cõmunem rationez in his ꝛ in alteris quę nullius erit eorum quę ſunt ꝓpria ratio, neq3 ſm̃ ꝓpriam ꝛ indiuiduam ſpeciem diuitẽtes hꝰ. Et ideo cum diffinitio motus non dicatur vniuoce ea quę pertinent ad motum non ſunt vnius rõnis vniuoce in omni motu, ꝛ hoc eſt qd̃ multos decepit.

ꝓpõ. 73°. ¶ Frigiditas non ingreditur opus naturę.

Inſtãtia ſup ꝓpõne. Famoſa ſatis eſt ꝓpõ ꝛ paſſim allegata, ſed ſi vera eſt opinio Auer. 7. pᵉ phię. cõ. 31. vbi h3 ꝙ idẽ eſt agens diſponẽs mãm ꝛ inducẽs formã fallit in gñõne ſimpliciũ, q2 ſi agẽs generet ex aere aquã ſicut ↄtingit in trãſmutatione ſubali qua vnũ elẽtũ trãſmutatur in aliud, tũc frigiditas cum diſponat mãm eadẽ inducit formã.

Limitatio ꝓpoſitionis. C ¶ Bene verũ eſt ꝙ in mixtis ꝛ vegetabilibꝰ ꝛ aĩalibus calor eſt dator formę. vñ Com̃. 12. pᵉ phię. cõ. 18. inq̃t. Calor ſolis ꝛ ſtellarũ diffuſus in aq̃ ꝛ terra gñat oĩa ẽt Calor duplr ſine ſemine nata. ¶ Vbi aduerte ꝙ calor duplr cõſiderari põt. v3. inquãtuz calor eſt abſolutę, ꝛ inquãtũ eſt naturalis. ¶ Si ↄſidereĩ inquãtũ calor abſolutę ſic h3 cõgregare omogenea ꝑma intẽtiõe ꝛ ſegregare ętherogenea ſecũdaria intẽtione. Nã vt ſcribit Com̃. in. 2. de generatione ꝛ corruptione. in com̃. 8. cõgregationi omogeneoꝝ accidit ſegregatio ętherogeneoꝝ, ꝛ idez ſcribit. 3. cęli. cõ. 74. vt ſic aũt calor h3 diſſoluere. ¶ Sed calor inquãtum nãlis ſeu cęleſtis h3 virtutẽ formatiuã vniuſcuiuſq3 naturę reſpectu cuius nãlis eſſe dĩ: vt ſic eniz in eo eſt virtus cęli ꝛ motoꝝ cęleſtiũ ꝛ vis complexiõis, ſiue formę illius naturę quaz format, ſicut in calore ſeminis plãtę vel aĩalis eſt vis formatiua plantę vel aĩalis, ꝛ eodem mõ eſt in mineralibus ꝛ calore eoꝝ: vnde opus caloris eſt educere formã de poᵃ ad actũ. vnde ſine dubio ad formã introducẽdã nõ operaĩ niſi calor in oĩbꝰ cõpoſitis, ſiue ſint mineralia ꝛ lapides, ſiue plãtę ꝛ aĩalia, ſed frigiditas nihil opaĩ ad formã ſpẽi, ꝛ ideo Phĩs nũcupatur q̃litas mortificatiua. Tñ opaĩ ad id qd̃ ſubijcit formę, q2 operaĩ ad ↄſtãtiam ꝑiũ materię ne a calore diſſoluanĩ, ꝛ ideo adunãdo partes ↄtinet figuras ꝛ formas rerũ generãdarũ, ꝛ h̃ verũ eſt de frigido cõplexionali qd̃ eſt ſm̃ ꝓportionẽ naturę ꝛ ſubię mixti, ꝛ hoc D verũ eſt ſm̃ Peripateticos, l3 Plato ꝛ Auic. hꝰ formas aliũde in mã deriuari opinenĩ: vt dicit Alber. in. 4. metheo. ¶ Alio etiã mõ limitaĩ ꝓpõ per Auer. in eodez Alia limitatio. loco: qd̃. v3. frigiditas per ſe nõ opaĩ ad formã, niſi ꝑ accidẽs inquãtũ ↄtẽperat calorẽ qui eſt cauſa ꝑ ſe dãs formã põt ꝛ de facto ↄcurrit frigiditas in operationibꝰ naturę illo mõ, q2 ↄtẽperando calorẽ reddit ipm̃ ꝓportionatũ actionibus naturę: vñ ſic per accñs ꝛ ſcďaria intẽtione cooperaĩ, ſic gloſat Auer. 4. metheo. in digreſſione, ꝛ in. 2. de partibus aĩalũ. in cap. de cerebro, ꝛ eſt manifeſta ſnĩa Ariſt. ibidẽ cap. 7. qui vult cerebrũ non eẽ mẽbrũ ꝑncipiãs aliquã virtutẽ, ſed ſoluz ſui frigiditate inſtitutũ eſt a nã ad hanc vtilitatẽ ad ↄtẽperandũ calorem cordis: vñ aĩalia ꝛ hoĩes parui capitis ſunt nãlr iracũdi. ¶ Et in aĩatis maxime verificaĩ ꝓpoſita ꝓpõ, nã Ariſto. in libᵒ de morte ꝛ vita. inq̃t. qd̃ aĩa oĩa mediante igne operaĩ, ꝛ idẽ dicit in 2° de aĩa. ꝙ aĩa oĩa calore operaĩ, vnde oẽs opationes ꝛ nãles ꝛ vitales ꝛ aĩales ꝓcedũt ab aĩa mediãte calore nãli qui eſt ĩſtrumẽtũ aĩę deſeruiẽs ipſi aĩę ꝓ oĩbus iſtis opationibus. ¶ Sumitur Calor nãlis dupliciter. aũt calor nãlis, q̃nq3 ꝓ qualitate, ꝛ q̃nq3 ꝓ corpore calido, ſicut notat Gal. in pᵃ ꝑticula ſeparatoꝝ ſmonũ ſup illo afforĩ. Vẽtres hieme ꝛ vere calidiſſimi ſunt nã, quãdo aũt Phĩ ꝛ ſapientes dicũt calorẽ nãlez eſſe ꝑmũ mo- E tum in aĩalibus ab aĩa ꝛ eẽ vĩe inſtrumẽtũ aĩę ꝓ oĩbus opationibus intelligũt calorẽ ꝓ calido corpore, ꝛ quia aĩa nõ h3 aliquod frigidũ corpus qd̃ iſto modo ſit iſtrumentum animę pro omnibus operationibus, ſic intellexerunt ſapientes in theorica medicinę iſtam ꝓpõnez quę dicit ꝙ frigiditas non ingreditur opus naturę, rectius aũt dixiſſent opus animę, ꝛ hoc per ſe ꝛ ꝑmaria intentione non ſecundaria, ſicut iã clare audiuiſti.

¶ Rationibus dialecticis Ariſtoteles dupliciter vtitur ad exercitandũ, ꝛ ſic inducit eas ante rationes neceſſarias ꝛ demõſtratiuas, quandoq3 ſo ad confirmanduz, ꝛ ſic inducit illas poſt demonſtratiuas. ꝓpõ. 74°.

Sententia iſta eſt Auer. in pᵒ cęli ꝛ mũdi. cõ. 85. vbi nota iuxta ſnĩaz eius in. 3. meta. cõ. pᵒ. Conſuetudo Ariſt. eſt in oĩbꝰ arduis ꝛ difficilibus q̃õnibꝰ inducere ſmones diſputatiuos qui affirmãt ꝛ negãt idẽ, q2 nullus ſcit quãtuz ſint difficiles niſi ſciat eas per ſermones diſputatiuos, ꝛ ita fecit Ariſt. in. 3. meta. vbi examinat oẽs q̃õnes difficiles ſpectãtes ad illam ſciam ad vtrãq3 partẽ per rõnes dialecticas. ¶ In alijs aũt q̃õnibꝰ quę nõ ſunt tantę difficultatis iducit rõnes dialecticas poſt demõſtratiuas. vt inq̃t. vt faciat conuenire. i. vt id qd̃ eſt verũ in ſe per rõnẽ verã cõueniat etiã ſenſui quę rõnes ſunt ꝓbabiles, ita notabilr̃ ſcribit Com̃. pᵒ cęli ꝛ mundi. cõ. 22. Sufficiẽtia quãdo fuerit per rõnez verã demonſtratiuã erit cõplemẽtũ illius. ¶ Pro quo aduerte ꝙ in doctrina Auer. ſmo ſufficiens eſt terminus multiplex, nã quãdoq3 ſumiĩ pro rõne rhetorica q̃ eſt minoris fidei q̃ ſit rõ dialectica, nã rhetores non vtunĩ ſyllõ nec inductiõe, ſed loco ſylli vtunĩ enthymemate, ꝛ loco inductionis vtunĩ exẽplis: vnde Ariſt. in libro rhetoricę. inquit. ꝙ rhetorica eſt aſſecutiua dialecticę, ſic ſumpſit Comẽ. ſermones ſufficiẽtes in 2° cęli ꝛ mundi. cõ. 34. ꝛ 3° de aĩa. cõ. 36. vbi colligiĩ ꝙ ſermones ſufficiẽtes ſunt

ADDITIO. Aduerte ẽt qd̃ 3° mõ vtitur Ari. ſmonibꝰ dialecticis in locis i q̃bꝰ nõ põt inducere ſmones demſtratiuos: ita. d. Com̃. pᵒ de aĩa. cõ. 65.

Sufficientia multipharũ ſumiĩ apud Auer.

vi d. T. in 3. p. q. 9 ar. 3 in rn ad 2m

G infra pbabiles. vbi dicit exagitādo illā rōnem Themi
stij que erat per locū a minori ad maius. ingt. z iste ser
mo, aut fiet, ita q itellectus mālis est corruptibilis, aut
nō corruptibilis. s. separabilis, aut non separabilis, sm
aūt opinionē dicētiū q intellectus mālis est virtus in
corpore z gñatus iste sermo erit sufficiens quoquo mō
nō pbabilis, vñ sic intelligit dictum eius cōtra Auicē.
in. 12. meta. sup cō. 5 q oēs vie eius quas inuenit ad pbā
dum pmum motorē esse pter vias motus sunt sufficien
tes quoquo mō, z si essent vere essent numerate in meta
physica, z p physi. cō. vlt°. cōtra eūdē. Certior illorū ser
monū qbus visus est nō pertrāsit ordinē sermonuz pba
biliū, hoc est dictu nō ascēdunt ad illū gradū fidei z cer
titudinis ad quē ascēdūt sermones pbabiles, qa sermo
nes sufficientes sunt infra pbabiles. ¶ Qnqz vo sumi
tur sufficiētia p certitudine z sermo sufficiēs p rōne ne
cessaria z demōstratiua, sic sumpsit Com. p celi. cō. 24.
vbi ingt. z intelligit hic per sufficiētiā fidē pfectam nō
abūdantiā existimatiōis, nā textus trāslationis arabice
hz ibi. Et pōt cōsiderans sufficere ex multis, vbi lra nra
habet ex multis vtiqz qs accipiet fidē. Qnādoqz vo su
mit sermo sufficiens p rōne cōpleta que oia cōplectit,
H ita q non est diminuta, qa aliqd ptermittat, sic sumpsit
Auer. 12. metaph. cō. 18. vbi dicit. Themistius aūt dicit
sermonē nō eē sufficientez, qa fuit oblitus aialia sine se
mine. ¶ Qnqz vo sumunt sermones sufficiētes p rō
nibus que pcedūt ex his que sensui vident, z sunt ppin
que veritati certe. Sūt enī aliq ppōnes: vt dicit Albu
maçar, que lz nō īducāt ad pme certitudinis ordinez, tñ
nullus sensus ɔdicit eis, z isto mō sumit in p celi. cō. 22.
in allegata authoritate. vz. sufficiētia qñ fuerit sustētata
per rōnē demrātiuā erit cōplemētuz illius, z isto modo
possumus exponere dictuz Auer. in pfata authoritate.
in p celi. cō. 85. q qñ vtit dialecticis post demrātiuos ē
vt faciat ɔuenire, qa iste rōnes dialectice que adducunt
post demōstratiuas pcedunt ex ppōnibus sensatis z ex
perimentū sermonū verorū est vt cōueniant sensatis, vt
dicit Cōmē. 8. phy. cō. 22. z p celi z mū. cō. 22. ¶ Alio
mō exponere possumus qd Aristo. adducit qnqz post
demōstratiuos sermones dialecticos vt faciat conueni
re. i. vt super ɔne illa assentiāt oēs gentes vel maxia ps.
Nā vt scribit in. 2. meta. cō. z tex. 15. Aliq qrunt smōes
demonstratiuos z maximā certitudinē, z ista est natura
I Phorū. Aliq vo qrunt rōnes probabiles, z hi. vt inquit
Arist. ibi testem dignant adduci poetam, z Auer. ingt.
ibi in com. q accidit qbusdā hoib° per nām qd nō psit
pertrāsire smones pbabiles z demōstratiuos, z isti cuz
ɔcedūt pma intellecta nō ɔcedūt ea nisi inquātum sunt
famosa. Ita q si acciderit qd ɔtia eorū sunt famosa ɔce
Maxima diffi-cultas. dent illa. ¶ Sz tūc insurgit maxima difficultas ɔ predi
cta, qa qñ duo effectus sunt incōpossibiles in eodē etiaz
cause erūt simul icōpossibiles in causando, qa nō psit si
mul causare, qa altera causante, altera nō causabit ipedi
ta a fortiori cā illius. Cū igit scia z opinio sint icōpossi
biles habitus simul in eodē z de eodē si aliqs p habeat
opinionē de aliq ɔne z supueniat demrātio corrūpitur
opinio: si eni ambe cause in eodē. s. mediū dialecticuz z
demōstratiuū fuerint dialecticū nihil faciet ipeditum a
demrātiuo, ita q nūqz effectus erūt sil, nec cause sil' cau
Opio Scoti. sabunt. Et ita tenet Scotus in. 3. sen. dis. 24. q. vnica. qua
qrit, vtrū de credibilibus reuelatis possit aliqs sil' habe
Impugnatio re fidē z sciam in solōne argumētorū pncipaliū. ¶ Sed
ista opinio oino tuta nō est, nā lz verū sit q vbi itellus
prius per mediū dialecticū habuit opinionē de aliq ɔ
ne, que opinio est cū formidine de opposito, z supueni

ente medio demōstratiuo per qd paritur scia, tūc opor
tet opinionē corrūpi, qa scire est rē per cām cognoscere K
ppter quā res est, z qñ illius est cā, z qd impoīe est ali
ter se hēe. Tñ vbi aliqs sciuit aliquā ɔnez per demrōnē
per quā acqrit scia si ad eādē ɔnez adducat rō dialecti
ca, dicemus ne sciam illā corrūpi que fuit aggñata p de
mōstrationē, certe nō. Nā Com. vult in pfatis locis qd
rōnes dialectice post demrātiuas adducant ad ɔfirmā
dum. ¶ Et tūc restat qōni locus, vtrū in tali casu iste ra Resumptio dubij.
tiones aggenerāt opinionē aut sciam nō 2m qa sunt diale
ctice. si pmū. g stabit scia cū opinione, quod est falsum.
¶ Forte dices h nō pōt ɔtingere respectu vnius z eius Cautio.
dez hoīs qd aliqs prius sciēs aliquā ɔnē per demrōnez
z nō oblitus acqrat opinionem per syllm dialecticum.
¶ Cōtra, qa Arist. infinities h facit in vnamet ɔne in Impugnatio
eadē parte scie qd vbi demōstrauit illā, deinde ɔfirmat
eādem per rōnē dialecticā. ¶ Et ideo videt eē dōm. q Solo vera. Prima.
rōnes dialectice nō semp aggenerāt opionē que est cuz
formidine ad oppositū intelligēdo pcipue illas esse rō
nes de numero dialecticarū, que vt supra habitū est, p
cedūt ex ppōnibus q sensui vident, z sunt ppinque ve
ritati certe: vt dicit Com. p celi. cō. 22. ¶ Aut aliter di Solo scda.
ci pōt. q rōnes dialectice qlescūqz nō semp aggenerant
opinionē que est cū formidine ad oppositū, qa act° acti L
uorū sunt in passo disposito, z ideo qñ passum fuerit p
dispositū per actionē superioris agētis nō pōt recipere
actionē debilioris agētis eodē mō quo si pdispositum
nō fuisset, z maxime qñ talia agētia sunt diuersa z diuer
sorū effectuū pductiua, vñ quēadmodū ɔtingit in actio
ne reali qd actio alicuius agētis qñ tale fit instrumētum
alterius specie variat, sicut ignis qñ fit aie instrumētuz
hz multas opationes specie differētes a seipso dū erat
agēs pncipale, sicut pz ex. 2. de aia. t. cō. 42. vbi di q au
gmentū ignis vt pncipalis agētis crescit in ifinitū appo
sito cōbustibili, tñ dū ignis ɔcurrit in aialibus z plantis
vt ɔcausa z vt instrumētū agit sm exigētiā aie, z opera
tur oppositū illius qd opabat dū ageret tāqz agēs prin
cipale, qa sic ducit ad determinatū finē z terminū notū
in nā, qñquidē oium nā ɔstātiū determinatus est nume
rus magnitudinis z augmēti. Ita videt mihi q contin
gat in actione spūali qd aliqua rō dialectica dū pncipa
liter affert super aliq ɔne variat in sua actiōe qñ addu
cit ad eādē ɔnez post demrātiuā, qa tūc fit qsi instrumē
tuz illius, semp enīz respectus iperfectioris ad pfecti°, M
aut est respectus instri ad agēs, aut est respectus māe ad
formā, z instrm agit sm exigētiā pncipalis agētis, z mā
disponit sm exigētias forme, vñ qñ aliqua ɔclusio pmo
inotuit intellectui per demrōnē aggenerātez scire qd est
rē per cām cognoscere pp quā res est, z qñ illius est cā
z qd impoīe est aliter se hēe impoīe est qd intellus tali
ter dispositus acqrat per rōnē dialecticā verā opionem
que est cū formidine nisi ille prior habitus sciētific° de
leret per obliuionē, aut per aliquam aliā viaz. Sed dico
tūc q tales rōnes aggenerāt opinionez sine formidine.
Vñ Auer. p celi dicit. q sufficiētia qñ nō fuerit sustenta
ta per aliqd. tunc est de modis ppinquis veritati certe.
¶ Cōfirmat authoritate Auer. in. 2. celi. com. p. z ex
tex. ibidē vbi Arist. d. q vltra rōnes qbus demōstratū
fuit in p, sempiternitas z imortalitas celi vl' p vniuso vl'
pro corpore circulari sm varias expōnes ibi subdit. Et
per opinionē eam q ab aliter dicētibus z generantibus
ipm. Si eni sic habere ɔtingit. sm quē autē modū illi fa
ctum eē dicūt non ɔtingit magnum vtiqz habebit, z h
momentuz ad fidē de imortalitate ipsius z sempiterni
tatem: vbi Com. d. q si aliqs inspiciat smones Aristo.

ADDITIO:
Pro h facit auctas Plato
nis in gorgia
q vult dupli
cē eē fidē, do
ctrinalē z cre
ditiuā, doctri
nalis ē in sci
entijs dmrā
tiuis, creditiu
a vo ē ex rō
nib° psuasibi
lib°, ex i rhe
torcia z dia
lectica.

ADDITIO

A

numerũ sequitur impoſſe,ſed ad ſermones antiquorum plura ſequunť impoſſia,τ iõ taliter ɔſiderãs acgret maiorem fidem q̃ prius habuerit per rõnem. Cũ autẽ fuerit ſufficiẽtia ſuſtentata per demonſtrationes certas erit cõplementũ illoꝝ ſermonũ,q̃a ex ɔditione ſermonum demr̃abiliũ eſt cõuenientia ſenſus,τ eſt ſubtilis reſponſio ſicut vides quã ſubtilitas Scoti nõ attingit. ℂ Et aduerte vnũ qð eſt ſatis pulchrũ in hoc ꝑpoſito qð refert multũ cõſiderare aliquã rõnem in ſe τ cõſiderare illam in reſpectu rõcinantis. Nã ſtat aliquã rõnẽ in ſe abſolute ɔſideratam eẽ demonſtratiuã,q̃ ꝑcedit ex veris primis prioribus τ notioribus τ cauſis ɔnis,quę tñ ꝑpoſitiones lʒ in ſe ſint neceſſarię ſi apud aliquẽ ſumant̃ tãq̃ ꝓbabiles nõ aggenerabũt in illo ſciam ſed opinionem, vñ ſcribit Com̃.in.2.meta.cõ.15.qð aliqui nõ recipiunt ꝑmo intellecta niſi inquãtũ fuerint famoſa,ita q̃ ſi acciderit qð ɔ̃ria eoꝝ fuerint famoſa negabũt ea,ad hoc enim qð aliqs ſciat,vt dicit Ariſt.in ꝑ poſter.nõ ſufficit q̃ demõſtrationẽ faciat,ſed opʒ q̃ ſciat ſe demr̃are,vñ multi ſunt dantes ſe ſciẽtijs mathematicis qui neſciũt nãm demõſtrationis,τ certũ eſt q̃ ille rõnes apud tales nõ aggenerãt ſciam,ſed opinionẽ:eſt enim multũ difficile cognoſcere ſe ſcire:vt inqt Ariſto.eodẽ mõ ɔtingit qð rõ aliq̃ dialectica dũ adducit̃ poſt demr̃atiuaʒ illę ꝓbabilia ſumant̃ apud talẽ ſub rõne qua hñt neceſſitatis aliquã participationẽ inquantũ hñt aggenerare ſcię cõplementũ:vt dicit Com̃.

Nota.

Est enim difficile cognoscẽ se scire.

B

ADDITIO

ℂ Cõfirmat̃ opinio mea authoritate Platonis in Gorgia qui vult duas eẽ pſuaſionis ſpẽs,quarũ altera aggenerat ſciam,altera ꝟo credulitatem τ fidem ſine ſcientia.

ppõ.75ª.

ℂ Totum nihil aliud eſt quam ſuę partes ſimul iunctę.

SCribitur iſta ppõ ab Auer.ꝑ phyſicę auſcultationis, cõ.17.τ in.4.etiã cõ.43. ℂ Quia autẽ totũ eſt multiplex,ideo opus eſt diſtõne,nam vbi eſt multiplicitas,ibi eſt cõfuſio apud intellectũ,vt pʒ ꝑ cęli τ mũ. in tex.cõ.110.nã vt colligit̃ per Auer.ꝑ phy.cõ.5.ſunt tres modi cõpõnis. ℂ Compoſitio ſpẽi ex ſuis cauſis. ¶ Et cõpoſitio gñis ex ſuis ſpẽbus. ¶ Tertia autem eſt compoſitio indiuidui ex ſuis ꝑtibus ſm ſui qualitateʒ. ℂ Et ex hoc dedit intelligere 4ᵐ modũ cõpõnis indiuidui.vʒ.ex partibus ſm quãtitatẽ,partes eni ſm q̃litatem in via Auer.ſunt mã τ forma q̃ a noſtris dicuntur partes eſſentiales:vt pʒ ab ipſo.4.phy.com̃.20.τ.3.cęli cõ.12.ꝑtes aũt ſm quãtitateʒ ſunt ꝑtes integrales,vnde aliud eſt totũ eſſentiale,τ aliud eſt totuʒ itegrale. ℂ De toto aũt τ partibus ſm q̃litatẽ dictis,aut de toto reſultante ex ꝑtibus eſſentialibus,an realr̃ diſtinguat̃ a ꝑtibus in via Com̃.multi dubitauerũt,τ Scotus in.3.ſnia. diſ.2.q.2.tenet Auer.fuiſſe iſtius opionis,q̃ totuʒ eẽntiale nõ dicat tertiã entitatẽ a ꝑtibus ſimul iũctis realr̃ diſtinctã,cuius tñ oppoſitũ demõſtraui de mẽte eius in ɔcordãtijs Auer.ſup ꝑ phy.in cõ.17.per varias authoritates τ rõnes,τ ideo de hoc ad pñs nolo hic ſmonẽ, naʒ vt inqt Gal.in.8.de inge.ſani.cap.3. Scriptores qui omnifariã pauca cognoſcẽtes in oibꝰ libris eadeʒ ꝑtractant imitãdi nõ ſunt,hoc eniʒ nõ eſt multa docere,ſed multa ſcribere eſt,τ multas chartas ɔſumere cũ poſſent paucas τ multũ ɔterere tp̃s vbi nõ opʒ.τ beatus Aug.loquit.q̃ afflictio animi eſt ſemꝑ eiſdẽ inẽtis vti. ℂ Pretermiſſo igit̃ de toto eẽntiali qð indubitãter teneo ſm Ariſt.τ Com̃.dicere 3ᵐ entitatẽ realr̃ diſtinctã a partibus,tũc ppõ allegata gloſanda eſt de hoc toto quod nihil aliud eſt quã ſuę ꝑtes ſimul iũctę,verũ eſt ɔſtitutiuę τ integratiuę,ex nullis eni aliꝗs cauſis itrinſecis cõponitur ſubã cõpoſita demonſtrata quã ex mã τ forma. ℂ Loquendo tñ de toto integrali cõparato ad ſuas ꝑtes integrales teneo tale totũ ſm rẽ nihil aliud eẽ quã ſuę ꝑtes ſimul iũctę,bipedale eni in re ipſa nihil aliud eſt quam duo pedalia ſimul iũcta,τ de hoc veritatem hʒ allegata ꝓpoſitio. ℂ Aduerte tñ q̃ tãetſi tale totũ integrale non dicat 3ᵐ entitatẽ realr̃ diſtinctã a ꝑtibus ſimul iunctis, dicit tamẽ aliud ſm rationem etiã a partibꝰ ſil̃ iunctis, nã tale totũ reſpectu partiũ hʒ reſpectũ formę ad mãʒ, τ partes ad tale totũ hñt reſpectũ materię ad formã:vt ſcribit Com̃.in.7.meta.cõ.33.τ eſt ẽt ſnia Phi i.2.phy. in tex.cõ.31.vbi ꝑtes tales q̃ ſunt totius integralis reducit ad genus cauſę mãlis,mõ ſi totũ integrale a ꝑtibꝰ nõ eſſet,neq̃ re,neq̃ rõne diſtinctũ nõ poſſet ſubire reſpectũ formę ad mãm:idẽ eni oibus modis remanẽs ideʒ nõ põt dici mã τ forma,vt clare pʒ itelligenti. ℂ Amplius hoc idẽ authoritate Ariſt.ɔfirmat̃ qui in.5.meta.t. cõ.19.inqt.ſuba vniuſcuiuſq̃ q̃ ſemel τ ibidẽ ſubdit,q̃ ſex ſemel eſt ſex nõ eſt ter duo,neq̃ bis tria, τ Auic.in 3ᵒ trac.ſuę meta.cap̃.5.dicit.q̃ decẽ nõ ſunt nouẽ,τ vnũ aut qnque τ qnque. ℂ Amplius Ariſt.7.meta.t.c.vltimi.inqt.ſyllaba nõ eſt elẽnta,nec idẽ eſt ba,qð b,τ a.nec caro ignis τ terra qd clarius dici potuit in hoc. ℂ Loquẽdo aũt de toto qð eſt ſpẽs quę cõponit̃ ex cauſis ſʒ imaginationẽ.ſ.ex gñe τ dr̃ntia τ de toto qð eſt genus qð eſt cõpoſitũ ex ſpẽbus ſm ponẽtes ꝑdicata q̃dditatiua eſſe multiplicata ad multiplicationẽ formaruʒ:vt tenuit Io. de Gãdauo talia tota ſunt diſtincta a ꝑtibꝰ ẽt ſimul iũctis. Nos aũt ponimus q̃ talia tota ſm ɔceptũ ſoluʒ diſtinguunt̃ a ꝑtibus:vñ phyſicę loquẽdo genus non eſt vna nã ſicut ſpẽs,ꝓpter hoc eniʒ Ariſt.in.7.phyſi.t.c.31. voluit in gñe nõ poſſe fieri cõparationes,q̃a in eo latẽt ęquocationes,ſed ſolũ in ſpecie athoma,q̃a ſpẽs ſpẽaliſſima ſumit̃ ab vltima forma q̃ ſimplr̃ vna eſt in rerum nã. Genus aũt nõ ſumit̃ ab aliq̃ vna forᵃ quę ſit in reꝝ nã,ſed ſm rõnẽ tñ:nõ eni eſt aliq̃ forᵃ in rerũ nã ꝑ quã hõ eſt aĩal,alia ab illa ſm rẽ ꝑ quã hõ eſt hõ,oẽs igitur hoies ɔueniũt in forᵃ q̃ ɔſtituit ſpẽm,q̃a qlibet hʒ aĩam rõnalẽ,ſʒ nõ eſt in hoie,equo,τ aſino,aliq̃ aĩa cõis q̃ cõſtituat aĩal qð eſt genꝰ in quo ɔueniũt ꝑter aĩaʒ hoīs,eq, τ aſini,nã ſi eẽt talis forᵃ cõis,tũc genus eẽt vna nã ſicut ſpẽs,τ in illo poſſent fieri cõparatiões,ſed in ſola conſideratiõe τ abſtractiõe itellꝰ eſt forᵃ gñis ꝑ abſtractionẽ a differẽtijs,ſic igit̃ genus eſt vnũ ſm logicã ɔſiderationẽ iquãtũ dicit vnũ ɔceptũ ꝑdicabilẽ vniuoce d̃ pluribꝰ ſpẽbꝰ. ℂ Nec eſt verũ apud Peripateticos qð quot ſunt ꝑdicata q̃dditatiua tot ſunt formę realr̃ diſticte in nã illis correſpõdẽtes:naʒ vt ſcribit Com̃.in.7.ꝑᵉ phię. cõ.11.pręadicabilia ſubſtantialia ſunt illa quę adunãtur cum ſubiecto τ adunantur adinuicem,τ iſta eſt opinio Ariſto.contra Platonẽ ſicut patet conſideranti.

D

E

F

Tres seu quatuor modi compositionis.

C

ℂ Uniuerſalia ſunt difficillima ad cognoſcẽdum eo qð ſunt a ſenſibus remotiſſima.

ppõ.76ª.

ARiſtotelis ꝑpoſitio eſt in phemio metaphy.τ cõiter allegatur. ℂ Solet tñ gloſari de vltimis in cauſando quẽadmodũ eſt deus τ intelligẽtię,talia nãq̃ entia abſtracta cũ a ſenſibus ſint remotiſſima ſunt difficillima cognitu,nã vt inqt Com̃.2.de aĩa.cõ.92. Cõprehẽſio dr̃iarum ſenſibiliũ a ſenſu eſt cauſa comꝑhẽ

G ſionis eoꝝ ab itellectu. ¶ Et hic ſcire debes ꝙ difficul- tas que ꝯtingit intellectui noſtro in cognitione abſtra- ctoꝝ ⁊ in cognitione entiū naliū, puenit ex diuerſis cau- ſis, vt teſtatur Ariſt. ⁊ Com. in. 2. meta. in. t.cō pmi. vbi ingt. Forſan aūt ⁊ difficultate duob⁹ modis exiſtēte nō in reb⁹. ſed in nobis eſt eius cā: vbi Com. in cō. ingt. cū difficultas compħēſionis entiū ſit duob⁹ modis rectum eſt vt difficultas in reb⁹ q̄ ſunt in fine veritatis. ſ. in pri- mo pā⁹ ⁊ in principijs abſtractis a mā ſit ex ōfectu. ſ. ex nobis nō ex illis. Q̄ñ cum abſtracta ſint intellecta ex ſe nāliter ⁊ nō intellecta, qa nos facimus ea itellecta eē. Sꝫ qa ſunt intellecta in ſe, ſicut ſunt forme māles, difficul- tas eni in iſtis eſt ex ſe magis q̄ꝫ ex nobis. Ita ꝙ Auer. ex mēte Ariſto. elicit duas ꝯnes ꝙ difficultas in itelle- ctiōe entiū abſtractoꝝ a nobis eſt ex nobis magis q̄ꝫ ex illis. Sed difficultas rerū mālium eſt magis ex illis, quia res māles ſunt potētia intellecte, ⁊ nō fiunt actu intelle cte, niſi virtute itellectꝰ agētis qui eſt in nobis qui trāſ- fert res de ordine in ordinē, ⁊ facit de po^a itellectis actu intellecta: vt dicit Com. in. 3. de aīa. cō. 18. ¶ Scot⁹ autē ⁊ Anto. And. in. 2. meta. q. 2. volunt eniꝫ cōtra Com. ſi difficultas intelligēdi res māles eēt ex pte obiecti. ſ. ex parte earū, tunc tales ſubſtātie cōparate ad quecūqꝫ in- tellectū eodē mō ſe hřent. Cōſequens eſt falſuꝫ ſicut pꝫ

Difficultas i telligendi in nobis ex duob⁹ puenit.

Op. Scoti ⁊ Ant. And. i 2. met. q. 2.

H reſpectu itellectus diuini. ergo ⁊ aīs. pbatio ꝯñtie, quia da oppoſitū ꝙ difficultas eſt ſolū reſpectu intellect⁹ no- ſtri, ⁊ nō reſpectu cuiuſcūqꝫ itellꝰus, tunc cū iſte ſubē ſint eadem ad quecūqꝫ intellectū cōparent. ſeqtur ḡ ꝙ diffi cultas nō eſt ex pte earū, ſed eſt ex pte intellectus noſtri cui cōparant. Et ideo tenēt ꝙ tota difficultas in intelle- ctione nr̄a dependet ex pte intellꝰus noſtri, vñ dicūt. qō lꝫ Ariſt. in lr̄a innuat duos modos difficultatis cōtingē- tes in intellectione, tñ dubitatiue loquutus eſt. ingt eniꝫ forſan, ⁊ ideo q̄ſi determinādo dictū ſuum ſubdit non

Defen. Auer. in rebus ſed in nobis cā eſt. ¶ Suſtinēdo tñ viā Auer. que magis cōſona eſt dictis Ariſt. facile eſt ſoluere rō- nem eoꝝ. Nā Com. tenet ꝙ deus ⁊ itelligētie nō intelli gūt ea que ſunt hic ſicut nos intelligimus illa, ſcia enim vt ingt Auer. 12. meta. cō. 51. equoce dicit̄ de ſcia dei ⁊ de ſcia noſtra, qa ſcia dei eſt cauſa entiū, ſed ſcia noſtra cauſat̄ ab entibus: vñ Auer. 3. de aīa. cō. 36. ingt. Ex eis compħendētibus que nō ſunt admixta materie qō cō- prehēdit minus perfectū cōprehendit magis pfectum ⁊ nō ecōtrario, ⁊ ideo dixit p̊ com. ſuper. 2. meta. ꝙ illud

I exēplū Ariſt. ibi ſicut ſe hꝫ oculus noctue ad lucē diei, ita ſe hꝫ intellꝰus aīe noſtre ad ea q̄ manifeſtiſſima ſunt in nā ꝙ oſtēdit difficultatē non ipoſſitatē. ¶ Et lꝫ beat⁹ Tho. in illo loco dicit de mēte Ariſt. ꝙ aīa nr̄a corpo- ri vnita impoſſe eſt ꝙ compħēdat ſubas ſepatas cogno ſcēdo de eis qōquideſt, ex quo ingt falſuꝫ eē quod dicit Auer. hic in com. ꝙ Phs nō demōſtrat hic eē ipoſſibi- le nobis intelligere res abſtractas ſicut ipoſſe eſt veſper tilioni iſpicere ſolē. ¶ Tñ ſine dubio dictū Auer. ē de mēte Ariſt. Nā. 9. meta. t.c. vltimi. loquēs de cognitiōe ſubarū ſimpliciū. ingt. ꝙ ignorātia taliū nō eſt eq̄lis ce- citas: cecitas eni eſt vt vtiqꝫ ſi intellectiuū oīno non ha- beat aliqd. ¶ Ex qbus xbis ideꝫ beatus Tho. elicit ab ipſa tādem veritate coactus ibi dicēs. ex quo pꝫ ꝙ ſm ſnīam Ariſt. humanus itellectꝰ pōt ptingere ad intel- ligendū ſubas ſimplices qō videt̄ ſub dubio reliqſſe in 3⁰ de aīa. ¶ Clare autē pꝫ apud oēs Peripateticos ꝙ q̄- ſtio mota in. 3. de aīa. de intellectu humano an poſſit in- telligere abſtractas ſubas nō eſt q̄ſtio pertinēs ad itelle ctū hoīs ſeparatū exiſtēteꝫ in alio ſtatu: naꝫ. 3. de aīa. t.c. 20. dixit. qō nō reminiſcimur poſt mortē, qa intellect⁹

Opinio beati Tho.

Impugnatio

paſſiuus corrūpitur, ⁊ ſine hoc nihil intelligit aīa, tūꝫ ēt qa illa q̄ſtio formalr̄ procedit de intellectu hoīs p ſtatu iſto, nā ſic ingt. in tex. 36. in 3⁰ de aīa. Vtruꝫ aūt cōtingat aliqō ſeparatoꝝ intelligere ipm nō exiſtētē ſeparatuꝫ a magnitudine ꝯſiderādū poſterius, vbi beatus Doctor dicit, ꝙ poſterius ꝯſiderādū eſt vtrū intellectū noſtruꝫ nō exiſtētē ſeparatum a corpore, poſſe ſit intelligere ali- quā ſubam ſeparatā, hec eniꝫ q̄ſtio vt ingt hic determi- nari nō potuit, qa nōdū manifeſtū erat aliquas ſubſtan tias ſepatas eſſe, nec que vel q̄les ſunt: vñ hec q̄ſtio ad metaphyſicā ptinet, tñ nō inuenit̄ ab Ariſt. ſoluta, ⁊ tñ pro pte teſtat̄ in. 9. meta. in p̄allegato loco Ariſto. ibi B ſoluiſſe, ⁊ ideo expoſitio Auer. ibi lꝫ ab oīb⁹ expoſitori bus Latinis deriſibilis iudicet̄, tñ vt video eſt ex mēte Ariſt. q dicit ignorātiā de talib⁹ abſtractis in nobis nō eſſe q̄lis eſt cecitas in oculo, qd clarius potuit dici pro Cōmē. dū aſſeruit exēplū illud nō dicere ipoſſitatē, ſed difficultatē tñ. ¶ Redeamus igit̄ eo vñ effluxit ſmo ꝙ vlia ſunt difficillima ad cognoſcēdū de vlib⁹ in cau- ſando eo qa ſunt a ſenſib⁹ remotiſſima, iſta eni difficul- tas pueniit ex pte noſtri intellꝰus q in itelligēdo depēdet a ſenſu, ⁊ qa ſube ſepate ſm ſe nō ſunt phātaſiabiles, ſꝫ ſolū ſuus effectus q eſt motus ſenſu apphenditur, ideo multū eſt cognitio de talibus difficilis in nobis, ſed nō eſt iſta difficultas in itellectiōe earū depēdēs ex pte ipſa rū, qa ipſe ſunt itellecte i actu. ¶ Quo aūt rōnes Au. p cedant in. 2. meta. vide que ſcripſerim in ꝯcordātijs ei⁹ ſi placet. ¶ Sollit aūt ppoſita ppō de vlibus cōplexis in cauſando, ſicut ſunt p̊ pn⁹ quoꝝ cauſalitas extēditur ad oīa ſcibilia, nā talia vlia ſunt notiſſima, ⁊ ſunt ſic lo- cus ianue in domo quē nullus ignorat. 2. meta. cō. p. vñ demōſtratiōes ꝯſtantes ex pmis pncipijs reſpectu alia- rū demōſtrationū ſunt, ſicut elemēta de cōpoſitis: vt pꝫ 5. meta. t.c. 4. ¶ Nota ēt ꝙ loquendo de vlibus in pdi- cando, ⁊ ſi talia quo ad ſimplicē cognitionē ſui ſint no- ta, pcipue vbi fuerint ſenſata vt declaraui in ſpāli qōne mea de p̊ cognito: tñ de talibus pñt formari ppōnes in ordine ad ſuas nāles pprietates multum occulte ⁊ labo rioſe, lꝫ eni teſte Auicē. ens ⁊ res pma impſſiōe quo ad ſimplicē cognitionē iprimant̄ in aīa, tñ pñt ardue q̄ſtio nes formari de ipſis, ſicut pꝫ exercitatis in ſcia diuina.

K

L

M

¶ Scientia que ſubalternatur ſpeculatiue, ſpeculatiua eſt. *ppō. 77ª.*

Era eſt ppō quando ſcia ſubalternat̄ ſicut ſpēs generi: inde eni eſt qō ſcia ſubalternata non ponit in numerū, aliogn diuiſio ſcie ſpeculatiue poſita ab Ariſ. in. 6. pme phie eēt inſufficiēs, vbi Ariſto. diuidit ſciam in actiuam factiuā, ⁊ in theoricā ⁊ theoricā, demuꝫ diuidit in nālē mathematicā ⁊ diuinā, nō eni ſubalternata ſcia differt a ſubalternāte niſi accītali differentia que nō facit aliud, ſed alteratū ſoluꝫ, ſicut geometria ⁊ pſpectiua, nam linea ⁊ linea viſualis ſola dr̄ia accītali diſtinguūtur, ⁊ ſic eſt de muſica cū arithmetica, quaꝝ altera eſt de numero, altera xo de ſonoro numero. ¶ Falſa aūt eſt ppoſitio vbi ſubalternatio fuerit merito pnciploꝝ tñ. Nam nō eſt dubiū ꝙ oēs ſcie morales ⁊ practice, ſimilr ⁊ alie ſcie ſpeculatiue particulares ſubalternant̄ merito pncipioꝝ ſcie diuine, nō ſicut ſcribit Pricepꝰ in p⁰ Fen pmi canon. doc. p⁰. in cap. de ſubtis medicine. pn⁰ ſciarū particulariū tāq̄ꝫ credita recipiunt̄, ⁊ in alijs ſcientijs q̄ ſm ordinē ſunt ante eas rōcinantur, ⁊ ita ſit donec pn⁰ oium ſciaruꝫ ad phiaꝫ pmā que metaphyſica eſt nūca-

A pata elebenſ, ꝛ Auer. in p̊ coll'ꝫ. cap̄. p̊. Artifex artis in= quātū eſt artifex illius artis nō poteſt cognoſcere p̄n̄ re cepta in illa arte, q̄uis ſciat illa, nō ſcit eni ea niſi inquā tum eſt artifex alterius artis, ideo opꝫ eum recipere illa principia artis ſuę ab illo loco in quo ſunt magis nota.

ADDITIO ⁋ Dicit ēt Alexā. in p̊ topicoꝝ in 2ª ſectiōe ſup cap. 11. ꝙ ſūt aliq̄ pblemata ꝛ ꝑpōnes phyſicę quę circa ele ctionē ꝛ fugaꝫ rēonem hn̄t. Nam ꝟtrū oīa neceſſario a fato dependeāt, qđ eſt phyſicū rēonē hꝫ circa electio nem ꝛ fugam. Nam ſi oporteat cōſiliari de actibus no ſtris, aut nō inde eſt initium. ⁋ Silr̄ ēt nō eſt dubiū ſm̄ Ariſt. ꝛ Com̄. ꝙ ſcīa de aīa tribuit multis ſcientijs quę ſunt practicę multa p̄n̄ª. cū tn̄ ſcīa illa ſit mere ſpeculati ua: nā Auer. in p̊ de aīa cō. 2. inq̄t. ꝙ iuuamentū ſcię de aīa alijs ſcientijs eſt tribus modis ꝛ ſecūdus modus vt aſſerit eſt ꝑ quātō dat pluribus ſciētijs plura p̄n̄ª vt ſci entię moralı. ſ. regēdi ciuitates ꝛ diuinę. Moralis eni ſu ſcipit ab hac ſcīa vltımū finē hoīs in eo qđ eſt hō: ꝛ ſciē tiam ſuę ſubię quę ſit ꝛ diuinus ſuſcipit ab ea ſubāꝫ ſui ſubīi, hac eni declarabiť q̄m formę abſtractę ſunt intelli gētię ꝛ alia multa de cognitione diſpōnū ꝯſiliū intelli gētiā in eo ꝙ eſt itelligētia. ⁋ Silr̄ ēt medicina q̄ a toto

B genere practica eſt, lꝫ ſm̄ ſilitudinē aliqd eius dicať pra cticū ꝛ aliqd ſpeculatiuū ſubalternať merito p̄ncipioꝝ

Opi. Cōcil. ſcię nālı quę eſt ſpeculatiua. ⁋ Et ex h̄ pꝫ error Cōci liatoris ꝛ alioꝝ aſſerentiū medicinā eē vere ſubalterna taꝫ ſcię nālı, inq̄t eni in dīia 3ª in 3º dicendoꝝ. ꝙ cū du plex ſit ſubalternādı modus. vꝫ. rōne ſubīi, ꝛ rōne p̄nci pioꝝ vtroq̄ mō medicina eſt ſubalternata ſcię nālı, nā ſubīū eius qđ eſt corpus humanū ſanabile eſt ſub ſubie cto ſcię naturalis qđ eſt ens mobile vel corpus mobile. ⁋ Silr̄ etiā ſubalternať illi merito principioꝝ, q̄a vlti mę ꝯnes libri plātarū ꝛ libri de aīalibus ſunt maxime ꝛ p̄n̄ª credita in medicina: nā vt ſcribit Ph̄s in libº de ſen ſu ꝛ ſenſato vbi deſinit phyſicus ibi incipit medicus, ꝛ

Impugnatio iſta eſt opinio eius. ⁋ Sꝫ iſta opinio quo ad p̄mum di ctū ſtare nō pōt, q̄a certū eſt ꝙ ſubīuꝫ medicinę forma le nō eſt corpus humanuꝫ ſanabile abſolute, ſed ab arte ꝛ tale vt ſic eſt res artis ꝛ non eſt ꝑs ſubīua entis nālis: vt hn̄ pꝫ ꝯſiderāti. ⁋ Amplius cum ſcīa nālis ſit mere ſpeculatiua. Medicina autē ſit mere practica ſi eēt vere ſubalternata illi ſicut ſpēs generi: tūc ſeq̄reť ꝙ ſcię pra ctice ſola accidētalı differētia differrēt a ſciētijs q̄ ſim pliciter ſunt ſpeculatiuę ꝫ Ph̄m. 6. meta. t. c. p̄mi. vbi di

C uidit ſciam in theoricā actiuā ꝛ factiuā: theoricū autē ꝛ practicū vt diuidūt ph̄iaꝫ ꝛ ſciam in cōi ſunt eſſentiales dr̄ię, nam vt Auicen. in p̄n̄º ſuę logicę, ꝛ in p̄n̄º ſuę meta. ſcribit ſcię ſpeculatiuę ſunt de rebus op̄atis a nā ꝛ ſcię practicę ſunt de rebus operatis a nobis, ſecus aūt eſt de theorico ꝛ practico q̄ diuidūt medicinam, q̄a tales ſunt

Theoricus ꝛ practicum in medicina ſunt equiuoce. dr̄ię accn̄tales in medicina: vn̄ theoricū ꝛ practicuꝫ quę diuidūt ſciaꝫ in cōi ęquoce dicunť cū theorico ꝛ practi co per quę diuidiť medicina, q̄a ipoſſe eſt eaſdē eē diffe rentias per quas diuidiť ſup̄ius ꝛ inferius: vn̄ theoricū in medicina ordinať ad practicū, nō ſic aūt eſt de theori co ꝛ practico per quę diuidiť ſcīa in cōi, q̄a ſcię ſpecula tiuę non ſunt ꝑpter practicas, vt pꝫ ex ꝓhemio metaph̄.

ADDITIO ⁋ Gregoriꝰ in ſmone Diui Baſilij ita ſcribit medicinā eſſe fructū ph̄ię, ꝛ philoponię. i. dilectiōis laboris: nam quātū ad theoricaꝫ eſt fructus ph̄ię quo ad partem pra cticā eſt opus laboris, q̄a ꝑ maxima ſui parte practicoꝫ medicinę ex experimento conſtat. ⁋ Similiter etiaꝫ vt dictum eſt iſta vt diuidunt ſcientiam in communi ſunt eſſentiales differētię habituū diſtictoꝝ, ſed vt diuidūt medicinā ſunt differētię accn̄tales, nā illa pars medicię

quę a remotis dirigit in opus dr̄ theorica: illa aūt quę a

D ꝓpinquo dr̄ practica. inq̄t enim Scotus in. 6. meta. q. pª. in ſolōne argumētoꝝ, ꝛ p̄cipue ad 2ᵐ, qđ omnis habitꝰ cognitiuus circa obiectū operabile ex natura rei, ꝛ obie ctū eſt directiuus in operatione, lꝫ non ex vſu habentis, ſed aliquis habitus eſt directiuus incōplete ꝛ quaſi a re motiori, ſicut qui eſt circa magis vlia aliquis magis ꝑ fecte ꝛ de ꝓpīquo, ſicut qui eſt circa magis particularia, actus eniꝫ ſunt circa ſingularia: vnde experiētia magis dirigit in operādo q̄ ars ſine experientia. p̊ metaphy. ꝛ ſic habitus incōplete dirigens comparatiue ꝛ large pōt dici ſpeculatiuus, q̄a ex ſe non ſufficit ad dirigēdum ſi ne particulari determināte ꝛ applicante, ꝛ ita dicit etiaꝫ in ꝓlogo p̄mi ſentētiaruꝫ. in. q. de praxi, ꝛ eſt etiā ſenten tia beati Tho. in q̄ōnibus ſuper Boetio de trinitate. q. qua q̄rit. Vtrū ſit ꝯueniens diuiſio ſcientię ſpeculatiuę in nālem mathematicā ꝛ diuinaꝫ. inq̄t eniꝫ in reſpōſio ne ad 5ᵐ. ꝙ aliqua ſciētia cōtinetur ſub alia dupl'r. Vno modo vt pars ipſius ſicut ſciētia de plantis cōtineť ſub naturali vt pars. Alio mō quādo in ſuperiori ſcīa aſſi gnatur ꝑpter quid eoꝝ quę in inferiori ſciētia demon ſtrantur, vt muſica arithmeticę. Medicina igiť non po

E nitur ſub phyſica vt pars, ſubiectū enim medicinę non eſt pars ſubīi nālis ph̄ię ſm̄ illam rōnem ſm̄ quam eſt ſubīuꝫ medicinę: q̄uis eniꝫ corpus humanum ſanabile ſit corpus nāle, non tamē eſt ſubiectū medicinę, vt eſt ſa nabile a natura, ſed vt eſt ſanabile per artē, ſed q̄a in ſa natione quę ſit per artē, ars eſt miniſtra naturę, iuxta il lud Gal. in. 3. techni. Omnis natura operatrix, medicus vo miniſter, q̄a ex aliqua nālı virtute ſanitas perficiť auxi lio artis, ideo ꝑpter quid in op̄atiōe artis opꝫ accipere ex ꝓprietatibus rerū nālıuꝫ, ꝛ ꝑpter hoc medicina ſub alternatur ph̄ię nālı, ſicut alchimia ꝛ agricultura, ꝛ alię hō. Et ſic pꝫ qual'r aliq̄ ſcię operatiuę ſubalternari p̄ńt alicui ſcię mere ſpeculatiuę ſm̄ ſe ꝛ ſm̄ oēs ſui partes.

ADDITIO ⁋ Et qđ medicīa moto gn̄e ſit practica oſtendiť etiaꝫ au thoritate Com̄. in. 2. meta. cō. 3. inq̄t eni ſciētia operati ua, q̄uis vtatur rōcinatione ꝛ ſpeculetur de cauſis, non tamē eſt digna vocari ſciētia ſpeculatiua, q̄a nō perſcru tať de cauſis rerū ꝛ de diffinitionibus earū niſi vt ſciē tes eam agant, ꝛ non vt ſciant, ſicut eſt de ſciētijs ſpecu latiuis pꝫ, videť ꝙ ſciētia quę cōſiderat cauſas eſt theo rica ſm̄ medicos abutētes vocabulo, vnde a fine vnū

F quodq̄ denoīare fas eſt, ꝛ vt. d. Cōmē. illa denoīo fuit inuēta ab Iacuaꝫ medico Arabę, nullus enim ex anti quis hoc poſuit. ⁋ Et aīaduerte iuxta ſniam Ariſto. in libro de ſenſu ꝛ ſenſato. ꝙ vbi deſinit phyſicus inde in cipit medicus, inde cōtingit qđ quo ad poſtremā ſui ꝑ tes quę eſt de aīalibus ꝛ plātis Ariſto. iterponit aliqua quę ꝑtinēt ad actum practicū: vnde in libris de nā ani maliuꝫ ponit multa medicamina cōferentia varijs ꝛ di uerſis ęgritudinibus aīalium, pꝫ autē ꝙ notitia illa quę docet modū ꝛ qualitatem operādi practica eſt, ſicut in quit. Princeps in p̄n̄º p̄mi canonī. nam in. 9. libro agit de ęgritudinibus ſuuꝫ eoꝝ quę remedijs, ꝛ in cap̄. 22. agit de ęgritudinibus canū, ꝛ cap̄. 24. agit de morbis equo rum ꝛ remedijs eoꝝ, ꝛ in ca. 26. agit de morbis elephā tum ꝛ eoꝝ remedijs, vn̄ ſicut ꝯtingit in naturis tēporū ꝙ finis vnius ſapit nāꝫ p̄ncipij alterius ꝛ eꝫ, ſicut p̄n cipium veris ſapit nāꝫ hyemis, ſic finis nālis ſcientię ſapit ꝛ oſtēdit aliuꝫ modū cōſiderandi medicinę, vnde Ariſt. iſtas duas ſcias ſorores appellabat ꝛ alteraꝫ de ſcribebat per alterā: dicebat eni medicinā eſſe corporis ph̄iam, ꝛ ph̄iaꝫ dicebat eē animi medicinā: neꝫ vt inquit diuinus Boe. in 4º de ꝯſolatione philoſophica. Aiorū

G salus qd est nisi virtus τ ęgritudo qd nisi vitiū, τ aduerte qđ quāto aīa pstantioꝛ est corpore, tanto pħia q̄ instituit animū pstantioꝛ est medicina quę instituit corpus, vt dicit Arist. in primo ethicorum. cap. 17.

ppō.78ª. ¶ Regula est quod a causis quarum natura est eadem: τ non differunt nisi ſm magis τ minus nō prouenit nisi vna natura differēs ſm magis τ minus.

Auerrois est ppō in propria forma in. 3. de cęlo τ mūdo. in cōmē. 72. vbi & subdit. τ causę diuersę in quantitate hn̄t causata diuersa in quātitate. ¶ Vera aūt est ppō vbi illę causę differētes ſm magis τ minꝰ fuerint causę adęquate illoꝝ effectuuꝫ, fallit aūt vbi nō sūt sic adęq̄te. Nam videmus pportiones elm̄toꝝ in mixtis inuentas differre ſm magis τ minus, attamē videmꝰ maximā diuersitatem in formis mixtoꝝ quę nō causantur adęq̄te ex illis pportionibꝰ elm̄torū, sicut credit Alex. H vt recitat Auer. 3. de aīa. cō. 5. imāiū ꝙ etiā aīa τ intellectus māłis illo mō causantur, cōtra quē Auer. ibidē inquit. Et magis inopinabile de opinione Alexā. est h̄ ꝙ dixit qđ p̄mę pparationes ad itellecta τ ad alias postremas perfectiones de aīa sunt res perfecte a cōplexione nō virtutes facte a motore extrinseco vt est famosū ex opinione Arist. τ oīum Peripateticoꝝ, ista eniꝫ opinio in virtutibus aīę cōphensiuis si est ſm qđ nos intellexerimus est falsa, a subā eni elm̄toꝝ non pōt fieri virtꝰ distinguēs cōphensiua τ cętera, vnde etiā elemēta ſm doctrinā Arist. respectu mixti nō concurrūt nisi vt causa māłis, sed causa efficiēs est caloꝛ cęlestis: vt pꝫ. 12. metaphy. cō. 18. ¶ Solet etiā pposita ppō sub alijs verbis

Nota. allegari. vꝫ. magis τ minus nō diuersificāt spēm, τ tunc etiā est alia limitatio: nā magis τ minus q̄n q̄ isequunt̄ formā, τ q̄n q̄ insequunt̄ māim seu māłes dispositiōes, τ verū est qđ differētię rerū ſm magis τ minus isequentia māim nō faciūt differre specie, tales enim sunt īdiuiduales differētię per quas distinguunt̄ ea quę sub eadē specie cōtinent̄. Sed loquēdo de magis τ minus quę insequunt̄ formā τ p̄ncipia essentialia talia bene faciūt diuersitatē specificā τ inferūt illā, nā spēs entiū sunt inęq̄les, q̄a sunt sicut numeri. ¶ Colligit̄ autē limitatio ista I ex intētione Pħi in. 10. meta. t. c. 25. vbi hꝫ ꝙ contrarietas sumpta penes formam facit differentiā specificam, non autem contrarietas sumpta penes materiam.

ppō.79ª. ¶ Simile non patitur a simili.

Propositio est Aristo. in p̄mo de generatiōe τ corruptione. in tex. com̄. 48. cuius pbatio ibidem adducitur. inquit eniꝫ si simile ſm qđ simile actiuum ipsum seipꝫ mouebit omne. ¶ Glosatur autē ab Aui.

Glo. Auic. ista ppositio in 2ª Fen p̄mi/doctrina 3ª/in cap. 3. de signis complexionum de simili, cuius qualitas τ quantitas illius qđ est ei simile est vna specie τ natura. naꝫ qđ est calidius alio non est simile ei qđ minus calidum existit. imo duo calida, quoꝝ vnum est calidius altero diuersificātur, τ illud quidem qđ est minus calidum comparatione eius ꝙ est calidius frigidum existit. Intelligitur igit̄ propositio de similibus in forma τ gradu formę, τ etiam ſm potentiam, nam actio insequit̄ multitudinem formę, τ multitudo formę insequitur multitudinem materię, ex augmento enim substantię in quantitate prouenit augmentum virtutis in robore sicut declaratum est ex principijs naturalibus: vt inqt Auicen. K in. 6. naturalium sectione. 4. cap. 5.

ppō.80ª. ¶ Dialecticus diffinit per formam: physicus autem per materiam.

Propositio ista est Pħi in p̄ de aīa. in. t. c. 16. ¶ Aduerte ꝙ diffōnes quę dant quidditatem debēt hēe tria ppria, vt scribit Com̄. 4. phy. cō. 31. ¶ Quoꝝ p̄mum est vt ex illis dissoluant̄ q̄stiones ꝯtingentes in re. ¶ Scdm̄ aūt est vt per illas appareat cā inherentię accñtiuꝫ essentialiū existentiū in re, q̄a diffinitiones complete inatę sunt reddere causas oīum accidentiū existiuꝫ in re, sed nō ꝯuertit̄ qđ oē ex quo appareret causa accñtiū existiuꝫ in re sit diffinitio. ¶ Tertiuꝫ aūt est vt ex diffinitione appeat difficultas. Vbi aduerte ꝙ de ppietate diffōnis cōplete est vt appareat solꝰ oīum difficultatū ꝯtingētiuꝫ in re ex ignorantia diffinitionis, τ ꝙ oīa accñtia ppria quę ꝯueniunt̄ cuꝫ diffinito demōstrent̄ per illā: nā vt scribit Arist. p̄ de aīa. t. cō. 11.

Diffōnes quę dant quidditatem debent hēre tria ppria.

L Diffōnes ſm q̄s non ꝯtingit accidētia cognoscere, sed neq̄ de ipsis facile imaginari, manifestum ꝙ dialecticę dicte sunt τ vane oēs. ¶ Vn̄ aīaduerte ꝙ cū dialecticꝰ sit artifex cōis, nō eni pcedit ex ppriis sicut demōstrator, ideo a Pħis oēs diffōnes quę dant̄ p causas remotas τ cōes dicant̄ dialecticę, q̄a nō possunt eē medium ad demōstrandū accñtia essentialia de diffinito, nā demōstratio est ex ppriis. ¶ Et eadē rōne oēs illę rōnes in pħia nāli vel in scientia diuina seu alijs facte per p̄ncipia remota τ vl̄ia non appropriata ei qđ demōstrat̄ esse dicunt̄ logicę rōnes. ¶ Extat ad h̄ singularis authoritas Arist. in. 2. de gnōne aīaliū. cap. vltimo. inqt eni. Sꝫ fortasse verisimilioꝛ his demonstratio illa logica videt̄ logicam appello, q̄a quo vl̄ioꝛ eo remotioꝛ a ppriis p̄ncipiis ē, τ Auer. p̄ cęli. c. 70. inqt. hęc est alia demōstratio a p̄dictis τ est logica. s. q̄a est ex veris ppōnibus sed nō ppriis sed gn̄alibus. Eādē sniam hꝫ & in. 8. phy. cō. 70. τ. 12. meta. cō. 4. dicit ꝙ Platoni ꝯtingit dici vl̄ia eē causas singulariuꝫ ppter logicę ingrere, τ subdit. qđ q̄a erat semp in disputatione, ideo cōtingit ei dicere extranea τ remota a veritate. ¶ Ex qua authoritate male itellecta M τ exposita inferūt aliq quod in disputatiōe possunt dici extranea τ remota, qđ falsuꝫ est, p̄sertim in disputatiōe doctrinali q̄lis est illa qua vtunt̄ Pħi in p̄scrutatiōe veritatis, nā vt elicit̄ in 2ª p̄mę pħię. t. c. 15. Nā Pħi est q̄rere maximā p̄scrutationē ob studiū veritatis: vn̄. 4. metaphy. t. c. 18. In rebus in q̄bus hō hꝫ opinionē τ existimationeꝫ dꝫ ingrere certitudinē sicut infirmus sanitatem, vn̄ si fas est dispōnes corporis dispōnibꝰ intellꝰ cōparare, debes scire ꝙ quēadmodū medici in corpore humano ponūt tres dispōnes/sanitatē/ęgritudineꝫ/τ neutralitatē/sic scia certa apud intellectuꝫ est sicut sanitas in corpore, q̄a est eius perfectio. Oēs eniꝫ hoīes nā scire desiderāt, ignorantiā aūt dispōnis est sicut ęgritudo in corpore, opinio autem qua intellectus cognoscit aliqd cuꝫ formidine est veluti neutralitas in corpore, τ ideo dictū Com̄. aliter intelligit̄, qđ q̄a Plato semp est in disputatiōe. i. semp in suis dialogis per dialecticas rationes pcedit quę sunt p causas vl̄es τ remotas, ideo cōtingit qđ nō dicit ꝯuenientia, q̄a conabat̄ ex causis intelligibiliū seu entiū mathematicoꝝ reddere causas sensibiliuꝫ: vn̄ Arist. in p̄ de gn̄atione. t. c. 7. ꝯ Platonē τ seq̄ces. inqt. Causa autē quare nō potuerunt ꝯfessa videre

Nō p̄scrutari sollicitudinē.

in experientia

A

in experientia fuit. ideoq3 qcūq3 magis insudauerūt naturalibus magis possunt supponere talia pñcipia qbus multa possunt cōplicare, qa autez ex multis sermonib⁹ indocti existētium entis intuētes ⁊ ad pauca respiciētes facile enūtiant. ℭ Sȝ dices q̄re dialecticus dr̄ diffinire per formā, physicus autē per mām. ℭ Ad h̄ videt̄ rn̄dere Themistius p̄ de aia.cap.9.in expōne tex.cō.16.inquit eni cū sint tria diffōnum genera. ℭ Quedā per solam formā hoc mō, domus est custodia ⁊ defensio a vētis, imbribus, caloribus, ⁊ frigore. ℭ Alius modus est per solā mām domus est ligna lateres ⁊ lrita. ℭ Terti⁹ aūt q vtrūq3 cōplectit̄. s. mām ⁊ formā: sic. vȝ. dom⁹ est munitio ab his que deforis irgruūt ex tali ⁊ tali mā. De his trib⁹ qd̄ genus physico cōueniat. Utrum id in quo solius formę sit mentio p̄termissa ⁊ neglecta mā an id in quo solius materię admonitio sit forma supposita an id potius in quo iūctim forma ⁊ mā declarat̄ ⁊ soluēdo dicit q̄ ł postremū hoc genus Ph̄o naturali ɔgruit cui sed reliqua duo vēdicari aut tribui debēt certe diffō in qua sola vis formę affert̄ quę seorsū ɔsistere cōfirmationē quę ⁊ soliditatē hr̄e nō pōt dialecticis assiscit̄, vn̄ plerūq3 illa facilis inanisq3 hr̄, ea vo quę mā3 tn̄, ⁊ affectiones eius quę abiūgi nō pn̄t sectat̄, nulli⁹ qdē fuerit nisi eius q nā3 exploret, qppe qui circa oia v̄sef̄ q̄ mā3 ⁊ eius opera atq3 affectiōes appellēt, sȝ cessans ⁊ manca nisi formę meminerit, ac formā qdē semp̄ i diffōne collocare debemus q̄ loci pñcipē teneat, ita tn̄ vt a mā nō recedam⁹, ēt si forma rōne possit, abiūgi eteni for⁹ naturali mā semp̄ opus visuq3 est. ℭ Sed nisi aliud dicat̄ solutio ista Themistij vr̄ māca ⁊ insufficiēs, nā si ea rōne definitio data p̄ solā formam dialectica est, qa for⁹ seorsum soliditatē habere a mā nō pōt, neq3 seorsū cōsistere valet pariformiter seq videt̄ q̄ dī̄ initio quę dat̄ p̄ solam mām dialectica erit, qa mā seorsū ɔsistere ⁊ soliditatē hr̄e p̄ter formā nō valet, sic scribit Com̄.in.2.phy. i cō.12.imo si bn̄ ɔsiderare volueris magis h̄ est de mā f̄m s̄niam Peripateticoꝝ: nam 2⁹ physicę auscultatiōis. tex.cō.91. Mā est p̄pter formā, nō aūt forma p̄pter materiam. ℭ Cōfirmat̄ nam Auer.in.7.p̄e phię. in com̄. 8.in calce cōmen. scribit, ⁊ cū induxit rōcinatiōes ex qbus apparet q̄ materia est magis suba dixit, sed hoc est impossibile. i. sed impossibile est vt mā sola sit suba cuȝ opinatur q̄ intētiones separabiles in intellectu. s. q̄ non intelligunt̄ in respectu alioꝝ, sicut est materia, sȝ q̄ intelliguntur per se sunt magis substātię, ⁊ ideo existimat̄ q̄ forma sit etiam substantia cū sit quidditas quaȝ significat diffinitio, vbi expsse colligitur qd̄ est magis absolutus intellectus formę q̄ intellectus materię. ℭ Et cōfirmatur, qa idē est iudiciuȝ de materia ⁊ forma, sic de potentia ⁊ actu, qa.12.meta.com̄.26.potentia reducitur ad materiam ⁊ actus ad formā, modo.9.meta.tex.cō.13.potentia per se refertur ad actū, actus aūt nō referē ad potentiā, nisi qa potentia referē ad actum, qa sunt relatiua opposita de tertio mō relatiuoꝝ per modum mēsurę ⁊ mēsurati. ℭ Nec valet solō illa Themistij, qd̄ ideo ea quę per solam mām est diffinitio nālis esse dicatur, qa oia quę a naturali ɔsiderantur mām habent. ℭ Naȝ rectius dixisset plura ex his quę a naturali ɔsiderant̄ materiā hn̄t p̄pter intellectū: vn̄ sic loquit̄ Arist.in.6.p̄mę phię.in tex.cō.p̄mi. physica theoria quędā est, sed theoria circa tale ens, quod est pose moueri ⁊ circa substantiam quę f̄m rōnē vt f̄m magis non separabilē solum: vbi Auer.in com̄.ingt pōderādo ly f̄m magis, ⁊ dixit in maiori parte p̄p intellectū, ⁊ 2⁹ physico.cō.21.inquit Com̄.ex fundamētis quę ponit naturalis est qd̄ plures

Pulchra ⁊ ardua difficultas.
Op. Them.

ADDITIO. Aduerte hic q̄ diffō ɔplexa ex materia ⁊ for⁹ dr̄ a diffone solo nali sȝ hōȝ p̄ posset qa in diffinitiōe tali mālis diffō p̄ordinet̄ formali: qa f̄m Ph̄ȝ mā est p̄p formaȝ ⁊ nō eȝ. sed in diffone diffinitio formal p̄ordiat māliq3 ē me⁹ ⁊ demo ē p̄ eiȝ lcēndo ⁊ l'erēdo: formalis est cū māe ⁊ nō eȝ. 2.phy.91. ⁊ cō.87.vr̄ dic qa p̄n⁹ loc⁹ i diffone hōc pn⁹ māli. vn̄ gen⁹ qd̄ ē ppoziōē⁹ māe ds in diffone formali dr̄ijs.

B

M

ADDITIO. Cōfirmat.12.meta.cō.37. po⁹ itelligit̄ p aliō; actus ɔo per se.

C

Ratio.

Impugnatio

formę nāles sunt in mā, ⁊ hoc manifestum est per se, de forma aūt in qua h̄ nō est manifestū per se ista scia ɔsiderat, vtrū sit in materia vel nō, ⁊ in hoc nō est dubium nisi de anima tn̄. ℭ p̄. Esto q̄ illud verū esset tunc adhuc est difficultas, nam 2⁹ phy.tex.cō.12. Forma est magis natura q̄ materia, ⁊ Com̄.5.meta.cō.5.scribit q̄ natura p̄mo dicitur de suba quę est forma quę est pñcipiū motus in rebus naturalibus essentialr̄. ⁊ p̄mo ⁊ q̄ mā non dicit̄ natura, nisi qa recipit istaȝ nām, vnde diffinitio naturę dicitur analogicę, qa prius verificatur de forma q̄ de mā, ⁊ primo celi.cō.5.idem habetur. Scientia igitur naturalis prius est de natura quę est forma q̄ de natura quę est materia, nam vt scribit Com̄.2⁹ physico. cōmen.26.ls scientia naturalis vtrūq3 consideret, ⁊ formam ⁊ materiam, tamē de forma naturalis considerat per se ⁊ de materia propter formam, ⁊ tunc videt̄ q̄ potius diffinitio data per solam formaȝ sit nālis quā quę datur per solam materiam, ⁊ sunt difficultates sicut vides a quibus non nisi solers ingenium potest euadere. ℭ Albertus aūt cognomēto Magnus p̄mo de aia.tra. p̄mo.cap.7.fecit lōgam digressionem de hoc, dubitādo quomodo dialecticus diffinit per formā cum forma sit pars rei ⁊ non totius, neq3 videt̄ posse de toto p̄dicari. ℭ Ad qd̄ multis interpositis.inquit.q̄ forma rei dupliciter pōt considerari, sicut dicit Auic. Uno eniȝ modo considerat̄ vt est actus rei ⁊ pars eē eius. ⁊ hoc mō non p̄dicatur de re. Alio modo vt est intētio rei abstracta a re, ⁊ sic p̄dicatur, quia est intentio totius ⁊ non partis, totū eni significatur sub q̄libet forma q̄ est in ipso, siue sit gn̄is, siue differētię, siue p̄prij, siue accidētis, ⁊ f̄m qd̄ significatur stans sub aliqua illarū formarūȝ, sic abstrahit̄ ab ipso vl̄e, ⁊ est illud vniuersale intētio totius, ⁊ ideo p̄dicat̄ de toto, ⁊ has intentiones totius considerat logicus ⁊ cętera quę vide ab ipso. ℭ Sȝ nec istud dictū Alberti satisfacit, qa nō est q̄stio an forma possit p̄dicari p̄ modū partis, aut per moduȝ totius, sed q̄stio q̄ritur p̄pter qd̄ diffōnes ille ex qbus nō ɔtingit accñtia essentialia demōstrare dicunt̄ dialecticę, ⁊ dicunt̄ datę eē per formam. ℭ Et p̄p hoc relictis alioꝝ opinionib⁹ in hoc dōm, puto qd̄ cū forma sit subtuȝ vl̄itatis, ⁊ iste est intellectus cuiuslibet formę, vt scribit Cōmē.p̄ celi cō. 92. ⁊ ideo dicitur in diffinitione vl̄is qd̄ est aptū natū dici de pluribus, ⁊ in libro destructio destructionum, in disputatione p̄ma, in solutiōe septimi dubij. Causa pluralitatis seu numeralitatis est materia apud Ph̄os ⁊ causa conuenientię in multitudine numerali est forma f̄m qd̄ possunt repiri res plures in numero in vna forma, ideo dicimus nos q̄ tales diffinitiones dato per cōmunia dicuntur esse datę per formaȝ, qa causa cōitatis ⁊ cōuenientię est a forma, ⁊ p̄pter hanc causam oēs rationes ex cōmunibus p̄cedentes dicunt̄ dialecticę, vt supra dictū fuit, qa dialecticus p̄cedit ex cōmunibus ex qb⁹ nō aggeneratur scientia, sed opinio: physicus autem appropriate dicitur diffinire per materiam, p̄ quāto. vȝ. non diffinit per cōmunia sicut dialecticus, non qa in diffinitione naturali appareat materia sine forma, qa vt iquit Auer. p̄mo de anima.cō.16.qui in diffinitionibus rex ponit materiam ⁊ omittit formam diminute accipit, similr̄ etiam vt scribit Cōmen.2.physicoꝝ.cō.70. Naturalem opȝ dare in diffōe omnes quatuor causas, qm̄ in scientia naturali appet mā ⁊ in quo est mā sunt oēs causę ⁊ omnes causę rerū a naturali cōsiderant̄ f̄m qd̄ hn̄t attributionem ad materiā, ⁊ vt hn̄t esse in mā, nam considerat mouentem causam f̄m qd̄ mouet materiaȝ ⁊ formam f̄m esse quod habet in materia ⁊ finem f̄m quod

D

Opio Alberti magni.

H

Impugnatio

Opio p̄pria.

F

ADDITIO Ex Com̄.7. meta.cō.39. i calce cōmē. nālis non ɔs ɔsiderari de suba q̄ ē mā qr mā ē p̄ponēda nālib⁹ sȝ ō suba q̄ ē forma ⁊ magis.

K

G est terminus motus quo mouetur materia, ꝛ materiam ipsam ſm quod est subiecta formę ſm esse quod hꝫ forma in materia, sic igitur intellexisti quō dialecticus diffinit per formam, ꝛ physicus per mām, qḋ Ioannes de Gādauo ꝛ alij adhuc intelligere resolute nō potuerūt.

ADDITIO ❡ Sed est dubiū, qa p̊ de aīa.t.c.18. ira ꝛ furor nō pńt sine mā sensibili, sicut linea ꝛ planum, ꝛ tunc q̄ro quomodo igitur dialecticus diffinit irā sine materia sensibili nisi esset qḋ Arist. vult dicere ꝙ omnes passiones q̄ insequūtur corpus transmutabile in eo ꝙ transmutabile appropriātur naturali, sed quę insequuntur corpus in eo ꝙ corpus, ꝛ magnitudo appropriātur mathematico: vt.d. Cōmen. p̊ de aīa.cō.17. lꝫ igit̃ nālis qui est artifex spālis non possit irā ꝛ furorem diffinire sine mā, pōt tamen dialecticus qui est artifex cōmunis, nec hoc icōuenit, qa alius est modus specialis artificis, ꝛ ali⁹ cōis.

ppō.81ª. ❡ Mathematicus non abstrahit a materia intelligibili.

ELicitur ppō ista ex 7º p̊ͤ phīcę.t.cō.35. ❡ Egidius Ro.i 2º phyſi. super expōne tex.cō.18. ꝛ in primo de gñatione ꝛ corruptione ad pn̄ᵐ. tenet mām intelligibilē esse substātiam, vult eniꝫ ꝙ materia quanta sit subiectū scientiarum mathematicalū, nam vt inquit, prius natura potest intelligi sine posteriori ꝛ non ecōtra, ꝛ qa quātitas est natura prior qualitatibus sensibilibus: ideo mathematicus pōt abstrahere a qualitatibus sensibilibus. quātitas autē est natura posterior materia, ideo nō pōt abstrahi a mā, sicut qualitates sensibiles sunt posteriores quātitate, ideo nālis nō pōt abstrahere substātia. Scotus etiā qui in 6º meta.q.1. tenuit substātiam corpoream esse subiectuꝫ sciaruꝫ mathematicalū. ꝛ Auicē. ꝛ vniuersalr omnes ponentes cum eo formaꝫ corporeitatis de p̄dicamento substātię coeternam p̄mę materię habent cōsequenter dicere materiam intelligibileꝫ a qua mathematicus non abstrahit esse substātiā.

Opīo Egid. Romani. H

ADDITIO ❡ Cōtra istā pōneꝫ videt̃ esse authoritas Aristo. in 4. meta.t.cō.4. vbi dī ꝙ tot sunt partes phīę quot sunt subię. Ad h̃ soluit̃ ꝙ vt inqt Com. loquit̃ de partib⁹ p̊ͤ phīę, qa vna est de substātijs abstractis, alia de sensibilibus.

Impugnatio I ❡ Sed ista opinio stare nō pōt in principijs Ari. ꝛ Peripateticoꝝ. nam Aristo. 12. metaphy. tex.cō.44. expīſſe testatur ꝙ mathematicarū scientiarum nulla de substantia theoriā facit excepta astrologia, hęc enim sicut inqt. de suba sensibili quidem, sempiterna autē theoriam facit. alię v̄o de nulla substātia, puta quę circa numeros ꝛ geometria vbi clarissime apparet de nulla substātia alias mathematicas sciētias ↄſiderare. ꝛ Auer. in cōmē. inquit. ista autem ars. s. astrologia est ꝓpria huic intētioni inter alias mathematicas, qa cōsiderat de substātijs eternis sensibilibus. alię autē sciētię mathematicę cōsiderant de accn̄tibus vt arithmetica ꝛ geometria.

Them. ❡ Et lucidissimus Themist. in p̄mo de anima. cap. 9. in expositione tex.16. inquit. At mathematicis lineā citra materiam diffinire ↄceditur, qa res quę apud illos tractant̃ a nexib⁹ materię liberiores exutioresq̄ sunt q̄ forma nālis, atq̄ h̃ vt distictius capiat̃ paulo altius ordo petendus est. Nālis corporis opera alia naturalia sunt, alia extrinsecus veniūt. Naturalia sunt vt calor, frigus, siccitas, humor, nutritio, auctio, minutio. Extrinsecus veniūt quę artificio aliquo cōparātur. Artificiū aliud materiā exornat, aliud defectū ꝛ inualentiam corrigit. Materiaꝫ exornāt excussores significi postremoq̄ sellularij. Inualentiam corrigit medicina agricultura. Est ꝛ genus tertiū siue id affectionē vocare, siue accidēs malis quod quāq̄ nō pōt a corpore nāli euidēter seiungi: inest tñ in corpe vt nāle nō est quo numero sunt illa rectū flexuꝫ triāgulū cōcauū deuexum. Demū in oībus quę sibi mathematici cōtēplant̃ nāles affectiōes a cōspectione sua reijciūt solas merasq̄ magnitudies, ꝛ nuda atq̄ inania spatia ↄstituūt finiēdis his neq̄ materiam neq̄ naturalem qualitatem adiungunt quid expīssius dicere potuit. ❡ Amplius aūt Arist. in. 11. p̊ͤ phīę. ca. 3. inquit. Quēadmodū autē mathematicus circa ea quę ex ablatione theoriā facit. circūtollēs eni omnia sensibilia speculat̃, puta leuitatē ꝛ grauitatem ꝛ duritiē ꝛ ↄtriuꝫ. adhuc autē caliditatem ꝛ frigiditatē ꝛ alias sensibiles ↄtrietates. solum aūt derelinquit quātuꝫ ꝛ cōtinuuꝫ. Et in 2º de gñatione ꝛ corruptione. tex.cō.7. declarat hoc. ꝛ Alexan. in 4º metheoroꝝ. īquit. ꝙ corpus sensibile specificat̃ ꝛ distinguitur a corpore mathematico solum per sensibiles cōtrarietates qualitatum, ꝛ in 4º meta. tex. com̄. 1. dī ꝙ sola scia diuina cōsiderat ens inquātum ens. alię aūt abscindētes quādā partē entis circa hāc accidentia speculant̃. vbi Cōmen. inquit in cōmento ꝙ geometria versatur circa magnitudines, ꝛ arithmetica circa numeros. K

ADDITIO ❡ Cōmētator etiā. 3. physi. cōmē. 71. d. ꝙ mathematicus nō cōsiderat de mensura vt est terminus corporis naturalis, sed vt est non in corpore oīno. Amplius periret dīa posita per Auer. 5. physico. cō. 22. 30. ꝛ 39. inter cōtractum nālem ꝛ cōtractum mathematicuꝫ, qa in cōtractu mathematico duo vltima fiunt vnum, non autē in nāli sed remanent duo demonstrata in actu. L

Opīo phīe ❡ Et ideo dicamus materiaꝫ intelligibilem esse ipsum cōtinuū in geometria vt abstrahit ab omnibus qualitatibus sensibilibus ꝛ numerum etiam vt taliter abstrahit ab omnibus qualitatibus sensibilibus esse subiectuꝫ in arithmetica. ❡ Et ad rationeꝫ Egidij Romani dicenduꝫ ꝙ nō est illa ratio quaꝫ assignat quare naturalis nō abstrahit a quantitate, quia. vꝫ. qualitates sensibiles sunt posteriores quantitate, ꝛ posterius nō pōt abstrahi a suo priori: qa vt in ꝓprio theoremate de hoc dictū fuit locū nō hꝫ nisi quādo prius est de q̄ddītate posterioris. Sꝫ vera rō illius q̄sti est ista. nam per Phm in. 7. meta. tex.cō. 2. scientię nāles se habēt per additionem ad scias mathematicas, ea eni q̄ ↄsiderant̃ in nāli phīa sunt sicut simus, ꝛ ea quę ↄsiderātur in mathematicis se habent sicut concauum. Materia igitur intelligibilis apud Arist. ꝛ antiquiores Peripateticos est quātum p̄cise sumptum, ꝛ materia sensibilis sunt q̄litates sensibiles in nāli corpe inuente. M

Quō nālis nō abstrahit a mā sensibili ꝛ motu. ❡ Et scias ꝙ ppō famosa quę dicit ꝙ nālis diffinit per materiam sensibilem. ꝛ qḋ non abstrahit a mā sensibili non intelligitur ꝙ in diffinitionibus naturalibus ponantur sensibiles qualitates, quia hoc locum nō habet nisi quādo differentię subales rerum sunt occultę, ꝛ tūc circūlocutiuę poni possunt, vt testat̃ Auer 8. metaphy. cō. 5. sed illud sic intelligitur ꝙ in diffinitionib⁹ naturalibus ponitur principium a quo emanant hę qualitates sensibiles. non enim naturalis abstrahit a principio trāsmutationis ꝛ motus qḋ est ipsa natura, ꝛ sic etiā intelligitur dictum cōe ꝙ naturalis nō abstrahit a motu. i. non abstrahit ab illo qḋ est principium motus, qa natura est motus p̄cipium, ꝛ sic consequēter intelligis quō mathematicus abstrahit a motu. nō eni h̃ intelligas ꝙ nullo mō de motu se intromittat. naꝫ multa possunt de motu cōsiderari in sciētijs mathematicis ſm formalem moduꝫ ꝛ abstractionem mathematicam: quę tñ nō sunt vera ſm nālem cōsiderationeꝫ. nam motib⁹ circularibus

A laribus mathematicis imaginat̃ inesse posse cõtrarietatem, sicut dicit Cõmẽ. in p̃mo cęli ⁊ mundi. cõ. 32. quod negat naturalis. Simil'r motus circularis naturalr̃ non est cõparabilis recto. 7. physicoꝝ. sed ſm mathematicã considerationem possunt comparari, vt alĩs declaraui.

ADDITIO: ¶ Amplius Cõm. p̃ phy. cõ. vltimo dicit ꝙ for' aliq̃ sunt in materijs, aliq̃ ꝟo non in materijs, ⁊ statim infert, ⁊ ideo consideratio de formis est duarum sciẽtiarũ, naturalis enim est de his quę sunt in materijs, ⁊ scientia diuina est de abstractis a materia, pꝫ autẽ ꝙ loquit̃ de formis substãtialib', ⁊ si mathematicę pure considerarent nũc sermo eius esset vanus. ¶ Certũ est enim ꝙ de motu imaginario cõsiderat mathematicus, q̃a. d. ꝙ pũctus fluens causat lineam ⁊ linea superficiem, ⁊ i' corpus ⁊ ꝙ corpus sphęricum mo'' in plano contangit ipsum in pũcto. Amplius quadratum addito gnomone crescit ⁊ illud cremẽtum est motus mathematicus sine alteratione, q̃a aug'' nãle non põt sine p̃uia alteratione ꝯsistere. Adde ꝙ Alex. d. in p̃n° libri poꝝ ꝙ modus ꝯsiderãdi mathematicus est necessarius nãli in plerisq; locis. ¶ Cõfirmat̃ ex authoritate Phi. 2. phy. t. cõ. 19. vbi. d. ponendo differẽtiã iter mathematica ⁊ nãlia, q̃a mathematica sũt

B magis abstracta. inq̃t. Pꝫ aũt h̃ ex rõnibus ipsoꝝ, ipar, q̃dam eni ⁊ par ⁊ rectũ ⁊ curuum, adhuc autẽ ⁊ linea ⁊ figura sine motu. Caro autẽ ⁊ os ⁊ homo nõ adhuc vbi Cõmẽ. declarans q̃uo entia mathematica abstrahunt a motu. inq̃t. in cõm. quoniã cum diffiniuerimus parem ⁊ imparem, ⁊ vl'ter numerum ⁊ accidẽtia numeri, ⁊ simil'r magnitudines ⁊ accidẽtia earũ nõ apparebit mã in diffinitione earum quę est causa trãsmutationis, cum autem diffiniuerimus carnem ⁊ os ⁊ alia nãlia statim apparebit mã in diffõne eoꝝ, idem. 7. meta. 37. ⁊ 39. Et nota ꝙ modus abstrahẽdi mathematic' in aliq̃b' deseruit nãli sicut dũ nãlis rõne abstrahit formã a mã. 2. phy. t. c. 12. ⁊ sic inq̃t Alexã. in p̃n° libri poꝝ est de accñtib' respectu subtoꝝ, ⁊ ex h̃ nota vnũ pulchrũ ꝙ cũ ꝯuenit ꝙ multę ꝓpõnes ſm istũ modum abstrahẽdi in quo nãlis imitat̃ mathematicũ verificant̃ in nãli p̃hia vt illa. 6. physi. 15. Motus inquãtũ mot' ẽ diuisibilis in infinitũ ⁊ multę cõsiles. Scðo nota ꝙ nãlis scia, cũ h̃ distiguit̃ a mathematicis, q̃a diffõnes cõplete nãles dant̃ p mãm sensibilẽ, sꝫ non mathematicę. 6. meta. t. c. 2. Intelligit̃ ĝ famosa ꝓpõ isto mõ ꝙ mathematic' abstrahit a motu, q̃a abstrahit

C a mã q̃ est p̃n'' mot', q̃a nõ ꝯsiderat, neq; nãm q̃ est p̃n'' actiuũ mot' qð ẽ for', neq; mãm q̃ ẽ p̃n'' passiuũ, q̃a purę sciẽ mathematicę de nulla substãtia theoriã faciũt: vt dicit Arist. vbi supra. ⁊ cõsidera bñ ista q̃a multos vidi ebriato capite in p̃hia se iactãtes ista ignorare.

ꝓpõ. 51°. ¶ Intelligẽtia ⁊ orbis ꝯstituũt verius vnum q̃ sit compositum ex materia ⁊ forma.

Famosa ẽ ꝓpõ ⁊ cõiter allegat̃ ex cõ. 3° 2' de cęlo ⁊ mũdo. nihilomin' ista ꝓpõ formalr̃ nõ ẽ in illo cõm. nã l'ra hꝫ ibi. Et iõ for' ⁊ formatũ in eo ẽ vnũ nũo, sꝫ ſm dispõnẽ magĩ diminutã q̃ sit adunatio recipiẽtis ⁊ recepti in for' abstractis: ita cõiter inuenit̃ l'ra. vñ si iaceret l'ra negatiuę vt dicẽt l for' ñ abstracta posset ꝓpõ exbi, sed cõiter inuenit̃ l'ra iacere affirmatiuę, ⁊ tũc di co iuxta s̃niam Cõm. in 3° de aia. cõ. 5. in sol. 4. q. ⁊ clari' ibidem in cõ. 14. in itelligẽtijs est cõpõ ita ꝙ vna p̃ficit aliam. mõ illa adunatio iuẽta in itelligẽtijs ẽ p̃fectior q̃ illa in qua adunat̃ orbis cũ itelligẽtia. Nã sꝫ itelligẽtia nõ vniat̃ orbi mediãtib' dimẽsiõib' iterminat sic for' exęq; de po'

materię. vt scribit Auer. in p̃ ca. de suba orbis. nã nõ dãt hic neq; totũ neq; p̃tẽ, vt sunt for' ꝯstitutę in eẽ p subtũ

D nihilominus p̃fectior vnio est in q̃ vnus itellcus vnit̃ alteri q̃ sit vnio orbis cũ itelltu. Auer. eni. 12. meta. cõ. 44. scribit ꝙ in itelligẽtijs nõ est ꝯsecutio neq; ꝓuẽtus neq; actio aut passio, ita ꝙ vna actio ꝯseq̃t̃ vnũ agẽs, sꝫ solũ ibi ẽ cã ⁊ cãtum ſm ꝙ itellectũ ẽ cã itelligẽtis. ¶ Vñ 2'' ponẽtes verã ⁊ realẽ cõpõnẽ in oib' itelligẽtijs citra p̃mã ex itellcu poli ⁊ ex itellectu agẽte facile ẽ declarare q̃uo vnio illa ẽ maior ⁊ p̃fectior q̃ vnio itelligẽtię cum orbe, q̃a vna eẽntia nuõ itelligẽtię resultat ex illa cõpõne itellcus polis cũ itellcu agẽte, sꝫ ex itelligẽtia ⁊ orbe fit vnũ operãs solũmõ. ¶ Si teneam' ẽt aliã viã qð i alijs intelligẽtijs p̃ter p̃mã ⁊ vltimã nõ est vera cõpõ realis: nec ibi ẽ verę itellus polis, aut aliq̃ realis po' q̃ dicat l perfectionẽ, sꝫ solũ ẽ q̃dã ꝓuatio ſm logicam ꝯsiderationẽ l quãtũ reputant̃ p̃uate aliquo gradu p̃fectiõis lquãtũ entia sunt, tũc in talib' supior p̃ficit inferiorẽ ⁊ ẽ illi tãq̃ for'. Manifestũ ẽ aũt ꝙ p̃fectio ⁊ p̃fectibile l abstractis ambo sũt abstracta, ⁊ incorpea ⁊ maiorẽ ꝯuenietiã hñt inter se q̃ vbi vnũ, puta p̃fectibile fuerit corpus ⁊ p̃fectio sit suba sepata. ¶ Aduerte ẽt ꝙ hñ Auer. l 3° de aia. in

E cõ. 5. in sol. 2'. q. hꝫ ista ꝟba formalr, ⁊ est manifestum ẽt ꝙ mã ⁊ for' copulant̃ adiuicẽ, ita ꝙ ꝯgregatum ex eis fit vnicũ. Et maxie itellus mãlis ⁊ itẽtio intellecta in actu, qð eni cõponit̃ ex eis nõ est aliqð tertium, aliõ ab eis sicut est de alijs cõpositę ex mã ⁊ for'. Ex quo loco bñ allegari solet ꝙ ex itelltu ⁊ itelligibili fit veri' vnũ q̃ ex mã ⁊ for', ⁊ fuit illud dictũ satis obscurũ ⁊ multos fatigauit.

¶ Io. de Iãduno in 3° de aia. in q. 11. reprobat aliorum opionib' tãdẽ ꝯuenit ad h̃. Supponit eni p̃ ꝙ spẽs itelligibilis recepta p̃ in itelltu nõ ẽ p se p̃n'' effectiuum itellectiõis, sed solũ receptiuũ ⁊ dispositiuũ. ¶ Scðo supponit ꝙ q̃libet for' subalis specifica est p̃n'' alicui' opationis, sicut pꝫ inducẽdo in oib' formis. ¶ Tertio supponit ꝙ ex spẽ itelligibili ⁊ itelltu fieri magis ⁊ veri' vnum dupl'r h̃ itelligi põt. Vno mõ ꝙ ex eis fiat magis vnum quãtũ ad eẽntiã. Alio mõ quãtũ ad gen' causalitatis super opationẽ. Et tũc inq̃t ꝙ ex itelltu ⁊ spẽ itelligibili nõ fit magis vnũ q̃ ex mã ⁊ forma quãtũ ad eẽntiam cõstitutã. Scðo dicit ꝙ bñ fit magis vnũ scðo mõ. s. quãtum ad causalitatẽ supra opationẽ, q̃a cõpositũ ex itellectu ⁊ specie nõ est p̃n'' effectiuũ ipsi' itellectionis nisi receptiuę, sed cõpositũ ex mã ⁊ for' est cã effectiua ipsi' opationis respectu formę ⁊ receptiua ratiõe materię, ⁊ ista est

F breuiter opinio ei'. ¶ Et sine dubio est multum remota a via Cõmẽ. ¶ Primũ eni suppositũ est falsum ꝙ spẽs intelligibilis solũ cõcurrat vt ratio receptiua ⁊ dispositiua. Nam Auer. 12. meta. cõ. 36. inq̃t. ꝙ balneũ in aia mouet vt efficiẽs ⁊ forma balnei extra animam mouet vt finis. ¶ Amplius Arist. 3° de aia. 54. textu vult ꝙ obiectũ qð relucet in specie mouet intellectum possibilem vt efficiens. ⁊ Cõmẽ. 3° de anima. cõ. 18. etiam dicit ꝙ intẽtiones imaginate nõ mouent intellectum nisi fiant actu intellecte, ⁊ ꝓpter hoc fuit necessarium ponere intellectũ agẽtẽ vt extrahat res de ordine in ordinem, ⁊ faciat de potẽtia intellecta actu intellecta. vñ ibi infert ꝙ si darent̃ vl'ia extra animam sicut posuit Plato nõ opus esset ponere intellectũ agentẽ. imaginat̃ igitur Auer. ꝙ vniuersale in actu quod est obiectũ intellectus est illud qð mouet de propinquo ipsum intellectum. Tale autem nõ est nisi vt relucet in specie intelligibili, ⁊ ita falsum est ꝙ species intelligibilis ⁊ intellectus materialis respectu intellectionis solũmõ concurrant tãq̃ cause receptiuę tñ. Immo hoc manifeste est contra Auer. in tertio de

Op. Io. de Iãduno.

Impugnatio

anima.in cō.19.vbi ponēs differētiam inter intellectuꝫ
G agētem ⁊ potētem inqt,ꝙ intellectus agēs est actio tm̄,sꝫ in-
tellectus potēs est actio ⁊ passio,q̄a ꝑ recipit ⁊ sic est pas
Nota. sio.¶ Vñ satis ꝓbabilr̄ teneri pōt ꝙ intellectus agens
in vis eius quo ad ꝑmam eius opationeꝫ qua cōtinuaẗ
nobis in ꝑncipio vt agēs nō cōcurrit vt efficiēs nisi in-
quātum abstrahit spēm intelligibileꝫ quā recipit itell's
potēs. Et itell's potēs iformat᷑ p spēꝫ fit ꝓductiuus itelle
ctiōis:sic eniꝫ itell's potēs ē actio ⁊ passio,q̄a ꝑ recipit ⁊
sic est passio,deide īquātum iformat᷑ ꝑ spēm fit produ-
ctiuus itellectiōis,sic est actio,sicut in simili dixit Alb-
tus re ⁊ noīe magnus ō sensu respectu sensatiōis.⁊ ideo
Auer.in lib° destructionū in disputatione tertia in solu
tione.18.dubij.inquit.Prelibato apud eos ꝙ q̄libet for
ma duobus modis habet eē.vꝫ.esse itelligibile quando
appꝛhēdiẗ sepatū de materia ab intellectu. Et esse sensi-
bile.vꝫ.id quod actualiter habet in materia.ꝟ.g.lapis si
ne dubio formam habet materialem extra aīaꝫ. Et aliā
formam que est intellectio ⁊ compꝛhensio facta in ani-
ma,put anima rationalis capit eā separatā.Vnde sicut
forma lapidis existēs in materia est ꝑncipium alicuius
H sensibilis opationis,sic forma lapidis sepata a materia
⁊ existens in intellectu nō sicut forma in materia,sꝫ in
esse abstractionis,⁊ sicut cognitū in cognoscente est ꝑn
cipium alicius spūalis opatiōis.¶ Cōfirmaẗ authori-
tate Arist.in 7° ꝑme phie.in tex.cō.23.ostendit ꝙ in re
bus artificialib° forma artificialis est ꝑncipium produ-
ctiuū vt est in anima artificis respectu forme que fit in
mā.sic eniꝫ ab vniuoco forma domus habens mām fit
a forma domus existēte in anima artificis sine mā.Et
Cōtra Gre. de Arimi. nō de Ioāne miror super h̄ sicut de Gregorio Arimi-
nēsi qui in 2° sniaruꝫ/distinctione 2ª/non potuit intelli-
gere q̄ō obiectuꝫ itelligibile respectu intelligētis se ha
beat vt efficiēs.cū tm̄ Arist.in ꝑfatis locis, ⁊ Auer.hoc
apta voce testenẗ.nā lꝫ intelligibile in nobis nō efficiat
intell'ꝫ,tn̄ ad h̄ vt intellectus fiat itelligēs,necesse est vt
moueaẗ ab itelligibili sicut motum a motore.Nā vt te-
staẗ Arist.in 3° de aīa.in.t.c.2.Intellectus ita se hꝫ ad i-
Error eiusdē ⁊ Ioā. de baccone. telligibile,sicut sensus ad sensibile.¶ Et ex hoc funda-
mēto ēt pꝫ defectus eiusdē Greg.⁊ Io.de baccone in 2°
sniaꝝ.dis.1.q.1.vbi voluīt ꝙ intelligētie ⁊ celuꝫ nō sunt
adeo in gn̄e cause efficiētis,sꝫ solū in gn̄e cause finalis,
⁊ hoc inqt.Potest manifestari ex duobus fundamentis
positis a Phis super qbus videẗ fere tota doctrina eo-
I rū fundata eē.Quoꝝ vnuꝫ est ꝙ oē qđ fit/fit ex aliquo
⁊ nihil fit ex nihilo,aut puro nō ente.h̄ qdeꝫ habuerūt
pro ꝑncipio ⁊ oppositum reputauerūt penitus impossi
bile.vnde ꝑ phys.ꝓbat Phs tertium ꝑncipium gn̄atio-
nis subiectū ꝯtrarijs qđ est materia ex qua fit qđ fit,vt
ibi ait Phs ⁊ inducendo declarat etiā ibidē Commenta.
¶ Iteꝫ 7° meta.oīa que fiūt ab aliquo fiūt ⁊ ex aliquo ⁊
ad aliquid,vt pꝫ.t.c.22.⁊ idē ponit Phs in.12.meta.tex.
cō.12.super hoc fundamēto sustentaẗ magna pars sue
doctrine.ꝟ.g.ꝙ materia sit igenita:vt pꝫ.12.meta.⁊ qđ
generatio sit perpetua:vt pꝫ ꝑmo de generatiōe ⁊ mul-
ta alia,nec aliquis qui viderit dicta ipsorū dubitare po
test,q̄nis falsum fuisset oīno de mēte illoꝝ.vñ in ꝓlo-
go.3.physi.dicit Cōmētator ꝙ hec est ꝓpositio manife
sta in qua oēs antiqui cōuenitūt ꝙ nihil gn̄aẗ ex nihilo.
¶ Ideꝫ etiaꝫ.8.physicoꝝ nititur ꝓbare creationeꝫ esse
impossibileꝫ,sic dicens ꝙ qui existimant aliquid posse
fieri ex nihilo estimāt impossibile possibile eē,⁊ nitunẗ
ad ꝯfirmādū hoc ex hoc qđ mos est dicere ꝙ subtū est
necessariū agenti.s.subiectuꝫ ex quo fit gn̄atio est dimi-
nutio agētis,⁊ omnia ista sunt existimatiōes vulgares.

Agēs eni nō posse agere aliqđ ipole nō dr̄ esse diminu
tū,sꝫ dicere ipꝫ facere aliqđ ipole ⁊ posse facere ē dece- K
ptio.¶ Ex qb° pꝫ ꝙ ipse reputat ipole ex se hāc aliqd
fit ex nullo ente ꝑsupposito,ita ꝙ cuicūqꝫ agēti hoc est
impole.¶ Et ꝑ celi dicit ꝙ nullus antiquorum dicebat
mūduꝫ gn̄atuꝫ esse ex nihilo,qm̄ est inopinabile ⁊ ipos
sibile,⁊ oēs libri tāꝫ eius q̄ Phi sunt pleni de h̄ simplr̄,
⁊ sicut putauerunt ipole aliquid fieri ex nihilo,sic dixe
rūt impole aliqđ agēs aliquid ex nihilo agere. vnde 8°
meta.dicit Cōmē.cō.15.ꝙ actio agētis nihil aliud est q̄
extrahere aliqd qđ est in po° ad actuꝫ,⁊.12.meta.cō.18.
positis opionib° dicētiū creationē ⁊ latitationē formaꝝ
subdit.Tertia aūt opio est Arist.⁊ est ꝙ agēs nō facit
nisi cōpositū ex materia ⁊ forma,⁊ hoc fit mouēdo ma-
teriā ⁊ transmutando eā donec exeat de ea illud qđ est
in potētia ad illam formā in actu.¶ Qđ etiā ꝯfirmaẗ/
q̄a vbicūqꝫ Phs loquutus est de cā efficiēte semꝑ diffi-
nit eaꝫ per esse ꝑncipiuꝫ vnde motus,⁊ similr̄ potētiam
actiuā per esse ꝑncipiuꝫ transmutandi:vt pꝫ.5.⁊.9.meta.
nec vsqꝫ dicit aliqđ agēs agere sine trāsmutatiōe,vt isti
fingūt,quinimo ipse ꝑmo de generatiōe.⁊ Cōmē.3.phy.
voluīt ꝙ omne agens est mouēs,lꝫ nō omne mouēs sit L
agēs,sicut omnis actio est mutatio,lꝫ nō ecōtrario nec
vsquā reperitur eos posuisse aliquā actioneꝫ sine muta
tione.¶ Scđm fundamētum ipsoꝝ est motuꝫ celi nūq̄
incepisse,sed esse eternum quod fuisse de intētione eoꝝ
supfluum est probare.Ex quo patet ⁊ corpora celestia ⁊
eoꝝ motores esse eternos.⁊ hoc ex.8.physicoꝝ,⁊ ex.12.
meta.notuꝫ est.Et ex his duobus fundamētis cōcludiẗ
manifeste nunq̄ ipsos itellexisse omnia ꝑmū esse facta,
⁊ ita ad longuꝫ deducit ꝑfatus doctor de ꝑma materia ⁊
de intelligētijs ⁊ abstractis substātijs ⁊ de corporib° ce-
lestib°,que q̄a oīa eandē vim habent nolui formalr̄ ad-
ducere ad euitandam ꝓlixitatem,ꝑcipue q̄a hoc late di-
scussum est a nobis in quadaꝫ speciali q̄stione de tripli-
ci causalitate itelligētie quā feci in adolescētia mea.Vñ
prefatus doctor finaliter tenet nullā eternā subām seu
corporeā seu abstractā depēdere a deo vt ab efficiēti,sꝫ
vt a forma ⁊ fine ꝑcipue q̄a Cōmē.4° celi ⁊ mundi.cō.
ꝑmo.inquit.Res eterne non hn̄t agens nisi ſm similitu
dinem,neqꝫ habent ex quatuor causis nisi formaleꝫ ⁊ fi
nalē,⁊ si habuerūt aliquid qđ est agens nō erit nisi īquā-
tum est forma illi ⁊ ꝯseruās ipsum.¶ Dicit etiaꝫ super
hoc alio modo tenēdo eandē ꝯneꝫ Ioānes de baccone
in 2° sniaruꝫ.dist.1.q.1.articu.2.ꝙ taꝫ intelligētie ꝙ cor- M
pora celestia ſm Phm ⁊ Cōmen.non sunt a deo tāq̄ a
causa efficiēte,sed soluꝫ sicut a fine.ad hoc imaginemur
sic per exempla de ꝑncipe in ciuitate qđ exēpluꝫ ponit
Com.12.meta.cō.44.lꝫ aliter deducit, ponam° igitur
ꝙ aliqs itelligaẗ a seipso ꝙ ipsemet sit ꝑnceps,tūc opꝫ
eū necīo hr̄e ciues ⁊ ciuitates,qđ aūt oporteat ciues ⁊ ci
uitatē efficiēter ꝓduci,h̄ est ex iperfectiōe sua,quinimo
si actus intelligēdi quo itelligiẗ a seipso qđ ipse sit prin-
ceps eēt oīno ꝑfectus ſm actū itelligēdi cōcomitarenẗ
talia necessaria ad fineꝫ suū.s.ciues ⁊ ciuitas quasi q̄daꝫ
ꝯsequela actus,⁊ hoc per quādā resultationem sine omni
efficiētia.h̄ eni denotaret maiorē ꝑfectionē ꝙ talia ime-
diate ꝯcomitarenẗ suū intelligere q̄ ꝙ ꝑcederet itellige
re ⁊ post effectiue causarenẗ,sicut maioris ꝑfectiōis es-
set si virtutes inessent nobis a nā q̄ si oporteat eas acq-
rere.Eodē mō in ꝓposito imaginanẗ Phs ⁊ Cōmē.qđ
ex hoc ꝙ deus itelligiẗ a seipso qđ est ꝑnceps vniis quo
oīa hn̄ disponunẗ,vt dicit Phs in.12.meta.ex ꝑfectiōe
actus sui itelligēdi ꝑ quādā ꝯcomitātiā ⁊ resultationem
resultāt intelligētie ⁊ intellm̄,q̄si q̄dā sequela act° intel-
ligendi,

ligēdi,ꝛ ẜ ſine efficiētia.ꝛ hęc vī in pᵃfacie ꝟboꝝ fuiſſe
A opio Aui.vñ.9.meta.c.4.dicit ſic.Nos eni ad ſequēdū
illud qḋ imaginamur īdigemus motu ꝛ volūtate ad ẜ
vt ſit.In p̄mo aūt hoc nō eſt incōueniēs.Sed ex ẜ qḋ i-
telligit ſe cām cauſatū eſt ab eo ꝑ viā ꝯſequēdi ꝛ conco
mitādi eē.℄ Nota ꝙ lȝ hęc ꝟba ſint Aui.tñ.Tñ in rei
veritate opio ſua fuit ꝙ deus per ẜ cauſatū efficiēter ꝑ-
ducit,ita ꝙ ſuū intelligere fuit efficiēter ꝑducere,ſic nos
dicimus ꝙ deus efficiēter ꝑduxit mūdū per actū volun
tatis.℄ Sed Com.12.meta.cō.44.oino fuit illiᵘ opi-
nionis.ſ.ꝙ deᵘex ẜ ꝙ itelligit diuerſimode ſe eē finē
oiuȝ ęternoꝝ oia ęterna reſultant in eo per depēdentiā
ad ipſum ſicut ad finē.ꝛ hoc pȝ per hoc qḋ rñdet Aui.
per ſimilitudinē.Auic.eni dixit ꝙ a p̄ma cā nō ꝓceſſit
niſi vnū,ga vt dicit ab vno nō ꝓcedit niſi vnū.R̄ndet
ꝙ verū eſt niſi circa illud vnū intelligant̄ multi modi,
ꝛ ponit exēpluȝ ꝙ aliud eſt qḋ itelligit de p̄ motore mo
tor orbis Saturni.Et aliud eſt qḋ intelligunt alij moto-
res.Idem eſt verū ꝙ aliud ꝛ aliud cauſant iſti motores
efficiēter ſic diuerſimode intelligēdo,ga extrahūt ſuos
orbes de poᵃ ad actum.in cęlo eni eſt potētia ad vbi,vt
B vult Pħs.12.meta.t.cō.10.Ad ꝓpoſitū vult intelligere
ꝙ a p̄ motore ꝓcedant multa ſm ꝙ diuerſimode in el-
ligit ſe eē finem eoꝝ.Sȝ ga iſta multa q̄ ſunt ab ęterno
nō ꝓcedunt de potētia ad actuȝ qḋ ꝓpriū eſt agētia,vt
ſibi inferius dicit,ideo imaginat̄ Cōmētator ꝙ ſm qḋ
primū intelligit ſe eē diuerſimode finē eoꝝ ꝙ illa ęter-
na ſtatiȝ ſunt entia q̄dā per ſolam depēdētiā ad ipſum
tāq̄ ad cām finaleȝ,ita ꝙ diſtinguūtur in diuerſos gra-
dus eſſendi ſolū per hoc ꝙ diuerſimode ordināťur ad
diuerſa officia in ordine ad primū finē.℄ Hęc aūt in-
fallibiliter eſt intētio Cōmē.12.meta.cō.44.vbi reci-
tat opionē alioꝝ.ſ.Aui.9.meta.ſuę.ca.4.qui dicit ꝙ ex
iſtis itelligētijs ꝙ q̄daȝ caruȝ ꝯſequūtur quaſdam,ſicut
cauſatū cām ſupple efficiēter ꝑductum ab eo.Dicit eni
Cōmē.ꝯtrū illius ſic dicēs.Iſte ſmo eſt imaginabilis.i.
fantaſticus,nō eni eſt illic ꝓuentus ſeu conſecutio neq̄
actio.ita qḋ dicamus ꝙ vna actio ſeqtur vnū agentem
tm̄,eſt enim illic cauſa ꝛ cauſatū ſm qḋ dicimus ꝙ intel
lectum eſt cauſa intelligētis,ſed intellectum eſt per ſe ſo
lum cauſa finalis reſpectu iſtaꝝ.Probat̄ aſſumptuȝ,ga
intelligibile per ſe ꝛ eſſentialr̄ eſt ꝓpter iſtū finē vt ter-
C minet actuȝ itellectus.Accidit aūt ſibi ꝙ ſit efficiens re
ſpectu intelligētis,ga ẜ ſolum ꝯtingit quādo itellectus
eſt in potētia,ꝛ ita cōcludit finalr̄ ꝙ nec cęlū nec intelli
gentię habēt agēs eadeȝ rōne qua nec intelligētię,ꝛ qḋ
motus cęli ꝛ gn̄abilia ꝛ corruptibilia habent agens,ga
Cōmē.vbi ſupra ꝯcludendo dicit ad argumēta illoꝝ q
dixerūt ꝙ a primo motore ꝓuenit ſecūdus motor ſicut
cauſatū a cā.Dicit eni ſic.Nos aūt q̄ ē inter modernos
dicere ꝙ a tali motore ꝓuenit talis motor,aut cōſeqtur,
aut p̄cedit,aut talia ꝟba nō verę itelligunt̄ de iſtis p̄nci
pijs abſtractis.oia eni iſta ſunt diſpōnes agētiū ſupficie
tenus nō verę,ab agēte enī vt p̄diximus nihil prouenit
niſi extrhere qḋ eſt in potētia ad actum.Sed illic non eſt
potētia vnde neq̄ agens,tantū enim eſt illic intelligens
ꝛ intellectum ꝛ perficiens ꝛ perfectuȝ.℄ Ex iſto habet̄
primo ꝙ cęlū nō eſt effectum efficienter,ſicut nec intelli-
gentię.illud eni Cōmentator ponit habere agens quod
extrahitur de potentia ad actum.Sed hꝰ non ſunt cęlū
nec intelligētię,nō eniȝ p̄ſupponunt aliqd de cuius po-
tentia educant̄ cum ſint ęterna ſm Cōmentatorē,ergo
nō hn̄t agēs.℄ Scḋo apparet ex ẜ ꝙ p̄mus motor eſt
agēs reſpectu gn̄abiliū ꝛ corruptibiliū.motus eni quan-
tūcūq̄ ſit ęternus educitur de poᵃ mobilis ꝛ gn̄abilis ꝛ

corruptibilia de potētia materię ꝛ reliq̄ quę dicit ꝯcor- D
dat cuȝ Gregorio vt poteris clariſſime videre ab ipſis.
℄ Et lȝ iſti duo viri ſint magnę authoritatis,ꝛ p̄cipue
in via Com.hodiernis tpibꝰ.ꝛ vī mihi ꝙ ſecus ſe hēat
res in ẜ,ideo nō ſtudio ꝯdicēdi,ſed ſolū ꝓp amorē ve-
ritatis p̄ oſtēdā ꝯ illud in quo ambo ꝯueniūt ꝙ ſm mē
teȝ Pħi ꝛ ſui Cōmētatoris in ęternis ſubſtātijs ſic ſunt
intelligētię ꝛ corpora cęleſtia ſit aliq̄ efficiētia ęterna a
p̄ p̄nᵒ.Deide ſpālr̄ ipugnabo modū illuȝ poſitū ꝑ Ioā.
de baccone circa ſuā pōneȝ.℄ Quātum ad pᵐ Com.p̄
cęli ꝛ mūdi.cō.20.vbi Ariſt.in textu ꝓponit iſtā cōclu-
ſionem ꝙ cęlū nō eſt generatū ab aliquo,i.ex aliquo vt
iacet textus arabicę trāſlationis vbi dicit̄,ꝛ opȝ nos di
cere ꝙ corpꝰ glorioſum nō eſt factū nec gn̄atū ab aliq̄.
vbi Com.pōderās hoc iquit.Et dixit,neq̄ gn̄abile ab
aliquo.Et nō dixit gn̄abile ſimplr̄,qm̄ hęc eſt dr̄ia iter
opinātes ipſum eſſe primā cām ꝛ inter opinātes ꝙ ipſ
eſt creatum a p̄ma cauſa.ſ.ꝙ dicentes ipſum eſſe primā
cauſaȝ opinant̄ ipm̄ eſſe nō generabile ſimpliciter,ꝛ di
centes ꝙ ipm̄ eſt cauſatum a prima cauſa opinātur ꝙ
nō eſt generabile ab alio,ꝛ qḋ ſi diceret̄ eſſe generabile
a nullo,ꝛ in nullo tēpore bene poſſet hoc iſtitui ſm vo
ceȝ ꝛ ſm trāſumptionē.Generabile verę eſt terminatū E
tēpore ꝛ generabile ab aliquo,ꝛ hoc nomen gn̄ationis
eſt vulgariter qḋ Ariſto.vult remouere a cęlo.℄ Ex q
bus verbis vult Cōmentator qḋ generabile ꝓprię ſum
ptum eſt qḋ ſit ex aliquo tāq̄ ex ſubiecto,ga generatio
ſm ꝓpriam q̄dditatem eſt actus generabilis inquātum
generabile,ꝛ etiam verę ꝛ ꝓprię generabile eſt ꝙ in tē-
pore generat̄.Sumit̄ enim generatio pro aggregato ex
alteratione p̄uia ꝛ ſubito prouentu formę.ſic eniȝ gene-
ratio eſt diuiſibilis ꝛ ſit in tēpore,vt pȝ 6ᵒphyſicoꝝ.cō.
32.Et in hoc ſenſu Ariſtoteles in p̄mo cęli oſtendit ꝙ
cęlum non eſt generabile,quia ſumit nomen generatio-
nis in ꝓpria vi ꝛ ſignificatione vocabuli,quia non opȝ
vti metaphoris in ſciētijs demōſtratiuis,ꝛ ga Ariſ.nō
opinat̄ cęlum eē primā cām,imo eſſe cauſatū a p̄ma cā
ſm ipſum eſt cauſatū ex nulla p̄ſuppoſita materia ꝛ nō
eſt cauſatū in tempore,ꝛ huic cauſatiōi poſſet poni no-
men ꝓpriuȝ ad ſignificādum iſtum modum ſpecialr̄ q
eſt diuerſus a p̄mo quo aliqḋ dicit̄ verę generabile eē,
aut poſſet poni nomen ſm tranſumptionē,ga generabi
le verę eſt ꝙ ex aliquo ꝛ in tēpore cauſatur.Sed genera F
bile trāſumptiue eſt ꝙ ex nullo ſubiecto ꝛ nō in tp̄e,ſȝ
ab ęterno cauſatur,ꝛ iſta eſt doctrina manifeſte quę eli
citur de intentione Cōmē.ex p̄ſenti documēto.℄ Con-
firmat̄,ga in eodem p̄mo cęli in com.105.ingt.Defen-
dentes aūt Platonē dicūt ꝙ aſſimilatio gn̄ationis mun
di ex ſuis elemētis gn̄ationi figuraꝝ ex lineis ꝛ ſupficie
bus a Platone ſignificat ꝙ mūdus ſemꝑ fuit apud Pla-
tonē.Et qḋ ipſe nō intēdebat per hūc ſermonem niſi ꝙ
partes eius ſunt priores natura toto nō qḋ ipſe fuit ge-
neratus verę.Et ſi hoc intēdebat nihil differt ab Ariſt.
Sȝ tn̄ male fecit in dicēdo mundūȝ eſſe generatū ꝛ non
corruptibilē:hoc enim nō intelligit̄ ex gn̄atione niſi cū
difficultate,ꝛ maxime cū dixit,ꝙ fuit qḋ efficitur ex nō
ordine in ordineȝ.Vbi clariſſime pȝ ꝙ ſi Plato intelle-
xit dū dixit mūdū eſſe gn̄atuȝ nō verę,ſed trāſumptiuę.
pro quāto ptes eius ꝛ ſuę cauſę p̄cedūt natura toti non
tēpore Ariſto.nō diſcrepat in ẜ ab ipſo:ga vult Com.
in 2ᵃca.de ſuba orbis,ꝙ de numero agentiuȝ qḋdam tē
pore eſt prius acto,qḋdaȝ ꝟo eſt etiaȝ prius ipſomet tē
pore.vñ in ęternis dat̄ agēs nō p̄cedēs actum.Tñ hoc
difficile intelligit̄ ex gn̄atione.q.d.iſta defenſio nō va-
dit ꝯſiter in ſmone verboꝝ Platonis,ga poſuit mun-

Impugnatio Greg.ꝛ Io. baccone in vno dicto.

dum esse genitus, ex hoc q̄ elemēta que nō erāt ordina-
G ta deuenerūt ad ordinē, et postea dixit q̄ est gñatus, sed
nō est corruptibilis. mō generabile qd̄ transfert ex non
ordine ad ordinē est qd̄ transfert ex priuatione ad ha
bitū, et tale est generabile in ꝓpria significatione, q̄a vbi
est priuatio ibi est mā, et h̄ ꝯfirmāt v̄ba eius in cō. 106.
imediate sequēte vbi habet, et ideo nulla est ratio in ser
mone Platonis q̄ ponit, et priora per seculum mūdo qd̄
inatū est igit̄ reperiri in tp̄e nō inuenitur nisi in tēpore,
et qd̄ non est inatū inueniri in tēpore nō habet prius et
posterius nisi fm eē qd̄ est de lineis cū figuris et magis
de rebus abstractis, qm̄ si aliqua gñatio fuerit ex rebus
nō tēporalibus, tunc ille res nō erunt priores nisi ineē
tantū. Si igit̄ intēdebāt cum dicebant mundum eē gene
ratū, q̄a est ex causis priorib⁹ inesse erit verū. Sed verba
eoꝝ non cōpatiunt̄ h̄, aut ergo peccant, aut hoc deuiat
a veritate, aut male docēt. Ecce qd̄ ꝯcedit aliquē modū
gñationis nō vere, sed trāsumptiue in rebus nō tempo
ralibus vbi est prioritas nature nō tēporis. ¶ Ex oīb⁹
his authoritatibus manifeste colligit̄ qd̄ vbiq̄ locoꝝ
vbi Arist. et Com. ꝓbāt celum nō esse generatū et factū
loquunt̄ de vera gñatione et de vera factiōe que est cū
H nouitate et tēpore, et requirit subiectū et materiam, et non
loquunt̄ simplr̄, ita q̄ intentio eoꝝ fuerit q̄ celū nō sit
causatū aliquo modo ab eterno et habeat cām efficiētē
et ꝯseruantē ipsum ab eterno, et ne videamur dicere ista
gratis adduco clarā sniā A uer. in libro destructio de-
structionū, in dispu. 3ᵃ in solone. 18. dubÿ. vbi inqt. De
inde v̄bo gradatim ascēderunt inuestigare desup celesti-
bus corporib⁹, et apparuit eis qd̄ sunt ingñabilia non si
cut sunt inferiora corpora, gñabile eni inquātū gñabile
pars est huius mūdi sensibilis, cuius gñatio non sequit̄
nisi prout est eius pars, eo q̄ omne generabile gñat̄ sine
dubio de re, et ex re, et pro re, et in loco, et in tp̄e, et inuene-
runt q̄ orbium corpora necessaria sunt in gñatione infe-
rioꝝ corpoꝝ put sunt agētia remota. Vñ si corpora su-
percelestia gñabilia essent isto mō gñationis indigerēt
de alÿs corporib⁹ ꝓcedētibus ea qd̄ sil'r essent ptes alte-
rius mūdi. Ergo essent alia corpora supcelestia, et idige-
rent ēt de alÿs ꝓcedentib⁹ corporib⁹, et sic ad ifinitū. Pꝫ
ergo ex h̄ et ex alÿs vÿs ꝓpingoribus istis q̄ corpa su-
percelestia sunt ingñabilia et incorruptibilia eo mō quo
accidit corporib⁹ iferiorib⁹, hec ille qd̄ ēt de intentione
A uer. subē separate depēdeant a p̄ma cā nō solum vt a
I cā finali, verū etiā vt a causa efficiēte. manifeste testatur
Cōmē. in 2° cap. de suba orbis. vbi dicit q̄ finis sigñat
agens sigñatione necessaria. vnde implicat ꝯdictionem
apud ipsum qd̄ aliqd̄ habeat cām finalē et nō hēat cām
efficiētem, et ne videar studio ꝯdicēdi ista dicere audia-
mus A uer. in eadē dispu. 3. in solone. 18. dubÿ v̄sus fi-
nem. vbi inqt. Amplius declaratum est a Phis q̄ id qd̄
dat entium separatoꝝ a mā finē est illud qd̄ dat eis eē.
forma enim et finis sunt vnū et idem in hac specie entiū:
ergo illud qd̄ dat finē entibus illudmet dat formā, et il-
lud qd̄ dat formā est agens. ergo illud qd̄ dat finē huic
esse est agēs apparet idcirco qd̄ p̄mum p̄ncipiū est oiū
istoꝝ p̄ncipium. s. agens et forma et finis. ¶ Cōfirmat̄,
q̄a A uer. in 2° cap. de suba orbis. ponit casum imagina-
rium quid esset de orbe si intelligentia nō esset, et breui-
ter se expedit qd̄ esset sicut esset de motu. Manifeste aūt
ex hoc sequitur q̄ eadem necessitate et causalitate aufe-
runtur causata ad ablationem sue cause. vnde ablato so
le et homine eadem ablatione aufertur homo et hois ri
sibilitas, q̄a agens est quod dat formam et accidentia cō
comitantia formam. 3° celi. cō. 28. Motus autē aufertur

ad ablationē intelligentie, q̄a dependet ab ipsa tāq̄ a cā
efficiente: vt dicit Cōmē. 12. meta. cōmē. 41. sicut oēs fa K
tent̄. igit̄ pariformiter orbis depēdet ab intelligētia vt
a causa efficiente ab eterno, q̄a si intelligentia nō eēt nec
orbis esset. vnde hec sunt verba A uer. ibi. et debes scire
q̄ istud corpus celeste nō indiget virtute mouente in lo
eo semper tm̄, sed largiente virtute in se et in sua substā-
tia permanentiā eternam, qm̄ et si simplex sit nō hꝫ po-
tentiā in se ad corruptionē, tamē est finite actionis ne-
cessario, q̄a est finitarū dimēsionū et terminatarū a sup-
ficie cōtinente ipsum, et omne tale cū intell'us posuerit
ipsum existens per se absq̄ eo qd̄ aliud largiat̄ ipsi per-
manētiā et eternitatē, necesse est vt ita sit de finitate sue
p̄manentie sicut est de finitate sue actiōis, et ideo neces-
se est in itell'u eē po^m largiētē ipsi p̄manētiā eternam,
quēadmodū largit̄ ei motū ꝓpriū siue actionē, que est
eternitas inter ceteros motus. s. motū localē in circuitu
et figurā ꝓpriā isti motui et c̄. ¶ Ecce bone de⁹ quō viri
isti grauissimi dixerunt in re clarissima. nam manifeste
colligit̄ de mēte A uer. in p̄dicto loco q̄ tāetsi suba or-
bis nō possit desinere per corruptionē, q̄a est substātia
L simplex nō cōposita ex materia et forma, sicut corpora
generabilia et corruptibilia, nihilo minus ista suba or-
bis est finite actionis necessario, q̄a hꝫ dimensiones ter
minatas, et ideo tale si fuerit existēs per se. i. solitarie, in
q̄ intellectus circūscribat ipsum ab intelligētia, q̄a intel-
lectus natus est diuidere adunata inesse: vt dicit ipse. 12.
meta. cō. 39. tunc ita erit de sua p̄manētia sicut est de mo
tu, vult igit̄ q̄ realiter dependet in suo esse et quo ad sui
subam ab intelligentia sicut et motus. vnde mirū est de
istis viris qui nituntur de mente eius tenere solum celi
motū dependere ab intelligentia tāq̄ a causa efficiente
et non quo ad sui substātiam. cū istā opinionē A uer. ad
litam intendat ibi reprobare. vnde ꝓpter hoc dicit se fe-
cisse digressionē in illo loco, et hec sunt v̄ba eius. V nde
videmus celum habere vnā virtutē nō tātum mouen-
tem ola, sed agentem et ꝯseruātem, sicut est dispō in cor-
pore hoīs et in corpore facto ꝓpter finē ꝓpriū. finis eni
significat agens sigñatione necessaria, sicut motū signi-
ficat mouens, sed in genere agentium qddam est prius
tēpore acto, et est omne quod fit in sphera istius mūdi et
M istius agētis et acti. Q uoddā v̄o est prius nāliter et tp̄e et
est orbis quē sequitur tp̄s, et cui accidit et agēs orbem. s. fa-
ciēs ip̄m in dispōnibus necessarÿs et in inueniēdo finem
ꝓpter quem fuit. et cum hoc ignorauerunt qdam de opi
nione Arist. dixerūt ipsū nō dicere cām agentē, sꝫ cāꝫ
mouentem tm̄, et illud fuit valde absurdum, et nō est du-
bium in hoc, et qd̄ agens ipsum est mouens ip̄m, qd̄ cui
mouet ip̄m motu ꝓprio illi est illud qd̄ largitur ei pri-
mo dispōnes per quas acqrit motū ꝓpriū. et illa virtus
est illa quā laudat Arist. in multis locis sui libri de celo
et mūdo, et iudicat ip̄m esse nobiliorē celo et altiorem. et
tā nos induxit amor explanādi hoc facere digressionē
a p̄ncipali. s. declaratiōe corporis celestis qd̄ est de celo
tāq̄ corpus de aiali. ¶ Nec valet expositio Gregorÿ et Errañ Gre gorÿ de Ari mino.
Ioā. de baccone in hoc qd̄ ex istis v̄bis colligitur qd̄ vt
scribit Com. 4. celi. cō. ꝑ. agēs dupl'r pōt sumi. s. ꝓprie,
et sic est illud qd̄ transmutat materiā de potētia ad actū
et qd̄ est p̄ncipiū. vnde motus, et sic est causa per se distin
cta contra tria alia genera causarū. Alio modo sumit̄
agēs ip̄roprie et similitudinarie, et sic omne qd̄ est causa
ꝓpter quā aliqd est tale, vel tale pōt dici agēs, et dicitur
facere vel agere illud sic vel sic. et hoc modo et forma et
finis pōt dici agēs respectu eius cuius est for^a vel finis,
forma enim subalis alicuius est cā ꝓpter quā talia vel

talia

talia accñtia ppria cõsequanť ipm, sicut forma ignis est cã q ignis sit leuis ⁊ siccus ⁊ calidus, ⁊ qd sibi competat A moueri localr̃ sursum, ⁊ sic de ceteris alijs accñtib⁹ eius proprijs, silr̃ finis est cã pp quaz qd est ad finé est tale aut tale. vnde fz aliú ⁊ aliú finé rei res ipsa aliter ⁊ aliter est disposita: vt pz 2° phyſi. Et ex h ét consuetú est aliqñ de forma ⁊ fine dici q agunt vel faciunt. vnde dicamus q forma hois facit hoiem esse talis figurę ⁊ taliú mébrorꝫ ⁊ huiõi, ⁊ silr̃ dicimus de fine. Ex his ad propositú dicédum q nõ est intétio Cõmé. q intelligentia agat orbez pmo modo ⁊ productiue ⁊ pprie, sed scdo modo tñ. s. similitudinarię, ⁊ sicut forma vel finis dicit̃ agere. Ad cuius intellectú est sciendú q intétio Cõmé. vt pz, fuit q corpus cęleste esset suba simplex nõ composita ex materia ⁊ forma, nec tñ esset materia pprie dicta cú nõ sit in potentia ad formaz, sed est mã in actu, nec esset natura formę, omnis enim forma nãlis est principiú alicuius operationis ⁊ motus nãlis ⁊ suarꝫ dispõnuz nãliú. Corpus aũt cęleste ex se non est principiú alicuius motus nãlis non quidez recti, qz non est graue neq leue, nec circularis cú iste sit proprius animę, vt ibi dicit. ⁊ cú ipsum cęluz B habeat ppriú motuz. s. circularé qui est motus animę ⁊ propriá figuram aliasq pprietates quę nulli conueniunt nisi ex forma. cõcludit Cómẽta. q corpus cęleste est qsi mã alicuius formę quę est gñis animę, ⁊ hęc est intelligétia mouẽs ipm. hęc aũt intelligétia se hz ad corpus celeste, sicut formę mãles ad suas materias quantuz ad aliq silr̃, ⁊ quátú ad aliqua dissimilr̃. formę náqz materiales cum habeant mãm quę est de potétia pura, nec est actu aliqd entiú perficiunt eam, ⁊ cú ipsa cõstituũt aliqd ens determinatú. v. g. igné aut terrá aut aliqd aliorꝫ. ¶ Itez cuz tales formę adueniant mãę mediãtibus dimẽsionibus diuidũtur diuisione subiecti ⁊ mãę, ⁊ cõstituunt̃ p eaꝫ mãs. neutrú aũt horú cõuenit intelligentię respectu cęli. non enim cõstituũt cú ipso aliquid p se, vnuz huius aut illi⁹ speciei cú corpus cęleste nõ sit mã quę sit in potentia, sed est ens in actu. vnde digni⁹ dĩ subiectú qz mãt vt dicit. Ité intelligentia nõ vnitur cęlo mediãtib⁹ dimẽsionibus, ⁊ ideo nõ diuidit̃ diuisione corporis cęlestis, ⁊ per cõñs nõ cõstituit̃ per ipsum. non enim existit in eo nec indiuisibili nec in indiuisibili: vt dicit Cõmé. p ⁊ 2° cęli. Rursuz formę mãles sunt determinate magnitudinis ⁊ quantitatis in mã, vt dicit p cęli. Item determinate C actionis ⁊ motus pprij, vt ibidé cõmen. 19. ⁊. 84. idem quędã sunt causę determinate figurę ⁊ formę viuentiú, sicut pz per eũdé pmo cęli ⁊ pmo de aia. Itez sunt cã corpori permanẽtie debite. vnde fm q corpora habét aliá ⁊ aliá formá, ⁊ alias aliasqz dispõnes pprias conuenientes formę, sic plus ⁊ minus durant inesse, sic etiaz videmus q forma cõseruat suú subiectú propriú inesse, vñ ea corrupta corrũpunt̃, ⁊ corpus ⁊ eius dispõ, vt pz in corporibus aialiú, ⁊ in oib⁹ istis non cõuenit forma abstracta. i. intelligẽtia cú formis materialibus. naz corpus cęleste pcise rõne suę corporeitatis nõ dterminat sibi motú circularé cú iste sit pprius aię, vt dictú est, neqz hanc aut illá figurá cú sola aiata habeãt nãlr̃ figurá terminatá vt videmus ad sensum, vt dicit Cõmen. 2. cęli. cõ. 61. neqz ét tantá aut tantá magnitudiné, ⁊ sic de alijs. sz oia hęc sibi pueniunt a sua forma q̃ est intelligẽtia. vñ in de substãtia orbis. ca. 2. qz declaratú est hoc corpus esse ingñibile ⁊ incorruptibile apparet q necesse est vt sit corpus simplex nõ cõpositú ex mã ⁊ forma, ⁊ qz est indiuiduú demonstratú in actu ⁊ hñs vnam figuraz, ⁊ oia ista sunt in corpore per nãm, ⁊ sunt in corpore ppter formá: necesse est vt h corpus cęleste sit mã aialiú cęlestiuz quę mouent̃ circulariter ex se, ⁊ deinde recitat verba supra addacta p me, ex qb⁹ inqt. Oibus pz q dũ dicit cęlú hře D virtuté agenté ipz nõ intelligit eam esse agenté pprie p modú efficiẽtis, sed silitudinarię p modũ finis seu formę. vñ dicit q nulla est dĩa in h virtutis actiuę in corpore quolibet ⁊c. siue illud fuerit generatú, siue non. oẽz eniz formá vocat actiuá respectu sui corporis, ⁊ constat q nõ põt intelligi qd efficiat ppriú corpus. Itez inqt in authoritate p eos allegata dicit, sicut é dispõ facta i corpore hois ⁊ corpore facto pp finé ppriú. Constat autez q aia hois nõ agit pprie suú corpus, sed tantũ dicit̃ agere ipm in dispõnib⁹ necessarijs ⁊ illas sibi largiri determinate ⁊ exigẽter, ⁊ iterú infra cú dicit, q est agẽs orbez nullo interposito, qũo itelligat exponẽs se dicẽs, faciẽs. s. ipz in dispõnibus necessarijs in inueniẽdo finé ppter qué fuit, fm eniz exigentiá pprij finis q est eius motus largit̃ sibi pprias dispõnes. ⁊ hoc est illud agẽs qd dicit siné significare significatione necẽia qd ét claret ampli⁹ in eo qd subdit, post q agens ipz est mouẽs ipm, qliter eniz intelligat ipz esse agens sine medio aliquo exponit dicẽs, qd enim mouet illud motu pprio illi est illud qd largit̃ ei dispõnes pprias pp quas acqrit motú ppriú, ⁊ E sic pz q nõ est agens nisi silitudinarię, sicut forma dicit̃ dare esse cõposito ⁊ facere ipm in dispõnib⁹ necessarijs. Et hoc ét pz ex hoc qz dicit q non est mouens tñ, quia non opinat̃ Cõmen. q corpus cęleste ex se, aut alia forma pter intelligẽtiá habeat tales dispõnes, ⁊ ipsa intelligẽtia moueat ipm tantũmodo, sicut figulus mouet rotá cui nõ dat tales dispõnes pprias ad motú, sed vltra qd intelligẽtia mouẽs sit sibi cã oĩuz taliú dispõnú, sicut alię formę suis corporib⁹. Sic aũt esse agẽs nõ est agẽs proprie nec p tale agẽs hře. Argũt fm Cõmé. cęluz esse factum in sensu in quo qd tractat̃, imo fm eũ tale agẽs potest corpori cõpetere, siue sit generatú vel factú, siue non sit factú, vt iaz dictú est, ⁊ debere sic ipz intelligi, ipse docuit qñ quarto cęli dixit, q res eterne non hñt agẽs, nisi fm similitudiné, ⁊ si habuerint aliqd qd est agẽs nõ erit nisi inquantú est forma illi ⁊ cõseruãs ipsuz, vt supra dictum est ⁊ allegatú. ista est istius viri opinio ⁊ verba formalia. ¶ Sed iste doctor in tãta verborꝫ copia ⁊ in taz lõga attestatione authoritatú nõ aiaduertit q Auer. in illo cap. 2. in authoritate allegata declarat cęluz quo ad suá substãtiá ⁊ in se depẽdere ab intelligẽtia, ⁊ ét quo ad motú ⁊ ad oẽs dispõnes reqsitas ad motú. vnde hñ verú est q in illis locis allegatis loqtur Cõmé. declarãdo qũo cęlú cõstituit̃ in dispõnib⁹ necessarijs, sicut est in corpore hois ⁊ corpore facto pp finé. Sed iam supra pĩ venerãde declarauerat q cęlú quo ad suá subaz ⁊ in se indiget virtute largiẽte sibi permanẽtiá eternã quẽadmodú largit̃ sibi motú eternũ. ⁊ inquit, q idem est iudiciuz apud intellectú circũscribenté ipsuz orbé ab intelligẽtia sicut erat de motu. ⁊ inqt se declarasse h ppter amorez, qz quidã errauerũt de mẽte Arist. tenẽtes cęluz non hře nisi cãm mouẽté tñ, ⁊ est opinio quã isti tenẽt, qz volũt cęlú ab intelligẽtia depẽdere vt a cã efficiẽte quo ad motum, ⁊ quo ad dispõnes pprias ordinatas ad motú, non aũt quo ad sui substantiaz, qz vt sic depẽdet ab ipsa vt a F fine tñ. ¶ Et ideo dicimus nos alr̃ glosantes authoritaté Cõmé. in 4° cęli ⁊ mũ. cõmé. p. q agens est duplex verú, ⁊ fm similitudiné agẽs verú est qd efficit actuz extrahẽdo illud de potentia ad actú, qz iste est nã ⁊ proprietas veri agẽtis. Vnde. 12. meta. cõmé. 18. si nõ esset potẽtia nõ esset agens, ⁊ qz actio vera fundat̃ in motu, ⁊ tale agẽs est illud qd tpe pcedit actũ: vt dicit Cõmé. in. 2. ca. de suba orbis. ⁊ hoc agit cú trãsmutatione ⁊ in tpe ⁊ no-

Impugnatio

Expositio propria verborũ Auer.

nitate. ⁊ ista actio reperit in his actis q̄ sunt in sphera acti-
G uoꝝ ⁊ passiuoꝝ, quoꝝ nā est vt tal'r acquirant eē ꝑ mo-
tū verū ⁊ trāsmutatione verā. ¶ Aliud est agens me-
taphoricū qđ agit ꝑ motū ęquiuoce dictū, sicut est scia ⁊
cognitio intellectualis. nam vt inqt Auer. 8. phy. cōmē.
40. in abstractis a mā est motus ęquiuoce dictus pro
quāto idē pōt esse mouēs ⁊ motū. i. intelligens ⁊ intelle-
ctū. ⁊ isto mō entia ęterna hñt cāz agentē ⁊ efficientē illa
ab ęterno, qꝛ nā eoꝝ nō est apta nata pticipare esse a pri
mo pncipio mediāte motu vero qui diffinit̄ in physicis
vbi dī ꝙ motus est actus entis in potētia inquātū in po
tētia. Nec ꝑ actionē verā q̄ fundat̄ in vero motu ⁊ q̄ fit
merito ɔrietatis: vt dī in ṗ de gñatione ⁊ corruptio. tex.
cō. 50. sed deriuant̄ in esse ꝑ motū ęquiuocū, qꝛ intelle-
ctio ⁊ scia dei est cā illoꝝ, ⁊ qꝛ nō acqrunt esse ꝑ extra-
ctionē de potētia ad actū, sic non dicūtur hīe agēs verū.
vz. qđ efficit illo mō. vz. ꝑ verū motuz, ⁊ sic dicunt̄ habe
re cām ɔseruantē. cā autē cōseruans reducit̄ ad cām effi
cientē, vt pz ex 2° physi. ⁊ hoc est qđ dixit Cōmen. in 7°
meta. in cō. 31. qđ mouit Aristo. in ponēdū mouēs sepa
H ratū a mā in factione virtutuz intelligentiū, qꝛ virtutes
intellectuales apud ipz sunt nō mixte cū mā. vñ necesse
est vt illud qđ est nō mixtū cuz mā generet̄ quoquo mō
a nō mixto cū mā simpl'r, quēadmodū est necesse, vt oē
mixtū cū mā gñet̄ a mixto cū mā. non eniz loquit̄ soluz
de intellectu agēte respectu spēꝝ intelligibiliū, vt glosat
Grego. sed loqtur vl'r de oībus virtutibus intelligētib⁹
q̄ sunt causatę, vt bñ pz cōsiderāti. ¶ Pro quo aiaduer-
te qđ vt scribit Arist. ṗ cęli ⁊ mū. i. cō. 100. A ṗ pn° cōi-
catū est esse ⁊ viuere oīb⁹ his quidez clarius, his ꝟo ob-
scurius. Deus eni est cā entitatis ⁊ veritatis oiuz entiū,
vt scribit Cōmē. in 2° meta. cō. 4. Et iō oia emanāt fm
modū cōuenientē ꝓprie nāę. ea igit̄ quoꝝ nā est partici
pare esse ⁊ viuere mediāte motu ꝑ motū ⁊ trāsmutatio-
nē fiūt, ⁊ talia sunt quoꝝ esse ⁊ fieri ꝑsupponit materiā
⁊ agēs ⁊ tps, sicut sunt oia q̄ in hoc mūdo inferiori sunt,
cuius nā tota in gñatione ⁊ corruptiōe perseuerat, vt di
cit Aristo. in 4° meta. ⁊ talia dicūtur vere acta ⁊ facta, ⁊
dicūtur hīe verū agēs, qꝛ exeūt de potētia ad actū ⁊ fiūt
in tpe ⁊ agēs in talibus tpe p̄cedit actū. ¶ Sūt iterū alia
entia quoꝝ natura nō est acqrere esse a pmo pn° per ex-
tractionē de potētia ad actū, nec fieri in tpe, ⁊ ex aliquo
I ꝑsupposito subiecto ⁊ talia ab ęterno acquirunt esse a ṗ
Solo rōnis ponētiū ęterna nō habere efficiens. pn° ⁊ ab ęterno cōseruant̄. Vnde per vitā meā multum
deridēda est snīa istoꝝ in h̄ sectantiū viā Herēci de gā
dano ⁊ ponentiū ęterna non hīe cām penitus efficiētez,
qꝛ tūc aut ex aliquo fierēt aut nihilo, ⁊ ita vel haberent
māam vel daret̄ creatio. Nulla prorsus est ista instantia,
ꝓpea qꝛ fieri ex aliquo vel ex nihilo sunt diuidentia ve-
rū ⁊ falsum in reb⁹ q̄ fiunt a nā quę est principiū motus
⁊ quietis. vñ ṗn^m nāliū erat illud: vt pz ṗ physi. vbi dicit.
Oēs qui de nā loquuti sunt in hoc cōuenerunt ꝙ ex ni-
hilo nihil fit, sz in reb⁹ ęternis nō est ibi fieri ex aliq̄ nec
ex nihilo, qꝛ nā taliū est vt ab alio ab ęterno acqrant eē
⁊ permanētiā ęternā: ⁊ per h̄ fundamentū ⁊ verā rñsio-
nā in via Peripateticoruz. Pz solo ad rōnes Gregorij ⁊
Ioānis de baccone īpugnātes istū modū seu istā distin-
ctionē de duplici mō ꝓducēdi. nā inquit Ioānes bacco
in 2° sniaꝝ. distin. i. q. i. arti. 2. in dicto scdo ꝓbat̄ ꝙ cęlū
non hz cām efficientē. in 8° eniz physi. hz Phs pro ipoli
ꝙ aliqđ fiat per cām efficiētē nisi per mutationē, sed cę-
lum nō pōt fieri per mutationē, ḡ hz pro impossibili ꝙ
cęluz ab efficiēte fiat. Maior ꝓbat̄, qꝛ arguit ꝙ si motus
fit qđ fiat per mutationē p̄cedentē ipsuz. ⁊ idez dicit ꝙ si
mobile fiat qđ fit ꝑ mutationē pręcedentē ipz. sed si po-
neret aliū modū efficiēdi ipsum quā ꝑmutationē argue-
K ret ex insufficienti, ḡ ⁊c. Minor est ibidē in tex. ⁊ reputat
impoīe ꝙ mutatio per se p̄cederet primū mobile qđ de
Solutio primę rōnis. facto apparet impoīe. ¶ Ad h̄ ne amittat̄ tps dicimus
nos ꝙ Arist. ibi in ṗncipio. 8. physi. ꝓponit in tex. cō. i.
Vtrū aūt factus sit aliqñ mot⁹ cū nō esset prius ⁊ corrū-
pit̄ iterū sic ꝙ moueri nihil sit, aut neq̄ factus neq̄ cor-
rūpit̄, sed erat semper ⁊ semꝑ erit h̄ imortale ⁊c. Vbi qđ
illa fm Auer. est de motu cęli. Dico igit̄ ꝙ rō Ari. nō
peccat per fallaciā ɔñtis arguēdo ab insufficiēti, nam in
factis de nouo h̄ est verū ꝙ oē qđ fit, fit per motū, aut ꝑ
mutationē. ⁊ ita si motus cęli ⁊ mobile vere facta essent,
ita ꝙ inciperent esse postq̄ nō fuerunt, sequit̄ ꝙ fuerunt
facta ꝑ motū vel mutationē, tñ tu nō potes dicere Phs
ꝙ dicā cęlū esse factū per aliū modū ꝓductionis q non
est per motum verū ⁊ per verā mutationē, qꝛ ille nō est
respectu istoꝝ q̄ fiunt cū tpe, sed est eoꝝ q̄ sunt supra tē-
Replica audeo. pus pī sancte. ¶ Sed ɔ istā rñsionem replicat ipse ɔ illa
actio q̄ ꝓduceret̄ primū mobile ab ęterno quę nō esset
mutatio nō ꝑsupponebat māam primā pro subiecto, qa
ṗmo physi. ⁊ 8. meta. ponit Phs istā actionē mutationē
s. in qua supponit̄ mā prima pro subiecto, sed actio ꝓdu
L ctiua in qua nō supponit̄ mā ṗma pro subiecto est crea-
tio, ergo Phs ponit creationez ⁊ aliqđ fieri ex nihilo, cu
ius ɔriū posuerūt oēs phi. Phs eniz in ṗ physi. ⁊ Cōmē.
cōmē. 71. dissentiūt ab opinione christianoꝝ in h̄. ⁊. 12.
meta. cō. 44. Ab agēte nihil prouenit nisi extrahere id
Solutio. qđ est in po^a ad actū. ¶ Dicimus nos negādo ɔñtiaz ⁊
ɔñs. nam vt scribit Cōmē. in dispu. 3. in solōne. 18. dub.
in libro dstructionū. Modus gñationis sensibiliū est vt
fiant a re, ex re, ⁊ pro re, qꝛ talia sunt cōposita ⁊ hñt oēs
cās, tñ ꝓductio rerū ęternarū nō reqrit subiectū, ⁊ ideo
nō sequit̄ ꝙ det̄ creatio, nā creatio esset apud Phos qñ
aliqđ ex nā sui factibile d̄ nouo requirēs māz fieret nul
la ꝑsupposita mā. Eterna aūt bene in participādo eē ha
bēt aliud a quo sunt. nō aūt vt fiāt reqrunt subiectuz, qa
nō sunt de cōditione istoꝝ, qꝛ alio mō sunt disposita in
esse ⁊ in mō essendi illa, ⁊ alio modo ista. vñ Cōmē. in-
quit in 2° cęli ⁊ mūdi. cō. 63. In corporib⁹ cęlestib⁹ illud
qđ est nobili⁹ hz pauciores actiones sed in corꝑib⁹ infe-
rioribus qđ hz pauciores actiones est imꝑfectius sicut
elemēta, ⁊ qđ hz plures actiones est perfectius sicut hō.
¶ Sil'r finis minori actiōe attingit̄ ⁊ hoc est verū in cę-
lestib⁹ q̄z etiā in terrenis, sed ex oppositis causis hoc cō
M tingit, qꝛ in supiorib⁹ h̄ euenit ꝑꝑ nobilitatē sui ⁊ sui fi-
nis, sed in istis caducis h̄ ꝓuenit ex oppositis causis. s.
ꝑꝑ vilitatē sui ⁊ sui finis. ita scribit Auer. in 2° cęli. in cō
men. 66. ¶ Sil'r entia necessaria ṗmaria intentione sunt
per se, ⁊ scdaria intētione sunt ꝑꝑ alia, sed entia inferio-
ra sunt opposito mō: sicut scribit Cōmē. in 2° cęli. in cō
mē. 17. ⁊. 21. ¶ Arguit iterū pręfatus doctor ad idē sic.
Scda ratio. Itē qua rōne Phs ponit aliqđ a deo ab ęterno sine mu-
tatione ꝓduci pōt, ⁊ in tpe sine mutatione ꝓduci, ergo si
Phs in demrōne sua ꝑsupponit qđ potuit ab ęterno effi
ciēter fuisse ꝓductū sine mutatione ⁊ nō in tpe, ergo pręe
supponit falsuz ⁊ petit ṗn^m. Approbatio assumpti, quia
certū est ꝙ ex pte Dei impossibilitas non pōt assignari
nisi ex parte factibilis, qꝛ cęlū fm oēz opinionē sibi de-
relictuz est nō ens, ⁊ ita sine ꝓducebat̄ ab ęterno sine in
tpe suū nō esse, vel suū nihil ordine nāę pręcessit suū eē,
sed ꝑ te cū ab ęterno ponit̄ ꝓductū post suū nihil ponit̄
ex hoc ꝓduci sine mutatione, qꝛ. s. mutatio pręsupponit
saltiz aliqđ esse ꝓducibile, ergo eadē rōne cum sibi non
repugnet in tpe ꝓduci in esse post suū nihil, sicut nec ab
ęterno. ⁊ hoc dico a deo agente ꝙ statim pz fm christia-

A Solutio.

nos: sequitur ergo q̄ sicut ab ęterno potuit efficiēter pducta sine mutatione, & hoc a deo iis in tpe. ℂ Dicim⁹ nos q̄ sermo istius viri est imaginarius, & mirum est quō ista audet dicere in via Phi & Auer. cuius doctrinā pfitet̃. scribit nāq; Cōmē. in p̄ celi & mūdi. in cō. 106. Qd̄ innatū est inueniri in tpe nō inuenit̃ sine tpe, & qd̄ nō innatum est inueniri in tpe nō hȝ prius & posterius nisi fm esse tm̄, & in. 8. phys. cō. 15. late disputat in pncipijs Peripateticis fundādo suas rōnes q̄ a volūtate antiqua nō pōt aliq̄s effectus nouus imediate puenire: & ideo negando est cōsequētia istius viri in qua dicit q̄ si celū alio mō efficiēter pducit̃ ab ęterno, ergo eodem mō pōt pduci in tpe. nā celi nā fm Phm nō apta est emanare illo mō q̄ emanant a primo pn̄° res tēporales, & qr hoc non potuerunt isti intelligere declaremus eis h̄ ex mēte Auer.

Res sūt duobus modis.

ℂ Res vt diximus sunt in duplici dr̄ia tpales & ęterne, res tpales pducunt̃ a p̄mo pn̄° mediāte motu celi & causis secūdis, & sua pductio est p̄ verū agēs qd̄ in agēdo pēdet a materia cū actio eius nō fit nisi vt formę quę sunt in po° materię deducant̃ ad actus, sicut dicit Cōmē. 8. phy. cō. 4. & 12. meta. cō. 44. & talia in tpe pducunt̃ & vnū actū cōsequit̃ vnā actionē vni⁹ agētis, qr 12. meta. tex. cō. 27. Singulariū aliud tua mā & spēs & mouēs & mea vl'i aūt rōne eadē.

B

Sed res ęterne nō hnt agēs isto mō, sed ibi est cā & causatū fm q̄ intellectū est cā intelligētis, sicut aūt vnū intelligibile pōt mouere plures intelligētes: sic primum intelligibiliū qd̄ est dei essentia & scia est cā pluriū intelligētiū imediate s̄ȝ q̄ diuersimode aptū natū est tale ab ipsis intelligētijs pticipari fm latitudinē quādā, qr non oēs participāt illius pfectionē ęqualr̃ & vno mō. & h̄ voluit Cōmē. 12. meta. cō. 44. dū dixit cōtra Auicē. q̄ ponebat ibi pductionē oīnȝ nō esse imediate a p̄° intelligētia, sed erat cōsequtio. inquit eniȝ q̄ ille sermo est imaginabilis. nō eniȝ est illic puētus neq; cōsequtio, neq; actio. ita qd̄ dicamus q̄ vna actio cōsequit̃ vnū agentē. tantū eniȝ est illic cā & cātū fm qd̄ dicimus q̄ intellectū est cā intelligētis. vult igit̃ q̄ nō causent̃ p̄ actionē & per ɔsequutionē & puentū, qr vt hȝ ipse in eodē cōmento parum infra. Mos aūt qui est inter modernos in dicendo q̄ a tali motore puenit talis motor, aut ɔsequit̃, aut p̄cedit aut talia verba nō vere intelligunt̃ de istis pncipijs abstractis. ois eniȝ ista sunt dispōnes agentiū sufficientius nō vere, ab agente enī nihil puenit, vt diximus nisi

C

extrahere illud qd̄ est in po° ad actū, sed illic nō est po°. vnde neq; agens. tantū eniȝ est illic intell'o & intellectū & pficiens & perfectū &c̃. ℂ Vbi vult q̄ in intelligētijs nō est actio, sed bene est cā & causatū. vnde causant̃ ab ipso p̄mo intelligibili ab ęterno aliȝ causari intell'e & pficiuntur per illud s̄ȝ diuersos gradus in perfectione, & in tali cāntione nō incōueniēs, vt inquit, vt illud qd̄ est per se intelligētis & intellectus sit cā pluriū entiū fm q̄ intelligunt̃ ex eo multi modi. illud igit̃ qd̄ itelligit motor corporis celi ō p̄mo motore, & est cā in aīa celi, aliud est ab eo qd̄ intelligit ex eo motor Saturni. Et silr̃ de vnoquoq; eorū qd̄ nō est intelligendum q̄ ista alietas sit ex parte p̄mi intelligibilis q̄ ab oīb⁹ intelligētijs intelligit̃, qr tale est in fine vnitatis/simplicitatis/& nobilitatis: vt dicit Cōmen. 12. meta. cō. 37. formalr̃ loquēdo. ℂ Nec est intelligendū vt exposuit iste doctor & sequaces eius q̄ Deus inquantū intelligit suā essentiā sub rōne qua est diuersimode imitabilis ab intelligētijs in rōne finis per viam resultationis ɔsequit̃ esse aliarum intelligentiarū non qd̄ Dei intellectio directe sit cā effectiua ipsorū. Hoc quidē stare nō pōt, vt in sequēti theoremate statiȝ dicam, quia tūc scia Dei esset relatiua. & pateret̃ Cōmē. cōsiliēs instātias quas adduxit ipse cōtra Themistiū. 12. meta. cō. 51. sed solū h̄ dȝ intelligi ex parte intelligentiarū diuersimode participantiū pfectionē primi p̄ causationē istā q̄ sit p̄ intelligere & non per actionem. hoc est dictu q̄ illud qd̄ intelligit motor Saturni. i. q̄ ab intellectione primi accipit est aliud ab illo qd̄ intelligit motor Martis & Mercurij, qr emanat a scia vel tanq; a cā effectrice in multa diuersitate quo ad perfectionē.

D

Differētia inter actum ab agente & causatum intelligibili.

ℂ Et ita vides pr̄ reuerende dr̄iā inter actū qd̄ fit ab agente & inter cātū qd̄ causat̃ ab intelligibili, qr actū p̄supponit agēs prius tpe actio, s̄ȝ causatū ilio mō p̄supponit cām q̄ est prior nā, qr si p̄ª cā nō esset nulla intelligētia esset. ℂ Silr̃ actū qd̄ fit actiōe ab agēte fit cū puentu & extractione de potētia ad actū, qr actio agentis pendet a mā, & ita ibi est cōsequtio q̄ vnū actū est ab vno agēte ppinquo, sed causatū ab intelligibili non fit cū puentu & cōsequtione, qr in tali causatione ab vno pñt imediate causari plura cāta s̄ȝ diuersos modos participantis perfectionē vniusmet cāę causantis, qr vnum imaginatū pōt mouere plures imaginationes. ℂ Silr̃ est alia dr̄ia, qr agēs ad h̄ vt agat actū pręsupponit māȝ, sed cā p̄ma in causando intelligētias abstractas necessariasq; entia nō p̄supponit māȝ, qr iste est diuersus modus cāndi, imo sua scia est cā imediate causans illa tanq; efficiens.

E

Causa erroris istorū.

ℂ Sed qd̄ fuit cā erroris istorū, si ita lȝ loqui de tantis viris fuit meo indicio, qr crediderunt oē causatū eodē mō debere cāri. sed est error pur⁹, qr rō causę & cāti sunt in plus q̄ rō agentis & acti. vnde decepit istos viros locus ɔītis, qr vidētes qd̄ nō habēt cām agētē crediderūt qd̄ nō habeāt cām efficientē, & qd̄ si in eis nō est actū, ḡ in eis nō est aliq̄d effectiue cātum.

Alia ratio eiusdem.

ℂ Aliud argumētū istius viri ē hoc. Itē si Phi posuissent q̄ intelligētie vl̃ qdcūq; aliqd̄ sempiternū potuissȝ fuisse ab ęterno efficienter sine mutatione, tūc argu^m qd̄ facit Cōmē. 12. meta. cōmē. 44. nihil valeret, ergo Phi hoc nō posuerūt. Probo q̄ nihil valet. Auicē. ponit vt recitat Cōmē. supra eodē cō. 44. q̄ primus motor pduxit animā primi celi & motorem orbis ɔītis. ɔ̄ arguit Cōmē. infra, q̄ hęc non prouenitūt ab agēte, qr ab agēte nihil puenit nisi extrahere illud qd̄ est in po° ad actum, sed in his nō est po°, ergo nec agens. Ecce Cōmē. arguit ɔ̄ Auic. q̄ si talia ęterna fuissent pducta qd̄ fuissent extracta de po° ad actū qd̄ est acqrere esse per mutationē. sed planum est q̄ illud argu^m Cōmē. non valeret si talia ęterna potuissent esse pducta efficienter ab ęterno sine mutatione, ergo Phs nullā efficientiā posuit sine mutatione ēt ab ęterno.

F

Solutio.

ℂ Dicim⁹ nos q̄ ad opinionē Aui. fm modū suę positionis in quo declarabat q̄ intelligētie nō pñt imediate pduci ab vno, qr ab vno inquantum vnū imediate nō puenit nisi vnū est, & pp̄ h̄ conatus est dicere q̄ vna tantū vnū pducit, & sic ɔ̄iter dici pductionē intelligentiarū eē p̄ cōsequutionē & prouentum. sequit̃ qd̄ Auic. imaginabat̃ q̄ eodē mō esset causatio in intelligētijs, sicut est in istis reb⁹ corporalibus agētibus sufficietenus. i. per cōtactū. nam in talibus in q̄bus est vera actio & motus atq; cōtactus, est vera illa ppō q̄ erat fundamētū imaginarię positionis suę. vȝ. q̄ ab vno inquantū vnū non puenit imediate nisi vnū. sed Auer. dicit q̄ intelligētie p̄ actionē nō pducunt̃, sed causant̃ fm q̄ intelligibile est cā intelligētis, & qr vnū intelligibile immediate pōt mouere plures intelligētes, sic p̄ma intelligentia q̄ est p̄mū intelligibilium causat ab ęterno multos intellectus itelligētes imediate, qr in tali mō causandi plura pñt imediate cāri ab vno. & iō dixit q̄ solum ibi est cā & cātum fm q̄ intellectū est cā intelligētis, & iō imediate infert. Et cū ita sit nō est ipoīe vt illud qd̄ est p̄ se intelli

gẽtia ꝛ intellĩa sit cã pluriũ entiũ ſm ꝙ ex eo intelligunẽ
G multi modi.lʒ igiẽ Aui.in sua positione nõ dixerit for-
malr intelligẽtias ꝓducí ꝑ verã actionẽ ꝑ quã aliqd ex-
trahiẽ de poᵃ ad actũ,tñ ex mõ suę declarationis conco
mitãter dixit h̃,q2 assimilat illũ modũ modo istoꝝ.ꝛ iõ
dixit bene Cõmẽ. ꝙ ille sermo ẽ imaginabilis,q2 in lo-
quẽdo de cãtione abstractoꝝ imitatus est imaginatio-
Alia ratio eiusdem. nẽ q̃ est in istis sensibilibus. ℂ Aliud argᵐ eius est istõ
cũ Phs.8.phy. accepit si mobile est factũ,ergo per muta
tionẽ ꝑcedentẽ,aut ipse vidit modũ efficiẽtie sine muta-
tione ꝛ ab ęterno,aut nõ. Si nõ vidit,ḡ nõ posuit,cuius
ꝯriũ tu dicis. Si vidit,ergo petit pñᵐ,q2 apparẽter saltẽ
potuit sibi rñsuꝫ fuisse,qȏ nõ sequiẽ ꝯñtia sua,imo sicut
ab ęterno potuit fuisse sine mutatione aliqa effectᵘ quã-
uis de se nihil erat eadẽ rõne ꝛ in tp̃e ꝛ sine mutatione,ḡ
cum nõ reprobauit istaꝫ rñsionẽ satis apparentẽ petijt,
Solutio. vel saltẽꝫ non valuit demrõ sua. ℂ Ad h̃ dicimus nos
ꝙ Phs bñ vidit aliũ modũ efficiẽtie,sed nõ oportuit il-
lum in ꝑposita ꝯñtia manifestare, q2 si mobile esset de
numero factibiliũ,tunc esset de numero eoꝝ q̃ sunt ge-
nerabilia. talia aũt sunt illa q̃ apta nata sunt fieri in tp̃e,
ꝛ q̃ sunt hmõi sunt lõge diuersa ab illis q̃ sunt apta nata
H cãri sine tp̃e,q2 vt dixit Auer. in ꝑ cęli.cõ.106.Qȏ aptũ
natũ est inueniri in tp̃e nõ inueniẽ sine tp̃e, ꝛ qȏ non est
aptũ natũ inueniri in tp̃e nõ hꝫ prius ꝛ posterius,nisi ſꝫ
esse. Et ita imaginariᵘ est sermo istoꝝ qualis erat sermo
Auicẽ.q2 isti imaginanẽ ꝙ oẽ cãtũ vno ꝛ eodẽ mõ cãri
hꝫ a sua cã,qȏ tñ est falsum.nã longe diuersus ẽ modus
quo causanẽ ęterna a modo quo causanẽ ea q̃ de nouo
fiũt.ꝛ iõ nõ petit Arist.in sua rõne.nã nãqꝫ inferioꝝ est
multũ diuersa a nã superioꝝ taꝫ ex parte mãę q̃ ex par
te formę,tam ex parte agẽtis q̃ etiaꝫ ex parte finis,sicut
late ꝓsequiẽ Auer.in libro de subã orbis.ꝛ iõ nulli mi-
rũ videatur si est aliud genus cãlitatis in illis ꝛ in istis.

ADDITIO
» Hoc ẽt sentit Homerus in qnto Iliados vbi introdu
cit appollinẽ alloquentẽ Diomedeꝫ q̃ Venerẽ deam in
bello percussit aiens mortalis immortali congredi.
φράζεο τυδείδη καὶ χάζεο μηδὲ θεοῖσιν
ἶσ' ἔθελε φρονέειν ἐπεὶ οὔ ποτε φῦλον ὁμοῖον
ἀθανάτων τε θεῶν χαμαὶ ἐρχομένων τ' ἀνθρώπων.

Alia ratio eiusdem. ℂ Aliud argumẽtũ eiusdẽ doctoris est istõ. Si Phs vi-
dit ꝛ posuit talẽ factionẽ,ḡ probãdo primã cãm ex effe-
ctibᵘ nõ solũ potuit ipsaꝫ ꝓbare ex motu,sed ex tali effi-
ciẽtia sine motu,q2 sicut ex nãlibus suis potuit Phs con
I uincere effectũ duplr causatuꝫ,ita ex nãlibus potuit du
pliciter cõuincisse cãm primã,sed hoc non,imo ex solo
motu cõuincit ꝑmã cãꝫ,sicut pꝫ.8.physi.ꝛ.12.meta.ḡ ꝛc.
Solutio. ℂ Ad h̃ dicimᵘ nos ꝙ istud est difficilius inter oia ar-
gumẽta istius viri vt mihi daẽ cernere, tñ in via Auer.
isto mõ rñderẽ,ꝙ nãlis solus via motus põt demõstra
re primã cãꝫ esse abstractã a magnitudine,ꝛ est via qua
ꝓcessit in.8 phy.ꝛ eadẽ via ꝓcessit in.12.meta.tex.c.41.
tñ vtrũ talis subã abstracta a magnitudine sit intelligen
tia: h̃ assumiẽ ẽt a nãli ex 3ᵒ de aia, ꝛ ibi ẽt ostendiẽ quõ
intelligibile se hꝫ respectu intelligẽtis, ꝛ silr ꝙ in intelli-
gẽtijs sit multitudo accipit diuinus ex illo loco ꝑꝑ nãm
intellĩs potĩs inuẽtã in eis. ℂ Et ne videamur ista som-
niando dicere adduco authoritatẽ Auer.in ꝑ de aia.cõ-
mẽ.2.vbi ponit tres vtilitates sciẽ libri de aia. Quaruꝫ
vna ꝯsistit in h̃ ꝙ illa scia tribuit diuersis sciẽtijs multa
ꝑncipia.inqt eniꝫ. Scõs est q2 dat pluribus scientijs plu-
ra pñᵃ vt sciẽ morali.s.regendi ciuitates ꝛ diuinę. Mora-
lis eniꝫ suscipit ab hac scia vltimũ finẽ hois in eo qȏ est
hõ ꝛ sciẽtiaꝫ suę subẽ quę sit. Diuinus aũt suscipit ab ea
subãꝫ subiecti sui:hic eniꝫ declarabiẽ qñ formę abstra-
ctę sunt intelligẽtes ꝛ alia multa de cognitione dispõnũ
ꝯñtiũ intelligentiã in eo qȏ intelligẽtia est ꝛ intellectus. K
ℂ Et in 3ᵒ de aia.in cõ.5.in solone.3.q.inquit.ꝛ nisi esset
h̃ genus entiũ ꝙ scimus in scia de aia nõ possemᵘ intel-
ligere multitudinẽ in rebus abstractis,quẽadmodũ nisi
sciremus hic nãꝫ intellĩs nõ possemus intelligere qȏ vir
tutes mouẽtes abstractę debẽt esse intellĩs. ℂ Et hoc la-
tuit multos modernos adeo ꝙ negauerũt illud qȏ dicit
Aristo.in trac.sui libri.ꝙ necesse est vt formę abstractę
mouẽtes corpora cęlestia sint ſm numerũ corpoꝝ cęle-
stiũ,ꝛ iõ scire de aia est necessariũ in sciẽdo ꝑmã phiaꝫ.
Et infra com.14.inqt.vñ nõ est opinãdũ ꝙ ꝑᵃmã est cã
receptionis simplr,ſꝫ cã receptionis trãsmutabilis ꝛ est
receptio huiᵘ singularis,cã aũt receptiõis simplr est ista
nã,ꝛ ex h̃ mõ fuit põle ꝙ corpora cęlestia reciperẽt for-
mas abstractas ꝛ intelligerent eas, ꝛ fuit põle vt intelli-
gẽtię abstractę ꝑficerenẽ per se adinuicẽ,ꝛ si nõ,nõ esset
illic recipiẽs ꝛ receptũ,vnde videmus ꝙ illud qȏ ẽ libe
ratũ ab hac nã est primũ intelligẽs, ꝛ ponẽdo istaꝫ nãm
dissoluẽ qȏ dicẽs.quõ intelligiẽ multitudo, ꝛ quõ intel
L liguneẽ mulię ex formis abstractis,ꝛ intellĩs idẽ est in eis
cum intellecto. ℂ Ex oibus igiẽ his authoritatibᵘ colli-
giẽ ꝙ qñ Auer.dixit ꝙ via motus solũ põt demõstrari
ꝑmũ pñᵐ esse verũ,est quantũ ad hoc qȏ sit abstractuꝫ a
magnitudine,tñ ꝙ tale sit intelligẽs,ꝛ qȏ intelligibile sit
cã intelligẽtis,ꝛ multitudo , ꝛ modus oiuꝫ istoꝝ sumũẽ
ex libro de aia. ℂ Et ꝑ hoc pꝫ ad authoritatẽ adductam Confirmatio eiusdem.
ꝑ istũ doctorẽ ex ꝑ physi.cõ.vlti.quę vt inquit.non reci-
pit glosaꝫ vbi dicit,ꝙ primuꝫ pñᵐ esse,vel aliqd separa
tũ non põt ꝓbari in phia nãli nisi via motus ꝛ transmu
tationis,ꝛ dicit Aui.peccasse peccato manifesto qui po
suit primũ Phm.i.metaphysicũ ꝓbare primuꝫ pñᵐ esse.
ℂ Et ꝯfirmaẽ,nam si Arist.vidisset efficientiã talẽ,siue
ab ęterno,siue in tp̃e cũ in meta.cõsiderat de causis ęter
nis ꝛ de his q̃ agunt sine motu si qua talia sunt. ergo in
meta.in.5.lib.vbi distinguit genera cãruꝫ debuit fecisse
mẽtionẽ de isto,saltẽ in gñe.s.qȏ diffinitio causę agentis
sibi poterit cõuenisse,ꝯñs est falsuꝫ,vbiqꝫ enim dicit de
efficiente qȏ est pñᵐ,vnde motus sed ista diffinitio non
põt cõuenire agẽti sine motu. ℂ Cõfirmaẽ,ꝛ est ꝯ quã-
dam rñsionẽ Phs nãlis ꝯsiderat de fine acqsito ꝑ actio-
nẽ vt est sanitas,meta.autẽ cõsiderat de fine qui ꝑęexi-
stit actui,ꝛ iõ.12.meta.distinguit talẽ finẽ perscrutandũ
q̃liter ꝛ cętera,ꝛ Cõmẽ.12.meta.cõ.37. distinguit dupli M
cẽ istũ finẽ. ergo eadẽ rõne cum Phs nãlis cõsiderat de
agẽte per motũ , metaphysicus agẽs sine motu distincte
ꝯsiderat,cuius oppositũ est verũ,semꝑ enim vocat ꝑto
tum pñᵐ,vnde motus ꝛ.5.meta.vocat pñᵐ trãsmutandi.
ℂ Dicimus nos ad istas ꝯfirmationes ꝙ motus est du Solutio.
plex.verus ꝛ ęquiuocus.i.ſm silitudinẽ, tunc efficiẽs in
sui gñali rõne vt dĩ qȏ est pñᵐ,vnde motus intelligitur,
siue sit pñᵐ motus veri,sicut est motor nãlis,siue sit mo
tor per intelligere: vñ.12.met.cõ.36. diciẽ ꝙ intelligẽtię
de potẽtijs aię nõ hñt nisi intellectũ ꝛ virtuteꝫ desidera
tiuã per quę mouẽt in loco,ꝛ hoc est cõcessum ab oibus
Phis ꝙ oẽ agẽs aut est agens per nãm,aut per intellige-
re:ꝛ mirũ est de istis viris illustribᵘ quõ auferũt efficien
tiã a ꝑmo intellectu,cũ tñ ille sit maxime actiuus,sciẽtia
eniꝫ dei est cã oiuꝫ entiũ,ꝛ si Arist.in.7.meta.dicit.For
maꝫ domus in mã fieri a specie domᵘ sine mã existe,vt
qd igiẽ imaginari nõ potuerũt primã formaꝫ esse oium
entiũ effectricẽ nõ video. ℂ Ad vltimuꝫ rñdeẽ ꝙ diui
nus est artifex cõis ꝛ indifferẽter considerat vtrũqꝫ effi-
ciẽs per motũ ꝛ sine motu,ſꝫ differẽter q2 efficiẽs ꝑ mo-
tum verũ ꝯsiderat sub rõnibᵘ trãscẽdentibᵘ, q2 ꝯsiderat

ola vt ɔtingit, nō aliud qd efficit sine motu vero, ⁊ efficit
A per intelligere ⁊ velle de tali quidditatiue, ⁊ in ꝓpria forma ɔsiderat nedū sub rōnibus trāscēdētibus, qr tale est intelligētia ⁊ de intelligētijs quidditatiue ɔsiderat diuinus sʒ multas dispōnes ⁊ de intelligētijs similr diuin⁹ a nihil, sicut supra deduximus in via Auer. ¶ Et ex istis solutionibus apparet ēt solo ad oēs rōnes ⁊ auctoritates Grego. de Arimino q̄ ad idē tendunt sicut cuilibet facile inotescere pōt, oēs enim fundant̄ sup illo ꝓsupposito qd sit vnus ⁊ idem modus quo causent̄ a p⁹ pn⁹ ɔpalia ⁊ ęterna si ęterne causarent̄, ⁊ h̄ est fundamētū qd est debilius quā sit tela araneę, qr est lōge diuersuʒ genus entiū hoc ⁊ illud.
Cōclo theo. romano. ¶ Redeamus igit̄ ad locū nostrū, vnde diuertimus ⁊ declaremus quō ex intellectu ⁊ intelligibili fit magis vnuʒ q̄ ex mā ⁊ forma, ⁊ dicamus qd res est clara ⁊ apta ex verbis sequētib⁹ in illa auctoritate, qr inquit. qd enim fit ex eis non est aliud sicut in cōpositis ex mā ⁊ forma, ly enim (vt clarꝫ est) est redditio cāę, vnde vt alias demōstraui snīa Auer. fuit qd suba ɔposita sit tertia quędā entitas distincta a partibus ēt simul iūctis qcquid alij imponāt sibi, id igit̄ ex intellectu ⁊ intelligibi
B li fit maxime vnū, qr itellectus pōt fieri intelligibile, nā qn intellectus intelligit seipsuʒ, pʒ quō intellectus fit intellectuʒ, nō sic est in cōpositis ex mā ⁊ forma, qr nunq̄ mā fiet forma nec forma mā, sed ex mā ⁊ forma fit substātia cōposita q̄ est aliō ab eis vel diuisim, qr nō est materia, nec est forma, vt ʒ via cōis de mēte Auer. vel etiā ɔiūctiʒ vt ego teneo ⁊ pro hoc habemus clarā Auer. auctoritatē in. 12. cō. 39. vbi inqt. intell's enim inquantū intelligit intellectū dr̄ intell's ⁊ inquātū intelligit per se dr̄ q intellectuʒ per se est ipse intellectus ɔtrario illi q intelligit per aliud, ⁊ inquantū quidem intellectus est illud qd intelligit̄ dicit̄ q intellectus est res intellecta.

ppō. 83ª. ¶ Primus intellectus solū seipsuʒ intelligit.

PEripatetici oēs cōuenerūt in ꝓsti theoremate, nā Aristo. de ɔposito istā qōnē examinat in. 12. primę phię. tex. cō. 51. verūtn̄ sunt discordes circa moduʒ quo intell's diuinus solū seipsuʒ intelligēs, nihil tn̄ dr̄ ignorare. ¶ Aduerte igit̄ q Arist. ⁊ Cōmen. vbi supra. tres ɔclones de intellectione Dei ꝓponūt per or
C dinem. ¶ Prima cōclusio est ista. Deus est suba intelle
M ctualis semp actu intelligens. Aut sic deducit̄ nā Deus est ens nobilissimū oiuʒ: hoc aūt nō esset si non esset intelligēs aut nō esset semp actu intelligens: vn̄ ait. si non intelligat qd vtiq̄ erit insigne venerabile, sed hʒ queādmodū vt sit dormiēs, vbi Auer. in cōmē. inqt. Necesse ē si est intelligēs vt semp sit fm alterꝫ istoꝝ duoꝝ modorū, aut fm dispōnē in qua nō vtit̄ sciens scia, aut in qua vtit̄. Si igit̄ fuerit in dispōne in qua sciens non vtit̄ scia sua est quasi dormiēs ⁊ nō erit in eo dispō nobilis, ⁊ h̄ est incōueniēs. ¶ Scda ɔclo est ista, sua suba est sua intellectio q̄ sic ostēdit̄ p Phm, nam si ipse nō sit sua intelligētia, i. sua intellectio sed potētia, tūc igit̄ nō erit optia suba, p intelligere enī ei honorabile inest. quasi dicat, cū Deus nō sit in optima dispōne nisi p intelligētiā si sua suba nō sit sua intelligētia, tūc igit̄ ipse ex se nō erit optima suba ⁊ pfectissima, sʒ perficit̄ p aliud. s. per ipsaʒ intellectionē, ⁊ h̄ est incōueniēs. ¶ Tertia ɔclo est, De⁹ nihil aliud a se intelligit q̄ varijs rōnib⁹ ab ipso ⁊ a Cōmē. ibi deducit̄. Tuʒ qr si intelligeret aliud a se, tunc sua suba nō esset sua intellectio, sed erit po^a per quā sit intelligens aut intellectio. Tuʒ ēt qr erit aliquid nobilius eo

qd est falsum ꝓbatio sequele, nā intellectū est perfectio D
intelligētis. s. cāsat̄, qr causat in itelligēte suā perfectionē q̄ est intellectio, oē aūt tale inquātuʒ hō est pfectius eo. Tuʒ qr nō esset simplr independens ⁊ nullius indigens, ɔn̄s est falsuʒ. Deduco ɔn̄tiā, qr intellectus depēdet ab intellecto. Tum qr esset in eo passio, qr oē qd intelligit aliud trāsmutat̄ in sua suba seu mouet̄ ab alio. Tum qr non esset ens nobilissimū ⁊ ex se optimū. Probat̄ consequētia qr intellectio rei vilis non est nobilis sed vilis, vn̄ ēt, vt inquit. Melius ēt est apud nos quędā negligere q̄ intelligere, ⁊ nō videre quā videre. ¶ Adducit̄ etiaʒ p Cōmen. alia rō, nā si Deus intelligeret alia a se, aut h̄ esset scia in vli, aut scia in particulari. Nō in vli qr scire in vli est scire in po^a, ⁊ est scire cōfusum ⁊ indistinctum. Nec in particulari qr entia particularia sunt īfinita ⁊ infinitū fm qd infinitū est ignotū. ¶ Aduerte tamē qd lʒ Phs ⁊ sequaces eius teneāt istam ɔclusionē, tn̄ oēs h̄ fatent̄ qd Deus se solum intelligēdo dr̄ oia cognoscere ⁊ nihil dr̄ ignorare, ⁊ in h̄ sūt varij ⁊ diuersimodi dicēdi.
Themi. opio. ¶ Themistius aūt vt recitat Com. in loco prędicto di
E xit. q intellectus diuinus intelligit oia ex h̄ qd intelligit
Impugnatio se esse principiū oium. ¶ Cōmē. aūt impugnās dictum Themistij. inquit. q ista sunt dicta illius q nō intelligit demōstrationes Arist. ⁊ h̄ pro tanto dixit, qr ex verbis Arist. apparet q Deus intelligit se ⁊ nihil extrinsecū, sʒ fm expositionē Themistij sequitur q Deus intelligat alia a se. ¶ Amplius tūc intellectus ⁊ intellʒ in deo nō sunt eadē oib⁹ modis, qr si Deus intelligit alia extrinseca a se pʒ q tunc ibi intell's ⁊ intellectū nō essent eadem simplr ⁊ oibus modis.
Expō Auer. ¶ Et ideo Auer. aliter exponit mētē Arist. in illo loco, inquit enim qd primus intellect⁹ est simplicior oib⁹, ⁊ est vnus simplr sine aliq̄ multiplicitate, neq̄ pp alietatē intellectus ⁊ intellecti neq̄ ꝓpter multitudinē intellectoꝝ: multitudo enim intellectoꝝ in eodē intellectu sicut est in intellectu in nobis ɔsequitur alietatē q̄ inuenit̄ in eo. s. alietatē intellectus ⁊ intellecti in nobis, qm̄ cū intellectus ⁊ intellectū fuerint adunata pfecta adunatione ɔtingit vt intellecta multo plura quę sunt illius itellectus aduneñt ⁊ terminēt vnū ⁊ simplex oibus modis, qm̄ si remanēt illa itellecta q̄ sunt in vno intellectu plura ⁊ nō adunarent̄ cū essentia intellectus, tūc essentia eius aliud erit ab eis.
Opi. Ios. de baccone. ¶ Quę verba ita interpretatus est Ioannes de baccone in p̄ sen. dist. 39. q. 1.
F inqt enim qd lʒ opinio Themistij nō possit stare, semp tn̄ remanet incōueniens quoddā ⁊ est qd Deus sit ignorans ea q̄ sunt hic, ⁊ ideo subdit Cōmē. q erant quidaʒ dicētes Deū scire oia quę sunt hic scia vli non scia particulari, ⁊ hanc reprobat. Nō enim pōt esse vlis, qr tunc illoꝝ scia nō esset nisi in potētia. Nec particularis qr particularia sunt infinita ⁊ infinita nō determinant̄ a scia, ʒ igit̄ Cōmē. pro finali conclusione illud in quo ambę istę opiniones ɔcordāt. s. q Deus scit oia q̄ sunt hic, sed discordat ab vtraq̄ in mō ponēdi, nō enim cognoscit ea scia vli ⁊ confusa nec particulari ⁊ diuisa, nec cognoscit ea p hoc q cognoscit primū esse cām eoꝝ subito trāseūdo a cognitione sui ipsius ad cognitionē eoꝝ, vt quędā entia in seipsis, vt ponit Themistius, sʒ ex h̄ qd cognoscit seipsuʒ in seipsum, dico q ɔtinet esse eoꝝ ⁊ qd est cā esse eoꝝ ⁊ h̄ est q dicit ⁊ veritas est qd cum scit se tn̄ in se scit oia in esse qd est cā eoruʒ esse ⁊ nota dicit qd est cā non dicit fm qd est cā. ¶ Ad euidētiaʒ istoꝝ est intelligendū q aliqd pōt dici esse intellectū vel scitū ⁊ fm ipʒ esse qd hʒ in seipso dupl'r. Vno mō q ipsuʒ fm ꝓpriū esse qd hʒ in seipso p se terminet actū itelligēdi sic q intellectus in intelligēdo transeat super ipsuʒ tanq̄ super

per se terminū intellectionis ꝛ tanq̄ sup obiectū p se spe-
G culatū ꝛ per se intellectū, sicut posuit Themistius ꝙ cuꝫ
Deus intelligit se subito trāsferret se ad itelligēdū crea-
turā sm illud esse ꝓprium qḋ hꝫ in seipsa creatura, ita ꝙ
actus intelligēdi terminaret̄ ad creaturā cognitā in pro-
prio esse qḋ hꝫ in seipsa tanq̄ ad obiectū p se speculatū ꝛ
intellm̄ sistēs ꝛ terminās actū intelligendi diuinū. Alio
mō ꝙ ipm̄ sit cognitū in quodaꝫ alio adunate ꝛ virtue
cum eo sic ꝙ illud aliud in quo adunate ipm̄ cognoscit̄
semp indefectibiliter sit per se terminās actū intelligēdi
ꝛ per se speculatū ꝛ per se intellectū, ꝛ ꝙ intell'c suus nū-
quā se trāsfert vltra tanq̄ in aliud obiectū p se specula-
tum, sed qḋ solū cōsequutiue intelligat illud qḋ adunate.
est cognitū in eo sm esse ꝓpriū qḋ hꝫ in seipso: posito.n.
qḋ esset vnus calor separatus q esset calor p eēntiā ꝛ in-
cludēs pfectiones oiuꝫ caloꝝ si tūc esset aliqs intell'c cō-
prehēdens illū calorē, ꝛ oēs alios in eo adunate posito.
cū h ꝙ ille intell'c cōprehendēs illū caloreꝫ ꝛ oēs alios
in eo semper indefectibiliter staret speculādo semp illū
calorē tm̄ ex hoc qḋ sic intelligeret semper stando in cō-
prehēsione illius caloris per essentiā qui includit perfe-
H ctiones oiuꝫ caloꝝ sm ꝓpriuꝫ esse in seipsis. ꝛ inquit. ꝙ
istud clarius habet̄ dist. 35. arti. 4. in fine, ꝛ in rn̄sione vl
timi argumēti per hūc modū vult Com̄. dicere ꝫ The-
mistiū qḋ nō solū intellectus diuinus nihil intelligit ex-
tra se acquirendo sciam a rebus vt ꝓbauit pͣ ꝯclusio pn̄
cipalis, sed qḋ nihil itelligit extra se tanq̄ obiectū termi
nās actū intelligendi, ꝛ tanq̄ obiectū speculatū ꝛ intelle
ctuꝫ sicut posuit Themistius. Sed qḋ intelligit oia in se-
ipso, ita ꝙ intelligendo cōprehensiue seipsuꝫ tm̄ qui est
cā eoꝝ intelligit alia, ꝛ hoc est qḋ dicit rn̄dendo ꝛ veri-
tas est ꝙ sm qḋ scit se tm̄ scit oia inesse qḋ est cā eoꝝ in-
esse ꝛ vocat cognoscere in cā cognoscere oia in eo ꝙ est
tale per essentiam in quocūq; genere sit cā non curat. Et
adhuc vlterius declarat̄ positio, ne enim aliquis crede-
ret ꝙ solū cognosceret illa sm esse solū qḋ habēt in ipso
ꝛ non sm esse propriū qḋ habēt in ipsis suis esse ꝓprijs
extra addit triplex exēplū. ¶ Primū de calore qꝛ q scit
calorē ignis tm̄ non dicit̄ nescire nām caloris inexisten
tis in reliq̄ calidis, sed iste est qui scit naturā caloris sꝫ
qḋ est calor. Tūc arguo ipse dicit ꝙ qui cognosceret ca-
lorē per essentiaꝫ. s. ignis tm̄ non dī nescire nām caloris
existētis in rebus calidis, sed cognoscere calorē vt est in
I calidis est cognoscere ipsa calida, sicut cognoscere albe-
dinē vt in pariete est cognoscere parietē albū. Igit̄ vult
ꝙ qui cognoscit calorē tm̄ non solū cognoscit calorē in
his, sed cognoscit ipsa calida, sꝫ hoc non pōt esse nisi cō-
sequutiue. Cū nō ponit̄ nisi vnū per se intellectū termi-
nās cognitioneꝫ. Et pōt formari rō principalis a simili,
sꝫ sentētialr̄ sic. Si aliqs sciret calorē per essentiā. s. ignis
tm̄. sup. perfecta cōprehēsione sciret oia calida oibꝰ mo-
dis quibus sunt calida, qꝛ da oppositū nō cōprehēderet
calorē. Igit̄ a siti si primū ens scit se tm̄, qḋ ens est ens p
essentiā ꝛ cōprehensiue. sequit̄ ꝙ scit oia entia oibꝰ mo-
dis quibus sunt entia, sed cognoscere oia entia oibꝰ mo-
dis quibus sunt entia est cognoscere distincte ea sꝫ pro-
pria esse. Igit̄ deus intelligēdo se tm̄ cōprehēsiue exclu-
so oi alio obiecto terminante eius cognitionē, saltēꝫ co-
gnoscit alia distincte sm sua esse propria, vt sunt. vꝫ. in
seipsis. ¶ Scdo ponit aliud exēplū si esset aliqḋ ens qḋ
ens esset in seipso simplex existens ꝛ esset oē ens sm pfe
ctionalē ꝛ idēticā ꝯtinentiā tunc eo qḋ quis sciret perfe-
ctissime tale ens sequit̄ qḋ sciret oē ens sm oēm pfectio-
nem suā qḋ est scire ipm̄ sm quālibet entitatē suaꝫ, qꝛ in
omni ente est aliqua perfectio, sꝫ vt dicit tale est Deus,
ait enim sic primus scit nām entis in eo qḋ est ens in eo
qḋ est ens simplex qḋ est ipsuꝫ. Tertio de intellectu. vꝫ. K
si esset aliqs qui per essentiā cōtineret oia intelligibilia.
Tūc qui ꝯprehēderet illū intellectū. Cōsequēter cogno
sceret oia alia sm oēm modū suę entitatis. ¶ Addit ēt
ꝓfatus doctor ex suo ad hoc duplex exēplū nāle. primū
numerus senarius est formalr̄ ꝯstitutus aliqua vnitate.
Nō enim est bis tria, neq; ter duo, sed semel sex. 5. meta. ꝛ
tn̄ pꝫ ꝙ qui cōprehenderit illā vnitatē. s. senitatē cogno-
sceret distincte duas trinitates, ꝛ sex vnitates, cū enī hę
in eo quoquo mō cōtinētur nō esset ꝯprehēsio eius nisi
hę oia sm sua ꝓpria esse cognoscerent̄, sic in proposito
Deus ꝯprehēdēdo seipm̄ q est per se q̄dā vnitas cogno
scibilis oiuꝫ dī esse cōprehēsiuus ꝛc̄. ¶ Aliud exēpluꝫ
valde cōueniens est posito. grā exēpli. qḋ vnitates oiuꝫ
ꝯclusionū quę ꝯnectur in primis principijs essent eadē
vnitas per essentiā cū vnitate prioris sm cōtinētiā per-
fectionalē, sicut ponit Cōmē. cō. 51. 12. meta. qḋ plura in
intellectu diuino nō sunt ab essentia intellectus diuini,
si igit̄ intellectus meus cōprehēderet prima pn̄ͣ ꝛ staret
semper indefectibiliter speculādo, ꝛ non trāsferret se a
speculatione pn̄cipioꝝ ad speculandū cōclusiones in se L
ipsis, tunc manifestū est qḋ cōprehēdendo pͥma pn̄cipia
etiā perfectissime adunate, ꝛ simplici cōprehensione cō-
prehēderet oēs cōclusiones ꝛ geometricas ꝛ astronomi
cas ꝛ oium aliaꝝ scientiaꝝ, sed talis cōprehēsio nō esset
oino totalis ꝛ perfectissima nisi ad illā ꝯsequeret̄ cogni-
tio rei sm oē suū esse. Ergo intellectus meus cōprehēdē
do pfectissime adunate ꝛ simplici cōprehēsione prima
pn̄cipia ꝛ oēs cōcl'ones in eis cōsequutiue, saltēꝫ cogno
scit oēs cōclusiones in seipsis, ꝛ sic arguendū est per oia
de intellectu diuino, ꝛ cętera ista est opinio ꝛ declaratio
Auer. sm istū doctorē. ¶ Licet aūt de hoc memini me Impugnatio
spālē q̄ōnem edidisse in cōmentarijs meis super. 12. me
ta. quantū spectat ad pn̄tem locū. ¶ Dico ꝙ ista nō est
mens Auer. qꝛ intellectio Dei sm ipsum est oino sim-
plex ꝛ oino indiuisibilis, qꝛ vt scribit Cōmen. 12. meta.
cō. 37. est in fine simplicitatis, vnitatis, ꝛ nobilitatis. Et
p ꝯñs ibi nō est multitudo intellectoꝝ in ꝓpria forma,
neq; p viā intētionis primę, neq; p viaꝫ cōsequutionis,
sicut sibi imponit iste Doctor. ¶ Amplius tunc intelli-
gēs ꝛ intellectū in eo nō essent oibus modis eadē, qꝛ ob-
iecta cōsequutiue cognita nō sunt formalr̄ loquēdo sm
ꝓpriū esse formale oibus modis eadē cū obiecto primo
cognito, qꝛ si oibus modis obiectū pͥ cognitū ꝛ obiecta M
alia ꝯsequutiue cognita formalr̄ ꝛ oibus modis sunt ea-
dē, igit̄ nō oporteret alia obiecta p participationē entia
ꝯsequutiue distincte cognosci ex h ꝙ intell'c diuinꝰ suā
essentiā q̄ est ens p essentiā cognoscit, imo oia ęque pͥ in-
tuerent̄ a diuino intellectu in ꝓpria forma sine aliq̄ cō
sequutione. Cōfirmat̄, qꝛ Auer. ꝫ Auicē. 12. meta. non
ponit in intelligentijs esse ꝯsequutionē, nec in se, nec in
suis actibꝰ intelligēdi. ¶ Amplius pateret Cōmē. cōsi-
miles angustias q̄s patit̄ Themistius q posuit itellectū
diuinū cognoscere oia inquātū cognoscit se esse pn̄ͫ om
niū: manifestū est autē ꝙ si ita esset, vt ingt Themistius
ꝙ in cognitione Dei esset aliq̄ cōsequutio inter cogni-
tionē pn̄cipij ꝛ pn̄cipiati, ꝛ ita est sm te cōsequutio inter
intelligere ens p essentiā, ꝛ inter intelligere ens per par-
ticipationē. ¶ Qḋ aūt dicit pręfatus Doctor de tribus
exēplis adductis per Auer. facile excludi pōt. nam exē-
plis vtimur non vt ita sint, sed vt audiant qui addiscūt,
nam exēploꝝ requirit̄ manifestatio ꝛ non verificatio,
vt scribit Cōmē. in. 2. de aia. in cōmē. 67. vnde lucidissi-
mus Them. in pͦ de aia. ca. 24. scribit. Ego ꝟo primum

illud

A illud demiror eorum qui hoc audent dicere qd arbitrā-
tur exempla vim probationū habere, quū tñ exemplu3
ad faciendā fidem infirmissimū argumentū sit. ¶ Am-
plius aūt ex illis exēplis non pōt haberi illud qd dedu-
cit p̄fatus doctor, na3 l3 cognoscens calorē per essentiā
inuentū in igne nō dicat̄ ignorare naturā caloris existē-
tis in alijs rebus calidis, tñ in illa intellectione caloris
ignei nō intelligit iste itellectus oēs alios calores p par-
ticipationē in alijs rebus calidis ſm ppria esse ⁊ forma-
liter, qz nō intelligit iste intellectus formalr nisi caloris
essentiā, non tñ iste in ppria forma intelligit calorē lapi-
dis qui est vt quatuor, ⁊ calorē plātę qui est vt quinque,
vt clarꝫ est, vñ deductio eius vz peccare per fallaciā ac-
cidentis cognosco albedinē q̄ est in pariete. ḡ cognosco
parietē albū, qz accidit albedini vt ē cognita a me ꝙ sit
in pariete, ita oia calida per participationē cognoscūtur
in cognitione caloris per essentiā, sed non sequit̄ pp̄ter
hoc qd illis taliter cognitis cognoscant̄ in ppria forma,
qz cognosci in ppria forma accidit, ⁊ extraneū ē calidis
p participationē vt cognosci dicuntur ad cognitionē ca-
loris per essentiā, ⁊ ita p3 solutio ad oia exempla addu-
B cta p ipsum. ¶ Amplius in seipso hoc experiri potuit,
nam nō est dubiū qd in entibus est ordo ⁊ imperfectio-
ra dicūtur ꝯtineri in pfectioribus, vñ Arist. in. 2. de aia.
in tex. cō. 31. inquit ꝙ vegetatiuū est in sensitiuo, sicut trī-
gonū in tetragono, ⁊ non opꝫ qd qui distincte cognoscit
hole3 qui est metrū oiu3 eorū quę sunt hic qd principa-
liter aut ꝯsequutiue intelligat oēs alias spēs ⁊ creaturas
a qbus differt homo, vnde Aristo. ⁊ Cōmē. ⁊ Them.
in 2° posterio. dānat in tex. cō. 20. in illo cap. non autem
opꝫ definientē ⁊ diuidentē oia scire Speusippū. vt ingt.
Themistius in sua paraphrasi. ca. 24. qui opinabat̄ ꝙ
ille qui diffiniturus esset aliquā rem o3 prius cognosce-
re oia a quibus differt, vnde Arist. ibi manifeste conce-
dit aliquē hīe posse distinctā cognitionē de specie nobi-
liori esto qd ignoret viliorē distincte a qua illa nobilior
distinguit̄, ⁊ ideo sine dubio cum supportatione ⁊ reue-
rentia nō medullitus penetrauit verā opinionē tangen-
do Auer. sed corticē verborꝫ tetigit vt statim ostendat,
nam rectū est iudex sui ⁊ obliqui. ¶ Dico igitur altius
quędā repetēdo nc̄ia circa hoc quę sunt d̄ mēte Auer.
Solutio. ¶ Primū ꝙ suppono de mēte eius est hoc qd esse sensi-
biliū formarꝫ gradus h3 quorꝫ vilior ē in mā nobilior,
illo aūt est esse qd habēt in humano itellectu ⁊ nobilior
C illo est esse qd habent in separatis intelligentijs, deinde
in ipsis separatis intelligentijs dictę formę gradus hñt
adinuicē differētes ſm qd differūt illę intelligentię ad-
uicē, ⁊ est de intētione Auer. in libro destructio destru-
ctio. in disputatiōe. 3. in solutione. 18. dubij. ¶ Pro quo
debes scire ꝙ sunt duo extrema latitudinis formarum.
Vnū in extremo remissiori, ⁊ hoc est prima mā quę ſm
beatū August. in. 12. libro ꝯfessionū est prope nihil vñ
ex sua imp̄fectione ⁊ latētia pp̄ter suū esse diminutū qd
h3 Plato non distinxit inter ipsa3 ⁊ priuationes, vt p3 p̄
physi. tex. cō 79. Aliud est in extremo intensiori, ⁊ istud
est deus sublimis: vnde Cōmē. 12. meta. tex. cō. 18. ingt.
Oēs formę sunt in potentia in prima materia, ⁊ sunt in
actu in p̄ motore, ⁊ ideo formę quę sunt maximę propin
quę naturę primę materię sunt imp̄fectissimę, sicut sunt
formę elementales. Deinde sunt parū illis perfectiores
formę mixtorꝫ inanimatorꝫ, vt sūt mineralia ⁊ lapides.
Deīde sunt vegetabilia ⁊ plātę. Deinde sunt q̄dā quę a
gręcis Zoofita, a nobis aūt ambigua nām obtinētia in-
ter aialia ⁊ plantas, vt est spongia marina. Deinde sunt
aialia. Demū in hoc mūdo inferiori est homo q est ter-
minus istorꝫ inferiorꝫ, vnde Auer. 2. de aia. cō. 32. Cō-
plementū aūt aialiu3 ⁊ finis eorꝫ qui intēdebat̄ in nā ⁊ D
gnatione quē cum nā potuit pertingere sterit est modus
aialiū habētiū virtutē speculatiuā cogitatiuā. i. intelligi-
bilē, ⁊ ita intelligis p̄mā parte3 suppositi ꝙ vilior gra-
dus quē obtinet forma sensibilis in hoc mundo inferio
ri est ille quē h3 in materia, ⁊ nobilior est ille quē habet
in humano intellectu, na3 vt scribit Auer. in eodē loco
lapis sine dubio ⁊ quęlib3 forma duobus modis h3 eē.
v3. esse intelligibile qñ cōprehēdit̄ separatū a mā ab in-
tellectu, ⁊ esse sensibile. v3. id qd h3 in materia. Vbi grā.
lapis formā h3 mālem extra aiam ⁊ aliā formā quę est
intellectio ⁊ ꝯprehēsio facta in aia, prout aia rōnalis se-
paratam capit eam, ⁊ ideo forma vt est in aia humana q̄
est locus specieru3 non ois sed intellis: vt dī in. 3. de aia.
h3 nobilius esse qd hīc pōt respectu istius ordinis q est
in hoc mūdo inferiori, nam vt scribit Aristo. in. 3. cęli ⁊
mū. tex. cō. 24. Ordo est pp̄ia nā sensibiliū. ¶ Secūdo E
imaginare debes ꝙ ꝯsimilis ordo imo longe perfectior
est in illo superiori mūdo a quo ois ordo ⁊ series ⁊ per-
manētia istius mūdi disponit̄, teste Aristo. in principio
libri metheororꝫ. vbi inquit. Opꝫ mundū istū inferiorē
superioribus lationibus esse ꝯtinuū, vt ois eius virt⁹ in-
de gubernet̄, vñ Arist. deridet antiquos q ponebant ca-
sum ⁊ fortunā in corporib⁹ cęlestibus ⁊ non in istis infe-
riorib⁹, vt p3 in. 2. phy. t. cō. 46. vbi inquit. Adhuc incō-
uenientius est dicere hoc vidētes quidē in cęlo nihil ca-
su fieri, in his aūt quę nō sunt a fortuna multa ꝯtingere
a fortuna ⁊ erat merito ꝯcōtrario fieri. vñ. 8. phy. tex. cō.
15. Nihil inordinatū est eorꝫ quęcūqz a natura ⁊ ſm nā3
sunt: natura eni3 cā ordinationis est, ⁊ Cōm. in cōmen.
dicit ꝙ illud qd est cā ordinis est dignius ordine, ⁊ ideo
scire debes qd gradatim ascēdendo ab aia humana q̄ l3
sit suprema inter formas quę sunt in h̄ mūdo inferiori,
est tñ infima respectu formarꝫ quę sunt in mūdo supio-
ri, qz est in cōfinio ęternitatis ⁊ tēporis, vt dixit Isaac, ⁊
est ēt snia Auer. in 3° de aia. in cō. 19. Et in 2° physi. com.
26. Forma igit̄ eade3 vt est in intelligentia lunę est hñs
nobilius esse quā vt erat in anima humana ⁊ eadem, vt
est in intelligentia Mercurij est in nobiliori gradu essen
di q̄3 vt erat in illa quę est Lunę, ⁊ adhuc nobilius esse
h3 vt est in intelligentia Veneris ⁊ nobilius esse adhuc
h3 vt est in intelligentia Solis ⁊ adhuc nobilius esse h3
vt est in intelligentia Martis, ⁊ adhuc nobiliori modo
vt est intelligentia Iouis, ⁊ adhuc nobilius esse hab3, vt F
est in intelligentia Saturni, in supremo autē ⁊ perfectis-
simo gradu essendi est, vt est in p̄mo motore q ē Deus
sublimis, ⁊ hoc tenendo ꝙ ordo intelligentiarū in nobi
litate ⁊ perfectione sit, sicut est ordo in orbibus motis.
v3. ꝙ quāto aliquis orbis est propinquior orbi stellato,
tanto est perfectior, ⁊ quanto est remotior tanto imp̄fe-
ctior, vnde orbis Lunę īter corpora cęlestia est, sicut ele
mentū terrę inter elemēta, vt dicit Cōmen. in 2° cap. de
suba orbis. ⁊ in. 2. cęli. in cō. 49. ⁊ est snia Arist. vt dicit
in libro de aialibus, ⁊ sic est tenendū ſm opinionē Ari
sto. vt scribit Cōmē. in. 12. met. in cōmen. 44. vbi ingt.
ꝙ Aristo. intendebat qd ordo earum sit ſm ordine3 or
bium earꝫ in loco, l3 mathematici aliter sentiant in hoc,
vt dicit ibidē. Et sic intelligis quō formę istorū sensibi-
liū sunt in superioribus ⁊ nobiliori modo q̄3 sint in ma
teria, vñ in libro de diuinis noibus. cap. 5. Dionysius di
cit. ꝙ supiora in entibus sunt exēplaria in inferiorib⁹, ⁊
beatus Thom. in q̄onibus disputatis de aia. in. q. 15. scri
bit. ꝙ similitudo inferioru3 inuenitur in superioribus.
Vnde ⁊ mathematici futura p̄nuntiant cōsiderantes si-

G militudines eoꝝ q̃ hic agũtur ꝛ in cęlestibus corporib⁹.
Nota de diui natiõe s3 ges tes. ¶ Et isto mõ innotescere ẽt põt tibi, vnde cõtingat diui-
natio q̃ est sm quietẽ de qua multũ laborauit Arist. ꝛ ẽt
Auer. in libro de diuinatione. ¶ Et inde etiaꝫ ↄtingunt
futuroꝝ ꝓphetię quę plerũq; melãcholicis cõtingũt, lꝫ
tales nõ intelligãt illud qȯ dicant, vñ Cõmẽ. 12. met. cõ
Prophe tiate. mẽ. 18. ꝓphetę p̃dicentes futura nõ intelligunt illud qȯ
dicunt. ¶ Vnde scire debes ꝙ antiquitus erãt instituti
interpetres vaticinioꝝ, ꝛ isti dicebanᷓ ꝓphetę, s3 loquẽ
tes futura dicebanᷓ vates, vt refert Plato in Tymeo ꝛ
rõ nãlis super hoc est, qꝛ vates sũt melãcholici ꝛ extasiꝫ
passi qui vt inquit Arist. in libro de diuinatione quę est
in somno pręuidẽt futura, qꝛ ꝓprijs motibus non infe-
stanᷓ, sed lõge protrahũtur, ꝛ ideo extraneos motus ma-
xime percipiunt: ꝛ de hoc vide Auic. in. 6. nãlium. parte
4. cap. 5. Et sic intelligis ẽt quõ multę artes ꝛ quõ etiam
medicina, vt inquit Auer. existimanᷓ ꝙ sit pars ꝓphetię,
qꝛ multa remedia ęgritudinũ reuelata fuerũt in somno,
vt refert Aui. de splenetico in. 2. canoñ. in cap. de vrina
ꝛ multa consimilia. ¶ Et sic intelligis quõ oia quę sunt
H in hoc mũdo inferiori cadunt sub sollicitudine ꝛ proui-
dẽtia: vñ Cõm. in. 2. physicę auscultatiõis. in cõ. 75. vbi
Arist. intẽdit declarare quõ nã agit pp̄ finẽ. inquit eniꝫ
qꝛ ista ꝓpȯ est maxima ꝛ fundamẽtũ in hac scia ꝛ in sciẽ
tia diuina, qm̃ si nãlis nõ ↄcesserit eã negat p̃n^m finale, ꝛ
negat mãꝫ esse pp̄ formã, ex q̃ sequr ipsuꝫ negare agẽs,
generãs eniꝫ nõ generat nisi pp̄ aliqd. Et silr mouẽs nõ
mouet nisi pp̄ aliqd. Et cũ sequiᷓ forma nec̃io mãç nãm
nasciᷓ casu. Et sic nõ erit agens, aut si erit/erit frustra. Et
silr si diuinus nõ cõcesserit eã non poterit ꝓbare ꝙ de⁹
hꝫ sollicitudinẽ circa ista quę sunt hic. ¶ Et silr ex hoc
Intelligis quõ opus nãę rememoranᷓ ab intelligẽtia non
errãte, vt recitat Cõmẽ. 12. met. cõ. 18. ꝛ fuit snia lucidis-
simi Themistij. inquit eniꝫ in p̊ physicę auscultationis.
sup expositione tex. cõ. 81. vbi Arist. loqtur de appetitu
naturali materię in illo textu. Existente enim quodã di-
uino ꝛ optimo. inquit eniꝫ. Nã cum mã sit receptrix ca-
parq; priuationis atq; id habeat solũ vt potẽtia cõstet
infirmior ꝛ imbecillior est q̃ vt possit formas quas vi-
cibus suscipit ꝑpetuo retinere. Sed cur suscipit vicibus
formas. Quia appetẽs est diuinitatis ꝛ discupiẽs boni.
Voco aũt diuinũ ꝛ bonũ primaꝫ formã ꝛ primã causaꝫ
I quo referanᷓ collimãtq; omnia ꝛ cui quęq; res tẽdit fie
ri quã simillima quantũ potest, põt autẽ quantũ natura
cõceditur. Ea ꝟo appetitio quonã modo est in materia
profecto verissimuꝫ puto qȯ dicitur prouidentiã fuisse
quę ꝛ turpi desideriũ honestatis ꝛ egenti opulẽtię quã-
Ardua diffi cultas. tum sit satis iniecerit. ¶ Sed tunc est ardua difficultas
quõ ea quę sunt hic cadunt sub dei ꝓuidentia si deus ni
Euasio. hil sm Peripateticos eoꝝ quę sunt hic intelligit. ¶ Istã
autẽ difficultatẽ Auerroes isto modo euadere conatus
est in. 12. meta. cõmẽ. 37. inquit enim. Dicentes autẽ ꝙ
deus sollicitus est circa vnũquodq; indiuiduũ aliqualr
est verum ꝛ aliqualiter non, qꝛ nullũ indiuiduum habet
dispositionẽ propriã nisi illa dispositio inueniaᷓ in ali-
quo modo illius speciei: hoc igiᷓ modo verũ est deũ sol
licitari circa indiuidua. Sollicitudo aũt circa indiuiduũ
tali modo qȯ nullus habeat cõmunicationẽ cuꝫ eo, hoc
Cã erroris Io. de bac. non est fas bonitati diuinę. ¶ Et iste locus fuit indicio
meo in causa ꝙ Ioãnes ille de baccone deuenerit ad il-
lum moduꝫ dicendi in via Auer. ꝙ intellectus diuinus
intelligens diuinã essentiã quę adunate cõtinet omnia,
ꝛ hoc cõprehensiue tunc per viam cõsequutionis intelli
Impugnatio git oia alia entia distincte sm sua ꝓpria esse. ¶ Sed iste
intellectus stare non põt vt p̃diximus. ¶ Amplius se-
quereter positio idearum in intellectu diuino sm viam
Aristo. qꝛ intellectus diuinus si cognoscit spẽꝫ hois pa- K
riformiter ꝛ alias species, hoc autẽ stare non potest sub
ꝓprijs rationibus distinctis ista esse appr̃hensa ab intel-
lectu dei sm fundamẽta eoꝝ. Nam Arist. in p̊ cęli ꝛ mũ
di. in tex. cõ. 92. vbi Aristo. arguit cõtra Platonẽ qui di
cebat mundũ istũ sensibilẽ esse productũ a deo per exẽ-
plar in mente diuina ꝙ ipse Plato nuncupabat mundũ
archetypuꝫ, iuxta illud Boetij in. 3. de consolatione phi
losophica in illo metro.

O qui perpetua mundum ratione gubernas.
Terrarum cęliq; sator qui tempus ab euo.
Ire iubes stabilisq; manens das cuncta moueri
Quem non externe pepulerunt fingere causę.
Materię fluitantis opus verum insita summi
Forma boni liuore carens tu cuncta superno
Ducis ab exemplo pulchrum pulcherrimus ipse
Mundum mente gerens similiq; imagine formans.

Ingt. p̃cipue in tex. trãslationis arabicę Ari. ibi. Et iste
sermo seqtur sermonẽ de exẽplari mũdi, sicut dicũt qdã
ꝙ mũdus hꝫ exẽplar apud creatoreꝫ. Vbi Auer. in cõ. L
ingt. ꝛ testanᷓ huic sermoni. s. mundos eẽ plures q ponit
in creatore mũdi exẽplar sm qȯ fecit mundũ. dicẽs eniꝫ
exẽplar eẽ ↄtingit ei nec̃io dicere vt mũdus habeat plu-
ra indiuidua, nã vno existẽte exemplari pñt fieri multa
exẽplata ad imaginẽ ꝛ similitudinẽ illius vt clarum est.
¶ Ecce igiᷓ sm viã Aristo. ꝛ Auer. ꝙ intellectus diui
nus non hꝫ exẽplar mundi in ꝓpria forma, qꝛ tunc ipse
patereᷓ cõsimiles angustias quales ipse intulit in Plato
nẽ vt pꝫ intelligẽti. ¶ Amplius si intells diuinus intel
ligit Sortẽ ꝛ Platoneꝫ nõ sub rõnib⁹ indiuidualibus, qꝛ
hoc nõ est fas bonitati diuinę vt ipsi opinanᷓ, sed intel-
ligit illa sub rõne spẽi, inquantũ. vꝫ. cõueniunt in huma
nitate, tũc ista scia esset in vli, ꝛ tñ ipse determinat in. 12.
meta. cõ. 51. ꝙ scia dei non est vniuersalis neq; particula
Solutio. ris, ꝛ iam vides quantuꝫ sit arduus iste locus. ¶ Dica-
mus igitur ꝙ in solo primo intellectu veritatẽ hꝫ simpli
citer ꝛ omnibus modis ꝙ intellectus ꝛ itelligibile sunt
idẽ omnibus modis, sicut dicit Cõmẽ. 12. meta. com. 51.
Et clarius in libro destructio destru. in disputatione 3⁰.
in solutione. 16. dubij. inquit enim. Nõ nãq; sequitur ꝙ
quãuis intellectus ꝛ intelligibile sint in separatis intelli-
gentijs vnuꝫ ꝛ idem qȯ sint ęquales in simplicitate. Phi
eniꝫ ponunt ꝙ intellectus differunt in hac ꝓprietate s3
M magis ꝛ minus. Et dicta simplicitas non reperiᷓ sm ve-
ritatẽ nisi in primo intellectu. Et causa huius est ꝙ subia
primi intellectus est quid existens per se. Et alij intelle-
ctus intelligunt de seipsis qȯ in primo intellectu consi-
stant. Vñ si intellectus intelligens ꝛ intelligibile in quo-
libet hoꝝ intellectuũ essent in gradu vnitatis qȯ sunt in
primo esset ipsoꝝ substantia similis substãtię alioꝝ, qȯ
est falsum. Et vult dicere iuxta doctrinã in 3⁰ de anima.
in cõmẽ. 5. in solutione. 3. q. ꝙ in sola prima intelligentia
quidditas ꝛ essentia sunt idem omnibus modis, sed in
alijs intelligẽtijs citra primã quidditas ꝛ essentia distin
guunᷓ quoquo mõ. Nã vt alias declaraui, lꝫ in intelligẽ
tijs nõ reperiaᷓ vera materia ꝛ realis potẽtia inuenitur,
tñ aliquid ꝓportionale materię, ꝛ reperiᷓ aliqs modus
potẽtialitatis, ꝛ sicut vera materia ꝛ realis potentialitas
inuẽta in istis substãtijs ↄpositis ex materia ꝛ forma di
uersificanit simplr essentiã a quidditate, qꝛ tota quiddi-
tas est ipsa forma, lꝫ essentia cõstet ex materia ꝛ forma,
sic in intelligẽtijs in qbus est potentia aliqua pro quãto
vnaquęq; citra primã nõ est ens per essentiã, nec p ↄñs
aliqua ex ipsis hꝫ perfectionem simplr, quia solum pri-
mum

A mum pn^m qd est deus sublimis est ens simplr perfectū, vt scribit Cōmē.in.5. meta.in ca.de perfecto,& est in cō mē.21.& hoc vult dicere q̄ cā qd fm veritatē.i. simplr & oibus modis intellectus & intelligibile idētificant̄ in so lo primo,qr suba primi intellectus est existens p se.i.est ens per essentiā & essentia & quidditas sunt eadez oibus modis, vnde etiā sacra testant̄ eloquia deum esse id qd est iuxta illud Exodi.Ego sum qui sum.Et alij intellect^9 intelligunt de seipsis qd in pmo intellectu cōsistāt, quia sunt intell's causati & nō sunt entia p essentiā, sed p parti cipationē: vnde ingt Auer.in disputa.6. in solōne sexti dubij. pma cā est quidditas absoluta. Et oia alia entia a pdicta quidditate quidditatē hñt. Et dicta pma cā ē ens sciens oia entia absolute entia, nāq3 esse hñt & sunt intel ligibilia,prout ipse seipsum scit. ¶ Dicamus igit̄ iuxta pinducta fundamenta q̄ cū esse sit in primo pn^o p essen tiam oēs pfectiones formaꝝ vnitiue cōtinent̄ in eēntia eius non fm propriū & distinctū esse repitās ipsa in p pria forma,nec pncipalr,nec cōsequutiue fm opinionē Peripateticoꝝ,sed nobiliori & altiori modo q̄ si fm p

B priū & formale esse eoꝝ repitarent̄, vnde intellectus di uinus essentiā diuinā solū distincte intelligit oib^9modis, ex h tñ nō dī cōfusam aut vlēz cognitionē de alijs hre.

ADDITIO: Vnūqdq3 enim pfectius esse hz in cā pma ꝗ fm aliam rōnē q̄ in seipso fm pprias rōnem que enim in seipsis nō sunt vita in deo sicut vita, vt dicit et beatus Augusti nus sup p Ioānis qd factū est in ipso vita erat.vñ nihil

dī extra se intelligere, qr extra ens per essentiā nihil in telligit,qr tñ ois modus essendi nobiliori mō est in ente p eēntiā quā sit in ppria forma,iō intell's diuinus intel ligēdo seips3 tñ nihil dī ignorare , imo oia entia itelligit nobiliori & altiori mō q̄ aliqs intell's ea possit intellige re, vt Cōmē. in dispu.3.in solōne.18.dubij.ingt. Facta igit̄ ista excusatiōe dicim^9 q̄ id qd dixerat Algaçel.v3. q̄ si pmū pn^m tñ,seipm intelligeret ignoraret oia q̄ crea uit bene sequeret̄ si id qd intelligit de seipso esset aliqd pter entia absolute,h est dictu si nullo mō entia p parti cipationē essent ɔtēta & adunata in sua essentia q̄ est ens p essentiā & segtur,sed id qd ponūt.s. q̄ id qd intelligit d seipso sunt entia in nobiliori esse qd fieri posset.i.qd ip se est itellectus qui omniū entiū est cā, vult dicere q̄ oia alia entia in itellectu diuino nobiliori mō sunt quā sint in seipsis,qr ibi sunt indepēdenter, & sunt mō diuino,nā intellectus diuinus est cā oiu3 entiū. Et qr ex his verbis

C aliqs posset cogitare q̄ intellectus dei intelligit oia in quantū cognoscit se esse cā3 oium,sicut opinabat̄ Themistius,ideo imediate subdit nō qd intellectus dei intel ligat entia inquantū sunt causę absolutę qd ipse ea intel ligit eo mō quo nos ea intelligimus,immo mō quo nul lus itellectus pter eum pōt ea intelligere,si eni3 alius in tellectus entia intelligeret illo mō quo intell's diuin^9 ea intelligit.cōicaret ergo cū eo in sua scia,qd est falsum, & est manifestu3 qd deus ab alijs in hac ppzietate differt expsse, & ideo cauemus nobis dicere q̄ dei scia est vlis aut particularis,qm ambę istę scię causant̄ ab entibus & sunt gñabiles & corruptibiles, & hęc diffusius declarabi mus in sequētib^9 qn tractabimus d dei scia,attñ quo ad pñs dicim^9summatī3 q̄ hęc qd duo hz mēbra, quorum vnū est q̄ si ipse deus intelligeret entia,put sunt cāę ip sius scię sequeret̄ q̄ dei intell's esset gñabilis & corrupti bilis, & qd nobilior ex viliori pficeret̄,vnde si eius suba ab intelligibilib^9rerū & eaꝝ ordine nō differret.oporte ret ergo huic dare intellectū qui non est cōprehēsio for marū entiū sicut in se in gradu & ordie, vnde postq̄ ista duo sunt falsa segtur q̄ id qd seipsum intelligit sicut oia

entia,sed in nobiliori esse quā illud qd habēt in seipsis. ¶ Ecce igit̄ q̄ Phi dicētes deū seipsu3 intelligere solu3

D non negant ex hoc illū ignorare alia a se oib^9 modis,ls eni3 ignoret illa eo mō quo nos ea scimus,qr talis igno rātia nō arguit iperfectionē,sed pfectioni attestat̄,quan doquidez scia nr̄a est cāta ab entibus, & tali scia deus nō scit entia, vñ sic ignorare q̄dā pstat q̄ intelligere simplr loquendo,nā si intell's diuinus sciret entia isto mō quo intell's humanus scit illa seq̄ret̄ q̄ scia dei ess3 cāta sicut scia nr̄a, & cū intelligibile sit perficiens intellectū tūc vi lius pficeret nobilius. ¶ Sequeret̄ ēt q̄ si scia dei esset cāta ab obiecto,sicut scia humana cū talis sit gñabilis & corruptibilis,saltē fm indiuiduū, vt dicit Cōmen. in 3° de aia.in cōmē.5.& Ari.3° de aia. tex.cō.20. tūc igit̄ scia dei esset corruptibilis. ¶ Et vt possis bene intelligere qūo intell's diuinus se solū intelligendo dī oia intellige re nobiliori mō quā sint in pprio eē,audi verba Auer. quę sequūtur. Sed qūo vnū & idē ens gradus habeat di uersos in suo esse manifeste apparet ab aia. color enim gradus hz in suo esse adinuicē differentes in nobilitate, vilior eni3 suis gradibus est ille que3 hz in materia.De inde hz nobiliorē,eo.s. in visu quare ex visu cōprehēdit̄

E & in materia minime. ¶ Pręterea declaratū est in natu ralibus qūo color hz aliud esse in virtute phantasię qui est nobilior & simplicior eē q̄ in visu hz. Deinde hz no bilius esse isto in memorię virtute. Deinde hz in intelle ctu esse nobilius alijs pręcedentib^9gradibus etiā dicunt Peripatetici q̄ adhuc hz esse aliud nobilius oibus pdi ctis sine comparatione aliqua.s.in scia dei qūo nobilior illo cōsiderari non pōt. ¶ Et vt possis bene hoc capere scire debes ex Phoꝝ cōclusionibus. vt inquit Auer.in disputatione. 6. in solutione secūdi dubij.qd ens incor poreū est in se pura sciētia tñ,ipsi enim opinati sunt qd formę insciētes sunt.i.scientia & cognitione carētes, put ɔsistunt in materia, & si forte inueniret̄ aliqd in materia non cōsistens manifestū est qd est pura sciētia, & hoc pa tefit apud eos omni ratione , ipsi eni reperierūt formas naturales aliquo modo separatas a materia, & sunt pura scientia & intellectus, & intellectus non est aliud in essen tia a formis rerū separataꝝ a materia, vnde postq̄ res q̄ de ipsaru3 naturis non sunt separate a materia sic se ha bent,quanto magis ille quę de natura eaꝝ cōtinuę sepa rant̄ digniores sunt qd sint purus intellectus & pura sciē tia , vnde arguit per locum a minori ad maius si formę

F materiales quę sunt potentia intellę fiunt actu intelle ctę cum abstrahant̄ a materia & fiunt vnum cum intelle ctu, vt dicit Cōmen.in 3° de anima.in cōmē.5.in solutio ne.2.q.quāto magis credendū est in alijs formis quę de se abstracte sunt a materia intellectū & intellectus erunt vnū in superiori gradu quā sit in itellectu nostro,in pri mo autem intellectu omnibus modis & simplr ista sunt vnū, & ideo in eodē loco infert parum infra. & cōcludit̄ ex ipsis pręmissis qd intellectus separatus nō intelligat nisi seipsum, & intelligendo seipsum intelligit oia entia, quia intellectio sua non est aliud nisi omniū entiū ordo idest natura,qr natura entiū & bonu3 vniuersi cōsistit in ordine: vt p3.12.meta.cōmen.44. ¶ Sed cōtra prędi cta sunt rationes Grego.de Arimi.in pmo sentē. distin. 35.&.36.recitatis enim motiuis Aristo. & Cōmē.inquit. hęc sunt motiua huius partis quibus multo fortioribus apparet probari partē oppositā,ideo cōclusionē oppo sitā teneo quā probo.primo sic.Sequēs nāturā rōnes hz ponere deū intelligere.ergo habet ponere deum intelli gere alia se. Antecedēs est concessum ēt a tenētibus par tem oppositam, & probatur rōne,quia noie dei intelligi

Rōnes Gre. de Ari.in p° sen.dist.35.& 36.

mus illud qd est entiū oīum nobilissimū cuius nobilita-
G tez nō nisi ex his q̄ nota sunt nobis possumus nālr inue
stigare, cuz ĝ in rebus notis oēs cōiter iudicemus eas q̄
cognoscunt nobiliores esse his q̄ naturalr carent cogni-
tione τ ex cognoscētib⁹ eas quę intelligūt nobiliores eē
cęteris q̄ τ si cognoscunt aliquo mō. X. g. p sensus corpo
rales, nō tñ intelligūt rōnabilr ꝯcludendū est qd Deus
alia intelligit. ¶ Cōsequētia quoq₃ quasi ex eadē radi
ce pbaē. naz sicut nāliter iudicamus cognoscētia nō co
gnoscētibus eē digniora, sic ēt virtutes p quas plura co-
gnoscimus ex hoc ꝙ plura cognoscimus p eas iudica-
mus esse digniores τ pfectiores: vñ ēt sicut dicit Phs in
pbemio meta. τ si nunq̄ diceret adhuc dictū in se verū
est sensuz visus prę alijs diligimus ēt pter vtilitatē quaz
habemus de ipso τ nihil hñs debētes. sup p dilectionem
visus τ cā est vt dicit, qz plures differētias rerum nobis
ostēdit, τ sicut est de visu respectu alioꝝ sensuuz, sic gnā-
liter ois virtus ex sua natura pluriū rerū dr̄ias fm spēm
apprehēsiua seu cognitiua est simplr fm suam nāaz pfe
ctior cęteris quę nō sunt tot dr̄iaꝝ entiū cognitiue. ĝ cuz
Deus sit oīum nobilissimus si nālem rōnē quis sequaē
H non minus hz ponere qd plures dr̄ias τ maiores rerum
cognoscat cęteris cognitionem habētibus, τ per ꝯñs co-
gnoscat aliam a se quā habeat ponere qd ipse simplr se
Euasio aliquorum. tm intelligat. ¶ Forte diceē qd non opz ppter nobilita
tis excellentiā in Deo respectu alioꝝ cognoscentiū po-
nere qd plura cognoscat q̄ alia, sz sufficit qd cognoscat
aliquid nobilius q̄ illa cognoscūt, nūc aūt dē ꝙ ipse co-
gnoscit seipsum qui est quid nobilissimū omniū cogno-
scibilium, τ per ꝯñs eius cognitio est nobilissima, τ ipse
Impu. Eua. est cognoscēs nobilissimū. ¶ Ista euasio non valet. pmo
quidē qz rō pbat Deum non esse nobilissimū nisi intel
ligat alia, vnde reduco istaz rōnē τ potest esse ad princi-
pale. Omnis natura ex se pmo pluriuz cognitiua est no
bilior omni alia quę nō est ex se pmo tot cognoscitiua,
dico autez ex se primo ppter organa τ potētias si distin
cte sint ab essentijs, quaꝝ dicūtur esse potētię, τ sic ppo-
sitio in oibus nobis notis pz per inductionē esse veraz,
vñ sensitiua aīalis perfecti, vt leonis vl' equi simpliciter
nobilior est qualibet anima vel re alia quę nō est tot co
gnitiua τ humana anima quę est pluriū cognitiua quaz
cuiuscūq₃ alterius aīalis anima simplr est nobilior qua
libet aliaꝝ, τ si esset plurium cognitiua quā angelus vel
deus vtiq₃ τ angelo τ deo esset nobilior. ¶ Scdo nō va
I let. qm̄ τ si forte pteruiter posset sustineri, non tñ ratio-
nabilr. Nam τ sine maiori proteruia eque dici posset qd
non opz ppter dei saluandā nobilitatem ponere ꝙ ipse
intelligat, quinimo h nō posito adhuc est eius nā nobi-
lissima. Nec certe magis poterit cōuinci ipsum esse intel
lectualis naturę ex pręeminētia rerū intellectualium in-
quantū huius ad nō intellectuales quā poterit conuinci
ipsum plura intelligere cęteris intellectualibus naturis
ex eo qd quę pluriuz sunt cognitiue τ digniores τ perfe
Impugnatio ctiores sunt his quę pauciora cognoscūt. ¶ Licet autez
illā cōclusionē ego ex fide teneā, quia tñ fides. vt inquit
Grego. nō hz meritū vbi humana rō exhibet experimē
tū, τ teneo qd nō pōt pbari rōne nāli deum aliqd aliud
a se itelligere vel velle, vt tenet ēt subtilis doctor in suis
Solo prime sue rōnis. theorematib⁹. ¶ Ad hanc igiē primā eius rationez, ita
rñdeo ꝯcedo antecedēs, sed nego ꝯñtiā maxime si intel-
ligat ꝙ deus intelligit alia a se in ppria forma, sed si in-
telligat ꝙ intelligat ea nobiliori modo, hoc nō est nega-
tum a Phis sicut patuit, aut igiē ipse mentē Phoꝝ nō ha
buit, aut argumentū suuz nullius est roboris. Et qz argu
mentū suum pcedit in primo sensu, ideo ad pbationem

ꝯñtię, dico ꝙ ipse ꝯparat cognitionē istoꝝ inferioꝝ ad
superiora, τ credit ꝙ sint vniformes, τ hoc est maximus K
error, vnde scribit Coñi. in libro destructio destructio-
nū. in dispu. 6. in solōne. 5. dub. in fili cōtra Algazelez τ
cām erroris eius assignādo. Et nos dicimus ꝙ hic error
accidit ei assimilando sciaz humanā ad diuinam, vñ di-
cimus ꝙ quicūq₃ moueat dubiū in diuina scia τ perpen
dit illud soluere per humanā sciaz est manifestuz ꝙ ille
trāsfert iudiciū pręsens ad absens in duobus entibus in
maxima distātia distantib⁹. vz. in specie τ in genere: vñ
12. meta. cō. 51. Scia ęquiuoce dē de scia nostra τ de scia
dei, qz scia dei est cā entiū, sed scia nostra causaē ab enti-
bus, vnde nō opz ꝯparare superiora inferioribus in ali-
quo vniuoco, qz hnt maximā diuersitatē adinuicē, τ ex
parte formę, τ ex parte māę, τ ex parte pprietatū, vt late
psequutus est Auer. in suo libro de suba orbis. Silr in
2° cęli τ mundi. in com. 63. inquit. Nos aūt diximus fm
ꝙ dixit Alexan. quāuis non puenit ad nos suus sermo.
Q ṁ pmus sermo apud me est in corporibus cęlestib⁹
s. ꝙ illud qd est paucioꝝ actionuz est melius, q̄ illud qd
est pluriū actionum. Et ille sermo est in eis quę sunt sub
corporibus cęlestibus. s. ꝙ illud qd est pluriū actionum L
est nobilius q̄ illud qd est paucioꝝ, τ ideo nobilissimū
est hō. Et vilissimū elemēta τ manifestum est ex hoc ser
mone qd ꝯuenit rebus existētibus. Vñ lz Pr̄ reuerende in
virtutibus sensitiuis virtus quę plures dr̄ias rerū perci-
pit perfectior sit, vt allegaē ex pbemio meta. τ ēt est au-
thoritas Aristo. τ Auer. in fine libri de sensu τ sensato.
vbi inquit. Proprietas aūt cōprehēsionis istoꝝ sensuuz
in aīalibus nō est eadē, homo eniz ꝯprehēdit dr̄ias rerū
τ intētiones earū ppas quę sunt in re sensata quasi me-
dullā de fructu. In aīali autē bruto cōprehendūt ea quę
sunt extra quę sunt quasi cortices fructuū. Tamē in vir-
tutibus a materia separatis hoc locuz non hz qd virtus
quę plura cognoscit pfectior sit virtute pauciora cogno
scēte alioquin intellectus possibilis qui cognoscit priua-
tiones τ ea quę sunt hic perfectior esset intellectu agēte
qui priuationes non cognoscit, teste Aristo. in 3° de aīa.
nec vlr cognoscit aliquid eoꝝ quę sūt hic, vt scribit Cō-
men. ibidē. in cō. 19. Consequēs autē est impossibile, nā
agens semper est nobilius passo τ principiū materia, vt
ibidē scribit Aristo. tex. cōmen. 19. Vnde lucidissimus Themistius.
Themistius in 3° de anima sup hoc dicit hęc aurea ver-
ba ca. 45. Pro hinc si quis intellectus est ab oi potentia
exolutus liberq₃ is, neq₃ malū, neq₃ priuationez intelligit
qualis intellectus videē. i. agens. Et eo amplius causa re M
rum princeps. i. deus. Est enim intellectus agens a mate
ria abiunctior q̄ intellectus potētię, quāobrem is semp
intelligit id qd maxime est τ qd maxime forma existit, τ
qd longissime ab omni priuatione informitateq₃ abest ta
lis ipsemet est, seipsum ergo intelligit atq₃ hic est, cuius
subaz merito actuz vocauimus, τ qui proprie separatus
est, τ qui neq₃ illū quidez innexū potētię cōtinet. Nec eo
tñ imperfectior videri dz, q̄ hic g ꝯtraria τ priuationes
intelligit, non enim numero reruz quę sciuntē perfectio
aut pstantia corrigaē sed pondere, nec g plurima intelli-
git, idē ēt pluris est, sed qui meliora nobiliora quę noue
rit. Hęc ille. ¶ Vñ miru est de tanto theologo g audet
dicere rōnē suam ostēdere deū nō esse nobilissimā sub-
stantiā nisi alia intelligat, quādoqdē reputo nec h theo-
logicę dici pōt, nō enim nobilitas dei cōsistit ex hoc qd
alia intelligit, sed qz intelligit seipsuz, naz obiectuz pma-
riū τ adequatū ac beatificum intellectus diuini est essen
tia diuina quaten⁹ est infinita, τ lz ita sit de facto qd alia
a se intelligat, vt tenet fides catholica, tñ non ex hoc dē
esse

esse nobilissima subia nisi talis intell'us esset cãtus ꝛ perfe
A ctibilis ab intellectis, ꝛ ita vilius eẽt pfectio nobilioris.
Solutio ioꝛ maior. ¶ Et ad illã rõnis reductionẽ pꝫ ꝙ ꝓpõ maior q̃ dicit.
ois virtus seu nã ex se ꝑ pluriũ cognoscitiua ẽ nobilior
omni alia q̃ ex se ꝑmo nõ est tot cognitiua, pꝫ ex iam di
ctis ꝙ illa ꝓpositio locũ hꝫ in virtutibus mãlibus orga
nicis, sicut sunt sensus, sed fallit illa ꝓpõ in virtutib' ab
stractis a mã sicut sunt virtutes intellectuales, vñ Auer.
de talib' loquẽs in. 3. de aia. in cõ. 36. inquit. Ex eis cõpre
hẽdentibus q̃ nõ sunt admixta materiç quicqd compre
hendit minus perfectũ necesse est vt ꝯprehẽdat pfectu',
ꝛ nõ ecõtrario, sicut intellectus possibilis ex hoc qd est
nõ admixtus mãç intelligit formas mãles quç sunt po
tentia intellectç intelligit formas abstractas q̃ sunt actu
intellectç, sed nõ cõuertit ꝙ ille intell'us qui intelligit ab
stracta intelligit mãlia, qꝛ instãtia est de intellectu agẽte
ꝛ deo vt supra diximus ex mẽte Phor. ¶ Et ꝙ dicit vl
timo qd cũ minori ꝯtrarũs teneri posset. posito ꝙ De'
nõ sit nã intellectualis quã si ponat qd nõ intelligat alia
a se. Negat hoc. nã vt inquit Arist. si Deus non est vita
intellectualis semꝑ actu intelligẽs nihil erit insigne, ꝛ po
B nẽdo h non negãt Phi Deũ ex hoc qd se solũ intelligit
qd alia ignoret oib' modis, qꝛ hoc veritatẽ hñet qñ alia
entia essent qd diuersum a sua scia, ꝛ hoc falsuꝫ est, quia
scia eius est cã oiuꝫ entiũ, ꝛ iõ vt continẽtur eminẽter in
ipso sunt scia eius, ꝛ vt sic hñt esse nobilius q̃ in seipsis,
vñ si forma mãlis vt est in intellectu nr̃o fit cõprehẽsio,
ꝛ fit vnũ cũ intellectu nr̃o, quç forma est po' intellecta,
quãto magis credere debemus de formis cõsideratis in
esse quo ꝯtinent in ꝑmo intellectu qd cũ eo vnificentur
vt ita dicã: ꝛ iõ bene dixit Cõmẽ. ꝙ intell'us diuinus tal'r
intelligit entia qual'r nullus alius intell'us põt ea intellige
re, qꝛ si go ita possꝫ oporteret ꝙ ille ꝯuerteret in nãꝫ in
tellectus diuini, ꝛ rõ est qꝛ intell'e ꝛ intelligibile omnib'
modis ꝛ simpl'r nulli idẽtificant sicut in intellectu Dei,
Scda ratio Grego. qꝛ ille idẽtificat sibi ens per essentiaꝫ Et h nulla creatu
ra potest. ¶ Scda ratio ꝑncipalis Gregorij talis est, sic
possibile est pluriũ effectuũ ęqual'r ꝛ indifferẽter possi
biliuꝫ produci ab aliquo determinato actiuo nãli in ali
quo determinato passiuo aliquid determinate ꝓduci re
liquis eoꝝ non ꝓductis. ergo pole est aliquid actiuũ sin
guloꝝ eoꝛũdem effectuũ possibiliũ distincte cognitiuũ
C a libere productiuũ cõcurrere cuꝫ ꝑdicto agente nãli ad
determinate aliquid ex illis producẽdũ ꝛ vltra. g Deus
cognoscit alia a se. Antecedẽs statiꝫ pꝫ, nam constat ꝙ
actiuũ nãle est in potẽtia ad producẽdũ plures effectus
eiusdẽ rõnis. ꝟ. g. diuersas formas substãtiales ex eadeꝫ
materia, ꝛ sil'r accidẽtales vt corpus luminosuꝫ plura lu
mina ꝛ eadẽ pars mediꝫ est simul in potẽtia ad recipien
dũ ꝛ indifferẽter vtrũqꝫ est i potẽtia ad oia illa lumina,
ꝛ tñ si approximet corpus luminosuꝫ illi parti mediꝫ il
luminabilis non ꝓducit oia illa lumina possibilia, sꝫ ali
quid tñ determinate. Idẽ apparet de calefactiuo ꝛ frige
factiuo ꝛ cęteris agẽtibus natural'r ꝛ sil'r generans deter
minate aliquã singularẽ formã substantialẽ ꝛ nõ simul
producit omnes. ¶ Cõsequentia ꝟo probat ex hoc ꝙ
si aliqa effectus determinate ꝓducit, opꝫ aliquã esse cau
sam natural'r vel libere determinatã ad eius ꝓductionẽ
potius q̃ ad alioꝝ, talis autẽ nõ põt esse illud actiuũ na
turale, nec ẽt aliquid aliud cũ quodlibet actiuũ naturale
potens in vnuꝫ illoꝝ indifferẽter possit in quẽlibet sil'r,
nec passiuũ est magis determinatũ ad recipiendũ vnuꝫ
q̃ aliuꝫ: opꝫ ergo hoc prouenire ab aliqua causa libera
quç ꝛ si quẽlibet possit, vult tñ hunc vel illum determi
nate ꝓducere, ad hoc autẽ necessariũ est qd quẽlibet di
stincte cognoscat alioquin nõ se libere determinaret ad D
aliquem, ꝛ per cõsequẽs nullũ determinate produceret.
¶ Ex hac causa puto Cõmẽ. fuisse coactum ponere ꝙ
ad cuiuslibet indiuidui animaliũ ꝛ plantarũ generatio
nẽ ꝛ generaliter cuiuscũqꝫ alterius qd per se ꝛ nõ a casu
fit a natura ꝯcurrit simul cũ principio nãli imediato in
telligentia agẽs quç ad generãdũ hoc modo indiuiduũ
vtitur illo naturali ꝑncipio sicut artifex instr̃o, vnde ip
se in de somno ꝛ vigilia ait. qd declaratuꝫ est in libro de
aialibus ꝛ vegetabilibus qd indiuidua aaliũ ꝛ plantaꝝ
sunt determinata in esse ꝛ determinataꝝ causaꝝ. In ge
nerabilibus aũt per semina ꝛ agentẽ intelligentiã. In nõ
gñabilibus ꝟo sunt determinata per corpora cęlestia ꝛ
elemẽta ꝛ intelligentiã agentẽ, ꝛ cum ista indiuidua hñt
determinatũ esse necesse vt nã eoꝛuꝫ sit intellecta apud
formã abstractã, cuius ꝓportio ad illa est sicut ꝓportio
formç artificij. i. artis ad artificiatũ, ꝛ statiꝫ post dicit ꝙ
natura sensibilis mouetur ab hac forma abstracta, sicut
instrumẽta mouent a forma artificij, ꝛ ideo visum est.
inquit Cõmẽ. ꝙ nullum indiuiduũ fit essential'r. i. per se
a natura, nisi per sciaꝫ antecedentẽ, qñ instrumẽtũ arti
ficis, sicut dicit Ari. non mouet nisi ſm artificẽ, ex quo E
pꝫ ſm eum ꝙ illa intelligentia pręcognoscit indiuiduũ
qd determinate producit, ꝛ sic patet cõsequentia prima.
¶ Secũda ꝟo satis est euidens, quoniã cum non opor
teat plura talia agẽtia libera poni, sed sufficiat vnum qd
ad oẽs effectus quoꝛũqꝫ agentiũ naturaliũ cõcurrat libe
re vt dictum est, aut tale est Deus, ꝛ habet propositum,
aut si nõ est Deus est nobilius Deo, qd est impossibile
cum Dei nole intelligamus qd est in entibus nobilissi
mum: ꝛ patet ꝯñtia, quoniã ens tantę potẽtię ꝛ causalita
tis, ac ẽt intelligibilitatis nobilius ẽ cęteris, nec aliquis
sane mẽtis diceret oppositũ. ¶ Ad hanc rõnem posset Solo prim.
dupl'r rñderi. Vno modo ad antecedens ꝛ dĩ primo ꝙ
posset dici qd non sunt plures effectus possibiles ꝓduci
ab eodẽ agente in vno passo, sed vnus tñ. ¶ Scdo esto
ꝙ sint plures inter illos, tñ est ordo essentialis inquãtuꝫ
ad ꝓduci, ꝛ ita nõ quilibet põt primo ꝓduci. ¶ Secũdo Solutio 2ᵃ.
posset negari vltima ꝯñtia, naꝫ diceret ꝙ esto qd detur
tale agẽs liberũ determinate productiuũ, non tñ sequit
ꝙ quodlibet distincte cognoscat, quoniaꝫ voluntas vel
homo per volũtatem libere ꝛ determinate producit ali
quã volitionẽ circa aliqd obiectuꝫ determinatũ, ꝛ tamẽ F
non cognoscit distincte quãlibet volitionẽ producibilẽ
ab eo circa illud obiectũ. ¶ Ista non tollunt prędictam Impugnatio
rationẽ, nam primo apparet natural'r esse falsum, qñ si
solus vnus effectus esset possibilis produci ab vno agẽ
te in eodẽ passo. ꝟ. g. vnum lumẽ ab vno corpore lumi
noso cum postq̃ illud esset productũ si ipsum corrũpe
ret, vel ꝓpter interpositionẽ alicuius opaci vel remotio
nẽ agẽtis adhuc remoto obstaculo ꝛ ꝑsente eodẽ agente
circa idẽ passiuꝫ causaret lumẽ, sequit ꝙ illud idẽ nume
ro scdo mõ cãret qd fuit ꝑmo causatũ, ꝛ sic natural'r cor
ruptũ idẽ numero repararet qd videt impole per nãꝫ.
¶ ꝓ. Quicqd sit de effectu aliquo indiuisibili, aut de
diuisibili totali, seu perfectissimo possibili produci ab
agẽte, de partibus tñ formalibus seu ſm intensionẽ effe
ctus hñtis tales partes nullus possꝫ negare quin plures
sint ꝓducibiles ab eodeꝫ agente in eodem passo, ꝛ tñ ex
eis aliquãdo aliqua determinate producitur ante aliaꝫ,
ꝛ tunc stat rõ tota. ¶ Scdm ẽt falsum est, qñ inter ea q̃
sunt eiusdẽ rõnis, ꝛ oino silia nullus est ordo vel eẽ po
test, nõ eniꝫ est rõ ꝓꝓ quã vnum sit prius alio potius q̃
ęcõuerso. ¶ ꝓ. Ideꝫ agẽs nãle eosdem effectus quos in
aliquo passo successiue ꝓducit, posset i eodẽ simul ꝓdu

cere.ergo nõ est ęqualis ordo quo ad ꝓduci inter effect⁹
G hꝫ,ꝯñia pꝫ assumptũ declarať,nã si aliqḋ corpus lumi nosum qḋ per ꝯtinuũ motuꝫ appropinquãs alicui parti medij causauit in illa lumẽ. ꝟ.g.10.gradũ fuisset genituꝫ in eo loco in quo est qñ totũ lumẽ productũ est,tunc sta tim illud totũ lumẽ simul causasset,sicut experientia do cet,ꝛ nõ prius vnũ gradũ q̃ aliũ. ℂ Ad illud aũt qḋ se cũdo dĩ negãdo ꝯñiã vltimã dico ꝙ rõ mihi demõstra tiua est ad ꝓbandũ qḋ non solũ ad actiones nãliũ agen tiuꝫ,sed ẽt ad quascũqꝫ ẽt libere agentiũ Deus libere cõ currat imediate aliogn nihil determinate ꝓduceret, naꝫ quãuis volũtas libera sit ad causandũ ꝛ non causanduꝫ volitionẽ hanc vel illã volitionẽ,tñ nunq̃ determinate cãret nisi Deus qui hanc vel illã ꝛ quãlibet similẽ possi bilẽ distincte cognoscit vellet determinate eaꝫ ꝓducere, ita ꝙ qꝛ Deus ita vult cuꝫ volũtate cõcurrere ad causa tionẽ huius ꝛ nõ illius,ideo hęc ab vtroqꝫ ita ꝓducitur qḋ nõ illa,ꝛ idẽ dico de partib⁹ intẽsiuis volitionis quã volũtas aliqñ põt intẽdere,nunq̃ enim vna ps potius q̃ alia prius ꝓduceret̃ nisi agens hanc ꝛ illam distincte co gnoscens vellet cõcurrere cũ voluntate ad ꝓducendũ ṗ
H hanc ꝛ postea illam,ꝛ qḋ Deus ꝯcurrat tanq̃ cã partia lis ad omnẽ actionẽ voluntatis expresse dicit Aug. 83. qõ.vbi ait.ꝙ quicquid in mundo geriť,partim diuinit⁹ geritur,partim nostra volũtate ꝛ pręcedẽtia ꝛ sequentia ad hanc intẽtionẽ ꝓcedant si inspiciãtur.Iterũ.q.78.di cit ꝙ Deus operať per artifices quodcũqꝫ opus fiat ab eis,ꝛ cõstat ꝙ ipsi volũtarie operãtur.ℂ Posset autẽ in eadẽ virtute eadẽ ꝯclusio ꝓbari ex remissione alicuius formę.ꝟ.g.luminis qḋ ad excludendũ quãdã rñsionem datã ponať totũ simul ꝓductuꝫ fuisse ꝛ successiue,tñ re mitti per ꝯtinuã agentis elongationẽ,tunc enim vna ps ante aliã desinet,cum tñ oẽs oĩno ęque propinquę, ꝛ oĩ bus modis vniformiter se habebãt ad ipsuꝫ agẽs,ꝛ nul la cã oĩno assignari possit ꝑꝑ quã vna ante aliã corrũpa tur,nisi qꝛ oĩno Deus ipse sic vult determinate ṗ cõcur rere ad desinẽdum cõseruare istam quã illã , ꝛ idẽ est de aliqs formis nãlibus.sicut supra dist.17.in solutione cu iusdã rõnis vbi agiť de intensione formaꝝ corporaliuꝫ

Solo scde rationis.

dictũ est.hęc est scda rõ Gregorij.ℂ Ad hanc secundaꝫ rõnẽ Grego. rñdeť ꝙ ipse bene nouit ꝙ in accidentalr ordinatis nõ est ordo per se.vnde Com.5° phyſi.cõ.13. scribit ꝙ ante trãsmutationẽ nõ est trãsmutatio essentia liter,per accñs ꝟo est necessariũ.s.ꝙ ante oẽꝫ trãsmuta
I tionẽ sit trãsmutatio , qm̃ necesse est vt sit hic vnus mo tus ęternus qui sit cã ꝙ ante oẽm motũ factũ sit motus, vt declaratũ est in octauo,ꝛ qꝛ moderni non distinguũt illud qḋ est per se,ꝛ illud qḋ est ꝑ accñs,existimauerunt qḋ sequiť ex hoc ꝙ si homo semper generať ab hoĩe, ꝛ primũ nõ fuerit postremũ nõ erit ꝛ nõ est ita,qm̃ ṗmuꝫ est ꝛ est sol ꝛ intelligẽtia operans , hominẽ aũt gñari ab hoĩe,est verũ in infinitũ per accñs ꝛ non per se, ꝛ ita di cit etiã in.8.physi.cõ.15.ꝛ.47. ℂ Dicere ẽt ꝙ ad actio nẽ particularẽ agẽtis nãlis requirať aliqḋ agẽs determi nans illud ad hunc effectũ ꝛ non aliũ,qḋ determinãs est agẽs per cognitionẽ ꝛ est libere agens. ꝛ qḋ hoc senserit Auer.in lib° de diuinatione est multũ remotũ a doctri na Auer.qꝛ lꝫ ipse ꝛ Ari.magister eius ponãt opus na turę esse opus intelligẽtię nõ errantis,non tñ ipsi opinã tur ꝙ intelligẽtia cõcurrat nisi tanq̃ causa vl̃is,neqꝫ te nent ꝙ intellꝰus eius cognoscit determinate aliqḋ singu lare,sicut bene pꝫ inspicienti verba Auer.ibidẽ in disso lutione qõnis ibi motę quo cũ intelligentia ſm Peripa teticos non intelligat singularia põt esse dator istius co gnitionis circa futura cõtingẽtia q̃ est singularis ꝛ circa singularia,ꝛ lꝫ in dissolutiõe illius qõnis per verba sua

K allegata dicat ꝙ indiuidua subaꝝ cum nõ sint a casu,qꝛ habẽt cãs terminatas ex ꝯsequẽti dicere videať ꝙ talia sint cognita ab intelligẽtia,tamẽ non fuit mens eius qḋ cadunt ibi sub cognitione sub rõne qua sunt res singula res. vnde si prosequamur authoritatẽ eius inueniemus ꝙ intelligẽtia cognoscit nãꝫ abstractã,qꝛ vt formę rerũ sensibiliũ sunt in scia intelligentię sic est esse earuꝫ apud illam,ꝛ qḋ hoc sit verũ hęc sunt verba quę subnectit pa rum infra.hoc enim posito nõ est inopinabile vt intelli gẽtia abstracta det animę imaginatiuę nãm vl̃em istius indiuidui facti.s.intellectuꝫ suę causę, ꝛ aĩa imaginatiua recipiat ipsum particulare ſm qḋ est in mã:ꝛ tunc forte recipiet indiuiduũ illius intellecti,aut suũ simile , ꝛ quẽ admodũ dat perfectiones aĩales vl̃es,ꝛ materia recipit eas particulares,ita hic dat perfectionẽ vltimã aĩę ima ginatiuę vl̃eꝫ ꝛ imaginatiua recipit eam particularẽ.de claratũ est enim ꝙ intelligẽtia agens dat primas ꝑfectio nes virtutũ aĩę particulares,ꝛ particulariũ.s.quinqꝫ sen suũ ꝛ virtutis imaginatiuę. dator enim vltimaꝝ ꝑfectio nũ in eis est res sensibilis. Vbi aduerte ꝙ per intelligẽ tiã agentẽꝫ quę dat imediate virtutes sensitiuas interio

Virtus infor matiua dicitur.

L res ꝛ exteriores q̃ est res sensibilis. debemus intelligere virtutẽ informatiuã q̃ ab Arist. nũcupať in libris de ge neratione aĩaliũ intellectus,vt scribit Cõmẽ.in.7.meta. cõ.31.ꝛ.12.meta.cõ.18.Et sic etiã intelligiť dictuꝫ Auer. in authoritate allegata per Gregoriũ.vbi Cõmen.dice bat,ꝛ declaratũ est etiã in libro de aĩalibus ꝛ vegetabili bus ꝙ indiuidua aĩaliũ ꝛ plantarũ sunt determinata in esse ꝛ determinataꝝ causaꝝ. in generabilibus autem per semina ꝛ intelligentiã agentẽ,in nõ generabilibus ꝟo ꝑ elementa ꝛ corpora cęlestia ꝛ intelligentiã agenteꝫ. Vbi aduerte ꝙ meo iudicio per intelligentiã agentẽ,puto ip sum intellexisse virtutẽ informatiuam , ꝛ mouet me au thoritas eius.Nam.7.meta.cõmẽ.31. in cõsimili difficul tate de his quę generanť ex semine ꝛ sine semine inquit. Nos autẽ dicimus ꝙ cum cõsiderata fuerit demonstra tio Arist.in hoc loco suꝑ hoc ꝙ formę nãles sunt gene rantes formas materiales,apparebit ꝙ semina sunt illa quę dant formas rerum generataꝝ a seminibus per for mas quas dederunt semina generantia.in gñabilib⁹ aũt nõ ex semine.i. casu apꝑebit ꝙ corpora cęlestia sunt illa q̃ dant sibi aliqḋ loco seminum ꝛ virtutũ q̃ sunt in semi nib⁹ꝛ in eis quę gñanť ex semine,ꝛ ꝙ oĩa ista sunt virtu
M tes nãles diuinę generãtes sibi silia ſm ꝙ artes generãt sua artificiata.ꝛ ideo dixit Arist. in lib° de aĩalib⁹,ꝙ hę erunt siles intellectui.s.qꝛ agũt actiones intellectuales. ꝛ dclarat quare istę virtutes assimilenť intellectui in h ꝙ nõ agunt per instr̃ꝫ corꝑale , ꝛ in h differũt istę virtutes gñatiuę q̃s medici vocant formatiuas a virtutib⁹ nãlib⁹ q̃ sunt in corporib⁹ aĩaliũ.istę enim agũt nõ actione intel lectus opatiui,sed agũt per instr̃a terminata ꝛ mẽbra ꝓ pria. virtus aũt informatiua nõ agit per instr̃m ꝓpriũ.ꝛ iõ dubitauit Gal.ꝛ dixit.Nescio vtrũ ista virtus sit crea tor aut non. Et.12.meta.cõ.13.ꝓpe finẽ dicit.Et cũ dixi mus ꝙ illud qḋ gñať ex putrefactiõe gñať ex cõueniẽte nõ volum⁹ dicere ꝙ gñať ex calore inato tñ,ſm qḋ dĩc Alex.ſꝫ alterã suaꝝ expositionũ,sed est dicere ꝙ putre factio ex q̃ gñať est sicut semẽ in aĩalib⁹ generãtib⁹.i.qꝛ sicut in seminibus est virtus gñatiua speciei hñtis illud semẽ quã Aristo.assimilauit artificio, ita virtus quę est in putrefactione ꝓpria alicuius aĩalis silis est artificio qḋ est in semine,ꝛ cũ ea q̃ fiunt ex artificio fiunt ex ꝯue niẽte,necesse est vt ea quę fiunt ex virtute q̃ est in pu trefactione ꝓṗa alicuius aĩalis fiant a ꝯueniẽte , ꝛ nulla

dĩa est inter virtutẽ quę est in putrefactiõe quę assimi-
A laẽ artificio ⁊ eã quę est in semine, sed ea q̃ est in semie
fuit ex bñte semẽ ⁊ sole. Illa aũt quę est ex putrefactiõe
a sole tñ, ⁊ ideo dixit Arist. ꝙ hõ gñaẽ ab hoie ⁊ a sole,
⁊ ideo nullo mõ indigemus ponere formas quas existi
mauit Themi. ponere ex necessitate in aialib⁹ q̃ fiũt ex
putrefactiõe. ⁊ eãdem sñiam hȝ Auer. in libro destru⁰.
in dispu. 3. in sol. 18. dubij. Nõ fuit igiẽ mens Auer. po-
nere, vt ptendit Grego. ex illa auctoritate Cõm. in lib⁰
de somno ⁊ vigilia, pcipue in illa pte vbi de diuinatiõe
quę est in somno pertractat in gnõne q̃cũqȝ tam respectu
subarũ quę ex semine gñanẽ q̃ꝫ in gnõne subarꝫ sine se
mine intelligẽtiã agẽtẽ quę cognoscat ⁊ determinet in-
differẽtiã agẽtis nãlis, sicut sibi iponit Greg. arim. Tũ
qa vt pdictũ est de mẽte ei⁹ itelligẽtię abstractę non co
gnoscũt aliqđ singulare nãle sub rõne qua tale. Tũ ẽt
qa intelligẽtię ꝯcurrũt tãq̃ꝫ causa vl'is ⁊ remota, ⁊ p ꝯse
quẽs potius agẽtia q̃ sunt hĩ determinãt indifferẽtiã suę
B causalitatis q̃ꝫ ecõtra. naȝ 2⁰ physi. t. c. 38. Effectuũ vl'iũ
causę sunt vl'es ⁊ pticularũ pticulares. vbi Cõm. in cõ.
põderãdo hĩ ponit documẽtũ dicẽs, ⁊ dixit hĩ pseruãdo
se a Platonica opione. s. ꝙ vl'ia sunt causę particularũ.
¶ Amplius si per illa v̈ba Cõm. intellexisset ꝙ aialia
⁊ plantę sunt ab intelligẽtia agẽte per intelligẽtiã agen-
tem intellexit subaȝ separataȝ. ⁊ ita ẽt in verbis sequẽtib⁹
duȝ dicit, ꝙ in nõ gñabilibus sunt corpora cęlestia ⁊ in-
telligẽtia agens, tũc ista est opinio Auic. q volut itelle-
ctum agẽtem quẽ nũcupabat colcodeam seu datorẽ for-
marũ dare oẽs formas subales, ⁊ qđ agens nãle solum
disponebat mãm: vt pȝ. 7. meta. cõ. 31. ⁊. 12. meta. cõ. 18.
sic scribit de ipso. Vñ qdã dicũt ꝙ oẽs formę substãtia
les fiunt a forma abstracta extrinseca q̃ dĩ a qbusdã da
tor formarum ⁊ dicunt ꝙ hęc est intelligentia agẽs ⁊c.
Causa erro-ris. ¶ Sed quid fuit in cã qđ defecerit iste vir eximius fuit
equocatio quę plerũq̃ꝫ nobiliores intell's impedit atqȝ
cõfundit: vt testaẽ Arist. in p̊ de cęlo ⁊ mũdo. in. t. c. 119.
nam qa in pn⁰ digressionis Auer. intelligẽtiam agẽtẽ su
mit pro suba separata: vt clarũ est, sic enim pcedit obie-
ctio in qua q̃ritur quõ fieri põt, vt ista diuinatio ſm ge-
tem deẽ homini ab intelligẽtia separata, cũ declaratum
sit apud Peripateticos ꝙ intelligẽtię separatę non itelli
gũt singularia, credidit ꝙ per totuȝ illud caplm eodem
mõ vtatur noie intelligẽtię. Q̃đ qdẽ ita nõ est. nã i cor-
pore qõnis decidẽdo quõ ea quę fiũt, q̃dam sunt subę, ⁊
C q̃dam accñtia, ⁊ vult ꝙ subarũ q̃dam sunt elemẽta, q̃dã
mixta, q̃dam aũt sunt plantę, ⁊ aialia postq̃ꝫ iductiuę p-
bauit ꝙ indiuidua subarũ simpliciũ vt sunt elña ⁊ mi-
xta nõ fiũt a casu, qa gñatio ipsorꝫ hȝ causas termiatas,
vt declaratũ fuit in libro de gnõne ⁊ corruptiõe in 2⁰ p-
sertim vbi tex. cõ. 56. demõstraẽ ꝙ motus solis in obli-
quo circulo est causa gnõnis ⁊ corruptiõis in elñtis. nã
gñãtur ⁊ corrũpũẽ ſm partes. motus aũt p̊mi mobilis
est cã ꝯtinuitatis ⁊ sempiternitatis, ⁊ ita etiã loquutus ẽ
de mixtis. trãsit ẽt ad declarandũ ꝙ gnõnes viuẽtiũ nõ
sunt a casu vt inferat ꝯnẽ suaȝ vl'em quam intẽdebat ꝙ
nullũ idiuiduũ subę fit a casu, ⁊ qa vidit ꝙ viuẽtia sunt
in duplici differẽtia, q̃dam sunt abinuicẽ gñabilia, sicut
ea quę ex semine gñantur, ⁊ q̃dam nõ sunt gñabilia illo
mõ declarauit vtrorũq̃ꝫ gnõnes habere causas determi
natas. nã respectu eorꝫ quę gñanẽ ex semine sunt semia
⁊ intelligẽtia agẽs. i. virtus informatiua existẽs in semi-
ne, sed in nõ gñabilibus vt sunt illa quę ex putri mã ge-
neranẽ sunt corpora cęlestia, ⁊ intelligẽtia agẽs. i. virt⁹
sil'is virtuti informatiuę quę erat in semine respectu eo-
rũ quę ex semine gñanẽ. nã tales virtutes ab Arist. in li.
bro 2⁰ de gnõne aialiũ. cap. 3. intellus nũcupanẽ pp cãȝ
dictã per Auer. sed nulla est dĩa nisi qa virtus iforma D
tiua in aialibus ⁊ plãtis ex semine gñatis daẽ a dãte se-
men ⁊ a corporibus cęlestibus, sed virtus gñatiua in pu
trefactis data est solũ a sole. i. a corporibus cęlestibus. ⁊
ista est vera mens Auer. si nobis fas est Auer. p Auer.
interpetrari. ¶ Resolute igiẽ ad totã rõnẽ Gregorij di Solo rõnis.
cendũ est ꝙ nõ opus est physicę loquẽdo pp actionem
alicuius agentis nãlis hic inferius, siue agat generando
subam, siue accidens ponere aliqđ agens separatũ p co-
gnitionẽ illius effectus in ppria forma libere cõcurrere
ad determinationem agentis particularis, qa ordo vni-
uersi ⁊ sensata experientia ostendit totum oppositũ. vȝ.
ꝙ agentia particularia quę sunt hic ⁊ dispositiones nã-
les vt locus tẽpus, ⁊ ipsa materia sunt quę limitant ⁊ de
articulant influxus ⁊ deriuationes vl'es sub vl'itate pro
deuntes a causa vniuersali: sicut patuit per Auer. in lo-
co pinducto in illa qõne, ⁊ ideo amor iduxit nos ad di-
uertendũ in p̄senti loco, quia tempore meo auctoritas
Gregorij Ariminẽsis multum inualuit nedũ Parisius
verũ apud Italos, ⁊ tamen ni fallor in via Auer. multa
inducit quę vel nõ itellexit vel finxit se non intelligere.
¶ Tertia rõ principalis eius talis est. nam videmus ꝙ
agẽs naturale in oĩbus suis partib⁹ vniformę in diuer-
sis ptib⁹ eiusdeȝ materię etiã penit⁹ vniformis diuersos
causat effect⁹. v̈. g. sperma maris agens in vniformẽ oĩ-
no mãm fetus diuersa mẽbra organica per se causat ex
illa, ex vna eni pte causat neruũ, ex alia os, ⁊ ex alia car-
nes, ⁊ sic de alijs. ppter qđ aũt ex vna parte gñaẽ caro
⁊ nõ os, ⁊ ex alia ecõuerso. impossibile est dicere nisi po
natur aliqđ agens liberum imediate cõcurrere ſm se, ⁊
illud ad sic agẽdũ determinet. nõ eni ad hoc põt valere
sol vel cęluȝ vel aliud aliqđ naturalr actiuũ cũ qđlibet
tale idifferẽter se habeat ad quaslibet illius materię par
tes, nec ex se talr determinari possit, nec certe talis disti-
cta causatio casui est attribuẽda, qm̃ casus nõ est nisi in
his quę raro accidũt. Hoc aũt euenit semp ⁊ oporteret
ſm hoc quasi oẽs nãles actiones attribuere casui qđ pe
nitus est absurdũ: tale v̈o vl'e ⁊ liberuȝ agẽs oĩno deus
est, ⁊ sic agere sine aliorꝫ cognitione non põt. ¶ Ad hĩ
rñdetur in sũi sicut dicit Arist. ꝯ Platonẽ in p̊ de gnõne
⁊ corruptione. t. c. 7. Causa aũt ppter quã nõ potuerunt
ꝯcessa videre inexperiẽtia fuit, nõ eñi credendũ est ꝙ si
aliqđ agens aut passiuȝ nãle videaẽ esse vniformę q̃tũ
ad sensum ꝙ ita sit ex pte rei. Testanẽ hĩ multa semina
quę tãetsi parua admodũ sint, tñ diuersas ⁊ ꝯrias q̃lita-
tes ⁊ pprietates in diuersis suis ptibus obtinẽt, sicut sa-
pientes medicinę testanẽ de grano psilij, cuius ptes su-
perficiales sunt frigidę cõplexionis. ptes aũt centrales
sunt calidę ⁊ in multis alijs hĩ ostẽdi posset. nam modi
mixtionũ ⁊ dispõnes nãles varianẽ in infinituȝ. vñ nõ
est credẽdum in hĩ sensui q lȝ indicet mẽstruuȝ mulieris
qđ est mã gñationis mẽbrorꝫ esse vniformę, imo ex p-
te rei hȝ magnã difformitatẽ. vñ Aui. dicit in ca. de cõ-
plexionib⁹ mẽbrorꝫ. ⁊ etiã in caplo de humoribus in p̊⁰
Fen p̊mi, ꝙ mẽbra ista quę hñt diuersas complones ex
diuersis nutriunẽ humorib⁹. aut ſm Arist. ex sanguine
diuersimode disposito in suis ptibus, qa ipse tenet solũ
sanguinẽ nutrire. ¶ Amplius aũt hĩ ex dissolone taliũ
mixtorꝫ experimẽto sensato pbari põt. naȝ videmus ꝙ
multę herbę q̃ ad sensum nullã difformitatez p̊ aspectu
habere cernunẽ si in alembico ponanẽ q̃ distillent sen-
sibiliter appet in illa dissolone fluere aquã, aliq̃s aũt p-
tes esse terrestres, aliq̃ v̈o sunt aer ⁊ ignis. vñ rõ dictat
ꝙ ppter diuersitatẽ approximationis agẽtis, ⁊ pp ma-

ꝑtinā diuersitatē ex ꝑte partium materię ipsius passi est
G magna difformitas in ipsis mixtis,lȝ sensus aliter iudi-
Quarta rō eiusdem. cet.❡ Quarta rō eiusdē talis est ex qbusdā effectib⁹ ap
parētibus ⁊ expꝉis cogimur ponere aliqd ens qd hȝ cer
tam notitiā de futuris cōtingētibus ad vtrūlibet.ḡ nālr
opȝ ponere ꝙ deus cognoscat alia a se.Añs pbo.ꝑ qui
dem,qm visuȝ est ⁊ expertū apud plurimos est quosdā
plurima ⁊ frequēter ꝓphetasse futura ⁊ ita euenisse ⁊ qs
dā habuisse ⁊ hīe vera somnia ð futuris,⁊ qsdā ēt habu
isse notitiā interꝑtādi tā a somni ꝙ̄ ꝓphetias,⁊ interꝑ
tatione indigētes,sicut nō solū ex chꝛianoꝝ ⁊ iudeoruȝ
libris,sed ēt gētilium pȝ ac etiā Phoꝝ:vt Auicen.6.nā
liuȝ.⁊ cōmē. Auer.testat.Vn̄ in libello suo de somno ⁊
vigilia ait.determinatū est de nā somnioꝝ,⁊ qd est sui
generis de comꝑhēsionibus diuinis q̄ nō acgrūtur ſm
acquisitionē hoium. Dicamus ergo ꝙ istarū comꝑhen
sionū q̄dam dicunt somnia,⁊ q̄dam diuinationes,⁊ q̄
dam ꝓphetię,⁊ qdam hoies negāt ista,⁊ dicunt ea acci
dere a casu,sed negare ea est negare sensata,⁊ maxie ne
gare vera somnia.nullus eni hō est q nō viderit somniū
qd enuntiauerit ei aliqd futurū,⁊ cū hō experimētauit
hoc multotiēs videbit ꝙ hoc nō accidit a casu sed eēn
H tialiter,⁊ ille alię comꝑhensiōes ⁊ ꝓphetię,lȝ nō sint vi
se vt somnia ita cōiter sunt tamen valde famosę,⁊ ea q̄
sunt famosa apud oēs,aut sunt necessaria ſm totuȝ aut
ſm ꝑtem.impoīe eni est vt famosuȝ sit falsuȝ ſm totū:
hęc Com.Cuius dictū spālr volui allegare,qm in ꝑn
cipali q̄ne opinionē oppositā hȝ,⁊ tñ h assumptū confi
tet,⁊ dicit nō posse negari.constat aūt ꝙ talia non ꝓue
niūt casualr,sicut etiam ipse Com.ꝓbauit in pręclictis
veris somnijs ⁊ eadeȝ fortior ꝓbatio est de ꝓphetis.nā
impoīe est ꝙ idem homo frequēter verę ꝓphetet a ca
su.nam qd est casuale rarissime accidit,ergo sunt talia ⁊
acgrant hꝫ hominibus ab aliqua causa determinata,⁊
impossibile est aliquā assignare nisi illa habeat notitiā
de illis futuris de qbus ꝓphetias vel somnia causat in
homine,aliogn non per se sed casualiter talia causaret.
Secūdo idem añs ꝓbat ex eo qd expertū est plures ho
mines hīe circa ea q̄ sunt agēda per ipsos quosdā quasi
nāles ⁊ indeliberatos ac iprouisos istinctus ⁊ impulsus
cordis ad eligēdum ex ꝯdicoꝝa qd eis melius est quos
hoies Phs in libello de bona fortuna bn̄ fortunatos di
cit. Taliū aūt instinctuū,nec nā,nec hoies,nec rō hoīs
potest esse causa ꝑmaria vt ibi Phs ꝓbat,sed opȝ ꝙ ibi
I sit quid melius hn̄s notitiā de futuris in quibus vult ta
les hoies dirigere,⁊ ꝓpterea tales istinctus causat in eis
ꝯsequētia satis est euidens.nā ⁊ hꝫ ens cognoscens futu
ra est deus ⁊ hȝ ꝓpositū.nā sequit ex hoc ꝙ ipse cogno
scat alia a se,aut est aliqd infra deū,⁊ tunc per locū a mi
nori sequit ꝙ talem notitiā de⁹ maxime habeat cū ipse
sit maxime nobilitatis.❡ Et cōfirmat ista ꝯñtia ex in
tentione aduersarioꝝ.nā Auer.hꝫ reuelationes ꝓpter
sui nobilitatē dicit esse comꝑhēsiones diuinas q̄ nō ap
prehēdunt per acqsitiones hoia vt supra allegatum est.
❡ Iteȝ infra ait,ꝙ iste modus dationis cognitionis rei
futurę est valde nobilis ⁊ attribuit ꝑn⁹ nobiliori volū
tatis,imo est a re diuina ⁊ est ex perfecta sollicitudie er
ga hoieȝ,si ergo talia nosse est perfectionis,⁊ ex h attri
buit ꝑncipio nobiliori hoia.ꝯñs est ꝙ deus q est nobi
lissimus oīum hꝫ perfectiōe nō careat.vn̄ Aui.vbi su
pra de hac mā tractans q̄si ꝑncipiuȝ assumit ꝙ oia q̄ in
mūdo sunt pñtia ꝑterita ⁊ futura habēt esse in sapientia
creatoris.Itē Phs vbi supra illos instinctus bn̄ fortuna
toꝝ reducit in ꝑnm supra rōnem hoīs qd est meli⁹ ⁊ no
bilius ea,⁊ expꝛsse dicit tale ꝑnm esse deuȝ qui videt futu

ruȝ ⁊ pñs,quoꝝ ratio perijt.i.pręterita,quoꝝ notitia pe
rijt a memoria hoium.vnde rō ista non dȝ cuiq̄ faci K
lis videri,qm ꝓpter ipsam Phus coactus est in ꝑncipali
q̄ne quę in hoc ingritur sibi ꝯdicere vt ex dictis est eui
dēs ꝓpter istā mihi apparet ꝙ qlibet volens nālem rō
nem sequi in authoritate exclusa cogit ponere deū hīe
notitiā oīum alioꝝ,hęc ille.❡ Ad istud argⁿ pȝ ex iaȝ Solutio.
dictis solutio.nā vt late disputat Auer.in cō.super lib⁹
de somno ⁊ vigilia in illa ꝑte vbi Arist.agit de diuina
tione quę est ſm quietē,vult tādem qd sint ab intelligen
tia,tñ exeunt ab illa sub ratiōe cōi ⁊ vli,⁊ anima imagi
natiua recipit illā cognitionē singulariter ⁊ signate,sic
eni oēs effectus sunt a causis obstractis ꝓcedētes ⁊ mā
recipit illos signate ⁊ cū hic ⁊ nunc,⁊ dat exēplū dicēs,
⁊ quēadmodū medicus enūtiat qd accidit corpori sortis
⁊ alię eius in aliquo tēpore terminato per duas ꝓpōnes:
quaruȝ vna est vlis intelligibilis,⁊ alia ꝑticularis sensi
bilis,ita ista enūtiatio cōponit ex vli qd datur ab intelli
gentia ⁊ ex intētione particulari simili illi vli,quare ꝯo
hō non comꝑhēdit ex istis particularibus nisi illud qd
est ꝓpriū suo tēpori ⁊ suo loco ⁊ corpori,⁊ suis hoibus L
absq̄ aliqs particularibus cōicantibus eis in illa nā vli:
hoc est qa necesse est vt hō habeat in hac comꝑhēsione
alterū duoꝝ modoꝝ generū cognitionis quę antecedit
fidē.s.cognitio ꝑparans.s.cognitio imaginationis ima
ginē informās,⁊ dȝ antecedere fidē,⁊ hō nō pōt acgre
re istā cognitionē nisi in indiuiduis quę iā ꝑcipit,⁊ ma
xime illa idiuidua circa quę habuit magnaȝ sollicitudi
nem:de eis aūt quę sunt ignota apud ipm non pōt acg
rere sciam.ista eni fides lȝ nō est necīuȝ vt antecedat eā
cognitio agēs,tñ necesse est vt antecedat eā cognitio ꝑ
parans ⁊c.vbi pȝ istā fuisse mētē Auer.sicut dicim⁹,⁊
ita dōm est pariformiter de ꝓphetia ſm Phos.❡ Ad
authoritatē Arist.in libro de bona fortuna pariformi
ter dōm est ꝙ de⁹ oia cognoscit,sed nobiliori modo ꝙ̄
nos,aut q̄ sint in suo ꝓprio eē.❡ Aut aliter ꝙ ille nō
erat locus discutiēdi istam mām,⁊ ideo ibi loquitur vt
erat famosum.nā q̄stio de cognitione dei est nobilissi
ma ⁊ maxie desiderata ab hoibus,vt dicit Auer.in cō.
51.12.meta.⁊ ꝑtinet ad sciaȝ diuinā,⁊ ideo ꝯdicentibus
authoritatibus circa h hincinde magis adhibēda fides
est scię diuinę cuius interest h determinare.Eteni in si
mili ēt in.10.ethicoꝝ.ca.10.scribit deū sollicitudinē hīe
de sapiēte ⁊ eū amare.inqt eni.Qui ſm mentem opat ⁊
eā colit,⁊ optime dispositus est amicissimus dijs videt M
eē.nā si dij curā aliquā hn̄t humanarū rerū vt estimat ⁊
credit rationabile est eos gaudere optimo ⁊ cognatissi
mo.tale ꝯo hꝫ mens est ⁊ amātibus illā maxime hono
rantibus quę fauere tāq̄ rerū sibi charissimaꝝ curato
rib⁹ ⁊ recte ac bn̄ agētib⁹.qd aūt hęc oia sapienti maxie
cōpetant nō est obscurū amicissimū,ergo deoꝝ eūdēq̄
fęlicissimū esse decēs est itaq̄,⁊ h mō sapiens vtiq̄ erit
maxime fęlix.⁊ Auer.scribit in com.dixit.De eo aūt q
agit per intellectū ⁊ fuerit obsequiū eius itellectui ⁊ dis
positio eius dispō bona videt ꝙ sit deuȝ amās valde,⁊
siqdē cura sit deo de hoibus vt credit ⁊ debituȝ est,⁊ sic
qdem deus gaudēs de eo qui est melior,tūc gaudet de
eo qui nitit assimilari ei valde,⁊ hic est itellius dignus.ē
ergo bn̄ faciat eis q amāt ipm plus ⁊ vt honorificet eos
⁊ visitet ipsos sicut est dispositio amici cū amico suo:pȝ
ꝙ līa.v.rōnabilr.nā ibi erat in scia morali quę est via ꝓ
pria populoꝝ:vt scribit Auer.in suo ꝓlogo.i.physi.de
Socrate cui nō fuerūt aperte vt existimat vie cōcea ⁊ ꝓ
prię,qa voluit ambulare in via ꝓpria populoꝝ.i.mora
libus tantū voluit insudare.iuxta illud Aristo.in ꝑmo

A metaphy. Socrate circa moralia philosophãte ꝛ de tota natura nihil. nõ est autẽ necessariũ ꝙ populus ꝛ rudes intelligant veritatẽ, sed sufficit eis persuadere aliq̃ pͥncipia ꝑ̃ta q̃ possint bñ vivere, q2 ista est itentio legislatoris. vñ Aristo. 12. meta. t. c. 50. loquẽs de caldeis inq̃t. Tradita sunt aũt a senioribus ꝛ antiquis in fabulę figᵃ dimissa posteriorib⁹, q2 dij sunt hij, vz. corpora cęlestia ꝛ cõtinet diuinã nãm vlem. reliqua ꝟo fabulosę iaʒ adducta sunt ad persuasionẽ multoꝝ ꝛ ad opportunitatẽ multoꝝ ad leges ꝛ cõferẽs. vnde ẽt Auerro. in 2ᵒ meta. cõ. 14. vbi Arist. adducit impedimẽta q̃ ipediũt intellectũ scire veritatẽ inter q̃ vt dicit fortissimũ est ꝯsuetudo in pueritia in reb⁹ legis ꝛ maxie in scia diuina, q2 plures opiniones illius scię sunt radices legũ ꝛ ponuntur in legib⁹ nõ ad sciendũ, sed ad inq̃rendũ bonitateʒ. Et causa in h̃ est, q2 cõplemẽtum bonũ nõ cõplet̃ nisi per cõgregationẽ ꝛ cõgregatio per bonitatem esse: ergo boni est necessariũ ꝛ non est necessariũ eos scire veritatem. ꝛ ita ni fallor diceret Arist. ꝛ Com. ad istas rõnes adductas cõtra ipsos de ista ꝯ̃dictione. ¶ Colligentes igitur sincerã ni fallor Arist. ꝛ Auer. in taʒ ardua q̃one B sniam dicemus, ꝙ intellꝰ diuinus solũ suaʒ essentiam intelligit q̃ est ens per essentiã in qua eminẽter ꝯtinẽtur oia alia entia ꝛ ꝑfectiones oium, ꝛ talia entia sic contenta nõ sunt aliud a dei scia. Eteniʒ sicut supra dictum fuit per locuʒ a minori ad maius si forma nãlis q̃ est in mã ꝛ est potẽtia intellecta hʒ nobiliꝰ eẽ vt est in humano intellꝰ, q2 in mã nõ est comp̃hẽsio, sed in intellꝰ fit cognitio ꝛ comp̃hẽsio, ꝛ fit vnũ cũ intellectu q̃ in intelligendo ꝑficit̃ ab ea quãto magis forma eadẽ cõsiderata quo ad eẽ qð hʒ in intellectu diuino erit dei scia. Sed in hoc est dña ẽm Phos de forma vt est in intellꝰ nr̃o ꝛ in intellꝰ dei, q2 vt est in intellectu nr̃o perficit ꝛ mouet ipm̃, q2 intelligibile est perfectio intelligẽtis: sed vt est in deo causat̃ a scia sua, ꝛ sua scia est perfectio intelligentiũ ꝛ oiuʒ itelligibiliũ, q2 scia dei q̃ est suamet essentia est maxie actiua. naʒ si ars q̃ nihil aliud est q̃ forma artificialis in mẽte artificis existẽs teste Arist. in 7. p̃mę phię. t. c. 23. vbi dicit. Medicinalis eni est ꝛ edificatiua spẽs sanitatis ꝛ domus si talis in quã forma ꝛ ars est p̃nᵐ cũ recta rõne factiuũ, teste Aristo. in. 6. ethicoꝝ. eteni vt ipse dicit. 7. meta. vbi supra. A specie domus sine mã existẽte fit spẽs domus hñs mãm, quãto magis credendũ est formã p̃mã q̃ absoluta prorsus est ab oi materia ꝛ ab oi potentia ꝑductiua erit immediate formaruʒ sine mã, ꝛ aliarũ in mã mediate qð nõ potuit videre Gregorius ille Ariminẽsis in 2ᵒ sniarũ. dist. 1. q. 1. ar- C ticu. 1. in rñsione ad rõneʒ partis aduersę. vbi arguebat̃ q̃ñ in intelligentijs sit ꝑficiens ꝛ ꝑfectũ. dicit ꝙ illa rõ cõtinet duo falsa, ꝛ ẽm cuius falsitas pʒ. inq̃t. est ꝙ p̃ma intelligẽtia intellectiõis secũdę est cã efficiẽs, q2 intelligitur a scða. inq̃t ipse, ꝙ falsitas istius pʒ ex p̃mo ibi declarato per ipm̃, q2 2ᵃ intelligit p̃mã ꝑ essentiã p̃ᶜ. Tum etiã q2 si ista rõne p̃ma efficit itellectionẽ scðę. q2 intelligit̃ a 2ᵃ, tunc cũ ipsa p̃ma itelligat seipsã, igit̃ efficeret se ipsam. ¶ Dicimus. nos ꝙ p̃ma intelligẽtia formalr̃ intelligit seipsaʒ ꝛ sua itellectio est sua essentia, nec sic causat nec causare põt seipsaʒ, q2 nullus itellectus hoc capere põt vt aliq̃d seipm̃ causet vt sit: vt inq̃t beatus Aug. q2 hoc implicat manifestã ꝯ̃dictionem, q2 tunc aliq̃d esset antequã eẽt, sed sua formalis intellectio q̃ est sua essentia est causa efficiẽs ab eterno ois intellectionis causabilis, ꝛ ista est nã intelligentiarũ. scia eni dei est causa efficiẽs totius entis causati, sed diuersis modis, causare autẽ intellectionẽ non est formalr̃ intelligere, nã obiectuʒ causat saltim partialiter intelligere, ꝛ tñ non dr̃ intelligere, D ꝛ hoc est qð dixit Com. ꝙ in intelligẽtijs solũ est causa ꝛ causatũ, sicut intelligibile est causa itelligẽtis, intelligibile eniʒ est causa efficiẽs intellectionẽ in intelligente. ꝛ sic dei scia efficit itellectionẽ extra se, q̃ itellectio sunt essentię ipsarũ intelligentiaruʒ, ẽm ꝙ intelligunt̃ multi modi, q2 aliud est qð intelligit vna, ꝛ aliud est qð intelligit alia, q2 intelligẽtię deriuatę ꝛ causatę a scia dei causant̃ in multa distãtia in participãdo perfectionem primi. Cõcludo ḡ ẽm Peripateticos ꝙ deus se solũ intelligẽdo ꝑpter hoc nõ dicit̃ alia ignorare, imo oia itelligit ꝛ nobiliori mõ q̃ intellectus humanus, aut alius aliq̃s intellectus possit ea intelligere, lʒ eniʒ nõ cognoscat ea illo mõ quo a nobis vel ab alijs itelligẽtijs intelligunt̃, tñ oia intelligit mõ qui soli ꝑprius est, q2 nullus itellꝰ hʒ ens per essentiã sibi idẽtificatũ pro ꝑprio ꝛ adequato obiecto, nisi solus intellꝰ dei sublimis, vñ se itelligẽdo oia entia cognoscit, q2 alia entia ab ipso nõ sunt q̃d E aliud a sui sciẽtia. vñ sicut possidens aurũ nõ dicit̃ carere argẽto, sic intellꝰ comp̃hendens mare entitatis non dicit̃ ignorare riuulos qui a mari emanant in alietate ꝛ diuersitate ꝛ in mare reuertunt̃ ꝛ adunant̃ maiori virtute ꝛ robore q̃ sint in seipsis. nã mare teste Aristo. putrescere nõ põt riuuli ꝑnt seu stagna, sic oia entia causant̃ a H dei scia ẽm ꝙ apta nata sunt causari, q2 distãtię entiũ vt scribit Com. in 2ᵒ cęli ꝛ mũdi. cõ. 63. sunt valde diuersę: sed si talia cõsiderata fuerint vt sunt in scia dei sunt nobiliori mõ q̃ sunt in seipsis, q2 vt sic sunt idẽ qð dei scientia, ꝛ h̃ sine dubio credo tenuisse oẽs Peripateticos, tñ ego teneo ꝛ firmiter credo deum ẽt ois singularis cognoscere in ꝑpria forma. Nã vt ꝑpheta testat̃ ipse. humilia respicit in cęlo ꝛ in terra. nõ eni opinio Phoꝝ dʒ nos deterrere in his in q̃bus vident̃ a rebus fidei eẽ discordes, q2 ipsi intantuʒ ꝑcesserunt inquãtum lumẽ naturalis rationis potuit eos ducere, sed fides nostra a supernaturali lumine spiritussancti illustrat̃ qui falli non põt, ꝛ ipse sit dator auxilij. placuit aũt nobis soluere ar- F gumẽta Greg. q2 deus, vt inq̃t beatus Augu. nõ idiget nostro mẽdacio. nõ eni rõnes ille sunt ex mente Phi, ꝛ ne aliquis rõnibus illis innixus amittat meritũ fidei.

¶ Omne recipiens debet esse denudatum a natura recepti. ppõ. 74ᵃ.

Vulgatissima est ꝑpõ ꝛ maximi momenti in phia. vñ Auer, in 3ᵒ de aia. cõ. 4. inq̃t. ꝙ illa demonstratio in 3ᵒ de anima. adducta ibi per Phm̃ fundat̃ super duas ꝑpositiones, q̃ruʒ vna erat ꝙ intellꝰ mãlis omnia cognoscit, sicut dicit hoc eẽ per se manifestũ. I ¶ Scða autẽ ꝑpõ est ista quã habemus p̃manib⁹ speculandam. vz. ꝙ omne recipiẽs est denudatũ a nã recepti. Glosat̃ aũt per Auer. in 3ᵒ cęli ꝛ mũdi. in cõ. 67. isto modo si fuerit aliqð subiectũ receptiuum oium formaruʒ, opʒ absolute ꝛ simpl'r illud subtũ esse denudatuʒ ab oi forma, ita ꝙ nõ sit aliqua illarũ, nec hñs aliquã ex illis formis quas recipit sibi ꝑpriã, sed est indifferẽter se habens in potẽtia ad oẽs formas, ꝛ ita vt dicit est p̃ᵃ materia q̃ recipit oẽs formas taʒ perfectas q̃ imꝑfectas, ꝛ ideo est denudata ab omni forma, q2 ipsa de se iformis est, ꝛ est in potẽtia ad oẽm formã. vñ nullam hʒ formã subalem, neq3 vl'em, neq3 particulareʒ, neq3 imꝑfectam, neq3 perfectã, sicut dicit. Si autẽ fuerit aliqð subtum qð nõ est receptiuuʒ oium formarũ simpl'r, sed quarũdam nõ opʒ, vt dicit ꝙ tale subtuʒ careat ꝛ sit denudatuʒ ab

Glosa Auer.

omni forma simplr,sed solum dz esse denudatuz ab il-
G la forma vel ab illis formis respectu quarũ tale subtum
dicit̃ esse receptiuũ,ꝛ isto mõ elemẽta quę sunt subta re
ceptiua formarũ mixtoꝝ corpoꝝ ab illis solũmõ opoꝛ
tet esse denudata,sed nõ opz ꝙ ab omni forma absolu-
te sint denudata,qꝛ elemẽta remanẽtia elemẽta nõ pos-
sunt esse ꝑuata ꝓprijs formis.vñ nisi ita esset tunc nulla
prorsus esset differẽtia inter ꝑmum subtuz seu ꝑmã ma-
teriã ꝛ inter subtũ 2m ꝛ mãm 2am cõtra Arist.ꝛ Auer.ꝑ
physi.in cõ.ꝛ tex.82.vbi Arist.describẽs in illo tex.ma
teriã inquit.Dico aũt mãm ꝑmum subtum vnicuiqꝫ,ex
quo fit aliqd cuz insit nõ ꝑm accidẽs.vbi Com.d.p.itel
ligo enĩ quũ dico mãm ꝑmum subtuz qd est in poa non
subtuz ex quo gñatur res ꝛ est in actu ꝛ gñatuz ex eo est
existẽs per se ꝛ nõ per accidẽs,hoc enĩ 2m subtũ ꝛ ꝑmuz
cõueniũt in hoc qd gñatuz inuenit̃ ex eis per se.Et diffe
runt in h ꝙ ꝑmuz est in potẽtia,ꝛ 2m est in actu.aut mõ
medio inter potẽtiã ꝛ actũ,sicut est dispositio in illo qd
Glosa alia eiusdem. generat̃ ex pluribus vno subto.❡Glosat etiam Auer.
istã ꝓpõnez in 2o de aia.in cõ.67.ꝛ dicit ꝙ est vl'ter ve
ra tam in receptione spũali ꝙ etiã in receptiõe mãli.vñ
inquit.manifestũ est ꝙ nõ de necessitate illd qd mouet̃
a colore dz esse nõ lucidũ,sed dz esse non coloratũ:ni-
H hil enĩ recipit se,aut est causa alicuius in recipiẽdo ipz,
ꝛ ista est ꝓpositio manifesta per se,ꝛ Arist.ea multotiẽs
vtitur ꝛ indifferẽter siue mouere ꝛ recipere fuerint spi-
ritualia:sicut aer recipit colorez,aut mãlia sicut corpus
mixtuz ex lucido ꝛ diaphano obscuro recipit colorem.
❡In 3o etiaz de aia probat veritatẽ istius ꝓpõnis isto
mõ in cõ.4.dicens.ꝑm aũt ꝙ omne recipiens aliqd ne-
cesse est vt sit denudatũ a natura recepti,ꝛ vt sua substã
tia nõ sit suba recepti in specie.Si enĩ recipiẽs eẽt de na-
tura recepti,tũc res reciperet se,ꝛ tũc mouens esset mo-
tum.vñ necesse est vt sensus recipiens colorẽ careat co-
lore ꝛ recipiẽs sonũ careat sono,ꝛ hęc ꝓpositio est vera
Declaratio glose Auer. ꝛ sine dubio.❡Vñ videt̃ eaz limitare isto mõ qd reci
piens debet eẽ denudatuz a natura recepti ꝑm spẽm,qꝛ
Mõo intellit Auer. ꝯtra nisi recipiẽs eẽt denudatũ a nã recepti/ idẽ reciperet se ipz/ꝛ eẽt mouẽs ꝛ motũ, alias idẽ reciperet se ꝛ mouẽs esset motuz.nam in his q̃
sunt eiusdez spẽi qcqd per se conuenit vni per se ꝯuenit
alteri,ꝛ ideo si fuerint duo indiuidua eiusdẽ spẽi,quoꝝ
vnũ esset recipiẽs alterũ pariformiter idẽ posset recipe-
re seipm sicut seqtur,ꝛ tũc idẽ esset mouens ꝛ motũ,ꝛ ꝑ
ꝯñs in actu ꝛ in potẽtia,vnde paruz infra Cõmẽ.in eo-
dez cõmẽto cõfirmando istã limitationẽ scribit.vtrum
aũt hęc suba habeat formam diuersam in esse a formis
I mãlibus.adhuc nõ declaratur ex h sermone.q.d.lz per
illam demõstrationez Aristo.demõstraret intellectum
potẽz esse denudatũ ab omni forma mãli,quia est rece-
ptiuũ oium formarũ mãlium,tñ ex illa demõstratione
Propter opinionẽ Alex. q putat i h loco ab Arist. ondi ꝙ itellectus nõ sit actus sz suba i poa mãs ꝛ mã itelligibiliũ ꝛ vt ait ἀγραφον γραμματτον. non apparet an sit expoliatus a q̃libet forã eẽ imãli quę
est diuersa a mãlibus formis,ꝛ reddit cãm dicẽs.ꝓpo
tio enĩ dicens ꝙ recipiens dz esse denudatum a nã rece
pti itelligit̃ a nã speciei illius recepti nõ a natura sui ge-
neris,ꝛ maxime remoti,ꝛ maxime eius qd dictũ est per
equiuocationẽ.i.analogicę,sicut est suba ꝛ ens ꝛ vnuz q̃
plerũqꝫ ab Auer.dicuntur genera multiplr dicta.i.ꝑm
prius ꝛ posterius.nam de mẽte eius genus duplr dicit̃.
vno mõ ꝑ genere vniuoce dicto,ꝛ istud est genus logi-
cum,ꝛ etiã di de genere dicto ꝑm prius ꝛ posteri9.i.ana-
logo,vt est videre.5.meta.cõ.4.ꝛ ꝑ de aia.cõmẽ.7.ꝛ ali-
Op. Ioã. de Gãdano, bi frequẽter,vt alĩo ꝓbaui diffusius.❡Ioãnes autez de
Gãdano in 3o de aia.in q.4.inqt.ꝙ aliqd esse denuda-
tuz ab aliqua intelligit̃ duplr.Vno mõ ꝑm esse vt dici-
mus ꝙ Sortes est separatus a Platone ꝛ vl'ter sic se ha
bent illa,quoꝝ vnũ nõ est ꝯiunctũ ꝑm subsistẽtiam cuz

alio. Alio mõ intelligitur aliqd esse denudatuz ab alio
ꝑm qdditatẽ seu essentiã,sicut cuz qdditas vnius nõ est K
qdditas ꝛ essentia alterius,q̃uis sint cõiuncta ꝑm subsi
stẽtiam,vt dicimus ꝙ mã ꝑa est denudata ab oĩ forma
seu actu,non qd ꝑm subsistẽtiã sit separata ab omni for-
ma,sed qꝛ qdditas ꝛ essentia materię ꝑmę nõ est qddi-
tas nec essentia alicuius formę,vt pz ꝑ physico.ꝛ sic est
in multis alijs ꝯsilr.potẽ enĩ est ꝙ aliq̃ duo sint sibiin-
uicem cõiuncta ꝑm esse,ita ꝙ sint in eodẽ loco ꝛ eodem
subiecto,ꝛ tñ essentia vnius diuersa est ab essentia alte-
rius,vt sciũt parũ exercitati in phia Arist.vñ iuxta istã
solõnẽ soluit multa argumenta in illa qõne de tactu re-
spectu q̃litatũ tangibiliũ dicẽdo ꝙ lz tactus nõ sit denu
datus ab omni tãgibili ꝑm eẽ subsistẽtię,tñ ipsa virtus
tactiua est denudata eẽntialr ab omni q̃litate tangibili.
Sic.s.ꝙ essentia ipsius nõ est aliqua q̃litas tãgibilis,sed
est virtus aię nãlis fundata in organo hñte quãdaz me
dietatẽ ꝛ ꝓportionẽ oium q̃litatũ tãgibiliuz.Et sic dicit
de intellectu qd est essentialr denudatus ab oib9 formis
materialibus ꝛ earũ spẽbus,q̃uis sit ꝯiũctus ꝑm eẽ cuz L
multis,ꝛ forte oibus spẽb9 intelligibilib9 formaruz mã
liuz.❡Et eodẽ mõ rñdet ad illud de visu ꝛ visibili.Di
cit enĩ ꝙ visus nõ est separatus ꝑm eẽ ab oib9 colorib9
sicut bene arguebat̃.vz.qꝛ oia mixta colore participãt
ex libro de sensu ꝛ sensato.Tñ alia est quidditas visus
ab omni colore,ꝛ sic denudatus est ꝑm essentiam,lz nõ
ꝑm subsistẽtiam ꝛ rursus qlibet visus non cognoscit co
lorez sui organi in quo existit.Quãuis forte visus vni9
aialis cognoscit vel cognoscere possit colorẽ organi vi-
sus alterius aialis.ꝛ ita breuiter ꝑm ꝑdictũ doctorez ꝓ-
positio nostra q̃ ꝓponit̃ hic locũ hz isto mõ ꝙ recipiẽs
debet eẽ denudatuz a nã recepti ꝑm essentiaz ꝛ non ꝑm
subsistẽtiam.❡Sz ista glosa Ioãnis ꝯdicit Cõmẽ.ex-
presse in 3o de aia.cõ.4.vbi dicit ꝙ 2a ꝓpõ sup qua fun-
dat̃ demõstratio Arist.est ista.vz.ꝙ recipiẽs dz eẽ de-
nudatũ a nã recepti ꝛ vt sua suba non sit suba recepti in
specie vbi duo simul iũcta ꝯcurrunt in verificãdo illaz
ꝓpõnẽ.vz.ꝙ recipiẽs dz eẽ denudatuz a nã recepti,ꝛ h
quãtũ ad esse,ꝛ qd suba eius nõ sit suba recepti in spẽ,ꝛ
hoc quãtuz ad essentiam.❡Amplius si recipiẽs ꝑm eẽ Impugnatio
nõ dz esse denudatũ a nã recepti,tũc aliqd ꝑm esse hñs
aliquã formã esset rõ recipiẽdi suo subiecto ꝯsilem for
mã in specie,ꝛ sic idẽ eẽt mouẽs ꝛ motum ꝛ in actu ꝛ in
potẽtia,ꝛ sic nulla esset ꝓbatio qua vtit̃ Auer.in verifi M
cãdo illã ꝓpõnẽ.❡Amplius qd dicit de tactu nihil ẽ,
nã mirũ est quõ nõ viderit glosaz Cõmẽ.in 3o de aia.in
cõ.4.vbi occurrit tacite obiectioni.naz glosauit Com.
illã ꝓpõnẽ isto mõ ibi.vz.ꝙ recipiẽs dz esse denudatuz
a nã recepti ꝑm spẽm,vñ infert.ꝓpõ enim dicẽs ꝙ reci
piens dz esse denudatũ a natura recepti itelligit̃ a natu-
ra spẽi illius recepti nõ a nã sui gñis,ꝛ maxime remoti,
ꝛ maxime eius qd dictũ est per ęquocationẽ,ꝛ ideo di-
ximus ꝙ in sensu tactus inuenit̃ mediũ iter ꝯria q̃ com
prehendit.ꝯria enĩ alia sunt in spẽ a medijs. Et mirũ est
de Ioãne quõ rñsionẽ istã quę est Com.in sili argumẽ- Intellige de me9 formę: nõ aũt d me9 transitus.
to nõ viderit,vñ sensus tactus nõ põt esse denudatus a
tota latitudine q̃litatũ tangibiliũ ꝑm genus,qꝛ organuz
in quo cõsistit reqrit certã ꝛ determinatã cõplexionem
quę resultat ex actiõe ꝛ reactiõe q̃litatũ ꝑmarũ in eĩntis
repertaruz q̃ in mixtione diuidunt̃ ad minima vt plurĩ-
mũ vnius ꝯtangat plurimũ alterius,sicut dicit Priceps
in cap.de cõplõnib9.ꝛ ideo sufficit vt sit denudat9 ab ex
cellentijs ꝯrioꝝ quas cognoscit ꝛ recipit.vñ 2o de aia.i.
com.118.Equalr calida ꝛ ęqualr frigida nõ sentimus.ꝛ
ideo bene dixit Auer.in 3o celi.cõ.67.ꝙ si subtuz fuerit

simplr̃ receptiuũ cuiuslibet formę opʒ illud eẽ denuda
A tuʒ simplr̃ ab omni forma. sʒ ꝟo ẽm gđ euã sufficit ipʒ
ẽm se ab illa forma eẽ denudatũ. ℂ Ad illud aũt qđ de
visu dicit Io. multũ decipit̃. Nã Arist. in 2° de aĩa. in. t.
c. 71. ingt. Est aũt coloris susceptiuũ qđ sine colore, soni
aũt absonũ: et tex. cõ. 83. ait, ꝙ per se gdẽ isonabilis aer.
vbi Com. in cõ. ait, ꝙ queadmodũ si diaphanũ hẽret co
lorẽ nõ reciperet colores, sic se aer hẽret sonos ex se non
reciperet sonos. ⁊ 3° de aĩa. Com. dicit. com. 4. vnde ne
cesse est vt sensus recipiẽs colorem careat colore, ⁊ reci
Cã erroris piẽs sonum careat sono. ℂ Sʒ gđ fuit in cã ꝙ Ioãnes
deceptus fuit. Certe fuit famositas ꝑpõnis q̃ dicit ꝙ oẽ
mixtum colore ꝑticipat q̃ scribit̃ in libro de sensu ⁊ sen
sato. sʒ de hac fuit in ꝑprio theoremate late dictũ. nãʒ co
lor in libro de sensu sumit̃ nimis cõiter pro q̃libet q̃li
tate visibili, sicut est lux, sed nõ itelligit̃ ꝑ vero colore ꝑ
prię dicto vt est q̃litas q̃dã 2ª resultãs ex debita cõmix
tione lucidi cũ opaco. nõ eni isto mõ verũ est dicere, oẽ
mixtũ corpus coloratũ eẽ. vñ organũ visus, siue pupil
la, siue humor crystallinus fuerit, siue nerui obtici, vt as
serũt medici nõ hʒ sic colorẽ dictũ quãtũcũꝙ tale organũ
sit, aut possit eẽ lucidũ. vñ Auer. in 2° de aĩa. cõ. 67. in di
gressiõe dicit. ꝑpter ꝟba Aristo. in tex. vbi dicit, oĩs co
lor motiuus est eius gđ est ẽm actũ diaphanũ, ⁊ hęc est
B eius nã, qđ manifestũ est ꝙ nõ de necessitate qđ mouet̃
a colore dʒ eẽ nõ lucidũ, sed nõ coloratũ, nihil eni reci
pit se aut est cã recipiẽdi se, sʒ eni color ꝑprię dictus nõ:
nisi in corpore mixto repiri possit, nõ tñ oẽ mixtũ colo
ratũ est sicut symitas nõ nisi in naso reperiri põt, nõ tñ;
oĩs nasus symus est, ⁊ ita ẽ de odore, sono, ⁊ sapore. Vñ
organũ visus in sua nãli dispõne cõstitutum est absco
lor, q̃a aliter visus non hñt iudicare de oĩb⁹ coloribus,
vñ manifestat sensata experiẽtia ꝙ vbi ɔtingit in icteri
tia ęgritudine vbi organũ visus infectuʒ est ex sparsiõe
cholere q̃ est citrini coloris videmus tales ictericos iu
dicare oĩa esse citrini coloris, ⁊ ita organũ gustus in sua
nãli dispõne existẽs caret oĩ sapore qđ experimẽto. Cõ
probat̃ in infirmis qui ꝑꝑ hẽc organum infectũ aliquo
humore amaro iudicãt ẽt dulcia eẽ amari saporis, itus
Dubium. eni apparẽs, vt ingt Arist. ꝓhibet extneũ. ℂ Sed dices
ꝑpter gđ cõtingit ꝙ sensu visus oẽs colores ꝑcipimus,
sensu aũt tactus nõ possumus oẽs q̃litates tãgibiles ꝑ
cipere q̃ngdẽ teste Arist. in 2° de aĩa. t. c. 118. ęqualr̃ cali
Solutio. da aut frigida, aut mollia vel dura non sentimus. ℂ Et
ad h̃ ex iã dictis pʒ solo. nã organum visus est absꝗ oĩ
colore, ideo oĩuʒ colorʒ susceptiuũ est. ɔsistentia aũt or
gani tactus a tota q̃litatũ primarũ latitudine expoliari
C nõ potuit, sed solũ denudatũ est ab excellẽtijs earuʒ, est
Tact⁹ est aĩa: valde mãlis. eni in mediocritate q̃dã ɔstitutũ, ⁊ ideo excessus ⁊ defe
ctus põt ꝑcipere, mediũ eni vt ingt Com. specie differt
ab extremis. sufficit aũt sicut dicit vt recipiẽs sit denuda
Difficultas. tuʒ ẽm spẽm ab extremis. ℂ Sʒ tũc iterũ est difficultas
ɔtra Auer. Nã. 6. physicę auscultatiõis. cõ. 32. ipse disti
guit de duplici medio. ingt eni declarãdo ꝙ sit ṗmuʒ in
q̃libet trãsmutatiõe ꝙ primũ nãliter in trãsmutatiõib⁹
quę sunt in q̃litate. manifestũ est in colorib⁹ cũ bene ap
paret ꝙ inter colores sunt media finita nãliter in nume
ro. Et intelligo hic ꝑ mediũ nõ illud qđ diuersat̃ sʒ ma
gis ⁊ minus. Sed illud qđ diuersat̃ ẽm formã ⁊ q̃litatem,
q̃m palidum nõ differt ab albo ẽm magis ⁊ minus, sed
ẽm q̃litatẽ, ⁊ si nõ essent eiusdẽ spẽi. In gustabilib⁹ autem
videt̃ ꝙ ita sit sicut in coloribus. In ṗmis aũt qualitati
bus. s. caliditate ⁊ frigiditate videt̃ ꝙ mediũ sit tẽpera
tũ. Trãsmutatum eniʒ in ṗn°cium trãsmutat̃ de calido in
frigidũ, dicit̃ ꝙ q̃dam est in calido, ⁊ q̃dam in tẽperato

D cum inter calidũ ⁊ tẽperatuʒ nõ est qualitas media, sed
ẽm magis ⁊ minus. Q̃m manifestũ est per se ꝙ cũ trãs
mutatũ amittit partẽ calidi ⁊ acgrit partẽ frigidi ꝙ quę
dã pars eius est in calido, ⁊ q̃dã in tẽperato, q̃m non est
calidũ ẽm totũ, necꝗ tẽperatuʒ ẽm totum. Et cõsilẽm di
stinctionem de hoc hʒ in cõmẽto super 3° metheororũ. in
cap. de iride. vbi dicit ꝙ mediuʒ dicit̃ ẽm duas species.
vnũ eorũ est ẽm veritatẽ ⁊ prius, ⁊ est mediuʒ inter duo
ɔtria cuius eẽ cõsistit in cõplexione duarũ extremitatũ,
⁊ ipm ẽm gdditatẽ est diuersum a duab⁹ extremitatib⁹.
Scđm aũt di ẽm silitudinẽ ⁊ ẽm posterius ⁊ est mediuʒ
inter duo ɔtria ẽm quãtitatẽ tñ. videt̃ igit̃ ꝙ responsio
Auer. ad tacitã obiectionẽ quã dat de tactu respectu q̃
litatũ tangibiliũ non sit ad ꝑpositũ, q̃a mediũ non spe
cie distinguit̃ ab extremis seu ẽm gdditatem ⁊ simplr̃, sʒ
solũ ẽm magis ⁊ minus. ℂ Nisi esset ꝙ in tali medio in Solutio.
quo sunt ɔtria refracta per vnũ ɔtriorũ põt dici specie di
stingui ab alio extremo cuius est receptiuũ. ℂ Sʒ tunc Dubium.
insurgit cõtra eãdem glosam Auer. vna alia difficultas.
nã si recipiẽs dʒ eẽ denudatũ a nã recepti ẽm spẽm, ⁊ h̃
est vlr̃ veruʒ sicut ipse fatet̃ in 2° de aĩa. cõ. 67. de quali
bet receptione tã reali q̃ spũali, tũc igit̃ mã hñs formã
sbalem ignis posset illa remanẽte recipere formam aq̃
E aut terrę, q̃a istę formę sicut pʒ cõsiderãti sunt specie dif
ferentes. h̃ aũt minime fieri põt, vt pʒ in 2° de gñatione
⁊ corruptione. vbi agitur de mõ trãsmutationis sbalis
Solutio. elemẽtorũ adinuicem. ℂ Nisi eẽt sicut scribit Auer. in 3°
cęli ⁊ mũdi. in cõ. 67. iuxta ꝟba Arist. ibi in textu vbi di
cit. Sic ⁊ elemẽta opʒ putare queadmodũ mãm eẽ com
positis, ꝑpter qđ ⁊ possunt trãsmutari adinuicẽ separa
tis his quę ẽm passiões differẽtijs. Vbi Auer. exponẽs
dicit. i. q̃a formę elemẽtorũ nõ recipiũt seipsas cum sint
eiusdẽ gñis. Cõtingit ꝙ nõ gñant̃ adinuicẽ, nisi cũ reci
piens exuit formã ⁊ recipit formã receptam, ⁊ ideo non
sunt elñta adinuicẽ, ⁊ hoc nõ ɔtigit in receptiõe forma
rum cõpositorũ. s. vt denudent̃ a suis formis apud rece
ṗtiones formarũ cõpositorũ. Formę eni cõpositorũ sunt
alię a formis eorũ. Formę gdẽ eorũ sʒ sint diuersę, nõ in
eodẽ ordine sunt in subalitate. s. qđ impoĩe est vt q̃dam
sint materię formarũ q̃rũdam, ⁊ oĩa ista manifesta sunt
exercitatis in hac sciã. Scđm igit̃ istã expõnem opʒ illo
mõ illud dictũ Auer. glosare per seipm ꝙ recipiẽs ⁊ re Qđ recipiẽs dʒ eẽ dnudatũ a nã recepti ẽm spẽm necꝗ ita vt nõ sit in eodem ordie subalitatis. necꝗ ɔtrias requirit q̃litates.
ceptũ debẽt specie differre, ita ꝙ nõ sint eiusdem ordinis
in subalitate ṗcipue in vera trãsmutatione reali q̃ fit cũ
abiectione ɔtrij, ⁊ ideo q̃a formę elñtorũ vt sunt in mate
ria sunt ɔtrię vel ẽm se: vt voluit Alex. Vel rõne ɔtriarũ
qualitatũ cuʒ q̃bus existunt in mã, sic vnũ elñtũ nõ põt
esse mã alterius. Sed q̃ntũ ad intellectum possibilem ista
glosa hoc mõ intellecta locũ non hʒ. vʒ. ꝙ intell's possi
F hñs spẽm vnius elemẽti nõ põt recipere spẽm alterius,
q̃a. vʒ. elemẽta sunt eiusdẽ ordinis in subalitate. Et rõ ẽ
ista, q̃a formę quę ɔtriant̃ in mã non ɔtriantur in intelle
ctu. Vñ Cõmẽ. 6. ṗmę pħię. cõ. vltimo. ingt. Et intende
bat per hũc sermonẽ declarare diuersitatẽ duorũ entiũ,
sʒ entis qđ est in intellectu, ⁊ entis qđ est extra itellectũ.
Qđ eniʒ est in aĩa cõtingit vt recipiat duo opposita in
simul, qđ nõ põt eẽ extra aĩam, quia mã recipit cõtraria
successiue, ⁊ cã in hoc ꝙ intell's comṗhẽdit simul, duo
opposita est, q̃ nã ṗmorũ oppositorũ in intellectu. s. ve
ri ⁊ falsi nõ est nã ṗmorũ oppositorũ extra aĩam. s. boni ⁊
mali. verũtamẽ verũ ⁊ falsuʒ sunt in cognitione, ⁊ bonũ
⁊ malũ est in mã, ⁊ nullũ entiũ quę sunt in cognitiõe dẽ
eẽ simplr̃ ẽm ꝙ est ex̃ aĩam, ⁊ ꝑpter h̃ noli mirari, quia
sʒ ista ꝑpõ vera sit tã in receptione spũali q̃ etiã in rece
ptione mãli, q̃a tñ iste receptiones sunt multũ differen

ies & precipue receptio spūalis que est in intellectu & rece-
G prio realis que est in pª mā. naz vt scribit Com. 3º de ani
ma. cō. 28. Materia nō est cā receptionis simplr, sed cā
receptionis trāsmutabilis. s. receptionis huius entis in-
diuidualis. vñ necesse est vt illud qđ nō recipit receptio
ne indiuiduali nō sit māle aliquo mō. Et propter hoc aliq̄
sunt necessaria ad verificādū illam ppōnē in receptiōe
māli que fit cū vera actione & cū abiectiōe 3rij que non
sunt necessaria ad verificādū illā in receptione spiritua
Difficultas. li. ¶ Sed nūc insurgit alia difficultas 3 Aristo. & Auer.
Naz nō videt eē verū q̄ in receptione spūali recipiens
dz esse denudatū a nā recepti, qa ibi nō est necessarium
vt mouēs sit distinctum a re mota, sicut scribit expresse
Cōmē. in 8. phys. cō. 40. vbi hz q̄ in motu equoco q̄-
lis est qui inuenit in entibus abstractis idē pōt esse mo
uens & motū. ¶ Et cōfirmat, qa in abstractis a mā idē
est intelligēs & intellectuz: vt pz 3º de aia. t. c. 15. vbi dicit
q̄ in his que sunt sine mā, idem est intelligēs & qđ itelli
Solutio. git. ¶ Nisi eēt qđ vt scribit Com. in libro dstructio de
structionū, in dispu. 3º, in sol. 18. dubij. Perfectio in ipsis
separatis intelligētijs latitudinē hz magnā. vñ 3º de ani
ma. cō. 19. intellectus mālis est īfimus in gñe abstracto-
ruz, & ideo accidit sibi inquātū intellectus est q̄ sua itel-
H lectio nō idētificat cū sua essentia ppter ipm eē propin-
quū cōtinuo & tēpori. nā sicut dicit Arist. in 2º de aia. t.
cō. 151. aia magnū tēpus apponit in ignorātia, sz in alijs
intelligentijs que sunt perfectiores in talibus intellectus
& intellectus, & intelligibile idētificant, & hoc maxime ve-
ritatē hz de pmo intellectu, vt dicit Com. 12. meta. com.
Dubium. 51. ¶ Vltimo aūt dubitat ppter qđ intellectus mālis si
dz recipere formas māles dz esse denudatus a mālitate.
Si aūt intelligit imaterialia nō opz pariformiter in vir-
tute istius ppōnis ipm eē denudatuz ab imaterialitate.
Solutio. ¶ Ad hoc dicimus q̄ Auer. hoc argumētū dimisit insolu
tuz in cōmē. 4. in 3º de aia. inqt. n. vtrū autē hec subā. s. i
tellectus pōtis habeat formaz diuersam in eē a formis
mālibus adhuc nō declarat ex hoc sermone, ppō eniz
dicēs, q̄ recipiens dz esse denudatū a natura recepti in-
telligit a natura speciei illius recepti non a nā sui gene-
ris & maxime remoti & maxime eius qđ dicit p equoca-
tionē. Tñ rō diuersitatis in hoc est in promptu, quia fm
Quare intel- Phos impedimētū semp est a mā, vñ imālitas non im-
ligēs imā- pedit cognitionē, imo promouet. sic scribit Auer. in li-
lia nō est ca- bro destructio destructionū, in dispu. 5. in solone secūdi
rēs imateria- dubij. dicēs. Vñ dicimus ex Phoz 3nibus q̄ ens icor-
litate. poreū est in se pura scia tm, ipsi eniz opinati sunt q̄ for-
me sunt in scientes, prout cōsistunt in mā, & si forte inueni-
ret aliquid in materia nō cōsistens, manifestū est q̄ est
pura scia & intellectus & intellectū non est aliud in essen
tia a forma rerum a materia separatarum.

Ppō. 85ª. ¶ Eadē sunt principia & cause essendi & co
gnoscendi.

Famosa est ppō, & sic declarat. nā scire simplr est causaz co
gnoscere ppter quā res est, & qm illius est
causa, & qđ impoē est aliter se habere.
vnde pº phys. nō 3tingit scire & itellige-
re in oibus sciētijs, quarū sunt pncipia
aut cause & elēta nisi ex hoz cognitione. & Auicē. in pª
Fen pmi, doctrina pª, in cap. de subiectis medicine. inquit.
Cognitio vniuscuiusq3 rei hñtis causas acqrit cognitis
Cōm Gēti- causis eius & cōplet quādo fuerint cognita oia iberētia
lem/ Gādi- illi rei. ¶ Vñ mirū est quō fere omnes expositores al-
nū/ & Jac. de lucinent in illo loco atq3 cōueniāt in declarando penes
Foliuio.

quid attēdit sciētie acqsitio, & penes qđ sciētie comple-
mentū cum ipse author seipm ibidem declaret. vñ in re K
notissima litigant & nodū in scirpo qrunt. Vñ cōmen.
Auer. in pº de aia. cō. 3. hz 3similem sniam dicēs. Cogni-
tio vniuscuiusq3 gñis & spēi eius non cōplebit nisi p co
gnitionē subē illius spēi, & per cognitionē eoz que 3iun-
gūt ei, vt dictū est in posterioribus analyticis, & est in pº
poster. t. c. 43. Vna aūt scia est que est vnius gñis qcūq3
ex pmis cōponunt, & partes sunt passiōes p se, & Auer.
iuxta hoc in plogo suo sup libro physicoz. inqt. q̄ intē-
tio scie nālis est cognoscere causas spēruz sensibilium &
causas visibiles in spēbus accitauz. vnde circa ista cōsi-
stit perfectio & cōplemētū scie pmo in cognitione qddi-
tatiua sui subiecti, & spēruz eius que habetur p causas si
causas habuerint. & hoc est itelligere ppriē loquēdo & in
cognitione demōstratiua oium pprietatuz, & hoc pprie
est scire. ¶ Aduerte tñ vt inqt lucidissimus Them. in
pº phice auscultationis cause apud Arist. sunt efficiētes
& fines. Concause aūt sunt mā & forma & postremo ele-
mēta. Verū Plato causis addidit exemplarez, qa posuit
ideā. Cōcausis autem addidit instrūtā siue officialem.
Nō qlz cā i- ¶ Vnde aduerte etiā in via Peripateticoz q̄ nō est
strūtalis redu- vñiter verū cām instrūtaz semp reduci ad genus cause
cit ad cāz ef- efficientis, imo etiā qñq3 reducit ad genus cause mālis.
ficientem. nam certū est q̄ diaphaneitas cōcurrit tāq3 cā instrūtalis L
in illuminatione aeris. Patet aūt q̄ nō cōcurrit in gene-
re cause efficiētis. nā talē efficit corpus luminosum. nec
etiā cōcurrit tāq3 forma, quia aer formalr nō lucet dia-
phaneitate, sed lumine. Neq3 etiā cōcurrit tāq3 finis, qa
potius diaphaneitas est pp lumē nō ecōtra. Relinqtur
ergo vt 3currat in gñe cause mālis qđ etiā ostēdit diffi-
nitio data de lumine ab Arist. in 2º de aia. in t. c. 68. vbi
dī lumē ē actus diaphani fm actuz. ¶ Immo si subtilr Quodlibz genus
rimari velis vnūqđq3 genus cause in suo pprio gñe vi- cause hz pro-
det determinare seu appropriare sibi aliqs dispōnes, si prias dispo-
cut pz inuēti librū de subā orbis ipsius Auer. ¶ Et est sitiones.
vltra hoc et rō. nam sicut se hz dispō agētis ad agens, sic
dispositio passi ad passuz, sed dispō agētis causat effici-
enter, ergo dispō patiētis causat mālr. ¶ Vñ iste sūt
dispōnes dicte occulte a medicis que se tenēt ex pte ma
terie & sunt variabiles in ifinitū & nō possunt ab hoie co
gnosci a priori, sed solo experimēto & ille sunt, vt inquit
Auer. in 3º colliz. que reddūt artē medicine impfectam.
nā vt scribit Aui. in pª Fen pmi, doc. pª, in cap. de com-
plexionibus. Dedit deus gloriosus vnicuiq3 idiuiduo M
cōplexionē sibi pprīā in qua aliud indiuiduū sibi asso-
ciari est impoē. ¶ Ls eni beatus Aug. in libro de ciui
tate dei, vt refert Cōcilia. in diff. 23. dicit. q̄ fuerūt duo
gemelli qui ita se habebāt q̄ qñ vnus ridebat alter etiā
ridebat, & quādo vnus tristabat & alter etiā tristabatur,
& vno egrotante alter egrotabat. cuius cām Hippocra-
tes interrogatus dixit, qa ex eodē patre & filii aluo & nu-
trimento, & filii regimine fuerūt pducti & educati. Possi-
donius aūt astrologus de eodē iterrogatus retulit hoc
ad idētitatē stellarū, cuius tñ rōnē postposuit Augu
stinus, & illā Hippocratis ptulit. ¶ Cōsimile narrat etiā
Almāsor de duobus gemellis q erant adeo siles q̄ tē-
pore magne famis & penurie vnus eorum accedebat ad
matrem qritans panem, quo semel accepto iterato post
paruā morā reuertebat ad matrē simulans se eē aliū,
& qa similitudo est causa deceptionis illo mō matrē de-
cipiebat. ¶ Hoc etiā narrat Albertus magnus in 9º de
aialibº. ¶ Et Quintilianus in declamatiōe septima, p
duobus gemellis infirmātibus desperātibus reliqs me
dicis qe eis vnus medicoz salutē pmittit si alterius in
tralia

A trasla .i. membra interiora respiciant, et concedente ꝓ patre inuit Quintilianus ꝙ ex omnimoda fere similitudine visa et cognita egritudine vnius per anathomiā alter curatus fuit, vnde vxor virum incusauit male tractationis. ❡ Licet oīa ista vera sint, tñ est aliqua differētia inter vnā cōplexionē vnius indiuidui, et aliā sicut est alia et alia forma. Nō ergo credendum est oēm instrumētariā dispositionem ad genus causę efficiētis reduci. ❡ Reuertamur igit̃ ad declarationē ppositi Theorematis ꝙ ista noīa ꝑncipiū causa et elm̃tum, vt scribit Cōmē. in ꝑ. phys. cō. ꝑmo. qñq; sumunt̃ cōiter et qñq; sumunt̃ ppriē. ❡ Cōiter aūt sumpta cōfundunt̃ adinuicem, ita ꝙ causa cōiter stat pro omni causa in quocūq; gñe causante, et sīlr pn̄m et elemētū. ❡ Tamē qñ sumunt̃ pprię causa dicit sicut stat pro causa finali. nam finis est causa causarum, ex 2° phys. nam causalitas finis est in causata. ❡ Principium autē pprię dī de agēte et mouēte cā. Vnde Arist. vbicunq; locoꝝ vbi describit cām efficiētem dicit ꝙ est principiū. vnde motus/ de rōne eni principij est ꝑmū esse, vt dicit Arist. in ꝑncipio. 5 meta. et qa causa efficiens in esse reali ꝑcedit oēm aliā cām, licet eni finis in intētione et quo ad causalitatē ꝑcedat causalitatē agentis, sed quo ad eē est

B opposito modo et appropriate nomē ꝑncipij attribuit̃ causę agēti et mouēti, dīa autē inter mouēs et agēs nota est ex ꝑmo de gñōne et corruptione. in tex. cō. 43. et istud; qa omne agens est mouēs et nō econuerso. ❡ Elementū autē appropriat̃ causis intrinsecis, pręcipue tñ materię propter cām quā diximus vbi de diffinitione elementi loq̄bamur. ❡ Nota etiam ꝙ aliqd pōt esse principium essendi qd̄ nō est ꝑncipiū cognoscēdi sicut ꝑma mā quę de se ignota est, quę tñ in ꝓpo gñe est cā mālis respectu cōpositi, tñ de se nō est ꝑncipiū cognoscendi nisi vt stat sub forma, licet etiā dici possit ꝙ materia etiam vt stat sub forma, vel vt piungit̃ formę est cā essendi cōpositi. nam Cōmē. in. 5. meta. cō. 5. dicit. ꝙ hoc nomē natura dicit̃ ꝑ et principalr̄ de substātia quę est forma quę est ꝑncipiū motus in rebus nālibus essentialr̄ et primo. Et qd̄ materia nō dī natura, nisi qa recipit istā nām. ❡ Et aduerte ꝙ omne causatum si oēs causas habuerit per oēs cognitione cōpleta debet cognosci si habuerit plures ex pluribus, vt dicit Com. et si vnū, vnū semꝑ referēdo singula singulis, et hoc est verū id in cognitione incōplexa quę habet̃ per diffinitionē quā etiā in cognitiõe complexa quę habet̃ per demōstrationē, quicquid dicat Burleus et sequaces eius in hoc. nam idem est vtriusq; iudiciū. nā diffinitio, aut est demr̃ationis principiū, aut est ꝯclusio, aut est demonstratio variata in situ, vt dicit Arist. in 2° posterioꝝ. et ideo implicat sciam cōplexam per demr̃ationem habitam si perfecta simplr̄ fuerit qd̄ fit per oēs causas, et qd̄ in diffinitione oēs causę nō appareāt cum ꝓ qd̄ est cōtra Arist. in. 8. meta. t. cō. 11. et 12. qui iubet in diffinitione cōpleta oēs causas assumi debere. ❡ Aduerte tñ ꝙ licet eadem sint ꝑncipia et causę essendi et cognoscendi, tamē alio modo sunt ꝑncipia essendi, et alio mō sunt ꝑncipia cognoscendi. Nā in esse signato et pticulari sunt ꝑncipia essendi, sed sunt principia cognoscēdi sub alio respectu. vz. in esse vlitatis et abstractiōis: vnde. v. g. de homine loquētes dicere possumus ꝙ homo in esse reali cōponit̃ ex tali corpore, et ex tali actu qui est aīa ei⁹, sed dicere ꝙ est animal ratiōale/ hoc est per intellm̃ et vlr̄, et sic sunt cognitionis ꝑncipia. vnde Cōmē. ꝑ meta. scribit in com. 27. et intēdit ꝙ compꝛehensiones quę dicunt̃ scię sunt rerū quę sunt in sensibilib⁹ nō gñabiles neq; corruptibiles nisi accidentalr̄, et sunt intētiones vles q̄s intellectus compꝛehendit in eis et sunt formę. Compꝛehensiones

Principiū cā et elm̄tū 2ᵉ.

Aliqd fit eē pn̄m eēndi et non cognoscendi.

Cōtra Burleum.

eo quę sunt corruptibiliū et gñabiliū. s. indiuiduoꝝ cōpositoꝝ non sunt scię, sed imaginatiōes eoꝝ, et q̄si intēdebat ꝙ ista sensibilia habent duos modos compꝛehensionis modū qui nō est scia eoꝝ, sed imaginatio et modum qui est scia eoꝝ et est intellecta vlīa, et hoc est qd̄ dicit Boetius singulare est dū sentit̃ et vle est dum intelligit̃, et pp hoc dixit Auer. ꝙ partes diffōnis sumuntur a principijs quę sunt in re ꝑmo de aīa. cō. 7. Aristo. enim nō opinat̃ ꝙ intellecta rerum sint rerum substātię: sed sunt notiones quę notificant substātias rerū, vt dicit Com. ꝑmo meta. cōmē. 45. ❡ Aduerte etiam ꝙ licet omnia ꝑncipia et causę essendi sint principia cognoscēdi fm̄ ꝑdictum modum, non tamen omnia principia cognoscendi sunt principia essendi, sicut patet intelligenti.

D

❡ Intellectus omnia intelligit.

ppō. 86ᵉ.

Propositio ista est Aristo. 3° de aīa. t. cō. 4. et est vna de ppōnibus in qbus fundat̃ demr̃atio Arist. ibi. vt scribit Auer. in com. ad demōstrādū ꝙ intellus nō est corpus nec virtus in corpore: vnde dicit̃ in lrā. Necesse est aūt qa oīa intelligit imixtū esse, sicut dicit Anaxagoras. intus enim apparens ꝓhibet extraneum. et dicit Cōmē. ꝙ ista ppositio est manifesta per se. ❡ Et in primo de gñatione et corruptione. in cōmē. 19. inquit de antiquis, et isti q̄uis errēt in hoc sicut dicit Arist. tñ in hac opinione ꝯsequunt̃ viā veritatis aliq̄ mō loquētes dicūt ꝙ ens est ꝯꝑhēsum et nō ꝯꝑhēsum nālr̄ est nō ens. ❡ Et 2° phy. in cō. 47. vbi recitat opiōnē illoꝝ antiquoꝝ de fortuna asserētiū, ꝙ fortuna ē q̄dam res diuina et nullus scit q̄ditatē ei⁹. inq̄t ꝙ Arist. tacuit istos. i. nō dignatur reprobare istā opiōnē, ppea qa iste sermo est irrōnabilis. s. vt sit hic cā ignorata nālr̄. nā vt scribit Aristo. ꝑ topicoꝝ. ca. 9. q̄libet ꝓferēte ꝯtra opiōnib⁹ sapiētū de q̄libet sollicitū eē stultū est. ❡ Mirum tñ est ꝙ Com. dicit istud eē manifestum per se, imo hoc est dubiū et forte falsum. nam in 2° cęli et mūdi. in tex. cō. 16. de illa qōne quę sit nobilior ps cęli, an illa quę est sub polo artico, an illa quę est sub polo antartico. et dicit Com. ibi in cōmē. ꝙ intellus hūanus nō pōt compꝛehēdere verificationes huius cōparationis. ❡ Amplius Aristo. in 2° meta. in tex. cō. 1. dicit/ ꝙ quēadmodū se hꝫ oculus vespertilionis ad lucem diei, sic se habet intellus animę nostrę ad ea q̄ sunt secretissima in natura. Nec valet ristio Auer. ibi in cōmēto. ꝙ illud exēplum nō ostendit nisi difficultatem, non aūt impoītatē, qa tunc natura ociose egisset, qa fecisset aliqd̄ nālr̄ intellectū ꝙ a nullo esset intellectum, est enim in tali rōne Auer. multiplex error atq; fallacia, qa sicut ipsemet scribit. 7. meta. cōmē. 58. essentię rerum sunt existētes, licet nō intelligant̃. ❡ Amplius Arist. fm̄ istā mirabilem Auer. phātasiam incideret in foueā quā fecit. nam ipse in 2° de anima. in tex. cō. 142. Argumentat̃ cōtra antiquos qui opinabant̃ nullum esse colorem sine visu, nullumq; esse saporem sine gustu, vt pꝫ clare deducēti. nā vt inquit Arist. ibi. sic qdem recte dicebāt, sic aūt nō recte. duplr̄ eni dicto sensu et sensibili, his qdē fm̄ potentiā, his aūt fm̄ actū. de his qdem. s. quę fm̄ actū dicunt̃ accidit qd̄ dictum est: sed in alteris. s. in his quę fm̄ potētiam dicunt̃, hoc nō accidit pariformiter dicā de intellectu cum intelligibili qd̄ illa duplr̄ dicunt̃, fm̄ potētiam, et fm̄ actum, et licet intellus et itelligibile in actu dicta simul sint et nō sint, non tñ sequit̃ vbi fm̄ potentiam dicūtur. ❡ Confirmat̃ qa 3° de aīa. tex. cō. 2. sic se habet intelligibile ad intellectū, sicut sensibile ad sensum, ergo

E

F

Instātie sup ppositione.

sicut sensibile ⁊ sensus dicũtur dupl'r pariformiter ⁊ de
G intellectu cũ intelligibili. ¶ Et cõfirmatur similitudo ma/
nifeste ex authoritate Arist. in 3° de aïa. in t.c.38. vbi di
cit. Secatur igitur scia ⁊ sensus in res quę quidẽ potẽtia est in
ea quę sunt potẽtia, quę ꝟo actu in ea quę sunt actu. aię
aũt sensitiuũ, ⁊ qđ scire põt potẽtia hęc sunt, hoc quidẽ sci/
bile, illud aũt sensibile. ⁊ Cõm. in cõm. scribit. Res eni
quarũ differẽtię sunt eędem ipsę sunt eędem in illo mo/
do in quo hñt easdem differẽtias. intellus igitur est intel/
lectũ ⁊ sensus est sensatũ. ¶ Amplius differẽtię vltimę
rerũ sunt nobis ignotę. alioqn snia Phi in 2° posterio.
vera nõ eẽt. vbi scribit ꝙ quęlibet pars diffinitiõis est
in plus ꝙ̃ diffinitũ ⁊ totũ in eq̃. nam si dĩę vltimę eẽnt
notę, p3 ꝙ ille cõuertunt cũ diffinitis. ¶ Amplius nu/
merũ spẽrũ aïaliũ atq; plantarũ stellas etiã oẽs, vt inqt
sapientissimus Salomo, quis dinumerauit proportiões
etiam diuersas mixtionũ quis est qui cõphẽdere pos/
Solutio. sit. ¶ Nisi eẽt ꝙ ꝓposita ꝓpositio sic veritatẽ h3 ꝙ intel/
lectus oĩa cognoscit quo ad eius fieri potest. nã de oĩ/
bus mãlibus cognitionẽ habet talem qualem põt habe
re ꝟm etiam qđ requirit natura materię subiectę. nã vt
H scribit Arist. in 2° meta. in tex. cõ. vltimi. Acribologia
mathematica nõ in omnibus est expetenda, ⁊ vt inquit
pmo ethicoꝝ. cap. 2. Eius qui eruditus est eatenus in vno
quoq; genere certitudinẽ exigere q̃tenus eius nã rei re/
cipit simile quippe videtur a mathematico persuasionẽ
recipere ⁊ ab oratore demõstrationẽ requirere. ¶ Vñ
Arist. in pn° libri metheoroꝝ. scribit ꝓponendo se inue
stigaturum omnes causas metheorologici negotij, par/
tim dubitãdo, partim aliquo modo attingẽdo. ¶ Et in
2° cęli ⁊ mundi, tex. cõ. 60. inquit. Duabus etiam dubita
tionibus entibus de quibus merito vtiq; quilibet dubi
tauit tẽtandum dicere qđ videtur dignus esse reputãtes
promptitudinẽ magis iputari verecũdię q̃ audatię siqs
ꝓpter phiam stare ⁊ paruas sufficiẽtias diligit de quib'
maximas habemus dubitatiões, vbi Auer. notabil'r di
cit. in pn° cõmẽ. q2 ꝓpõnes quę sunt in nr̃is manib' in ta
libus q̃stionibus sunt paucę ⁊ fere dicunt equoce, quia
sunt accępte ab aïatis quę sunt hic, ⁊ de istis, ⁊ de illis dñ
aïatum fere equoce, sed tamẽ q2 nos nõ possumus hĩc
in hoc, nisi hõꝰ ꝓpõnes ⁊ ꝓpter hoiem dicere in quolib3
ꝟm qđ est in natura hominis dicere in illa re non ꝟm ip
sam rem. Cum in pluribus nõ possimus dicere nisi ꝟm
potentiam nostram naturalem, ⁊ ꝓpter hoc Aristo. ice/
pit se excusare dicẽdo ꝙ aliquis non debet tenere B in
nobis in verecũdia, qm̃ qui ignorat hęc duo. s. ꝙ perfe/
ctio hoĩs ⁊ virtus eius inquãtũ est homo non est dicere
in istis rebus ꝟm qđ est in natura sua, ⁊ qđ impossibile
est dicere de istis ꝟm suas naturas multotiens attribuit
loquẽti in istis rebus stultitiã ⁊ inuerecũdiam, q2 autem
I ista scit miratur ex sua diligentia ⁊ ex sua phia, ⁊ ẽt ex ex/
neitate sermonum quos addiscunt in istis reb' ex diffi/
cultate eoꝝ, q̃uis non sunt demõstrationes perfecte fi/
dei, tñ q2 subiectum earũ est valde nobile sunt nobilio/
res illis, modicũ eni nobile nobilius est multo ignobili.
¶ Et 3° de aïa. cõmen. 36. inqt. non sequitur vt illud qđ est
magis visibile in se sit magis visibile a nobis. ¶ Et in
12 pmę phię. tex. cõmẽ. 45. vbi Aristo. venatur nume/
rum intelligentiarum ex numero motuum ipsorum or/
bium dicit, ꝙ talia principia in maiori parte sunt famo/
sa cum fere omnia sint fundata in sensu quantitatu3 mo
tuum stellarum quod nõ potest perfici in vita humana
⁊ ideo necesse est in considerationibus credere conside
rationibus prędictis, ⁊ tunc verificatur quantitas mo/
tuum, ⁊ ꝓpter difficultatem istarum rerum impossibile

ADDITIO. Unde an ista sint parta vl' sparta, B ẽ na ture cognitu: s3 nõ nob, vt scit al' Boe. i 2° edit ione ss hoi gihef.

est vti propositionibus necessarijs, sed famosis in hoc
loco magis vtimur q̃ necessarijs, sed quando in eis nõ K
fuerit diuersitas, si autẽ in eis fuerit diuersitas nihil erit
super quo sustenteur, sed quocũq; modo sit melius est
scire sermones hoium in hoc q̃ nihil. ¶ Ex qb' autho/
ritatibus clarissime colligitur ꝙ in quibusdam reb' intel/
lectus humanus non potest attingere naturas rerum, vt
sunt in seipsis, sed attingit illas quo ad sibi cõcessum est,
⁊ est sibi possibile. ¶ Pro quo scire debes vt colligitur ex
intẽtione Arist. ⁊ Cõmẽ. Auer. in pn° 2' metaphy. Du
plex est causa difficultatis contingentis intellectui nr̃o.
Vna sumitur ex parte obiecti intellecti. Et alia sumitur
ex parte ipsius potẽtię intellectualis, ⁊ Cõmẽ. ibi in cõ.
dicit. duas conclusiones qđ in cognitione entium mate
rialium difficultas magis pendet ex natura rei intellectę
q̃ ab intellectu, ⁊ rõ est in promptu, q2 intellectus possi
bilis est in potẽtia ad omnia intelligibili, ⁊ op3 ꝙ mo/
ueatur ad intelligere ab aliquo obeo qđ sit actu intellectu3,
sed quia entia mãlia de se sunt potẽtia itellecta de se nõ
possunt mouere itellectũ ad itellectionẽ, ⁊ ꝓpter hoc idi
gẽt extrinseco motore qui extrahat illa de ordie in ordi
nẽ. i. de ordie sensibiliũ ad ordinẽ intelligibiliũ, ⁊ faciat
ea de potẽtia itellectis actu itellecta, ⁊ hic est intellectus
agẽs, vt p3 3° de aïa. tex. cõ. 18. ⁊ ꝓpter hoc labor ⁊ diffi/
cultas intellectui ↄtingẽs in itelligẽdo hõꝰ mãlia magis
pẽdet ex natura obiecti cogniti q̃ ex natura potẽtię co/
gnoscentis. S3 in cognitione subarũ separatarũ difficul
tas pẽdet ex nã nostri itell's q est ifimus in gñe subarũ L
intellectualiũ, ⁊ vt ↄtinuatur nobiscum in itelligẽdo depẽ/
det a sensu ⁊ a phãtasia, non eni talis difficultas causatur
ex nã obiecti cogniti, quia talia obiecta sunt actu abstra
cta a materia ⁊ a cõditionibus materię, vñ talia non in/
digent ad hoc ꝙ intelligantur intellectu agente quãtu3
ad hoc ꝙ extrahat ⁊ trãsferat illa de ordine in ordinẽ, ⁊
faciat de potẽtia itellectis actu itellecta, q2 talia sunt de
se actu itellecta: vnde dicit Cõm. 3° de aïa. cõ. 18. ꝙ si es/
sent vniuersalia Platonica extra aïam nõ opus esset po
nere itellectũ agẽtem, ⁊ ꝓpter hoc Arist. ibi in tex. cõ. 1.
loquens de ipsis. inquit. Forsan autẽ ⁊ difficultate duo/
bus modis existẽte non in rebus, sed in nobis est eiꝰ cã,
quicquid dixerit Scotus ⁊ seq̃ces eius in hoc, ista est via an/
tiqua olim Peripateticoꝝ. ¶ Aduerte ẽt ꝙ in istis re/
bus corporeis ⁊ materialibus est magna diuersitas, q2
nõ omnia eque difficulter intelligũtur, imo habẽt latitu
dinem magnã, quędã enim similitudine ⁊ comparatiõe
ad alteru3 intelliguntur, ⁊ tãdem negatione sicut est no
tio pmę materię quę in pma cognitione nãli inotuit no M
bis ex analogia ⁊ cõparatione ad habẽtia formam ⁊ ad
ipsam formam, ⁊ sic naturalis cognoscit eam, sicut p3 p̊
physicoꝝ. tex. cõmẽ. 69. vnde Arist. in. 7. pmę phię. tex.
cõmẽ. 7. inqt. Dico autem materia3 es, formã autẽ figu
ram speciei vbi per cõparationem ad res artificiales q̃
sunt nostra opera dedit nobis intelligere natura3 mate
rię quę est in rebus naturalibus. ¶ Cognoscitur ẽt vl/
timatę materia negatiõe, vt p3. 10. meta. tex. cõ. 24. quę
cognitio pertinet ad diuinos, sicut supra memini me di
xisse. ¶ Aliqua cognoscuntur per effectus ⁊ alqs mo/
dis quos vide a Scoto in p̊ suę meta. q. qua q̃rit an ars
generetur ex experimento, vnde quanto aliqua fuerint
magis aut minus sensata, tãto sunt faciliora aut diffici/
liora cognitu, vñ Cõmen. in 2° de aïa. cõmẽ. 92. scribit.
hanc documẽtu3 iuxta textu3. quare intellectus difficile
potest cõphẽdere differẽtias odorum dicẽs. Et inten
debat per hoc demõstrare causam ꝑ quã itellect' diffi
cile cõphẽdit differentias odoru3, ⁊ est, q2 iste sensus
est debilis

In qbusdã intell'us hoïs nõ attigit re/ rũ naturas.

Mãlia entia diuersis mo/ dis intelligũ.

est debilis qui compbēdit differētias sensibiles odorū, A compbēsio enim diarū rerū sensibiliū a sensu est cā in compbēsione earū ab intellectu, ꝛ ideo q̄ caret itellectu illius generis sensibiliū, qḋ etiā dixit Arist. in p̄ poster. analyticoꝝ.t.c.33. vbi dicit. Manifestū autē est ꝛ si aliq̄ sensus defecerit necesse est ꝛ sciaꝫ aliquā deficere quam impossibile est accipere siq̄dē adiscimus, aut ꝑ inductionem, aut per demr̄onez ꝛc. Et ꝓp istā cām ꝯtingit q̄ aliqua entia que lꝫ ſm nām parū aut nihil entitatis ꝛ perfectionis ꝑticipātia, q̄a tū sunt sensibus ꝓximiora fiūt nobis magis cognita q̄ entia plurimuꝫ entitatis hn̄tia que a nostris sensibus sunt remotissima, vñ Aristo. 7° p̄me phie. in tex.cō.10. inq̄t. Que autē singulis nota ꝛ p̄ᵃ mul. totiens debiliter nota. s. quo ad nāꝫ ꝛ parū, aut nihil entis hn̄t, attñ ex male q̄dē noscibilibus, ipsi aūt noscibilibus que oīno noscibilia noscere tētandū, ꝛ in ꝓhemio metaph. scribit. q̄ vltissima sunt difficilia ad cognoscendū, q̄a sunt a sensib⁹ remotissima stātib⁹ his. pꝫ solo ad

Solo ad p̄ᵐ obiecta. ℭ Ad p̄ᵐ dupl'r dicere possumus. p̄ q̄dē q̄ illa authoritas Com. arguit difficultatē nō impoſītatē, ꝟ est qḋ est multū difficile intellectui attingere veritatē in illa q̄ōne, sed non arguit impossibilitatē, sicut ipse dixit in simili de illo exēplo Aristo. in 2. meta. cō. p̄. B ℭ Aut aliter q̄ in tali q̄stione itellectus humanus nō pōt dicere ſm nām rei, sed solū ſm suā capacitatē, iuxta glosam eiusdē 2° celi. cō. 60. vbi dicit. q̄ in q̄busdā rebus hō nō pōt enūciare ſm naturas rerū, sed vt est in natura hois.

Ad 2ᵐ. ℭ Ad 2ᵐ respōdet. vt dicit Cōmē. in com. q̄ illḋ exēpluꝫ Arist. in tex. adductū non arguit impoſītatē sꝫ difficultatē, ꝛ est mens ꝛ expositio illa Auer. ex intentione Arist. lꝫ ab oib⁹ Latinis deridear, nā Arist. in 9. meta. in tex. cō. vltimi. loquēs de intellectiōe simpliciū seu separatarū substātiarū inq̄t. qḋ ignorātia taliū in nobis nō est sicut cecitas. Cecitas eni est vt veluti si itellectiuum oīno nō hēat aliq̄. In quo loco beat⁹ Tho. ab ipsa iādē veritate coactus dixit, ex quo pꝫ q̄ ſm sniaꝫ Aristo. humanus itellectus pōt pertingere ad intelligendū substātias simplices qḋ videtur sub dubio reliq̄sse in 3° de anima.

ADDITIO: • Instātia etiā est de ꝓprietatibus indiuidualibus q̄ teste Auer. 3° coll'z. ca. p̄. sunt ignote, sed soluit qḋ sunt incognite a p̄ori ꝛ ꝑ cāꝫ, q̄a sequunt ꝓportiones diuersas elemētoꝝ, ꝛ vnaquęq; hꝫ ꝓpriaꝫ ꝓportionē, ꝛ si illa nō cognoscit non pōt cognosci illa ꝓprietas, ꝛ q̄a istę proportiones sunt infinite, nam vt. d. Auicen. Deus dedit vnicuiq; ind⁹ ꝓpriam complexionē in qua aliud cōicare est impoſle, ꝛ id qḋ est ſm sui nām est ifinituꝫ nō pōt C recipe finē ab humano intell'u, ideo sunt ignote ꝑ ꝓcessus syllogisticū. i. ꝑ cāꝫ, sꝫ solū experimēto cognoscuntur, ita notabil'r. d. Auer. in p̄ cantice canticoruꝫ. cōmen. 31.

Ad 3ᵐ. ℭ Ad illud qḋ dī ꝫ Com. deductionez satis diximus in ꝯcordātia Auer. ꝛ ideo nō opꝫ hic imorari. ℭ Ad illḋ 2. de aīa r̄ndet dādo rōnē diuersitatis, naꝫ Arist. arguit ibi ꝫ antiquos quoꝝ opinio erat, vt ipse dicit in 4. p̄me phie. q̄ oīa ꝯsisterēt in apparētia, ꝛ tūc vt ibi ōducit seq̄ret qḋ oīa eēnt in cap. relationis essentialr̄, q̄a oē qḋ apparet alicui apparet, vt pꝫ in tex. cō. 26. ꝛ 27. ꝛ ideo apḋ ipsos seq̄batur simpliciter q̄ sensibile dependet a sensu ꝛ est idem cum sensu, ꝛ contra hos procedit instātia sua, ꝛ ideo dicit, sed priores Phi hoc nō bene dicebāt nihil opinātes, neq; albū, neq; nigruꝫ sine visu esse, neq; saporem sine gustu, sed Arist. qui tenet qḋ rerū subę sensibiliu̅ nō cōsistunt formaliter in apparētia sensus aut intellectus, imo esse cognitum accidit substātijs rerū istaꝫ difficultatē nō hꝫ, ꝛ ideo in via eius ꝓcedit illa distictio per actū ꝛ potētiam data, vnde oēs authoritates allegate cōcedunt, ꝛ iam diximus q̄ si intellectus humanus q̄ D est liberatus a mā itelligit mālia oia ēt intelligit abstracta: vñ Com. 3° de aīa. cō. 36. Ex illis compbēdētibus q̄ non sunt admixta materie qḋ compbēdit minus perfectū necesse est vt compbēdat ꝑfectius ꝛ non ꝯuertitur, ꝛ ideo si intellectus pol'is qui est eiusdē nature ꝛ spēi saltē analoge cū alijs nō pōt abstracta itelligere nullus pariformiter posset vt alibi diffuse dixim⁹.

Ad vltimū. ℭ Ad aliḋ de differētijs vltimis rerū r̄ndet q̄ refert dicere dr̄ias reꝝ vltimas eē ignotas ꝛ dicere eas esse innolatas, vñ credo multas rerū vltimas differētias cognosci ab itellectu, sꝫ illis nō sint noia imposita, q̄a institutores idiomatū nō oib⁹ reb⁹ posuerūt noia, nullus eni iponit nomē rei quā ignorat, ꝛ q̄a hō rerū dr̄ię nō nisi sapiētib⁹ inotuerūt, iō solet dici eas eē ignotas, q̄a vulgus nō compbēdit illas, vñ Aui. 5. sue meta. cap. 5. dic latētia dr̄iarū ꝛ carētia nominū, aut ꝟ, aut illḋ fecit nos duiare a p̄ncipali ad ꝯcomitās, q̄a in diffōnib⁹ rerū ad circūloquēdū dr̄ias vltimas rerū, vel q̄a sunt ignote, vel q̄a nō hn̄t noia iposita ponimus ꝓpria que fluūt ꝛ cōcomitant illas, vt dicit ēt Auer. 8. meta. cō. 5. ℭ Aut al'r istę dr̄ię vltime cog̃scūt eo mō q̄ sūt apte nate cog̃sci, nō eni oia cog̃scunt ab itell'u, q̄a spēꝫ faciāt, sꝫ multa ex oꝑationib⁹ ꝛ effectibus aut alijs vys inotuerūt, ꝛ ꝟ ē de mēte subtil' Doctoris.

ADDITIO: • Et Albertus Magnus in p̄ⁿ° libri de aīa. inq̄t. nobis ad hoc rōnem ꝛ intellectuꝫ deus dedit vt rō ꝛ intell'us reflexi ad sensus nō tm̄ sensibilia, sed etiam que sub sensibus latent accipiant ꝛ pertractent.

Solo ad oia ſm Auer. ℭ In via tm̄ Auer. puto q̄ intellectus humanus in specie humana consideratus oia cognoscit, ꝛ lꝫ vnus vnā rei differētiā non cognoscat, cognoscit eā tū alius hō, nō eniꝫ vt inq̄t poeta, oia possumus oēs. ℭ Et ita pꝫ solo ad oia sequētia qḋ oēs spēs ꝛ aialiū ꝛ plātarū sunt cognite itellectui humano, q̄a itell'us speculatiuus ſm Auer. in q̄libet hora est cōpletus in ordie ad spēꝫ, sꝫ nō ſm idiuiduū, vt pꝫ 3° de aīa. cō. 5. ꝛ ita sentiunt in hoc quesito Peripatetici.

ppō. 87°. ℭ Omne diminutum est diminutuꝫ ratione contrarij admixti.

Solet allegari ista ꝓpō ex. 5. phy. t.c. 45. vbi Ari. loquit de irregularitate mot⁹ vbi dicit. vnus q̄dē igit irregularis est quo est ꝯtinuus, minus aūt qḋ reflexiuo q̄dē motui accidit, ꝟ autēꝫ minus cōmixtio semꝑ cōtrarij est. Vbi Auer. in com. dicit diminutū in oī g̃ne est diminutuꝫ ꝑ mixtionē ꝯrij, ꝛ ita ēt dicit ibidē com. 19. q̄ nō fit min⁹ nisi per mixtionē ꝯrij. ℭ Ista tū ꝓpō nō est vl'r vera, q̄a vt scribit Cōmē. 2. celi. cō. 15. in corporibus celestib⁹ reperitur differētia ſm magis ꝛ minus in nobilitate, ꝛ tū non est ibi minus per admixtionem cōtrarij, in celo eni nulla prorsus est cōtrarietas, vt pꝫ p̄ celi ꝛ mūdi. tex. cō. 20. vbi dicitur. Recte quideꝫ natura futurum ingenituꝫ ꝛ incorruptibile videtur exemisse a ꝯrijs, ꝛ ideo Com. 2° celi vbi supra dicit. ꝛ nō sequitur ex hac positione q̄ in orbe sit pars nobilior alia vt sit compositus ex virtutibus diuersis, stelle enim sunt partes nobiliores celi, ꝛ ideo manifestuꝫ est qḋ non cōponit ex contrarijs ꝛ nō sequitur vt remissio sit semper ex mixtione contrarij, sicut dicit Alex. in multis locis. ℭ Fallit etiā in moralibus. Sed est mirabile, q̄a textus Arist. dicit semꝑ minus fieri per admixtionem cōtrarij, ꝛ Alexan. dicit qḋ non semꝑ. ℭ Et ideo aliq̄ glosant isto mō semꝑ minus fieri per admixtionē vel cōtrarij positiui in habētibus contrarietatē, ꝛ ꝑcipue quādo inuicem contraria agūt adin-

G dicem approximata sicut supra dixi, ppter elemēta quę non hñt ambas qualitates in summo, vt tenet Alexā. in p̊mo metheoꝛo. cap. 4. vel per admixtionē cōtrarij priuatiui vt lumē diminutū, nō qa tenebra sibi admisceat, sed qa in eo est p̊uatio intēsioris luminis cū aptitudine ad illō. ℂ Albertus aūt cognomēto Magnus in. 4. sup p̊mę phię. trac. 2. cap. 7. dicit hoc cōfirmando qō magis ꝛ minus dupl'r hūt. Vno mō per remotionē a ꝯrio vt illud dicat eē intēsius altero qō est ꝯrio impermixtius, ꝛ sic suscipiunt intēsionem media quę sunt inter duo contraria, quoꝝ vtrūqꝫ est qualitas positiua, sicut albū ꝛ nigrū ꝛ cęteri colores. Alio mō aliquid suscipit magis ꝛ minus ẜm accessuꝫ ꝛ recessuꝫ ad vnū qō dicit rē illaꝫ in termino sicut in his quę opponunt ꝛ p̊uatio ꝛ habit⁹, ꝛ affirmatio ꝛ negatio, ꝛ in hoc non pōt esse falsius qō est vero inpermixtius, qa falsuꝫ nihil est, ꝛ simil'r non est aliquid cecius qō est visui inpermixtius, qa cecitas nō est aliquid, sed est verius quod est certissimo vero propinquius ꝛ falsius a certissimo vero longinquius.

ℂ In mathematicis nō est bonū neqꝫ finis.

ppō. 88ª. H

SOlet sepe allegari ista ppō q̄ scribitur in. 3. meta. in. t. cō. 3. vbi dī. Amplius aūt multis existētiū nō insunt oibus oia quo nāqꝫ mō possibile ē motus p̄ncipiū eē in imobilibus aut boni nāꝫ siqdē omne qō est bonū ẜm se, ꝛ propter suā nāꝫ finis est, ꝛ ita cā illi⁹ ꝛ fiūt ꝛ cętera, finis autē ꝛ cuius cā actus cuiusdā est finis, sed actus ois cum motu q̄re in imobilib⁹ nō ꝯtingit hoc eē p̄n^m nec eē aliqd autoagathon. i. per se bonuꝫ, vnde ꝛ in mathematicis per hāc nihil ostēdit cāꝫ, nec est demonstratio nulla eo q̄ melius aut deterius, sed nec oino nullius taliū aliꝗ cui⁹ reminiscit, quapp ꝛ sophistarū qdā vt Aristippus ipsas p̄neglexit, in alijs eni artib⁹ ꝛ illiberalib⁹ vt tectonica ꝛ coriaria eo q̄ melius vel deterius dici oia, mathematicas ꝟo nullā de bonis ꝛ malis facere rōnē ꝛ eādeꝫ ferme sniaꝫ ꝯfirmat Arist. in p̊ de partib⁹ aialiū. cap. p̊ª.

Instantia super ppōne.

ℂ Sꝫ videt q̄ ista ppō veritatē nō habet, nec rō adducta valere videtur, qa innitit falso p̄supposito. vꝫ. qō qlibet finis est respectu alicuius actus, ꝛ qō quilibet act⁹ sit cuꝫ motu, ꝛ qa mathematicę abstrahūt a motu, ideo abstrahunt a fine, nam seq̄retur ẜm hoc qō in abstractis a materia ꝛ a motu ẜm esse ꝛ ẜm rōneꝫ qō non sit ratio finis qō est manifeste falsum, imo p̊mū p̄n^m est forma ꝛ finis oium abstractoꝝ intellectuū ꝛ oium entiuꝫ, vt dicit in. 12. meta. cō. 7. ꝛ. 36. ꝛ Coṁ. ibidem. cō. 44. ℂ Dixerūt aliqui ad hoc distinguētes q̄ duplex est bonū sicut duplex est finis. ℂ Quoddā eniꝫ est acq̄sitū per motuꝫ ꝛ tale non est in mathematicis quia abstrahūt a motu. ℂ Aliud autem est bonum q̄ p̄existit motui ꝛ non est acq̄situm per motuꝫ, ꝛ tale est in mathematicis.

I

Opio alioꝝ.

Impugnatio ẜm Joan.

ℂ Sed ista solutio non placet Ioan. de Gādano in. q. 4. primi de anima. qa si in mathematicis est tale bonū vel finis. Tūc in mathematicis deberet eē demōstratio per tale bonum vel finem, sed hoc est falsum, vt pꝫ per Phm ꝛ Cōmē. 3. meta. t. c. 30. consequentia autem pꝫ qa demonstratio est eorum, quoꝝ est altera causa ex 2° posterioꝝ. ꝛ pꝫ in simili, qa in separatis a materia non est finis acq̄situs per motum, sed p̄existēs motui, vt dicit Phs in. 12. meta. ꝛ tamē fit demonstratio per talem vnum finē, vñ Arist. 12. meta. per talem finem demōstrat qō est vnus princeps cuꝫ dicit. Entia nolūt male disponi vnus ergo princeps, vnde etiā Coṁ p̊ physico. cō. 1. inquit. scia diuina demonstrat per tres causas. s. formā, efficientē, ꝛ finem. ergo eodē modo si in mathematicis eēt tale bonū aut finis demōstratio fieret per ipsuꝫ, qō est falsuꝫ. quare ꝛc̄. ℂ Et ideo ipse aliter respōdet cum dicit q̄ in mathematicis nō est bonū. inq̄t. q̄ hoc habet duos sensus, nā aut per ly mathematicis, intelligunt entia mathematica, ꝛ sic est verū, aut per ly mathematicis, intelligūtur scię mathematicę, ꝛ sic est falsuꝫ, nec vt sic itellexit Phs.

K

Opio Joan.

ℂ Sed ista solutio stare nō potest, tuꝫ qa nō est de mente Phi ibi, qa infert quapp ꝛ sophistaruꝫ quidā vt Aristippus ipsas p̄neglexit, in alijs eniꝫ artibus ꝛ illiberalibus, vt tectonica ꝛ coriaria eo q̄ melius vel deteri⁹ dici omnia, mathematicas ꝟo nullaꝫ de bonis ꝛ malis facere rationē, vbi pꝫ q̄ loquitur de ipsis sciētijs mathematicis, vt pꝫ ꝯsideranti. ℂ Amplius, solō Ioānis est irrationabilis, nā in p̊mo de anima. t. c. 1. Vna sciētia est melioꝛ ꝛ honoꝛabilioꝛ altera, aut ratione obiecti, aut rōne certitudinis demōstrationis, ꝛ. 6. meta. tex. cō. 2. Honorabilissima sciētia opꝫ circa honoꝛabilissimū genus eē. Et ideo implicat qō in entib⁹ mathematicis nō sit rō boni, ꝛ in scientijs ista ratio sit. ℂ Et confirmatur, quia 5. meta. tex. cōmē. 20. Scientia refertur tertio modo relatiuorum ad scibile. vꝫ. per viam mensurati ad mēsuraꝫ, ꝛ ideo impossibile videtur q̄ in obiecto de quo est aliq̄ scientia non sit aliqua bonitas, ꝛ tamē in scia mensurata per illud reperiatur.

Impugnatio

L

Opio ꝓpria.

ℂ Et ideo saluā oium Doctoꝝ reuerentia dico q̄ illa ꝓpositio nō est vera simpliciter, nec est de mēte Arist. vnde authoritatibus. 3. meta. non est adhibenda fides per certitudinem, quia sicut scribit Cōmē. in cō. p̊. illius. 3. Arist. in illo libro per sermones disputatiuos ad vtrāqꝫ p̄teꝫ exagitat oēs q̄ōnes scię diuinę, rōnes aūt dialecticę ꝓcedunt ex ꝓbabilibus ꝛ non ex necessarijs, vnde rō illa est ex intētione antiquoꝝ, ꝓpter hoc eni ꝯcludit quapp ꝛ sophistarū qdam, vt Aristippus ipsas p̄neglexit, videt ergo rō illa adducta fuisse Aristippi, vnde illa rōne motus ipsas p̄neglexit mathematicas artes seu disciplinas, qa in illis vt asserebat nō erat bonū neqꝫ malū, sicut in alijs artibus, vñ vt recitat etiaꝫ Gal. in libro de historia Phoꝝ, Socrates scias speculatiuas neglexit tāq̄ inutiles ad vitam humanā, ꝛ ideo circa moralia ꝟsatus est opinatus hoi magis esse expediēs noscere q̄ sint iusta aut iniusta quā naturas rerū pergrere, iuxta illud Arist. in p̊ p̊mę phię. t. cō. 5. Socrate circa moralia p̄hante ꝛ de tota nā nihil.

M

ℂ Et sic dꝫ exponi ille locus vt mihi vī in quo Sāctus Tho. videtur defecisse, refert eniꝫ illud ad demōstrationes quę fiunt per causas finales, inq̄t eniꝫ in lectione. 4. sup expositione. t. c. 3. super hoc loco ꝓpter qō quidam sophistę, vt Aristippus qui fuit de secta Epicureoꝝ oino neglexit demōstrationes quę fiūt per causas finales reputans eas viles ex hoc q̄ in artib⁹ illiberalib⁹ siue mechanicis, vt in arte tectonica. i. ędificatoria ꝛ coriaria oium rationes assignant ex hoc qō est aliquid melius aut deterius, in mathematicis ꝟo quę sunt nobilissimę ꝛ certissimę scię nulla fit mētio de bonis ꝛ malis.

Expō Diui Thomę.

ℂ Sꝫ si cōtextus ꝟboꝝ textus Aristo. inspiciat potius illud relatiuum in quo dī ipsas p̄neglexit dꝫ referri ad scias mathematicas de q̄bus loquutus fuerat in añcedēte in plurali numero quā ad demōstrationē de qua loquut⁹ fuerat solū in nūero singulari, nā sic iacet series ꝟboꝝ. Vñ ꝛ in mathematicis per hāc nihil ostenditur cām, nec est demōstratio nulla eo q̄ melius aut dterius, sed nec oino nullus taliū reminiscit quapp ꝛ sophistarū qdaꝫ, vt Aristippus ipsas p̄neglexit.

Impugnatio

ℂ Auer. ēt in coṁ. 3. ita exposuit illū locum, sicut beatus Doctoꝛ expōnit. inq̄t eni, D. d. ꝛ ideo qdā sophistaꝝ ꝛ cętera. i. negabāt caꝫ. s. causam

Expō Auer.

causas finalē esse in oībus scientijs,qa nō reperierūt eā
A in firmissima scia: ū.s.in mathematicis. ¶ Albertus ēt
cognomēto magnus,illā ēt Auer.expōnem sequr in.3.
suę meta.trac.2.cap.1.quapp ēt sophistarū qdaz vt Ari
stippus cām finalē in genere causarū ponere pneglexit,
opinatus est eni oīa nālia casu causari,sicut ꝛ multi alij,
in mathematicis aūt nō videns eam esse in alijs ēt dixit
nō in esse hāc cām sed casu fieri ea quę fiunt ꝛc.¶ Sed
expōni pmę videt astipulari trāslatio Argyropili vbi
sic iacet,quapp ꝛ in mathematicis nihil oino per hanc
ostēditur causam,neqꝫ vlla prorsus ex eo fit demōstra-
tio,qa sic est melius aut deterius,qa nemo mētionē vllā
oino facit,iccirco sophisterius qdā in ipsa luebebatur.i.
cōtra mathematica,nā sequr in cęteris qdē ingenijs arti
bus ꝛ ēt sordib⁹,vt in ędificādi facultate atqꝫ suēdi oia
dici,qa sic est meli⁹ aut deterius,mathematicas xo nul-
Exca.Com. lā bonoꝝ maloꝝ quę curaz hāc,sed Latini imitati sunt
in hoc expōnem Cōmen.qui exponens translationem
arabicam vbi tex.eius ita iacet ꝛ vir nullus boniꝫ inue-
nit istam talem causam in mathematicis scientijs,vn̄ q-
dā sophistarum dimiserūt ꝛ cętera.ꝛ ideo Cōmē.expo
nēs lrām errantē alios etiam errare coegit.¶ Aiaduer
te tamē q Cōmē.in illo loco dicit vnū annotatione di-
gnuz de quo posteriores non ɔsiderauerunt,nam sup il
la xba.D.dixit,ꝛ in sciēijs mathematicoruz.i.qa ista
causa non inuenit̄ in mathematicis,ideo nō dat̄ in eis
in aliq̄ re quęsita causa finalis,neqꝫ fit in eis demrō cu-
B ius terminus medius sit ista causa ꝛ super istis xbis q̄si
documētuz apponēs imediate subdit.ꝛ ipse dixit in tra-
ctatu de quo loquit̄ in pncipijs mathematicoꝝ qd ordi
natio ꝛ cętera.i.ordinatio numeroꝝ ꝛ magnitudinū in-
uenit̄ in eis,ꝛ indiget hoc ɔscrutatione. ¶ Et est valde
mirandū per vitā meā qūo nullus de hoc aliqd perscru
tatus sit in quo Auer.nos admonet q locus iste idiget
perscrutatione,imo ista ppositio passim allegat̄ ꝛ reci-
pitur tāqꝫ vera apud oēs.vz.qd in mathematicis scien-
tijs non est bonum neqꝫ finis,sed hoc nō est de mente
Arist.nā in.12.meta.ꝛ est locus quez innuit hic Auer.in
pallegata authoritate,ita scribit Arist in fine pmi cap.
Quoniam autem bonuz ꝛ malum alterum,hoc quidez
est semp in positione,bonuz autem ꝛ in imobilibus di-
centes nihil dicere mathematicas sciētias de bono aut
optimo mētiunt̄,dicūt enim ꝛ demōstrant maxime,nō
eniz si nō noiatū,opera aūt ꝛ rōnes ostēdūt non dicunt
de ipsis,boni aūt maxime ostendūt mathematicę scię.
C ꝛ qūo multoꝝ causa videtur hic.dico autem puta ordo
ꝛ determinat̄ palaz qd dicēt vtiqꝫ ꝛ talem causaz eam q̄
vt bonū causa modo aliquo,magis autem verę in alijs
de ipsis dicemus,de mathematicis igit̄ ꝛ qd entia sint ꝛ
qualiter entia,ꝛ qūo non priora tanta dicta sunt.¶ Cō
sideret igitur diligēter qui scire desiderat ne sub imagi-
ne temerarię psumptionis labatur in baratrū ignoran-
tię:nam vt scribit Auer.de Aui.in 3° cęli ꝛ mūdi.in cō.
67.paucitas exercitatiōis istius viri in phia ꝛ bona cō-
fidentia in pprio ingenio deduxit ipsum in manifestis-
simos errores,vides eni frater mi quomodo in multis
famosis ppōnibus etiam viri illustres deficiunt,qūqꝫ
Glosa alia. ꝛ deus sit dator auxilij.¶ Sed pter reuerentiā autho-
ritatis tantoꝝ viroꝝ gloso illam authoritatē de mente
etiam Phi ꝛ Cōmen.tenendo eam sic q formę mathe-
maticę absolute cōsiderate nō habent bonitatem in se,
qa bonitas insequit̄ formam rōne qua est finis,ꝛ qa il-
lo modo nō ɔsiderant̄,ideo vt sic abstrahūt a rōne bo-
ni,sic dicit Cōmē.in.2.phy.com.74.ꝛ dicit hoc vt no-
tificet q forma non sequit̄ nām materię necio vt opi-

nati sunt antiqui nāles,sed natura inuenit eam pp hoc q D
ens sit in sua natura nobilius,ꝛ ideo forma q̄ sequr na-
turā entis nō est dicta nobilior vt forma mathematica,
nō eniz dicimus q lineę exeūtes a centro circuli ad pe-
ripherā sunt ęq̄les vt circulus sit nobilior,sed hoc ɔtigit
naturę circuli,ꝛ ideo nobilius nō inuenit̄ in formis ma-
thematicis,hoc eniz.s.nobilitas nō accidit formis nisi sm
qd est finis,ꝛ ista authoritas adiuuat opionē nr̄am vbi
diximus q bonitas non est primo entis inquantū ens.
ADDITIO Nam cū eadez sint subiecto entia mathematica ꝛ natura-
lia.2.phys.18.eadem lineę sunt in talibus non est ratio
finis ꝛ boni nisi vt sunt termini generationis nālis non
vt sunt in intellectu,qa bonum ꝛ malum sunt in rebus,
ꝛ qa in mathematicis talia non ɔsiderātur nisi vt sunt
in abstractione intellectus,vt sic in talibus nō est talis
bonitas,quę est in re.d.eniz Cōmen.12.meta.cō.36.hal
neum in aia mouetur vt efficiens,ꝛ extra aiam mouet̄
vt finis,ꝛ qa entia mathematica ɔsiderantur,vt sunt in
anima,vt autē considerātur a nāli considerātur,vt sunt
ex°,sic hñt rōnem boni vt sunt extra ꝛ non intra.

¶ Sciētię speculatiue sunt duobus modis, ppō.69°.
vnus numeratur pter exercitiuz sicut ma-
thematica,alius propter pfectionē per quaz
ipsum est: ꝛ est sciētia naturalis ꝛ diuina.

SCribitur ppō ista ab Auer.in
plogo suo super lib°
physicorum.¶ Scire autem debes pro Scię diuisio.
declaratione eius q sciētia in cōmuni
Aristotele teste in pncipio sexti pmę E
phię.pma sui diuisione diuidit̄ in acti-
uam/factiuam/ꝛ theoricam/siue speculatiuam,qd idem
est nota,est autem differentia inter agere ꝛ facere ex 6°
ethicoꝝ.¶ Theorica autem diuiditur pma sui diuisio
ne in tres partes,in nālem/mathematicam/ꝛ diuinā,vn̄
iste tres scientię solūmodo sunt speculatiuę,illarū eniz
finis est veritas,vnde plerūqꝫ veritates nūcupant̄,a fi-
ne enim vnūquodqꝫ denominare fas est,vt dicit Aris.
in 2° de aia.tex.cōmē.49.vnde Auer.pmo de aia.cō.2.
inquit.exponens quid Arist.intellexerit per oēm veri-
tatem ad quam cognitio sciētię de anima videt̄ multuz
proficere quod intellexit scientias speculatiuas,naz 2°
meta.tex.cōmen.terij.theoricę finis est veritas ꝛ practi
cę opus,ꝛ sm sniam Auic.in principio suę logicę scien
tię omnes,aut sunt de rebus quę non sunt ex nostro ar
bitrio vel opere,ꝛ tales dicūtur speculatiuę,aut sunt de
rebus quę sunt nostra opera,ꝛ dicuntur actiuę finis pri
mę est scire tm̄,sed finis actiuę non est vt sciat tm̄,sꝫ vt
sciat quid dꝫ agere ꝛ agat,vnde Aris.in.2.ethicoꝝ.cap.
2.Sermo in talibus non contēplationis gratia fit,quē-
F admodum in cęteris,non enim vt sciamus quid sit vir-
tus,naz sic nulla eius foret vtilitas,sed vt boni simus p
scrutamur,eteni vt ibidē cap.4.testatur in virtutib⁹ sci-
re ipsum parū est aut nihil,vt vero ꝛ exercere plurimū,
imo totum valet vtpote quę ex frequenti actione iusto
rum modestorūqꝫ proueniat,res eniz tūc iusta ꝛ mode-
sta dicit̄ quando talis est q̄lem iustus ꝛ modestus age-
ret,iustus autē ꝛ modestus non qui hoc agit,sed qui sic
agit vt iusti ꝛ modesti agūt,bene igit̄ dicit̄ qd qui iusta
agendo iustus fit,ꝛ modesta modestus, non agēdo aūt
nullus vt bonus sit,nec curare quidē videtur,sꝫ pleriqꝫ
nō ita faciunt veruz ad verba disputationez q̄ conuersi
putant se phari,atqꝫ ita viros bonos fieri ęgrotos imi-
tati qui xba medicoꝝ audiunt quidē diligenter,faciūt
autē nihil ex his quę pcepta sunt sibi,vt ergo illorum

corporibus nõ bene erit qui ita curant̃ sic, nec illoꝝ ani
G mis qui ita phãntur. ¶ Et voluit Aui. vbi supra. q̃ spe-
culatiua dignior est comparari sciẽtię ex isto fundamẽ-
to, qa finis eius est scire tñ. Tuz etiam qa diuisio scien-
tię per theoricã ꝛ practicum videt̃ esse diuisio ęquiuoci
analogi in analogata, nomen autez tale absolute prola-
tũ stat pro nobiliori, declaratuz est autẽ in ꝓhemio me-
taphysicę. q̃ scię speculat ię nobiliores sunt practicis,
qa ille sunt gratia sui, sꝫ practicę sunt gratia alterius, vñ
Aristo. in. 10. ethicoꝝ. cap. 10. In cognitione scientiaruz
speculatiuarum videtur ponere ꝯsistere hominis fęlici-
tatem. ¶ Et si bene ꝯsideras sciẽtię speculatiuę compa-
rantur practicis ꝛ actiuis, sicut causa ad causatuz, vñ vi-
demus q̃ multa pñª tales accipiunt a speculatiuis scien
tijs, nam vt scribit Com. ꝑ de anima. cõ. 2°. Sciẽtia mo-
ralis sumit a sciẽtia libri de anima vltimum finẽ homi-
nis in eo quod est homo ꝛ sciam suę substantię quę sit.
¶ Et simil'r medicina quę est scientia factiua subalter-
nant̃ phię naturali merito ꝑncipiorum, naturalis enim
est sanitatis ꝛ ęgritudinis ꝑma inuestigare principia, vt
testatur Arist. in libº de sensu ꝛ sensato. hinc est qd vbi
desinit physicus inde icipit medicus. ¶ Amplius autẽ
sciẽtię actiuę ꝛ artes imitantur ꝛ deriuãtur a cognitione
H sciẽtiaruz speculatiuaruz, sicut declarauit Alex. ꝛ Auer.
diffuse in ꝓlogo suo super libro phy. vbi de vtilitate ꝑ-
tractat. inqt enim, ꝛ cum hoc ꝯsequitur cognitionẽ sciẽtię
speculatiuę de moralitate virtutũ, quoniam sciẽtes istas
scientias quũ erant ſm ordinẽ naturalẽ, oportet eos de
necessitate eẽ virtuosos in oibꝰ speciebus virtutũ mora
liuz ꝛ cętera. ꝛ ꝑmo cęli. cõ. 2. scribit. Lex ꝛ ars sꝫ sint vo-
lũtarię res volũtarię, dũ verę ponuntur insequant̃ nãs
ꝛ opus eius, regula autẽ est vt scribit Cõmen. in. 8. phy.
cõ. 77. nomen dictuz de aliquibus ſm ꝑus ꝛ posterius
illud qd per prius participat illud nomen est causa po-
sterioris, cũ igit̃ Aui. sñia speculatiua sit dignior nomi
ne scię comparatio eius ad theoricam erit cõparatio q̃-
lis est causę ad causatum. ¶ Dicamus igit̃ q̃ cum scię
subalternatę nõ ponant in numerũ cum subalternanti-
bus, qa non nisi accidẽtali differẽtia distinguũtur, sicut
homo ꝛ hõ albus soluz tres in genere sciarum speculati
uaruz sunt scię. vꝫ. naturalis mathematica ꝛ diuina, tum
qa sunt de rebꝰ quę nõ pẽdẽt ex nostro arbitrio, tum ẽt
qa finis istoꝝ est notio ꝟitatis ꝛ nõ opus. ¶ De logica
Tres fuere opiones d' logica an sit sciẽtia. sũt tres fuerunt opiniones. ¶ Stoici eni voluerũt phi-
losophiã diuidi in speculatiuam actiuam, ꝛ in organicã
vnde logicã dixerũt, neq̃ speculatiuã, neq̃ actiuam eẽ,
I sed organicã. ¶ Achademici autẽ dixerunt logicaz in
se tñ cõsideratam esse partem phię, sed vt est in vsu eẽ
instrumẽtuz. ¶ Peripatetici autem vtrũq̃ de logica as-
seuerãt, ꝛ qd sit pars phię. ꝛ est etiaz phię instrumẽtum,
nõ eniz incõuenit idẽ respectu eiusdem alio ꝛ alio respe
ctu cõparatũ dici partem ꝛ dici instrumẽtũ sicut manus
alio ꝛ alio respectu ꝛ pars est humani corporis ꝛ etiã in
strumẽtum, sicut bene declarauit Boetius sup Porphy-
Opio alioꝝ. rio, ꝛ Auic. etiaz in ꝑncipio sue logicę. ¶ Dixerũt autẽ
quidã in declaratione ꝓpositi Theorematis, q̃ scientię
mathematicę nõ sunt ꝓpter hominis finem qui est fęli
citas, sed solũ sunt pp exercitium, naz inquiunt qd anti
Impugnatio quitus erant loco dialecticę. ¶ Sed hoc qdẽ stare non
põt, qa Auer. absolute dicit scias mathematicas esse pp
exercitiũ, sed nãlem ꝛ diuinam dicit eẽ ꝓpter finem pp
quẽ fit istud exercitium, manifeste aũt pꝫ q̃ tpe Auer.
erat iã logica perfecta tradita ab Aristo. ¶ Amplius
nõ est credendũ q̃ Plato ꝛ Hippocrates ꝛ alij sapiẽtes
non habuerint logicã, nam q̃uo fuissent sciẽtes sine de-

mõstratione ꝛ arte demõstrandi si veruz est q̃ dicit̃ in
dissinitione demõstrationis q̃ est syll's faciens scire, nã K
sꝫ logica per doctrinam nõ acquisiuerint sciẽtiã creden
dum est illos habuisse logicam per inuentionẽ. ¶ Alij Opi. alioꝝ.
dixerunt q̃ ꝑ quanto deseruiunt architectonicis ꝛ ma-
chinis ꝛ picturę, ideo dicunt̃ esse ꝓpter exercitiũ. ¶ Sꝫ Impugnatio
hoc stare non põt, qa etiaz naturalis deseruit medicinę
ꝛ sciẽtia libri de anima deseruit morali quę sunt sciẽtię
practicę, similr sciẽtia naturalis confert operi nautarũ,
nam in 2° metheoroꝝ vbi agit̃ de causis salsedinis ma-
ris, declaratur q̃ aqua salsa est deñsior aqua dulci seu in-
sipida, ꝛ ideo magis sustinet põdera q̃ dulcis, vnde na-
uigãtes per flumina honustis nauibus periclitantur, ꝛ
tamẽ nãlis nõ dicit̃ ꝓpter exercitiũ. ¶ Alij autez dixe Alioꝝ põ.
runt scias mathematicas eẽ ꝓpter exercitium memorię,
nã vt inquit Arist. in libro de memoria ꝛ reminiscẽtia.
ordo multũ cõfert ad reminiscẽtiam. inqt eniz q̃cũq̃ or
dinationez habent aliquã sunt magis reminiscibilia si-
cut mathematica, quę autem praue grauiter. ¶ Sed nec Confutatio.
ista solutio satisfacit cõplete declarationi ꝓpositi theo-
rematis qa nõ ostẽdit q̃uo hꝯ exercitiũ sit ꝓpter finem
hominis potiusq̃ dialectica ꝛ alię artes siue potẽtię di-
cię. ¶ Alij autẽ dixerunt q̃ scię speculatiuę cõferũt ad Opinio alia.
fęlicitatem sed differẽter, naturalis eni confert ꝑ quãto
demõstrat substãtias abstractas esse, sed diuina ꝑ quan L
to illas ꝯtẽplatur, sed scię mathematicę nullo mõ deser-
uiunt, qa sunt de solis magnitudinibꝰ ꝛ numeris. ¶ Sꝫ Impugnatio
hęc opinio stare nos põt, qa. 12. meta. t. c. 44. Astrolo-
gia cõ ert quo ad numerũ orbiũ ꝛ intelligẽtiarũ venan Opio ꝓpa.
dum. ¶ Propter hoc igit̃ reiectis alioꝝ sermonibus in
hoc loco dõm, puto iuxta ea quę superius declaraui q̃
scientię mathematicę purę vt geometria ꝛ arithmetica
non considerãt de substãtia, sed solũ magnitudies ꝛ nu-
meros, sola eni mathematicarũ astrologia de substãtia
theoriam facit, vt scribit Arist. in. 12. ꝑmę phię. t. c. 44.
Et lucidissimus Themistius in paraphrasi libri primi
de anima. cap. 9. scribit, Est ꝛ genus tertium siue id affe-
ctionem vocare, siue accidens malis qd quãq̃ nõ põt a
corpore naturali euidẽter seiungi, inest tamẽ in corpo-
re vt nãle non est quo numero sunt illa rectum inflexũ
triãgulum cõcauum deuexum demum in oibus quę si-
bi mathematici contẽplantur naturales affectiões a cõ-
spectione sua reijciunt. Solas merasq̃ magnitudines, ꝛ
nuda atq̃ inania spatia extimant finiẽdis his, neq̃ ma-
teriam, neq̃ nãlem qualitatem adiũgunt. Quia autẽ fę- M
licitas humana cõsistit in speculatiõe nobilissimi entis,
ops q̃ cum substantia sit prior natura cognitiõe, diffini
tione, ꝛ tẽpore, vt patet. 7. meta. t. c. 4. de necessitate igit̃
tale ens est nobilissima suba, talis autem deus est: vnde
Arist. loquẽs de hꝯ hois cõtinuatione. 12. meta. t. cõ. 39.
Deductio autẽ qualis optima paruo tẽpore nobis. Sic
enim semp illud est nobis qdem impose, quę ꝟba decla-
rant̃ per Auer. in fine com. ꝑcedentis. vꝫ. in cõ. 38. inqt
enĩ. Et ex hoc qdem apparet bene q̃ Arist. opinatur q̃
forma hoium in eo qd sunt hoies non est nisi per conti
nuationẽ eoꝝ cũ intellectu qui declarat̃ in libro de aia
eẽ ꝑncip. ũ agens nos ꝛ mouẽs nos, itelligẽtię eni abstra
cte in eo qd sunt abstracte, oꝫ eẽ pñª eoꝝ quoꝝ sunt ꝑn
cipia duobꝰ modis ſm qd sunt mouentes, ꝛ ſm qd sunt
finis. Intelligẽtia eniz agẽs inquãtum est abstracta, ꝛ est
ꝑncipiũ nobis necesse est vt moueat nos ſm qd amatus
amãs, ꝛ si ois motꝰ necesse est vt ꝯtinuet̃ cũ eo a quo fit
ſm finẽ, necesse est vt in postremo ꝯtinuemur cũ hꝯ intel
lectu abstracto, ita q̃ erimus depẽdentes a tali ꝑncipio
a quo cęlum depẽdet, q̃uis hoc sit in nobis in modico
tempore

rũe vt dixit Arist. ¶ Quia igit̃ sciẽ de suba cõsiderantes pcipue sunt scia nãlis ⁊ diuina, alio tñ ⁊ alio modo, sicut docet Auer. in. 12. meta. cõmẽto 5° ⁊. 29. Nãlis

A — enim via trãsmutationis ostẽdit primã mãm ⁊ via mot° localis ostẽdit esse pmũ motorẽ qui est abstractus a magnitudine. Diuinus autẽ psuppositis istis declarationibus factis per nãlẽ Phm ⁊ habitis pro cõstanti declarat ex cõsideratione subaꝝ inquantũ entia ⁊ inquantũ subẽ sunt qd talis virtus abstracta a magnitudie est pma forma ⁊ primus finis oium entiũ inquantum entia sunt, ⁊ iõ Cõmẽ. dicit in. 12. meta. cõ. 44. ꝙ per cognitionẽ istius sciẽ diuinẽ ab hoie hõ inueniẽ in sua vlĩa pfectione existendi, ita ꝙ in tali cognitione consistit vltimata hois felicitas, vt voluit Alpharabi°, aut saltẽ tanq̃ in dispõne vltimata quẽ est pcquia ad verã felicitatez q̃ est ẽm Auer. p intellectũ adeptũ, vt tenet ipse in. 9. met. cõmẽ. vlt. ⁊. 3. de aia. cõ. 36. Quia igit̃ felicitas hois non põt naturalr̃ homini ꝯtingere, nisi multis actionibus, ista enĩ est conditio istoꝝ inferioꝝ ⁊ generabiliũ ꝙ quãto aliqd est nobilius ⁊ pfectius altero, tãto pluribꝰ actionibus cõiũgit̃ suo fini, vt scribit Cõmẽ. in. 2. de cęlo ⁊ mũdo, in cõmẽ.

B — 63. Et qr nã in suis operationibus non facit saltũ, nec progrediẽ de extremo ad extremũ sine medio, vt dicit sepe Aristo. in libris de nã aialiũ. cũ entia de quibus intellcũs humanus sciaz speculatiuã capere potest sint in triplici

Entia i tripli ci sunt dĩa. — differentia. ¶ Quędã enĩ sunt in vno extremo ⁊ talia cõcernũt mãz ẽm esse ⁊ diffinitionẽ. ¶ Quędaz sunt in alio extremo, quẽ. vz. abstrahũt a materia ⁊ ẽm esse ⁊ ẽz diffinitionẽ. ¶ Tertiũ genus entiũ est illoruz quę quodãmodo sunt in mã ⁊ quodãmodo sunt a mã seiũcta ⁊ talia sunt entia mathematica ⁊ ẽm aliquos in hoc gene-

Op. Themi. — re entiũ est scia de aia, vt videẽ Themi. i sua paraphrasi in pn° libri physicẽ auscultationis. inqt enĩ ponẽdo diuisionẽ sciaꝝ speculatiuaꝝ. Alteꝝ ꝟo genus ꝙ in ꝯspectione dũtaxat ⁊ estimatione rerũ sola cõsistit. Cuiusq; finis est veritas gñali vocabulo spectatiuũ ꝯtẽplatiuũq; appellari voluere. Iterũ genus h posterius secaẽ in species, nã ea speculatio q̃ circa res a mã nõ separatas versaẽ, quę auxilio sensus ⁊ visionũ ope ipm intellectũ potestatis pficit nãlis scia nuncupaẽ ea rõne qd ⁊ circa eas res, ⁊ in his nã cõsistere videaẽ. ¶ Eã aũt contẽplationẽ quę circa res mã oino carentes ⁊ potissimã intellect° agẽtis actionẽ, necnon circa illũ actũ intellectus versaẽ potestatis, q vna cũ intellectu agente cõficiẽ diuinarum

C — rerũ sciaz ⁊ primã phiã ⁊ metaphysicã vocant, qr. s. post nãliũ rerũ traditionẽ instituta illa ⁊ ordinata esse videatur. Cęterũ ea cognitio cui subiectę sunt res, partiz ꝯiunctę materię, partim abstractę mathematica ⁊ scia de aia nuncupaẽ. Etenim mathematicaꝝ rerũ subaz affinitatẽ quadã ⁊ interstitio vtriusq; naturę ancipitẽ esse atq; inter mediã autumãt. Eo ꝙ sĩ vniuersalitatẽ atq; in cõmune species mãẽ sint expertes, si dimẽsiũ ipsiũ discretionẽq; particularẽ ac sensilẽ a mã disiungi atq; auelli non possint. Idez de aia dĩ ex sensibus nãq; ⁊ imaginationibus atq; illo ipso intellectu potẽtię multũ in esse mãę colligant, ex agente ꝟo intellectu quẽ caput animi Aristo. ostẽdit aiunt esse animã ab oi mã abiunctã, quãuis non

Declatio mẽ tis Themistij — idẽ Alexan. videaẽ. Hęc ille. ¶ Vbi aduerte nõ fuisse mẽtẽ Themistij sciaz de aia esse in numero sciẽtiaꝝ mathematicaꝝ vt intellexerũt vulgares. Sed est ꝯstituta in numero illarũ sciaꝝ quę cõsiderãt res quodãmõ iũctas mãę ⁊ quodãmõ a mã seiunctas, quẽadmodũ eni entia mathematica in vli cõsiderata abstrahũt a mã, in particulari aũt ⁊ ẽm esse signatũ qd hñt extra animã a mã diuelli nõ psũt, ita vt inquit. est de aia. Nam quo ad vegetatiuũ, sensitiuũ, ⁊ intellectũ potentię scia de aia videẽ tractare de his q̃ multũ sunt connexa mãę, sed in illa parte

D — in qua cõsiderat de intellectu agente dr cõsiderare de re abiũcta a mã, ita ꝙ cõuerso mõ videẽ esse quantũ ad h de sciẽtia de aia ⁊ de sciẽtijs mathematicis, naz ille p vlitatez spectant, sic sunt expertes mãę, sed scia de aia pro maiori sui ambitu res mãę innexas contẽplaẽ, ⁊ pro minori rẽ a mã seiunctã. Et ista est via eius quã etiã videẽ imitari Boetius in pma editiõe super Porphyrio in pn° sicut poteris videre, sed quicqd sit de h opz intellectum anteq̃ proueaẽ ad intellectionẽ entiũ totalr̃ separatorũ a mã ⁊ ẽm esse ⁊ ẽz rõnẽ pexercitari in cognitione istorũ entiũ, quodãmõ in mã, ⁊ quodãmodo a mã separatorũ. Nam credendũ est ꝙ ordo sit in intellectu in ipsa cognitione qua ascẽdit ad suã vltimã pfectionez, sicut bene declarat Cõmẽ. in 3° de aia. in cõ. 36. Sic igiẽ bene intelligere potuisti qũo sciẽ mathematicẽ sunt ꝓpter exercitiũ intellectus, vñ antiquus sciẽ mathematicẽ dicebanẽ pro gymnasmata. i. pexercitamẽta intellectus pp pdictã cãz, ⁊ ista est antiqua snia Platonis in. 6. libro de republica, ⁊ ita exposuit Ammonius super Porphyrio, ⁊ est vera

E — expositio in se. ꝗ Et nota vt alias dixi ꝙ ista authoritas magis est ex intẽn Platonis q theoricũ solũ in duo diuisit in theologicũ ⁊ in phisiologicũ, mathematicũ autem apud Platonẽ nõ est sub theorico, sed sunt pgymnasmata ⁊ exercitamẽta intellũs mõ declarato, ẽz Arist. 6. primę phię collocaũt tertiuz mẽbrũ mathematic° ⁊ h adde h. *ADDITIO*

¶ Nãlis autẽ ⁊ diuina qa istę scientię cõsiderãt de substãtia quibus ex mathematicis adminiculaẽ astrologia, quę ẽt sola inter mathematicas sciẽtias de substãtia sempiterna cõsiderat iste directe sunt ꝓpter hois finẽ vel vltimatum vel saltem in ratione pxię dispositionis immediate pparantis intellectum ad illius finis consequutionem ẽm diuersas opiniones sicut diximus.

¶ Omne agens agit propter finem. *ppõ. 90°.*

Ropositio ista pz iductiue, nã ex. 2. phy. Oẽ agẽs aut agit per intellm, aut agit nãlr̃, ibi aũtẽ Aristo. pbat tam agẽs nãle q̃z agens a ꝓposito agere pp finẽ, vt pz in. 2. phy. a tex. cõ. 75. vsq; a tex. c. 87. ¶ Nota tñ qr est dĩa in numero agẽtiuz, qr quędã sunt necessaria ⁊ quędã sunt cõtingẽtia sicut ista q̃ sunt hic. ¶ In agẽtib°

F — *Agẽtia in du plici sũt dĩa.* — necessarijs dicimus nos ꝙ ista est dispõ eoꝝ vt ipsa nõ sint pp suam actionez, sed actio eoꝝ sit pp ipsa, ⁊ ista necessitas est in reb° ęternis, ita scribit Cõmẽ. in. 2. phy. in cõ. 88. vbi aiaduerte vt scribit Auer. in 2° cęli ⁊ mũ. cõ. 17. ⁊. 21. ⁊ in. 12. met. cõ. 36. pręcipue aũt. 2. cęli. tex. cõ. 17. vbi dicit Aristo. in lr̃a. dei aũt opatio imortalitas. inqt. necessario est vt actio rei diuinę sit ęternitas, actio enim rei diuinę est ipsa ⁊ suũ esse cũ non sit pp aliud. Et qr appropriaẽ ab alijs entib° ⁊ distinguiẽ inesse. Cõtingit ꝙ actio eius qd est suũ esse non est nisi pp ęternitatẽ. i. ęternitatẽ sui esse. ¶ Actio aũt alioꝝ entiũ q̃ non sunt ęterna nõ est p nisi pp eẽ alioꝝ entiũ tñ, quãuis illoꝝ eẽ sit pp aliud. ꝟ. g. ꝙ actio hois p° intentione nõ est pp suum esse, ⁊ ipse ẽt nõ est nisi pp cõplemẽtũ diuisionis huius esse, ẽz hoc erit actio huius pma intẽtione pp aliud scdo pp se, in reb° aũt diuinis est ecõuerso. s. ꝙ actio eoꝝ prima intẽtione est pp suũ eẽ ⁊ scdo pp aliud, ⁊ h est qd ponẽdũ est ⁊ declarandũ in scia diuinali, vnde Aristo. 12. meta. tex. cõ. 36. declarat qũo intelligẽtia mouet in rõne finis amati ⁊ desiderati, vbi Cõmẽ. mouet qõnẽ in cõ. ⁊ tãdẽ ꝯcludit ꝙ motus intelligẽtiaꝝ nõ est pp extrã ista-

rum formaꝝ de potentia ad actū,nō ita ꝙ illud est ꝑfe
G ctio eoꝝ pᵒ,sed ita ꝙ illud est ꝯña primam perfectionē
eoꝝ. ꝟ.g. q exercitat̃ ad cōseruandā sanitatē ꝑ aliquam
operationē alicuius artis, primo intēdit ad cōseruandā
sanitatē suā, scdo aūt intēdit illam operationē in ħ igit̃
cōsistit sicut vides nā agentiū ęternoꝝ qd ipsa non sunt
pp suā actionē pᵃ intētione sed ęcōuerso, sed nā agentis
corruptibilis,p est pp suā actionē ⁊ pp alia,⁊ scdo pp se.
¶ Sed quęres cām pp quid hoc ꝯtingat,nisi esset q2 nā
de possibilibus semp facit qd melius est, vt dicit Arist.
in 2ᵒ cęli.in tex.cō.34. ⁊ in libris de gñatione aīaliū fre
quēter,q2 nā in istis corruptibilibus ꝑpetuari nō pōt fʒ
indiuiduū indidit deus ⁊ nā nāle desideriū ad cōseruā
daʒ spēm,⁊ iō spēs est de pmaria intētione naturę, ⁊ pp
hoc pr nāli desiderio plus amat filiū q̄ seipm ⁊ plus ne
potē q̄ filiū,hoc ē qd dixit Auer.2ᵒ de aīa.cō.34.Solli
citudo diuina cū nō potuerit facere ipm permanere fm
indiuiduū miserta est in dādo ei virtutē qua possit ꝑma
nere in specie,⁊ ħ nō est dubiuꝫ.s.ꝙ melius est in suo eē
Dubium. qd habeat istā virtutē quā si non habeat. ¶ Sed tunc ꝯ
pdicta est difficultas q2 si agēs corruptibile sit pp suam
H actionē, tūc sequeret̃ ꝙ ipsa opatio esset finis operātis,
⁊ cum opatio ipsa sit qualitas accideret cū finis sit nobi
lior ordinato ad finē,tūc igit̃ sub̃a esset imꝑfectior acci
dēte,hoc autem non capit intellc̄s,⁊ hoc est qd multi non
Solutio. intelligunt. ¶ Nisi esset ꝙ hoc sic dʒ intelligi qd cōple
mentū rei ex rebus quę sunt hic est qñ actualr̃ operant̃
⁊ sunt in actu scdo. Nam vt inquit lucidissimus Themi.
in pᵒ de aīa.cap.8. illud quidē defendi nō pōt vt aliquod
ociosuꝫ nā creauerit.Est enim cōpertū ħ nihil in nā tot
pere,nihil feriari,sua in singulis rebᵘ ingenia ꝯtineri of
ficia quęq; ⁊ gestiones suas agnoscere agitareq;,⁊ quasi
pēsa ꝑsoluere. Vn̄ Cōmen.in 9ᵒ pmę phię in cō.7.ꝯ lo
quētes in sua lege.inqt.Moderni autē ponūt vnū agens
oīa entia sine medio s.deū. Et cōtingit istis vt nullū ens
habeat actionē ꝓpriā naturalr̃. Et cum entia nō habue
rint actiones ꝓpas,nō habebunt essentias ꝓpas. Actio
nes enim nō diuersant̃ nisi per essentias diuersas. Et ista
opinio est valde extranea a nā hoīs. Et q recipiūt hmōi
non hñt cerebrū habilitatū nālr̃ ad bonū,hoc aūt nō di
cit lex nr̃a Christianoꝝ. Nā vt inqt beatus Augu.in li
bro de libero arbitrio. Deus res quas cōdidit sic admi
nistrat vt eas ꝓprios motus agere sinat. ¶ Dico igitur
ꝙ agēs ēt corruptibile nō dr̃ esse pp suā opationē prin
I cipalr̃,ita ꝙ ipsa operatio absolute cōsiderata in se sit fi
nis ⁊ ꝑfectio vltimata ipsius agētis pncipalis.Nā vt scri
bit Aristo.in.7.polince.semp deterius est melioris grā,
pʒ hoc in his. vt inquit.⁊ quę fm artem sunt, ⁊ quę sunt
fm nām,sed est inquantuꝫ illa cōiungit ipsum agēs enti
qd est cā finalis eius,q2 oīa entia nō intēdūt ꝑ suas ope
rationes nisi vt assimilent̃ ꝑfecte nobili ꝙ est deus fm
qd in nā eoꝝ est acqrere de assimilatiōe, vt dicit Com.
in 2ᵒ cęli.cō.64.Sic enim ignis ꝑ motum ascēsus ⁊ ꝑ suā
leuitatē vnit̃ suo fini ⁊ graue per suū descēsuꝫ ⁊ suaꝫ gra
uitatē ꝯsequit̃ finē suū , sic hō ēt ꝑ intelligere vnit̃ pmo
pnᵒ qd est fęlicitas eius,oīa enim participāt bonitatē pri
mi ꝑ suas opationes fm qd possunt , vn̄ ēt prima mā ꝑ
nāle desideriū qd nihil aliud est,vt scribit Cōmē. pmo
physi.cō.81. nisi motus ille quē hʒ mā ad recipiendum
formā.Nā mā fm qd accidit ei priuatio est innata appe
tere se assimilari pᵒ pnᵒ. Et sic oīa agētia q̄ sunt hic agunt
non solū pp suā opationē ⁊ pp suos effectus, verūetiam
agūt pp aliquē finē qui est cā finalis eoꝝ,⁊ ħ est quodā
ordine seruato.Nā vt scribit Arist. in.8. phy.tex.cō.15.
Nihil inordinatū est eoꝝ q̄ nā ⁊ fm nām sunt,nā enim
causa oīs ordinationis est,⁊.3.cęli ⁊ mū.tex.cō. 24. Or
K do ꝓpria sensibiliū nā est , imo bonū totius vniuersi in
ordine cōsistit,vt pʒ.12.met.tex.cō.44. Sic igit̃ dicimᵘ
māꝫ esse pp formā.2.phy.tex.c.91. Et elemēta pp mixta
vt pʒ.3.cęli.67.⁊ mixta pp vegetabilia,⁊ vegetabilia pp
aīalia in quibus est magis ordo q̄ in vegetabilibus , vt
pʒ.2.physi.tex.cō.83. Et aīalia pp hoīeꝫ. Nam vt scribit
Cōmē.in 2ᵒ de aīa.cō.32.Cōplemētū aīaliū ⁊ finis eoꝝ
qui intēdebat̃ in gñatione quē cū nā potuit ꝑtingere ste
tit est modus aīaliū hñs virtutē speculatiuā cogitatiuaꝫ
idest intelligibileꝫ.Et Arist.in.2.de aīa.tex.cō.37.Sicut
enim intelle grā huius facit,eodeꝫ mō ⁊ nā,⁊ ħ est ipsius
finis,hō aūt in aīalibus aīa ⁊ fm nām,oīa enim physica
corpora aīę instr̃a sunt sicut aīaliū sic ⁊ plātarū tāq; grā
aīę existētia. Vnde rōnabilr̃ dictū est animā quodāmō
esse oīa.Nā est oīa sensibilis per sensum, ⁊ est oīs intelli
gibilia per intellm̄,vt pʒ.3. de aīa.tex.cō.37. Et aduerte
ꝙ iste ordo ꝓcedit ēt ascēdendo ad primū pnᵐ,nā si or
do repit̃ in istis gñabilibus ⁊ corruptibilibus longe ma
gis ⁊ nobiliori modo reperit̃ in cęlestibus ⁊ abstractis
substāṫys in qbus neq; casus neq; malū repit̃,vt scribit
L Arist.in.9.primę phię.in tex.cō.19. vnde Ari.in.2.phy.
tex.cō.46.multū deridet antiquos qui posuerūt casum
in corporibᵘ cęlestibᵘ ⁊ nō in istis gñabilibus ⁊ corrupti
bilibᵘ, ⁊ erat merito sicut dicit ęcōtrario fieri. ¶ Sic igi
tur intellexisti q̄mō oē agens siue sit a nā siue ab intelle
ctu agēs agit pp finē, ⁊ intellexisti dr̃ias inter agētia ęter
na ⁊ corruptibilia. ¶ Est ⁊ alia dr̃ia,nā in corruptibili
bus quāto aliqd agēs fuerit nobilius tāto pluri actione
ꝯiungit̃ suo fini,secus est in agētibus ęternis, ita scribit
Cōmē.in.2.cęli ⁊ mū.in cō.63. ¶ Tertia dr̃ia ē,q2 agēs
ꝑ intellectū cognoscit finē,ꝓpter quē agit,q2 agit cū co
gnitione,secus est de agēte nāli , q2 agit sine cognitione,
lʒ in suū finē ordinet̃ ab intelligētia nō errante, vn̄ Cō
mē.12.meta.cō.18.dicit ex sniã Themistij ꝙ opus natu
rę rememorat̃ ab intelligētia. ¶ Et ex ħ exorit̃ quarta
dr̃ia,q2 finis pp quē agit agēs nāle semper est bonᵘ. Nō
semp aūt est bonus finis ꝓpter quē agit agens cū cogni
tione,lʒ appareat bonus, vn̄ Arist. describēs finē in.2.
physicę auscultationis.inquit. in tex. cō.31.qd aūt cuius
cā potissimū est ⁊ finis alioꝝ voluit esse ,differt autē ni
hil quidem dicere bonū vel videri esse bonuꝫ, vbi Cō
mē.in calce cōmē.pōderās ħ inquit.Et dixit ħ vt descri
ptio sit cōis rebᵘ volūtarijs ⁊ nālibus,qm̄ vltimū inten
tū in rebᵘ volūtarijs multotiēs vr̄ bonuꝫ.Et nō est in rei
M veritate,intentū ꝟo in rebᵘ nālibus est bonū verū,⁊ rō
est illa quā diximus,q2 agens nāle lʒ agat sine cognitio
ne,tn̄ dirigit̃ in suū finē ab intelligentia nō errāte.Nam
quēadmodū sagitta tendit in determinatū signū ex dire
ctione ⁊ ordinatione sagittātis,sic agēs nāle in finē sibi
ꝑfixū disponit̃ ⁊ dirigit̃ ab intelligētia.Et q2 illa errare
nō pōt hinc est ꝙ talis finis semper est bonū verum,se
cus aūt est in nobis,nā rō humana qñq; errat,⁊ iō non
semp bonū veꝝ appetimus,pauci enim dignoscere pñt
vera bona atq; illis multū diuersa remota erroris nebu
la,vt dicit Iuuenalis. ¶ Est etiā alia dr̃ia inter agētia in
mā,⁊ iter agētia abstracta a mā penes ħ q2 in abstractis
idē est ꝙ mouet vt finis,⁊ qd mouet vt agēs.In istis aūt
q̄ sunt in mā diuersificant̃, vn̄ Auer.12.primę phię.cō
mē.36.scribit.hęc aūt differūt in nobis.s.illud qd mouet
nos in loco fm qd est agens,⁊ ꝙ mouet nos in loco fm
qd est finis,⁊ hʒ duplex eē in aīa ⁊ extra aīaꝫ,qd autē est
in aīa est,est agēs motū,fm ꝟo qd est extra aīam est mo
uens fm finē.ꝟ.g. qm̄ balneū duplicē hʒ formā in aīa ⁊
extra aīaꝫ.Et ꝓpter illā formā q̄ est in aīa desideramus.

A aliam formā que est extra aiam. Forma igit̄ anime balnei inquantū est in aia est agēs desideriū ⁊ motū. Scōm aūt qḋ est extra animā est finis motus ⁊ non agēs, siqdē igit̄ forma balnei nō esset in mā, nō moueret ⁊ fm agēs ⁊ fm finē sine aliqua motione ꝯiungēte, ⁊ sic est intelligēdū de mouētib⁹ corpora celestia fm qḋ sunt fines eoꝝ mouētur ab illis fm desideriū. Et candē sniaꝫ hꝫ in lib⁹ de suba orbis. in fine primi cap. lꝫ p accñs in istis materialib⁹ possit cōtingere q̄ efficiens ⁊ finis coincidant in idē fm diuersos rōnes sicut opatio motiua est finis sanitatis mēbroꝝ q̄ sunt instr̄a motus, quoꝝ sanitas ad hāc operationē finalr̄ ordinat̄, pro quanto ꝯo opatio motiua est cā potēs aliquo mō alterare nostrū corpus ⁊ ꝯseruare sic est cā efficiēs. Sed aduerte q̄ opationes sunt cāe cōseruātes non pncipalr̄ ⁊ per se. Sed secūdario ⁊ quasi p accñs. Nam dū mēbrūꝫ mouet̄ expandit̄ spiritus ⁊ calor nālis ad illud ⁊ sic vigorat̄. ℂ Alias ēt dīias poteris inuenire si bene consideres, sed iste sufficiant ad excitandū intellectū. ℂ Iuxta hoc intelligere debes q̄ vt inquit lucidissimus Themi. in. 2. de aia. ca. 14. Duplex est id qḋ sub hoc noīe cuius gratia notari volumus. Tum

B id quo itur. Tum id cui itur, ⁊ est distinctio Phi in. 2. de aia. tex. cō. 35. ⁊ 37. vbi dicitur. Illud aūt qḋ cuius causa sit duplr̄ est hoc quidē cuius, illud ꝯo cui. ℂ Dat̄ autē accōmodatū duplex exēplum per Themistiū in moralibus. pmo vt dicit finis bifariā dī vt primus felicitas habeat̄ quo oēs laboramus ⁊ tēdimus. Alter vt nosipsi ⁊ sibi quisq̄ cui felicitas optat̄ ⁊ querit̄. ℂ Scōm ꝯo exēplum est in medicina in qua ēt biniuꝫ finis cōspicit̄, est eniꝫ ibi sanitas tāq̄ id quo pergit̄, ⁊ cuius cā adhibitus ⁊ accersitus est medicus. Est ⁊ egrotus vt is cui parāda

In agēte nāli duplex est finis. restituēdaq̄ est sanitas. ℂ Iteꝫ etiā intelligere debes q̄ in ol agēte nāli duplex dī esse finis. ⁊ primus quideꝫ est diuina bonitas ⁊ imortalitas cuius gratia agūt quecūq̄ agūt fm nāꝫ, vt pꝫ p phy. 81. ⁊. 2. de aia. 34. ℂ Alter ꝯo est nā ipsoꝝ entiū participantiū talē finē ⁊ perfectionē.

Limitatio famose ppositionis. ℂ Et iuxta hāc distinctiōeꝫ patet tibi limitatio famose ppōnis q̄ solet passiꝫ allegari, finis est nobilior his que sunt ad finē, ⁊ elicit̄ ex. 2. phy. tex. cō. 31. qḋ aūt est cuius cā potissimū ⁊ finis alioꝝ voluit esse, nā vera est de fine cuius, seu de fine quo itur, nō aūt est vlr̄ vera d̄ fine cui, vñ vt inquit Cōmē. pmus respectus est māe ad formaꝫ ⁊ corporis ad aiaꝫ, nam mā est ppter formā tanq̄ pp finem ⁊ non ecōuerso, vt dicit̄. 2. phy. tex. cō. 91. Secūdus

C aūt respectus est aie ⁊ corporis ad corpus aiatū, naꝫ corpus aiatū seu compositū ex aia ⁊ corpore est finis cui respectu aie ⁊ corporis, manifestū est autē fm doctrinam Auer. q̄ cōpositū nō est nobilius neq̄ perfectius q̄ sit forma ⁊ ita non est vlr̄ vera illa propositio de fine cui. ℂ Fallit ēt de fine secūdario, naꝫ certū est q̄ intelligentie agūt pp ista inferiora tanq̄ ppter finē, tñ hoc est cōsequutiue ⁊ scdaria intētione, ⁊ iō nō sunt illa nobiliora illis, vt pꝫ. 12. meta. cōmē. 36. vnde locuꝫ hꝫ de fine principali.

Limitatio alterius ppōnis. ℂ Iuxta hoc intelligis veritateꝫ alterius ppōnis famose in phīa, que dicit q̄ agens nāle agit vt assimilet sibi passum, non eniꝫ est intelligendū q̄ illa assimilatio q̄ est formaliter relatio sit finis ipsius agētis, quīquedem relatio est debilis entitatis intantū q̄ quidā reputauerūt predicamētū relationis esse de scdo intellectu, vt scribit Cōmē. 12. meta. cō. 19. ℂ Nec intelligit̄ q̄ agēs agit pp formā generati tanq̄ ppter finē principalē in quo agēs assimilat̄ ipsi genito, nā forma rei generāde, aut est eque nobilis forme ipsius generātis, sicut cōtingit in gñationib⁹ vniuocis, aut forma illa est minus nobilis, sicut cōtingit in generationibus a generāte equiuoco, sicut quādo sol generat ranam: manifestū est aūt qḋ eque nobile vel minus nobile non potest esse finis principalis agentis, nam finis principalis debꝫ esse nobilior oibus his q̄ sunt ad finē, sed intelligit̄ isto pacto qḋ agens nāle agit ppter formam generandi acquirendā tanq̄ ppter finē sub fine inquantū ordinatur ad saluandam speciē in ordine ad perfectionem vniuersi.

D

ℂ Omne qḋ corrūpitur a ꝯrio corrūpitur.

Famosa satis est ppositio i phia, vt pꝫ p physi. tex. c. 47. ⁊ p celi ⁊ mundi. tex. cō. 20. ⁊ est sententia Cōmē. Auer. in lib. de suba orbis. ca. p. vbi inquit. Declaratuꝫ est igit̄ q̄ cā corruptionis entiū ⁊ factionis eoꝝ est contrarietas existēs in suis formis ⁊ cōe subiectū q̄ nullaꝫ hꝫ ppriā formā, imediata eniꝫ cā est ꝯrietas ⁊ cōe subiectū est cā mediata. ℂ Vera est ppositio in hñtibus contrariū ⁊ in his q̄ p se corrūpuntur, nā talia pñt corrūpi

E p accñs ad corruptionē subiecti in quo existūt, vt sapor ⁊ color, ⁊ tunc nō opꝫ q̄ a suis ꝯriis talia corrūpant̄. In carētib⁹ aūt ꝯrietate aliqd corrūpi pōt ppter absentiam agētis vel producētis seu cōseruātis, vt lumē in aere corrūpit̄, ⁊ non est dicēdū q̄ a nullo corrūpat̄, nā qḋ oino nihil est nō hꝫ vim aliquā corruptiuā, nō entis eniꝫ nulle sunt virtutes aut dīie. Nec a seipso, qꝛ nihil seipm corrūpit per se, quēadmodū nihil seipꝫ gñat, vt pꝫ. 2. de aia. tex. cō. 47. Nec corrūpit̄ a suo ꝯrio, qꝛ aut a ꝯrio positiuo, aut a ꝯrio priuatiuo. Nō fm, qꝛ illud est tenebra q̄ est pura priuatio, ⁊ per ꝯñs nullius actiuitatis est. Nec a ꝯrio positiuo qꝛ nihil hoc pacto sibi ꝯriatur. Nec ab aliquo opposito disperato, qꝛ forme disperate pñt simul se cōpati in vno ⁊ eodē subiecto, sicut albedo ⁊ dulcedo in lacte: relinqtur igit̄ per sufficientē diuisionē q̄ corruptio luminis fiat ppter absentiā pducētis aut cōseruantis, pñtia eniꝫ radii solaris in aere ꝯseruat lumē, ⁊ iō ad eius absentiaꝫ corrūpit̄. ℂ Pro quo scire debes, vt scribit Cōmē. in. 4. physi. cō. 129. dubitando cōtra Aristo. ibi dicentē q̄ ois motus ⁊ trāsmutatio est in tpe quō h̄ esse pōt, nos eñi videmus trāsmutationes quasdā q̄ fiūt nō in tpe vt illuminatio totius oriçontis a sole ⁊ totius domus a candela, ⁊ sicut factio forme rei gñate in actu, existimat̄ eniꝫ q̄ hoc est aliqḋ indiuisibile, sumus enim inter duo aut ꝯcedere hāc demōstrationē esse vleꝫ ⁊ dicere sensum peccare in istis reb⁹, ⁊ qḋ nō cōprehēdit tēpus ppter velocitateꝫ eaꝝ, aut iste sermo erit pticularis

F Lqñ nō est verus nisi de quibusdā transmutationib⁹ in qbus inuenit̄ velocius ⁊ tardius. Et soluendo dicit ⁊ ad hoc dicemus q̄ trāsmutatio dī equoce de trāsmutatiōe que est p se, ⁊ transmutatione que nō est per se, sed est finis trāsmutationis, finis eniꝫ rei nō est de nā rei, ⁊ quia trāsmutationes q̄ sunt nō in tpe sunt fines trāsmutationis ⁊ nō sunt trāsmutationes nisi equiuoce. ergo in omni trāsmutatione vero inuenit̄ velocius ⁊ tardius, ⁊ oē in q̄ inuenit̄ velocius ⁊ tardius, inuenit̄ in eo pius ⁊ posterius, ⁊ oē in quo inuenit̄ pius ⁊ posteri⁹ ē in tpe. g̃ ois trāsmutatio est in tpe, siue finis trāsmutationis fuerit de gñe illius, siue de alio gñe, ⁊ hoc declarabit̄ bene in 6°. nam. 6. physi. cō. 32. fecit prolixā digressionē ꝯ expositores q accusauerūt Arist in illo loco, ⁊ ibidē Cōmē. istā solutionē cōfirmat. ℂ Dico igit̄ q̄ corruptio luminis nō est vere motus, nec vere trāsmutatio, nā si ita eēt fieret in tpe, sed h̄ falsuꝫ est, nā quēadmodū sua gñatio est in instāti, vt pꝫ. 2. de aia in tex. cō. 70. vbi Arist. arguit ꝯ Empedoclē opinātē lumen esse corpus, ⁊ qḋ in tpe mul

tiplicabaᵗ, sed latebat nos ꝑꝑ velocitatē sui motus in-
G quiens ꝙ iste sermo est extra veꝝ ⁊ extra apparētiā, pos
sibile est eniȝ ꝯ percipi in breui spatio, sed nō percipi de
oriēte ad occidēte magna est dr̃ia valde, ita ēt corruptio
luminis fit in instāti, ⁊ iō nō corrūpiᵗ a ꝯrio, qꝛ ꝯrio ca-
ret, ⁊ si hīet posset in tēpore ꝑ se corrūpi, qꝛ vbi est ꝯrie-
tas ibi est resistētia, ⁊ vbi est resistentia, ibi est successio,
Dubitatio. vt scribit Cōmē. in. 4. phys. cō. 71. ¶ Sed est dubiū de
calore nāli a quo corrūpaᵗ in morte aīalis, nō eniȝ suffi
Opi. Tho. de Garbo i spāli trac. de restauratiōe humidi, cit dicere ad ꝯ sicut quidā theorici medicinę ausi sunt di
cere qꝺ corrūpiᵗ ad corruptionē humidi substātifici qꝺ
ꝯtinue exiccaᵗ ⁊ deterius fit ⁊ gn̄aᵗ, vt dicūt respectu po
ris dissoluti. Nam vt asserūt si humidū ęque pfectū aut
melius dissoluto posset reparari, tunc vita hoīs posset
ꝑpetuari. Et iō ad corruptionē sui subiecti ex quo repaᵗ
accidit corruptio eius sicut ē de flāma q̄ desinit eē ꝯsum
pto oleo, vn̄ Gaᵗ. in pᵃ particula separatoꝝ sermonū di
xit, ꝙ natura senum est sicut lucerna extinctioni parata.
Impugnatio ¶ Hoc qdē stare nō pōt, qꝛ effectus positiuus requirit
cāȝ ꝑ se positiuā, lȝ eniȝ Arist. in. 2. physicę auscultatio-
nis dicat eādē esse cāȝ ꝯrioꝝ ſm ꝯrias dispōnes vt nau
ta ꝑ sui p̄ntiā est cā salutis nauis, ⁊ ꝑ sui absentiaȝ est cā
H submersionis. Tn̄ adhuc illa absentia cū sit cā ꝑuatiua
ꝑexigit ⁊ oȝ reduci ad aliquā cām positiuā, ⁊ sunt venti
aut alia cā q̄ submergit istā, ⁊ ita corruptio olei est flam
mę gn̄atio, si igiᵗ flamma corrupta opȝ de necessitate ꝙ
habeat corrūpens ⁊ eodē mō corruptio subālis ipsiꝰ hu
midi substātifici est gn̄atio ipsius caloris nālis, loquor
eniȝ de calore nāli, vt est corpus calidū ⁊ non loquor vt
sumiᵗ pro qualitate, opȝ igiᵗ ꝙ calor nālis ab aliqua cā
positiua corrūpaᵗ. ¶ Amplius autē solo istoꝝ in alio
deficit. Nā peccat rō ipsoꝝ per fallaciā ꝯn̄tis, lȝ enim hu
midū substātificū ęque perfectū, ⁊ ēt perfectius natura-
liter repareᵗ qꝺ credo firmiter esse verū si Galeno cre
dimus posse fieri corpoꝝ reductionem, nō ꝑꝑ hoc vita
hoīs esset perpetuabilis. Tūȝ qꝛ vt nouerunt Phī virtu
tes nāles sunt fatigabiles, ⁊ ꝑ ꝯn̄s non possȝ virtus ista
vniformiter agere, ⁊ eodeȝ mō operari vel esto ad ima-
ginationeȝ qꝺ hoc fieret sicut fingit Auicē. in pᵃ Fen
primi can̄. doctri. 3. cap. 3. de ꝯplexionibꝰ etatū ⁊ geneꝝ,
vbi inquit. ¶ Amplius si hęc virtus ifinita foret ⁊ sem
per permutationē in corpore faceret, ⁊ eius qꝺ dissolui-
tur ęqualr ⁊ vno mō dissolutio non esset. Immo semper
quotidie augereᵗ ⁊ corpus dissolutioneȝ tollerare non
I posset ⁊ dissolutio humiditatē finiret, quāto magis cū
due res se iuuēt ad minorationē faciendā ⁊ retroceden-
daȝ. Et postq̄ sic est opȝ necessario vt mā destruaᵗ ⁊ ca
lor extinguaᵗ. Quę quidē rō etiā innuiᵗ ab Arist. in 2ᵒ
de gn̄atione aīaliū cap. 4. vbi loqtur de gn̄atione dētiū.
¶ Amplius cū ſm Phōs in 2ᵒ cęli ⁊ mundi. tex. cō. 18.
nullū violentū perpetuū esse possit, dato ꝙ semper vni-
formiter humidū repararetᵗ, elemēta tn̄ in mixto existē-
tia violentiā passa qlibȝ alterarenᵗ adinuiceȝ ⁊ dissolue
renᵗ vt vadāt ad sua loca. vnde Ari. ⁊ Cōmē. in 2ᵒ cęli
⁊ mūdi. tex. cō. 37. in tertia demr̄one quā adducūt ad ꝓ-
bandū ꝙ motus cęli non pōt esse irregularis, sicut est in
aīalibus corruptibilibꝰ, qꝛ remissio vniuscuiusqȝ in ta-
libus ꝓpter ipotentiā euenit. impotētia aūt ꝑter naturā,
eteniȝ in aīalibꝰ impotētię oēs ꝑter nām sunt, puta sene-
ctus ⁊ decrementū. tota eniȝ ꝯsistentia aīaliū forte ex ta-
libus cōstat quę differūt ꝓprijs locis, nulla enim partiū
ipsius hȝ eam q̄ ipsiꝰ regionē. vbi Auer. in cōmē. dicit. i.
neqȝ motus cęli pōt tardari ⁊ flecti in tēpore futuro, fle-
xibilitas eni motus erit in aīalibus ꝓpter debilitatē. de-
bilitas aūt est extra nām, qꝛ cōtingit ꝙ hoc est accñs in
aīalibus ex prima gn̄atione, ⁊ qꝛ causa ꝙ trāsmutatio ⁊
corruptio accidat aīalibus, est qꝛ generaᵗ ex elementis K
ꝯrijs, ⁊ cū hęc sint in eis non sunt in locis ꝓprijs, ⁊ ꝯ in-
tēdebat per hoc ꝙ corruptio ⁊ transmutatio cōtingit ꝓ-
pter ista duo, qꝛ ꝓpter ꝯrietatē transmutanᵗ adinuicē,
⁊ qꝛ non sunt in suis locis appetunt separationē ⁊ reuer
ti ad sua loca nālia. ¶ Et ideo aliter est dicēdū ꝙ calor Solo ꝓpis.
naturalis corrūpitur ab ipsis membris in quibus domi
natur maxime frigiditas, tunc tēporis ⁊ flāma consum-
pto oleo corrūpitur a continēte, imo si bene consideras
sicut cōtinue est alia ⁊ alia flāma, sic cōtinue ēt corrūpiᵗ
a continente, ⁊ alia generatur, ⁊ ista est veritas.

¶ Intelligere diuersificatur ſm diuersitateȝ rei intellecte. ꝓpō. 92ᵃ.

SOlet allegari ista ꝓpō ex 3ᵒ de aīa. in tex.
cō. 35. vbi Aristo. ponit modū ꝙ intelle
ctus intelligit entia mathematica dicēs.
Abstractione aūt dicta itelligit sicut sy-
mum ſm ꝙ symū nō separatę. inquantū
aūt ꝯcauū si aliqꝺ intellexerit sine carne
actu vtiqȝ intellexit in qua concauū sicut mathematica. L
⁊ Cōmē. in cō. elicit ibi istā ꝓpōnem in propria forma.
¶ Vbi aīaduerte ꝙ nō oēs formę quę ab intellectu in- Non oēs for me intellecte sunt eqlis abstractionis.
telligunᵗ sunt ęqualis abstractionis. vbi aīaduerte vt di
cit Arist. in 6ᵒ primę phię. tex. cō. 2. entia nālia sunt sicut
symū ⁊ entia mathematica sunt sicut cōcauū. nam symū
nō pōt esse nec intelligi sine mā sensibili, qꝛ symitas est
ꝯcauitas nasi, nulla enim alia pars corpis symitateȝ hēe
pōt nisi nasus, ⁊ ideo talia accidentia limitātia sibi vnū
certū determinatū subiectuȝ dicunᵗ accidētia copulata,
⁊ in diffōne istoꝝ de necessitate poniᵗ tale subiectuȝ, vt
pȝ. 7. meta. tex. cō. 17. ¶ Entia aūt mathematica sunt si-
cut cōcauū, qꝛ ꝯcauitas lȝ sit accñs supficiei q̄ est mā in-
telligibilis, nō tn̄ limitat sibi aliqꝺ subiectū sensibile de-
terminate, qꝛ indifferēter cōcauitas esse pōt in naso ⁊ in
pede ⁊ in aīatis ⁊ in rebꝰ inanimatis. ¶ Quecūqȝ igitur
formę ita esse hīt ꝙ nō pnt eē nec diffiniri sine mā sen-
sibili sunt appropriatę nāli, sicut scribit Aristo. in loco
ꝑallegato. ⁊ Cōmē. in. 2. phy. cō. 18. sed quęcunqȝ formę
indifferēter cōsiderari pnt, ⁊ cū mā sensibili ⁊ abstrahē-
do a mā sensibili sunt cōes vtriqȝ sciē. s. nāli ⁊ mathema
ticę sicut sunt magnitudines ⁊ numeri ⁊ accñtia istorū,
sȝ diuersis modis, vt dicit Ari. ⁊ Cōmē. in 2ᵒ phy. nam M
physicus ꝯsiderat de istis inquantū sunt vltimū seu ter-
minus physici corporis, sed mathematicus ꝯsiderat de
istis abstrahēdo a corpore physico ⁊ a mā sensibili. Vbi
gr̄a. nālis cōsiderat de corpore qꝺ est trina dimensio in-
quantū est vltimū existēs in corpore mobili seu trāsmu
tabili, sed geometer cōsiderat de illo inquantū est trina
dimēsio absolutę, silr geometer ꝯsiderat de supficie in-
quātū est superficies tm̄, nālis vo inquātū est finis cor-
poris nālis. nam vt scribit Cōmē. in 2ᵒ phy. cō. 71. non
incōuenit vnā eās diuidiᵗ ſm cōsiderationē demōstrati-
uā, vt vna nā ingrediaᵗ duas aut plures artes vt cōside
ratio mathematici ⁊ diuini de numero, ⁊ similr conside
ratio mathematici ⁊ nālis in corpore ⁊ linea ⁊ in super-
ficie. ¶ Et vt possis bene discernere ꝓpositionē nālē a Nota.
mathematica ⁊ quālibet ꝓpōnē ꝓpriā alicui sciē. māda
memorię istā regulā ꝙ ꝓpōnes absolute cōsiderate spe-
cificātur a prędicatis, ⁊ demr̄ones specificanᵗ a medijs.
vnde logici bn̄ dixerūt ꝙ ꝑdicatū hȝ locū formę ⁊ sub-
iectū hȝ locuȝ mā̄ę. nam sicut forme est q̄ dat spēm ⁊ di-
stinctionē rei, ita ꝑdicatū spēm ⁊ distinctionē dat ꝓposi

A

tioni. vnde ista ꝓpõ linea est terrestris est nãlis, sed ista linea est longitudo sine latitudine est mathematica. ista aũt linea est ens est metaphysicalis, sꝫ ista linea est spẽs, aut indiuiduũ, aut subiectũ, aut ꝑdicatũ, oẽs iste sunt logicales. silr ista mã est ens sensibile est nãlis, sed ista mã est ens vel mã est suba, vel mã est ens in po°, oẽs iste sũt metaphysicales, vt pꝫ expsse per Auer. 2. physi. cõ. 4. ꝛ

Contra modernos.

21. ꝛ. 7. met. cõ. 5. ꝛ. 9. ꝛ. 12. meta. cõmẽ. 1. 5. ꝛ. 29. ¶ Vnde nõ sunt distinguẽde iste ꝓpões vt quidã ex modernis dicere ausi sunt. vꝫ. ꝙ ista ꝓpõ mã est ens dꝫ distinguinaꝫ rõne subiecti est nãlis, ꝛ rõne ꝑdicati est diuina. nũquã enim neqꝫ Arist. neqꝫ Cõmẽ. ausus est dicere h. nã vt patuit vna ꝛ eadeꝫ res nãlr sumpta põt sub diuersis

Dubium.

rõnib⁹ formalib⁹ ptinere ad diuersas scias. ¶ Et si dicatur ꝙ scia secatur queadmodũ ꝛ res 3° de aia. tex. cõ. 38.

Solutio.

¶ Dico ꝙ ista ꝓpõ cõiter allegaꝫ extra intẽtionẽ Ari. ex illo loco sicut ẽt in multis alijs ptingit modernis doctoribus quibus euenit, vt dicit de Auic. Auer. in 3° de aia. in cõ. 30. dicit eniꝫ sed illud qđ fecit istũ hoiem errare, ꝛ nos etiaꝫ longo tpe est, qꝛ moderni dimittũt libros Arist. ꝛ cõsiderãt libros expositoꝝ. pꝫ enim ꝙ Aristo. ibi nõ vult dicere ꝙ scię diuersanꝫ ad diuersitatẽ reruꝫ.

B

nam tũc nõ posset esse vna scia quę cõsiderare posset de corruptibilibus corporibus ꝛ de ęternis, ꝛ tñ hoc est falsum, vt pꝫ de scia nãli q̃ cõsiderat tam de cęlo q̃ de alijs corporibus corruptibilibus, silr scia diuina de oĩb⁹ cõsiderat. sed intẽtio Aristo. ibi est dicere, ꝙ queadmodum res diuidiꝫ per potentiã ꝛ actuꝫ de qua scia hĩi põt sic ꝛ scia, ꝛ ita ẽt est ð sensu ꝛ sensibili. vñ ista sunt verba tex. ibi. naꝫ in fine. 37. ꝓposuerat ꝙ scia est quodãmodo scibilia. sensus aũt sensibilia. ꝛ declarãs hoc in tex. sequẽti, subdit. Q ualr autẽ hoc sit opꝫ inquirere. secaꝫ igiꝫ scia ꝛ sensus in res q̃ quidẽ potẽtia est in ea quę sunt potẽtia, q̃ ꝟo actu in ea q̃ sunt actu, aię autẽ sensitiuũ, ꝛ ꝙ scire potest potẽtia hęc sunt, hoc quidẽ scibile, illud autẽ sensibile. vbi Cõmẽ. in cõmẽ. scribit, diuę entiũ quibus diuidũtur sunt ęedẽ cũ differẽtijs animę ꝛ sunt potẽtia ꝛ actus, queadmodũ enim sensus ꝛ intellectus, aut sunt po°, aut actu, ita oẽ sensibile ꝛ intelligibile, aut est in po°, aut in actu, ꝛ cũ ita sit si sentiens fuerit in potentia sensatuꝫ erit in potẽtia, ꝛ si fuerit in actu sensatuꝫ erit in actu, ꝛ silr est de intellectu cuꝫ intelligibili, necesse est vt vere dicaꝫ ꝙ

C

illa pars animę est illa pars entium. res enim quaꝝ diuę sunt ęedẽ ipse sunt ęedẽ in illo mõ sꝫ quẽ hñt easdẽ differẽtias. intellectus igiꝫ est intellectũ ꝛ sensus ꝛ sensatũ. ¶ Sic igiꝫ ꝓpões simplr a ꝑdicatis specificanꝫ. Conclusiones aũt quę demonstranꝫ specificanꝫ a medijs, qꝛ eadem pclõ põt demõstrari medio nãli ꝛ medio mathematico vt qđ terra est rotũda. Silr eadẽ cõclusio põt demõstrari in nãli scia ꝛ in scia diuia, sed in scia metaphysicali vlĩori modo, sicut dicit Cõmẽ. in. 2. meta. cõmẽ. 6. vbi inqt. ꝛ cõsideratio vlis in oĩbus causis in eo qđ sunt cãę est huius scię. ꝛ Arist. quãuis vtaꝫ hic demrõnibus scię nãlis, tñ inducit eas vlĩus, qm̃ quanto fuerit demrõ vlĩor, tanto magis erit ꝓprior huic scię. ꝛ Aristo. obseruat se in hac intẽtione. s. inducendo demrões vles alio mõ q̃ in scia nãli, ꝛ hęc est cã in iteratione illaꝝ demonstrationũ in hac scia. ¶ Et ex illa authoritate pꝫ solutio

Contra temerarios subtilizantes.

ꝫ temerarios q ausi sunt dicere Arist. fuisse imꝑfectum metaphysicũ, quia tota fere meta. Arist. cõstat ex demõstrationibus nãlibus, ꝛ sõ imitari iubent in meta. Auic. cum tñ in nulla scia adeo Aui. errauerit sicut scribit Cõmen. de eo in 3° de aia sicut in meta. vt pꝫ. cõ. 30. ꝛ hoc qꝛ noluit Aristo. imitari nisi in dialectica, sed in alijs errauit ꝛ maxime in metaphy. ꝛ hoc quia incepit quasi a se.

D

¶ Et fuit ẽt alia cã vt mihi vr̃ qꝛ plures opiniones scię diuinę sunt radices legũ, vt diꝫ Cõmẽ. in. 2. met. cõ. 14. sermo aũt Aui. semꝑ inueniꝫ quasi medius inter Peripateticos, ꝛ loquẽtes vt dicit idẽ in 2° phy. cõ. 22. ꝛ pñle dicit in quarta disputatione in libro destructionũ in solõne. 5. duby. ꝛ nõ aduertũt isti vicinitatẽ ꝛ ordinẽ istarum sciaꝝ adinuicẽ cũ iste de substãtia ꝑncipalr considerent nec aduertũt ad diuersos modos sꝫ ꝙ tales demrões reiteranꝫ in scia diuina. nã ad pauca respicientes de facili enuntiant. ¶ Reuertamur igiꝫ ad declarationẽ ꝓpositi theorematis ꝛ dicamus ꝙ intelligere diuersificatur sm diuersitatẽ rei intellecte isto mõ, qꝛ non oĩa intelligibilia sunt ęqualis abstractionis. nam lꝫ oĩs scia vtaꝫ abstractione vlis a singularibus, qꝛ demõstrationes ꝛ diffinitiones sunt vlĩũ ꝛ non singulariũ, tñ aliq̃ intelligibilia, ita se hñt ꝙ nõ pñt esse nec itelligi sine mã sensibili. aliqua ꝟo lꝫ sm esse sint in mã sensibili, diffiniri tamẽ ꝛ abstrahi pñt a mã sensibili, vt sunt entia mathematica, quędaꝫ ꝟo abstrahũt vtroqꝫ mõ vt sunt subę abstractę. ¶ Et aduerte ꝙ de talibus abstractis substãtijs intellectus noster põt hĩe diuersas intellectiones attribuẽdo multa ꝑdicata, q̃ tñ multiplicitas nõ est ex parte rei intellecte, sed est ex parte nr̃i modi intelligẽdi. vñ allegata ꝓpositio in talib⁹ locũ non hꝫ. glosa eliciꝫ ex intẽtione Auer.

E

12. meta. cõ. 39. ¶ Diuersificaꝫ ẽt intelligere ad diuersitatem rei intellecte quo ad nobilitatẽ p̊ de aia tex. cõmẽ. primi. ꝛ scdo cęli. cõmen. 60. dicit Cõmen. modicũ nobile nobilius est multo ignobili. ¶ Diuersificatur etiam intelligere ad diuersitatẽ rei intellecte quãtũ ad facilitateꝫ ꝛ difficultatẽ 2° meta. tex. cõ. 1. ꝛ. 2. de aia. cõmen. 92. ¶ Diuersificatur etiã quantuꝫ ad diuersos modos abstractionis, sicut diximus in principio.

¶ Agens forma ꝛ finis multotiens coincidunt in vnum.

ꝓpõ. 93ª

FAmosa est ꝓpositio ex 2° physicę auscultationis. tex. cõ. 70. vbi dĩ. Veniũt aũt tres in vnaꝫ multotiẽs, ꝙ quidẽ eniꝫ quid est ꝛ qđ cuius cã vna est, ꝙ ꝟo vnde mot⁹ pñ^m specie eadẽ est his, hõ eniꝫ hoieꝫ gñat. ¶ Aduerte ꝙ lꝫ Phs in physicis h asserat, tñ ẽt in abstractis a mã verificari põt hõ ꝓpõ sm silitudinẽ quãdã vt dicã.

F

¶ Sed videamus p̃mo quõ vera est in physicis intelligiꝫ in actione vniuoca ꝛ de agẽte ꝑncipali ꝛ de fine gñationis. fallit aũt in gñatione ęquiuoca ꝛ de agente instrumẽtali ꝛ de fine rei generate. ¶ Pro quo scire debes ex 7° primę phię. tex. cõ. 29. ꝛ infra. generatio duplex est ab

Generatio duplex.

vniuoco, ꝛ est qñ generãs ꝛ genitũ assimilanꝫ in forma, ꝛ sunt eiusdẽ speciei sic dicimus ꝙ hõ generaꝫ ab hoie, ꝛ forma domus in mã ab vniuoco dĩ fieri a forma domus existẽte in aia artificis sine materia. non eniꝫ est de cõditionibus agẽtis formę vt sit in mã eiusdẽ speciei cũ mã in quã agit forma. exẽpli causa, forma agẽs respectu lecti est ĩ aia artificis quę differt a materia lecti, vt dicit Auer. in 2° de gñatione aialiũ. ca. 2. ¶ Alia aũt gñatio est ęquiuoca ꝛ est qñ generans ꝛ genitũ sunt diuersaruꝫ specierũ, ꝛ non assimilanꝫ in forma ꝓximẽ gñis aut speciei, sicut est generatio rane a sole. clare autẽ pꝫ ꝙ agens ęquiuocũ cum forma quę est finis gñationis taliuꝫ non sunt eiusdẽ speciei. ¶ Fallit de agẽtibus instrãlibus, qꝛ in gñatione vniuoca effectus nõ assimilaꝫ agenti instrãli, vt clarũ est. ¶ Fallit in agẽte vlĩ ꝛ remoto ꝛ per accidens causante, sed locũ hꝫ de agente ꝑncipali ꝓpinquo. sic eniꝫ ex intentione Alex. glosat Auer. 12. primę phię.

istã ppônem in cô.24. vbi scribit q illa ppositio qô si=
G mile fit a simili verificaf tribus côditionibus.s. vt sit in
agête nô instrô ꝛ in ppinquo nô in remoto ꝛ in agente
essentialr nô accidentalr. ¶ Intelligit ēt de fine gñatio
nis qui est ipsa forma nô de fine rei gñate q est ipsa ope
ratio. glosa est Auer. in cô.70. scdi physicoꝝ. finis tamê
gñationis ꝛ forma in gñabilib⁹ illo modo iaꝫ dicto in=
cidunt in idê numero, qꝛ eadê forma numero alia ꝛ alia
rône ꝯcepta finis ꝛ forma dici pôt. finis quidê respectu
generationis nô respectu rei gñate. nam forma hois nô
est finis hois, sed est finis gñationis hois, ꝛ eadê potest
dici forma respectu côpositi. Vnde lucidissim⁹ Them.
in 2° de aia. cap. 6. inquit. Nempe forma tametsi in mate=
ria pducif, non tñ ipsi mãe forma est, sed ei⁹ qô ex dua=
bus facultatibus ꝯditû est, nunq̃ tñ agens ꝛ forma quę
est finis gñationis pñt in mortalibus coincidere in ideꝫ
numero, qꝛ vt pꝫ 2° de aia. Nihil seipsum gñat. tex. com.
47. in abstractis aût a mã ista tria coincidunt in idê nu
mero vt in p pn°. naꝫ vt scribit Auer. 12. primę phię. cô.
ę.2.6. pmû efficiês prima forma ꝛ primus finis sunt vnuꝫ
in subiecto ꝛ tria in intêtione. vñ Auer. ibidê cômê. 29.
Côtra ponê/tes deum for/maꝫ informã/tem. in substâtia ęterna sunt causę q̃ fm similitudinê dicûtur
cû causis gñabilibus ꝛ corruptibilib⁹. vñ deus sublimis
nô dr forma informans p formalê inherentiã sicut mul
H ti rudes ꝛ prophani dicere conati sunt. naꝫ hoc nô decet
dei celsitudinê. non eniꝫ ois forma inheret, sꝫ est forma
extrinsecus perficiês. sicut dñs est forma serui. Audiât
isti Auer. 12. pmę phię. ꝛ Alex. cô. 37. vbi inquit. ꝛ Ale=
xã. dixit qô dixit hoc ne aliqs existimet qô intendit pfe
ctionê q̃ est accñs in perfecto, perfectionû eni ppter qô
mouef pfectû, quędã sunt qualitates gbus perficif illô
qô mouef vt illud qô mouef pp sanitatê, ꝛ quędaꝫ sunt
substâtię extrinsecę a re quę mouef ad eas vt assimilef
eis vt inueniunf omnes actiones seruoꝝ, qñ sunt erga
genera intentionû dñi sui. igitur dicunf esse ppter dñs,
ꝛ silr oia entia cuꝫ hoc primo pncipio, quid clarius dici
potuit. Et in libro destructio destructionû disputatione
pma in solutione dubij vltimi inquit. Dicimus nos q
ad hoc rñdendû est. vꝫ. q non est impolē reperiri perfe
ctiones siles dispônibus quę separâtur a subiecto, sicut
nauta a naui ꝛ artifex cû suo instrô. ¶ Et confirmatur.
nam alias irrationabilis fuisset petitio Aristo. in 2° de
aia. vbi posita gñali animę diffinitione dicête, q aia est
actus corporis organici physici potêtia vitã hñtis. tex.
I cô. 11. deinde subdit. Amplius autê imanifestû si sit cor=
poris actus anima, sicut nauta nauis, si ois actus actuat
inherêter. ¶ Similiter primus pn°° non est finis qui per
gñationê acquiraf, sed ē p participationê suę bonitatis
omnibus entibus côicat⁹ vt exigit nã ꝛ ꝯditio vniuscu=
iusq3. ¶ Et similr etiã est agens fm silitudinê, vt decla=
rat Cômê. 4° cęli ꝛ mundi. cômento primo.

ppô. 94°. ¶ Mouês corporeû nô mouet nisi motum.

PRopositio vulgata ex. 7. ꝛ 8. physi. Côtra quam tñ dubitauit Theophrastus, vt ingt lucidissimus Them. in erroribus pmi de aia. ca. 17. vbi ingt. sed resistit huic loco Theophrastus in his libris in quib⁹ tractat locos ab Ari. ante tractatos nô eodem inquit, mouef aia motu quo mouet ipsa corpus iu dicia côprehêsiones assensiones sunt aię motus. locales xo sunt corporis pterea neq3 retortionê illaꝫ videri se=
riã necessariãq3, vt eo. s. motu quo corpus mouef eodeꝫ moueri animã sit necesse. nã trahif lignû ab hoie non tñ
côtra hô vi trahi ligno. ¶ Itê vapores vi solis in subli=
me rapti rectis angulis subuolant sol ipse versa vice nô
rapif nec in lineã mouef sꝫ in orbê ꝛ circuluꝫ. Hęc sunt
Theophrasti argumêta ꝯ Arist. in p de aia. tex. cô. 41a
vbi arguit côtra antiquos d. cêtes animã per se moueri.
¶ Quibus rñdet Them. dicens, solutio est primus de=
môstret ille iudicia ꝛ assensiones esse motus hoc nunq̃
pstabit vtiq3 si definitionê mot⁹ recipit quaꝫ supra nos
attulimus motû esse côtinuû, ꝛ attêdi cum tpe et indiui=
duis motionibus nô côponi de potêtia ad actû côferri,
ꝛ dum côferf obiter retineri potentiã, quoꝝ ille omniû
tã q̃ vt oblitus q eo magis mirari subit qô ille edito cô
mêtario amplexus est oia q̃ de motu ab Arist. ꝯscripta
sunt cęteꝝ hoies qui lignû trahût ꝛ sol qui in gyrum to=
quef quo motu mouent eodê ēt motu mouenf mouent
adeo ꝛ mouenf motu locali, q si alio motu numero aut
specie mouenf nihil ad rê. nec enim tenere aliud Arist.
voluit q̃ꝫ vt id qô locali motu mouet, si ppea qô mouet
ēt mouef, necesse sit ēt ipsuꝫ quoq3 motu locali moueri.
Glosa fm Themist. ¶ Ex qua quidê Themistij dissolône elicif ista limita
tio q in mouêtib⁹ corporeis mouês, necesse est moueri
vel eodê motu vel diuerso saltim in specie. nô enim est
L necium vt eadê specie motus mouês ꝛ motû moueanf,
vt patuit in exêplis adductis Com. ēt Auer. in eodê lo
co cômê. 41. in p de aia mouet philẽꝫ dubitationê dictã.
Et cû gdã existimauerût q hęc ꝯdictio est fm rem in se
dederût dubitationes sup Arist. in hac pbatione dicen
te q oē corpus nô mouet nisi moueaf ꝛ dicût. nos vide=
mus hic multa q̃ mouêt ꝛ nô mouenf illo mô motus vt
lapis retitus, qñ cuꝫ calefit mouet paleã motu locali, tñ
ipse nô mouef. ¶ Et soluêdo Auer. ingt. sed iste nô est
locus istius qônis ꝛ ei⁹ dissolutio iaꝫ dicta est in. 8. phy.
vbi indigebat ponere istã ppônê, ꝛ est in tex. cô. 35. si qô
esset ppria huic loco ꝯdictio esset fm reꝫ in se, qꝛ multa
videm⁹ alterare q̃ tñ nô alteranf. sum⁹ igif inter duo aut
debêtes ponere q ꝯdictio est fꝫ rê in se, ꝛ tûc nô erit ve
rû nisi in motu locali, qô nô sonât verba Ari. aut pone=
re q ꝯdictio est fm sermonê dicêtis non fm rê in se ꝛc̃.
Glosa fm Auer. ¶ Ex gbus xbis Auer. elicif ista limitatio q ppositio
ppô solû locû hꝫ in motu locali. vñ. 8. physicę auscultatio
nis vbi est locus pprius, ꝛ indigebat ista ppône ad
demôstrandû q in mouêtib⁹ ꝛ motus localr est deueni=
re ad vnû primû motû ex se qô mouef a motore nô mo
to, ponif ibi ista ppô in tex. cô. 35. ꝛ Com. sic glosat illã.
M nam inquit, corpus enim impolē est vt moueat in loco
sine eo q moueaf essentialr. ¶ Propositio igif est vêr
vera de motu locali fm viam Peripateticoꝝ q oē mo=
uês corporeû localr nô mouet nisi localr moueatur, qô
aût eodê mô motus fm numeꝝ aut spêm moueat ꝛ mo
ueaf. hoc nô est necessariû, qꝛ sufficit q sit idêtitas in ge
nere tñ. Vnde fallit allegata ppositio in motu alteratio
nis, qꝛ nô oē corpus alterâs alteraf, nec eadê specie, nec
fm genus, vt clarû est de corpore cęlesti qô alterat alte
ratione passiua ista inferiora, ꝛ tñ ipsum inalterabile est
tali gñe alterationis, vt pꝫ in p cęli ꝛ mun. tex. cô. 20. ꝛ in
libro de suba orbis. nota tñ q lꝫ mouês corporeuꝫ in al
terâdo nô est necessariû qô alteref, nec eadê alteratione
fm spêꝫ, aut fm genus, tñ necesse est qô moueaf aliquo
motu diuerso fm genus, vnde cęlû lꝫ in alterâdo non al
teref, tñ mouef localr. ¶ Sed est instâtia ꝯ limitationê
Instantia. Auer. naꝫ magnes localr attrahit ferrû, ꝛ tñ non opꝫ q
Solutio. in tali attractiôe magnes localiter moueaf. ¶ Nisi dicat
q sic intelligif dictû Auer. q oē mouens corporeuꝫ lo
caliter imediate aliqd in mouêdo localr mouef, modo
magnes imediate nô mouet localiter ipsum ferrum, sed

mouet

movet mediāte alteratione qua alterat mediū per ipres-
A sionē cuiusdā qualitatis ꝛ mediū taliter alteratū alterat
ferrū, vnde postmodū ferrū talr̄ alteratum movet se ad
magnetē localr̄. vn̄ Com. in 8° physi. cō. 35. scribit, ꝛ silr̄
ferrū est quoquo mō de numero eoꝝ quę mouent nālr̄
cū nō moueť a magnete nisi per alterationē quā acqrit
mediante aere ꝛ magnete, ꝛ ideo qn̄ cōplexio magnetis
trāsmutať nō attrahit sicut accidit ei qn̄ ꝯfricať cū alleo
vt dī. ꝛ h̄ manifestū est in lapide qui nō attrahit paleas
donec calefiat. vn̄ ēt in 7° physi. cō. 10. inquit. Ad h̄ aūt
qđ quęriť qm̄ plura attrahētia videnť attrahere sine tra
ctu ꝛ sine motu. dicēdū est ꝙ hęc dī attractio ęquivoce.
attractio enī in rei veritate est illa in q̄ attrahēs moueť
cū attracto, ꝛ h̄ qn̄ attractū ad ipm̄ nō fuerit quiescens.
necesse enī est vt mot⁹ attrahētis sit velocior motu attra
cti, ꝛ h̄ inveniť in virtutib⁹ volūtarijs, ꝛ inveniť in mul-
tis virtutib⁹ nālibus vitalib⁹, ꝛ iō posita sunt fila in mē
bris aīaliū, attractio autē in qua attrahēs est quiescēs, ꝛ
attractū motū nō est attractio in rei veritate, s₃ attractū
moueť ex se ad attrahens vt perficiat se vt terra moueť
ad inferius ꝛ ignis ad superius: ꝛ silr̄ op₃ h̄ intelligere ď
motu ferri ad magnetē ꝛ nutrimēti ad membra. ꝟ. g. de
B motu sanguis ad superiora corporis, ꝛ vlr̄ nutrimēti ar-
boꝝ ad superiora caꝝ, sed est dīa inter ista ꝛ illa q̄ mo-
vent ad locū ꝓpriū, qm̄ illa moveť ad locū, sive fuerit
ꝓpinquus sive remotus. nutrimēta ꝟo non moveť ad
nutriēdū nisi fuerint in aliqua dispōne de nutrito, ꝛ silr̄
ferrū nō moueť ad magnetē nisi cū fuerit in aliq̄ quali
tate de magnete, ꝛ iō magnes qn̄ fricať cū alleo amittit
virtutē. nā ferrū tunc nō acqrit de lapide in illa dispōne
qualitatē per quā innatū est moveri per se ad lapidē. ꝛ
hoc manifestū est in ambra qđ attrahit paleā qn̄ calefit,
ergo iste modus motionis si dicať attractio non intēde
bať ab Aristo. in hoc noīe attractio cū collocet in his q̄
moveť ex se. ¶ Ex quibus verbis colligitur de mente
Com. ista limitatio ꝙ omne movēs corporeū localiter
movēs aliud corpus in movēdo localr̄ moveť veritatē
h₃ de illis motibus q̄ fiūt ab extrinseco de qbus memi-
nit Aristo. in. 7. phy. tex. cō. 10. de motibus aūt factis ab
intrinseco gnālr̄ ꝓpositio verificari nō pōt, sicut est mo
tus ferri ad magnetē, ꝛ vaporis ad solē, ꝛ nutrimenti ad
nutritū, ꝛ hęc sunt q̄ dici pñt. ¶ Sed est difficultas ď ele-
mēto. qđ teste Auer. in 3° cęli ꝛ mū. cō. 28. movet se p ac-
C cidēs movēdo mediū. nā imaginať ꝙ sicut nauta per se
movēdo navē movet seipsū p accñs, sic elementum mo-
vēdo p se mediū movet seipm̄ p accñs. vn̄ inquit, ꝛ qꝛ la
pis sicut diximus nō dividiť in motorē ꝛ rem motā, ita
ꝙ vtrūqꝫ eoꝝ sit existens in actu, lapis enī moveť a pn̄
cipio qđ est in eo accidentalr̄ cū non habeat esse mot⁹
nisi per illud principiū. non enī est motus lapis nisi fm̄
qđ est potentia inferi⁹, ꝛ ē motor fm̄ ꝙ est gravis. Si igi
tur fuerit motus essentialr̄ per se inquantū est gravis, ꝛ
iā posuerim⁹ ꝙ nō moveť eēntialr̄ nisi fm̄ ꝙ ē gravis,
ḡ est motor, ꝛ motus essentialr̄ eodē modo qđ est ipos-
sibile, ꝛ ideo nō est motus hic eēntialiter lapis, neqꝫ mo
vet se essentialr̄, ꝛ cū ita sit, ꝛ omne qđ movet se acciden
taliter, necesse est vt moveat se, qꝛ eēntialr̄ movet aliud
motū a se. ꝟ. g. qꝛ hō non movet se accidentalr̄ in navi,
nisi qꝛ movet navim essentialr̄, ꝛ cū ita sit lapis, igiť non
movet essentialr̄, nisi aerē in quo est, ꝛ movet se fm̄ mo-
tum aeris, sicut de hoīe cum navi, ꝛ cū ita sit aer igitur ꝛ
aq̄ sunt nečia in motu lapidis. ¶ Ex hoc eliciť ꝙ in mo
tu locali l₃ oē movēs corporeū localr̄ imediate movēs
aliud per se motū in movēdo localr̄ moveať, nō op₃ tñ
ꝙ tale semper sit per se motū, sed sufficit ꝙ sit vel per se

vel per accidens motū, ꝛ hoc addiť ꝓpter elemētū qđ l₃
per se localr̄ moveat, mediū, tñ ipsum nō est p se motus
D a seipso, qꝛ nō dividiť in partē per se moventē ꝛ in par-
tē per se motā, sicut aīal qđ dividiť in duo in actu, quoꝝ
vnū est p se movēs ꝛ est aīa, ꝛ aliud est per se motū ꝛ est
ipsum corpus, ꝛ iō aīal est motū ex se ꝛ per se, sed elemē
ta nō dividunť in duo in actu. nā nō dividunť nisi i ma-
teriā ꝛ formā. Mā aūt cū sit ens in pura potētia non pōt
esse subiectū motus, qꝛ qđ moveť est in actu. 5. physi. tex.
cō. 8. Materia autē prima est primo diversa ab actu. vn̄
Auer. ibidē dicit ꝙ cū esse primę materię non admisce-
tur actus oīno, ꝛ ideo elemēta dicunť mota ex se per ac-
cidens, qꝛ dum moveť de potentia accidentali habent
pncipiū activū intrinsecū sui motus, sed non habēt prin
cipiū intrinsecū passivū, ꝛ ideo elemētū a sua forma mo
vendo per se mediū movet seipsum per accñs ad motū
medij, ꝛ in tali motu forma est quę movet inquantū for
ma ꝛ moveť vt est in mā, vt dicit Cōmē. ibi. ꝛ 4° cęli. cō
mē. 22. ꝛ 24. ꝛ 25. ꝛ in. 8. physicorum. 32.

¶ Medium est nobilius extremis. ꝓpō. 95°.

Aduerte ꝙ vbi est ęquivocatio
ibi est ꝯfusio, mediū est
E terminus multiplex, ꝛ vltra alias acce-
ptiones de qbus supra loquuti fuimus
pro nunc, mediū est duplex. vnū est fm̄
magnitudinē. aliud aūt est mediū qđ eli
gitur a nā. ¶ Propositio vera est de medio fm̄ nā₃, nō ¶ Medium duplex.
aūt de medio fm̄ magnitudinē sive fm̄ situ̅ glosa ē Ari
sto. ꝛ Auer. in 2° de cęlo ꝛ mū. tex. cō. 74. vbi Arist. re-
prehēdit opinionē antiquoꝝ ꝓbātiū ꝙ mediū mūdi ē
nobilius oriçonte. nā terminās est nobilius terminato,
sed oriçon terminat mediū mūdi, ḡ oriçon est pfectior,
qꝛ ꝓportio terminātis ad terminatū est ꝓportio formę
ad mā₃, forma aūt est nobilior mā. ꝛ Cōmē. dicit in cō.
ꝙ Ari. ꝯcedit antiqs illas ꝓpōnes qđ nobilius d₃ eē in
nobiliori loco. vn̄ p cęli ꝛ mūdi. tex. cō. 22. oēs hoies de
dijs hñt existimationē ꝛ oēs eum qui sursū deo locum
attribuunt ꝛ barbari ꝛ gręci quęcūqꝫ putāt deos palā vt
imortale imortali coaptatū sit. ipośe enī alr̄. ꝛ ita t₃ etiā
12. met. tex. cō. 44. s₃ nō cōcedit ꝙ mediū in magnitudi
ne est nobilius, sed mediū qđ eligiť a nā. vn̄ vt ingt, me-
diū qđ est fm̄ nobilitatē ꝛ electionē in aīalib⁹ nō est me
diū in magnitudine, sed est mediū in subā. ꝛ ingt Com.
F ꝙ iste sermo ꝯdicit pythagorico sermoni de corde ꝛ ser
moni ipsius. dicit enī ꝙ cor est nobilissimū mēbroꝝ, ḡ
d₃ hīe locū nobilissimū qđ est mediū corporis sicut pn̄-
ceps d₃ hīe mediū in civitate vt hēat regnū ęquale, ꝛ est
exēplū Arist. in libro de motib⁹ aīaliū. ꝛ subdit. s₃ tñ vī
ꝙ nō est ita de aīali magno. s. de mūdo, sicut de aīali par
vo qđ est gnābile ꝛ corruptibile, qm̄ oriçon in mūdo est
nobilius cētro. oriçon enī est terminās ꝛ cētrū est termi
natū. ēt entia nobiliora sunt i cęlo qđ est nobilissimū lo-
coꝝ, vī ḡ ꝙ mediū aīalis gnābilis ꝛ corruptibilis ē ꝯtrā
medio aīalis ęterni, ꝛ ꝓpō quā accipiūt isti. l. antiq fuit
accepta vlr̄ in aīali simplr̄. ¶ Vbi cōsidera ꝙ plerūqꝫ
paralogiçat mens sumēdo aliquas ꝓpōnes q̄ sunt verę
de aīali corruptibili transumēs illas ad aīal cęleste ꝛ est
error magnus. nā aīatū fere dī ęquivoce de istis ꝛ de il-
lis, vt dicit Cōmē. in 2° cęli. cō. 60. aīal enī corruptibile
est aīal p sensū, sed aīal cęleste de virtutibus aīę non h₃
nisi intellectū ꝛ appetitū. 12. meta. cō. 36. ꝛ ṗ cap. de suba
orbis. ꝯ Avic. ponētē animā imaginativā in cęlo, vn̄ vt
excitē intellm̄ tuū in h̄ parū digredi cōstitui nō sine cā,
qꝛ multi decipiunť loquētes vniformiter de illis ꝛ istis.

ℭ Altera dĩa inter aīal magnū ꝛ paruū est ista, qꝛ aīal
G cęleste, ita se hꝫ qḋ est ſm vniuersuꝫ aīatū ꝛ intelligens,
qꝛ intelligentia non vnitur orbi mediāte dimēsione in-
terminata. non eniꝫ hꝫ totū neqꝫ partē, secus est de aīali
corruptibili colligiť differētia ista ex 2° cęli. cõ. 3. ꝛ ex p̄i-
mo ca. de subā orbis. ℭ Amplius ille sex dĩę positio-
nis dextrū sinistruꝫ / sursum deorsum / ante ꝛ retro / aliter
sunt ibi aliter, hic patet ex 2° cęli. cōmē. 15. ℭ Amplius
in aīali cęlesti non est aliqd qḋ animať per animam, nec
est aliquid qḋ viuat per vitā, qꝛ oē tale est gñabile ꝛ cor-
ruptibile aīal. snia est Auer. clara in. 8. met. com. 12. vbi
dicit, ꝛ cum narrauit ꝙ istę substātię cęlestes non habēt
materiā. s. qꝛ nō sunt cōpositę ex mā ꝛ forma, sed ex cor-
pore ꝛ forma aīata intelligibili, non ita ꝙ anima sit res
animata, sicut supple tu est in istis corruptibilibus in qᷓ-
bus forma est tota quidditas, nō ita ꝙ illic sit aliqd qḋ
aīať per animā, aut viuat per vitā, sed sunt animata p se
ꝛ viua. omne enim qḋ viuit per vitā est gñabile ꝛ corru-
ptibile. ꝛ iō. d. Themistius ꝙ sol ꝛ luna ꝛ stellę, aut sūt
formę sine materia, aut habēt mām per ęquiuocationē,
sicut est dispositio in materia itellectus. ℭ Et ex illo lo-
co pꝫ error coꝝ qui ponunt intelligentiā per formalem
H inherentiā animare cęlū, cuꝫ tn̄ hic aperte reclamet Cō-
mē. ꝙ ibi nihil animeť per animaꝫ nihil quę viuit ibi p
vitā. Et rō est, qꝛ vt idē dicit in libro de subā orbis. in pe
nul. ca. vbi dicit ꝙ corpus cęleste nō indiget in suo esse
aīa, qꝛ ipm est permanēs per se, secus aūt est de corpore
aīalis corruptibilis, qꝛ tale est fluxibile, ꝛ iō indiget aīa
aīante qḋ videm° experimēto, cessante enim aīa corpus
statim dissoluiť. vnde Aristo. 3 antiquos p̄ de aīa inqt,
qḋ videť magis ꝙ aīa cōtinet corpus q̄ȝ corpus animā.
Pro quo aduerte ꝙ anima apud sapientes pręcipue ara-
bes diciť a formaliter animādo, sicut est aīa vegetatiua
ꝛ sensitiua q̄ sunt formę informātes corpus organicum.
vñ Auer. in 2° colliget. ca. 7. loquēdo de virtutibus aīę
vegetatiuę inquit. Et in nāli phīa fuit declaratū de istis
qḋ sunt aīę. ꝛ hoc ideo qꝛ ipse sunt organicę, ꝛ qꝛ nō sunt
virtutes nāles. Et ex h̄ poteris intelligere etiā sermonē
Arist. in 2° de aīa. in tex. cō. 21. vbi inqt. De itellectu aūt
ꝛ pspectiua po° nihil adhuc manifestū, sꝫ vr̄ aliud genus
aīę esse, ꝛ h̄ solū cōtingere separari, sicut perpetuū a cor-
ruptibili. vbi Auer. in cōmē. dicit ꝙ rectius est vt sit nō
aīa. ꝛ Auicē. 9. suę meta. c. 4. loquēs de aīa imaginatiua
cęli dicit ꝙ nō est forma sepata ab orbe alioqn esset itel
ligētia. ꝛ h̄ nō est dubiū in via Com. qcqd dicāt alq. vñ
I si intelligētia dr̄ aīa cęli est rōne motus, qꝛ p̄n^m mouens
de rebus mobilib° est sicut aīa de rebus viuis. 8. phy. cō.
p̄. ꝛ ita dicit seipsuꝫ declarādo in libro de subā orbis. ca.
p. ꝙ cęlum non dr̄ animatū nisi pp motū localē ꝛ ppter
appetitū, quia diciť motuꝫ ex se ꝛ appetens per se, ꝛ neu-
trum istorū requirit ꝙ intelligentia sit forma inherens,
vt alīs diffuse demōstraui. Alia differētia est, qꝛ in aīali
cęlesti non dať materia nisi ppter motum localē, sed in
aīali corruptibili dať mā pp gñationē ꝛ corruptionem,
sic dicit Com. in libro de subā orbis. ꝛ ibi vide qꝛ lōge
plures dĩas inuenies, tum ex parte formę, tum ex parte
mãę, tum ex parte accidentiū. ℭ Reuertamur iteruꝫ ad
declarationē ppositi theorematis qḋ est alia ęquiuoca-
tio ex parte medij. nā q̄dā dicunť media p cōpositionē
ex extremis sicut colores medij iter albū ꝛ nigrū, ꝛ quę-
dā dicunť media p pparationē tm̄, sicut aer ꝛ aqua sunt
media inter ignē ꝛ terram. distinctio est Auer. 4° cęli ꝛ
mūdi. cō. 26. in neutris est vr̄ vera ppositio assumpta.
nā viredo nō est pfectior albedine. nā. 10 met. tex. cō. 7.
albedo est metrū ꝛ mēsura oīm coloꝝ, sic aer ꝛ aqua q̄
sunt media ſm cōparationē inter ignē q est leuis simplr̄
ꝛ terrā quę est grauis simplr̄ nō sunt nobiliora igne qui K
est formalissimū oīuꝫ elemētoꝝ. Falsa ēt est ppositio in
formis recipiētibus intēsionē ꝛ remissionē. Fallit etiaꝫ
ppō in opationib° pp eandē cām. naꝫ extremū intēsius
in opatione est nobilius medio. Vera autē est ppositio
in moralib°, qꝛ virtus q̄ est in medio duoꝝ extremoꝝ q̄
sunt vitia est nobilior extremis. ibi enim veritatē hꝫ ser
mo Hesiodi poete dicentis mediū esse plus toto, vt de-
clarauit Plato in tertio libro de legibus.

ℭ Semp existimabiť aliqua spēs mouens. ppō. 96ª.

Famosa est ppō, ꝛ scribitur in 3° physicę auscultatiōis. in
tex. cō. 17. Aduerte tn̄ ꝙ Arist. sibimet
obuius esse vr̄. nā in 5° physicę auscultationis. tex. cō. 3. inquit. spēs neqꝫ mouet
neqꝫ moueť. ꝛ Cōmē. ibidē cō. 5. scribit
qui fingit formas moueri nō est amplius cum eo loquē
dū in hac scia nāli. vꝫ. nā vnuꝫ eoꝝ q̄ ponit nālis est qḋ
forma nō separať p se. s. nō mutať de mā in mām ſm ꝙ
corpora mutanť de loco ad locū, sꝫ separatio eius a mā L
est corruptio, vt scribit Auer. 4° phy. cō. 17. ℭ Aduer formarū du
te igiť ꝙ est duplex formaꝝ genus, q̄dā sunt abstractę a plex ē genus.
mā, ꝛ q̄dā sunt eductę de po° mãę, vt pꝫ p Auer. p̄ phy.
cō. vlt. Dĩa tn̄ magna valde est in h̄ duplici gñe forma-
rum. nā in abstractis a mā ideꝫ est quidditas ꝛ essentia.
In mālib° aūt ista diuersanť, vt pꝫ in 7° meta. tex. cō. 41.
Et in 3° de aīa. tex. cō. 9. Et ideo p̄n^m formale agēdi est ip-
sa forma, sed id qḋ agit est ipsa essentia subę cōpositę, ꝛ
in passione id qḋ patiť est cōpositū, sed p̄in^m qḋ est sibi
rō patiēdi est mā. vñ Aristo. in phemio metaphẏsicę, act°
ꝛ gñationes sunt suppositoꝝ. Et 7° met. tex. cō. 26. ꝛ. 27.
Nō gñať forma nec mā, sed sinolon idest cōgregatū ex
mā ꝛ forma. Sic igiť spēs rei mālis est p̄n^m mouendi, vt
quo nō vt qḋ, sed qḋ sic moueť ꝛ mouet est cōpositū ex
mā ꝛ forma. Et h̄ innuit Cōmen. ibi in 5° physi. reddens
cāꝫ illius dicti quare forma nō mouet neqꝫ moueť. ꝛ in-
quit, qm̄ motor ꝛ motū est ꝯpositū ex materia ꝛ forma.
Et declaratū est in 3°. s. physi. ꝙ motus est in moto nō in
motore. Themistius aūt in 5° physi. perscrutans illū lo-
cū inqt, ꝙ lꝫ nonnullę formę mouere dicanť vt animal
aīa ꝛ lapidē grauitas, non tn̄ ab his moueanť illa q̄tenus
pereanť. Nec eniꝫ grauitas lapidescentē ꝛ cōcrescentes
vapores progignit ipsa. Alioquin motus in his necessa-
rio habereť ꝙ statim reuinciť falsum qm̄ in reb° motis M
nō in mouētibus motū esse persuasuꝫ est ꝛc̄. Cōsistit igi
tur solutio Themistij in hoc ꝙ qñ res est i procreari ꝛ
gigni nō moueť a sua forma, sed ab ipso generāte, vt pꝫ
8. physi. tex. cō. 32. vnde forma q̄ est terminus motus nō
mouet neqꝫ moueť in illo motu, sed bene forma quę est
agēs quę coincidit in idem specie cum forma quę est ter-
minus motus est illa quę mouet. ꝛ hoc etiā est de inten-
tione Alberti magni ibideꝫ dicentis, ꝙ forma in motu
rei q̄ trāsmutať ad illā formā nō mouet influēdo aliqd
de motu ipsi materię, sicut facit efficiēs, lꝫ eniꝫ efficiens
idē specie sit cū forma q̄ est finis motus. Nūq̄ȝ tn̄ est idē
numero. Et iō forma vt ē finis motus neqꝫ mouet neqꝫ
moueť pprie loquēdo. Nisi forte velimus dicere ꝙ mo-
uet metaphoricę pro quāto mouet intētionē agētis. Nā
vt inquit Aristo. in p̄ de gñatione ꝛ corrup. in tex. cō. 55.
Faciēs causa est, vnde p̄n^m motus. Cuius aūt gratia non
actiuū. nam sanitas nō factiuū est nisi ſm metaphoram.
Intelľs igiť ppōnis in rebus hñtib° formaꝫ in mā talis
est ꝙ omne agens dꝫ hře aliquā formam per quaꝫ sit in

acto

A actu ⁊ per quã agat. frustra enim esset agẽs nisi hẽret in se pn^m alicuius opationis, sed non opꝫ ꝙ sit in actu rei fien de ita ꝙ semꝑ sit eiusdẽ speciei. Sic enim oẽ qđ mouet ⁊ agit est in actu loquẽdo de vera motione. Naꝫ illud qđ metaphorice mouet sicut est finis nõ oꝫ esse in actu. Nã ꝙ̃primũ finis est in effectu cessat motus. Nam habitib^9 ꝑsentibus in mã non adhuc generat̃ aliquid, sed iam est primo de generatione ⁊ corruptione, vbi supra ⁊ maxi me de fine secũdario. Vnde hoc est singulare ⁊ peculare in hoc genere causę finalis qđ sit ens in potẽtia cũ actua li intẽtione eius ad qđ mouet. Vnde dicit Auer. 12. me ta. cõmẽ. 36. Balneũ in anima mouet vt efficiẽs ⁊ balneũ extra animã mouet vt finis, nõ vult dicere ꝙ forma bal nei pcise vt acqrit̃ homini inesse reali ſm tale esse sit cã mouẽs, qꝛ finis illo mõ non hꝫ rationeꝫ causę, sed est effectus ſm esse productus ab agẽte, sed voluit dicere ꝙ qꝛ finis hꝫ mouere in rõne boni amati ⁊ desiderati intẽ tionẽ agentis, ⁊ qꝛ non hꝫ bonitateꝫ ⁊ vtilitatẽ respectu sanitatis vt forma balnei hꝫ esse cognitũ, sed vt est inexi stẽtia, qꝛ bonũ ⁊ malũ sunt in rebus, ⁊ verũ ⁊ falsuꝫ sunt in aĩa, sic forma balnei ꝑcise inesse abstractionis cõside rata mouet vt efficiẽs, qꝛ obiectũ mouet intellectuꝫ sicut

B motor mobile, vt pꝫ 3° de aĩa. tex. cõ. 54. Sed forma bal nei primo vt apprehẽdit̃ ab aĩa, vt habꝫ bonitatẽ extra acquirẽdã infirmo debenti accedere ad illud sic mouet

Actio forme duplex. in ratione finis, ⁊ iste est itellectus Auer. ¶ Nota tñ ꝙ actio proueniens a forma duplex est. Quędaꝫ est mate rialis, ⁊ tunc forma agit mediãtibus qualitatibus existẽ tibus in mã. vnde dicit Aristo. in libro de sensu ⁊ sensa to. ignis nõ agit inquantũ ignis, sed inquãtũ calidus. Et rõ est, qꝛ actio est merito ꝯrietatis. Ignis aũt non hꝫ cõ trarium nisi ratione qua calidus non ratione qua ignis. ¶ Alia aũt est actio spũalis ⁊ in tali actione forma sola est pn^m agendi. sic dixit dñs Albertus magnus in 2° de aĩa. in trac. 3. ca. 6. Vtrum aũt cõcurrat aliqđ aliud in illa actione Auer. 2° de aĩa. cõ. 60. visus est dereliquisse sub dubio, tñ sine ꝑiudicio dici põt ꝙ si in actiõe mãli agẽs nãle rememorat̃ ab intelligentia non errante multo ma gis credẽdũ est in actione spũali quę est lõge pręstãtior. Nam nõ est opinandũ ꝙ si esse coloris nobiliori modo est in visu ꝙ̃ sit i corpore colorato ꝙ ista diuersitas cau setur ab ipsis subiectis, qꝛ vt inquit Cõmẽ. in loco ꝑalle

C gato melius est existimare ꝙ diuersitas formaꝝ sit cau sa diuersitatis materieꝝ quã ꝯcontra. Forma igit̃ mate rialis quõ sit ꝑncipiuꝫ agendi dictum est. Sed forma ab stracta a mã per suã essenciã agit ſm Peripateticos ⁊ in sua actione nõ est fatigabilis, qꝛ non est cõstituta in esse per subiectũ, sed est potius cõstituẽs suum subiectum in esse, vt pꝫ per Auer. primo physico. cõmen. 63.

ppõ. 97^a. ¶ Materia est causa pluralitatis seu numera litatis apud philosophos, ⁊ causa cõuenien tie in multitudine numerali est forma.

Propositio ista in ꝓpria forma scribit̃ ꝑ Auer. in libro destructio destru. in disputa. pma in solõne. 7. dubij. extrahit̃ aũt ex mẽte Arist. 12. primę phĩę. in tex. cõ. 49. vbi scribit. Qđ aũt vnũ celũ manifestũ est. si enim plures essent celi vt hoĩes foret pn^m quidẽ circa vnũqđq3 specie vnũ, numero ꝟo multa, sed q̃cũq3 sunt numero multa multã mãꝫ hñt. vna enim ⁊ eadẽ rõ mul toꝝ vt hoĩs, sor. ꝟo vnus. Qđ aũt qđ quid erat esse non hꝫ mãm primã. endelechia eniꝫ vnũ igit̃ ⁊ rõne ⁊ nume ro primũ mouẽs imobile ens ⁊ motũ, ergo semꝑ ⁊ cõti nue vnum solũ, vnum ergo solũ celum. ¶ Dicit autem Scotus in 7° suę meta. q. 13. ⁊ in 2° sniarũ distin. 3. parte prima. ⁊ Antonius andreę in. 5. suę meta. q. 5. dicũt ꝙ cũ scđo physi. tex. cõ. 26. materia ⁊ forma opponunt̃ relati ue, ⁊ qꝛ quot modis dĩ vnũ oppositoꝝ tot modis dicit̃ ⁊ reliquũ, sicut forma apud Phos sumit̃ duob^9 modis. vꝫ. pro forma partis q̃ est altera pars essentialis cõposi ti, sicut aĩa respectu hominis, ⁊ pro forma toti^9 sicut hu manitas quę est idẽ ꝙ quidditas, pariformiter mã sumi tur duob^9 modis, qꝛ quędaꝫ est mã quę opponit̃ formę partis, ⁊ hęc est mã quę est principiũ essentiale rei cõsti tuens rem cuꝫ forma ⁊ vnũ ens per se. quędã aũt est ma teria quę opponit̃ formę totius ⁊ ipsi quidditati, ⁊ ꝑ cõ sequẽs est extra rationem quidditatis formalr, ⁊ hęc est materia q̃ est dña seu ꝓprietas indiuidualis, ⁊ tũc iuxta hmõi distinctioneꝫ dicunt Arist. ⁊ sequaces intellexisse ꝙ ista materia indiuidualis est illa quę cã existit ꝓpter

D (Opi. Scoti.)

quã indiuidua multiplicant̃ numero i eadẽ specie ⁊ for ma est cã cõuenientię. s. forma quę est quidditas iuxta il lud Porphyrij participatione speciei plures hoĩes sunt vnus hõ, ⁊ sic glosant oẽs authoritates Aristo. in 5° ⁊ 7°

E primę phĩę quę videnf sonare ꝙ quę numero differũt ꝓpter materiã differũt, ⁊ ita pręallegataꝫ Aristo. autho ritatẽ in. 12. met. tex. cõ. 49. de primo motore glosant, qꝛ deus de se est hic ⁊ singularis, qꝛ natura diuina nõ est cõ trahibilis per differẽtias indiuiduales ad plures deos.

Impugnatio ¶ Sed quicqd sit de principio indiuiduationis de quo feci qõnẽ ꝓlixã dum essem iunior quantũ tamẽ spectat in declaratione pñtis theorematis. Dico salua pace istã glosam non esse de mẽte Aristo. ⁊ sui Cõmẽ. Auer. in ꝑallegatis locis. nã Cõmẽ. in cõ. 49. exponens illã Ari sto. demrõnẽ dicit ꝙ oẽ qđ est vnũ ⁊ plura i numero hꝫ mãꝫ. i. oẽ ꝙ est vnũ in spẽ ⁊ plura in numero hꝫ mãꝫ, ⁊ꝫ iam declaratũ est ꝙ pn^m celi non hꝫ materiã. manifestuꝫ est aũt ꝙ demõstratio qua ibi in. 12. meta. tex. cõ. 41. ⁊ in 8. physi. tex. cõ. 78. ⁊. 79. demõstrauit ꝙ p̃mus motor nõ hꝫ materiã nõ ꝓcessit đ materia vt opponit̃ quidditati. ¶ Amplius septimo primę phĩę. tex. cõ. 28. contra Pla tonẽ inquit. Quare palã qꝛ non opꝫ quasi exẽplum spe ciẽ probare. maxime enim in his exquirerent̃ formę. nã substantię maxime hę, sed sufficiens est generãs facere ⁊ speciei cãm eẽ in materia. oĩs ꝟo iam talis spẽs in his carnibus ⁊ ossibus callias ⁊ sortes, ⁊ diuersa quidẽ pro

F pter materiã. diuersa nãq3, idẽ ꝟo specie. naꝫ indiuidue species. Patet autẽ manifeste ꝙ materia sumit̃ pro sub iecto gñationis. in tali eniꝫ est forma generans. Et cõfir mat̃ authoritate Auer. ibidẽ cõmen. 28. vbi expresse di cit in calce cõmẽti exponẽs allegata verba. D. dixit, sed vt generãs possit idest sed sufficit in gñatione vt in gene rante sit potẽtia ad generandũ formã sibi similez in ma teria q̃ est in potẽtia forma eius, idest qꝛ actio eius nihil aliud est q̃ȝ extrahere illud qđ est in po^a ad actũ, ⁊ erit cã in multiplicatione gñabiliuꝫ ab vno generãte multipli catio materieꝝ in quas agit, ⁊ vłr ipsum agere in aliud, ⁊ vt generans ⁊ generatũ cũ hoc sint ideꝫ in forma. Et hꝫ intendebat cũ dixit, ⁊ vt sit sortes ⁊ callias, idest quoniã si generatio esset a formis separatis nõ possibile esset vt istę formę essent causę eius qđ apparet. s. qđ generans ⁊ generatũ sunt duo in numero ⁊ vnum in forma. Vbi pꝫ clarissime intelligenti qđ loquũtur de mã ex cuius potẽ tia res extrahit̃ ab agẽte ad actũ. tale aũt non est differẽ tia indiuidualis, imo est materia quę est subiectuꝫ gene rationis. Ex hoc igit̃ loco pꝫ ꝙ expositio istoꝝ non est

Opio ꝓpria. de mẽte Aristo. ¶ Dicamus igit̃ istũ esse ꝓpositi theo rematis intellectum ꝙ cõparando principiũ distinctiuũ

ad principiũ assimilatiuũ materia ſm Peripateticos eſt
G appropriatũ pͥncipiũ plurificationis ⁊ diſtinctionis. for
ma aũt eſt appropriatus pͥnͦ assimilationis. vnde iſto mõ
intelligit̃ ẽt authoritas Auer. p̊ meta. cõmen. 40. vbi hʒ
ꝙ dualitas in re eſt ꝓpter materiã, non tamẽ credas vt
multi ante nos tenuerunt materiã cõparatã ad formam
reſpectu indiuidui demonſtrati ⁊ ſuę vnitatis numera/
lis pͥncipalr̃ depẽdere ab vnitate materię ꝙ̃ vnitate for
mę. nam materia non eſt vna numero niſi priuatiue de
ſe, vt ſcribit Auer. 12. meta. cõmẽ. 14. ſed ipſũ indiuiduũ
demonſtratũ eſt hoc ⁊ vnũ numero pͥncipaliter per ſuã
formam ⁊ iſta eſt vnitas poſitiua. ſic enim ſcribit ad lite
rã Auer. vbi ſupra dicẽs. Demonſtrandũ igit̃ quõ vnũ
numero põt inueniri in pluribus. hoc quidẽ nõ intelligit̃
in eo qd̃ eſt in actu in eo autẽ qd̃ eſt in potẽtia dicere eſt
qd̃ eſt vnũ in numero ⁊ cõmune pluribus, ⁊ non hʒ dif/
ferẽtias quibus differunt in ſingulis indiuiduis adinui/
cẽ, ⁊ qꝛ dñię indiuiduales abſunt, ⁊ caret formis quibus
inuenit̃ pluralitas in numero dicit̃ eſſe vnũ, ⁊ qꝛ caret
formis qua res dĩ eſſe vna numero dĩ eſſe cõis reb⁹ plu/
ribus in numero, nõ qꝛ hʒ formã cõem ſicut eſt in gene/
H re. ſm igit̃ qd̃ caret differentijs formarũ indiuidualium
eſt vna numero, nõ qꝛ habeat formã indiuidualẽ ꝙ̃ res
dicit̃ eſſe vna numero, ⁊ ſm hoc etiã qd̃ caret forma in
actu indiuiduali eſt cõis pluribus rebus. ⁊ p̊ de aĩa. com
mẽ. 90. dicit manifeſte. omne qd̃ eſt vnũ ⁊ continuũ nõ
eſt vnũ per ſuam mãm, ſed per ſuã formã qd̃ intelligo
principalr̃ vt in qõne de pͥncipio indiuiduationis latiſſi
me declaraui, ⁊ iſta eſt via eius ⁊ ſui magiſtri ni fallor.
Cã erroris ❡ Sed quę fuit cã ꝙ iſta opinio inualuit in via multo/
rũ virorũ iuxta pͥncipia peripatetica qd̃ abſolute credi/
derũt multiplicationẽ a mã pͥncipalr̃ prouenire nõ a for
ma, ⁊ qd̃ diſtinctio indiuiduorũ in eadẽ ſpecie principa/
liter eſt a mã non a forma fuit, qꝛ iſta multitudo indiui/
duorũ in eadẽ ſpecie in ſolis mãlibus reperit̃. vnde etiã
Cõmẽ. p̊ phyſi. cõ. 6. quaſi ab ipſa veritate coactus dicit
ꝙ dñię aut ſunt rerũ differentiũ ſm formã, aut rerũ diffe
rentiũ ſm quantitatẽ dñiaʒ per formas nuncupans ſpe/
cificas differentias. Differentię ṽo ſm quantitatẽ ſunt
indiuiduales. nã indiuidua per accidẽs differre dicunt̃
⁊ quãtitas iſequit̃ materiã, vt pʒ ex libro de ſuba orbis.
cap. p̊. ita etiã dicit in p̄ſenti loco in diſputatione prima/
in ſolutione ſeptimi dubij. vbi hʒ. Nullum nãqʒ indiui/
I duũ ab alio indiuiduo diſtingui dʒ ab aliqua ꝓprietate
niſi per accidens, imo indiuidua abinuicẽ diſtinguũtur
Expõ moder ni expoſito/ ris. materia. ❡ Quem locũ quidaʒ illo modo expoſuerunt
ꝙ Auer. iſtam rationẽ innuit ibi. Quęcũqʒ multiplicã/
tur in numero ⁊ vniunt̃ in forma ſunt cõpoſita ex mate
ria ⁊ forma, ſed animę ſeparatę non ſunt ꝯpoſitę ex ma/
teria ⁊ forma, ergo nõ ſunt multę in numero. Syllogiſ/
mus eſt in ſcd̃a figura ⁊ accepit maiorẽ ⁊ tacuit minorẽ,
qꝛ eſt conceſſa ab eis, ⁊ dicunt ꝙ ibi. nullum autem indi
uiduũ qd̃ ibi probat maiorẽ ⁊ dicit. nullũ indiuiduũ di
ſtinguit̃ ab alio ab aliqua ꝓprietate niſi per accñs. hęc
maior proſyllogiſmi, ſʒ indiuidua diſtinguunt̃ mã. igit̃
diſtinctio ꝑ accñs eſt ꝑ mãʒ ⁊ ęcõtra. eſt eniʒ rõ in tertia
figura. ⁊ maior eſt Ariſt. in 2ͦ poſte. ⁊ minor eſt manife
ſta ꝑ ſe, ⁊ notant ꝙ ſicut mã cõcurrit ad eſſe indiuiduo/
rũ ita cõcurrit ad diſtinctionẽ, ſed qm̃ mã eſt cã per acci
dẽs indiuidui, neceſſario tñ forma aũt per ſe eſt cã indi/
uidui, ideo diſtinctio indiuiduorũ eſt per accñs non tñ
pure, ſed per accñs neceſſariũ. declaratũ eſt eñi in. 7. me/
ta. ꝙ mã eſt cã quidditatis indiuiduorũ nõ ꝑ ſe, ſed ꝑ ac/
cidẽs, ſed tñ neceſſariũ. forma aũt eſt cã per ſe totalis eſ/
ſentię ⁊ quidditatis rerũ, ideo eſſentia indiuiduorũ eſt ꝑ
accidẽs a mã ⁊ per ſe a forma. ❡ Sed iſte bonus vir vt Impugnatio K
ſui moris eſt ad pauca reſpiciens in oĩbus de facili enũ/
tiat. Primo quidẽ nõ aiaduertit ꝙ ille ꝓſyllogiſmus nõ
eſt ad maiorẽ, qꝛ eſt i tertia figura ⁊ illa maior erat vlis
quę erat ſyllogiçanda ⁊ in proſyllogiſmo altera pͥmiſſa
rũ erat vna indefinita. vnde ꝓp vtrãqʒ cãʒ ex vi proſyl/
logiſmi. maior primi ſyllogiſmi quę erat vlis nõ poteſt
cõcludi. nam lʒ gratia mãę qñ ambę pͥmiſſę ſunt vlẽs. ⁊
minor eſt in terminis cõuertibilibus, qꝛ tunc põt redire
ad primã figurã poſſit ſequi ꝯcluſio vlis in figura 3ͣ, vt
dicit Auer. in 4ͦ phy. cõ. 42. vbi tñ non ſunt ſic diſpoſi
te nullo pacto ſequi põt. ❡ Amplius aũt adhuc nõ hʒ
intentũ ſuum, qꝛ per talẽ proſyllogiſmũ non cõcluditur
maior rationis, qꝛ maior illius rationis erat ꝙ quęcũqʒ
multiplicant̃ in numero ⁊ vniunt̃ in forma ſunt cõpoſi
ta ex materia ⁊ forma, ſed per mirabilẽ deductionẽ tui
proſyllogiſmi, ſequit̃ ꝙ diſtinctio per materiã eſt ꝑ acci
dens, aut ęcontra qd ad rem. ❡ Amplius Cõm. in illo
proſyllogiſmo peteret principiũ, qꝛ arguens ꝯtra Alga
çelẽ ⁊ Auic. qui poſuerũt animas ſeparatas numero dif
ferentes accipit in proſyllogiſmo qd̃ indiuidua diſtin/
guunt̃ ꝑ mãm, ſed hoc erat ꝙ ab ipſis negabat̃, imo di/ L
cunt ꝙ animę illę ꝑ ꝓprietates accñtales diſtinguunt̃.
❡ ꝓ. Bone vir quõ dicis mãʒ eſſe cãm eſſendi ⁊ diſtin
guẽdi tanqʒ principiũ ⁊ cãm per accidens reſpectu indi/
uidui cũ hoc ſit per ſe notũ ⁊ manifeſtũ, oĩbus etiam de
nouo incohoantib⁹ philoſophari ꝙ mã ⁊ forma ſunt pͥn/
cipia per ſe generationis, qꝛ ſunt pͥncipia per ſe rei gene/
rate ⁊ remanẽt in re generata. priuatio aũt eſt principiũ
per accidẽs neceſſariũ, tamẽ ſicut pʒ in p̊mo phyſicę au/
ſcultationis in tex. cõ. 65. vbi habet̃. manifeſtũ igit̃ ꝙ ſi
quidẽ ſunt cauſę ⁊ principia eorũ quę natura ſunt. Ex q/
bus primis ſunt ⁊ fiunt non ſm accñs, ſed vnũqdqʒ qui/
dẽ dĩ ſm ſubſtantiã qd̃ fit ex ſubiecto ⁊ forma. cõponit̃
enim muſicus hõ ex hoĩe ⁊ muſico quodãmodo, reſol/
ues eniʒ rõnes in rõnes eorũ. vbi Cõmẽ. dicit ꝙ cũ Ari
ſto. declarauit ꝙ principia ſunt tria forma ⁊ priuatio ⁊
ſubiectũ incepit notificare quę eorũ ſunt per ſe ⁊ quę ꝑ
accidens. Et infra reaſſumẽs rõnẽ quã Ariſt. intẽdit in
textu in forma inquit. Et ſyllogiſmus cõponit̃ ſic. Si pͥn
cipia nãlia ſunt illa ex quibus generat̃ generabile per ſe
⁊ principalr̃, ⁊ talis eſt diſpoſitio formę ⁊ ſubiecti, neceſ
ſe eſt vt oẽ gñabile generet̃ ex forma ⁊ ſubiecto. Dimit/ M
tit aũt minorẽ ⁊ cõcluſionẽ quę dʒ ſuppleri, qꝛ eſt ſyllo
giſmus hypotheticus cõtinuus cõſtructiuus quẽ noſtri
appellant ſyllogiſmũ conditionalẽ a poſitione añtis ad
poſitionẽ ꝯñtis. ⁊ ita dicit ẽt in ſequenti tex. ⁊ cõ. vſqʒ ad
68. incluſiue. ❡ Amplius Cõmen. 5. meta. cõ. 23. expꝛſſe
hʒ ꝙ omne cõpoſitũ eſt per ſe per ſuam mãm ⁊ ꝑ ſuam
formã ⁊ non per accidẽs vt tu dicis. quõ enim priuatio
diſtingueret̃ aliter a materia ſi materia eſt principiũ per
accidẽs neceſſariũ tamẽ, ſic enim eſt de priuatione, ⁊ ita
rediret opinio Platonis qui nõ diſtinxit inter materiaʒ
⁊ priuationẽ, vt pʒ p̊mo phyſi. 66. ⁊ 79. ❡ Amplius qd̃
dicit iſte expoſitor ꝙ mã eſt cã per accñs eſſentię ⁊ qddi
tatis indiuiduorũ, ⁊ dicit hoc eſſe declaratũ in 7ͦ met. eſt
purus error, qꝛ frater mi apud Peripateticos in ꝯceptis
cum materia aliud eſt qd̃ qd eſt ab eo cuius eſt qd̃ quid
eſt, vt dicit expreſſe Phs 7ͦ meta. tex. cõ. 41. ideſt differt
eſſentia a quidditate. illud eniʒ qd̃ in talibus diuerſifica
uit eſſentiã a quidditate eſt mã, vt dicit etiã Cõmẽ. 3ͦ de
aĩa. cõmẽ. 5. in ſolutione. 3. qõnis. vnde refert dicere ali/
quid eſſe partẽ per ſe eſſentię, ⁊ dicere eſſe per ſe partem
qdditatis, vel dicere aliqd per ſe ꝑtinere ad rei eſſentiã,
⁊ illudemet pertinere per ſe ad rei quidditatẽ. vñ dicunt

Peripatetici

Peripatetici q̄ mā ꝛ forma ꝑ se ꝑtinēt ad rei essentiā,qꝛ
A essentia subē cōpositē per se resultat ꝛ integraṫ ex ipsis.
vnde a grēcis dicūtur sinetia.i.cōcausē,qꝛ simul causant
subām cōpositā ꝛ dicunṫ partes essentiales eiusdeꝫ,sed
tñ materia non pertinet ad rei quidditatē per se, qꝛ ipsa
neqꝫ quidditas est,nec quidditatē habēs,est tñ in se cōsi
derata substantia ꝛ natura quędā.nam sola forma a Pe
ripateticis quidditas nūcupaṫ.vbi Aristo.in 2° physi. ꝛ
7.met.ꝛ.5.ꝛ vbiqꝫ appellat eā rōnē ꝛ qḋ qd erat esse rei.
¶ Et ne videamur ista studio ɜdicendi dicere adduca-
mus verba Auer. in 7° ꝑmē phię.cō. 21.vbi inqꝫ.Et so-
lutio est, qm̄ quidditas hoīs est hō vno mō ꝛ nō homo
alio mō,ꝛ est forma hoīs ꝛ non est hō qui est congrega-
tus ex mā ꝛ forma.q.d.si homo sumaṫ pro hoīs quiddi
tate , sic forma hoīs est hō, sed si hō sumaṫ pro essentia
hoīs,sic forma hoīs non est hō, imo homo vt sic est cō-
gregatū ex forma ꝛ mā.Et in cōmē. 34. ibidē cōfirmās
istā sniam expsse dicit.Si igitur hoc nomen subā dī sim-
pliciter de mā subē compositē ex materia ꝛ forma, ꝛ de
forma eius ꝛ de cōposito,tunc forma subē diceṫ eē sub-
stātia rei cū ipsa declarat essentiā rei. Mā ꝟo dī sm̄ cōsi
derationē ad subaꝫ cōpositā ex mā ꝛ forma eē ps subē;
B sm̄ ɜsiderationē ꝟo ad subaꝫ declarantē essentiā rei nō
dī esse ps subē,sed esse apparēs deferēs formaꝫ in suam
diffōnē.vñ in diffōnib⁹ reꝝ necessario dꝫ poni mā,non
qꝛ sit pars quidditatis , qꝛ ipsa sm̄ se est ignota cū sit
pura po°,sed poniṫ tanqꝫ vehiculū deferēs ipsam qddi
tatē.vñ ꝑ de aīa.cō.16.inquit. Qui in diffinitionib⁹ po-
nit mām ꝛ dimittit formā diminute accipit,sꝫ qui ponit
formā ꝛ dimittit mām vꝫ dimittere aliquid non necessa
riū,sed non est ita qm̄ forma dꝫ accipi cum dispōnib⁹ in
Opio ppria. quibus existit. ¶ Dicamus igiṫ nos q̄ opinio Cōmē.
est ista in illo loco q̄ cōparando indiuidua quo ad pn̄ᵐ
cōueniētię ꝛ distinctionis seu pluri ficationis appropria
te cōuenientia est a forma ꝛ plurificatio ꝛ distinctio nu-
meralis est a mā Phi eniꝫ innixi rōni sensate qḋ natura
nihil frustra facit euitauerunt multitudinē entiū inquā-
tum fieri pōt.vnde Aristo. in ꝑ physicę auscultationis.
in tex.cō.50.ꝓposuit opinionē Empedoclis ponētis pn̄
cipia finita opinioni Anaxagore ꝛ Democriti ponen-
tiū ꝓncipia infinita,qꝛ vbi fieri pōt ꝛ saluari possunt ap
parētia in rebus cū paucitate principiorū longe melius
est q̄ꝫ multiplicare illa sine necessitate. vbi inqꝫ Cōmē.
C in cōmē.q̄ qui pōt sanare modica actione ille agit actio
ne artificiali. Si aūt laborauerit actiōe maiori superflue
aget ꝛ otiose,ꝛ ita est de natura sicut ꝺ arte. Quia igitur
viderūt multitudinē entiū in eadē specie in habētib⁹ for
maꝫ in materia ex sua imperfectione proficisci,qꝛ natu-
ra nō potest perpetuari sm̄ indiuiduū,sꝫ ex diuina solli
citudine ꝛ misericordia datū fuit, vt talis sm̄ speciē per-
petueṫ, vt dicit Cōmē.in 2° de aīa.cōmē.34. ꝛ est etiaꝫ
snia Arist.in 2° de generatione ꝛ corruptione.in tex. cō
men. 59. vbi habet.Hoc autē rationabiliter ɜtingit,qm̄
enim in omnibus inquimus q̄ melius est desiderare na
turā semper melius est autē esse q̄ꝫ non esse. Esse autem
quot modis dicimus in alijs dictū est. Hoc autē in om-
nibus impossibile existere ꝓpter lōge a principio dista
re reliquo modo cōpleuit esse deus faciens continuā ge-
nerationē,ita enim maxime cōtinuabiṫ esse,qꝛ proxime
est substātię fieri per generationē. Vbi Cōmen.inquit,
quia iam visum est nobis q̄ natura semꝑ moueṫ ad no-
bilius sm̄ qḋ potest in vnoquoqꝫ. Et sm̄ q̄ pōt recipere
vnūquodqꝫ,ꝛ qꝛ ens est nobilius q̄ꝫ non ens,ꝛ ens verū
q̄ꝫ nō verū,ꝛ sm̄ indiuiduū q̄ꝫ sm̄ speciem. Quāuis im-
possibile est aliquod ens in istis rebus esse simplr̄ nobi

le ꝓpter remotionē a prima causa habēs essentiā ꝛ nobi
litatē,qꝛ deus ɜpleuit diminutionē in istis contingentē
D hoc modo sm̄ q̄ generatio facta est cōtinua,quare esse
potest perpetuū in istis rebus. Et in ꝑmo de cęlo ꝛ mun
do. cōmē. 4. q̄ inuenitur ex eis plus q̄ꝫ vnum.s.plus q̄ꝫ
vnū indiuiduū in vna specie est diminutū,qꝛ si esset ꝑfe
ctum sufficeret esse vnuꝫ sicut in mundo,ꝛ hęc est cā esse
indiuiduoꝝ multoꝝ in vna specie.s.q̄ ꝓpter diminutio
nē nō fuit natura cōtenta esse vnius. Et ideo Phi in ab-
stractis a mā in quibus tota perfectio naturę pōt perpe
tuari in vno indiuiduo dixerūt q̄ in talibus nō est nisi
vnū suppositū in vna spē.sic igiṫ Auer.cōtra Algaçelē
ꝛ cōtra Auic.ponētes animas rōnales esse plurificatas
in eadē specie ꝛ posse remanere post mortē separatas a
materia ꝛ distinctas inquit.Nos dicimus q̄ ponere ani-
mas separatas a materia plures i numero est opinio in-
cōcessa ab oībus Phis , imo ē opinio valde dubitabilis
ꝛ reddit cām. Causa eniꝫ pluralitatis seu numeralitatis
est materia apud Phos,ꝛ causa cōueniētię in multitudi
ne numerali est forma. Sed qḋ possint reperiri res plu-
res in numero vna in forma sine mā, sic dꝫ stare qꝛ lite-
ra iacet sm̄ materiā ꝛ est mendosa,impossibile est. Et qꝛ
Algaçel ꝛ Auic. possent arbitrari ꝛ dicere q̄ stat qḋ ali E
qua indiuidua in aliqua natura ꝛ specie distinguantṫ per
aliquas ꝓprietates accidētales ꝛ non rōne mąę. Iō ime-
diate occurrēs huic tacite rñsioni subnectit. Nullū nāqꝫ
indiuiduū ab alio indiuiduo distingui debet ab aliqua
ꝓprietate nisi per accidens,quasi dicat nō est ꝑma indi-
uiduoꝝ distinctio in eadē specie ex ꝓprietatibus q̄ sunt
accidentia. Et ideo subdit,imo indiuidua abinuicem di
stinguūtur materia.Nam de facto Algaçel ꝛ Auic.pos-
sent dicere q̄ aię separatę a corporib⁹ nō differūt inter
se mā,qꝛ sunt ꝑ casuꝫ sepatę a mā,sed differunt per aliq̄
accñtia q̄ non faciūt differre specie,sed numero tm̄. ꝛ iō
Auer excludēdo istā rñsionē dicit q̄ indiuidua inter se
nō distinguunṫ ꝑ accñtia loquēdo primo ꝛ per se , imo
ꝑma distinctionis cā in ipsis est mā.modo p̄exposito
ɜparando principiū distinctionis ad pn̄ᵐ assimilatiōis.
¶ Ex qbus clare pꝫ error illoꝝ qui ad mentē Aristo.ꝛ Cōtra ponentes aliqd accidēs esse principiū indiuiduationis.
Auer.ponunt principiū indiuiduationis esse aliqḋ acci
dens vt quātitas aut aliud cōsimile. ¶ Hoc qdeꝫ stare
non potest sicut vides ex verbis ꝑallegate auctoritatis.
¶ Amplius hoc expsse est ɜ ipsum in 7° primę phię.cō
mē.2. vbi inquit.In hoc cap. intēdit declarare q̄ quiddi F
tas indiuidui substātię est ꝑor inesse quidditatibus acci
dentiū,indiuiduū eniꝫ substātię qḋ prius est alqa indiui
duis accidentiū.manifestuꝫ est per se, ꝛ ita dicit infra cō
mē.4.ꝛ.47. Et qḋ iste sit mens eius adducamus verba
eius ibidē in solutione.8.dubij. vbi dicit. Dicimus nos
q̄ Petrus hñ differt a Guilielmo in numero ꝛ sunt vn⁹
in forma.s.in aīa vna. Si anima Petri differt ab anima
Guilielmi in numero sicut ꝑsonalr̄ differūt in numero.
Opꝫ igitur q̄ anima Petri ꝛ Guilielmi essent duę in nu
mero. Et sequereṫ ex hoc q̄ anima haberet animā, ꝛ sic
anima Petri ꝛ Guilielmi essent vna ꝛ eadē in forma. Et
pluralitas numeralis.s. diuisio seqtur vnuꝫ in forma rō-
ne materię. Vnde si aīa non admittereṫ in corporis diui
sione seu admissione , oportebit q̄ qn̄ separata fuerit a
corpore qḋ sit vna ꝛ eadē in omnibus. vꝫ.in numero qḋ
clarius quaꝫ exponere Auer.ꝑ ipsummet Auer. ꝛ ideo
nō potest stare opinio illa vt ipse opinaṫ cuꝫ principijs
Peripateticis q̄. vꝫ. duo indiuidua sine materia nume-
ro distingui possint. Ad hoc igitur respicientes Phi q̄
multiplicatio indiuiduoꝝ in eadē specie non inuenitur
in genere formaꝝ nisi in formis habētibus esse in mate

ria, ideo dixerũt absolute mãz esse cãm pluralitatis seu numeralitatis, qꝛ hoc nõ insequit̃ formas inquãtuz sunt formȩ, sed formas q̃ sunt in mã. Si tñ diligẽs inquisitor cõparet mãm ꝛ formã q̃ cõcurrũt ad ꝯstitutionẽ indiuiduoꝝ in eadẽ specie ꝛ inter se, ꝛ vt cõstituũt indiuiduũ non est credendum ꝙ mã sit prima cã pluralitatis ipsius formȩ, qꝛ forma nõ sequit̃ nãm mãȩ ſm Ari. in 2º phy si. qꝛ tunc esset a casu. vnde Cõmẽ. ibidẽ cõ. 75. vbi Aristo. intẽdit ꝓbare ꝙ nã agit pp finẽ. inquit. Quia ista ꝓpositio est maxima ꝛ fundamẽtũ in hac scia ꝛ in scia diuina, qꝛ si nãlis non cõcesserit eaz negat principiũ finale ꝛ negat nãm esse pp formã, ex quo sequit̃ ipsuz negare agens. generans enĩz nõ generat nisi pp aliquid. Et similiter mouẽs mouet pp aliqd, ꝛ cũ sequit̃ forma necessario materiȩ nãz nascit̃ casu, ꝛ sic nõ erit agẽs, ꝛ si erit, erit frustra ꝛc̃. Et infra cõmen. 87. inquit. Et oẽs antiqui dicẽtes cãm nãlem tantũ esse nitunt̃ ex illa reddere cãs formaꝝ ꝛ actionũ. opinabant̃ eñi ꝙ formȩ sequunt̃ de necessitate nãm mãȩ, ꝛ qd diuersitas eoꝝ est ex diuersificatione materiȩ. ipse igit̃ vult dẽstruere hoc, qm̃ ipse opinatur ꝯcontra. s. ꝙ materia sequit̃ formã. ꝛ est verum dictũ Cõmen. nam Arist. ibidẽ tex. cõ. 91. expresse dicit ꝛ

H

vtrũqꝫ physico dicendȩ sunt causȩ. magis aũt quȩ cuius cã, causa enim hȩc materiȩ est, sed nõ hȩc finis. vbi Cõmen. inquit, ꝙ opꝫ nãlem reddere vtrãqꝫ causam, qꝛ cõstitutio rerum naturaliũ est ex ambobus. s. ex materia, ꝛ ex illo ꝓpter qd est materia. deinde dixit, sed magis dꝫ. s. opꝫ naturalem sollicitari magis circa causam finalẽ, cũ ꝓpter causaz finalẽ sit causa materialis, ꝛ non ꝓpter causam materialẽ est causa finalis. vnde etiaz Auicẽ. 5º suȩ meta. dicit materia est materia formȩ, sed non est causa formȩ, lꝫ illud modũ dicẽdi late loquẽdo Cõmẽ. admittere visus est qñqꝫ. ꝛ ideo in via Aristo. ꝛ Peripateticorum non teneo primã rationẽ multitudinis ꝛ plurificationis in forma nãli ꝓuenire in forma a mã sicut supra diffuse declaraui, imo hꝫ est ex sua ꝓpria ꝛ intrinseca rõne, qꝛ ex se plurificabilis est, qꝛ distãtie entiũ sunt valde diuerse, vt scribit Cõmẽ. in 2º cȩli ꝛ mũ. in cõ. 64. vnde Auer. in 2º de aia. cõ. 60. expsse dicit. melius est existimare ꝙ diuersitas formȩ est cã diuersitatis mãȩ q̃ ꝯcõuerso. ꝛ in pͦ de aia. cõ. 53. dicit ꝙ mẽbra cerui nõ differũt a mẽbris leonis, nisi qꝛ aia differt ab aia. ꝛ Auer. libro de-

I

structio destru. in dispu. 3. in solone. 12. dubij inqt, ꝙ sequaces Pythagorȩ fuerũt q dicebãt ꝙ pluralitas ꝓcedit a mã. » Plato et ꝛ seq̃ces fuerũt illius opinionis, vt pꝫ pͦ phy si. tex. cõmen. 55. ℂ Sic igit̃ intelligere potuisti quõ apud Phõs cã pluralitatis est mã ꝛ cã conuenientie est forma, ꝛ quõ forma pendet a materia in hoc ꝛ quõ non, nam pauci ad hoc pertingere potuerunt.

Pp̄ō. 98ª.

ℂ Diuisibilitas est passio quantitatis.

Solet extrahi ꝛ allegari p̄sens ꝓpositio ex intẽtione Arist. in. 5. meta. ca. de quãto. ꝛ est in tex. cõmẽ. 18. vbi dicit̃. quãtũ dr̃ dicit̃ ꝙ est diuisibile in ea quȩ insunt quoꝝ vtrũqꝫ aut singulũ vnum aliqd, ꝛ hoc aliqd natum est esse. ℂ Scire debes ne ꝓpter multiplicitatez cõtingat ꝯfusio apud intellectũ qd partes sunt duplices

Partes sunt duplices.

subiectiuȩ ꝛ integrales. ℂ Partes subiectiuȩ sunt q̃ sunt sub toto vl̃ ꝙ quidditatiuȩ ꝛ in recto p̄dicat̃ d̃ ipsis, sicut superius respectu inferioris, ꝛ isto modo species sunt partes subiectiuȩ generis, ꝛ decẽ genera generalissima sunt partes subiectiuȩ entis ꝛ idiuidua respectu speciei.

Partes integrales duplices.

ℂ Partes aũt integrales sunt duplices, quȩdã eñiz sunt

K

quȩ integrant totã essentiã substantiȩ cõpositȩ, quarum vna nõ põt nãlr̃ esse sine alia sicut mã ꝛ forma respectu substãtiȩ cõpositȩ, ꝛ hȩc alio noĩe partes essentiales nũcupant̃, ꝛ ab Auer. pͦ phy. cõ. 5. dicunt̃ partes ſm q̃litatẽ, ꝛ de talib' veritatẽ non hꝫ ꝓposita ꝓpõ, qꝛ diuisio in tales partes, siue sint subiectiuȩ, siue sint integrales hoc mõ, quẽadmodũ mã ꝛ forma respectu cõpositi non est hȩc diuisio passio insequẽs quantuz in eo qd quantũ, diuisio enĩz totius in ptes subiectiuas causat̃, aut ex differẽtijs eẽntialib', siue sint vniuocȩ, siue sint analogȩ, siue ꝑ dĩas quȩ accidentalr̃ faciunt differre, siue sint modi, siue sint dĩȩ. ℂ Et aduerte bene hic vnuz ꝙ est annotatione dignuz quod est alia diuisio entitatiua ꝛ alia quãtitatiua. ℂ Diuisio entitatiua ex ꝯdictione causat̃, vt qꝛ

Diuisio duplex.

a est a, ꝛ b est b, ideo a ꝛ b sunt duo in entitate distincta, in hoc enim errauit vehemẽter Auic. vt inqt Auer. de ipso in 4º primȩ phĩȩ. in cõ. 3. ꝛ in. 8. cõ. 10. meta. quia opinatus fuit ꝙ idẽ esset vnũ qd est synonymũ enti cũ vno qd est principiũ numeri, immo sunt valde diuersa, vnum enim qd est p̄ncipiũ numeri est accñs, ꝛ est princi-

Numerus duplex.

L

piũ numeri p̄dicamẽtalis qui causat̃ ex diuisione continui, ꝛ talis numerus non est nisi in rebus mãlibus ꝛ in generabilibus ꝛ corruptibilibus ꝛ in corporalibus tñ.

ADDITIO

» In hac distinctione de duplici numero, ꝯcordat et Plato vt recitat Thẽm. in pͦ de aia in expõne tex. 26. vbi inquit. Cũ eniz icorporeã nãz a quãtitate ꝯtinua remotissimã putarẽt, vtpote q̃ nullã moliẽ aut diffusionez hẽet, sꝫ sub discretã cõmode posse cadere viderẽt: numeꝝ illi ꝛ multitudinẽ ascribebãt nõ oẽz, sꝫ quã verȩ ꝛ simplices vnitates attollerẽt. Dixi veras vnitates ac simplices, qꝛ numerus, q ad incorporeã ꝑtinet, nõ cõstat ex his vnitatib', q̃ corporali nãȩ mortaliqꝫ tribuunt̃. Nullũ eniz corpus ꝑfecte vnũ est, qꝛ distrahi põt subinde in plura, imo infinitȩ secari, quãobrẽ numerũ illũ tãq̃ ex spẽb' ꝛ formis collectũ formalẽ seu specificũ appellabãt. Cõtraqꝫ eius generis numeros vt rerum formas ꝛ species p̄dicabant, atqꝫ huic sententiȩ versus ille de proximo congruit, quȩqꝫ suos retinent numeros numero oĩa cõstãt. Alius autẽ est numerus transcendens ꝛ causat̃ ſm diuisionẽ ex cõtradictione ꝛ partes eius sunt vnitates q̃ sunt eadẽ cũ essentijs rerũ. Nam vnũ ꝛ ens vnã naturã significãt ꝛ nõ distinguũtur nisi rõne vel ſm moduz, vt dicit

M

Cõmẽ. in p̄alleg. locis, nõ eniz supaddit vnũ supra rõnẽ entis nisi in diuisionẽ in entitate tñ, vt dicit Cõmen. in libro destructio destruc. dispu. 3º in solone. 14. dubij, ꝛ nõ est dispõ quȩ sit accidẽs, vt voluit Aui. ℂ Pro quo scire debes ꝙ vnũ qd cõuertit̃ cũ ente ex hoc qd supaddit modũ qui est p̄uatio diuisionis rõne talis modi opponit̃ multitudini ꝛ illi nõ opponit̃ ens, ꝛ sic vnũ fit diuisiuũ entis dũ ens diuidit̃ per priuationes qñ dicimus ꝙ ens diuidit̃ per vnũ ꝛ multa, diuisiones eniz entis vt dicit Com. in p̄dicto loco sunt multiplices alie nãqꝫ sunt ꝑ dĩas subales, sicut dũ diuidit̃ ens ꝑ subaz ꝛ accidens, qꝛ substãtia ꝛ accidẽs sunt de primis differẽtijs entis, vt scribit Cõmẽ. 2. physi. cõmẽ. 4. Aliquȩ dant̃ ꝑ relationes, vt qñ diuidit ens per potẽtiã ꝛ actũ: actus eniz ꝛ potentia relatiue opponũtur, vt pꝫ in. 9. primȩ phĩȩ. tex. cõmẽ. 11. sunt eniz illo mõ differẽtiȩ oppositȩ ꝛ circuũt oẽ genus. pͦ de aia. cõmen. 6. Alie dant̃ per priuationes. i. ꝑ priuatiue opposita, vt dũ diuidit̃ ens per vnũ ꝛ multa, ꝛ ita intelligis quõ vnũ inquantũ ſm subiectuz significat eandẽ nãm cum ente est synonymũ enti ꝛ cõuertit̃ cum ente, sed pro quãto addit modũ q est p̄uatio diuisionis in entitate sic opponit̃ multitudini cui nõ opponit̃ ens ſm ꝓpriã rõnẽ, ꝛ sic vnũ fit entis diuisiuũ. ꝛ ita nõ incõ-

uenit

A

uenit aliqd puerti cũ aliquo ⁊ esse illius diuisiuũ pſertiz in trãſcendẽtibus, de tali igĩ diuiſiõe entitatiua q̃ ex ꝯ̃dictione cauſaĩ veritatẽ nõ hʒ ꝓpoſita ꝓpõ qõ iſta iſequaĩ quãtitatẽ in eo qõ quãtitas. ❡ Aliꝫ aũt ſunt ꝑtes integrales eiuſdẽ rõnis, quarũ q̃libet de ſe apta nata eſt eẽ ſine reliqua diuiſo toto ⁊ de tali veritatẽ habʒ ꝓpoſita ꝓpõ, ⁊ ſic intelligiĩ etiam deſcriptio quãti poſita ab Ariſt. 5. meta. tex. cõ. 18. quãtuʒ eſt qõ diuidiĩ in ea q̃ inſunt, quoꝝ vtrũq; aut ſingulũ aptũ natũ eſt eſſe hoc aliqd ⁊ vnum aliqd. ❡ Et ꝙ talis diuiſio ſit paſſio ꝑ ſe p̃ inſequẽs quãtitatẽ in eo qõ quãtitas oſtendo tali rõne. Illa eſt p̃ma ꝓprietas alicuius quę cuicũq; cõpetit, competit rõne eius, ſibi aũt non cõpetit per aliud, ſed iſta diuiſio in partes integrales eiuſdẽ rationis cuicũqʒ cõpetit rõne quãtitatis cõpetit, nã ſi alicui ineſſet per ꝓpriã rõneʒ maxime illud eſt p̃ma mã, ſed ſm Auer. in lib° de ſuba orbis. ca. 1. Diuiſio nõ cõpetit huic ſubto niſi per quãtitatẽ: vñ coactus fuit Auer. ponere quãtitates iterminatas p̃cedere formas ſubales in mã aliter: vt ingt. mã nõ poſſet ſimul hẽe plures formas coexiſtẽtes in ea.

Dubiũ qõ.

❡ Sʒ eſt maxima difficultas in pħia. vtrũ mã habeat aliquaʒ diuiſionẽ aliã ab illa quã hʒ merito dimẽſionis iterminate, ⁊ arguiĩ ad ꝑtẽ affirmatiuã ꝙ ſic. Nã in vno pugil

B

lo terrę dĩ eẽ plus de mã q̃ȝ in duob⁹ pugillis aq̃, ſi vera eſt ſnia Ariſto. in 2° de gñõne ⁊ corruptione. ꝙ ex vno pugillo terrę gñanĩ decẽ pugilli aquę, ſed illud plus nõ põt ſumi ex parte dimẽſionis q̃ eſt ſm quãtitatẽ, q2 clarũ eſt qõ plus eſt de q̃titate in duob⁹ pugillis aq̃ quã ſit in vno terrę, nã eſt maior extẽſio quãtitatis. igiĩ opʒ ꝙ hoc intelligaĩ de alia extẽſiõe quã de extẽſiõe quãtitati, ſed in caſu nõ eſt dare aliã extẽſionẽ niſi p̃mę materię. g̃ p̃ma mã hʒ aliã extenſionẽ ab illã quã hʒ a quantitate. ❡ P̃. Vbi eſt dare alias ⁊ alias dimẽſiones, ibi eſt dare alias ⁊ alias ꝑtes materię vt claruʒ eſt, ſed ꝑtes materię ſunt aliꝫ a ꝑtib⁹ quãtitatis, q2 ꝑtes materię ſunt ſubę, ꝑtes aũt quãtitatis ſunt accñtia, ſuba aũt ⁊ acciñs ſunt entia diuerſa vt clarũ eſt.

Opi. Scoti.

❡ Subtilis Doctor in 2° ſen. di. 3. q. 4. in rñſiõe ad arg̃ᵗᵃ opinionis, ⁊ p̃cipue ad 2ᵐ. ingt. Ad 2ᵃᵐ rõnem pʒ q̃uo ex illa põt cõcludi ꝑ idẽ qõ ideʒ gñet ſeipſm, ſed ad formã argumẽti. dico ꝙ ambę p̃miſſę ſũt falſę, lʒ eni alia forma ſit in alia mã, nõ tñ ꝓꝑ alie

C

tatẽ materię eſt alia for⁹, ſed ſicut entitas formę eſt p̃or illa, ita ⁊ ſua alietas. Silr alia p̃miſſa. ſ. qõ eſt alia ꝑs materię ꝓꝑ aliã ꝑtẽ quãtitatis falſa eſt, q2 ſiue ſit diſtinctio partiũ materię in ſe p̃ter quãtitatẽ, ſiue nõ p̃or eſt diſtõ partiũ materię q̃ȝ quãtitatis, q2 huius accñtis ſubtũ eſt hoc aliqd, vñ ſeq̃ces eius voluit aliã ꝑtibilitatẽ in ꝑtẽ, ⁊ partẽ aliã in ꝑtẽ ex ꝑtẽ.

Op. Auer.

❡ Auerroes aũt oppoᵐ ſentire videĩ, q2 dicit in libro de ſuba orbis. ꝙ mã nõ hʒ diuiſionẽ in ſuis partibus niſi merito quãtitatis ⁊ rõ vt mihi videĩ eſt illa quã ſupra adduxi, q2 illõ qõ eſt ꝓprietas aut effectus formalis alicuius nõ põt eẽ ſine eo cui⁹ eſt ꝓprietas, ſiue ſine ſua cauſa ſicut eſſe albũ qõ eſt effectus formalis albedinis nõ põt eſſe ſine albedine, ſed habere ꝑtes integrales eiuſdẽ rõnis, q̃rũ q̃libet põt eẽ hoc aliqd ⁊ vnũ aliqd eſt ꝓprietas ſeu effectus formalis q̃titatis inquãtũ quãtitas eſt. igiĩ nõ põt inueniri ſine quãtitate.

Solo rõnũ.

❡ Quo ſtãte pʒ ſolo ad rões adductas. Ad p̃mam reſpõdeĩ ꝙ in vno pugillo terrę diciĩ eẽ plus de mã q̃ȝ in duobus pugillis aq̃, ⁊ in vno aq̃ plus eſt de mã q̃ȝ in duobus pugillis aeris, nã ex vno aq̃ fiũt deceʒ aeris, nõ q2 mã in actu habeat aliã diuiſionẽ ab illa quaʒ recipit a quãtitate vt imaginaĩ argũᵐ, ſed hoc eſt ſolũ in potẽtia tñ, pro quãto. vʒ. mã ſtans ſub vno pugillo terrę eſt in potẽtia per trãſmutationẽ ſubalem ad maiorẽ extenſionẽ quãtitatis q̃ȝ mã ſtans ſub duobus pugillis aquę quãdoqdeʒ ex vno pugillo terrę poſſunt fieri decẽ aq̃, ⁊ ita dõʒ eſt de vno pugillo aq̃ reſpectu duoꝝ aeris, vñ

D

Cõmẽ. in p̃ cap. de ſuba orbis. ſcribit, ⁊ hoc totũ ꝯ̃uenit ſenſui, videĩ enim ꝙ forma caliditatis qñ agit in aquaʒ incipit aqua augeri ⁊ creſcere in dimẽſionibus ⁊ vicinari dimenſionibus aeris, cũ igiĩ ꝑuenit ad maximã quãtitatẽ aq̃, nũc ſubtũ eius denudaĩ a forma aq̃ ⁊ quãtitate dimẽſionũ aq̃ ꝓpria ⁊ recipit formã aeris ⁊ quãtitatem dimẽſionẽ ꝓpriarũ formę aeris. ❡ Et ſilr facit ꝯ̃uũ forma frigiditatis in aere. ſ. ꝙ dimẽſiones aeris nõ ceſſant diminui donec ſpoliẽ a ſua forma ⁊ recipiat formã aq̃. ❡ Sic igiĩ pʒ q̃uo in vno pugillo terrę eſt plus de mã q̃ȝ in duobus pugillis aq̃, qõ hoc eſt in po° intelligendum nõ actu, ex hoc aũt nõ ſequiĩ ꝙ mã habeat aliã extẽſiõeʒ in actu ab illa quã recepit a quãtitate, q2 pariformiter ſe quereĩ q̃litatẽ quę extẽdiĩ merito quantitatis hẽe aliaʒ extenſionẽ ab illa quã recipit merito quãtitatis, qõ ẽ falſuʒ.

E

Ad 2ᵐ.

❡ Ad 2ᵃᵐ rõnẽ dĩ ꝙ peccat per fallaciam ęquocationis, nã materię cõpetit hẽe partes ſubtiuę, q̃titati aũt formalr, vñ bñ ꝯ̃cedo ꝙ ſub diuerſis ꝑtibus quãtitatis ſunt diuerſę ꝑtes materię, tñ mã dĩ hẽe ꝑtes ſubtiuę nõ formalr loquẽdo de ꝑtib⁹ itegralib⁹ eiuſdẽ rõnis, q̃ruʒ q̃libet põt eẽ ſine alia, vñ nõ ſunt ibi diuerſę partibilitates q̃bus aliqd formalr dĩ eſſe q̃tum atq; partibile, ſed eſt vna tãtũmõ, ⁊ eſt ipſius q̃titatis inquãtũ q̃titas eſt, per eã eni aliqd formalr dĩ eſſe q̃tuʒ ⁊ diuiſibile.

Replica

❡ Sʒ replicabis diuiſio partiuʒ materię p̃intelligiĩ quãtitati. ergo in illo priori mã hʒ partes, ⁊ tñ nõ per quãtitateʒ.

Solutio.

❡ Ad hoc rñdeĩ ꝙ ſi argumẽtũ ꝓcedit de ꝑtib⁹ ſubtiuis nõ eſt ad ꝓpoſitũ, q2 de talibus nõ loqmur nũc, ſʒ ſi intelligas de ꝑtibus integralibus eiuſdẽ rõnis ſic negatur aſſumptũ, ⁊ ſi ꝓbareĩ q2 ſicut ſuba cõpoſita p̃cedit accidẽtia, ⁊ ſm Auer. 7. meta. cõ. 2. Indiuiduũ ſubę p̃cedit indiuiduus accñtiuʒ. g̃ partes ⁊ diſtinctio partium ſubę p̃cedit partes ⁊ diſtõneʒ partiũ accñtiuʒ. ❡ Niſi eẽt ꝙ lʒ ꝑtes materię quo ad id qõ ſunt p̃cedãt quãtitatẽ, q2 ſuba abſolute p̃cedit quãtitatẽ ⁊ oẽ acciñs, nõ tñ p̃cedunt quo ad eſſe diuiſuʒ ꝑ diuiſionẽ q̃ eſt ꝓprietas quãtitatis aut effectus formalis eiuſdẽ, ſicut lʒ ſuba p̃cedat q̃litatẽ abſolute, nõ tñ qꝛo ad eẽ q̃le, quãdo nihil põt eſſe q̃le ſine qualitate. ingt eni Ariſt. in. 5. meta. ꝙ acciñs ſm rõnẽ eſt toto prius vt muſicũ hoĩe muſico, nõ eniʒ eſt rõ tota ſi

F

ne parte, nãq; nõ ꝯ̃tingit muſicũ eẽ nõ exñte aliquo muſico.

Limitatiõ ꝓpõnis.

❡ Redeamus igiĩ ⁊ dicamus ꝙ quãtitas eſt per ſe p̃mo diuiſibilis illo mõ, ⁊ ſic eſt eius ꝓprietas, fallit aũt de eo qõ eſt diuiſibile per accidens, ſicut eſt q̃litas, ⁊ ſicut ſunt formę, vñ Auer. in libro deſtructio deſtructionuʒ, diſpu p̃ᵃ, in fol. 18. dubij. ingt. Sed id qõ dicebat ꝙ diuiſio nõ põt diuidere in quãtitabile falſum eſt abſolute. vʒ. ꝙ hęc ꝓpõ non eſt vlis, imo deficit in quodã modo: hoc eni verificaĩ in eo qõ per ſe diuidiĩ, ſed non in eo qõ diuidiĩ per acciñs. ſ. id qõ diuidiĩ rõne ſubti diuiſibilis per ſe vt albedo q̃ diuidiĩ rõne ſubti diuiſibilis ꝑ ſe, ſcʒ rõne corporis, ⁊ hoc mõ forma ⁊ aĩa diuidunĩ ratiõe ſubtoꝝ. ❡ Intelligiĩ etiã ꝓpõ ꝙ diuiſibilitas eſt merito quantitatis formalr, ſed ſubtiuę eſt merito materię, ⁊ hoc vel materię quę eſt in po° ad eſſe, ſicut eſt in iſtis generabilibus ⁊ corruptibilibus, vel materię quę eſt i potentia ad vbi tñ, ſicut eſt orbis cęleſtis, p̃cipue in via Auer. ❡ Intelligiĩ etiaʒ ꝓpõ ad hoc vt ſit vlr vera, de diuiſione q̃ fit in partes ſm deſignationẽ ꝓpter corpus cęleſte, ⁊ ꝓpter minima nãlia, q2 nõ ſemꝑ omne quãtuʒ eſt diuiſibile ſm actualẽ ſeparationẽ. ❡ Vel ſi ſic velis intelligere, hoc erit ſm nõ repugnãtiã, q2 cęlo inquantuʒ

est qõdã quãtũ qõ possit in ea quę insunt, quoꝝ qõlibet G aut vnũquodqꝫ aptuꝫ natũ est eẽ hoc aliqd ꝛ vnũ aliqd diuidi nõ repugnat, lꝫ repugnet cęlo inquãtũ cęlũ, sicut in simili dicit Com. in. 7. phy. ti. cõ. 2. ꝙ cęlũ inquãtũ corp⁹ põt quiescere, sed nõ inquãtũ cęlũ, ꝛ sic de minimo naturali dicas ꝯr.

Nota. ℂ Aladuerte tñ ꝙ plerũqꝫ cõtingit qõ cũ diuisione quãtitatiua quę est totius integralis in partes integrales associat̃ diuisio totius vl̃is in ptes subiectiuas, pcipue in omogeneis substãtijs, ꝛ in hoc contingit intell̃m errare putando nullã esse dr̃iaꝫ inter vtrãqꝫ diuisionem, sicut quãdo vnũ lignuꝫ diuidit̃ in plura ligna: ꝛ vnus lapis in plures lapides, ꝛ est error magnus, qa totum integrale non põt in recto formal̃r pdicari de parte integrali, sed totuꝫ vl̃e bene pdicat̃ formaliter de partibus subtiuis, ꝛ ideo aduerte ꝙ lꝫ cõcurrant diuisio totius integralis in partes integrales ꝛ diuisio toti⁹ vl̃is in partes subiectiuas, sicut ꝯtingit in omogeneis, tñ nõ sunt vnius totius diuisi, qa totũ quãtũ diuidit̃ diuisiõe quantitatiua, ꝛ nõ pdicat̃ de aliq̃ parte diuidẽte sic, nec quãtũ etherogeneũ de suo diuidẽte, vl̃iter enĩ nulla ps quãtitatiua est totũ illud cuius est ps, sed cuꝫ h̃ cõcomitat̃ qõ sunt plura indiuidua h̃ntia idẽ cõe qõ diuidit̃ in ipsa alia diuisione, ꝛ illud cõe non erat illud quantũ qõ diuidebat̃ diuisione quãtitatiua, est igit̃ aliud totuꝫ diuisum hac diuisione ꝛ illa, ꝛ tñ in easdẽ partes per accidens, sed formal̃r ptes alterius rõnis respectu huius to-

H tius ꝛ illius, qa respectu huius itegrales ꝛ respectu illius subiectiuas, ꝛ pp istũ ꝯcursum duarũ diuisionũ duoꝝ totoꝝ in partes in qbus ꝯcurrit diuersa rõ partis putauerũt aliq ꝙ ista duo tota diuiderent̃ in partes eiusdeꝫ rõnis ꝛ qõ accipit̃ a Pho. Dõm ꝙ Phs non dicit q̃tuꝫ diuidi in partes eiusdẽ rõnis, sed qõ est diuisibile in ea quę insunt, quoꝝ vtrũqꝫ vel singulũ est natũ eẽ aliqd, ꝛ hoc aliqd in ea quę insunt. ingt. tãq̃ cõponentia totum cui insunt. igit̃ nõ sicut in partes subtiuas quę nõ sic insunt, quoꝝ vtrũqꝫ si diuisio fiat in duo aut singula si in plura natũ est esse aliqd per se. s. extra eo mõ quo totuꝫ, qa inquãtũ aliqd est pars quãtitatiua diuidẽs, ita per se põt esse sicut totũ diuisuꝫ, ꝛ hoc ꝯ diuisionẽ cõpositi in mãm ꝛ formã, ꝛ hoc aliqd, ꝛ hoc ꝯtra diuisionẽ gñis in spẽs, ꝛ si numerus componeret̃ ex diuersis numeris nõ obstaret rõni numeri inq̃tũ quãtus qõ diuideret̃ in numeros alterius rõnis, ꝛ eodẽ mõ non obstaret vl̃i, puta quãto qõ diuideret̃ in ptes alterius rõnis, sicut si cõponeret̃ ex partibus alterius rõnis si cõponeret̃ ex bicubito ꝛ tricubito quę differũt specie, ita etiã quãtitati nõ obstaret diuisio suipsi⁹ in ptes eiusdẽ rõnis, ꝯcedo igit̃ de facto ꝙ lꝫ totũ nõ reqrat qõ diuidat̃ in partes alterius rõnis, tñ nõ reqrit eas eẽ distincte rõnis, qa inq̃tũ sunt ptes quãti nõ sunt alterius rõnis, lꝫ enĩ caput ꝛ manus ꝛ cor sunt ptes q̃titatiuę ꝛ alterius rõnis, nõ tñ sũt ptes alterius rõnis inq̃tũ sunt pcise ptes quãti eo q̃ mõ quo verũ est, lꝫ a Pho nõ possit accipi ꝙ quãtũ diuidat̃ in ptes eiusdẽ rõnis oĩno non est ad ppositũ, qa non diuidit̃ in partes in qbus includat̃ rõ diuisi, sed in ptes q̃ infuerũt diuiso, ꝛ h̃nt rõnẽ vnã non illius sed alicui⁹ cõmunis illi toti ꝛ ipsis. s. diuidẽtibus, spẽs aũt diuidit̃ in partes eiusdẽ rõnis, quarũ q̃libet includit rõnem diuisi ꝛ nõ aliqd aliud alterius rõnis cõmune diuiso ꝛ diuidẽtibus, ita notabil̃r tenuit Subtilis Doctor in 2⁰ sen. dis. 3. q. 4. in illa parte vbi infringit rões Egidij Ro. Discrepat igit̃ a via cõmuni Scotus in hoc qa dicit ꝙ non est de rõne quanti diuidi in partes eiusdeꝫ rõnis ppter causam assignatam, sed via cõmunis tenet oppositum. ꝛ Nota hic aliam ppõnem quę solet allegari ꝙ idẽ nõ põt esse diui⁹ ꝛ diuisiuũ respectu eiusdem ꝙ veritatem hꝫ ppõ in diuisione s̃m se, fallit autẽ in diuisiõe s̃m accidens, ꝛ pcipue qñ accidens diuidit̃ per accidentis: vt d. Boetius in libro diuisionuꝫ.

I

K ADDITIO

ℂ Dicimus nos ꝙ ptes integrales q̃daꝫ sunt alterius rõnis vt mã ꝛ forma vt diximus, ꝛ tales nãliter ita se h̃nt ꝙ vna natural̃r non põt esse sine alia. Alię aũt sunt partes integrales, q̃ ideo dicunt̃ eiusdẽ rõnis, nõ qa totuꝫ integrale pdicet̃ in recto de ipsis, sed p quãto tales participãtes nãm q̃titatiuã sunt eiusdẽ rõnis quãtuꝫ ad hoc ꝙ vna nõ põt eẽ sine alia, ꝛ sic intelligit via cõis, nec h̃ Scotus negare põt. Illõ autẽ dictũ est notabile, qõ lꝫ in eodẽ per accñs ꝯiungant̃ diuisio in partes subtiuas ꝛ in ptes itegrales, vna tñ est distincta ab alia. Concordia. Partes integrales duplex

ℂ Aduerte ẽt vt scribit Auer. in 3⁰ celi ꝛ mũdi. cõ. 7. qõ vt ẽt supra patuit per nos diuisibilitas q̃litatibus ꝛ formis cõpetit per accñs, sed de his q̃ sunt p accñs nulla scia ꝯsiderat. ℂ Tũc igit̃ est q̃stio quõ scia nãlis se intromittit in h̃ dũ loqtur de diuisione q̃litatũ ꝛ formarũ. Ad h̃ aũt soluit Auer. dicẽs, dicamus tñ dẽ do ꝙ accñtia de qbus artifex ꝯsiderat q̃dã sunt quę existũt in suo subiecto essential̃r, ꝛ pmo vt par ꝛ ipar in numero, ꝛ q̃dam existũt sub sĩlitudine ad accñtia existẽtia in subiecto alterius scię nãliter, vt arithmeticus cõsiderat de numeris supficialibus ꝛ solidis, ꝛ ꝯsiderat geometer de superficiebus ꝛ lineis ꝛ corporib⁹ cõicãtibus, ꝛ plus de

L hoc est scię inferioris ꝯsideratio tñ in accñtib⁹ ꝯtingentibus suo subiecto pp subiectũ alterius scię vt pdictũ est, ꝛ cũ tu inspexeris ꝯsiderationẽ nãlis in diuisione ꝯtinuitatis ipsam esse in ꝯsideratione demõstratã his duobus modis quos diximus. s. mõ per assimilationẽ ꝛ mõ per cãm cũ diuisio q̃litatis sit sĩlis diuisioni q̃titatis ꝛ cã diuisionis earũ sit diuisio q̃titatis in eo qõ est quantitas. Dic & Comm. p de aia. cõ. 17. qõ accñtia nõ abstracta a corpe ꝛ ꝯtĩa lꝫ nõ sĩt eo qõ trãsmutabile: lꝫ sĩt eo qõ est corpore ... Vult dicere in hac solõne quę videt̃ obscura sn̄ia Ari in p posterioꝝ analyticoꝝ. in illo ca. Nõ est ex alio gñe trãscendẽtẽ demonstrare, ꝛ est tex. cõ. 22. vbi dĩ non est arithmeticã demõstrationẽ accõmodare in magnitudinibus nisi magnitudines numeri sint, vñ accñtia demõstrabilia sunt in duplici dr̃ia, q̃daꝫ quę existũt p ꝛ essential̃r illi sicut par ꝛ ipar est passio pmo cõpetens numero inquãtũ numerus est, ꝛ q̃dã sunt accñtia s̃m sĩlitudinem ad accñtia existẽtia in subiecto alterius scię sicut linee ꝛ magnitudines vt sunt numerabiles participãt par ꝛ impar ꝙ p erat numeri inquãtũ numerus, ꝛ ita p oppo^m numerus vt idẽt aliquã rõnẽ magnitudinis hꝫ ppria illi⁹, vnde ꝯsiderat arithmeticus de numeris solidis ꝛ superficialibus, cum tamẽ ista per se primo ꝛ verę ꝛ essentialiter insequantur magnitudines de qbus est geometria, ita in proposito vult Cõmen. ꝙ diuisibilitas istis duobus modis demonstratur in phis, modo per assimilationem ꝛ modo per causam, nam quando demonstrat̃ de quantitate cui primo ꝛ essentialiter competit, tũc dicitur demonstrari per causam. s. adequatã, quia est ei primo ꝛ vniuersaliter competens, sed dum demonstratur de qualitatibus ꝛ formis, tunc demõstratur de illis per assimilationem, nam qualitates ꝛ formę vt induunt rationem quanti participant diuisibilitatem quę est proprietas quanti in eo ꝙ quantum, iuxta illud Aristo. in prędicamentis. Quanta superficies fuerit tantam albedinem fore dices. ꝛ ita vides ex pręsenti Auer. authoritate qualiter diuisibilitas sit passio primo ꝛ essentiali. effluens a quantitate inquantum quantitas est, si vis autem resolute ꝛ ample videre naturam quantitatis ꝛ interminate ꝛ terminate, vide quę scripsi in libro de substantia orbis latissime. ꝛ Iuxta hoc intelligis ppõnem notabilem, quę. d. qõ totũ sequit̃ partes in magnitudie

... dẽ in tex. vbi pꝫ qõ accñtia ... vt pꝫ. 1. phys. tex. c. 18.

M

ADDITIO

A ꝛ paruitate, intelligiꝛ enim de partibus ſm quãtitatem, ꝛ non ſm qualitatẽ, ꝛ quia partes ſm quantitatẽ ſunt dupli-ces, vʒ. in potẽtia ꝛ in actu, ꝓpõ locus hʒ de partibus in actu, ꝛ ſunt quę actu ſunt in toto, ꝛ in quas totũ põt diui-di in actu, ita ꝙ vt. d. Themi. ꝑ phy. ſuper. 36. poſſunt ſe-orſum eſſe a toto ꝛ a ſeinuicẽ limitatio eſt Ariſt. ꝛ Cõ-menta. ꝑmo phyſi. tex. cõmen. 36.

ꝓpõ. 99ª.

¶ Intellectus abſtrahit a materia.

Ne ſit cõfuſio in hoc ſcire debes ꝙ intellꝰ apud Peripateticos ſu-mitur multis modis, ꝛ ſm ꝙ ſcribit Cõ-mẽta. in. 3. de aia. cõ. 20. ſumiꝛ ꝗtuor mo-dis. ¶ Primo nãq; mõ diciꝛ de intelle-ctu mãli. i. de intellu poſi, de quo Ariſ. loquutus eſt in ꝑnº. 3. de aia. in. t. c. 5. ꝛ dixit qõ eſt oia fie-ri ꝛ ꝙ nullam hʒ nãm niſi ꝙ poſſibilis eſt vocatus ſic intellectus, ꝓ tanto aũt diciꝛ mãlis ſiue ẏlealis, quia cum ſit qõdã ens, ꝛ nõ eſt forma mãlis, nec cõpoſitũ ex mã ꝛ forma, nec etiã eſt ꝑma mã, quia alia eſt receptio pᵉ ma-terię, ꝛ alia eſt receptio itellꝰ poſis :nã vt ſcribit Com. in. 3. de aia. cõ. 5. in ꝑnº. Diffinitio intellꝰs mãlis eſt illõ qõ eſt in poª oẽs intẽtiones formarũ mãlium vliũ, ꝛ nõ eſt in actu aliqõ entiũ anteq̃ intelligat illud, ꝛ cum iſta ſit

Intellꝰ ꝗtuor modis ſumitur.

B diffinitio intellꝰs mãlis, manifeſtum eſt ꝙ differt apud ipm a ꝑma mã in hoc qõ iſte eſt in poª oẽs intẽtiones for-marũ vlium mãliũ, prima aũt mã eſt in poª oẽs iſtę for-mę ſenſibiles nõ cognoſcẽs neq; cõprehẽdens, ꝛ cauſa ꝓpter quã iſta mã eſt diſtinguẽs ꝛ cognoſcẽs, pª autem mã neq; diſtinguẽs, neq; cognoſcens eſt, quia pª mã reci-pit formas diuerſas. ſ. idiuiduales, ꝛ iſtas. i. mãlr ſigna-tas ꝑ inſtãtiaʒ de ſenſibꝰ, intellꝰs autem recipit formas vles, vñ nõ eſt opinãdũ, vt inqt ipſe in eodẽ 3º com. 28. ꝙ mã ſit cauſa receptiõis ſimplr, ſed eſt cã receptionis trãſmutabilis. ſ. receptiõis huius idiuidualis, vñ neceſ-ſe eſt vt illud qõ nõ recipit receptiõe indiuiduali nõ ſit mãle vllo mõ, ꝛ ꝓpter hoc vt dicit Cõmen. in ſol. 3ᵉ. q. in cõ. 5. Intellꝰs iſte poſſibilis eſt quartũ genus entiũ, nam quẽadmodũ eẽ ſenſibile diuidiꝛ in mãm ꝛ formã ſic eẽ intelligibile diuidiꝛ in duo. ſ. in aliquod ſile formę ꝛ in aliqõ ſimile mãę, ꝛ ideo iſte intellꝰ dr mãlis, quia eſt mã intelligibiliũ vliter ꝛ abſtractę recipiẽs. ¶ Scdo mõ ſu-miꝛ intellꝰs ꝓ intellu agẽte, vt pʒ 3º de aia. t. c. 17. Nam ſicut intellꝰs poſis eſt oia fieri ꝛ eſt oia mõ ſilitudinis

C ꝛ receptionis. i. ſit oia recipiẽdo ſilitudines oium, in hoc eni diſcrepat Ariſto. ab Empedocle ꝛ ſeq̃cibus q pone-bant aiam realr ex oibꝰ eẽ cõpoſitã, quia oia cognoſcit ꝛ cognitio apud eos erat per aſſilatione cognoſcentis ad cognitũ, vñ cũ Empedocles ꝑnª mãlia oium ꝗtuor ele-menta poſuerit ſine dubio voluit ex eiſdem animam eẽ compoſitam dum metricę ſic de anima ſcripſit.

Terrea vis terras vis humida percepit vndas,
Æther ab ęthereo ſentitur ab ignibus ignis,

¶ Sed ꝛ hi qui ex vno dũtaxat elemẽto aiam fabricanꝛ eius quoq; q̃litatẽ ſolũ tribuũt aię. Heraclitus calidita-tem quę igni ꝯueniat. Hippon humiditatẽ quę aq̃ ſit ꝓ-pria, vt pʒ in erratis ꝑmi de aia. t. c. 35. ꝛ. 36. Ariſto. aũt voluit aiam nullã realiter hẽe nãm ex iſtis formis q̃s re-cipit, ſed eẽ in poª ad oẽs, vñ intellꝰs eſt tanq̃ tabula ra-ſa in qua nihil eſt depictũ. 3. de aia. t. c. 14. ꝛ voluit ſilitu-dines rerũ recipi in aia. vñ tex. cõ. 38. lapis nõ eſt in aia, ſed ſpẽs lapidis. ita igiꝛ oportuit intellectũ agẽtẽ eẽ oia facere, vnde officiũ eius eſt trãſferre res de ordie in or-dinẽ, ꝛ facere de poª intellectis actu intellecta, nam cum phãtaſmata ſeu mõ loquẽdi Auer. intẽtiones imagina-te cum ſint potẽtia intellectę, quia nõ poſſunt mouere in-tellectũ poſſibilem qui imãlis eſt niſi fiãt actu intellectę, ideo opus fuit ponere intellectũ agentẽ, nã 3º de aia. cõ. 18. in calce cõmẽ. ſi darenꝛ vlia extra aiam ſicut poſuit Plato, tũc nõ opus eẽt ponere intellectũ agẽtem, quia talia eſſent actu intellecta ꝛ abſtracta a mã ꝛ ꝯditionibꝰ mate-rię, ꝛ per ꝯñs de ſe ſine aliq̊ extrinſeco motore poſſent mouere intellectũ poſem ad intellectionem. ¶ Tertio mõ ſumiꝛ intellꝰs apud Peripateticos ꝓ intellu in ha-bitu. i. ꝓ intellu ſpeculatiuo, ꝛ iſte itellꝰ ſm Theophra-ſtum ꝛ Themiſtiũ cõſtat ex intellu agẽte ꝛ poſſibili vt imponit ſibi Auer. in com. 5. in 3º de aia. ſed ſm Auer. ꝯcurrũt vltra intellm agẽtẽ ꝛ poſem intẽtiões imagina-te, ꝛ ideo ſm Auer. itellꝰs ſpeculatiuus ex pte q̃ depẽdet a phãtaſmatibꝰ q̃q̊ mõ eſt gñabilis ꝛ corruptibilis, ꝛ q̃q̊ mõ eſt ęternus, nã ſm idiuiduũ eſt gñabilis ꝛ corrupti-bilis, ſʒ ſm ſpẽʒ eſt ęternus. ¶ Quarto ꝛ vltimo mõ ſu-miꝛ intellꝰs ꝓ virtute imaginatiua ſiue cogitatiua, ꝛ de hoc loquutus eſt Ariſt. in 3º de aia. t. c. 20. dũ dixit ꝙ in-tellꝰs paſſiuus corrũpiꝛ ꝛ ſine hoc nihil intelligit anima.

D

Vide ſupra.

Ꝑpõ ſupra.

¶ Vlteriꝰ ſcire dbes ꝙ mã apd Phõs multifariam ſu-miꝛ: nam vt ſcribit Auer. in fine libri de ſuba orbis. Mã hʒ gradus ꝛ poᵒ hʒ gradus, nã ifimus gradus mãę in re-bus corpalibꝰ ẽ pª mã q̃ de ſe eſt ſuba q̃dã, ꝛ nã q̃ nõ eſt forª, nec formã hñs, nec vlem, nec pticularẽ, nec ꝑuatio-nẽ aliquã ſibi ꝓpriã, ſʒ ẽ in poª ad oẽs formas ſubales ꝛ accñtales, ꝛ hoc dr pª mã ꝛ pᵐ yle/ꝛ ẽ ſubſtantia ſimplex.

Mã multi-pliciter dr.

E

¶ Alia aũt eſt mã cõpoſita, ꝛ iſta nõ ẽ nã ſʒ nãtum, aut hñs nãm, vñ Com. ꝑ phy. vbi Ari. ponit diffõnẽ pᵉ mãę dicẽs. Dico aũt mãm pᵐ ſubtũ vnicuiq; ex q̃ fit aliquid quũ iſit nõ ſm accñs põderãs ly pᵐ ſubtũ dixit, hoc enim zᵐ ſubtũ ꝛ pᵐ ꝯueniũt in hoc qõ gñatũ inueniꝛ ex eis ꝑ ſe ꝛ differũt in hoc qõ pᵐ eſt i poª ꝛ zᵐ in actu, aut mõ medio inter poᵐᵐ ꝛ actũ, ſicut eſt diſpõ in illo qõ gñaꝛ ex plibꝰ vno ſubto, vñ tale appellaꝛ mã zª. ¶ Mã etiam apud Phõs triplex eſt alterationis tñ cõpõnis tñ alterationis ꝛ cõpõnis ſil exẽplũ pᵉ vt humores reª mẽbꝛoꝝ, exᵐ zᵉ vt lrę reᵉ ſyllabarũ, exᵐ tertij vt elñta reª mixti, quia mix-tio eſt miſcibilium alteratoꝝ ꝛ nõ corruptoꝝ vnio, iſta diſtõ de triplici mã hr in zº phyſicę auſcultatiõis i cõ. ꝛ tex. 31. ¶ Mã ẽt q̃ eſt in ſupmo gradu in rebꝰ corpalibꝰ eſt mã in actu, ꝛ iſta rectꝰ dr ſubtũ q̃ mã ꝛ eſt orbis cę-leſtis, ita ſcribit Com. in zº cap. de ſuba orbis dicẽs. ſed quia nã corpis eſt alia a nã aię, quia eſt cõpoſitũ ꝛ neceſſe ẽ mouẽs ꝛ motũ eẽ diuerſa neceſſe eſt ꝯſiderare de nã il-lius corpis, ꝛ quia declaratũ eſt hoc corpꝰ eẽ igñabile ꝛ icor-

F

ruptibile appet qõ eſt neceſſe vt ſit corpꝰ ſimplex nõ cõ-poſitũ ex mã ꝛ forª, ꝛ quia eſt dmr̃atũ idiuiduum ꝛ ens de-mõſtratũ in actu, ꝛ hñs vnã figurã i actu, ꝛ oia iſta ſunt in corpore ꝑ mãm ꝛ in mã ꝑ formã, neceſſe eſt vt hoc corpꝰ cęleſte ſit mã aialiũ cęleſtium q̃ mouenꝛ circulr ex ſe ꝛ vt ſit pfectꝰ modis cęteris mãę, non eni eſt in eo de potentijs niſi tñ poª in loco ꝛ ex motu locali nobiliſſi-mus oium. ſ. circularis, itelligo aũt orbẽ ſecluſa itelligen-tia eẽ nobiliorẽ ꝛ pfectiorẽ iter oẽs modos materię iuẽ-tę in naturis corpalibꝰ, nõ aũt ſimplr, quia vt ſupra patuit intellꝰs poſis eſt mã in gñe entiũ itelligibiliũ, manifeſte aũt pʒ ꝙ cõparãdo eẽ itelligibile ad eẽ corporeũ eſt lõ-ge pſtãtius hoc q̃ž illõ. ¶ Mã ẽt apud Phõs alia ſenſibi-lis alia itelligibilis: vt colligiꝛ ex. 7. meta. t. c. 35. ꝛ ẽt in. 8. meta. t. c. 16. ¶ Mã aũt intelligibilis ſm aliquos eſt ipſa ſuba, ꝛ ab iſta non dicunꝛ abſtrahere ſcię mathematicę, quia vt aliũt poſteriꝰ nõ põt abſtrahi a ꝑori, ꝛ quia ſcię ma-thematicę ſunt circa magnitudies ꝛ nũos q̃ ſunt accñtia quę ſunt poſteriora ſuba, vt pʒ. 7. meta. t. c. 4. ideo dicũt

Ꝋpis aliquo rũ de mã in-telligibili.

G q̄ a sub̄a sciẽ mathematicę nõ abstrahunt ⁊ sic glosant.
Impugnatio ¶ Sz ista opio vt supra dictũ fuit nõ est de mẽte Ari. ⁊
Peripateticoꝝ, q̄a ipse voluit in. 12. p̄ᵉ phię ex scientijs
mathematicis astrologiã solã de sub̄a theoriã facere in,
quãtũ se intromittit de sub̄a ęterna q̄ est corpus cęleste.
Opio ꝓpria. ¶ Et ideo dicimus mãz itelligibilẽ eẽ ipsas q̄titates, si,
ue sit ɔtinua. siue sit discreta vt abstrahit ab oib' q̄litati,
bus sensibilib' q̄ fluũt a nã q̄ ẽ p̄nᵐ mot' ⁊ q̄etis. ¶ Mã
aũt sensibilis sunt hȯ q̄litates q̄ fluũt a nã q̄ est p̄nᵐ mo,
tus, q̄a nõ est credẽdũ q̄ mathematicus nullas q̄litates
ɔsideret, nã p3 q̄ ɔsiderat ꝓprietates ĩsequẽtes nãm sui
subti, arithmetic' eni ɔsiderat par ⁊ ipar q̄ sunt passiões
numeri ⁊ geometer ɔsiderat rectũ ⁊ curuũ, ⁊ magnum ⁊
paruũ, imo ẽt locũ ⁊ tactũ, vt p3 p̄ de gñõne ⁊ corruptio
ne. t. c. 44. vbi Com̄. inq̄t. locus est insep̄abilis a corpi,
bus mathematicis, siue fuerint abstracta, vt aliq̄ dicunt
in s̄mone ⁊ in eẽ, siue fuerint abstracta in s̄mone tm̄, cũ
corp' nõ sit in loco nisi p̄ suas dimẽsiones nõ p̄ accñtia
alioꝝ p̄dicamẽtoꝝ. ¶ Silr ẽt nõ dĩ abstrahere a q̄lita,
tib' sensibilib', q̄a nullo mõ possit loq̄ ⁊ intromittere se
de illis, q̄a vt scribit Com̄. in 2° physicę auscultatiõis. in
cõ. 71. dũ ens diuidit̃ s̄m ɔsiderationẽ demr̃atiuã igre,
H dit̃ vna nã duas artes, nã certũ est q̄ lz mot' sit q̄litas
sensibilis fluẽs a nã q̄ est p̄nᵐ mot', tm̄ de motu põt cõsi,
derare mathematic' ɔsideratiõe sibi ꝓp̃a, ⁊ alio mõ quã
ɔsiderat nãlis, ⁊ h̄ expsse testat̃ Auer. in p̄ cęli. com̄. 32.
vbi dicit q̄ in motib' circularib' ⁊ si ɔ̃trietas īueniri nõ
possit s̄m physicã ɔsideratiõnẽ, tm̄ s̄m mathematicaz il,
lud nõ icõuenit imaginãdo duos mot' circulares super
eosdez polos ad diuersas p̄tes, sicut ẽt testat̃. 12. meta. cõ.
47. ¶ Silr ẽt rarũ ⁊ densuz s̄m Auer. p̄ physicę auscul
tatiõis. cõ. 49. solũ compr̄hẽdunt̃ in corpib' sensibilib'
nãlib', sed magnũ ⁊ p̄uũ comp̄hendunt̃ in corpib' nãli,
bus ⁊ mathematicis, ⁊ tm̄ Auer. 4. physicę auscultatio,
nis. cõ. 72. scribit qȯ ita est de subtilitate ⁊ spissitudie, sicut
est de diuisiõe lineę ⁊ sup̄ficiei, q̄ quemadmodũ linea
s̄m q̄ linea põt diuidi in īfinitũ, qȯ est ipoĩe, s3 q̄ est li,
nea terrestris aut ignea, ita de subtilitate põt itelligi pro
cessus in infinitũ ex sua nã. s. s̄m q̄ est subtilitas simplr̃,
nõ s̄m q̄ est subtilitas corpis mobilis, ⁊ s̄m h̄ hęc ꝓpõ
posita est falsa poĩe s3 q̄ fuit posita, ⁊ ex falso possibi,
li nõ sequit̃ falsuz ipoĩe, ⁊ h̄ mõ declaratiõis vtit̃ mul,
Rõ itelligi tur mathema ticũ abstrahẽ a qualitatib' sensibilibus. totiẽs Arist. ⁊ ẽt Plato. ¶ Vñ aiaduerte q̄ illȯ dictuz
sic dz itelligi q̄ mathematic' abstrahit a q̄litatib' sensi,
bilib', q̄a. v3. ɔsiderat suũ subtũ qȯ est magnitudo ⁊ nu,
I merus s̄m rõnẽ abstrahẽtẽ ab illa rõne q̄ est p̄nᵐ q̄lita,
tũ sensibiliũ qȯ est nã, tm̄ nõ icõuenit q̄ q̄litates aliquę
sensibiles possint mõ itelligibili in scientijs mathemati,
cis ɔsiderari, sicut eni nãlis entia intelligibilia sciarum
mathematicarũ sensibilr̃ speculat̃ sic entia sensibilia na
turalia p̄nt mõ itelligibili ɔsiderari in sciẽtijs mathema
ticis, saltẽ in aliqb', h̄ nõ est ipoĩe ꝓp̄ p̄dictã cãz, q̄a vna
met res sub diuersis rõnib' formalib' põt ꝑtinere ad di,
uersos artifices, ⁊ imorari in h̄ est superfluuz, s3 multos
nebulones vidi errare tp̄e meo in istis. ¶ Aduerte ẽt
q̄ mã dupl̃r adhuc sumit̃ apȯ Peripateticos p̄ mõ pro
mã quę est subtũ motui 2° mõ pro mã quę est substans
vli, ⁊ dr̃ia est iter vtrãq̄, q̄a mã p̄ mõ est pars rei, ⁊ non
p̄dicat̃ de re, alia aũt est idẽ qȯ ipsa res, singulũ eni non
est aliud a suimet sub̄a, ⁊ talis mã est idẽ qȯ ip3 singula,
re demr̃atuz qȯ substat vli qȯ est idẽ ipsi ⁊ p̄dicat̃ de il,
lo, vñ sic sumit̃ mã p̄ cęli ⁊ mũdi. t. cõ. 92. vbi dĩ. q̄ dic ce,
Quatuor s̄t due sunt ab, stractionis. lũ dicit formã, ⁊ q̄ dicit h̄ celũ dicit mãz. ¶ Vlteri' sci,
re debes q̄ reperiunt̃ in nobis quatuor abstractiões in
virtutib' comp̄hẽsiuis, vt bñ notauit Aui. in. 6. nãliũ. se

ctione p̄ᵃ. cap. 2. ⁊ dñs Albtus cognomẽto Magn' in 2°
de aia. trac. 3. cap. 4. ¶ Prim' gradus abstractiõis ⁊ infi, K
mus est dũ abstrahit̃ ⁊ sep̄at̃ for' a mã, sed non a p̄ñtia
materię nec ab ei' appẽdicijs, ⁊ h̄ facit v̄tus app̄hẽsiua
de foris q̄ est sensus, nã simulachra rerũ ⁊ spẽs sine mã
recipiunt̃ in sensib' dicẽte Arist. in 2° de aia. in. t. cõ. 121.
sensuz susceptiuum esse spẽrũ sine mã vt cera anuli sine
ferro ⁊ auro recipit figurã, accipit eni aureũ aut ęneũ si,
gnũ, sed nõ inquãtũ aurũ aut ęs, silr aũt ⁊ sensus vniusc,
cuiusq̄ ab hñte colorẽ aut humorẽ, aut sonuz patit̃, sed
nõ inq̄tũ vnũqȯq̄ illoꝝ dĩ. Sed inq̄tũ hȯ est ⁊ s̄m rõ,
nez, vbi Com̄. dicit, intẽtio coloris est alia a colore ⁊ di,
xit s̄m q̄ est in hac dispõne ⁊ intẽtiõe obseruãdo se ab
intẽtionib' q̄s recipit intellc̃us, ille eni sunt vl̃es, iste aũt
sunt particulares ⁊ est locus apertus ɔ̃ negãtes spẽs itel
ligibiles. ¶ Scđs gradus abstractiõis est q̄ separetur a
mã ⁊ a p̄ñtia materię, sed nõ ab appẽdicijs siue cõditio,
nibus materię, ⁊ hãc app̄hẽsionẽ facit imaginatiua po',
quę ẽt singularib' nõ p̄ñtibus retinet formas sensibiliũ,
sed nõ denudat eas a materię appẽdicijs. Dico aũt ap,
pẽdicias materię ɔditiões ⁊ ꝓprietates q̄s h3 subtũ for L
mę qȯ est in tali vel in tali mã. v. g. talis mẽbroꝝ situs,
vel talis color faciei, vel talis ętas, vel talis figᵃ capit,
vel talis locus gnõnis, hęc eni sunt q̄dã idiuiduãtia for
mã quę sic sunt in vno idiuiduo vnius spẽi q̄ nõ sũt in
alio. Et hac app̄hẽsiõe fortẽ nõ p̄ñtez imaginamur cris,
puz ⁊ albũ, ⁊ senez vel iuuenẽ, ⁊ cũ lõgis digitis vel bre,
uib', quoꝝ nullũ accidit ei inq̄tũ est hõ. ¶ Terti' autẽ
gradus abstractiõis quo accipimus nõ tm̄ sensibilia, s3
quasdã intẽtiões q̄ nõ ip̄rimunt̃ sensib', sed tm̄ sine sen,
sib' nũq̄ nobis inotescũt, sicut est eẽ sociale3 ⁊ amicuz ⁊
delectabilẽ in ɔuictu ⁊ affabilẽ ⁊ his ɔ̃ria quę gdẽ cum
sensib' accepimus. Et tm̄ eoꝝ nullũ sensib' ip̄mit̃, ⁊ ta,
le est q̄ accipimus hũc eẽ filiũ Cleonis ⁊ eẽ agnum vel
hoiez. Aliũ aũt eẽ lupũ vel leonẽ s3 qȯ subales formę
mediãtib' sensibilib' ⁊ nõ sep̄ate ab ipsis app̄hẽdunt̃, ⁊
iste gradus nũq̄ est sine estimatiõe ⁊ collatiõe, ⁊ iste gra
dus est virtutis estimatiue in brutis, ⁊ cogitatiue in hoi
bus q̄ a Phis appellat̃ itellc̃us p̄ticularis, q̄a particulari,
ter discurrit, ⁊ q̄a imediate ministrat intellc̃ui, vñ Diuus
Tho. in. 2. de aia. in lectiõe. 13. in expõne tex. 65. ponen,
do drĩaz iter estimatiuã ⁊ cogitatiuã, qȯ cogitatiua hoīs M
app̄hẽdit indiuiduũ vt existẽs sub nã cõi qȯ ɔtigit ei in
quãtũ vnit̃ itellectiuę in eodẽ subto. Vñ cognoscit hũc
hoiez put est hic hõ ⁊ h̄ lignũ put est h̄ lignũ, estimati,
ua aũt in brutis nõ app̄hẽdit aliqȯ idiuiduuz s̄m qȯ est
sub nã cõi, sed soluz s̄m qȯ est termin' aut p̄nᵐ alicuius
actiõis vel passiõis, sicut ouis cognoscit agnũ hũc nõ in
quãtũ est hic agnus, s3 inq̄tũ est lactabilis. Et hanc her,
bã inq̄tũ est ei' cib'. Vñ alia idiuidua ad q̄ nõ se exten
dit ei' actio aut passio nullo mõ app̄hẽdit sua estimati,
ua nãlis. Nãlis aũt estimatiua dat̃ aialib' vt p̄ eã aialia
ordinent̃ in actiões ꝓp̄as vel passiões ꝓsequendas vel
fugiẽdas, ⁊ h̄ ẽt est de mẽte Com̄. in lib' de sensu ⁊ sen,
sato circa finẽ, vbi dicit, ꝓprietas aũt comp̄hẽsiõis istoꝝ
sensuũ in aialib' nõ est eadẽ in oib', hõ eni comp̄hẽdit
dr̃ias rerũ ⁊ intẽtiones earũ ꝓp̄as quę sunt in re sensata
q̄si medullã de fructu. In aiali aũt bruto comp̄hẽdũt ea
quę sunt ex̃ q̄ sunt q̄si cortices fructuũ ⁊ lignũ ei' est q̄
bruta nõ mouent̃ a sensibilib', sicut hõ mouet̃, hõ eniz
mouet̃ apȯ cantũ qȯ nõ faciũt bruta. Et silr mouet̃ hõ
a picturis ⁊ figuris motu quo non mouent̃ bruta, ⁊ silr
de modis saporis ⁊ odoris. ¶ Quartus modus abstra
ctionis ⁊ vltimus est gradus q̄ app̄hẽdit q̄ddítates reꝝ
denudatas ab oib' appẽdicijs materię, nec accipit ipsas

cũ sensibilib⁹ itẽtionib⁹ sed poti⁹ simplices ꝛ sepatas ab eis, ꝛ ista apphẽsio soli⁹ est itellꝰs, sicut est itellꝰs hoīs per h ꝙ ꝯuenit oī hoī vel itellectui suo. ¶ Ulteri⁹ scire debes ꝙ abstrahere apud Phõs sumit bifariã. Nã p̃ mõ idẽ est qȝ trãsferre res de ordie in ordinẽ, ꝛ facẽ de po⁹ itellectis actu itellecta, ꝛ h fit obiq; cõphẽsiõe virtutis abstrahẽtis, ꝛ sic abstrahere est opatio itellꝰs agẽtis virtute cui⁹ obtu relucẽs in phãtasmate causat in eẽ obitiuo in spẽ itelligibili q̃ est effect⁹ itellꝰs agẽtis ꝛ phãtasmatis, sicut eñ sol ꝛ hõ gñant hoiẽ, ꝛ vnũ ꝯcurrit tãq̃ agẽs pn̄le, ꝛ reliquũ tãq̃ cã particularis, qȝ aũt spẽs illa vlẽ repñtet hȝ ab itellꝰu agẽte, sed qȝ repñtet nãm hominis ꝛ nõ leonis, h est p quãto illa spẽs itelligibilis depẽdet a phãtasmate hoīs ꝛ nõ a phantasmate leonis in virtute cogitatiua. Vñ Auer. in .3. de aīa. in cõ. 30. vult ppter vba Ari. in tex. vbi hȝ ꝙ nequaq̃ sine phãtasmate itelligit aīa qȝ itellecta vlĩa sunt colligata cũ itẽtiõib⁹ imaginatis ꝛ corrupta p corruptionẽ earũ, ꝛ isto mõ intellectus agẽs abstrahẽdo a phãtasmatib⁹ nõ cognoscit, sed iste actio ꝯuenit ab eo nãlr, q2 vult Com. 3. de aīa. cõ. 19. ꝙ itellꝰs agẽs nõ cognoscit aliqd eoꝝ q̃ sunt hic, ꝛ fuit ẽt snĩa Themistij ꝛ Aristo. in .3. de aīa. ¶ Alio mõ abstrahere est apphẽdere ex his q̃ sunt cõiũcta in eẽ aliqd nõ apphẽso reliq̃. Et tale est opatio itellꝰs polis q vt īqt Com. i. 12. p̃ͤ phĩc. aptus est diuidere adunata ī eẽ, iudiciũ eñ ꝛ apphẽsio formalr attribuunt nobis p itellectũ poleȝ, ille eñ est ps p quaȝ itelligit aīa. i. nos hñtes aīaȝ illo itelligim⁹, vt glosat Themisti⁹ ꝛ Com. in pn̄ tertij de aīa. ¶ Ulteri⁹ scire debes ꝙ abstractio duplex est fm Phõs. vna fm rõnẽ diffinitiuã fm quã dicimus ꝙ aliq̃ abstrahũt a mã sensibili fm rõneȝ tñ, vt mathematica aliq̃, neq; fm rõnẽ, neq; fm esse, vt physica aliq̃ vtroq; mõ vt metaphysica. Alia vero est abstractio vlis a pticulari, ꝛ ista est cõis oīb⁹ sciẽtijs. ¶ His stãtib⁹ accedamus ad declarationẽ ꝓpositi theorematis ꝙ itellectus pticularis. i. virtus cogitatiua abstrahit a mã vt clarum est ꝛ patuit ꝛ a pñtia materię ꝛ ab appẽditijs materię, sed nõ abstrahit a mã, put mã idẽ est qȝ subiectũ vlĩ, q2 particulariter discurrit q̃ntũcũq; vt dictũ fuit possit intelligere idiuiduũ inq̃ntũ stat sub nã cõi p p eã ꝯiungi in eodẽ supposito cũ itellꝰu, vt voluit beat⁹ Tho. ¶ Intellꝰs ẽt agẽs dĩ abstrahere a mã mõ p̃dicto, q2 trãsfert obiũ de eẽ sensibiliũ ꝛ pticulariũ ad eẽ itelligibilium ꝛ vliũ. ¶ Intellꝰs ẽt polis dĩ abstrahere a mã in intelligẽdo nõ a mã q̃ est subiũ motui, vlr eniȝ h verũ nõ est. Nã qñ itellꝰs polis itelligit hoīẽ. Nõ põt ipse in sua intellectiõe a carnib⁹ ꝛ ossib⁹, sic dicit expsse Ari. in 7⁰ p̃ͤ phĩc. t. c. 37. ꝛ 39. Ubi dĩ ꝙ hoīs spẽs semp in carnib⁹ apparet ꝛ ossib⁹ ꝛ talib⁹ ptibus, vbi Com. īqt. cõ. 37. Impoẽ est eñ hoieȝ itelligere sine carne ꝛ ossibus. Formę aũt mathematicę q̃ iueniunt in plurib⁹, vna mã intelligunt abstractę a materijs, ꝛ itẽdebat ꝙ itellꝰs cõphẽdit diuisioneȝ iter formas ꝛ mãs facile, q2 abstrahit eas in imaginatiõe a mã, i nãlib⁹ vero difficile, q2 nõ põt abstrahere eas in imaginatiõe a mã. ¶ Et ex h loco pȝ. ꝙ nõ oīs abstractio est intellꝰs agẽtis ꝛ ꝙ ista abstractio quę est cũ apphẽsiõe est itellꝰs polis opus, ꝛ nihil aliud est quã in imaginatiõe. i. in apphẽsiõe apphẽdere ex his quę sunt ꝯiũcta in eẽ vnuȝ nõ apphẽso reliquo, ꝛ de tali abstractiõe verificat dictũ Arist. in. 2. phy. t. c. 18. dicentis. Abstrahẽtiũ nõ est mendaciũ, nã loquimur de abstractiõe q̃ est simpliciũ apphẽsio q̃ dĩ formatio apud arabes, ꝛ est p̃⁰ opatio itellꝰs in qua nõ cadit error formalr loquẽdo, lȝ igit itellꝰs polis abstrahat a mã subta motui in mathematicis, non tñ h est vlr verũ vt patuit, vñ Com. dicit. cõ. 39. 7ᵉ meta. Quidditates nãles non pñt itelligi sine sensu ꝛ motu, sicut pñt itelligi qdditates mathematicoꝝ, semp tñ intellꝰs polis dĩ in q̃cũq; scĩa abstrahere a mã. i. a singularib⁹ q2 scĩa est vliũ ꝛ sensus singulariũ. 2. de aīa. t. c. 60. Intellꝰs eñ polis itelligit vle per se ꝛ singulare mediante sensu, vt dicit Com. in. 3. de aīa. cõ. 9. ¶ De alijs etiã abstractionib⁹ satis diximus in illo theoremate quo declarat quõ diuersificat itelligere ad diuersitatem rei intellectę, ideo non repeto.

A — Abstrahere duplicr.

Declaratio ꝓpo renuſ.

B

C

¶ Posteriora gñõne sunt priora pfectione.

ppõ. 100.

A Llegari plerũq; solet ista ꝓpositio. Et scribit in. 9. p̃ͤ phĩc. in. t. c. 15. vbi dĩ. Quę gñõne posteriora spẽ ꝛ sũba sunt priora vt vir puero, ꝛ hõ spermate. ¶ Scire dbes ꝙ prius ꝛ posterius sunt diuę ꝯtię p q̃s diuidit ordo, vt scribit Com. p̃ phy. cõ. 41. Ordo eñ est re⁹ primi positi aut itellecti, vt dicit idẽ. 5. meta. cõ. 16. ꝙ p tanto suspicor dictũ fuisse, q2 ordo aut est fm rẽ, aut fm rõneȝ semp cũ priori ꝛ posteriori est, vñ Arist. in pñti. ista rõne pbat quãtitates positiõe carẽtes hẽre ordinẽ q2 habẽt prius ꝛ posterius. ¶ Quãtum aũt spectat ad declarationẽ pñtis ꝓpõnis ordo naturę est duplex. Quidã est fm viã gñõnis. Et qdã fm viã pfectiõis, vñ Ari. 5. metaphy. in cap. de priori, prioritatẽ gñõnis appellat prioritateȝ fm tps. Tãlia aũt īqt priora fm tps eẽ dicunt, vel quia sunt remotiora ab ipso nũc qȝ est instãs pñs vt in factis, queadmodũ dicim⁹ Troica bella priora fuisse medis, q2 sunt remotiora a pñti nũc. Alia aũt dicunt priora fm tẽpus, ppea q2 sunt ppinquiora. Tãli nunc vt in futuris, sic eniȝ antiquus priores dicebant ludi Iouis ludis Apollinis. Et sic nos dicimus prius esse festiuitatẽ natiuitatis dñi quaȝ sit festiuitas Epiphanię. Tali prioritate gñõnis mã p̃cedit formaȝ ꝛ sensus tactus p̃cedit sensuȝ visus, vnde Com. in. 2. de gñõne ꝛ corruptione. in cõ. 7. dicẽ super verbis Arist. ibi in tex. vbi dĩ, q̃uis prior visus tactu quapp ꝛ subiũ ẽt prius vbi vult obiũ visus eẽ prius obiũ tact⁹ sicut visus est prior tactu, dicit Com. ꝛ non dȝ aliqs dicere ꝙ ꝯrietas q̃ est in visu est prior ꝯrietate tactus, nõ eniȝ q̃rimus in h loco prioritatẽ fm finẽ ꝛ formã, sȝ fm subiũ ꝛ mãm quę est prioritas fm nãm, prioritate aũt pfectionis for⁹ est prior mã, vt pȝ. 7. meta. t. c. 7. Et visus tactu, vnde Arist. dicit in pemio meta. ꝙ istũ sensuȝ maxime diligimus, q2 plures dĩas rerum nobis demrãt, silr ex mõ sue imutatiõis q spũalior est mõ quo imutat tact⁹ ꝛ alij ꝛ est lõge alijs pfectior, vt pȝ in. 2. de aīa. in. t. c. 115. ꝛ. 116. vñ Com. in eodẽ loco cõ. 77. īqt. ꝙ Aris. visus ẽ ordinare ꝯsiderationẽ de virtutib⁹ sensus fm nobilitatẽ nõ fm nãm. Et ideo p̃posuit smonẽ de visu alijs sensibus, deide de auditu ꝛ de odoratu. Et ifra cõ. 101. īqt. cuȝ cõpleuit smoneȝ de olfatu ꝛ sensu gustus ꝛ illud qȝ dȝ ꝯseq numerũ fm ordinẽ q incepit a meliori ꝛ pcedit ad magis nectiuȝ incepit loq de eo. Auic. aũt in 6⁰ nãliũ loquẽs de sensib⁹ icepit a tactu, deide de gustu, olfatu, auditu, ꝛ postremo de visu, q2 voluit obseruare ordinem fm nãm q est via gñõnis. ¶ Et debes scire p itellectione ꝓpositi theorematis ꝙ veritatẽ hȝ de his q̃ gñant vt qȝ nõ vt quo, ꝛ h ideo apponũt aliq pp opionẽ Com. tenentis formã eẽ pfectiorẽ cõposito, cũ tñ cõpositũ est posterius gñõne forma, nã vt inquit. Oẽ cõpositũ est posteri⁹ ptib⁹ cõponẽtib⁹, ꝛ p ꝯñs for⁹ est prior gñõne cõposito ꝛ nõ est impfectior cõposito, q2 nõ gñat vt qȝ sȝ vt quo ad excludẽdã, igit istã obiectionẽ apposuerunt istã limitationeȝ. ¶ Sȝ ista opinio ꝛ glosa stare nõ põt,

D

Ordo nature ẽ duplex.

E

F

Opio alit.

Impugnatio

G ga illud qd̃ p accñs gñaṫ dr̃ posteri⁹ gñari illo qd̃ dr̃ generari per se, nã vt scribit Arist. in 2° physicę auscultationis in cõ.66. Nihil fm accñs pũs est hes q̃ sunt p se, sic eñ ibi pbat q̃ cã per accñs nõ ẽ põr p se sed for⁹ per accñs gñaṫ ꝛ cõpositũ est qd̃ p se gñaṫ textus est Ari. in 7.meta.t.c.26 quẽadmodũ nec subtũ eo inquã ipsum sic sphærã, nisi fm accñs facit, ga ęnea sphera est, ꝛ illd̃ faċ, nã h aliqd̃ facere ex totalr̃ subto h facere est, dico autẽ ga ęs rotũdũ facere est nõ rotũdũ aut spheraꝫ facere, sꝫ alterũ aliqd̃ aut spẽm hãc in alia, nã si facit ex aliquo facit alio, h enĩ subijcebaṫ vt facere ęneã spherã, hoc dũe ita ga ex h qd̃ est ęs, h facit qd̃ est sphera, si igiṫ ꝛ h faċ ipm pali, ga silr̃ faciet ꝛ ibunt gnõnes in isinitũ vbi clarissime pꝫ q̃ illd̃ qd̃ per se fit ꝛ p se gñaṫ est cõpositũ ex mã ꝛ forma, ga dr̃ ibidẽ i tex.27. semp diuisibile eẽ opꝫ id qd̃ fit, ꝛ h gdẽ h ꝛ h/h.i. in duo, quoꝝ vnuꝫ est mã ꝛ reliquũ est for⁹, ꝛ ideo si forma p se fieret gnõnes ptenderenṫ in isinitũ sic dr̃, ga si agens faceret p se formam oporteret q̃ illã ageret ex mã ꝛ forma, ꝛ sic illaꝫ aliam formã ex forma ꝛ materia, ꝛ ita hoc abibit in infinitũ, ꝛ Com. in calce com.23. in eodẽ.7.meta. ingt. ꝛ hoc luenitur in fmone Arist. in cap. sequẽti in quo declarat differẽtiam iter formã ꝛ mãm ꝛ dat ppõnẽ in eo q̃ vult declarare qd̃ forma nec est gñabilis nec corruptibilis nisi per accñs, ꝛ silr̃ est de mã ꝛ qd̃ gñabile ꝛ corruptibile in rei veritate est idiuiduũ cõpositum ex for⁹ ꝛ mã, ꝛ ideo

H ista opinio male dicit in ꝓcedẽdo formaꝫ pũs gñari cõposito, ꝛ ideo cogiṫ ad illã limitationẽ gñquidẽ cõpositũ est illud qd̃ p̃ gñaṫ, ga per se generaṫ sicut diximus.

¶ Ad rõnẽ aũt ptis aduersę qua cogebaṫ illud dicere ex h. vꝫ. ga cõpositũ p̃supponit ptes cõponentes rñdeṫ qd̃ vt supra ex v̾bis Auer. dicebã eliciẽdo duplicez eẽ ordinẽ vnũ fm rem ꝛ aliũ fm rõnẽ, tũc dico q̃ cõpositum ex mã ꝛ forma p̃supponit mãm ꝛ formam nõ tñ duo in actu fm rẽ p̃cedẽtia ipm eẽ cõpositi, ga nõ alia gñatione gñaṫ forma ab illa qua gñaṫ compositũ, imo est vna ꝛ eadẽ gñatio fm rẽ qua cõpositũ p se p̃ in re diciṫ gñari ꝛ forma eadẽ gnõne dr̃ gñari per accñs, sꝫ cõpositũ dr̃ p̃supponere ptes cõponentes fm rõnẽ, ꝛ hoc pulchre elicio ex v̾bis Com. in.7.meta. in.tex.c.27. vbi Arist. dicit in tex. opꝫ enĩ diuisibile eẽ semp qd̃ fit, ꝛ eẽ hoc gdẽ h ꝛ h/h dicit cũ declaratũ sit qd̃ in forma simplici nõ est gñatio nec mã hꝫ gñationẽ necesse est vt oẽ gñatũ sit diuisibile in duas ptes rõne nõ actu in mãꝫ.s. ꝛ in formã, ꝛ Arist. in 2° phy.t.c.12. dicit formã nõ esse ens sepabile, sed aut fm rõnẽ, vbi Com. dicit qd̃ nõ separaṫ in esse a mã, ita q̃ possit eẽ sine mã, sed est separabilis a mã fm diffõnem tñ, mã aũt differt a forma. sed

Ista opionẽ inueni post lõgũ tempus in Simplicio i p̃ celi. et Alex.i.li° por. t pn⁹. ast. pullat a dnꝫ.d. q̃ modus abstractiõis mathematicas i pliu⁹ casib⁹ õ ferult Pho nãli: ꝛ iõ la⁹ deo illustrãti itellꝫ dei.

I nũq̃ denudaṫ a forma, imo cum separaṫ a forma induit aliã, qm̃ si denudareṫ ab oibus formis.s.p̃⁹ mã tunc qd̃ nõ est in actu eẽt in actu, vñ multi sunt g credũt q̃ gñationes nãles silẽs sint gnõnib⁹ artificialib⁹ q̃ constãt ex reb⁹ adunatis p cõtactũ ꝛ ligamẽtũ, vbi gñatio tot⁹ p̃supponit partes cõponẽtes vt gñatio nauis p̃supponit tabulas ꝛ clauos ꝛ gñatio domus p̃supponit ligna ꝛ lapides ꝛ cemẽtũ ꝛ valde errãt, vñ Auer. inquit.12.meta. cõ.18. Imaginatio sup creatiõẽs formaruꝫ induxit hoies dicere formas eẽ ꝛ datorẽ eẽ formaꝝ. ¶ Et ppter h ẽt pꝫ q̃ Scotus in.7. suę meta.q.10. ꝛ Ant. And. in eodeꝫ loco.q.4. in solõne p̃⁹ rõnis, ꝛ.q 9. nõ satis vt vr̃ cõgrue dixerũt opinãtes qd̃ in cõposito forma hꝫ duplex eẽ.s. eẽ ꝓpriũ ꝛ eẽ cõicatũ sibi a cõposito, ꝛ tũc dicũt q̃ for⁹ p esse ꝓpriũ est prior cõposito ꝛ est ens p se, aliud aũt esse est eẽ extitię quo cõpositũ est ens p se ꝛ tali eẽ for⁹ est p accñs sicut gs p eẽ sori⁹, ꝛ ita ad eẽ cõpositi gñaṫ for⁹ p accñs, ga existit ad extitiã cõpositi, tale enĩ eẽ est p se cõpositi ꝛ formę est p accñs, sed for⁹ fm ꝓpriũ eẽ est ens p se, ꝛ est põr vt sic ipso cõposito. ¶ Sꝫ ista opio non põt

K Impugnatio

stare, ga non opꝫ multiplicare entia sine necessitate, ga oẽ esse fm Peripateticos est a for⁹ in rebus creat, vnde Phi illd̃ sic describũt eẽ est extitia formę in mã: vt ingt Boe. in libro de vnitate ꝛ vno. Nec valet q̃ illd̃ veritatẽ hꝫ de eẽ specifico ꝛ nõ de eẽ idiuiduali: nã Aristo. in 2° de aia.t.c.2. dixit forma est p quã est h aliqd̃ ꝛ infra. tex.cõ.7. vnũ enĩ ꝛ eẽ cũ multiplr̃ dicanṫ qd̃ ꝓpꝫ ẽ act⁹ est, vbi Com. ingt. hęc nois ens ꝛ vnuꝫ lꝫ dicanṫ pluribus modis, tñ p̃⁹ perfectio in istis.s. for⁹ est magis digna vt habeat h nomẽ.s. vnũ ꝛ ens q̃ illud qd̃ est ꝯgregatũ ex mã ꝛ forma, ꝯgregatũ enĩ nõ dr̃ vnũ nisi per vnitatẽ extẽtẽ in for⁹, ꝛ si mã ꝛ for⁹ essent in cõposito extẽtes in actu, tũc cõpositũ nõ diceret vnũ nisi sicut dr̃ in reb⁹ q̃ sunt vnũ fm ꝯtactũ ꝛ ligamẽtũ, mõ dũt ga mã nõ dit a

L forma in cõposito nisi po⁹ ꝛ cõpositũ nõ est in actu ens nisi per formã, tũc cõpositũ nõ dr̃ vnũ nisi ga sua for⁹ ẽ vna, ꝛ Themisti⁹ ibidẽ dicit, sicut res a for⁹ hꝫ vt sit ita a forma hꝫ vt sit vnũ. ¶ Et ppter h vr̃ mihi iuxta fundamẽta Arist. ꝛ euitãdo multitudinem entiũ vbi nec̃ia nõ est inquãtũ est posse qd̃ vnomet eẽ dr̃ eẽ cõpositũ ꝛ dr̃ eẽ mã in cõposito existẽs ꝛ ipsamet forma, tñ tale eẽ est formę per essentiaꝫ, nã qd̃ verę est actus est, ga eẽ nihil aliud est nisi extitia formę in cõposito: vñ nõ ẽ opinãdũ q̃ for⁹ existit ad extitiã cõpositi, imo magis cõpositũ existit pp formã, dicimus enĩ cõpositũ eẽ in actu per formã ꝛ nõ eꝫ. Existere igiṫ cõpetit cõposito p participationẽ, vñ verius est forma quã cõpositũ, ga ppter qd̃ vnũqdq̃ tale ꝛ illd̃ magis est ex p̃ posterio, ꝛ ita nõ opꝫ imaginari tria eẽ in cõposito vnũ ꝓpriũ for⁹, aliõ ꝓpriũ materię, ꝛ aliud cõposito qd̃ cõicaṫ vtriq̃: nã lꝫ sit alia entitas q̃ est mã, ꝛ alia sit entitas q̃ est forma, tñ nõ est aliud eẽ materię, ꝛ aliõ eẽ formę, ꝛ aliõ cõpositi, imo vnũ est eẽ oiuꝫ istoꝝ, sed formę est per eẽntiã ipꝫ eẽ, ga forma nõ alio est sꝫ cõpositũ ꝛ mã hñt eẽ a for⁹. ¶ Sꝫ

Rõ ppria.

Cõ errores

dices qũo igiṫ cõiter dici solet q̃ forma gñaṫ p accñs, ꝛ tñ.5.physi. gñatio per se terminaṫ ad formam, ꝛ h vt pꝫ fuit i causa qd̃ deduxit istos viros ꝛ multos alios vt dicam qd̃ aliud est eẽ ꝓpriũ formę, ꝛ aliõ est eẽ cõpositi ꝛ

M qd̃ for⁹ fm eẽ ꝓpriũ est termin⁹ p se gnõnis partialis, tñ sed cõpositũ fm eẽ ꝓpriũ est termin⁹ p se totalis, ꝛ illo mõ for⁹ quo ad esse qd̃ cõicaṫ sibi a cõposito dr̃ gñari p accñs ꝛ oẽs fere currunt ex modernis doctorib⁹ cũ ista solõne ꝛ salua oiuꝫ reuerẽtia, ga nõ est nobis ẽt p̃clusa via ad speculandũ isti multiplicãt entia sine necessitate vt supra dixi. ¶ Dico igiṫ q̃ aliõ est ꝯsiderare gnõnes fm rõnẽ, ꝛ aliud est ꝯsiderare inq̃tũ ipa mediãte aliqd̃ in effectu ꝛ in re ipsa terminat actionẽ agẽtis, nec videatur tibi mirũ h, ga itellꝰ inanis est diuidere q̃ sunt adunata in eẽ, q̃ tñ nã nõ põt sicut diuidit mãm a for⁹, vt dicit Com.12.p̃⁹ phię.cõ.39.ꝛ.14.p̃ igiṫ mõ, ga mot⁹ ꝛ terminus motus sunt idẽ ꝛ nõ differunt nisi sicut via ꝛ termin⁹ vię, aut sicut iperfectũ a pfecto.5.physi.cõ.9. sic forma est termin⁹ per se gnõnis, ꝛ isto mõ motus ꝛ mutatiões sumũt spẽꝫ ꝛ distõnẽ a terminis, ꝛ h mõ ꝯsideraṫ in.5.phy. vbi poniṫ distõ iter motũ ꝛ mutationẽ, tuꝫ ex terminis, tuꝫ etiã ex subiectis, vt pꝫ in.t.c.7.ꝛ.8. ibidẽ. in tali aũt ꝯsideratiõe nõ ꝯsiderat itellꝰ an forma in re eẽ habeat terminare p gnõnẽ actionẽ agẽtis trãsmutantis ipm subtũ sed abstrahit ab h. ¶ Sꝫ ꝯsiderãdo gnõnes vt per eã eẽ aliqd̃ accipit p̃ esse ab agente mediãte for⁹, sic cõpositũ est illud qd̃ in tali eẽ per se gñaṫ, ꝛ for⁹ illo mõ non dr̃ gñari nisi p accñs, vñ Com. in.7.p̃⁹ phię.cõ.26. scribit,

Gñatio ꝯsideratur.

A 26.scribit, ꝛ est sniа Ari.vt.ā.dictū ē in illo tex. ꝙ agens nō facit aliqd vnū l aliq̄ vno. x.g. formā i subito, qm̄ manifestū ē qḋ fac̄ ex alio aliḋ, nō aliḋ i alio, fac̄ eni ex mā formatū nō i mā formā, refert igit̄ dicere formā eē ꝑ se terminū gnōnis ꝛ dicere formā ꝑ se gn̄ari. p̄ᵃ ē vera, ꝛ 2ᵃ est falsa. nā aliqd cōnotat gn̄ari qḋ non cōnotat gn̄atio. Sic.d. Thēm.i 3° phy. ꝙ lꝫ sit eadē distātia ab Athenis Thebas ꝛ cō. Nō tñ est idē distare hincinde. Et imorare sup h̄ ꝛ noli ex abrupto iudicare, nā ſm diuersa esse, seu ſm diuersos modos ꝯsiderādi opp̄ᵗᵃ p̄nt ḋ eodē verificari, mā eni p̄ᵃ negatiōe cognoscit̄ ab itellu.10.meta. t.c.24. ꝛ tñ in eē reali nō pōt eē cū p̄uatiōe oīuꝫ formarū, qa qḋ nō ē in actu eēt in actu, silr finis vt ē in itētiōe agētis est cā mouēs agētē, ꝛ vt ē in re ē effect⁹ terminās actiones agētis sic pariformiter noli de distōne nr̄a mirari. ℂ Reuertimur igit̄ vn̄ diuertim⁹ ꝛ dicam⁹ ꝙ l his q̄ sunt eiusdē gn̄is ꝛ sunt adinicē ordiata quę sunt posteriora gnōne sunt ꝑfectiora, nā duplex ē ꝓcessus naturę, qdā ē ꝑfect⁹ ꝛ gnōnis, qdā aūt est ꝓcessus ḋfect⁹ ꝛ impfectiōis, nā motus solis in obliquo circulo est cā gnōnis ꝛ corruptiōis ꝛ eq̄le est tp̄s gnōnis ꝛ corruptiōis q̄ sit ſm nām, vn̄ tp̄s ꝛ vita vniuscuiusqꝫ hꝫ numerū, ꝛ hęc diterminat̄, oīuꝫ eni est ordo, vt pꝫ in 2° de gnōne ꝛ corrup. tex.cō.56.ꝛ.57. Et Com̄. ibi cō.57. inqt. ꝙ tp̄s iuuētutis est eq̄le tēpori senectutis, tñ diuerso ꝛ opposito mō ꝓcedit nā in via gnōnis ꝛ opposito mō in via corruptiōis.

ADDITIO. Ita ꝙ posteriora sit finis paucis.

B Nā in via gnōnis quę est via ad formā ꝛ ad esse ꝓcedit de iperfectiori ad ꝑfectius, vn̄ dicit Com̄. in p̄ meta. cō. 17. Mā p̄ma ex formis q̄s recipit nullaꝫ hꝫ formam omnino, neqꝫ vlēꝫ, neqꝫ ꝑticularē, sed p̄ recipit formaꝫ vlem. Et postea mediāte forma vl̄i recipit formas alias vsqꝫ ad idiuiduales. Et Arist. in 2. de gnōne aīaliuꝫ. inqt. cap. 3. ꝙ hō prius viuit vita plantę, deinde vita bruti, postremo viuit vita hoīs. In via ḋo corruptionis ꝛ defect⁹ q̄ est via ducens an non eē est cōuerso mō, qa ibi est a perfectiori ad impꝑfectius, sic in simili dixit Com̄. in 3. phy. cō.60. ꝙ ire ad augumentum est ire ad formam ꝛ ad eē. Sꝫ diminutio est ire ad nihil cuius causa est mā.

Sōma simil/ tudinis.

ℂ In his igit̄ quę sunt eiusdē generis posteriora gn̄atiōe sunt perfectiora, fallit aūt in his quę sunt diuersorum p̄dicamentoꝝ. Nā accidentia sunt posteriora gnōne subā, ꝛ tñ nō sunt ꝑfectiora. ℂ Fallit etiā in his quę sunt in diuersis subiectis. Nā membra reliqua sunt posteriora corde

C via gnōnis, qa p̄mum mēbrū, vt dicit Hippo. in lib° de natura fetus, ꝛ Arist. in libro de partibus, ꝛ de gn̄atiōe animalium qḋ formatur a virtute informatiua est cor, ꝛ est p̄muꝫ qḋ viuit ꝛ vltimū qḋ morit̄. Et tñ est auctoritate Arist. p̄ncipalissimū ꝛ perfectissimū oīuꝫ mēbrorum, ꝛ hoc ideo cōtingit, qa alia est portio materię q̄ recipit formā cordis, ꝛ alia quę recipit formaꝫ epatis, siue istę formę sint substātiales, siue accidentales non sit nobis curę de hoc. Aut dic ꝙ cor non ordinatur ad reliqua, sicut ad finē, ideo non est imperfectius.

ppō.101°. ℂ Omne ens omni enti comparatuꝫ, aut est idem, aut diuersum, aut equale, aut inequale, aut simile, aut dissimile.

Famosa est propositio apud Latinos in sciētia diuina multum exagitata, sed quo ad sui p̄maꝫ partem inuenitur expsse apud Arist. in. 10. primę phię. in tex. cōmen. 12. vbi scribit Arist. Omne nāqꝫ aut diuersuꝫ, aut idē qḋcūqꝫ ens. Sed duę reliquę ꝓpositiōes expsse non habentur ab Arist. ibi sed in. 3. meta. tex. cō. 2. Dicit Com̄. omne ens omni enti comparatuꝫ, aut est idem, aut diuersum, aut simile, aut dissimile, aut contrarium, aut nō cōtrarium. Sed a modernis doctorib⁹ eliciuntur a sili.

D Opi. Anto. Trombete. Vnde Antonius Trombetta clarissimus in scientia diuina ꝛ magister meus maxime mihi pręcipuus ꝛ venerādus in q̄stione de diuisiōe entis isto modo declarat illas ꝓpositiones in vltimo argumento, oē ens aut ideꝫ, aut diuersuꝫ, ꝛ ex consequenti sile aut dissimile, equale aut inequale. Nam vnūqḋqꝫ ens est quid ꝛ quale ꝛ quātum. Est eni quid ꝑ quanto hꝫ aliquā qdditatem vel essentiam est quale qualitate essentiali modo quo actus ꝛ forma dicit̄ esse q̄litas ad modū loquendi Aristo.5.meta.ca. de quali, vbi vult ꝙ differētia eēntialis est quędā q̄litas, qa est actus essentialis ꝛ cū vnūqḋqꝫ ens sit in actu aliquo mō sic est quale. Est etiā q̄tū ſꝫ Arist. ꝑ quāto hꝫ aliquē ordinē in entib⁹ ad p̄muꝫ ens simplr̄ ſm quē ordinē dicit̄ eē quātū. Et ita oē ens inq̄tuꝫ quid ad aliud cōparatuꝫ est idem vel diuersum. Inquātū quale est sile aut disile. Inquātū quātū ꝛ habens quātitatē est equale vel inequale, qm̄ idētitas ꝛ diuersitas imediate fundant̄ super essentiam rei. Silitudo vel dissilitudo super q̄litatē equalitas vel ineq̄litas sup q̄ntitatem.

B Impugnatio. ℂ Sed qa teste Arist. in p̄ ethicoꝝ. cap. 7. ꝑ defensione veritatis, etiā ꝓpria impugnare oportere p̄sertim Ph̄os magis forsan existimādū est. Nam cū ambo sint amici piuꝫ est veritatē in honore p̄ferre. Videt̄ mihi salua pace non esse de mente Arist. Omne ens omni enti comparatum esse equale aut ineq̄le, nec omni enti omne ens comparatum esse simile vel dissimile. Tum quia non omne ens de se quantum est, nec oē de se quale vel actus est. ℂ Et ne laboremus in equiuoco primo videndum est de p̄mo an omne ens sit quātū. Sequaces Scoticę doctrinę ꝓpter auctoritatē Augustini in libro de trini. asserentis. In his quę nō mole magna sunt ideꝫ est maius esse qḋ melius esse ꝛ est in. 7. de trini. ca. 8. volunt qḋ duplex est quantitas molis. vꝫ. ꝛ virtutis quantitas molis est in rebus corporalibus ſm quā aliqd extenditur. Quātitas virtutis est quātitas perfectionalis, ꝛ sic etiā dicunt de finitate ꝛ infinitate, q̄dam est in quātitate molis, ꝛ q̄daꝫ in quantitate virtutis. Et lꝫ Auer. in 8. physi. in cōmē. 79. in solōne 2ᵉ q̄stionis videat̄ negare istam distinctionem. Dicit eni. ad scḋam autem q̄stionem qua q̄ritur vt quid si posuerimus actionem infinitam in corpore sequitur ꝙ motus sit in nō tempore. Et non sequitur si posuerimus actionem infinitam eē potētię non in corpore sic respōdētes dicimus ꝙ si posuerimus actionem, ꝓpriā esse corporis ꝓprias, sequit̄ ꝙ ipsi sit ei potentia infinita. Si autem posuerimus alicui⁹ nō corporis, tunc potētia illius non potest dici finita aut infinita. Finitum enim ꝛ infinitum solum de corporibus dici possunt, ꝛ sic sola actio ipsius dicetur infinita, si autē potētiam infinitā posueris in corpore, seq̄tur qḋ motus eius sit in nō tēpore, qḋ est impole. Si aūt illaꝫ posueris non in corpore. Tūc nō dicet̄ neqꝫ finitū neqꝫ infinituꝫ eo qḋ nō est in corpore, nō ergo seq̄tur ꝙ sit mouēs nō in tēpore. Cū in his nō pōt intelligi vna potētia maior alia eo qḋ nō sunt in corꝑe potētię, maior eni ꝛ min⁹ solius est q̄ntitatis. Vn̄ si dixerim⁹ potētias eē in corꝑib⁹, tūc actio earū erit ꝓportionalis. l. qḋ ꝓportio po° motiuę ad poᵃᵐ motiuā est sicut ꝓportio velocitatis mot⁹ ad velocitateꝫ, existibus aūt nō in corpore nō est ꝓportio, cū ꝓportio est solius magnitudinis ad magnitudinem, vel eoꝝ q̄ insunt magnitudini eo qḋ isunt ei. Et hęc manifesta sunt ꝑ se. Ex q̄ auctoritate clarissime pꝫ ꝙ mai⁹ ꝛ min⁹, ꝛ finitū ꝛ ifinitū, silr ꝓportio nō inueniunt̄ taliis

Auc. Aug.

F

I

nisi in reb⁹corpeis.Nihilominus Auer.ab ipsa vidē ve
G ritate coact⁹ retractauit se in 2° cęli ꝛ mūdi.in cō.71.Et
in.3.cap.de suba orbis.vbi inqt.qꝺ q non pñt distiguere
finitū in q̄litate seu vigore a finito in quātitate ꝛ in tpe
accidit eis ista pplexio.Et ibi ꝛ ēt.2.cęli.cō.38.ꝛ.39.dicit
ꝙ īfinitas vigoris cōpetit formis iquātū for^e.Ita ꝙ nul
la forma,siue sit mālis,siue sit obstracta a mā fm ip̄z ē
infinita vigoris,vñ q̄libet forma iquātū forma est vigo
ris finiti,s3 diūa est,qa formę mālēs sunt finitę motiōis
in tpe,sed formę imālēs sunt ifinitę motionis in tpe.vñ
ad lr̄as 2°cęli.vbi Arist.pbat motū cęli eē terminatū.t.c.
39.obycit Com.ꝛ occurrit tacite obiectiōi dicēs.Et nō
ꝺʒ aliqs 3dicere huic iductiōi in dicēdo ꝙ h̄ nō est nisi
in potētys finitis mālib⁹.Vos aūt dicitis ꝙ po^a moto
ris cęli est ifinita,qm̄ nos nō itēdim⁹ p ifinitū nisi ifini
tatē motiōis.i.ꝙ motio eoꝝ nō cessat.Infinitas aūt iten
siōis vt illic nō sit pportio iter po^em motoris ꝛ moti,im
poßē est in formis iquātū sunt formę.℄ Et pterca etiaꝫ
rōne pbari pōt qꝺ deē magnitudo pfectiōis ꝛ vigoris.
Nā Arist.in 5° p̄^e phię.in cap.de pfecto.ꝛ est tex.cō.21.
Et virtus est q̄dā pfectio,vnūqꝺqꝫ enim tūc pfectum ꝛ
suba ois tūc pfecta qn̄ fm spēm ppę virtutis nulla defe
H cerit ps eius fm nām magnitudinis.Patet aūt ꝙ vl̄r lo
quiē de oi suba,nō eni credēdū est pfecti rōnē solum in
corporalib⁹ reb⁹saluari poße cū lōge magis pfecta sint
entia incorporea,sicut dicit Aristo.in 2° cęli ꝛ mūdi.in
t.c.36.vbi arguit p locū a minori ad mai⁹,ꝙ si cęluꝫ qꝺ
est corp⁹est simplex ꝛ igenitū ꝛ icorruptibile,multo ma
gis mouēs rōnabile est eē tale,primū eni p̄mi ꝛ simplex
simplicis ꝛ icorruptibile ꝛ igenitū icorruptibilis ꝛ igeni
ti motiuū.Qm̄ igiē qꝺ mouet nō trāsmutat corp⁹ exi
stēs,neqꝫ vtiqꝫ mouēs trāsmutabiē in corpale existens.
℄ Ampli⁹nō negaret Phs spēs entiū eē inęq̄les in p
fectiōe cū ipse dicit,spēs entiuꝫ eē sicut nūerus qꝺ ēt di
cebat Plato,vt pꝫ.8.meta.t.c.10.Silr̄ idiuidua spērū di
cūt Phi eē ęq̄lia in pfectione eēntiali,qa in illis non est
hoc p̄us ꝛ illud posterius.3.meta.t.c.11.Et ideo sine du
bio daē ista distō apꝺ Phos,tñ nō teneo oē ens de intē
tiōe Phi formalr̄ eē q̄tū ex se,ꝛ p pprias rōnem mouet
me rō ꝛ authoritas.nā mā de se nullā magnitudinē pfe
ctionis ex se formalr̄ hꝫ,s3 si quā hꝫ est a for^a,qa pfectio
ꝛ nobilitas vt dixi in ppo theoremate ꝛ bonitas sūt paſ
siones p̄ cōpetētes enti in actu q̄tenus in actu,ꝛ qa cum
suba materię nō pmisceē act⁹ oino,vt diē Auer.5.phy.
cō.8.ideo mā de se iperfecta est,ꝛ ideo appetit formā si
I cut turpe bonū ꝛ femina marē,ꝛ h̄ vīꝫ sensiße Arist.in p̄
physi.tex.c.81.Existēte qꝺdā diuino ꝛ optimo ꝛē.Vbi
Com.in cō.dicit.Et qa p̄uatio accidit mę de necitate,
ꝛ est hic pfectio diuina maxia cui oia entia appetūt assi
milari,ꝛ ex qua appetūt acqrere fm ꝙ nā eoꝝ pōt reci
pere dicim⁹ nos ꝙ mā fm qꝺ accidit ei p̄uatio est inata
appetere se assilari p̄ p̄n° s3 ꝙ pōt,ꝛ h̄ est appetere rece
ptionē formę.Vr̄ igiē māꝫ itātū pticipare magnitudiēꝫ
diuinę pfectiōis inq̄tū recipit formā q̄ est pticipatio q̄
dā diuinę bonitatis ꝛ pulchritudis.℄ Cōfirmaē ēt au
thoritate Auer.in 2°physicę auscultationis.cō.74.vbi
Arist.in tex.ibi expsse diē nobilitatem eē a for^e inqt.Et
dixit h̄ vt notificet ꝙ for^e nō seqē nāꝫ materię necio vt
opinati sunt antiq nālīū.S3 nā inenit eā pp h̄ ꝙ ens sit
in sua nā nobili⁹.Et ideo for^e q̄ seqē nāꝫ entis nō est di
cta nobilior vt forma mathe^ca,nō eni dicimus ꝙ lineę
exeūtes a cētro circuli ad periferiā sunt ęq̄les,vt circu
lus sit nobilior Sed h̄ ꝯtingit naturę circuli.Et ideo no
bilius nō ineniē in formis mathematicis,h̄ eni.s.nobi
litas non accidit formis nisi fm ꝙ sunt finis.℄ Diui

ni etiā tenent relōnes originis in diuinis nō eße forma
K liter quantas,qa neqꝫ formalr̄ sunt finitę,nec formalr̄
sunt infinitę,vt tenet Subtilis Doc.in.5.q.quolibetoꝝ.
℄ Silr̄ teneo nō oē ens formalr̄ eē simile vel dissilē ali
cui,qa nō oē ens formalr̄ est actus,aut hñs actū per p
priam rōnem.vnde materia p̄ma de se est p̄mo diuersa
ab omni actu ꝛ ab omni qualitate tā substātiali q̄ acci
dentali.Nam.7.p̄mę phię.materia nō est quid,nec q̄le,
nec quātum,nec vniuersalr̄ est aliquid eoꝝ quibus ens
est determinatum,vt pꝫ in tex.cōmē.8.℄ Dico igiē ꝙ
Phs bene dixit videns vl̄iter omne ens omni enti com
paratuum eße idem vel diuersuꝫ formalr̄,ideo dixit il
lud quot modis diciē diuersuꝫ in 5° p̄mę phię regratur.
℄ Sed limitatio ꝛ intellectus cōpletus ppositę ppōnis — Limitatio p positionis.
talis est,omne ens oi enti cōparatū,aut est idem,aut di
uersum,aut est idētitas,aut diuersitas,qa idētitas pprię
loquēdo nō dī idem nec diuersum,sed est quo aliqꝺ di
ciē eße idē,ꝛ silr̄ diuersitas est quo aliqꝺ dī diuersuꝫ,s3
diuersitas nō est diuersuꝫ.Auic.dicit.ꝙ relatio non re
ferē,sed est p̄ncipiū referēdi p quāto relatione relatiuū
dī referri.vnde inqt.melius dī ꝙ relatio non referē q̄
dicere qꝺ referē seipsa.℄ Aly aūt sub alys verbis glo
L sant ꝙ omne ens omni enti cōparatū,aut est idē,aut di
uersuꝫ,aut ęquale,aut inęquale,aut silē,aut dissilē,aut i
herens,aut nō inherens,ꝛ ꝯsilēs ppōnes.sic hñt limitā
ri.vꝫ.qꝺ sunt verę,aut formalr̄,aut d̄nōiatiuę,vel vt qꝺ
vel vt quo,qa regula est apud sapiētes ꝙ quādo aliqua
sunt,quoꝝ alterum est tale denolatiue,aliud aūt est tale
formalr̄ semp status dꝫ eße in scđo,ꝛ fuit antiq̄ ppoſi
tio Platonis dicētis,omne ens per pticipationē debere
reduci ad ens per eßentiā cui cōsentit Aristo.in 2°p̄mę
phię.in.t.cō.4.dicens,vnūqꝺqꝫ est maxime tale per qꝺ
alys inest vniuocatio.ꝛ Auer.in libro d̄structio destru
ctionū.in dispu.6.in sol.6.dubij expsse dicit,ꝙ denoia
tio rei hñtis aliqꝺ iperfecte est respectu denoiatiōis rei
hñtis illud pfecte.Et rō est quā assignat Boetius in 3°de
phica ꝯsolatiōe pfectiōe inqt sublata.vñ aliꝺ ipfectū ex
titerit nec fingi qdē pōt sola nāqꝫ diminutiōe pfecti ip
fectū eē phibeē,ꝛ pp istā cāꝫ dixit Auer.i eodē loco lo
quēs de deo si Phi posuerūt qdditatē nudā a subro,est
ergo necio aꝺ denoiatiōibus denudata,nō eni pōt eße
subtū d̄noiationū nisi cōposita fuerit ex nā act⁹.q̄ p̄^a cū
est qdditas absoluta,ꝛ oia alia entia a p̄dicta qdditate
qdditatē hñt.vnde ēt fm theologos verius dī deus qꝺ
M sit bonitas q̄ bon⁹,ꝛ sapiētia q̄ sapiēs,ꝛ entitas q̄ ens,
ꝛ h̄ plerūqꝫ ꝯfirmat antiq̄ theologia beati Dionysij in
libro de diuinis noib⁹ ꝛ de mistica theologia.

℄ A priuatione ad habitum impossibilis est regressus. — ppō.102ª.

Allegata ꝛ diuulgata authoritas q̄ scribiē ab Aristo.in
pñtis.in fmōe ꝺ oppositis veritatē hꝫ de
p̄uatiōe q̄ p̄uat po^em,fallit ꝺ p̄uatiōe pri
uāte actū.nā videm⁹ꝙ somn⁹ cū sit p̄ua
tio vigilię pt fieri trāsit⁹ a somno ad vi
giliā,qa ē p̄uās actū vigilādi nō po^em,silr̄ qa i tenebris
cōstitutus est p̄uatus actu videndi,ꝛ tñ adueniente luce
transit ad videndū lucē,sed a cecitate non pōt fieri trā
situs ad videre,qa nedū p̄uat actum verūetiā ꝛ potētiā.
℄ Fallit etiaꝫ ppositio de p̄uatione quę nō inest subto
mediante forma fm aliquos.nam si aer nūq̄ fuißet lu
cidus eēt tenebrosus,ꝛ tñ a tenebris poßet transmutari
ad lucē,ꝛ si possibile vel ipoßē mā p̄ma nūq̄ formā ha
buißet eēt in h̄ casu p̄uata for^e,ꝛ ab illa poßet trāsmuta
ri ad

ri ad formã, sed vera est de puatiõe q̃ inest subto medi-
A ante forma, sicut est de morte respectu vitę, ꝛ sic de ceci-
tate respectu visus, a tali eni puatiõe nõ põt ime' fieri re
gressus nisi ꝑ lõgas ꝛ varias trãsmutatiões, ſʒ a puatiõe
ꝑ mõ sumpta imediate põt fieri trãsit' ad formã. ℂ Hʒ
etiã veritatẽ ppõ de formis q̃ ordine quodam bñt fieri
circa idẽ subiũ inter q̃s nõ est reciprocatio imediate sic
est de forma vini ꝛ aceti, vt pʒ. 8. meta. t. cõ. 1 4. ꝛ de for'
vivi ꝛ mortui, ꝛ illo mõ a puatione formę in ipsam for-
mã nõ põt fieri regressus, alię aũt sunt formę iter q̃s na
ta est fieri trãsmutatio mutua sicut de albo in nigrum, ꝛ
de calido in frigidũ, ꝛ in talib' per nãm põt fieri regres-
sus a puatione formę in ipsam formã, sicut circa aerem
põt eẽ vicissitudo circa lumen ꝛ tenebras ꝛ in aia vitij ꝛ
Differ nã lia ꝛ artificia lia. virtutis. ℂ Aduerte tñ ꝙ dĩa est inter res nã cõstãtes
ꝛ inter res factas ab arte, nã in reb' ab arte ꝯstitutis, q̃ ꝑ
forma ex cõpõne rerũ extãtiũ in actu ꝑ ꝯtactuʒ resultat,
poẽ est ideʒ nũero reparari postq̃ȝ fuit dissolutũ vt ea-
dẽ numero nauis ex eisdeʒ tabulis ꝛ clauis reparari põt
postq̃ȝ fuit dissoluta. B aũt in reb' nãlibus ꝯtingere nõ
B põt ſm nãm, vt idẽ numero cõpositũ postq̃ȝ corruptuʒ
fuit redeat. vñ Arist. in 2° de gñõne ꝛ corruptione. t. cõ.
vltimi ingt, quoꝝ qdem igiẽ incorruptibilis subã mota
manifestũ, q2 ꝛ numero eadẽ erũt, motus eni sequit qd
mouet, quoꝝ aũt nõ, ſʒ corruptibilis necesse spẽ, nũ ero
aũt nõ reuerti. vbi Auer. in cõmen. dic. dicam' g ꝙ ois
subã idiuidua manẽs icorruptibilis necessario reuertiẽ
ſm idẽ indiuiduũ, corruptibilia autẽ impoẽ est vt re-
uertanẽ nisi ſm spẽʒ. v.g. aer gñabiẽ ab aqua ꝛ aq̃ ab ae-
re nõ qd idiuiduũ illius aquę corruptę reuertetẽ per se,
q̃uis materia esset eadẽ ꝛ agens idem, q2 si ideʒ agens
ex eadẽ materia faceret lateres, ꝛ postea corrumperenẽ
vt faceret alios posterius, manifestũ est ꝙ differt pmuʒ
Cõtra ponen tes idẽ nume ro naturalr. redire. a pcedentib'. ℂ Et ex illo loco pʒ nõ recte sentire illos
qui ponũt nãlr aliqua eadẽ numero redire posse ex cor-
ruptibilib'. dicũt eni mã existẽte eadẽ ꝛ agẽte eodẽ effe-
ctus erit idẽ ꝓpter authoritatẽ Phi in. 8. meta. tex. c. 1 1. ꝛ
1 2. vbi nõ assignat diuersitatẽ effectus nisi ꝑꝑ diuersita-
tem efficientis vel materię, sed possibile est idẽ efficiens
esse ꝛ eandẽ mãm respectu 2' producti quę erãt respectu
primo ꝓducti, ergo possibile est 2° ꝓductum esse idem
Rõnes eor. cum pmo producto. Minor ꝓbatur, q2 si frequenter in
corruptione fiat dispersio vel diuisio materię, tñ possi-
bile est oppositũ in multis casibus, puta si includatur
C ignis intra vrinale ꝛ ibi corrumpatur in aerem, deinde
ex illo aere genereẽ ignis per reflexionem radioꝝ sola
rium, vel aliter materia inclusa erit eadem ꝯsilr si ex so-
lido gñatur solidũ, vbi pcise forma geniti põt sequi for-
mã corrupti: sequitur ꝙ qua ratiõe tota materia pfuit sub
forma corrupti pari ratiõe tota materia suberit sub for-
ma generãdi. Et est ratio Ricardi ꝛ opinio quã etiã inse
quitur Scotus in 4° sen. dist. 43. q. 3. qua querit verũ na
Impugnatio tura possit esse causa actiua resurrectiõis. ℂ Sed mani-
feste pʒ per pdictam Auer. authoritatẽ ꝙ ratio illa pec
cat per fallaciam ꝯñtis, q2 ad idẽtitatẽ numeralem effe-
ctus reparãdi nõ sufficit idẽtitas materię ꝛ idẽtitas agẽ-
tis. verũetiã requiritur idẽtitas potentię, sicut ipse fateẽ
in. 1 2. meta. cõ. 1 1. vbi dicit si materia fuerit vna ꝛ gñans
vnum ꝛ potẽtia vna, tũc illud qd fit erit vnũ, subiectum
eni cũ fuerit vnũ ꝛ po' existẽs in eo fuerit vna ꝛ agens
vnũ, tunc nulla erit causa multitudinis, mõ ad pteritũ
ꝛ corruptum nõ est potẽtia. vnde Aristo. in. 6. ethicoꝝ.
ca. 5. approbat dictũ Agathonis asserẽtis B solũ puatũ
esse deũ ingenita facere quę facta sunt. Nõ est igiẽ sic in
corruptiõe subali idiuiduoꝝ a nã factoꝝ, sicut est in alij

quibus factis per artẽ. vbi dissolutio fit in aliq̃ actu ext D
stẽtia ꝛ coꝝ forma nihil aliud est nisi cõpositio reruʒ q̃
erãt diuise, nam cõpositum ex mã ꝛ forma lʒ diuidaẽ in
duo ſm rationeʒ. vʒ. in materiã ꝛ formã quę forma est,
aliud ſm rõneʒ a materia, q2 alia est vtriusq; diffinitio,
nõ tamẽ diuidi põt ſm naturaʒ in duo in actu, q2 in cor
ruptione substãtiali corrupto cõposito forma corrũpiẽ
ꝛ materia induit aliaʒ formã, separatio eni formę a ma-
teria est corruptio eius loquẽdo de formis cõstitutis in
eẽ per subiectũ. ita notabilr dicit Auer. 7. p' phię. cõ. 27.
vbi super vbis Arist. in tex. dicẽtis. Oportebit semper
diuisibile esse qd fit ꝛ esse hoc quideʒ hoc, ꝛ hoc B ingt.
necesse est vt omne gñatuʒ sit diuisibile in duas partes
rõne non actu in mãm. s. ꝛ in formã. ꝛ 3° cęli ꝛ mũdi. cõ.
31. scribit. ponens documẽtuʒ circa diffõneʒ elemẽti ibi
positã quę erat de elemẽto corporeo quę dicit. Sit itaq;
elemẽtũ corpoꝝ ad qd alia corpora diuiduntẽ intus exi
stens potẽtia aut actu. hoc eniʒ vtro modo se hʒ dubita
bile, ipm autẽ indiuisibile est in altera specie. Dicit ꝛ de
bes scire ꝙ hęc elemẽta de qbus ꝑscrutatur sunt alia ab
vlibus de qbus ꝑscrutatus fuit in pmo phys. illic enim H
declarauit elñta vlia corpoꝝ simpliciũ ꝛ cõpositorũ. s.
pmã mãm ꝛ formã. Hic aũt declarare intẽdit elñta cor E
poꝝ compositoꝝ tñ, quę ęquiuoce dicunẽ elemẽta cuʒ
illis, q2 cuʒ compositũ diuiditur non existunt in actu,
forma enim corrũpitur ꝛ materia induit aliam formã.
ℂ Sʒ tunc ex hac differẽtia inter elemẽta vlia quę sunt Obiectio.
prima materia ꝛ forma quę non sunt corpora ꝛ elemen
ta quę sunt corpora posita per Auer. isurgit dubitatio,
q2 dicã ꝙ lʒ in corruptione subali alicuius idiuidui cõ-
positi ex illis pmis elementis quę sunt incorporea, puta
dũ aer corrumpiẽ non possit idem numero per nãm re-
stitui, q2 non dissoluiẽ in elemẽta remanẽtia in actu, q2
forma corrũpiẽ ꝛ materia induit aliam formã, tñ dicaʒ
ꝙ in corruptiõe mixti qd dissoluiẽ in quattuor elemẽta
quę sunt actu vĩ ꝙ istd põt idẽ nũero repari, q2 poẽ est
ꝙ remaneat idẽ agẽs qd vniuit illa admixtionẽ ꝛ est ea
dem mã, q2 elemẽta sunt materia mixtoꝝ corporuʒ, vt
claꝝ est. ℂ Ad B rideẽ ꝙ si mixtio nihil aliud eẽt nisi Solutio.
iuxta positio miscibiliũ casus possibilis eẽt. Sʒ ista opi-
nio fuit reprobata per Arist. in fine pmi libri de gñõne
ꝛ corruptione. in tex. cõ. 86. nõ eni ingt cõpositio ꝛ mix-
tio ideʒ. nam tunc nõ q̃libet pars mixti mixta eẽt, q2 nõ
eadẽ posset eẽ rõ totius ꝛ ptis. Amplius aũt mixtio nõ
esset ſm crasim ꝛ ſm rei nãm, sed ad sensum tñ, ꝛ idem F
huic qdẽ mixtũ si nõ acute q2 videt. linceo aũt nõ mix-
tũ videbiẽ, ſʒ q2 mixtio est miscibilium alteratoꝝ vnio
in tali mixtiõe ex alteratiõe miscibiliũ resultat in mã q̃- I
dã forma supaddita elemẽtis, ꝛ est ipsa for' subalis mi-
xti quę in eius corruptione corrũpiẽ, lʒ elemẽta ex qb'
mixtũ cõponebaẽ tãq̃ȝ ex mã ꝓxima remaneãt in actu,
ꝛ ideo dicit Com. in 2° de gñõne ꝛ corruptione. t. c. 48.
ꝙ mixtioni opponiẽ dissolõ ꝛ gñõni corruptio. vñ dif
finitio illa data in pmo de gñatiõe ꝛ corruptione. vʒ. ge
neratio est trãsmutatio totius in totũ nullo sensibili re-
manẽte vt subiecto pcipue veritatẽ hʒ de simplicib' cor
poribus. vñ liber ille appellaẽ ab Aristo. plerũq; de ele
mẽtis, vt pʒ in 2° de aia. in tex. cõ. 1 1 7. in qua vnuʒ gñaẽ
ex vno, sed nõ hʒ locũ in gñatione in qua vnum gñatur
ex pluribus. Si igiẽ forma mixti remaneret in actu post
mixti dissolõnẽ, sicut remanẽt elemẽta vtiq; mixtũ idẽ
numero repari posset. vnde Arist. in p de aia. in. t. c. 41.
vbi arguit contra antiquos qui dicebant animam esse
per seipsaʒ seipsaʒ mouentẽ ꝙ si aia posset egredi a cor-
pore, tũc pariformiter posset nãlr remigrare ad corp', ꝛ

G ita ɔtigeret resurgere mortua aialiā q̄ rō p̄cipue vim hʒ
ɔ̄ Democritū ⁊ ɔ̄ oēs q̄ asserebāt aiaʒ eē aquā aut ignē,
⁊ eē in corpe tāq̄ᵭ i vase, ⁊ sic locatuʒ in loco, vt dicit ibi
Solutio ad rōnē Scoti. Them.i ca.17. ¶ Et ita pʒ reuerēde ignis ille i vrinali
de nouo genit⁹ nō ē idē nuō cū corrupto, lʒ mā sit eadeʒ
⁊ agēs sit idē, nec ē eadē nuō flāma in lucerna ardēte lʒ
videat̄, sʒ ɔtinue alia ⁊ alia nuō q̄ ē eadē p̄ ɔ̄gualētiam
gñat̄ ⁊ ɔtinue corrūpit̄ a ɔtinēte. vn̄ nec Arist.i.8.meta.
dixit illō, sʒ bn̄ dixit q̄ vbi mā fuit altera ⁊ agēs alterū
⁊ qō factū ē alteꝝ, sʒ nō dixit affirmatiuā oppositā qō si
agēs sit idē, ⁊ mā sit eadē qō effect⁹ ē idē. ista eni ꝓpō sic
p̄cise itellecta vera nō ē, vt dic̄ expsse Com.i cō. vltimo
2ᵢ de gnōne ⁊ corruptiōe, vt ā. allegaui. sʒ lʒ illa ꝓpōne
vtat̄ Arist.in.12.meta.in.t.c.11. ɔ̄ Anaxa. ad hoīeʒ argu
endo tn̄ in se si vera eē dʒ, opʒ q̄ suppleat̄ vt eā limitat
ibi Com. vʒ. si agēs est idē ⁊ mā eadē ⁊ eadem potētia,
tūc effectus erit idē, q̄rere igit̄ cām q̄re corruptū idē nu
mero naturalr̄ redire nō pōt, est q̄rere q̄re ad p̄teritum
nō est po⁹. ⁊ ꝓpter hoc Aristo. cito se expediuit de h̄ in
2º de gñatione ⁊ corruptiōe, q̄ in his quoꝝ suba eadeʒ
H remanet possunt reuerti eadē numero, q̄a motus sequit̄
motum, vt idem sol numero est qui occidit nobis ⁊ qui
oritur, sed quorum substantia non remanet non reuer
tuntur eadem numero, sed eadem specie quare q̄a. nam
quia corruptum est corruptum, ideo non potest non fu
isse corruptum, ⁊ ideo non potest reuerti idē numero,
nō eni est po⁹ p̄teritoꝝ, ⁊ h̄ est q̄ multos fatigauit.

ppō.103ª. ¶ Ōis potētia passiua est cōtradictionis.

Diuulgata nimis est ꝓpō ⁊ scri
bit̄ in.9. p̄ᶜ phīc.t.cō.
17. vbi dic̄ textus. Est aūt nihil po⁹ sem
piternū. rō ꝟo hꝯ, ōis po⁹ sil̄ ɔ̄dictiōis
est, ⁊ vt vʒ i eodē tex. cō. dicere Arist. hʒ
veritatē de po⁹ passiua q̄ ē in gñabilib⁹
⁊ corruptibilib⁹, nā inquit q̄ semꝑ agit sol ⁊ astra ⁊ to
tuʒ cēlū. nō est aūt timēdū, ne q̄n stent qō timēt q̄ de na
tura, neqʒ laborāt hꝯ agētia. nō eni inest po⁹ ɔ̄dictiōis
ipsis vt corruptibilib⁹ mot⁹. nā suba mā ⁊ po⁹ non actu
ens cā hui⁹. ¶ Pro quo aiaduerte qō vt scribit Com.i
lib⁹ de suba orbis. cap. vltio. po⁹ hʒ gradus, ⁊ mā hʒ gra
dus iperfectissim⁹ modus po⁹ ē ille q̄ reperit̄ in p̄ᵃ mā q̄
est po⁹ ad eē. in suba eni p̄ᶜ materię nō ē p̄mixt⁹ act⁹ oi
no: vt dic̄ Com.in 5º phy. cō.8. vn̄ ista ē illa q̄ ē ad vtrū
libet. nā mā p̄ᵃ est per quā res pōt eē ⁊ nō eē vniformi
ter ⁊ ę̄qualr̄, vt pʒ 7º meta.t.c.22. ⁊ Com.in.2.phys.cō.
48. q̄ in potētys actiuis nālr̄ agētib⁹ nō est ɔtingēs ę̄q̄
I le, q̄n nā ei⁹ est nā materię non nā formę, q̄n p̄ᵃ mā sic
dicit est parata ad recipiēda duo ɔ̄ria ę̄qualr̄, ⁊ ideo re
ceptio vtriusqʒ ɔ̄rioꝝ est ei nālis, ⁊ ibidē dic̄, q̄ cū dici
mus q̄ po⁹ p̄ᶜ materię est ę̄qlis potētię ad nō esse itēdi
mus q̄ duo ɔ̄ria iueniunt̄ in ea in tēporib⁹ ę̄qlib⁹ oppo
sitis vt pluuiā eē ⁊ nō eē ę̄qlr̄, sed h̄ in hieme ⁊ h̄ i ęsta
te ⁊ cāuʒ agētiū alternatio hꝯ duo ɔtigētia ę̄qlr̄ est ne
cesse in tēporib⁹ ę̄qlib⁹, q̄a vt ingt Arist.in 2º de gnōne
⁊ corruptiōe. in.t.c.56. motus solis in obliquo circulo ē
cā gñationis ⁊ corruptiōis, ⁊ ip̄e gnōnis ⁊ corruptionis
fm nām ę̄qle est, sed actio taliū agentiū in causatis ē in
maiori p̄te ⁊ sunt corpora celestia, ⁊ ideo sunt causę eo
rū q̄ sunt ⁊ nō sunt ę̄qlr̄, ⁊ in calce illi⁹ cō.48. epilogan
do dicit. Apparet igit̄ ex h̄ q̄ ɔtingēs ę̄qlr̄ non iuenit̄
in potētys agētib⁹ per se, sed in potētys passiuis ⁊ carū
in eis q̄rū p̄paratio ad receptionē duoꝝ ɔ̄rioꝝ est equa
lis, siue sit anima siue non aia, in potentys autē passiuis
quę dignius recipiunt alterum cōtrarioꝝ q̄ reliquū nō

est contingentia ę̄qualiter, ⁊ tamen cōtingens ę̄qualr̄ re K
peritur in passione non in actione. ¶ Ex quo loco dat̄ Potētię passiuę duplices
ista distinctio fm Peripateticos q̄ potētię passiuę sunt
duplices, quędam recipiunt duo contraria ę̄qualr̄. quę
dam ꝟo dignius recipiunt alteꝝ contrarioꝝ. ⁊ videt̄
fuisse sententia Arist. in p̄dicamentis. in cap. de substā
tia. vbi dicit, q̄ ꝓprium maxime substātię esse videt̄ q̄
cum vnum ⁊ idem sit numero contrariorum susceptibi
le esse cum permutatione qō vt glosat Boetius ibi intel
ligitur nisi alterum contrariorum a natura insit vt igni
calor ⁊ niui candor. ⁊ est sentētia eiusdem Arist. ibideʒ
in sermone de oppositis. vbi dicit, quoꝝ ꝟo aliq̄d est
mediū nūq̄ necessitas est omni susceptibili in eē alteꝝ,
neqʒ enim necesse est omni susceptibili candidoʒ vel ni
grum esse, neqʒ frigidū, neqʒ calidū, hoꝝ eni mediū ali
quid nihil ꝓhibet eē. hoꝝ enim erat aliq̄d mediū, quorū
nō erat necessariū alterum in esse susceptibili p̄ter illa
subiecta q̄bus naturalr̄ vnum inest vt igni calidum eē
susceptibili ⁊ niui cādidū. ¶ Propositio igit̄ assumpta
quę dicit q̄ omnis potētia passiua simul cōtradictionis
est locum habet in generabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ p̄cipue
de potētia passiua p̄mę materię ⁊ de illis potētys passi L
uis, quarū p̄paratio est ę̄qualr̄ ad recipiendum duo cō
traria, siue sint in aia, siue nō, vt dicit Cōmē. in cōmēto
p̄allegato scdi physicoꝝ. Glosat istam ꝓpōnē ad id qō
mō dixi animaduertēs Auer. in 2º cap. de suba orbis. in
p̄ncipio. vbi ꝓponit q̄ corpus cęleste nō est cōpositum
ex materia ⁊ forma, sicut gñabilia ⁊ corruptibilia cōpo
nunt̄, nulla eni est po⁹ in eo oino. omne enim in quo est
po⁹ nō est potētia nisi ad duo cōtradictoria. s. potentia
quę est in suba. vult igit̄ potētiaʒ passiuā quę est ad sub
stantiā siue modo loquendi eius in alijs locis potentiā
illā quę est ad esse, illā esse ad duo ɔ̄dictoria ad excludē
dā potentiā quę est ad vbi. nam cęlum est in potētia ad
vbi, ⁊ illa potētia nō est potentia passiua q̄ recipiat duo
ɔ̄ria ę̄qualr̄, q̄a nō est timendū cęlum q̄escere. ¶ Sed si Ardua diffi
ꝓpter h̄ fuit illud enūciatū per Auer. tūc isurgit maxia cultas in via
difficultas in via eius, nā.12.meta.cō.41. expsse scribit, Auerrois.
q̄ q̄n corpus cęleste ex se mouet̄, ⁊ oē qō ex se mouet̄
possibile est vt quiescat ex se, ex q̄bus verbis clarissime M
pʒ q̄ potētia ad vbi quę est in corpore cęlesti vʒ esse po
tētia ɔ̄dictionis. ⁊ ibidē expsse dicit q̄ in cęlo nulla alia
est potētia nisi vt q̄escat, imo sequaces doctrinę Scoti
cę vir̄ volunt istam ꝓpōneʒ veram esse q̄ ōis potentia
passiua, siue sit ad subam, siue sit ad accidētia qō sit po⁹
cōtradictionis, ⁊ ꝓpter hoc Scotus coactus fuit ponere Opi. Scoti.
subtū respectu ꝓprię passionis non solum cōcurrere in
gñe causę mālis, verū est quoquo mō in gñe causę effi
ciētis, q̄a dic̄ q̄ ꝓpria passio pullulat a principijs subie
cti, alr̄ ꝓpria passio ɔtigēter ⁊ nō necessario inesset ipsi
subto. ¶ Sʒ tn̄ illō nō est necīuʒ, q̄a ex 2º phys.t.cō.70. Cōtra Sco.
mā ⁊ efficiēs nō coincidūt in idē, q̄a ē p̄ diuersa ab aliqs
causis. nūc aūt subtum respectu ꝓprię passiōis ɔcurrit vt
mā, vt pʒ 4º p̄ᶜ phīc per Auer. cō.2. vbi hʒ q̄ suba respe
ctu accidētiū nō est causa nec fm agens, neqʒ fm finem,
sed quia est materia eoꝝ ⁊ ɔ̄stituuntur per illam, nec ꝓ
pter hoc seqtur q̄ ipsum subiectū respectu ꝓprię passio
nis sit in potentia contradictionis. Et rō est, quia in tali
subiecto sunt inductę dispōnes ab agente q̄bus p̄paratū
subiectuʒ de necessitate ita limitat̄ ⁊ coartat̄, vt stet sub
illa q̄ nullo mō stare pōt sine illa, ⁊ h̄ est qō dixit 3º cę
li ⁊ mūdi. cō.28. q̄ agens quātum dat de forma, tātū dat
de accidentibus cōcomitantibus formam mediante ta
mē forma. vnde etiam videmus q̄ in generatione sim
plicium in qua vnum gñat̄ ex vno, ⁊ fit trāsmutatio to

tius

tiue in totuȝ nullo sensibili remanēte vt subito, lȝ mā de
A se corrupta forma sit indifferēs ad quālibet formā, tñ li
mitaṫ ꝓpter pñtiaȝ agētis disponētis ipsaȝ ad receptio-
neȝ formę qȝ ita recipit hāc formā qȝ nō aliā, vt scribit
Com. in fine primi libri physico. cō. 81. vbi dicit q ap-
petitus nālis est in mā ad recipiēdum oēs formas, reci-
Solo ad dif ficultatem. pit igiṫ eas alternatiȝ qñ forma agēs est pñs. ℭ Ad dif
ficultatē igiṫ motā memini me alias soluisse illā ꝯtradi-
ctionē in ꝯcordātijs Auer. ꝛ diffuse dixi de hȝ in cōmē-
tarijs meis sup. 12. meta. in expōne cōmē. 41. Pro nunc
igiṫ paucis me absoluo q orbis cęlestis inquātuȝ ꝯside
raṫ in natura ꝓpria vt est corpus qōdaȝ simplex nō cō-
positū ex mā ꝛ forma, sic est indifferēs tā ad motum q̄
etiam ad quietē. vnde motus cęli depēdet in suo esse ab
ipso motore, ꝛ ideo ex nā ꝓpria ꝛ per intrinsecam ꝛ for
maleȝ sui rōnem est ens possibile, qa hȝ ꝯtrñ ipsa geteȝ.
nam motui inquātū motus est ꝯtraṫ quies, sed ꝑpetuaṫ
ab ipso motore, ꝛ ꝓpter hoc cęluȝ vt stat sub motore nō
est in potentia cōtradictionis ad moueri ꝛ nō moueri,
qa motor eius nō est de virtutibus quę possunt agere ꝛ
nō agere, nec est de virtutibus in qbus est contingentia
ad vtrūlibet, quia radix eius est materia, vt dicit Arist.
7. meta. 53. ꝛ Cōmē. expresse 2ᵒ physicoꝝ. cōmen. 48.
ADDITIO
ℭ Aut dic q oīs poᵃ passiua inq̄tū passiua est ꝯdictiōis,
sȝ poᵃ passiua q̄ ē in pᵃ mā ē ꝯdictiōis reⁿ eē simplr. poᵃ
aūt passiua in orbe ē ꝯdictiōis sȝ eē fm qd puta ad vbi,
ꝛ lȝ Aristo. 9. meta. 17. videaṫ dicere q ibi nō ē poᵃ ꝯdi-
ctiōis. rñdeṫ q loquiṫ ꝯditionate, vt pȝ qa. o. vt icorru-
ptibilibᵒ, qa nō est ibi mā q̄ ē cā laboris quę ē mā q̄ est
B subā nō actu sȝ poᵃ. Et vtraq poᵃ in se vt non ē ꝑparata
est ꝯdictiōis, sȝ fallit vtrobiq vbi poᵃ est ꝑparata, vt de
igne ꝛ subito, ꝛ de orbe vt stat sub forma sua.

ppō. 104ᵃ. ℭ Omne compositum ex duobus extremis, si vnum reperitur per se sine altero, etiam alterum erit sine altero.

E Licitur ista ppō ex. 8. physicę au
scultatiōis. in t. c. 37. ꝛ re-
petiṫ in. 12. pᵉ phię. in t. c. 35. vbi Ari. de-
mōstrat q daṫ mouēs nō motū, qa mo-
tor medius siue instrālis componitur ex
mouente ꝛ moto tāq̄ ex duobus extre-
mis oppositis, sed vnuȝ extremū qȝ est
motū repiṫ in rerū nā sepatuȝ ab altero, qa daṫ aliquid
qȝ ita est motuȝ qȝ nihil mouet. g̊ dabiṫ aliqs motor q
ita mouet qȝ nullo mō mouebiṫ. ℭ Glosaṫ aūt ꝛ limi-
taṫ p Auer. pñs ppō in ꝑallegatis ꝯmētis de extremis,
quoꝝ vtrūq existit p se. Inqt enim in. 8. phys. cō. 37. qñ
cū aliqd fuerit cōpositū ex duobᵒ oppositis, q̊ruȝ vtrūq
C existit p se, ꝛ alterū eoꝝ fuerit sepatuȝ a reliq̄, necesse est
vt reliquū sit sepatū. 𝔵. g. si terra ꝛ aq̄ sint ꝯiuncta in mi-
xto, ꝛ vtraq eorū existit p se. s. q neutrū est nečiuȝ in eē
alterius, ꝛ aq̄ fuerit abstracta a terra in aliquo loco, ne-
cesse est vt terra sit abstracta ab aq̄ in aliq̄ loco: sunt enī
duo extrema ꝛ mediuȝ. cum igitur alterum extremū fue
rit, necesse est vt aliud sit. ꝛ simirr est de pmo motore cū
medijs ꝛ postremo moto. ꝛ. 12. pmę phię. cō. 35. inqt. q
ista rō quę fuit adducta in vltimo physicoꝝ est funda
ta sup duas ꝓpōnes, quarū vna est q omne cōpositum
ex duobᵒ, quoꝝ alterum pōt esse per se, possibile erit ēt
alterū esse per se, nisi compositio sit subę ꝛ accñtis. 𝔵. g.
Circa mo dernos. idromel qa cōponiṫ ex aq̄ ꝛ melle, ꝛ mel īueniṫ p se, ne
cesse est vt aqua inueniaṫ per se. ℭ Et aduerte vnum ꝯ
modernos tenētes q̄libet intelligētiam esse formā for-
maliter dātē esse per actualē inherētiā suo orbi, ꝛ ita di-
cūt ēt de pmo motore. nam iste locus in. 8. phy. t. cō. 37.
Manifeste est ꝯ istā opinionē qa Auer. in cōmē. hȝ q p D
priuȝ primi motoris est vt non soluȝ sit prius eo qȝ est
post fm diffōneȝ, verū etiam fm esse ecōtrario dissōni
in motore p quē mouenṫ mota ex se. s. gñabilia ꝛ corru-
ptibilia. nā aīal corruptibile lȝ sit motū ex se, tñ aīa q̄ est
pmus motor in illo distinguiṫ a moto fm diffōnem, qa
alia est essentia animę, alia corporis, sicut alia ꝛ alia est
vtriusq diffinitio. naȝ sicut diffinitionis idētitas arguit
eādeȝ formaȝ ꝛ nām, vt dicit Cōmē. in pmo cęli. cō. 19.
ita diffōnuȝ diuersitas arguit naturas diuersas, tñ aīa in
animali corruptibili nō est disticta fm eē a corpore, qa
est forma inherēs corpori. pmus aūt motor in corpe cę
lesti dȝ esse vtroq modo separatus a corpore, ꝛ fm dif
finitionē ꝛ etiam fm esse, qa hȝ suam actualē exñtiam p
se ꝛ separatā ab orbe, qa nō inheret orbi. ℭ Et ꝯfirmaṫ
qa parū īfra in eodē cōmēto Auer. occurrit tacite obie
ctioni quę dari posset ꝛ inqt. Et nō sufficit in hac decla-
ratione q pmus motor sit separatus in esse, qñ pōt ali-
quis dicere, lȝ sit sepatus in esse, tñ est mixtus cuȝ eo qȝ
mouēṫ tali mixtione q non pōt euadere quin moueaṫ
cū motu moti, sicut si aliqs dixerit q elemēta nūq̄ iue-
niūtur nisi mixta. cuȝ igiṫ fuerit positū ꝓpriū postremi,
ꝛ est ipm esse separatū a motore: tūc verificabiṫ ꝓpriuȝ
pmi pncipij fm q est motor, ꝛ pmᵐ. s. q nō mouēṫ, vñ lȝ
pmus motor sit forma, nō tñ est forma inherens, refert
enī multū dicere formā pficere, ꝛ dicere formā iherere,
sicut dñs est forma serui pficiēs ipm extrīsece, sȝ nō est
forᵃ iherēs. 12. meta. cō. 37. ℭ Sic igiṫ oē cōpositum ex
duobᵒ extremis oppositis, si vnū eoꝝ pōt eē sine reliq̄,
cōtingit alterū esse sine altero. vbi tale cōpositū nō fue-
rit ex substātia ꝛ accidente, qa lȝ substantia possit esse si
ne accidente, accidens tñ non pōt per se nāliter esse sine
substantia. ꝛ ista est glosa eius fm Auerroem.

Animaduer te circa hec exē pla i quib non pōt dī: q pᵐ motor ē sepatᵒ in eē: ita vt det eē: nec recipiat esse.

E Et adde q hec ppō ꝯ ipsos torquet ꝯtenēt ētis īelligētiā ita scire esse: vt ipsa p se sit separata.

ppō. 105ᵃ. ℭ Actus ꝛ potentia sunt differentię quę contingunt omnibus pręd icamentis ꝛ sunt valde oppositę.

P Ropositio ista satis allegata, ꝛ
est Auer. in p̊ d̊ aīa.
cō. 6. ℭ Aduerte q vt refert Com. l. 7.
pmę phię. in pꝛhemio. Tres sunt diuisio-
Tres entis diuisiones. nes entis pmę, quaꝝ diuisiōe diuidiṫ to
ta pma phīa, ꝛ sunt diuisiōes entis extra
animā. naȝ Arist. vbi in. 5. meta. t. c. 13. ꝛ
14. diuisit ens in aīa ꝛ ex̄ aīaȝ, ꝛ in ens p se ꝛ in ens p ac-
cidēs in. 6. exclusit a ꝯsideratiōe sciē diuinę ens p accñs,
qa nō hȝ cās terminatas per q̄s ꝯtingit posse hēri sciaȝ de
seipso, ꝛ abiecit a sua ꝯsideratione ens in aīa, qa est ens
F diminutū, ꝛ ideo diuidit illud in subaȝ ꝛ accñs, ꝛ p potē
tiā ꝛ actū, ꝛ p vnū ꝛ multa. diuisio aūt entis p potētiaȝ ꝛ
actū est pᵉ iter diuisiones entis q̄ danṫ p relatiōes seu p
relatiue opposita, ꝛ sunt diuisiōes entis realis, qa omne
ens ex̄ aīam, aut est suba, aut accñs, aut est poᵃ, aut actᵘ,
aut est vnū, aut multa. ꝛ hȝ ēt est de itētiōe Arist. in. 9. pᵉ
phię in pnᵒ. vbi diuidit ens diuisuȝ in decē pñta p poᵐ
ꝛ actū. inqt enī, qñ 𝔵o dī ens, hoc qdē eo qȝ qd, aut q̄-
titas, aut qualitas aliud fm potētiā ꝛ actum ꝛ fm opus.
ℭ Vbi aīaduerte q poᵃ ꝛ actus dicunṫ dñę analogę, si
cut ens plerūq ab Auer. nūcupaṫ genus analogum di-
ctū fm pus ꝛ posteriᵒ a formalizā tibᵒ nūcupanṫ modi.
Vñ aduerte q sunt p̊ diuerse, sicē mā est p̊ diuersa a for-
ma. potētia eniȝ vt dicit Cōmē. 12. pmę phię. cō. 26. re
ducitur ad materiam ꝛ actus ad formam ꝛ contingunt
omnibus pręd icamentis, quia sunt pncipia oīum pręd i.

camentoꝝ ⁊ sunt diuersa in diuersis p̃dicamẽtis.vñ.12.
G meta. Arist.postq̃ ꝑscrutat⁹ fuit,vtrũ eadez dicant̃ esse
p̃n°oiuz p̃dicamẽtoꝝ,vel diuersa tãdẽ ꝯcludit ꝙ iꝫ p̃n°
remota sint eadem,q̄a p̃n° subꝫ sunt p̃n° oiuz.mã enim
subita cũ forma cã est eoꝝ q̃ fiũt sicut mr̃,vt pꝫ ṗ phy̆si.
cę auscultatiõis.t.c.80.tñ p̃n° ṗpa ⁊ ṗxima sunt diuersa
in diuersis p̃ñtis.po°eni ⁊ actus q̃ sũt p̃n° p̃ñti subꝫ sunt
subꝫ,⁊ q̃ sunt p̃n°q̃titatis sunt q̃titates,⁊ q̃ sunt p̃n° q̃li
tatis sunt q̃litates,⁊ sic de singulis,ħ dicit Cõm.exp̃sse
⁊ Arist.t.c.22.⁊.26.⁊ sic p̃n° oium p̃dicamẽtoꝝ sunt ea
dẽ analogia ⁊ nõ sunt eadẽ simpl̃r ⁊ oib⁹ modis. ⁋ Et
ex hoc aduerte ꝙ res q̃ in p̃dicamẽto ponũt̃ sunt qñq̈
in po° ⁊ qñq̈ in actu.nã si ens diuisuz in decẽ p̃ñta diui
dit̃ in p̃n°.9.meta.ꝑ po^{am} ⁊ actũ,sequit̃ ꝙ res sempiter,
ne q̃ nũq̈ fuerũt in po° ante actum,q̄a in eis non differt
posse ab eẽ,vt pꝫ 3° phy̆si.33.⁊.9.meta.tex.cõ.17.nõ sũt
igit̃ in p̃dicamento,⁊ est doctrina antiquoꝝ,⁊ Cõmen.
in 2° cęli ⁊ mundi.in cõ.49.⁊ sup Porphyrio in cap.de
specie.⁊.5.meta.t.c.17.⁊ est in cap.de p̃ṫate vbi dĩ,horũ
eni dictoꝝ terminoꝝ esse dicimus,⁊ qd̃ p̃ṫate est dicibi,
le,⁊ qd̃ actu.i.vnusq̈sq̈ termin⁹ ex his q̃ sign̄ant decem
H p̃ñta aliq̃d dĩ eẽ in po° ⁊ aliq̃d dĩ esse in actu, ⁊ est clara
etiã s̃nia Ph̃i ⁊ Cõm.12.meta.t.c.26.Sũt aũt po°⁊ actus
valde opposit̃ę diũę inter ea q̃ relatiuę opponunt̃.nam
act⁹ ⁊ po° relatiuę opponuntur,vt pꝫ .9.meta.tex.cõ.11.
⁋ Aduerte igit̃ ꝙ cũ po°⁊ act⁹diuidãt ens ꝑ d̃iam,ta,
lis po° q̃ est d̃ia entis nõ est po° logica a qua aliq̃d de,
noiat̃ pole quę po° causat̃ ex habitudie termioꝝ inq̃tũ
tũ illi termini inuicẽ nõ repugnãt,⁊ s̃m ħ aliq̃d dĩ pos,
se esse verũ vel nõ posse eẽ veruꝫ.De tali eni posi logi,
co tractat Ph̃s in libro prioꝝ.sed talis po°dicit aliq̃d ex
nã rei qd̃ dicit ordinẽ ad actum,⁊ tale possibile physicę
vel realiter sumptũ denoiatiue dĩ a po° actiua q̃ est p̃n,
cipiũ trãsmutãdi aliud inq̃tũ aliud,vel a po°passiua q̃
Po° dr̃ ab aptitudine. est p̃n^{m} trãsmutãdi ab alio inq̃tuz aliud.⁋ Et aduerte ẽt
ꝙ apd̃ sapiẽtes arabes po° dr̃ ab aptitudie,q̄a po°respi
cit duo ꝯtria ęqual̃r,sꝫ aptitudo alterũ tñ.s̃nia ẽ Auicẽ.
in 6° nãliũ sectiõe.4.ca.5.⁊ in lib° de virib⁹ cordis.ca.3.
vñ vt inq̄t q̃libet hõ põt tristari ⁊ gaudere,sꝫ nõ q̃libet
hꝫ aptitudinẽ ad gaudiũ,nec q̃libet hꝫ aptitudinẽ ad tri
Contra modernos. stitiã.⁋ Quod autẽ moderni dixerũt in ṗ de aia.in ex,
põne cõmẽ.6.ꝙ actus ⁊ po°ꝯstituũt oia p̃dicamẽta ⁊ nõ
diuidũt ens,⁊ qd̃ nõ icõuenit d̃iam ꝯstituere aliq̃d ⁊ ni
hil diuidere est figmẽtũ vix fictũ.nã Aristo.in p̃n°.9.ṗ°
ph̃ię diuidit ens diuisum in decẽ p̃ñta per po^{am} ⁊ actũ,⁊
Cõm.ita exordit̃ in p̃n° cõ.j.Quia ens s̃m ꝙ ens diui,
I dit̃ ẽ̃ntial̃r in po^{am} ⁊ actũ,⁊ ista ars hꝫ ꝯsiderare de en,
te simpl̃r ⁊ de g̃nib⁹⁊ differentijs in q̃s diuidit̃ ẽ̃ntial̃r
incepit hic loq̄ de sp̃ẽb⁹po^{e} ⁊ act⁹,vt declaret subas eo,
rũ ⁊ ꝯdicat dicẽtib⁹po^{am}nõ eẽ in entib⁹,⁊ in ṗhemio su
per 7° ṗ° ph̃ię inq̄t.Ista scia diuidit̃ in tres ptes.ṗ^{a} est d̃
diuisiõe entis in subaꝫ ⁊ accñs.2^{a} de diuisiõe entis i po,
tẽtiã ⁊ actũ.3ª est de diuisiõe entiſ ꝑ vnũ ⁊ multa.⁋ Nec
valet rõ sua qua dicit ꝙ ois diuisio ꝑ d̃ias siue modos
fit ab aliquo vno vnã nãm iportante,mõ ens non dicit
vnã nãm,vt dicit Cõm.10.meta.cõ.8.nã ęquocatio de
cepit ip̃m.Genus eni ⁊ d̃ia apd̃ Peripateticos ⁊ in via
Auer.ꝑſertiꝫ bifariã sumunt̃,qñq̈ eni sumunt̃ ꝑ g̃ne ⁊
differẽtijs vniuocę dictis,⁊ qñq̈ sumunt̃ ꝑ his q̃ dicũt̃
s̃m ṗus ⁊ posterius.vñ sup ꝟbis Arist.in.5.meta.t.c.4.
dicẽtis.Nã cui d̃ia inest ⁊ gen⁹ sequit̃,sed cui genus nõ
oino d̃ia.oium aũt cõe est eĩntum eẽ cuiuslibet ꝙ ṗ in,
est cuiq̈ inq̄t Cõm.⁊ cã in ħ ꝙ g̃na g̃nalissima sunt ma
gis eĩnta q̃ alia g̃na est,q̄a sunt simpliciora.alia eni ha,
bẽt d̃iaꝫ,⁊ qd̃ hꝫ d̃iam hꝫ genus ⁊ nõ oẽ qd̃ hꝫ gen⁹hꝫ
d̃iam,⁊ ħ intẽdebat dũ dixit,⁊ oẽ qd̃ hꝫ gen⁹ nõ habet K
d̃iaꝫ.g̃na eni g̃nalissima nõ hñt genus nisi gen⁹ dictum
multipl̃r ⁊ ꝯsilis distõ elicit̃ ex 4°ṗ°ph̃ię.cõm.2.⁊ in ṗ
de aia.cõ.7.⁋ Et aduerte ꝙ ista est vna iter alias d̃ias
inter genus analogũ ⁊ genus vniuocũ,q̄a gen⁹ vniuocũ
dicit,aut vnã nãꝫ cõeꝫ suis sp̃ẽb⁹ s̃m ponentes formas
eẽ multiplicatas ad multiplicationẽ p̃dicatoꝝ q̃dditati,
uoꝝ,ita ꝙ q̃t sũt p̃dicata q̃dditatiua tot sũt for^{e},aut dic̃
vnũ ꝯceptũ realẽ obiectiuũ cõeꝫ ⁊ distinctũ a ꝯceptibus
suarũ sp̃ẽruꝫ ⁊ vniuoce dictũ de illis,⁊ tale ṗus p̃intelli
gitur esse diuisuꝫ per d̃ias oppositas cõdiuidentes ip̃ꝫ
quã itelligat̃ esse in suis sp̃ẽbus,sꝫ nõ ita est de g̃ne ana,
logo qd̃ dĩ s̃m ṗus ⁊ posterius,imo ens sine medio di,
uidit̃ in subaꝫ ⁊ accñs,vt dicit Cõmẽ.10.meta.cõ.8.vbi
hꝫ ꝙ essentię ⁊ q̃dditates p̃dicamẽtoꝝ sũt diuerse,⁊ nõ
est i eis aliq̃d cõe,ita ꝙ vnũ ⁊ ens sint tãq̈ genus,q̄m si
ita esset,tunc hoc nomen vnũ nõ significaret illud qd̃ si
gnificat in p̃dicamẽto substãtię,aut q̃litatis,aut q̃titatis
ṗma sign̄atione ⁊ sine medio,sed sign̄aret quẽadmodũ
hoc nomẽ genus significat sp̃ẽs mediãte aliquo cõi,ita
etiã ens imediate diuidit̃ per actũ ⁊ po^{am},⁊ per vnum ⁊ L
multa,ita ꝙ vt al's declarani sunt plures diuisiões entis
ṗmę,⁊ q̃libet est ṗma in suo ordine,q̄a nõ sunt eiusdem
generis nec eiusdem rõnis,sicut eni inquit Porphyrius
ꝙ sunt decẽ g̃na g̃nalissima tãq̈ decẽ rerũ ṗma p̃n°,qd̃,
libet enim est primũ in suo ordine.dicunt̃ autẽ vt supra
dictũ est actus ⁊ potẽtia d̃ñtię valde opposit̃ę,q̄a sunt
ṗmo diuersa,q̄a po° est extra actũ ⁊ actus extra potẽtiã.
Nõ autem sunt valde opposite simpl̃r,q̄a oppõ ma,
xima est ꝯdictio in qua nõ est medium,sed inter poten,
tiam ⁊ actũ datur actus medius permixtus ex extremis
vt patet.3.phy̆si.cõmen.14.

⁋ Perfectum est ꝙ tale alterum quale ip̃m efficere potest. ppõ.106°.

Quarto metheoroꝝ scribit̃ ista ṗpositio tex.cõ.19.⁋ Vera est ṗpõ vbi alterum sil̃e factibile est qd̃ addit̃ ṗpter deũ cũ nõ possit facere aliũ deũ,q̄a non est factibilis alter.⁋ Fallit etiã ṗpõ s̃m aliquos vbi ṗductũ iegrit cãm ęquocã.vñ ꝙ angelus nõ possit g̃nare aliũ angelũ vt aiunt hoc est ꝑfectionis.⁋ Fallit etiam in vniuocis qñ est aliq̃d in po° passiua tñ,vñ lapis durus q̃tũcũq̈ M
perfectus nõ põt aliũ silẽm g̃nare,q̄a solũmõ hꝫ poten,
Oppio ppõis. tiã passiuã ad resistẽdũ,durũ eniꝫ est ꝙ resistit diuidẽti.
⁋ Mihi aũt vĩ ṗpositio illa in via Peripateticoꝝ pręcipue hr̃e veritatẽ in aialibus ⁊ plãtis quę sunt hic.Naꝫ Arist.ibi loq̄tur de seminib⁹,vt pꝫ intuẽti ꝟba tex.⁊ iux̃ hoc Arist.dixit in 2° de aia.tex.cõ.34.Naturalissimum opus viuentiũ est quęcũq̈ perfecta ⁊ non orbata,aut generationẽ spõtaneam hñtia facere tale alteruꝫ q̃le ip̃m, animal quidem animal,planta ꝟo plãtã.vnde ṗpṙię in habẽtibus virtutem g̃natiuam veritatem habet.

⁋ Finis est causa causarum. ppõ.107°.

Ex secundo physico.31. Vbi dĩ. ꝙ autẽ est cuius cã potissimũ est ⁊ finis alioꝝ voluit eẽ.Dixi supra multifariã sumi finẽ,hic ꝟo sumit̃ ṗpṙię pro fine p̃ncipali,q̄a ille est q̄ mouet ipsum agẽs.⁋ Intelligitur tamẽ ṗpositio respectu formę ⁊ ipsius eẽ.Fallit autem respectu priuationis.Nam priuatio ⁊ non esse ipsius effectus magis dependet ab agente,aut a defectu agẽtis q̃ a fine.Vnde mõstra quę sunt ꝑuationes dispo

fitionū nālīū, ꝛ vl'r corruptiones nō pñt fieri sine agēte
A ꝛ corrūpente, ꝛ tñ sunt ꝑter finē. vnde Arist. 2. phy. tex. cō. 23. dicit poetā derisorie apposuisse dicere hunc finē, cuius quidē cā factus est. ℂ Ad esse igiť positiuū pręcipua causa est ratio finis, quia illa necessitat agens ꝛ agēs formam ꝛ forma materiaꝫ. vnde respectu corruptionis non est aliquis finis in se, sed vt inde aliud generet̃, ꝛ tamen illa corruptio non fit sine corrumpente.

ppō. 108ª. ℂ Cęlum nihil prohibet vt sit materia, sed prohibet vt sit forma.

Auerrois est ppō in. 9. ṗmę phię cōmē. 17. placuit mihi speculari de h q̄s multi grauiter errant in via Auer. Ideo altius exordiēdū est.

Substantia duplex. ℂ Scias φ sub̄a est duplex trāscēdēs ꝛ limitata. vñ ista distinctio nec̃ia est apd Peripateticos q volūt genus generuꝫ ṗdicamēti sub̄ę eē corpus cōpositū ex mā ꝛ forma, vt tenuit Cōmē. super Porphyrio in cap. de spē. ꝛ in 2° cęli. cō. 49. Et theologi nr̄i ēt tenētes deū nō esse in ṗdicamēto sub̄ę hñt cōcedere hāc diuisionem. Talis aūt sub̄a analoga dr̄ de mā for-
B ma ꝛ de cōposito ex mā ꝛ forma. Et ſm doctrinā Auer. 7. ṗmę phię. ṗus dr̄ de forma, deinde de ꝯposito, postremo ꝟo de mā, lꝫ aliqui velint φ prius dicat̃ de compo-
Materia multiplex. sito, sicut supra dixim⁹. ℂ Aduerte tñ φ vnūqδq; istorū triū analogatoꝝ subdiuidit̃. Nā mā alia est in rebus sensibilib⁹, ꝛ alia est in rebus spūalibus seu intellectualibus. Mā intellectualiū sub̄aꝝ est itellectus mālis q possibilis est vocatus. ita scribit ad lrāꝫ Cōmen. in. 3. de aīa in cō. 5. in solōne. 3. q. sicut aliud est esse sensibile, ꝛ aliud est esse intellectuale. ꝛ esse sensibile diuiditur in duo. s. in māꝫ ꝛ formā. sic esse intellectuale in duo cōsimilia diuidit̃. Mā aūt q̄ est in sensibilibus ꝛ corporalib⁹ substātys gradus hꝫ sicut po⁹ q̄ substātiat̃ ipsa mā hꝫ gradus. naꝫ infimus ꝛ imꝑfectissimus gradus in talib⁹ est mā prima cū sit sub̄a cui nō est admixtus actus oīno 5° physi. cō. 8. Vnde Auer. in ṗ cap. de sub̄a orbis loquēs de ṗma mā dixit, φ substātiat̃ ꝑ posse ita φ po⁹ est drīa sub̄alis ei⁹, qꝛ est in potētia oīa siue sint formę sub̄ales, siue sit accidētia, ꝛ ista dr̄ esse in po⁹ ad esse, qꝛ recipit formā sub̄alē a qua ꝓfluit esse rei per trāsmutationē sub̄alē. supremus aūt ꝛ ꝑfectissimus gradus mãę in talib⁹ est orbis q seclu-
C sa intelligētia nō est forma nec est cōpositū ex mā ꝛ forma. Sed dr̄ mā in actu, qꝛ est in po⁹ ad vbi. inter autē ista duo extrema sunt multa media q̄ reducunt̃ ad gen⁹ causę mālis. sic eniꝫ elementa sunt mā mixtoꝝ, ꝛ humores sunt mā respectu mēbroꝝ, ꝛ mēbra ꝯsilia sunt mā orga-
Mā ꝛ subiectū differunt. nicoruꝫ. ℂ Et scias φ drīa est apud Peripateticos inter mām ꝛ subiectū. Nā mā dr̄ respectu alicuius qδ nondū est, sed esse pōt ꝛ fieri pōt. vñ Auer. 7° primę phię. com. 37. inqt. Forma est q̄ cū fuerit erit res. mā aūt cuꝫ fuerit nō erit res. vñ ea ex quo pōt fieri Mercurius dr̄ materia Mercurij. Subiectū autē dr̄ respectu formę iam inductę. vñ eo in quo impressa est forma Mercurij dr̄ subiectuꝫ respectu eius. ꝛ h longe ante Auerroeꝫ edocuit lucidissimus Them. in ṗ physicę auscultationis in aurea digressione de potētia ꝛ priuatione mãę. inquit eniꝫ vtrūq; tñ nomē. s. mãę ꝛ subiecti, ex hs vocibus est quę referūtur ad aliud. nā ꝛ mā dr̄ alicuius mā, ꝛ subiectū alicui subiectū, sed cū mā alicuius capit̃, tūc cū potētia ṗuationeq; idest. Dicit̃ eniꝫ mā eaꝝ rerū esse quę facię aut ortę nōdum sunt. Cum ꝟo accipitur pro subiecto, tūc cū priuatione nō est. Nihil eniꝫ ꝓhibet mām alicui formę subiectū esse, illud aūt q pōt esse mā. Cuius cōtinēdi prātem amisit quapꝑ eo catenus dū sine forma vlla est recte di-
D xeris mām statuę; postea ꝟo quā iaꝫ est formatū iam in Apolline aut in Mercurio factū fusumq; nō mām amplius recte, sed subiū appellaueris huius rei signo est illud qδ idē hoc eo subiū ꝛ permanens, al'a aliaꝝ reꝝ mā efficit̃. Quēadmodū enim Boethus inqt. Mā qualitatibus informata nō amplius mā remanet. nā ſm se informis est ꝛ spēb⁹ oībus caret, sed adhibitis q̄litatib⁹ mate-
Forma duplex. ria abit in subiectis. ℂ Debes ꝑterea scire φ forma ēt duplex est, quędā est separata a mā, ꝛ q̄daꝫ est mālis, vt scribit Cōmē. ṗ phy. cō. vlt. Forma mālis nuncupat̃ ab Auer. ꝯstituta in esse per subiectuꝫ, qꝛ est educta de po⁹ mãę ꝛ est coherēs mãę ſm ipsuꝫ mediātib⁹ dimensionibus interminatis ꝛ recipit totū ꝛ partē ad diuisionē materię. Quēadmodū dicit Arist. de albedine in ṗdicamētis φ quāta fuerit sup̄ficies tantā albedinem fore dicen. Formę ꝟo abstractę a mā non coherent mãę mediantibus dimēsionibus, vt dicit Cōmē. in 2° cęli ꝛ mūdi. cō. 3. ꝛ in ṗ cap. de sub̄a orbis. ꝛ iste dicūtur cōstituentes sua
Compositum duplex. subiecta in esse, vt pꝫ ṗ physi. cō. 63. ℂ Simil'r cōpositū qδ est sub̄a est duplex. quoddaꝫ qδ cōponit̃ ex materia prima ꝛ forma materiali. quoddā ꝟo ex materia in actu
E ꝛ forma abstracta, ꝛ sic cęlū pro aggregato sumptū dicit̃ esse quędā substātia ꝯposita ex duabus naturis, sicut generabilia ꝛ corruptibilia corpora cōponuntur, vt dicit Auer. in ṗncipio libri de sub̄a orbis, tñ vt inquit Phi cōpositionē inuentā in gñabilibus substātys cognouerūt per trāsmutationē sub̄alē. Alteratio eniꝫ ꝯrioꝝ inuiceꝫ coegit oēs credere φ oīa corpora sunt ꝯposita ꝛ nō simplicia, ꝛ qδ in eis sunt aliqua plura vno ꝛ maxime ṗma corpora. s. quatuor elemēta, vt asserit Cōmē. ṗ physi. cō. 51. vnde ꝑ hoc pꝫ solutio ad obiectiones illorū qui asserūt Auer. sibi ꝯdicere in hoc quęsito, qꝛ dicūt φ qñq; dicit cęlū esse cōpositū ex duab⁹ naturis. Et qñq; dicit cęlū esse corpus simplex nō cōpositū, pꝫ φ ęquiuocatio decipit istos. cęlū eniꝫ sumit̃ tribus modis, vt dicit Arist. ꝛ Cōmē. in ṗmo de cęlo ꝛ mūdo. i tex. cō. 96. Vnde qñ cęlū apud Auer. dr̄ esse cōpositū ex duabus naturis sumitur pro toto aggregato ex orbe ꝛ intelligētia ꝛ orbis, est vna nā quę dr̄ mā in actu, ꝛ altera est intelligētia quę est forma abstracta in eē. Sed qñ dicit cęlū esse simplex, tūc
F sumit cęlū pro orbe tñ. nā orbis seclusa intelligentia est quędā substātia simplex nō ꝯposita ex mā ꝛ forma. nec est forma sicut Gregorius Ariminēsis ꝛ Burleus ꝛ multi alij ausi sunt dicere in via eius qδ quidē stare non potest, sicut exꝑsse testat̃ Cōmē. in ṗñti theoremate. Dicit enim φ nihil ꝓhibet vt cęlū sit materia, sed prohibet vt sit forma. nā formę est mouere nō moueri, ꝛ qꝛ orbis est ille qui mouet̃. nā intelligētia nullo modo mouet̃ neq; per se neq; per accidēs. Et qꝛ materię est moueri ꝛ pati, vt pꝫ in 2° de gñatione ꝛ corruptione. tex. cōmē. 53. Vñ nunq̄ inuentū est in doctrina Arist. ꝛ Auer. orbeꝫ formā fuisse simpl'r appellatū. vnde 8. ṗmę phię. tex. cō. 12. In nālib⁹ aūt qdē sempiternis autē substātys alia rō. forsan eniꝫ quędā non hñt materiā, aut nō talē, sed solū ſꝫ locū mobilē. Et in. 12. ṗmę phię. tex. cō. 10. inquit. Quare materiā habuerunt, oīa ꝟo māꝫ hñt quęcūq; trāsmutant̃, sed aliā ꝛ sempiternoꝝ. Quęcūq; nō gñabilia, mobilia aūt latione. Verū nō gñabilē hñt, sed vnde ꝛ quo.
Mō cęlum dr̄ forma. ℂ Quia tñ corpus cęleste est terminans corpora mūdi huius inferioris. terminās aūt est nobilior terminato. 2. cęli. cō. 74. qꝛ ꝓportio terminātis ad terminatū est sicut ꝓportio formę ad mām. Forma aūt est nobilior mā, similiter qꝛ cęlū cōtinet ista inferiora. nam ṗ metheororū in ṗn⁰ inquit Phs. Opꝫ aūt mundū istū inferiorē supio-

ribus lationibus esse continuū, vt omnis eius virtus in-
C de gubernet̃. respectus aūt continentis est respectus for-
mę ad mām 4° cęli. tex. cō. 23. Vnde Arist. in 2° de gña-
tione ꝛ cor. tex. cō. 50. inquit. Solus aūt ꝛ maxime est spe
ciei ignis, qꝛ inatus est ferri ad terminū. vnūqdqꝫ autem
inatū est ferri in sui ipsius regionē: forma eniꝫ ꝛ spēs in
terminis oium. Et vl'r vt inquit Cōmen. in 3° de aia. cō.
36. respectus pfectioris ad imperfectus est respectus for-
mę ad mām. Quia igit̃ cęlū respectu istoꝝ inferioꝝ hꝫ
habitudinē terminātis ꝛ cōtinētis, ꝛ simpl'r est perfecti⁹
sicut imortale ꝛ incorruptibile mortali ꝛ corruptibili p̄-
stantius est, vt pꝫ. 8. physicę auscultationis. tex. cō. 75. ꝑꝑ
istas cās cęluꝫ a Phia dī esse tanq̄ forma respectu isto-
rum nō qꝺ orbis seclusa sūba intelligētię sit verę sūba q̄
sit formę, imo est mā in actu quę nihil aliud est nisi cor-
poreitas sūbalis subiecta trinę dimēsioni non cōposita
ex mā ꝛ forma, neqꝫ pura forma, sed est mā in actu. ꝛ vt
inquit Cōmē. 8. meta. cō. 12. Et in lib° de sūba orbis i ca.
2. rectius dī subiectū q̄ mā. Naꝫ nomē subiecti dicit ali-
quid in actu sicut supra patuit, ꝛ qꝛ subiectuꝫ mot⁹ est in
actu. 5. physi. tex. cō. 8. qꝛ orbis est in quo recipit̃ motus,
ideo rectius dī subiectum, qꝛ est actu ꝛ nō est in potētia
H ad esse, sed ad vbi tm̄. Nomē aūt mā̄ę sonat f'ꝫ vsitatio-
nē aliqd, ex quo pōt aliqd fieri ꝛ dicit aliqd in potentia
ad esse, ideo absolute ꝛ stricte loquēdo cęlum pro orbe
sumptū rectius dicit̃ subiectuꝫ q̄ mā. ꝛ hoc voluit dice-
re Auer. in. 2. ca. de sūba orbis sub verbis obscuris duꝫ
dixit. Corpus aūt cęleste ē quasi mā istius formę abstra
ctę ꝛ est mā existens in actu. Et ideo non assimilat̃ mate
rię nisi in hoc tm̄, qꝛ est mā fixa ad recipiēdū formam, ꝛ
iō dignius dī subiectū q̄ mā. Materia eniꝫ q̄ est hic dī mā,
qꝛ est in potētia forma in ea fixa, ꝛ dī subiectū, qꝛ fixa ē
In mā due sūt ꝯdōnes. formę ꝛ sit ꝯpositū ex materia ꝛ forma. ¶ Vbi aiaduer
te ꝙ in materia prima q̄ inuenit̃ in generabilibus ꝛ cor
ruptibilibus inueniunt̃ duę conditiones. Prima est, qꝛ
forma materialis educit̃ de potentia materię, ꝛ sic mate
ria dicit̃ esse in potētia forma in ea fixa, aut figi vt habꝫ
alia litera, qꝛ forma mālis taliter est fixa materię qꝺ est
constituta in esse per illaꝫ, ita ꝙ est extensa ad extensio-
nem eius. Alia 2ᵒ conditio est, qꝛ stat subiecta formę ꝛ
perficitur per formā. Prima cōditio non est in orbe, qꝛ
intelligentia non est ex potentia orbis educta ad actum.
Sed scđa cōditio bene inuenit̃, qꝛ orbis est subiectū reci
piens formam tanq̄ perficientē, sed non inherenter vt
I quidā male opinant̃, ꝛ sic rectius dī subiectum. ꝛ ista est
mens Cōmē. ꝛ vt inquit subtilis doctor in 2° sentētiaꝝ
distin. 14. solus ipse Auer. visus est in hoc habuisse mē
tem Aristo. ꝛ ita est sine controuersia.

ppō. 109ᵃ. ¶ Scientia secatur quemadmodum ꝛ res.

Requenter allegat̃ ista ppō ꝛ scribit̃ in 3° ď aia.
tex. cō. 38. ꝛ sicut supius incidētal'r dixi
solet allegari extra ꝓpositū ꝛ intētionē
Aristo. nō enim fuit mēs Phi ꝙ sciē se-
cant̃ ad diuersitatē scibiliū absolutę. ħ
enim falsuꝫ est. nam 2° physi. tex. cō. 18. Eędeꝫ sunt lineę
nāles ꝛ mathematicę. ꝛ Cōmē. 2° physi. cō. 71. inqt. Cuꝫ
ens diuidit̃ fm ꝯsiderationē demōstratiuā intrabit vna
nā in duas artes vt cōsideratio mathematici ꝛ diuini de
numero, ꝛ ꝯsideratio nālis ꝛ mathematici ď corpore/su-
perficie/ꝛ linea. ¶ Sensus igit̃ ꝓpōnis ibi in tex. pꝫ. naꝫ
ibi dī ꝙ sicut res diuidit̃ per potētiā ꝛ actū, sic scia ꝛ sen
sus. vbi Auer. in com̄. pulchre ponderans ħ reddit cāꝫ
dicens, ꝙ res quarū diię sunt eędē ipse sunt eędē in illo

modo fm quē hn̄t easdeꝫ diīas. vnde si sensus fuerit in
po⁹ ꝛ sensatum erit in po⁹, ꝛ si in actu etiā in actu, ꝛ sic de K
intellectu ꝛ itellecto. vnde eodeꝫ actu quo sensibile actu
sentit̃ eodē sensus actu sentit, ꝛ eodē actu quo intellect⁹
intelligit eodē obiectū intellectū intelligit̃. Sic eniꝫ dicit
Phs in 2° de aia. in tex. cō. 141. ꝙ vnus ꝛ idē est act⁹ sen
sibilis ꝛ sensitiui, sicut in fili 3° phy. tex. cō. 20. dī vnus ꝛ
idē est actus motiui ꝛ mobilis, sic ēt scire debes ꝙ vn⁹ ꝛ
idē est actus intelligibilis ꝛ intell'is, cōcomitant̃ igitur ꝛ
idētificant̃ mō pr̄edicto scia ꝛ res scita quo ad actū ꝛ po
tētiā ꝛ hoc formal'r loquēdo. ¶ Habet veritatē ēt ppo
sitio ista de scia nr̄a, qꝛ de illa loqtur Aristo. in 3° de aia.
Fallit aūt de scia dei ꝛ intelligētiaꝝ, qꝛ scia in deo ꝛ intel
ligentijs nō diuidit̃ fm diuisionē quę dat̃ per potentiā
ꝛ actum, nec per vl'e ꝛ particulare, sicut dicit Cōmē. 12.
meta. cō. 51. sed scientiā in intelligētijs diuidit̃ fm diuer
sitatē scientiū. scia enim dei de entibus est tali mō quali
nulla aliaꝝ intelligentiaꝝ particeps esse pōt, qꝛ entia vt
pr̄ediximus nihil diuersum sunt a scia dei vt in illa con-
tinentur, ꝛ nullibi ens simpl'r omnibus modis est idem
cum intellectu scientis, sicut in primo principio.

¶ Potentia quę pōt in maius pōt in minus. ppō. 110ᵃ.
L

Losatur ppō ꝛ veritateꝫ hꝫ in potentijs actiuis fallit
in passiuis. Potētię aūt actiuę differunt
a potētijs passiuis, vt scribit Cōmen. in
3° de aia. cō. 4. naꝫ virtutes passiuę sunt
mobiles ab eo cui attribuunt̃, actiuę an
teꝫ mouent illud cui attribuunt̃ idest respectu obiecti. ꝛ
est intētio Phi in. 9. primę phię. in tex. cō. 2. vbi inqt. Po
tētia passiua est p̄n^m trāsmutandi ab alio inquantū aliď,
ꝛ po⁹ actiua est p̄n^m trāsmutandi aliud inquantū aliud.
vn̄ sensus cū sint de virtutib⁹ passiuis, vt est snīa Phi in
2° de aia. t. cō. 51. vbi dī. Sensus aūt in ipso moueri ꝛ pa-
ti aliqd accidit. ꝛ Cōmē. in cō. dicit ꝙ p̄mū cōsiderandū
de sensu est vtrū. s. sit numeratus in virtutib⁹ actiuis aut
passiuis, ꝛ cū posuit ipsuꝫ esse in gn̄e virtutū passiuaruꝫ
dedit cām istius existimationis ꝙ sensus sit fm passio-
nē, qꝛ existimat̃ ꝙ sensus alterant̃ a sensibilibus aliquo
mō alterationis. In virtutib⁹ aūt sensitiuis allegata ppo
sitio veritatē nō hꝫ. vꝫ. ꝙ si patit̃ a maiori qꝺ patiatur a
minori, sed hꝫ se cōuerso mō, qꝛ in talib⁹ quę pōt pati a
minori pōt a maiori. colligit̃ ħ expresse ex mēte Phi in
M p̄ cęli ꝛ mūdi. tex. cō. 116. ꝛ. 117. ¶ Simil'r alia ꝓpositio
famosa q̄ dicit, quicqd pōt po⁹ inferioꝝ pōt ēt supioꝝ ve
ritatē hꝫ in potētijs actiuis ꝛ in potētijs existētib⁹ in ma
teria. Fallit aūt ppō ista in virtutib⁹ passiuis ꝛ in poten
tijs abstractis a mā. nā po⁹ cęli q̄ est prior nā ꝛ perfectio
ne elemētoꝝ, po⁹ nō pōt quicqd pn̄t elementa. sil'r apud
tenētes in virtutibus sensitiuis interiorib⁹ qꝺ alteri⁹ vir-
tutis est recipere, ꝛ alterius retinere, qꝛ virtutes tales sūt
organicę ꝛ in talibus receptio fit per humidū ꝛ retentio
p siccū, virtus imaginatiua est supioꝝ sensu cōi, ꝛ tm̄ non
pōt id qꝺ pōt sensus cōis, qꝛ sensus cōis iudicat ꝛ cōpo-
nit ꝛ diuidit, ꝛ ħ nō facit virtus imaginatiua. ¶ In potē
tijs ēt abstractis a mā. Fallit ista ppō. nam intell'x possi
bilis intelligit ea q̄ sunt hic, puta singularia ꝛ p̄uationes,
ꝛ tm̄ intell'x agēs qui est p̄stātioꝝ intellectu possibili nihil
intelligit eoꝝ q̄ sunt hic, vt dicit Cōmē. in. 3. de aia. in cō
mē. 19. Et Themistius ibidē ca. 45. vbi inqt, sup expō-
ne. tex. cō. 25. vbi Ari. vult ꝙ intell'x possibilis intelligit
p̄uationes ꝛ nō intell'x agēs, qꝛ est qñqꝫ in po⁹ ꝛ qñqꝫ in
actu. Inquit pro hinc, si quis intell'x est ab oī po⁹ exolut⁹
liberqꝫ, is neqꝫ malū, neqꝫ priuationem intelligit qualis

exterior intelle vi.i.agẽs, ⁊ eo amplius cã rerũ pncepa.i. A deus. ⁊ Auer.in 3° de aia.cõ.36.ingt. Ex eis cõprebẽden tib⁹ q̃ nõ sunt admixta mãe qd cõprebẽdit minus perfectum, necesse est vt cõprebẽdat perfectius, sed nõ cõtrio. ℭ Silr ẽt in potẽtijs actiuis in qbus tz illa ppõ quicqd põt po⁹ inferior põt supior intelligit extẽsiue, qz ad oẽs effectũ ad quẽ cõcurrit cã inferior cõcurrit superior, sed non intelligit q superior possit cãre non cõcurrente cã inferiore, sicut sol ⁊ homo generant hoiem, ⁊ tñ sol non posset cãre hoiez non cõcurrente hoie. ℭ Et aduerte q cã ⁊ po⁹ superior nobiliori mõ cõcurrit q̃ potentia inferior. vnde vegetatiuũ est in sensitiuo, sicut trigonũ in tetragono ex 2° de aia, ⁊ vegetatiuũ in aialibus vegetat auget ⁊ generat aial. in plãtis aũt vegetat ⁊ auget ⁊ generat plantaz. ℭ Et nota q ista ppositio qd potẽtia pmo mouens est nobilior po⁹ scdo mouente ⁊ vltimo moto que colligit ex intẽtione Phi in.8. de physico auditu.tex.cõ. 38. ⁊ est auctoris libri de causis dicẽtis, q cã prima plus influit q̃ cã scda, ⁊ per pñs est nobilior veritatez hz vbi scdz mouẽs recipit virtutẽ ⁊ influentiã motiuã a primo mouẽte. Sed quãdo nõ recipit veritatez non habet. Nam certũ est q in virtutib⁹ interioribus pmũ mouẽs est sensus cõis, ⁊ vltimũ motũ est virtus memorialis, ⁊ tñ virtus memorialis est magis spũalis inter oẽs virtutes sensitiuas. teste Auer. in 3° de anima. in cõmẽ.6.

Nota. · B

ppõ.iii°. ℭ Si non essent substantie abstracte physica esset prima philosophia.

icitur ista ppõ ex 6° meta. tex. cõ.3. vbi dicit Aristo. Si quidẽ ergo nõ est aliqua altera suba pter nã cõsistentes physica vtiqz erit p⁹ scia. ℭ Magna est altercatio circa h apud diuinos Antonius trombetta excellẽs in scia diuia ⁊ pceptor meus venerãdus in spãli quadã sua qõne de hoc isto mõ deducit istam cõsequentiã ⁊ cõiter oẽs sic deducere ɔsueuerunt. Inqt enim q stãte casu qd nõ sit subẽ nisi nã cõsistentes, tunc metaphysica nõ esset distincta nãli, qz iste scie distinguuntur penes modũ diffiniẽdi diuersuz qui insequit distinctionẽ obiectoꝝ formaliũ. nam modus diffiniẽdi metaphysicus oino abstrahit a mã, qz sicut ens qd primo cõsiderat ita ⁊ qdlibet inquantũ ens nõ includit materiã, ⁊ addit q ideo metaphysica abstrahit a mã sensibili, qz cõsiderat aliquid qd est simplr abstractuz fm esse sicut sunt subẽ abstracte. Alia aũt abstracta fm cõsiderationẽ cõsiderant ppter ista que sunt abstracta fm esse. ⁊ iõ vbi tñ esset suba nãlis nõ esset aliq̃ suba abstracta fm esse, g̃ nõ oporteret ponere sciaz aliquã q̃ abstractius cõsideraret q̃ nãlis, que lz posset cõsiderare ens ⁊ alias qditates abstrahẽdo a motu ⁊ quãtitate. ista tñ scia seu consideratio nõ ptineret ad aliquã sciam priorẽ physica, qa stãte isto nulla esset scia q̃ cõsideraret de ente priori simpliciter, qz p⁹ entia essent nãlia. Et ita ɔsideratio de qditate mõ abstracto ptineret ad eãdẽ sciaz ad quã spectat ɔsideratio mõ nõ abstracto. s. in ordine ad motũ ⁊ alias passiones nãles, ⁊ sic physica esset prima scia ⁊ p⁹ phia.

Anto. trõbe. opinio.

C

Obiectio. ℭ Sed tunc obijcit ɔ se, qz illo casu stante adhuc conceptus entis abstractus a suba nãli ptineret ad aliã sciam,

Solutio. qz esset abstractior cõceptu pprij obiecti. ℭ Ad qd duplicit rñdet p⁹ rñsio est q ad h qd cõcept⁹ abstractior nõ egrediat limites scie duo regrunt. Primũ q non sit cõior cõceptu pprij obiecti. Scdm q nõ abstrahat tãta abstractione qd sit abstractus ab ordine essentiali ⁊ habitudine ad subiectũ primũ qd signãter dr pp mathematicã que in illo casu esset distincta a physica, qz abstraheret quãtitatẽ ab ordine essentiali ⁊ attributione ad mãz sensibilẽ. ita in casu pdicto scia nãlis cõsideraret ens ⁊ qdlibet trãscendẽs dũmodo nõ circũscriberet ipsum ab ordine essentiali eius ad subiectuz primũ. ℭ Sed salua pace ista dicta sunt mihi dubia. Primũ qdẽ in quo dicit q in illo casu phia nãlis esset prima phia, qz nulla esset de ente simplr priori nõ apparet verũ esse, qz lz nãlis cõsideret de suba que est ens simplr pus accñte natura, cognitione, diffinitione, ⁊ tpe, vt pz in.7. prime phie.tex.c. 4. Mathematica aũt est de quãtitate, tñ prioritas sciaruz ⁊ distinctio, vt pz in.6.meta.tex.cõ.2. attẽdit penes aliũ ⁊ aliũ abstractionis modũ ⁊ diuersum modũ diffiniẽdi, modo maior ⁊ altior abstractio est in sciẽtijs mathematicis q̃ sit in nãlib⁹. Nã entia mathematica sunt sicut cõcauũ ⁊ nãlia sunt sicut symũ. hnt enim se nãlia per additionem ad mathematica, ⁊ ex pñti stãte illa distinctione data p Phm in.6.met. penes diuersuz diffiniẽdi moduz in casu illo q̃ non essent alie subẽ nisi nã subsistẽtes mathematica adhuc, ⁊ si de quãtitatib⁹ sit esset nã prior nãli. ℭ Et cõfirmat qz etiã de facto ita contingit q scie mathematice sunt medie inter nãles ⁊ diuinas. nam fm Peripateticos sunt pp exercitiũ ⁊ nõ pp finẽ hois vltimuz, vt dicit Cõmẽ. in suo plogo super libro physi. qz intellectus hois postq̃ venatus est cognitionẽ entiũ nãliũ cõcernentiũ mãm tam fm esse q̃ etiã fm diffinitionẽ anteq̃ pueharetur ad aliud extremũ. vz. ad notitiaz entiũ separatoꝝ a mã vtroqz mõ opus est ipm pexercitari in cognitiõe scibiliũ medio mõ se hñtiũ. vz. que quoquo mõ sunt in materia, ⁊ quoquo mõ abstrahunt a mã, sicut sunt entia mathematica, ⁊ fm aliquos in hoc ordine est scia de aia ẽt. lz enim Aristo. dicat in pn° libri de aia, q vna scia excedit aliã, vel ex parte obiecti, vel ex certitudine demrõnis illud locũ hz loquẽdo quãtũ ad nobilitatẽ obiecti. nam vt ipsemet Ari. fatet.6. meta. in tex.cõ.2. honorabilissimã sciaz opz circa honorabilissimũ genus esse. vñ bene ɔcederẽ in illo casu argumẽti q scia nãlis esset nobilior ex parte obiecti q̃ sint scie mathematice, non tñ pp hoc scia nãlis esset prior quo ad modũ formalẽ abstractionis pene quẽ scie distinguũtur. ℭ Nec videat tibi miruz h, qz in simili Cõmẽ. dicit in p de aia.cõ.p. artes non differunt abinuicẽ, nisi altero duoꝝ istoꝝ modoꝝ. s. aut ɔfirmatione demrõnis, aut nobilitate subti, aut vtroqz. V.g. qm geometria excedit astrologiã p ɔfirmationẽ demõstratiõis. astrologia aũt excedit illã per nobilitatẽ subti. ℭ Amplius mirũ est qualr illo casu stante mathematica esset distincta a physica, ⁊ notitia entis inquantuz ens nõ esset distincta. Vñ arguo sic. nõ minus esset abstract⁹ cõceptus entis cõis nãlib⁹ ⁊ mathematicis q̃ conceptus quãtitatis vt pz, sed per te scia de quãtitate illo casu stante esset distincta a nãli, ergo ⁊ scia de ente inquantũ ens esset distincta. ℭ Nec vr valere rõ que adducit ɔ h quã dr q cõceptus entis nõ esset abstrahibilis. h eniz est voluntarie dictũ, qz per casuz nõ magis cõcerneret mãz sensibilẽ ens inquantuz ens q̃ quãtitas q̃ est imediata affectio insequens mãz fm Peripateticos. ℭ Et qd deinde dicit in solutione illa ad argu^m nõ satisfacit, qz ẽt ita de facto cõtingit q nãlis nũc ẽt cõsiderat de ente ⁊ suba, vt ista ɔhunt ad habitudinẽ essentialez sui subiecti, quia lz ista mã est ens sic cõsiderationis metaphysicalis, tñ ista mã est ens mobile vel ens sensibile est nãlis ɔsiderationis, vt pz.12. prime phie.5.⁊.6. cõmẽtis. ⁊.7. meta. com.9. vnde casu illo stante dicerẽ q de ente ẽt cõsideraret mathematicus, ⁊ de suba etiã p habitudinẽ ad rõnẽ formalẽ sui subiecti maxime, qz ipse tenet cũ Scoto substãtiaz

D

Impugnatio

E

F

G corpoream esse subiectū mathematicarū sciaꝝ. ¶ Alia
Solō scda eiusdem. solō quā ponit pfatus doc. est ista si metaphysicus ingt
ꝯsiderat quidditates rerū solū in vlī si ex casu essent tan
tū quidditates nāles non essent qdditates vles ꝛ abstra
ctę quę essent cōes alijs a substantijs nālibus, qꝛ exposi
to si nullū aliud ens eēꝫ, tūc physica hēet ꝯsiderare oiuꝫ
qdditates, ꝛ ita metaphysica nō esset pōr scia nāli. vñ ar
guit sic. si metaphysica in illo casu esset prior nāli, aut ģ
cōsideraret qdditates vles abstractas aut particulares
non 2m, qꝛ illas nō ꝯsiderat nec vles cum ꝑ casuꝫ ille nō
Impugnatio essent, qꝛ oēs essent nāles. ¶ Sꝫ isto solō scda patiꝫ etiā
manifestā instantiā, qꝛ in illo casu nō video quō solum
quidditates naturales solūmodo essent, qꝛ adhuc rema
nerent quidditates mathematicę, vñ ex illa deductione
sequi vr̄ nō solū phiaꝫ naturalē esse primā, imo omnem
sciaꝫ: ꝛ hoc non vr̄ esse verū, nā lꝫ in illo casu intellectus
humanus nō hēet cognitionē abstractoꝝ fm esse, possꝫ
tñ adhuc hēe cognitionē naturalē ꝛ mathematicā, nā in
tellectus innatus est diuidere ꝯiūcta in esse, vt dicit Cō
men. in. 12. met. cō. 39. vñ adhuc alia esset rō lineę inquā
tum linea est ꝛ alia esset rō lineę terrestris vt manifestū
H est, vñ nō video quō in illo casu nālis scia oēm quiddi
tatē cōsideraret, naꝫ aut hoc esset in vlī aut in particula
ri non 2m, qꝛ mathematicę quidditates ptinerent ad ma
thematicū, nā Cōmē. in ꝑ physi. com. vlt. hꝫ. ꝙ si scia na
turalis nō demōstraret illud genꝰ entiū abstractoꝝ esse,
tunc nō esset nisi scia naturalis ꝛ doctrinalis: manifestū
est aūt ꝙ per sciaꝫ doctrinalē non intelligūt Peripateti
ci nisi scias mathematicas nec ī vlī, qꝛ modus abstrahē
di non esset illo casu stante magis abstractus qui ꝯueni
ret naturali potius ꝙ̄ mathematico, imo adhuc abstra
ctior esset ille qui esset mathematici, nam casu quo meta
physica nō esset posset remanere naturalis ꝛ mathemati
ca per Auer. in cōsequētia eius iaꝫ adducta ex cōmē. vl
ti. primi physi. Manifestū est aūt ꝙ modus abstrahendi
mathematici esset abstractior ꝛ altior ꝙ̄ ille qui esset re
spectu naturalis, ꝛ sic secūda solutio stare non potest, vt
Opio alioꝝ. patet clare intelligenti. ¶ Alij aūt cōterranei nostri di
xerunt qō casu illo stante si ꝯceptus aliquis abstrahere
tur a materia sensibili ꝛ intelligibili, adhuc ille ꝯceptus
includeret materiā ꝛ pertineret per ꝯñs ad naturalē phi
losophiā, qꝛ phia naturalis est prior mathematica, ꝛ est
solutio magistri Francisci Neritonēsis cōcurrentis prę
Impugnatio ceptoris mei. ¶ Hoc quidē etiaꝫ non vr̄ posse stare, qꝛ
si ille ꝯceptus est abstractus ab vtraqꝫ materia sensibili
I ꝛ intelligibili quā igitur materiā includit, aut naturaleꝫ,
aut intelligibilē, si nālē, quare etiaꝫ nō intelligibilē si ab
vtraqꝫ abstractus est. ¶ Pręterea. Si abstractus est quō
illā includit si neutrū includit, ꝛ est dare tertiaꝫ mām in
differentē vtriqꝫ, tunc ille cōceptus erit alterius artificis
Opio ppria. distincti a naturali ꝛ a mathematico. ¶ Et ꝑpter ħ post
longā perscrutationē circa hoc visuꝫ est mihi dicere sal
ua semꝑ reuerentia aliorꝫ aliter sentientiū ꝙ ꝛ si ꝯñtia
illa absolute proferri videaꝫ ibi ab Aristo. tñ ad hoīeꝫ
deduci hꝫ, antiqui eñi opinabanꝫ ꝙ ens sensibile ꝛ ens
inquantū ens cōuerterenꝫ, ꝛ ꝑ ꝯñs in via eoꝝ sequitur
ineuitabilr̄ ꝙ scia considerans de sub̄a sensibili sit pma
phia. Isti enim antiqui ꝫ quos deducitꝫ hic sermo nō co
gnouerunt genus entiū abstractoꝝ, vnde apud eos ista
cōuertunꝫ ens inquantū sensibile ꝛ ens inquantū ens, ꝛ
opinabanꝫ ꝙ prima entia ꝛ primę sub̄ę sunt sensibiles.
¶ Vnde adduco suꝑ hoc testē Arist. in. 4. primę phię.
in tex. cō. 7. vbi inquit. Vnde nullus particulariter intē
dentiū nitiꝫ dicere aliqd de eis si vera aut non, nec geo
meter, nec arithmeticus nisi physicoꝝ quidā merito fa

ciētes ħ soli naqꝫ putanꝫ de tota nā intēdere ꝛ de ente. K
¶ De istis ēt loquutus fuit Arist. in ꝑnº. 4. de physico
auditu. dū dixit ea naqꝫ ꝙ̄ sunt oēs opinanꝫ alicubi esse,
vñ isti existimabāt oē ens in loco eē, ꝛ per ꝯñs non erat
apud illos aliud genus entiū nisi sensibiliū fm rē. ¶ Et
de istis ēt loqtur Arist. in. 4. meta. in tex. c. 22. vbi ingt.
Huius aūt opinionis cā est, qꝛ de entibus quidē verita
tē intēdebant, entia aūt putauerūt sensibilia solū. ¶ Et
de istis ēt loqtur Arist. in ꝑ primę phię. in tex. com. 18.
vbi Cōmē. in cō. expresse dicit ꝙ multi hoīes reputant
sciaꝫ nālē ꝛ diuinā esse eandē sciaꝫ. ¶ Et ideo Cōmē. ꝑ
phy. cō. vlti. aduertēs ad hoc qō mō dixi. ingt. si ħ. vꝫ.
in scia nāli non demōstrareꝫ iste modus entiū. s. separa
biliū nō esset nisi scia naturalis ꝛ doctrinalis, ꝛ iō antiq
naturales existimauerunt ꝙ scia naturalis est pōr oībus
sciētijs dicētes qō subiecta eius sunt pōra oībus entibꝰ.
¶ Et qꝛ verū attestaꝫ sibi ꝛ est sibi cōsonū ex oī parte,
vt dicit Aristo. in pmo ethi. cap. 8. sic ni fallor deductio
ista, ꝛ Arist. ꝛ Auer. intelligi hꝫ. ¶ Nam ꝙ aliqui volē Opi. alioꝝ.
tes istam ꝯñtiaꝫ Auer. cō. vlti. deducere dicūt sic debere
deduci si metaphysica posset ꝓbare sub̄as abstractas eē
illud nō possꝫ esse nisi ꝑ motū, sed ois scia probans per
motū aliqd est nālis, igiꝫ metaphysica esset scia natura L
lis, ꝛ per ꝯñs non sunt nisi duę scię. s. naturalis ꝛ doctri
nalis. ¶ Hoc quidē stare nō pōt, nam multa pbat natu Impugnatio
ralis per media meta. sicut qñ disputat in ꝑ physi. ꝫ anti
quos negantes ꝑncīª cognitionis ꝛ esse scię naturalis in
duens habitū meta. ꝛ tñ nō ꝑꝑ hoc scia naturalis est me
ta. silr̄ metaphysicꝰ multa demōstrat ꝑ media naturalia
lꝫ vliori mō vt pꝫ per Auer. in 2º primę phię. in cōmē.
6. vbi Arist. demōstrat ꝙ in causis efficiētibꝰ ꝛ mouēti
bus nō est processus in infinitū, nam tota illa demōstra
tio principaliter innititur medio nāli, qꝛ totā illaꝫ rōnē
pertractat cuꝫ motu, vnde ingt ibi Com. qō cōsideratio
vlis in oībus causis in eo qō sunt causę est huius scię, ꝛ
Ari. quāuis vtaꝫ hic demr̄onibꝰ scię naturalis, tñ indu
cit eas vlius, qꝛ quāto demr̄o fuerit vlior tanto magis
erit ꝓprior huic scię, ꝛ Arist. se obseruat in hac intētio
ne. s. in inducēdo demr̄ones vles alio mō quā in sciētia
naturali, ꝛ hęc est cā in iteratione illaꝝ demōstrationuꝫ
in hac scia, ꝛ iō nō valet dictū istoꝝ ꝙ si meta. demōstra
ret sub̄as abstractas cū hoc nō posset facere nisi ꝑ motū
tanqꝫ per mediū, ideo scia diuina esset naturalis, pꝫ qō ē
fallacia a fm qd ad simplr̄, lꝫ enim diuinus in illo casu
induens habitū naturalis diceretꝫ quo ad illud eē natu M
ralis, tñ simplr̄ non sequiꝫ ꝙ scia naturalis ꝛ diuina sūt
eadem simplr̄. ¶ Amplius si rō illa valeret pari formi
ter sequereꝫ ꝙ si scię mathematicę demōstrarent substā
tias abstractas esse cū hoc nō possit fieri nisi per motū,
ꝛ cū ois scia demōstrans aliqd per motū sit scia natura
lis, tūc igiꝫ scię mathematicę essent naturalis, ꝛ ita stāte
illa forma arguēdi sequiꝫ ꝙ si ħ genus entiū separatoꝝ
a materia nō demōstratur in scia naturali, tūc nulla alia
scia remaneret nisi naturalis ꝫ Auer. ¶ Forte dices ħ Euasio.
non potest dici de mathematicis, qꝛ ille nō cōsiderāt de
substantijs. ¶ Contra, saltē sequiꝫ de astrologia quę so Solutio.
la ex mathematicis de substātia sempiterna theoriaꝫ fa
cit: vt dicit Arist. in. 12. primę phię. tex. cō. 44. ¶ Am
plius esto ꝙ nulla prorsus ex mathematicis scientijs de
sub̄a cōsideraret, adhuc tñ illa cōsequentia esset necessa
ria maxime fm taliter opinantes, lꝫ tam antecedens ꝙ̄
ꝯñs sint impossibilia. vꝫ. si scię mathematicę demōstra
rent substantias abstractas esse, tunc scię illę demōstra
rēt hoc per motū, sicut si lapis volat, lapis hꝫ alas, ꝯñtia
ista est necessaria, vt dicit Auer. 7. phy. cō. 2. ꝛ ita in vir

A tate istius deductionis Cōmē. non haberet intentū suū. ℂ Moderniores aūt aliter illaꝫ ꝯnīā Auer. deducunt (Deductio modernoꝝ.) psupponētes vnū qḋ conceptus entis sit indifferens ab/stractis ꝛ nō abstractis, ꝛ qḋ abstracta sunt i duplici dif/ferentia. vꝫ. per essentiā vt deus ꝛ intelligentię, ꝛ per in/differentiā vt ꝯceptus entis subę vnius boni ꝛ veri ꝛ id genus quę trāscendentia cōiter nuncupant, ꝛ tunc dicūt ꝙ si ens abstractū per essentiā non esset tunc, nec per cō/sequēs ens abstractū per indifferentiā esset sicut si rōna/le non esset, non esset aial qḋ est indifferens rationali ꝛ irrationali, ꝛ ita si entia abstracta nō essent. vꝫ. substātię separatę, tunc non esset ens abstractū per indifferentiaꝫ cū consideratio istius principalr ordinat ad illā quę est de abstracto per essentiā, ꝛ ita prima phīa non esset, ꝛ sic non remanerent nisi duę scientię solūmodo. vꝫ. nālis ꝛ (Impugnatio) mathematica. ℂ Sed nec ista deductio stare pōt in via Cōmē. qꝛ ipse nō dicit si entia abstracta non essent, non eēnt nisi nālis ꝛ mathematica, ita ꝙ arguat a destructio/ne subiti scię ad destructionē scię, nā ex illo medio ēt se/queret destructio aliaꝝ sciaꝝ, naꝫ si subę abstractę non essent, nō essent etiā nāles nec entia mathematica essent.

B ℂ Et pterea istę scię ēt ordinant ad primā phiā q̄ est vl/tima vis doctrinę, ꝫ sit pōr via nāę, vt dicit Com. in. 6. pmę phię. cō. 3. ꝛ in. 7. meta. cō. 39. ꝛ Auicē. in pª Fen pri/mi, doc. pª, in cap. de subiectis medicinę. inquit. pnª scia/rū particulariū tāq̄ credita recipiunt ꝛ in alijs scientijs q̄ sunt ſm ordinē ante eas rōcinant, ꝛ ita fit donec prin/cipia oiuꝫ sciaꝝ ad phiaꝫ pmaꝫ q̄ metaphysica nūcupat eleuentur. ℂ Amplius in illo casu vꝫ ꝙ si p ipole entia abstracta nō essent ꝛ posset, vt isti dicūt intellectus intel/ligere sine implicatione ꝯdictionis remanere duas sciē/tias. s. nālem ꝛ mathematicaꝫ, dico ꝙ adhuc daret tertia sciētia distincta ab istis, qꝛ ꝯ ꝯceptu entis sensibilis con/cernētis māꝫ ſm esse ꝛ rōnē, ꝛ ꝯ cōceptu entis concernē/tis mām solū ſm esse, non autē ſm rōnē posset abstrahi ꝯceptus entis inquantū ens quē ego dicā in illo casu eē indifferentē vtriq;, sicut in exēplo ꝙ ipsi adducunt esto qḋ non esset bō in rerū nā nō implicaret cōtradictioneꝫ abstrahere ab equo ꝛ asino conceptū aialis. ℂ Et cōfir/mat, qꝛ teste Porphyrio destructis differētijs diuisiuis ꝛ spēbus constitutis per illas nō est iplicatio ꝯdictionis apud intellectū remanere ꝯceptū gñis ꝯ pari ego dicerē ꝙ ꝛ si subę separatę nō essent adhuc sine iplicatione ꝯdi/

C ctionis cōceptus entis abstrahi posset ꝯ nālibus ꝛ a ma/thematicis entibus. ℂ Et ꝯfirmat, qꝛ intellō ſm Auer. 12. primę phię. cō. 39. innatus est diuidere ꝯiuncta inesse mō remanētibus duabus sciētijs solū nāli ꝛ mathemati/ca pꝫ ꝙ cōceptus entis quidditatiue includeret in vtris/q; ꝛ esset in plus ꝛ magis cōis q̄ vnusquisq; illoꝝ, ꝛ pꝫ ꝙ contēplatio de isto cōceptu cōi ꝛ de ꝓprietatibꝰ eius nō magis esset nālis q̄ mathematicę disciplinę, ꝛ ita vꝫ (Oplo ꝯbe.) sequi ꝙ esset alia scia. ℂ Et ideo relictis alioꝝ ꝯductio/nibus videt mihi ꝙ ratio Auer. isto mō deducat. Pro (Distō sciaruꝫ speculatiuaꝝ.) quo suppono ꝙ scię speculatiuę distinguūtur inter se pe/nes triplicē abstractionis modū qui est penes diffinitio/nem, nam quędā abstrahit ꝯ mā ſm esse ꝛ rationeꝫ, ꝛ de his est scia diuina, quędā ꝯo abstrahit ſm rationē tm̄ ꝛ non ſm esse, ꝛ de ijs est mathematica, quędā ꝯo neq; ſꝫ esse, neq; ſm rationē abstrahit a materia sensibili, ſꝫ vti/tur sola abstractiōe vlis a singularibus, qua abstractio/ne etiā vtunt alię scientię, ꝛ talis est scia naturalis, nā pri/mo de aia. tex. cō. 16. naturalis diffinit per mām, ꝛ diale/cticus per formā, cum igit meta. sit de abstractis vtroq; mō ꝛ principalissimū subiectū eius sint substantię sepa/ratę, scia aūt cuius subiectū latet nos hīi non pōt sine co/gnitione eius, ꝛ qꝛ substātię abstractę in nulla scia ſm ip/sum demōstrari psit nisi in scia nāli, qꝛ nullū mediū effi/

D cax est nisi via motus, ideo si i scia nāli tale genus entiū separatoꝝ a materia nobis nō innotesceret via motus, tunc nō possemus hīe distinctā cognitioneꝫ scię diuinę, quādoquidē lateret nos subiectū eius principalissimuꝫ maxime quo ad illā partē vbi scia diuina agit de abstra/ctis substantijs, ꝛ ita non remanerēt nisi duę scię. s. nālis ꝛ mathematica, ois eniꝫ scia vt ipse dicit psupponit suū subiectū esse, aut qꝛ est notū de se, aut qꝛ sumit tanq̄ no/tum ab alia scia in qua fuit demōstratū: in casu autē nr̄o cum substantię separatę quę sunt subiecta scię diuinę vt ipse dicit Cōmē. vltimo pmi physi. cū non sint notę de se nec in alia scia possint demōstrari esse nisi in scia nāli pp cām assignatā. seqt ergo ꝙ si in scia nāli non demon/strātur in nulla demōstrant, ꝛ ita lateret nos, ꝛ ita duas solū scias habere possemus. s. nālem ꝛ mathematicā sal/tem distincte ꝛ perfecte in suo ꝓprio genere, nam ratio Auer. a signo videt ꝓcedere. ℂ Et si arguas saltē meta. (Obiectio.) posset remanere quo ad illā partē in qua agit de substā/tijs sensibilibus, qꝛ argumēta adducta p nos cōtra alias deductiones psīt reflecti cōtra nos. ℂ Et ad h concedo (Solō pma.) totum ſm istā rńsionē ꝛ intētio eius est ꝙ si subę abstra/

E ctę nō demonstrant esse in scia naturali, tunc non essent nisi scia nālis ꝛ mathematica. sup. pfecte distīcte in pro/prio gñe. metaphy. aūt nō esset quo ad nobiliorē sui par/tē, ꝛ est illa in qua de abstractis intelligentijs pertractat. ℂ Aut alr dici dꝫ ꝛ melius iudicio meo ꝙ Auer. hic p (Solutio 2ª.) alia verba facit illaꝫ eandē consequentiā quā facit Ari/sto. in 6º pmę phię quę est ad hoiem, vt prędiximus. vꝫ. ꝙ si non essent alię substātię nisi natura cōsistentes, tūc physica esset prima phia, ita Cōmē. dicit in sīli si in sciē/tia nāli nō demōstraret istud genus entiū separabilium esse, qꝛ talia nō sunt vt opinabant antiqui, tūc nō essent nisi duę scię. s. nālis ꝛ doctrinalis, ita ꝙ deductio Auer. est ad hoieꝫ qualis erat deductio Aristo. ꝛ ꝙ ita debeat intelligi snīa eius adducamus verba eius ꝯpleta. inquit enim in cōmē. allegato. vꝫ. in vltimo primi physi. ꝛ totū hoc est ꝯrium eius qḋ existimauit Aui. qm̄ si hic nō de/monstrat iste modus entiuꝫ. s. separabiliū esse non esset nisi scia nālis ꝛ doctrinalis ꝛ subdit imediate, ꝛ iō antiq/ nāles existimabant ꝙ scia nālis est prior oibus sciētijs dicentes ꝙ subiecta eius sunt priora oibus entibus: ma/

F nifestū est aūt qḋ taliter colligimus in ꝯclōne sicut semi/nauimus in pmissis, ꝛ ita videt qḋ antecedēs illud sit ad hoieꝫ, ex quo seqtur illud cōsequēs, ꝛ ista est vna de pre/cipuis causis erroris ꝯtingentibus expositoribꝰ qꝛ mul/ta sunt q̄ Ari. deducit ex datis ab aduersarijs, ꝛ ipsi vo/lūt illa simplr sustinere, ac si ex pncipijs Ari. seqrent ꝛ h accidit, qꝛ dimittūt tex. Arist. ꝛ inspiciūt expositores sicut dicit in sīli de Auic. Cōmē. in. 3. de aia. cōmē. 30.

ℂ Actio agentis nihil aliud est quā extrahere rem de potentia ad actum. (ppō. 111ª.)

FAmosa nimis est ppō ꝛ formalr scribit ab Auer. in libro destructio destruc. in dispu. 2. in solōne qnti dub. ꝛ 7. met cō. 28. ꝛ 12. meta. 18. ꝛ 44. cō. ℂ Aduerte ne ęquiuocatio fit cā ꝯfusionis pº celi. 110. ꝛ 7. meta. cōmē. (Actio ꝛ pas/sio duplr.) 36. qḋ actio qñq; sumit verę, ꝛ qñq; sumit ſm silitudi/nē ꝛ transumptiue, ꝛ ita ēt passio duplr sumit colligitur ista distinctio ab Auer. 4. celi ꝛ mū. cō. pº. vbi scribit res ęterne non hīt agēs nisi ſm silitudinē, neq; hīt ex qua/tuor causis nisi formalē ꝛ finalē, ꝛ si habuerint aliqḋ q̄st

G agens nõ erit nisi inquantũ est forma illi ꝛ ꝯseruans ip-
sũ,ꝛ.i 12.meta.cõ.29.scribit ꝯsimilē sniaꝫ dicens in subã
ęterna inueniunt̃ cãę q̃ per similitudinē dicunt̃ causę cũ
causis gn̄abilibus ꝛ corruptibilibus,ꝛ in 3° ð aia.cõ.5.in
p° parte digressionis, vbi recitat opinionē Teophrasti
ꝛ Themistij authoritate eoꝝ colligit̃ ibidem isto distin
ctio qꝛ dicebāt ꝙ isti tres intell's agens ꝛ recipiens,ꝛ in-
tellectus speculatiuus sunt ideꝫ subiecto,vt dicit ēt in 3°
de aia.cõ.20.ex mēte ipsoꝝ,ꝛ qꝛ itell's speculatiu⁹ resul-
tabat ex intellectu agente, vt tāgit intellectũ materialeꝫ
cũ recipiens sit ęternũ ꝛ agens ęternum, necesse est vt fa
ctum sit ęternũ, ꝛ quia opinati sunt hoc ꝯtingit vt in rei
veritate nõ sit intellectus agēs, neqꝫ factũ cuꝫ agens ꝛ fa
ctũ nõ itelligant̃ nisi cuꝫ gn̄atione ꝛ tēpore,aut dicat̃ qð
dicere h̃ agens ꝛ hoc factũ non est nisi ſꝫ similitudinē,
ecce quõ de mēte Theophrasti ꝛ Themistij colligitur
ista distinctio. ❡ Actio ꝓprie dicta est in rebus corpo-
ralibus tñ,ꝛ est duplex. Quędã est corruptiua ꝛ isto fit
merito ꝯrietatis,ꝛ fit per qualitates alteratiuas q̃ sunt q̃-
tuor primę qualitates.s. caliditas/frigiditas/humiditas/
ꝛ siccitas,q̃rũ duę.s. caliditas ꝛ frigiditas dicunt̃ actiuę
H ꝛ duę reliquę.s.humiditas ꝛ siccitas dicunt̃ passiuę,non
qꝛ ille nullo mõ patiant̃ dictę sunt actiuę. Nec istę quia
nullo mõ agant dictę sunt passiuę, sed h̃ est in respectu
mixti gn̄andi,dicit eñi Auer.in pn̄°quarti metheo.com.
p.in sua paraphrasi. Debes scire ꝙ nõ debem⁹ dubitare
in h̃ ꝙ diximꝰ qð humiditas ꝛ siccitas sunt passiua,ꝛ fri
gus ꝛ calor actiua,qm̃ iuenim⁹ illas qualibet agere sibi
silia,siccũ eniꝫ gn̄at siccũ,ꝛ humidũ humiduꝫ,sicut facit
calidũ calidũ,ꝛ frigidũ gn̄at frigidũ,qm̃ hęc p̄dicta ꝓpo
sitio de passiuis ꝛ actiuis non ꝯsiderabat̃ nisi in cõpara
tione actiõis indiuiduoꝝ mixtorũ ꝛ passiuoꝝ nõ in se,
in hac eniꝫ mixtione fuit inuētũ ꝙ calor ꝛ frigus sunt q̃
ꝯiungũt ꝛ applicāt elemēta rerũ ad seinuicē,ꝛ admiscēt
quousqꝫ gn̄et̃ ex illis eēntia res noua, ꝛ fuit humidũ in-
uentum cuꝫ quo recipit res passionē caloris ꝛ frigoris ꝛ
mixtionis ꝛ siccitas cũ q̃ recipit̃ icorporatio ꝛ statio in
se,ꝛ ita igit̃ illa fuerũt cõparata ad actionē,ꝛ ista ad paſ
siones,ꝛ sic oꝫ iacere qꝛ lr̃a est corrupta cõiter i illo loco
ꝛ bñ dicit,ꝛ est ex mēte Phi ibidē.in tex.cõ.2.ingt enim.
Est aũt simplex ꝛ nãlis gn̄atio ꝑmutatio ab his virtuti-
bus cũ habeãt rõnē ex subiecta mã̃ vnicuiqꝫ nãę,hę aũt
sunt dictę virtutes passiuę, gn̄ant aũt calidũ ꝛ frigidum
I obtinētia mãꝫ. ❡ Et aduerte ꝙ loquēdo de tali actione
solę istę q̃tuor qualitates ſm Peripateticos effectrices
dictę sunt,qꝛ solũ alterãdo subiectũ ad aliã spēm trãsire
faciũt,acuites quidē incidit rē sibi approximatã,sed nõ
alterat eius nãm,neqꝫ durities ita potest alterare qð sibi
ꝓximũ est vt ad aliã spēs transire faciat subaꝫ eoꝝ quę
sibi ꝓxima sunt. ❡ Et aduerte ēt ꝙ aliter etiã dici pōt,
quare caliditas ꝛ frigiditas dictę sunt actiuę/humiditas
ꝛ siccitas passiuę. vꝫ. in respectu ad sensum tactus cuius
sunt obiecta,nã respectu tactus ille sunt magis actiuę q̃
passiuę,ita scribit Auer.in 2° colliget.in ca.31. de accidē
tib⁹ supuenientibus virtuti sensibili. ❡ Aduerte tñ ꝙ ex
actiuis caliditas est maioris actiuitatis q̃ frigiditas,naꝫ
frigus est sicut caloris priuatio, p̄mo de gn̄atione ꝛ cor-
ruptione.com.18.ꝛ ex passiuis siccitas est magis passiua
q̃ humiditas,ꝛ ideo Gal.ingt.qð ex discrasijs simplici-
bus nulla est deterior q̃ sicca ꝛ ex ꝯpositis frigida ꝛ sic-
ca,discrasia eniꝫ humida facile curat̃,vt pꝫ in.7.inge.sa-
ni.cap.10.ꝛ in eodē lib° ca.5. dicit. lꝫ oēs istę q̃litates in-
ter se sunt actiuę ꝛ passiuę, magis tñ sũt passiuę humidi-
tas ꝛ siccitas q̃ actiuę,caliditas aũt ꝛ frigiditas sunt ma-
gis passiuę,ꝛ ideo dicũt medici ꝙ discrasię quę sunt ſꝫ

Actio ꝓpria duplex,

calidũ ꝛ frigidũ sunt facile curabiles,ſꝫ sunt difficile cu- K
rabiles discrasię ſm humidũ ꝛ siccum. ❡ Et aduerte ꝙ
de tali actione loqtur Aristo. in p̄mo de gn̄atione ꝛ cor
rup.dum ponit dĩiã inter mouēs ꝛ agēs,qꝛ oē agens est
mouēs ꝛ nõ ęcõtra,qꝛ actio talis fit cũ obiectione ꝯrij ꝛ
est corruptiua,vt pꝫ ibi in tex.cõ.43.ꝛ ifra. ❡ Actio au
tē ꝛ passio alia est perfectiua q̃ de itētione passionis nõ
hꝫ nisi receptionē tñ,vt dicit Cõmē. in 3° de aia.cõ.2.ꝛ
isto mõ dr̃ ibi ꝙ sentire ꝛ itelligere est qðdaꝫ pati. ❡ Et
est ista distinctio de mēte Phi in 2° de aia.in tex.cõ.57.
vbi dr̃.Non est aũt simplex ipꝫ pati,sed aliud quidē cor
ruptio q̃daꝫ a ꝯrio,aliud aũt salus magis eius ꝙ po° ab
eo qð est actu,ꝛ 3° de aia.tex.cõ.28.ideꝫ dr̃. ❡ Aduerte
tñ ꝙ actio ꝛ metaphoricę dicta ꝓprijssime sumpta est in
abstractis substãtijs,inquãtũ eniꝫ deus intelligit ꝑ intel
ligere causat,qꝛ scia dei est cã entiuꝫ.12.meta.cõ.51.sic di
cit̃,agēs qꝛ nõ agit ꝑ q̃litates alteratiuas sicut veꝝ agēs
corporale qð agit alterãdo ipm passiuꝫ. ❡ Et aduerte ꝙ
multa verificant̃ de vero agēte q̃ nõ verificant̃ de agen
te ſm silitudinē,sicut supra ēt tetigimus,nã solet frequē
ter dici ꝙ agēs assimilat sibi passum,h̃ quidē dictũ veri
ficari hꝫ solum in vere agētibus quę agunt ꝑ qualitates L
actiuas ꝛ passiuas trãsmutantes mãꝫ ꝛ ꝑparantes eam,
ꝛ remouēdo ꝯrium ab ipsa:de talibus quidē veritatē hꝫ
qð assimilant sibi passum , sed fallit ꝓpositio de agente
qð agit per suã formã ꝛ agit per essentiã sine ꝑparatione
materię ꝛ trãsmutatione ad illã formaꝫ,sicut inquit Al
bertus re ꝛ noīe magnus sicut generat̃ forma in speculo
absqꝫ hoc ꝙ superficies speculi remoueat̃ a sua planitie
vel a nã vitri, ꝛ isto mõ ēt sensibilia gn̄ant species suas
in organis, ꝛ veritatē hꝫ de agente vniuoco ꝛ de agente
per se agēte ꝛ non per accñs , ꝛ de agente ꝓpinquo non
remoto,ꝛ de agente p̄ncipali ꝛ non instr̃ali, vt ingt Cõ-
mē.12.meta.cõmē.24. ❡ Et de tali ēt agēte veritatē hꝫ
alia ꝓpositio famosa quę dicit ꝙ agens ꝛ passum in p̄n°
sunt ꝯria ꝛ in fine sunt similia,vt pꝫ in p̄ de generatione
ꝛ corruptione in tex.cõmen.50.ꝛ in.2.de aia.tex.cõmen.
45.de nutrimento ꝛ nutribili. ❡ Et de tali agēte verita
tē ēt hꝫ famosa ꝓpositio vt supra dixi ꝙ vna actio seq-
tur vnuꝫ agens,sic limitat Cõmē. illam ꝓpositionē.12.
meta.com.44.dicēs contra Auicē.qui opinabat̃ ꝙ in
intelligētijs erat actio ꝛ ꝯsequutio.inquit.sed ille sermo
est imaginabilis,non eniꝫ est illic ꝯsequutio neqꝫ actio,
ita ꝙ dicamus qð vna actio cõsequat̃ vnũ agens,tantuꝫ M
eniꝫ illic est cã ꝛ causatũ ſm qð intellectũ est causa intel-
ligentis. ❡ Similr̃ alia ꝓpositio famosa quę dicit agēte
ꝛ passo debite approximatis statim ꝓuenit actio,de tali
ꝯo agente verificat̃,cõcurrentib⁹ tñ sex cõditionib⁹ po-
sitis per subtilē Doctorē in.9.suę meta.q.14.in rñsione
ad scðm.ꝛ per Anto. And. sequacē ad lr̃am.in eodeꝫ.9.
q.1.in rñsione ad scðꝫ principale. inquit eniꝫ Scotus qð
nõ opꝫ semꝑ actiuo ꝛ passiuo approximatis vt semꝑ se-
quat̃ actio qꝛ h̃ tangebat argumentũ,naꝫ habito termi-
no non agit,non habito ēt impediri pōt ne agat per vir
tutē contrariã fortiorē. ❡ Si ēt non est tota cã actiua,ſꝫ
aliud cum ipso si illud aliud non adsit non agit. ❡ Si ēt
non hꝫ in qð vel circa ꝙ agat non agit. ❡ Si iteruꝫ alia
actio naturalr̃ pręsupponat̃ sine illa nõ posita nõ aget.
❡ Si tãdem est liber ex se potens non agere, vno isto-
rum sex modoꝝ pōt saluari de quocũqꝫ motiuo cur nõ
semꝑ moueat. Exemplũꝫ primi/graue qñ est in cētro nõ
mouet se,qꝛ habitibus p̄sentibus in mã cessat motus, vt
dicit̃ in primo de gn̄atione ꝛ corruptione.tex.cõmē.55.
Exēplum scði, aqua bulliēs p̄sente igne calefaciente nõ
frigefacit se,qꝛ tenet cũ Auic. ꝙ elemēta possunt ab in-
trinseco

Limitatões multaꝝ famosaꝝ ꝓpõnum.

A trinseco alterari sm Auer. exemplū accōmodatū est φ aqua bulliēs pñte igne sufficiēter calefaciēte nō infrigidat ab aere. Exēplū tertij in potētijs cognitiuis tenēdo φ obiectū vna cū potētia ꝯcurrat ad causandū actum ta lis po⁹ sine obiecto nō posset agere. Exēplū quarti ꝛ qnti vbi. vꝫ. aliqua actio nālr ꝑsupponitur sine actiom illa nō posita nō aget ꝛ non sic circa aliqd est vt nihil intelligens nihil vult ex eo φ actus volūtatis nālr ꝑsupponit actū intell's, naꝫ vt scribit Auer. 12. pme phie. tex. cō. 39. desideriū insequitur cognitionē, sicut vmbra insequitur corpus, ꝛ sm beatū Aug⁹ inuisa diligere possum⁹ incognita nequaq̄. Exēplū sexti / vbi. vꝫ. agens sit liberū est vt si intell's ostēderit aliqd volūtati pōt illud nō velle ꝓꝑ sui libertatē. ¶ Et ego addo ēt aliā cōditionē φ requiritur debita cōmēsuratio agētis ad passum, vt colligi pōt manifeste ex scđa ꝑticula ꝓblematuꝫ. ꝓblemate. 12. ¶ De tali etiā agente vere ꝛ ꝓprie dictu intelligit ꝓpō alia famosa q̄ dicit φ agēs pus agit in partē ꝓpinquā quaꝫ in partē remotā q̄ vera est, vel eadē actione, vel diuersa, nā vt ingt Auer. 2⁰ cęli. cō. 42. ex snia Themistij ꝯ Alex. rhete patit a pisce qui stupefacit manū piscatoris, q̄uis nō patiat passione sili passionis manus. ¶ Glosant ēt aliq φ nō est vera in formis respectiuis, nā sm tenentes φ relatio dicit aliquā realitatē distinctā a suo fundamēto pōt sic aliq̄ relatio acqri duob⁹ in duobus extremis existibus absq̄ B qđ ista acqrat alicui inter medio, vt si Sortes sit alb⁹ Romę, ꝛ Plato generet alb⁹ Parrhisius acqret vtriq̄ simul absq̄ B qđ aliqd existens in medio fiat sile. ¶ Glosat aūt ista ꝓpō de agēte qđ est corp⁹ solidū, qꝛ de corpore orbiculari, sicut ē corpus solare ꝛ lunare, ꝓpō ista fallit, qꝛ ex. 17. perspectiue talia plus agūt in remotū q̄ in ꝓpiquā. ¶ Itē reqrit φ agēs sit vniformę ꝑ totum, qꝛ luna q̄ nō est sm totū illuminata, nō ita agit pars illuminata quēadmodum pars nō illuminata. ¶ Itē reqrit φ sit seducta rarefactio ꝛ cōdēsatio ꝓꝑ sophysticas captiones fieri solitas, si eniꝫ esset vnuꝫ corp⁹ vniformiter calidꝫ vt quatuor ꝛ fieret rarefactio plus ageret in remotū q̄ in ꝓpinquū, vbi scire debes φ rarefactio ꝛ cōdensatio variāt actionē agētis quantū ad modū agēdi. scribit enim Auer. 2⁰ cęli ꝛ mūdi. com. 42. qđ cū duo corpora tāgunt aliud ꝛ fuerit vnū coꝝ ꝓfundi⁹ altero, necesse est vt actio ꝓfundioris ꝛ spissioris in corpus qđ tāgit sit maior q̄uis supficies eius q̄ tāgit ipꝫ sit ęqlis supficiei qua tāgit ipm illud qđ est minoris ꝓfunditatis, nā po⁹ diuidit sm diuisionē corporis, ꝛ silr cum duo corpora fuerint ęqualia ꝛ alteꝝ coꝝ fuerit densius alio necesse est vt dēsius sit fortioris actionis. ¶ Itē fallit ēt ꝓpō de agēte qđ agit aliqđ actū mediāte actione reflexa, nā videmus φ sol cū nō calefaciat lumine nisi inquantū lumē reflectit talis calefactio magis fit in partibus remotiorib⁹ q̄ in partibus ꝓximiorib⁹ vt clarū est. ¶ Vbi aduerte φ vt ingt Auer. in 2⁰ cęli ꝛ mū. cō. 42. ꝛ in 2⁰ cap. de luna orbis. corpora cęlestia nō agūt nisi lumine ꝛ motu, ꝛ sic sunt cā caloris, tñ ē diuersitas, nā corpora q̄ calefiunt a cęlo mediāte motu, quāto sunt ꝓpinquiora orbi, tāto magis calefiūt, ꝛ quāto sunt distantiora, tāto minus caliditate participāt, scribit enim Cōmē. 2⁰ cęli. cō. 94. Propinquitas motui cęli largit caliditatē / raritatē / leuitatē / ꝛ motū, ꝛ remotio largit frigiditatē / densitatē / grauitatē / ꝛ quietē: ꝛ ratio est, qꝛ cęlū mediāte motu attritionē causando est cā caloris, vt dicit Arist. in 2⁰ cęli. tex. cō. 42. ꝛ in p̄ methcoroꝝ. sed caliditas causata a cęlo mediāte lumine cōuerso mō se hꝫ, qꝛ quāto corpora sunt remotiora a corpore cęlesti, tanto magis incalescūt: ꝛ rō est, qꝛ lumē nō calefacit nisi inquantū reflectitur, tales aūt reflexiones in partibus supiorib⁹ sunt magis disperse q̄ sunt in partib⁹ distātiorib⁹ ꝛ inferiorib⁹, ꝛ ita differēter motus ꝛ lumē sunt cā caloris, vñ ignis ratione ꝓpinquitatis motus cęli est calidior aere, ꝛ ꝓꝑ eādē cām suprema ps aeris calidior est aliqs ptibus. ¶ Itē ad B vt illa ꝓpō vera sit reqrit qđ mediū sit dispositum ꝛ aptū natu recipere illā actionē, sicut diximus de pisce qui mediāte rhete stupefacit manū piscatoris ꝛ ipm nō stupefit, qꝛ nō est aptū stupefieri cū careat sensu. Item sol ꝛ ꝯiunctiones stellaꝝ generāt mineras in vētre terrę ꝛ nō in aere nec in supficie terrę ꝓꝑ eādē cāꝫ. nō eniꝫ ois cā q̄ corpori aduenit in ipꝫ opat, imo ꝑter B tria sunt necīa, fortitudo. s. suę virtutis agentis, ꝛ fortitudo virtutis corporis ꝑparatiue ꝛ possibilitas ꝑmittēdi vnū tāgere aliđ tāto tpe vt in tali q̄le illud possit ꝑuenire opatio in aliđ sicut dixit Princeps in 2ᵃ Fen primi / doctrina 2ᵃ / cap. p̄. ¶ De tali ēt agēte ꝑ trāsmutationē veritatē hꝫ illa alia famosa ꝓpō in via Auer. pręsertiꝫ q̄ scribit in. 7. primę ph̄ ę. cō. 31. vꝫ. φ idē est agēs disponēs mām ꝛ inducens formā quę qūo veritatē habeat infra dicā in loco ꝓpō.

Limitatio al ter^a ppōnis,

E ¶ Et de tali agēte ꝯo intelligit alia famosa ꝓpō / qđ oē agēs cōicās in mā cuꝫ passo in agēdo repatit, vt dꝫ in p̄ de gñatione ꝛ corru. tex. cō. 43. Intelligit aūt de cōicantibus in eadē mā, vñ corpora cęlestia alterāt ista inferiora, sed nō alterant qꝛ nō cōicant in eadē mā, nō eniꝫ est de ꝯditionibus agētis formę vt sit in mā q̄ sit eiusdē speciei cum mā in quā agit forma. exēpli cā. forma agēs respectu lecti ē in aīa artificis quę differt a mā lecti. 7. meta. tex. com. 29. ꝛ est etiā snia Auer. in. 2. de gñatione animaliū. cap. 2. vbi agit an sperma sit animatū ꝛ hꝫ veritatē in actione reali, fallit eniꝫ in actione spirituali. ¶ Intelligitur etiā qđ non eadē actione repatiat qua agit sed opposita, nam ignis calefaciendo aquā nō recalefit, immo infrigidat, lꝫ vt dicit Comē. 2⁰ de aīa cōmē. 115. Vulgus non absolute vocet ignē qui infrigidatus est ꝓpter admixtionē corpoꝝ frigidoꝝ. ¶ Itē requiritur φ sit in debita distantia, qꝛ virtutes naturaliter agentes sunt terminate. ¶ Item sm aliquos reqritur φ virtus actiua in resistendo non sit fortior potentia passiua in re agendo lꝫ de hoc sit dubiū.

Limitatio al ter^a ppōnis,

F ¶ Et sic intelligit etiaꝫ alia ꝓpō famosa quę dicit φ agēs per cōtinuationē ꝛ frequentiam actionis debilitatur, verum est de agente qđ in agendo repatitur, qꝛ tale habet contrariū, ꝛ ex cōsequēti est virtus materialis ꝛ fatigabilis, sed de agente qđ nō repatitur in agēdo, falsa est ꝓpositio, ꝛ instantia est de lumine ꝛ in moralibus ꝛ de intellectu, in talibus eniꝫ ꝑ frequentiā actionis intēditur ꝛ perficit ipsuꝫ agēs, qꝛ talis actio est perfectiua ꝛ non corruptiua, ꝛ si quādoq̄ ibi concurrit debilitas est per accidens, vt patet de sensu respectu excellētis sensibilis, vbi cum actione spirituali coniūgitur actio realis corrūpens cōplexionē ꝛ harmoniā organi, aut hoc potest esse accidentaliter pro quanto operatio alicuius virtutis nō fatigabilis in se depēdet ab opere virtutis fatigabilis, sicut est de intellectu, vñ Cōmē. in 3⁰ de aīa. in cō. 7. occurrēs tacite obiectioni quę posset fieri cōtra demōstrationē Aristo. ibi inductā. ingt. ꝛ nō opꝫ obijcere huic argumēto ex eo qđ accidit in itellectu de transmutatione ꝓpter transmutationē virtutū imaginationis ꝛ maxime cogitatiue, in intellectu enim existimat accidere fatigatio hoc mō, ꝛ non est ita nisi accīitaliter, virtus eniꝫ cogitatiua ꝛ rememoratiua nō sunt nisi in loco virtutis sensibilis, ꝛ iō nō indiget eis nisi in absentia sensibilis ꝛ oēs iuuant se ad pñtandū imaginē rei sensibilis vt aspiciat eā virtus rōnalis abstracta ꝛ extrahat intētionē vlēꝫ ꝛ postea recipiat eā. i. cōprehēdat eā.

Limitatio al tertius propō nis famose,

Limitatio ei terti⁹ ppõnis.

G ¶ Et eodẽ mõ alia ppositio que solet sepe allegari. vz. qñ sunt duo agẽtia, quoꝝ vnũ est fortius ⁊ alterũ debilius, fortius citius producit suum effectũ quã debilius vera est de agẽtibus per abiectionẽ ꝯrij, qꝛ vbi est ꝯrietas, ibi est resistentia, ⁊ vbi est resistẽtia, ibi est successio, vt dicit Cõmẽ. in. 4. phyſicę auſcultatiõis. in cõ. 71. Fallit autẽ in agẽtibus sine ꝯrij abiectione sicut pꝫ de duobus corporib⁹ luminosis, quoꝝ vnũ sit intẽsius altero, vtrũqꝫ enĩ in instãti illuminat, lꝫ lumẽ pductũ a potentiori sit intẽsius lumine pducto a debiliori ⁊ multas ꝯsimiles inuenies in pħia de hmõi ppõnib⁹ q̃ veritatẽ hñt de veris agẽtibus, quę tñ vere nõ sunt de agẽtibus ſm similitudinẽ ⁊ metaphoricę, sed hę sufficiãt ad excitãdũ intellectũ pro nunc. ¶ Redeamus igiẽ ad declarationẽ principalis ppositi ⁊ dicamus ꝙ actio agẽtis apud Pħos nihil aliud est quã extrahere rem q̃ est in po⁹ ad actũ, talis enĩ ppõ pcedit de ꝟo agente qđ agit, mediante ꝟo motu ⁊ cũ trãsmutatione subiecti in quo forma est in po⁹ ⁊ virtute actionis agentis extrahiẽ ad actũ, ⁊ iõ dixit Cõmẽ. in. 12. primę phię. in cõ. 18. qđ nisi esset potentia non esset agẽs. inqt enĩ. Si aliqs dixerit qñ agẽs agit priuationes, dicem⁹ sicut facit inuenire. i. esse, ⁊ est extrahere illud qđ est in po⁹ ad actũ, generatũ enĩ in actu est corru-

H ptũ in po⁹, ⁊ oĩs po⁹ non exit in actũ nisi pp extrahens qđ est in actu, si igiẽ po⁹ nõ esset ens, nõ esset agẽs oĩno, ⁊ si agẽs nõ esset, nihil esset hic oĩno in actu, ⁊ in cõmen. 44. eiusdẽ. 12. inquit ꝯ Auicẽ. mos aũt qui iã est inter modernos indicẽdo ꝙ a tali motore prouenit talis motor, aut cõsequiẽ, aut p̃cedit, aut talia verba nõ vere intelligunẽ de istis pncipijs abstractis, oĩa enĩ ista sũt dispositiões agẽtiũ suphicietenus. i. p cõtactũ nõ vere. sup. ista dicũtur de abstractis pp rõnẽ quã imediate subnectit dicẽs, ab agẽte enĩ nihil puenit vt diximus nisi extrahere illud qđ est in po⁹ ad actũ, sed illic. i. in abstractis pncipijs nõ est potẽtia, vnde neqꝫ agẽs, tñ enĩ illic est intellectus ⁊ intellectũ ⁊ pficiẽs ⁊ perfectũ, vnde negat ibi eẽ verũ agẽs ⁊ pprie, ⁊ ħ sequebaẽ occulte ad modũ dicendi Auic. de pductione intelligẽtiaꝝ sicut late diximus supius, lꝫ Auic. ad ħ nõ aiaduerterit, vt late ẽt exposui

ADDITIO { in. 12. meta. locũ illũ. Istã imaginationẽ Arist. sequitur p̃clarius poetaꝝ Maro inqt enim. Q uęrit pars semina flãme abstrusa in venis silicis qđ nihil aliud innuit nisi formã ignis in silice potestate latere ⁊ non dari ab idea nec a datore formaꝝ vt Plato ⁊ Auic. suspicanẽ. }

I ¶ Sꝫ dices qđ est formã extrahi de potẽtia ad actum ab ipso agente, nã multi sunt hoc ipe pħantes qui solum de vocibus disputant, nihil tñ intelligunt, sunt enim vt inquit Arist. in 2° phyſicę auſcultationis. sicut ceci de colorib⁹ disputãtes qui de noib⁹ rõnẽ habẽt, nihil tñ intelligunt nõ est credẽdũ ꝙ forma latitet in mã, ⁊ qđ agens extrahat illã ad actũ, sicut qñ aliquẽ per crines ex aliquo loco latitãte ⁊ infimo reuocam⁹ ad eminẽtiorẽ locũ, ista enĩ fuit imaginatio Anaxagore ponẽtis qđlibet esse in q̊libet, ⁊ est iste error pueniẽs ex imaginatione q̃ opinanẽ formã esse illaꝫ q̃ per se p̊ terminat inesse real iactionem agẽtis, ⁊ est cã multoꝝ erroꝝ ista credulitas, vnde dicit Cõmẽ. 12. meta. cõ. 18. versus finẽ imaginatio sup creationes formaꝝ induxit hoĩes dicere formas eẽ ⁊ datorẽ eẽ formaꝝ ⁊ induxit loquẽtes triũ legũ quę hodie sunt dicere aliqđ fieri ex nihilo, ⁊ hoc quidẽ nõ est verũ de lege nr̃a quicqđ ipse dicat, vnde fuit ista sine dubio opinio Arist. in. 7. met. ꝯ Platonẽ ꝙ illud qđ per se fit ⁊ qđ per se generaẽ est cõpositũ ex materia ⁊ forma, ⁊ forma non diciẽ fieri nisi per accidẽs, qꝛ fit ad generationẽ illius qđ per se fit, ⁊ est ipsũ cõpositũ. inquit enim in tex.

K cõ. 26. dando exẽpluꝫ in gñationibus rerũ artificialium iuxta suũ morẽ semp a notioribus manuducẽdo intellectũ nostrũ ad ignotiora qđ quẽadmodũ nec subiectũ ęs inquã ipm sic nec spheram nisi ſm accidẽs facit, qꝛ enea sphera est ⁊ illã facit, ⁊ Auer. in cõmẽ. hꝫ ꝙ agens nõ facit aliqđ vnũ in aliquo vno. ꝟ. g. formã in subiecto, qm̃ manifestum est ꝙ si facit, facit ex alio aliud nõ aliud in alio, facit enim ex mã formatũ non in materia formã.

Quid sit extrahere rẽ de po⁹ ad actũ.

¶ Dico igiẽ ꝙ agẽs extrahere aliqđ de po⁹ ad actũ nihil aliud est nisi facere cõpositũ in actu existẽtẽ esse qđ erat in po⁹ subiectiua mãę, vñ forma p se non fit, sed iõ diẽ extrahi de po⁹ ad actum, qꝛ mã quę erat in po⁹ ad formã actu fit sub forma generato cõposito, vnde agens in generãdo cõpositũ essentiali depẽdentia depẽdet a subiecto in ꝙ agit qđ est in po⁹, sic diciẽ extrahere aliqđ de po⁹ ad actũ, vnde Cõmẽ. in. 12. primę phię. cõ. 18. dicit. Tertia aũt opinio est Arist. ꝙ agẽs nõ facit nisi cõpositũ ex mã ⁊ forma, ⁊ hoc fit mouẽdo mãm ⁊ trãsmutando eam donec exeat de ea illud qđ est po⁹ in ea ad illam formã in actu, nã si potẽtia nõ esset agẽs nõ esset, vt ipse dicit in eodẽ cõmẽ. 18. 12. meta. qꝛ frustra est agẽs qđ ca-

L ret ppria opatione, ⁊ si opatio eius est extrahere aliqđ de potẽtia ad actũ, vbi non esset potẽtia nõ esset actio, ⁊ vbi nõ est actio, ibi ẽt nõ est agens, nam. 9. met. com. tex. scribit Auer. cũ entia nõ habuerint actiones pprias nõ habebũt essentias pprias, actiones enĩ nõ diuersantur nisi per essentias diuersas, ⁊ lucidissimus Themi. in p̊. de aĩa. idẽ sentit. inqt enĩ qđ natura non permittit entia feriari. Deus enĩ ⁊ natura nihil frustra faciunt. p̊ celi. tex. cõmẽ. 32. ⁊ 3° de aĩa. tex. cõmẽ. 45. ¶ Et cõfirmaẽ, qꝛ potẽtia actiua diffiniẽ per passiuã, ⁊ passiua per actiuã, vt patet. 9. primę phię. tex. cõmẽ. 2. ⁊ ideo si non esset potẽtia passiua, nec actiua esset, ⁊ ppter hoc Cõmen. vult ꝙ oẽs formę sunt in potẽtia passiua primę materię, ⁊ sunt in potẽtia actiua primi motoris. 12. metaphy. cõ. 18. ⁊ cõmen. 24. inqt. qđ forma p̊mi mouẽtis aliquo modo est omnes formę. Et ppter hoc Cõmẽ. idem hꝫ in. 8. physi. cõmẽ. 4. cõtra sarracenos dicentes aliqđ posse generari ex nihilo dicens, ⁊ nitũtur ad ꝯfirmandũ hoc ex hoc ꝙ mos est dicere qđ subiectũ esse necessariũ agenti. s. subiectũ ex quo fit generatio est diminutio agentis, ⁊ omnia ista sunt existimationes vulgares valde sufficientes ſm cursum ſm quẽ nutriuntur homines in eis non ſm ser-

M mones sufficientes, agens enim non posse agere aliquid impossibile non dicitur esse diminutio, sed dicere ipsũ facere aliquod impossibile, ⁊ posse facere est deceptio, ⁊ ppter hoc iuxta fundamẽta iacta in philosophia Aristo. tenuit Cõmẽ. ꝙ quicquid est possibile ex parte agẽtis, est possibile ex parte passi ⁊ ꝯuerso, quicquid senserit de hoc Alexan. ⁊ post ipsum Auicen. sicut patet in 2° physi. cõmen. 48. ⁊ in. 8. physi. cõmen. 79. ⁊ 12. meta. cõmen. 41. iuxta hanc sequitur ista.

¶ Agens extrahẽs aliqđ de potẽtia ad actũ non largitur multitudinẽ sed perfectionẽ. *ppõ. 113°.*

Famosa satis ⁊ diuulgata authoritas ⁊ extrahiẽ in ppa forma p Auer. ex tex. cõ. 15. ⁊ 16. ex. 8. p̊mę phię. ⁊ sub alijs verbis eandẽ p̃hendẽtibus ferme sñiam scribiẽ per eũdẽ in. 12. primę pħię. cõ. 18. agens apud Arist. nõ est congregans inter duo in rei veritate, sed extrahens illud qđ est in potentia ad actum, ⁊ quasi cõgregat inter potentiã ⁊ actũ. s. inter materiã ⁊ formã ſm quod extrahit potentiam ad actum non destruendo.

A

Cōtra ponen tes po^ae obiectiuam fm Auer.

subiectum recipiens potentiā, ⁊ tunc efficiūtur in cōpo-sito duo .s. materia ⁊ forma. ¶ Ex quo loco clare patet quantū deuiant a veritate qui allegatā ꝓpositionē exponunt de potētia obiectiua, nam expresse dicit hic nō destruendo subiectū recipiēs eam, vbi pꝫ qḋ loquit̄ de potentia subiectiua. ¶ Amplius Cōmē. 5. meta. com. 14. declarat quō in lapide est forma mercurij in potencia ⁊ in actu, potentia quidē qꝛ hꝫ naturā recipiendi formam mercurij, actu ḡo qꝛ recipit illam, vnde mirū est quō alij qui ausi sunt ponere ex mente Cōmenta. potentiā obiectiuam distinctaꝫ realiter a subiectiua imitantes in hoc viam Henrici de gandauo ⁊ Scoti, ⁊ non animaduertunt ꝙ principia Auer. sunt primo diuersa a principijs illoꝝ, nam illi coacti sunt ad illud, qꝛ tenent sicut rei veritas est ⁊ lex nostra credit qḋ aliqḋ est possibile ex parte agentis qḋ non est in potētia subiectiua alicuius subiecti, sicut mundus ⁊ prima materia ante sui creationeꝫ, ⁊ ideo forma mūdi ⁊ entitas primę materię in illo casu vt respiciebant potentiā actiuam dei in ratione termini terminantis actioneꝫ ipsius creatoris dicebantur esse in potentia obiectiua, qꝛ ens in potentia obiectiua non est subiectū actionis vel transmutationis sed terminus, vñ primū potētiale, idest prima materia, lꝫ in nullius sit potentia subiectiua, tamē ante mundi creationē primuꝫ potentiale erat in potentia obiectiua respectu creatoris, qꝛ igitur ista fm theologos separātur in esse, ꝓpter hoc igitur coacti sunt ad illam distinctionē, sed Peripatetici negantes creationē ⁊ asserētes qḋ quicquid est possibile ex parte agentis est possibile ex parte subiecti, quia possibilitas vere non est fm ipsos nisi in reb⁹ materialibus ista non separātur in re, sed sola ratione vt alās diffuse declaraui in cōcordantijs Auer.

B

Limita^o theorematis.

¶ Dico igitur ꝙ istę est sensus propositi theorematis ꝙ agens verū, qḋ videlꝫ agit per veram actionē ⁊ transmutationē extrahendo aliqḋ de potentia subiecti ad actum existendi non largit̄ multitudinem, ꝓpterea qꝛ agens apud Aristo. non est congregans apud duo in rei veritate, ita ꝙ alia sit res in potentia, ⁊ alia sit res in actu, vnde Aristo. in. 8. primę philosophię. in tex. cōmen. 16. dicit ꝙ ista fuit causa erroris antiquoꝝ quęrentiū causaꝫ quō ex materia ⁊ forma fiat vnum dicens, causa ḡo qꝛ potentię ⁊ actus quęrūt vnū faciens ⁊ differentiā, est autē vt dictum est ⁊ vltima materia ⁊ forma idē, ⁊ hęc potētia hęc actu, inquirebāt eniꝫ antiqui quid sit qḋ vniat potētiā cum actu, ac si opus esset ibi esse aliqḋ gluten ⁊ vinculū quo mediante debent vniri inuicē, sicut est in rebus quę fm actum sunt separate, vt est in artificialibus, sed Arist. inquit. qḋ huius nō

C

oportet quęrere aliquā causaꝫ isto modo, qꝛ vltima materia quę est. vꝫ. appropriata ad aliquā formā, ⁊ ipsa forma sunt idem, aliud enim est sicut potentia, ⁊ aliud sicut actus, ⁊ ex actu ⁊ potentia ex suis rationibus intrinsecis per se vnum fieri hꝫ, ⁊ ita non oportet illa mediante aliquo vinculo vniri vt resultet per se vnuꝫ: sic igitur eadē numero res quę erat prius in potētia est postea in actu, non enim alius nunc est antichristus in potentia ab illo qui erit in actu, sed largit̄ perfectionē qꝛ res actu existēs habet perfectius esse seipsa dum erat in potentia, vnde Arist. in 9° primę phię. in tex. cōmen. 7. inquit. venit autez actus nomē qui ad endelechiā cōpositus ⁊ ad alia ex motibus maxime videt̄ actus maxime motus esse, quapropter ⁊ nō existētibus non assignant moueri, alias autē quasdā cathegorias puta intellectualia ⁊ cōcupiscibilia esse non entia mota ḡo non: hoc autem qꝛ non entia actu, erūt actu. Non entiū eniꝫ quędā potentia sunt. Nō sunt autez qꝛ non endelechia sunt, vbi Auer. in cōmen. dicit. entia quę non sunt extra animā non dicūtur esse simpliciter, sed dicūtur esse in anima cogitatiua, aut anima appetitiua, sed nō dicūtur entia sicut dicuntur res mobiles. Manifestū est autem ꝙ entia in anima sunt entia diminuta ⁊ imperfecta, vt patet ex. 6. primę phię. tex. com. 8. vnde ens perfectum est ens existens extra animam.

D

Dubium.

¶ Sed tunc est difficultas, qꝛ certuꝫ est ꝙ ens extra animam est qḋ diuiditur per deceꝫ pdicamenta ⁊ per potentiam ⁊ actum, ⁊ per vnum ⁊ multa, qꝛ Arist. in 6° primę philosophię abiecit a sua cōsideratione ens per accidens, ⁊ ens in anima illud quia non habet causas terminatas, ⁊ istud qꝛ erat ens diminutū. Et tale ens extra animaꝫ diuiditur illa triplici diuisione, iuxta quam diuidit̄ prima philosophia in tres partes, vt dicit Cōmen. in pꝛhemio. 7. met. Et tunc videtur ꝙ omne ens extra animā sit, vel substantia, vel accñs, vel in potentia, vel in actu, vel vnum, vel multa, ⁊ ita ens in potentia non est in anima tñ, vt videt̄ asserere Aristo. ⁊ Cōmē. in pęfatis authoritatibus. 9. meta.

Solutio.

¶ Nisi esset ꝙ ens in anima est terminus multiplex. Naꝫ aliquid potest dici ens in anima, qꝛ dependet soluꝫ in esse ⁊ conseruari ab opere animę ⁊ non habet aliquod esse ex natura rei sicut vacuuꝫ ⁊ chimera.

Ens in anima multiplex ē.

E

¶ Aliud autē dicitur ens in anima, qꝛ non habet esse in effectu, sed tamen potest esse, ⁊ hoc est ꝙ sub alijs verbis alij dicunt ꝙ ens rationis aliud est subiectiuę, qꝛ est in ratione vt in subiecto vt species intelligibilis act⁹ intelligendi, ⁊ habitus intellectuales. ¶ Alio modo aliquid dr̄ ens rationis obiectiuę sicut vniuersalia quę relucent in specie intelligibili quę non sunt in ratione nisi sicut cognituꝫ in cognoscēte ⁊ in esse abstractionis, quia quidditas lapidis relucens in specie intelligibili lapidis non est in intellectu inherēter, ⁊ sicut forma in subiecto, qꝛ forma existens illo modo in subiecto denoiat subiectuꝫ, ⁊ sic intellectus diceret̄ lapideus aut asininus si forma lapidis ⁊ asini illo modo essent in intellectu, sunt igitur inesse abstractionis, ⁊ sunt sicut cognitum in cognoscente.

Mō ens rōnis distinguit̄ cōtra ens extra animam.

¶ Tertio modo ens rōnis sumitur pro cōparatione passiua qua vnū obiectū cognitū ꝯparat̄ ad aliud obiectū cognitū, ⁊ istud vltimū est illud qḋ distinguitur cōtra ens extra animā qḋ descendit in decē pdicamenta, ⁊ qḋ diuiditur per potētiā ⁊ actū sic dicit doctor subtilis in. 4. sentētiaꝝ. distin. 1. q. 2. ¶ Quando igit̄ Arist. in 9° primę phię. inquit. qḋ entia in potentia sunt in aīa cōcupiscibili vel cogitatiua primis duobus modis sumptis, non autē vltimo modo, ⁊ ille vltimus modus entis in anima seu rationis est qui abijcitur a consideratione scientię diuinę, sicut diximus etiaꝫ in Cōmentarijs nostris sup formalitatibus.

F

Sic igitur intelligit̄ quomodo agēs cum trāsmutatione extrahēdo aliquid de potentia ad actuꝫ non largit̄ multitudinē, qꝛ non facit id qḋ erat potentia esse diuersum ab eo qḋ fuit in actu, sed largitur pfectionē, qꝛ esse actualis existentie est esse simpliciter, sed esse in potentia est esse fm quid, vnde ens in potētia non ens dici potest, vt expresse dicit Aristo. in. 9. met. in loco pęallegato.

Dubium.

¶ Quod si quis instet in ꝯriū, nā ens diuidit̄ per potentiā ⁊ actū modo diuisum pdicat̄ de cōdiuidētibus. igit̄ ens in po^a erit ens sicut ens in actu.

Solutio.

¶ Nisi esset ꝙ ꝓpositio illa famosa veritatez habet in pdicatis vniuocis. Fallit aūt in analogis qꝛ termin⁹ analogus simpl'r dicit̄ de vno, de alio ḡo dr̄ fm qd, aut aliquo modo sicut ens respectu substātię ⁊ accidentis. Nā 7. primę phię. tex. cōmē. 2. accidentia dicūtur entia eo qꝛ taliter entis, vbi Cōmen. in principio cōmen. inquit. ꝙ cum declarauit qḋ hoc nomen ens significat substantiā ⁊ accidentia substantię quę sunt noueꝫ pdicamēta in-

tendit declarare qd hoc nomen ens principalr ⁊ simplr
G significat predicamentum substantie secundario, ⁊ deter
minate.s.relatiue ad substantiam, alia predicamenta ac
cidentium que non dicuntur esse, nisi qr accidunt enti qd
est ens per se.s.substantie. Ita in proposito ens simplici
ter dicit de ente in actu, quia illud est prius natura. Nam
9° prime philosophie tex.cōmen. 13. omni tali.s.ente in
potentia prior est actus ratione ⁊ substātia. De ente au
tem in potentia ipsum ens dicitur cum additione, quia
ens in potentia est ens in potētia. Et sic patet declaratio
propositi theorematis.

ppō.114°. ¶ Idem est agens disponens materiam ⁊ in
ducens formam.

Scribitur ista ppositio formaliter ab Auer. in 7° prime phie.in cō.31. In illa ardua digressione ⁊ diu agitata ab antiqs patrib° phie.s. a Platone ⁊ ab Arist. de positione ⁊ necessitate ideaꝝ. Inquit enim beatus Augu.in lib°.83.qōnū. q.46. Nō est verisimile, aut nullos sapientes fuisse ante Platonem, aut res qs Plato ideas vocauit nō intellexisse. Sigdē in eis tāta vis cōstituit vt nisi illis intellectis sapiēs esse nō possit. [margin: Dcis Aug.]

H ¶ Inter pcipuas aūt cās q̄ mouerunt Platonē ad ponē dum ideas due pcipue ponūtur ab Aristo. in 7° prime phie. vna fuit pp scientiā. nam cum iste res q̄ sunt hic sint generabiles ⁊ corruptibiles ⁊ de talibus non sit sciētia, ideo posuit ipsas ideas separatas ab ipsis singularibus. Alia aūt cā fuit pp gñationē. ¶ Aristo.autē in 7° met. tex.cō.16. vsq ad tex.cō.21. inclusiue ondit q non sunt necessarie ppter saluādā scientiā. Deinde ostēdit a tex. cōmē.22. vsq ad tex.cōmē.32. inclusiue q non prosunt ad generationē. inquit enim in cōmē.22. intendit in hoc capi. declarare, qm forme Platonis nihil prosunt ad generationē, qm cum destruxit eas non pdesse in scia si cō cesserimus eas esse, vult etiā in hoc caplo destruere eas non pdesse ad generationē. ¶ Questiones aūt multe ⁊ difficiles, vt inquit Cōmen. in digressione cōtingunt circa hoc. nam si illud qd est in potētia non exit de potētia ad actum nisi ab aliquo ente in actu eiusdē gñis, aut eiusdem speciei. Et nos videmus plures plātas ⁊ plura animalia generari sine semie absq hoc qd hic appareat aliquod agens simile vel sm genus vel sm speciē, oportet dare aliqd agens separatū q sit eiusdem speciei vel generis cum talibus rebus generatis. vñ ista reputat esse maior ratio Platonis, vt hꝫ Cōmen. in cōmen.31. [margin: Prima ratio pro ponēdis ideis.]

I ¶ Secūda ratio ad idem est ista psupponendo vnum qd est verum in se q quelibet forma substātialis est forma superaddita formis cōplexionalibus, hoc est dictu est forma realiter distincta a qualitatibus ⁊ cōplexione resultante ex qualitatibus elemētoꝝ. cōplexio enim sicut dicit Princeps in prima Fen primi canonis doctrina 3° cap. p̄. est qualitas que ex actione adinuicē ⁊ passione cōtrariarum qualitatū in elementis repertaꝝ, quoꝝ partes ad tantam paruitatē redacte sunt vt cuiusq earū plurimum contangat plurimū alterius prouenit. vnde in elemētis forma substantialis est superaddita qualitatibus primis vt forma grauitatis substantialis in grauibus, ⁊ forma leuitatis in leuibus, ⁊ eodē modo in mixtis forma substantialis mixti est superaddita forma ipsis miscibilibus. nam vt scribitur ibidem in tex.cōmē.60. in cōpositis per se ex congregato fit aliquid additum aliud a cōponētibus. vñ caro non est terra ⁊ ignis, tunc de istis formis substātialibus dum generant a quo generant. nam aut generant ab aliquo extrinseco eiusdē generis ⁊ speciei cum ipsis, aut generātur ab aliqua forma separata, sed nō videtur primū posse dari, qr res generate a semine non videtur generari ab aliquo eiusdem generis vel speciei, qr semen non est animatum qd videt esse proximū. generās igitur datur idea separata que dat huiusmodi animas istis ex semine generatis, ita q prima ratio procedit de generatis ex putri materia, scōa vo de generatis ex coitu ⁊ fundamentum vnius rōnis est cōmune vtriq, ⁊ est q omne ens in potētia non deducit ad actum nisi ab aliquo ente in actu eiusdē generis aut speciei cum ipso. Vnde cōfirmādo secūdā rationē inquit Cōmē. q hoc non solū apparet in nō generabilib° ex semine, verū etiam ⁊ in generabilibus, qr semen non est animatū nisi in potētia non actu, ⁊ omne qd est in potētia indiget aliquo in actu qd sit eiusdem generis vel speciei, ⁊ ita tandē tam in istis q̄ in illis deuenire oportet ad generans abstractum a materia. Et qr amplius posset dicere q anima fit a cōplexione. inquit, q hoc dici non potest nisi imitādo opinionē eoꝝ qui posuerunt animā esse cōplexionem. Sed hoc est reprobatum in 3° de anima. cōmen.5. cōtra Alexan. vbi inquit, ⁊ magis inopinabile de opinione Alexandri est hoc qd dixit q prime pparationes ad intellecta ⁊ ad alias postremas perfectiones de anima sunt res perfecte a cōplexione nō virtutes facte ab extrinseco motore, vt est famosum ex opinione Aristo. ⁊ omniū Peripateticorum. Ista enim opinio in virtutibus anime cōprehēsiuis si est sm q nos intelleximus est falsa. A substātia enim elemētoꝝ ⁊ a natura eoꝝ non pōt fieri virt° distinguēs aut comphensiua, qm si esset possibile vt a natura eorum ⁊ sine extrinseco motore fierent tales virtutes, tunc esset possibile vt postrema perfectio que est intellectus esset aliqd factum a substantia eoꝝ, vt color ⁊ sapor fiunt. Et ista opinio est similis opinioni negantiū causas agētes ⁊ non cōcedentiū nisi causas materiales tm, ⁊ sunt illi q dicunt casum. ⁊ ppter hoc Cōmen. non dignatus est in illa digressione argumentari ɔtra illā opinionē dicentē animam fieri a cōplexione qr est forma cōplexionalis. nam alibi fuerat diffusus sermo cōtra illam opinionem, ⁊ vt inqt Alex. probatis in vno loco possumus vti tāq̄ suppositis in alio loco. [margin: K, L]

¶ Adductis illis rōnibus Cōmēta. adducit sentētias posterioꝝ in doctrina Arist. Et prima opinio fuit opinio Auicē, qui ppter illas rōnes dixit q omnes forme viuentiū, siue sint plante siue animalia, ⁊ omnes forme corpoꝝ consimiliū partium.s.forme substantiales mixtoꝝ, imo etiā omnes forme substātiales elemētorū sunt a quadā substātia separata que ab Aristo. nuncupat intellectus agens, ⁊ Auicē. vult q nō solum iste intellectus agens ponit ppter omnia facere quo ad esse intelligibile, imo etiam quo ad omnia facere quo ad eē sensibile ⁊ dicebat colcodea ⁊ dator formaꝝ. [margin: Opio Auic.] M

¶ Et hic animaduerte incidenter vnū ɔtra modernos somniantes in via Auer. intellectū agentē esse deum, qa Cōmen. vult q Auicē. datorē formarum appellabat illud qd Philosophi in via Arist. dicunt intellectum agētem. Patet aūt q colcodea Auicēne erat intelligētia decimi ordinis ⁊ non erat deus. Vnde Aui. fundabat suā positionem super hoc q in hoc mūdo inferiori non sunt qualitates actiue trāsmutabiles, nisi quatuor qualitates prime. vnde forme materiales non sunt actiue, ⁊ iō forma substantialis ignis non est actiua, sed caliditas eius. ignis enim vt dicit Arist. in libro de sensu ⁊ sensato nō agit inquantū ignis, sed inquantū calidus. vnde vt inqt Cōmē. questio illa vniuersalr fundatur sup propositiones, quarū prima est q omne qd est in potētia non exit

de potentia

A de potentia ad actū nisi ab aliquo agente qđ est eiusdem generis vel speciei cū ipso. Dicitur autē notabiliter hoc sub disiūctione, q̄r vniuocatio in generationibus videt̄ attendi vel penes genus, sicut est de generatione muli q̄ fit ab equo ⁊ asino vel penes spēm sicut homo fit ab homine. Altera ꝓpō est q̄ formę substantiales materiales nō sunt actiuę neq̄ passiuę essentialiter q̄ pro tanto dī ad dr̄ias formaꝝ immaterialiū quę sunt principia eorū quorū sunt principia duobus modis, ⁊ f̄m agens ⁊ f̄m finē. vnde scribit Auer. 12. meta. cōmē. 36. Si quidē forma balnei non esset in materia, tunc moueret ⁊ f̄m agēs ⁊ f̄m finem. Dicitur aūt notabiliter essentialiter, q̄r formę materiales bene agūt ⁊ patiūtur per suas qualitates. Vnde Aristo. dicit in libro de sensu ⁊ sensato ignis nō agit inquantū ignis, sed agit inquātū calidus qđ pro tanto dixit ni fallor, q̄r actio proprie sumpta e merito contrarietatis, vt patet in p̄mo de generatione ⁊ corruptio. tex. cō. 50. ⁊ q̄r igni inquantū ignis nihil est contrariū, q̄a substantię nihil cōtrariat̄, tamē ignis est cōtrarius atq̄ eo modo quo cōtingit substantiā substantię contrariā esse, vt dicit Aristo. in 2° de generatione ⁊ corru. in tex. B cōmen. 49. q̄r vt ipse ibidē tex. cōmē. 24. omnia elemēta contrarietatē habēt adinuicē, q̄r differentię contrarię sunt. i. ratione suaꝝ qualitatū quę sunt differētię aut verę substātiales, vt voluit Alexander vt sibi iponit Cōmen. 5° phys. cō. 10. aut circūloquutiue, vt tenuit Auer. vbi supra. ⁊ in. 8. meta. cōmen. 5. ideo formę materiales non dicūtur actiuę aut passiuę essentialiter, sed si agūt ⁊ patiuntur hoc erit per accidens ratione suaꝝ qualitatū. ¶ Et licet Cōmē. sit in parte argumētatiua ⁊ infra nō declarat quomodo hoc sit intelligendū, ideo ne iterum redeā ad istum locū. ¶ Animaduerte q̄ ista ꝓpositio nō est absolute intelligēda q̄ formę materiales nō sunt actiuę neq̄ passiuę ēentialiter, ⁊ q̄ actiuę ⁊ passiuę sunt primę qualitates, immo formę substātiales materiales sunt magis actiuę q̄ p̄mę qualitates essentialiter ad bonum intellectū, q̄r certum est q̄ omnis actio facta ex cōgregato duoꝝ diuersoꝝ, necesse est vt alterum duoꝝ sit quasi materia ⁊ instrumentum, ⁊ aliud sit quasi forma ⁊ agens, sicut clare testat̄ Auer. in 3° de anima in cō. 36. ⁊ elicitur etiā de intentione Ph̄i in 2° de aīa in tex. cōmē. 24. Igitur omnis actio proueniēs a formis substātialibus elementorū ⁊ suis qualitatibus, siue sint alteratiuę, C siue sint localiter motiuę, opꝫ q̄ attribuatur alteri tanq̄ formę ⁊ agēti, alteri ꝟo tanq̄ materię ⁊ instrumēto. manifestum est autē q̄ semper respectus imperfectioris ad perfectius est respectu materię ad formā aut instrumēti ad agens, sicut dicit Cōmen. in eodē cōmē. 36. tertij de anima. ⁊ in 2° de anima. tex. cōmē. 24. Manifestū est autē q̄ forma substātialis est nobilior qualitatibus. 7. meta. tex. cōmē. 4. ¶ Quod cōfirmatur primo in motu locali forma substantialis elementi concurrit tanq̄ causa agens principalis ex diffinitione naturę posita in 2° physico. tex. cōmen. 3. in qua dicit̄ natura est principiū motus ⁊ quietis eius in quo est primum ⁊ per se ⁊ non f̄m accidens. vbi dicit̄ q̄ est primū, idest p̄ncipale ⁊ nō instrumentale principiū. ¶ Quod cōfirmat̄ clare authoritate Auer. in primo cęli ⁊ mundi. in tex. cōmē. 17. vbi Aristo. in tex. diffinit graue ⁊ leue dicens. Graue quidē igitur sit qđ ferri natum est ad mediū. Leue aūt quod a medio. vbi Auer. ponit documentū ⁊ inquit, ⁊ intelligēdum est ex descriptione grauis ⁊ leuis naturā quę innata est ad mouendū ad mediū vel a medio. s. habitū ⁊ formam ex qua ꝓcedit hęc operatio, ⁊ si hoc nomen grauitas ⁊ leuitas nō dicunt̄ vulgariter nisi de accidente. vbi

Nō q̄ formę materiales substātiales sūt actiuę.

euidenter apparet de mente Auer. formas substātiales grauiū ⁊ leuiū esse principiū principaliter causans motum localē, q̄r vt ipse inquit in 2° physi. cōmē. p̄. q̄ lȝ nō D inueniatur corpus simplex qđ alteret̄ ex se, inuenitur tamen qđ moueat̄ in loco ex se, ⁊ est sine dubio mēs eius qđ elementa habēt principiū intrinsecū actiuum motus localis non tamē passiuū, secus autē est in motu alterationis vt est videre in 3° cęli. in cōmen. 28. ⁊ in pluribus alijs locis. ¶ Similiter etiā est in alijs motibus prouenientibus a formis mediantibus q̄litatibus alteratiuis. nam si ignis calefaciendo aquā conuertit aquā in sui naturam non est dubiū q̄ forma ignis generantis concurrit vt agens, ⁊ caliditas vt instrumentū, ⁊ ita etiam est in alijs formis perfectioribus sicut sunt formę mixtorū, ⁊ sicut est anima plantaꝝ ⁊ animaliū. vnde Aristo. increpat Empedoclē ponentē motū augumenti prouenire in viuentibus a virtute elementali ignea, sed vult q̄ ignis ⁊ calor concurrāt vt cōcausa ⁊ vt instr̄m, sed anima concurrit tanq̄ agens p̄ncipale, vt patet in 2° de anima. tex. cōmen. 41. ¶ Si igitur ꝓpositio ꝓposita locum habet, sic est intelligenda q̄ formę materiales non sunt actiuę E aut passiuę essentialiter, sed qualitates primę sunt actiuę ⁊ passiuę. hoc est intelligendum quo ad esse principium immediatū agendi ⁊ patiendi. nam esse isto modo principiū actionis ⁊ passionis in istis generabilibus ⁊ corruptibilibus pertinet ad causam instrumentoriā aut organicam ⁊ non ad causam principalē. nam formę quę sunt hic non agunt per suam essentiā, sicut formę abstractę a materia, sed requirunt instrumentū ad hoc quod ab eis emanet ꝓpria operatio, sed intelligentia si mouet cęlum mouet per scientiā suā quę est idem cum essentia sua, ⁊ q̄r vt diximus actio ꝓprie est merito cōtrarietatis ⁊ formę elementales non sunt cōtrarię per se, sed per suas q̄litates, ⁊ sic tene de ista ꝓpositione apud Peripateticos. ¶ Reuertamur vnde discessimus, ⁊ q̄r Auicen. obedit istis ꝓpositionibus, ideo credit omnes formas esse ab intelligentia agente quā vocat datorē formarū. ⁊ Themistius etiā videt̄ esse eiusdē quasi opinionis. vnde istā opinionē Themistij paucis pertransit hic, sed si vis diffuse videre eam. vide in cōmen. 18. 12. meta. ⁊ nos ibi loquuti fuimus plene d̄ hoc. in hoc ꝟo loco dicit Themistius in sua paraphrasi de anima qui liber dicit̄ eē sextnāliū in ordine f̄m arabes. in hoc eni cōcordat cū Aui. F Auer. vt est videre in principio libri metheoroꝝ ab ipso. Vult igit̄ qđ Themistius dixerit q̄ anima non solū est illud qđ est omnes formę intelligibiles ⁊ sensibiles spiritualiter. iuxta illud Arist. in 3° de anima. tex. com. 38. anima est quodāmodo omnia, q̄r est sensibilia p sensū ⁊ est intelligibilia per intellectum, verū etiā est illud qđ ponit omnes formas i materijs ⁊ creat eas. pręcipue autē vt inquit Cōmen. 12. primę philosophię. cōmē. 13. motus fuit ad ponendū huiusmodi animam abstractā vniuersalē ꝓpter animalia quę generantur sine semine. vnde hęc sunt verba eius in primo de anima. in ca. 24. Animam itaq̄ illā mundi vnicam atq̄ vniuersalē quę corporibus pręhet, siue animam dicere siue vitam malis quę nihil aliud est, quāuis quędam vitalis generabilisq̄ per omnē naturā inuenta clarissime asserunt ea animalia quę ortu spontali de materia putri proueniunt ex tali excrementoꝝ ⁊ sordium mixtione, aut tali ortu spirant viuiscunt mouentur vt in egypto mures ⁊ in nostro cęlo vermes ⁊ locustę ⁊ quę huius generis plurima ⁊c̄. ¶ Demum Auerro. ponit vnam aliam rationem pro Auicen. quia videmus ignem generari a motu. Non est autem dicendum q̄ motus generat substantiā;

G

ergo forma ignis datur a datore formarũ separato, ⁊ est sup̄ isto fundamẽto ꝙ oē qđ fit vel fit ab aliquo eiusdẽ gn̄is vel ab aliquo eiusdem speciei. Motus aũt ⁊ forma subalis ignis, neq̄ sunt eiusdẽ generis, neq̄ sunt eiusdẽ speciei. ¶ Auer. ṽo tandẽ ponit viam Aristo. in hoc ꝙ formę materiales sunt generantes formas materiales. ⁊ in hoc vides qualiter ꝓpositio p̄ma sumpta per Auicē. falsa erat ꝙ formę mãles non sunt actiuę neq̄ passiuę essentialr̄, imo quęlibet forma inquantũ forma est per se actiua, formę enim est agere ⁊ mouere, sẽ moueri ⁊ pati alterius principij sunt, vt dicit Phs in 2° de gñatione ⁊ corruptione in tex. cõ. 50. Bene verũ est ꝙ formę materiales sunt passiuę per accidens. Vnde Cõmen. 3° cęli. cõmẽ. 28. Forma elemẽti inquãtũ forma mouet, sed vt est forma in materia mouetur, ⁊ ideo formę abstractę a materia sunt solum per se agentes ⁊ nullo modo patientes, neq̄ essentialiter neq̄ accidẽtaliter, qꝛ eẽntialr̄ pati repugnat formis inquantũ sunt formę, sed nec accidẽtaliter, qꝛ sunt abstractę a materia quę est origo prima passionis cum trãsmutatiõe. ⁊ in hoc est differẽtia. vt patet 9° primę phię. cõ. 2. Et ideo Cõmen. tenet cum Aristo. ꝙ in animalibus ⁊ plantis genitis ex semine generantia semina sunt quę dant seminibus virtutes informatiuas ⁊ corpora cęlestia. Sed in genitis spõte vt in illis quę ex putri materia gignunt̃ tales virtutes dant̃ a calore solis ⁊ stellarũ. ¶ Et vult Auer. ꝙ hmõi virtutes assimilantur arti ⁊ intellectui. arti quidẽ qꝛ ars nihil aliud est q̄ forma rei artificialis existẽs in aĩa artificis quę est principiũ factiuũ formę artificialis in materia. Vnde Ari. 7° meta. tex. cõmẽ. 23. Quare modo quodã accidit ex sanitate sanitatẽ fieri, ⁊ domũ ex domo, sine materia materiam habẽtẽ. medicinalis enim est ⁊ edificatiua species sanitatis ⁊ domus. Sic etiã istę virtutes informatiuę inquãtũ sunt generãtes similia illis a quibus data sunt semina assimilãtur arti. ¶ Assimilant̃ autẽ intellectui in hoc ꝙ nõ agunt per instrumentũ corporale qđ est intelligendũ ex parte subiecti, non sunt eniꝫ virtutes organicę vt potẽtis visiua ⁊ auditiua, tamẽ bene operant̃ ꝑ calorẽ cõmensuratũ qui est viuificus. ¶ Et in hoc est differentia inter istas virtutes dictas informatiuas a medicis ⁊ iter virtutes nãles, qꝛ virtutes nãles nõ agũt actione intellũs opatiui. i. practici, sicut virtus informatiua q̄ assimilabat̃ intellectui in hoc qđ nõ agit ꝑ organũ tãq̄ per subiectũ ⁊ instr̃m, sed virtutes naturales habent mẽbra ꝓpria vt prima digestio stomachũ, ⁊ scḋa epar, ⁊ sic de alijs, sed virtus informatiua non agit per membrum proprium. ¶ Sed in hoc est difficultas, qꝛ s̃m Arist. in 16. de aialibus. Cor est primũ qđ viuit ⁊ vltimũ qđ morit̃, ergo virtus informatiua mediante corde ꝓducit reliqua mẽbra, ⁊ ita videt̃ ꝙ agit mediãte aliquo mẽbro. ¶ Nisi esset ꝙ lꝫ cor p̄supponatur generationi omniuꝫ alioꝝ mẽbrorũ, tñ virtus informatiua est quę est principiũ productiuũ omniũ membroꝝ. vnde non per cor vt per organũ in quo sit talis virtus vt visiua virtus ĩ oculo generat alia, qꝛ tunc cor esset etiam mediũ in generando seipsũ. Et ꝓpter hoc Galenus dubitauit de hac virtute, an esset deus aut non. Etenim vt scribit idẽ Auer. in libro destructio destructio. in disputatione 3ª in solutione. 18. dubij inquit. sed entia inferiora ex seinuicẽ generabilia quę animata sunt indigent de alio p̄ncipio ratione animę ꝙ dicũ animam dei ⁊ etiã formam. Et Galenus nũcupat eã virtutẽ formatiuã, ⁊ aliqui sapientes dicunt ꝙ ipsa virtus est separatũ principiũ. Quidã ṽo istorum dicũt ꝙ est intellectus. Quidã dicunt ꝙ est anima. Quidã dicunt ꝙ est corpus supercęleste. Et quidã dicunt ꝙ non est aliud nisi deus. Et ideo dubitauit Galenus vtrum agens hanc actionem sit ipsemet deus aut aliud. Sꝫ inquit Auer. in eadẽ digressione septimi ꝙ talis virtus informatiua agit per calorẽ existentẽ in semine tanq̄ per instr̃m nõ tanq̄ per organũ in quo sit, sicut virtus in subiecto ꝓprio ⁊ forma in materia, ⁊ sicut anima est in calore naturali. Nam vt hꝫ Auer. in cõmẽ. 73. super primo canticę canticoꝝ Auicẽ. calor naturalis est subiectũ animę vt est notum ex scientia naturali. Nam Aristo. in libro de morte ⁊ vita describẽs generationẽ viuẽtibus accõmodatã dixit generatio est prima participatio animę in calido naturali ⁊ vita est eius permãsio. naꝫ extinctio caloris innati mors est. Vnde Galenus satis cõgrue vitaꝫ senũ cõparauit in prima particula separatoꝝ sermonũ lucernę quę est extinctiõi parata. Vnde quidã ex hoc tenuerũt calorẽ naturalẽ ⁊ spiritũ esse formaliter animatũ, tamẽ tenendo aliam viam quę magis placet possumus glosare ꝙ generatio est prima participatio animę a corpore organico disposito per calidum naturale, qꝛ in diffinitiõe animę dicit̃ ꝙ est actus corporis organici physici potẽtiã habẽtis. Sed talis virtus informatiua est in calido qđ est in semine, sicut intelligentia in cęlo ⁊ est sicut motor in mobili ⁊ in instrumẽto ⁊ ille est locus. vt vides clare cõtra Chimericãtes in via Auer. qui tenent intelligentiã esse formã per formalem inherentiã perficientẽ ipsum orbẽ. ¶ Et postea conuertit se cõtra illos qui opinati sunt istã virtuteꝫ esse intelligentiã separatã, siue sit deus, siue idea, siue anima mũdi, siue colcodea. ex demõstratione Aristo. cõtra Platonẽ qui vult ꝙ forma non generat̃ per se, qꝛ tunc generatio esset non a materia. cõsequens est impossibile, qꝛ in omni generatione opꝫ subijci aliqđ subiectuꝫ qđ dicit̃ generari ⁊ deferre ipsaꝫ trãsmutationẽ, vt late demõstratum est in p̄mo physicoꝝ, cum hoc qđ est concessum ab omnibus, qꝛ omnes qui de natura loqui sunt in hoc conuenerunt ꝙ ex nihilo nihil fit, vt dicit̃ in p̄mo phy. tex. cõmẽ. 34. Consequẽtia aũt deducit̃, qꝛ si generans sit forma separata, ergo in generãdo nõ dependet a materia. ⁊ si sic est igitur ꝓducit sibi simile omnino, ⁊ ita nõ opus esset ponere materiã. nam omne mixtũ cum materia fit a mixto cuꝫ materia. ¶ Amplius materia si est necessaria in generatione per se est, qꝛ est pars generati, sed materia nõ est pars formę. igit̃ si forma per se generaretur nõ opus esset ponere materiã. ⁊ ꝓpter hoc cõcludit Cõmen. ꝙ generans est illud qđ trãsmutat mãm extrahendo id qđ est in potentia ad actũ, ⁊ qꝛ trãsmutatio fit per qualitates alteratiuas: necesse est ꝙ tale alterans sit corpus. nam declaratũ est in 7° phy. tex. cõmẽ. 12. ꝙ alterãs ⁊ alteratum debẽt esse simul ⁊ debent se contãgere. cõtactus autẽ est eoꝝ quoꝝ vltima sunt simul. 5. phy. tex. cõmẽ. 22. ⁊ talia sunt corpora physicę loquẽdo. ¶ Et quia aliquis pro Pla. ⁊ Auicẽ. dicere posset ꝙ aliud est agẽs qđ disponit subiectum formę, ⁊ aliud est qđ generat formam, sicut de facto isti ponunt. ¶ Contra hoc arguit Auer. qꝛ si aliud est generans subiectuꝫ formę. i. disponens subiectũ ad recipiendũ formã, ⁊ aliud est generãs formã, tunc subiectũ ⁊ sua forma essent duo in actu. consequens est impossibile, qꝛ cũ ex subiecto ⁊ forma fiat ꝑ se vnum, opꝫ ꝙ vnum sit in potentia ⁊ aliud sit in actu: vt dicit̃ 8° meta. tex. cõ. 15. ⁊ 16. ex duobus enim entibus in actu non fit per se vnũ. Consequẽtia autẽ sic deducitur, qꝛ actio disponẽtis subiectum terminat̃ ad aliquod ens in actu: ⁊ similiter actio generantis formam terminatur per se ad aliquod in actu. Si igitur aliud est disponens subiectũ, ⁊ aliud generãs formam. Forma igitur ⁊

suum

Marginal notes (left column): Opio Arist. ⁊ Auer. — Forma per se actiua est. — H — Virtutes informatiuę assimilant̃ arti ⁊ intellectui. — Dña inter virtutes informatiuas ⁊ nãles. — I — Difficultas. — Solutio.

Marginal notes (right column): K — Cõtra ponentes intelligentiã informare. — L — M — Instãtia. — Confutatio.

A suum subiectum sunt duo in actu, ⁊ ita patet sequela, ⁊ ꝓpter hoc subdit Auer. ostẽdendo impossibilitatẽ cõsequẽtis in quo inferebatur ꝙ subiectum formę ⁊ sua forma sunt duo in actu qḋ subiectum formę non habet esse supple in actu nisi ꝑ formã, vnde Com. loquẽs de ṗma materia quę est subiectum oium formarum in 2° phys. com. 72. infert ꝙ si esset per se in actu sine omni forma, tũc qḋ nõ esset in actu, esset in actu qḋ implicat manifestam cõtradictionem. Et ꝓpter hoc subdit ꝙ actio agẽtis nõ pẽdet de subiecto nisi qa pẽdet de forma, quia agẽs trãsmutans subiectum nõ transmutat ipsum nisi ꝓpter formã, vt dicit̃ in 2° physicoꝝ. forma eni est finis generatiõis ⁊ illa est quę mouet ĩtẽtionẽ agẽtis, ⁊ ideo actio agẽtis nõ pendet a forma, supple in sine subiecto ita ꝙ intẽdit generare formã per se sine materia subsistentem, quia hoc est impossibile nec pẽdet etiam a subiecto per se sine forma. Et ꝓpter hoc dicit̃ in. 7. meta. tex. com. 23. ⁊ 26. ꝙ illud qḋ per se fit est cõpositum ex mã ⁊ forma. ❡ Adducit etiam aliam rõnem in declaratione p̃sentis theorematis ꝙ si aliud est generãs subtũ formę, ⁊ aliud est generãs formam, tunc vnũ actum ſm ꝙ est vnũ actũ generaretur a duobus agẽtibus qḋ est impossibile eque

B imediate itelligãs, quia nõ incõuenit, imo est necessariũ ꝙ idem effectus per se ꝓducat̃ a duobus agẽtib⁹, quorum vnum est per se causa vniuersalis, ⁊ aliud per se est causa particularis, hõ enim generat̃ ab homine ⁊ a sole, vt pꝫ in 2° phy. tex. cõ. 26. ⁊ 12. ṗmę phię. tex. cõ. 13. nam idem agens particulare sufficit ad vtrũqꝫ. Si igitur in separatis qa aliud per se disponit ⁊ aliud generat, ergo idẽ actum per se est a duob⁹ agẽtib⁹ ꝓximis. ❡ Vltimo Auer. innuit in calce cõmenti aliam rationem, qa aliquis soluere posset iam factam rõnem ꝙ agẽs particulare est qḋ disponit ⁊ vniuersale separatũ est quod generat ingt. Hoc stare nõ potest, quia illud nõ põt generare aliquid mãle, quia est incorporeũ ⁊ non potest alterare mãm ꝑ qualitates alteratiuas, qa tale necessario est corpus. ❡ Amplius iste effectus genitus est ꝑticularis, ergo generans debet esse particulare, qa ex 2° physi. tex. cõ. 38. effectuũ particularium causę sunt particulares, ⁊ vniuersaliũ causę sunt vniuersales. vbi Cõmen. in com. dicebat, ⁊ dixit hoc p̄ęseruando se a Platonica opinione. vꝫ. ꝙ vniuersalia sunt causę particulariũ. ❡ Vltimo in calce digressionis ostendit qḋ mouit Arist. in ponẽdo mouens se-

H paratum a materia, ⁊ dicit ꝙ fuit factio virtutum intelligentium, qꝛ virtutes intellectuales apud ipsum sunt nõ

C mixtę cũ materia. vnde necesse est vt omne non mixtum cum materia generet̃ quoquo modo a nõ mixto cũ materia simplr̃, quẽadmodum est necesse vt omne mixtum cũ materia generet̃ a mixto cum materia. ❡ Quẽ locum Gregorius Ariminẽsis in scdo sentẽtiaꝝ distĩne ṗma. qõne ṗma, articulo ṗmo, in responsione ad argumenta, ita exponit ꝙ Cõmen. nõ loquitur de virtutibus intellectualibus quę sunt itelligẽtię, sed loquit̃ de virtutib⁹ intelligibilibus quę sunt intellecta vniuersalia ⁊ intẽtiões vniuersales abstractę a mã ⁊ a conditionibus materię, ꝓpter quarũ factionẽ in nobis coactus fuit Aristo. ipo nẽdo intellectũ agentẽ. ⁊ ita exposuit Ioãnes de Lãduno in 7° suę meta. q. 19. ❡ Sed ista expositio non quadrat verbis Cõmen. qa loquitur de virtutibus intelligentibus, quia dicit ꝙ mouit Arist. in ponendo mouẽs separatum a materia fuit factio virtutum intelligentium, qa virtutes intellectuales sunt non mixtę. mõ si Com. per hęc ꝟba intellexisset species intelligibiles ⁊ vniuersalia relucẽtia in eis non dixisset virtutum intelligentium, sed intelligibilium, neqꝫ dixisset virtutes intellectuales, sed

Expõ Gre. Arimi. ⁊ Jo. de gandauo.

Confutatio.

virtutes intellectas. nam in sciẽtia humana non põt dici

D ꝙ res intellecta sit intelligens ꝓpter ipsam aiam intellectiuã esse infimam in genere abstractoꝝ. vbi scia est q̃litas ⁊ de nouo ſm Peripateticos fit in nobis, quia intellectus a ṗn° in nobis est veluti tabula rasa in qua nihil est depictũ, vt dĩ in 3° de aia. t. c. 14. ❡ Ideo aliter dõm est ꝙ vt alias in consimili materia diximus supra in via Arist. est duplex generatio, vna ꝓpriẽ dicta q̃ est actus generabilis inquantum generabile est, ⁊ ista requirit de necessitate subtũ qḋ verę dicitur gñari, vt dicit Auer. ṗ physicę auscultationis. tex. cõ. 60. quia motus est in moto ⁊ denominat ipm ⁊ requirit priuationem ⁊ alterationem ꝑuiam quę fit in tempore. ⁊ istum modum gñõnis intendit Aristo. remouere a cęlo, vt scribit Cõmẽ. in ṗ. de cęlo ⁊ mundo. in tex. cõmẽ. 20. ❡ Alia ꝟo est generatio ſm similitudinem, ⁊ dicitur quoquo modo gñatio ⁊ rectius dicitur productio qua in ęternis causa ſm naturam ⁊ non ſm tempus p̄ęcedit causatũ, ⁊ ita dicimus nos iuxta viam istius viri ꝙ in ęternis est causa ⁊ causatum ſm ꝙ intellectus est causa intelligentis, ⁊ ista nõ re-

H quirit subiectum, neqꝫ tempus, neqꝫ priuationem, ⁊ quia

E omnes virtutes itelligẽtes sunt causata ab ęterno ṗma in triplici gñe causę hę res fuit in causa q̃ mouit Arist. ad ponendum mouens separatum a materia, quia omne non mixtum cum materia, necesse est vt generet̃ quoq̃ modo a nõ mixto cum materia. vbi manifeste pꝫ ꝙ vir loquitur, ⁊ etiam dicit quoquo modo, qꝛ in abstractis a materia nõ dicit̃ aliquid generari simplr̃, qa generatio simpliciter dicta nõ est nisi in rebus materialibus generabilibus ⁊ corruptibilibus, ⁊ ista est mens Auer. sine dubio. ❡ Ex his igitur patent rõnes adducte ꝑ Auer. in illa digressione. 31. cõmen. in. 7. ṗmę phię. quem publicę hoc anno Neapoli legere non potui ꝓpter iminẽtem epidimię suspitionem, ⁊ male mihi successisset, nisi vir ille nũq̃ satis laudatus poeta ⁊ orator Italię ⁊ tẽpestatis nostrę decus Petrus grauina mihi ꝯsuluisset cui semꝑ ⁊ ob singularẽ doctrinam ⁊ moꝝ ꝓbitatem ſm doricam armoniam, vt ingt diuus Plato cõnexus ero obnoxius. ❡ Sed redeamus ad rem nostrã mens Arist. ſm Auerroicam doctrinam est qḋ idem est agens disponens materiam ⁊ inducẽs formã ꝓpter rõnes tactas. ❡ Sed cõtra Auer. rõnes insurgit Subtilis Doc. in. 7. suę meta. q. 11. Ingt enim ꝙ prima ratio Com. nulla est, nec ꝓbat ꝯsequentiam. vꝫ. ꝙ si forma separata esset generãs formam,

F tunc gñaret sibi simile, qa omne agens quantum est de se ꝓducit sibi simile, qꝛ vt inquit, instãtia est in ꝓpositu. nã actio ṗmę causę minus dependet a materia q̃ actio alicuius idem si esset, sed ṗmum non potest semper ꝓducere sibi simile, sed ꝓducit materiam sicut formam, ⁊ similiter compositũ, quia quicquid potest causa iferior põt ⁊ superior, sed inferior potest generare cõpositum, ergo ⁊ superior. ❡ Item cõsequẽtia assumpta nõ valet, ꝙ qa agẽs non est in materia, ideo non dependet actio a materia, quia omne agens citra ṗmum requirit materiam in quã agat, ⁊ tamẽ aliqḋ est agens imateriale ꝑter ṗmum. ❡ Item contra scdam rõnem ista ꝓpositio videt̃ ipossibilis imateriale nõ potest transmutare materiam, ⁊ hoc ꝓpter quattuor. ❡ Primo qa ex ipsa sequitur impoſe. s. ꝙ prima causa non potest transmutare materiã, qa nullum agens separatum est ita imateriale sicut ṗma causa. ❡ Item scdo impossibile est aliquid transmutare aliud per medium nisi trãsmutet medium. Sed Cõmẽ. in fine illius cõmẽti dicit, ꝙ forma separata potest transmutare materiã mediãte corpore cęlesti, ergo põt transmutare illud corpus mediũ, alr̃ procederet in infinitum, quia

Mõo ꝓpriꝰ.

Gñatio 2ª.

Rõnes Sco. cõtra Auer.

G vltimū trāſmutatū tranſmutatur ab aliquo tranſmutāte, ⁊ illud eſt materiale ⁊ deueniēs ad aliqđ tranſmutās nō corpus qđ tranſmutet corpus imediate. ¶ Itē tertio de dictis ꝓprijs ſequit̄ oppoſitum dicti ſui, quia dicit ꝙ corpora cęleſtia in illis quę generant̄ per putrefactiōes dant illis aliqđ loco ſeminum, ſed corpora cęleſtia ſunt formę, ita ꝙ nō eſt ibi materia receptiua formę ſubſtātialis ſm ipſuꝫ in libro de ſubſtātia orbis, ergo ſola forma poteſt trāſmutare materiam. ¶ Iteꝫ quarto trāſmutans trāſmutat inquātum eſt in actu. 9. meta. ⁊ inquātuꝫ tale accidit ſibi habere ꝓncipiū potentiale, ergo accidit tranſmutāti habere materiā ⁊ eſſe compoſitum. ¶ Iteꝫ contra aliud quod tangit excludendo reſponſioneꝫ per vnitatē cōpoſiti. dicit enim ꝙ ſubiectuꝫ ⁊ forma eſſent duo in actu ⁊ qđ vnum actu eſſet a duobus agētib᷒, hęc ſunt oppoſita, qa ſi ſubiectum ⁊ forma ſunt duo, tūc nō ſunt vnū actu, ſed duo actu. ¶ Item ex eodeꝫ affirmato ⁊ negato nō ſequit̄ idem. ¶ Item ꝙ ratio non valet in ſe, quia materia eſt a deo, qa igenerabilis, ⁊ tamē forma

H eſt a generante particulari, ergo ſubiectuꝫ ⁊ forma ſunt duo in actu non valet, qa tota mā eſt in potētia ⁊ actus adueniēs facit vnum actu. ¶ Item alia ratio non valet quādo infert ꝙ vnum actu eſt a duobus agentibus. probatio ꝙ cōcluſio ſit neceſſaria aliquis vnus effectus eſt ab agēte particulari, ⁊ quicqd eſt a cauſa particulari eſt ab omnib᷒ cauſis vniuerſalib᷒ ordinatis ⁊ verius q̄ ab iſto ꝑticulari. ⁊ illud voluit Plato vt imponit̄ ſibi, tamē qđ eēt a duob᷒ agētib᷒ eque ꝓmo ⁊ eque imediatis, hoc eſſet impoſſibile, ſed iſto modo nō poteſt inferre cōtra Platoneꝫ, qa diſponens ⁊ inducēs ſunt agētia ordinata.

Defenſio Auer. ¶ Suſtinēdo viam Auer. ad primuꝫ Scoti reſpōdet̄ ꝙ quicquid imediate fit a nō mixto cuꝫ materia eſt nō mixtū cū materia ſicut intelligētię ſed iſta quę ſunt hic depēdent a deo mediantib᷒ corporibus cęleſtib᷒ ⁊ cōſeruantur in eſſe. vnde Auer. ꝓbauit ex intētiōe Ariſt. nullum nouum a volūtate antiqua imediate poſſe ꝓuenire. mixta igitur cōpoſita ex materia ⁊ forma imediate a prima cauſa ſm Peripateticos non ꝓueniūt. ¶ De prima auteꝫ materia id quod adducitur nō eſt ad ꝓpoſitum, tum quia materia nō depēdet a deo in eſſe ſm ſe, ſed vt ſtat ſub forma, ſic eniꝫ participat eſſe ⁊ bonitateꝫ primi, tuꝫ etiā quia dato ꝙ materia imediate cū ſit ęterna dependeat in eſſe quo ad ſuam eſſentiaꝫ a deo, tamen

I ipſa nō eſt compoſita ex materia ⁊ forma, quia materię non eſt materia, tūc eniꝫ generationes protenderent̄ in infinitū ſi forma per ſe fieret, vt dicit Ariſt. ⁊ Cōmen. in. 7. meta. tex. cō. 26. ⁊ 27. ⁊ idem iudiciū eſt de materia ſi per ſe generaret̄, quia diuiſibile ſemper eē oportet id

Dubium. quod per ſe fit ⁊ per ſe generat̄, vt ibidem dicit̄. ¶ Sed tunc in hac ſolutione eſſet dubiū, naꝫ ſi materia imediate ab ęterno ꝓducitur, tunc cum quicquid procedit imediate a cauſa ꝓma perfectum ſit. materia igit̄ ſm ſe eſſet

Solutio. ens perfectū qđ eſt contra omnes ſapiētes. ¶ Ad hoc reſpōdetur ꝙ ꝓpoſitio illa veritatem habet de eo ꝙ ſic ꝓcedit a cauſa prima qđ cōducit ad eſſe entia ad maximā dei ſimilitudineꝫ ſicut eſt intelligētia, tamē id quod ꝓcedit ab ipſo imediate, ſic vt ſit ſubiectū ⁊ fundamentum oīum ſtat imperfectuꝫ eſſe ſicut eſt prima materia. nam diſtantię entium in hoc ſunt valde diuerſe, oīa eni a ꝓmo principio habent eſſe ⁊ viuere ſibi cōmunicatū, tamen his clarius, his vō obſcurius, ſic dixit in hoc longe ante nos magnus Albertus in ꝓmo phyſicoꝝ tractatu vltimo. cap. 13. ¶ Ad aliud de ꝯtitia illa quā dicit non valere reſpōdet̄ ꝙ agens imāle bene pręſupponit materiā dum cōparat̄ ad effectus materiales in quos agit

mediātibus corporib᷒ cęleſtib᷒. Vnde Auer. l. 8. phyſi. K cōmē. 4. cōtra loquētes ſarracenos in ſua lege inquit, ⁊ nitunt̄ ad cōfirmāduꝫ hoc ex hoc ꝙ mos eſt dicere qđ ſubiectum eſſe neceſſariū agenti. ſ. ſubiectum, ex quo fit generatio eſt diminutio agentis. Et oīa iſta ſunt exiſtimationes vulgares valde ſufficiētes ſm curſuꝫ ſm quē nutriunt̄ hoīes in eis nō ſm ſmones ſufficientes, agēs enim nō poſſe agere aliquod impoſſibile non dicit̄ eē diminutio, ſed dicere ipm facere aliquod impoſſibile ⁊ poſſe facere eſt deceptio, ſed ſi forma ꝑ ſe fieret ab agēte ſeparato imediate oporteret illaꝫ eſſe aliqd imateriale, imateriales eniꝫ ſubſtātię vt ſunt virtutes itellectuales ſunt illę quę imediate ab agente abſtracto ꝓducunt̄, vt dicit Com. de mēte Phi. ¶ Ad illa quattuor quę deducta ſunt ꝯtra ſcđam rōnem reſpondet̄ per ordinem tenendo ꝯcluſionem de mente Ariſt. ⁊ Cōmen: Auer. ꝙ imateriale nō pōt imediate agere aliquod māle, vt tenuit etiā in. 8. phyſicoꝝ. in cōmē. 15. ¶ Ad illđ qđ dicit de ꝓma cauſa totū cōcedunt Peripatetici, qa poſuerunt eſſentialem dependētiā iſtoꝝ a prima cauſa mediantibus corporib᷒ cęleſtibus. Vnde Phs primo metheoroꝝ in ꝓncipio dicit, oportet munduꝫ iſtuꝫ inferiorē ſuperiorib᷒

L latiōnibus eſſe cōtinuum vt omnis eius virtus inde gubernet̄. ¶ Ad ſcđm bene cōcedunt Phi ꝙ intelligētia poteſt imediate mouere corpus cęleſte, ſed hoc non eſt trāſmutare aliquid ſubſtātialr̄, quia motus cęli eſt ęternus ⁊ in corpe cęleſti nō eſt alteratio paſſiua, nec augumentatio, nec diminutio, nec generatio, neq̄ corruptio. Peripatetici igit̄ tenuerunt ꝙ aliquid ſm ſubſtantiam trāſmutabile imediate a ſubſtantia imateriali trāſmutari nō poteſt, quia talis alteratio eſt per contactum ⁊ cōtact᷒ eſt corpoꝝ. ¶ Ad tertiū in quo reducit Auerroē ad cōtradictionem ex dictis ꝓprijs probando ꝙ forma aliqua ſine materia poteſt trāſmutare materiaꝫ, qa corpus cęleſte ſecluſa intelligentia eſt qđam forma ſine materia ⁊ tale largit̄ animalib᷒ ex putrefactiōe genitis aliquaꝫ virtutem loco virtutis quę eſt in ſemine. Rñdetur vt in ꝓprio theoremate declarauimus aperte de mente Auer. ꝙ orbis cęleſtis in via eius nō eſt forma ſine materia, qa oīs forma ſine materia apud Peripateticos eſt intelligētia abſtracta, vnde vt ſupra diximus multi magne authoritatis viri decepti ſunt in hoc credētes in via Ariſt. ⁊ Auer. ꝙ cum cęlum ſecluſa intelligētia non ſit

M cōpoſitū ex materia ⁊ forma, nec eſt prima materia, qa talis eſt in potētia ad eſſe. Igit̄ per locuꝫ a ſufficienti diuiſione orbis ille eſt forma. Sꝫ locus conſequētis decepit eos ⁊ etiam ęquocatio. Nam ſubſtantia quę diuidit̄ in mām ⁊ formā ⁊ in ſubſtantiaꝫ compoſitam ex materia ⁊ forma eſt analoga ⁊ qđlibet analogatuꝫ ex illis tribus habet mēbra analogata etiā ſub eo in quę diuidit̄, vnde materia hꝫ gradus, ſicut potētia habet gradus. vt dicit Auer. in fine libri de ſubſtātia orbis. dicimus igit̄ nos ꝙ cęluꝫ ſecluſa intelligentia, lꝫ non ſit ſubſtātia cōpoſita ex mā ⁊ forma, nec ſit forma abſtracta a mā, nec forma materialis eſt, tamē materia non prima, ſed materia in actu. vnde eſt in ſuꝓmo gradu perfectionis debito materię, vt dicit Com. in. 2. cap. de ſuba orbis. ⁊ hoc ſm reꝫ nihil aliud eſt niſi corporeitas, vt ipſe dicit in libro deſtructionuꝫ, id eſt vna ſubſtātia ſimplex ſubiecta trinę dimenſioni cui competit eē ſubiectum motus circularis, vnde Cōmē. 9. ꝓmę phię. cōmē. 17. inquit. nihil prohibet vt cęlū ſit mā, ſed ꝓhibet vt ſit forma. ¶ Ad quartum conceditur ꝙ tranſmutans nō tranſmutat niſi inquantuꝫ eſt in actu, quia ſemper exiſtimabitur aliqua ſpecies mouēs, vt dicit̄ in 3° phyſicoꝝ. in tex. cōmē. 17.

A Sed quādo dicit ꝙ accidit sibi vt sic qđ habeat principium potētiale. Ad hoc respondetur ꝙ si loquamur de transmutante ad aliquid nouum necessario requirit pncipium potētiale, merito cuius fit talis transmutatio, qa nō potest fieri sine alteratione p̄uia, ⁊ alteratio requirit cōtactum ⁊ contactus est merito quātitatis que requirit subiectū qđ sit in potētia susceptiua respectu talis quātitatis, ꝫ igit materia sit principiū potentiale in ratione agēdi est, tum conditio necessario requisita ad actionē. ℂ Ad aliud quod tāgit excludendo respōsionē, qa dicit opposita, qa si subiectū ⁊ forma sunt duo in actu, tūc nō erunt vnum. Respondet ꝙ quelibet positio impossibilis īplicat opposita, ⁊ ideo ex illa respōsione dicente, ꝙ aliud est agēs disponēs mām, ⁊ aliud est agens inducēs formaꝫ, sequitur ꝙ sit vnuꝫ in actu sicut de facto est qđ generat est per se vnum in actu, ⁊ quia terminat actio cuiuslibet agētis semper ad aliquid actu. sic igitur sequit ꝙ sunt duo actu, si aliud est qđ disponit, ⁊ aliud est qđ īducit formā, ⁊ ita vnū ⁊ non vnum, ⁊ ita pꝫ ad sequens. ℂ Ad aliud de instātia de materia p̄ma que est a deo ⁊ forma ab agente. Dico ꝙ ista instantia nō militat cōtra Auer. quia materia nō est a deo per transmutationem. ℂ Ad vltimū nō negat Cōmē. ꝙ idem effectus in actu possit per se esse a pluribꝰ causis ordinatis, quarū vna sit pticularis ⁊ alia vlis. sciebat enim ꝙ sol ⁊ homo generāt hominē, tamen ex hypothesi data p aduersariū in respōsione sequitur ꝙ a duabus causis immediatis eiusdem ordinis aliquid pducat vt supra deduximus. ℂ Reuertamur igitur ⁊ dicamus ꝙ pposita ppositio ab Auer. que dicit ꝙ idē est agens disponēs materiaꝫ ⁊ inducēs formam veritateꝫ habet in transmutatione substātiali a natura facta, ⁊ intelligit respectu immediate disponētis materiam, qa stat artem disponere materiā alterando materiā, ⁊ tñ natura introducet formaꝫ substantialem, ꝫ eniꝫ multe sint differentie inter nām ⁊ artem quas pro nunc nolo prosequi, tamen vna est ista ex illis, quia ars non potest pducere imediate formam substātialeꝫ, quia omnes forme introducte ab arte sunt accidētia, vt pꝫ ex 2° physicoꝝ. cō. 13. vnde Auer. inquit in. 12. p̄me phīe. cōmen. 18. Ars nihil facit in corpe nisi in extremitatibus tm̄, natura ꝟo in ipso corpore toto. vnde si ars alchymie vera ē nō est credenduꝫ ꝙ forma substantialis auri aut argēti inducatur principaliter ab arte, sed ars solum applicat actiua passiuis, ⁊ virtutes ⁊ qualitates naturales sunt ille que virtute nature inducunt formam. nam non est dubiuꝫ ꝙ aliqua incohatiue

C possunt pficisci ab arte ⁊ completiue inducuntur a natura sicut segetes. Vnde Auer. in 2° physi. cōmē. 77. reprehendit Alexan. opinanteꝫ ꝙ pluuia non esset ppter segetes, quia messes sunt ab arte. nam inquit ꝙ natura cōplet multa que sunt p arteꝫ, ⁊ ars multa que sunt per naturam ⁊ sapientes medici, vt Auicē. in 5° cāti. ⁊ Auer. in singulari tractatu de theriaca, fatent ꝙ in theriaca fermentata resultat ex actione miscibiliuꝫ q̄dā forma substantialis distincta ⁊ superaddita miscibilibꝰ per quam operat tot diuersos ⁊ mirabiles effectus: vnde sicut ars multa pficit que natura nō pōt, vt dicit Arist. in 2° phy. tex. cō. 79. sic etiā nā pficit illa q̄ ars nō pōt. nō inconuenit igit artē disponere a remotis mām, ⁊ natura est illa demū que imediate disponit ⁊ inducit. Vñ ppō illa famosa gaudeāt alchymiste, qa vna spēs nō pōt trāsmutari in aliā per artem non est vera apud sapientes, qa nō est species que ꝯuertitur in speciem per artem substantialiter, sed est materia stans sub vna forma ⁊ expoliat ab illa ⁊ induit aliā ſm predictū modum. ℂ Fallit aūt pposita ppositio in artificialibus, quia vna ars potest disponere materiam, ⁊ alia ars inducit formam, sicut pꝫ in 2° physicoꝝ. in tex. cōmen. 24. ⁊ in p̄mo ethico. cap. 1. D ℂ Et si cōtra determinata arguatur, quia tūc ex nō substātia fieret substantia, quia si disponens ⁊ inducens est idem cū dispositio sit qualitas a qualitate, igitur īducet substantia. ℂ Respondetur ꝙ propositio illa sic intelligitur ex non substantia non fit substantia cōstitutiue, quia partes constituentes substantiam debēt esse subē, vnde propositio illa veritatem habet vt ly ex dicit habitudinē cause materialis. Fallit etiā in accidentibꝰ, qa lux disponit medium ⁊ color inducit speciem.

Objectio (margin, beside "quens. ℂ Ad aliud de instātia…") — B — *Z. Instatio ppositionis,* (margin, beside "ximus. ℂ Reuertamur…") — *Solutio,* (margin, beside "substantia. ℂ Respondetur…")

ℂ Eiusdem est actus cuius est potentia. ppō. 115ª

Scribitur ista ppō ab Arist. in libro de somno ⁊ vigilia glosant formaliçātes de poª ⁊ actu que sunt differētie aut modi diuidētes ipm ens que ſm ipsos sunt poª obiectiua ⁊ actus entitatiuus. Sꝫ quicquid sit de illa potētia obiectiua de qua alis diffuse dixi. intellectus tamen Arist. nō videt eē talis vt ipsi asserūt, ppterea qa Ari. ibi pbat ꝙ quēadmoduꝫ actus sentiēdi est in cōposito, E ita ⁊ potentia sentiendi est in composito, ⁊ ex consequēti eiusdem subiectiue est potentia cuius est actus. Inquit enim Arist. in p̄mo de anima. tex. cō. 64. Dicere autēꝫ irasci animam simile est, ac si aliquis dicat eā texere vel edificare. Melius autem est fortassis non dicere animā misereri, aut addiscere, aut intelligere, sed hoieꝫ anima. Et eodem modo potest verificari etiā ad bonuꝫ sensuꝫ quod eiusdem obiectiue est potentia cuius est actus. nā idē est obiectum potentie ⁊ actus, alioquin potentie nō distinguerent per actus ⁊ actus p obiecta cōtra Phm in 2° de anima. tex. cōmen. 33. ⁊ codeꝫ modo propositio illa Aristo. in 9° prime phīe. tex. com̄. 13. Potentia ⁊ actus sunt eiusdem generis ſm ipsos veritatem habet de potentia obiectiua ⁊ actu existentie, imo talia sunt eadem nedum genere ⁊ specie verum etiaꝫ ⁊ numero, vnde dānant Diuum Thomam qui posuit potentias anime eē qualitates ⁊ accidentia, quia actus sunt q̄litates fundās se super hac propositione dicente ꝙ eiusdeꝫ generis est potentia ⁊ actus. nam stat potentiam subiectiuam eē in genere substantie ⁊ actum esse in genere qualitatis, simi- F liter potest contingere ꝙ potentia susceptiua sit in predicamento quantitatis ⁊ actus susceptus sit in predicamento qualitatis, sicut superficies respectu coloris, ⁊ sine dubio illa opinio sancti Thome non est vniuersalr vera, nec credendum ipsum simpliciter ⁊ vniuersalr B sentire. Sed vidit Aristo. in. 12. metaphy. determinasse ꝙ principia omnium p̄dicamētorum ſm analogiā sunt eadem, ⁊ sunt potentia ⁊ actus, ⁊ quod principia proxima sunt diuersa ⁊ remota sunt eadem.

ℂ Omne eternum caret potentia. ppō. 116ª.

Propositio est satis allegata ⁊ extrahitur in ppria forma ab Aristo. in 9° prime philosophie. tex. cōmen. 17. vbi dicitur. Est autē nihil potentia sempiternuꝫ intelligitur de eternis que sunt actus ⁊ forme. nam prima materia substantiatur per posse, ita ꝙ potentia est differentia substantialis materie, similiter orbis celestis qui est materia in actu est in potētia ad vbi, ꝫ nō sit in potentia passiua contradictionis in substantia per quam res potest esse ⁊ non esse, talis eniꝫ potentia est in rebus generabilibus ⁊ corruptibilibꝰ que sunt hic ⁊ in

G nullo ęterno inuenit. Aduerte tamen ꝙ in formis ęter
nis citra p̄mam, ſʒ non ſit potētia realis, quia in ęternis
aliys a p̄ma materia ⁊ orbe non differt poſſe ab eſſe, tñ
bene in talibus poteſt eē aliquis modus potētię logicę,
vt alís declaraui in ↄcordātys Auer. in 3° de anima. Di
xi autem notabiliter aliys a prima materia ⁊ ab orbe, qꝛ
materia prius eſt in potentia ad aliquam formaʒ quam
actu ſit ſub illa forma ⁊ in orbe in quo ē potētia ad vbi,
pars cęli quę eſt in oriēte p̄us eſt in potētia vt ſit in occi
dēte ꝙ̄ qđ actu ſit illic, ſed in intelligētys excepto intel
lectu poſſibili potētia ibi phyſicę loquendo non differt
ab actu, quia oēm perfectionem quam poteſt habere q̄
libet intelligentia ab ęterno ſm Phōs habet illaʒ, tamē
loquendo de potentia logica quę nihil reale ponit, ſʒ ſo
lum eſt non repugnatiua ſic in intelligētys citra p̄mam
reperitur potentia, vt dicit Cōmenta. in 3° de anima. in
cōmen. 5. in ſolutione 3ę q̄ſtionis, quia intelligentię Sa
turni inquātuʒ ens non repugnat quod ſit perfectior ꝙ̄
H ſit ſicut talpa inquātum animal poteſt videre, ideſt ſibi
nō repugnat, quia tūc viſio repugnaret cuilibet anima
li, ſola autem prima intelligētia eſt liberata ab omni po
tētia, quia nullum ens eſt ſimpliciter perfectum niſi pri
mum p̄ncipium, vt dicit Cōmen. in 5. metaphy. in cap̄.
de perfecto. dixi autem notabiliter excipiēdo intellectū
poſſibileʒ ſm Peripateticos, quia vt ſcribit Ariſt. in 3°
de anima. in cōmē. 14. Intellectus poſſibilis eſt tāꝙ̄ ta
bula raſa in qua nihil eſt depictū, vnde itellectus ſpecu
latiuus ſm Auer. comparatus ad indiuiduum eſt gene
rabilis ⁊ corruptibilis, ſʒ ſm ſpeciem ſit ęternus, vt ſcri
bit in 3° de anima. cōmen. 5. ⁊ 20. ⁊ hoc fuit ex ſui imper
fectione, qꝛ infimum obtinet locū in genere abſtractoꝝ
entium, vt ipſe dicit ibidem. cōmen. 19. Et ex hoc patet
quantum deuiant moderni tenentes de mente Ariſto. ⁊
Cōtra modernos, Cōmen. noſtruʒ ſcire eſſe reminiſci vt aſſerebat Plato,
cum tamen Auer. apertiſſime illi opinioni manifeſta ⁊
aperta voce in pleriſq; locis reclamet videāt iſti quęſo
Auer. in paraphraſi ſua ſup̄ libro poſteriorum analyti
coruʒ. cōmē. 2. vbi occurrit tacite obiectioni, qꝛ aliquis
poſſet credere qđ ita eſt de ſciētia reſpectu intellectus, ſi
cut eſt de ſenſatiōe reſpectu ſenſus, vbi illudmet ſentiri
poteſt a nobis qđ fuit p̄us ſenſatuʒ. inquit igitur nec eſt
anticipatio ſcientia pręcedentis in ſciētia diſcipuli, ſicut
ſenſibiliuʒ prioruʒ in re ad ſenſibilia ſecūda in tempo
re alio, ⁊ illud eſt quia iaʒ ſentimus ꝙ ſenſimus prius ⁊
I cum ſentimus illud ſecūdo ſcimus ꝙ eſt illud quod iaʒ
ſenſimus p̄us, quoniam ſi eſſet diſpoſitio ſcientię acqui
ſitę per doctrinam cum ſcientia p̄cedēte hęc diſpoſitio
eēt neceſſe vt ſit diſciplina recordatio, deducit ergo ad
illud tāꝙ̄ ad impoſſibile, ⁊ iſti dicūt hoc eſſet de mente
eius qđ ipſe reputat impoſſibile. ℂ Amplius Ariſt. in
primo p̄mę phīcę. tex. cōmen. 49. poſtꝙ̄ in p̄cedenti di
xerat tex. oīs diſciplina fit in nobis ex pręcognitis, aut
omnibus, aut quibuſdam, aut per demonſtrationeʒ, aut
per diffinitionem, oportet enim ex quibus eſt diffinitio
pręſcire ⁊ eſſe nota, ⁊ ſimiliter ⁊ quę per inductioneʒ di
cit, at ſi ſo ſi exiſtit cōnaturalis mirū quomodo latemus
habentes potiſſimam ſcientiarum, vbi Auer. in cōmē.
inquit. dicere formas eſſe contingit ex eo vt omnes ſci
entię ſint notę a nobis in natura, quoniaʒ ſi hic ſunt for
mę ad quas itellectus aſpicit ſicut ſenſus aſpicit ad ſenſi
bilia ⁊ comp̄hēſio ſenſibilium eſt naturalis in nobis cū
non acquiritur ex cognitione antecedenti neceſſe eſt vt
intellecta ſint naturalia in nobis non, vt quędaʒ ſint na
turalia, quędam autem accepta per doctrinā. ℂ Et idē
habet Ariſto. in calce ſecundi libri poſteriorum analy
K ticorum. in illo cap̄. de principijs autem quomodo ſiūt
cognita, infert enim contra Platonem, ſiquidem igitur
habemus ipſos. ſ. habitus principiorum inconueniens
eſt, contingit enim ⁊ certiores habentes cognitiones de
monſtratione latere, vbi Cōmenta. in cōmen. vltimo il
lius libri ſuper iſtis verbis Ariſt. ita ſcribit ⁊ principiū
conſiderationis eſt vt inquiramus primo vtrum hi in
tellectus primi qui ſunt formę ⁊ habitus proueniāt no
bis a principio noſtrę inuentionis, ſed nos ſumus quaſi
obliuiſcamur eorum ⁊ non memores, aut ſunt innouati
in nobis poſtꝙ̄ non fuerunt, ſed quo prouenitur nobis
ex principio rei, ⁊ nos ſumus obliti eoruʒ ex hoc ſequi
res repugnans, ⁊ eſt vt ſimus adepti ſcientias vehemen
tis prouentionis ⁊ certioris ꝙ̄ demonſtrationis ſciētię
⁊ ſumus obliti eaꝝ. ℂ Amplius Cōmē. in. 7. p̄ phīcę in
cōmē. 58. expꝛ̄ſſe dicit iuxta tex. vbi Ariſto. contra Pla
tonem inquit. q̄uis vtiq; ſi non videremus aſtra nō mi
nus exiſtimo forent ſubſtantię ſempiternę poſt eas q̄s
nos videmus. inquit. ⁊ neceſſe eſt vt eſſentię rerum intel
ligibilium ſint exiſtentes, ſʒ non intelligātur. ⁊ intendit
ꝙ manifeſtum eſt quod quemadmodum ſenſibilia nō
ſunt ſenſata in actu donec ſentiantur, ita eſt de intelligi
bilibus ex quibus verbis infert Cōmentator dicens, ⁊
L ſm hoc ſequitur ex opinione Ariſtotelis vt intelligibi
lia ſint noua, ⁊ ſm opinionem dicentium formas ſunt
ęterna, quid clarius in hac re potuit dici in ponēdo dif
ferentiam inter Platonem ponentem ideas, ⁊ Ariſto
telem negantē illas de ipſa intellectione ⁊ ſcia. ℂ Am
plius ſeptimo phyſicorum. tex. cōmen. 20. vbi Ariſt. p
bat ꝙ non eſt alteratio in parte intellectiua animę. Cō
mentator in cōmento inquit, ꝙ Ariſtoteles totuʒ quod
dicit ibi eſt de intentione Platonis, qui aſſimilabat ani
mam intellectiuam ebrio infirmis ⁊ pueris in quib⁹ ſe
datis paſſionibus reuertuntur ad priſtinam cognitionē
in calce prolixi documenti. inquit Auer. ꝙ hęc non eſt
opinio Ariſtotelis, ſed intendebat demonſtrare vim
iſtius opinionis, vt cum homo illa ſigna ſciuerit habe
bit pro impoſſibili vt ſit alterata in ſua ſubſtantia, ⁊ nō
remanebit ei cognitio niſi inter duas alias intentiones
de quibus p̄dixerat. ℂ Amplius Cōmen. ⁊ Ariſto. in
2° de anima. tex. cōmen. 5. exprę́ſſe ponunt ꝙ anima eſt
actus corporis ſicut ſcientia. vbi Cōmentator inquit, ꝙ
hoc eſt ſimile ſcientię in ſciente in tempore in quo non
ſtudet, ⁊ nō eſt ſimile eſſe ignorantię in non ſciente. igit̄
ignorātia negationis non ſolum negat actum verū etiaʒ
M ⁊ habitū. non eſt igitur ſcientia nobiſcum congenita de
mēte Peripateticoꝝ. ℂ Amplius Auerroes rep̄hēdit
Themiſtium ⁊ Theophraſtuʒ in tertio de anima. cō. 5.
⁊ cōmē. 20. qui poſuerunt intellectum ſpeculatiuum eē
ſimpliciter ⁊ omnibus modis ęternum, qꝛ apud eos cō
ſtabat ſolūmodo ex itellectu agente ⁊ poſſibili qui ſunt
ęterni, ⁊ quando cauſę ſunt ęternę cauſatum ⁊ conſtitu
tum ex illis eſt ęternuʒ. Sed Auer. accuſat eos de inſuf
ficiētia, qꝛ nō ſufficienter aſſignauerunt omnes cauſas
intellectus ſpeculatiui, quia apud Ariſtoteles vltra itel
lectum agētem ⁊ intellectum materialem ſeu poſſibileʒ
ↄcurrit ad integritateʒ intellectus ſpeculatiui alia cauſa
⁊ ſunt intētiones imaginatę, quando quidem ſm Phm
oportet intelligentem phantaſmata ſpeculari. tertio de
anima. tex. cōmen. 39. ⁊ ideo ſm Auer. doctrinam intel
lectus ſpeculatiuus ſm ſpeciem, ſʒ ſit ęternus, tamē ſm
indiuiduū eſt generabilis ⁊ corruptibilis. Nam intelle
cta vniuerſalia ſunt colligata cum intentionibus imagi
natis, ⁊ corrumpuntur per corruptionem earum, ⁊ imo
rari in hoc amplius eſt ſuperfluum.

ꝓpō. 117.

A

ℭ Frustra est illa potentia quę non reducit̃ ad actum.

Famosa ⁊ vulgata satis est istiꝰ ꝓpōnis authoritas, ⁊ rō eiꝰ est, q̃a vt inq̃t Aristo. in p̄ cęli ⁊ mūdi. t. c. 32. Deꝰ ⁊ nā nihil frustra faciūt, ⁊ idē asseuerat in 3ᵒ de aīa in. t. c. 45. vbi Arī. si igit̃ nā nihil facit frustra, neq̧ deficit in necessarijs nisi in orbatis ⁊ iperfectis in q̄bꝰ est ipedimentū pueniēs a mā, aut ex debilitate agētis ex q̄bꝰ contingit raro peccare nām, vt est sextus digitus in manu. ℭ Scōm aliquos isto mō glosat̃ ista ꝓpō vera est ꝓpō quādo illa potentia p̄ncipalr̃ ordinat̃ ad illum actū ad quē dr̄ eē in potētia. Si vo nō respicit illū p̄ncipalr̃ nō opꝫ ꝙ sit frustra talis potētia si ad actū nō deducat̃. v. g. esto ꝙ q̄titas cęli eēt in potētia ad actum diuisiōis si nūq̧ reducat̃ ad actū nō est frustra, q̃a istud poē qd̄ est quātitas cęli nō ordinat̃ p̄ncipalr̃ ad diuisionē per suaꝫ potētiā quę plura respicit, sed magis ad disponēdū ipꝫ

B cęlum ipsi intelligentię, ad h̄ ꝙ possit recipe mediante ipsa q̄litates suę naturę ꝯuenientes ⁊ suis ꝓprijs opatiōibus ad quas p̄ncipalr̃ ordinat̃, ⁊ ideo lꝫ nō reducat̃ ad actū diuisionis pp̄ hoc nō dicitur frustra eius potētia, ⁊ eodē modo est de potētia diuisionis in minimis rerum nāliū. Nā primo phy sicę ausculationis dat̃ minima caro. vt pꝫ tex. cōmen. 36. nam lꝫ potentia diuisionis in talibus non reducatur ad actum, quia nō datur minus minimo quod sit naturaliter dispositum, tamen illa potentia in quantitate non est frustra, q̃a eius potētia quę plura respicit non p̄ncipaliter ordinatur ad hoc, sed potius ad disponendū materiā ipsi formę ad hoc ꝙ subiectum, cuius est possit recipere dispositiones conuenientes suę naturę ꝓ suis proprijs operationibꝰ ad quas p̄ncipaliter ordinatur, ⁊ ista sunt quę cōmuniter dici solēt

Opīo ꝓpria.

circa hoc. ℭ Nobis autem aliter apparet dicere distinguētes iuxta nostram consuetudinem de multiplicitate potētię, nam alia physica, alia logica ⁊ physica, alia actiua, alia passiua. Dicimus igit̃ ꝙ poᵃ physica siue realis quęcūq̧ fuerit vel actiua vel passiua frustrari non pōt.

C vn̄ q̄cq̄d est possibile ex parte agētis est possibile ex pte passi ⁊ ecōtra, vt dicit Cōmen. in p̄mo cęli ⁊ mundi. cō. 124. Et ratio est, quia potentia actiua diffinitur per passiuam, ⁊ passiua per actiuam, ⁊ cum hoc fundamēto trāsit Aristo. in 3ᵒ de anima. in tex. cōmen. 17. ad probandum dari intellectum agentem, quia in omni natura in qua datur vnum quod est omnia fieri est dare etiā vnū quod est omnia facere, ⁊ cum hoc fundamēto transiuit etiam Cōmen. in. 12. primę p̄hię. in cōmen. 18. ad dicendum ꝙ omnes formę sunt in potētia in prima materia, ⁊ sunt in actu in primo motore, ⁊ quod sit ipossibile dari potentiam passiuam realiter loquendo quę non reducatur ad actum. Patet authoritate Auer. in primo cęli ⁊ mundi. in cōmē. 20. vbi loquēs de prima materia. Inq̃t enim in materia non est potentia nisi apud separationē eius a form̄. Si igitur substantia materię est in potētia ⁊ fuerit aliqua materia cuius potētia nūq̧ exit in actuꝫ, ista potētia est ociosa ⁊ superflua, ⁊ si nō esset generatio ⁊ corruptio nō staret opatio istius virtutis. s. potētię ⁊c̄. Similiter Aristo. in 2ᵒ cęli. tex. cōmen. 50. inquit. ꝙ si natura dedisset astris virtutē motus progressiui vtiq̧ dedisset sibi istrumēta, nihil enim vt contingit facit nā. Et ex hoc aduerte quantum errant in via Arist. qui ponūt aiaꝫ ẜm omnes sui potestates esse in qualibet parte corporis, ita ꝙ potētia visiua nō solum est in oculis, veruꝫ

Cōtra eos q̄ volunt aīam ẜm oēs potestates suas eē in oi pte corporis.

etiam in pedibus, sed in pedibus illa potentia non pōt exire ad actū, quia deficiunt sibi in illa parte dispositiones necessarię ad vidēdum. Dicit enim Aristo. in 2ᵒ de anima. in tex. c. 82. ꝙ nō vbiq̧ audit̃ aīal, neq̧ vbiq̧ penetrat aer. non enim vbiq̧ habet aerem mouenda pars ⁊ animatum, sicut pupilla humiduꝫ. Sed ista opinio ex iam dictis stare nō potest, quia si natura dat alicui potētiam ad aliquam operationem dat sibi etiam omnia instrumēta ⁊ dispositiones necessario cōcurrētes ad illaꝫ operationē, q̃a natura nō deficit in necessarijs nec abūdat in supfluis, quia nihil frustra facit nisi fuerit impedita sicut in imperfectis ⁊ orbatis, vt dicit Aristo. in. 3. de anima. tex. cō. 45. ℭ Similiter etiam ex hoc pꝫ quantuꝫ deuient a via Aristo. qui tenent de mēte eius in corporibus cęlestibus esse materiam eiusdem rationis cū materia generabilium ⁊ corruptibiliuꝫ, ⁊ quod ibi ideo nō est corruptio quia nō est priuatio neq̧ cōtrarietas, hoc quidem stare non potest, quia quęcūq̧ sunt eiusdem rationis habēt eandem diffinitionem. primo cęli. cōmen. 29. ⁊ quę habēt eandem diffinitionem habēt eandē formam, ⁊ quę habēt eandem formam habēt eandē actionem, sic enim probat Arist. primo cęli ⁊ mundi. tex. cō. 72. ꝙ si essent plures mundi terrę essent eiusdē ratiōis ⁊ haberēt easdem operationes, ita ꝙ sicut ista terra tendit ad medium mūdi pariformiter ⁊ illa. Similiter etiā potētia actiua agentis frustrari non potest in natura qd̄ non exeat in propriam operationem, vnde Cōmēta. reprehēdit sarracenos loquentes suę legis qui propterea loquētes dicuntur ab Auer. quia ponunt aliquas positiones sine ratione, sic inquit ipse in. 3. metaphy. in com. 15. vbi exponit dicens. Et intendit per loquētes in diuinis loquētes sermonem extra intellectum hominis. Dicebant igitur in sua lege qd̄ est vnū agēs omnia sine medio. s. deum, ⁊ contingit istis, vt inq̃t. 9. primę p̄hię. com. 7. vt nullum ens habeat actionem propriaꝫ naturaliter, ⁊ cum entia non habuerint actiones proprias non habebunt essentias proprias, actiones eniꝫ non diuersant̃ nisi per eēntias diuersas. Et ista opinio est valde extranea a natura hominis ⁊ qui recipiunt hꝫ non habent cerebrum naturaliter habilitatuꝫ ad bonum. Et in. 12. primę p̄hię. cōmen. 18. loquens de eisdem prope finem cōmenti. inquit. Et cuꝫ loquentes nostrę legis opinabant̃ qd̄ agēs agit creando formam ex nihilo ⁊ nulluꝫ huiusmodi agens viderunt hic dixerant vnum agēs omnia sine medio, ⁊ ꝙ actio istius agentis transit in vno instāti in actiones cōtrarias ⁊ conuenientes ⁊ infinitas, ita ꝙ negant ignem cōburere ⁊ aquam humectare, ⁊ dicunt oīa ista indigere creatione. Sed corpus non creat corpus, ⁊ tandē dicit ꝙ error istoruꝫ est manifestus. ℭ Reuertamur igitur ꝙ omnis potētia realis, siue actiua, siue passiua necesse est qd̄ reducatur ad actum al's frustrabitur. ℭ Sed dices nōne materia hꝫ in potentia passiua multas formas quas nūq̧ recipiet respectu indiuiduoꝝ al's seq̄retur qd̄ omnia quęcūq̧ eueniunt de necessitate eueniunt contra Aristo. in libro de interpretatione, ⁊ etiam contra veritatem, nam vt inquit Cōmen. in 2ᵒ physico. cōmē. 48. in calce cōmenti sermo dicēs ꝙ omnia ex necessitate eueniunt est sermo falsus, ⁊ in metaph̄. cōtradicitur illi, ⁊ in secūdo de generatiōe ⁊ corruptiōe. tex. cō. 64. inquit. qd̄ autem nunc verum dicere, q̃a futuruꝫ est nihil prohibet non fieri, futurus enim incedere q̃a non incedet. ℭ Nisi esset ꝙ non inconueniens aliquam potentiam ẜm indiuiduuꝫ frustrari, q̃a natura in agendo pōt impediri, scribit enim Arist. in libro de somno ⁊ vigilia in illo cap. in quo agit de diuinatione quę fit ẜm quietē

D

E

Quid per loquētes Auerro. intelligat.

F

Dubium.

Solutio. Nō icōueniens potētiā ẜm indiuidua frustrari.

quod multa cōsulta bene quę fieri expediebat dissoluta
G funt ꝓpter alias digniores inchoatiões, omnino eni oē
nō fit qđ futurum erat, de indiuiduis igiť quę non sunt
Nā ꝑ spēs itendit / idiuidua eni quos sunt entia per accñs / p accidēs intēdūť. de ꝑncipali intētione naturę nihil prohibet aliquas fru-
strari potētiam, sed impossibile illud est ꝺm spēm quaȝ
ꝑmo natura intendit, loquendo autem de potentia logi
ca quę nihil reale ponit non icōuenit illam non reduci
ad actum, ꝺm enim talem potētiaȝ dicimus talpaȝ pos-
se videre, quę tamen in talpa nūq̄ȝ reducetur ad actū vt
Dubium. claruȝ est. ¶ Sed est vna difficultas contra ꝑdicta, quia
certū est qđ ꝯtinuū est diuisibile in infinituȝ, ꝛ tamē illa
potētia nūq̄ȝ reduceť ad actū, quę tamen potētia physi-
ca est, vt pȝ. 6. physi. ꝛ. 3. cęli ꝛ mundi, ꝛ. 3. physi. com. 60.
Solutio. ¶ Nisi eēt qđ vt scribit Arist. ꝛ Auer. in ꝑmo de gñā-
tione ꝛ corruptione. in. t. c. 9. qđ oē gdē igiť corpus sensi
bile diuisibile eē ꝺm qđcūq̄ȝ signū ꝛ indiuisibile nō est
incōueniens, hoc eni in potestate, ꝺ nō endelechia exi-
stit, vbi Auer. in cō. dicit qđ sicut nō sequiť ꝙ cuȝ hō sit
receptibilis oiuȝ sciarū vt recipiat eas sil', qđ eniȝ dī de
aliquo diuisim nō sequiť vt semper dicatur coniūctim,
vnde est ibi simultas potētię, sed nō est potētia simulta-
tis, vide etiā si placet ꝑ hoc dñm Albertuȝ in. 3. phy. in
Dubium. expositione tex. cō. 58. ¶ Sed remonet adhuc vna diffi
H cultas de cęlo, qa ꝭȝ Auer. in. 12. ꝑmę phię. cōmē. 41. in
cęlo nō est possibilitas nisi vt qescat, ꝭȝ ista possibilitas
nūq̄ȝ reduceť ad actum, qa inquit Arist. in. 9. ꝑmę phię.
Solutio. in tex. cōmē. 17. non est timendū cęlum qescere. ¶ Nisi
eēt ꝙ potētia illa qua cęlum potest quiescere est inquan
tum corpus non inquātum cęlum, sic scribit Auer. 7mo
physicę auscultatiōis. com. 2. vnde rō quę mouit Auer.
ad dōm illud est ista in cęlo nō est potētia vt corrūpať,
qa non hȝ ꝯtrium, est igitur permanens per se ꝛ per suaȝ
subam, motus autē impossibile est vt sit ꝑmanēs ꝑ suaȝ
subam cū habeat ꝯtrariuȝ ipsam qetem, ꝛ sic etiam mo-
tus inquātū motus hȝ cōtrarium, nō autē qlibet motus
habet cōtrarium, qa motui circulari nihil est cōtrarium
physicę loquēdo, vt pȝ in ꝑ cęli ꝛ mūdi. in tex. c. 32. ꝛ sic
dicimus potētiā illā logicaȝ esse quēadmodū dicimus
ꝙ talpa inquantū talpa pōt videre. ¶ Aut alr dici pōt
ꝙ loquēdo de potētia quę est ad aliquod accñs qđ tota
liter dependet ab extrinseca causa efficiēte nō est neces-
sariū, ꝛ hoc qa vt inquit Cōmen. motus cęli est ens pos
I sibile de se, sed perpetuatur ab alio, in substantijs autȝ
secus est vt in proprio Theoremate declarauimus.

ppō. 118. ¶ Omne ens / aut est substātia / aut accidens.

Vera est ꝑpositio de ente ex̄ aiaȝ,
qa tale est qđ diuidiť in
subam ꝛ accñs, vnde omne ens ex̄ ani-
mam vt est in existētia reali, aut est sub-
stāna, aut est accñs, fallit autē de aliquo
vt hȝ eē in comꝑhēsiōe, qa obtū vle re-
lucens in specie intelligibili, lapis enim nō est in aia, sed
spēs lapidis nō est in intellectu vt accidens, ꝛ vt forma
inherēs in subto, qa forma existēs iherēter in subto de-
nominat subtū, ꝛ ita equi qdditas si illo mō eēt in itelle-
ctu, tūc intell's denoiareť equus, nec ēt est in itell'u tāq̄ȝ
suba. Arist. eni nō reputat ꝙ itellecta vlia sunt subę, sed
notiones declarātes subas rerum, sicut testať Cōmē. in
ꝑmo meta. in cō. 45. Silr ēt Arist. in ꝑdītis dicit. ꝙ nō eē
in subto nō est ꝑpriū subę sicut eē in subto nō est ꝑpriū
accītl, qa competit differētia, ꝛ tñ differētia nō est verę
accñs, vide igiť ꝙ alicubi intell'us inuenit mediū vbi nā
nō pōt habere mediū sicut dicimus in siti ꝙ multa diui
dit intell'us quę natura nō pōt separare, ꝛ multa ꝯnectit

ratio quę nō pōt ꝯiungere nā, vt scribit Cōmē. 12. ꝑmę
phię. cō. 39. ꝛ ideo aduerte ꝙ nō est necessariuȝ qđ idem K
sit iudiciū de rōnib' qbus res itelliguntť ꝛ de reb' intelle
ctis, vnde ꝯceptus magnitudis nō est magnitudo, neq̄ȝ
diuisibilis est sicut est magnitudo, ꝭȝ est notio aut ratio
magnitudis, ꝛ illa rō in iduisibili ꝯsistit, simpliciū eniȝ
intelligētia, vt inqt Arist. in 3° de aia. in tex. cō. 21. in idi-
uisibili cōsistit rōne, ꝛ tñ qlibet magnitudo diuisibilis ē
silr rō ꝛ forma domus extñs in aia artificis sine mā est ꝛ
incorporea est, ꝛ tñ domus extra est quid māle hñs. vt
clare testať Aristo. in. 7. ꝑe phię. tex. cō. 23. ꝛ vt tu possis
bñ itelligere ꝺ quō iter subaȝ ꝛ accñs dať mediū ꝺm rō
nē, ꝭȝ nō ꝺm nāȝ dabo tibi aliū modū, aduerte ꝙ op' est
distōne vbi est multiplicitas ne sit ꝯfusio apđ itellectū, Accñs sumitur multiplr.
accñs eniȝ qñq̄ȝ diuiditur contra subam, ꝛ sic ꝯtinet no
uem ꝑdicamēta accñtiuȝ, qñq̄ȝ aūt sumiť accñs, put est
vnuȝ ex q̄tuor ꝑdicaťis positis ab Aristo. in topicis seu
vt est qntuȝ vle positū a Porphyrio ꝛ isto mō idem est
qđ ꝑdicatū significās accñtalem habitudinē ꝑdicati ad
subtū, ꝛ isto mō accidēs nō est cōe ad nouē gñā, nā si ac
cidens secūdo mō sumptuȝ esset idē cum accidēte ꝑmō
sumpto, qđ. vȝ. est cōe ad nouē genera accñtium, tūc cū
accidens secūdo modo contradiuidatur contra genus ꝛ
spēm, tunc igiť seq̄retur ꝙ in noueȝ ꝑdicamētis accñtiū L
nō esset inuenire gñā ꝛ species, qđ est falsum, in oi enim
genere est inuenire quid, vt diciť in ꝑmo topicoꝝ cap. 7.
ꝛ sic accidēs nō diuidiť cōtra subam, sed ꝯ subale seu es
sentiale ꝑdicatum, ꝛ isto mō inter subam ꝛ accñs. i. inter
subale ꝛ accñtale ꝑdicatū datur mediū, puta ꝑpriū qđ
fluit ex ꝑncipijs spēi, sed accidēs per accñs fluit ex ꝑnci
pijs indiuidui, vñ stat aliqd qđ est ꝺm rem suba esse ꝑ-
pinquius modis accñtis, vñ differētia quę ꝺm reȝ est in
ꝑdicamēto subę quo ad modū vicina est accñti, qa ꝑdi
catur per moduȝ adiacētis ꝛ iformātis aliud, vñ ꝑdicať
in quale, vñ Aristo. in. 5. ꝑmę phię. in cap. de quali inter
alias acceptiōes qualis ponit etiā dñaȝ subalē. inqt eni
in tex. cō. 19. quale dī vno mō dña substātię vt q̄le quid
hō aial qa bipes, sed ꝛ equus q̄drupes, vbi Cōmēta. in
com. dicit. ꝙ nō itēdit de spēbus quātitatis ꝛ q̄litatis ꝭȝ
qđ sunt ꝑdicamēta, sed solūmō intēdit numerare inten-
tiones quas significāt hę dictiōes quātitas ꝛ q̄litas, ꝛ iō
incepit a q̄litate quę est suba, ꝛ silr aliqd qđ reponiť in
ꝑdicamētis accñtiū ꝺm rē pōt eē vicinū mō subę, qa ꝑ-
dicari in qd est modus ꝑdicādi ꝑ modū ꝑ se stātis, ꝛ qa M
genera ꝛ spēs in ꝑdicamētis accñtiū reperiunť, qa in oi
gñe est reperire qd sic talia lȝ ꝺm rē sint accñtia. tñ quā-
tuȝ ad modū assimilanť ꝛ vicinanť subę, vñ nō incōue-
nit aliquid ꝺm rem existēs suba vicinari accñti quātuȝ
ad modū, ꝛ ecōtra etiā de accñtib' silr dicatur. ¶ Et qa Nota.
loquimur de substantis ꝛ accidente placet nobis hic ap
ponere nōnullas ꝑpositiones de accidēte qđ diuidiť cō
tra subam circa quas multi errant, quarū prima est acci
dens nō trāsit de subiecto in subiectū verū est de subto
inhesiōis, qa nulla forma est ꝑ se mobilis fallit ꝺm viā
ponentiuȝ qualitates symbolas esse easdem ingenito ꝛ
incorrupto de subto denoiationis. ¶ Similr alia ꝑpo-
sitio vnius accidētis vnum est subiectū fallit in his quo
rum vnum est pars alterius qđ dico ꝑpter q̄titates iter
minatas quę sunt in mā ꝛ terminatas quę sunt in cōpo-
sito ꝛ mā est pars compositi, ꝛ ideo vtriq̄ȝ cōpetit quan
titas interminata differēter tñ. ¶ Similr subtuȝ accidē-
tis est in actu ꝛ subiectuȝ formę substātialis est in potē-
tia, vera est ꝑpositio ista, ꝛ est differētia posita ꝑ Auer.
in 2° de anima. cō. 4. de accidentibus terminatis glosa
est ex mente Auer. in ꝑmo cap. de suba orbis. vñ Com.

A in 2° de anima.cõmẽ.4.dicit ꝙ equiuoce dicit̃ formã eẽ in
subiecto ⁊ accñs eẽ in subiecto, subiectũ eni accñtis est corp⁹
cõpositũ ex mã̃ ⁊ forma, ⁊ est aliqd existẽs in actu ⁊ nõ in
digens in suo eẽ accñte, subiectũ autẽ formę nõ hʒ esse in
actu s̃m qd̃ est subiectũ nisi per formam, ⁊ indiget forma vt
Dubium. sit in actu ⁊ maxime pmũ subiectũ. ❡ Sʒ tunc est difficul
tas in via eius de accñtib⁹ interminatis q̃ sunt accñtia q̃
fundant̃ in ente in potẽtia sicut forma subalis, q̃ igitur
erit differẽtia iter formã subalẽ penes esse in subiecto ⁊ ta
Solutio. lia accñtia. ❡ Nisi eẽt ꝙ ex forma subali ⁊ mã̃ fit vnuʒ
per se, sed ex mã̃ ⁊ accñtib⁹ iterminatis nõ fit vnũ p se,
vide ẽt p h̃ cõm.65.3.physi. vide ẽt clare Auer.in.7.p⁹
phię.cõ.17.i calce cõ. vbi expsse dic̃. ꝙ ex subiecto ⁊ accñte
nõ fit vnũ p se in actu sicut ex gñe ⁊ dñia. Silr ppõ q̃ di
cit ꝙ accidẽs qd̃ est in parte non denominat totuʒ, vera
est ppositio de illis accidentibus quę ex natura rei non
determinãt sibi aliquã partem determinatã, nam in ta
libus quę determinãt sibi aliquã parteʒ, falsa est ppositio
tio sicut symitas nasuʒ, ⁊ crispitudo capillos ⁊ glaucedo
oculos, vñ in hoc nulla est differentia, siue illa ps sit no
bilis vel ignobilis, notabilr aũt apposui ex natura rei,
B q̃a lʒ ethiops sit alb⁹ s̃m dentes, nõ tñ dicitur absolutę
albus, q̃a nõ per se ex nã̃ rei hoc habuit, sed accidit sibi.
Silr propositio famosa quę dicit ꝙ illud qd̃ est accidẽs
vni alteri non põt esse suba vera est in vniuocis fallit in
equiuoce dictis, q̃a scia in nobis ẽ qualitas, ⁊ in deo est
suba, sciẽtia autẽ equiuoce dicit̃ de scientia dei ⁊ nr̃a, vt
dicit Cõmen.12.meta.cõm.51. ⁊ similr ppositio famo
sa quę allegari solet ex.5.primę phię.tex.cõmẽ.14. si acci
dens accidenti accideret in infinitum ire necesse est vera
est in his quę accñtaliter insunt, fallit aũt in his quę p se
insunt, multa enim accidentia per se insunt numero pa
ri ⁊ numero impari quę sunt finita ⁊ terminata.

ppõ.119°. ❡ Nulla latitudo subito acquiritur aut deper
ditur.

FAmosa est apud sophistas ⁊ cal
culatores ppositio, sed si
vera est tenet in latitudinibus intẽsibili
bus ⁊ remissibilib⁹ acq̃sibilib⁹ p verum
motũ, fallit autẽ in latitudinib⁹ formaꝝ
quę in indiuisibili ⁊ in aliqua relatione
cõsistũt, ⁊ in his quę per subitã acq̃runt̃
C mutationẽ, certũ est eniʒ ꝙ mã̃ stans sub forma hoĩs est
in aliqua pportione pfectior mã̃ stante sub forma asini.
sit igit̃ qd̃ in dupla, tũc pbo ꝙ ista latitudo pfectiõalis
sit subito acq̃sita, q̃a in h̃ istãti mã̃ ista sub for⁹ hoĩs gña
ti est in duplo pfectior mã̃ stãte sub forma asini, ⁊ ime
diate añ h̃ nõ fuit, q̃a imediate añ h̃ illa mã̃ q̃ in h̃ istã
ti stat sub forma hoĩs nõ erat sub forma hoĩs, vñ h̃ nõ
incõueniẽ q̃a per subitã mutationeʒ acq̃sita est talis lati
tudo perfectiõis sicut ⁊ forma ⁊ nõ per verum motum.
❡ Amplius s̃m doctrinaʒ Cõmẽ.in libro de substãtia
orbis.cap.p⁹. Quãtitas terminata in eodẽ instãti tpis indu
cit̃ sicut forma: q̃uis talis q̃ntitas sit posterior forma s̃m
esse tamẽ nõ est posterior sʒ tẽpus: ⁊ nõ est dubiũ ꝙ il
la quãtitas est aliqua latitudo, posset tñ dici iuxta viam
Cõm. ꝙ rõne alterationis p̃uię quę p̃cedit istas subitas
mutationes quę sunt fines motus ⁊ non possũt eẽ sine mo
tu sic nõ subito deperdunt̃, sic in sĩli soluit ipse.6.phy.
cõ.32. ⁊ 4°.physi.cõ.129. ⁊ sic ẽt itelligere debes aliaʒ p
positionẽ famosam quę in hoc cõsimili casu allegari so
let. vʒ. qd̃ nõ sit transitus de extremo ad extremũ nisi p
mediũ, ⁊ colligit̃ ex.5.physi.tex.cõ.22. ex medij diffini
tiõe mediũ est in qd̃ mutat mutãs p⁹ q̃ in extremũ si

cut diximus in ppsito theoremate, de hoc tñ addo vnuʒ
qd̃ hoc maxime veritatẽ hʒ vbi subiectũ dʒ transire, sed D
qñ non dʒ nõ opʒ, naʒ ex p⁹ mixtione elemẽtoꝝ põt ali
quid gñari nigrũ aut albũ, qd̃ tñ nõ transit p alios colo
res medios, sed qñ isti colores gñati sũt subiecto debẽt
p se acq̃ri illi subiecto, tũc est verũ ꝙ illud nõ põt transire
de vno extremo õrio ad aliud nisi ptranseat p aliqd̃ me
diũ vbi aĩaduerte sup h̃ illũ qd̃ Cõmẽ. ingt in 2° de aĩa.
in cõ.105. dicẽs. Albedo nõ trãsfert̃ ad nigredinem vel
cõrio nisi mediãte aliquo colore medioꝝ in aliquo, igit̃
trãsfert̃ mediãte charoppo ⁊ in aliquo mediãte chiano,
nõ eniʒ est necessariũ vt trãslatio in extremis sit sup oĩa
media: ⁊ aduerte ꝙ h̃ hʒ veritatẽ de medio trãsitus non
de medio s̃m formaʒ. vʒ. ꝙ trãsiẽs ab extremo ad extre
mũ dʒ trãsire p mediũ, aliogn mã̃ non posset recipe for
mã hoĩs nisi reciperet formã asini, q̃r inter formã mẽstrui
a formã hoĩs forma asini ⁊ multę alię formę sunt medię
sʒ formã, q̃r sunt pfectiores mẽstruo ⁊ impfectiores for
ma hoĩs, ⁊ tñ nõ sunt media trãsitus. Silr ẽt solet glosari Cõtra calculatores.
alia ppõ vulgata apud calculatores q̃ dicit ꝙ a pportio
ne maioris inęq̃litatis puenit actio, ⁊ ꝙ q̃libet excessus
sufficit ad mouẽdũ qd̃ veritatẽ hñt in vero motu in quo E
est õrietas ⁊ actio ⁊ reactio, nõ aũt hʒ locuʒ in actiõe spi
ritualis q̃ est alteratio perfectiua, q̃r dat̃ minimũ visibile
ex libro de sensu ⁊ sensato. nobis tñ apparet dicere circa
hãs ppõnes qd̃ illa nõ est physicę loquẽdo vlr vera, qd̃
q̃libet excessus ⁊ quęlibet pportio maioris inequalitatis
sufficiat ad mouẽdũ, sʒ est vera de motu imaginario s̃m
mathematicã cõsiderationẽ, cuius fundamẽta sunt ppõ
nes fundate sup imaginatiõe, vt scribit Auer.in.3.phy.
cõmẽ.60. nã s̃m Arist.in.2.de aĩa.cõ. ⁊ tex.42. Oĩuʒ nã
constantiuʒ determinatus est numerus magnitudinis ⁊
augmẽti, virt⁹ eniʒ q̃libet actiua aut passiua reqrit i ope
ratione sibi ppria hĩe p se quãtitatẽ terminatã ⁊ qualita
tẽ terminatã, sicut scribit Auer. in paraphrasi sup 2° de
gñatione aĩaliũ. in illo cap. q̃ ĩgit̃ quõ fet⁹ augeat̃ in vte
ro, ⁊ est ẽt fnia eiusdẽ in.6.physi.cõ.91. vbi dicit. ꝙ actio
cuiuslibet entis pficit̃ p quãtitatẽ ⁊ qualitatẽ terminatã,
sicut est dispõ in entibus artificialib⁹. Et aduerte ⁊ bene Cã erroris
mãda memorię ꝙ ista est vna de p̃cipuis causis erroris
cõtingẽtib⁹ latinis doctoribus ⁊ p̃cipue modernis, q̃r imiscẽt
ppõnes mathematicas ad iferẽdas cõclones nãles,
cũ tñ Auer. dicat in 2° cęli ⁊ mũdi. in cõmẽ.59. ꝙ demõ
strationes nãles nõ sunt inate poni in hac scia. vʒ. in nã F
li: ⁊ rõ est, q̃r demrones nãles debent esse ex causis nãli
bus, vt ipsemet scribit in.4.cęli.cõ.20. mediũ eniʒ dʒ eẽ
in eadẽ pximitate cũ extremis, vt dicit Arist.in p⁹ poste
rioꝝ. vnde Aristo. in hoc plerũqʒ dãnat antiquos ⁊ p̃ci
pue Platonẽ, q̃r reddebat causas intelligibiles. i. mathe
maticas respectu effectuũ sensibiliũ. Amor eniʒ geome
trię ⁊ magistri fuerunt duę causę erroris Platonis in na
turalibus 3° cęli.tex.cõmen.60.

❡ Mouens ⁊ motum debent esse simul. ppõ.120°.

ALlegata authoritas ⁊ pbata dif
fuse per Phʒ in.7.phy
sicę auscultationis. in tex. cõ.10. ⁊ infra
intelligit̃ de vero motu ⁊ non de motu
equiuoco dictõ patuit supra ⁊ elicit̃ ex
8.phy.cõ.40. Veritatẽ aũt hʒ ppositio
ista de mouẽte in gñe causę efficientis: fallit autẽ de mo
uẽte in gñe causę finalis, p̃cipue in gñabilib⁹ ⁊ corrupti
bilibus in q̃bus aliud est mouẽs vt finis, ⁊ aliud est mo
uẽs vt efficiẽs, vt dicit Auer.in p⁹ ca. libri de suba orbis.
glosa aũt est eiusdẽ Ari.in.7.phy.tex.cõ.9. vbi ingt. p⁹

mum gdez igit mouēs nō ſicut qd̄ eſt cuius cā, ſʒ vnde
G eſt pncipiū motus eſt ſimul cū eo qd̄ mouet, ſʒ Cōmē.
pp prauā trāſlationē aliter exponat illū locū, cā eniʒ fi-
nalis nō mouet niſi metaphoricę, vt ſcribit Ari. in p̊ de
gñatiōe ꝛ corruptiōe in tex. com. 55. eſt eni faciēs cauſa,
vt vn̄ pncipiū motus, cuius aūt gratia nō actiuū, naʒ ſa-
nitas nō factiuū eſt niſi ſm metaphoraʒ, vera aūt eſt p-
poſitio de motore imediate mouēte pp iſtātiā de motu
elemētoꝝ de potentia accn̄tali quę mouent in pn̄ a re-
mouēte pbibēs, ꝛ etiā ad excludēdā inſtātiā de motu p
iectoruʒ, ꝛ aduerte ꝙ vera eſt ppō in motu locali qd̄ po
mouēs pōt ꝯtigere ꝙ nō ſit diſticta ſm locū ꝛ ſubtuʒ a
moto, ſʒ in motu alteratiōis, ſʒ mouēs ꝛ motum ſint ſil
ſm ꝯtactū, nullo pacto, tn̄ pnt eſſe ſimul ſm ſubtum, ga
forma exn̄s in ſubto nō alterat nec agit in ſubtū ſuuʒ in
quo eſt teſtat̄ h̄ ethicus g nō ſentit febrē ſuā, vn̄ in vera
alteratiōe paſſiua alteratio ꝛ alteratuʒ debēt eē diſticta
loco ꝛ ſubto. tex. eſt expſſus in p̊ de gnōne ꝛ corruptiōe.
t. c. 78. ꝛ ga de motu loqmur volo iſerere declarationeʒ
multarū ppōnuʒ de motu. Solet dici ꝙ diuerſi mot⁹ ſpē
ſunt a diuerſis motorib⁹ ſm ſpēʒ quę ppoſitio abſolute
H falſa eſt, ga idē calor mouet ad ſubaʒ q̄ntitatē ꝛ q̄litateʒ,
mot⁹ eni nō reponit̄ in ſpē vel in gn̄e ex mouente, ſʒ ex
termio, ſed ſi ppō illa alicubi vera eſt tenet de mouente
qd̄ eſt efficiēs, ꝛ cū h̄ eſt forma ꝛ ſpēs, naʒ. 2. phy. t. c. 70.
tres cauſę plerūq; veniūt in vnū, ſic eni calor mouēs ad
calorē dat ſpēʒ calefactiōi vbi aduerte ꝙ ex h̄ pʒ error
aliquoꝝ aſſerētiū nālitatē in effectu eē a cā efficiente ſo-
lū, qd̄ qdē falſum eſt, ga ab efficiēte nihil aliō fit niſi qd̄
trāſmutat̄ mā ad ipſaʒ formā, ſʒ ab illo nō hʒ qd̄ nālis
ſit vel nō ſit, ſʒ regrit̄ de neceſſitate ꝙ ſit aptitudo mate
rię ad ipſaʒ formā, vn̄ for⁹ artificiales violēter iducunt̄
ab agēte extriſeco pp mām nō hēe aptitudinem ad illas
7. meta. cō. 29. ꝛ ꝯſidera ga inueniēs aliquā gnōnē eē nā-
lē, ſʒ ſit cauſata ab agēte p violētiā, ſicut gñatio ignis ex
colliſiōe lapidis cū ferro cauſat̄. ℂ Propoſitio etiā fa-
moſa q̄ dic̄ idē eſt ſubtū mot⁹ ꝛ termini mot⁹ vera eſt de
termio intriſeco nō de termio extriſeco mot⁹, nā gñatio
ſubalis ē termin⁹ extriſecus alterationis, vt dic̄ Com. 6.
phy. cō. 32. ꝛ tn̄ ſubtū gnōnis eſt mā quę eſt ens in po⁹, ꝛ
ſubtū alteratiōis eſt ens in actu. ſ. tpm cōpoſitū, ſic enim
Ariſt. ex ſubtis poſuit dr̄iaʒ iter motū ꝛ gnōnē. t. cō. 8. in
5. phy. nā qd̄ gñat̄ nō eſt ꝛ qd̄ mouet̄ eſt. ℂ Vbi māda
I memorię ꝙ hoc eſt veruʒ de ſubtis pximis, tn̄ noli exi-
ſtimare ꝙ ſubtuʒ alteratiōis ſit aliud a ſubiecto gnōnis
ſubalis, ſicut notabilr̄ monuit nos Auer. in p̊ de gnōne
ꝛ corruptione. in cōmē. p̊, vbi ſic ſcribit in calce cōmē. ꝛ
nō dʒ aliqs dicere ꝙ ſubtū in alteratiōe aliud eſt a ſubie
cto in ſuba, qm̄ qūo ꝯtingeret vt ſubto in ſuba ablato vt
ſubtū in alteratiōe auferat̄, ſubiectū eni alteratiōis non
eſt ei ſubtū, niſi ēt inq̄tū eſt ſubtū in ſuba, ꝛ ideo tſtō qd̄
Ariſt. dedit in alteratione, dedit ēt in ſuba. ℂ Propoſi-
tio ēt ex. 8. phy. t. c. 35. allegari ſolita oē qd̄ p ſe mouet̄ a
motore extriſeco corpeo nō mouet̄ niſi a motore mo-
tō vera eſt ſi ille motor extriſecus habeat in ſe p ſe mo-
tū qd̄ dico pp elmū ꝙ p ſe mouet mediū, tn̄ ipm eſt per
acciñs motū ad motū mediȷ ſicut nauta in naui, ꝛ rō eſt,
ga elemētū nō hʒ ptē intrinſecā in actu q̄ poſſit p ſe mo-
ueri, vn̄ teſte Auer. in. 4. phyſi. cō. 71. elemēta poſita in
vacuo nō poſſent moueri, ga nō diuidunt̄ in pteʒ per ſe
mouētē ꝛ in ptē p ſe motā, ꝛ aduerte i talib⁹ corpib⁹ ſim-
plicib⁹ qū mouent̄ de po⁹ accn̄tali ſeu violēta idē nume
ro eſt ſubtuʒ qd̄ eſt in po⁹ ad motū cū eo qd̄ actu moue-
bit̄, ita ꝙ po⁹ ꝛ actus ſunt in eodē numero ſubto, ſʒ duʒ
mouent̄ de po⁹ eſſentiali in alio ſubto eſt potentia, ꝛ in
alio eſt actus. ꝟ. g. ſi ignis generādus ex oleo dʒ moueri
K ſuperius de potētia eēntiali talis potētia fundat̄ in oleo
ex quo a generāte dʒ trāſmutari ꝛ moueri ignis ſurſuʒ,
ſed motus ſm actū erit in igne, ga generās dās formam
dat accn̄tia ꝯcomitātia formā, mediāte tn̄ forma vn̄ p-
poſitio famoſa q̄ dicit ꝙ forma exiſtēs in ſubto nō agit
in ſubtū ſuū fallit in motu locali, ꝛ fallit in motu ſpūali
vera eſt de actiōe alteratiua q̄ fit cū abiectiōe ꝯrij de di-
ſtōne illa ꝛ dr̄ia de duplici potētia, vide clare Auer. l. 8.
phy. cō. 4. cōtra Io. grāmaticuʒ. ℂ Propoſitio ēt q̄ alle-
gari ſolet ex p̊ de aīa. tex. cō. 40. qd̄ nāliter mouet̄ vio-
lēter mouet̄ locū hʒ, vt gloſat ibi Com. in motu recto,
fallit aūt de motu circulari, nā cęluʒ nālr̄ mouet̄ motu
circulari, ꝛ tn̄ nullo mō pōt moueri violēter. Ita ēt glo-
ſat Com. illā ppōnē in 2⁹ cęli ꝛ mūdi. in cō. 84. vbi ani-
maduerte ꝙ oēs etiā hē ppōnes. vʒ. oē corpus ſenſibile
hʒ vbi, ꝛ oē corpus ſenſibile hʒ locū nālē ꝛ inālē ꝛ loc⁹
partis nālis eſt idē numero cū loco totius oēs hē ppoſi
tiones hn̄t veritatē in mobilibus motu recto ꝛ in moti-
bus qui ſunt ex ſe nō ab extrinſeco, falſę aūt ſunt in cęle
ſtibus, gloſa eſt Com. 3. phyſi. cō. 48. Silr̄ ppoſitio illa
corpora ſimplicia mota ſunt cōtraria vera eſt de hiis q̄ L
mouentur motu recto, gloſa eſt Auer. 3. phy. com. 49.
ꝛ eodem modo eſt intelligenda propoſitio dicēs. ꝙ mo
tus nālis intēditur in fine in mobilibus motu recto, na-
tura eniʒ fere ęquoce dicitur de gñabilibus ꝛ de corpo-
ribus cęleſtibus quę mouent̄ circulariter, vt pʒ p̊ cęli. cō
men. 5. ℂ Propoſitio ēt famoſa quę dicit motus eſt ab
imobili ꝛ ſolet allegari ex libro de motib⁹ aīaliū. ꝛ etiā
ex 3⁹ de aīa. tex. cō. 55. veritatē hʒ, vt ingt dn̄s Albertus
in 4⁹ phyſi. in digreſſione ſuper tex. cō. 43. in motu aīę
ꝛ intelligentię, fallit autē in motu nāli, ga motus ille nō
pcedit ab imobili ſed a generante hn̄, tn̄ talis mot⁹ ter-
minat̄ ad imobile qd̄ eſt locus eius, ſed ſm iſtā gloſam
Alberti videt̄ ꝙ illa itelligit̄ in gn̄e cauſę efficiētis, ita
ꝙ cauſa efficiēs motus ſit imobilis. ℂ Et iſta nō vi fu-
iſſe ſnīa Ariſt. in libro de motib⁹ aīaliū, ꝛ ēt in 3⁹ de aīa,
imo videt̄ ꝙ hoc ſit in genere cauſę materialis, ga in oī
motu requirit̄ aliquid fixum ꝛ imobile circa ꝙ figatur
motus, vnde ibidem Ariſt. inducit authoritatē Home
ri dicentis. ꝙ oēs dij non poſſent terrā a ſuo loco extrahe-
re, ga in motu cęli regrit̄ aliqd̄ fixū, nam vltima ſphera
locat̄ p cētrū, ꝛ Cōmē. in. 8. phyſi. cō. 84. expſſe dicit ſu
per ꝟbis Ariſto. ibi dicētis neceſſe eſt aut in medio, aut M
in circulo eē, hęc eni pn̄⁹ ſunt, hęc eni duo ſunt pn̄⁹ tot⁹
ſm qd̄ totū eſt ſphericū mediū qdē eſt pncipium ſm qd̄
ſup ipm eſt mot⁹, circūferētia ꝟo ga ex illa eſt inicium
motus, ꝛ declaratū eſt in libro de motib⁹ aīaliū ſm locū,
quoniam omne qd̄ mouet̄ habet corpus quieſcēs circa
ꝙ voluitur, ꝛ ꝙ virtus quieſcētis dʒ eſſe firmior virtu-
te illius qd̄ mouet̄, ꝛ ſi aliter eſſet totum expelleret̄ ex ſub-
ſtētia. ergo mūdi huius hʒ duabus virtutibus pficit̄. ſ.
virtute quietis ꝛ virtute mouēdi quę eſt contraria illi ꝛ
in veritate ſi inſpiciatur pceſſus Ariſt. in illo libro ꝛ in
3⁹ de aīa. tex. cōmen. 55. iſta eſt mens eius ſine dubio qd̄
in omni motu requiritur aliqd̄ fixuʒ circa ꝙ verſetur ꝛ
appodietur motus. ℂ Propoſitio etiā famoſa quę dic̄
ꝙ omne qd̄ mouetur ad oēm differentiā poſitionis eſt
animatuʒ ſic limitari debet ꝛ ſuppleri. vʒ. niſi eſt inſtru-
mētum deſeruiens animę pcipue apud tenentes calorē
naturalē ꝛ ſpiritū non eſſe formaliter animatuʒ, cum tn̄
moueatur ad oēm differentiam poſitionis ab aīa, ꝛ ſm
qd̄ exigūt animę virtutes ꝛ operationes, ꝛ ſic etiam glo
ſari ſolet propoſitio Phi in 7⁹ phyſi. tex. cōmen. 10. vbi
enumerat motuʒ ꝟginis inter motus violentos, vera
eſt ppoſitio

A est ꝓpositio, si talis motus cōparatus fuerit ad motorē qui est natura, fallit aūt ꝓpō si cōparetur ad motorez qui est aīa, nam aīa est supra nām ꝛ intells supra aīaz, ꝛ de⁹ supra intellectū, vnde aīa ad diuersos po^{ra} hꝫ motus ꝛ differētias motuū. ❡ Propositio etiā famosa quę dicit, ꝙ oē qđ mouetur partim est in termino a quo, ꝛ partim in termino ad quē, vera est in veris motib⁹ fallit in mutationib⁹ subitis ꝛ istātaneis, ꝛ si vlr vera eē dꝫ, tūc opꝫ assumere noīe motus totuz aggregatū, ex motu ꝓo pręuio ꝛ ex subita mutatione qñquidē tales istātanee mutationes sunt fines motuum ꝛ finis rei nō inueniri pōt sine re cuius est finis, glosa est Auer. in. 6. physi. cōmē. 32.

ppō. 121° ❡ Natura determinatur ad vnum.

EXtrabitur ista ꝓpō ex. 9. primę phię. tex. com. 3. vbi Arist. ponit dīaz inter potentias rōnales ꝛ irrōnales, naz potētię rōnales sunt ad opposita, irrōnales aūt sunt ad vnuz, ꝛ intelligitur de potētys actiuis, qa vt bene scribit Auer. in 2° phy. cō. 48. nō dat ꝯtingens ad vtrūlibet in potētys actiuis nālib⁹, qa natura eius est nā materię. Nō intelligitur aūt ꝓpō ꝙ nā determinetur ad vnū ꝓducibile, sed ad vnū moduz ꝓducēdi, qa. vꝫ. nō est pncipiū indeterminatū respectu oppositorū sicut est volūtas, vbi aduerte ꝙ rō allegatur ibi q̄re
B potentię rōnales sint ad opposita, qa eadē est scia ꝯtrariorū, vbi Auer. reddit cām dicens. iuxta tex. q̄re agens rōnale agit duo ꝯtria, ꝛ est, qa agit per sciaz, ꝛ qa scit duo cōtraria, ideo agit duo cōtraria, qa scia ꝯtrariorū est vna. ❡ Et ex h nota ꝙ aliqui glosant istā ꝓpōnē isto mō ꝙ scia cōtrariorū est vna subiectiue, qa intellus est subiectū omniuz sciarū. Sed ex pfata authoritate Aristo. ꝛ Auer. elicitur ꝙ vna est scia de ꝯtrys obiectiue, quia ꝯtria sunt obiecta cōsiderāda ab vna ꝛ eadē scia, sicut eni vnus est visus albi ꝛ nigri, ꝛ lucis ꝛ tenebrę, ꝛ idē auditus soni ꝛ silētij. 2° de aīa. t. cō. 120. ꝛ. 144. Sic vna est scia sanitatis ꝛ ęgritudinis, ꝛ vna est scia virtutis ꝛ vitij, ꝛ illa ꝓpō hꝫ veritatem de verę ꝯtrys. Naz est instātia, suba eniz corporalis quidditatiue ptinet ad nālē, sed incorporea ad diuinuz.

Vna est scia ꝯtrariorum,

ADDITIO
Aduerte etiā ꝙ scia ꝯtriorū est vna isto mō, sꝫ est dīa inter dialecticā ꝛ rhetoricā, ꝛ iter alias scias, qa ille sunt ꝯtriorū vniformiter ꝛ ęq̄liter, sꝫ alię scię spūales sūt vni⁹ ꝯtriorū per se ꝛ alterius ꝑ accńs, aut ꝯsecutiuę vt medicina principalr est scia sanitatis, egritudinis ꝓo scdario ꝛ ꝯsecutiuę ꝛ scia moralis pncipaliter est virtutis, vitij ꝓo
C per accidens. ita. d. Alexā. in 2° topicorum.

ppō. 122°. ❡ Nihil agit vltra suam speciem.

VAgatur per scholas ista ꝓpō, sed est falsa si absolute intelligatur, miscibilia eni in mixto agunt ad actū mixti qui est pter actum miscibiliū vt pꝫ ex 7° pmę phię. tex. cō. vltimi vbi dicitur. ꝙ caro non est ignis ꝛ terra, ex p ꝛ secūdo de generatiōe ꝛ corruptiōe. Si ꝓo intelligatur de actione simpliciū, adhuc est falsa, qa simplicia nō semp agūt in simplici virtute Sꝫ quādoq₃ agunt in virtute sua ꝛ in virtute cęli, ꝛ in virtute aię, vt pꝫ in 2° de aīa. tex. cō. 41. cōtra Empedoclem. iā autem supra diximus ꝙ actio alicuius quādo ipꝫ fit instrumentum specie variari pōt a sua ꝓpria actione qua agit tāq̄ agens principale. Lꝫ igitur simplicia in virtute propria agentia non agant vltra ꝓpriam spēm, quando tñ agunt in virtute superioris agentis cuius ipsa sunt instrumenta, tunc vltra ꝓpriam speciem agunt, limitari autem pōt propositio famosa isto modo qđ vera est de agentibus
D in virtute propria, vnde virtus informatiua existēs in semine, lꝫ nō sit animata in actu ꝓducit inde animatuz, qa est instrumentum rememoratiuz ab animato. vꝫ. a cęlo. ❡ Fallit etiam in accidentibus eadem ratione, quia idem est agens disponens materiam ꝛ inducēs formā, sed nō virtute propria vt diximus, quia agit sicut instrumentum. ❡ Fallit in agente remoto. ❡ Fallit in agente per accidens ꝛ a casu, vide pro his 7° pmę phię. com. 31. Vbi scribit, ꝙ omne mixtum cū materia fit a mixto cum materia, per hoc datur intelligi ꝙ propositio tenet de agente propinquo ꝛ per se agente, vide in. 12. primę phię. cōmē. 24. istas tres conditiones ex mente Alexā. vbi scribit Cōmen. ꝙ ista ꝓpositio conueniens fit a cōuenienti verificatur tribus ꝯditionibus. s. vt sit in agente non instrumento. Et in propinquo nō remoto. Et in agente essentialiter non accidentaliter. ❡ Aduerte tñ vnum annotatione dignuz ꝙ agens debile quādo agit in materiam passibiliorem magis ꝛ manifestius agit q̄ si ageret agens fortius in māz difficilis passibilitatis, vt scribit Auerroes super 2° de generatione animaliū. Et consimilem sententiam habet in 2° metheororum. cap. 2°. vbi agit de ventis. inquit enim. Non est impossibile vt agens debile faciat in vnomet loco actionem maiorem actione agentis fortis, ꝛ hoc propter diuersitatem
E subiecti in dispositione seu pręparatione.

❡ Scientia quęlibet speculatiua, aut est naturalis, aut mathematica, aut diuina. ppō. 123°.

SCribitur in 6° pmę phię. tex. cō. 2. glosatur tamen per Auer. de sciētys cogitatiuis. 9. meta. cō. vltimo, ꝛ 3° de anima. cōmen. 36. nā sciēntia illa quę sm fictionem eius habetur per intellectum adeptuz currit alio cursu, ꝛ ex hoc soluitur quoddam argumentum fieri solitū contra Phm de insufficientia scientiarum, quandoq̄dē cognitio quidditatiua intelligentiarum sm proprias rationes est quoddam scibile. ergo pertinet ad aliquā scientiam non ad naturalem, neq₃ ad mathematicam sicut patet, nec ad scientiam diuinam traditam a Phis, qa in hac scientia non cognoscuntur quidditates intelligētiarum sub proprys conceptibus, sed sub conceptib⁹ transcendentibus, diceret eniz Auer. ad hoc argumētum ꝙ
F talis cōtemplatio quidditatiua illo mō pertinet ad metaphysicam sub rationibus transcendentib⁹, vel sub aliquo conceptu aggregato ex talibus, sed cognitio ipsarū in propria forma non pertinet ad aliquam scientiaz ex his quę acquirūtur per discursum, sed habetur alio modo. vꝫ. per intellectum adeptum, ꝛ ita non oportet ponere quartum genus scientię speculatiuę, ꝛ sic soluitur argumentum qđ Scotus reputat Achilles in pma. q primi metaphy. sm Theologos autem nostros in ꝓlogo primi sententiarum dicitur. ꝙ illa diuisio sciētiaruz posita per Phm in. 6. pmę phię. locum habet de sciētys humanitus inuentis, nam vltra illas oportet ponere vnaz supernāliter inspiratā, ꝛ ista est sacra Theologia.

❡ Sensus non decipitur circa ꝓpriū obiectū. ppō. 124°.

ALlegari solet sepe ex secūdo de anima. tex. cōmēto. 63. Vbi aduerte ꝙ Auerro. ibidem glosat illam ꝓpositionē isto mō. vꝫ. ꝙ sensus in maiori parte circa sensibile propriuz non errat. Themistius autez ibidez posuit tres cōditiones in 2° de aīa. cap. 21. ꝛ est super expo-

G fitione tex.cõ.63.inqt. ꝓpria.s.sensibilia sunt quę a cęteris sensibus dignosci nõ possunt, ꝛ circa quę nec temeritas, nec allucinatio sensuū cadit si natura integre incorruptecꝫ iudicet, nec cā sit quę extrinsecus obstrepat, nec positura obsistat, nec intercapedo aut recessus officiat falli eni aspectus negt circa rē visibilē si mūdus ꝛ ꝓbus oculis habeaẗ, si serenū sit, si interstitio iusto colores abscesserint, vult ġ qd̄ circa sensibile ꝓpriū in debita distantia approximatū stāte puritate organi, ꝛ dbita mediꝫ dispositiõe nõ ꝯtingit sensuꝫ errore, in hͦ aūt appet manifesta dr̄ia inter sensuꝫ ꝛ itellm̄, ga itellcͥs circa cõia nõ decipiẗ, sed magis circa ꝓpria, sensus aūt se hꝫ opposito mõ.

ppõ.125ª. ❡ Semper honorabilius est agens patiente ꝛ principium materia.

Scribitur ꝛ allegari solet frequēter ex 3ͦ de aīa.t.cõ.19. vbi Aristo. cõparat itellm̄ agētē itellui mālī. Glosari aūt ꝯsueuit de passo correspõdēte ipsi agēti, ga nõ opꝫ absolute
H qdlibet agēs nobiliꝰ eē quolibet passo, nam certū est ꝙ sensitiuę aīę virtutes sunt passiuę, vt pꝫ in 2ͦ de aīa.tex.cõ.51. virtutes aūt aīę nutritiuę sunt actiuę, nõ tñ dicimus illas eē nobiliores simplr̄ virtutibus sensitiuis. Vñ Arist. ga iā ꝓbauerat ꝙ in oī nā in q̄ est vnū qd̄ est oīa fieri opꝫ dare alterū qd̄ est oīa facere, sic tale qd̄ est oīa facere qd̄ corrñdet illi qd̄ est oīa fieri opꝫ qd̄ sit p̄stātiꝰ illo, ꝛ ita in nā aīę, ga vt inqt Com. ibi in cõ. ga aīa est vnū entiū nālīū ꝛ scīa de aīa est nālis ꝛ daẗ ibi intellcͥs poīs q est oīa fieri, opꝫ ꝙ ēt deẗ itellcͥus q est oīa facere, ꝛ talis est p̄stātior itellcͥu poī, ꝛ silr̄ ga mā pͥa est oēs formę mālēs in potētia, opꝫ ꝙ sint in actu in primo motore, vt dr̄.12.meta.cõ.18. ꝛ ille est lõge p̄stantior materia, vt pꝫ. Vbi aīaduerte ꝙ semꝑ in bona comparatione cętera debēt esse paria excepto illo in quo est cõparatio. nõ eni q̄libet poꝰ actiua dꝫ cõparari cuilibꝫ passiuę, sꝫ sibi corrñdēti, danẗ eni materię ꝓprię sicut ꝛ formę, nõ eni qdlibet ex quolibet fieri põt, sꝫ determinatū ex dtermiato, sic eni in sn̄ glosaẗ famosa ꝓpõ Phī in.8. phẏsi.t.c.75. ęternū ꝛ incorruptibile est p̄us nā ꝛ tp̄e ꝛ ꝑfectione gn̄abili ꝛ corruptibili, veritatē eni cęteris partibus ꝯtinet. vꝫ. cõparādo actū ad actū ꝛ poͣᵐ ad poͣᵐ nõ cõparādo poͣᵐ ad actū. nā pͥͣ mā est ęterna ꝛ forma ē ge
I nerabilis ꝛ corruptibilis, ꝛ tñ forma est p̄stātior mā, vt pꝫ in.7.pͥͣ phīę.in t.c.7. ꝛ 2ͦ phẏsi.cõ.4. ꝛ silr̄ glosaẗ alia famosa ꝓpõ q̄ solet allegari ex 3ͦ de aīa.cõ.36. ꝛ ex 2ͦ de aīa.t.c.24. vꝫ. qñ aliq̄ duo ꝯcurrūt ad ꝯstõnē alicuiꝰ tertij, quoꝝ vnum se hꝫ vt mā ꝛ aliud vt forma qd̄ se hꝫ vt forma, est ꝑfectiꝰ eo qd̄ se hꝫ vt mā vera est si sunt eiusdē ordis, puta si ambo fuerint substātię, aut ambo fuerint accn̄tia, sed vbi sunt diuersoꝝ ordinū nõ tenet, naꝫ certū est ꝙ obīuꝫ in scīa se hꝫ vt mā ꝛ modus ꝯsiderandi se hꝫ vt forma. nā ideꝫ obīum ſm mām sub diuersis modis ꝯsiderādi ꝛ sub diuersis abstractiōibꝰ põt spectare ad diuersas scīas, vt dicit Com. in 2ͦ phẏsi.cõ.71. ꝛ tñ ꝑfectio scīę magis attēdiẗ circa nobilitateꝫ obīi q̄ circa modū ꝯsiderādi. Inqt eniꝫ Arist. in libro pͦ de ꝑtibꝰ aīaliū.cap.5. ꝙ melius est hēe topicā cognitionē de substātijs separatis a mā q̄ demr̄atiuā de istis mālibꝰ, ꝛ dat exēplū de pulchra muliere ꝙ lõge magis delectat pulcherrimā inspicere mulierem q̄ alterius oīa ꝯtractare membra, ꝛ ita ēt sentit Auer. in 2ͦ cęli ꝛ mūdi. in com.60. vbi hꝫ de demr̄onibus inductis de illis qõn hꝰ qd̄ q̄uis nõ sint demr̄ones ꝑfecte fidei, tñ ga subtum carū est valde nobile sunt nobiliores illis. modicū eni nobile nobiliꝰ

est multo ignobili. ❡ Sed tūc est difficultas. nā tunc sequereẗ ꝙ sensibile esset p̄stantius sensu, quia agit in sensuꝫ ꝛ est agēs ꝓportionatū correspõdens sensui. Dubium. K
❡ Nisi esset ꝙ nõ incõuenit idē respectu eiusdeꝫ sub vno respectu esse p̄stantius illo qd̄ tñ simplr̄, deinde est impꝑfectiꝰ sicut brutuꝫ rõne qua sanū ē p̄stātiꝰ hoīe rõne qua eger, ꝛ vt inqt sapiens Salomo, melior est canis viuus leone mortuo, ita pariformiter si sensus cõpareẗ sensibili rõne qua recipit spēm ꝛ moueẗ ab obiecto sub illo respectu quo patiẗ sensus ꝛ obīuꝫ agit est impꝑfectior sensibili, tñ absolute sensus est nobilior sensibili, ga perfectissima operatio eius excellit ꝑfectissimā operationē sensibilis, ꝛ hoc a signo arguēdo. Solutio.
Et aīaduerte hic vnū annotatione dignū qd̄ nõ est credenduꝫ ꝙ virtutes sensitiuę sint purę passiuę, ita ꝙ nullo mõ agant, naꝫ lꝫ sensus ꝑticularis, ga mālis est hr̄is particulare ꝓprium sensibile māliter obiectum extra maxime per se patiẗ a sensibili ꝛ minime agit, ꝛ ideo dr̄ ꝙ sensus maxime in patiendo ꝑficiẗ aliqd tñ agit. cū eni ab obiecto patiẗ in recipiēdo cõuertit se super ipm̄ in cognoscendo ipꝫ, sicut pꝫ in visu ꝛ auditu ex hoc ꝙ q̄uis obīuꝫ per spēm suam agit imprimēdo se organo, ex hoc non videt ꝛ audit hõ nisi vis visiua vel auditiua ad ꝑcipiendū obiectū ꝑ motum L spēi se cõuertat ad obiectū ſm ꝙ dicit Phs in lͦ de sensu ꝛ sensato, ꝙ ad alia fortiter itēti delata sub oculis nõ videmus. Nec potes dicere ꝙ talis recipiēdo videt, lꝫ interiori virtute nõ iudicat, qm̄ ꝛ si dormiēti apertis oculis lux esset p̄ns ipsa organo imprimeretur, ꝛ tñ nihil videret, ga vis particularis visus ligata est, ꝛ tñ patiẗ cuiꝰ signū ꝙ magno splendore oculis imp̄sso vi passionis excitatur, ꝛ tunc p̄mo videt qd̄ etiā pꝫ in dormiētibꝰ q nõ audiunt paruos sonos ēt auribus imp̄ssos, ꝛ cū magno strepitu excitanẗ, ꝛ fuit snīa solēnis doctoris Hērici de Gādauo in quolibeto 2ͦ.q.6. ꝛ videẗ mihi ꝙ iste etiam fuerit mens Auer. naꝫ in 2ͦ de anima. in cõmē.125. inqt ꝙ Arist. opinaẗ ꝙ sensuum quidam sunt in caꝑ. relationis, ꝛ quidaꝫ sunt in caꝑ. actionis ꝛ passionis per se ꝛ accidit eis relatio, ꝛ in cõmē.144. scribit clarius declarando istam snīam ponens documētum super ṽbis Arist. ibi in tex. dicentis, ꝙ auditus est aliqua ꝓportio ꝛ nõ dixit ꝓportio simplr̄, quia existimaẗ ꝙ ista ꝓportio q̄uis sit in caplͦo relationis, tamē est ꝓportio agens ꝛ ꝓportiones in eo ꝙ ꝓportiones non sunt agētes, sed in eo ꝙ q̄litates, sensus igitur numeratur in relatiōe vno modo, M ꝛ in qualitate alio modo, ꝛ sic intelligitur.

❡ Quęcūqꝫ eadem generatione generantur ꝛ eadem corruptione corrumpūtur sunt eadem realiter. ppõ.126ª.

Ex quarto primę phīę, tex.cõ.3. allegari solet, habet tamē sic limitari de illis quę eque p̄mo generantur, alꝛs seq̄retur ꝙ quantitas ꝛ substantia ꝛ propria passio ꝛ subiectum essent vna res, qd̄ tamen cõmuniter nõ teneri solet. Vñ animaduerte ꝙ ista ꝓpositio locum non habet de his quę simul tempore generantur, verū etiam quę generanẗ simul ſm naturę ordinem, vnde lꝫ substantia ꝛ quantitas terminata simul tempore generantur ꝛ corrumpuntur, tamē non sunt simul natura, ga per Auer. in illo libro de substantia orbis, quantitas terminata aduenit posterius non tempore sed ſm esse. i. ſm naturam substantię cõpositę. ❡ Sꝫ tunc est maxima difficultas contra istam glosam. nā tūc probatio Aristo. ibi non procederet de ente ꝛ vno. naꝫ Dubium.

A Solutio. vnitas est passio entis, ꝛ per ꝯsequēs nō simul nā gñaꝶ passio ꝛ subiā. ℂ Ad ℬ ego dico salua pace aliꝛ sentientiū, nam scio ꝙ viri magni oppositum tenēt ꝙ nō fuit de mēte Ari. ꝛ sui Cōmen. Auer. ꝙ vnitas sit passio entis, sicut late disputaui in cōmētis meis sup. 7. primę phię, ꝛ sup formalitatib⁹, nec repiꝶ locus in doctrina Aristo. ꝛ

Cōtra ponentes ꝙ vnitas sit passio entis.

Auer. vbi dicaꝶ ꝙ vnū sit passio entis, lꝫ Auic. dicat illud. vñ vbiqꝫ locoꝝ vniformiter vł Arist. loqui de ente ꝛ vno, ꝛ ne videamur ista gratis dicere Arist. in 4° primę phię. in tex. cō. 3. dicit ꝙ ens ꝛ vnū significāt eādē nāꝫ, sꝫ nō ſm eandē rōnē, sicut pn⁹ ꝛ cā ꝗ dicūt eandē nām, sed rō pncipij ē negatiua, qꝛ dicit negationē essendi ab alio, qꝛ pn⁹ nō daꝶ pus, qꝛ de rōne pncipij est primuꝫ esse, vt dicit Aristo. in. 5. meta. Rō aūt cāę est positiua, qꝛ est ab illo aliud eē. cā enīꝫ est ad cuius eē sequr, aliud ita pariformiter vnū nō ponit supra ens aliquā nāꝫ aut ppriętatē positiuā, vt tenuit Aui. ꝛ Scotus, sed vt dicit Auer. in libro destructio destru. in dispu. 3. in solōne. 14. dub. nō dꝫ intelligi de vnitate entis nisi sigñatio priuatiua. ꝛ ita ēt dicit. 4. meta. cō. 3. ℂ Amplius in eodē tex. cō. 3. Aristo. expresse dicit ꝙ suba vniuscuiusqꝫ rei est vna sicut ꝛ

B ens. ꝛ Auer. ibi in cōmē. dicit, ꝙ vnaquęqꝫ suba est vna essentialꝛ, vbi vniformiter cōparaꝶ ens ꝛ vnuꝫ ad vnūquōqꝫ. Et ꝯfirmaꝶ qꝛ Cōmē. arguit ꝫ Auic. ponētē ens ꝛ vnū esse dispōnes accñtales supadditas essentię, ꝛ eodē medio ꝯcludit ꝙ quēadmodū vnaquęqꝫ res ꝑ se est ens ēt ꝑ se est vna, qꝛ aliꝛ vt deducit esset pcessus in infinitū. Pꝫ aūt ꝙ nisi esset eadē perseitas in vtraqꝫ pręmissa argumentum eius esset sophisticuꝫ ꝛ in quatuor terminis. ℂ Amplius ibidē Arist. tex. cō. 5. hꝫ ꝙ vnius inquātū vnuꝫ ꝛ entis inquantū ens ędem ſm se sunt passiones. ℂ Amplius. 10. meta. tex. cō. 6. hꝫ ꝙ ens ꝛ vnuꝫ ęqualꝛ dicunꝶ de oībus. ꝛ ideꝫ hꝫ in tex. cō. 7. ꝛ in tex. cō. 8. dicit ꝙ ęqualꝛ assequunꝶ cathegorias ens ꝛ vnuꝫ. vꝫ. ꝙ sicut ens diuidiꝶ in decē pdicamenta sic ꝛ vnū. ꝛ Cōm. in cō. dicit ꝙ vnū diuidiꝶ in decē pdicamēta, ꝛ dī multiplꝛ sicut ꝛ ens. vñ sicut ens est gen⁹ analogū ad decē pdicamēta eodē mō ꝛ vnū. vñ sicut est pdicatio supioris de inferiori qñ ens pdicaꝶ de decē pdicamētis, ita ēt est ō vno. nā suba vnius cuiusꝗ rei est vna essentialꝛ sicut est ens, vt dicit expsse Phs ꝛ Cōmē. 4. meta. tex. cō. 3. ꝛ iō non possuꝫ nō mirari de Ioāne Scoto ꝛ de seqcib⁹ ꝛ de multis alijs viris illustrib⁹ tenētib⁹ vnū esse passionē entis, ꝛ

C pdicari de ipso, ꝛ de inferioribus ad ens in 2° mō dicendi per se, ꝛ id qō fuit in cā quare deuenerint ad illaꝫ opinionē, qꝛ isti in scia diuina imitati sunt Auic. ꝛ Auer. 3° de aia. cō. 30. dicit ꝙ nullibi ita errauit Aui. sicut l meta. Auic. aūt vt scribit Auer. 4° primę phię. cō. 3. ꝛ. 10. met. cō. 8. multiplꝛ errauit circa ℬ. pmo enī opinat⁹ est ꝙ ens ꝛ vnū dicūt accñtia supaddita essentię ꝛ cā erroris fuit, qꝛ nō distinxit īter ens qō est tanqꝫ genus ꝛ inter ens qō significat verū. ens enī qō significat veꝝ est accñs, ꝛ ens qō significat genus significat vnūqōqꝫ decē pdicamētorū multiplꝛ. vñ. 5. meta. cō. 14. scribit Auer. debes scire ꝙ ℬ nomē ens qō significat essentiā rei est aliud ab ente qō significat verū. Et iō expositores diuersanꝶ in quęsito simplici. s. dicere verū aliqd est l 2° topicoꝝ, vel verū colloceꝶ in qōnib⁹ accñtis aut generis, qui enīꝫ intelligit de ente illud qō est cōe decē pdicamētis dicit ꝙ collocatur in qōnibus generis, ꝛ qui intelligit de ente illud qō intelligiꝶ de vero dicit ꝙ collocaꝶ in qōnibus accñtis, ꝛ in libro destructio destru. in solutione tertij dubij inqt. nomen entis dī duplex. vꝫ. diciꝶ de vero ꝛ de opposito pnationis, ꝛ hoc est qō diuidiꝶ ad decem prędicamēta ꝛ est eis tanqꝫ genus. ℂ Alius error Auicē. fuit qō credidit ꝙ vnū qō est synonymum enti est idē cuꝫ illo qō est D principiū numeri ꝛ quātitatis, ꝛ qꝛ tale vnū numeraꝶ in accidētibus existimauit ꝙ vnuꝫ qō significat oia pdicamēta est accñs. Scotus aūt in aliqbus ꝯcordat cū Auic. ꝛ in aliqbus discrepat. nā qꝛ tenet vnū eē passionē entis ꝛ dicere aliquā rōnē positiuā ex nā rei cōuertibilē cum ente. in hoc discrepat ab Auer. ꝛ tenet cū Auicē. Discrepat aūt ab Aui. ꝛ cōcordat cū Auer. qꝛ apud ipꝫ ꝛ suos sequaces nō est idē vnuꝫ qō conuertiꝶ cum ente ꝛ qō est principiū quātitatis ꝛ numeri, neqꝫ tenet ꝙ ens ꝛ vnum sint dispōnes accidētales superadditę essentię, vt tenuit Aui. Tu aūt aiaduerte ꝛ ꝯsidera qꝛ multę sunt vię istis tpib⁹ multū remote a veritate ꝛ a sincera phia Aristo. ꝛ vnusquisqꝫ ꝯfidit in pprio ingenio. mihi aūt satis fuerit excitare intell's nobiles ad pscrutationē veritatis, qꝛ nō decet Phm esse addictuꝫ alicui vie ꝛ dimittere rōnē. isti enim rectius Philodoxi nuncupanꝶ qꝫ Phi semper aurea illa Platonis in phedone sñia mihi in similibus casibus occurrit. Nullum inquit malum maius hominibus contingere potest qꝫ si rationes odio habuerint.

ℂ Intellectus ꝛ intellectuꝫ ꝛ intellectio sunt idem in abstractis a materia. E ppō. 117.

Famosa est authoritas ꝛ solet allegari ex 3° de aia. tex. cō. 19. vbi Ari. loquēs de intell'u agēte inquit idē aūt est ſm actū scia rei ꝛ ꝯsile hꝫ ibidē in tex. cō. 27. vera tñ est ppō in intelligētijs ꝗ in intelligēdo nullo mō dependēt a corpe, nec vt a subiecto, nec vt ab obiecto. vñ pñs ppositio veritatē non hꝫ de intellectu nr̄o posi qui in intelligēdo depēdet phātasmatib⁹ siqdē opꝫ intelligētē a phātasmata speculari, vt dī in 3° de aia. tex. cō. 30. ꝛ. 39. glosa est Auer. in eodē cō. 19. sup hoc. inquit enī ꝛ innuit vt reputo aliqd pprīū intellectui agēti in ℬ in quo differt a mālī. s. ꝙ in intelligētia agēte scia in actu eadē est cū scito ꝛ nō est sic in intell'u mālī cuꝫ suū intell'm est res ꝗ pō est in se intell'a. ꝯsileꝫ sñiaꝫ hꝫ Cōmē. in. 12. met. cō. 39. vbi inqt. intell's ꝛ intell'm ꝛ intelligēs reducūtur in vnū, ꝛ nō differūt nisi ſm respectū dispōnuꝫ. intellectus enīꝫ inquantū intelligit intell'm dī intellectū, ꝛ inquātū intelligit ꝑ se. i. ꝑ suā essentiā dī ꝙ intellectio ꝑ se est ipse intell's ęcōtrario illi qō intelligit ꝑ aliud, ꝛ ℬ vt F reputo. addit Cōm. pp intell'ꝫ poteꝫ q intelligit ꝑ aliō. i. per spēs alioꝝ, vt pꝫ 3° de aia. tex. cō. 8. ex cognitione enī alioꝝ deuenit in sui cognitionē, ꝛ hic iteꝝ expresse pꝫ ꝙ scia nr̄a nō est idē cū suba intell's nr̄i, cui⁹ oppositū qdaꝫ tenuerūt. ꝯsileꝫ sñiaꝫ hꝫ clare Cōmē. in libro destructio destructionū in dispu. 5. in solōne scdi dubij. vbi inquit, ipsi. s. Phi opinati sunt ꝙ formę sunt in scientes put cōsistūt in mā, ꝛ si forte inueniretꝶ aliqd in mā non ꝯsistens manifestū est ꝙ est pura scia, ꝛ ℬ patefit apud eos oī ratione. ipsi enīꝫ reperierūt formas nāles aliquo mō separatas a mā ꝛ sunt pura scia ꝛ intell's, ꝛ intell's nō est aliō in essentia a forma reruꝫ a mā separataꝝ. Vñ postqꝫ res ꝗ de ipsaꝝ naturis non separanꝶ, sic se hñt quāto magis ille ꝗ de nā eaꝝ cōtinue separanꝶ digniores sunt qō sunt purus intell's ꝛ pura scia, ꝛ qꝛ reꝝ intelligibilia eadē sūt ꝙ reꝝ veritates ꝛ intell's nō est aliud nisi cōphēsio intelligibiliū erit in nobis intell's ꝛ intelligibile vnū ꝛ idē inquātū est intelligibile, ꝛ nulla est ibi dñia nisi inquātū intelligibilia sunt reꝝ intelligibilis ꝗ de eaꝝ nā nō sunt intell's, imo fiūt itell's put intell's separat dictas formas a materijs ipsaꝝ, ꝛ pp ℬ intell's noster ꝛ intelligibile nō sunt vnū ꝛ idē oīmode. Et aduerte ꝙ lꝫ in oībus intelli-

G gentys citra intellectũ possibile3 ſm Peripateticos, iſta propoſitio vera ſit, nullibi tñ ſimplr̃ verificatur ſicut in intellectu Dei, ſicut gloſat Cõmē. 12. primę phię. cõmē. 51. Et rõ eſt, qz in ſolo pmo quidditas ꝛ eſſentia ſunt eadē ſimplr̃ ꝛ oib⁹ modis, qz ipſe eſt ſolus ens p eſſentiā, ꝛ eſt qdditas abſoluta ꝛ alia entia quidditatē hñt, vt dicit Auer. in diſpu. 6. in ſolo. ſexti dub. in lib⁹ deſtructionū.

ppō. 118ª. ¶ Nõ quodlibet agit in quodlibet, ſed determinatum in determinatum.

Famoſa eſt ppoſitio ꝛ ſolet allegari ex p phyſicę auſcultationis. tex. cõ. 43. ꝛ eſt vna de ſuppoſitionib⁹ cõceſſis in ſcia nãli ꝛ de numero illaꝝ ppõnuȝ quę indigent modica inuitione, vnde inductione ꝛ exēplo ſenſato perſuaderi põt, ꝛ placuit mihi in h loco ponere plures ex hꝫ propõnibus quę ſunt principia ꝛ ſuppoſitiones conceſſe in ſcientia naturali. Et ſunt hęc. vz.

Suppõnes quedã in ſcia naturali. Motum eſſe, multitudinem entium eſſe.
Primo phyſicoꝝ. tex. cõmen. 8.
H Naturam eſſe ꝛ naturę diffinitio.
Secundo phyſicoꝝ. tex. cõmen. 3. ꝛ tex. cõmen. 6.
Omnia aut quędaȝ moueri quęcũq; natura conſtant.
Primo phyſicorum. tex. cõmen. 11.
Ex nihilo nihil fieri.
Primo phyſicoꝝ. tex. cõmen. 32.
Plures formas naturales eſſe in materia.
Cõmen. 2º phyſi. cõmen. 21. ex fundamentis quę ponit naturalis eſt φ plures formę naturales ſunt in materia. ꝛ eſt ēt ſententia Ariſto. in 6º primę phię. tex. cõ. primi. vbi habet. Phyſica eſt circa ſubſtantiã quę ſm rationeȝ vt ſm magis non ſeparabilem ſolum. ꝛ vt ponderat ibi Cõmen. ly ſm magis ponit ppter intellectum eadem ēt ſenſētia habet primo cęli. tex. cõ. primi. de natura ſciētia fere plurima eſt de corporibus ꝛc̃.
Formas non mutari de materia in materiam.
Quarto phyſicoꝝ. cõmen. 17. vnũ enim eoꝝ quę ponit naturalis eſt φ forma nõ ſeparatur per ſe. ſ. nõ mutatur de materia in materiã ſm φ corpora mutantur de loco in locũ, ſed ſeparatio eius a materia eſt corruptio. idem hꝫ 5º phyſicoꝝ. cõmē. 5. manifeſtuȝ eſt φ albedo eſt for
I ma quieſcens per ſe imobilis ꝛ qui fingit ipſam moueri non eſt loquendum cum eo in hac ſcientia.
Naturam agere propter finem.
Cõmentator 2º phyſi. cõmē. 74. hoc eſt maximum fundamentum huius ſcientię.
Formas ſpecificas habere proprias materias.
Cõmen. 8º phyſi. cõmen. 46. ꝛ ſecũdo meta. cõmen. 15. contra Auicen. ꝛ colligitur hoc ex mente Ariſto. in. 10. primę phię. tex. cõmen. 25. vbi habet φ ſi mas ꝛ femina ſpecie differrent non poſſent ex eodem ſpermate generari. vbi Cõmentator inquit, ꝛ ideo materia maris ꝛ feminę eſt vna vniuerſaliter.
Naturam nihil fruſtra facere.
Primo cęli. tex. cõ. 32. ꝛ 3º de anima. tex. cõmen. 45.
Naturam de poſſibilibus facere qđ melius eſt.
Scđo cęli ꝛ mũdi. tex. cõ. 34. ꝛ in libris de aialibus ſepe.
Naturam non facere ſaltum, ideſt de extremo ad extremum ſine medio pertranſire.
Nono de natura animalium.

¶ Sed reuertamur ad declarationē propoſite propoſitionis quę ꝛ ſi demõſtratione non indiget, tamē aliqua inuitione declarari põt, ꝛ ni fallor opinio Empedoclis metrice ſcribentis hoc voluit dũ protulit litem ꝛ amicitiam eſſe principia rerũ natura conſtantiuȝ. nam vt inqt K
Ariſt. in p cęli ꝛ mundi. in tex. cõmē. 22. Nõ enim ſemel aut bis ſed infinities, oportet putare eaſdem opiniones puenisse ad nos, ꝛ pmo metheoroꝝ hoc idem aſſeuerat oia natura cõſtantia excepto deo qđ erat cęlum ſm Empedoclē cõſtabant lite ꝛ amicitia, vt aſcribit Ariſto. ſibi in tertio pmę phię. in tex. cõmē. 15. ꝛ habuit ni fallor bonum intellectũ. nam inductiue cõſideranti in ſingulis q̃ ſunt hic patebit eſſe quaſdã proprietates currentes inter entia. dotauit eniȝ vt inquit Plato, res natura ppriētatibus, elemēta enim numeris ligata ſunt, vt voluit Plato, ꝛ ſm ēt Ariſto. mentē ſunt in certo ordine ꝛ mēſura cõſtituta. nam ex vno pugillo terrę fiunt decem aquę, ꝛ ſic deinceps de aere reſpectu ignis ꝛ cõſiſtunt in determinato ordine, qui ordo eſt natura ſenſibiliũ. nã eniȝ eſt cã ordinationis, vt dr̃ in. 8. phyſi. tex. cõ. 15. ꝛ in 3º cęli ꝛ mũdi. tex. cõ. 24. vnde non in quolibet locata ſitu elemēta ſaluari poſſent, vt clare patet. ⁂ Vtriuſq; actus hꝫ minimũ tēpus ad nõ excedere. 2. cęli. tex. cõ. 39. q̃ dignitas inductione pſuadet ibi vnũ qđ quaꝝ eſt opus eſt gratia operis. 2. cęli. 17. eſt enim dignitas vt. d. Simplicius. ADDITIO Currunt ēt ppriētates in mineralibus ꝛ lapidibus per quas mirabiles effectus perficiunt. nam magnes attrahit ferrũ ꝛ nõ attrahit lapidē, ſilr̃ reubarbarũ ſepultũ in milio ꝛ caſſiã in arena ꝛ fructus in melle cõſeruari diu cernimus anꝫ L etiã, vt iquit Auer. 5. colliget. ca. 24. dure patit ab igne, ꝛ tñ in vētre ſturtionis inuenit notabilr̃ diminui, ꝛ nullus eſt qui dicat hoc pueníre, qz caliditas eius ſit maior caliditate ignis, ſed eſt pp ppriētatē currētē inter ea ſanguis hirci deſtruit adamantē, non autē alios lapides, lapis ſmeraldus coitũ diſſoluit, vt dicit magnus Alber. in libro de mineralibus ꝛ lapidibus experimento fuiſſe cõprobatũ in rege vngarię, ꝛ h nõ cõtingit alijs lapidibus, ſanguis ēt hirci dſtruit lapidē in renib⁹ genitũ, ꝛ tñ iſta ppriētas nõ eſt in ſanguie humano. Vñ authoritate Hermetis mineralib⁹ ꝛ vegetabilib⁹ inſunt ppriētates q̃ ſi ab hoib⁹ eſſent cognite poſſent hoies opari quicqđ p magicas pficit artes. Et ſolertiſſim⁹ nãq; rimator Ari. in p de partib⁹ aialiũ. ca. 5. dicit. nullã rem adeo vilem ꝛ paruã eē in nãm qua nõ liceat inſpectare aliqđ diuinũ ꝛ admiratione dignũ deſcēdam⁹ parũper ad aialia, napellus coturnicib⁹ eſt cibus, hoibus ꝯo eſt venenoſa medicina, elleborus turdis cib⁹ eſt, hoibus ꝯo nequaq̃. ꝛ ita M
eſt ēt de q̃litatib⁹ manifeſtis inqt eniȝ Princeps in pma Fen pmi, doc. 3. ca. p. de ꝯplonib⁹, quapp vna medicina plerũq; eſt frigida humani corpis cõparatione, ꝛ ꝯparatione corpis ſcorpionis calida, ꝛ humani corpis cõparatione calida, ꝛ frigida cõparatione corpis ſerpētis, imo illud mirabilius ꝯtingit φ homini ſano aliqđ põt eē venenũ, ꝛ tñ laboranti põt eē ſalutaris medicina. ꝛ hoc voluit dicere Empedocles. nã Poete vt inquit doctiſſimus Petrus noſter grauina plerũq; veritates phyſicas poeticis figmentis ꝛ metaphoris tegere conſueuerunt.

¶ Sapiens cum cognouerit naturaȝ iuſtitię exiſtentē in ſubſtantia reruȝ tunc cupiet ſimilari illi naturę ꝛ acquirere illam formam. ppō. 119.

Alexandri ꝛ Auer. ſnia eſt in pfatiõe pmi libri phyſicę auſcultatiõis iuſtitia vt ſcribit Ariſto. in 5º ethi. alia cõmutatiua, alia ꝯo diſtributiua. In h aũt eſt dr̃ia, qz cõmutatiua cõſiſtit in ęqlitate q̃ eſt ſm arithmeticã pportionē, vt ſi do tibi centũ teneris Iuſtitia ꝺu duplici ē dr̃ia. reſtituere pciſe centũ, ſed diſtributiua cõſiſtit in ęquali

tate quę est fm geometricam proportionem quẽadmo-
A dum in ciuitatibus bene legibus gubernatis qualis est
ꝓportio persone ad personã, talis debet esse ꝓportio di-
gnitatis ad dignitatẽ, & magistratus ad magistratũ, & do
nec isto modo viuit bene se hʒ ciuitas, sed qñ hoc non
seruat, tunc sunt rixe & contẽtiones in substantia rerum
repit ista distributiua iustitia quę a deo originẽ duxit.

ADDITIO
Et a nō vt pʒ 2. celi. t. c. 64. Nō adequat & facit ordinem.

Inquit Aristo. p̊ celi & mundi. tex. cõ. 100. A primo qui-
dẽ pn̄ºcõicatũ est esse & viuere oibus his quidẽ clarius,
his ƀo obscurius. & Auer. in 2º celi & mundi. cõ. 64. in-
quit, ꝙ distantię entium in hoc sunt valde diuerse. Non
enim credendum est intelligentias in eodẽ ordine perfe-
ctionis esse collocatas, sed est ibi magna latitudo & distã-
tia. & hoc ẽt diuinus Dionysius Pauli qui magnus in sa-
cris eloquijs fuit fidelis discipulus asseuerat in libro de
cęlesti hierarchia, sic ẽt corpora cęlestia adinuicẽ maxi-
ma sunt colligata cõcordia & iustitię vinculo cõnexa in-
tantũ ꝙ Phs in libro de aialibus. & Cõmen. in libro de
substantia orbis dicũt, ꝙ Luna inter orbes est sicut ter-
ra inter elementa. & quã bene Seuerinus Boetius illam
B iustitiam contẽplatur in libro. 4. de philosophica con-
solatione Metro. 6.

Si vis celsi iura tonantis.
Pura solers cernere mente.
Aspice summi culmina cęli.
Illic iusto federe rerum.
Veterem seruant sydera pacem.
Non sol rutilo concitus igne.
Gelidum phebes impedit axem.
Nec quę summo vertice mundi.
Flectit rapidos vrsa meatus.
Nunquam occiduo lota profundo.
Cętera cernens sydera mergi.
Cupit oceano tingere flammas.
Semper vicibus temporis equis.
Vesper seras nuntiat vmbras.
Reuehitque diem lucifer almum.
Sic ęternos reficit cursus.
Alternus amor sic astrigeris.
Bellum discors exulat oris.
Hęc concordia temperat equis.
C Elementa modis vt pugnantia.
Vicibus cedant humida siccis.
Iungant fidem frigora flammis.
Pendulus ignis surgat in altum.
Terręque graues pondere sidant.

¶ Et cętera vbi manifeste patet mundũ superiorẽ in-
telligibilẽ atque corporeum, & hunc inferiorẽ in iustitia D
distributiua consistere, sic procedit natura ab elementis
gradatiʒ ad mineralia & lapides a lapidibus ad plantas
a plantis ad animalia & ab animalibus tandẽ ad homi-
nem de quo Aristoteles in p̊mo politices ita scribit, vt
enim perfectione suscepta optimum cunctorum anima-
lium est homo, ita si alienus fiat a lege & a iudicijs pessi-
mus est omniũ animaliũ. Et ratio est, vt mihi dat cerne-
re, qz ea quę a natura fiunt increpãda non sunt. Anima-
lia aũt ex naturę instinctu excũt in suos actus nõ est im-
putandũ lupo si vorax sit, nec leoni ferocitas, nec tigri-
bus crudelitas, sed vitia nobis imputanda sunt, qz non
sponte natura aliquis malus nascit, vt inquit Plato, sed
propter malam prauamque educationẽ. Et Aristoteles
in secũdo ethicorũ inquit, ꝙ virtutes non sunt nobis a
natura neque pręter naturã, sed sumus nos ad illas qui-
dem recipiendas natura apti perficimurque per cõsuetu-
dinem. De iustitia autẽ ita scribit Philosophus quinto
ethicoꝝ caplo quarto. Excellentissima virtutum esse vi-
det iustitia, & neque Hesperus neque Lucifer ita mirabilis E
ac in prouerbio dicimus omnes similiter virtutes iusti-
tię inesse & perfecta maxime virtus, quoniã perfecte vir-
tutis est opus, perfecta autem qꝛ eam habens ad alium
quoque vti potest virtute non solum ad seipsum. Et bea-
tus Augustinus in sermone quodam de iustitia inquit,
tolle iustitiã a regnis qd sunt regna nisi apta latrocinia.

¶ Cum igitur Serenissime Princeps sapientia polleas
naturam iustitię quę rarissima est in terris hac tempesta-
te amplectere & excole sicut incepisti, eris enim in nume-
ro heroum & sola phenix in hoc regno virtutum omniũ
cui me plurimum cõmendo.

¶ Et sic finem imponere cõstitui huic operi in quo si qd
dixerim ꝙ Christianę religioni aduersari videtur illud
recitando opiniones Phoꝝ vnusquisque me dixisse, cer-
to sciat in his & in omnibus alijs scriptis meis semp me
submitto iudicio Sanctę Romanę Ecclesię, nihil enim
adeo mirabile dicitur de diuinis rebus quod sapiẽs cre-
dere non debeat, vt inquit Pythagoras. Compleui aũt
hoc opus Neapoli Anno Domini Millesimo quingẽ- F
tesimo vigesimotertio. Dum scientiam diuinã publico
stipendio legerem apud sanctum Laurentium sub regi-
mine Reuerẽdi patris fratris Antonini de Antorosa
de Neapoli, Cui ego plurimum debeo.

FINIS.

¶ Venetijs apud Octauianum Scotum.

REGISTRVM

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q.

Omnes Terniones, prĕter ✠ et Q qui sunt Duerni.

95

Philoſophorum hac noſtra tempeſtate Monarche Auguſtini Niphi Sueſſani In duodecimum Metaphyſices Ariſtotelis ⁊ Auerrois volumen ad etatis noſtre decus Antonium Iuſtinianum patricium Venetum: Commentarij in lucem caſtigatiſſimi nuperrime prodeuntes.

HIERONYMI PATERNI SALODIENSIS IN laudem Cōmentarij ſupra xij° Metaphyſices Ariſtotelis ⁊ Auerrois a Philoſophorum principi Auguſtino Nipho Sueſſano editi: Carmen.

Solus Ariſtotelis nodoſa volumina nouit
Corduba: ⁊ obſcuris exprimit illa nodis.
Gloria parthenopes Niphus: bene nouit vtrūq3.
Et nitidum media plus facit eſſe die.
Niphi cauſa igitur: tantum preſtabit vterq3:
Obſcuris quantum lucidiora ſolent.

Eutychi Augustini Niphi Philothei Suessani in Commentariolum Duodecimi Libri Aristotelis Metaphysices: et Auerrois Ad Antonium Iustinianum domini Pauli filium patritium Venetum ętatis nostrę decus.

PROHOEMIVM.

Um Hieronymus Bernardus domini Petri filius vna nobiscum Antoni Iustiniane ętatis nostrę splendor viuebat: semper vt aliqua scriberem eiusmodi in xii° libro sollicitauit: assignans et tibi: et mihi bonam rationem: quod cęteri libri etsi vtiles sunt: hic tamen totius metaphysices fructus est: propter quod Alexander hunc Carpon vocat: nullam ob aliam causam nisi quod totius scientię diuinę fructus est. Tu vero addere soles: quod etiam physicarum et mathematicarum fructus est. Nam (vt Alexander ait in prohemio physici auditus) disciplinę physicę eo sunt vt intellectus materialis perficiatur: qui intellectus speculatiui adeptionem: quo perfecto: eoque acquisito mox intellectus agens. videlicet Deus (cuius est liber iste) copulatur illi: et nobis illo mediante vt forma atque mox ipsi beamur. Disciplinę vero quę mathematicę dicuntur: eo sunt: vt materialis intellectus corpori vnitus circa abstractorum cognitionem se prę exerceat: vt videlicet facile sit sibi simpliciter abstracta intelligere: vnde et scientię exercitii dicebantur: propter quod apud antiquos eas ante cęteras discipuli addiscebant: hinc librum hunc omnium scientiarum finem dicebas. his rationibus: et aliis plurimis frequenter ad rem hanc excitastis. Hieronymus noster deorum consilio (vt cęteri mortales) obiit: nec Commentariolum nostrum videre potuit: quod nostrum Commentariolum explicat et vespertine: ipse luce matutina contuetur. Tu vero qui post ipsum alius noster et communis Męcenas factus es: Commentariolum accipe. ipsum quem postulabas: intelligere rem quęrebas: nunc cum ipsum habes: quęro abs te ipsum corrigi. Nam (vt tibi Romę nuper dixi) euanuit paupercula Philosophia: et omnis fere bonitas. Illa paucula in te relicta est. Est tamen tanta: quanta pro disciplinarum reuocatione sufficit. In ista enim disciplinarum omnium iactura nisi semina siue inchoationes superessent: perditum irent omnes scientię: semen quod disciplinarum seruas tantum et tale existit: quod sufficiet: et inchoare: et perficere illas. Commentariolum itaque hoc accipe: et rogo perlegas: et (si placet) ęde. Inuenies primo verba textus Aristotelis per gręcos codices per me passim castigata: nec volui ob elegantiam linguę quędam omittere: quędam addere: quędam mutare: nam Aristotelis verba: et ordine: et efficacia vocum magnum habent momentum. Malo namque a Grammaticulis incusari: quam a Philosophis qui rerum peritiam habent. Eadem quoque singulis locis: vt clariora essent exposui: non contentus translatione sola. visus sum quoque antiqua consuetudine: quam Auerroes circa textus obseruabat: nam licet ipse barbarus Aristotelis sensus passim (vt puto) non acceperit: multa Alexandri, Themistii: et cęterorum gręcorum fragmenta colligens: quędam (et si non ad verba) satis ad aures Aristotelis adiecit. Sua itaque commenta (vbi mihi visum est) declaraui: quędam inutilia omittens: quędam mutans non verba exponens: sed sensus exhauriens. Quoniam enim ipsum propria in lingua non legerim: verba non seruaui. Insuperque in vtrisque exponendo dubitationes quasdam subieci: vt amborum sensus clariores essent. Summam tamen seruaui breuitatem laudem a peritioribus capiens quam a pueris. Secutus vero sum Alexandri Aphrodisiei expositionem (vt plurimum) et fragmenta quędam cęterorum gręcorum. Accipe itaque mi Antoni: et (vt corrigas) quęso. Vale. Et me (vt soles) Ama.

De substantia quidem theoria est. nā substantiarū principia τ cause querūtur.

In isto Libro seruabim⁹ morē nr̄m. Nā pmo ꝟba Aristotelis, quē admodū in greco iacent, declarabunt: τ errata latinoꝝ (siqua erūt) reyciemus. Scḋo cōmēta Auerrois τ maxime ea que necessaria τ vtilia sunt exponemus: lz videaꝫ supfluum. Naz cū barbarus ſtngrecoꝝ mētē ad plenū intelligere nō potuit. verꝫ qa multa bona fragmēta ex veteribus collegit: τ maxie hic: τ ēt quia nostro tpe famosus est: ita vt nullus videaꝫ peripateticus nisi Auerroicus: cogor ipm exponere. Adest ꝑterea rogat⁹ nr̄oꝝ scholariū: cui nō parere difficile videbiꝫ. excusatū tn̄ me volo: qa cū ipm in ꝑprio idiomate non legerim: nec eius snias ex ꝑprio fonte potuerim: satis erit si eius snias colligere dixi. Excuso ḡ me tertio in fine cōmēti siqua vera dixerit: an vera sint disputabimus. Nec expectes a me diuisiōes τ sbdiuisiones: hoc enim euenit ex debilitate discretiue. vt dicit Auerro. Ad nostrum ergo redeo. ℂ Aristoteles rōcinaꝫ intentionē libri sic. Cuiuscūqꝫ principia τ cause q̄runꝫ: theoria est. subē ꝑncipia τ cause querunꝫ. ḡ ex obliquis ꝑmissis: subē theoria est. apponit p̄ ꝯnem: τ ingt de suba qdē theoria hoc est speculatio: τ intētio est. apponit minorē. τ ingt. nam subarū ꝑncipia τ cause querunꝫ. Quō differāt causa τ principiū: satis in 5° dixit Aril. variauit aūt numerum casus Ar. nam p̄ de suba in singulari ꝑponit. 2° in ꝑbatione substantiarū ꝑncipia τc̄. dicit esse querenda in plurali: qḋ ideo facit: vt notaret q͡ intentio est de substātijs pluribus vnitate tamen analogie: vt dicemus in cōmento.

Cōmēti pmum. ℂ Dixit Alexander.] Primo proponit Auerroes syll'm Alexandri quō circa lr̄am formauit ipm. 2° ꝑsequitur expositiones τ reliqua necc̄ia. Syll's Alexā. est de ente τ principijs τ causis entis est theoria presens: suba est ens ꝑncipalr τ cā entis: ḡ sube est theoria. ℂ Debes scire q͡ ꝑma ph̄ia hoc ē metaphysica considerat duo: ens inquātum ens: τ ꝑncipia entis in eo q͡ ens. Ens quidē enī inquātū ens: cōsiderat ꝑncipalr: τ tanq̄ subiū ꝑmū. ꝑncipia ꝟo eius ꝯsiderat ꝑ attributionem τ scḋario.[Et dixit.] Circa illa verba in barbara translatione[Consideratio qdē τc̄.] Auerrois exponit dupliciter. Uno mō limitādo itētionē ad pn̄tem 12ᵐ. ita q͡ sit intentio nō totius metaphysice: sed pn̄tis duodecimi. Alio modo limitādo itētionē ad totā metaphysicā: ita vt sit itētio totius prime ph̄ie. τ hoc verꝫ est qa tota metaphysica ē de suba saltem ꝑncipalr: ħ est tāq̄ partis ꝑncipalis τ ꝑme spēi entis. ꝑmo mō ꝑcedit prima expō. 2° mō ꝑcedit scḋa expō.[Sed melius est.] Cōparat has expōnes τ vult p̄ᵐᵃᵐ esse meliorē. Et ꝑpterea dicit melius esse incipere cū intentionē eius. s. sube q̄ cū intētione entis cui⁹ cām subiicuit: q̄si ergo dicat q͡ meli⁹ est limitare ꝯsiderationē τ intentionē in considerando de suba ad tractatū istum: q̄ limitare intētione eius. s. sube ad totā metaphysicā.[Et fm̄ hoc.] Dubitabis tu si intentio est de suba in ħ libro τ suba dr̄ de gn̄abili τ eterna. de qua nā substātia est p̄sens itētio? Rn̄det q͡ intentio est de vtraqꝫ hoc est de quodā cōi analogo sube eterne τ generabili. dico de quodā analogo: qa ꝑncipalr loqtur de suba eterna τ de ꝑncipijs eius scḋario τ ꝑ attributionē de suba sensibili gn̄abili. naz de suba gn̄abili dixit in 2° τ 3° tractatu hoc est 7° τ 8° libris.[Et etiā.] 2° ambiges: de his dixit in n̄alibus vt physicis. ḡ superfluit dicere hic. Rn̄det vt dixit 7° huius cōmētis 5° τ 9° q͡ vtraqꝫ scia. s. metaphysica τ n̄alis cōsiderāt de suba: aliter tn̄ τ aliter. nā n̄alis cōsiderat de suba τ principijs sube in eo q͡ mobilis τ trāsmutabilis: metaphysica de suba τ principijs sube in eo q͡ suba cōmunis mobili τ imobili. lz ergo cōueniant in rōne m̄ali: non tn̄ in rōne formali, penes quā secanꝫ artes τ scie. de his latius dicemus cōmētis 5° τ 8° huius.[Et ideo icepit.] Apponit corollariū. qḋ sic dirige: cū vtraqꝫ suba hic pertractatur: τ sensibilis est notior τ p̄° quo ad nos: ideo de ea primo τ scḋo de reliq̄: τ ꝑpterea facit mētionē de oībus declarās de ipsa alibi.[Et ideo.] Concludit diuisionē huius libri in duas ptes. nā in prima de gn̄ali. In scḋa ꝟo de eterna loqtur. ℂ Sed circa hec ambiges p̄ in quo differt suba inquātum suba τ suba iquātū trāsmutabilis. ℂ Scḋo ambiges: nam Auerrois vr̄ velle ens inquantū ens eē hic subm̄. qḋ ēt 4° huius cōmēto p̄ τ cōmēto 5° annotauit: alibi ꝟo vt in p̄ physicoꝝ cōmēto vltimo. Et alibi genus subaꝝ abstractarū duplex eē subm̄. ḡ vr̄ ꝯdictio. ℂ Tertio ambiges vtrū ens finitum sit subm̄ in metaphysica quēadmodū omnes dicūt de mēte Auerrois. ℂ Ad p̄ᵐ debes scire q͡ suba iquātū suba τ suba inquantū est trāsmutabilis differunt dupli: penes subiecta τ penes obiecta. penes subiecta qdē: qm̄ suba inquantum suba accipiꝫ inquantū qḋdā cōe sube abstracte intransmutabili τ substātie m̄ali transmutabili. Metaphysicus enim considerat sua considerata ꝑut conueniunt abstractis τ m̄alibus: τ ꝑpterea dicit Ari. in huius libri 6°. Siqdē ergo nō est aliq̄ altera suba ꝑter n̄a cōsistētes: physica vtiqꝫ erit ꝑma scia. qḋ pro tāto dicit qa cōsiderata physica sunt cōmunia solis m̄alibus. Cōsiderata ꝟo metaphysica sunt cōīa m̄alibus τ im̄alibus. τ propterea si nō essent suba im̄ales (vt dixerūt heraclei) ꝑdicata physica eēnt p̄ᵃ: τ per cōsequens physica esset prima. ℂ Scḋo differunt penes obiectū seu rōnē obiectiuā: nā quō dico in eo q͡ suba intelligo inquantū nec includit nec excludit principia motus τ transmutationis. τ ꝑ ꝯn̄s inquantū est qḋdam abstractū per non inclusionem a m̄a. Sed cū dico inquantū transmutabilis intelligo inquātum includit ꝑncipia transmutatiōis τ motus in se vel in suis inferioribus. Ex his sequiꝫ q͡ duo sunt considerata a metaphysico: quedam per exclusionē a m̄a vt moto res orbium: que eēntialiter excludunt m̄am. q̄dam per non inclusionē materie vt sunt ꝑdicata cōia materialibus τ abstractis. Cōsiderata ꝟo physica sunt vno mō tn̄: nā lz abstrahant a conditionib⁹ materie: qa sunt vniuersalia: non tamen abstrahant a materia: qa nec a natura que dicit de m̄a τ forma. Et ꝑ hec satisfit ad 2ᵐ. nam apō Auerroem subiectū capiꝫ q̄nqꝫ pro genere cōi ad oīa cōsiderata: quandoqꝫ pro ꝑncipalissima specie generis. Capiendo ḡ subiectū pro genere: ens in eo q͡ ens est subiectū. Capiēdo pro principalissima specie: genus substantiarū τc̄. est subm̄. ℂ Ad 3ᵐ dixi ego quādoqꝫ q͡ de mēte Auerrois ens ifinitum non datur: nec in q̄litate: nec in quātitate: nec simul: nec aliter. Et ꝑpterea nō differt ens realr: vel ens nature: τ ens. quare si ens est subiectū τ ens finitū est subiectum. sunt. n. nomina multiuoca idem significantia. quemadmoduz ensis τ gladius. Amplius non cōmunius est obiectum metaphysice q̄ obiectum intellectus. modo obiectum intellectus coniuncti memorijs sensibus τ experientijs est ens finitum: quare τ subiectum metaphysice, est, ens finitū. Sed de hoc disputare tempus sit in rursum.

p° dubi°. Secūdu.

De suba metaphysice diffō.

Ens nāe. Ens finitum idē.

Et enim vt totum quoddā sit omne: substantia est prima pars. τ si eo qḋ est ꝯsequenter: adhuc sit primū substantia. deinde quale aut quantum.

ℂ Scḋo rōcinaꝫ eandem ꝯnē sic. de ꝑma pte entis est ꝑma τ principalis intētio vel hui⁹ vel totius metaphysice: suba est prima pars. ergo de suba est ꝑncipalis intētio vel totius

metaphysice vel huius partis. Huius syll'i ponit tn̄ proba-
Opio antiquorum. tionē minoris ꝑ testimoniū antiquoꝝ. Ubi debes scire ꝙ
antiqui posuerunt vniuersum ens dupl'r: vel vt totum inte-
grale sicut est nauis vel aial: vel vt totum ordine ⁊ attribu-
tione ad vnū vt exercit' q̄ vnus est ordine ad vnū p̄ncipē.
Parme. Melissus Democrit' Parmenides quidem ⁊ Melissus vniuersuꝫ ens posuerūt p̄
modo. Democritus vo scd̄o mō. Ambe vo he secte ponūt
p̄mā oīum partiū substām. Inq̄t etenim si oē. i. ens sit vt quo-
dā totū. i. integralitate. Substantia est p̄ma ps. et si oē sit vt
totum: eo q̄d est ꝯsiter. i. attributione ⁊ ordine vt Democri-
tꝫ dicūt: adhuc sic. substa est p̄muꝫ deinde q̄le aut quātū: ⁊ re-
liqua predicamēta. vocat aūt ens oē more Platonis q̄ totū
omne ponit deum. ⁊ deum vocat omne.
Com. 2m ¶ Intendit.] Pretermittit Auerroes litere continuationeꝫ:
q̄m per se ꝑspicua est. Amplius ptermittit lr̄e syll'm: q̄m faci-
le ꝯstrui pōt. Sꝫ tn̄ vba text' conat exponere. ⁊ p̄ p̄mittit
duas Alexādri expōnes. 2° refellit scd̄am expōnē: postmo-
dum transit ad reliqua vt videbit. ¶ Circa primā debes
Totū 2x scire ꝙ totū est duplex apud Alexm̄ ꝯtinuū vt lignū ⁊ aial: ⁊
totūꝫ ordine vt ciuitas vel exercitus. vult mō Alexāder ꝙ
ens siue sit totum cōtinuum: siue sit totum ordie substa semꝑ
est p̄ma pars: ⁊ sic habet ꝓbatio minoris. dicit Auerrois ꝙ
hec est expositio vera: si sapie intelligit vt dicet postmo'.
[Dixit ⁊ pōt.] Apponit scd̄am expōnem ⁊ vult ꝙ ꝑ q̄si vni-
uersum Ari. itelligat genus: ⁊ ꝑ h̄ q̄d dicit ps p̄mi intelligat
spēm. q̄si ergo dicat ꝙ si ens est q̄si genus: spēs p̄a est substa.
⁊ sic ꝯsideratio principalior erit de substa. Et hec expō cadit
in p̄ vbo tn̄. q̄a 2m vbū vult eē intelligēdū iuxta p̄am expo
sitionē. [Deide debilitauit.] Cōtra hāc expōnē obijc̄ Alex.
nā verū gen' nō hꝫ spēs p̄ores se adiuicem sed oēs sūt s'm
vnū ordinē ⁊ equales. q̄ expō est icōgrua. [Dico q̄.] Ponit
expōnē ꝓpriā circa p̄mū vbū text'. Subticuit aūt expōnē
circa 2m. q̄a postea redibit ad hec. Expō q̄ Auerrois est illa
quā Alexāder debilitauit. Et vult ꝙ ens duob' modis pōt
intelligi se hīe ad decē p̄dicamēta vel vt genus vt herculei
fingunt. vel vt pure analogū vt ꝑipatetici dicūt: siue q̄ ens
sit vt genus: siue vt analogū: semꝑ substa est p̄ma ps: ⁊ sic hr̄
Analogū duplex. minor. ¶ Debes aūt scire ꝙ duplex est analogū. q̄ddā cui
nulla respōdet nāra tale est equiuocum vt ens. q̄ddam cui
respōdet aliqua nā vt genus vt 7° phy'ce auscultatiōis dr̄.
Tūc pōt exponi textus quātū ad vtrūqꝫ vbū sic. etenim si
oē id est ens sit vt totū q̄ddā. i. vt gen': substa est p̄ma ps. ⁊ si
eo q̄d est ꝯsiter. i. vt pure analoguꝫ adhuc sic substa est p̄mū:
deide quale aut quātū. p̄m q̄ vbū ⁊ 2m intelligūt de toto ana-
logo. sꝫ p̄m vbū verificat de toto analogo gn̄e. 2m vo de to-
Solō argumenti Alexādri to analogo puro. [Multa eni que sunt.] Nūc r̄ndet ad ar-
gumenta Alexādri ⁊ negat maiorē: q̄a (vt dicit) multa que
sunt eiusdē gn̄is sunt priora adinicē vt sunt subste p̄ores iter
se. q. d. ꝙ est ibi ordo perfectionis cuꝫ quo stat vnitas gene-
ris. naꝫ prioritas inuenitur in eodem genere vt ordo perfe-
ctionis: ⁊ in diuersis generis vt ordo analogie quēadmodū
ens dicitur de decē predicamentis. hec q̄ est expō Auerro.
[Scd̄m hoc igitur.] Recolligit nunc dr̄iam inter Alex. ⁊ se
⁊ vult ꝙ Alexander per totū itelligat totū continuū ⁊ indi-
uiduū. ipse vo intelligit totū vl'e collectū ex spēbus in qb'
inuenit ordo. Auerrois q̄ exposuit p̄mū vbū sed dedit itel-
ligere expōneꝫ scd̄i vbi. sed de hac expōne latius dicemus
post. [Themistius aūt.] Hic narrat expōnem Themistij.
vbi debes scire ꝙ Themistius exponit solum Alex. expō-
Expō Alexan. nem. Alexāder. n. itelligit ꝑ totū vnū ꝯtinuū: ⁊ ꝑ id q̄d ē con
sequēter intelligit hic ꝑas illud posterius. Themisti' ergo
exponit vba Alexā. ⁊ vult ꝙ totū ꝯtinuū est triplex: vl' vni-
tate: vt aial ⁊ planta: vel contiguitate vt nauis ⁊ domus: vl'
ordine vt exercitus vel ciuitas. Amplius ꝑ hoc ꝑus ⁊ id po
sterius Alexāder itelligit ordinē essentialē q̄lis est in nūeris.

Tūc collige expōnē Aris. ꝙ si ens sit vt totū h̄ est vel vni-
tate: vel ꝯtiguitate: vel ordie: vel sit vt ꝯsiter ens hoc est or-
dinatū eēntial'r: substa est p̄or vt cor aialis est p̄ma ps totius
aialis. vel sic cā p̄or causato. [Sꝫ ipse.] Cōtra arguit Auer. Argumē in Auer.
dupl'r. Alex. eni dixit absolute si ens est vnū ꝯtinuū vl' vnuꝫ
ordine essentiali. vt Themistius addit ad p̄mū moduꝫ: vel
vnū ꝯtiguū vel vnū sepatione. mō hec additio est supflua:
nā nullus opinatus est ꝙ multitudo entiū sit vnū ꝯtiguita-
te vel separatione: ⁊ per ꝯn̄s hec additio est supflua: cuꝫ ad
nullam sit vtilitatē. [Sed sua expositio] Arguit scd̄o cōtra
idem. nā si Alexāder itelligit per hoc prius ⁊ idē posterius
ordinē eēntialē in numeris: cū talis ordo stet cū vnitate ge-
neris: tūc ens eēt vnū genus. Sꝫ hoc videt ꝯ Alex. vult eni
in scd̄o verbo per hoc prius ⁊ hoc posterius ordinē attribu-
tionis analogie. nam ens nō est genus ad substam ⁊ ad reliq̄
decē p̄dicamēta: ⁊ sic expō Themistij est supflua: q̄a addit
nō necessaria: est falsa q̄a iponit Alexādro falsuꝫ: ⁊ id quod Q̄ōnes ꝯ Alexādr.
ipse nō dixit. [¶ Expō igit.] Mouet Auerroes hic q̄ōnes Prima q̄o
cōtra Alex. q̄rū p̄ma est. nā Aris. declarauit in 7° ꝙ substa sit
prima ⁊ q̄uō prima. q̄ idē replicare hic videt supfluū. [Sꝫ
tn̄.] R̄ndet ꝙ Aris. nō replicat idē ex p̄ncipali ꝓposito: sed
ex scd̄ario ad denotandum ꝯ aduersariū: ꝙ q̄uocūqꝫ ens sit
semꝑ substa est p̄ma ⁊ p̄ncipalis ps entis: ⁊ ꝑ ꝯn̄s theoria est
principal'r de substa. [¶ Et cuꝫ differimus.] Mouet scd̄am Scd̄a.
q̄ōnem. nā Alex. exponit ꝑ totū: totū ꝯtinuuꝫ. mō vr̄ falsum
nā non vr̄ ꝙ dispō ⁊ modus se hn̄di subste ad alia nouē p̄di-
camenta sit talis. ens enim nō vr̄ vnū ꝯtinuū: q̄a ꝯtinuū est
cui' mot' est vnus nō sic. 10. p̄nta. [Nisi intelligat.] R̄ndet
ꝙ Alexā. intelligit ꝑ vnū ꝯtinuū: ꝯtinuū vnitate ⁊ continui-
tate nāe. Ita ꝙ intelligit ens eē vnū cōe genus ad plura spē
distincta: ꝯtēta tn̄ in vno cōtinuo adunato: in quib' pōt esse
ordo vt pꝫ in mēbris hoīs in qb' est vnū cause genus vtpo
te corpus q̄d ꝯtinet in vno cōtinuo vtpote aiali. Alexā. igit
intelligit per vnum cōtinuū vnū ꝯtinuitate nature. [Et s'm
hoc.] Ex hoc isert corollariū. vꝫ. ꝙ per taleꝫ expōnē sequit Corom.
ꝙ nulla dr̄ia est inter ordinē hunc nunc dictū ⁊ ordinem in
numeris ⁊ figuris: q̄a vtrūqꝫ stat cuꝫ vnitate generis: nisi in
hoc tn̄ ꝙ ordo in illis nunc dictis est in continuis: ordo vo
in his est in discretis. Sic igitur pꝫ corollariuꝫ. [Et cum ita
sit.] Nunc verificat totā expōnē ⁊ quasi dicat ꝙ sequit ex Verificatio expōis
dictis ꝙ substa nō potest intelligi p̄cedere alia nouem predi-
camenta vera p̄cessione: nisi accidental'r vel essential'r. Ac-
cidentaliter quidē q̄uō res eiusdē generis precedunt se adin-
uiceꝫ prioritate perfectionis ⁊ accn̄tal'r. Essential'r vo q̄uō
cā precedit effectū: prioritate cāe. ⁊ hoc mō res eiusdē ana-
logi precedunt se ꝑ attributionē ad vnū p̄mū. deinde appli-
cat sniaꝫ verbis ⁊ sermo pꝫ. [¶ Et accepit Ar.] Soluit ter- Tertia q̄o
tiam q̄ōnem in verbis. Posset enim aliquis dicere. Si per
te Aristo. itelligit ꝑ vniuersum genus: q̄re loco vniuersi nō
dixit genus ⁊ erat sermo facilior ⁊ absqꝫ scrupulo: R̄ndet
ꝙ Arist. fecit hoc arte ⁊ industria ad tollēdū dubitationem
Alexā. per quā debilitauit scd̄am expōneꝫ. Nam genus est
duplex: vnum ꝯtinēs spēs eq̄liter ⁊ vniuoce: alterū ꝯtinens
spēs ordine quodā. vniuersum aūt semꝑ cōtinet ptes ordie
quodam. ergo ad tollendum hanc amphibologiā: pretermi-
sit genus ⁊ loco eius accepit vniuersum ⁊ sic est expositio
vera. [Themistius vo.] Redit ad Themistiū ⁊ ipsuꝫ reꝓ- Errores Themistij
hendit in tribus. p̄mo q̄a ipse posuit intentionem p̄me ptis
textus in scd̄a. nā itentio p̄me ptis est ꝙ si ens est gen': sub-
stātia est p̄ma spēs. Themistius vo exponēdo scd̄am pteꝫ
textus ait: ꝙ si ens esset sicut numerus/ substa esset p̄ma spēs:
mō tātū est dicere si ens est vt gen' quantū est dicere si ens
est vt numerus: q̄a etiā numerus est genus: ⁊ ꝓpterea bene
inquit Auerroes ꝙ Themistius transmutauit expositiōes
q̄a posuit sensum p̄me pticule in scd̄a. 2° erat q̄a Themisti'
addit

addit q̄ si ens esset cōtinuū: vel vnū: vel ɔtiguū: vel ordīe. Suba eēt pma ps.mō suba nō hz talē cōparationē ad alia pdicamēta: sicut pars vnius ɔtigui vel vnu⁹ sm ordinē. ꝛ ppterea recte īqt Auerroes q̄ Themistius exposuit pmaȝ partē in modū quē nō hz suba cū alijs accntib⁹. 3° errat qa Themistius pretermisit verā cōparationē in 2ᵃ pte textus que est cōparatio analogie. ꝛ ppterea dicit recte Auerroes q̄ Themistius pretermisit verā comparationē que est analogie: quā suba hz cuȝ alijs pdicamentis. Concludit igit̄ q̄ expō Alexādri est vera subaudī intelligēdo ipsaȝ mō pexposito. lȝ incomplete ponat eā Alexāder. [Themistij aūt.] Ponit causaȝ erroris Themistij ꝛ vult q̄ cā est diminutio que accidit in expōne Alexādri. nā Alexāder p vniuersum intelligebat ɔtinuū. ꝛ non exposuit q̄le ɔtinuū ꝛ q̄o. In 2ᵃ etiā pte exposuit p aliqd ɔseqr̄ ad aliqd hoc pᵐ ꝛ h̄ 2ᵐ. ꝛ nō exposuit vtrum in eodem gn̄e vel in diuersis gn̄ibus: ꝛ hec erat diminutio in expōne Alexādri. Themistius aūt ex debilitate sui itellectus nesciuit supplere v̄bis Alexandri ꝛ ppterea errauit.

Dubitōes circa expōnes. ❡ Sed circa p̄ites expōnes tria occurrūt. Primū/ vtrū rōnes Auerrois concludūt ɔ̄ Themistiuȝ. 2ᵐ est/ vtrum sub vno gn̄e possit esse ordo. 3ᵐ / vtrū mēbra sint

Prima. eiusdē gn̄is ꝛ diuersa spē. ❡ Circa pmā difficultatem vr̄ q̄ rōnes Auerrois non concludant. pᵃ qdē rō. naȝ ɔditionalis pōt esse nec̄ia ꝛ añs esse ipoīe ꝛ ɔn̄s ēt. modo lȝ nullus ponat pdicamenta eē vnum ɔtiguū vel ordine: tñ hec cōditionalis valet si oia pdicamēta essent vnuȝ ɔtinuū vel ɔtiguū vel ordine suba esset pmū lȝ añs sit ipoīe. Scḋa ēt rō nihil valet. non eni vult Themistius q̄ ens sit genus. Sȝ sit tāq̄ aliqd ɔtinens plura ordīe quodaȝ. v̄ g. vt numerus: h̄ enim accipit̄ vt exemplū ꝛ nō vt ita sit. pōt dici q̄ Auerroes nō arguit ɔ̄ Themistiū pemp̄tiue. sed pbabilr̄. nam nālis non vtitur ppōnibus logicis nisi raro sed veris. ❡ Amplius/ q̄ñ possumus eque bñ concludere ppositū cū ɔditionali vera vel minus impoīi melius est q̄ɜ ɔcluderē ppositū cū ɔditionali facta ex ptib⁹ ipoībus: sic expō Auerrois est melior.

Secūda. Ordo 2ˣ. ❡ Circa 2ᵐ vr̄ esse dōm absq̄ argumentis q̄ ordo est duplex: accidentalis. s. pfectionis ꝛ eēntialis. s. cāe ad causatuȝ. Tūc dōm q̄ ordo accntalis pōt stare cum vnitate generis vt. 10. huius cōmento 7° dicit Auerroes. ait enim q̄ in vno quoq̄ gn̄e est dare vnū pfectū penes cuius accessū ꝛ recessum mensurant̄ oia que sunt illius gn̄is. Si v̄o accipiat̄ ordo 2° modo ordo nō pōt saluari sub vno generē: ȝ nec sub vno vniuoco ꝛ talis est ordo sube ad cetera pdicamēta cau sam huius declarauit Ari. p auscultationis physice cōmento

Tertia de formarū plitate. 56. Et in destructionibus ꝛ in querere ibidem. ❡ Circa 3ᵐ vr̄ q̄ nō. naȝ si differūt specie. ḡ hñt formas specificas pprias. Ad hec videt̄ breuiter quibusdaȝ q̄ mēbra nō hñt formas proprias specificas qb⁹ differāt spē ꝛ genere cōueniētenam non videnr̄ dari tales forme partiales in doctrina Auerro. vt 7° metaphysice cōmentis. 35. ꝛ. 39. accipitur: vbi dicit̄ q̄ digitus separatus est eqnoce digitus. qḋ nō esset veruȝ: nisi corrumperet̄ quātum ad suaȝ formā: ꝛ p ɔn̄s forme ei⁹ est forma totius. Idē vr̄ pbare Joānes in qbusdaȝ suis qōnibus. Supponit enim duo. pᵐ est q̄ cor est p̄ genitum qḋ postea generat oīa alia mēbra vt in libro de morte ꝛ vita accipitur. 2ᵐ est q̄ simile gn̄at sile ꝛ fit a simili vt 7° metaphysice cōmētis. 22. 23. ꝛ. 27. ꝛ infra cōmēto. 18. Tunc arguitur sic. Cor gn̄at alia mēbra/ ex p̄ concesso. ꝛ hec gn̄atio est silis ex silī/ ex 2° concesso: ergo vna spēs est vtriusq̄. ꝛ p ɔn̄s vna forma oium mēbroȝ. Volūt ḡ q̄ p eādē formā cor est cor ꝛ caro est caro: ꝛ os est os: ꝛ alia. Alij dicunt oppᵐ per v̄ba Auerrois hic qui clare dicit q̄ differūt spē. Cōueniūt v̄o genere: ꝛ idem Auer. 6. physicoȝ. cōmēto. 59. Sȝ qa hic locus est incidentalis: hic ppterea non determino nunc: teneatur ergo vtraq̄ pars. ❡ Ad pmā pte ptis Auerroes cōmēto 39. Ibidem glossat dicēs q̄ iḋ dr̄ digitus eqnoce qa p̄uatur operatione digiti: ꝛ sic equocatio est penes actum 2ᵐ: ꝛ non pmū. ❡ Ad 2ᵐ dōm q̄ in illo libello nō habet̄ q̄ cor generet alia membra effectiue: sed dispositiue: h̄ est q̄ cū. p̄ȝ sit genituȝ virtus genitiua mediāte ipso gn̄at alia. ꝛ hec auctoritas hȝ alias glossas de qbus alibi. Ad aliā alterius ptis/ tu vides q̄ Auerroes loquit̄ exēplariter. potest ēt dici q̄ hec membra differant accidētalr̄ spē ꝛ sic itelligit̄ scḋa auctoritas. vt ipsemet Auerroes ibidē vr̄ glossare. Siqs tñ legerit omnia v̄ba Aristotelis ꝛ Auerrois pōt videre apte q̄ magis inclinantur ad vnitatem forme oium mēbroȝ: sicut in libro p̄ de aīa cōmētis. 58. 89. 90. 91. ꝛ. 92. videre poteris: sed h̄ speculatio longum requirit tempus de quo aīs.

Simul autē nec entia vt est simpliciter dicere alia sed qualitates ꝛ mot⁹: aut ꝛ non album ꝛ non rectum: dicimus ergo esse ꝛ hec: puta est non album. Amplius nihil aliorum separabile: testant̄ aūt ꝛ antiqui opere: naȝ substantie querebāt principia ꝛ elementa ꝛ causas.

❡ Erat syll'is de pma ꝛ pncipali specie entis est pma ꝛ pncipalis intētio sed suba est pma ꝛ pncipalis ps entis. ergo de suba principalis est intētio. pbauit minorē duab⁹ rōnibus. nunc ꝛ eādem 3° pbat sic simpliciter ens est pmū ꝛ pncipalius ente sm qd. Sȝ suba est simplr̄ ens ꝛ accidēs est ens sm quid. ḡ suba est pncipale ens. Huius tangit viam minoris. et inquit. Simul aūt alia. s. pdicamēta a suba nec sunt entia vt est simplr̄ dicere: sed q̄litates ꝛ motus. i. sed determinationes ꝛ predicata entis. ȝ dicet qs de quo pdicat̄ ens quocūq̄ modo est ens. ȝ de alijs pdicamētis pdicat̄ ens aliquo mō: ḡ sunt ens. q̄ñ respondet q̄ maior est falsa: qa si sit vera: tūc p̄uationes essent ens. nā de priuationibus aliquo mō predicat̄ ens. īqt aūt ꝛ nō albū ꝛ nō rectuȝ. dicimus ḡ esse ꝛ hec ꝛ omne: vtputa/ est nō albū. ꝛ sic priuationes eēnt ens qḋ est absurdum. debes p̄ scire q̄ modi entis sunt duobus modis: quidāȝ per modū permanētis vt qualitates ɔtinue: qualitates de 2ᵃ pᵃ ꝛ 4ᵃ spē: ꝛ qdā p modū fieri ꝛ fluxus ꝛ ppterea dixit qualitates notādo stabiles: ꝛ motus notādo fluxibilia. 2° debes scire q̄ tam de noībus q̄ɜ de habitibus

Ens de q̄bus dr̄. Expō recentioꝝ. dicitur ens rōne subiecti. Sed differunt q̄ñ subiectū habitus hȝ eē quid. Subiectū v̄o p̄uationis hȝ eē deficiēs qd. Quidam noui pbant trib⁹ rōnib⁹ q̄ entia positiua nō sint ens per se ꝛ formalr̄. p̄ qa causant̄ a suba. 2° qa non pñt existere absq̄ suba. 3° qa dicunt attributionē ad subam. Debes scire q̄ per se pōt determinare totaȝ cōpōnē vt sit sensus. hec enim est per se qualitas est ens. ꝛ pōt determinare pdicatū cōpōnis vt sit sensus q̄litas non est ens qḋ est p se ꝛ formale. p̄ modo solet ɔcedi accidētia esse ens p se. 2° mō solet negari. Ego aūteȝ nolo disputare hec: qa ad 7ᵐ huius ptinent. Sed argumēta huius boni hoīs nulla sunt. primuȝ nō: q̄ñ apud ipsos 2ᵃ intelligentia causat̄ a pma. ꝛ tñ est p se ꝛ simpliciter ens: lȝ nō ita pncipale sicut deus vn̄ causalitas non tollit eē formale ꝛ p se. Scḋa minime/ q̄ñ forma nō potest existere p nāȝ absq̄ mā: ꝛ tñ forma ē pncipali⁹ ens q̄ɜ mā. vt 7° huius dr̄. nec 3°. Qm̄ oēs sube pdicamēti sube dicunt̄ per attributionem. Ad pmū apud Auerroem ꝛ tñ sunt ens per se: qa sube. hec ḡ sunt puerilia. Amplius 4° pbat idem. Separabile ab alijs ꝛ alia nō separabilia ab eo est pncipalius: suba est separabilis ꝛ nō accntia a suba. ḡ pncipalis intentio. Amplius nihil alioꝝ. s. nouem pdicamentoꝝ separabile subaudi ꝛ substātia sic ꝛ hec fuit minor. Sȝ ambiges qd intelligit Ari. per subaȝ eē separabilem ꝛ accidēs non. Rñdere videnr̄ qdam q̄ accidēs est inseparabile: qa ppriuȝ est sibi in

esse. Substantia vero absoluit ab inesse. Voluit ergo quod substantia intelligitur res separabilis: quia absoluitur a modo accidentis. sed salua pace istud videtur puerile. Quoniam per idem accidens erit separabile: quoniam separatur a modo substantie. propterea alij fingunt quod ideo substantia est separabilis: quia est independens. accidentia autem simpliciter dependent. Sed nec hoc placet. quoniam forma substantialis substantia est: et tamen dependet a materia secundum Auerroem in libro de substantia orbis et alibi. potest ergo dici quod aliqua propositio est vera per se que est falsa per accidens. vt omne animal potest videre non quidem de omni sed inquantum animal. Sic hec est per se substantia est separabilis ab accidente. Quoniam inquantum substantia est separabilis quoniam intelligo puta ipsa potest habere esse completum et per se subsistens absque dependentia ad accidens. Accidens vero non. et hec vera est per se. quia aliqua substantia est cui nec accidens inest nec ipsa accidenti inest: et hec videtur glossa Auerrois infra vt dicemus: sed de hoc alias. [Testantur autem.] Probat idem testimonio veterum. et inquit. Testantur autem et antiqui opere .i. facto. nam substantie querebant principia/ et elementa/ et causas: credentes substantie querere causas: elementa: et principia entis: et sic videtur apud eos substantia esse primum et principale ens.

Cõ.3m. ¶ [Hec est alia causa.] Ostendit Auerroes hac forma minorem predictam. Simpliciter ens est principale in intentione: sed substantia est simpliciter ens et accidens est dispositio entis. ergo substantia est principalis.

Absolutũ 3x. ¶ Debes scire quod triplex est absolutum. scilicet a termino/ a fundamento/ et a causa. et per oppositum triplex est relatiuum/ ad terminum/ ad fundamentum seu subiectum/ et ad causam. relatio est relatiua his tribus modis. deus est absolutus his tribus modis. Sola ergo substantia est absoluta. [Et quia aliquis.] Mouet et soluit questionem in textu et sermo perspicuus quia nos sequimur hanc expositionem. [Et cum dixit.] Auerroes aliter exponit textum: ipse enim videtur velle quod Aristoteles ibi [Amplius nihil aliorum.] det causam rationis posite. sed hec expositio est extranea. textus enim grecus facit rationem per se. reliquum commenti perspicuum.

Qui igitur quidem nunc: vniuersalia substantias magis ponunt. nam genera vniuersalia: que dicunt principia et substantias esse. magis propter logice inquirere. Qui vero antiquitus: particularia. vt ignem et terram: sed non commune corpus.

¶ Quia accipit testimonium ab antiquis quod substantia sit prima et principalis pars entis: cogitur ponere positiones antiquorum et dicta eorum. vult ergo quod tam moderni quam antiqui conueniunt in ponendo rerum causas esse substantias: sed differunt dupliciter. primo quia moderni ponunt vniuersalia magis esse substantias quam particularia. E conuerso antiqui ponunt particularia magis esse substantias vniuersalibus. secundo differunt quoniam moderni negant particularia esse causas, et ponunt vniuersalia causas esse et principia rerum. antiqui vero totum oppositum. harum differentiarum tangit primam tantum. Inquit, qui quidem igitur nunc: hoc est Platonici ponunt vniuersalia esse magis substantias substantie quam particularia: cuius causam subscribit et inquit. nam genera vniuersalia substantie sunt que dicunt principia et substantias esse. quasi arguat principia sunt magis talia principiata vniuersalia sunt principia. ergo et cetera. hec autem non dicunt demonstratiue: sed magis propter logice inquirere/ hoc est probabilibus syllogismis. Tunc subscribit antiquorum positionem. et inquit. qui vero antiquitus particularia substantie ponunt principia et causas rerum. vt ignem et terram: sed non commune corpus et vniuersale: vt ponunt primi. Ecce ergo quomodo conueniunt quantum ad hoc quod cause rerum sunt substantie: licet differant.

Cõ.4m ¶ [Cum narrauit.] Preponit continuationem et breuiter enarrat Platonis positionem: que quia exponendo textum patet relinquimus. [Vniuersalia enim.] Cogitur Auer. declarare differentiam inter Platonem et Arist. et primo praeaccipit opinionem Aristotelis breuiter. et inquit. vniuersalia enim apud Aristotelem sunt collecta ex particularibus in intellectu qui accipit inter ea consimilitudinem et facit ea vnam intentionem. debes scire quod vbi accepimus pro intentione hic tres causas. prima est materialis seu receptiua. secunda est agens. tertia est dispositiua. Cum dicit ab intellectu qui accipit inter ea consimilitudinem: intelligit materiam seu subiectum. videlicet intellectum materialem: qui est materia seu subiectum intellectorum: cum dicit/ ex particularibus/ tangit causam dispositiuam. cum dicit/ et facit ea vnam intentionem/ tangit agentem qui est intellectus agens: qui est vnus cum possibili in re licet differant modo et ratione. [Plato vero ponebat.] Nunc narrat positionem Platonis quod duo posuit. primum quod vniuersalia sunt. secundum quod sunt perfectiora singularibus. primum quidem verificat pro tanto quia scientie et definitiones sunt de singularibus: quod esse non posset nisi vniuersalia sint. secundum vero ex hoc quia sunt principia et cause particularium. [Et intendit.] Exponit quid intendit Arist. per logice inquirere. et debes scire quod falsarum propositionum quedam sunt conuenientes .i. probabiles: quedam non conuenientes .i. improbabiles et remote. quasi dicat quod Plato probat intentum quod propositiones falsas et improbabiles. Quoniam hec dixit in disputando. vbi accidit propter multas causas dicere extranea et natura remota. Multa quidem enim dicet homo disputando que non dicet legendo. Reliquum commenti perspicuum: hic esset de vniuersalibus pertractandum: sed quoniam millies alibi diximus: nunc sit dictum intentum.

Substantie vero tres sunt: vna quidem sensibilis. cuius alia quidem sempiterna: alia corruptibilis: quam omnes confitentur: vt plante et animalia. Sempiterna autem cuius elementa necesse est accipere siue vnum siue multa. Alia vero imobilis: hanc dicunt quidam esse separabilem: hi quidem in duo diuidentes: alij in vna natura species ponentes et mathematica: alij horum mathematica solum.

¶ Omnes conueniunt quod Arist. prosequitur propositum. et quod ponit prime substantie diuisionem. deinde membrorum expositionem inquit. substantie vero species tres sunt. et verbum illud substantie est casus genitiui et grece sic scribitur ousias: vbi constat ibi esse casus genitiui. exponit eas dicens vna quidem sensibilis: cuius duo subscribit membra et dicit cuius alia quidem est sempiterna (vt celum) et alia corruptibilis: quam omnes confitentur vt plante et animalia. sempiterna autem substantia scilicet est cuius elementa .i. principia necesse est accipere siue elementum sit vnum siue sint plura. he ergo due sunt. deinde subscribit tertiam et inquit. Alia vero imobilis .i. insensibilis. hanc quidem (vt Platonici dicunt) esse separabilem a sensibilibus. Sed circa hanc diuersi sunt Platonici. nam hi quidem in duo sunt diuidentes talem substantiam imobilem: vtpote in ideas et mathematica. alij sunt ponentes species et mathematica in vna natura. et per consequens non diuidunt. Alij horum Philosophorum solum ponunt mathematica separata et negant ideas vt pitagorici. ¶ Dubitatur circa literam primo: cum substantia sit vnum genus: quia a diuisione incepit et non a definitione. secundo videtur quod substantie sint tantum due. scilicet sensibilis et insensibilis: et si dicas quod ipse computat etiam membra subdiuisi: hoc nihil est. Quoniam substantia insensibilis etiam diuidi potest. et sic erunt plura quam tres. tertio dubitabis quia videtur quod substantie sempiterne non dentur elementa. quare male dixit cuius elementa et cetera. Nam elementa cause sunt materiales. Multa alia occurrunt que in commento dicentur. ¶ Ad primum ergo dicatur quod Aristoteles sumit hic substantiam non predicamentaliter: sed analogice vt per sua verba constat: et quia est quoddam multiplex: propterea incepit a diuisione. ¶ Ad secundum dicendum quod si enumerentur genera non sunt nisi duo tantum. Si enumerentur species: vere species et reales sunt tres. scilicet sempiterna sensibilis: et corruptibilis sensibilis: et imobilis. Sed si enumerentur species vere et extimate: sunt plures vt constat. Arist. autem enumerauit veras species tantum. ¶ Ad tertium dicendum quod elementa sumit pro principijs vt expositor dicit. vel dicendum et melius quod partes apud Arist.

Dubiões Prima. Secũda. Tertia. Solu.

elemẽta dicunt̃ totius vt 2° phyſice auſcultationis dĩ. ⁊ q: ſubſtantia celeſtis ⁊ itelligẽtia ptes ſunt orbis vt dicemus: ſumit elemẽta pro his ptibus de qbus dicturus eſt.

Cõ.5m. ¶ Dicit ꝙ ſbſtãtie.] Auerrois ꝑ ponit ſenſũ text° clar̃ ⁊ breuẽ.2° ſbi.[Et dixit cui°.] Digredit̃ ꝑ° ꝑs pꝫ. ¶ Circa ſcdam ptem debes ſcire ꝙ textus barbarus eſt mãcus: ⁊ ſic iacet. [Ut plante ⁊ aĩalia cuius elĩnes neccẽ eſt accipe.] Dubitat g̃ qs illud relatiuũ cui° qd refert an.ſ. ſubſtãtiã gñabilem: an eternã: an vtrãq;: hec dubitatio nõ cadit in textu greco: q: ſic iacet.[Ut plante ⁊ aĩalia ſempiterna aũt cuius elĩnta neceſſe eſt accipe.] Ecce quõ ſuũ aĩs bẽtur in textu. ⁊ ꝓpterea multe qõnes Auerrois ſunt ꝯfuſiones potius: ⁊ ꝓcedunt ex malo textu: ſꝫ (vt dixi) q: famoſus eſt opꝫ ipm ſeq.[Alexãder dixit.] Rñdet ⁊ ponit rñſionez Alexandri: qui vult ꝙ Ari.p id relatiuũ cui° referat vtrãq; ſubam.ſ. gñabilẽ ⁊ eternaꝫ: qꝛ vtriuſq; pn° hic inueſtigat: vt loco ſuo dicet̃.[Et Alexander dixit.] Remouet dubiũ: nam qs poſſet dicere ꝙ metaphyſicus nõ loqtur de ꝑncipijs ſubſtãtie eterne: neq; gñabilis: ſed nãlis. q: nãlis loquit̃ de ꝑncipijs eterne in.8. phyſicoꝝ. de reliqs loqtur in reliqs libris: vt de mã ⁊ foĩa in p ⁊ 2°. ¶ Ad hãc rñdet Alexãder negãdo aĩs. nam determĩare pn°entium an ſint: eſt metaphyſici. ⁊ ſic negat aĩs.

¶ Ad rõnem dõm, ꝙ nãlis vtit̃ his tanq̃ ꝯceſſis ⁊ vt põnibus declarat̃ in metaphyſica. ⁊ cõuerſo ꝺ ꝑncipijs corporum nãlium: q: nãlis declarat illa an ſint. ⁊ metaphyſicus vtit̃ illis vt ꝯceſſis: ⁊ ſic duo ꝯcedit Alexãder. Primũ eſt, ſubſtãtias abſtractas eẽ pbat metaphyſicus ⁊ his tanq̃ cõceſſis vtit̃ nãlis. 2m eſt, mãm ⁊ formã eſſe ꝓbat nãlis: ⁊ his tanq̃ conceſſis vtit̃ metaphyſicus. ꝑmo g̃ ſoluit ⁊ inquit. ⁊ Alexander dicit. demr̃are enim ꝑn°entium que ſint eſt ꝑmi pħi. ⁊ ſic negat aĩs. deinde ſubſcribit ſolonem ad argumẽtum ⁊ ingt. ⁊ ꝙ iſtis vtatur nãlis: eſt nõ q: declarat ea: ſꝫ q: ponit ea tanq̃ ꝯceſſa. hoc eſt primum dictũ Alexandri. deinde dat rõnem huius ⁊ ingt. ſubſtantia enim imobilis eſt ꝑnm ⁊ cã rerum nãlium: de quo modo loqtur principalr̃. ⁊ per ꝯñs opus eſt vt loqtur de illa ſm oẽm modũ ⁊ q: ſit: ⁊ qd ſit. q: eſt eius ꝑncipale ꝯſideratum. Deinde ponit 2m verbum ⁊ ingt. Illa aũt alia ꝑncipia ſunt rẽs nãlis. ſ. ad declarandũ q: ſint: ⁊ his vtit̃ metaphyſicus tanq̃ conceſſis.[Et dixit.] Reddit cãm ſue expõnis. nam poſtq̃ dixit alia qdem ſempiterna alia corruptibilia. ſubdit, cuius elĩnta ⁊c. Ecce quõ idem relatiuũ refert totum illud aĩs: ⁊ addit ꝙ ita inuenit̃ in vna ſcriptura.[Et in alia.] Nunc ponit ſcdam expõnẽ iuxta ſcdam lr̃am veram. ⁊ ponit lr̃aꝫ que ſic iacet. Sempiterna aũt cuius elemẽta neceſſe eſt accipe. ⁊ hãc exponit Alexander ⁊ intẽdit per elĩnta pn° ⁊ cãm ꝑmam corporis diuini: q: hic loqtur Ariſt. de tali ꝑn° ⁊ cauſa.[Dixit ſꝫ prima.] Cõparat ambas lr̃as inter ſe: ⁊ vult Alexãder ꝙ prima lr̃a ſit melior ⁊ dat duas rõnes. prima q: cum ꝑnm libri ponit ꝙ intẽtio eſt loq de ꝑncipijs ſubſtãtie. mõ ſub ſubſtãtia itelligit̃ vtraq;: q: ſub genere itelligunt̃ ſpẽs.[Et etiam ipſe.] Scda rõ eſt: q: iſtud correſpondet ꝓſecutioni. Nam in ꝓſequẽdo de ſubſtãtia vtit̃ ꝑncipijs vtriuſq; ſubſtãtie. ⁊ primo loqtur de principijs ſubſtãtie gñabilis: deinde tranſit ad ꝑncipia ſubſtãtie eterne. ꝑma ergo ſcriptura eſt meliorum q: corrñdet itentioni: ⁊ tum q: corrñdet ꝓſecutioni.

Diſcreſſio Auer. [Sed hanc qõnem.] Debes ſcire ꝙ qõ inter Auerroem ⁊ Alexandrũ mouet̃ ſub hac forma: lꝫ ipſe nõ dicat. vꝫ. vtrum ſubſtantias abſtractas eẽ ꝓbetur a nãli: ⁊ eſt annexuꝫ. vtrũ mãm ⁊ formã eſſe ꝯſideret ſolus nãlis. ¶ Circa eius qõnis titulum debes ſcire ꝙ ſubſtantia triplex eſt: abſtracta a mã ⁊ ꝯditionibus mãe. quedam ꝯiuncta mãe ⁊ ꝯditiõi materie. quedam media. Subſtãtie abſtracte que ſunt numerica. nam quedã ſunt deputate ad mouendũ ſtellas: ꝙ̃ ſunt tot quot motus ⁊ mobilia celeſtia. vt. 48. cõmento dicet̃. ⁊ he quãdoq; dñs ſubſtãtie nuncupant̃: vt in libro de ſubſtãtia orbis ⁊ in libro de ſomno. Nuncupant̃ ẽt intelligẽtie ſeparate. vt 3° de aĩa. cõmẽtis. 5. ⁊. 14. Quãdoq; vt forme celoꝝ: vt in ꝑ auſcultationis phyſice cõmento vltimo. ⁊ infra cõmento 37°. ⁊ ꝑmo celi cõmẽtis. 5. 95. ⁊ 2° celi cõmento 3°. Uulgo aũt angeli dicunt̃ vt meminit Auerroes in de ſomno. alie ꝟo nõ deputate ad mouẽdum ſtellas que apõ quoſdam ſunt itellectus agens ⁊ poſſibilis: ex qbus aĩam dicũt fieri rõnalem: ſed an veruꝫ ſit: in libro de anima diximus. Subſtãtia ꝟo mãe ⁊ ꝯditionibus mãe ꝯiuncta eſt ſubſtantia mãlis quam ⁊ oẽs cõfitent̃. vt aĩalia ⁊ plante. vt ad pnm auſcultationis phyſice. Media ꝟo eſt celeſte corp°. eſt quidem abſtractũ a mã. Cum eſt corpus ſimplex vt in libro ꝺ ſubſtãtia orbis. Eſt etiam ingenitũ ⁊ incorruptibile. ⁊ q̃tuꝫ ad hec cum ꝑma ꝯuenit ſubſtãtia. hꝫ ꝟo ꝯditiones materie q: accñtia mãlia vt motũ ⁊ lucẽ ⁊ q̃titatem. vt capitulo 2° libri de ſubſtãtia orbis. ⁊ in 2° celi cõmento 42° dictuꝫ eſt. ⁊ ꝓpterea media nũcupat̃ ⁊ ligamẽtũ eternoꝝ ⁊ gñabiliũ. vt ꝑmo celi cõmento 22° dicebamus. qõ ergo itelligitur de ſubſtãtijs abſtractis ⁊ nõ oĩbus: ſed deputatis ad mouẽdũ ſtellas: q: de alijs non loqtur Alexander ⁊ nos q̃q; locuti ſumus. ¶ Scdo debes ſcire ꝙ eſſe accipitur q̃q; pro eo a quo ſumit̃ nomẽ ens: q̃q; pro nota extremoꝝ que nõ põt intelligi abſq; extremis: vt in peri hermenias diximus. hic accipit̃ 2° mõ. Et ſic ſenſus qõnis eſt verũ hec ꝓpõ ſubſtãtie abſtracte deputate ad mouẽdũ ſtellas ſunt: ſit vera: Intellecto g̃ ſenſu qõnis Auerroes recitat duo illa que ponit Alexander gloſſando illa. ſcdo ꝯfutat ea. inquit.[Sed hãc qõnem. cum enim dixit ꝙ demr̃are ꝑncipia entium eſt primi pħi ⁊ non nãlis: ⁊ ꝙ nãlis ponit ea põne ⁊c.] que verba ipſe gloſſat ⁊ legat̃ lr̃a ſuſpenſiue ⁊ dicit. i. ſed intẽdebat ꝙ pn°entium de qbus pħs ꝯſiderat ⁊ que nãlis ꝯcedit eſſe: ſiunt ꝑn° ſubſtãtie ſenſibilis eterne que ſũt ſubſtãtie abſtracte: ⁊ ꝺpote ſubſtãtie mouẽtes ſtellas: ⁊ hoc fuit ꝑmum. Deinde ponit ſcdm ⁊ ingt.[Et ꝙ pn° de qbus conſiderat nãlis declarãdo ea eſſe ſicut ꝑncipia gñabilis ⁊ corruptibilis: ⁊ hoc eſt ſcdꝫ: erit ſermo nõ rectus.] Ecce quõ oſt ambo verba eẽ falſa.[Subſtãtia enim eterna.] Probat ꝑmum eẽ falſum: qm in 8° declarat̃ ⁊ ſolus nãlis ꝓbat ⁊ in nullo libro declarauit id niſi in 8°. ⁊ per rões nãles: ſicut declaratur in principio illius libri pħoꝛuꝫ de mã ⁊ forma.[Et quõ eſt rectũ.] Secundo ꝓbat 2m. nam hec eſt vna excluſiua. vꝫ. nãlis tm̃ ꝯſiderat principia ſubſtãtie generabilis: modo huius excluſiue. ꝑma eſt vera. vꝫ. nãlis ꝯſiderat ꝑncipia gñabilis. ſed ſecunda eſt falſa. vꝫ. ⁊ nulla nõ ꝑncipia generabilis ꝯſiderat. qñ etiam ꝯſideret ꝑncipia eterne.[Conſiderat eniꝫ.] Reddit cãm huius q: nãlis cõſiderat de ente mobili. modo ſub ente mobili ꝯtinet̃ tam ſubſtãtia eterna q̃ gñabilis. g̃ principia vtriuſq; ꝯſiderat naturalis.[Si igitur aliqs.] Obijcit Auerrois ſibi ⁊ qõ ſic componit̃. Nulla ſciẽtia hꝫ probare ſua ꝑncipia: ſed ſubm ſcientie nãlis eſt corpus mobile: ⁊ eius ꝑncipium eſt ſubſtãtia abſtracta. ergo nãlis non hꝫ ꝓbare ſubam abſtractã.[Dicemus.] Soluit ⁊ primo concedit minorez quõ dicit dicemus ꝙ hoc. i. minor veꝛ eſt. deĩde gloſſat maiorẽ ꝙ nulla ſcientia probat principia ſui ſubiecti demõſtratione a priori: ſꝫ demr̃atione ſigni que eſt demr̃atio a poſteriori nõ eſt incõueniens. ꝑmum ꝓbat q: vel eſſet ꝓceſſus in infinitũ: vel demr̃atio eſſet generis ſcientie ſubalternãtis. Scdam ptez ꝓbat per ſilẽ. q: nãlis nõ probat ſua ꝑncipia ꝓprij ſubiecti niſi demr̃atione ſigni non autem demonſtratione ſimplici. i. ꝓpter qd.[Et ideo impoſſibile.] ¶ Solata qõne redit ad ꝯdicendum Alexandro ⁊ arguit primo ſic. via mot° ſolũ declarat̃ ſubas abſtractas eẽ: ſꝫ via motus eſt pħica ⁊ nãlis ⁊ non metaphyſica. g̃ pħice declarat̃ ſubas abſtractas eſſe. minor ꝯſtat p ſe. maior aũt pbat̃

q: via motus dclarat idē: ⁊ oēs alie vie quas conatur dare
Auicēna in loco ꝓprio sunt ꝓbabiles: ⁊ non demrantes vt
supponit: ⁊ nos dicemus. q̄re ⁊c. [Et si essent.] 2° arguit: q:
si vie Auicēne eēnt bone: eēnt enūcrate ab Ari. in p° phia. ḡ
vel Ar. mācus: vel ille vie sunt inutiles: ⁊ ꝑpterea cōcludit
esse ipoſe ꝑma pn° demrari in metaphysica. ❡ Contra. naz
Alexāder dicit oppositū. Rñdet q̄ s̄mo Alex. nō est intel-
ligendus s̄m sui manifestū ⁊ vt v̄ba sonant: sed mō quo di-
Positio Auicēne. cet post. [Et tñ Auicēna.] ❡ Ponit ꝑcm Auicēne ⁊ ꝯsistit
in duab° ꝓpōnib°. ꝑma est mām ⁊ formā siue nām esse ꝓ-
bat metaphysicus: ⁊ nālis vtit̄ illis vt ꝯcessis. 2ª ꝓpō meta
physicus ꝓbat subas abstractas eē ⁊ nālis sumit illas vt cō
cessas. Syll̄s aūt Auicēne fuit. Nulla scia ꝓbat sua pn° nec
demratione signi nec demratione simplr: s; mā ⁊ forma ⁊
sube sepate sunt pn° subti scie nālis: mā qdem a forma pn°
sunt intrinseca corpis mobilis. sube v̄o sepate pncipia sunt
extrinseca corpis mobilis eterni ⁊ gñabilis. ergo nālis vtit̄
illis vt ꝯcessis ⁊ metaphysicus ꝓbat. ecce quo mō Auic. di-
xit illud absolute ⁊ sine distōne: q: nō distinxit inter subaz
eternā ⁊ gñabilē: nec iter pncipia itrinseca ⁊ extrinseca: nec
iter demrationē simplr ⁊ demrationē q̄: s; absolute ꝓtulit
verbū suum: ⁊ nō distinxit iter duas subas. s. eternā ⁊ gñabi
Nō cōtra Auerroē. lem. [Si igit̄ aliqs.] Obycit sibi ⁊ qō sic componit̄. pmuz
Phs ꝯsiderat de principiys entis in eo q̄ ens est. Suba est
ens in eo q̄ est ens. ḡ ꝯsiderat primo pn° sube. Tunc vltra
ꝯsiderat pn° sube. sed pn° sube sunt pn° subiecti nālis phie.
q: mā ⁊ forma sunt pn° subiecti nālis phie. ḡ cōsiderat pn°
subiecti nālis phie: ⁊ p ꝯñs metaphysicus ꝓbat hec ⁊ nālis
Solutio. vtit̄ illis vt cōcessis. [Dicemus nos.] ❡ Solutio ⁊ solo sua
breuiter ꝯsistit in h/q̄ metaphysicus multa ꝯsiderat de for
ma ⁊ mā ⁊ de substātys sepatis: sed non nisi supposito illas
esse pro ꝯstāti in phia nāli. v̄. ḡ. postq̄ constans est in phia
nāli mām ⁊ formā eē: silr ⁊ ꝯpositū eē: metaphysic° ondit
mām eē potētiam ⁊ pte sube: ⁊ formā eē actum: ⁊ pte sube.
demrat silr formā eē pfectiorē ꝯposito. ❡ Amplius/postq̄
ꝯstat substātias abstractas eē per motū eternū: demrat in
illis ordinē. ⁊ de deo q̄ est pmū pn^m ⁊ p° cā. ecce q̄ mō diffe
rūt iste ꝯsiderationes. nālis. n. vr̄ terminare qōnem an sint:
metaphysicus v̄o terminat qōnez qd sint. ⁊ sic ꝑspicuū est
solo ad formā. [Sed q: modus.] ❡ Dubitabit qs: cum in-
tentio sit de substātys eternis: que opposuit ⁊ d̄ nō eternis?
Soluit ⁊ inqt. sed q: [Modus ꝯsiderādi in hac scia est de
pncipys substātie in eo q̄ est substātia siue eterna siue nō:
Incepit declarare in h tractatu de principys substātie non
eterne tanq̄ de māifestiori ⁊ notiori quo ad nos. Et fecit.]
❡ Dubitabit adhuc qs. nā de his dixit in libris nālis phie.
ergo supfluit hoc. Rñdet q̄ h facit rememoratiue ⁊ nō pn
cipaliter. Uñ accipit tanq̄ pn° ea que declarata sunt in nāli
bus: ⁊ de his ꝯsiderat hic p ꝓprias rōnes ⁊ per ꝓpria huic
scie: ⁊ exponit q̄uo ⁊ sermo p3. [Sic igit̄.] Epilogat ⁊ vult
Nālis et metaphysicus diffe rūt cōuer. q̄ metaphysica ꝯsideratio ⁊ nālis conueniant ⁊ differant.
Conueniunt qdē q̄tum ad rem consideratam: nam vtraq̄
de substantia ⁊ pncipys substātie loqut̄r. Differunt v̄o q̄tū
ad rōnem ꝯsiderādi. Qm̄ nālis phs ꝯsiderat de substātia ⁊
pncipys substātie in eo q̄ mobilis. metaphysicus ꝯsiderat
substātiā ⁊ pn° substātie in eo q̄ substātia. 2° differunt q̄a
nālis terminat qōnes an sint pn° substātie. metaphysic° v̄o
terminat qōnē qd sint: ⁊ qualia sint pn° illa. [Et forte hunc
modū.] ❡ His expeditis glossat verba Alexādri pp aucto
ritatem viri/⁊ vult q̄ Alexāder velit q̄ mathematicus ꝯsi-
derat pn° substātie q̄tum ad qd sint per rōnes ꝓprias sibi.
nālis v̄o q̄tū ad an sint per principia ꝓpria ei. [Sed hec.]
❡ Contra hanc expōnem arguit Auerroes: nam Alexan-
der dicit q̄ metaphysic° probat hec pncipia. ⁊ q̄ nālis vtit̄
his vt suppōnibus: modo hac via ꝯsiderationis non idiget
nālis: neq; est necesse ei ponere ipsum. nālis eniz nō vtitur
his principys sub his rōnib°: sub qbus ꝯsiderat illa meta-
physicus. [Et forte etiam.] Aliter glossat ⁊ vult q̄ nālis ꝯsi
deret pn° substātie ꝓpinque vt mām ꝓpriam ⁊ ꝓpinquā:
formā ꝓpriam ⁊ ꝓpinquā: ⁊ reliqua pn° ꝓpinqua. Meta-
physicus v̄o pn° remota ⁊ vlia. ⁊ dicit q̄ si iste sermo non
sic glossat̄ est dubitabilis ⁊ forte falsuz. [Quod aūt Alexā-
der.] Ostendit Auerroes q̄ scda lr̄a que hētur in sermone
nr̄o greco que sic iacet. Sempiterna aūt cuius elemēta ⁊c.
est verior: q: de substātia eterna est pma intētio: ⁊ de reliq̄
est minus pncipalis intētio. Reliquū cōmenti est ꝑspicuū.
Debes scire q̄ hāc qōnem quā hic Auerroes mouet cōtra
Alexandrum ⁊ soluit: ego ꝑscrutatus sum ad plenū in libro
nr̄o. d. d. octaua disputatione: ⁊ in cōmento solonis pñti du-
bij. Et dixi oīa possibilia dici pro peripateticis: ⁊ tu vide il-
lic. Qm̄ si hic posuissez: eēt trāspositio. Sed qm̄ dixit Auer
roes q̄ nālis ⁊ metaphysicus q̄tum ad rem ꝯsideratā con-
ueniunt. sed q̄tum ad rōnem ꝯsiderandi nō: q: metaphysi-
cus ꝯsiderat in vlī: nālis in particulari: iō videtur dicere q̄
metaphysicus ꝯsiderat qdditates rerum in vlī ⁊ nō in par
ticulari. ❡ Propter hec querimus vtrum veruz sit. ⁊ vide- Utz metaphysic° cōsiderat qdditates rerū in vlī ⁊ pticulari.
tur q̄ nō: qm̄ metaphysicus ꝯsiderat eēntias intelligentiaz:
⁊ ꝯstat q̄ tales eēntie sunt pticulares: ergo ꝯsiderat in pticu
lari. Sed debes scire q̄ per pticulare intelligit qō spāle q̄si
sit sensus. Utrū metaphysicus ꝯsideret qdditates rerum in
pticulari. i. in spāli. Ad d̄ram ꝯsiderationis rerum s̄m tran
scendentiā. ❡ Circa istud quesitum Auicenna in sua meta-
physica sentire videt̄ q̄ metaphysicus ꝯsiderat quiddita- Positio Auicēne.
tes rerum in vlī/hoc est sub rōne transcendenti ⁊ particula
ri. i. rōne p̄ntali. Ad hoc recentiores ponunt multas rōnes
⁊ potissime sunt due. prima/q: ens est subiectum adeq̄tū
metaphysice. ḡ oīa entia ꝯtenta sub ente considerant̄ a me
taphysico. scda/q: pma cognitio de re pertinet ad metaphy
sicum: vt Auerroes hic cōmento pmo: sed qdditas est pma
cognitio de re: q̄re ad metaphysicum ptinet. ⁊ hec vr̄ ratio
Arist. circa pn^m. 6. metaphysice. Dicunt ergo q̄ metaphysi-
ca est scia totalis ⁊ vlis continens in se duas spāles. s. nālem
⁊ mathematicam tanq̄ ptes subalternatas sibi. q: ꝯsiderāt
de accidētibus qdditatibus ⁊ non per se de ꝗlitate. Cuius
exemplum est: q: de linea cōsiderat geometria: de linea v̄o
inq̄tum visuali ꝯsiderat pspectiuus. sic de hoīe vt hō meta
physicus considerat. Sed de homine vt mistus vel mobi-
lis nālis. huic vr̄ Auerroes consentire 4° huius cōmēto 7°
vbi inquit. ⁊ q: oīs scia cōsiderat de his pncipys modo pro
prio: manifestum est q̄ scia que vtit̄ eis per se: ⁊ gñaliter: ē
vniuersalis in omnibus sciētys ⁊ est phia. Ecce q̄uo vult q̄
phia sit totum qōdam ⁊ reliqua sint tanq̄ partes. ❡ Sed
contra hanc positionem est Auerroes hic ⁊ 2° metaphysice
cōmento 6° ⁊ 7° huius cōmento 39° versus pncipium. ⁊ pri
mo auscultationis phice cōmento xj°. ⁊ alibi pluries. Recē
tiores pro parte Auerrois arguunt: q: tunc relique scientie
omnes essent supflue: q: sola metaphysica satis eēt. Ampli
us/nos nō videmus Ari. tractare de definitionibus omniū
rerum in pticulari in metaphysica: ⁊ esset enī liber nimis pli
xus. Sed he rōnes pmo aspectu vident̄ nulle. qm̄ sciētie in
feriores nō sunt supflue q: considerant accñtia que fluunt
a substātys ꝓprys: q: (vt Auerroes inqt) metaphysic° ꝯsi-
derat qdditates absolutas rerum vt hominis vel lapidis.
physicus v̄o hoiem vt nālis: gñabilis ⁊c. Ait enim Auer-
roes 7° metaphysice cōmento 5°. In physico auditu ꝑscru
tat̄ de pncipys corporis s̄m q̄ nāle. i. s̄m q̄ mouet̄ ⁊ quie
scit. Sed hec perscrutatio est de eis s̄m q̄ substantie sunt: ⁊
ꝑpterea nō supfluunt. Scda tollit̄ qm̄ ꝯsiderando de vno
considerat de quolibet: qm̄ si scitur q̄ hō est substantia: sci-
tur de equo: ideo nō curauit facere sermonem pticularē in

quolibet ⁊ ſic non eſt liber prolixus:nec eſt inconueniēs ſciētias inferiores eſſe de ente per accñs cuius eſt cauſa ꝗ ſcꝫ: aliꝫ oēs ſcie ſubalternate eſſent ſuꝑflue:vt ꝑſpectiua ⁊ muſicæ: ⁊ cetere que ꝯſiderāt ens ꝑ accñs. Sꝫ hec ſolo vi contra Auerroē ⁊ ꝯ rōnē. Contra Auerroē ꝗdē:nam 2° phyſice auſcultationis.cōmēto 17° expſſe ponit ꝙ vnamet ſciētia eſt q̄ ꝯſiderat de ſubō ⁊ de accñtibus ꝓprijs. Contra rōnē vero: q2 accñtia ſciunē per qōꝗdeſt ſubi vt ꝑ de aīa colligitur. ġ non pōt ꝯſiderare accñtia niſi ⁊ definitiōes ſubi. Adhuc tunc mala eēt diuiſio ſcie in tres:quam ponit 6° metaphyſice. Poſſet dici ꝓ hac pte ad pmā ꝙ Auerroes loquit in accidētalib⁹ q̄ ſunt eiuſdē rōnis ſcibilis.q̄lr nō ſunt hec. ¶ Ad 2m dōm ꝙ ſcia inferior vtit̄ pncipijs ſupioris ⁊ ſupponit illa:⁊ hoc mō vtit̄ definitiōe accepta a metaphyſico. ¶ Ad tertiā dic ꝙ nihil eſt:q2 illa diuiſio non eſt eēntialis nec ꝓpria:ſed poſita eſt gr̄a breuitatis ꝓpria. Ur̄ ergo mihi ꝙ ꝓ nulla pte ſint demr̄ones. Sed ꝓculdubio opinio Auerrois eſt firmior ⁊ magis ꝯſona vbis auctoꝝ ⁊ Ar. conſiſtit aūt in duabus ꝓpōnib⁹. pma ſube abſtracte tam in vli q̄ȝ in pticulari ꝯſideranē a metaphyſico: hoc eſt dicere tam ſi accipiantur ſub rōnibus cōibus:q̄ȝ ſi accipianē ſub rōnibus ꝓprijs. hec ꝯ pluribus locis ꝑſpicua eſt. 2a ꝓpō eſt ꝗdditates ſeu ꝓprie definitiones reꝝ pticularium in ſpecie cōſiderari debēt in ſciētijs ſpālibus: vult dicere ꝙ res ꝑntales ſub rationibus trāſcēdētibus gn̄aliſſima ꝯſideranē a metaphyſico. ſed ſub rōnibus ꝓprijs ſub ꝑntis contētis conſideranē a ſciētijs ſpālibus:⁊ hec ꝑſpicua eſt in pluribus locis. ⁊ h̄ aduertēs Ariſt. dicit metaphyſicū ꝯſiderare oīa vt contingit. ¶ Sed ſunt q̄ōnes. pma q2 in nullo loco metaphyſice vidimus Ar. tractare de ꝗdditatib⁹ ſubaꝝ ſepataꝝ:ſꝫ de eis ptractat ſub rōnib⁹ cōibus in ordine ad ſenſibilia:nec plus potuit facere. ¶ Contra ſcdaꝫ ētq2 in nullo loco ſcie ſpālis ptracta de ꝗdditatibus in pticulari:ſed ſolū per ꝑdicata accepta ab accñtibus valde cōib⁹. Adhuc ⁊ fortius nō magis vr̄ ratio ꝙ metaphyſicus debeat ꝯſiderare de ꝗdditatibus ſubaꝝ ſepataꝝ q̄ȝ de ꝗdditatibus in pticulari:qō declaro ⁊ ſuppono ꝙ ad h̄ ꝙ aliqō ꝯſidereē a metaphyſico reqrat̄ ꝙ ſit abſtractū ſm rōnē a motu ⁊ a mā: vt pꝫ de ente ⁊ vno que ꝯſideranē a metaphyſico:⁊ tn̄ non ſūt ſm rem abſtracta a motu ⁊ a mā. ¶ Tunc arguo ꝗdditates rei in pticulari ſunt abſtracte a motu ⁊ mā ſm rōnē:ergo metaphyſice ſunt ꝯſiderationis. ⁊ ſi nō:querit̄ q̄re magis ille q̄ȝ iſte. ¶ Ad has dicēdum ⁊ ad pmā ꝙ pro tanto ſube ſepate ꝗdditatiue ptinēt ad metaphyſicū: q2 ſi poſſent definiri pure ꝗdditatiue:earum definitiones eēnt ꝓprie metaphyſico. ꝓ tanto vero ꝗdditates pticulares conſideranē a phyſico:q2 ſi definirenē:eēnt ꝓprie ei. ¶ Ad 2m pncipale dicendum ad hoc ꝙ aliqō ſit metaphyſice ꝯſiderationis reqrit̄ ꝙ vel ſit abſtractum ſm eē a mā ⁊ motu:vel poſſit pmiſceri cuꝫ abſtracto ſm eē a mā. Exēplum primi: vt ſube ſeparate. Exēplum ſecundi: vt actus:potētia:ens:vnum:ſuba ⁊ reliq̄. hec enim ſunt cōmunia mālib⁹ ⁊ imālibus:⁊ ſic dici pñt abſtracta ſm eſſe permiſſiue. ¶ Debes ſcire ꝙ iſte due ſecte pñt concordari:naꝫ ꝯſiderare ꝗdditates in particulari ē dupl̄r. vno mō ſiſtendo in illis. alio modo abſtrahēdo ab illis. prima ſecta forte itelligit ſcdo modo. ſcda ſecta itelligit primo modo: rōnes vero ꝑſpicue ſunt ex dictis.

I Ste ꝗdem igr̄ naturales:cum motu enim ſunt. hec aūt alterius. Si nullū illis pricipiū cōe eſt. Senſibilis vero ſuba mutabilis. Si aūt mutatio eſt ex oppoſitis vl̄ medijs:ſed oppoſitis nō oib⁹: nō albuꝫ enim vox. Sed ex contrario:neceſſe ſubeſſe. ⁊ quid mutabile in ꝯtrarietatē:nō eniꝫ ꝯtraria tranſmutanē. Amplius hoc ꝗdem manet:aliud vero ꝯtrariū nō manet. Eſt igit̄ aliqd tertium preter contraria materia.

¶ Dictū eſt eē tres ſubas. ſ. inſenſibilē:ſenſibilē mobilē:⁊ inſenſibilē imobilē:nunc q̄ſi adijcit dr̄iam quādam q̄ſi dicat ꝙ inter has tres ſubas hec eſt dr̄ia:q2 ſiue ſenſibiles ſiue corruptibiles ſiue ꝑpetue ptinēt ad ꝯſiderationē nālis phie:q̄ determināt de ente mobili.q2 he ſube ſūt cum motu. Suba vero ſeparabilis ⁊ imobilis ptinet ad ꝯſiderationeꝫ alterius ſcie ⁊ nō ad eādem. hoc tn̄ intelligēdo ſi nullum pn̄m ſit cōe vtriſq3 ſubāis:q2 ſi in aliq̄ ꝯueniāt:ptinebit vtrarūq3 ſubaꝝ ꝯſideratio ad illam que illud cōe ꝯſiderat. ⁊ ꝓpterea ſcientia nālis ſolum de ſenſibilibus conſiderat:metaphyſica vero de vtraq3 inq̄ſtum cōicant in h̄ ꝙ ſūt entia ⁊ ſube:⁊ hoc inquit ille ꝗdeꝫ igit̄. ſ. ambe ſenſibiles:eterna:⁊ corruptibilis ſūt nāles:⁊ phice ꝯſiderationis:nā ſunt cū motu. hec aūt. ſ. ſenſibilis eſt alterius vtpote metaphyſici. Si nullum illis ambabus. ſ. ſenſibili ⁊ inſenſibili pn̄m cōmune eſt:q2 ſi cōuenirēt in aliquo cōi pn̄o:erūt ſcie:que eſt de illo pn̄o. ¶ Sꝫ q̄ res datis ideis ⁊ mathematicis vt ꝗdam dicunt:cuius pris phie eēnt? ¶ Uideē ꝑ dictuꝫ Ari. ꝙ ſint ꝯſiderationis metaphyſice:q2 ſube ſunt inſenſibiles. Certe iſte locus eſt mihi valde occultus. Ari. ponit ꝙ ſole ſenſibiles ſube que eterne ſiue corruptibiles ſint nāles. Ex hoc ſequit ꝙ oēs alie ſint metaphyſice:oppoſitum aūt huius opꝫ dicere. q2 ſi darenē idee eēnt phice ꝯſiderationis:⁊ mathematica eēnt mathematice conſiderationis. alr̄ deſtruerenē oēs alie ſcie. Tene a me hanc ꝯnem:ꝙ ſi darenē idee ⁊ mathematica:ſola metaphyſica eſſet. ⁊ ꝑ ꝯñs Ariſt. bn̄ dixit:⁊ tu in hoc ꝯſiſte q2 eſt difficile. [Senſibilis vero ſuba.] His acceptis ſyllogiȝat ad eē māe:⁊ vtit̄ ſyllo hypo[co] hoc mō:ſi mutatio eſt de oppoſito ꝯrio in oppoſitū ꝯrium ⁊ ſuba ſenſibilis oīs tranſmutatur:neceſſe eſt ſubeſſe ꝗd mutabile in ꝯrietatē:nam ꝯria nō trāſmutanē ſubiectiue:ſed bn̄ ſunt termini trāſmutationis. pone ḡ añs ⁊ hebis ꝯñs. inqt. Senſibilis vero ſuba eſt mutabilis:hec eſt vna ps:ſi aūt mutatio eſt ex oppoſitis vel medijs:ſed oppoſitis nō oibus. nō albū eni vox eſt:⁊ tn̄ ex voce nō ſit albū:ſed ex ꝯrio qō eſt oppoſitū ꝑ ſe necē eſt ſubeē ⁊ ꝗd mutabile in ꝯrietateꝫ. Cuius ꝯñtie cām ſubſcribit ⁊ inquit:non enim ꝯria trāſmutanē. ſ. vt ſubm:ſed bn̄ vt termini. Amplius 2° ꝓbat idem ⁊ inqt. Amplius hoc ꝗdē manet: illud vero ꝯrium nō manet: eſt igitur aliqō 3m ꝑter ꝯria mā. Hec deductio aptius declarabit̄ in cōmento.

¶ Dixit Alexāder.] Duo tangit Alexāder. pmuꝫ ꝙ nālis cōſiderat de oī ſuba māli. 2m eſt ꝙ nālis vtitur principijs declaratis a metaphyſico. ⁊ hec duo Auerroes colligit de mēte ei⁹. [Sed iam declarauimus.] ¶ Contra hec Auerroes arguit:maxie ꝯ ſcdam ptē:q2 eſt totum oppoſitū. naꝫ nālis potius declarat pn̄o metaphyſico:nō ꝗdē demr̄one ſimpl̄r:ſꝫ demr̄one ſigni. Sed dices ḡ metaphyſica ſubalternatur phice:q2 pn̄a ſua accipit ab illa. Dic ꝙ non ſufficit:q2 opꝫ illa pn̄a eſſe declarata a ꝑori:vel adhuc ſunt necīe alie ꝯditiones:q̄s Ariſt. in poſteriorib⁹ adducit. [Et ꝯſideratio de ſiā.] Nunc venit ad textum ⁊ ponit ꝯnem textus. ſ. ꝙ conſideratio de ſuba imobili eſt alterius ſcie ab hac nāli:pertinet eni ad metaphyſicum: cui⁹ cām dicit ⁊ ſmo pꝫ. [Alexander.] Reddit cauſam Alexandri q̄re Ari. incepit venari pncipia ſube mobilis:⁊ vult hoc eſſe q2 mathematici eſt inueſtigare talia pn̄a:nālis vero ſupponit illa. [Et ad hoc.] Nūc exeqtur pro pōnibus tria eniꝫ ꝓcedēs nā poſuit intētionē:diuiſioneꝫ. ⁊ ordinē. de ſenſibili ſuba ꝓſeqtur venando pmo pncipium māle illius. Et ponit duas ꝓpōnes loco añtis. pria eſt omnis ſenſibilis ſuba eſt trāſmutabilis:quod itelligit vel mo-

Ad ſol. 3 Auerroē ⁊ rōnem.

Solu.

Cō. 6m

Dubitatō

Solutio.

tu locali vel alteratione vel gñatione vel augmentatione. secunda est: oẽ qḋ trāsmutat̃: trāsmutat̃ de ꝯtrario in cōtrarium. Hec enim sunt due ꝓpōnes verissime hic. [Sed ca.] ¶ Contra scd̃am ꝓpōnem mouet qōnē. nā aliqua trāsmutatio est de medio ad extremū: nā ꝫ tepidū pōt fieri calm: ꝫ tñ non ꝯriat̃ extremo. [Quia illa que.] R̃ndet ꝙ medium est mistū ex extremis: ꝫ sic ex medio fit trāsmutatio ratiōe ꝯrij in eo inclusi. ꝫ sic saluari pōt oēm trāsmutationeꝫ fieri ex ꝯtrario. ¶ Debes scire ꝙ intentio Auerrois est mediū nihil aliud eē nisi extrema mista cuꝫ tanta vel tanta ꝓportione: vt 10° hui⁹ cōmēto 23°. ꝫ 5° physice auscultationis. cōmentis 6° ꝫ 52° ꝫ 4° celi. cō^{to} 26°. Sed an h̃ sit veruꝫ: alibi relinquat̃. [Et quō dixit.] ¶ Debes scire ꝙ quadruplex ē oppō. s. ꝯria vt albedo nigrū: ꝯdictoria vt albū esse ꝫ nullū esse albū. ꝓuatiua: vt visui cecitas. relatiua: vt pr̃i filius. verbum ḡ Ar. apud Alexandrū intelligit̃ de oppositis cōiter acceptis ad ꝓuatiue opposita ꝫ ad ꝯria. ꝫ hec expō Alexandri. [Et quō declarauit ꝙ necesse.] Nunc format syll̃m hypotheticū hoc pacto. Si ōis trāsmutatio est de ꝯrio in contrariū: ꝫ ōis sensibilis suba trāsmutabilis: neccē est esse aliqḋ subm̃ quod trāsmutet̃ in ꝯrietate illa: ita ꝙ in aliq̃ hora sit sub vna pte ꝯrij: ꝫ in alia sit sub alia pte. [Impossibile eni.] Probat ꝯñtiam dupl̃r. Tum qꝛ vnū ꝯrium non recipit alteꝝ: tum qꝛ necesse est aliqḋ pmanere: ḡ necesse est dare tertiuꝫ. ꝫ hāc expōnē laudat Auerrois. [Sed hoc qḋ dic̃.] Circa dicta Alexādri Ar̃i. digredit̃ speculādo v̄ba eius: ꝫ ponit duas ꝓpōnes. ꝓma nãlis dat cām mãlem ꝫ efficientem: qa est ꝫ quid est: ita ꝙ terminat vtrasqꝫ qōnes. 2ᵃ ꝓpō lꝫ metaphysicus det formā ꝫ finē esse nō tñ qd sint vt ondit Auerroes: ꝫ hec patebunt post. [Scd̃m igit̃ hunc.] Apponit corollariū: ꝫ vult ꝙ sꝫ hunc modū. s. de mā ꝫ agēte tractet nãlis mō p̃dicto ꝫ de fine ꝫ forā metaphysicus. Tractat metaphysicus de eīs subē sensibilis: qꝛ de duobus eoꝝ vel de oībus in eo ꝙ p̃n⁹ entis absolute: ꝫ exponit se ꝫ sermo pꝫ. [Scd̃m hoc igit̃.] ¶ Nūc ad formā r̃ndet ꝫ vult ꝙ nãlis de duab⁹ causis loquat̃ mō predicto. Ego solitus sum dicere metaphysicū ꝯsiderare oēs: sed nãlis duas ꝓprie considerat vt mām ꝫ agēs. metaphysicus duas: finem ꝫ formā. Sed postmodū dicemus forte. ¶ [Et in hac scia.] Hec est 2ᵃ ps corollarij ꝫ vult ꝙ Ar. ꝓ ꝑtractet has duas cās. s. materiam ꝫ agēs. 2° de fine ꝫ forma: ꝫ hoc vt ille due p̃me sint vie ad has duas vltimas. ꝫ īter has duas p̃mas ꝓ de mā: 2° de agēte vt videbimus. Declarat aūt has duas primas eis-

Nō optia

dem ꝓpōnibus: qbus vtebat̃ in nãli phīa. ¶ Circa hec dicta est difficultas. nam phs ꝑtractat de oībus terminando qōnem an sint: ꝫ metaphysicus de oībus termīnādo qōneꝫ qd sint: q̄re ergo dixit metaphysicū de duab⁹ vtpote forma ꝫ fine: ꝫ nãlem de mā ꝫ agēte ingrere: ꝫ maxie qꝛ cōmētuꝫ hoc videt̃ ꝯriuꝫ cōmēto 5° lecto. Adhuc Auerroes ꝓ auscultationis physice cōmēto ꝓ dicit metaphysicā ꝯsiderare de q̄tuor causis tres ꝫ mām ꝑtermittere. ꝫ cōmēto 5° huius dixit q̄tuor ꝫ hic duas ecce ꝯdictio manifesta: ꝫ hec est qḋ nō

R̃nsio recētiorum.

pua. Recentiores in ꝓ physicoꝝ ꝯcordāt dictum Auerrois positū in ꝓ physicoꝝ: ꝫ verbum suum positū in 5° cōmento hui⁹ 12^{mi} tr̃i: ꝫ voluūt verbum illud p̃mi physicoꝝ esse intelligendum de metaphysica q̄tum ad. 12. a medietate vltra. Hec peccat dupl̃r. ꝓ qꝛ lꝫ concordet illa: tñ adhuc remanet verbum p̃ns ꝯcordandum. Amplius per idem dici posset physicū librum nō eē de mā: qꝛ a 3° vltra nihil dicit de mā.

Scd̃a responsio.

Aliter ergo viri magni dicūt ꝫ ꝯcordāt 5^{m} cōmentum cum 6°: ꝫ voluūt metaphysicū in ꝯsiderando duas cās ꝯsiderare. sed in demr̃ando duas. s. finē ꝫ formā. Nãlis ꝟo contra facit ꝯsiderat iteꝝ quatuor: sed per mām ꝫ agens demōstrat. Sed hec peccat dupl̃r. p̃mo qꝛ qd de cōmento ꝓ p̃mi physicoꝝ. 2° q̄re si metaphysicus ꝯsiderat q̄tuor cās per ipsas nō demr̃at: est enim h̃ voluntarium. Solitus sum ego dare

R̃nsio ꝓpria.

solutionem aliam ex cōmento 3° textu huius: ꝙ. s. nãlis ꝫ metaphysicus ꝓprie ꝯsideret oia ex ꝓprietate tñ physic⁹ tres. s. mām formā ꝫ agens tanq̄ magis circūcemētes motū: metaphysicus duas. s. formā ꝫ finem tanq̄ magis separabiles a motu. Appropriatius tñ physicus duas mām ꝫ agēs: metaphysic⁹ vnā. s. finem: ꝫ sic p̃nt dicta oia ꝯsiderari. Tu ꝟo

Alia solo

ꝯsidera dicta mea in ꝓ physicoꝝ. vel dic ꝙ physica ꝫ metaphysica ꝯsiderāt de q̄tuor s̃m ꝓmitatem cōitatis ꝫ quelibꝫ de duabus s̃m ꝓmitatē eētie. qñ ꝟo dicit ꝓ physicoꝝ. metaphysicum de tribus ꝯsiderare: sumit agēs vt nō distinguitur ꝯ formaꝫ ꝫ finē. [Et ideo vi.] ¶ Moueret qōnem quis Arist. ꝓbat mām esse: vel ḡ tanq̄ physicus vel tanq̄ metaphysicus: nō tanq̄ physicus ergo tunc supfluus. ergo tanq̄ metaphysicus. ꝫ sic pro Alexandro r̃ndet q̄si corollarie ex dictis ꝫ ꝓ ad rem: ꝫ vult ꝙ hec faciat tanq̄ nãlis: ꝫ nō tanq̄ metaphysicus. sed ꝑꝑ duas cās recapitulat idem hic: tum qꝛ vicine: tum qꝛ istud declaratū in nãlibus facit ad notidā declarandoꝝ. [Sed tñ.] Aliter r̃ndet ꝫ vult ꝙ hoc faciat tanq̄ metaphysicus. sed alio mō q̄ qñ fecit h̃ tanq̄ physicus. Tanq̄ metaphysicus enim tractat de eodē: sed vlius ꝫ per rōnes magis ꝓprias metaphysico. Et huius ponit exēplum: qꝛ declarato ꝙ mā sit p̃n^{m} subē sensibilis: declarat quō est p̃n^{m} subē in eo ꝙ suba abstrahēs a sensibili ꝫ īsensibili. simili mō ꝫ de forma ꝫ ꝟba eius patēt. [Et ideo.] Epilogat solutiones ambas ꝫ eius sermo pꝫ. [Et s̃m hoc.] Nunc verificat tria dicta Alexandri per ordinē: ꝫ omnia illa verificat de duab⁹ causis. s. forma ꝫ fine: ꝫ sermo eius pꝫ. [Et cecidit dubitatio.] Mouet. q. qꝛ dictū est ꝙ ꝯsideratio p̃mi finis ē alia a ꝯsideratiōe p̃mi mouentis. Contra: qꝛ hec tria p̃mus finis: p̃ma forma: ꝫ p̃mum mouens sunt idem subo. ḡ consideratio est vna. [Scd̃m aūt.] Soluit qꝛ lꝫ idem sint subto: illa differūt rōne. ꝫ hec dr̃ia sufficit pro dr̃ia ꝯsiderationuꝫ. nam primum ens in eo ꝙ mouens a nãli ꝯsideratur: sed in eo ꝙ cā p̃ma entis in eo ꝙ ens a p̃mo phō. [Scd̃m hoc igitur.] ¶ Ad formā r̃ndet ꝯcedendo illa tria esse eadē subto: sed differre modo. [Et ideo sermo.] Concludit verbū Alexandri nō esse itelligendū vt ip̃m Auicēna itellexit: ꝫ ꝙ est dubitabilis sermo ꝑꝑ illam modicam dr̃iam inter vnam ꝫ alterā ꝯsideratione. Cuius signū ponit: qꝛ Themistius reliquit illum tanq̄ falsum. Hec de cōmento ꝫ textu. ¶ Circa

Questio.

dicta est questio vtrum iste due scie de eadem re subo differenti rōne sit vna: ꝫ videt̃ ꝙ sic: qꝛ sciencie sortiunt̃ esse suū a subiectis: vt in 6° huius ꝫ in 3° de aīa diximus: qꝛ similis est diffinitio ꝫ identitas. ¶ Respondet̃ ꝙ scie p̃nt conside-

R̃nsio.

rari in rōne forme ꝫ in rōne habitus. si ꝯsiderent̃ inq̄ntuꝫ forme quō forma sit vna qꝛ ab agente vno: ꝫ subm̃ sit vnū agens: ambe ille erunt vna forma: re ꝫ subiecto: distincte ratione. Si in rōne habitus: cum stet vnum deberi altera acquisita: erunt distincti habitus ꝫ re ꝫ ratione: ꝫ sic perspicua est solutio. Debes scire ꝙ ex hoc loco solet sumi ꝙ in separatis a mā hec tria forma finis ꝫ agens sunt vnum in subiecto ꝫ differunt rōne. Tu ꝟo an sit ita: considera.

Si itaqꝫ transmutationes sunt q̄tuor: aut s̃m qd: aut s̃m q̄titatem: aut s̃m qualitatem: aut vbi: ꝫ generatio quidem simpliciter ꝫ corruptio s̃m hoc ꝫ augumentum ꝫ decremētum que s̃m quātitatē: alteratio aūt que s̃m passionē: latio autē que s̃m locum. Si in cōtrarietates vtiqꝫ erunt eas: que singule trāsmutationes: necesse itaqꝫ transmutari materiam potentem ambo.

¶ Terminauit questionem an sit materia. Nunc vero qd sit ostendit: & concludit hanc eius descriptionē. vz. mā est ens in potentia: vtit autem syllogismo hypothetico: cuius antecedens sunt due ppōnes categorice per notam copulatiōis coniuncte hoc pacto: si transmutationes sunt quattuor vt generatio & corruptio i suba. Augumētatio & diminutio i quātō: alteratio in quali: loci mutatio in vbi: & singule inter contraria vel media: necesse est transmutari materiam potentem ambo. Si igitur qs ponat añs erit & pñs pcessuz. Inqt. Si itaqz transmutationes sunt quattuor: quaz expositionē subscribit. d. aut fm quid/hoc est fm subam aut fm q̄ntum aut fm q̄le aut fm vbi: & hoc exponit. d. & generatio quidez simplr & corruptio contra scdm hoc. i. fm subam sunt. dixit simplr: qz generatio & corruptio fm qd pñt esse in quolibet pdto. & augumētum & decrementum que fm q̄ntum. alteratio aūt que fm passionē. & dixit fm passionem: qz solum in 3a specie qualitatis est alteratio. latio aūt que fm locuz. hec est pma categorica. Si vtiqz in eas cōtrarietates erunt: que sunt singule transmutationes. hec est scda categorica. qbus addit pñs & inquit. necesse itaqz trāsmutari mām potētem ambo. s. extrema. est ergo mā ens (vt in prima demonstratione dixit) potens: vt in presenti dicimus.

Cō. 7m. ¶ Quomodo declarauit.] Debes scire tria in pñti cōmento solū qz reliqua patēt. pmum est q Auerroes aliter itroducit textum. vult enim q Arist. declarat quot sunt modi contrarietatis: & q sint quattuor. v. g. In suba for^a & pñatio. In q̄litate calor & frigus. In tactu durū & lene. In gustu dulce & amarum. In visu album & nigrum. In quantitate magnuz & paruum. Scdo debes scire q ex hoc vult vt sequatur materiam esse fm successionem subm recipiens vtruqz. & per pñs ens in potentia. Tertio debes scire q qdam antiquoz posuerunt mām esse actu: & habere formā in sui substantia: ita q forma erat sibi ratio recipiendi. & contra hos arguit Auerroes: qz mā nō est mā nisi inquantum transmutatur: & non transmutatur nisi prout est potentia: ergo non est fōa aliqua de essentia materie. Reliqua cōmenti patent.

Quoniam aūt duplex est ens trāsmutatur omne ex potētia ente in actu ens: vtputa ex potentia albo in actu albū. Silr aūt & in augumēto & decremēto: quare non solum fm accidens contingit fieri ex non ente: sed ex ente fiunt oīa. potentia qdem ente: ex non ente vero actu.

¶ Ueteres negauerūt oīno gñatiōem & vtebanť syllogismo diuisiuo a destructione oīum ptium & pcludebāt oppositū dati hoc mō. vz si gñatio sit vel ex ente vel ex non ente: sed destruiť pma ps: qz si ex ente: g res eēt anteq̄ fieret. destruitur 2a qz ex nihilo nihil fit. hoc eni pterruit oēs Phos: ergo pcludiť ptradictorium dati. vz. nulla gñatio est. Aristo. ergo in hoc loco inducit solonez que sumiť ex declaratione nature māe. Tam vt soluat ambiguitatē eoz. tum vt hēat q ea q̄ dixit de mā sunt bene dicta: qz ex illis soluitur omnis qō accidens in re. Innuit aūt ad hoc solonem per distinctionez: & vult q vtrūqz mēbrum sit pcedendum fm vnum modū & negandū fm alium. & hoc duplr. pōt enim dici q generatio est ex ente & ex nō ente duplr. ex ente per accñs hoc est priuatione. que dī non ens per accñs: & ex non ente per se: h est ex forma: sed ex pñatione que est non ens per se. Scdo pōt dici q gñatio est ex non ente potentia vtpote mā: & ex nō ente actu. qz mā est ens potentia & non ens actu. ¶ Debes scire q priuatio dī ens & nō ens. dī quidem ens per accidens pro quanto accidit entibus hoc est māe que est ens. dī vero nō ens per se pro quāto nullā hz entitatem formalem: ergo qui dicit generationem fieri ex priuatione: dicit illam fieri ex ente vno mō: & ex non ente alio modo. & ex ente per accñs: & ex non ente per se. ¶ Amplius materia dī ens & nō ens. dī qdem ens potentia: non ens vero actu. ergo qui dicit generationē fieri ex mā pcedit gñationem fieri ex ente & ex nō ente. ex ente qdem potētia: nō ente vero actu. ¶ Secūdo debes scire q solutio accepta a priuatione differt a solutione accepta a mā: qz gñatio fit a priuatione tanq̄ a termino a quo: a mā vero tanq̄ ex subiecto. Sed vtraqz solutio satisfacit qōni. Inqt. qm aūtē duplex est ens vtpote potentia & actu vel per se & per accidens trāsmutať oīno. s. compositū ex potentia ente vtpote mā in actu/ens vtpote in formam. Cuius exemplum subscribit. d. vtpote ex potentia albo in actu album. Silr aūt & in augumēto & decremento trāsmutatur ex potentia magno in actu magnuz: & ponit exempla in accñtibus vt solutio sit aptior. Tunc soluit ad formam qōnis & inquit: quare non solū fm accñs ptingit fieri ex nō ente. & hic dedit intelligere pmam solutionē. sed ex ente fiūt oīa potentia quidem ens nō ente vero actu: hoc est ex mā q̄ diciť vtroqz modo. Et sic pz solō questionis.

¶ Quomodo declarauit.] Epilogat & ponit intentionez partis in vli & in particulari. epilogando dicit esse declaratum q pncipia sint substātie. i. predicata essentialia ptrarioꝝ: qz oē ptrium est pncipium & non ecōuerso. hic est epilogus. Intentio vero est declarare mām & essentiam māe: & hoc in vli. In pticulari vero declarabit qualr ens in singulo pdto dividitur in duo. s. in actu & potētia. [Et Alexander.] ¶ Soluit questionem. nam posset dicere qs Aristo. est valde breuis: ergo diminutus. Respondet Alexander vt refert Auerrois & dicit. q hoc declaratuz est in tractatu 9o sufficientius in quo loqtur de potentia & actu: & ideo nō curauit hic diffuse dicere. [Et intelligebant.] Et qs dicet. quid intelligit Alexander per illam pnomen hoc: Rñdet Aui. q non intelligebat per illud pnomen hoc referre q illa diuisio sit posita in 9o. sed intelligit duo. vz. q in 9o sit dictum quō potētia precedit actum: & quot īpossibilia contingunt negantib^9 potentiam esse: & eam esse simul cum actu. [Et hoc.] ¶ Contra. nulla scia pbat suum subm esse. Rñdet q non pbauit illic potētiam eē: sed ad pfirmandum qz potētiam eē est p se manifestum. [Et cum posuit.] ¶ Accipit nūc vnam suppositionem ad declarandum intentum. vz. q oīs trāsmutatio est ex ente potētia ad ens actu nulla specie trāsmutationis: cid est nulla specie motus veri: h declarat inductiue in generatiōe: corruptione: & alteratiōe. [Et intēdebat.] Quia qs dicere posset quō ens actu fit ex ente potentia: an eiusdē generis an diuersi: Et q oē ens actu fit ex ente potētia eiusdem generis & eiusdem pdti & non alterius. [Et quia hoc.] ¶ Nunc ponit defectū antiquoꝝ & tria facit. p ponit errorem eoꝝ. 2o ibi [Et mouit eos.] Ponit argumentum eoꝝ. 3o ibi [Et cū posuit q generatio.] Soluit qōnem duplr vt diximus in lrā & fmo eius pz. [Fecit igiť.] Hic soluit qōnē quādam. nam videť Ari. valde breuis: & non declarat quō gñatio fiat ex ente. Rñdet Aui. q hic loqtur non principaliter sed rememoratiue: & ideo ipse copiose declarat quo mō ex ente per accñs & ente per se generatio fiat & fermo ei^9 pz. [Et Alexāder.] Nunc colligit qōdam verbum Alexandri hic & reducit id ad suum propositum & totum patet.

Et hoc est Anaxagore vnū. Dignius eniz est q̄ simul omnia. & Empedoclis mistura & Anaximādri: & vt Democritus aut nobis erant omnia potentia: actu vero minime. quare materiam vtiqz erant tangentes.

Cō. 3m.

De princi pio mālí positióe. ℂ De principio mālí apud antiquos fuerunt tres secte:que oēs ꝯueniunt in quodā:ꝛ differūt in quodam. Conueniunt qdem in hoc ꝙ pn^m māle ponunt ens:ꝛ potētia aliquomō. ens qdē q2 oēs cōueniūt ex nihilo nihil fieri.potentia ꝟo q2 res factas nō ponūt oīno preesse in illo pncipio penit⁹ eodē mō sicut sunt in effectu:q2 tūc gnō esset supflua. Differunt ꝟo circa hāc potētiā.nā Anaxagoras ponit quodaꝫ vnum chaos:ꝛ dicit in illo ꝯtineri oia actu entitatiuo:nō tñ omnia actu effectuali.ꝛ sic dicit id esse in potentia non ad formas: sed ad exitus in effectu formaꝝ. Empedo.ꝟo ꝛ Anaximander slr dicūt pn^m māle esse ens:q2 dicunt esse quādā mixturā:sed esse in potentia nō ad esse:q2 ibi oia sunt sed ad ordinē mēbroꝝ.Democritus ꝟo dicit potentiā illā eē ad eē:q2 ponit corpa athomalia esse pmū pn^m māle ꝛ in eo eē potētiam ad esse per ꝯgregationē.Ergo Anaxagoras dicit potētiam illaꝫ esse ad effectus.Empedo.ꝛ Anaximander: dicūt potentiam illam esse ad ordinē.Demo.ꝟo potentiā ad esse dicit.ergo in duobus cōueniunt.q2 ponunt pncipium materiale esse ens ꝛ potentiaꝫ:sed differunt in mō ponēdi id pncipium ꝛ illā potentiam.ℂ Ex ijs pꝫ qualiter omnes tetigerunt mām:q2 cū Ar.eam posuerunt aliquo mō ens.ꝛ cū eodem concesserunt potentiā aliquo modo ad formā.Sed defecerūt q2 id pncipiū posuerunt ens actuale: ꝛ q2 potentiam non ponunt simplr ad formā sed ad ꝯditiones formarum.ꝛ hec dicit:ꝛ hoc.s.materia nostra est id vnū Anaxagore qd chaos vocat. Subaudi ꝛ hoc vnū nostrum est meli⁹ illo vno Anaxagore:dignius eniꝫ est q̄ simul oia qd chaos dr:vel slr oia.Idem eniꝫ sunt:ꝛ hec nostra mā slr est mixtura Empedoclis ꝛ Anaximādri:ꝛ hec nostra materia est vt Democritus ingt in carmine erāt oia potētia actu ꝟo minime.mā enim hꝫ cum his tribus ꝯuenientiā in duobus:ꝛ q2 ens:ꝛ q2 in potētia:ppea ꝯcludit q̄re mām vtiqꝫ erant tangentes:sꝫ nō potuerunt venire vsqꝫ ad summū illius.

Cō.9m ℂ Uult declarare.] Sex facit in cōmento.pmo enim ponit intētionē ꝛ epilogū pdictoꝝ.2^a ibi [ꝛ istā nām cōtra declarata.] Ponit opinionē Anaxagore ꝛ cōparationē illius opinionis ad illā Ar.3^a ibi [Et ista mā.] Idē facit de Empedocle [ꝛ ponebat iste.] Idem facit de Anaximandro. 4ª ibi [Democritus omnia.] Idem ꝛ de Democrito 5ª ibi [dicit Alexander.] Docet modum qūo Ar.correxit ꝟbum Democriti:6ª ibi [ꝛ nā veritatis.] Dat intelligere quātā vim habeat veritas ꝛ quo approximati sūt veritati.ꝛ oia que dicit sūt manifesta per se. Debes tñ pmo scire ꝙ ex cōmēto ꝛ textu

Cōtra aui cē. de mi stura. pōt colligi bonū argumentuꝫ ꝯtra Auicennā.tenebat enim Auicenna oia elementa manere in misto actu ꝛ formaliter sꝫ posuit ea non habere ibi esse liberum.q2 solum qualitates sunt remisse.modo ex ꝟbis Ar.pōt argui ꝙ data positione Auicenne ex misto nō posse ppria generatione generari elementum:q2 vel elementum qd prefuit:vel qd nō pfuit.Si qd prefuit:ergo est alteratio:ꝛ non simplex generatio.Si qd non prefuit:quare elementum nō prefuit actu in misto.ꝛ hoc est fortissimum argumentum.2° debes scire ꝙ Democritus dixit omnia esse in potentia.Ar.autem addit,actu ꝟo non.Sed quo modo sit istud secundo de generatione visum est.

Omnia ꝟo mām hñt quecunqꝫ transmutanť:sed aliaꝫ ꝛ sempiternoꝝ que cūqꝫ nō gñabilia:mobilia aūt latione: itēqꝫ nō generabilē habēt:sꝫ vñ quo.

ℂ Conclusit mām esse ꝛ ipsam esse in potentia subiectum ꝛ per testimonium veterum:nūc remouet.q.dictum est enim mām esse subm in potentia ad ambo hoc est ad formam ꝛ ad priuationem.ꝛ ꝙ oia sensibilia habent mām eiusmodi.
ℂ Cōtra.nā corpa celestia sunt corpa sensibilia:ꝛ tamē nō habent potentiā ad ambo.qm̄ sunt sempiterna.ℂ Rñdet ꝯcedendo assumptū.s.ꝙ oia corpa sensibilia hñt mām:sed potentia dr analogice.nā mā celestiuꝫ corpoꝝ est potentia ad formā loci ꝛ ad puationē loci.mā ꝟo gñabilium est potentia ad formā subalē ꝛ puationem sube:vtraqꝫ ġ mā est potentia:sed celestis est potētia ad ambo accidentia.Generabilium ꝟo ad ambo subalia inquit.[Omnia ꝟo māꝫ habent quecunqꝫ transmutanť.] Qm̄ in omni motu opꝫ intelligere subm ꝛ sic cōcedit assumptum.[Sed quecunqꝫ non generabilia:mobilia aūt latione tm̄.] que [ꝛc.] de numero. [sempiternoꝝ.] sunt.[habent ꝛ aliā.] hoc est dictum equoce.[verum nō gñabilem.] hoc est in potentia ad terminos gnōnis.[Sed vñ quo.] id est in potētia ad terminos mot⁹.
ℂ Et si oia.] Ponit quandā gñalem ppōnē ꝛ differētiā iter mām ꝛ fundamentum.[Differentiarū.] Generalis qdeꝫ ppositio est:oia sensibilia habent mām.differentie ꝟo materiarum sunt due.nam eternoꝝ mā est in actu:q2 omne qd mouet est ens in actu.generabiliū ꝟo mā est in potentia:q2 omne qd generat est in potentia.Scda dria:materia eternorum est in potētia ad terminos oppositos accidētales in motu:mā generabiliū est in potentia ad terminos substantiales. Fundamētum aūt est.q2 māe differunt sm differentiam motuū quibus subijciunt:ꝛ per habitudines ad diuersas formas.[Et ideo qd.] Corollariū est ꝙ nullum trāsmutabile qd est eternū hꝫ mām in potentia:vult dicere ad terminos substantiales.ꝛ hoc subscribit cum dicit [quasi dicat ꝛc.] ergo mā cum est non est in potētia ꝛ est in potentia:nō est in potentia qdem ad terminos substantiales. est ꝟo in potentia ad terminos accidētales.[Et ex hoc.] Hic colligit peccatum Auicenne ꝛ pmo ppōnit hoc contra Auicennaꝫ ꝛ inquit.ꝛ ex hoc videť corpus celeste non habere potētiaꝫ diuisibilem.i.formā extensiuam sm diuisioneꝫ corporis.s.formā māleꝫ.[Nam si.] Hoc arguit ꝛ vtitur syllo hypothetico sic.si celum haberet formā diuisibilē ad diuisionē subiecti:in eo esset mā que esset in potētia ad terminos substātiales.destruit ꝯñs.p.ꝛ iam declaratum est ꝙ nullum eternum hꝫ potentiam vt corrumpať 2° celi ꝛc.ergo oppositū antecedentis.deinde subscribit peccatum Auicēne ꝛ patet. Cō.10m.
ℂ Sed ꝯtra.Qm̄ suba celi subijciť motori:ergo pōt recipere illum:pōt recipere:ergo in ea est potentia ad substantiā. Dubium Solutio.
ℂ Rñdeo ꝙ sba celi est in potētia ad motorem ꝛ per ꝯñs dici pōt.subm ꝛ mā respectu illius.Sꝫ hec potentia est sm dimidium ꝯtingentis hoc est ad esse tm̄:ꝛ non ad vtrūqꝫ.i. ad esse ꝛ non esse.Tu ꝟo vide dicta nostra in libro de celo: vbi de materia celi diffuse disputatū est. Qual' potētia in celo.

Ubitabit aūt aligs ex quali nō ente est generatio:tripliciter eniꝫ nō ens. Si itaqꝫ est aliqd potentia:tñ nō similiter ex quocūqꝫ:sꝫ alterum ex altero:neqꝫ sufficiens:q2 simul res oēs:differūt eni mā:qm̄ quare infinita facta sunt:sꝫ nō vnū. Intellectus enim vnus:quare si mā vna:illud factū est ꝛ actu:cuius ꝛ materia erat potētia.

ℂ Mouet circa dicta Aristoteles.q.nam accepit gñationeꝫ esse ex non ente ad ens. 2° queris qūo gnō sit ex non ente. Inquit,dubitabit aūt aligs ex quali nō ente sit gñatio. reddit cām.q.dicēs.triplr enim nō ens:ꝛ nō expressit:q2 physice auscultationis satis dixit.Ibidem enim dixit nō ens qñqꝫ sumi pro nihilo simplr:ꝛ hoc modo vocať priuatio toti⁹ entis oino.qñqꝫ pro pua tione forme tm̄:que qdem est ens p accidens pro quāto accidit enti.s.māe.qñqꝫ sumiť p ente in potētia:ꝛ sic materia dr nō ens:eo q2 non est ens in actu. Ideo est dubitatio satis rationabilis,triplici enim nō ente Dubitāt Aristo.

accepto

accepto.ex quali triū est gñatio.[Si itaq3]dubitationē apō me non soluit quia vult esse solutam ex pmo auscultatiōis physice.vz.q generatio fit ex non ente dupl'r.i.priuatiōe τ mā.nō autem ex nō ente simpl'r.Sed soluit aliaz.q.incidē/tem ad principalem solonē:ga si generatio fit ex nō ente.s. ex mā.ergo quodlibet fit ex quolibet.℄ R̄ndet ɔcedēdo antecedens τ negādo ɔñs.d.Si itaq3 est aliqd potētia sub.audi ex quo fiunt gñationes:tñ nō simil'r qōlibz fit ex quo/cūq3:sed alteruz.s.determinatū ex altero.s.determinato: eo ga l3 omnia generabilia conueniant in vno pncipio cōi ma/teriali:nō tñ in pximo:imo differunt in materijs proprijs.[neq3 sufficiens.]refellit.q.Anaxagore ad.q.scdam. R̄ndet enim Anaxagoras q ideo gñata sunt multa:quoniaz l3 mā sit vna:in ea sunt simul oia.ppterea qñ gñatur aliquid ge/neratur ex suo cōpari.℄ Contra arguit dupl'r.p ga suppo/nit falsum.mā enim non est vna oium:qō itelligit de proxi/ma.2° ga nō posset reddere cāz:quare oia generabilia sunt multa:imo deberent esse vnum ga agens vnū:τ mā vnuz:τ per ɔñs factum vnū.d.neq3 sufficiens.s.dicere ga simul res oēs sint:nam hoc videt̄ falsuz:differunt eniz mā.℄ Scdo arguit.Qrā pp quid infinita facta sunt:sed nō vnū:quod vi/detur debere esse.Intellectus enī vnus qui est motor oium apud ipsum:quare si materia vna illud factum est actu:cu/ius τ materia erat potentia:τ per consequens vnum:agens vnum:τ potentia vna.ergo factum vnum.

Cō. 11m. ℄ Uult.]Pꝛeponit intentionez in vl'i τ in particulari:in ge/nerali gdem:qrā Arist.intēdit declarare q mā sit vna po/tentia tñ τ habitudine sit plures:τ q quodlibet ens mistū cum mā cōmuni h3 per mām ppriā determinatā nām.In speciali žo ga soluit qōnez τ sermo patet.[Et qūo posuit.] Hic soluit qōnem τ videt̄ q nō soluat.q.principalē:s3 aliā

Digressio que accidit illi solōni:vt diximº in textu.[Et dixit hoc.]Di/gredit̄ τ ideo debes scire q materia est vna subto simpl'r τ per ɔñs vna sibi inest potentia:que est suum accidēs:naz non potest esse subiectuz vnum:τ ppria accidentia plura τ hec potentia est vna oium sicut mā est vna oium.est etiam eterna sicut τ materia eterna.Sūt tamē in mā multe habi/litates de nouo:quas noui vocāt potentias respectiuas:que non eterne sunt materie:sed noue.per potentiā enim eādem primo materia recipit elemēta:post elementoꝝ receptiōez ipsi materie accidit quedā noua habilitas cōtrahēs māz ad hanc formam suscipiendā magis q̄z ad hanc. Receptis žo formis consimilibus emergit quedā alia potentia plus cō/trahens:τ sic mā est vna:potentie žo noue sunt multe:que differunt per ordines ad diuersos actus:τ pp mistiones di/uersas:τ hoc declaratū fuit primo physicoꝝ.[Et ga antiq.] ℄ Hic ostendit qūo antiqui sm eorum positiones de mā nō possunt saluare gñationē nec entiū multitudinem.τ pri/mo ostēdit hoc in positione Anaxagore.2° ibi[τ simile con/tingit.]Ostendit idem in positione Democriti.3° ibi[τ qūo dixit.]applicat totū verbis Aristotelis:τ sermo eiº est p̱spi/cuus:est enim ex textu manifestus.[Et intendebat.]℄ De/ductio Auerrois fundatur in tribus propositionibus. pma est q Anaxagoras nō posuit formas latitare in materia s3 diuersas dispositiones:quia iam ibi essent abstracte:statim enim quādo materia disponit̄ respectu vniº forme:illa for/ma reducit̄ ad lucem.2° ppositio ab vno agente re τ rōne prouenit vnum tñ.3° ppositio est q vel Anaxagoras po/suit vnū agens re τ rōne esse cām oium:vel posuit solā ma/teriam esse sufficientez.Ex his habetur propositum.nam si forme sint diuerse in materia:vel sunt ab ipsa mā tñ:vl' ab agēte tñ:vel dispositionibus diuersis:τ quicqd dicit̄ p3 eē falsuz.Anaxagoras ergo non potuit saluare entium plura/litatem.Debes scire q propositio Arist.eget tribus condi/tionibus.pma in agente proximo,scda mediāte dispositio/ne vnica.tertia in agente naturali.Est ergo propositio vni/uersalis ab agente vno proximo mediāte vnica dispositio/ne:τ ipso existente naturali in passum proximū τ vnica di/spositione τ naturali effectus est vnus. Ab vno agēte pue/nit vnuz.

TRes itaq3 sunt cause:τ tria principia duo quidem contrarietas:cuius hoc qdem ratio:τ ex quo τ species:illud žo priuatio:tertiū žo materia:post hec qō non fit materia nec species. Dico autē vltima. Omne nāq3 trāsmutat aliqd:τ ab ali/quo:τ in quid:a quo quidem primo mouēte: cuius žo mā:in quod žo spēs. In infinitum ergo sunt:si non solum ęs fit rotundum:sed τ ipm rotūdū aut ęs:necesse est itaq3 stare.

℄ Uult nūc de forma agere:τ primo quasi que dixerat:epi/logat.τ inquit.Tres itaq3 sunt cause:τ tria pncipia:qō expo/nit.d.duo quidem ɔrietas.s.duo ɔria:cuius ɔrietatis h qui/dem est ratio more peripatetico.τ ex quo more Anaxago/re.τ spēs more Platonico.forma enī his tribº modis di.Il/lud žo priuatio.hec enim duo sunt extrema cōtrarietatis. 3m žo his subiectū mā. Hic igit̄ est epilogus.sed dices qūo sunt tres cause imo tria sunt pncipia τ quatuor cause. vt 2° physicoꝝ dicit̄.Dicēdū q verꝝ est q̄tuor esse causas:s3 ipse loqtur in ppposito.q.d.in pposito nostro tres sunt cāe:τ tria pnª.Simpl'r žo cause sūt plures.[post hec.]nūc de forma tractaturus accipit quoddā cōmune forme τ māe:τ est for/ma prima τ mā pma:vel qō idez est forma vltima τ mā vl/tima sunt ingenerabiles τ incorruptibiles.τ syllogismus est cuiuslibz generati est aliquod in quo a quo τ in quod:s3 ma/terie τ forme non sunt in quo a quo τ in qō:ergo nō sunt ge/nerate:accipit maiorem τ ɔclusionē:τ inquit post hec acci/piendum q nō fit mā:neq3 species:dico autez vltima.Qrā mā composita τ forma cōposita fiunt.sed non sunt vltime. hec est ɔclusio syllogismi.Deinde sumit maiorem.d.omne nāq3 transmutat aliquid:τ ab aliquo τ in quid.i.cuiuslibet transmutati tria sunt subiectū in quo:agens a quo:τ forma in quam.hec est maior:τ subdit.d.a quo quidez subaudi est vt a primo mouente:cuius žo.i.in quo žo est mā: in quod žo est species.hec est maior:τ maioris expō:subticuit autē minorē:sed ponit illius pbationē p ipōle.τ inqt. In infini/tum ḡ sunt si nō solū ęs.i.mā fit rotūdū:sed τ ipm rotūduz aut ęs fiunt.q.d.si mā fit τ forma fit:tūc materie esset mā τ forma forme:τ sic ad infinituz:necesse itaq3 stare.Ex his p̱/spicuū iā cōiter qualiter mā vltima τ forma vltima sint in/genita τ incorrupta:τ h est pmū demōstratū de forma.

℄ Cum declarauit.]Primo epilogat oia declarata. 2° ibi[τ Cō. 12m cum oia ista.]exponere incipit textum τ totum patet.[For/ma non generat̄ neq3 mā.]Auerroes accipit hanc ppōnez compositū generat̄:τ neq3 forma:neq3 mā.pmo pbat ppo/sitionez vt fecimus in lr̄a.2° ibi[τ hoc qō dixit.]exponit il/lam:τ quosdaz terminos textus:τ totus sermo est p̱spicuus. ℄ Circa hec dubitabis.An forma vel compositū per se ge/neretur.Dico aūt de forma vltima:ga de forma mista vel composita nihil pbibet.In ista difficultate cōis positio est q compositū p̄ τ per se generat̄:capiēdo pmo τ per se vt di/cit causalitatem:τ sic in qō generatur τ forma per se primo in quo.Utitur autē hec positio pluribº argumentis.τ preci/pue propositione Arist.in litera.τ pro hac parte sunt aucto/ritates infinite per Auerroem inducte.vt 7° prime philoso/phie cōmentis.22.26.27.31.33.τ 8° metaphysice.cōmento 3° τ alibi pluries.vnde 7° huius dicit forma nō est gñabilis neq3 corruptibilis nisi per accidēs:τ simil'r est de mā.gene/

rabile enim ⁊ corruptibile in rei veritate est individuũ cõpositũ ex forme ⁊ materia. hec ipse cõmento. 23. Põ ppa. ¶ Videtur autẽ mihi dicendum esse de mente Auerrois ꝙ forma simplr̃ ⁊ primo generatur. compositum xᵒ per accñs: ꝗ declaro ex dictis eius: nam gñatio ꝑprie ⁊ p̃mo est ad esse. est enim transmutatio de non eẽ ad esse. 5. physice auscultationis. Sed id qđ vere est: actus est: vt dicit Auer. in. 7. commento scđi de aĩa: quare proprie ⁊ principaliter forma generatur. ¶ Amplius corruptio ⁊ generatio habent fieri circa idem: sed corruptio est forme p̃ncipaliter ⁊ p̃mo vt Auerroes inqt p̃mo physice auscultationis cõmẽto. 68. ergo ⁊ generatio habet eẽ circa formã. Adhuc ꝑpter qđ vnũquodqʒ tale ⁊ illud magis. sed compositũ generaẽ ꝑpter formã. ꝗ ⁊ forma magis. Rursum id gñaẽ qđ extrahiẽ de potentia ad actum: sed forma sola extrahitur de potentia in actum: ⁊ cõpositum ratione forme: vt. 8. metaphysice cõmento. 15. ⁊. 7. metaphysice cõmento. 31. ⁊ infra cõmento. 18. ergo forma generaẽ principaliter. Postremo cõposito nullũ correspõdet esse preter esse forme apud Auerro. 7. huius. co ꝗ compositum non dicit tertium esse. forma enim totius ⁊ forma partis idem sunt apud ipsum ꝗ materia nõ est pars quidditatis. ergo cõposito nõ correspondet generatio alia a generatione forme: ⁊ sic per se ⁊ p̃ncipaliter forme generabitur. he rationes nõ sunt demõstrationes: sed sunt satis probabiles ⁊ mihi bone sicut ⁊ opposite aduersariis sunt ꝓbabiles. Sed ꝑpter rõnes oppositorũ debes scire ꝙ generatio est ad eẽ: aliquid aũt esse est dupl'r: vel vt per se existẽs: vel vt per se subsistens. id qđ per se existit: qđ est ⁊ alia sũt propter ipsum: ⁊ hoc modo forma per se existit. id xᵒ p̃ se subsistit qđ est ⁊ nullius pars est: ⁊ sic compositũ per se subsistit: qđ est ⁊ nullius neqʒ ps neqʒ accñs est. Tũc pʒ ꝙ forma principaliter generaẽ vt per se existẽs. ⁊ hoc mõ rationes mee sunt probabiles. Compositũ xᵒ principalr̃ gñaẽ vt per se subsistẽs. ⁊ hoc mõ sonant rationes ⁊ auctoritates opposite partis: ⁊ sic perspicuum quo modo forma p̃ se generatur ⁊ per accidens: ⁊ sic compositũ per se generaẽ ⁊ p̃ accidens. aliter tamẽ ⁊ aliter: ⁊ sic de questione.

POst hec ꝗ quecunqʒ ex vniuoco fit substantia: nã ⁊ que nã sunt substãtie ⁊ alia. Aut enim arte: aut natura fit: aut fortuna: aut casu. Ars quidẽ igitur: principium est in alio. natura autem principium in ipso. hõ nãqʒ hominem generat: relique xᵒ cause: horum priuationes.

¶ Proponit Arist. hanc cõclusionẽ. oĩs subã fit ab vniuoco. dico omnem subam fieri ab vniuoco: tã de nãli ꝗ̃ arte facta. Sed quo accepit cõclusionem hanc: difficile est: põt tñ dici ꝙ hec de causa accepit hanc: ꝗ dicitur cõpositum generari. ⁊ ideo posset dici si cõpositũ generaẽ: quõ generaẽ an ab vniuoco vel quõ: vel forte hec est maior 2ᵉ rationis ꝗ modo. vʒ. omne qđ generaẽ generatur ab vniuoco: forma ⁊ mã vltime non generantur ab vniuoco: ꝗ nõ generanẽ. ⁊ sic hec videtur 2ᵉ rõ: ⁊ estaẽ aũt huic modus loquendi Aristotelis qui dicit. [Post hec ꝗ.] Hoc aũt denotat hic velle tãgere scđam rõnem. Et forte nullus ante me inspexit ad hec ⁊ valde consonat textui greco. dicit enim meta taute: qđ nõ consueuit ponere: nisi quãdo ꝯtinuat plures rõnes ad idẽ. primo ergo accipit maiorẽ. ⁊ inquit. Post hec ꝗ quecũqʒ substantia fit ex vniuoco subaudi fit: loquor autẽ hic ample. q. d. de subã: nam ⁊ que nã sunt substãtie ⁊ alia. i. ⁊ ꝗ̃ nõ sunt a nã: sed arte. q. d. sumo in maiori subam large prout se extendit ad nã factum ⁊ ad arte factum. Subiicuit aũt minorẽ: que deberet eẽ: sed forme ⁊ mã vltime nõ fiũt ab vniuoco: quare non generanẽ: sed ꝗ minor ⁊ conclusio sunt ꝑspicue: conuertit totum sermonẽ eius ad maiorem: ⁊ ꝓbat illam ibi. [aut enim.] ⁊ videtur ꝙ sua ꝓbatio sit inductio: ꝗ res potest fieri quatuor modis: vel natura: vel arte: vel fortuna: vel casu horum quatuor sunt duo boni ⁊ reliq sunt priuatiões. Modo cõstat ꝙ nã factũ fit ab vniuoco: vt homo ab homine: ⁊ arte factũ similiter. nam domus in re fit a domo in mente. relique xᵒ cause vt fortuna ⁊ casus non sunt cause sed priuationes causarum: ⁊ ideo non est cura si que fiunt casu ⁊ fortuna nõ fiunt ab vniuoco. Inquit. naʒ omne quod fit: aut arte: aut nã fit: aut fortuna: aut casu. differt xᵒ casus a fortuna: ꝗ casus est natura agens preter itentiõeʒ: ⁊ fortuna est intellectus agens preter intentionem. ⁊ apponit incidẽtaliter differẽtiam inter factum arte ⁊ factuʒ nã. ⁊ dicit ars igitur principium est in alio. natura xᵒ principiũ est in ipso: vt 2ᵒ physicoꝝ dixit. Facta diuisiõe īducit in generatione naturali. ⁊ inquit. homo nãqʒ hominem generat subaudi ⁊ domus in mente generat domũ in re. Subiicuit autem exemplum in arte: quoniã in 7ᵒ posuit exẽplũ de sanitate. vt dicit Auerroes ibidem cõmento. 23. Et quia induxit in arte factũ ⁊ naturã: ne quis credat ipsum esse insufficientem: addit relique xᵒ cause: vtpote casus ⁊ fortuna: horũ scʒ artis ⁊ nature priuationes sunt. quia cause per accidens: ⁊ ideo effectus illarũ nõ sunt ab vniuoco: ⁊ hec expositio est optima: ⁊ nullus latinoꝝ intelligit locum hunc.

¶ [Quo modo declarauit.] Auerroes ponit intentionẽ ⁊ causam intentionis. Intentio quidẽ est loqui de causa agente. causa intentionis est quia compleuit sermonẽ de forma ⁊ materia: ⁊ tu vides quo mõ hec expositio differt a nostra ⁊ est bona: ⁊ apud Auerroem Aristoteles sumit hanc conclusionem: omne generatum fit ab vniuoco in nomine ⁊ diffinitione: vt homo ex homine ⁊ equus ex equo: ⁊ sic de ceteris. Cõ. 13. Rõnes ʒ Aristo. [Et dicit Alexander.] ¶ Contra hanc propositionẽ arguit Alexander tribus argumentis. primo: quia animalia ex putri materia orta: naturaliter fiunt: quia neqʒ casu: neqʒ arte: neqʒ fortuna fiunt. ⁊ tamẽ non sunt ex simili in nomine vel definitione. [Neqʒ etiam.] Secũdo malus est a natura genitus. ⁊ tamen non fit a malo ⁊ sibi simili in nomine ⁊ definitione. [Quid autem.] Tertio obiicit. naʒ Aristoteles facit hanc copulatiuã: que fiunt a natura: fiunt ab vniuoco ⁊ alia que explicat vt arte casu ⁊ fortuna. ergo videẽ velle ꝙ oĩa facta fiant ab vniuoco. hoc autem iʒ sit verum in natura ⁊ arte facta: nõ tamẽ in casu ⁊ fortuna generaẽ: nam hec non fiũt ab agente determinato: sed ab infinito: vt scđo physicorum colligitur. [Et forte.] ¶ Soluit ⁊ primo vltimaʒ questionem ꝙ lʒ Aristoteles acceperit illam vl'em omnis substantia generata fit ab vniuoco: post tamẽ in fine textus facit exceptionẽ volens hanc esse intelligendaʒ de vere generato: modo que casu ⁊ fortuna fiunt nõ vere sunt generata. ⁊ propterea sermo Aristotelis non verificaẽ in illis. ꝙ autẽ hec non vere generenẽ: pʒ ꝗ nõ per gñationes: sed per priuationes generationis fiunt. i. per defectus ⁊ errores in generatione. per hoc enim ꝙ sperma ab aliquo accidente impediẽ: generat aliquando manuʒ cum duobus vel pluribꝰ digitis. Et breuiter ad formã dicendum ꝙ genita casu non sunt genita: ꝗ lʒ Aristoteles vniuersaliter protulit verbum limitat id in fine. ¶ Confirmat autẽ hanc solutionem Alexandri per hoc ꝙ in tractatu 2ᵒ: hoc est in. 8. satis ample dedit hanc solutionem. [Et esse.] ¶ Soluit primam questionẽ ⁊ vult ꝙ iʒ genita non fiant a simili specie vel nomine: fiunt a simili in operatione hoc est in virtute. nam generantur a calore stellarum qui est virtualiter similis genitis illis: ⁊ hoc satis est. potest etiã dici ꝙ quãdo gñatur aliqđ putrefactorum: vtpote vespa/prius fit quoddã corpusculũ simile permati quod habet duas partes: alteram quidẽ calidam

que

que est velut spiritus formatiuus.alterum ꝟo humidū ex qua formatur corpus.Ille ergo spiritus est similis animali genito saltem in virtute:⁊ de his ample dicemus in cōmē.18. [Dicitur etiam.](Aliter respondet ad.3.q.⁊ est solo apō quosdam.volunt enim ꝙ litera non debet legi copulatiue: sed singulum debet referri ad singulum.Intelligitur ergo sic ꝙ omne quod fit fit ab vniuoco ẜm speciem modi faciendi ⁊ nō ẜm spēm rei facte.verbi grā.omne quod fit a natura fit ab ente nature ⁊ non ab ente artis:⁊ omne qđ fit ab arte fit ab ente artis ⁊ nō ab ente nature.Similiter ⁊ de casu fato ⁊ fortuita.⁊ sic vniuersale verum est omne qđ fit fieri ab vniuoco sui gn̄is ⁊ non sue speciei.[Ars est ꝑncipiū.] ¶ Hic ponit differentiam inter artem ⁊ naturam:que differentia ex declaratione litere perspicua est.[Et cum nō dixit.](¶ Dubitaret forte aliquis.dixit Aristoteles generata generari quatuor modis ⁊ subticuit de genitis voluntate:⁊ sic videntur quinque modi.Respondet ꝙ voluntas reducitur ad artē qꝛ est ꝑncipiū agendi in alterū quēadmodū ⁊ ars.agit enī in potentijs executiuis que sunt alie ab ea:lʒ apud quosdam voluntas agat in seipsam actum volendi:sʒ hoc relinquitur ꝙ non est perispateticum.[Homo enim.] Facta diuisione inducit nunc ⁊ vtitur vno exemplo.Colligit Alexander hic ꝙ Aristo.loquitur in suo sermone de generatis primarie/hoc est per se ⁊ non de generatis secunda intentione que vocant̄ gn̄ata per accidens ⁊ casu.Cuius signum dat:qꝛ ea que fortuna ⁊ casu generant̄ vocat generata priuatiue ⁊ non absolute:⁊ Auerrois primo ponit verba Alexandri.2° ibi[⁊ vt dicit Alexander.]exponit verba illa. [Dixit Alexander.]Aliter respondet Alexander ad ꝑmam ⁊ vult ꝙ generata ex putrefactione sunt casu ⁊ non per se ⁊ sicut excludantur a copulatiua.addit tamē esse manifestū ex alijs libris ab arte facta fieri ab vniuoco.qꝛ.7.metaphysice cōmento.23.declarauit sanitatem in re fieri a sanitate existēte in anima medici.[Quoniaʒ ꝟo mulus.](¶ Ad 2^m de mulo respondet ꝙ mulus fit ab vniuoco ẜm speciē ꝓximā ⁊ non ẜm speciem specialissimā eo qꝛ asinus:equus: ⁊ mulus sunt eiusdeʒ speciei subalterne ⁊ nō specialissime.

Moderatio Auer. [Et hoc quod dixit Alexander.] Recitatis expositionib⁹ et questionibus ⁊ solutionibus Alexan.in isto loco vult Auerroes aliqualiter moderare dicta Alexandri.⁊ ꝑmo obijcit nam lʒ artificialia sint ab vniuoco:tamē non apparet ex textu.In textu enim non plus habetur nisi ꝙ substantie sunt ab vniuoco:⁊ causa erroris est/qꝛ litera non est legenda copulatiue vt legit Alexāder.sed illa particula[⁊ alia.]que in barbara translatione iacet[⁊ illa alia residua.]non tenetur copulatiue.sed illa particula[et]est principiū noui sermonis cuius appositum est:⁊ illa alia residua aut sunt artificialiter ⁊ reliqua.[Et in alia.]Confirmat qꝛ in alia translatione non inuenitur scriptum illud artificiale ⁊ signū est ꝙ est additum extra.[Et idem.]Tertio qꝛ sermo iste ponitur in 7.vbi non ponit illā particulā/artificiale.[Et inuenimus.] Quarto arguit qꝛ in alio sermone hec litera copulatur hoc modo.[Necesse est vt hoc sit.]⁊ reliqua vbi post non reperiri verbum illud:sed solum ꝙ omne qđ fit aut fit naturaliter aut per se.i.casu.[Et reputo.](¶ Pro Alexandro arguit et ostendit ꝙ litera debet legi copulatiue sic ꝙ illa particula [⁊ alia.]vel vt habet barbara trāslatio[⁊ illa alia residua.] debet legi cum precedēti ⁊ non ꝙ sit principium noui sermonis:⁊ signum huius ponit qꝛ probat̄ illis verbis subscribit.[Aut enim.]Modo hec particula enim vel hec particula:quoniā dat intelligere ꝙ sermo nō incipit ab illa particula.[⁊ alia.]vel ab illa[⁊ illa alia residua.]⁊ certe Alexāder loquitur iuxta verba greca.hec.vʒ.que enī natura sunt substantie sunt:⁊ alia.vel enim arte ⁊c̄.[Et hoc inuenimus.] Idem confirmat per translationem Ioānis ⁊ repetit ꝟba precedentis textus cuʒ verbis presentis:vbi patet illa particula.Quoniaʒ esse additam vt reddat causam eius qđ precessit.[Et qđ plus.]Tertio probat idem qꝛ addit artificialiter facta:modo cōstat illa fieri ab vniuoco.hec faciunt pro parte Alexandri:⁊ est ergo questio ambigua pro vtraqꝫ ꝑte. [Sed videtur mihi.]Cum questio erat ambigua ꝓ vtraqꝫ parte.Auerroes nūc ponit opinionem propriaʒ ⁊ vult ꝙ ꝓpositio solum vera sit in substātijs.Quoniā per illud ꝟbuʒ [⁊ alia.]quod in barbara translatione habet̄.[⁊ illa alia residua.]intelligit accidentia.q.d.substantie fiunt a natura et a sibi simili:⁊ illa alia residua.i.accidentia fiūt aut casu aut fortuna:⁊ hoc pacto vult Auerroes literam esse legendam. ¶ Sed ad argumenta nō respondet que erant pro Alexādro:posset tamē dici pro Auerroe negando translatiōes:et hoc quia Alexander habuit falsum textum.Tu ꝟo in his considera[Et ẜm hoc.](¶ Contra.quia si propositio Aristotelis esset vera in substantijs:tunc animalia ex putrefactione orta fierent ab vniuoco.(¶ Respondet ⁊ cōcedit antecedēs ⁊ cōseqnēs ⁊ cōsequētiam:⁊ hoc probat duabus rationibus.ꝑma/quecūqꝫ fiunt casu non habent ordinem:sed orta ex putrefactione habēt ordinem:ergo non fiūt casu.secunda ibi[Et plura eorum.]Et est quecūqꝫ fiunt in temporibus terminatis non fiunt casu:sed hec orta ex putrefactione fiunt in periodis terminatis.ergo non a casu.[Hoc autē quod.]Reprehendit Alexandrū in alio.quoniam Alexander allegauit solōneʒ suam de aīalibus ex putrefactiōe ortis in physicis:mō dicit Auer.Alexādrū peccasse per obliuionē:qꝛ talis solutio nō reperitur in libro physicoꝝ.excusat tamen ipsum eo qꝛ forte liber physicoꝝ est diminut⁹ in libro eius.Sed hec excusatio est fuga.forte enim Alexāder intelligit per pħica omnes libros naturalis pħie.nam in libro de generatione aīalium dedit solutionē illam Aristoteles.[Et cuʒ diximus.]Quia accepit hec aīalia fieri ab vniuoco:exponit quō.nā Alexander voluit in ꝑma expositiōe ꝙ fiunt ab vniuoco in virtute.s.a calore solis ⁊ stellaꝝ multiplicato in aere.ipse dicit ꝙ fiunt dupl'r ab vniuoco:vno modo(vt dicit Alexāder)a calore solis ⁊ aliarum stellarū. secūdo modo a virtute formatiua reperta in particula seu corpusculo putrefacto.Imaginatur enim ꝙ sicut a patre et matre decidantur duo spermata e quibus fit quoddā corpus quod embrio dicitur:sic a calore solis ⁊ stellaruʒ generatur corpusculum quoddā simile embrioni:⁊ sicut in embrione est pars subtilis spiritosa que spiritus formatiuus dicitur sicut in corpusculo illo adest pars subtilis aerea spiritosa:ergo duplex est vniuocatio:⁊ vniuersalis qualis est inter calorem celestem ⁊ animal id/⁊ particularis reperta in particulari semine.Uirtus autem illa que est in corpore vel in semine illo assimilatur arti apud Aristotelem:⁊ ideo est similis illi genito:⁊ quasi probat hoc Auerroes:ars generat sibi simile:sed virtus illa cōtēta in semine est similis arti:ergo generat sibi simile.ꝓbat minorē.qꝛ nulla videt̄ differentia inter illa tria:sed inter virtutem que est in corpusculo in semine ⁊ arte:nisi in hoc tm̄ ꝙ illa que fuit in semine decisa est a patre ⁊ matre:ea ꝟo que est in corpusculo decisa est a sole tm̄:cuius signum dicit qꝛ Aristo.dicit.Hominem generari ab homine ⁊ sole.[Et ideo.](¶ Corollarium contra Themistiū.Themistius enī ꝓbauit pro Platone formas ⁊ ideas eē vt saluaret generationem aīalium ex putrefactione ortoꝝ:m.dicit mō Auerroes ꝙ nulla est ꝓpter hoc necessitas:qꝛ talia animalia generant̄ a sole ⁊ corpusculo illo loco seminis facto.Sʒ in hoc cōmento adsunt q̄stiones.ꝑma est expositoris.Arguit enī calidū in corporib⁹ inferioribus gn̄ari a sole ⁊ nō a calido.ergo ꝓpō falsa.Ampli⁹ 2° celi cōmento.42.Calor causatur a motu ⁊ luce:⁊ tn̄ non sunt vnius rōnis.Adhuc in substātijs arguit̄.nā 3° de celo

cōmento.56. Ponit q̄ ignis potest generari ab igne ꝛ a concussione lapidū: quādo ergo generabiť a concussione: certū est q̄ non generabiť a conueniēti in nomine ꝛ definitiōe. q̄re propositio falsa. Rursum motor celestis corporis efficit motum: ꝛ tñ motus ꝛ motor nō sunt vnius speciei. ℂ Circa hanc expositionem Alexāder dedit tres expōnes. ꝛ prima est q̄ debet intelligi in vere genitis ad excludendū genita casu ꝛ fortuna que generantur. qui errores scđo de vniuocatione in forma vel in virtute: ꝛ hoc ꝓpter alalia genita ex putrefactione. ℂ Scđa expositio fuit q̄ debꝫ intelligi vniuersaliter in omnibus. sꝫ similitudo debet esse in genere vt si ē ens nāle a nā: ꝛ si artificiale ab arte ꝛc̄. ℂ Tertia expositio fuit q̄ dꝫ intelligi in vere genitis ꝛ de vniuocatione in specie specialissima vel subalterna: dico in vere genitis: excludendo animalia ex putrefactiōe ꝛ casu facta: dico in specie specialissima vel subalterna ꝓpter gñationem muli ex his oēs rationes cessant. Themistius autē vt diceť cōmēto 24. glossat ꝓpositionē tribus conditionib⁹ seruat. s. in agēte principali ꝓpinquo: ꝛ eēntiali: ꝛ tu vide ibidē. Auerroes aūt videť glossare hanc in substātijs: ꝛ videť velle omnem subam fieri a sibi sili. in accidētib⁹ aūt vult ꝓpōnē non hic locum. Sꝫ hec solo vr̄ falsa. pmo ꝓꝑ ignē qui gñať ab igne ꝛ ab excussione lapidis. 2° videť falsum q̄a vel intelligit ꝑ vniuocationē in virtute vel in forma. si in virtute erit vniuersalis in oībus. si in forma est falsa in substātijs genitis ꝛ putrefactione. ꝛ hec videtur maxima ipsi. Adhuc contradicit sibi. q̄a. 7. huius cōmēto. 30. dicit propositionē esse verā solam in generatis ex patre ꝛ matre. ꝛ hoc vult esse vniuersaliter in oībus substantijs: ꝛ vtinam eēt solo aliqua ꝓ ipso que eēt vtilis. forte propter hec recentiores fingunt ꝓpositionē esse verā in omnibus tam substantijs q̄ꝫ accidētibus. Quoniā omne qd̄ fit ab vniuoco fit: vel in forma ꝛ mō eēndi forme: vel in forma tñ: vel specialissima: vel generica: vel virtute: ꝛ sic constituunt gradus quattuor vniuocatiōis: ꝛ tu vide eos. Sed hec solo est contra textum qui nō videť verificare in substantijs. Adhuc etiam casu videntur fieri ab vniuoco isto modo. Et ꝓpterea videť mihi esse dicēdū cū Auerroe. vbi debes scire q̄ Auerroes vult hic per gñationē vniuocam eam in qua effectus ꝛ agens sunt conuenientia in forma: sed formam sumit tā per gradū a quo sumiť species q̄ꝫ pro gradu a quo. sumiť genus p̄dicamēti. Tunc ipse vult duas ꝓpōnes. prima / solꝫ substātia generatis ab vniuoco in forma predicamēti. hoc est dicere / solum substātia fit a suba principalr. 2° / aliqua substantia fit a sili in specie ꝛ aliqua a simili in predicamēto. pma pars pꝫ. 7. huius cōm. 30. 2° pars patet in animalibus generatis ex putrefactiōe. In accidētibus autē non est sic. Qm̄ accidēs pōt generari ab accidēte ꝛ a substātia. ℂ Tūc videť ad argumēta ꝯtra hoc. primū tolliť eo q̄a ignis gñatur principalr a ferro ꝛ a lapide sꝫ dispositiue a motu. ℂ Ad 2ᵐ dꝫ q̄ itelligit vniuocationē forme p̄nd ꝛ nō for̄ spēi. ꝛ sic nō pōt intelligi accidēs sic fieri. Qm̄ accñs q̄nq3 ab accidente: q̄nq3 a suba fit. ℂ Ad tertiā pꝫ q̄ nō ꝯdicit per secūdam conclusionem.

Substantie autē tres sunt: mā q̄dem: hoc aliquid existēs apparere. nā quecūq3 sunt tactu ꝛ non connaturalitate: mā: ꝛ subiectuꝫ: nā vero: ꝛ h̄ aliqđ inquantum ꝛ habitus quidaꝫ. Amplius tertia q̄ est ex his singularis vt Socrates ꝛ Callias. In quibusdam q̄ igitur hoc aliquid nō est preter compositam substātiā: vt species domus: si nō est ars. Sed nec est gñatio nec corruptio horum: sed alio mō sunt ꝛ non sunt vt domus que sine materia ꝛ sanitas. ꝛ oē qđ ꝑm artem. Sed siquidem in eis: que sunt natura.

ℂ Incepit tractare de forma ꝛ declarauit primo qualr̄ ipsa per se nō est generabilis sed vt pars compositi: ꝛ sic de ea locutus est in comparatione ad agens: nunc iterū de ea loquitur in comparatione ad materiam ꝛ ad substātiaꝫ compositam: ꝛ hoc vt contradicat Platoni ꝛ alijs male sentientibus. pmo tamē iterum diuid: ꝛ substātiam sensibileꝫ. Fuit enim prima diuisio in tres partes: vt in substātiam sensibilē eternam: ꝛ subam sensibilem gñabilē: ꝛ subam insensibilē. Nunc diuidit substātiam sensibilē gñabilē: ꝛ hoc in tres vt in mām formā ꝛ compositū. ꝛ singulaꝫ propria declaratione declarat. Inquit. substantie autē. s. sensibiles sunt tres. mā quideꝫ hoc aliquid existēs apparere. debes scire q̄ aliquid est hoc aliquid vere: vt forma vel cōpositum. ꝛ h̄ q̄a est actus vel hñs actum. Aliud diciť esse hoc aliquid apparēter: non q̄a sit hoc aliqđ: sed q̄a apparet eē tale. eo quia sicut substātia cōposita subijcitur accidētibus. sic mā subijcitur formis. Expositor ꝛ sequaces verba hec ad antiquos referunt. dicit enim q̄ antiqui solam mām cognouerunt ꝛ ꝓpterea differunt solam illam eē substātiā: reliqua vero accidētia. Sꝫ isti peccant valde. nō enim Aristoteles ad antiquos loquitur sed illud met dicit qđ in physicis accepit. dixit enim mām non eē scibilē nisi ꝑ similitudinē ꝛ ad formā ꝛ ad subiectum compositū. ꝛ hoc vr̄ dicere hic. Inquit. n. materia quidem hoc aliquid existens apparere. ꝛ ista particula apparere debꝫ legi in ablatiuo: nam grece sic iacet. materia quidem hoc aliquid existens to phenesthe. modo greci vtūtur datiuo pro ablatiuo: quasi ergo dicat. materia quidem hoc aliquid existēs apparere: hoc est quadam similitudine ꝛ ꝓportione. non q̄ sit vere hoc aliquid sed similitudine ꝛ proportione ad hoc aliquid. omne eniꝫ similitudinarie tale pōt dici tale: huius autē causam subscribit Aristo. d. nā q̄cunq3 sunt tactu ꝛ non connaturalitate: vt sunt opera artis: vt domus: arca: ꝛ hm̄. sunt materia ꝛ subiectuꝫ ꝛ nihil tertiū ex his aut preter hec. ꝛ hac similitudine materia ad formā dicitur hoc aliquid. Fecit autē errare expositores mala translatio eo q̄a in translatione eorum habebať substātiam apparere. ꝛ hoc non sic habeť in greco: sed existens apparere. ꝛ tu vides quō ex mala trāslatione cadunt. [Natura.] Nūc formā exponit. ꝛ inquit. nā vero ꝛ hoc aliquid. sumit autē naturam pro forma: q̄a nā diciť de vtraq3: sed per quādam excellētiam de forma. hec autē diciť vere hoc aliqđ ꝛ non apparentiā: vel similitudinē: sed absolute. Sꝫ quoniaꝫ forma dr̄ q̄nq3 priuatio: adicit ad quā ꝛ habitus q̄dā subaudi reduciť: nam forma efficiť habitus quādo in mā permanet. [Amplius.] Describit tertiā. ꝛ inqt. Amplius tertia que est ex his. s. materia ꝛ forma est singularis: vt Socrates ꝛ Callias. [In quibusdam q̄ igitur.] premissa diuisione substantie sensibilis corruptibilis: nunc ꝓsequitur de forma. ꝛ p̄ sumit hanc conclusioneꝫ in formis artificialibus. vꝫ. forme artificiales nō sunt separate a subiectis seu substantijs cōpositis. 2° sumit hanc hypotheticam si que forme sunt separate a substātijs cōpositis: ille sunt nāles: non tamen ipse acceptat antecedens nec consequens: sed loquitur hypothetice. inquit. In quibusdā quidem igitur hoc aliquid. i. forma nō est preter compositaꝫ substātiam ꝛ exponit se. d. vt domus spēs. i. forma. [Nisi sit ars.] Soluit tacitam. q. q̄a quis pōt dicere q̄ domus species est ars existens in mēte artificis ꝛ non in re: domus ergo est separata. ℂ Soluit ꝛ arguit contra. d. nisi sit ars. Contra arguit. d. quecūq3 sunt in mente nō generantur neq3 corrumpūtur: sed species domus generatur ꝛ corrūpitur. ergo nō est in mente. Ponit maiorē. d. Sꝫ

nec

nec est generatio nec corruptio hoꝝ: puta, que sunt in mēte:
sed alio modo sunt ⁊ non sunt: ga per doctrinas vel discipli
nam. .i. domus que sine materia. .i. que est in mente ⁊ sanitas
⁊ omne qđ ſm artem. hec est prima conclusio ⁊ eius decla
ratio. ponit secundam. d. Sed siquidem subaudi sint forme
abstracte: sunt in eis que sunt natura: hanc autem non decla
rat: sed potest declarari per consequentia post. hec ergo est
expositio huius loci sane iuxta verba greca.
Cō. 14. ❡ Cum dixit.] Proponit intentionem partis ⁊ causam intē
tionis. Uult itaqꝫ ꝙ Arist. diuidit subam in tres quēadmo
dum fecit in nālibus ⁊ in 7° huius. causa huius diuisiōis est
vt per ipsam possit deuenire ad cognitionem prime forme:
⁊ primi finis: ⁊ hec expositio parum differt a nostra. [Dicit
Alexāder.] ❡ Mouet nunc. q. Alexandri circa id verbum
[hoc aliquid existens apparere.] Ubi Alexāder dicit mihi
etiā in hoc sermone est difficultas: ⁊ propterea dat quatuor
Expō p°. expositiones. ❡ Prima ergo expositio est ꝙ mā nō est hoc
aliquid sai nā: sed ipso apparere, hoc est forma qua ipa mā
sentitur vel videt: nā ipsa seipsa est insensibilis: sentit autē
2° expō. propter formā. [Dicit autē erit.] ❡ Scda expositio est, ꝙ
mā est hoc aliquid existens ipso apparere. .i. apparenter. vt
videbatur antiqs ⁊ nō existēter: quoꝝ fundamentū fuit ga
mā reperitur in quolibet: ⁊ omne quod est in quolibet est hoc
Expō p° aliquid. ergo mā est hoc aliqd. [Intētio autē.] ❡ Positis
expōnis. expositionib⁹ Alexādri Auerroes declarat illas ⁊ dicit. In
tentio autem ⁊ sensus prime expositionis Alexandri est, ga
mā est illa que videtur aut sentitur non propter se sed pro
pter formā: ⁊ tunc litera debet legi conuerse. vꝫ. mā quidē
apparet ſm ꝙ est hoc aliquid. .i. actuata per formā ⁊ nō ꝙ
sit hoc aliquid per apparentiam: ⁊ hec est expō prima. Sꝫ
hec expositio valde contorquet textum ⁊ est falsa. Contor
quet quidem textum vt patet in greco. est 2° falsa. quoniā
Auerroes primo celi cōmēto 95° ait māꝫ itelligi ꝓpter for
mā: ⁊ rem sentiri ꝓpter māmꝫ: ecce quo mō cōtradicit huic.
❡ Dicendum pmo ꝙ lꝫ contorqueat textum, hoc nō est in
conueniens propter veritatē. ❡ Dicēdū scdo ꝙ mā ⁊ for
ma possunt comparari inter se ⁊ ad compositum. Si inter
se, sic materia est sensibilis propter formam: ⁊ sic intelligit
hic. Si ad compositum: sic compositum est sensibile ꝓpter
materiā ⁊ intelligibile propter formam: ⁊ sic loquitur pmo
Expō 2°. celi. [Intentio 2° secūde.] ❡ Exponit secundam ⁊ vult ꝙ
mā sit hoc aliquid apud sensum: nā sensus non discernit dif
ferentiam inter mām ⁊ formam sed intellectus. ⁊ hoc dicit
propter antiquos qui tm̄ sensibilia cognouerunt: ⁊ sic mate
riaꝫ solā ⁊ non formam perceperūt: ⁊ sic apud eos sola ma
teria est substantia: ⁊ forme sunt accidentia: eo quia forme
sunt intelligibiles tm̄: ⁊ non sensibiles. [Dicit Alexander.]
Exponit Alexāder secundam partem textus ⁊ videt ꝙ ipē
in hac parte sequatur secundā expositionem nunc positaꝫ:
⁊ sic vult ꝙ reddat causam quare veteres non dixerūt nisi
materiā: ⁊ vult ꝙ hoc dixerunt propter argumentū a simi
li. naꝫ ita se hꝫ forma naturalis ad mām nālem: sicut artifi
cialis ad substantiam: sed in artificialibus sola materia est
substātia. ergo in naturalibus: hec est expositio secūde par
3° expō. tis textus. [Sed forte.] ❡ Tertia expositio Alexandri est
de materia proxima: ga hec est hoc aliquid ipso apparere,
4° expō. hoc est ipso existere actu. [Et forte dicit.] ❡ Quarta expo
sitio est nostra quaꝫ diximus in textu. ⁊ vult ꝙ materia sit
hoc aliquid non vere sed apparere ipso. idest similitudine
⁊ proportione ad formā ⁊ ad substantiā compositaꝫ. reddit
causam huius expositionis. d. ꝙ non dicit de ea in alio loco.
vꝫ. ꝙ ipsa sit cognita ſm similitudinem: non debet contra
dicere huic qđ dixit modo. nam materiā intelligere nō pos
sumus nisi per comparationē ad sensibilia ⁊ nobis primo
nota. [Et forte.] Adaptat nunc secundam parteꝫ textus ad
hanc expositionem. quasi dicat ꝙ ideo materia est hoc ali
quid per comparationeꝫ: quoniā sic se habet ad formas si
cut subiectum ad accidētia artis. addit Alexāder ꝙ Aristo.
forte vtitur hoc verbo hoc aliquid loco huius verbi aliqua
substantia. Inquit Auerroes. hec igitur sunt verba Alexan
dri. Accipe ergo quatuor expositiones bonas ⁊ ego vltimā
tm̄ teneo. [Intentio autem primi.] ❡ Exponit nunc per or Expoſi° Au. ſuꝑ dict. Alexandri.
dinem omnia dicta Alexādri. ⁊ primo expositionem secū
de partis textus. ⁊ quasi dicat. dico materiā esse solam sub
stātiam: quoniā in rebus artificialibus cum contingūt se so
la materia est substantia ⁊ ens: reliqua sunt accidentia ⁊ po
nit exempla ⁊ sermo patet. [Intentio autem tertie.] ❡ Ex
ponit tertiā ⁊ vult ꝙ mā proxima sit existens hoc aliquid
ipso apparere. .i. respectu substātie sensibilis: quia ipsa est in
quantum est pars substantie composite. ⁊ supra hoc expo
nitur id qđ subscribit. d. nam quecūqꝫ sunt tactu ⁊ non con
naturalitate est mā ⁊ subiectuꝫ: quod dicit eo ga materie ꝓ
xime se tāgunt: quoniā tactus est corporuꝫ modo māe pxi
me sunt corpora: que 2° cōnascuntur primo sunt elementa:
que non se tangunt: sed cuꝫ misto connascuntur. ⁊ huius po
nit exemplū ⁊ patet. [Intentio quarte.] ❡ Exponit quartā
⁊ vult ꝙ Aris. velit tres esse substātias. .i. mām ⁊ formā ⁊ cō
positum: ⁊ materiā vult eē hoc aliquid ipso apparere. .i. ipa
proportione ad formā. esse enim materie est eē relatum ad
formā. Est autem hec proportio similitudo quedā sic ꝙ ita
se habet materia ad formas sicut substantia ad formas ar
tificiales: ⁊ per hoc patet prima ⁊ secunda pars textus. [Et
omnia.] ❡ Uult modo ponere quintā expositionem. ⁊ pri 5° expō.
mo premittit cām sue necessitatis: ⁊ vult ꝙ ideo est ponen
da quinta expositio qm̄ ex his quatuor Alexandri nihil no
ui scitur de mā quod non est omnibus cōmune: ⁊ ꝓpterea
est ponēda quinta vt saluetur sensus litere: ⁊ cū hoc habea
tur aliquid noui in ipsa mā nondum compertuꝫ. [Et vide
tur mihi.] ❡ Premissa cā necessitatis quinte expositionis
nunc prosequit ⁊ primo premittit intentioneꝫ partis. ⁊ in
quit. ⁊ videtur mihi ꝙ intendebat dare differentiā īter na
turā māe in esse: ⁊ nām forme vniuersalis: ⁊ maxime illius
forme vniuersalis quod est genus. hec ergo est itētio. [Re
putatur enim.] Probat necessitatē. ⁊ inquit. reputatur eniꝫ
ab antiquis ꝙ prima mā habet nām rei vniuersalis predi
cabilis de pluribus: ⁊ hoc ga cōmunis multis: imo oib⁹ ge
nerabilibus ⁊ corruptibilibus quo fundamento quidā exi
mant mām esse corpus: ⁊ forte tangit Auicēnā vt pmo phy
sicorum cōmento. 63. ⁊ forte tangit Platonem: vt pmo peri
hermenias: ⁊ forte tangit alios. [Et si ita esset.] Contra ergo
hanc positionē adducit duas rationes quas clarius scripsit
in primo huius cōmēto. 17. ⁊ inquit. ⁊ si ita esset haberet for
mā subaudi qua subaretur: tenet cōsequentia ga omne cor
pus est tale propter formā. ⁊ sic nō esset pura potentia. [Et
nō est.] ❡ 2° arguit, si materia est vniuersale genus vtpote
corpus non est vna ſm numerum sed ſm formaꝫ subaudi
mediam inter potentiam ⁊ actum. modo dictum est alibi
ipsam esse vnā nūero. ergo ⁊c̄. [Demonstrādū igit.] ❡ Sꝫ
dubitatur. ga si mā est vna numero non videt posse repe
riri in pluribus. vt primo huius cōmento. 28. 31. ⁊. 46. quo
enim aliqd pōt eē vnuꝫ numero ⁊ reperiri in pluribus: vi
det enim implicare cōtradictoria. [Hoc qdeꝫ.] ❡ Rndet
questioni ⁊ distinguit de vno numero: qm̄ vnū numero du
plex est in actu ⁊ in potentia. In actu qdem vt Socrates ⁊
Callias: ga qlibet hoꝝ est vnus ꝓpter formā vnam. tale q
vnū numero ipossibile est reperiri in plurib⁹. Sed vnū nu
mero priuatione ⁊ potētia bene pōt plurib⁹ in esse. [Qđ nō
hꝫ.] ❡ Solonē declarat ⁊ ostdit ꝙ mā est vna numero ⁊
cōis pluribus. vna numero qdeꝫ ꝑ hoc ga caret formis indi
uidualibus qbus numeret ⁊ plurificetur. cōis 2° ga caret

vna forma qua res dicatur vna numero ꝛ non per formes
cõmunem:sicut genus.ergo ſm carentiã formarum indiui
dualium est vna numero:dẽpta enim causa pluralitatis re/
linquitur vnitas.Scdm carentiaz vo forme indiuidue est
cõmunis pluribus:quoniã res est vna per vnam formaz:
q̄a dempta causa vnitatis relinquitur pluralitas.ꝛ commu
nitas.ergo mã est vna numero ꝛ cõmunis pluribus.ꝛ solũ
fundamẽtuz est q2 est ens in potentia.[Forme eni.] ¶ Sz
circa dicta mouet.q.quoniã similr erit de vlibus.naz vlia
sunt entia in potentia.ergo qđlibet vniuersale erit vnum ꝛ
cõmune sicut mã:añcedẽs ꝓbatur.qꝛ scire vle est scire in
potẽtia.ꝛ hoc pro tãto qꝛ vle est ens in potentia.ergo vle
erit vnum numero ꝛ cõmune sicut mã.[Coniũctio igitur.]
¶ Rñdet ꝙ cõmunitas vlis ꝛ materie differunt:qꝛ vni/
tas rei vlis est extra aiam in potẽtia:qꝛ rõne forme que ẽ
vniuersale potentia.Sed vnitas materie est pp̄ priuatiõez:
q̄a nõ intelligit̃ talis nisi ꝓpter ablationẽ formarũ:mõ pri
uatio est ens rõnis ꝛ non est ens extra animam.[Materia
igitur.] ¶ Corollariuz cõcludit ꝛ dicit.mã igitur non habet
eẽ extra aiam ſm hunc intellectum.s.inquãtum cõis oĩbus
generabilibus ꝛ corruptibilibus.quãdo non intelligitur sic
nisi ſm priuationẽ:mõ priuatio est ens in aia.[Et qũo ita.]
¶ Soluit.q.q̄a si sic,tunc mã nõ differt a priuatiõe nec est
ens extra aiam.Rñdet ꝙ differt a ꝑuatione ꝛ est extra ani
mã inquãtuz subiectũ indiuidui sensibilis qđ videt̃ ꝛ nõ ꝓ/
pter illud qđ intelligit̃ ex ea.i.ꝓpter priuationẽ.ergo inquã/
tum subiectũ est ens extra animã.sed inquãtum priuata:est
ens in aia.[Et hec.] Nunc declarat qualiter se habeãt eius
dicta hic.ꝛ inquit.ꝛ hec est perfecta imaginatio materie eo
q2 scitur eius vnitas ꝛ eius cõitas:ꝛ per cõsequẽs eius nã.ꝛ
hoc expresse nunq̄3 dixit Aristo.in aliquo loco sed inuenit̃
ex eius verbis:supra quibus dicit Joãnes,ꝛ hoc est veruz
q2 in ꝑmo metaphysice dicit.ꝙ in fundamẽto nature nihil
est distinctũ.ꝛ Auerroes cõmẽto 17° ibidẽ declarat qualr.
ꝛ 7° huius dicit ꝙ ipsa nec est quid,neq3 quale,neq3 quãtũ;
neq3 aliquid aliorꝫ q̄bus diuisum est ens.Ex his duob⁹ põt
sumi sententia Auerrois de mã.Ego autẽ ex aliis locis col/
ligo intellectum Auerrois de mã.dicit enim Arist.8.meta/
physice.neq3 omnis mã est:sed quoꝝ generatio est ꝛ trans/
mutatio:vbi Auer.cõmen.14.dicit.ꝛ ex hoc verificatur ꝙ
prima mã rerũ generabiliũ ꝛ corruptibiliũ est eadem.s.q2
omnia generabilia ꝛ corruptibilia alterant̃ adinuicez.ꝛ.10.
huius dicit.mã enim negatione ostendit̃.vbi Auerro.com/
mento.24.idez colligit.Id ergo inuenit̃ ex verbis Aristo.
nõ tamẽ ita explicate atq3 ita colorate sicut dic̃ Auerroes.

Digressio aca.

¶ Sed circa dicta sunt questiones non pue.Prima si ma
teria est cõmunis pluribus(vt dicit Auerroes)ergo predi/
catur de pluribus.cõsequens est cõtra Auerroem ꝑmo hu/
ius cõmento.17.ꝛ cõtra rõnẽ:qꝛ si predicat̃ de pluribus:
vel predicatur in q̄d vel in quale:si in quid erit genus:si in
quale erit dĩa.¶ Scdo dubitat̃.q̄a si genus est ens ex ani
mã in potẽtia.ergo q̄lq3 erit ens extra aiaz in actu:qꝛ fru
stra est illa potentia que non reducit̃ ad actum.primo celi.
¶ Tertio q̄ro quõ forma est fundamẽtuz vniuersalitatis:
vel q2 ipsa forma ꝛ vle idem simpliciter:vel q2 forma ḡnat
vlitatẽ:qđ est falsuz:q2 intelligẽs ḡnat vlitatez.¶ Quarto,
cuilibet enti positiuo debet̃ vnitas positiua:q2 eadẽ rõ en/
tis ꝛ vnius entis:vt 4° hui⁹ scribit̃.sz mã est ens positiuz:
q2 suba ꝛ illius spẽs.vt per diuisionẽ superius positã in te/
xtu pz.ḡ ꝛ vnitas ẽt erit positiua.¶ Quinto,q2 tũc mã eẽt
vna numero priuatiue ꝛ plures numero.vna q̄dez q2 caret
pluribus formis quib⁹ diuidat̃.plures vo q2 caret vna qua
vnificet̃.ḡ vna ꝛ plures.¶ Sexto,tunc per idẽ dici posset
vna specie priuatiue ꝛ vna genere:q̄a caret plurib⁹ formis
specificis q̄bus sint multa.¶ Septio,vĩ falsum qđ dicit.s.
ꝙ priuatio sit ens in aia:qꝛ principiũ transmutationis rea
lis est reale.mõ priuatio est ꝑcipiũ ḡnationis ꝛ corruptio
nis realis vt prediximus:q̄re erit reale quoddã.¶ Prima

Solone

quidẽ soluit Auerro.7° huius cõmẽtis.23.ꝛ.24.ꝛ 8° huius
cõmento.6.ꝛ.9.metaphysice cõmẽto.12.ꝛ videtur mihi ꝙ
sua solo consistit in hoc ꝙ mã potest sumi dupl̃r.Uno mõ
vt pars:ꝛ sic nõ predicatur nisi de seipsa.Alio mõ vt totũ.
verbi gr̃a.pro materiato,ꝛ sic predicatur de pluribus q2 de
oĩbus ḡnabilibus.quodlibet enim ḡnabile est materiatuz.
¶ Tunc ad auctoritatem dico ꝙ mã nõ ꝑdicat̃ in q̄d sz in
quale:qꝛ nõ est quidditas nec ꝑs q̄dditatis sed additũ ei:
ꝛ sic ꝑdicatur in quale:q2 ꝑdicat aliq̄d extra essentiaz:qꝛ ḡ
dicit mãm non ꝑdicari:dicit mãm non ꝑdicari ad modum
generis.s.in quid.nec ꝓpter hoc est dicere:q2 nõ predicatur
in quale essentiale vt dĩa.Secũda tollit̃.q2 non opz ꝙ oẽ
in potentia reducat̃ ad actũ eodẽ mõ quo fuit in potentia:
ꝛ ideo vult dicere Auerroes ꝙ vle extra animã acceptum
actu est singulare:potentia vo vniuersale:mõ non oportet
vt tale fiat vniuersale extra animam.¶ Ad tertium rñdet
Auerroes ꝑmo huius cõmento.27.ꝙ forma dicitur funda
mentum vniuersalitatis propter tria.Primo,q2 ꝓpter for/
mam repertam in cõposito intellectus cõcipit compositũ
vniuersalr.Scdo,q2 vniuersale nõ est nisi forma concepta
sub rõne toti⁹ absq3 ꝯditionib⁹ mãe.Tertio,q2 a forma est
ꝑdicatio essentialis.ergo forma dicitur fundamẽtũ vniuer/
salitatis ꝛ per cõtrariũ ꝑuatio vt vides.¶ Ad quartaz mi/
hi videt̃ esse dicendũ ꝙ vnitas numeralis materie põt cõ/
parari ad subiectũ remotum:vtpote ad essentiaz mãe ꝛ sic
dicitur positiua:vel ad subiectũ ꝓximuz:vtpote ad priua/
tionẽ mediante qua intelligit̃ materia vna:ꝛ sic vnitas est
priuatiua.¶ Ad quintũ,Auerroes cõcedit totum:est enim
materia vna numero ꝛ plures numero:ꝛ dicit hoc non esse
inconueniens in ente in potentia:sed bene esse incõueniens
in ente actu.vñ vnum priuatione ꝛ plura priuatione nõ op
ponuntur,sed bene vnus potest esse ꝛ plura.¶ Ad sextam
cõceditur totum.potest enim dici vna specie per priuatio/
nem plurium formarum specificarum ꝛ vna genere simi/
liter.Sed Auerroes non expressit hec propter breuitatem.
¶ Ad vltimam dõm ꝙ priuatio formaliter est ens in aia
tñ.sed fundamentaliter est ipsa potentia materie.mõ non
est inconueniens aliq̄d esse principiũ per accidens trãsmu/
tationis realis ꝛ esse ens in aia:ꝛ tu vide alios:ex his pz to/
ta sententia Auerrois de materia.plura dici possunt:sz hec
satis.[Si igitur.] ¶ His expeditis venit ad expositionem
verborum Aristotelis.ꝛ ꝑmo premittit vtilitatẽ expositio/
nis ꝛ hoc ex quatuor.primo,q̄a facit intelligere esse mãe qđ
est valde difficile.2°,q2 est ꝓprium huius scientie.naz phy/
sicus declarat esse materie ꝑ trãsmutationẽ:metaphysicus
per ordinem ad formam:ꝛ propterea hic sermo est ꝓprius
metaphysico.3°,quia nullus põt intelligere eẽ materie nisi
mõ isto.4°,q2 quo verba Aristo.inspexeris inuenies hanc
expositionez non remotã ab eis plus aliis quinque:ꝛ dixit
quinq3 q2 reuera quatuor sunt:sed quia dixit ꝙ intelligit h̃
in loco ei⁹ quod diceret ꝙ est aliqua substãtia:ꝓpterea vo
cat expositiones esse quinque.sed reuera quatuor sunt quia
illa quinta cadit in vno verbo tñ.[Et ſm hoc.] ¶ Nũc ve
nit ad rem.Ubi primo debes scire ꝙ apud Auerroem ma
teria nullum hz esse de se:sed esse eius est in comparatione
ꝛ ordine ad formam eo q2 mã dependet in esse ꝛ conserua/
ri a forma.Utrum vo forma dependeat sic a mã:alibi di/
ximus.opz ḡ supponere ꝙ mã nec est ens,nec q̄d,neq3 q̄/
le,nec aliq̄d alioꝝ ꝑdicamẽtoꝝ nisi pp̄ formã.Et ad h̃ sup
ponẽdum ꝑcepit Auerroes mãm esse vnã numero ꝑuatio/
ne forme ꝛ cõem entiũ:ꝛ hoc ad demõstrationem intelligere
totum esse mãe esse ꝓpter formã vel ordinẽ ad illã:h̃ ergo

premisso

ꝑmissoꝫ facile est exponere verba Arist. dicit enim mã est ꝗ aliqd extra apparere hoc est ipsa ꝓportione ad formã. naꝫ ipsa ſm se nullũ hꝫ esse nisi vel ꝓpter formam vel ꝓpter ordinē ad formã. [Et qꝛ esse.] ℭ Exponit secundam ꝑtem textus: ꝛ vult ꝙ det cãm ꝑmi verbi: ꝛ ingt. nam quecũq; sunt casu. i. quoꝝcũq; esse est in ꝯtactu ꝛ comparatione ad aliud ꝛ non ꝯnalitate. i. ꝛ nõ forma. i. ꝛ eius esse nõ est foꝛa: est mã ꝛ subm. nam sola mã est per eius esse in cõparatiõe ad aliud. Barbara aũt trãslatio quaꝫ Auerroes cõmentaꝝ alr hꝫ sed in id redit: ꝛ ꝓpterea assumpsi nostram literam. [Et qsi intendit.] Epilogat expõnem ꝛ vult ꝙ per oĩa hec Ari. innuit esse mãe: ꝛ ꝙ ipsa nullam hꝫ esse nisi in cõꝑatiõne: ꝛ sic per ꝯtactum itelligit comꝑationem: ꝛ per ꝯnalitatē itelligit formã: ꝛ ita applica totum hoc verbis suis. ℭ Sed dubitaꝝ. nã hec expõ nõ differt a pĩma Alexandri: vt pꝫ intuenti. ℭ Dicendũ ꝙ qñtũ ad modũ exponēdi nõ differt: sed bñ qñtum ad rem expositam. nã Auerroes voluit Arist. per hec dare itelligere esse mãe ꝛ nõ Alexander. Sed quõ mã depēdeat a forma ꝛ non ecõuerso: alibi enucleauimus. nunc ṽo hec supponēda sunt: qꝛ ex 2° auscultationis physice clare habeꝝ. [Et forte intendit.] Dat scdam expõnem: ꝛ hanc vocat manifestiorem ſm verba: ꝛ vult ꝙ Arist. innuat diam iter formã ꝛ mãm. nam mã est sensibilis ꝛ forma intelligibilis: ꝓpterea mã sensu ꝑcipiꝝ ꝛ forma ṽo itellectu. ꝛ iuxta hoc exponit scdam ꝑtem. ꝛ quasi dicat. nam quecũq; sunt casu ꝛ nõ ꝯnalitate. i. forma sunt mã ꝛ subiectum: id est sunt mãe ꝑxime que dicunꝝ subiectũ ꝛ quasi tangit elementa. elemēta enim sunt ꝯtactu ꝛ nõ sunt vnũ in forma. ꝛ propterea sunt materie ꝛ subm. i. sunt materie actu ꝛ ꝑxime. ꝛ ꝓpterea hic sermo verus solũ de materijs ꝑximis. nã hec sunt sensibilia ꝛ ꝓprie apud nos nota. [Et dicit ſm ꝯtactũ.] Tũc ponderet verbũ cur. s. Arist. dixit quecũq; sunt casu ꝛ nõ mistione. Rñdeo qꝛ tactus est cõioꝛ: qꝛ est tam mistoꝝ in vna forma qꝫ vnitoꝝ sed non in vna forma. vt ergo vteretꝝ ſmone vniuersalioꝛi: dixit tactu. Sed dices. Tunc hec expõ non differt a tertia Alexandri. Respõdet vt supra: ꝙ quãtum ad modũ exponendi eadem sunt. nõ aũt qñtum ad rem expositam. [Et cum dixit hoc.] Hoc reliquum cõmenti ꝑspicuũ est per se: ꝛ maxime ex expõne textus facta per me: nec in hoc est aliqua vtilitas.

uapropter vtiq; non male Plato ait: qꝛ species sunt quecunq; natura. Siqdem sunt species: alie ab his vt ignis: caro: caput: omnia enim materia sunt: ꝛ maxime substantie vltima.

ℭ Quasi corollarie ꝯducit qñtum ad quid Plato bene dixit vbi debes scire ꝙ ꝯditionalis est duplex: quedam necessaria necessitate rei: ꝛ quedam necĩa necessitate illatiõis: ꝛ potest addi tertia que est necessaria ſm rem ꝛ illationem. qui ꝯcedit ergo ꝯditionalē necessariaꝫ vtroq; modo bñ: aut qꝛ simplr ꝛ ex toto verum ponit. qui ṽo ꝯcedit hypotheticaꝫ necessariã vno mõ tñ nõ male dicit: qꝛ dicit ꝑtem verum ꝑtem falsum. ꝛ hoc Plato ꝯcedit. Ponit eni hanc hypotheticam: si idee sunt: forme nãles debent esse tales idee: ꝛ non forme artificiales. modo hec hypothetica ē necessaria vno mõ. s. ſm ꝯñtiaꝫ ꝛ nõ ſm rem: ꝛ ideo nõ male ait Plato: inquit. quapropter vtiq; nõ male ait Plato spẽs eē quecũq; natura siqdem spẽs sunt alie ab his. Dixit aũt Platonē nõ male dicere sed nõ dicit ipsum bñ dicere: vtens inuida laudatione: qꝛ Plato dicit hypotheticam vno mõ tñ veraꝫ ꝛ nõ vtroq; modo. exemplum subscribit eoꝝ a qbus spẽs debēt esse alie: si debēt esse idee. s. vt ignis: caro: caput. Causam subscribit: oĩa enim mã sunt ꝛ maxime substantie vltime. qsi dicat ꝙ sublatis formis ꝛ positis illis in abstractione vt Plato. ingt oĩa reliq̃ sunt vltima mã maxime substantie que indiuiduũ dr. qꝛ vt in ꝑntis dr ꝓprie ꝛ ꝑncipaliter ꝛ maxime substat. Sed de hoc diceꝝ in cõmento.

ℭ Dixit Alexander.] Que dicit continuando patent. Debes scire ꝙ sermo Arist. põt duplr itelligi. Uno modo ꝙ Plato velit formas ipsas nãles compositoꝝ esse abstractas. Alio mõ ꝙ Plato velit formas formaꝝ substantiaꝝ ꝯpositarum eē abstractas: ꝛ ꝓpterea dat duas expõnes. Prima supponit Platonem sentire ꝑmum itellectũ. 2° ṽo supponit 2ᵐ itellectũ. differũt ergo he expõnes: qꝛ pĩma vult apõ Platonē ipsas formas ꝯpositoꝝ esse sepatas. scda vult ipsarum formas existere sepatas. [Dicit ꝛ erit.] Docet ꝯstruere ṽba ꝛ debes scire ꝙ textus barbarus sic stat (qꝛ ista si fuerint alio mõ: sunt oĩa que existunt ſm nãm) vult mõ Auerroes ꝙ siue primo siue scdo mõ exponaꝝ textus: lrã dꝫ legi transposite. vꝫ. ꝙ hec particula ista construaꝝ cum ly sunt ꝛ ly forme subintellecte construaꝝ cum ly fuerunt alio mõ. s. si forme habent esse: ꝛ hoc modo certe legiꝝ in translatione nostra vt vidistis: ꝛ ṽba Auerrois (vt puto) sũt corrupta hic ex ignorãtia verboꝝ eiᵘ. [Et omnes.] Reducit totã sententiam in duo. nam opinio Platonis potest dupliciter itelligi. Uno mõ ꝙ ipse substãtie que sunt forme ponantur abstracte: vt forma aque ꝛ forma ignis ꝛc. ꝛ sic itelligit prima expositio. Alio mõ vt intelligat Plato formas formaꝝ. s. vniuersalia formaꝝ esse abstractas. vtputa vniuersale hominis ꝛ vniuersale leonis ꝛc. ꝛ sic intelligit secunda expositio. Prima ponit tñ spẽs indiuiduoꝝ seperatas. 2ᵃ ponit vniuersalia spẽrum esse sepata. Ambe ergo expõnes vere sunt in ꝑte pro quãto solum in formis nãlibus loquuntur: ꝛ nõ in artificialibus. [Duo enim.] Ponit conuenientiam ꝛ differentiam inter has expõnes. Cõueniētia est qꝛ sunt propinque qñtum ad hoc ꝙ nõ male dicunt excludendo artificiales formas. differunt ṽo: qꝛ pĩma perscrutatio est nãlis. s. vtrum forme compositoꝝ abstracte sint. Sed scda est metaphysica. s. vtrum forme abstracte sint alie a formis sensibilibus: qꝛ tractare de distinctione ꝛ differentia est ꝓpriũ metaphysici. [Et ex hoc ſm Alexandrum.] Literam illaꝫ duplr exponit Alexander. Uno mõ vt excipiat adhuc hec a ꝓpõne Platonis. vꝫ. ignis: caro: caput: ꝛ cetera membra. ꝛ sic forme nãles sũt idee: exceptis illis que sunt velut partes alioꝝ integrales: ꝛ sic habeꝝ prima expositio. Uel potest intelligi vniuersalius vt excipiantur quecunq; sunt vt materia: vt itelligatur forme naturales sunt abstracte: exceptis illis que sunt vt materia. [Intelligēda esset.] ℭ Debes scire ꝙ litera barbara sic iacet: ꝛ hec substantia est illud quod est maius valde: ꝛ illud postremum ꝛ indiuisibile. pĩma expositio itelligit per substantiam compositũ: ꝛ per illud itelligit mãm: quasi dicat ꝛ hec substantia. s. ꝯposita est maius valde: ꝛ illud. s. mã est postremum ꝛ indiuisibile. ꝛ hãc Alexander vocat corpus cõe. potest 2° mõ itelligi ꝑ subiectũ mistum: ꝛ per illud elta vt sit sensus: ꝛ hec subã est illud qõ est maius valde: hoc est mistum est nobile: ꝛ illud. i. elementum est postremum ꝛ indiuisibile. Juxta hec certe põt eligi bonus intellectus in verbis grecis positus. lege ergo sic: quapropter vtiq; non male Plato ait species esse quecunq; natura: siquidem sunt spẽs alie ab his que sunt alioꝝ materie: vt ignis: caro: caput. nam oĩa sunt mã vltima ꝛ eius substãtie que maxime est. Ignis eni ē mã vltima misti ꝛ caput ꝛ reliqua quare exceptio debet fieri ab his: ꝛ quantũ ad hoc ponit textum suũ Alexander. [Dicit Alexãder.] ℭ Sꝫ dubitaꝝ. nã elementa ꝛ talia non sunt mã vltima maxie sube. ℭ Rñdet ꝙ per mãm vltimã non itelligit indiuisibilem. Cuius causam dicit ipse Auerroes: qꝛ Aristo. comparat inter substãtias compositas ꝛ actu entes. Intelligit ergo ma-

teriam vltimam.ſ. ꝓximã que dicitur vltima compoſitione ⁊ prima reſolutione. Quantum ergo ad duo Plato bene dicit.ſ. ꝙ forme artificiales non poſſunt eſſe idee: ⁊ ꝙ forme naturales poſſũt eſſe idee ſed nõ omnes: ſed ſole he que nec ſunt mã nec partes integrales alicuius totius. ⁊ hoc qꝛ talia nõ poſſunt exiſtere per ſe. Sed q̃tum ad reliqua male dicit: qm̃ reuera idee non ſunt neqꝫ dari poſſunt vt plurima argumenta oſtendunt. ⁊ ꝓpterea recte inquit Platonẽ non male dicere. ſed cum dixit ipſum bene dicere: pro quãto in parte verum dixit ⁊ in parte falſum.

Mouentes quidem igitur cauſe: velut prius facte exiſtentes. que autem vt ratio: ſimul. Quando enim ſanatur homo: tunc ſanitas eſt: ⁊ figura ęree ſphere ſimul ⁊ ęrea ſphera.

Accepit primo formas artificiales nõ poſſe ſeparari a cõpoſitis: ⁊ ꝙ ſi que ſeparari poſſunt ille ſunt naturales. adijcit ⁊ tertio ꝙ nec iſtud eſt vniuerſaliter verum: qꝛ nõ in formis que ſunt vel partes integrales alicuius totius vel miſti. Nunc ergo vlterius oſtẽdere vult ꝙ nulla forma poteſt ſeparata eſſe. ⁊ vtit̃ tali ſyllogiſmo. Omne ſeparatũ ab aliquo preexiſtit generationi illius ⁊ remanet poſt corruptionem eius. Sꝫ nulla forma preexiſtit generationi compoſiti: nec remanet poſt corruptionem eius. ergo nulla forma eſt ſeparata. maiorem tanq̃ perſpicuam ſupponit: ⁊ minorem declarat per diſtĩ inter cauſas mouẽtes ⁊ formales. Subticuit autẽ ↄcluſionem: qꝛ prius eam dedit intelligere. inquit. Mouentes qdem igit̃ cauſe ſunt velut prius facte. dixit, velut prius facte: qꝛ non ſemꝑ cauſe efficientes ſunt prius facte: qꝛ quandoqꝫ ſunt ꝯpetue vtraqꝫ ex parte: que autẽ vt ratio. i. cauſe formales ſunt ſimul. ſ. cum ipſis factis. Cuius probationem ſubſcribit per exempla. d. quando enim ſanatur homo, tunc ſanitas eſt etiam ⁊ non prius nec poſt. Et figura ęree ſphere tunc eſt quando ſimul eſt ęrea ſphera. patet ergo veritas minoris.

Cõ.16ᵐ. Cum declarauit. Auerroes videtur velle Ariſto. ex principali propoſito declarare differentias inter cãm formalẽ ⁊ agentem: ⁊ hoc nulla alia cauſa niſi vt declaret naturam forme ⁊ nãm agentis: ⁊ certe expoſitio poteſt ſtare. Ego võ textum introduxi modo dicto ⁊ ꝓpter cauſam predictam: verba cõmenti perſpicua ſunt.

Si autem ⁊ aliquid manet poſterius: perſcrutandum eſt. In quibuſdam enim nihil prohibet: vt ſi eſt anima tale: non omnis: ſed intellectus. omnẽ naqꝫ impoſſibile forſan.

Minor habebat duas partes: ⁊ ꝙ nulla forma preexiſtit generatiõi compoſiti: ⁊ ꝙ nulla forma remanet per ſe poſt compoſiti corruptionem: ⁊ probauit primã partẽ per differentiam datã inter agentes cauſas ⁊ formales. Nunc ergo de ſecunda vult ſe excuſare: lꝫ addat quandam veritatẽ q̃ primo aſpectu apparet: ⁊ inquit. Si autem ⁊ aliquid. ſ. de numero formarum manet poſterius: hoc eſt poſt compoſiti corruptionem: ꝑſcrutandum eſt: opponit tñ id qđ p̃mo videtur aſpectu ⁊ ingt. In qbuſdam enim nihil prohibet: exponit in qbus ⁊. d. vt ſi eſt aĩa tale non oĩs ſed intellectus: omnem naqꝫ ſeparari eſt impoſſibile forſan. Sed quõ intelligitur textus iſte in cõmento aperte diſputabitur: quoniã expoſitor contradicit Auerroiſtis.

Cõ.17ᵐ Dicit Alexander. Proponit. q. Ariſto. ⁊ fundamentum q. eſt ergo queſtio. Utrum aliqua formarũ remaneat poſt compoſiti corruptionem. Deinde narrauit. Ponit fundamentum qõnis ⁊ cõponit̃ ſic. aĩa ſeu intellꝰ hoĩs eſt forma hoĩs: aĩa ⁊ intellꝰ hoĩs remanet poſt corruptionem hoĩs. g̃ aliq̃ forma manet poſt corruptionẽ cõpoſiti. Sed non. Rñdet Alexander ꝑ ṽba Ariſt. Ubi debes ſcire ꝙ partes aĩe rõnalis quedam ſunt depẽdentes in eẽ ⁊ in conſeruari a mã vt cibalis: concupiſcibilis: ſenſibilis ⁊c̃. Siĺr intellectus mãlis qui dĩ virtus aĩe apud Alexandrum: quedã ſunt nullo mõ dependentes a mã ⁊ corpe: vt intellꝰ adeptus ⁊ intellectus agẽs: ⁊ tales remanẽt poſt corruptionem: vt in 3° de aĩa dictum eſt. Tunc cõſtrue lrãm ſic: vt ſi eſt aĩa tale non oĩs. i. non tota ſed intellꝰ ⁊ itelligitur adeptus vel agẽs: omnem naqꝫ ĩpoſſibile eſt forſan ſeparari. addit tñ cur Ariſto. adijcit forſan. ⁊ vult qꝛ eſt ꝓpꝛium alterius libri. Et hoc qđ dicit. Nunc declarat põnem Alex. ⁊ vult ꝙ apud Alexandrum ſit triplex itellectus: ⁊ forte quadruplex. Unus eſt intellectus agens eternus. ⁊ vnus mãlis eductus de potentia mãe. ⁊ tertius compoſitus aliquo mõ: ⁊ eſt itellꝰ in habitu: vt diximus 3° de aĩa. quartus eſt intellꝰ adeptus qui ẽ ipſe intellectus agens vt cognitus a poſſibili. vult modo Alexãder verbum Phĩ eſſe verum ſolum de adepto. hic enim inaſcit̃ hoĩ de nouo: ⁊ tñ non corrũpit̃ hoĩe corrupto: ſed poſterius remanet. Sed nõ eſt. Recitata poſitiõe Alex. narrat põnem Themiſtij ⁊ Theophraſti: ⁊ ponit omnes propoſitiões quas ↄceſſerũt hi. Prima, intellꝰ mãlis remanet poſt hoĩs corruptionẽ. 2ᵃ, intellꝰ agẽs eſt quaſi forma intellectus mãlis. ⁊ nõ dicunt abſolute eſſe formã qꝛ hꝫ modũ forme: vt dixit in 3° de aĩa. ⁊ ꝓpterea vocat̃ compoſitũ q̃ſi ex mã ⁊ forma. 3ᵃ, intellectus agens creat intellecta vno mõ ⁊ recipit alio mõ. creat qdem per ſe inq̃tum intellectꝰ: ⁊ recipit eas per accñs inq̃tum ↄiungit̃ itellectui poſſibili qui recipit eas: ⁊ ſic recipit eas per accidẽs. Nos autem.

Epilogat oĩa que dixit in libro de aĩa breuiter: ⁊ ponit multas ꝓpõnes breuiter: que ad longum ſunt declarate in 3° de aĩa. quarum p̃ma eſt. Intellectus agẽs eſt quaſi forã intellectus mãlis. Tum qꝛ hꝫ rõnem ꝑfecti ⁊ intellectus mãlis hꝫ rõnem iꝑfecti. Tum qꝛ ↄiungitur ei aliquo mõ: ⁊ nõ mediãte diſpõne qđditatiua ⁊ q̃litatiua: ⁊ ꝓpterea non dĩ vera forma ſed quaſi forma. 2ᵃ eſt, ꝙ itellꝰ agens agit intellecta per ſe ⁊ recipit ea per accidens: pro quãto copulat̃ intellectui poſſibili: qui per ſe recipit illa. 3ᵃ, intellectus mãlis eſt gñabilis ⁊ corruptibilis vt dicet̃. 4ᵃ, itellꝰ in habitu hꝫ ꝑtem generabilem. ſ. phantaſmata ipſa: ⁊ ꝑtem incorruptibilem. ſ. itellecta ipſa vlĩa. dictum eſt enim ꝙ corrumpitur q̃tum ad id per qđ eſt ens verũ: ⁊ eternum q̃tum ad illud per qđ eſt vnum entium in mũdo. ⁊ qꝛ dixit ꝙ itellꝰ mãlis eſt corruptibilis declarat quõ ⁊ vult ꝙ corrũpat̃ q̃tum ad actionem ⁊ nõ q̃tum ad eſſentiam. 5ᵃ, intellectus mãlis ab extrinſeco itrat nos: qm̃ non reducit̃ ex ſemine ſed deforis aduenit. ꝙ autem intellectus mãlis veniat deforis: ſupponit. Si enim eſſet. Quia accepit ꝙ intellectus materialis reſpectu agentis eſt velut locus ⁊ nõ quaſi materia. potius enim aſſimilat̃ loco q̃ materie: qm̃ mã eſt res indiuidua. Sed intellectus mãlis eſt res vlĩs. Amplius, mã dependet a forma: ſed itellectus mãlis nõ depẽdet qꝛ eſt eternꝰ: ⁊ propter multa alia que dixit in cõmento 6° tertij de anima. Et ſi actio. Probat ſcđaꝫ partem. ſ. ꝙ ipſius itellectꝰ agentis oꝑatio eſt corruptibilis, put copulat̃ poſſibili: qꝛ ſi non: erit ergo eterna. ſed in eternis actio eterna eſt eius ſubſtantia: vt dicet̃ cõmẽto 51°. ergo erit ſubã itellꝰ. Tũc vltra ſi actio hec erit ſubã eius. g̃ ſemꝑ erit ↄtinuus ipſi itellectui mãli: ⁊ quo ad ſubãm ⁊ quo ad oꝑationẽ: cum ſubſtãtia eiꝰ ⁊ oꝑatio idem ſint. Sed quõ. Ponit g̃ quõ nr̃a oꝑatio eſt corruptibilis vbi inuit talem diſtinctionem ꝙ ipſius intellectus agentis oꝑatio duplex eſt. vna eſt illius vt agens eſt: ⁊ hec eſt creare intellecta: ⁊ talis debetur ſibi in principio.

quo itellectus possibilis incipit perfici in nobis:alia est ei⁹ vt forma est.ꝛ hec est ipsemet intellectus agens vt copulat̄ ipsi possibili:ꝛ hec debet̄ ei in fine.s.quādo intellectus mālis adeptus est totū intellectum speculatiuum.ergo vult ꝙ actio eius prout copulat̄ cum māli in pncipio sit alia a substantia eius.Actio ꝯo ei⁹ put copulat̄ in fine est substātia ꝛ forma alij nō sibi.[Et ideo.]℄ Corollariū:qm̄ actio agentis est alia ab eius substātia : ideo fuit possibile vt aliquod eternum vtpote itellectus possibilis intelligat aliqđ corruptibile.s.virtute agentis de nouo abstrahentis.[Si igitur.] ℄ Dis declaratis vult declarare qđ sit prosperitas ꝛ quādo:vbi debes scire ꝙ donec remanet aliqđ pducibile faciēdum:semp agens hꝫ potentiam actiuam. Qm̄ cuilibet potentie passiue correspondet actiua.ergo per ꝯuersionē per contrapositionē si nullum est pducibile:nulla erit potentia actiua in agente : quare qn̄o oia speculabilia ꝛ intelligibilia sunt actu intellecta nihil remanet amplius pduci.ergo cessat potentia ab agente:ꝛ per ꝯñs destruet̄ hec actio:que est alia ab eo. Est ergo supponēdum intellectum agentē qn̄q remanere absq actione que est alia ab eo ppter rationem dictam.[Et tunc.] Nunc arguit:posito casu ꝙ actio hec cessat:aut nō intelligemus omnino per hunc itellectum:aut intelligemus per eius substantiā.sed est impossibile vt aliq̄ hora non itelligamus per ipm aliter esset ociosus.ergo itelligemus per ipm inq̄ntum eius actio est eius substantia.ꝛ hᷣ est vltima pͥsperitas.s.vt itelligamus per eius substantiā,sicut ipse itelligit se.℄ Sed quid sit iste itellectus agens per cuius essentiā intelligimus.Utrum deus vel aliq̄ intelligētia inferior:dictum est 3° de aia ꝛ in libro nr̄o de intellectu. Amplius,verū felicitas sit ipse itellectus:an aliqđ medium quo vnimur ipsi itellectui:dictū est ibidem.Adhuc etiam qn̄o pueniemus ad hec qn̄q ꝛ qbus:diximus ibidem.hec eni dicta sunt in trāscursu ꝛ transitu ꝛ per modum epilogi.

℄ His visis veniamus ad verba textus.videt̄ enim ex textu sumi ꝯtra Auerroem rōnalem aiam non pexistentē corporib⁹:vt dicit Auerroes:qui ponit eā eternam a pte ante ꝛ post ꝛ vnam.Qm̄ quātum ad hoc ꝯuenit cum verbis Aristotelis.ꝛ videt̄ remanere post hominis corruptionem:qm̄ quantum ad hoc differt ab alijs.ergo ex textu aperte sumitur ꝙ incepit ꝛ nō desinit.Jnqt enim.Jn quibusdam enim nihil pͥhibet vt si est aia tale non omnis:qꝛ nō quelibet:qꝛ non sensitiua nec vegetatiua sed intellectus.i.sed sola rōnalis.vocat enim itellectum aiam rōnalem:omnem nāq animam ꝛ sensitiuā ꝛ vegetatiuam ꝛ rōnalē separari est forsan īpossibile.Ecce qn̄o aperte sumit̄ rōnalis aia incipere:quēadmodum ꝛ alie forme ꝛ remanere:ꝛ in hoc differt ab eis. ꝛ in hac glossa multum letat̄ expositor contra Auerroē:sꝫ pace sua dixerim.ipse nō pcipit verba nec sensum verboꝝ Aristotelis.lꝫ enim pō sua sit veritas:nec sumus : nec volumus:nec appetimus ꝯtradicere veritati.Sed in hoc est falsitas ꝙ ipse credit talem veritatem esse in verbis Aristotelis hic ꝛ alibi.Adsunt etiā alij pclarissimi theologi:qui Aristotelem in tali questio eē semper dubium asserunt:sed quocunq modo sit ex verbis his nō colligit̄.Propterea debes

De aia r[onali] ꝛ itellu apud Auerroē scire ꝙ apud Auerroim rōnalis aia non est compositum ex intellectu agente ꝛ intellectu māli vt credit Joānes.hec eni est vera fictio nec ab Auerroi alicubi inueni.sed rationalis anima apud Auerroem est quoddā compositum ex parte sensitiua ꝛ pte itellectiua.Accipiat̄ enim totum illud anime qđ ex semine eradicat̄:ꝛ ponatur loco partis mālis:ꝛ totū id qđ deforis aduenit loco partis formalis:ꝛ ex his constituitur rōnalis anima constituens compositum in esse specifico:ꝛ plures ſm numerum indiuiduoꝝ speciei hominis lꝫ intellectus sit vnus oibus.tale autē ꝯstitutum incipit simul cum composito:quēadmodū omnes forme māles ꝛ aliqđ eius remanet:vtpote intellectus : ꝛ in hoc differt ab alijs:ꝛ hec expositio multum consonat textui.dicit enim in quibusdam enim nihil prohibet vt si est anima tale non omnis hᷣ est non tota sed aliqđ eius.i.intellectus.omnem nāq.i.totā nāq impossibile est forsan : qꝛ saltem ſm ptem sensibilem traducit̄ ex semine.ꝛ ꝙ hec sit mens Aristotelis patet.nam Aristoteles nullibi sumit intellectum pro anima.dicit̄ enim grece intellectus nus . anima ꝯo grece dicitur psyche : nec alicubi visus est variare terminos.ꝛ hoc quia anima dī totum quoddam:intellectus ꝯo ps eius vt in principio tertij dictum est:imo intellectus nō dī forma nisi equiuoce:vt dictum est in cōmento.Ex his apparet talem veritatem non colligi ex verbis Aristotelis.q̄q̄ idem sit catholice dictū atq nullatenus ambigendum.

Alam itaqꝫ quia non oportet ppter hoc esse ideas. homo enim hominē generat : qui ꝯo singularis singulariter aliquem. Similiter autem in artibus.medicinalis enim ars:ratio sanitatis est.

℄ Consutauit pōnem Platonis ꝛ declarauit q̄ntū veritatis ꝯtinebat. Nunc g̃ vult soluere arg̃m eius.erat aūt argumentum eius:qꝛ oē qđ fit:fit ab vniuoco:sed non pōt esse aliqđ vniuocū nisi idea:g̃ opꝫ ideas esse.Soluit.d.palā itaq qꝛ nō opꝫ pp hoc,subaudi argumentū eē ideas.nam hō gn̄at hoiem:sed qui singularis singulr̄ aliquē.etiam vl̄is vl̄em nec vl̄is particularem gn̄at.Silr̄ autē in artibus subaudi opꝫ dici.nam medicinalis ars est rō ꝛ silitudo sanitatis a q̄ fit.non ergo opꝫ ponere ideas vt res pducant̄ a sili:qn̄o inferius inueniat̄ simile a quo suum simile pducat̄.ꝛ sic positio Platonis nullo mō est necessaria:nec q̄tum ad positionem ipsam nec q̄tum ad argumentum positionis.

℄ Cum declarauit.] Auerrois ꝯuenit nobiscum in exponendo Aristotelis textum:sed vult ꝙ Aristoteles pbet in littera suā solonē ex loco a simili.nam sicut in arte ita in nā. sed in arte omne qđ fit:fit a simili ꝛ nō ab idea.ergo i nā oē qđ fit: fit a quodam sili hn̄te formā rei facte in potentia actiua.tn̄ ꝯo scia istud nō esse ita:vt pꝫ in textu greco:sed vtrunq totum est bonū.[Themistius.] Digreditur cōtra Aristotelis dicta.Et primo inducit Themistij positionem ꝛ argumenta Themistij.Themistius ergo opinat̄ ꝙ idee sint sed quo pacto dicemus : vtit̄ argumento ex eis que fiunt absq patre ꝛ matre:vbi certū est talia fieri a sili ꝛ nō a patre. ergo ab idea.Et huius argumentum ait Aristotelem fuisse oblitum.ꝛ dixit argumētū nō bonū.[Et nos.] Remouet Themistius dubium.diceret enim qs talia aīalia fieri casu ꝛ nō ab agente p se:vt diximus cōmento.13.℄ Contra arguit ꝛ syllo eius est:oē id ante cuius gn̄ationem procedit debitus ordo ꝛ debitus processus:nāc fit per se ꝛ ab agente:sed in oibus talibus pcedit ordo ꝛ pcessus nature.ergo generantur ab agēte.minor pꝫ in aīalibus factis ex semine.ꝛ eodē mō pꝫ in animalibus factis ex putrefactione.nullum enim horum fit nisi pcesserit quedam resolutio.i.dispō habilis per quā ita hoc ꝙ nō id producat̄.vt pꝫ in animalibus ex semine generatis ꝛ ex putrefactione etiam.[Dicis ꝛ non decipiat.] Contra.qꝛ non vī simile in animalibus pfectis ꝛ talib⁹ vilibus.ergo lꝫ animalia perfecta pducant̄ ordine ꝛ debito pcessu:animalia talia vilia non sic : ꝛ ppterea casu pducuntur.℄ Contra arguit:qꝛ vilitas nō tollit ordinē rei generande.nam videmus aliquē gn̄are rem a luto ꝛ ab auro: ꝛ tn̄ vtroq modo facit cū ordine ꝛ debito processu.[Et si tu bene.] Scdo pncipalr̄ arguit Themistius animalia perfecta fiunt ordine ꝛ debito processu.ꝛ hoc qꝛ pcedit resolutio seu dispositio certa in materia ad illa determinate.quero

Cō.18m.

Digressio cō Themistij.

ergo a quo talia gñantur: ⁊ certum est ꝙ non a patre ⁊ matre: qm̄ hec nihil faciunt ad ꝯpositionem hoīs: lʒ faciant ad ipsum fieri nihil tñ ad factū. nam corpus nihil facit ad corpus nisi in extremitate, sed nã facit in ipso corpore intrīseco: ergo talia erunt ab agente alio ⁊ tale est idea. [Et non est.] ¶ Cōtra. quō nã dirigit se tali mō: vt simul cū idea producat debitū effectum. Rñdet ꝙ hoc facit inquātum dirigit ab itelligentia nō errāte que est aīa in terra: hoc est in sphera actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ de qua Plato dicit ꝙ fit ex dijs secundis: ⁊ vocat eam in Tymeo aīaʒ mundi. ⁊ Aristoteles dicit eam fieri ex sole ⁊ orbe declini .i. ȥodiaco. [Et ideo.] Cōcludit propositum ꝙ lʒ nã nō intelligat qđ facit: tñ agit ordinate pro quanto dirigit ab illa aīa quō ꝓphete loquunt futura lʒ nō itelligant illa: qꝛ diriguntur ab intelligentia nō errante. ¶ Sed dubitat quō nō corpus potest fieri a corpe: cuʒ ḡ talis aīa nō sit corpus: non videt posse fieri a sole ⁊ orbe declini. Amplius, si ꝓphete loquunt futura cum loq̄la subordinet rōni: videt ꝙ debeant pscire futura. ¶ Debes ergo scire ꝙ hāc mundi animam declarauimus in libro nr̄o de aīa. ⁊ Themisti⁹ in libro de anima caplo 23° declarauit omnia hec. Possumus ergo dicere ꝙ Themistius sic intelligit non vt dixi. nam aīa duplex est: vna terrena que nō dr̄ anima mundi, sed aīa gñabilis: ⁊ hanc vocat Themistius aīam in terra: ⁊ talis apud Platonem fit a dijs secundis .i. ideis. apud Aristotelem hec fit a sole ⁊ orbe declini tanq̄ a causa vli. ⁊ ab agente ꝓximo tanq̄ ab instrō. Posset itelligi per aīam in terra aīam mūdi vt dixi: ⁊ tūc tu solue argumentum. ¶ Ad 2m, forte ipse loqtur more astrologoꝝ: qui ꝓphetas euenire a virtutibus celoꝝ asserunt: vt qn̄ prefuerit aliqua magnaꝝ ꝯiunctionum Saturni, ⁊ Jouis: ⁊ maxime qn̄ talis ꝯiunctio mutauerit triplicitatem. ⁊ Saturnus fuerit in 2ª domo vel 3ª ab ascēdente ꝯiunctionis: vt Albumasar inquit: ⁊ tunc certuʒ est tales esse ⁊ futura predicere: qui tñ non precognoscunt futura qn̄ ab impetu loquunt. vł hoc itelligit de melancholicis apud medicos vel de demoniacis. Tu ꝟo hec considera. [Et vliter necesse est.] Dedit Themistius necessitatē ponendi ideas. Nunc vult ꝯcludere ꝙ nō sufficiunt ⁊ supponit vnum. vʒ. ꝙ oē qđ fit sit a debito ꝑncipio mãli simili ⁊ ꝓportionali rei facte: qꝛ nō qđlibet fit ex quolibet. Ex hoc sequit ꝙ dʒ forma anteq̄ fiat ꝑexistere in materia tota ⁊ tota debet educi de potētia agentis. ⁊ hec est positio Themistij: ⁊ verba sua vide. [Et apparet ꝙ iste.] ¶ Reprobat nunc positionem Themistij in duobus: primo qꝛ nescit quō fit generatio. 2° qꝛ nescit quō generatum fit a conuenienti in noīe ⁊ definitione. Hec ergo duo que credebat declarare videt Themistium ignorare. [Quō enim intellexit.] Declarat hec simul ⁊ ꝓponit ꝙ de mente Themistij generatum fit de nouo pro quanto agēs creat formam ⁊ ponit eam in mã: ⁊ si nullo modo ꝯtineat in mã: sed esset aliud in mã ⁊ aliud in effectu. ¶ Arguit modo si ita esset: tunc essent forme creantes animalia ⁊ plātas ⁊ generata ex putrefactione: ita ꝙ darent formas: ⁊ animationes: ⁊ creationes: ⁊ esse talibus. Est ergo enthymema Auerrois si esset vt Themistius ingt. Tunc darent substātie creatrices. [Et contingit.] Destruit ꝯñs predicatum hoc modo: si forme creatrices sunt. ergo tales erūt anime. tenet ꝯñtia: qm̄ aīa creatur ab anima quō dēat esse similitudo. Tūc vltra: si ale vel abstracte ⁊ imateriales nullo mō dependētes in esse ⁊ ꝯseruari: vel non abstracte ⁊ dependentes in esse ⁊ cōseruari a mã. hec est diuisio sylli hypothetici. [Sed si fuerint.] Destruit alteram partem ⁊ infert alteram quaʒ iterum destruet: ⁊ per ꝯñs falsum dixit. Debes aūt scire ꝙ forma dici pōt abstracta dupliciter: ꝰm esse ⁊ instrumētū: ⁊ ꝰm esse tñ: non tamen ꝰm instrumentum. Exemplum primi vt deus. Exemplum secundi vt virtus formatiua: que

qdem est abstracta ⁊ vtitur instrumēto corporeo. ꝑmo quo destruit ꝑmam ꝑtem. .d. si fuerint non abstracte: ita ꝙ fuerit coniuncte instrumētis ꝓprijs ⁊ formis mãlibus qbus vtit vt instrīs sic, ꝙ neq̄ subiecta in qbus sunt etiam sint abstracta: itaq̄ nullo mō sint abstracte neq̄ subiecto neq̄ instrō: sed hēant de ꝑncipijs instrālibus calorem aīalem: si inquaʒ hoc dicat: tunc erunt facte. Est ḡ enthymema si dicat tales formas creatrices esse mãles ⁊ ꝰm subiectum ⁊ ꝰm instrm̄. Tunc erunt facte: ⁊ tūc erit qđ a quo tales fiunt quō oē qđ fit dʒ fieri a simi: ꝓpterea dat aliud mēbrum ꝙ opʒ tales creatrices formas esse abstractas ⁊ ideas. [Et hoc non tñ.] ¶ Destruit hanc scdam ꝑtem: nam si dicat tales eē abstractas hoc non tñ erit in aīalibus ex putrefactione genitis: sʒ ex semine genitis. nam in seminibus sunt virtutes ⁊ forme similes formis artificialibus que formāt corpora ⁊ tales facte sunt: vt etiam ille in putrefactis. ergo ab alijs: ⁊ per ꝯñs opʒ deuenire ad ideas simplices eternas: quo Themistius hʒ idem dicere ⁊ in animalib⁹ genitis semine ⁊ putrefactione quare argumentum eius non est necessarium. [Unde quidam.] ¶ His adductis pro ⁊ contra: nūc narrat opinionem Auicēne, ⁊ Themistij: ⁊ hi volūt duo. ꝑmum, ꝙ omnes forme substantiales gñabiliū fiunt ab vna vli abstracta a mã que ab Auicēna dr̄ colcodea, hoc est dator formarum. 2° dicūt ꝙ talis colcodea sit itellectus agens. ergo apud eos colcodea ⁊ intellectus agens sunt idem subiecto ⁊ differunt ratione. dr̄ qdem enim colcodea ꝓ quāto creat formas. dr̄ ꝟo itellectus agens pro quanto abstrahit sensibilia a materia. [Et rōcinat.] ¶ Nunc ponit fundamentum huius pōnis ⁊ supponit duas suppōnes. ꝑma, tñ quattuor sūt qualitates actiue. vʒ. caliditas: frigiditas: humiditas: ⁊ siccitas: tales .n. actiue dicunt qꝛ agunt similia. [Forme aūt substantiales.] Scđa suppō, nulla forma substātialis est ꝑn^m actiuum sue oppōnis vel sui similis qđ exponit: ita ꝙ ignis quō fecerit alium ignem sibi similem ex corpore graui. vʒ. ligno: forma substantialis que est in eo vtpote qꝛ leuitas grã exēpli non agit leuitatem sibi similem. ⁊ hec suppositio pʒ ex verbis Aristotelis in libro de gñatione: ⁊ in libro đ sensu ⁊ sensato. [Et cum ita sit.] Tunc arguit: cum aliqs ignis generat: vel forma eius consequitur primo factam: ita ꝙ fiat concomitatiue: vel fit principalr. Si cōcomitatiue, tunc forma ignis fieret ex non forma ignis: ⁊ per ꝯsequens generatio fieret non a sibi simili. [Et hoc non.] Secundo arguit: nam saltem in aīa oportet dicere ꝙ fiat ab idea. nam non dicunt eodē mō in aīa ⁊ alijs. modo nos nō vidimus aīam fieri ex aīa i hīs: sed potius ex non aīa. fit enim aīa ex spmate qđ non est aīa: ergo si generatio est ab vniuoco opʒ saltem aīam fieri ab aīa: ⁊ per ꝯñs opʒ esse ideam abstractā a qua fiunt aīe oēs. ergo lʒ qs posset fugere in elementis: saltem in aīa non posset fugere. [Et hoc iã.] ¶ Cōfirmat hec auctē Themistij. nã Themistius ꝑmo de aīa. caplo. 23. idem confirmat. Similiter ⁊ hic idem dicit. dicit enī aīam mãlem apud Platonem fieri a dijs secūdis: apud Aristo. ꝟo a sole ⁊ orbe declini. hec ḡ est positio Auicēne. ¶ Sed circa hāc pōnem sunt difficultates. ꝑma, nã cuilibet itelligentie corrñdet orbis ꝓprius. Quero ḡ qs orbis corrñdet illi intelligētie. 2° questio: talis itelligentia est prima: vel quem ordinem tenet in numero itelligentiarum apud Auicēnā: ⁊ a qua producit: ⁊ multe possunt esse qōnes: sed breuitatis cā relinquantur. qꝛ eam nō intendimus sequi. ¶ Ad ꝑmaʒ, videtur quibusdam illi itelligentie correspondere vnus orbis per se ⁊ alterū ꝑ accñs. hec enim itelligētia ꝑmo ⁊ per se gubernat spheram lune. 2° ⁊ per accñs gubernat spherā actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ: ⁊ sic apud eos intelligentia lune est colcodea: ⁊ intellectus agens: intelligētia lune qdē pro quāto mouet spherā lune. Colcodea ꝟo pro quanto secundario gubernat spheram

actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ. Intellectus autem agens pro quanto creat itellecta: ⁊ mouet itellectum mãlem. Sed re vera hec est fabula. Auicēna enim in pluribus locis tenet talem itelligentiam esse solum respectu sphere actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ: nec vult eam esse intelligentiam lune: ⁊ talem vocat intelligentiam agentem quã posuit abstractã ꝓpter duo. s. ꝓp itellectionē ⁊ ꝓp gñōnem: ⁊ ego adducerē multos textus suos. sed tu vide per te loca eius. ❡ Ad 3m dōm apud eū ꝙ itelligentia lune intelligēdo supiorem apud ipm: vtpote illam mercurij ꝓduxit hanc sphere medie. Intelligendo vo se ꝓduxit animam orbis lune: ⁊ sic apud Auicēnam ex duplici rōne ꝓducendi intelligentia lune duas ꝓduxit res. [Et ista questio.] Nūc vult vidēre qōnis: ⁊ pmo ꝓponit difficultatē questionis: ⁊ quomodo ipse vult loqui in hac mã. [Ibi dicamus.] Prosequtur ⁊ prima ps perspicua est. ❡ Circa scdaꝫ ipse omnes pōnes reducit ad extrema duo: ⁊ ad medium: nam qdam differunt latitationem omnium formaꝝ: ⁊ alij extremi his 3rij dicunt creationē omnium formarum. pmi dicunt quattuor: quoꝝ pmum est qōlibet eē in quolibet. Secundum est gñationem esse solum exitum rerū de confuso ad distinctum. Tertium est agens esse solum distinguens ⁊ nō gñans. Quartum erat ꝙ agēs solum disponit mouendo mãm: sed intellectus ille creauit oia simul. hec ergo quattuor erant de mente hoꝝ quoꝝ princeps fuit Anaxagoras. [Dicentes aūt creationē.] Scdam enarrat pōnem ⁊ vult eā ponere duo. pmum ꝙ agens creat totum esse cōpositi ex nihilo. 2m ꝙ nulla est necessitas mãe vt psupposite gñationi: ⁊ hec vt dicit est opinio legis sue ⁊ legis christianorum: ⁊ addit de qua dicit Ioānes christianus (vtpote euangelista) ꝙ tota potētia est in deo: ⁊ sine ipso nihil factū est: ⁊ ꝙ omnia in ipso erāt: ⁊ hoc narrauit Alpharabius de Ioāne christiano: qꝛ ipse nō vidit: sed forte pōt tangere Ioānem philoponum: qui fuit de primis christianis: ⁊ talis quantum ad hoc 3dicit Aristoteli: vt dicemus. Debes scire ꝙ Auerrois falsū īponit nostre religioni: nō enim christiana religio vult agēs nãle nihil facere: sed vult ꝙ si deus vellet posset oia creare: tamē corpora phica produxit: ⁊ dedit eis virtutes actiuas: sed de his postmodum. [Opiniones aūt medie.] ❡ Nunc narrat medias ⁊ vult illas esse duas: sed qꝛ vna subdiuidit ideo sunt tres: sed ponit pmo ea in qbus differunt: ⁊ ea in qbus 3ueniunt sunt tria. pmum est, qꝛ apud eos generatio est trāsmutatio in substātia. 2m est, ꝙ in omni generatione ē necessarium subiectum: ⁊ per 3ns nihil fit ex nihilo. 3m est, ꝙ omnis generatio est ab vniuoco ⁊ sibi silī. [Una aūt.] Positis his in qbus 3ueniūt: ponit ea in qbus differūt: ⁊ narrat positionē Auicēne: ⁊ hec 3sistit in duobus. pmaꝫ omnis forma creat in mã ab agente ⁊ ꝓpter hoc dicūt agentia materialia disponere mãs tm̄ ⁊ non agere principalr. 2o dicunt tale agens esse abstractum: vtpote itellectum agētem: ⁊ talē vocant datorem: ⁊ hec est positio Auicēne. Themistius vo dicit ꝙ rerum genitaꝝ quedam sunt valde impfecta ⁊ materie prime ꝓpinque vt elemēta ⁊ mista inaiata. ⁊ quedam sunt pfecta ⁊ nobiliar hec duobus modis. quedam habent similia vt homo ⁊ equus ⁊c. quedam vo nō hñt similia vt putrefactione orta. Tūc Themistius dicit, ꝙ ꝓ primis nō opꝫ recurrere ad agens abstractuꝫ: qꝛ pro generatiōe ignis satis est ignis: nec pro pfectibus hñtibus similia: qꝛ pro generatione hois satis est homo: ⁊ ꝓpterea ponit ideam ꝓ genitis sponte: que sunt pfecta mista ⁊ viua: ⁊ per 3sequēs opꝫ ponere agens ei similes: ⁊ sic hꝫ dicere agens in generatiōe duplex. s. abstractū qō ponitur tm̄ ꝓpter generationeꝫ aialium ex putrefactione genitorum: ⁊ nãle qō ponit propter alia: ⁊ hec videtur opinio Alpharabij in libro de duab⁹ philosophijs: licꝫ satis ambigue loquatur. [Tertia aūt.] ❡ Nūc narrat pōnem Aristotelis: ⁊ ponit id in quo fere tota consistit: ⁊ ingt. ⁊ est ꝙ agens physicum nō facit nisi compositūꝫ ex mã ⁊ forma. In hoc enim 3sistit totum fundamētū Aristotelis. ergo videt velle ꝙ generatio non est inductio forme in mã: ⁊ hoc 3tra Platoneꝫ, Themistium, ⁊ Auicēnaꝫ. Nec fit forme manifestatio vt sensit Anaxagoras: sed est cōpositi ex mã ⁊ foia acceptio esse post non esse. [Et hoc fit.] ❡ Declarat istud ⁊ vult ꝙ generationem compositi precedit quedam dispō: que est inquantum agens mouet alterādo mãm de dispōnibus precedentibus ad dispōnes sequētes facientes pro noua forma tādiu dꝫ qādiu exit qō erat in potentia ad actum: ⁊ ꝓducit compositūꝫ pfecte. ergo apud Ari. forme nō inducit nec ꝓducit: sed compositū generat ꝓpter forme eductionem. [Et in ista.] Assimilat hanc positionem pōnibus antiquoꝝ ad hoc vt ostendat nō esse fictā: ⁊ pmo assimilat illam opinioni Empedoclis. Empedocles enim voluit agens solum 3gregare separata vel disgregare congregata. ⁊ sic apud ipsum generatio nō erat nisi inordinatoꝝ ordinatio vel ordinatoꝝ separatio: tm̄ ꝙ in precedēti caplo ipse nihil dixit de agente: sed vtcūqꝫ sit agēs apud Ari. nō est 3gregans inter duo in rei veritate. i. actualia: sed est extrahens id qō erat in potētia ad actum: ⁊ quasi cōgregat inter potētiam ⁊ actum. i. inter mãm ⁊ formam non destruendo mãm pristinam sed illam ꝑdisponendo donec in composito fiant duo. i. mã ⁊ forma vnum cōponētia. patet ergo qd sit generatio apud Arist. ⁊ qd agens: ⁊ ex his pꝫ qlr omne generans apud Auerroem est disponēs ⁊ alterās: vt 7o huius cōmenti. 31. dixit. generans enim inqꝫtum ꝓducit compositū est gñans. inqꝫtuꝫ vo educit formā est disponens. ❡ Sed 3ra: qm 2o physice auscultationis vult Aristoteles ꝙ disponens sit aliud a dante formam vt exemplificat in artibus. Amplius, lumen disponit oculos: ⁊ colores inducunt sensationeꝫ. Adhuc apud Auerroistas species sensibilis vtpote phantasma disponit ad itellectionem: sed intellectus agens causat intellectionem. posset dici pro nunc, ꝙ verbum Auerrois intelligit in actione physica ⁊ corruptiua: vel forte verbum illud intelligit quando dispositio essentialiter ordinat ad actionem ꝑncipalis agentis: cuiusmodi nō est forte in illis: ⁊ alias glossas diximus in 3o de anima. Scias tamen ꝙ illa ꝓpō non acceptatur ab oibus. dicimus enim nos nãle agens vtpote hominem disponere pro anima rōnali: ⁊ deum illam creare: ⁊ sic apud nos opꝫ esse falsam hanc ꝓpōnē. [Et etiam.] Scda similitudo est ad secundam sectam. Scda enim secta voluit formas creari: modo hec 3uenit ⁊ disconuenit. Conuenit qdem pro quanto in creatione fit qō erat potētia fieri. Silr in generatione fit qō erat potentia fieri. differunt vo qm in creatione fit qō erat possibile fieri potentia in agente: ⁊ ꝓpterea fit ens ex nō ente: vtpote forma ex non forma. [Et silr.] Tertia similitudo est ad latitantes: nam latitantes ponūt formam ꝑesse: ⁊ hoc modo Aristoteles. Sed differunt qm Aristoteles vult illaꝫ preesse potentia existente in vtroqꝫ. Anaxagoras vult illas ꝑesse totalr: addit ꝙ opinioneꝫ Aristotelis voluerunt dicere antiqui: sed non potuerūt. [Intentio igit.] Epilogat intētionem Aristotelis: ⁊ vult ꝙ Aristoteles intēdat simile fieri a sibi simili totalr vel aliqualiter: non ꝙ agens nãle adducat ab extra formam in mã illa nullo pacto precedente: ⁊ sed agens est qō adducit ab intra: forma ad extra: vt dictuꝫ est. [Et sic est.] ❡ Soluit qōnem vtrum hoc sit veruꝫ vlr. Et respondet ꝙ est vlr verum in decem ꝑdicis. ⁊ exemplificat in tribus vt in calido: magnitudine: ⁊ motu. Quando. n. generatur calidum opꝫ imaginari calidum preesse in mã: ⁊ ꝙ agens educit ipsum de potentia ad actum. Amplius, simili modo ⁊ de magnitudine. nulla enim qñtitas fit de nouo: sed gnō qñtitatis nihil aliud est nisi terminatio dimēsionuꝫ interminataꝝ: ⁊ h pacto dixit Auerroes dimēsiones inter-

minatas esse coeternas materie & nõ vt Joãnes fingit: sed de hoc in libro nostro de sub͠a orbis:q2 illud dicit͂ exemplariter. Adhuc de motu simili mõ est dicẽdum. nõ enim inducitur: sed educit͂ (vt diximus.) Debes scire q inducere est agere nullo presupposito: educere vero est agere aliquo presupposito. sed gd sit illud presuppositum dicemus suo loco. [Et ideo.] ¶ Primũ corollariũ/q nõ op3 agẽs assimilari oib9 modis effectui: s3 satis est similitudo virtualis. [Generans igit͂.] ¶ Scõm corollarium est/q gñans aiam terrenam nõ ponit aiam in mã deforis: sed eam ab itra extrahit faciendo cõpositio: vt dixit. [Un͂ ignis.] ¶ Tertium est/q ignis gñari põt a pluribus agẽtibus: vtpote ab igne & a motu. vt p3 in excussione lapidis cũ ferro: nã ad gñonem regrit͂ ɔueniẽtia & silitudo in forma: s3 ɔuenientia in vtute. mõ motus h3 potentiam pducẽdi ignem sicut & ignis. [Et intẽtio.] Uult soluere. q. quõ iaiata psit agere aiata & arguit sic. omne extrahens aliqd de potẽtia in actu3 d3 hẽre aliq̃ mõ illud: sed vtutes in semine extrahunt pportiones & formas que sunt in potentia in mã ad actum. ergo debẽt habere aliquo mõ aiam & nõ oibus modis. [Uirtutes igit͂.] Declarat quõ vtutes existentes in seminibus hñt aias quas inducũt in mã: & vult q tales virtutes habeant aias potẽtia & non actu: quẽadmodũ domificator h3 domũ potẽtia & nõ actu. Signũ aũt huius est: q2 Aristo. assimilat tales virtutes arti.

Uirtus seminalis. Semen. Seminarium.

¶ Circa hec debes scire q reperiunt͂ hec tria. v3. virtutes seminales: semen: & seminariu3. Semen gdem est corpus qõdam cuius forma non est intenta pp̃ter se: sed vt ex illo generet͂ aliqõ simile agenti a quo decisum est. Seminariũ vero est exordium cuiuslibet rei: & ppterea seminariu3 apud Platonem est inchoatio forme: virtutes vero seminales sũt rõnes quedam existentes in semine: inclinantes semen ad actum. vt. s. pducat͂ aliqõ simile ei a quo decise sunt: s3 vtrum sint substãtie vel acciñs posterius dicetur. [Et dicit in libro de aialibus.] ¶ Auerroes nunc intendit declarare quales sint tales virtutes: declarauit enim eas esse aliquo mõ similes aiatis & aliquo modo dissimiles. declarat modo quales: gd: & quõ: & duo ostendit. pmo q diuine. 2° q similes itellectui. diuine gdem: q2 dant vitam. pprium enim diuinoꝝ dare vitam: & hoc diuinum dĩ. Similes vero itellectui: qm adducunt ad finem certum. pprium enim est rõni per debita media venire ad finẽ. [Et q2 ista semina.] ¶ Declarat modo instrumentu3 vtutis seminalis: & per hoc magis declarabit͂ q̃lis ipsa sit: & pmo accipit q virtus seminalis vtit͂ calore tanq̃ instrumento: & non probat hoc: q2 ex libro de aialibus declaratũ relingt. [Et calor ignis.] Ostendit qualis calor: & vult q hic calor non est igneus: & syllogismus suus est nullus: calor igneus facit animationẽ & figuram: talis calor facit aiationem & figuram. ergo non est igneus. [Et dit͂ Aristoteles.] Scdo idem probat auc͂te Aristotelis: qui dicit q iste calor non est ignis neq3 igneus. [Ignis enim.] Tertio idem pbat: nam calor igneus corrumpit: iste calor generat. ergo non est igneus. [Et ideo videt͂.] Quarto calor similis arti nõ est igneus. sed iste calor est similis arti. ergo non est igneus. [Et ista forma.] Soluit dubiu3. s. que est illa forma que conseruat talem calorem & ipsum ducit ad debitum finem. & primo ponit q talis virtus vtens tali calore non est aia actu sed potentia productiua. Secũdo dicit q est similis arti vt dicit Aristoteles: & intellectui. Arti gdẽ pro quanto ordine3 & mensurã seruat in sua opatione. Intellectui vero pro quanto non vtit͂ determinata parte corporis tanq̃ suo organo. Tertio dicit q iste calor est in seminibus. Quinto dicit q fit ab hñte semen & a sole: vt p3 per verba Aristotelis. & sic p3 que est illa forma: & gs & qualis sit calor qui ẽ instrumentu3 forme. nam forma illa est virtus seminalis: nõ gdem forma caloris inherens sed directiua: calor vero non est igneus sed aialis. & sic duplex dicitur calor. [Et secius.] ¶ Declarauit q̃lis sit calor seminalis: nunc qualis sit calor similis calori seminali declarat. & dicit͂ primo q ille calor putredinalis viuificatiuus fit in terra & aqua. In terra/pro aialibus terrestris: in aqua/pro aialibus aquaticis: a calore solis admisto. i. contracto per calorem aliaꝝ stellarum. est. n. calor solis nimis cõmunis vt dicit Ptolemeus in libro quadripartiti pmo. sed receptus in aliis stellis ɔbitur ad certa3 spẽm rei generande. pbat aũt hoc: q2 sol & alie stelle sũt actiua pncipia oium viuentium. & hoc Hermes testatur. g nũc triplex est calor. s. elementalis: & aialis: & putredinalis: & quõ fiant p3. [Calor igit͂.] ¶ Ex his concludit ppositu3 & declarat qualis est calor celestis: & ingt. Calor igit͂ solis & stellaꝝ multiplicatus & diuisus in aqua & terra per medium: qõ. s. ẽ aer generat animalia ex putrefactione nata: & vl͂iter omnia que fiunt ex non semine: vt herbe & plante. Scdo dicit cõtra Themistium: nõ q illic in orbe decliui & in sole sit anima in actu iuncta sicut narrat Themistius. Addit & omnia ista declarata sunt in libro de animalibus. Debes scire vt Ptolemeus sentit in primo sui quatripartiti: q aer est materia solis & lune & aliarum stellarum: & medium. materia gdem pro quanto est valde passiuus respectu alioꝝ elementoru3: medium vero q2 defert actiones corpoꝝ celestium ad nos. Sol enim & luna & alie stelle alterantes aerem alterãt nos mediante illo. & hoc dixit Aristoteles. 8. phice auscultationis. [Ergo calores.] ¶ Contra. q2 calores isti celestes deberent esse absq3 regula & mensura: q2 non hñt intellectum. ¶ Rñdet & declarat quõ isti calores animalis & putredinalis regunt͂ a calore celesti: & vult q isti calores habent talẽ mensuram & ordinem pp̃ter duo: & pp̃ter quãtitatem motuum stellarum: & pp̃ter appropinquationem & remotionẽ. Sapientes enim astrologi volunt q planeta velox aliam hẽat mensuram & aliã planeta tardus. aliam retrogradus: & aliam directus: & aliã eleuatus in suo paruo circulo: & aliã depressus. ergo ex quãtitatibus motuum variant͂ calores & effectus. adhuc volunt q variant͂ calores pp̃ter aspectus. alium enim calorem pducit Luna qñ aspicit͂ a Marte de quarto: & alium qñ aspicit͂ a Sole de trino: alium qñ Joui vel Ueneri ɔiungit͂: & alium qñ ɔiũgit͂ Saturno vel Marti. ibi enim aspectus fiunt per remotionem & appropinquationem stellarum iter se & ad tertiam: & hoc eget longa dclaratione que est propria astrologie. Satis autem est scire q calor celestis multiplicatus ad nos varias mensuras suscipit ex varia cõstellatione: que habet͂ ex varia motuũ dĩa & aspectuum. hinc enim fit vt iste calor qñq3 ad nos transmissus sit viuificans: quandoq3 mortificans: quandoq3 fatalis: quandoq3 ɔtius. Erit ergo iste ordo: na3 calores aialis & putredinalis regulantur a calore celesti: & celestis regulatur a cõstellationib9 varijs: & ppterea p3 q calores sunt quatuor: vt igneus: aialis: & putredinalis: & celestis: & oẽs reliqui sunt regulati: solus celestis est regula: sed vtrum isti differãt specie: satis in libro de substantia orbis. ¶ S3 ɔtra hec est dubitatio magna: q2 si oia que hic fiunt: fiunt a calore celesti. Tunc frigiditas & pluuia & oia calori ɔria fierent a calore. hoc est falsum: qñ nullam contrarium gñat reliquum. Adhuc multi sunt hic effectus g non psit reduci ad calorem: vt sunt impetus fatales quos Ptolemeus & Firmicus posuit & Aristoteles in libro de bona fortuna. ergo calor ille nõ potest esse vl͂is causa oium coꝝ que hic fiunt. ¶ Amplius in terre visceribus multa fiunt ad que calor nõ potest per aerem multiplicari. ergo op3 ponere aliud pncipiu3 a calore. ¶ Circa hec debes scire / q astronomi opinantur corpora celestia agere in nos mediante aere alterato: & hoc triplici instrumento vtpote motu: lumine: & influentia. Motu & lumine gdem: pro quãto multiplicatur calor per illa ad nos

Ordo calorum.

Quatuor calores.

Utrũ fiãt oia a celesti calore.

qui est

qui est pncipium oium viuentiū. Influentia Ro pro quāto penetrat in visceribꝰ terre: ꝛ ꝑ quāto illa alterando aerem. Complexionem nostram in hora exitus filij a matrice alterat. que quidem relicta nostre complexioni est pn'' multoꝝ operum latē propēsiuū: variū fm variaꝫ celoꝝ ꝯstellationem. ꝛ hanc Aristoteles impetū: astrologi fatum appellant. Ab hac qdem eleuanī hoies ad ꝓlia: ad furta: ad honores: ꝛ ad cetera bona que nobis isunt. Ab hac epidimie: ab hac diluuia: penurie: fames: ꝛ cetera accñtia mundi emergunt. Et preterea sectarum mutationes: ꝛ cometarum apparitiones ꝛ alia fere infinita. videtur enim hec ad nos mediante aere ꝛ alterat nos per quā aer alteratus alterat nos. sicut in magnete: magnes enim alterat aerē ꝛ aer alteratus alterat ferrum ꝛ sic ferrum acquisiuit impetum quēdā quo mouetur ad eum. Hec aūt influētia nec est calida: nec frigida: nec humida: nec sicca. sed ꝓpria virtus stellarū quēadmodum calor propria virtus ignis ꝛ frigiditas ꝓpria aque ꝛ cetere ceteroꝝ ꝛ hec qdem est que accipit mensuras diuersas fm diuersas stellaꝝ constellationes. ¶ Sed an hec influētia sit necessaria: in multis nostris editionibus diximus. Sꝫ modo que sentiat Auerrois explicemus. Debes ergo scire apō Auerroem ꝛ forte apud Arist. ꝙ esse omniuꝫ ꝛ opera oiuꝫ sunt velut vita: nam viuere viuentibus est esse ꝛ operari: ꝛ sic lapidis eē ꝛ eius operatio vita est lapidis vt ita loquar: silir esse plāte ꝛ eius operatio est silir velut vita eius. adhuc ꝛ in aialibus ꝛ hoibus est silir. esse enim aialium ꝛ hoiuꝫ est velut vita eoꝝ ꝛ opationes eaꝝ similr siue bone siue male: vita autē ois a calido est vt Arist. dicit. Uideī ergo ꝙ totius vniuersi perfectio ꝛ omnium viuentium opera a calore debeant esse. Ex his emergit Auerrois sententia: ꝙ. s. omnia q̄ sunt: sunt ꝛ fiunt a calore celesti: qui motu ꝛ lumine in aereꝫ multiplicatur: ꝛ mediante aere ad nos ꝛ cuncta reliqua ꝛ ꝓpter hoc Aristo. in principio octaui physice auscultationis dicit ꝙ motus eternus est velut vita omnibus que nā subsistunt. secūdo sequitur ꝙ calor iste est potentia omnia: e: st. s. potentia a qua potentia frigiditas potētia omnia quecunqꝫ sunt nec contrariaī aque nec frigiditati: nec alicui cū omnia sit potentia. ꝛ quia est quoddam vīe semen oium. ideo opꝫ vt determinetur a corporibus celestibus a diuersis eorum motibus ꝛ a diuersis aspectibus ꝛ a diuersis sitibus stellarum. Sic enim determinatus efficitur ꝓprius ita ad pluuiā ꝙ nō ad ventum: ita ad id qō non ad illō: ꝛ ꝓpter hec nulla est necessitas ponēdi influentias vt astronomi ponunt cuꝫ calor iste sufficiat: est enim potentia oia. ꝛ ad actuꝫ deducit per determinatas cōstellationes. ¶ Tūc ad ꝑmū dōm calorem istum nulli eoꝝ que sunt hic contrariari. nō opꝫ ꝯria esse eiusdem generis. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ꝛ impetus reducūtur ad talem calorē: ga lꝫ iste vt sic non sit fatalis: tñ determinatus per certam ꝯstellationē sit fatalis. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ calor iste ad viscera terre penetrat: nam alterat aerem ꝛ aer alterat superficiem terre: ꝛ sic per partem post partem alterat viscera ꝛc. [Et ista mensura.] ¶ Soluit questioneꝫ aliam. naꝫ iste calor potentia est omnia ꝛ determinatur ad diuersa ꝓpter diuersas mensuras ꝛ tunc est questio. Unde sunt he mensure? Respondet ꝙ iste mensure sunt ab arte intellectuali diuina que ars est cura dei: ꝛ hoc declarat: naꝫ cura dei est velut ars vniuersalis sicut militaris sub qua cōtinentur plures artes particulares. sicut enī sub militari cōtinetur frenefactiua: ꝛ alie multe ad vnum finem ordinate: sic sub cura dei sunt plures cure particulares ꝓprioꝝ motorum proprias spheras gubernantium. [Scōm hoc igiī.] Tunc verificat sermonem antiquorum: ꝛ vult ꝙ hoc pacto natura particularis agit ordinate ꝛ ad debitum fineꝫ q̄uis non intelligat: quoniā facit hec quasi rememorata: ꝛ vt directa ab intelligentijs gubernantibus. Secūdo dicit ꝙ virtutes ꝛ proportiones que fiunt in elementis a motibus solis ꝛ aliaruꝫ stellarum sunt he quas reputat Plato esse formas ꝛ eas intendit: sed non potuit ad hoc pertingere. [Aristoteles autez.] ¶ Cōfutatis his repetit fundamentuꝫ Aristotelis qō est ꝙ agens non ꝓducit formam per se: qꝛ tunc crearet eam: ꝛ sic aliqd fieret ex nihilo qō est contra ꝑmos philosophantes. 2° dicit ꝙ de mente Aristotelis forma nō per se ꝓducit sed per accñs ꝓpter compositum. Dicit ꝙ̄ ꝙ quando homo cōseruauerit tale fundamentū nō accidit ei error. Dicit quarto ꝙ imaginatio super creationes induxit homines ad ponendum ideas ꝛ induxit loquētes triū legū que sunt nunc: dicere aliquid fieri ex nihilo. Ecce quot bona emergunt ex fundamento Aristotelis. ¶ Sed dubitaī circa hec quia non videtur bene dictum ꝙ ga forma per se ꝓducit ꝓpterea creeī: qꝛ posito ꝙ per se ꝓducaī: nō sequitur ergo creatur: qꝛ pōt supponere potētiam in mā. Debes ꝙ̄ scire ꝙ apud Phos creatio est productio alicuius nulla parte illius presupposita. Ex his accipitur solo. q. si forma ꝑ se ꝓducit cum nulla pars illius ꝑsupponeī. ergo creaī vt pꝫ per definitioneꝫ creationis. sed de composito nō est ita: qꝛ si compositū per se ꝓducit: qūo eius aliqua pars presupponitur (vtpote in mā) ideo non creaī. ꝛ sic patet differentia. [Et cum loquentes.] Redit ad opinionē loquentiuꝫ in sua lege: ꝛ enumerat oia mirabilia que concesserunt in suis fundamentis: ꝛ dicit ꝑmo cū loquētes nostre legis opinabanī ꝙ agens agit creando formas ex nihilo ꝛ nulluꝫ hō agens viderunt: hic dixerunt vnum esse agens omnia sine medio: ꝛ dixerunt secūdo ꝙ actio istius agentis transit in vno instanti in actiones contrarias: quia simul calefacit ꝛ infrigidat. ꝛ conuenientes: quia agit consimilia. ꝛ infinitas fm numerum agentiū particulariuꝫ. Dicit tertio ita ꝙ negāt ignē comburere ꝛ aquam humectare: ꝛ dicunt omnia hec indigere creatione. Dicunt quarto ꝙ corpus non creat corpus neqꝫ facit venire in corpore aliquam dispositionē ꝛ aliquā formam. ga quātitas nō est de ꝑncipijs actiuis. Dicit qnto adeo ꝙ dicunt ꝙ homo nō mouet lapideꝫ ꝛ expellens non est mouens sed illud agens creat motū. Dicit sexto ꝛ negauerunt propter hoc potentiā esse in rebus. Cōtra quos dicī septimo ꝛ error istorum est manifestus nec curat contradicere illis. ¶ Debes scire ꝙ sapientes legis nostre nō dicūt hec fabulosa: que dicunt mahumetani. nos eniꝫ concedimꝰ virtutes ꝛ potentias actiuas ꝛ passiuas in rebus: sed qō dicunt mahumetani de facto nos dicimus de posse: quoniam pōt deus suspendere actiones oium causarum: ꝛ preuenire illas: sed de facto non facit. ꝛ ꝓpterea que dicit Auerrois ꝯ eos non sunt contra nos. [Istis etiaꝫ hoibus.] Adducit alia mirabilia contra eos ꝛ dicit ꝑmo istis ēt hoibus accidit mirabile ꝛ est ꝙ apō eos bene pōt deus creare ex nihilo: ꝛ nō priuare in nihil. q̄ potest creare ꝛ non annihilare ꝛ huius cā erat apud eos: qꝛ actio agentis nō est nisi aliqd facere: ꝛ ꝑ ꝯsequens annihilatio non est actio: ꝛ sic deus nō pōt annihilare. [Considera igitur.] ¶ Cōtra arguit qꝛ non maior rō est de vno q̄ȝ de altero: imo annihilatio facilior eē videī: qꝛ facilius est destruere q̄ȝ construere. [Si igiī.] ¶ Dubitat qūo agens facit priuationeꝫ. Rñdet ꝙ per accñs. ꝛ dicit ꝑ ꝙ pro quanto agens extrahit generatū de potētia ad actū. nam generando. a. corrūpit. b. qꝛ generatio vnius est corruptio alterius. Dicit 2° ꝙ ois potētia non exit in actum: nisi propter extrahēs qō est in actu: ꝛ ꝓpterea agens generādo corrumpit ꝛ hoc mō fiūt ꝑuationes per accidens. [Si igiī potentia.] Contradicit 2° alijs dicto loquentiuꝫ ꝛ dicit ꝑmo. Si igiī potentie non est ens ꝛ in reruꝫ nā existens: nō inueniret agens aliqō: ꝛ si non esset agens aliqō nec actu nec potentia: nihil esset omnino hic in actu: ꝛ omne ens in actu est agens. Dicit scōo qūo potest dictum eorū tolerari ꝛ vult ꝙ

omnes proportiones ⁊ forme sunt in potentia in prima mã ⁊ sunt actu in primo motore: ⁊ huius exemplũ est in formis artificialibꝰ que aliquo modo habent esse in aĩa artificis. Hoc ergo modo possunt dicere verum: ꝙ. s. ꝙ deus facit omnia aliquo modo tanꝙ causa vlis: sed ꝙ oĩa faciat tanꝙ cã particularis ⁊ proxima non verum dicunt. ❡ Sed dubitat̃ quo modo sunt oẽs forme actu in primo motore. si enĩ ita eẽt: tunc oẽs res prefuissent. ❡ Dicendum ꝙ per esse actu itelligit ea esse in potentia actiua: nam potentia actiua est actus respectu potẽtie passiue: ⁊ sic dicere solent alij ꝙ sunt in primo motore actu. i. in actu virtuali. Sed circa finem huiꝰ cõmenti multa essent digna consideratione. sed qꝛ ea sepe tetigi in alijs meis libris, nunc de inchoatiõe formaꝝ gñabilium breuiter ꝗdam differẽdũ. ❡ Quidã ꝗ ex latinis ⁊ magnis opinati sunt inchoationem formarũ gñabilium esse in mã: appellant autẽ tales inchoationes formas ĩpfectas que postmodum virtute agẽtis pficiant̃. Et ppter hoc differũt ab Anaxagora. qꝛ Anaxagoras ponit formas p̃existere ⁊ perfectas ⁊ totas. sed ait illas esse indistinctas: ⁊ ꝙ agens solum dat distinctionem ⁊ ordinẽ. Isti ꝟo opinant̃ ꝙ forme preexistunt imperfecte ⁊ confuse. Imperfecte: qꝛ nõ tote. Cõfuse: qꝛ nõ ppꝛijs quãtitatibꝰ sepate. Vident̃ autẽ isti hec dicere propter multa sed p̃cipua sunt: qꝛ mã ⁊ põt ⁊ est apta recipere formas. mõ potẽtia ⁊ aptitudo differũt: qꝛ potentia est rõne mãe ⁊ aptitudo ratione forme: ppter qḋ p̃mo auscultationis phice Aristo. tradit mãm appetere formam. mõ appetiꝰ vt dicit ibidẽ Auerrois cõmento. 80. est ratione forme. ꝗ in mã opꝫ preesse tot aptitudines appetitus: quot formas potest suscipere: ⁊ p ꝯñs opꝫ formas p̃esse ⁊ non subesse pfecto: qꝛ tũc gñatio nulla esset. ꝗ subesse imperfecto. 2ᵒ dicũt hec ppter euitare creationem. nam si forme per se pducunt̃: opꝫ ad hoc vt nõ creet̃, vt aliqd earum presit. ⁊ per ꝯñs opꝫ formas imperfectas p̃esse. ❡ Sꝫ tũc circa hec diuersi diuersa dicunt: nã qdã voluũt formas preesse impfectas quantũ ad ptes formaꝝ ⁊ sic per inchoationes intelligunt partes formaꝝ. Et contra hos rõnes multe sunt demonstratiue: sed precipue est illa quã cõmẽto. 11. diximus: qꝛ si agens sit vnũ: ⁊ potentia vna factũ erit vnũ: ⁊ alia multa que relinquo. ❡ Alij euitantes hec fingunt formas preesse totas s̃m essentias: ⁊ non s̃m esse. sunt autem essentie quidditates specifice accepte: ⁊ he prefuerunt semper: esse autem earuꝫ fit. sed pculdubio apud hos gñatio nulla erit. Qꝛ si tota essentia Socratis p̃fuit: ꝗ per generationeꝫ Socrates nec acquirit nomẽ nec definitionem: ⁊ per corruptionem nõ pdit nomen nec definitionẽ. Amplius, cum eẽ sit accidẽs essentie. ergo gñatio terminaretur ad accidens. ⁊ per ꝯñs esset alteratio. ❡ Alij fingũt ⁊ nos aliquãdo ꝙ forme preexistunt in forma a qua sumit̃ genus corporis: opinant̃ enĩ cũ mã formã corporis de genere substãtie coeternam. ⁊ qꝛ oẽs forme gñabiles cõtinent̃ sub forma corpali dixerunt inchoationes indiuiduales esse formã talem: hec enim forma est media inter puram potentiã ⁊ puruꝫ actũ: ⁊ ppter hanc euitant creationes: qꝛ aliquid forme generãde prefuit vtpote aliqd genericũ: nõ aũt indiuiduũ. Amplius ppter hãc saluãt appetitum materie: ⁊ eiꝰ aptitudinem: qꝛ nõ appetit ⁊ est apta nata ppter talẽ formaꝫ. Adhuc ppter hãc gñatio nihil aliud est ꝗ̃ extractio formarum ex potentia formali huius generabilis forme: ⁊ alia multa: ⁊ nos diximus in alijs locis ꝙ hec est mens Auerrois, Linconiẽsis ⁊ multoꝝ: ⁊ Simplicius in p̃dicamentis videt̃ inspicere illam. Nec expecta a me expõnẽ huius: qꝛ in libro de substã orbis satis. ❡ Sed procul dubio Auerrois in p̃senti cõmẽto nõ tetigit eã: ⁊ ppterea nunc dicamus per ea que ꝯsonãt Aristoteli ⁊ Auerroi hic. Et primo qũo forme sunt in materia añ gñationem apud Auerroem. 2ᵒ qũo põt euitari creatio apud ipꝫ. Quãtũ ad p̃mũ ex dictis Auerrois cõmẽto 2ᵒ huius. 12. forma potest itelligi preesse in mã tribus modis. Uno mõ s̃m potentiã remotã s̃m quã nihil preest de forᵉ nec de dispositiõe eius: ⁊ hoc modo potẽtia est sempiterna mãe vt dicit Auer. p̃mo celi cõmẽto. 120. ⁊ hoc mõ potẽtia nihil est forme: sed mere potentia passiua ad formã. 2ᵒ mõ preest forma in mã in potentia ppinqua quodã modo iclinata ad formam per qualitates nãles: ⁊ hec potentia apud Auerroem dĩ respectiua: ⁊ non est eterna: sed noua inducta ab aliquo agente extrĩseco vt p̃mo physicoꝝ cõmẽto. 71. 3ᵒ mõ potest preesse nõ tñ in potẽtia passiua remota: vel propinqua: sed actiua: ⁊ hoc modo forme sunt in potentia in seminibus: vt dicit Auerroes hic ⁊ cõmẽto. 62. primi physi. ⁊ hoc modo forma equi est in semine equi: ⁊ forma oliue in semine oliue: ⁊ talis potentia est noua ⁊ generabilis vt videt̃. ❡ Tunc breuiter patet qũo Auerroes concederet inchoatiões. Voluit enĩ formas omnes preesse passiue: ⁊ hoc eterno tempore dispositiue: ⁊ hoc non eterno tempore: ⁊ effectiue saltẽ in virtutibus seminũ. Sꝫ nullo mõ concessit ichoationes formarum vt p̃mi dixerũt: ⁊ hoc in p̃senti cõmento, qꝛ forte alibi secus est. ❡ Quantum ad 2ᵐ dicendũ ꝙ euitari potest creatio ꝯseruãdo fundamẽtuꝫ Aristotelis. vꝫ. ꝙ forme nõ generant̃ nisi per accñs pro quanto generant̃ ad generationẽ totius qḋ p se generat̃: modo gñatio ⁊ creatio hoc modo differũt ꝙ rei creãde nihil preest vt pars rei generande opꝫ aliquã partẽ preesse mõ si cõpositũ per se generatur aliqua eius pars prefuit: ⁊ sic euitatur creatio: p̃spicuum ergo quo modo ponat Auerroes inchoationes: ⁊ quo modo euitet creationes hec satis de ista materia: quoniã tot scribunt: ⁊ etiam nos alibi tot diximus: ⁊ que repetere eẽt cõfusio. Satis enim sit nobis locum monstrasse.

Ause autẽ ⁊ principia aliorũ sunt: vt est: aut vt nõ. Si qs dicat vniuersalr̃ ⁊ s̃m proportionẽ eadẽ oĩum. Dubitabit aũt vtiqꝫ aliquis. vtꝝ altera aut eadẽ sint principia ⁊ elementa substantiarũ ⁊ coruꝫ que sunt ad aliquid. ⁊ cuiuslibet predicamẽtoꝝ cathegoriarũ silr̃. Sed inconueniens si eadẽ oĩum. ex eisdem enĩ erũt que ad aliquid ⁊ substãtia. Quo mõ igit̃ hoc erit: nã extra substantiã ⁊ alia predicamẽta nihil est cõe. prius autem est elemẽtũ. ꝗ̃ quorũ est elementũ. At ꝟo neqꝫ substantia elementũ est horuꝫ que ad aliquid nec horum aliquid substantie.

❡ Egit de substãtijs sensibilibus ⁊ de principijs eaꝝ aliquo modo. Nunc circa principia vult magis insistere ⁊ vult declarare de principijs aquedã s̃m rõnẽ ppriã metaphysico. nam idem ⁊ diuersuꝫ sunt rõnes pprie metaphysico. p̃mo tñ pponit veritatẽ rei. ⁊ ingt. Cause aũt ⁊ p̃ncipia sunt aliorum alia ⁊ intelligit per causas ⁊ principia nõ noĩa mutiuo ca: sed per causas intelligit intrinsecas: ⁊ per p̃ncipia extrinsecas: quia dixit esse alia alioꝝ exponit qũo. s. vt est hoc est vno mõ aut vt non alio mõ: qḋ exponit. s. si quis dicat vlr̃ ⁊ saltem proportionem sunt eadem: simpliciter aũt nõ sunt eadem. Est ergo veritas questionis ꝙ omniuꝫ predicamẽtoꝝ cause ⁊ principia sunt eadẽ. vno mõ. s. pportione ⁊ vlr̃: ⁊ sunt non eadẽ simplr̃ ⁊ pticulariter. ❡ Dubitabit autẽ. s. Veritas hec est valde obscura ⁊ ppterea mouet questiões circa hanc ⁊ hoc vt veritas plenius comprehendatur. ingt. Dubitabit autẽ vtiqꝫ aliqs vtrũ altera aut eadẽ sunt principia ⁊ elementa substantiaruꝫ ⁊ eorũ que sunt ad aliquid: ⁊

cuiuslibet

cuiuslibet pdicamētoꝝ similr̄: ꝛ intelligit per elementa id quod intellexit p causas/hoc est causas intrinsecas ꝛ per pn̄cipia causas extrinsecas. Sꝫ cur spālem mētionem fecit de relationibus: in cōmēto dicet. ¶ Pro nūc tn̄ dōm ꝙ ideo est qꝛ qdā nō enumerarūt illas inter decē pn̄ta: qꝛ nō hn̄t eē vel soluꝫ eē eaꝝ est in aīa. Expositor aūt finxit aliā causaꝫ. ꝛ est totū bonum. sed incōueniēs. ¶ Arguit ad ptez q̄ōnis ꝛ vtit̄ syllo hypothetico a destructiōe ꝯñtis ad destructionē aītis hoc mō. Si sunt eadem oīum relatiua ꝛ sube erūt ex eisdē pn̄cipijs. Sꝫ destruit̄ ꝯñs qꝛ vel illa pn̄a erūt ex̄ substātia ꝛ alia pn̄ta: vel ꝯtenta sub suba: vel aliquo. 9. pn̄toꝝ. ꝙ nō pn̄t eē extra subaꝫ arguit syllo cathegorico sic. oē elemētū est prius eo cuius est sꝫ ex̄ subam ꝛ alia pn̄ta nihil aliō est cōe ꝛ prius. g̊ nō sunt ex̄ subaꝫ. Nec pōt dici talia pn̄a esse sub suba vel aliquo. 9. pn̄toꝝ qō relinqt tāꝗ̄ manifestū. ꝛ h̓ inqt. Sed icōueniēs si eadē oīum. ex eisdē enī erūt que ad aliqd ꝛ suba hec est maior: destruit ꝯñs. ꝛ inquit. quō igit̄ h̓ erit ꝛ destruit pn̄. ꝛ ꝑ accepit minorē. d. nā ex̄ subam ꝛ alia pdicamēta nihil est cōe. s. prius: deīde ponit maiorē. d. prius aūt elm̄ti ꝗ̄ ea quoꝝ est elm̄tū: hec est maior. deinde distruit 2m mēbrū. ꝛ inqt. At vō neqꝫ suba elm̄tum est hoꝝ quo ad aliquid nec aliqd hoꝝ que ad aliqd est aliqd elm̄tum sube. Illa ergo nec pn̄t esse extra decē pdicamenta nec contenta in aliquo. 10. pdicamentoꝝ. hec est pma ratio ad q̄ōnem.

Cō. 19m. ¶ Ista qō.] Introducit tertiū ꝛ ꝑ dicit ista qō iā inducta est in pncipio istius artis vt in 3° libro ꝛ mō intrat eaꝫ ad soluēdū eā. hec est introductio ꝛ cōtinuatio. ¶ Dicit 2° ꝛ est qō hec. vꝫ. vtruꝫ pn̄a ꝛ elm̄ta. 10. pn̄toꝝ sint eadem aut diuersa. hec est q̄stio. ¶ Dicit 3° ꝙ solo q̄stionis est ꝙ hec pn̄a sunt eadē vl̄r ꝑ pportione ꝛ nō simplr̄. [Et qꝛ hec.] ¶ Mouet q̄stionem ꝑalem: cur. s. spālem mētionē fecit de relatione. ꝛ dicit vt nos diximus: qꝛ apud quosdā relōnes nō numerātur inter entia: sed sunt q̄si scdo intellecta hoc est ens rōnis. ad dandum g̊ itelligere ea esse in numero. 10. pn̄toꝝ ꝓpter mentionem fecit de his. [Deinde icepit dicere.] Auerroes format rōnem sic. Si eadem sunt pn̄a oīuꝫ vel illa eēnt ex̄ 10. pn̄ta ꝛ cōmunia ꝛ priora. 10. pn̄tis. vel essent in aliquo pdicamēto nō extra pdicamēta cōmuniora ꝛ priora: qꝛ tūc esset aliqō prius ꝛ cōius. 10. pn̄tis: ꝛ sic esset positio Platonis. Si vō hec essent sub aliquo. 10. pn̄toꝝ. vtpote sub gn̄e substātie: tunc oīa essent suba: qꝛ̄ pncipia opꝫ esse eiusdem generis cū pncipiatis: nec pn̄t poni in genere relonis: qꝛ tūc suba esset relatio ꝑ idem. Amplius/tūc suba resolueretur in relationes: qꝛ corruptum resoluitur in sua pncipia ꝛ maxime materialia. g̊ nullo modo: ꝛ per consequens principia non sunt eadem omnium ꝛ verba eius sunt perspicua.

Amplius quo mō ꝯtingit esse elemēta oīuꝫ eadē. nullum eniꝫ pōt esse elementorum ex elementis composito. Idem vt ei quā est ba. b. aut. a.

¶ Scdo arguit ad q̄ōnem ēt hypothetice sic. Si elm̄ta oīuꝫ 10. pn̄toꝝ sunt eadem: elemētū esset idē misto ex elemētis destruit ꝯñs: qꝛ ipoīe est elemētū ꝛ mistū esse eadē vt ei qō est ba. ipoīe est. a. aut. b. eē idem. Dn̄s nō ponit nisi destructionē ꝯñtis. ꝛ inquit p exēplū. Amplius quō ꝯtingit elm̄ta eē oīum eadem. q. d. non est poīe ꝛ nō facit syllm̄: sed destruit ꝯñs tn̄. d. nullū enī elm̄toꝝ esse pōt ideꝫ cōposito ex elm̄tis vt ei qō est ba. misto. b. aut. a. nō pōt eē idem: sꝫ quō valeat ꝯñtia: difficile est. pōt tn̄ dici ꝙ oē qō est/est sub aliquo. 10. pn̄toꝝ. ꝛ per ꝯñs recipit predicationē alicuius eoꝝ: ex hoc deducitur ꝯñtia: si pn̄a eēnt eadem oīuꝫ: tūc pn̄a illa essent. g̊ sub aliquo pdicamētoꝝ ꝛ sunt pn̄a illius: g̊ pn̄a recipidt pdicationem principiati. ꝛ p ꝯñs idē sunt illi. qō falsum est: qꝛ nihil est seipsius pncipium. ꝛ hoc mō perspicua est ꝯñtia ꝛ falsitas ꝯsequētis: de qbus statim in cōmento dicetur.

¶ Manifestum est.] Auerroes format rōneꝫ textus vt nos fecimus hoc mō. vꝫ. si eadē eēnt elm̄ta oīum: tunc elemētuꝫ ꝛ mistū ex elm̄tis eēnt eadē: vult vt ꝯñs habeat̄ p impoīi: ꝛ per ꝯñs oppositū aītis est ꝯcedenduꝫ. [Et Alexāder.] Ut dicebat̄ ꝯñtia est multū obscura: ꝛ nō vī valere: ꝛ ꝓpterea posuit multas formas deducendi illā ꝛ oēs volūt ꝯñtiam non valere nisi p accñs ꝛ nō p se: qꝛ̄ argum p se tenet in oī mā: ꝛ ꝓpterea tenet p accñs qꝛ solū in casu ꝛ in pn̄ti mā. ꝙ aūt non teneat absolute pꝫ: qꝛ̄ lꝫ elm̄tuꝫ ꝛ mistū sint eiusdē nature: differūt qꝛ elm̄tū est res simplex ꝛ mistū res cōposita. Dicit 2° ꝙ ꝯñtia valet stātib9 duob9. s. ꝙ elm̄tum est vnum illoꝝ. s. ꝯtentum sub aliquo eoꝝ. ꝛ ꝙ sit vl̄e elm̄tū oīum. 10. pn̄toꝝ. Stātibus g̊ his sequit̄ ꝓposita ꝯsequētia: nam per scdam elm̄tuꝫ est oīum cā ꝛ elm̄tuꝫ ꝛ ip̄m est vnū eoꝝ. g̊ est elm̄tum ꝛ elm̄tatū: ꝛ sic pꝫ ꝯñtia. [Et hoc nō vī.] ¶ Contra hāc deductionem arguit Auerroes hoc mō: qꝛ lꝫ sit vera tn̄ nō appet ex suis v̓bis. [Et ideo dicit Alexāder.] ¶ 2a dōdatio etiā fundat̄ in duab9: quoꝝ pm̄ est vt eē habeat elm̄tuꝫ. 2m est vt elm̄ta que dicunt̄ eē oīum sunt ens extra. 10. pn̄ta. Ex his arguit̄ per scdam. elm̄tuꝫ illud est ens prius ꝛ cōius 10. pdicamētis: ꝛ per pmā oē ens hꝫ elm̄tum. g̊ tale habebit elemētū: ꝛ sic vel erit ꝓcessus in infinitū vel idē erit elm̄tuꝫ suimet. [Et hoc qō.] ¶ Contra hoc obijcit Auerroes qꝛ ꝓpositio illa oē ens est ex elemēto nō est vl̄is: qꝛ oē ens vel est elm̄tum vel ex elm̄to: ꝛ ꝓpterea nō opꝫ vt omne ens habeat elm̄tū. [Nisi.] ¶ Rn̄det p Alexādro ꝙ v̓bū Alexandri intelligit̄ de entib9 in actu: qꝛ ens in actu est cōpositū: ꝛ sic scda deductio fundat̄ in duob9: quoꝝ pmū est ꝙ oē ens in actu hꝫ elm̄tuꝫ. 2m est ꝙ que sunt entia sunt in actu: ꝛ sic p primam elm̄tuꝫ illud cōius ꝛ prius cū sit ens erit in actu. p secūdam g̊ habebit elm̄tuꝫ p pmā ꝛ sic vel erit ꝓcessus in infinitum vel idē erit elm̄tuꝫ sui. [Et h̓ dissoluet̄.] Dat itellectū prime ꝓpōnis. s. quō itelligitur ꝙ oē ens in actu habeat elementuꝫ: vult eniꝫ ꝙ hoc sit verū de elm̄to actu vel potētia mista enim hn̄t elm̄ta actu: qꝛ q̄tuor corpora. sꝫ corpus simplex habꝫ elm̄ta potētia: qꝛ mām ꝛ formā: mā eniꝫ ꝛ forma elm̄ta dicunt̄ in potentia. Sꝫ certe hec defensio Alexandri non placet. petit eniꝫ pn̄m qꝛ supponit oīa entia esse in actu. Forte enim diceret aduersarius ꝙ elm̄ta. 10. pn̄toꝝ nō sunt entia in actu. ꝛ propterea bene dicit Auerrois ꝙ est probabilis ꝛ non demonstratiua: qꝛ forte est ex cōcessis ꝛ nō simpliciter. [Themistius autē.] ¶ Tertius modus deducēdi ꝯñtiam est Themistij. ꝯñtia g̊ erat. Si elm̄ta sūt oīuꝫ eadē. g̊ idem elm̄tuꝫ erit misto. pbat̄. qꝛ tale elm̄tū vel pdicat̄ de eis vel subijcit̄ eis. Si pdicat̄ de eis: tūc aliqō est prius. 10. pn̄tis qō est impossibile. Si subijcit̄ eis: tūc qōlibet eoꝝ pdicabit̄ de eo: ꝛ sic composito esset idē: ꝛ sic p eē idē intelligit s̓m pdicationē. [Et inuenimus.] ¶ Dicit ꝙ Alexander adhuc dat 4m modū ꝛ non ponit illū nec scio qꝛ sciꝫ. Dicit 2° ꝙ in q̄daꝫ scriptura inuenit aliter ꝛ ponit illaꝫ ꝛ s̓mo ꝑspicuus est. his g̊ tribus modis pōt deduci ꝯñtia.

Nec vtiqꝫ intellectualiū elementoruꝫ est: vt vnū aut ens. Insunt enim hec ꝛ vnicuiqꝫ cōpositoꝝ. nihil igit̄ erit eoꝝ nec substātia: nec ad aliquid. sed necessariū. nō sunt igit̄ oīum eadē elemēta.

¶ Remouet q̄ōnem tacitam: qꝛ̄ qꝛ dicere pōt ꝙ duo sunt oīum predicamentoꝝ elementa: vtpote ens ꝛ vnū. ꝛ hec est opinio Platonis: mō hec verificant̄ de. 10. generibus. q̄re nihil prohibet elementuꝫ esse idē composito. ¶ Cōtra hec obijcit Arist. ꝛ vtit̄ isto syllo. vꝫ. vnū ꝛ ens insunt vnicuiqꝫ 10. pdicamētoꝝ: sed nullū pdicamentū inest alicui. 10. pdi

camentoꝝ.ğ nullũ.10.predicamẽtoꝝ est vnũ vel ens.p̃mo ponit obiectionez.ꝛ inqt. Nec vtiqz intellectualiũ elemẽtorũ est vt vnum ꝛ ens.vocat aũt hec intellectualia elñta more Platonis:deinde accepit maiorem.ꝛ inquit. Instant enĩ hec vnicuiqz compositoꝝ hoc est vnicuiqz.10.p̃ntoꝝ:appellat enim p̃dicamenta composita:ꝛ hoc si habeãt elñta. Subdicuit minorem ꝛ dat ꝯnez.d. Igitur nec suba nec ad aliquid nihil erit eoꝝ.s.nec ens nec vnũ:ꝛ per ꝯñs ẽt s̃m Platonez elemẽtũ differt a misto.deinde ꝯcludit ꝯnẽ p̃ncipalẽ.d.non sunt igit̃ oium eadem elñta.ꝛ hec est ꝯclo ex his argumentis conclusa.Debes scire q̃ in textu latino reperit̃ s̃mo sic. Sed necessariũ est p̃nª propinqua eẽ diuersa.non igit̃ sunt oium eadem elñta.Ego autez non inueni in sermone greco istud nec video quõ possit istud stare:ꝛ ꝓpterea lege sic. Nihil igitur erit eorum nec suba nec ad aliquid.hec est ꝯclusio syll'i predicti:ꝛ intendit,ergo nec substantia nec ad aliqd est ens vel vnum.sed necessariũ.q.d.q̃ est falsum:qa necũ est substãtiam vel quoduis p̃dicamentorum esse ens vel vnũ. ꝛ ꝓpterea dicit.Sz necessariũ est quodlibet p̃dicamentorũ esse ens ꝛ vnũ,non igit̃ sunt eadez omniũ elemẽta.ꝛ ego laboraui in ista litera ꝛ non inueni latinos laborasse ad verba sed solum sunt contenti in sensu litere.

Cõ. 21. ⁋ Cum declarauit.] Primo ponit cõtinuationẽ hoc mõ.vz. q̃ Arist.declarauit elemẽta eadem sensibilia non posse eẽ oium.10.p̃ntoꝝ.nunc declarat q̃ nec eadem elemẽta intelligibilia qualia essent vnuz ꝛ ens hec est intentio ꝛ ordo.[Et Alexander.] Alexander exponit rõnẽ Arist.verba enĩ Ar. sunt.hec enim duo existunt in omni cõposito.ꝛ hec in trãslatione arabica.Ex his verbis vult Alexãder Aristo.hãc tale enthymema.vnum:ꝛ ens sunt in omni composito.ergo nõ sunt elñta compositoꝝ.deducit ğ Alexander ꝯñtiaz dupliciter.primus modus supponit duo.p̃mũ ens ꝛ vnũ demõstrant simplicia sicut composita hoc est ens ꝛ vnũ verificat̃ de composito sicut de simplici:nã hec est vera/cõpositũ est ens ꝛ simplex est ens.2ᵐ in oĩ cõposito sunt duo.s.simplex ꝛ compositũ:ꝛ cuz neutrũ sit dignius esse elemẽtuz alterius:sequit̃ q̃ nullum erit elñtum idem omniuz.[Aut sic.] ⁋ Scd̃o deducit̃ ꝯñtia sic qa tunc compositũz ꝛ simplex essent idem:qr̃ vnũ dicit̃ de simplici.ergo vnũ est simplex ꝛ vnum dicit̃ de cõposito.ğ vnũ est cõpositũ.ergo vnũ erit simplex ꝛ compositũz.he sunt due deductiones Alexãdri. [Et Alexander dicit.] Sequit̃ alia ps textus.vz.nihil igit̃ erit eoꝝ nec suba nec ad aliquid sed necessariũ.Circa hãc literam vult Alexander q̃ debeat copulari ad textum cõmenti precedentis.[Dicit qr̃ hoc.] Reddit cãm quare dz copulari ad illum textuz ꝛ nõ ad p̃ñtem:qa vterqz loquit̃ de elementis absolute ꝛ nõ de elemẽtis intellectualib'.[Dicit ꝛ intendit.] Nunc exponit vim rationis.q.d.si ens ꝛ vnũ sint elementa:tunc nullum p̃dicamentoꝝ erit ens neqz vnũ. ꝯñtia tenet qa nullum elemẽtatũ est elementũ.mõ hoc est falsum:qa necessarium est vt vnũ ꝛ ens dicant̃ de quolibz: ꝛ sic illa particula nullum refert p̃dicamentoꝝ:hec est vna expositio.[Dicit ꝛ possibile.] ⁋ 2ᵒ exponit literaz aliter ꝛ vult q̃ illa particula nulluz eoꝝ referat nullum eorũ.s.nec ens nec vnum.q.d.nec ens nec vnuz erit substantia vel ꝛc. Et hoc est verum:qr̃ ad hoc vt hec duo sint elementa.10. predicamẽtoꝝ nõ debẽt esse in aliq̃ decẽ generꝝ:sed potius q̃ vnumqdqz.10.p̃ntoꝝ sit ens ꝛ vnum.format̃ ergo ratio sic.Si ens ꝛ vnũ erũt elemẽta nullũ eoꝝ erit suba vel aliqd alioꝝ p̃dicamẽtoꝝ:hoc est falsuz:qa nihil est extrinsecuz a.10.p̃ntis.omne enim qd̃ est dz esse in aliquo p̃dicamẽtorum.a p̃mo ergo ad vltimũ vnum ꝛ ens nõ sunt.ğ nullũ p̃dicamẽtorum est ens:qr̃ qdlibet p̃dicamẽtorum est vnuz ꝛ ens.ğ si hec non sunt:nec aliqd p̃dicamẽtoꝝ erit.vel sic/si ens ꝛ vnum erũt elemẽta oium cum non possint esse intrinseca:ğ extrinseca:extrinseca ergo erũt non entia.sed.10.p̃dicamenta sunt mista entia.ergo mista entia erunt ex non entibus:sed hoc est impossibile qr̃ necessarium est vt mistuz ens sit ex entibus.[Et abbreuiatio.] ⁋ Abbreuiat rationes ambas in hoc caplo.prima est si vnum ꝛ ens essent elementa:tunc compositum ꝛ simplex essent idez:cõsequentia fuit exposita. Scd̃o vnum ꝛ ens sunt entia in anima ꝛ nõ extra animam:qr̃ sunt vlia.ğ nõ sunt elñta entium realiũ. Tertio si ens ꝛ vnũ essent elñta oiuz:tũc p̃dicamẽta eẽnt nõ entia vt fuit deductũ ꝓprie harum triũ rõnuz.scd̃a est addita ab Auerroi ad bene esse.tu vides quo mõ in isto cõmento est confusio.ꝛ propterea sequere expositionem nostram quia cum illa textus est per se perspicuus.

AUt vt diximus:est qdem vt est:est aũt vt nõ.puta forsan sensibiliũ corpoꝝ:vt quod species:calidũ. ꝛ alio modo:frigidum priuatio. Materia ꝟo in potentia hec primum s̃m se. Substãtia ꝟo:ꝛ hec:ꝛ que ex his:quorum sunt pricipia hec.aut siquid ex calido ꝛ frigido fit vnum vt caro ꝛ os.Alterum enim necesse est ab illis eẽ qd̃ factum est.horum quidem igitur eadez elementa ꝛ principia:aliorũz ꝟo alia.oium autez ita quidem dicere:non est:sed ꝓportionaliter: quemadmodum siquis dicat q̃ principia sunt tria:species:ꝛ priuatio:ꝛ materia. Sed horũz vnũquodqz alteruz circa genus vnũquodqz: vt in colore album/nigrũ/superficies/lumẽ/tenebra/aer.ex his autem dies ꝛ nox.

⁋ Duo ꝓposuit.vz.q̃ omniuz sint eadẽ principia ꝓportionaliter:ꝛ q̃ oium sint eadez p̃ncipia vl'r:nunc ergo declarat primũ.s.q̃ oium sint eadẽ p̃nª ꝓportionalr:ꝛ p̃mit' declarat hoc in elñtis ꝛ principijs intrinsecis que sunt mã forma ꝛ priuatio:ꝛ vult q̃ quodã mõ sit verꝝ eadem esse p̃nª oiuz ꝛ quodã mõ nõ est veruz:ꝛ hec est solo p̃me ptis q̃onis.d. aut vt diximus est qdẽ vt est.q̃si dicat.vno mõ est verꝝ:est autez vt nõ.s.alio mõ nõ est verꝝ.ꝛ p̃ticula illa[aut]iã grece scribitur he non est solũ:ꝛ declarat primo quõ non eadẽ:ꝛ dicit vtpote sensibilium forsan corpoꝝ vt quidẽ sp̃es ꝛ forma calidum subaudi se hz.Et alio mõ frigidũ:p̃uatio.materia ꝟo:q̃ potẽtia hec p̃mũ s̃m se.hec ergo tria.s.calidũ/frigidũz/ꝛ mã/sunt p̃ncipia oium sensibiliũ corpoꝝ eadez:vt sunt quatuor elementa ꝛ mista ex eis.Sed quia dixit ꝛ voluit intelligere hec tria principia esse substantiaꝝ:ꝛ per cõsequens esse subas:ꝛ qa dixit forsan esse p̃ncipia ipsemet se declarat cur dixit forsan.ꝛ inquit.Sz ꝛ hec ꝛ que ex his q̃rum sunt principia hec sunt substãtia:aut siqd ex calido et frigido fit vnum vt caro ꝛ os.q.d.voco hec esse principia substantie vel si non substantie saltem eius qd̃ fit vnum ex his vt sunt caro ꝛ os.ꝛ propterea dixit forsan. Debes scire q̃ reuera calidum ꝛ frigidum sunt accidentia ꝛ qualitates ꝛ non substantie:ꝛ ꝓpterea dicit q̃ vel sunt p̃ncipia substãtie vel saltem eius qd̃ ex eis fit quicqd sit illud.addit.alterum enim necesse est qd̃ factũ est esse ab illis.ꝛ propterea dixit. vnum:vel melius qa qs dicere põt q̃ p̃ncipia ꝛ res ipa nõ sunt in eodem genere.dicit.Sed ꝛ hec ꝛ que ex his:quoruz sunt principia hec sunt substantia.aut pro ꝛ siquid ꝛ calido ꝛ frigido fit vnum vt caro ꝛ os:subaudi iterum est substantia.reddit causam cur debet esse vnum ꝛ dicit.naz alterum necesse est ab illis esse qd̃ factũ est.ꝯcludit nunc quomodo non eadem.ꝛ inquit.horum quidem igit̃ eadem elemẽta ꝛ

principia alioꝝ ꝟo: alia ergo oīum nō eadē. ⁊ sic pꝫ 2ª pars solonis. Subscribit post q̄uo oīum eadē. ⁊ ingt. oluꝫ autem ita quideꝫ dicere nō est. s. mō p̄dicto. Sed ꝓportionabilr. ḡ esse eadem pn̄ oluꝫ sp̄e nō est: esse aūt eadeꝫ ꝓportione est. Declarat q̄uo eadē ꝓportione ⁊ dicit. queadmodū si qs dicat ꝙ p̄ncipia sunt tria: sp̄es / ⁊ priuatio / ⁊ mā. hec ḡ est identitas ꝓportionis: ꝙ sicut in sub̄a sunt tria p̄ncipia sic ⁊ in quolibet genere: non tn̄ identitas specifica. qd̄ declarat dicens: sed hoꝝ vnumqd̄qꝫ alterū est ⁊ diuersuꝫ circa vnūqd̄qꝫ genus: vt in genere q̄litatis. vꝫ. in colore album / nigrū / superficies: nam albū forma: nigruꝫ priuatio: superficies mā. Aliō exēplum subscribit. s. lumen: tenebra: aer. ex his aūteꝫ fiunt dies ⁊ nox. nam lumen est vt forma: tenebra vt p̄uatio: aer vt materia. Ecce ergo q̄uo eadē esse p̄ncipia oīum s̄m speciem falsum est. sed eadē s̄m ꝓportionē ⁊ similitudinem nihil ꝓhibet. ⁊ sic vtraqꝫ pars solutionis patet.

Cō. 22m. ¶ Cum induxit.] Cōmentum istud est fere perspicuū. tn̄ qꝛ sunt aliqua ꝟba vtilia ⁊ aliqua obscura: ip̄sum exponā q̄ntum ad aliqua eius ꝟba. Solo ḡ q̄onis vt ponit Auerro. in hac prima parte est ꝙ simplr̄ non sunt oīum eadem elementa / nec simplr̄ oīum sunt diuersa elementa: sꝫ medio modo. vꝫ. eadem proportione ⁊ analogia: ⁊ huius causa est vt Auer. innuere videtur. Quoniā sub̄a antecedit alia p̄dicamenta ⁊ est causa alioꝝ. ḡ sub̄e ⁊ aliis p̄dicamentis nihil est cōe vniuocū: ⁊ per ꝯn̄s nec p̄ncipijs sub̄e ⁊ p̄ncipijs alioꝝ aliquid est cōe vniuocum: ⁊ hanc sniaꝫ applicat verbis. [Et Alexander.] ¶ Dubitaret quis q̄uo Aristoteles ponat priuationē esse subam. Cui r̄ndet Alexander ꝙ hoc dicit pro tanto: qꝛ non sumit priuationem pro carentia forme simplr̄ sed pro forma imperfecta q̄uo dicimus frigidū esse priuationē. dicit 2º ꝙ frigidum ⁊ calidū ⁊ hꝰ qualitates sunt substātie ⁊ accidentia sunt qd̄ sub̄e elementoꝝ simpliciū. accidentia ꝟo mistoꝝ: ⁊ hec est opinio Alexandri cōtra quā Auerroes arguit 5º physice auscultationis cōmēto. 10. ⁊ nunc transeat. [Et q̄uo ista sint.] Ex verbis Aristotelis colligit p̄mo ꝙ oīa p̄ncipia sub̄e sunt sub̄a. Ita ꝙ hoc nomen sub̄a dicit̄ de principijs ⁊ de cōpositis ex his. qd̄ nō est intelligendū eodē mō: sed q̄si equiuoce. 2º dicit ꝙ omne compositum est aliud a suis cōponentibus: ⁊ Auerroes dat cām qꝛ hꝫ aliaꝫ formā: sed in hoc est dubium qꝛ alibi dixit. Jtē. tn̄ ꝟo intellige sic ꝙ compositū est aliud qꝛ superaddit ordinē: ptes ꝟo absolute non dicunt ordineꝫ: ⁊ sic per formaꝫ intelligit ordinem. [Et intendebat.] Colligit nunc ꝙ in substantijs nō sunt eadem pn̄ simplr̄ nec diuersa simplr̄ nō eadē qd̄: qꝛ mistorum p̄ncipia ꝓxima sunt materia ⁊ forma cōposite. simplicium ꝟo mā ⁊ forma sunt simplices. eadem ꝟo ꝓportiōe. Quā principia remota sunt eadē oīum sub̄aꝝ ⁊ simpliciuꝫ ⁊ compositoꝝ. [Et qꝛ etiā.] ¶ Declarat mō q̄uo alioꝝ p̄dicamētoꝝ pn̄ sint ⁊ an eadeꝫ vel diuersa ⁊ sermo perspicuus. [Et intelligendum.] ¶ Remouet q. vtrum aliq̄ modo possunt esse eadem principia oīuꝫ. R̄ndet ꝙ principia remota p̄nt esse eadem oīum: sꝫ ordine quodā p̄ ⁊ p se sub̄e. alioꝝ ꝟo p accn̄s ⁊ sc̄do. mā enim ⁊ forma ⁊ p̄uatio sub̄ales sunt principia ꝓxima sub̄e. ⁊ ꝯ̄r oīuꝫ alioꝝ p̄dicamētorum. Quā qꝛ eqd̄ est causa cause est causa causatorum.

Quoniaꝫ aūt nō solum que insunt cause: sed eoꝝ que extra. vtputa mouens palam qꝛ alteꝝ principiū ⁊ elemētuꝫ cause ꝟo ambo. ⁊ in hec diuidit̄ principiū. Qd̄ ꝟo vt mouēs aut sistens: principiū est qd̄dam ⁊ causa. Quare elementa quidem s̄m analogiam: tria: cause autē ⁊ principia: quatuor. Sed aliud in alio ⁊ prima cā: vt mouēs aliud alij. Sanitas / infirmitas / corpus / mouēs / medicatiua. Species inordinatio talis. Lateres / mouens / edificatoria vtriqꝫ in ea diuiditur principium.

¶ Nunc secūdo ostēdit ꝙ cause extrinsece ⁊ intrinsece sunt alie alioꝝ: ⁊ non oīum deceꝫ p̄dicamētoꝝ eadem. ⁊ p̄ docet dr̄iam inter elm̄tū ⁊ pn̄ ⁊ cām. 2º ostendit quot sunt elementa ⁊ quot pn̄. vī ḡ p̄ ꝙ elm̄tum differt a pn̄ ⁊ causa. nā elementum dī solū de causis intrinsecis. cā ꝟo ⁊ pn̄ ⁊ de intrinsecis ⁊ de extrinsecis. pn̄ ꝟo ⁊ cā idē ⁊ conuertibilia. ingt. Quā autē nō solū que isunt sunt cause: sꝫ illa de numero eorum que extra vt mouens: palā qꝛ ⁊ alteꝝ pn̄ ⁊ elm̄tū. nā elm̄tum de intrinsecis ⁊ pn̄ cōe est vtrisqꝫ. cause ꝟo ambe sed mō diuerso. qꝛ elemētum est cā vt sp̄es illius. pn̄ est cā vt conuertibile illi: ⁊ propterea adducit ⁊ in hec diuidit̄ principiū: dicimus enim pn̄ duplex. s. intrinsecū ⁊ extrinsecum quēadmoduꝫ ⁊ cām duplicē: ⁊ hoc declarat. d. que ꝟo vt mouens aut sistens: pn̄ est quoddā ⁊ causa. Ecce q̄uo pn̄ ⁊ cā conuertunt̄: sed elementū videt̄ sp̄es vtriusqꝫ. premissa hac differētia ostēdit quot sunt elm̄ta ⁊ quot sunt cause. ⁊ inquit. quare elemēta qdē tria sunt ⁊ eadeꝫ oīum s̄m ꝓportionē. cause aūt ⁊ p̄ncipia sunt quatuor addendo. s. mouens enumerauit priuationē inter elm̄ta saltē p accidēs. ¶ His duobus p̄missis ostēdit nūc cōiter q̄uo causa [etsi quatuor sint.] non tn̄ sunt oībus eadē ⁊ hoc ostendit per exempla. d. sed aliud. s. pn̄ in alio est. ⁊ p̄ma causa alia in alio: vt mouēs aliud alij inest. Vbi gr̄a. In medicatiuis sanitas: infirmitas / corpus / mouens / medicatiua. nam sanitas vt forma: īfirmitas vt priuatio: corpꝰ vt materia. ⁊ ars medicine vt mouēs. In edificatiuis vt species est inordinatio talis. Lateres mouens est edificatoria. ⁊ in ea vtriqꝫ diuiditur principium: qꝛ idem est principium cause. cause ergo etsi sint quatuor: nō tamen eedem omnium: sed cur pretermisit finem: est dubitatio. Expositor fingit quia finis non habet rationem p̄ncipij: quia mouet vt est intentio. sed hoc stare nō potest quia saltem erit causa: ergo ⁊ si non sit principiū: erit causa. Melius ergo est: qꝛ finis nō ponit in numero cuꝫ forma: ⁊ ideo computat finem in computatione forme.

¶ Cum locutus.] Cōmentum perspicuum est: sed aduerte circa principium ꝙ Auerroes videtur ponere īter hec tria talem differentiaꝫ ꝙ elemētū dī de intrinsecis tm̄. p̄ncipiū dicitur de extrinsecis tm̄. cā de vtrisqꝫ. ⁊ hoc dꝫ itelligi s̄m rōnem ꝓpriaꝫ: qꝛ vt dicit cōmento p̄mo p̄mi physicoꝝ. qꝛ accipiuntur cōiter cōfundunt̄ p eodē. 2º ꝓbat hoc p verba Aristotelis p̄mo physice auscultationis in ꝓhemio. ⁊ tu vide verba eius hic ⁊ ibi. 3º ponit differētiaꝫ inter agēs ⁊ mouens. nam vult ꝙ mouens sit in plus: qꝛ agens soluꝫ est qd̄ agit passiones ⁊ passibiles qualitates: ⁊ p abiectionē cōtrarij: ⁊ sicut refertur ad patiens. mouens ꝟo est cōe ad omnē modum p̄ducendi. ⁊ hoc ideꝫ dicit. 3. physicoꝝ cōmento. 3. [Dicit ꝙ aūt.] ¶ Debes scire secūdo circa hec ꝙ ex litera non habetur hec dr̄ia: sed videtur diuersa: propterea ex vna litera accipitur dr̄ia predicta. ex alia accipit̄ ꝙ elementum ⁊ principiū differunt. qꝛ elemētū de intrinsecis: p̄ncipiuꝫ de extrinsecis dicitur: sed causa ⁊ p̄ncipiū ꝯuertunt̄. ⁊ ꝓpterea adducit diuersas translationes ⁊ tu in his considera. [Medicina enim alia.] Remouet dubiuꝫ: qꝛ sanitas in aīa. vꝫ. medicatiua ars est vniuoca sanitati reali. ergo faciet operationem sanitatis realis. ¶ Respondet ꝙ lꝫ sint similes differunt tamen. Quoniam sanitas in rebꝫ eē reale. In mente ꝟo habet esse intentionale. ⁊ ꝓpterea non facit operatiōes sanitas que est in anima: q̄les ⁊ sanitas realis: qꝛ tunc medicus diceretur sanus formalr̄ a sanitate mētali qd̄ est falsuꝫ. ab illa enim dicitur artifex. reliquū cōmenti ꝑspicuum est.

Cō. 23m

Quoniam aūt mouens. In physicis q̄dem: homo. In his autē que a mente: Species aut contrariū: modo quodāz tres vtiq3 erunt cause. sic autem quatuor. nam sanitas aliqualr ars medicinalis: τ dom⁹ spēs: edificatoria: τ hō hoīem generat. Adhuc preter hec: vt primum oīum: mouens omnia.

¶ Docet reducere q̄tuor causas τ q̄tuor pn̄a in tria. dixit eñ esse q̄tuor pn̄a: vt mā, forma, pūatio, τ agens. nūc ait illas reduci in tres causas: q2 mā τ forma τ agens quasi in idē veniunt: τ ꝑpterea computent̄ pro vna. ḡ erunt tres cause seu tria pn̄a. hoc ergo ꝯducit ꝑ modū sylli hypothetici: τ dicit. Qm̄ autē mouēs in physicis q̄dē: hō est: in his autē que a mente. i. quoꝝ pn̄m est mens: vt sunt res artificiales: mouēs est species: τ hoc in operatione recta: aut ꝯtrium spēi: τ h̄ in operatione obliqua. Concludit mō quodā tres vtiq3 erunt cause: sic aūt hoc est mō alio q̄tuor. τ h̄ declarat. nāz sanitas aliquo mō ars medicinalis est. τ spēs domus aliq̄ modo ars edificatoria: τ hō hoīem ḡnat. τ ꝑpterea hō ḡnans τ hō genitus idē specie sunt. Adhuc aūt τ ꝑter hec est vt mouēs oīa oīum p̄ncipiū qđ fere est oībus idem. ergo cause vt differunt sunt quatuor vt reducantur: sunt tres.

Co.24. ¶ Cum declarauit.] Auerroes in p̄ma parte ostēdit quo mō cause erunt tres τ q̄ō quatuor: τ vult q2 sint tres reductiue τ q̄tuor seorsum accepte. 2° ostēdit q̄ō forma que est agēs est idem quodā mō forme ꝑducte: τ vult q2 hoc ꝑ tanto est q2 forma agens est silis forme ꝑducte: τ simile potest dici idē: τ hoc ostendit per exempla in physicis τ in artificialibus vt fecimus in lr̄a. [Et q2 disꝑō.] ¶ Remouet̄ ꝑ hec verba qđ cur. s. Aris. adiecit id verbū. [Adhuc ꝑter hec τc.] ¶ Et p̄ma respōsio Auerrois est q2 illud dictū est vt ostēdatur q2 omnia sunt quodā mō primū mouēs: q2 primum mouens est sicut mouens propinquū: τ hoc q̄ātū ad modū agendi. τ p̄mū mouēs mouet ad oīa. ergo videt̄ quodāz modo oīa pro q̄nto ꝯtinet oīa. [Alexander.] Alexander dicit hoc verbū esse additum ꝑ duo: τ vt ostendat esse aliud mouens a p̄dictis cōe oībus illis: τ vt ostendat agēs: τ rē factam esse quodā mō idē solū in ꝑximo agente: q2 in remoto non. τ huius due sunt rōnes. p̄ma q2 nullū agēs remotū est simile facto. mō p̄m mouens est agens remotū. 2° rō: q2 mouens ad perfectionem rei nō videt̄ sile effectui: τ p̄mus motor non videtur agere nisi ad ꝑfectionē rei. ḡ τc. Debes scire q2 primus motor agit ad perfectionē rei facte τ nō ad perfectionē ei⁹. τ ꝑpterea nō videt̄ debere assimilari reb⁹ quas ꝑducit. [Et veritas est.] ¶ R̄ndet q2 p̄mū pn̄m reb⁹ non cōuenit in ꝑticulari τ s̄m modū quo est pn̄m ꝑpriū τ particulare: sed bene conuenit aliquo mō vl̄i. vbi debes scire vt dicetur cōmēto. 51. q2 deus est quodā mō oīa eminenter τ potentialiter q̄ō ignis est oīa calida: τ sic conuenit in rōne cāis τ q̄ō sit illud: cōmento. 51. dicetur. [Et Themistius.] ¶ Nunc ponit expōnē Themistij. qui vult q2 ideo Aristoteles fecit mentionem de primo motore vt ostendat q2 est aliud ab istis proximis motoribus: τ qđ est intētū τ quesitum nostrū in isto libro. τ hāc expōnē laudat. τ ait ēē sibi videri. [Et Alexander.] Quia Ar. dixit in litera agens conuenire rebus factis: τ ꝑ ꝯñs q2 factū fit a cōuenienti: glossat Alexander hāc ꝑpōnē τ vult eā esse veram trib⁹ seruatis. vz. in agentibus causis ꝑpinqs τ nō remotis per se τ nō a casu: τ dicit̄ non a casu: ꝑpter aialia orta ex putri mā: que apud ipsum: q2 fiunt a casu: nō cōueniunt cū factorib⁹ τ agētibus. [Et in sermone.] ¶ Sed ꝯtra, quia corrigens agit dolorem: τ tamē nō assimilat̄ dolori. Adhuc ferrū agit scissionem: τ tā non assimilat̄ scissioni. Respondet ibi. [talis τc.] q2 hec sunt instrumenta non agentia τ ꝑpterea additum est in agentibus mō agentia sunt spēs serrantis τ percutientis τ illis spēbus assimilantur hec. [Dicit igitur.] Colligit glossam ꝑpositionis. vz. q2 hec ꝑpositio intelligitur in agēte nō in instrumento τ in propinquo non in remoto τ in agēte essentialiter non accidentaliter. dixit in agente: ꝑpter effect⁹ ferre τ corrigere τ talium. dixit propinquo: ꝑpter p̄mū p̄ncipium qđ agit cuncta: τ tamen non assimilatur cunctis. dixit essentialiter: ꝑpter genita a casu: vt animalia ex putrefactione orta. τ hec est intentio Alexandri in isto loco. Ex his soluuntur multe τ prolixe questiones circa ꝑpōnem illam. quarum submeminit ipse cōmento. 13. τ. 18. τ alibi.

Quoniam aūt sunt hec quidem separabilia. Illa autem insepabilia: ille sube. τ ꝑpter hoc omnium cause hec: q2 sine substantijs non sunt passiones τ mot⁹. Deinde hec erunt anima forsan τ corpus: aut intellectus: τ appetitus: τ corpus.

¶ Preaccepit q̄ō sunt oīum pn̄a ꝑportione τ similitudine. Nunc ostendit q2 sunt eadē simpl'r: sed ordie quodā. p̄mo ostēdit q2 sube sunt cause accidētiū. 2° q̄ō pn̄a sube sunt et principia accidētiū. pro p̄mo vtit̄ rōne hoc mō entium hec sunt separabilia hec insepabilia: τ sube sunt sepabiles accidentia inseparabilia. ḡ sube sunt cause accn̄tium. dicit. Qm̄ aūt sunt hec q̄dē sepabilia: illa aūt insepabilia. hec est p̄a pars antecedentis ille substātie. s. sunt sepabiles: τ subaudi accn̄tia sunt separabilia. hec est 2° pars. tunc dat ꝯñs. τ inq̄t. τ ꝑpter hoc oīum cause sunt hec. s. sube: cuius cām reperit. τ inquit. q2 sine substātijs nō sunt passiōes τ motus. ¶ Debes scire p̄mo q2 de rōne cause in actu sunt duo. s. prioritas τ separabilitas. causa eñ in actu: τ est prior τ est sepabilis. hoc q̄dem: in eo q2 causa. Sepabilis ꝟo in eo q2 effectus: τ econuerso de rōne effectus: est eñ posterior τ īseparabilis. hinc patet rō Aristotelis. q2 enim sube sunt sepabiles: τ accidētia inseparabilia. ¶ Amplius sube priores: τ accidentia posteriora: hinc fit q2 sube sunt cause accn̄tiū oīum: τ sic enthymema preaccepit in antecedēte duas ptes. 2° debes scire q2 omnia accidentia vel sunt ad modū habit⁹ vel ad modum motus: τ q2 habitus τ passio idē sunt: ꝑpterea dixit q2 sine substātijs nō sunt passiōes τ motus: volēs per hec oīa accidentia numerare. [Deinde hec erunt.] 2° loco ꝯcludit q2 remote cause sunt oīum eedē. nā mā τ forma sunt cause oīum substantiaꝝ cōpositaꝝ: τ sube cōposite sunt cāe oīum accidentium. ḡ mā τ forma sunt cause oīuz accn̄tiū. inq̄t. Deinde hec aīa forsan τ corpus sunt cause oīum accidētiuz celestium. Debes scire q2 via resolutionis p̄me cause accn̄tium sunt sube. 2° cause accn̄tiuz sunt p̄ncipia subarum. τ ecōuerso via compositionis. τ ꝑpterea dixit deinde. dedit eniz ordinem resolutiuū: τ nō cōpositiuū. Sz ambiges de q̄b⁹ principijs loquitur Aristoteles in h̄ ꝟbo. Videt̄ expositio expositoris hic diuersa a nostra. Ipse enim vult q2 Arist. in primo verbo loquat̄ de p̄ncipijs itrinsecis: dicta q2 q2 principia intrinseca sunt cause subaꝝ: ꝑpterea sint cause accidētiuz: que nō p̄nt esse absq3 substātijs. In verbo 2° p̄nt vult q2 Aristoteles ostendat ordinē in substantijs: τ q2 in substātijs sint pn̄a prima oīum subarū vt sunt aīa τ corpus celeste: et q2 anima dr̄ fere equoce. dixit vel intellectus τ appetitus τ corpus. corpus eñ celeste habz de potētijs aīe hec duo. vz. intellectum τ voluntatem. Vult ḡ q2 hec duo sint principia oīum substantiarum effectiua. vz. itellectus corpus: τ sic cōsequenter dici p̄nt p̄ncipia etiā accn̄tiū. Habes ḡ de mente eius duo quorum p̄mū est eadē esse p̄ncipia accidētiuz intrinseca: τ hoc in verbo p̄mo. 2° q2 sunt quedā p̄ma p̄ncipia

3 expoſi. textum. ſubſtantiarum ⁊ ꝯſequenter accidentium que ſunt partes celeſtis corporis. ſed pace ſua textus non cõſonat expoſitioni tali. nos enim videmus apte in textu ordinem. nam primo ꝯcludit ſubſtantias eſſe ṗncipia oīum accidentiū prioritate ⁊ ſepabilitate: deinde ſubdit quō principia ſubſtantie ſunt ṗncipia accidentium: q2 quicqd eſt cā cauſe eſt cā cauſati. ℭ Amplius, ꝙ nō loquatur de principijs ꝯplicatum: lꝫ eni intellectus ptineat ad pn^m actiuū: tñ corpus ⁊ mā nullo mō ptinet ad principium actiuū. Melius ergo videt̃ mihi ꝙ loquat̃ de ṗncipijs intrinſecis: ⁊ qm̄ accidentia ſunt duobus modis: quedam mālia vt ea que inſunt corporibus generabilibus: ⁊ quedaꝫ imaterialia vt quecūqꝫ inſunt corporibus celeſtibus. ⁊ ꝓpterea dixit. deinde hec aīa forſan ⁊ corpus ab accñtia ṗmo aduertens: ſubſcribit. aut intellectus ⁊ appetitus ⁊ corpus ad accidentia celeſtia alludens. Sed dices contra: qm̄ aīa ⁊ corpus non ſunt vlīa principia omniū accñtium mālium: qm̄ nō ſunt ṗncipia accidentium elemētoꝝ. põt dici ꝙ ſic: qm̄ corpus eſt miſtum qdam cõtinens elementa: ⁊ per ꝯñs continet mām ⁊ formā: que ſūt vniuerſalia ṗncipia omnium. Hec videt̃ mihi expoſitio preſentis loci. ſed res quō ſe habet dicetur in cõmento.

Cõ.25°. ℭ Cum declarauit.] Proponit intentionem ⁊ tria inuit. primo ordinem q2 declarauit quō eadem ſunt oīum principia ꝓportione. Nunc ꝙ ſubſtantia ſit cā oīum. 2° intentionem ⁊ cā intentionis. Intentio qdē: q2 declarabit ꝙ pricipia ſubſtantie ſunt ṗncipia reliquoꝝ: cā intētionis ṽo: q2 mā ſube eſt cā cuiuſlibet māe accñtis. ⁊ ꝯrietas in genere ſube ꝑpoꝛte forme ⁊ priuatio ſunt cauſe ꝯrietatis in oībus reliquis. 3° excuſat Ariſt. nam hec declarauit in 7°. Sed nunc quaſi rememoratiue ſubmemiīnit. ⁊ ꝓpterea non ſuperfluus. [Et intendit.] Propoſita continuatione nunc ꝓſequit̃. ⁊ primo accepit diſtinctionē: ⁊ vult ꝙ reꝝ quedam ſunt ſeparabiles: quedam inſepabiles. Separabiles ſunt ſube: iſeparabiles: ſunt accñtia. dicunt̃ qdem ſube ſeparabiles: qm̄ poſſunt eē abſqꝫ accñtibus ⁊ ſunt priores diffinitione: eo q2 ponuntur in diffinitione accñtium ⁊ nō ecõuerſo. Accñtia ṽo inſeparabilia ſunt: q2 nullum accñs exiſtit abſqꝫ ſuba. Qm̄ ſūt paſſiones ⁊ motus ſubarum vt diximus in textu. hec eſt diſtinctio. Ex hac diſtinctione ſumit̃ ꝙ ſube ſunt cauſe accidentium ⁊ non econuerſo. Quia vt declaraui in textu ſube ſunt priores ⁊ ſeparabiles. accñtia ſunt poſteriora ⁊ inſeparabilia: ⁊ ſic ſube ſunt cāe ⁊ accñtia effectus. nec expreſſit in quo genere cauſe de quo alibi. [Et ſciendum.] ℭ Remouet q. dictum eſt enim ſubam eſſe ſepabilem. mō hoc non vī verum: qm̄ ſuba miſta vel mālis non poteſt eē abſqꝫ accidentibus. nam accñtia ſūt diſpōnes qbus ꝯſeruat̃ forme in materia. ergo non põt eſſe abſqꝫ accñtibus. R̃ndet verbū Ariſtotelis eſſe veꝝ ſaltē de ſuba intelligibili. nam ſuba ſenſibilis non poteſt eſſe abſqꝫ accñtibus. ℭ Sed dubitat̃, qm̄ ſi ſuba mālis non poteſt eſſe abſqꝫ accñtibus. ergo ex verbis Ariſtotelis nō ꝯcludet̃ ſubam mālem eſſe cām accñtium ⁊ magis q̄ꝫ econuerſo accñtia eſſe cām ſube mālis. Amplius tūc verbum Ariſtotelis nō eſſet verum niſi de ſuba itelligibili. Modo ſuba intelligibilis nō eſt cā mālis accidentiuꝫ. põt dici ꝙ aliqua ꝓpō eſt vera in vlī que eſt falſa in particulari apud Auerroem: vel vera per ſe que eſt falſa per accidens. ⁊ hoc ponit Auerroes. 6. auſcultationis phyſice. cõmento 15°. ⁊ 7° phyſice auſcultationis. cõmēto 2°. Tunc dicendum ꝙ hec eſt vera: omnis ſuba eſt ſepabilis ab accidēte per ſe: q2 oīs ſuba eſt ſepabilis in eo ꝙ ſuba. Qm̄ aliqua ſubſtantia eſt ſeparabilis vt intelligibilis. non tñ oīs ſubſtātia de facto eſt ſepabilis q2 nō ſuba miſta. ex his ſolue argumenta tu. [Et poſt hoc.] ℭ Conuenit Auerroes cum expoſitore quātum ad hoc. ſ. ꝙ Ariſtoteles hic declarat ordineꝫ in ſubſtantijs. vult enim ꝙ Ariſtoteles ṗmo declarauit ſubſtantiam eſſe ṗncipium oīum. 2° ꝙ etiam in ſubſtantijs declarat ṗmom: ⁊ ſic vult ꝙ p^m in ſubſtantijs ſit aīa ⁊ corpus: aut intellectus ⁊ voluntas ⁊ corpus. Hec enim ſunt ṗncipia oīum ſubſtantiaꝝ. [Et inuit corpora.] ℭ Remouet q̄ſtionem. poſſet eni qs dicere ꝙ intelligit per aīam ⁊ corp^s: ideo declarat ṽba Ariſtotelis verificari in corpore celeſti tm̄: ergo per aīam intelligit formā celeſtis corporis: ⁊ per corp^s intelligit mām eiuſdem. hec enim duo ſunt prima ṗncipia oīum ſubſtantiaꝝ. 2° dicit ⁊ ꝓbat corpora celeſtia eſſe aīata: ⁊ vtitur tali ſyllo. quecūqꝫ ſunt ṗncipia aīatoꝝ ⁊ inaīatorum per ſe ſunt aīata: mō corpora celeſtia ſunt ṗncipia aīatoꝝ ⁊ inaīatoꝝ: ergo aīata. ⁊ per ꝯñs coꝝ ṗncipia ſunt aīa ⁊ corpus. ⁊ di forte q2 declarabit̃ poſt demonſtratione. Hec eſt expoſitio Auerrois: ⁊ cum eo ꝯuenit expoſitor: ⁊ nos contra diximus huic perfecte. [Alexander autem.] ℭ Alexander exponit aliter: ⁊ vult ꝙ Ariſtoteles ṗmo accepit ſubeꝫ eſſe oīum cām: ex qua voluit hīc principia ſube eſſe principia oīum alioꝝ: ⁊ ꝓpterea declarans que ſint illa principia dixit: vt aīa ⁊ corpus. ⁊ hec in aīalibus generabilibus. vel intellectus ⁊ corpus. ⁊ hec in corporibus celeſtibus. ⁊ hec eſt expoſitio noſtra. [Et ideo.] Diceret qs, cur non dixit materiā ⁊ nām: 2° cur dixit forte: vtriqꝫ reſpondet. ⁊ ṗmo ad ṗmū: q2. ſ. materia ⁊ natura ſunt ſſepabilia: ⁊ ipſe preaccepit ſubſtantiam eſſe ſeparabilē. 2° r̃ndet ꝙ ideo dixit forte ꝓpter aīam que apud aliquos eſt abſtracta: apud aliquos non: q̄ per hec innuit corpora celeſtia: ⁊ per intellectum ⁊ voluntatem innuit ṗmum motoreꝫ. vꝫ. deum. qbus dicit Auerroes: ⁊ vtrunqꝫ iſtoꝝ eſt alteri propinquū: qm̄ iſte due expōnes non multum differunt: q2 vtraqꝫ accipit principia ſubſtātiarum. Reliquum cõmenti perſpicuum.

Amplius autē alio mō ꝓportionalr̃ principia eadem: vt actus ⁊ potētia: ſꝫ ⁊ hec alia alijs ⁊ aliter. In qbuſdā qdeꝫ eni idem: q̄nqꝫ quidē eſt actu: q̄nqꝫ ṽo potētia vt vinuꝫ aut caro: aut hō. cadunt aūt ⁊ hec in dictas cās. actus qdem enim ſpēs ſi ſit ſepabilis: ⁊ qō ex ambobus. priuatio ṽo vt tenebre aut laborans. potentia autē mā. hoc enim eſt qō põt fieri ambo. Aliter autem actu ⁊ poteſtate differūt ea quoꝝ nō eſt eadē materia. quorum nō eſt eadem ſpēs: ſꝫ altera. Quēadmodū hōis cauſa ſunt elementa ignis ⁊ terra vt materia ⁊ ſpēs ꝓpria: ⁊ ſiquid aliud extra: vt pater. ⁊ preter hec ſol ⁊ obliquus circulus: neqꝫ materia entia: neqꝫ ſpēs: neqꝫ priuatio: neqꝫ forme ſed mouentia.

ℭ Expoſitor videt̃ doctiſſime exponere hunc textum q2 eſt nimis breuis: ⁊ in aliqbus ꝓpter breuitatem mancus. propterea dicamus ꝙ Ariſtoteles declarat nunc. Secūdo mō quō ṗn^a ſunt oīum eadem ꝓportione: ⁊ ideo ṗaccipit rem ⁊ inquit. Amplius aūt alio mō ꝓportionalr̃ ṗncipia eadē ſūt oīum vt actus ⁊ potentia. ergo ſi ꝯſiderent̃ principia inquātum actus ⁊ potentia vt ſic ſunt omnium eadem. Sed qm̄ in idētitate ꝓportionis reqrit̃ differentia: declarat ꝙ potentia ⁊ actus in diuerſis differunt ⁊ quātum ad rem ⁊ q̄ntum ad modum: ⁊ hoc ꝓponit. ḋ. Sed ⁊ hec ſunt alia alijs. ⁊ hoc q̄ntum ad rē: ⁊ alr̃: ⁊ hoc q̄ntum ad modū rei. Seruat autem talem ordinē: q2 ṗmo declarat quō ſunt alia alijs q̄ntum ad modum. 2° q̄ntuꝫ ad rem. debes ergo ſcire ꝙ dīa in modo ſtat cum identitate in ſubiecto: mō vnamet res in ſubiecto differt in modo ꝑ q̄tu: q2 ſi qꝫ eſt in actu quādoqꝫ in potētia.

⁊ hoc dicit: in quibusdam quidem enim idem quandoque quidem est actu, quandoque vero potentia: cuius exemplum adiecit ut vinum aut caro aut homo: quodlibet enim horum quandoque est in actu: quandoque potentia. Ecce igitur quomodo erit una res: sed modus diversus. [Cadunt autem.] ¶ Removet questionem. posset enim quis dicere utrum actus ⁊ potentia computentur inter principia predicta an non: quia si non: tunc non erunt principia quattuor. videlicet materia: forma: privatio: ⁊ movens. Respondet ⁊ docet quomodo hec duo reducuntur ad illa principia predicta. ⁊ primo proponit hoc ⁊ inquit. Cadunt autem ⁊ hec in dictas causas. nam actus quidem est species: si sit separabilis ut dixit Plato. ⁊ si est quod ex ambobus q.d. quod actus sive sit separabilis sive non: semper cadit in speciem ⁊ est forma. ⁊ quia aliquis actus est dicens imperfectionem: subscribit. privatio vero sunt actus hi ut tenebre ⁊ egrotans. aliquis ergo actus cadit in speciem: ut ille qui dicit perfectionem: ⁊ aliquis in privationem: ut ille qui dicit diminutionem. potentia vero est materia. ergo potentia cadit in materiam. nam hoc. s. potentia est quod potest fieri ambo quemadmodum ⁊ ipsa materia: ⁊ sic principalis est solo questionis. [Aliter autem.] Redit ad rem ⁊ declarat quomodo hec duo differunt in diversis quantum ad rem. ⁊ vult quod actus ⁊ potentia in diversis sint alterius rationis. verbi gratia. actus ⁊ potentia ex quibus existentia hominis consistit: sunt alterius rationis ab actu ⁊ potentia ex quibus existit alia existentia: utpote corporis celestis. ergo actus alterius est alterius rationis. similiter ⁊ potentia. ⁊ hoc inquit. Aliter autem actus ⁊ potentia differunt ea quorum non est materia eadem: ⁊ quorum non est species eadem sed diversa: cuiusmodi sunt homo ⁊ corpus celeste. ⁊ hoc declarat. d. quemadmodum hominis causa sunt elementa cuiusmodi sunt ignis ⁊ terra ut materia: ⁊ propria species ut anima. ⁊ si quid aliud extra sit ut pater: ⁊ hoc ut agens primum: ⁊ preter hec sol ⁊ obliquus circulus qui signifer dicitur grece zodiacus. ⁊ hec tanquam agentia remota addit quod hec videlicet pater: sol: ⁊ zodiacus neque sunt materia neque species: neque privatio: neque forme: sed sunt moventia. hec ergo sunt principia hominis ⁊ per consequens actus ⁊ potentia eius. in aliis vero qualiter sint non explicavit propter brevitatem. Sed dubitatur quia videtur quod actus sit eiusdem rationis in omnibus ⁊ potentia similiter: quoniam ut dicit Averroes sunt rationes universales omnium predicamentorum. Dicendum quod actus ⁊ potentia possunt considerari in ratione physica ⁊ in ratione metaphysica. Si considerantur in ratione metaphysica: sunt eiusdem rationis in omnibus: quoniam ratio metaphysica abstrahit ab omni diversitate. Sed si considerantur in ratione physica: sic in aliis atque aliis sunt diversi. ⁊ hoc ut probat ratio Aristotelis.

Cō.26m. ¶ [Cum declaravit.] Commentum presens. 26. est perspicuum omnibus: ⁊ neque dicit aliquid extra literam.

Adhuc autem videre oportet: quod hec quidem est universaliter dicere: hec autem non. omnium igitur prima principia: quod actu primum specie. ⁊ aliud quod potentia: illa quidem igitur universalia non sunt: principium enim singularium: singulare. homo quidem enim hominis universaliter. Sed non est nullius. Verum Pelleus Achillis: tui vero pater. ⁊ hoc. b. huius ba. omnino autem. b. simpliciter. ba. deinde si iam que substantiarum alia utique aliorum cause ⁊ elementa: sicut dictum est: eorum que non in eodem genere colorum: ⁊ sonorum: ⁊ substantiarum: ⁊ quantitatis. preterquam proportionaliter: ⁊ eorum que sunt in eadem specie diversa: non specie: sed quia singularium aliud: ⁊ tua materia ⁊ species ⁊ movens ⁊ species ⁊ mea. universali autem ratione: eadem.

¶ Certe textus iste est multum latens: ⁊ propterea videtur quod Aristo. velit aliquo modo verificare opinionem communem suo tempore vigentem. Erat enim famosum suo tempore esse universalia separata ⁊ esse causas omnium. modo videtur stultum contradicere antique opinioni nisi aliquo modo verificetur: ⁊ propterea intendit declarare quomodo concedi potest universalia esse principia rerum: ⁊ per hoc habebitur quomodo eadem sunt principia omnium universaliter: quod erat secundum principale propositum. Debes autem scire quod universale dupliciter est. uno modo per essentiam: ⁊ sic illud erit universale quod per essentiam erit abstractum a materia ⁊ conditionibus materie. ⁊ hoc modo possunt dici intelligentie universalia: eo quia per essentiam excludunt materiam ⁊ conditiones materie. 2o modo participatione quomodo universale materiale ⁊ universale animal ⁊ universale corpus dicuntur universalia. quoniam per eorum essentias sunt in materia. sed inquantum concipiuntur: sunt abstracta a materia ⁊ conditionibus materie. de his dixit Averroes quod sunt actus individuorum potentia vero universalia. Iuxta hanc distinctionem Aristoteles videtur concedere duas subcontrarias. prima est universalia sunt rerum principia. 2a est universalia non sunt rerum principia. prima propositio verificatur de universalibus participative. nam homo universalis est principium hominis universalis: ⁊ hic homo huius hominis. 2a verificatur de ideis. declaratum est enim quod nulla est idea que sit causa singularium: quia ad hec satis sunt singularia. hoc ergo proponit ⁊ dicit. Adhuc autem videre oportet quod hec quidem sunt universaliter dicere. hec est una pars subcontrarietatis: hec autem non hec fuit altera. deinde declarat primam subcontrariam ⁊ inquit. omnium igitur prima principia sunt hec duo. videlicet quod actu specie primum. i. est primus actus acceptus communiter secundum speciem ⁊ aliud quod potentia. Actus ergo ⁊ potentia sunt prima principia universalia omnium. ⁊ sic hoc modo universalitatis universalia sunt principia rerum. Deinde declarat secundam subcontrariam. d. illa quidem igitur que universalia, utpote idee, non sunt: cuius causam subscribit dicens. nam principium singularis est singulare: homo quidem enim hominis universaliter: sed non est illius. s. principium: sed alicuius aliquo modo existentis in singularibus. est ergo superflua idea pro tanto quia homo hominis est principium ⁊ huius hominis hic homo. ⁊ hec per exempla ostendit. d. verum Pelleus est pater Achillis: tui vero pater. ⁊ hoc. b. demonstratum est principium huius. ba. compositi demonstrati. omnino autem. b. i. universale. b. Simpliciter. i. universaliter est principium universalis huius quod est. ba. ergo per hec perspicuum est qualiter superflue sint idee. [Deinde si iam.] ¶ Removet unam dubitationem: quia dictum est principia substantie esse eadem omnium reliquorum. quereret quis utrum dici possunt eadem omnium universaliter: Respondet. d. deinde si iam que substantiarum: subaudi principia sint omnium eadem: erunt utique alie aliorum cause ⁊ elementa ⁊ non simpliciter ⁊ numero eadem quod ostendit. d. sicut dictum est: eorum que non sunt in eodem genere principia non est dicere simpliciter eadem: utpote colorum ⁊ sonorum ⁊ substantiarum ⁊ quantitatis. dico non sunt eadem simpliciter preterquam proportionaliter. Quoniam proportionaliter sunt omnium eadem. ⁊ eorum que sunt in eadem specie non diversa specie: sed quia singulorum aliud ⁊ tua materia ⁊ species ⁊ movens. aliud subaudi ⁊ species ⁊ mea materia ⁊ meum movens. q.d. quod principia non sunt eadem eorum que sunt diversa genere: nec eadem eorum que sunt diversa numero. [Sed universali ratione eadem.] Ergo solutio est hec: quod licet principia substantiarum sint eadem omnium: tamen non sunt eadem simpliciter: quia diversorum generum diversa sunt principia genere: ⁊ diversarum specierum diversa principia specie. quadam tamen ratione universali sunt eadem: ex his perspicimus primo quomodo universalia sint principia ⁊ quomodo non. 2o quomodo concedi potest omnium esse eadem principia ⁊ quomodo non. Et sic perspicuum est quod erat secundum.

¶ [Dicto quod principia.] Introductio Averrois differt a nostra. Cō.27m. nam Averrois velle videtur quod principium rei est dupliciter. s. universale ⁊ particulare: ⁊ quod Aristoteles comparet inter hec duo. ⁊ quod verum principium rei est particulare ⁊ non universale. 2o videtur Averrois probare totum hoc: quia principium debet esse prius principiato: ⁊ hec prioritas est secundum esse ⁊ non secundum ro-

nem. ꝛ q̃ ꝓprie indiuiduū est prius alio ꝯm rem: ꝛ vle nō est prius alio nisi ꝯm rōnem: ideo vera cāsalitas reperit̃ i singulari. 3ᵒ dicit q̃ re vera vle non est cā rei vlis: q̃ vniuersale nec gn̄atur nec gn̄at: sed dī q̃ hō hoiez gn̄at vlr. hō ergo vlis nō gn̄at hoiem vlem: sed hō hoiem gn̄at vlr. ¶ Sed dices que dr̄ia est iter hec: Dicẽdum q̃ aliud est res gn̄ata: aliud est modus gn̄andi. nam res generata semꝑ est singularis: eo q̃ gn̄ones ꝛ oꝑationes sunt semꝑ singularium: sed modus gn̄andi pōt esse vlis: ꝛ sic lʒ hō gn̄ans sit singularis: q̃ tn̄ generat hoiez ꝑꝑ nāam cōem vtriusq;: ideo hec generatio est vlis ꝯm modū: lʒ ꝯm rem semꝑ sit ꝑticularis. ꝑꝑ qd̄ tria ꝯsiderant̃ in gn̄one. s. rō generādi: ꝯditio generantis: ꝛ ipm̄ generās. generās. n. singulare est: rō generādi vle. ꝯditio generātis est designatio. ꝛ tn̄ ꝑsiste super hoc q̃ est pulchrum. [Et q̃ residuū.] Hic Auerrois dicit p̄ q̃ Alexander nō plꝰ de textu exposuit. ꝛ h̄ forte q̃ hēbat reliquū textus manifestū. Dicit 2ᵒ q̃ quẽadmodū cāta sūt diuersa genere sic ꝛ cause: vtpote coloꝝ sonoꝝ ꝛ quātoꝝ ꝛ subarum p̄nᵃ ꝛ cāe sunt diuersa. Dicit 3ᵒ q̃ ex his Ari. voluit habere q̃ quedam sunt cāe nō dr̄ntes. specie ꝟo ꝯuenientes, vt Socrates ꝛ Plato. vl' specie dr̄ntes, gn̄e ꝟo ꝯuenientes, vt hō ꝛ equus: vel genere dr̄ntes sed ꝯuenientes ꝑportione: ꝛ hoc pacto entium diuersoꝝ p̄ntoꝝ p̄nᵃ sunt diuersa genere ꝑportione eadem. [Et post hoc.] Hic ēt dicit tria. dicit eni p̄ q̃ ēt in eodē genere sube sunt cāta diuersa nuō specie ꝛ genere: ꝛ silr p̄nᵃ in subys sunt diuersa nuō specie ꝛ genere. Et dicit 2ᵒ q̃ per formā vlem itelligit genus: ꝛ p formā ꝑticularē itelligit speciē. q̄si ğ velit cāta in genere sube q̄dā eē eiusdē forme vlis: quedā eiusdē forme ꝑticularis. Dicit 3ᵒ q̃ ex oībꝰ his vult hēre q̃ is p̄nᵃ subaꝝ dr̄ant generenō ꝑꝑ hoc dicant̃ eadez ꝑportione ꝯm vicinitatē. Reliquū cōmēti ꝑspicuū ē. ꝛ certe fere totū cōmentū est inutile ad ꝯmonem Arist.

Ulterere ꝟo q̄ pricipia ꝛ cāta subaꝝ ꝛ ad aliqd ꝛ q̄litatū: vtꝝ eadē aut diuersa: palam q̃ multiplr dictoꝝ sunt vniuscuiusq;. diuersoꝝ ꝟo nō eadez: sed altera: p̄terꝗ sic ꝛ oiuʒ. Sic aūt eadē: aut eo q̃ ꝑportionantur: q̃ mā: spēs: priuatio: mouens: ꝛ sic subaꝝ cāe vt cause oiuʒ: q̃ destruū tur destructis. Amplius q̃ primū endelechia: sic altera p̄ia quecūq; ꝯtraria: que nec vt gn̄a dicunt̃: nec vt multiplr dicunt̃: ꝛ adhuc mãe. que q̄dem igit̃ principia sensibilium. ꝛ quot ꝛ q̄uo eadem: ꝛ q̄uo altera dictum est.

¶ Epilogat quecūq; dicta sunt: ꝛ p̄ per modū q̄onis ꝛ solonis ꝛ ingt. Querere ꝟo que p̄nᵃ ꝛ cāta subarum ꝛ coꝝ que sunt ad aliqd ꝛ q̄litatū: querere dico vtrū eadē vel diuersa. R̄ndet palā q̃ p̄nᵃ sunt vniuscuiusq; multiplr dictoꝝ ꝛ nō eodē mō oium. hec est solo. hāc solonē declarat ꝛ recapitulat q̃ tribꝰ modis dici p̄nt eadē oium. p̄ ꝑportiōe: q̄m sicut in suba sunt tria: mā: forma: ꝛ p̄uatio. sic ꝛ in quolibet p̄nto videnẗ esse tria ita se hn̄tia. 2ᵒ reductiue: q̄m p̄nᵃ sube sunt eadē oium: eo q̃ sine suba nullū est alioꝝ. 3ᵒ q̃ actus ꝛ potentia sūt p̄nᵃ vlia oium: eo q̃ q̄libet p̄ntoꝝ diuiditur per actum ꝛ potentiā. Ad hoc ğ dicit diuersoꝝ ꝟo: non eadem sed altera p̄terꝗ sic ꝛ oium: exponit se. s. q̄uo sic ꝛ oium ꝛ inquit. sic aūt eadem aut eo q̃ ꝑportionant̃: q̃ mā: species: p̄uatio: mouens sunt ꝑportione quedā in oībꝰ p̄ntis. ponit 2ᵐ modum. s. ꝛ sic subaꝝ cāe vt cāe oium: q̃ oīa destruunt̃ destructis substantys. addit 3ᵐ modū. s. Amplius q̃ p̄ᵐ actus ꝛ subaudi potentia. ğ eadē sunt p̄nᵃ oium tribus modis: vel q̃ ꝑportione: vel reductiue: vel vlr. [Sic altera.] Soluit. q.

dictū est eni q̄uo p̄nᵃ eadez oium sunt. ¶ Queret ğ q̄s vtꝝ p̄nt dici eadem ꝯtria oium. v. ğ. forma ꝛ priuatio dicant̃ eadem oium. ¶ R̄ndet sic quecūq; ꝯtria prima dicenda sunt altera. ꝛ exponit q̄uo. s. que nec vt gn̄a dicūt̃: quasi dicat q̃ nec genere dicenda sunt eadē: nec vt multiplr dicant̃. i. nec sunt dicēda equoce. ꝛ adhuc materie esse debēt: q̃ nec oiuʒ eadē genere nec oium equoce. Sunt ergo tria p̄nᵃ oium ꝑportione eadem ꝛ analogia. resumit ergo totū dicens. que q̄dem igit̃ p̄ncipia sensibilium: ꝛ quot: ꝛ q̄uo eadē: ꝛ q̄uo altera: dictū est. Est ergo solutio q̄onis ex toto ꝑspicua. Et completus est sermo de principys sensibilium entium.

¶ Cum quesiuit.] Hoc cōmētum est ꝑspicuū: ꝛ nihil cōtinet extra textum: ꝛ expō eius est posita in nr̄a expōne. ¶ Sed circa finē huius. q. emergit difficultas. vt eni ex ꝟbis ph̄i sumi q̃ accn̄s nō sit forma simplex: cuius oppositū dixit i x. ꝛ ꝯtraīs deducit̃: q̃ vnūqdq; componit̃ ex suis p̄ncipys. sed cuiuslibet accn̄tis sunt ꝑpria p̄nᵃ vt Arist. dicit. ergo q̄libet accn̄s est cōpositū. Amplius in quolibet ꝑdicamēto sunt h̄ duo: actus ꝛ potentia: ğ saltez oē accn̄s componit̃ ex aliquo actuali ꝛ potentiali: ꝛ per ꝯn̄s nullū accn̄s erit simplex. Debes scire q̃ accn̄s pōt capi duplr. vno mō in abstracto ꝛ sic nō est in genere quẽadmodū nec humanitas est in genere. declaratum est eni in topicis q̃ album est in genere non autem albedo. Alio modo pōt capi in ꝯcreto ꝛ sic est in genere. Tunc debes scire 2ᵒ q̃ oē qd̄ est in genere est cōpositum ex genere ꝛ dr̄ia, ꝛ per ꝯn̄s ex actu ꝛ potentia vel mā ꝛ forma. Sed hec est dr̄ia iter subas ꝛ accn̄tia q̃ sube cōponuntur ex ꝑprys p̄ncipys sui generis. accn̄tia ꝟo q̃ sunt dimīnuta componunt̃ ex genere seu p̄nᵒ potētiali sui gn̄is ꝛ p̄nᵒ actuali alterius gn̄is. p̄nᵐ q̄dez potētiale est accn̄s cōe vt albi coloratum. actuale ꝟo est dr̄ia eius que sumit̃ a substantia. suba. n. est ꝑpria dr̄ia accn̄tis. ¶ Ad. q. ğ dōm q̃ in accidente pōt itelligi triplex compō. vna ex mā ꝛ forma: ꝛ hec sit totalr ex p̄ncipys alterius gn̄is: vel saltem ex mā alteriꝰ generis ꝛ forma eiusdem. Alia est compō ex actu ꝛ potētia ꝛ hec silr: eo q̃ actus est forma poꝰ mā. alia est compositio ex genere ꝛ dr̄ia: ꝛ hec est ex genere q̄dē sui ꝑdicamēti. dr̄ia ꝟo alterius. Ex his soluit̃ ꝯdictio. nam Aristo. vult q̃ accidens sit forma simplex per exclusionez cōpositionis sui generis. hic ꝟo dicit ipsum esse cōpositum saltem concretiue acceptum ꝛ per principia alterius generis.

Conīaʒ aūt erant tres sube: due quidem que physice: vna ꝟo que imobilis: de hac dicendum est. Quia necesse est esse sempiternam aliquā subaꝫ imobilem. nam sube p̄me entiuʒ. Et si omnes corruptibiles: oīa corruptibilia: sʒ impossibile motū aut fieri aut corrumpi. Semꝑ eni erat: nec tp̄s: nec enim possibile prius ꝛ posterius esse cum nō sit tp̄s. ꝛ motus ergo sic est continuus vt tp̄s: aut enim idez aut motionis est aliqua passio: motus aūt non est ꝯtinuus nisi qui ꝯm locum: ꝛ huiusmodi qui circulo.

¶ Nunc de tertia substantia dicere ꝑponit. Erant enim substantie tres: vtpote sensibilis corruptibilis vt aīalia ꝛ plante: sensibilis eterna vt corpus celeste: de his dictum est mō. 3ª ꝟo est insensibilis imobilis simplr ꝛ de hac dicendum. ꝑponit ergo intentionem ꝛ ingt. Qm̄ autē erant tres sube: due quidem que nāles: vtpote que corruptibilis ꝛ eterna. vna ꝟo que imobilis. de hac 3ᵒ dicēdum est. Et q̃ omni tractatui supponēda sunt quedam vt principia: ꝑponit vnum quasi p̄ncipium oium eoꝝ que dicent̃: ꝛ est q̃ aliqua suba

Cō. 28ᵐ

est sempiterna ꝛ imobilis. ꝛ ħ (inq̄t) q꞉ necẽ est esse sempiternã aliquam subam. hec est pma ps. [imobilẽ.] hec est secũda ps suppõnis. pbat pmam ptem sylli ad impossibile hoc mõ. Destructis pmis pncipijs reliqua oia principia destruunt. sed sempiterne sube sunt pncipia corruptibilium. ergo destructis substãtijs sempiternis ꝛ primis reliqua oia destruunt. accepit minorem ꝛ inquit. nam sube sempiterne sunt pme ꝛ pn° entium. Deinde addit ꝯclusionẽ ꝛ inq̄t. etsi oẽs corruptibiles: oia corruptibilia. hec erat vis conclusionis. deinde destruit ꝯclusionem ꝛ vult hĩc oppositũ maioris: ꝛ hoc inq̄t. Sed impoẽ est motum aut fieri aut corrumpi: semp enim erat. Amplius nec tps põt. s. corrumpi. quare conclusio impoĩs est tum ppter motũ tum ppter tps. probat scõm ꝛ ex scõo ostidit pmũ ꝛ inq̄t. nec eni poẽ est prius ꝛ posterius esse quão non sit tẽpus ex hoc vult habere tẽp° esse eternũ. Et hoc ꝯcludit ꝛ motũ esse eternũ ꝛ inq̄t, ꝛ motus ergo sic est ꝯtinuus ꝛ sempiternus vt tps. Cuius causam subscribit. o. nam tps est aut idem motui: ꝛ hoc ſm quosdã antiquos: aut tps est aliqua passio motus. ꝛ hec est põ Arist. Sed q꞉ qs obijcere põt de augmento aut de alteratione quoꝝ nullus est ꝯtinuus. addit. motus aũt nõ est ꝯtinuus. s. sempiternus nisi qui ſm locũ. ꝛ q꞉ non quilibet talium. addit. ꝛ hõ est sempiternus qui circulo. i. circularis. ex his vult hẽre impossibilitatẽ ꝯtinuationis: ꝛ per ꝯñs vult hẽre oppositum maioris. s. q̄ sint alique sube sempiterne. Et hec erat suppositio nostra saltem q̄tum ad primam partem.

Cõ. 29° ¶ Per hoc qd.] Auerrois p° dicit in epilogo Arist. qd intelligat per pn° subaꝝ sensibilium: vult q̄ itelligat mãm formam: puationẽ ꝛ mouens. ꝛ q̄ sunt tria vno mõ: ꝛ quattuor alio mõ vt diximus. 2° dicit q̄ declaratũ est quão sunt eadẽ ꝛ quão non. nam sunt eadem pportione ꝛ nõ sunt eadẽ simpliciter. [Cõsiderandũ aũt.] Mouet Auerroes q̄õnẽ vtꝝ qñ Arist. loq̄tur de sensibili suba intelligat eternam ꝛ corruptibilẽ vel corruptibilem tñ: [Alexander aũt.] ¶ Rñdet Alexander q̄ de vtraq꞉ itelligit: sensibile enim est cõe eterno ꝛ corruptibili. nam plãte ꝛ aĩalia corruptibilia sunt. ꝛ corpora celestia eterna: ꝛ vtreq꞉ sensibiles sũt sube. [In substãtia eni.] Probat q̄tuor rõnibus q̄ antea locutus sit de eterna sensibili. p° q꞉ locutus est de q̄tuor pncipijs: ꝛ illa reperiunt ſm pportionem in eterna sensibili queãdmodum ꝛ in corruptibili. 2° Arist. ponit diuisionẽ in tres. s. ꝛ dicit duas esse nãles: ꝛ ħ dat intelligere de his dixisse. 3° q꞉ dicit dõm esse de eterna ꝛ imobili. g° de alijs dixisse supponit alr esset diminutus. 4° q꞉ silr fecit in p° istius libri. dixit eniꝫ de duabus insimul ꝛ postmodum de imobili tñ. Ex his q̄tuor vĩ dicendum q̄ Arist. loq̄tur de pn° sube gñabili. talis aũt est eterna insensibilis. dictũ enim est duplicẽ esse subaꝫ eternã ꝛ corruptibileꝫ. ꝛ q̄ eterna est pn° corruptibilis. Et hec est determinatio Auerrois. [Sed q꞉ sermo.] ¶ Soluit. q. cur Aristo. locutus sit de vtraq꞉ suba. satis enim esset loqui de substãtia eterna q꞉ corruptibilis est propria phico. Rñdet q꞉ Arist. loq̄tur de suba simplr: g° hꝫ loqui de mẽbris eius. sunt aũt duo mẽbra ei°. s. eterna ꝛ corruptibilis: ideo de ambabus loq̄tur. [Et ideo diuisit.] Cõcludit vnũ corollarium. Ex his g° pꝫ librum hũc merito esse diuisuꝫ in duas ptes. s. in pmã vbi ptractat de pncipijs sube gñabilis: que hꝫ aliq̄ conuenientiam cũ eterna. In 2° loq̄tur de substantijs eternis ꝛ pncipijs eaꝝ. [Sed q꞉.] ¶ Mouet dubiuꝫ. nam per idem debuit loq̄ de pn° sube gñabili: non tñ supponendo sed determinãdo ꝛ demõstrando. [Sed tñ.] Rñdet q̄ Arist. fecit sicut fecerũt hoĩes scribẽtes: qui semp pacipiunt aliq̄ pncipia tanq̄ suppõnes. Supponit g° ex physicis esse aliq̄ subam sempiternã. deinde declarat que ꝛ qualis hec per ppositiones cões vtriq꞉ scie: reliquũ cõmẽti pspicuum est p se. ¶ Sed circa textum ꝛ cõmẽtum obijcit: q꞉ videt q̄ rõ phi de tpe nulla sit: q꞉ supponit ante tps esse prius. Diceret enim aduersarius tps incipe per remotionẽ de pñti ħ mõ nunc nõ est tps ꝛ imediate post hoc erit. ꝛ sic nõ seq̄tur ante tps fuisse tps. ¶ Sed certe hec solo friuola est. nam Arist. supponit duo. p° q̄ tps nõ incipit esse per se: sed ppter aliqd qd per se incipit esse Et huius rõ est: q꞉ tps est accñs: ꝛ nullum accñs per se icipit eẽ per se: sed ppter sui subm. 2° supponit: nihil incipe esse nisi ppter gñationẽ: hoc enim supponit ex ꝯsensu oium qui de nã loquũt ꝛ per testimoniuꝫ omnium sensuum. Ex his facile deducit si tps incipit: tempus prefuisse. nã si tps incipit: aliqd incipit: ad cuius inceptionẽ incipit tps: ꝛ hoc per pmũ acceptũ. ꝛ oẽ qd incipit: incipit p generationem: ꝛ oẽm generationeꝫ precessit alteratio: ꝛ ois alteratio est in tpe. g° ante gñationem fuit aliqd prius ꝛ per ꝯñs añ tps fuit tps. Et hec est deductio Arist. Si xo tu fugis ad creationẽ: Ari. nãlis phs: qui vtit medijs sensatis vel eductis ex sensatis: negaret. imo nullus philosophus hꝫ ponere illam: cũ sit qd supnãle. ꝛ de his dixim° in libro destructio destructionũ. Tñ theologus g° vtit lumine supnãli ponet illam: ꝛ nos testimonio theologico debemus ei credere. secus est apud nãlem: qui solum vtitur testimonio sensus.

At xo si fuerit motiuum aut effectiuum: nõ opans aũt aliquid: non erit motus. Cõtingit enim potentiã hñs nõ agere. nihil ergo prodest: nec si faciamus substãtias sempiternas queãdmoduꝫ qui spẽs: si nõ aliqua potens inerit principium trãsmutare: nõ ergo neq꞉ ipa sufficiẽs neq꞉ aliqua substantia pter spẽs. nã si nõ egerit: nõ erit motus. Adhuc aũt neq꞉ si aget: substãtia autẽ ipsius potẽtia. nõ eni erit motus sempiternus. Cõtingit enim potẽtia exñs: non esse. opꝫ igit principium eẽ tale cuius substãtia actus. Amplius igr tales opꝫ eẽ substãtias sine mã. Sempiternas eni eẽ opꝫ: siqdem ꝛ aliqd sempiternum: actu igitur q̄uis dubitatio. videtur eniꝫ agẽs quidem oẽ posse: potẽs xo nõ oẽ agere: quare prius esse potentiaꝫ. At xo si hoc: nihil erit entium: ꝯtingit enim qdem posse eẽ: nõdũ xo esse. ꝛ etiã si vt dicũt theologi qui ex nocte generãt: aut vt physici erant simul res oẽs: dicunt idem impoẽ: quão enim mouebunt si nõ fuerat actu cã. nõ enim mã ipsa seipsam mouebit: sed tectonica nec mẽstrua: nec terra: sed semina ꝛ genitura. pp qd faciũt qdẽ semp actuꝫ vt Leucippus ꝛ Plato. Semp eni dicũt esse motũ: ſꝫ quare ꝛ quẽ: nõ dicũt. nec sic. nec cãm. Nihil enim vt ꝯtingit mouet. sed opꝫ aliquid semp existere. queãdmodũ nunc nã qdem sic. vi xo aut ab intellectu aut alio sic: deinde qualis prior: differt enim imensum quodcũq꞉.

¶ Nũc pbat scõaꝫ ptẽ suppõnis. s. q̄ talis suba sempiternã sit imobilis hoc est imãlis ꝛ simplex. ꝛ p° supponit vnum q̄ s. sit aliqua suba semp actu: hoc est aliq̄ suba cui° essentia sit actus a quo semp opatio eueniat. vtit aũt ad hoc hypothetico syllo sic: si agens motũ sit motiuũ aut effectiuum potẽtia: nõ operans aũt aliqd: nõ erit motus. ꝯñs est ipossibile ꝛ

ergo ꝛ aſīs.opꝫ ḡ aliqđ eſſe agens motū ꝑ eēntiam ꝛ h igr. At ꝟo ſi fuerit.ſ.oē mouens motiuū aut effectiuū.non operans aūt aliqđ:nō erit motus.ꝓbat hāc hypotheticā.d.contingit eni potentiā hñs non agere.nā potentiā hñs eſt poſē. poſē ꝟo eſt ꝯtingēs.Cōtingēs aūt vt in pꝑi hermenias ꝛ prioribꝰ dixit:eſt vel qđ eſt ꝛ pōt nō eſſe:vel qđ nō eſt ꝛ pōt eē. ḡ potentiā hñs pōt nō agere ſi agit vel pōt agere ſi nō agit: ꝛ ſic ꝑſpicua eſt hypoⁱˢ.ꝙ ſiqs deſtruat ꝯñs poteſt dare oppoſitum aſītis ꝛ eſt ꝓpoſitū.[Nihil ergo.] Ex dictis remouet poſitionē Platonis de ideis ꝛ Pythagoricoꝝ de mathematicis.nam iſti ponūt hec tanꝗ̄ ꝓncipia gñōnis.mō oſtendit hec nō eſſe ꝓnᵃ motus:ꝛ ꝑ ꝯñs ſuꝑfluūt.ꝛ hoc dicit.nihil ergo ꝓdeſt nec ſi facimus ſubas ſempiternas:quēadmodū qui ſpēs ponūt vt Platonici.dico nihil prodeſt niſi aliqđ ſit ꝓnᵐ potēs trāſmutare.mō ſupponit nullam eaꝝ eſſe ꝓnᵐ tale potens trāſmutare.ꝛ hoc nō ꝓbat ſed relinquit notum ex hoc:qꝛ Plato poſuit ſpēs vlia nō vle non eſt ꝓnᵐ actionis: qꝛ oē agens eſt ſingulare:ꝛ ꝓpterea ꝯcludit ꝯtra Platonē ꝛ ꝯtra Pythegoram ſimul.d.nō ergo neqꝫ ipa eſt ſufficiēs: neqꝫ alia ſuba ꝑter ſpēs vt mathematica.nam ſi nulla eaꝝ egerit:nō erit motus.modo ꝑꝫ nullam eaꝝ agere: qꝛ nulla eaꝝ eſt ſingulare:qđ eſſe poſſit ꝓnᵐ actionis. [Adhuc aūt.] Dedit duo ꝛ ꝙ ad ſempiternū motuꝫ nō ſufficit agens eſſe potens mouere ſed eſſe actu mouens.ꝛ ꝙ idē ꝛ mathematica nihil ꝓſunt ad motū:mō vult dare tria.ſ.ꝙ talis ſubſtantia agens ſm ſui eſſentiam ꝛ ſubam ſit actus.Debes ꝟo ſcire ꝙ aliqđ dr̄ per eſſentiam actus qñ ei nihil potētie ꝛ ꝯtingentie admiſceṫ.Id ꝟo dr̄ ꝑticipatione actus qñ ſue eēntie admiſceṫ potentia aliqua ꝯtingens.ꝛ ꝓpterea oſtēdit Ariſ. ſubam ſempiternam que mouet motu ſempiterno nihil habere potētie dicit.Adhuc aūt neqꝫ ſi aget.ſ.ſemp.eiꝰ mī ſuba ſit potentia.ꝛ hoc ꝓbat dicens . nō enim erit motus ſempiternus.hoc ꝓbat per diffinitionē poſis ꝛ hoc ingt.ꝯtingit.n. potentia exiſtens nō eſſe.nā poſē eſt vel qđ eſt ꝛ pōt nō eē: vel qđ non eſt ꝛ pōt eē.Ex his ꝯcludiṫ 3ᵐ ꝓpoſitoꝝ ꝛ ingt. Opꝫ igitur ꝓnᵐ eſſe tale cuius ſuba eſt actus.ꝛ ſic tria dedit nūc:ꝛ ꝙ ad ſempiternū motum nō ſufficiat agens eſſe potētia tale.ꝛ ꝙ idee ꝛ mathematica nō ꝓſunt:ꝛ ꝙ agens motū ſempiternuꝫ dꝫ eſſe per eſſentiā actus.[Amplius.] ¶ His declaratis declarat ſcđam ꝑtem ſuppōnis.ſ.ꝙ aliq̄ ſubſtantia ſit īmālis ſimplex ꝛ imobilis. ꝛ ꝓmo proponit ꝯnem.d. Amplius igiṫ tales.ſ.ſubas per eſſentiā actus: opꝫ eſſe ſine mā hoc ē ſimplices ꝛ imobiles : hoc oñdit hypothetice ſic: ſi aliquid aliud vtpote motus ꝛ tꝑs ſit ſempiternū:opꝫ eſſe ſubſtantias ſine mā ſempiternas.Uult hīc aſītis pōnem ꝛ ꝯſequētis ēt ingt.ſempiternas eni eſſe opꝫ ſubaudi ſimplices ꝛ abſqꝫ mā.ſiqdem ꝛ aliqđ aliud ſempiternū ꝛ ꝓpterea ꝯcludit ꝓpoſitum.Igiṫ actu ꝛ ſimplices ꝛ imāles.Expoſitor hic fingit rationes Ariſt.eſſe ex ſuppōne.ſ. ꝙ motus ſit eternus . ꝛ hanc ſuppōnem aliquo modo declarauit hic ex eternitate tꝑis.Uult ipſe breuiter ꝙ rō Ariſt.nulla ſit vt viſum eſt ſupra.ꝛ ꝓpterea fingit ipſe ꝙ pōt ꝓbari ꝯcluſio eadem Ariſt.ex ꝓductione.nam ſi aliqđ producit opꝫ eſſe ꝓducens.ꝛ tunc queriṫ an tale ſit factum vel eternuꝫ.ꝛ ſi eternum:erit ꝓpoſitum.ꝛ ſi factum:adhuc erit aliud ꝓducens: ꝛ cum non ſit ꝓceſſus in īfinituꝫ ſtabiṫ ad ꝓducens in productum:ꝛ ſimplex ꝛ imobile vt dicit Ariſto. ¶ Sed pace tanti viri vr̄ mihi ꝙ ablata via motus eterni:nulla ſubſtantia pōt ꝓbari eſſe ſempiterna ſimplex:qꝛ ſiue accipitur via expoſitoris ſiue cuiuſuis ſemp preſupponiṫ non eſſe ꝓcedēdum in īfinitum.ꝛ ſic ois rō erit ex ſuppōne:modo aduerſarius ſuppoſitum tale negabit.dicet enim nihil ꝓhibere procedi in infinitum . Et quomodo pōt improbari niſi ſupponendo motum eſſe eternum:Et ꝓpterea bene dicit Auerroes ꝙ omnes alie vie preter viam motus eterni ſunt dialectice:ꝛ nō demonſtratiue:qꝛ oēs ſunt ex ſuppoſitione ꝓbabili ꝛ nō per ſe nota.ꝓpterea ſuppoſita eternitate motꝰ ſequuntur gnqꝫ declarata.ſ.ꝙ aliqua eſt ſubſtantia eterna.Ampliꝰ ſeqtur eſſe aliqđ mouens ſemꝑ actu.Adhuc ſeqtur eē aliqđ mouens ſemꝑ cuius entia eſt actus.Rurſuꝫ ſeqtur tale mouens eſſe ſimplex ꝛ nullo mō miſtum cum mā. Ultimo ſequiṫ ideas ꝛ mathematicas non ꝓdeſſe ad motus ꝑpetuitatem.oia ergo hec gnqꝫ per ordinem ꝓbata ſunt ex vna ſola ſuppōne:ꝛ hoc exclamat Auerroes in m̄ltis locis.ꝛ hec gnque ſūt in ꝑſenti loco declarata.[Quāuis dubitatio.] ¶ Ad dicta mouet qōnem quā ꝛ in 9ᵒ tetigit.ſ.vtrū actus ſit prior potentia:vel econuerſo potentia ſit prior actu.Eſt autēꝫ rōnabilis hec queſtio duplici de cauſa.ꝓmo qꝛ poſuit aliquaꝫ ſubſtantiam ſempiternā ſemꝑ mouentem ꝛ actū.ꝛ ſic vr̄ ꝙ ꝓma ſubſtantia dꝫ eſſe actus:ꝛ ꝓpterea petit an actus ſit prior potentia:vel econuerſo potentia ſit prior actu. 2ᵒ qꝛ ex ſe eſt hec queſtio rōnabilis in hoc loco:qñ ex ſolōne huiꝰ ſciemus ꝓmas ſubſtantias eſſe puras ſimplices ꝛ non miſtas potentie.oſtendit aūt ꝓmo potentiam eſſe priorem actu:qꝛ prior ſm ꝯñtiam:ꝛ hoc ingt.Quāuis dubitatio.videṫ enim agens qđem oē poſſe.potens ꝟo nō oē agere.quare vr̄ priꝰ eſſe potentiam actu.[At ꝟo.] ¶ Ad oppoſitū arguit ꝛ oſtēdit ꝓmas ſubſtantias eſſe actu ꝛ non potentia hoc argumēto.6.nam ſi in primis entia vel ꝓme ſubſtantie ſunt potētia. ergo de facto ꝯtingit ipſas aliqñ non eſſe:ꝛ hoc ex definitione ꝯtingentis ſeu poſſibilis.ꝛ cuꝫ oia dependeant ab eis:ꝯtingit nihil eſſe.ꝛ hoc ingt.At ꝟo ſi hoc:nihil erit entium.nā ꝯtingit qđem poſſe eſſe:nōdum ꝟo eſſe:ꝛ hoc per definitionem poſſibilis.ſi ergo ꝓma entia nō ſunt : cauſata ab eis nō erunt.ꝛ ſic ipſis nō entibus nihil erit.[Et etiam.] ¶ Remouet vnam rñſionem antiquoꝝ nam qđam antiquoꝝ ꝯceſſerunt ꝯñs ꝛ ꝯñtiam . qđam nāqꝫ dixerunt oia qñqꝫ eē nihil: ꝓpterea qꝛ ex nocte ꝛ priuatione ſimpl̄r oia generant . alij ꝟo dixerunt omnia eſſe nihil:ꝛ preeſſe in quodam chaos:ꝛ ſic conſequens tale non eſt inconueniens.dicit ergo non eē inconueniens. ¶ Contra arguit ꝛ inquit.ꝛ etiam ſi vt dicūt Theologi qui ex nocte.i.ꝑuatione : ſimpl̄r generant.aut vt ꝓhici erant ſimul res omnes dicunt idem impoſſibile quo enim mouebunṫ hec.ſ.ex ſe ſi non fuerat actu cauſa aliqua. ergo opꝫ actum preeſſe a quo talia moueanṫ.ꝛ hoc declarat d.non enim mā ipſa ſeipſam mouebit:vtpote lignum non pōt ſe mouere ad formā artis:ſed ipſa tectonica que eſt ars ꝛ actus.nec menſtrua materia mouebit ſe ad formam embrionis.nec terra ad formam plantarū.ſed ſemina ad plantas:ꝛ genitura ad embriones illas mās mouebant. Ex his perſpicuum qual̄r opꝫ oīno preeſſe actum:ſi debeant poſſibilia reduci ad actuꝫ.[Propter qđ faciunt.] Approbat ſuā poſitionem auctoritate antiquoꝝ ꝛ inquit:ꝑꝑ qđ faciunt qđem ſemꝑ actum vt Leucippus ꝛ Plato.nam ſemꝑ eē motum dicunt.ꝛ ſic apud hos opꝫ dicere actū eſſe ſemꝑ: ꝛ per ꝯñs ipſum ꝑcedere potentiam.[Sed q̄re.] Quia approbauit auctoritatem hoꝝ:oſtendit in quo ēt ipſi defecerunt:ne quis credat eū oīno illis aſſenſiſſe ꝛ inquit . Sed quare ꝛ quē an.ſ.localē vel alios non dicunt nec ſic.ſ.certe determinant nec cām.ꝛ hanc entiṫ explicare.d.nihil enim vt ꝯtingit.i.a caſu ꝛ abſqꝫ cā moueṫ.ſed opꝫ aliqđ ſemꝑ exiſtere.ꝛ ponit exēpla.d.quēadmodum nūc:nā qđem ſic:vī ꝟo aut intellectu aut alio vtpote arte ſic. 2ᵒ obijcit eis ꝗ̄tum ad aliud dicens.deide qualis prior ſubaudi nō dicunt an ſit prior violentus motus vel nālis.Differt enim multum quodcūqꝫ dicatur ab alio.ꝛ ſic perſpicuum qualiter ipſi ſm vnam partem bene:ſm aliam partem male dixerunt.

¶ Dixit Alexander.] Hoc cōmentum totuꝫ eſt ꝑſpicuum ꝛ parū aut nihil dicit extra textum.Sꝫ volo notare vnū verbum Alexādri ibi.[Alexāder aūt dixit.] ¶ Qꝛ ad motum Cō.30ᵐ.

eternum requiruntur tria. primum q agens necessario agat ita q ipso ablato auferat̃ τ motus. 2m est q mouenti nihil admisceat̃ potẽtie: vt in textu declarauimus. 3m est q mobile cuius est: τ motus talis sit eternum τ nobilissimũ, cuius causam dicit. nam tale corpus dz moueri pp desideriũ: τ nõ pp desiderium rei vilis τ corruptibilis sed pp ipsummet. g dz esse eternum τ nobile. ¶ Sz dices 3 qr̃ infra dicet̃ q corpa celestia mouent̃ pp nos. Ideo intellige verbum q corpa celestia mouent̃ pmo pp se: τ scdario pp nos. nec inconueniens finem scdario esse vilẽ: τ viliorẽ eis que ordinant̃ in finẽ. ¶ Sed circa textũ τ cõmentũ dubitatio emergit non pauca. dictũ est enim q motor sempitern9 dz esse actus purus: τ nihil habere potens. Sz h vr̃ falsum: qr si sic oẽs itelligẽtie eẽnt prime subãqr̃ nulla est liberata a po9 pter pmã: vt cõmẽ. 5°. τ 14° tertij de aia diximus. Et sic oẽs essent eque pme: τ nulla dependeret ex altera: cuius oppositũ sentit Auerrois infra. τ Auerroes cõmẽ. 44. 2° vr̃ q ois itelligẽtia sit cõposita ex mã τ forma: qr̃ quelibet est idiuidua τ vna nuõ: τ qõlibet indiuiduũ τ vnum nũero hz mãm: vt 3° de aia. cõmen. 5°. g quelibet itelligẽtia hz mãm. nulla ergo est simplex. ¶ Circa hanc qõnem p̊ est sciẽdum q oẽs volunt Aris. hec qnqz attribuisse pmo motori: ita q voluit q prim9 motor sit sempiternus: τ q sit semp actu: τ q non sit idea vlis: τ q sit per essentiã actus: τ q sit imistus: τ q non loquat̃ de reliquis. τ hec vr̃ po Joãnis in pñti. 12. τ sup h rñdet ad qõnẽ. ¶ Sz pace coꝝ vr̃ mihi q po Aris. sit vlis: qr est ex motu eterno. modo nõ tm̃ pmus motor mouet motu eterno: sed oẽs. τ ppterea pbatio videt̃ esse vlis oibus: lz sit cõfusus pmo eis: qr nõdum declarauit motoꝝ pluralitatem. ¶ Debes ergo scire q apud pños mã sumitur tripl'r. vno modo pro potẽtia transmutationis ad esse τ non esse. 2° mõ pro potentia motus ad motũ τ quietẽ: que dicit̃ mã ad vbi. 3° pro imperfectione: τ sic ois imperfectio dr̃ mã respectu pfecti. de his satis habes verba Auerrois in multis locis. Tunc dicendum p̊ mo vr̃ q nulla itelligentiaꝝ est mista materie vel pmo vl' secundo mõ: τ hoc declarauit Ari. in litera. Qm̃ si suba semper mouens esset potentia passiua primo vel scdo mõ: tũc cum illa sit potentia ꝯtingentie: posset esse absqz actu: τ ita discurre per dicta in textu. Dicendũ 2° q sola prima est liberata a mã tertio mõ. sed cur: τ ppter qd: ex textu nõ accipitur. põt tm̃ accipi ex eo qr pma. nam vl'r actus est prior potentia quõcunqz accepta. τ ergo qr prima suba est oibus prior: ideo est oino liberata a potentia. Debes scire q aliq (vt recitat Joãnes) voluerunt qlibet intelligentiaz esse in genere: τ ppterea dixerunt quãlibet intelligentiam cõponi ex genere τ dña. ¶ Sed 3 arguit Joãnes. nam si quelibet itelligentia eẽt sic composita: quelibet esset corruptibilis. τ hoc deducit: qr differentia vna est opposita alteri: τ opposita habent fieri circa idem: vt 5° huius dictũ est. quare si omnis intelligentia sit sic composita: quelibet esset corruptibilis τ variabilis. Sed reuera hec pbatio non demonstrat: qr lz opposita habeant fieri circa idem: tñ dñe non sunt ppue opposita de qbus loqtur Arist. loqtur enim ipse in oppositis circa subm τ non circa genus. Aliter ergo declaratur illa ꝯñia apud Auerroem 2° celi cõmen. 49°. nam apud Auerroem genus vel est materia vel sumit̃ a re hñte mãm. s. potentia mãe: τ ppterea omne cõpositũ ex genere τ dña est compositũ ex mã τ forma apud ipsum: nõ q genus sit mã: sed sumit̃ a potentia mãe: nec dña est forma sed sumitur a forma vltima. τ ita vide cõmentum nr̃m in illo loco.

At vero nec platonicis possibile dicere quod estimant aliquando principium esse id quod ipsum seipsum mouet. posterius enim τ simul cuz celo anima vt ait.

¶ Platonici vt forte Xenocrates nitebantur dare causam motus eterni. voluit enim cãm motus eterni esse aiam mũdi: vt in Timeo vr̃ dicere Plato. ¶ Cõtra hoc obijcit Ar. nam vr̃ hec rõ irrõnabilis: qr cã dz pcedere effectuz. modo aia mundi vr̃ posterior motu: qr apud ipm ipsa est facta sil' cũ celo: qd factum fuit post motũ iordinatum. τ sic volẽtes dare cãm veri assignant falsam cãm. Ingt. At vero neqz Platonicis fuit possibile dicere qd estimant qdam. vz. aliqñ pncipium esse id qd ipsum seipsuz mouet qd in Timeo vocat aiam mundi: cuius cãm breuem subscribit. d. nam posteri9 τ simul cum celo est aia vt aitmõ nõ vr̃ posterius esse cãm prioris. Debes scire q qdam Platonici nitunt̃ rñdere pro Platone. nam dicũt motũ esse duplicẽ. s. iordinatũ τ ordinatum. dicunt ergo aiam mundi esse cãm motus ordinati: τ talis motus fuit post celi τ aie esse. τ hoc velle vr̃ Boetius in 3° libro de consolatione metro. 9. dicit enim.

Tu triplicis mediam nature cuncta mouentem
Connectens animam per consona membra resoluis
Que cum secta duos motum glomerauit in orbes
In semet reditura meat: mentemqz profundaz
Circuit: τ simili conuertit imagine celũ.

¶ In his versibus vides quo pacto mũdi aia motus inordinati causa non existit sed ordinati tm̃. Et hoc pacto viri isti Platonem nitunt̃ defendere. Sed que sit Platonis positio non hic disputare volo: esset enim transgressio. Sed hec rñsio nulla est. pmo qr vel motus ordinatus τ inordinatus sunt vnum in subto vel differunt: τ si differunt tunc neuter erit perpetuus: cuius oppositum Plato intendit. Et si sint vnus motus: tunc erit eius vna causa: τ sic vr̃ anima mundi causa amborum. τ hoc Arist. impugnauit.

Potentiam quidem igitur existimare priorem actu: est quidem vt bene: est autem vt non. dictum est autem quo modo. qd autem actus prius: testat̃ Anaxagoras. Intellectus enim actus. τ Empedocles amicitiam τ litem: τ semper dicentes motum esse vt Leucippus. Quare nõ fuit infinito tempore chaos aut nox: sed eadez semper aut reditione: aut aliter siquidem est prior actus potentia. Cõ. 31m. dispositum est.

¶ Quia induxit argumenta pro qualibet parte qõnis: nunc soluit eam τ remittit eam ad 9m huius. dicit potentiaz qdẽ igit̃ estimare priorem actu: est qdem vt bñ: est aũt vt non. Nam actus simpl'r prior est potentia. sed potentia in vno τ eodem prior est actu. τ hoc subscribit. d. dictum est aũt quo mõ. s. in 9° metaphysice. Deinde vr̃ ꝯfirmare solutionem p auctoritatem antiquoꝝ. τ ingt. qd aũt actus prius: testatur Anaxagoras. nam itellectus est actus: τ hũc dicit esse pmuz simpliciter: τ testat̃ Empedocles dicens amicitiam τ litem esse prima simpl'r: que sunt actus ẽt: τ testant̃ dicẽtes semp motum esse vt Leucippus. Ex his oibus testimonijs vr̃ verum esse actum simpl'r esse priorẽ potentia. [Quare non.] Nunc qsi ex dictis ꝯcludit errorem antiquoꝝ: qui dicũt vel chaos tpe eterno pcedere vel noctẽ. Et hoc qr estimant potentiam precedere actũ simpl'r. Ingt. Quare non fuit infinito tpe chaos aut nox. τ hoc si act9 prior est potentia simpl'r. addit autem quõ concedi põt istud. d. Sed eadem semper erunt dupl'r: vel reditione hoc est fm spẽm: non enim corruptum reddi potest nisi fm spẽm. aut aliter hoc est fm numeꝝ: τ hoc fm Anaxagoram: qui ponit formas ab eterno precessisse in chaos. deinde iterum redire easdem numero

in chaos

in chaos ⁊ non differre nisi quantū ad modū. dico hec esse impossibilia ⁊ falsa: siquidem prior est actus potentia.

Cō. 32ᵐ ¶ Cum declarauit.] Probat primo Auerroes in hoc cōmento tribus rōnib⁹ ꝙ actus sit prior potentia q̃ colligi possunt ex 9° huius. pͥma, q2 potētia extrahiť ab actu vel ab habente actū: ⁊ oē extrahēs est ꝑus eo qd̄ extrahiť. 2°, q2 tūc potētia moueret se. nam accipio illam in illo priori tpe ⁊ cū in illo tēpore priori nō sit act⁹: igiť ipsa mouebit se. 3° ꝓbat idē auctoritatib⁹ antiquoꝝ. s. Anaxagore Leucippi ⁊ Empedoclis ⁊ res est perspicua. Tu ꝟo vide in 9° hui⁹ argumēta ad hāc qōnez. 2° verificat qūo ꝓcedi pōt cadē semꝑ eē ⁊ verificat altero modoꝝ: q2 vel ſm spēm ⁊ hoc pacto intelligiť in mistis: vel ſm partem: ⁊ hoc verificat in elementis. nam apud ipsum elemētū nūq̄ totum corrūpiť: sed ſm ꝑtem: ⁊ propterea redit ſm partes. ⁊ sic triplex est ꝑpetuum apud Auer. vel ſm totū: ⁊ ſm ꝑtē vt corpa celestia: vel ſm totum ⁊ nō ſm partē vt elemēta: vel neq̄ ſm totū neq̄ ſm ꝑtez: sed ſm spēm vt mista. 3° ostendit solutionē, q. ⁊ est ꝙ actus simplr̄ ⁊ absolute ꝓcedit potētiam: sed potētia ꝓcedit actus ſm numerum, hoc est in vno ⁊ codē. deinde ostēdit quedā conuerti: ⁊ sunt si quedā entiū permanēt in specie, vt mista ⁊ quedam in numero vt corpa celestia: ⁊ que permanēt numero sunt cā ꝑmanētiū spē: necē est potētiā eē priorez actu in eodem ⁊ ecōuerso actū ꝑorē potētia simplr̄. Ait 2° ꝙ ecōuerso. vz. actus simplr̄ est ꝑor potētia simplr̄ ⁊ potētia ꝑor actu in vno ⁊ codez. g̃ quedā ꝑmanētia numero sunt cause quorūdam ꝑmanētiū spē. Sed debes scire ꝙ potētia diciť prior actu in vno ⁊ codē: qm̄ potentia plus deuoiat rē gñalem. ⁊ postea actus. v. g. Socrates gñandus ꝑus dī po⁹ fieri ⁊ postea actu genitus. Actus ꝟo diciť simplr̄ ꝓcedere potentiā qm̄ inest alicui priori. Inest eniz ꝑmo motori qui est prior eo cui inest potentia. Ex his cōcludiť ꝯuersio Auer. h enim conuertuntur. Sempiternum in numero. est cā sempiterni in specie. g̃ actus simpliciter est prior potentia: quia actus inest priori ⁊ ecōuerso in codē potentia est prior actu: q2 denominat rem generabilē prius ⁊ sequiť ꝯuersum act⁹ simplr̄ est prior potētia. ergo sempiternum est causa rei generabilis: que quidem est sempiterna in specie.

Si igitur idem est semper ⁊ circulariter: necesse est vt agat sic per se: ⁊ sic per alterum. Celum igitur primum eternum.

¶ Textus iste est extra codicem grecum. Et credo fuisse extra in margine libri ⁊ quasi glossa. ⁊ propterea non exponot patet etiam per se.

Cō. 33ᵐ. ¶ Dixit Alexander.] Dic Auerroes de mente Alexandri facit multa enthymemata pro declaratione textus: quoꝝ primum est. Si generatio est semper: est necesse aliquid semꝑ generari: ⁊ hoc est corpus quod circulariter mouetur. ꝯña est ꝑspicua: q2 qm̄ generatio est motus in oi motu opꝫ intelligere mobile. ꝯñs etiā ꝑꝫ quoniā motus celi est semꝑ generatio partis noue: nā est admixtus potētie ⁊ in celo semper aliquid corrūpiť: vtpote reuolutio vna ⁊ alia generatur. vł forte ꝯñs dꝫ legi actiue hoc modo. g̃ est necesse aliqd semꝑ generare: ⁊ sic procul dubio celum est: q2 semꝑ generat q2 si non in polo nr̄o: saltez alibi. 2ᵐ enthymema: si nulla vna generatio est semꝑ neq̄ vlla vna corruptio ⁊ mā non consumatur: tunc duo debēt eē. s. generans ⁊ corrumpēs que sunt diuersa: vel saltem est necesse esse vnū ⁊ idē in subiecto corrumpēs ⁊ gñans: diuersis tamē dispōnib⁹. 3ᵐ enthymema est: si nulla vna generatio neq̄ vlla vna corruptio est perpetua: sed in specie: necesse est aliquod eternum eē qd̄ sit cā vnius actiōis eterne: ⁊ esse aliquod eternū quod agat duas actiones diuersas. s. nunc generationem nunc corruptionē.

Et ꝯñtia tenet per se q2 oīs actio eget agēte. hec sunt tria enthymemata satis nota. [Et hec est.] ¶ Nūc declarat hec. ꝑ quid sit agens vnam actionem semꝑ. secundo quid agēs diuersas actiones. ¶ Ad primā vult ꝙ primum mobile concurrat quod mouetur motu diurno: quo etiaz motu reliqua mouentur motu raptus. primum enim mobile fuit vt continuam faciat generationem ⁊ nūq̄ eaz deficere. ¶ Ad 2ᵐ fuit orbis stellatus in q̃ est zodiacus seu orbis decliuis sub quo discurrit sol econtrario motui primi ⁊ planete oēs lꝫ sol sit maximus. nam sol remotus ⁊ propinquus facit contraria. nā remotus est cā corruptionis plurium entiuz: lꝫ ēt generet plura. nam est cā corruptionis in parte nostra ⁊ generationis in parte meridionali. Similiter quādo fuerit ꝓpinquus zenith capituz nostrorum: erit causa generationis plurium hic ⁊ cā corruptionis pluriuz illic. applicat autem sententiā ꝟbis ⁊ sermo perspicuus. ¶ Debes scire pro oib⁹ his ꝙ generatio ⁊ corruptio ⁊ sunt semper ⁊ nō sunt semꝑ: vel si magis logice velimus loqui: semper est gñatio ⁊ corruptio ⁊ nulla vna generatio ⁊ corruptio est semper. Inq̄ntuz quidē semꝑ est generatio ⁊ corruptio: fuit necesse eē primū mobile qd̄ motu vno ⁊ simplici moueť: siue istud sit nonū celū apud quosdā astrologos: aut octauū apud Aristotelem: vel decimū apd̄ alios. Inquantum ꝟo nulla generatio vel corruptio est semper: fuit necessariū mobile motu obliquo. s. octaui orbis: sub quo peragrant sol ⁊ luna ceteriq̄ omnes planete: ad hoc vt accessu generationez recessu corruptionem faciāt: maxime autem sol: vt dicit.

Si itaq̄ periodo semper opꝫ aliquid manere: semper similr̄ agēs. Si autē debeat fore gñatio ⁊ corruptio: aliud oportet agēs esse aliter ⁊ aliter. necesse est. agitur quidez sic ſm se agere. sic ſm aliū. aut ergo ſm alterū aut ſm primuz: necesse igiť ſm hoc. rursus enim ipsi ⁊ causa illi. dignius g̃ primum. etenim causa erat illud ipsius semper similiter. ipsius aūt aliter alterz. eius aūt quod est semꝑ aliter: palam qm̄ ambo. ergo ⁊ si sic se hꝫ motus: qd ergo alia opꝫ querere principia. Qm̄ aūt ita contingit: ⁊ si nō sit ex nocte: erunt simul oīa ⁊ ex nō ente: soluenť vtiq̄ hec: ⁊ est aliquid semper motū motu icessabili. hic autē qui circulo. ⁊ hoc nō solū rōne sed opere palā. Quare sempiternū erit vtiq̄ primū celū.

¶ Omnes expositores conuenerunt Aristotelem ꝓbare agētis perpetuitatē ex generatiōis perpetuitate: ⁊ nō tm̄ h imo ex generationis perpetuitate ⁊ eius alteritate declarabitur duo agētis eē: quoꝝ vnū vniforme est: alterū difforme depēdens ab illo primo. Debes ꝟo scire ꝙ generatio ⁊ est ꝑpetua ⁊ est aliquo mō altera. ꝑpetua qdē ꝓ quāto nūq̄ deficit: aliquo modo altera: q2 nūc hic est generatio ⁊ alibi corruptio: nunc hoc generatur ⁊ illud corrumpitur: nunc econuerso. q̃ duo sunt in gñatione simplr̄ ꝑpetuitas ⁊ alteritas: que etiam ꝑpetua est. Ex his duobus repertis in generatione Aristoteles dat duo āgētia: quoꝝ vnum est vniforme: ⁊ hoc est cā perpetuitatis simplr̄. alteruz est difforme ⁊ est cā alteritatis gñationis. ⁊ hoc 2ᵐ dependet a ꝑmo virtute. ꝑmum agēs apud Aristotelē est ꝑmū mobile qd̄ moueť motu simplici ⁊ ex se vniformiter semper ab oriente ad occidens: iteruz redeundo ad oriens. ⁊ hic motus est diurnus ⁊ apud astronomos est cōmunis omnib⁹ stellis saltez rati. Quod eniz mouetur hoc motu impetu suo (vt ita loquar.)

Trabit secum oēs alios orbes sub ipso ɔtētos. 2ᵐ ꝟo mobile est zodiacus qui est circulus qdē intersecans eqnoctiales ad angulos sphērales. poli autē huius declinant a polis eqnoctialis. Sub isto zodiaco decurrunt septē planete ꝛ maxime sol cōtrio primi. hic enim incipit ab occidente ad oriētē rediēs iterū ad occidēs. ꝫ nō pari tpe planete istī pgrēt: de quo in libris astrologoꝝ relinquat. hic ergo motus solis ꝛ planetarū sub isto zodiaco cā est alteritatis gñōnis. s. ꝙ nunc fit hic gñatio alibi corruptio nūc econuerso. ꝛ h dīc Aristoteles. Si itaqꝫ redditione vtpote sm spēm: semper oportet aliquid manere: semp silr agens opꝫ manere. Ecce qūo ꝛ ꝑpetuitate gñationis absolute hꝫ perpetuitatē agentis absolute. Quoniā effect⁹ nō est absqꝫ cā: nec mot⁹ absqꝫ agēte. hoc ergo est pmū enthymema. [Si aūt.] Nūc ex alteritate generationis ꝛ corruptionis concludit agēs. 2ᵐ. s. aliter se habēs ꝛ videtur facere 2ᵐ enthymema. inquit. si autē debeat fore altera semp generatio ꝛ corruptio aliud a pmo opꝫ agēs eē se habēs aliter atqꝫ aliter. ℂ Dubitatur contra primum enthymema: vr̄ enim ꝙ ex ꝑpetuitate gñatiōis nō sequitur ꝑpetuitas pmi motus. nam ex ꝑpetuitate gñatiōis videt arguī ꝑpetuitas gñabilis modo celū pmū nō est generabile. ℂ Ad hoc dōm: ꝙ ex perpetuitate gñationis arguit Aristoteles ꝑpetuitatē agētis ꝛ non subiecti. ad perpetuitatē accidētis requiritur ꝑpetuitas agētis ꝛ subiecti. mō agēs huius non pōt eē aliquod vnū numero gñabile quando nullum tale sit perpetuum: nec oīa gñabilia que sunt vel possunt eē: qꝛ hec nō sunt actu simul. opꝫ autē agēs simul eē cum effectu. ergo ꝑ viā diuisionis opꝫ eē aliquod vniforme semp manēs: tale autē est pmū celū. ℂ Ad rōnē pꝫ solutio. nā ex gñatione ꝑpetuā: non tm̄ arguitur agēs ꝑpetuū sed gñabile ꝑpetuum: qd̄ est pma mā. Aristoteles autē non loquit nūc de mā sed de agēte. [Necesse est igit.] ℂ Mouet dubitationē circa 2ᵐ enthymema. dictum est enim ꝙ opꝫ eē aliquod agens quod aliter ꝛ aliter se habeat: vtpote zodiacum: mouet ḡ circa hoc q̄stionem ꝛ supponit pmo ꝙ tale agēs aliter se habēs agat virtute ꝓpria ꝛ propter alterum. nā virtute ꝓpria agit alteritatē. ꝓpter alterū agit ꝑpetuitatem. hoc ergo supposito querit vtrū tale agēs: aliter se hñs ex quo agit aliquo modo virtute alteri⁹: agit virtute primi celi vel virtute alterius a pmo celo: qꝛ qd̄ sit illud. Dicit necesse est igit qdē sic sm se agere: vtpote ꝓpria virtute: inq̄ntū agit alteritatē. sic sm aliū. hoc est inquātū agit ꝑpetuitatē. hec est suppositio quasi ex dictis sequēs. ℂ Tūc querit aūt ergo sm alterū a pmo celo agit ꝑpetuitatē aut sm pmū. scꝫ celum. hoc est qd̄. [Necesse est igit.] Cui rūdet breuiter dicens. necesse est igitur sm hoc. i. primū celum. Quia cāꝫ hic aliter subdit. rursum enim ipsi. s. agenti aliter se habēti: ꝛ illis. scꝫ ꝑpetue gñationi est cā. est ergo solutio ꝙ agens aliter se habētis inquātū agit ꝑpetuitatē gñationis agit virtute pmi celi: qd̄ non tm̄ est cā ꝑpetuitatis gñationis: sed etiā illi⁹ agentis aliter se habētis. ℂ Sꝫ dubitat. vr̄ enim primum agens non eē cām scdi agētis: qꝛ primū agēs est pmū celū. scdm agēs est vel celū 2ᵐ: vtpote octauū vel zodiacus: vel septē planete: quoꝝ pnceps est Sol. Mō constat pmū celū nullorū hoꝝ eē cām. Dici pōt ꝙ forte est cā oīum hoꝝ que ad motū principalr ꝛ scdario quo ad substā. vel forte est causa rōne ptis formalis: vtpote primi motoris a quo oīa dependēt. Tu ꝟo cōsidera qꝛ postea explicabimus. [Dignius ergo.] q̄si ꝑ viā corollarij cōcludit ordinē hoꝝ. d. ḡ primū scꝫ agēs vniforme est dignius 2ᵒ agente diffor mi. Subiecit hic cām ꝛ debes scire ꝙ tria sunt in gñabilibus. s. ꝑpetuitas gñationum: alteritas reciproca gñationis ꝛ corruptionis: ꝛ perpetua alteritas reciproce gñationis ꝛ corruptionis. perpetuitatis gñationis quidē causa est primū mobile vniforme: alteritatis ꝟo reciproce: agēs aliter se habēs. ꝑpetuitatis alteritatis: reciproce aūt vtrūqꝫ. s. vniforme ꝛ difforme d. etenī cā erat illud. s. pmū ipsi⁹ semp silr. ipsius aūt aliter cā est alterū: vtpote 2ᵐ agēs. Eius aūt qd̄ est semper aliter ambo palā. s. agēs pᵐ ꝛ 2ᵐ. [Quoniā ergo.] ℂ Soluit ꝛ remouet nūc positiones antiquoꝝ ꝛ maxīe Platonis. Plato enim saluans hec tria ponebat ideas. Aristoteles ergo arguit hec supfluere. Quoniā ad hec tria satis sunt. pmū agēs seorsum. ꝛ 2ᵐ seorsum: ꝛ ambo simul. inquit. Quoniaꝫ ḡ ꝛ sic se habēt motus. s. isti quos diximus. qd̄ ḡ opꝫ alia q̄rere principia: vtpote ideas vel alia. Ego legi illā ꝑticulā cū cū sequēti particula. vꝫ. cum illa ꝑticula. ḡ ꝫ alij legūt cum p̄cedēti: ꝫ est totum bonum. [Qm̄ autē.] ꝓprobat hec ꝑ argumentum ad īpossibile ꝛ dicit: ꝛ si nō sic: tunc ex nocte erūt vt Theologi: ꝛ ex simul omnib⁹ hoc est ex chaos vt alij: ꝛ ex nō ente vt alij. modo hec nō pñt solui nisi ponendo fundamēta dicta. ꝛ hoc subscribit. d. soluūtur vtiqꝫ hec ꝛ est aliquid semp motū motu icessabili. q. d. per dicta nostra hec duo bona habebimus. ꝙ soluent hec ꝛ dabit aliqd semper motū motu incessabili: ꝛ ne accidat q̄stioni exponit hoc. d. hic autē. s. motus incessabilis est qui circulo. ℂ [Amplius] idē confirmat dicēs: ꝛ hoc nō rōne solū: que nūc dicta ē: sed ope hoc est sensu ꝑspicuum. Declarauit enim ipse pmo celi hoc ꝑ sensum. hoc mō qꝛ ꝑ memoriā omniū inuicē traditā: quibus omnibus adijcit ōnē. d. quare sempiternum erit vtiqꝫ pmū celū. hec ḡ est ɔclusio ꝛ hec sunt argumenta Aristotelis breuiter resumpta hic. alibi tm̄ diffuse recitata.

ℂ Per hoc quod dixit. [Que dicit Auerroes hic perspicua sunt oībus ꝛ ex litera patēt. Debes tm̄ scire apud ipꝫ ꝙ Aristoteles per motum vel agens aliter se habēs intelligit motum oīum planetaꝝ. s. nā Aristoteles tm̄ duos motus percepit in corporibus celestibus. s. motū cōem q diurnū est qa ex ipso dies sumitur. ꝛ qm̄ ipso oēs mouent cōtra successionē signorum saltē im pctu vel ꝓpēsione illius primi. Cognouit ēt motū planetarū huic 2ᵐ. s. sm successionem signoꝝ. hoc enim motu oēs planete mouent aliq tardi⁹ aliq velociꝰ: vt dicunt astronomi. Reliquos autem mot⁹ quos addiderunt noui astronomi non cognouit Aristoteles. non enim erant tempore eius famosi. Naꝫ Pythagoras q plurimus est perfectus non plus ꝑcepit nec Eudoxus: nec Calippus qui erant precipui in hac arte tempore Aristotelis. Ptolemeus aūt multos alios motus addidit quos enumerat in libro Almagesti ꝛ ꝑcepit plures orbes: de qb⁹ suo loco dicemus. ℂ [Amplius] nouit Aristoteles inter planetas maximum eē solē. Et ꝙ reliq parū vel nihil agant. ꝛ Ptolemeus in quadripartito dixit duos eē maximos. Solē. s. vt virum. Lunam ꝟo tāq̄ vxorē. ꝓpter qd̄ iuncta domicilia habuerūt. nā Sol leonē. Luna ꝟo cācrū domicilia tenent. Sol qdē oriētalis diurnus ꝛ masculinus. Luna ꝟo econuerso occidētalis nocturna ꝛ feminina. Et sic Arist. ꝛ Auerroes volunt solem esse datorem vite atqꝫ annorum eo quia ipse est princeps omnium: a quo emanat calor: qui cuncta viuificat. Astronomi aūt alij: vt Julius Firmicus maternus in libro sue matheseos: videt velle datorem vite nō eē solem semp: sed dñm geniture. Est autē dñs geniture planeta qui est dñs signi sequētis signum Lune geniture tēpore. ꝟ. g. si Luna geniture tēpore ipsius Socratis sit in Ariete: sequēs signū est Taurus ꝛ huius domina Venus existit: hec dña geniture erit: ꝛ hec est pncipalis datrix annoꝝ. Vult tm̄ Solē ꝛ Lunā eē participes valde ꝛ tu vide eū. Alij aūt fere oēs vt Halirodā, Hebenragel, Habraamue: ꝛ multi alij opinantur datorēm annoꝝ atqꝫ vite esse Alcocoden. i. viruꝫ et hylegē. i. vxorē. qd̄ q̄liter cōtingat. vide eos. voluūt tm̄ Solē addere illis ꝛ Lunā. ꝛ sic participē solē faciunt. qd̄ aūt velit Ptolemeus: non satis habet. Tu ꝟo hec relinque. nā nimis transcēdunt ꝓpositū: nec habent causam naturalem. Cō. 34.

Est

St igif aliqd τ qd mouet. Quoniaʒ autem qd mouet. τ mouens mediũ. Igitur est aliqd qd nõ motũ. mouet sempiternũ τ suba τ actus exñs.

❡ Hunc textum expositores bñt corruptũ τ direcũ τ cecũ a veritate bene τ subtiliter dicũt τ certe contenti esse debemus in ṽbis eoꝝ. nam medullã tetigerũt τ ideo nimirũ si ille bonus Thomas primus expositoꝝ habeaẽ: reliq enĩ non sunt digni expositores appellari. nec curassem exponere verba Aristotelis ipso exponẽte. nã nec melius nec veri° dici potest. Sʒ pp nõnulla ṽba que ipse male translata habebat: cogor exponere hec. lʒ bonus vir veritate τ doctrina compulsus raro aut nunq̃ erreret. vtinam oẽs latini laborassent circa textum: sicut ipse fecit. forte enim nõ occupati essent in quibusdaʒ captiunculis τ puerilibus qõnib°. sicut τ nõ fere tota vniuersitas occupatur. ❡ Ad rem ergo veniendo Aristoteles p̃ cõcludit ɔnem que ex dictis haberi potest. 2° loco cõcludit imobilitatẽ p̃mi mouẽtis cõtra Platonem. Et tu debes scire q Plato τ Aristoteles differũt τ cõueniunt. Conueniunt quidẽ qꝛ ambo ex eoꝝ p̃ncipiis cogunẽ ponere agẽs qõdã qd mouet hec differũt ṽo qꝛ Aristoteles ponit tale esse p̃mũ τ imobile. Plato ṽo ponit ipsũ primũ τ seipsum mouẽs: τ sic ponit ipsum motũ τ mouẽs. primo ĝ Aristoteles dat p̃mũ in quo cũ Platone cõuenit. τ inquit. Est igitur aliqd τ qd mouet. Sequitur aũt istud ɔñs ex dictis. nam accepit hic esse gñationẽ ppetuã τ corruptionem perpetuã. Et ex his dedit agens tale τ mouens. [Quoniã autẽ.] Nunc addit illud in quo differt a Platone τ vtiẽ enthymemate hoc mõ: sunt duo. s. motũ tñ τ mediũ mouens τ motum. ĝ est tertiũ. s. mouẽs tñ. inqt. Quoniã aũt est qd mouetur τ est medium mouens. τ etiam subaudi motum. ergo est aliquid quod non motum mouet explicat quale. s. sempiternum τ substantia τ existens actus. Sed cur valeat enthymema istud: dicemus in cõmento.

Cõ. 35°. ❡ Dicit Alexander.] Primo proponit intẽtũ τ excusat Aristotelem. dicit ergo p̃mo q Aristoteles intendit probare eẽ aliquod primũ imobile: τ hoc rõne breui qꝛ diffuse est dicta in. 8. auscultatiõis physice τ hic est rememorata. [Et est fundata.] ❡ Componit nunc rationẽ textus de mente propria hoc mõ. omne compositũ ex duobus quoꝝ alteꝝ per se esse potest: possibile est vt alteꝝ per se sit. Mediũ est cõpositum ex moto τ mouẽte: τ motũ põt eẽ p se. ergo est mouens per se: ita q nullo mõ motum: maior est ꝑspicua vna cõditione. vʒ. q compositio illa nõ sit ex subiecto τ accidẽte: nã hoc casu stante regula nõ tenet: τ maior tunc pʒ exemplo de hydromelle: qd est cõpositio ex aq̃ τ melle: τ ideo qꝛ mel esse põt per se: τ aqua etiã: sic esse poterit. Ecce q sm Alexandrum vna sola cõditio requiriẽ. s. q nõ sit tale compositum ex substãtia τ accidẽte: in oĩb° alia regula est vñs: τ propterea concludit tale mouens esse mouens tñ: τ nullo mõ potentia passiua ad motũ: τ in nulla mã existẽs. Cõcludit scđo esse tria apud intellectum. s. motũ vltimũ. mouens primum τ mediũ. s. qd mouet τ mouet. ergo opʒ vt p̃mum nullo mõ moueaẽ: nec mediũ dici põt primũ si mouebiẽ. h̃ est prima deductio. [Aut si dicamus.] ❡ Hec est secũda deductio τ sic componiẽ. omne cõpositũ ex duobus oppositis est tale q si vnum illoꝝ inueniẽ per se: τ reliquum inueniri necesse est. Sed medium cõponaẽ ex oppositis. s. mouente τ moto τ inuenitur motuʒ per se. ergo τ mouens. dicit scđo q hec maior nulla eget conditione nisi q compositio sit ex oppositis extremis. Eget dico nulla nisi forte cõditiõe Alexandri q vnum oppositum non accidat reliquo. hec est 2° deductio. [Potes enim dicere.] ❡ Ex his deducit enthymema dupliciter. p̃mo mõ sic. si medium τ reliquum extremum sint. ergo τ 3m. vt si motuʒ τ medium sint. ergo τ mouens. 2° modo sic. si extrema ambo τ medium sunt. ĝ vnuʒ extremorum non erit medium. hoc est si mouens τ motuʒ τ medium sint. ergo si motuʒ est mobile tñ τ non mouẽs. ergo mouens erit τ nullo modo motum τ quomodocunq̃ exponatur perspicuuʒ p̃mũ motorẽ esse τ nullo modo motum. Affert auteʒ signuʒ q hec 2° expositio sit melior p̃ma. qꝛ in verbis eius sumit mediũ. mõ mediuʒ non datur nisi respectu extremoꝝ. τ propterea si vnũ extremoꝝ a medio separatur τ reliquum necesse est prescindi τ separari τ reliquum cõmenti ꝑspicuũ. ❡ Sʒ circa dicta dubitaẽ. τ p̃mo contra p̃mã deductionẽ. nã mã τ forma τ compositũ sunt tria. ergo si forma põt eẽ absq̃ mã: τ mã absq̃ forma. hoc autẽ est falsum. ĝ p̃ma nulla est. ❡ Amplius si valet arguo sic. aliqd est intellectum nõ itelligẽs vt lapis: τ aliqd intelligens intellectum vt hõ. ĝ aliqd intelligens non intellectuʒ. hoc auteʒ falsum est. scđa expositio falsa est. Quoniã vel ipse intelligit in vere oppositis τ hoc falsum est: nam mouẽs τ motum nõ sunt vere opposita. Si de oppositis cõmuniter: tũc datur instantia de mã τ forma: τ de intellectu τ intelligente: τ intelligibili. Quidam occasione hoꝝ rõnẽ hanc dicunt eẽ male intellectam. videtur eniʒ Aristoteles supponere duo. Primum q magis dependet motũ a mouente q̃ econuerso τ hoc cuilibet est ꝑspicuuʒ. Aliud est q si que magis dependẽt possunt eẽ per se: τ que minus poterunt etiã: τ sic rõ valet. τ in textu capitur. arguit enim si est qd mouetur tñ: τ qd mouet τ mouet. ĝ per locuʒ a maiori erit qd mouet tñ. Et certe hec deductio est plus consona litere τ securior τ adeam minora sequunẽ. Sed ad obiecta illa pro Auerroe respõdetur sicut ipsemet Auerroes respondet in. 8. auscultatiõis physice cõmento. 37. q maior debet intelligi in substantiis 2° oppositis eo mõ quo oppositio potest reperiri in illis. 3° intelligit per se existẽtibus. τ sic Aristoteles presupponit tria quorum vnũ est q mouens mobile τ medium sint sube. 2° supponit q sint opposite aliquo mõ. 3° supponit q sint per se existentes. hec enim tria põt qs colligere ex declaratis. τ tunc nõ componiẽ quecũq̃ sube simul miste ꝑ se existẽtes opposite si in medio esse possunt: τ per se esse possunt. Cui adde minorem. τ sumitur ɔclo. Et hoc mõ põt intelligi illa prima deductio: nec cures dictũ eius qꝛ dicit ṽbũ hoc nulla alia egere conditione nisi q sit mediũ ex extremis oppositis. loquitur eniʒ bono sensu. τ sic tolliẽ instantia de mã τ forma: qꝛ neutra est existens in actu. tollitur etiam de intelligibili τ intelligente τ inter hec medio. Quoniã hec nõ habent rõnem oppositoꝝ ꝓprie nec cõiter. possent hic enumerari omnes demonstrationes Aristotelis τ recentiorum ad probandam imobilitatem primi: sed breuitatis causa relinquo. Debes scire q conclusio textus non tñ est p̃sentis enthymematis: sed est oium dictoꝝ: τ propterea plus sumit in cõsequente q̃ acceperit in antecedente: vt vides.

Ouet aũt sicut appetibile τ intelligibile mouet nõ motũ. hoꝝ prima hec. Cõcupiscibile quidẽ enim ipsum apparens bonũ. voluntabile aũt ipsum primũ existens bonũ: appetimus aũt qꝛ videẽ magis q̃ videẽ qꝛ appetitus. principiũ est enĩ intelligentia. Intellectus autem ab intelligibili mouetur quod quidem est in re.

❡ His expeditis in vltimum quasi primuʒ vult declarare. τ ostendit quo pacto se habeat ad reliqua. potest litera continuari ad proximũ verbũ. nã Aristoteles ꝓprime declarauit esse p̃mum mouẽs tñ. τ nullo mõ motuʒ. ppea opus est h̃ altius repetere τ quõ. s. p̃mum mouet nõ motũ. τ hec est cõ

tinuatio ꝛ intentionem: Aristoteles facit nouum principium hic ꝛ placet expositori. Sed iste locus cum primo continuari debet. naꝫ qd ipse acceperit pmũ esse mouens tm̄: opus est hoc alitius repetere. Debes ergo scire ꝙ triplex est mouẽs: qoddaꝫ qd alterius grã solũ agit vt mouens nãle: sicut ignis. Quoddã est qd mouet: qm̄ grã eius cũcta mouentur vt finis: ꝛ quoddã est qd mouet alteri⁹ grã ꝛ eius grã multa moueat vt corpus celeste. Ex his accipit. ꝙ solum finis est mouens tm̄: ꝛ nullo modo motus. qa igit primo accepit pmum esse mouens tm̄. videtur cõsequi ipsuꝫ nõ mouere: nisi vt finis: ergo opus est declarare qualiter finis mouet: ꝛ hoc dclarat nunc: ꝛ dicit. mouet autẽ subaudi finis pmus sicut appetibile ꝛ intelligibile. nam finis habꝫ rõneꝫ appetibilis ꝛ habet rõnem intelligibilis. appetibilis quidem enim inquantum bonum qddam. Intelligibile vero: inquantũ ens ꝛ verũ. propterea dicit. mouet autẽ sicut appetibile ꝛ intelligibile mouet nõ motum. hoꝝ. s. que mouent ꝛ que mouent pma sunt hec. s. appetibile ꝛ intelligibile. qr dĩ pmum mouere vt appetibile: ꝛ appetibile est duplex. s. sensu ꝛ volũtate: declarat q̃ appetibilitate primum moueat. ꝛ inquit. Concupiscibile quidẽ. n. ipsum apparens bonum est. voluntabile autem ipsuꝫ pmũ existens bonũ. ergo differentia est ꝙ appetibile sensu apparet bonuꝫ: appetibile volũtate existit bonũ: ꝛ hec ꝓbat dicit etiam. 6. ethicoꝝ. modo subscribit quo appetitu pmuꝫ nos appetamus. ꝛ inquit. appetimus aũt subaudi pmuꝫ qa videt bonum ꝛ est. magis q̃ videt qa appetimus. q. d. nos appetimus appetitu rõnali eo qa ipsum appetimus qr videtur ꝛ est bonum: ꝛ non videt ꝛ est bonuꝫ qa appetimus. Ecce ꝙ appetit⁹ noster dependet a bonitate eius ꝛ nõ eius bonitas a nostra voluntate. Cuius causam subscribit. d. naꝫ illius appetitus est principium intelligentie. intellectus aũt ab intelligibili mouetur qd quideꝫ est in re: ꝛ propterea est bonum in re. Ecce igitur quo pacto pmũ mouet in motũ. nã mouet vt finis ꝛ hoc mouere est mouere vt mouet intelligibile ꝛ appetibile: ꝛ dico appetibile rationaliter ꝛ non p concupiscentiam. Expositor hunc locum non potuit recte exponere quia textus est male translatus vt videt: tamen sententia sua posset tolerari ꝛ satis textui consonare. Ego vero legi textum in greco et apud me sic videtur exponendus.

Cõ. 36m. Auerrois ordo. ¶ [Et videtur primũ.] Auerrois videtur hanc literaꝫ facere illatiuã. Itaqꝫ videt velle ꝙ litera pcedẽs sit sicut añcedẽs ꝛ presens sicut ꝯñs. hoc modo si pmũ mouens mouet tm̄ ꝛ nullo mõ mouet: neqꝫ p se vt corpora physica: neqꝫ p accidẽs: vt aĩa que est in corpore physico: necesse vt iste motor primus moueat vt intellectũ ꝛ affectatũ mouẽt nos. hãc cõsequẽtiã Auerrois nõ deducit: qm̄ postea patebit. nam sola hec duo. vꝫ. appetibile ꝛ intelligibile mouẽt non mota: qm̄ sunt vt finis qui mouet tm̄. Addit 2° huic tale corollariuꝫ: quare actio. s. totius vniuersi videt eẽ bonum: quoniam dirigitur in finẽ optimum. hec expositio Auerrois ẽt certe est studiosa: sed lr̃e grece non consonat. naꝫ in greco ponit vna aduersatiua que scribitur de / ꝛ sic non videtur corollaria ĩ litera: sed potius explanatoria. [Et quia modi.] Dictuꝫ est primũ mouere vt intelligibile ꝛ appetibile: ppterea ostendit quõ ꝛ vtitur enthymemate tali appetibile sensu ꝛ appetibile ratione apud nos differũt: qa variant. vt. 6. ethicorum maxime declarat. nam appetitus sensitiuus distat de ꝓsecutione. rõnalis vero de fuga. g̃ in corporibus celestib⁹ idem est simplr̃ appetibile ꝛ intelligibile. q. d. nullo modo est ibi differẽtia inter appetibilia: qa oẽ appetibile est in illis rõnale. tenet ꝯsequẽtia: qm̄ in corporibus celestib⁹ non est discordia. g̃ in illis omne appetibile est intelligibile ꝛ rationale. [Desideratũ enim.] ¶ Ponit pbationeꝫ antecedẽtis ex hoc quia appetibile sensibile est respectu potẽtie sensitiue: appetibile vero intelligibile est respectu potentie intellectiue. ergo differũt qa nõ sub vna ꝛ eadem potentia cõtinent. [Corpora igit.] ¶ Probat idẽ 2° rõne sic / corpora celestia carent sensu. ergo oẽ appetibile in eis est per intellectuꝫ tm̄ ꝛ rationale: añcedẽs ꝓbat: qr sensus nõ dat aĩalibus nisi pp salutem hoc est vt euitent incõmoda vite: vt dicit Auerro. 2° celi cõmento. 37. naꝫ cũ corpora celestia sint perfecta nõ possunt eis accidere incõmoda cõtraria vite: ꝛ p ꝯñs sensus essent eis ociosi: ꝛ sic perspicuuꝫ in corporibus celestib⁹ esse appetibile solum rõnale ꝛ intelligibile ꝛ ecõuerso. intelligibile esse appetibile: ꝛ sic pꝫ quõ voluptuosuꝫ ꝛ intellectiuũ sunt idem in eis. [Et ex hoc.] ¶ Duo dat corollaria insimul. Primũ ꝙ corpora celestia sint animata. Scdꝫ ꝙ aĩatio est equiuoca qa nõ hñt de virtutib⁹ aĩe nisi solũ intellectũ ꝛ voluntatem per quã mouent in loco. hec duo corollaria ex dictis sic possunt cõduci qa quecũqꝫ mouentur ppter appetibile qd est idem qd intelligibile simplr̃ sunt aĩata ꝛ nõ habent nisi intellectum ꝛ volũtatẽ. hec maior ꝑspicua est. minor in litera est declarata. s. ꝙ corpora celestia mouent propter appetibile qd est simplr̃ intelligibile ꝛ quo sunt ea corollaria que diximus. [Et hoc.] ¶ Declarat pm ꝛ 2m corollariuꝫ insimul paulo aliter ꝛ per dicta Aristotelis alibi. pmo sic. omne cuius mouẽs in nulla est mã est aĩatuꝫ animatione equiuoce dicta vt supra. sed corpora celestia mouentur p motorẽ nõ existentẽ in mã ꝛ separatũ. ergo sunt aĩata equiuoce. [Amplius.] ¶ Scdo idẽ ꝓbat sic quecũqꝫ mouẽtur per formam que est intellectus: sunt aĩata equiuoca aĩatione sed corpora celestia mouentur per formã que est intellectus per dicta in libro de aĩa. g̃ aĩata ꝛc. [Et est mouens.] ¶ 3m corollarium est ꝙ motor corpoꝝ celestiuꝫ mouet duplr̃. vt agens ꝛ vt finis. [Hec autem.] ¶ Declarat istum 3m corollarium paulo aliter: ꝛ pmo ppont cãm quare nos nõ sumus agens ꝛ finis motus: ꝛ videtur ꝑcise dare hanc causam quia mãles sumus. nam res extra aĩam habꝫ duplex eẽ in aĩa ꝛ extra animaꝫ. ꝛ ppterea duo sibi cõpetunt modi causarum qa inquantũ res est in aĩa concepta mouet vt agens: inquantum vero est extra aĩam: mouet vt finis: exemplũ est de balneo: nam balneũ duplicem hꝫ formã. vnã intentionalẽ qua concipimus balneuꝫ in re: ꝛ alterã realẽ per quã balneũ est balneum. fm pmã mouet effectiue nos: fm aliaꝫ extra mouet vt finis. ergo differt finis ab agente ppter eẽ in mã: quia in mã est causa ꝙ forma habeat duplex esse. s. intentionale ꝛ reale. ex hoc sequitur ꝙ si balneum nõ eẽt in mã non moueret aliter vt finis ꝛ aliter vt agens per conuersionem per compositionẽ. Tũc per oĩa hec vult habere hãc ꝯclem: quecũqꝫ non sunt in mã eadem mouẽt vt finis ꝛ vt agentia. sed motores orbium non sunt in mã: ergo idẽ sunt fines ꝛ agentes: ꝛ hoc declarat: qm̄ motores celorum sunt res intellecte ꝛ res reales. possunt enim considerari fm esse intentionale: ꝛ sic sunt agentes: ꝛ fm esse reale ꝛ sic sunt fines. g̃ ideꝫ est in eis finis ꝛ agens rõne solũ differẽs. [Queret autem.] ¶ Dubitat Auerroes contra nũc dicta. nã habitibus ꝑsentibus in mã cessat motus. g̃ qñ finis sit ꝑsens agẽti in corporib⁹ celestibus qa sunt idẽ: cessabit motus. totũ hoc declarat exemplo de arcta: vel põt formari rõ sic / si corpa celestia mouẽt vel ppter finẽ quẽ hñt: vel pp finẽ quẽ nõ hñt. si pm tũc motus esset ociosus. si 2m tunc agẽs ꝛ finis non sunt idẽ in eis. [Dicamus.] ¶ Soluit. q. ꝛ breuiter solutio ꝯsistit in hoc ꝙ motores corporum celestium mouent ꝛ pp se ꝛ pp formas mãles. pp se quidem qm̄ intelligũt ꝙ eoꝝ esse cõsistit in motu: sicut facit ille qui vult conseruare sibi sanitatẽ per exercitium: mouet enim nõ ppter finẽ acquirendũ: sꝫ pp habituꝫ finẽ conseruandum: sic corpora celestia mouẽt pp se / ĩ est pp ꝯseruationẽ eoruꝫ: qa intelligunt se cõseruari pp motuꝫ continuũ a quo si cessarent: desinerẽt esse. pp nos vero: qa intelligunt ꝙ pp motũ eoꝝ extrahũtur forme de potẽtia ad

actum

actum ⁊ per ɔña vt forme mãles generentur: mouent. Hec est solutio q̄stionis. [Iste enim forme.] ¶ Contra. q̃a tunc forme mãles p̄essent ante ipsarum gñationem. Ualet in potentijs causarum. R̄ndet q̄ forme mãles habēt duplex eē: scz in effectu qḋ est eē in mã actuata: ⁊ esse in potētia h̄ est esse qḋ habēt in illa forma: ⁊ sic nō est inconueniēs formas precesse ꝭm esse potentiale. [Et dico.] ¶ Exponit diffōnez ⁊ vult q̄ per esse in potentia sit intelligendum esse in potētia actiua q̄uo forme artificiales sunt in potentia de mente artificis. dicit secūdo quasi corollarie q̄ forme habent duplex esse reale ⁊ intentionale. reale quidē esse est esse in effectu. potentiale ɼo est esse in potentijs causarum. dicit ergo q̄ hoc voluerūt dicere Platonici q̃i posuerūt ideas. voluerunt enim dicere ideas esse formas gñabiles in mēte p̄mi intentionalr̄ conceptas. s3 ad hoc non potuerūt peruenire. [Sed tñ.] ¶ Soluit 2am tacitam. q. nã finis est nobilior ordinatis in finem. mō gñatio formaꝝ nō est nobilior motoribus celestibus. ḡ non est finis motus coꝝ. Respondet q̄ motus corporum celestium nō est p̄mo ⁊ p̄ncipaliter ꝑpter nos: sed principalr̄ mouenẽ ꝑꝑ se ⁊ sc̄dario ꝑpter nos. sicut ille qui exercet se ꝑꝑ sanitatē ɔseruãdam. p̄mo ꝑꝑ se mouetur. sc̄do ꝑꝑ exercitiū. reliquū cōmētī perspicuum vsq3 ibi. [Et intendebat cum dixit ⁊ non extimatur ⁊c.] ¶ Circa qḋ breuiter debes scire q̄ appetit⁹ sensitiuus differt ab appetitu rationali. nam bonum sensus est bonum q̃a appetitur. bonum intellectus est bonū per naturã: ⁊ q̃a bonum per naturã: ideo appetibile. [Et oĩa ista.] Ostendit 2° cur tot dixit Aristoteles ⁊ vtitur hoc rōne intellectus appetit maius bonum ipso: vt patet per diñam inter intellectū ⁊ sensum: sed corpora celestia appetūt ꝑ intellectū. ergo appetunt maius bonum ipsis. [Et cum.] Tertio cōcludit quale est illḋ maius bonum qḋ corp̄a celestia appetūt: ⁊ vult q̄ debeat esse optimum simpliciter. nam illud est melius corporib⁹ celestibus ⁊ corpora celestia sunt meliora ⁊ prestabiliora oĩbus his. ergo illud erit optimum. tale autez vt dicit est motor q̃ mouet motu diurno. Ecce quo mō de mente Auerrois primus motor mouet vt finis ⁊ vt agens primū. ¶ Hic essent multa ambigenda. p̄mo vtrum corporibus celestib⁹ debeantur sensus. ex quo debetur eis anima. Sc̄do vtrū res mouet vt finis inquantum est extra aĩam vel quantū est in anima. Tertio vtrum illud esse qḋ hñt forme in causis sit esse essentie an sit esse simpliciter: sed oĩa hec essent extra propositum. ⁊ alibi visa. Et ꝑpterea videndum est p̄mo quali animatione celum sit aĩatum. ip̄m enim esse aĩatum suppono ⁊ sum contentus sermonibus Auerrois collectis hincinde. 2° q̄uo motores orbiū3 mouent propter se: ꝑpter nos: ⁊ ꝑꝑ p̄mum. hec enim duo quesita sunt ꝑpria huic parti p̄hie ⁊ huic cōmēto. Quātū3 ad p̄mū op3 supponere celū esse aĩatum. Sed q̃li aĩatione sit aĩatū est q̄rendū3. Joānes Jādonus vir studiosus pluribus in locis celū esse aĩatū per aĩam nō quidem inherētez sed assistentē cōfitet̃. Imaginat̃ eni3 motorem hīc ꝑpriā actualitatē ⁊ celū alia3 ꝑpriam ⁊ q̄ ex his fit vnum in op̄atione: q̄uo ex nauta ⁊ naui fieri vnu3 dicimus non ꝭm esse sed ꝭm op̄ationem: ⁊ sic Joannes credit aĩam celi eē motorē ⁊ celum ꝑ se motum q̃a vtrūq3 in actu per se: hec positio recitata est a me pluribus in locis: nec volo nunc dicere rationes ei⁹ q̃a omnes sunt leues. ¶ S3 breuiter hec positio videtur cōtra veritatē ⁊ cōtra Peripateticos. nam oē cōpositū per se mobile ⁊ intelligēs per se h3 esse formalr̄ a sua forma. sed celum est tale vt videt̃. ḡ formalr̄ aĩatum. ⁊ probat̃ minor: q̃a denoĩat̃ celu3 intelligere vt 3° de anima cōmento. 14. ⁊ per se moueri: modo nullu3 aggregatum ex assistenti videt̃ denoĩari operãs formalr̄ operatiōe competēti alteri assistētium: nō enim dicimus nauē intelligere l3 nauta intelligat. 2° celum est vnu3 essentialiter ⁊ verius q̄3 hō. 2° celi cōmento. 3. ⁊ in fine primi capituli de substantia orbis. Sed homo est vnū aĩal formalr̄. ergo celum. Multe alie rationes possunt adduci sed relinquant̃. ¶ Uidetur ergo mihi fore dicēdu3 q̄ duplex est aĩa. altera q̄de3 dans esse subiecto ⁊ constituta in eē per subiectu3 ⁊ hoc pacto cetere aĩalium forme sunt. dant enim spē3 eis sed depēdent in esse ⁊ conseruari a subiectis: queda3 sunt anime que subiectum quidē cōstituunt in eē sed a subiecto nō cōstituuntur vt intellectus possibilis in hoīe ⁊ motor corporis celestis. Intellectus enim possibilis constituit hominez in eē specifico ⁊ vltimo: t̃ñ ab esse hoīs non dependet cū sit imortalis. Silr̄ ⁊ motor celestis corporis celū quidē in eē constituit ipse tamē nec constituitur nec dependet a celo. ergo ex motore ⁊ corpore celesti fit vnū formalr̄ ⁊ ꝑ spēm ꝑpriam sicut ex intellectu ⁊ corpore humano: ⁊ hoc dicit Auerroes p̄mo auscultationis phyſice cōmēto. 63. in fine. Inquit eni3 ⁊ fuit necesse vt forma ei⁹ eēt liberata ab hoc subiecto hoc est nec in esse nec in conseruari dependens ab illo ⁊ vt non haberet cōstitutionem ꝑ corpus celeste. sed corpus celeste constituitur ꝑ illā vt scies alibi. Ecce q̄uo plane velle videt̃ q̄ celum sit formalr̄ aĩatu3. ¶ S3 tunc occurrunt q̄stiōes. Prima, q̃a tunc substãtia celi eēt pars potētia ⁊ sic non eēt mobile in actu. Amplius, tūc motor celi mouetur ꝑ accidēs contra Auerroē. 8° physicoꝝ cōmēto. 52. vbi dicit illas intelligentias non moueri nec per se nec ꝑ accidens. ¶ Ad h̄ dicēdum q̄ substantia celi est potētia sed non ꝭm vtrūq3 s3 ꝭm dimidiū cōtingēter q̃a est potētia ad eē tñ ⁊ propterea dicitur mã equiuoce ⁊ concedit̃ q̄ illa pars se sola non eēt mobile actu sed illa pars actuata per motorem est mobile actu sicut ꝑspicuum est in hoīe. ¶ Ad 2m dōm, q̄ motor hab3 eē duplex. s. reale ⁊ quantū ad hoc est forma celi. ⁊ intētionale ⁊ quantum ad hoc est forma motoris proximi. Scōm primu3 eē nihil prohibet ip̄m moueri per accidēs: q̃a subiectum eius mouet̃. Quantū ad 2m neq3 per se neq3 per accidēs mouet̃ ⁊ hoc sensit Auerro. 8. physicorum cōmēto. 52. verum de hoc in libro de substãtia orbis. ⁊ in lib⁹ de dei infinitate satis. ¶ His visis ꝑspicuum est quali aĩatione celum sit aĩatū: est eni3 aĩatu3 aĩatione equiuoca: q̃a anima illa cōstituit subiectū in eē ⁊ non econuerso. Ampli⁹, est forma materie equiuoce ⁊ nō mãe cōtingētis. hec de prima q̄one. ¶ Circa sc̄dam videtur q̄ vnus motus nō debeat eē nisi ꝑpter vnum finē principalr̄: ergo motores non possunt mouere ꝑpter se principalr̄ ⁊ ꝑpter primū vt dicit ip̄e. Debes ergo scire q̄ esse vniuscuiusq3 motoris constat per hoc q̄ per tantū appropinquat p̄mo enti in gradu ⁊ per tãtum remouet̃ ab infimo ente. hoc enim est perfectum vniuscuiusq3. appropinquat autem primo pro quanto in operatione plus p̄mo assimilatur. ⁊ ꝑpter hoc plures fuerūt motores: quoniam non equalr̄ recedunt a primo. ¶ Tunc ad q̄stionē dōm q̄ motores corpoꝝ celestiu3 p̄mo mouent̃ ꝑꝑ cōseruationē sui t̃ꝗ̃ ꝑꝑ id qḋ, ⁊ ꝑꝑ p̄mū t̃ꝗ̃ ꝑꝑ id quo. nã cōseruant̃ ꝑ appropinq̄tionē ad p̄mū ergo mouent̃ ꝑꝑ se ⁊ ꝑꝑ p̄mū equalr̄ s3 diuersa rōne. ꝑꝑ se q̄dē t̃ꝗ̃ ꝑꝑ id quod intēdunt. ꝑpter p̄mū ɼo t̃ꝗ̃ ꝑpter id quo se intēdūt. Ecce q̄uo vnica est itētio ad vtrūq3 l3 ratio sit diuersa. ɼ. ḡ. Idē eadē intētione mouemur propter sanos eē: ⁊ ꝑpter sanitatē: s3 alia ratione: nam mouemur ꝑpter sanos eē t̃ꝗ̃ ꝑpter rē cōseruatam: sed ꝑpter sanitatē t̃ꝗ̃ ꝑpter rationē cōseruandi. ꝑpter nos ɼo mouent̃ sc̄daria ratione. per hec tollit̃ obiectum factum vt perspicuum est.

Sed intelligibile altera coelemētatio ꝭm se ⁊ huius substãtia prima. ⁊ huius que simplr̄ ⁊ ꝭm actum. Est aũt vnū ⁊ simplex nō idez. vnū q̄dē eni3

metrũ significat. simplex aũt qualr̃ se h̃ns ipz. At ṽo ꝛ qđ bonũ ꝛ qđ eligibile ꝓpter ipm in eadẽ coelemẽtatione: ꝛ optimũ semꝑ aut proportiõale qđ primũ. Qđ aũt est qđ cuiꝰ gr̃a immobilibꝰ: diuisio ostẽdit: est eni alicui qđ cuiꝰ gr̃a: quoꝝ hoc quidẽ est hoc ṽo nõ est: mouet igitur vt amatum: motuz ṽo alia mouet.

℄ Per antehabita accepit pmũ esse mouens tm̃ ꝛ mouere vt intelligibile ꝛ rationale appetibile. Sed qm̃ intelligibile est multiplex. s. pmũ / mediũ / ꝛ infimũ. Silr̃ ꝛ appetibile triplex est: ostendit illud mouens esse pmum intelligibile ꝛ primũ appetibile: ꝛ ꝑ ꝯñs mouere vti pᵐ intelligibile mouet ꝛ vti pmũ appetibile ꝛ hoc ꝑ narrat: s intelligibile alia coelemẽtatio sm̃ se hoc est: sed intelligibile est altera nã in altera specie cõstitutum q̃ sint mobilia ꝛ mouentia cuiꝰ serici ponit extrema. d. ꝛ huius. s. coelemẽtationis suba est prima: qa suba est prior accidentibus definitione / tẽpore / ꝛ nã / ꝛ huius sube illa est prima que est simplex ꝛ sm̃ actum. Ex his vult h̃re hanc ꝓpõnem qđ est suba simplex ꝛ sm̃ actũ est pmum intelligibile huic potes videre hanc. sed mouẽs tm̃ est suba simplex sm̃ actum. g̃ pmũ intelligibile erit. nec curauit ꝓbare maiorem qa in libris p̃teritis eã ꝓbauit. sed nec subaccepit minorem qm̃ intelligit̃ ex dictis iã. ꝛ nũc vides qũo qa pmũ est pmũ intelligibile ideo mouet vti pmũ intelligibile mouet: qđ erat ꝓpositum. [Est autem.] Ponit dr̃iam inter vnum ꝛ simplex: sed cur hoc faciat non videt̃. Expositor reddit cãm ex hoc ne videret̃ Aristo. coincidere cũ Platonis opinione. Ego ṽo credo q̄ hoc faciat vt ostendat illud primũ nõ eẽ tm̃ simplex s vnũ. differt itaqz vnũ a simplici: qm̃ vnũ (vt. 10. huiꝰ di) dicit mẽsuram. simplex ṽo dicit dispõnẽ qua aliqđ caret cõpositiõe. dicit. est autez vnum ꝛ simplex nõ idẽ: vnũ qdẽ enim metruz significat ꝛ mensuram. simplex aũt significat q̃liter ipm sit se habens qa sic per ꝑuationẽ cõpõnis: ꝛ ex hoc quasi ꝯcludit pmũ eẽ ꝛ simplex ꝛ vnum. simplex qdẽ qa caret cõpõne. vnuz ṽo: qm̃ est metrum oium reliquoꝝ. [At ṽo.] Qr mouẽs tm̃ sit primuz appetibile nũc ostendit: ꝛ hoc ꝓpterea qa appetibilium est eadẽ coordinatio sicut ꝛ intelligibiliũ. nã sicut intelligibiliuz prima res est suba ꝛ l suba prima res est id qđ est simplex ꝛ sm̃ actum: sic ꝛ appetibiliũ pma res est suba et in suba primũ est qđ est simplex ei qđ sm̃ actũ. dicit at ṽo ꝛ qđ bonum est ꝛ qđ ẽ ꝓpter ipsuz eligibile est in eadez coelementatione cum intelligibilibus: ꝛ ꝑ ꝯñs id quod est mouens tm̃ est primum intelligibile ꝛ primũ appetibile: tunc adducit quid ex omnibꝰ his vult habere. ꝛ inquit. ꝛ pro ergo qđ pmuz est optimũ semꝑ aut ꝓportionale. Debes scire q̄ ꝓpriẽ optimum di de re summe delectabili que potius est talis propter sensum. ꝛ ꝓpterea dicit aut ꝓportionale. nam optimuz apud intellectũ est optimũ ꝓportionale ei qđ est optimum apud sensum. dicit̃ aũt illud optimuz intelligibilitate: qa sũme intelligibile. bonitate: qa sũme appetibile: ꝛ motione: qa primum mouens. [Qm̃ autẽ.] 3ᵒ huius ꝓbauit in imobilibus non esse finez: nunc respondet per distinctionem ꝛ vult q̄ finis sumit̃ dupl'r. In re qũo dicimus signuz esse finez sagittatoris: ꝛ in intentione cui nihil respondet. in re quo modo dicimus musici eẽ cantũ finez. vel dicimus finem esse duplicem. s. in re existentem vt bonũ vere. vel apparens qđ quidem non est in re: sed videtur. Dicit modo q̄ in rebus imobilibus lz non sit finis secundo mõ est tñ finis primo mõ. dicit. qm̃ autẽ qđ est cuius gr̃a sit tẽporis imobilibus diuisio ostendit. nam quod cuius gratia est alicui duplici ter: quoruz hoc quidem est. s. in re: hoc ṽo non est lz in intentione tñ: vel apparẽs: ꝛ tunc vult q̄ finis pmo modo ponitur esse in rebus immobilibus sed secundo modo nõ. [Mouet igitur.] Ex dictis concludit differentiaz inter primum mouens ꝛ pmũ motũ. nã primum mouens mouet vt amatum ꝛ nullo mõ mouet̃. sed pmuz motũ mouet cuncta alia inquãtum ꝛ ipsum mouet̃ dicit. mouet igit̃ vt amatuz. Primum ṽo motũ mobile mouet alia. hec est differentia. dicit expositor q̄ dixit vt amatum ꝛ nõ vt desideratũ. naz desideratum est respectu rei que nondum est. Videt̃ autez mihi q̄ dixit vt amatum in hac parte vñ ꝛ grece scribitur: amatũ amore honesto ꝛ non amore concupiscentie. desideratum etiam dicitur etiam amore lasciuie.

℄ Quomodo declarauit.] Hec pma pars cõmenti dz eẽ de textu precedenti: facit tamẽ in hoc duo. pmo enim epilogat quecũqz ꝓlixe dixit ꝛ res patet. dicit secũdo q̄ motionis animalis duo sunt principia. vnum intrinsecum ꝛ est imaginatio per itellectũ. i. intelligẽtia rei bone. ꝛ hec mouet vti agẽs vt dixi: aliud est res ad extra ꝛ propterea addit. intellectꝰ autez ab itelligibili mouetur ꝛc. ꝛ hec mouet vti finis. [Et quia intellecta.] Vult declarare quale intelligibile sit mouens pmum qđ mouet motu diurno. causa aũt est qm̃ intelligibilia plura sunt. hoc quidẽ pmũ id ṽo mediũ ꝛ illđ postremum. Hec est intentio ꝛ cã intentionis. Debes ṽo scire q̄ verbũ hoc coelemẽtatio apud barbaros dicit̃ allastogia grece ṽo systoicheia ꝛ sunt idem significãtia. Significãt. n. ordinem. tunc Auerrois quatuor modis exponit hanc literam. [Intelligibile autem altera coelementatio.] ℄ Pria est / q̄ hoc Arist. dixit sm̃ morem Pythagore qui posuit ordines duos: alterum. s. bonoꝝ: alterum. s. maloꝝ. In ꝑ decẽ bona: in 2ᵒ etiã decez mala enumerauit: ꝛ per ꝯñs in primo posuit pmũ mouens. in 2ᵒ posuit sũmũ malũ. ꝛ hic est pmꝰ sensus. [Dixit ꝛ forte.] ℄ 2ᵃ expositio est / q̄ Arist. i elementis posuit duos ordines: alterum. s. coruz que se habent vti forme: alterum coruz que se habent vti mãe ꝛ priuationes. Vbi gratia. Ignis ꝛ aer vti forme sunt: aqua ꝛ terra vti mã ꝛ priuationes: ꝛ tunc vult q̄ pmũ mouens dz eẽ de ꝑ ordine qr est forma simplex ꝛ per se. [Vel aliter.] ℄ Tertia expositio est / q̄ duplex est ordo. s. formaꝝ simpliciũ qbꝰ nulla mã est admista. ꝛ alter est ordo formaruz mãlium mãe admistarum. vult ergo q̄ pmuz mouens sit in pmo ordine / q̄ est forma per se existẽs ꝛ per se intelligibilis. [Aut itẽdebat.] ℄ 4ᵃ expõ q̄ duplex est ordo. naz l vno ponunt̃ oẽs forme: in altero ponũtur omnes materie ꝛ priuationes ꝛ tunc vult q̄ primum mouens ponat̃ in ordine formarũ: ꝛ qr forme sunt ꝛ sube ꝛ sunt accidentia. addit q̄ est in suba. ꝛ qm̃ subaꝝ quedam sunt pme / quedã scḋe: addit q̄ est suba prima simpl'r ꝛ actus ꝛ huic assentit. Ex his omnibꝰ vult habere tale mouens esse pmũ intelligibile ꝛ hoc qa suba: ꝛ pma ꝛ simplex: ꝛ actus. [Qm̃ vnũquodqz.] Ponit differentiam inter vnũ ꝛ simplex ꝛ differentia patet. cã ṽo cur apponat hanc dr̃iam est: qm̃ famosuz. Si genitiuum huius nois simplex ꝛ illius nois vnũ coincidant. ꝛ ꝓpterea ne accidat confusio: fecit eam. reliquum ꝑspicuum. [Et intendebat.] Colligit intentũ sermonis ꝛ vult q̄ Arist. hec fecit vt ostendat q̄ tale mouens est simpl'r ꝑfectum qm̃ eligit̃ ꝓpter se. ꝛ reliqui motores eliguntur ꝓpter illũ. Dicit 2ᵒ q̄ duplex ẽ finis. s. in alio vti sanitas in corpore. ꝛ in se existẽs vti dñs respectu serui. primus enim finis non est ens simplex: sed accidẽs. secundus est suba per se exñs ꝛ ꝑ hoc dat intelligere q̄ hoc pmuz mouens est finis reliquoꝝ sicut suba ꝛ est ens per se ꝛ nõ sicut accidens ꝛ existens in alio. hoc eniz mõ nihil ꝓhibet finẽ esse in rebus imobilibus. Dicit 3ᵒ q̄ Ar. intendit per pmum motum corpus celeste: ꝛ per alia mota ea que sunt sub pmo corpore. s. ã alias spheras q̃z cuncta generabilia. Dicit 4ᵒ q̄ pmum celum mouet̃ ab illo primo motore metaphorice vti a fine. scz vt assimilletur illi. eius enim

ꝑfectio

plectio est in tāta similitudine sicut diximus quēadmodū amans mouet̄ vt assimilet̄ rei quā amat. reliqua corpora celestia mouent̄ a pmo corpe motu impetus pp illud cōmune desideriū. Dicit 5° q planete ppter hoc hñt duplicē motū s. eodem quo. s. in vigintiquatuor horis mouet̄ ab oriente ad occidēs. Iterū redeūtes ad illud: et proprium quo quilibet mouet̄ ad ɔtrium vt diximus. Dicit 6° q ea que sunt sub hisvt sunt gñabilia oia mouent̄ mediantib' illis tanq̄ pp causas principales. Dicit 7° q motus oppositus duplex. s. factus a planetis sub obliquo circulo facit gnōnē et corruptionem. Sed motus diurnus facit ppetuitatē in gnōne et corruptione ipsa. Hec sunt que vident̄ de cētia lre: que ita breuiter dixi ne conteram tempus ad inutilia. [Et ex hoc videtur.] ❡ Ex dictis concludit corollariū q deus curam hz omniū entium: et pōt corollerium sic componi. Quicūq3 motu suo rōnali gñat entia: curat illa. sed deus motu suo rōnali gñat cuncta. ergo curat illa. [Dicentes aūt.] ❡ Cōsequēter glosat vnā famosam opinionē. vz que dicit deum curare vnūquodq3 indiuiduum. Rńdet hoc esse verum in parte et verū non in parte. nam indiuidua dupl'r accipi possunt. vno modo quo ad predicata cōmunia et competētia eis cōmuniter: et sic deus curat illa. alio modo s̄m q differūt: hoc est s̄z differētias idiuiduales et hoc modo non curat. et sic vult q de' intelligat singularia sub vniuersali rōne et nō sub particulari. Sed certe hec responsio videt̄ ɔtraria sibi infra in commento. 51. vbi vult q scientia dei non est vniuersalis nec particularis: et q deus non intelligit res in vniuersali: q2 tūc eius scientia esset in potentia. Ecce expssa cōtradictio in verbis his. sed de his latius suo loco dicemus.

Si quidem igitur aliqd mouet̄: contingit et aliter se habere. Quare si latio que prima et actus est s̄z q mouetur hac contingit aliter se habere s̄m locum etsi non s̄m substantiam. Quū aūt est qđdam mouens ipsum. imobile existēs actu hoc non contingit aliter se habere nullatenus. Latio enim prima mutationum: huius autē que circulo: hac autem mouet hoc. Ex necessitate igitur est ens: et inquantum necessitas: bene: et sic principium. nam necessarium toties. hoc quidem vi. quod preter impetum. Illud vō quo: sine bene qđ bene. hoc autē non ɔtingēs aliter: sed simpliciter. Ex tali igitur principio dependet celum et natura.

❡ Quadruplex est motus (vt ita loquar.). s. localis: gnō vel corruptio: augmētū vel diminutio: et alteratio. Differunt aūt: qm̄ motus localis est id quo mobile al'r se hz s̄m extrinsecum qđdam. reliq vō sunt qbus mobilia al'r se hñt s̄m id qđ est in re. nam per gnōnem gñabile al'r se hz in substātia: per augmentū augmētabile se hz al'r in q̄titate que quidem est intrinseca. per alterationē alterabile se hz al'r in q̄litate que est intrinseca. Ostendit ergo quo pacto mobile se habeat al'r per motum localem. et hoc vt concludat mobile in locum solum posse esse perpetuum. Dicit siquidem igit̄ aliqd mouetur ɔtingit et al'r se habere. nam motus est quo res se hz al'r. ergo et mobile erit quo se habet aliter. hec ē q̄si vna hypothesis. Deinde arguit ratio et dicit. quare si latio q̄ actus est et prima. s. eius mobilis inquantum mouetur: hac contingit al'r se habere s̄m locum: et si non s̄m subam. ergo enthymema est q solo motu locali mobile moueri potest: nulla facta transmutatione in substantia. Deinde sumit primum esse simpl'r inuariabile et dicit. Quū autem est quoddam mouens ipsum imobile existens actu existēs: hoc modo contingit al'r se habere nullatenus. Deinde 3° sumit tale mouens mouere semp motu qui circularis est dicit. Latio enim pma est mutationum: huius aūt generis et est prima q̄ circulo: hec autem et non alia mouet hoc qđ dicit̄ imobile. Ex his concludit ppositum suum et dicit: ex necessitate igit̄ est ens: et inquantum necessitas bene: et sic est principium. Primum ergo mouens est necesse esse et inquantum necesse esse. et sic est principiū et causa motus. Debes scire q al'r lra potest ordinari et magis iuxta vba greca. Nam videtur Aristo. ɔcludere pmum mouens imobile eē necesse eē et eē pncipium inquātum necesse esse: et ppterea tota litera debz eē suspēsiua vsq3 ibi. [Quare si latio.] et tūc lra est ex hypothesi et supponit quinque. Primum est definitio motus vel mobilis. et dicit Si qdem igit̄ et aliqd mouet̄: contingit se al'r habere. Supponit scđo q prima latio sit actus mobilis in eo q mobile et hoc sumit. quare si latio que pma et actus est ipsius mobilis inquātum mobile. Sumit tertio q s̄m hūc mobile variari s̄m locum et nō s̄m subam et dicit: hac autē ɔtingit al'r se hēre s̄m locum: etsi non s̄m substantiam. Sumit quarto q pmum mouens nullatenus ɔtingit se habere al'r: et hoc dicit. Quū aūt est qđdam mouens ipsum imobile existens actu existens: hoc nō ɔtingit al'r se hēe nullatenus. Sumit q̄nto tale mouens imobile mouere pmum mobile circulari motu et ingt. latio enim prima est mutationū. huius aūt ea que circulo. hac aūt mouet hoc. Tunc ex his concludit ppositum dicens. ex necessitate igitur est ens et inquātum bene necessitas: et sic est pncipium. Syllogismus est q̄ qđ existens imobile mouet semper actu existēs: est necesse esse: et inquātum necesse eē et sic pncipium. Sed pmum est existens imobile et semp actu exñs mouet: ergo necesse esse eē. et tunc videt̄ q sola quarta hypothesis sit necessaria. relique sunt addite vt terminoꝝ expōnes: et sic superfluunt ad syllm l3 nō superfluāt ad terminos: et hec expositio vt mihi vi est vtilis: nam nullam violentiam pbet sermoni greco. et qm̄ necessarium multipl'r dī et dictum est pmum eē necesse esse: posset eē dubitatio quali necessario primū sit necesse esse. Cui rńdet et enumerat tres modos necessarij. et ait primū esse necesse eē tertio modo. dicit nam necessariū toties hoc est pluribus modis sumit̄. hoc qdem vi et violentia qđ est AP AR A ORMEN. Sic hz in greco et in translatione nostra hētur [qđ est pter impetum.] et nō potest stare. nam tale necessarium est ppter impetum et non pter impetum. alij transtulerunt [qđ est pter appellationē.] Sed ego non inuenio q vbum illud ORME latine sonet appellationem: nec habet sensum hec translatio: et ideo videt̄ mihi q ORME grece sonet totū hoc latine. vz locus vnde aliqs icipit et mouet̄: et sic translatio apud me esse deberet [qđ est pter locum vñ aliqs incipit et mouet̄.] et tunc sensus est verus. nam violentia est ɔtra nām modi: et p ɔñs ɔtra nām loci nālis illius. v. g. violentum est graui sursum ferri. qm̄ est ɔtra locum vnde incepit moueri graue: et hec est pfecta expō huius. Deinde enumerat 2m modū. d. Illud vō quo sine bene qđ hñs hoc est aliud est illđ quo res que hñt se hz nūc est sine bene. et hoc vocat̄ necium vtile. Deinde enumerat 3m. d. Hoc aūt non ɔtingens al'r sed simpl'r necessariū. hac diuisione pposita sumit quo mēbro primū dicatur necessarium. d. ex tali igit̄ principio. s. necessario 3° modo dependent celum et natura. ecce ergo qual'r sit necessariū. addit [et nā.] qm̄ celum primo depēdet a tali principio. nā vō mediante celo ab eodem depēdet. Sed quo gñe dependentie non exponit sed postmodum dicemus.

❡ Vult declarare.] Auerroes introducit al'r literam q̄ nos fecimus: vult enim q Aristo. intendat declarare modum Cō.38m.

colligationis entium transmutabilium esse prima suba. Eius intentionis causa esse videt. ¶ Nam est circa hoc qd s. utrum ens corruptibile possit colligari eterno. vr enim primo aspectu q non: qr eternum non vr esse nisi principium eterni. Dissoluendo ergo qones supponis quatuor. Prima suppo est: omne qd mouet alr se hz. hec est manifesta i omnibus spebus motus. 2ª pot esse aliqd eternum transmutabile in loco et non in suba. Circa quaz suppositionem addit Auerroes hoc esse bn dictuz. nam tale transmutabile loco et suba vo non: est medium iter simplr eterna et simplr corruptibilia: qr per subam conuenit cum simplr eternis et p trasmutationem in loco cum generabilibus et corruptibilibus. 3ª motus in loco est pmus motuu: et ex hoc solus circularis. hec costat ex 8º phyficoz. 4ª pmus motor mouet motu circulari imediate pmum mobile. Ex his quatuor colligit duo consequentia. Primum est pmu mouens esse necesse esse: et qr necessarium apud ipsum est duplex: erit necesse ee simpliciter. Scdm 2ns est celum et na dependere ex tali necessario pncipio. [Et in alia translatione.] ¶ Hec pars dz esse in sequenti textu: sed qr Auerroes ponit eam hic: exponas crasso modo pro nunc. Debes ergo scire q in barbara traslatione habet sic. [Cum tali pncipio 2inuatum est celum et natura.] sicut in nobis bona dispositio paruo tpe. In qb9 verbis duo apud Auerroem velle videt Arist. Primu q celu et natura colligantur cum intellectu diuino summo appetibili quemadmodum et nos cum illo 2tinuamur. Scdm est: q celum et na sempiterna copulatione copulant cum illo itellectu: sed nostra copulatio cum illo est paruo tpe. huius autez causa est: qr mediu quo copulat nobiscum est gnabile vtpote phantasma. Copulatur eni nobis intellectus diuinus mediantibus phantasmatibus corruptibilib9 e qbus gnat in nobis intellectus speculatiuus qui etiam gnabilis est. sed corpori celesti 2tinuat per medium eternuz: qr per motorem intrinsecum qui est anima celi. modo talis aia est sempiterna. et in his verbis dat itelligere Auerroes Arist. velle pmum mouens esse idem cu intellectu agetem nam et celu et natura dependens ab eo: et sic est pmu mouens. etiam et nos dependemus: et sic est primu agens. [Et ex hoc.] ¶ Concludit ex dictis corollarium et q ex dictis sequitur q forma hominum in eo q sunt hoies non est finalr pter aliud nisi pter 2tinuationem eius cum itellectu: qui declarat in libro de aia q sit pmum agens: et hic esse mouens nos: corollariu 2spicuum. nam ait celum et nam dependere ab eo: et nos sumus na: ergo et nos ab illo etia. [Intelligetie eniz.] Reddit cam corollary hoc mo. Intelligentie abstracte sunt cause duob9 modis vti fines et vti agentia. ergo et nostri erunt cause vti fines: ergo et nos sumus pter eas tanq pp fines. addit 2º q et intelligentia agens que hic dicta est primuz mouens: que qdem in nobis est pm necesse est vt moueat nos vti amatum amans. ergo vt finis et per 2ns intelligetie: et pmus intellectus erunt fines nostri: et per 2ns nos finalr sumus ex illa. [Et si ois.] ¶ Nunc arguit necessitate copulationis hoc mo. ois motus s. 2fectus dz copulari principio a quo dependet. Sed itellectus speculatiuus est motus dependens a pncipio pmo et 2fectus: ergo necesse est vt in postremo cotinuetur cum isto intellectu abstracto qd exponit. d. Ita q erimus dependentes a tali pncipio a quo celum dependet: qualis hoc sit in nobis modico tpe sicut dicit Aristo. ¶ Debes scire q hic est ordo beatitudinis. na p itellectus mlis copulat phantasmatibus. 2º mediatib9 phantasmatibus copulat intellectui speculatiuo. 3º mediante itellectu speculatiuo copulatur intelligentie pmi orbis. v. g. lune. 4º mediante hac: intelligentie mercurij. 5º mediante hac: intelligentie veneris. et sic mediantibus omnibus copulabit cuz intellectu pmo: vtpote intellectui agenti qui est declaratus hic: et hic statur. quare cum intellectus copulatus erit: et nos sumus per illum tanq pter forma. erimus et nos copulati cum primo pncipio mediantibus oibus illis ordine predicto. et in hoc statu erimus siles celo lz diuis sit. Qr celum copulat semp: eo qr medium est aia ppria que sempiterna e: nos autem paruo tpe qr medium est corrupibile vtpote intellectus speculatiuus. Hic apparet multi errores Joanis: quoz primus est: qr dicit intellectum agetem esse parte ronalis anime. 2stat enim hic ipsum deum esse. Secudus est: qr ipse dicit intellectum mlem non esse formam hominis. Constat enim hic itellectum materiale esse formam itrinsecam hominis per qua reponit in specie: et alr non possemus copulari illi. Tertius est: qr ipse dicit felicitate esse itellectione speculatiua pmi entis. Constat eniz hic felicitate ee deu qui a nobis intelligitur in statu p eentia eius: qo ipse itelligit se. nec copulatio est felicitas: sed dispo ad illa. ita eni copulatione deus efficitur nobis felicitas: sicut dispositione qlitatiua et quantitatiua forma efficit pfectio corpis. Perspicuum 4º q no maiori felicitate deus est felix q nos sum9. na deo deus felix est: et nos deo. et in hoc errauit ille bonus homo. est tame deus seipso felix: nos ipso felices et bti. Perspicuu 5º contra Auepacem nos esse felices intellectione ppetua. na nos beati sumus deo: et deus est per se itellectio ppetua: lz no semp bti. qr mediu attingendi ad illam corruptibile est. Multa alia diximus in libro de itellectu. et i lib9 de aia et alibi. hec satis: qr in transcursu sunt dicta.

Eductio aut est qualis optima paruo tpe nobis. Sic eniz semper illud est: nobis qdem eniz ipossibile. Qm et delectatio actus huius: et propter hoc vigilatio sensus: itelligentia: delectabilissimum sunt. Spes vo et memorie pter hec. Intelligetia aut que fm se: eius qd fm se optimum. et que maxime: eius qd maxime. Seipsum autem itelligit itellectus fm trasumptione itelligibilis. Intelligibilis enim fit attinges et itelliges. quare idem itellectus et intelligibile. Susceptibile enim itelligibilis et sube itellectus opat aut hns. Quare illud magis isto qd vr intellectus diuinum hre. et speculatio delectabilissimu et optimum. Sic igit sic bene se hz: vt nos qnq deus semper mirabilis. Si autem magis: adhuc mirabilius. habet autem se sic. et vita autem vtiq existit. etenim intellect9 actus: vita: illud autem actus est. actus autem qui fm se illius: vita optima et sempiterna. dicimus autem deum esse animal sempiternum optimum. Quare vita et duratio continua et eterna existit deo: hoc enim deus.

¶ Ex dictis scimus multa. p q pm mouens mouet vt amatu et intellectu. 2º q pm mobile mouet sicut amas et intelliges et p 2ns q sit alatu aia amate et itelligete illud pm mouens. 3º q et nos amamus et itelligimus pm mouens. na pm no mouet pm mobile sed etia nos. hec ola 2fessa ex dictis qs sumere pot. Tunc ponit diam iter dispone nostra qua amamus et intelligim9 pm mouens et dispositione primi mobilis qua pm mobile amat et intelligit pm mouens. volens q dispositio nostra durat paruo tpe. Illius at primi mobilis dispositio durat semper. et inquit. deductio aut qlis optima in

nobis paruo tpe est sic enim vt nos sumus in optima dispōne semp illud pmū mobile est in nobis. Esse enim īpossibile est semp sic esse. dixit aūt qualis optima qm felicitas moralis pfectio ⁊ deductio est hōis sed non qualis optima. hec est dīa. ¶ Sed circa hanc dīam dubitat primo quid intelligat per deductionez optimam. 2° quare illius primi mobilis deductio optima sit sempiterna sed in nobis modico tpe. ¶ Circa hec vī qbusdam theologis Aristo. loqui de amore ⁊ dilectione quos nos habemus hic. de primo est ās hec intellectio qz est tale pmum. ⁊ quid quantum ad quedā cōmunia que pñt colligi ex sensibilibus. Silīter ⁊ amor est fruitio huius primi sic intellecti quoad qz est, ⁊ quātum ad qd est, sm illa cōmunia dicta: ⁊ iuxta hanc expōnem differentia sic intelligit q optima dispositio pmi mobilis que ē ī intelligēdo pmū motorē est sempiterna: optima vo nostra est in paruo tpe. Cuius cā est: qz nostra est per cognitionem sensibilium: per ɔñs per abstractionem phantasticam ⁊ sic non semper. dispō vo corporis celestis qua ipm primum motorem itelligit est per essentiam primi motoris ⁊ nō per abstractionē. Sed hec expō stare non pōt: qm Arist. vī velle esse eādem felicitatem pmi mobilis ⁊ nostram ⁊ non differre nisi penes ips eo qz nr̄a est in tpe: illa in eternitate. qz nostra non pōt esse per abstractionē a phantasmatib⁹ quēadmodum nec illa. ⁊ ppterea alij dixerunt Aristo. loqui de felicitate nr̄a: que habebit in pria. Illa enim nō erit per abstractionem a phantasmatibus sed per essentiaz pmi entis, ⁊ talem credit Aristo. semp hēre pmū mobile. ⁊ tunc iuxta hec differentia pspicua: nam hec non est nobis semp: quia nō infinito pterito tpe. In illo vo pmo mobili est semp ex vtroqz latere. ¶ Sed hec expositio minime stare pōt. primo qz Aristo. ait vigiliam sensum ⁊ intelligentiam eē ppter hanc. modo hec nō videnē ppter illam in patria. Amplius Aristo. loquit de nobis modo nos non sumus anima. ⁊ sic videtur loqui de coniuncto ⁊ nō de parte. ¶ Adhuc ambiguum est apud Aristo. si detur alia patria. Videt ergo mihi cum Auerroe esse dicendum in hoc loco: ⁊ pmo q Arist. loquit in statu pñti: vt ⁊ vba ⁊ rōnes ostendunt. Scdo q ipe loqtur de supzema felicitate. ⁊ tunc debes scire q Arist. credit primū mobile esse animatū anima intelligente ⁊ amante pmum motorē. Intelligente qdem: per essentiam primi. amante vo: amore fruitionis illius. Secundo credit ⁊ nos qnqz posse deduci ad talem statum in qūl est pmum mobile semp. fit aūt hec deductio hoc modo, nam pmo itellectus māalis copulabitur intellectui speculatiuo mediantib⁹ phantasmatibus. Scdo mediante intellectu speculatiuo ordine quodam declarato in cōmento precedenti: copulabit prio intellectui qui hic dictus est primus motor. In 3° vo de anima intellectus agens. vulgo vo deus nuncupat: ⁊ propter hanc causam grece nūcupatur DIAGOGE. latine vo deductio: eo quia non nisi pluribus medijs ad illaz nos deuenire possumus. Ex his pspicua sunt duo. primuz est quo nos sumus qnqz felices ⁊ beati vti semp est pmuz mobile. 2° q causa quare nobis non semp est: illi vo semper est: qz nobis inest mediante intellectu speculatiuo q est gñabilis ⁊ corruptibilis aliquo modo. Illi vo inest mediante aia eius que est icorruptibilis ⁊ eterna. hoc mō pz text⁹. [Qm aūt.] ¶ Ponit ordinem deueniendi in illā hoc modo. nam delectatio est pp intelligentiam primi motoris. dlectatur enim pmum mobile in itelligendo pmum motorem: qz intelligit eum. vigilia: sensus: ⁊ intelligentia sunt delectabilia pp delectationem illam. Spēs aūt ⁊ memorie pp vigiliam sensus ⁊ intelligentiā: quare oīa sunt pp intellectionem primi motoris. ergo pp itellectionem primi est delectatio nostra. pp delectationem sunt vigilia sensus: ⁊ intellectio rerum māalium: ppter hec sunt spēs in memoria delectabiles cur causa nostra sunt delectabilia ob illa: dicit habendi dico delectationem illam esse optimā dispōnez: qm actus. i. speculatio actualis huius. s. pmi motoris est ⁊ delectatio. pp hoc vigilia sensus itelligentia sunt delectabilissimū. Spēs vo ⁊ memorie pp hec. dixit spēs ⁊ memorie: qz spēs quo ad intellectum. memorie quo ad sensum. vel dixit spēs respectu futurorū: ⁊ memorie respectu pteritoz. Spēs ergo ⁊ memorie pp hec sunt delectabilia. Intelligentia aūt que est per se: est eius qd est sm se optimū. ⁊ ea intelligētia que est maxime: est eius qd maxime. hic ergo est ordo felicitatis nostre. debes scire q intellectio quā hēmus de pmo vocatur intelligētia per se: qm est per essentiam rei intellecte. Immo est intētio illa ⁊ res intellecta idem. Intentio vo que habet de rebus māalibus non est per se: qm ē per abstractionem a phātasmatibus: ⁊ propterea equocat de intelligentia. [Seipm aūt.] Locutus est de felicitate primi mobilis ⁊ de felicitate nostra. nūc de felicitate dei: qui est ⁊ sibi ⁊ cunctis felicitas loquitur: ⁊ qm non pōt loqui de illius felicitate nisi ex eis que sunt in nobis. pmo premittit quō intellectus noster itelligit se: ⁊ quomodo reddit agens ⁊ opans. debes ergo scire q per vnum ⁊ idem intellectus noster fit ens intelligibile ⁊ operans intellectionem. nam intellect⁹ noster est pura potentia ⁊ per ɔñs nō est sm se intelligibile: ergo efficitur intelligibile ens: inqtum actuat ab itelligibili re. qm ex re intelligibili efficit vnū actu: tunc reddit itelligibile ens: efficitur enim vnum cum illo: qm trāsmittit ipm atqz attingit. eodez etiam fit opans. nam per intelligibile efficit actu: ⁊ per ɔñs per intelligibile efficitur opans. actus eni ⁊ spēs mot⁹ ⁊ operationis sunt pnm. 2° debes scire q intellectus pficit magis a pstabiliori itelligibili ⁊ maxime a pstabilissimo. vnde quēadmodū mā pficit a forma: ⁊ pfectiori forma perfectius: ⁊ a perfectissima pfectissime pfici videtur: sic ⁊ intellectus fit actuat ⁊ perficit ab intelligibilibus pfectiori plus: ⁊ a pfectissimo maxime perficiet. Erit ergo iste ordo q sicut materia primo recipit dispōnes ⁊ formas impfectas. deide illis mediantibus perficitur redditur actu ab vltima forma: sic ⁊ intellectus pmo ab intelligibilibus māalibus. deinde illis mediantib⁹ a diuinis actuabit atqz reddetur perfectus. hec ergo duo ponit ⁊ dicit seipsum autem itelligit intellectus. s. nr̄ sm transumptionē itelligibilis. ⁊ dī transumptio: qm itelligibile trāsfert de māli ad imāle. nam p hā transumptionē fit attingens ⁊ intelligens rei itelligibilis: quare ⁊ per idem itellectus ⁊ intelligibile fiet idē hoc est vnum in actu: cuius cām subscribit. d. nam itellectus est qdam susceptibile rei intelligibilis ⁊ sube. ⁊ addit sube. forte more Platonico: qui subas ⁊ ideas intelligi vult rn̄. hoc ergo pacto intellectus efficitur intelligibile. Sed hn̄s habendi rem intelligibile operatur: ⁊ per ɔñs eadem est intelligibile ⁊ operans: ⁊ hoc fuit pmū. Deinde sumit 2m per ɔñs ad hoc pmum: ⁊ dicit quare illud diuinum qd vī habere intellectus est magis isto māli ⁊ per ɔñs pficit plus per illud ⁊ speculatio illius diuini dicetur delectabilissimū ⁊ optimum: hoc est vltima forma ⁊ supremus gradus felicitatis. Sic ergo pspicuū quomodo itellect⁹ per abstractionē rei itelligibilis efficit itelligibile: ⁊ inquātum efficit intelligibile efficitur operans: ⁊ mediante intelligibili māli efficit in optima dispōne ⁊ in supremo gradu felicitatis. debes scire q omnia hec sunt declarata in libro de anima. ⁊ ppterea hic sunt suppositiones: ⁊ ille qui vellet singula supposita declarare: transcenderet metaz sue considerationis. Supponit ergo hec nunc. [Si igitur.] Ex his declarat felicitatez primi pncipij ⁊ loqtur hypothetice: ⁊ ponit postmodū antecedens ⁊ relinquit ɔñs hoc modo. Si deus se habet semper hoc modo vti nos quandoqz in tali optima dispōne descripta: erit deus mirabilis. ⁊ si deus se habet sic semp ⁊ magis q̄ nos: erit mirabilius. deus se hz

semper sic ꝛ magis: ergo erit mirabilis ꝛ mirabilioꝛ. ꝛ sic perspicuum q̄lis felicitas dei. nam est qualis n̄ra differens in tempore ꝛ in pfectiōe: tpe qdem q̄ꝛ nostra est in tpe: illa dei in eternitate. nostra pauca: illa multa inquit. Si igitur bene se habet de⁹ semper vt nos q̄nq3 in supradicta optima dispositione: erit mirabilis. si aūt magis se habet q̄3 nos: erit mirabilius. habet aūt se sic semper vel nos q̄nq3: ꝛ magis: quare mirabilis ꝛ mirabilioꝛ erit. dices. Deus est felix deo: ꝛ nos sumus felices deo. ergo deus non est magis felix q̄3 nos: q2 eodem sumus ambo felices. Dicendum eodem modo felices sumus ambo. ꝛ neuter neutro est felicioꝛ q̄tum ad essentiam: sed quantum ad modum magis deus: q2 deus est felix a se: nos ꝟo sumus felices ab eo. vn̄ paries tant. ꝛ albedine albus est quāta ꝛ ipsa albedo alba. vi tamen albedo magis q2 per essentiam eius talis est: ꝛ paries per participationem. Sic nos ꝛ deus tanta ꝛ eadem felicitate sumus felices quātum ad essentiam: Sed deus per essentiam nos ꝟo per participationem. [Et vita aūt.] Ostendit q̄ deus sit vita ꝛ q̄ viuat sicut dicimus vitam viuere ꝛ albedinem albam. nam sicut albedo est alba per essentiam: sic deus est vita ꝛ viuit per essentiam: ꝛ non viuit sicut nos per participationem vite. Dicit ꝛ vita autem deus ipse vtiq3 existit. hec est conclusio. pbatur etenim actus intellectus est vita. Illud autem scilz deus est actus. exponit q̄lo actus. d. actus aūt qui fm̄ se illius dico q̄ est vita optima ꝛ sempiterna hoc modo deus est actus: subticuit ꝯclusionem: q2 preposuit eam. tangit scd̄am rōnem per ꝯsensum vulgi. d. dicimus aūt deū esse aīal sempiternum ꝛ optimū. hoc enim dī in cōi vsu. ex hoc infert cōclusionem ppositam. d. q̄re vita duratio ꝯtinua ꝛ eterna existit deo. vita qdem ei existit: q2 aīal. nam oē aīal viuit. Continua ꝟo ꝛ eterna q2 sempiternum ꝛ optimum. ꝛ q2 dixit vitam inesse deo: posset credere aliq̄s deū non esse vitam per essentiam subscribit hoc enim deus. ḡ deus viuit ꝛ est vita: nam viuit per eēntiam. vn̄ sicut dicimus q̄ caloꝛ est calidus sibi ꝛ oībus: sibi qdem per eēntiam: alijs ꝟo per pticipationem. sic deus: sibi viuit ꝛ alijs: sibi qdem per eēntiam: alijs per pticipationē. In h̄ ergo textu epilogando pspicua sunt duo. pmū q̄ deus est sūme felix ꝛ beatus. 2m est q̄ deus est essentialr viuēs ꝛ vita. Ad pmū preaccepit: quomodo pmū mobile ꝛ nos sumus felices: aliquo mō similes aliquo modo dissimiles. Secundo preaccepit quomodo intellect⁹ noster efficitur felix. ꝛ quo ordine procedit ad illam. Tertio accepit quomodo efficit̄ actu beatus operans ꝛ intelligibilis. Hec ergo sunt hic contenta.

Co. 39. ¶ Dicit Aristoteles.] Auerroes aliter videt̄ introducere literam q̄3 nos. videt̄ ergo Auerroi Aristotelem in illa parte. [Qm̄ ꝛ delectatio actus est huius ꝛc.] Uelle probare q̄ voluptas simplr̄ est solum actio primi pncipij. nos enim delectamur ꝛ deus delectat̄. nos qdem delectamur sed non voluptate simplr̄ dicta: deus ꝟo delectat̄ voluptate simplr̄. ꝛ hec est Auerrois itroductio. Q2 ꝟo dei sit simpliciter actio voluptas ostendit hoc modo. primo supponendo q̄ ipsa intellectio rei causat voluptatem in intelligente. 2o supponendo q̄ intellectus voluptat̄ non inquātum est in potentia: sz inquantum est in actu. ¶ Ex his concludit ppositum: q̄ q̄dem intellectio sit voluptuosa perspicuum est duplr̄. pmo vigilia sensus ꝛ cognitio rerum nālium voluptuosa sunt: ꝛ hoc non nisi pper intellectionē. 2o q2 spēs rei future ꝛ memoria rei pterite sunt voluptuose pp comprehensionem. nā spēs pp comprehensionem futurarum: memorie pp comprehensionem preteritā: ꝛ sic perspicua est pma suppositio. 2o etiam declarat̄. Nam intellectus noster duplr̄ accipit̄. vno modo vt in po^a: ꝛ sic nō voluptuat̄: q̄ꝛ res non voluptuat̄ nisi inquātum est in actu. Alio modo inquātum est in actu: ꝛ sic voluptuat̄. nam inquātum in potētia non intelligit se. Inquantum ꝟo actuat̄ ab intelligibili intelligit se: ꝛ sic voluptuatur. Addit autem Auerroes q̄ inquātum actuatur ab intelligibili: intellectus: intelligibile: ꝛ intellectio: vnum sūt subiecto. differunt aūt rōne. Dī qdem intellectio inquantum est quo apprehendit se. Intellectus ꝟo: inquātum apprehēdit. Res intellecta ꝟo: inquātum intelligitur. Ex his oībus sumendum intellectum intm̄ delectari inquātum intelligit se: ꝛ intelligit se inquātum actuatus. actuat̄ ꝟo inquantum recipit intelligibile ꝛ vnum fit cum eo. ꝛ hec sunt duo que accepit. Addit modo 3m. vz qualr̄ est deus felix. nam si intellectus noster felix est ꝛ in sūma voluptate q̄n denudatur a potentia: ꝛ deus semꝑ est denudatus a potentia: ꝛ semꝑ existens in actu. ergo felix ē ꝛ sūme felix ꝛ sic mirabilis ꝛ summe mirabilis. [Et Alexander dicit.] ¶ Hic Alexander soluit arduam questionem: vtrum. s. in pmo pn° sit delectatio. nam multis argumentis videt̄ q̄ nō. pmo q2 delectatio est accns ꝛ deo nihil accidit. 2o q2 delectatio ꝛ tristitia habent fieri circa idem: ergo si in deo non est possibile inesse tristitiam neq3 delectationem possibile est inesse. regula est scd̄i topicoꝝ. ꝛ Auerroes vtit̄ ea cōmento. 51. Tertio videt̄ q̄ in eo nō debeat esse sūma delectatio: q2 comparatio fit in his que sunt eiusdem generis. constat aūt deuz in nullo esse genere. Aristo. aūt dixit ꝯtrium. ¶ Breuiter videt̄ q̄ in deo sit delectatio ꝛ sūma delectatio. q̄ quidem in deo sit delectatio: statim pspicuū erit per declarata in ethica ꝛ hic. dictum est enim delectationem consistere circa actuz ꝛ operationē: ꝛ per ꝯñs quomodo deus sit in actu: videt̄ ipsum eē in operatione ꝛ delectatione. qō ꝟo sūma delectatio declarabit̄. nā per quātuz res cadit a potentia per tm̄ cadit a tristitia: ꝛ accedit ad delectationem. nam potentia est cā tristitie ꝛ actus causa delectationis: vt Arist. dicit ꝛ probauit per exēplum de vigilia ꝛc. Sed deus est in actu per essentiam ꝛ intellectus noster per participationem. ergo deus est in sūma delectatione: ꝛ huius confirmatio est. Qm̄ deus intelligit per essentiam ꝛ non per potentiaz precedentem actum: ꝛ propterea deus est in sūma delectatione in quali intellectus nō est q̄n est factus in actu. ¶ Alexander ergo rn̄det ad q̄ōnem ꝛ vult q̄ delectatio sequat̄ comprehensionē sicut vmbra corpus. Quotuplex ergo ē comprehēsio: totuplex ꝛ voluptas. est aūt vna comprehensio cui non rn̄det oppositum. s. ignorātia: vt dei scia: ergo ꝛ delectationi tali nō rn̄debit tristitia ꝯñs ad ignorantiam. Erit ergo duplex ignorantia. s. habens ꝯtrarium ꝛ carens ꝯtrario. In deo ergo est delectatio. pmo modo ꝛ non scd̄o modo: ꝛ sic dici pōt delectatio equiuoce ꝛ q̄si metaphorice. ꝛ hoc pacto solue tu argumenta. [Et dicit̄ de eo vita.] Ostendit nunc vitam inesse sibi: ꝛ q̄ summa vita q̄ quidē vita insit ei perspicuum. nam intelligit. vt enī dicitur scd̄o de aīa aliqd̄ multifariam viuere dicimus: quorū est vnum intelligere. Q2 ꝟo sūma vita viuat: ostēdo. nam intelligere est optimū viuere: ergo qd̄ est purus intellect⁹: erit optima ꝛ sūma vita: ꝛ ppterea deriuata est ab eo omnis vita. his quidem clarius: his ꝟo obscurius: vt dī pmo celi. Ex his ꝯcluditur definitio. Est enim deus sapiens atq3 in vltima delectatione semper constitutus perfectissima vita viuens. [Et hoc putauerunt.] ¶ Auerroes hic digreditur cōtra duas positiones dictas de deo. prima fuit antiquorum. Digressio nam antiqui videntes in deo reperiri hec tria. s. sapientiam amorem ꝛ vitam seu essentiam: in deo posuerūt trinitatem substantiarū. Itaq3 voluerunt in deo esse tres sub̄as. s. substantiam vite: substantiam sapiētie: ꝛ substantiam amoris. hec enim nō poterāt esse accidentia: q̄ꝛ deo nihil accidit. ꝛ cum 3 eos dix: ergo deus erit compositio quedā. Respondebant credentes eandem deum eē trinum sub̄aliter ꝛ vnum ꝯgregatiōe. h̄ positio fuit antiquoꝝ. [Et nesciuerūt.] ¶ Contra hos arguit Auer. nam si sub̄a est numerata: ita q̄ de⁹ sit

congregatio trium substātiarum realiter distinctarum:deus erit vnum per vnam intētionem.i.vnam formā additaz illi ꝯgregato vt mistum ē vnū ꝓpter vltimam formā mistionis que est forma specifica.⁊ hoc est manifestum.nam omne vnum per se est vnū ab vna forma:⁊ sic seqtur in deo eē compositionē:⁊ per ꝯñs ipse nō erit eternus.[Et dicit Alexander.] Narrat aliam positionē.qdam enim euitantes hoc argumentum dixerunt illa tria esse tres dispōnes additas essentie dei:⁊ per ꝯñs voluerunt illa tria esse tria accidētia absoluta addita essentie. hec est scda positio addita in lege maurorum.[Quapropter.] ℂ Contra arguit.nam quando deus sit vnus ⁊ non ꝓpter aliquā illaꝝ dispōnum.ergo est vnum ꝓpter aliam dispōnem ⁊ formā substālem additā essentie:⁊ illis dispōnibus.[Et vtriqz.] ℂ Tunc arguit contra ambas insimul.nam oē cōpositum est nouum ⁊ vtriqz dispōni accidit cōpositio.ergo vtraqz dispō est noua.[Et si dicat.] ℂ Rñdet qs deum esse cōpositū ⁊ cōponentia eius nō cōponi ꝓpter agens colligans illa sed eē cōposita semꝑ ⁊ a nullo. ℂ Contra hoc arguit.nam si aliqua componerentur per se:tunc exirent de potentia ad actum per se:⁊ mouerent̃ sine motore per se.ꝯñtia tenet supposito ꝙ quecunqz cōponunt aliqd vnum in se sint prius diuisa.vt Arist. p̊mo celi declarauit.⁊ tunc sequitur deductio Auerrois. Debes scire ꝙ quidam ⁊ nos longo tpe credimus Auerroem contradixisse christianis ⁊ mauris ⁊ iudeis:⁊ certe non est ita:⁊ ꝓpterea debes scire ꝙ christiani dicunt.primo in vnitate essentie dei stare trinitatem ꝑsonarum:ita ꝙ volunt deū esse trinum in ꝑsonis ⁊ vnum in essentia. Dicunt 2° ꝙ persone nec sunt tres subē nec tria accñtia:sed addunt essentie tres relationes qbus ꝯstruunt̃ tres ꝑsone que qdem cōparate ad essentiam sunt subē ⁊ trāseunt in subam.Comparate xo inter se differunt re.nō qdem absoluta sꝫ relatiua.Et ex his tollit̃ obiectio Auerrois.naz si trinitas esset in deo:vel quo ad subas:vel quo ad dispōnes absolutas additas:in eo esset compositio. tñ si ibi est solum trinitas relationum: nec ibi erit compositio:nec ibi aliqd noui. Auerrois ergo contradicit antiquis ⁊ mauris. antiqs qdem pro quanto posuerunt trinitatē subarum.mauris xo pro quanto posuerunt trinitatem dispositionum absolutarum.Constat aūt christianos nullum hoꝝ ponere:⁊ ꝓpterea nō christianis sed antiquis ꝯdicere vz.Sed vr in dictis Auerrois cōtradictio.nā Auerroes sumit ꝯtra hos hanc vlem.omne compositum est nouum.Sed hec videt̃ contra ipsuz.nam celum est cōpositū ex intelligentia ⁊ orbe:⁊ ex qñtitate ⁊ suba:ergo nouum.Cuius oppositū per ipm ꝯstat. ℂ Amplius rōnalis anima est composita ex itellectu agēte ⁊ possibili:⁊ tñ est eterna, Joānes singit verbum pbī esse intelligendū de nouitate in se vꝫ quo ad accidentia.⁊ sic vult ꝙ omne compositum sit nouū: vel quātum ad subam vel quātum ad accñtia.⁊ sic est celū. est enim nouum sm vbi diuersa.Silr ⁊ rōnalis aīa est noua quo ad accidentia.Aut pōt etiam dici Auerroem intelligere de composito ex ꝑncipijs transmutabilibus cuiusmodi nō est in ꝓposito:naz neqz celum neqz aīa rōnalis sic cōponit̃.Sed pace eius nulla horum est in ꝓposito ad mentē Auerrois.p̊ma qdem:non qz Auerroes arguit contra eos: qui dixerunt aliqua esse componibilia per se hoc modo:qz tunc extraherent se absqz motore:⁊ constat ibi nō loqui de variatione in accidente:qz id non esset inconueniens.2ª vo minime:qz tunc peteret pnᵐ qz supponeret ptes componētes deum esse transmutabiles ⁊ hoc petebat. Videtur ergo mihi saluo meliori iudicio pro nunc verbum Auerrois eē intelligendum.vt dicit ipse in libro.d.d.hoc modo:ꝙ omne compositum est nouū:hoc est dependens. ⁊ hoc modo hꝫ intentum.nam celum si est compositum est nouum hoc est dependens.Similr ⁊ si rationalis anima sit composita(vt credit Joānes)est noua hoc est dependens.⁊ hoc modo hꝫ Auerroes contra eos:nec aliter intelligere debes si xba sua sunt ꝑliter vera.debes scire ꝙ Auerroes in libro dstructio destructionū.diuisiōe 5ª.in solone dubij tertij narrat pōnē christianoꝝ.⁊ dicit aliter qȝ hic dicit:⁊ ꝓponit se vere ꝯtradicere illi alibi:⁊ tu vide eum ⁊ intelliges qūo hic non ꝯdicit christianis sed bñ ibi.[Et sic est intelligendū.] Ostendit nunc qualis multiplicitas sit in deo ⁊ qualis diuersitas. naz negare non potest qn de deo plura dicant̃ nomina. dr eniz viuens:sapiēs:⁊ amans:⁊ multis alijs modis.⁊ sic in deo vr esse diuersitas:⁊ qz deus est simplex ⁊ summe simplex vt predixit: videt̃ ꝙ sint in eo diuersitas ⁊ simplicitas.⁊ ꝓpterea qualiter hec deo insint:dicenduz restat.⁊ p̊mo loquitur de diuersitate.Dicit ergo p̊mo ꝙ deus dicit̃ vnus ⁊ viuēs. Sed hec non dicunt distinctionem realez:sed rōnis qz sūt vnum in re ⁊ duo in rōne.Dicit 2° nō ita idem qz signat idē omnibus modis.s.sm rem ⁊ modum ⁊ respectu eiusdem sicut signat noīa synonyma:qz frustra laborasset Aristoteles in ꝓbando hec.Dicit 3° ꝙ non signat idem sicut principale hoc est abstractum ⁊ sumptum hoc est concretum. qz sumptum hoc est ꝯcretum signat illud qd ꝑncipale ⁊ magis.dicit enim formā ⁊ subm cuius exēplum est.nam vita signat formam absolute ⁊ non subm:viuum signat formaz in mā hoc est ordine quodam vtrūqz:qz principaliter forma ⁊ secundo subm.vt qnto huius dixit cōmento.14.contra Auicēnam.[Hec igitur.] ℂ Concludit corollarium ad dicta.s.qūo differunt modi significandi in rebꝰ māllibus ⁊ in abstractis: ⁊ dicit.he igit̃ sunt positiones hoc est modi significationum nominum in eis que sunt forme in mā.nam in illis sunt ille tres differentie dicte synonyma:ꝯcretum ⁊ ꝑncipale:⁊ differentia rōne.In eis autem que sunt forme non in mā:dispositio hoc est predicatum ⁊ dispositū:hoc est subm reducuntur ad vnum in esse ⁊ duo in ꝯsideratione:cuius cām dicit: qz vnamet essentia est ꝑdicatum ⁊ subm.nam illa vt posita est subm:vt disponens semet est predicatuz quare subiectū ⁊ predicatum erūt vnum in esse ⁊ duo in intentione. quare saltem predicatū differt a subiecto rōne.[Sed tñ.] Ostendit ꝙ simplicitas insit deo:vbi debes scire ꝙ in ꝓpōne cathegorica nec̃ia per se:vt hō est aīal:ꝑdicatum ⁊ subiectum differunt realiter:sed nō in esse:qz aīal sumit̃ a forma alia a qua sumit̃ homo:sed hec sunt vnū in esse:qz vnū ab altero separi non pōt:⁊ ideo sunt duo in potentia intellectiōis. pro quāto intellectus pōt intelligere illa duo deo attributa seorsum.[Intellectus eni.] ℂ Cōtra.qz intellectus itelligit rem sicut est:sed res non sunt in esse diuerse: vt hō ⁊ aīal: ḡ non potest illa sic itelligere. Respōdet ꝙ intellectus nō tñ est natus distincte itelligere ꝯgregata in esse sed congregata in re:qz est natus diuidere omnia sepabilia vt formā per se ⁊ mām per se:⁊ formā per se a composito ex mā ⁊ forma:⁊ huius nulla cā est nisi qz intellectus.[Hec igit̃ dispositio.] ℂ Concludit nunc quales ꝓpōnes sunt in rebus māllibus: ⁊ vult ꝙ qū itellectus cōponit in illis predicatum cū subiecto:vtpote formā cum composito:vt homo est aīal:vel formā cum hnte formā vt corpus est album:tunc intelligit illa adunata ⁊ diuersa modis diuersis.adunata qdem inquantum ꝯiungit ꝑdicatum ⁊ subm.diuersa xo inqūtum itelligit deferens hoc est subm esse aliud a delato hoc est predicato. Ex his vult hēre ꝙ cā totalis q̄re in rebus māllibus subm differt a predicato est esse in mā.nam rōne māe subiectuz subest:⁊ rōne forme predicatū disponit.ergo subiectū a mā predicatū a forma sument̃.[Cum aūt.] ℂ Ostendit modo qūo in rebus abstractis a mā subm ⁊ ꝑdicatum nullo modo differūt. ⁊ huius cām dicit:qz nullus est modus quo pꝫ distingui:qz tota cā fuit esse in mā: ergo vbi nō est mā non erit distinctio.ergo q̄ sic:que distinguunt̃ sūt in materia:vt

predixit per ꝯuersionem per ꝯtrapositionem que non sunt in mã non distinguunt.[Et qm̃ intellectus.] ¶ Soluit dubium.nã si nulla est dĩia inter p̃dicatum ⁊ subm in ꝑpõnibus abstractoꝝ: ergo subm ⁊ predicatum sunt synonyma. Respondet ⁊ vult ꝙ illa duo non sunt noĩa synonymatica ꝙ ꝑpositio sit ſm nomẽ: vt hec tunica est vestis: ⁊ nõ ſm intentionẽ vt hec hõ est rõnalis. Sed intelligit ea duo esse dĩia ſm assimilationẽ: ita ꝙ in talibus accipit duo: quoꝝ ꝑportio adinuicẽ alterius ad alteꝝ est sicut ꝑportio p̃dicati ad subm: ⁊ ex eis componit ꝑpõnem cathegoricã in illis. vult ergo Auerroes p̃dicatum ⁊ subm in abstractis nõ dici nisi metaphorice ⁊ per ꝑportionem: q2 subm ꝓprie vel est mã vel sumit̃ a mã. p̃dicatum x̃o vel forma vel sumit̃ a foia. ⁊ q2 in eis totũ est forma: ideo nõ p̃st hec duo inueniri nisi metaphorice. ⁊ sic ꝑpositio in illis. ⁊ his vĩ fere equiuoce. [Et nullam]. ¶ Adhuc dubitabis si nulla est differentia in re: vñ est differentia inter predicatũ ⁊ subm. Respondet ⁊ dicit p̃mo nullam esse dĩiam inter ea oĩno nisi ſm acceptionem. nam idem re accipit dispositũ: hoc est subm ⁊ dispõnẽ hoc est predicatum. Dicit 2° ꝙ ideo intendit multitudinem ſm acceptionem q2 intell's põt intelligere: idẽ his duobus modis ſm sĩlitudinẽ ad ꝑpositionez cathegoricam in reb9 cõpositis: sicut multa itelligit per sĩlitudinez: vt mãm in cõparatione ad subm: ⁊ sic intellectus verificans hanc: hõ est viuens vel hõ est sapiens per attributionẽ trãsumit hec in deo: ⁊ hac de causa dicuntur attributa. [Et si intellectus.] ¶ Probat hoc per impole hoc mõ: si intellectus non accepisset. In istis cõpositis dispõnẽ ⁊ dispositum: hoc est predicatuz ⁊ subm: nõ posset itelligere nãs eoꝝ nec declarare. naz cognitio illoꝝ est ex sensibilibus hoc mõ. [Et magna.] ¶ Concludit q̃lis multiplicitas sit in deo ⁊ facit enthymema hoc pacto: que differunt re ⁊ rõne: plus differunt q̃ que rõne tñ: ergo multiplicitas attributoꝝ in deo differunt rõne tñ ⁊ non re. tenet ꝯñia: qm̃ ea differunt ꝓpter eẽ in mã. hec que differunt rõne tñ: differunt ꝓpterea q2 sumuntur a differentibus mã. ¶ Ultimo Auerroes addit verbũ Alexandri. nã Aristoteles dicit intellectũ nõ intelligere se. contra arguit: q2 visus videt se in speculo: ḡ ⁊ intellectus. ⁊ ꝓpterea vult ꝙ Aristotelis verbũ intelligat̃ recte ⁊ ad bonũ sensum: ⁊ nõ ponit q̃lis sit ille sensus. Tunc adde ꝙ intellect9 intelligit se per spẽs alioꝝ ⁊ non per essentiã ꝓpriã. Debes scire ꝙ tota sñia Auerrois in hoc ꝙ attributa in deo nõ sint synonyma est: q2 lz subm ⁊ p̃dicatum in deo non differunt. sumunt̃ tamen a differentib9 que sũt in cõpositis: ergo non sunt synonyma. q2 igit̃ sumunt̃ a differentib9: ꝓpterea differunt. ⁊ si dices vel illi differẽtie rñdet aliqd in re vel nihil dicẽdum ꝙ illi rñdet aliqd in re: sed nõ in re dei: sed in re cãta a deo per quã deum itelligim9: ⁊ hoc satis ad hoc ne illa differẽtia nõ sit ficta. põt hec opinio ꝓbari multis rõnibus. vt in libro. d. d. diuisione 5° in solone ad vltimum. sed pro nũc ꝓbat̃ primo: q2 quecunq3 sunt in aliquo sunt in eo per modum ei9. vt 3° de aĩa cõmento 5°. sed deus est sũme simplex ⁊ sũme idem: ergo quecũq3 sunt in eo sunt in sũma simplicitate ⁊ idẽtitate. ergo in eo nulla põt poni distinctio extra aĩam. scõo in p̃ncipio diuersitatis: quecunq3 sibi inherentia sunt diuersa: ita in p̃ncipio identitatis ⁊ vnitatis quecũq3 insunt debent esse vnum ⁊ idem: quare in deo oĩa inexistẽtia sunt idem ⁊ per se vnum. Sic igitur illi distinctioni nihil respondet ex parte dei. Sed ex p̃te causati ab eo bene respondet. ⁊ propterea non est ficta.

Uicũq3 aũt putant: vt pithagorici ⁊ Speusippus: optimum nobilissimũ nõ in principio esse ꝓpter ⁊ plantarũ ⁊ aĩaliũ principia cãs eẽ qdez: bonũ x̃o ⁊ p̃fectum in his que ex his: nõ recte existimant. nam sperma ex alteris est prioribus perfectis: ⁊ primũ nõ est sperma sed p̃fectum: vt priorem hoiem dicat aliqs esse spermate: non qui ex hoc fit: sed alterum ex quo sperma.

¶ Quãta sit p̃fectio primi p̃ncipij: iam ex hisce potes recipere. Nunc x̃o q2 sunt qdaz ⁊ magni qui dicũt oppositũ: ideo narrat alioꝝ positiões. dicũt ergo qdam vt Pithagorici ⁊ Speusippus Platonis nepos in p̃n° nõ esse ascribendũ optimum ⁊ p̃clarissimũ: sed potius principiatis. ⁊ hoc per hãc instantiam. nam p̃n° animaliũ ⁊ plantaꝝ sunt cause: ⁊ tamẽ bonitas ⁊ p̃fectio nõ his causis ascribunt̃ sed causatis ab illis. nam sperma est imp̃fectius aĩali ⁊ semen est imp̃fectius plãtis. Per hanc instantiam voluũt hẽre p̃fectionẽ esse ascribendam p̃ncipiatis ⁊ non p̃ncipijs. hoc ꝑponit. d. quicunq3 aũt putant vt Pithagorici ⁊ Speusippus optimuz nobilissimum nõ in p̃ncipio esse: cuius cãm subscribit. d. ꝓpter p̃ncipia qdem aĩalium ⁊ plantarum cãs eẽ. bonuz x̃o ⁊ perfectum in his esse que sunt ex his: hi nõ recte existimant. hec ẽ positio ⁊ fundamentũ põnis. obijcit Aristoteles ⁊ respõdet ad instantiã illam: vbi debes scire ꝙ dupl'r peccant ⁊ in forma ⁊ in mã. In forma qdem: q2 ex vna singulari nõ sequitur vl'is. lz eni in his esset ita: nõ tñ in oĩbus esse ita opz. In mã x̃o: qm̃ p̃n™ ꝓprie nõ est in mã sperma in aĩalib9 vel semen in plantis: sed aĩal: ex quo fuit semen vel planta prior a qua fuit semen. Ita ꝙ si totius congregationis hominum datur p̃ncipium simpl'r ⁊ ꝯceditur apud multos: illud non ẽ sperma sed homo a quo sperma. propter quod nos diximus9 hominez p̃mo fuisse ⁊ postea semen eius. Aristoteles ergo tangens solum peccatum in materia dicit: nam sperma ex alteris est prioribus perfectis vt sperma animalium ex animalibus: ⁊ semina plantarum a plantis. ⁊ p̃mum. subaudi simpliciter nõ est sp̃ma sed p̃fectum: vtpote aĩal vel planta: vt supple aliqs dicat priorẽ hoiem esse spermate: non dicet eũ qui ex hoc spermate fit: sed alteꝝ hoiem ex quo sperma. Ecce ergo q̃ñ peccat argumentum in materia.

Uod qdem igit̃ ex suba quedã sempiterna ⁊ imobilis separata a sensibilibus: manifestuz est ex dictis. Ostensuz est aũt ⁊ q2 nõ ꝯtingit hẽre hanc subam magnitudinẽ vllã. verꝫ sine p̃te indiuisibilis est. mouet eni per infinitũ tp̃s. neq3 autez h3 ⁊ potẽtiã ĩfinitã finitũ. Qm̃ aũt ois magnitudo vel finita aut infinita. finitã qdem ꝓp hoc vtiq3 nõ hẽbit magnitudinẽ. Infinitã x̃o non: q2 totalr̃ nulla est ĩfinita magnitudo. At x̃o ⁊ q2 ĩpassibilis ⁊ inalterabilis. oẽs enim alij motus posteriores sunt eo qui est ſm locũ: hec qdem igit̃ manifesta q2 hunc modum habent. Cõ. 40. p̃spicuum est.

¶ Epilogat que nunc dixit ⁊ que alibi dixit per modum epilogi: etiam nunc adijcit dicitq3: quidez igitur est substantia quedam sempiterna ⁊ imobilis separata a sensibilibus: manifestum ex his nunc dictis: que x̃o alibi. vt in 8° dixit. nũc repetit ⁊ ostendit ꝙ hec prima substantia est incorporea. ⁊ p̃mo ꝑponit rem ⁊ inquit. Ostensum autem ⁊ q2 non ꝯtingit habere hanc substantiam magnitudinem vllam verum sine parte indiuisibilis est. hec est conclusio ⁊ syllogiçat hãc sic: quod mouet infinito tempore non est in magnitudine: sed prima substantia mouet infinito tẽpore: ergo non est in magnitudine corporea. huius dedit minorem tñ. d. mouet

enim

enim per infinitum tp̄s:neqʒ aūt finitā hʒ ꝛ potentiaʒ infinitam. cur addat hāc scdām ꝓpōnem:statim subscribit:pōt quis dicere ꝙ lʒ nō hēat magnitudinē finitā:hʒ infinitaʒ:ꝛ propterea ondit ipsaʒ nullā hr̄e.ꝛ dicit. Qm̄ aūt ois magnitudo aut finita est aut infinitā. finita qdem ꝑꝑ hoc.i.qa mouet infinito tp̄e non habebit magnitudinem. nā vt diceimus in cōmento ois virtus in magnitudine finita est corruptibilis ꝛ finita in tempore. infinita ṽo non:quia totaliter nulla est infinita magnitudo. vt.3.physicorū diximus. Ex his syllogiça sic. nullum mouens tempore ifinito est in corpore:sʒ prima suba est mouens tempore infinito. ergo prima suba non est in corpore. Hoc ğ est fm̄ qd̄ reperit. reperit ꝛ 3° ꝙ prima suba sit impassibilis ꝛ inalterabilis:ꝛ hoc ꝓponit.d. at ṽo ꝛ qa ipassibilis ꝛ inalterabilis:cuius cāʒ dicit. nā oēs alij motus posteriores sunt eo qui est fm̄ locuʒ. ex hoc vult habere p̄mam subam nullo alio motu posse moueri:qa si nō mouet p̄ motu. ğ nec posterioribꝰ motibus moueri digꝰ est:ꝛ tunc breuiter epilogat totuʒ.d. hec qdem igiť manifestum qa hanc motum habent vt longo sermone dixit.

Cō.41. ¶ Facit rememorationem.] Cōmentum istud diuidiť:qa p̄ exponit textum.2ᵒ ibi[Joānes Grāmaticus.] Digrediť. sed prima pars videť perspicua. tn̄ volo duo notare:quoꝶ p̄ᵐ est ꝙ Auerroes alr̄ format syllm q̄ nos. naʒ ipse format in scda figura hoc mō:oē corpus aut potētia in corpore est finitum:sed primus motor non est finitus. ğ nec est corpꝰ nec virtus in corpore:minor ponit ibi[Mouet enim.] Maior ṽo ibi[Neqʒ autē.] Et sic nihil in lr̄a est supfluū. maior ꝓsyllogiçatur:qa omne corpus vel est finitū vel infinitum:sed finitum est finitū ꝛ infinitū nō est. ğ omne corpus vel ṽtus in corpore est finita. Qm̄ oē corpus est finituʒ ꝛ ois magnitudo finita est corpus qa ifinitū nō dať. Componiť ğ syllᵒ sic. oē corpus finitū est finitum ꝛ oē corpus est finitū:qa infinituʒ nō dať. ğ oē corpus est finitū que erat maior. 2ᵐ ṽo est ꝙ Auerroes facit taleʒ ɔñtiam:si in corpore finito fuerit potentia infinita:cōtingit corpus illud moueri in instāti hanc ɔñtiam in.8.physicoꝶ cōmēto.71. declarauit:ꝛ in lib. de suba orbis ꝛ pōt declarari a p̄mo ad vltimuʒ hoc mō:si virtus infinita est in corpore. ğ est corruptibilis:si corruptibilis. ergo hʒ ɔ̄riū:ꝛ si hʒ ɔ̄rium. ğ opʒ tēpore ifinito resistere illi ɔ̄riorie ab eo corrūpať:ꝛ si resistit ɔ̄rium tp̄e infinito. ergo erit infinita in vigore ꝛ potentia:si infinita in vigore ꝛ potentia. ergo mouet in nō tēpore:ꝛ per ɔñs a p̄mo ad vltimum/si virtus eterna sit in corpore:illa mouet in nō tēpore. sumit enim instās per nō tēpore qd̄ dico ꝓpter sophistas de quo alš. hec igitur continentur in expōne litere.[Joannes Grāmaticus.] ¶ Hec est digressio in qua p̄mo mouet q̄ōnem que sic cōponiť. oē corpus per Aristotelez hʒ potētiam finitam:sed celū est corpus. ğ celū hʒ potētiā finitam. vltra/oē qd̄ habʒ potentiā finitā est corruptibile. sed celum habʒ potentiam finitā. ğ celum est corruptibile. hec qd̄ est falsa. ergo aliqua ꝓpositionū ꝛ discurre per oēs nō nisi ꝑꝑ. illam. vʒ. omne corpus hʒ potentiā finitā:ꝛ per ɔñs hec est falsa.[Si igitur.] ¶ Refellit hic responsionez tacitam. dr̄ enim cōmuniter ꝙ primario corruptiōis est negātes in celo a potentia abstracta eternaliter ꝙ celum sui nā corruptibile est:sed est adeptum eternitatem a suba eterna p̄seruante ipsum a corruptiōe. ¶ Cōtra arguit qa si sic tūc aliqd̄ posse corrumpi nūqʒ corrūpeť qd̄ est ipossibile ꝛ sunt declarata in primo celi. hec supponātur nunc qa declarare esset transgressio.[Dicamus.] ¶ Soluit ergo aliter ꝛ dicit primo/dicamus igiť ꝙ mirū est de hoc qd̄ dicit ꝙ oē corpus habere potentiam finitā est verū. tn̄ hec maior est distinguenda:ꝛ non simplr̄ accipienda. Dicit 2ᵒ ꝙ potentia dī multiplr̄. est enim poᵃ in substantia vt mā ꝛ alteratione vt alterabile ꝛ in vbi vt mobile. Relinquit potentiaʒ ad quantitatē qr̄ illa est simul cum illa ad subam oē augmentabile in substantia transmutať. Dicit 3ᵒ ꝙ hec ꝓpō Arˣ. vʒ. oē corpꝰ hʒ potētiā finitā:nō est cōis oī corpori cuiuscūqʒ potentie sit:nisi quādo poᵃ intelligiť potētia in vbi. hec ğ ꝓpō/oē corpꝰ hʒ potentiā finitā itelligiť de potētia ad vbi. quasi dicat. ꝙ oē qd̄ moueť:ex sui nā finito tēpore moueť.[Qūo n. dicimꝰ.] ¶ Contra arguet qa per ɔuersionem in terminis ois potentia in corpore est finita. ğ oē corpus hʒ oēm potētiā finitā. Rñdetur ꝙ hec non est bona cōuersio nec in terminis:nec in parte:nec per ɔ̄positionē:ꝛ ideo bn̄ pōt ɔcedi eē potētiaʒ in corpore quecūqʒ sit esse finitā. sʒ ꝙ oē corpus hēat oēm potētiā ꝛ finitā:est falsuʒ:nā corpus celeste non hʒ potētiaʒ nisi tm̄ in vbi vt dictū est.[Si igiť.] ¶ Contra adhuc ꝗ̄tū ad potentiā qua mouetur:qa cū potētia a qua moueť sit in eo vel igitur est finita vel infinita. Si infinita contingit moueri in instanti vt deductum est 2ᵒ celi cōmento.38.ꝛ.39. si ṽo finita possibile est qescere:qd̄ falsuʒ est:nā moueť semper. Rñdet ꝛ vult suppositū esse falsuʒ:vult eniʒ ꝙ illa potentia a qua moueť non sit in eo:ꝛ ꝓpterea dicit ğ non mouetur a potētia existere in eo sʒ a potētia sepata:que in nullo subiecto est oino. Est ergo solo ꝙ qd̄ supponit falsum. s. potentiam a qua moueť esse in celo:illa enim non est in eo. ¶ Sed hic est cōtradictio:nā cōmēto.36. expresse dixit cōtrarium. voluit enim corpus celeste eē aiatū ꝛ certuʒ est ꝙ non nisi aia existēte in eo:cuius oppositū dicit hic. forte ꝙ Auerroes loquiť de primo motore qui qdē est cā sempiterni motus saltē vt finis. ꝛ talē nullius orbis vult esse animaʒ vel potētiā sed oino sepatuʒ. vel forte dici pōt ꝙ per esse in corpore intelligit ɔ̄strīni ꝑ corpus:ꝛ per eē sepatū itelligit nō depēdēs a corpore ꝛ hoc modo potest res moderari.[Sʒ aliqs.] ¶ Replicat ɔ̄ dicta 3ᵒ qm̄ potētia mouens primuʒ mobile est infinita mō siue intelligitur extra magnitudinē siue in magnitudine cum sit infinita semꝑ mouebit in non tēpore. non enim vi maior ratio de ipso in magnitudine q̄ de ipo extra magnitudinē.[Et dissolutio.] Rñdet ꝛ vult ꝙ primuʒ mobile duplicē habeat formā alterā. s. mobilem ꝑ quam est tale. alterā cōem que est talis totius cōgregati ex oibus orbibus ꝛ sic motus diurnus componitur ex duplici motore hoc est requirit duplicē motorē:alterū intrinsecum qui est aia eius ꝛ forma ꝓpria illius ꝛ hoc mō ab illo hʒ motionem finitā in tēpore que qdeʒ est terminata in velocitate. alterum ṽo extrinsecuʒ ꝛ cōem a quo hʒ motionē infinitam.[Qꝛʒ dicere.] ¶ Remouet dubiū:nā dictū est a motore ꝓprio p̄mū mobile habere finitā motionez. a motore ṽo cōmuni hr̄e infinitam motionē. quereť ğ quid intelligit ꝑ finitatez ꝛ ifinitatē in motibus. Rñdet ꝙ finitas ꝛ infinitas in motibus accipiunť duplr̄. vno modo extensiue hoc est ꝑ duratione. alio modo intensiue ꝑ velocitate vel tarditate q̄ inferuntur ꝓpter proportionem motoris ad mobile. naʒ si motor supra mobile crescit:augeť velocitas:adeo ꝙ si eius potentia cresceret in infinitū:ꝛ motus efficieť in nō tēpore ꝛ infinitus in velocitate. vult ğ dicere ꝙ tā motor cōis q̄ motor proprius primo mobili sunt infiniti extēsiue hoc est in duratione. differunt ṽo qa motor cōmunis est infinitus in q̄litate/hoc est intēsiue sed motor ꝓprius finitus.[Et ꝓpter diuersitatez.] ¶ Probat hanc solonē. naʒ oēs aie celoꝶ pñt considerari duplr̄:vel quātū ad id in quo ɔueniūt:vel quātum ad id in quo differūt. Quātū ad id in quo ɔueniūt:oēs sunt infiniti in extensione ꝛ in duratione. Sed quātū ad illud in quo ipsi differūt:sic vnum celū moueť velocius ꝛ alterū tardius. Est ğ vis rōnis. Si motores corpoꝶ celestiuʒ non essent finiti in velocitate ꝛ intensiue:tūc oēs mouerent equalr̄:ꝛ sic nulla esset differētia in velocitate ꝛ motiōe:mō hoc est falsum:videmus enim motus corporum celestium diuersari penes velocitatez ꝛ tarditatē ꝓpter diuersitatem

proportionũ motoꝝ ad mobilia eoꝝ.ergo oia cõueniunt.s. celum ⁊ motores quãtũ ad durationẽ eternã ga oia sunt li berata a mã:sed differunt penes diuias ꝓportionis vt scis. [Et hec est.] ❡ Scdo ꝓbat idem auctẽ Arist.2.celi textu cõmenti.71.Ibi enĩ facit tale enthymema.Si orbi adde retur astrum aut non moueret aut tardius moueret.hec ḡ ꝯñtia valet vel ꝓpterea ga celum mouet cuꝫ pena ⁊ labo re ⁊ hec nõ:ergo ga destruit ꝓportio inter motorẽ ⁊ mobi lem nam aĩa celi mouet celũ ꝓpter determinatã ꝓportionẽ. addito ergo astro additur ad ꝓportionẽ resistẽtie:⁊ p ꝯñs tollit ꝓportio illa:⁊ per ꝯñs vel nõ mouet vel tardius mo uebitur.est autẽ regula hec ꝙ quanto potentia motoris est maior:tanto velocius mouet.⁊ econuerso quãto minor:tan to tardius:⁊ qñ potentia nõ superat resistẽtiã:nullo modo mouet.Et hec ꝯñtia declarata ꝑspicuũ est qualiter ad men tẽ Aristo.motores corpoꝝ celestiũ sunt finiti intensiue:⁊ in qualitate motus. [In corpore quidẽ celesti.] Quia accepit celũ ⁊ motorẽ celi esse eternos ⁊ nõ finitos:declarat hoc de celo ꝑmo.2° de motore.Et de ipso celo arguit:qd non habꝫ ꝯ̃riũ non hꝫ potẽtiã vt corrũpat hoc est mãm:sed celum nõ habꝫ ꝯ̃riũ.ergo nõ hꝫ potẽtiã vt corrũpat.hoc est decla ratum in ꝑmo celi ad longũ. [Motus aũt.] ❡ Scdo decla rat idem de motore celi ⁊ ꝑmo supponit ꝙ motus celi põt corrumpi per suã subam.nã hꝫ ꝯ̃riũ vtpote quietẽ ⁊ omne habẽs ꝯ̃riũ est corruptibile in suba.ergo motus põt corrũ pi in suba.Ex hoc arguit mot9 est corruptibilis:⁊ durat sem per:vel igitur a se:⁊ hoc mõ nõ:ga seipso corruptibilis ẽ.ḡ opꝫ ponere aliquod sempiternũ qd motũ faciat perpetuũ. [Et ideo non est in celo.] Ostendit qualis est motor faciẽs motũ perpetuũ ⁊ facit enthymema hoc modo:motus celi est corruptibilis ⁊ habꝫ ꝯ̃riũ:ergo celum põt quiescere.sed nũq̃ quiescit.ergo opꝫ ponere motorẽ separatũ oĩno a mã ⁊ a potentia tam in suba vt mã q̃ accidentalr vt a mã vbi: ⁊ alioꝝ accidẽtiũ. [Et ideo dicit Aristo.] Accepit motũ celi quãtum est ꝓpter suã subam posse deficere ga hꝫ ꝯ̃riũ.s.que tem.hoc ꝓbat auctoritate Aristo.in.9.huius vt declarauit Auerroes ibidem cõmẽto.17.Ibi enĩ Aristoteles dixit nõ esse timendum celũ qescere:mõ timor est de possibili.ergo possibile est celum quiescere. [Et ideo non est.] ❡ Contra arguit:nam tũc aliqd esset possibile nõ esse qd esset necessa riũ qd est contra Aristo.ꝑmo celi.Rñdet ⁊ ponit duo.Pri mum in suba nihil est possibile ex se ⁊ necessariũ ab alio. 2m in accidente possibile est aliquid esse possibile ex se ⁊ ne cessarium ab alio:ꝑmũ ꝓbat ga tunc nã contingens effice retur necessaria qd patet esse falsum.2m patet ex motu.naꝫ motus scdm se est possibilis nõ eẽ ⁊ necessarius ab alio ⁊ eiꝫ huius dicit.Quoniaꝫ motus est talis a motore sepato. [Si igitur motus.] ❡ Concludit tria.ꝑmuꝫ est si motus celi est eternus:necesse est vt fiat a motore simpliciter imobili ⁊ p se ⁊ per accidens.2m motus permanet ab alio.subãtia vo a se est eterna.3m impossibile est in substantijs inenire pos sibile ex se necessarium vo ab alio. [Omnis igit.] ❡ Pro bat ꝑntiam ꝯñdãerat enim hec.si motus est eternus:opor tet vt fiat a motore neq̃ p se neq̃ per accidens mobili.p bet ḡ nunc ꝯñtia:naꝫ si nõ:det ergo oppositũ ꝯñtis.s.ꝙ ta lis motor moueat per se vel per accidẽs.arguit sic si mo uetur per se.ergo est corpus gñabile ⁊ corruptibile:si p ac cidens:cum omne qd per accidens mouet possit quiescere: qñ henie per accidens mobile est virtus in corpore:⁊ p cõ sequens generabile:sed motus celi nũq̃ cessat.ergo motor neq̃ per se neq̃ p accidens potest quiescere:⁊ per ꝯ̃sequẽs erit simpliciter imobilis. [Hec igitur.] Quia accipit omnẽ potentiam mobilem per accidens posse quiescere:declarat hoc auctoritate Aristo.nam Arist.in litera dicit omnis po tentia in corpore est finita.vel dicit simile huic ⁊ vult dice re ꝙ eius actio est finita in tempore ga est mãlis:⁊ per ꝯ̃se quens corruptibilis.Dicit 2° ꝙ omne corpus in quo est po tentia vt transmutatur in suba:necessario transmutabitur: nec potest acquirere eternitatem ab alio:imo opꝫ vt trans mutetur:sed omne corpus in quo est potentia ad motũ tñ nõ opꝫ vt deficiat eius motus:ga potest ab alio perpetua ri. ❡ Sed circa hec emergũt ambiguitates.ꝑma,nã videt ꝙ si celum põt deficere in motu:ꝙ etiaꝫ in substantia defi ceret ⁊ econuerso.nã si celũ quiescit:celũ nõ est.consequen tia est Auerrois in libro de substãtia orbis.sed per ipsaꝫ an tecedens est possibile.ergo ⁊ ꝯñs per regulam priorũsticam ga si motus potest deficere ⁊ celuꝫ põt etiam deficere.Am plius,propter qd possibile nõ esse in suba nõ põt effici eter num:⁊ in accidẽte:maxime in motu sic.hec enĩ est questio non parua. ❡ 2a questio est:naꝫ hic plane dicit motores or bium non esse per se nec per accidens mobiles.oppositum dixit.8.physicoꝝ cõmento.52.⁊ est necessarium:nã cũ mo tor orbis sit aĩa celi ⁊ moto corpore mouetur ⁊ aĩa opꝫ celi animaꝫ moueri per accidens.hec apud me est maxima qd. ❡ 3a questio est,dictum est pꝛimo celi ⁊ demõstratũ celuꝫ nõ corrumpi ga mouet motu qui non hꝫ ꝯ̃trariũ ⁊ hic dicit oppositum.s.motũ habere ꝯ̃riũ.hec enĩ est ꝯ̃tradictio ma nifesta. ❡ Circa pꝛimum debes scire ꝙ possibile eẽ in sub stantia differt a possibili esse in accidente.nam possibile eẽ in suba est ꝓpter duo.s.ꝓpter mãm ⁊ ꝓpter ꝯ̃riũ.omne.n. possibile esse in substãtia est tale:ga mistum cuꝫ mã:⁊ quia habꝫ ꝯ̃riũ.Accidẽs aũt põt esse posse esse ꝓpter multa.⁊ ꝓp mãm ⁊ ꝓpter ꝯ̃riũ ⁊ ꝓpter subiectum ⁊ ꝓpter agẽs ⁊ alijs multis.Ex his accipit ꝙ eternum in suba est tale ꝓpter ca rentiam causaꝝ corruptionis:vtpote ꝓpter carẽtiã cõtrarij ⁊ materie.In accidẽte aũt põt esse aliqd eternũ ꝓpter eter nitatem cuiussuis cause.tũc pꝫ cã quare eternuꝫ in suba non põt esse posse nõ esse:nam eternum in suba caret causis cor ruptionis ⁊ possibile nõ esse habꝫ causas corruptionis que non possunt cõpetere eidẽ.In accidente aũt secus est:qꝛ eternum accidens põt esse ab vna sola causa.⁊ corruptibi le ab alia:⁊ sic nõ repugnat in accidẽte.Idẽ est eternuꝫ vno mõ ⁊ corruptibile alio mõ.⁊ hanc declarationeꝫ ego solus inueni.Et Ioannes conatus est ad eam sed nõ potuit attin gere. ❡ Tũc ad rõneꝫ dico ꝙ regula illa qñ ad antecedẽs esse sequitur consequens esse:⁊ ad antecedẽs possibile ꝯñs possibile debꝫ itelligi in ꝯñtia bona per se.mõ hec est bona per accidẽs quam nouĩ vocãt bonã scdm mãm.tu vo ꝯside ra ga habꝫ replicã.2° soluta est. ❡ Circa scdam debes etiaꝫ scire ꝙ moueri per accidẽs est dupl'r.vno modo dependẽ ter:q̃ñ aĩa bouis mouetur per accidẽs:ga ipsa dependet a corpore bouis.⁊ hoc pacto oẽ per accidens mobile aliquã do quiescit ga est corruptibile.alio mõ independẽter:vt di cimus ipsius celi aĩam moueri per accidẽs.nã ipsa non de pendet a celo sed econuerso vt dixi.⁊ hoc cõsidera.Naꝫ so las,pꝛimus simpl'r.est imobilis simpl'r ⁊ per accidẽs:oĩ mõ capiendo per accidens.de quo vide librũ de dei infinitate. ⁊ Auerro.8.physicoꝝ cõmento.52. ❡ Circa tertiaꝫ debes scire ꝙ celuꝫ est in potentia mere passiua ad vbi:⁊ ideo po test pꝛiuari oĩ vbi q̃tũ est ex parte sui:⁊ sic motus hꝫ ꝯ̃tra rium priuatiue:non aũt positiue ⁊ sic tollit ꝯ̃tradictio hic. [Et celum qñ.] ❡ Alio modo declarat idẽ.declarauit enĩ pꝛimo ꝙ celuꝫ sit eternũ.deinde ꝙ eius motor sit eternus nunc vo ꝙ motor cõis oĩum vel totius congregati sit eter nus declarat.Et supponit pꝛimo ꝙ celuꝫ etiã vt animatum pro pꝛima forma põt quiescere.⁊ syllus eius est.nam omne per se ⁊ ex se mobile potest quiescere.sed celum est per se ⁊ ex se mobile.ergo põt quiescere.nõ ꝓbat maiorẽ sed tñ ex ponit illam:⁊ vult per motũ per se illud qd mouet per de siderium ⁊ appetitũ intrinsecuꝫ in corpõr tñ maior ꝓbari

nam

nam motus ꝛ quies sunt opposita. ꝛ opposita sunt nata fieri circa idem. ergo omne ex se mobile põt quiescere. Dicit 2° ꝙ qa de facto tale corpus celeste nunꝗ̃ quiescit: ergo oportet dare motorẽ quẽdã simpliciter perpetuum: qui sit cã ꝑpetuitatis motus: dico autem talem qui nec per se nec ꝑ accidẽs sit mobilis. Dicit 3° ꝙ talis motor in nulla existit materia nec extensa nec naturali. [Et ideo ꝗ̃rendũ.] ¶ Remouet tacitam questionem. posset enim quis dicere. Sicut valet hec cõsequẽtia: est motus eternus ergo motor etern⁹: cur nõ valet hec est motor eternus per se: ergo motus ꝑ se eternus? Respondet ꝙ non est simile: nam potest motor eternus per se esse: ꝛ tamẽ motus nõ per se sed ab alio erit eternus. [Sed si motus.] ¶ Ponit differentiam inter motorẽ proprium ꝛ cõem: ꝛ vult ꝙ motor cõmunis sit simplr separatus tam a corpore corruptibili ꝗ̃ a corpore eterno: quia nullius est forma propria: ꝛ hoc quia est causa ꝑpetuitatis motus simpliciter ꝛ absolute. Motor vo ꝓprius ꝛ si sit separatus a corpore corruptibili: nõ tñ a corpore eterno: qa ẽ prima perfectio ꝛ ꝑmus actus celestis corporis ꝓprij. [Et hoc quidem.] ¶ Mouet circa dicta qõnẽ. nã videtur motor eternus superfluus esse. nã corpus celeste est in sui suba eternum: ergo non indiget aliquo nobiliori eo a quo permanentiam sumat sube sue: cum seipso sit eternum. Confirmatur: nam hec ꝓpositio, oĩs potẽtia in corpore est finita: non est vera nisi in corpore corruptibili. ergo ꝑ locũ a cõtrario si est aliquod corpus in sui suba eternũ eius etiam operatio debet esse eterna. ergo si celum ſm subam est eternum: motus eius etiam ſm illius nãm erit eternus. ergo nulla est necessitas ponendi motorẽ nobiliorẽ. vel sic celũ vel est de se habẽs esse vel de se hñs non esse. Si de se habet esse. ergo est perpetuum quocũqz alio circũscripto: ꝛ si de se hꝫ nõ esse. ergo est corruptibile: ꝛ hanc forte intelligit Auerroes. ꝛ hec questio est difficilis. [Et in hoc.] ¶ Soluit ꝛ ꝑmo ponit errorẽ quorũdam. 2° ponit fundamẽtũ Aris. dicit ꝑmo ꝙ ꝓpter h argumentum errauerunt Zabij ꝛ eoꝝ sapientes. Dicit 2° ꝙ Aristo. ad ꝓbandũ motorẽ celi esse separatum sustentatur in duabus ꝓpositionibus: quarũ vna est oĩs potẽtia in corpore est finita. 2° est, ꝙ motus infinitus non fit a motore finito. vnde ꝓuenit ꝙ faciẽs motum infinitum nõ sit in mã. Est ergo sylls iste oĩs virtus in corpore est finita ꝑmus motor faciens motum eternũ nõ est finitus. ergo in scda figura non est virtus in corpe. ¶ Ad formã tñ non videt. põt tñ dici celum esse formalr necessariũ ꝛ ab alio effectiue sicut albedo est talis formalr ꝛ ab alio efficit. celũ ergo nec hꝫ ꝑ se esse nec per se non esse. sed non hꝫ per se esse: ꝛ tũc nõ valet. ergo hꝫ per se non esse. qa ex negatiua non sequit affirmatiua. [Et cõtradicẽtes.] ¶ Adducit cõtradictionem aliquoꝝ cõtra hec. ꝛ dicit ꝑmo ꝙ qdã cõtradicũt Arist. in duobus. ꝑmo qa volũt ꝙ oẽ hñs potẽtiam finitã est cõpositũ ex mã ꝛ forma. ꝛ ꝓpterea si stelle hñt potentiã finitã: erunt composite ex mã ꝛ forma. 2° dicũt ꝙ põt aliqđ esse potentie finite ꝛ esse eterne actionis. Cuius cãm dicũt qa actio finitur propter alterationẽ motoris a moto: hoc est ꝓpter penam ꝛ laborẽ. ergo qđ non alterat. nec accidit ei lassitudo: põt agere actionem eternã lꝫ sit finite potẽtie. Sylls ergo eoꝝ est qđ non mouet cum pena ꝛ labore mouet eterno tẽpore quocũqz sit. lꝫ celi motor mouet absqz pena ꝛ labore. ergo mouet eterno tempore. [Themistius autẽ.] ¶ Cõtra hec obijcit Themistius ꝛ sumit ꝑmo ꝙ non põt aliqđ habere potentiã infinitã ꝛ esse finitũ. videt enim ꝯdictio ꝙ sit finitum ꝛ habeat potẽtiam infinitã. Dicit 2° ꝙ potentia infinita que videtur in esse stellis nõ est eis nãlis. nec inquantũ corpora nec inquãtũ talia corpora. lꝫ aut pendet a ꝑma cã aut ab aĩa earũ. Dicit 3° ꝙ ꝑma causa est illa que reuoluit oẽs orbes tẽpore eterno. ꝓbat 3° ꝙ stelle non pñt cessare a motu ꝛ facit talẽ ꝯsiliam. d. Orbs si haberent illud qđ hñt in potẽtia vt corpus ꝛ magnitudo haberẽt: ita ꝙ non essent semꝑ in actu: tũc necessariũ esset eis laborare ꝛ lassari. consequentiã non ꝓbat. põt tñ ꝓbare qa omne animatũ qescẽs in sui operatiõe laborat: vt declarauit in 2° celi. cõmento 3. Ostendit 3° ꝙ lꝫ stelle nõ qescãt qñqz: pñt tñ qescere. nam ꝗlibet hora variant loca. nã qñqz sunt hic qñqz ibi. omne varians locum põt quiescere. ergo stelle possunt quiescere. Dicit 4° ꝙ talis loca que stelle variant sunt vltima hoc est termini motus a quo ꝛ ad quem. nam quo modo aliqđ est in potentia ad aliquid ꝛ venit ad illud: videt illud esse terminum illius ꝓgressus. Ex his oĩbus perspicuum est apud Themistium celum posse quiescere. Probat quinto ꝙ cã prima nullo modo est corpus vel magnitudo hoc mõ. oĩs virtus que semꝑ est in actu ꝛ nunꝗ̃ diuersificat: est neqz corpus, neqz magnitudo. sed ꝑma cã est semper in actu ꝛ non diuersificat: ergo nec est corpus corruptibile nec magnitudo aliqua. [Et vniuersalr si actio.] ¶ Idem ostẽdit ꝛ alio mõ ꝛ supponit duo ꝑ antecedẽte. ꝑmum ꝙ motus est defectibilis. nam actus qui est terminus exitus potentie est corruptibilis: sed motus celi est actus ꝛ terminus exitus potẽtie vt supponit. ergo est corruptibilis. Supponit scdo ꝙ de facto nunꝗ̃ corrumpet ꝛ harum suppositionũ ꝑmo accipit scdam: deinde ꝑmam. ¶ Ex his dat ꝯnẽ ꝛ vult ꝙ potentia mouens in stellis sit infinita: qm stelle habere talem potentiã nõ modo potẽtiali hoc est nõ per hoc ꝙ fuerit educta de potentia ad actum: qa talis potentia est aĩa stelle. Dicit 2° ꝙ lꝫ ita sitũ motus stellarũ est finitus: ꝛ per consequẽs potentie he sunt in stellis hoc mõ ꝛ ſm has dispõnes: quia sunt in eis tempore eterno ꝛ nõ recepte mõ potẽtiali. ꝛ hec fuit tota snia Themistij ꝛ tu potes videre ad formã questionis si placet. [Et abbreuiatio.] ¶ Auerroes loqt multum confuse. dicit tamẽ ꝑmo ꝙ motus celi põt deficere: cuius causa sic componitur: oĩs motus exiens de potentia ad actum est finitus. sed motus celi cõtinue exit de potẽtia ad actum. ergo est finitus. ꝓbat 2° ꝙ motor causans illum motum eternũ est simplr separatus neqz corpus, neqz virtus in corpore ꝛ sylls eius est. oẽ qđ semper est in actu, neqz est corpus, neqz virtus in corpore. sed ꝑmus motor semper ẽ in actu. ergo neqz corpus neqz virtus in corpore. ¶ Sꝫ circa hec dubitatur ꝑmo. nã si celũ põt quiescere. ergo aliquãdo quiescet aliter aliqua potentia est ociosa in nã. 2° si motus põt deficere. ergo aliqñ deficiet. Quidã dixerunt ꝙ celum potest cõsiderari inquãtũ celũ ꝛ inquãtũ corpus. Si ꝯsideret inquãtũ corpus põt qescere: vt talpa põt videre inquantũ aĩal. Si inquãtũ celũ nõ põt quiescere sicut nec talpa inquãtũ talpa põt videre. Sed hec responsio est ꝯ Auerroeꝫ ꝛ cõtra Themistiũ. ¶ Contra Auerroẽ qdẽ: qm Auerroes vult ꝙ celũ põt quiescere ẽt inquãtũ aĩatũ. ꝛ hoc qa motus ille hꝫ ꝯtrium. s. qetẽ. Themistius vo vult ꝙ celum põt qescere qa exit de potẽtia ad actum. ꝓpter hec dicendũ ꝙ celũ simplr põt qescere in eo ꝙ corpus celeste: ꝛ in eo ꝙ aĩatũ. ꝑmũ cõstat qa est potentia passiua: mõ potẽtia passiua est contradictionis. ergo põt quiescere. 2m ꝓbat. qa in eo ꝙ aĩatum est corpus finitũ ꝛ omne tale põt quiescere: ꝛ ꝓpterea bene dicit Auerroes ꝙ celũ etiã vt animatũ põt quiescere. Imaginat enĩ ꝙ motores intãtũ mouent inquãtum appetũt ꝛ intelligunt ꝑmum finem: ꝛ per cõsequens eternitas est a primo fine. Erit ergo motor ꝓprius finite motionis ratione sui. sed ratione finis eterne. Debes scire ꝙ motus celi potest capi duplr. Uno mõ totus ſm formã. Alio mõ totũ ſm mãm quod recentiores dicunt aliter. Sumitur enim vt totus cathegorice vel totus syncathegorice. Si sumitur totus ſm formam: sic est perpetuus simpliciter vt elementũ ſm totum est perpetuũ. Si vo sumat vt totum ſꝫ mãm ꝛ

Rñsio ꝓpria.

De eternitate mot⁹

ſm partes vt ſic eſt corruptibilis imo cōtinue vna ps corrumpit̃ ⁊ alia gñatur. ⸿ Tūc ad pmā dōm ꝙ celū poteſt quieſcere ſm partē: nō aūt ſimplr: ⁊ ideo geſcit ſm partem ⁊ non ſimplr. ⸿ Silr ad 2ᵐ pōt enim deficere ſm partem ⁊ non ſm totū ⁊ hoc mō deficit. [Et illud ſuper qd.] Nunc breuiter ponit oium dictoꝝ Ariſto. fundamentum ⁊ ponit duas ꝓpoſitiones. Prima ois actio equalis ⁊ ſempiterna ⁊ infinita fit a potentia in actione ⁊ tēpore infinita intrāſmutabili per ſe ⁊ per accidens. 2ᵃ ꝓpoſitio eſt ois potentia mouens in loco exiſ in corpore trāſmutabili mouet tempore finito. quibus poſſunt edi due minores. pma/ſʒ motus celi eſt actio equalis ſempiterna ⁊ infinita. ergo eſt a potētia infinita intranſmutabili: ⁊ hic ſyllo eſt in pma figura. 2ᵃ ꝓpoſitio/ſed motor celeſtis corporis nō mouet tempore finito. ergo non eſt virtus in corpore tranſmutabilis. [Et cū ita.] Ex dictis cōcludit vnā diſtinctionē potentiarū. ſ. ꝙ potētie ſunt duobus modis. quedam exiſtētes in corporibus gñabilibus ⁊ corruptibilibus: ⁊ hec nec poſſunt mouere ſemp: propter tranſmutationē in eis: go corrumpunt̃ aliqn: ⁊ ꝑ tranſmutationem ſubiecti qd ē eſt corruptibile: ⁊ ꝓpterea ga accidit eis feſſitudo atqʒ labor. Quedam vo ſunt potentie exiſtentes in corporibus eternis ⁊ he vno mō mouent ſemper. Alio modo poſſunt nō mouere ſemp. nō mouēt ſemp quidē. ſi pmus motor ſimplr ponat̃ tranſmutabilis ꝑ ſe vl̃ per accidens. mouens vo ſemp. Si ponatur pmus motor ſimpliciter intranſmutabilis. hoc eſt neqʒ corpus/neqʒ virtus in corpore. [Si igit̃ moti.] Ex dictis ↄcludit duo. pmū ꝙ potentia mouens corpus celeſte ſempiterno motu debʒ moueri a pmo ſimpliciter trāſmutabili: quod intelligit ſaltē finalr: ⁊ hoc applicat vbis Ariſ. vt pʒ. 2ᵐ eſt/ꝙ corpꝰ celeſte eſt animatū: nam ſi potētia mouens celū ſemp mouet̃ ab alio vti a fine non poteſt eſſe niſi illa potentia ſit aia: ⁊ ꝑ conſequens corpus motum ab ea erit aiatū. reliquum commenti perſpicuū eſt ꝑ ſe. ⸿ Circa preſens cōmentū duo occurrunt ambigua magna: quoꝝ pmū eſt. ga vi Auerrois ↄdicere ſibi. nam hic plane ponit pmūʒ ſimplr eſſe infinitū: ⁊ tamē in 8ᵒ phyſice auſcultationis cōmēto. 79. vult ꝙ nec ſit finitus nec infinitus: imo 2ᵒ celi cōmento. 38. ⁊ 39. ponit ꝙ omnis forma in eo ꝙ forma eſt finita: ⁊ ꝙ pmus motor ⁊ omnes alij ſunt finiti. 2ᵐ eſt ga Auerroes expſſe vult primum motorem mouere tribus modis. ſ. vt finis: vt forma: ⁊ agens: ⁊ ꝙ hec tria ſunt vnum in ſuba ⁊ tria in ratione vt cōmento. 6. huius dixit. ⸿ Circa pmum lʒ in multis locis de virtute dei an finita vel infinita ſit locuti ſumus. Nunc vo tn̄ gd Auerroes in hac re ſenſerit volo colliger̃. Debes ergo ſcire ꝙ potentia infinita pōt ſumi duplr: vel quantum ad vigorem: vel qūtū ad extēſionem. quantū ad vigorem nulla virtus agēs pōt apud Phos poni infinita: qn̄ Ar. pᵒ celi docuit definire potentias per maximum in qd poſſunt vel vt placet nobis ꝑ minimū in qd nō poſſunt: ⁊ ga nos videmus maximum eſſe motū celi ⁊ eē terminatū. ideo Phi nō ponerent aliquē motorē celeſtem vel aliud cuius opus nō noſcerent infinitum in vigore. Ulterius de infinitate extenſionis diſtinguerent: nā quoddā eſt tale a ſe vt pmꝰ motor ſimpliciter qui deus vulgo dicit̃. Deus enim infinitꝰ dicit̃ ga eſt talis ⁊ a nullo ⁊ cauſa oium que taliū ſunt ſi q̄ ſūt. qdam dicit̃ infinitum ab alio vt motores orbium ꝓpꝗ. ⁊ tales ſm reʒ ſunt infiniti ga ſemp eternē dicunt̃ tn̄ finiti ga habent hoc ab alio: ⁊ ꝓpterea ab Auerroe qñdoqʒ dicuntur potentie finite qñdoqʒ ifinite. infinite quidē quātuʒ ad rem. finite vo quātū ad modū ga habent tale eſſe ab alio. ⸿ Tunc ad pmum dicenduʒ ꝙ loquēdo de primo motore poſſumus duplr loqui. ſ. in ratiōe forme vel finis: ⁊ in rōne agentis. pmo modo bene dicit Auerro. ꝙ nec eſt finitus/nec infinitus: qn̄ vt ſic non agit ſed in ratiōe agentis eſt infinitus ſm extēſionem ga mouet per infinitum tpe: ⁊ ſic tollitur ↄdictio. ⸿ Ad 2ᵐ Joannes Jandonus in qōne ꝓpria huic/⁊ in 8ᵒ phyſicoꝝ volunt deum mouere tm̄ vt finis mouet agens. ⁊ nullo modo effectiue qd ⁊ multi recentiores tenent. vtit̃ autē pluribus rōnibus: pcipue tn̄ ſunt due. Pma/quia preter motorem qui mouet vt amans ⁊ intelligēs opʒ dare aliud quod mouet vt amatum ⁊ intellectuʒ ⁊ talis mouet vt finis tm̄. 2ᵃ eſt/go omne agens agit ꝓpter finem nobiliorem: ⁊ eo modo nihil eſt pmo ſimplr nobilius. ſed ego demonſtraui pluribus locis pmuʒ mouere tribus modis. ſ. vt agens: vt finis: ⁊ vt forma: ⁊ nunc nolo ꝓbare. ⸿ Eſt pro ſolutione ſciendum ꝙ quēadmodū corpus aialis hʒ ⁊ plura membra diuerſa: quorum ſunt tot forme particulares quot membra: ſic ꝙ alia eſt forma cordis alia epatis: ⁊ ceteroꝝ cetere: deinde eſt vna forma cōmunis que totius ⁊ omniuʒ membrorū eſt forma pma ⁊ finis ⁊ agens. ſic opʒ extimare de primo celo. Capit̃ enim celū ꝓ oibus orbibus aggregatis: ex quibus vnuʒ fit aial celeſte: quoꝝ orbium ſunt particulares forme vt lune ꝓpria intelligentia ⁊ ſolis alia ⁊ ceterorum ceteré. deinde eſt vna forma cōmunis totius nexus celoꝝ que eſt cā tribꝰ modis. ſ. vt finis: vt forma: ⁊ vt agēs. hec enim eſt cā agens motum diurnum cōem vt dicemus. Ex his accipit̃ ꝙ quemadmodum cor hebʒ duas formas: vna cōem vlem. ſ. aiam totius que eſt pmo cordis: ⁊ ꝓpriaʒ per quā cor eſt tale: ſic pᵐ mobile hʒ duos motores: alteꝝ. ſ. cōem qui eſt cā illius motus ⁊ oium. ⁊ pticularē q eſt cā potiſſima particularis: ⁊ h̄ hn̄ dixit Auerroes ꝙ pmus motus cōponit̃/h̄ eſt depēdet a duobꝰ motoribus: quoꝝ vnus eſt infinitus. ſ. in extēſione ga eſt ꝑ ſe talis: alter finitꝰ dico ſm modum ⁊ nō ſm rē: qn̄ ſm rē eſt eternus ſicut ⁊ ille. Sed go eſt infinitꝰ a ſe ꝓpterea vocat̃ finitus: ⁊ ꝓpterea a pmo ſimplr motꝰ iſte eſt eternꝰ a 2ᵒ ꝓpo ⁊ pticulari eſt finitus in tempore vtpote ſm reuolutionē: ga in. 24. horis. ⸿ Sʒ dices ad gd ponit̃ motor pmi mobilis particularis ſi pmus motor mouet motu diurno: Rn̄det̃ ad quid ponit̃ forma particularis cordis ſi aia totiꝰ pōt exercere opōnes cordis: ⁊ ꝓpea dico ꝙ ponit̃ vt cā particularis ⁊ determinata. deꝰ enim ⁊ motor pticularis ſunt eque neceſſarij: ſed diſſimilr: nā particularis motor eſt neceſſarius vt pxima cā: vlis vo vt vlis. ⸿ Sʒ dices q̄re di motor pmus vlis ſi nihil plus agit q̄ motum diurnum. ⸿ Dōm ꝙ male intelligis dicta Auerrois. nā pmus motor vlis eſt: ga eſt cā pmi motus primi mobilis ⁊ ſcdi motus. ſ. ſeptem planetaꝝ vt dixit Auerroes cōmēto. 4. ga vo motus diurnus eſt pncipalior: ideo ſibi aſcribit̃ per excellentiā: quēadmodum actio pncipalis membri aſcribit̃ aie lʒ ipſa ſit vlis cā oium. Nota ꝙ ego locutus ſum ſm Ariſto. q nō nouit motū ſtellaꝝ fixarū econtrario primi vt Ptolemeus: nā ſm Ptolemeū eēt facilior via. pōt enim dici ꝙ pmus motor mouet diurno pmū mobile/⁊ motor pticularis mouet ec aduerſo ab oriēte ad oriēs tardiſſime. ⁊ ſic non oportet ponere nonum mobile vt poſuit Ptolemeus. Sed bene eundē orbē hr̃e duos motores: ſi octaua mouet̃ vt dicit. hec pauca ſatis: ga alibi diximus caploſe. nō poſſumus totum ſcribere ꝓpter multas cauſas. ⸿ Ad rōnem Joānis: ad pmā dōm ꝙ ſufficit reſpectu pticularium motoꝝ eē motorē vnū cōem q mouet vt amatꝰ ⁊ intellectus. reſpectu ſui vo vt mouens diſtinguit̃ a ſe vt finis ratione: ⁊ hoc ſatis. ⸿ Ad 2ᵐ dicēdum/ꝙ illa maior debet intelligi quādo motor ⁊ finis ſunt in diuerſis: ſed quando ſunt in re idem: tūc ſatis eſt diſtinctio rōnis.

Utrū aūt vnā ponēdū eſt talē ſubaʒ: aut plures: ⁊ quot: opʒ nō latere. Sʒ reminiſci ⁊ alioꝝ negationes: ga de pluralitate nihil dixerūt: qd ⁊ planū dicere.

dicere. Que qdē enim circa ideas existimatio: nullā perscrutationē hȝ ꝓpriā. numeros qdeȝ eni dicūt ideas: q ideas sunt dicētes. sed de numeris qñqȝ qdē sicut de infinitis dictuȝ. qñqȝ autē vt vsqȝ ad denariuȝ determinatis. ꝓpter quā causam ꝟo tanta pluralitas est numeroꝝ: nihil dicunt studio demonstratiuo.

℄ Qr̄ si suba imālis ⁊ simplex: iā dixit. Nūc ꝟo 2ᵐ desideratū ꝓponit p modū qōnis ⁊ dicit. vtrū aūt vnā ponēdum est talem subam. dixit talē qualē. s. dixit intellectū. imāleȝ ⁊ simpliceȝ ⁊ bēant plures. s. tales. ℄ 2ᵃ questio erit dato ꝙ plures sint quot. vtrū. 10. vel. 15. ⁊c. Debes scire ꝙ Ar̄. concedens duos motus perpetuos. s. diurnū ⁊ conuersiuū: concessit plures esse. sed hec fuit ꝯfusa solo. Amplius ꝯcedens esse vnam que mouet vt amata ⁊ intellecta. ⁊ alteraȝ q̄ moueat vt amans ⁊ intelligens: etiam concessit plures eē. Sed etiam hec fuit solutio ꝯfusa. vt ergo distincte soluat: petit hoc per sex facit questiunꝫ determinatū. Ideo addit oportet nō latere. s. hec duo distincte ⁊ ꝓpe. ⁊ cōmemorare ⁊ aliorū negationes hoc est opiones negatiuas. qd ideo negationes appellat: quia vt dicit de pluralitate nihil dixerunt ⁊ ꝙ planū sit dicere: ideo hȝ opiniones negationes nūcupantur tanq̄ nihil dicentes. deinde ꝙ nihil dicūt ostēdit. ⁊ p̄ resumit opinionem ideas ponentiū ⁊ ostendit ipsos semꝑ cōfuse loqui ⁊ dicit. Que qdem enim circa ideas est existimatio: nullam ꝑscrutationē hȝ ꝓpriā / hoc est certā ad aliquā duarum partium: qd ostendit. ⁊ p̄ sumit id in quo cōueniūt. d. numeros qdē enim dicūt ideas qui ideas sunt dicētes: in h̄ oēs ꝯueniūt. ostēdit modo eoꝝ incertitudinē. ⁊ inquit. sed de numeris qñqȝ quidē sicut de infinitis dicūt. q̄si dicat. qa qñqȝ ponunt numeros augeri in infinitum: ⁊ ꝑ ꝯñs ideas q̄ apud ipsos sunt numeri ēē augeri in infinituȝ. qñqȝ autē ponūt. s. numeros augeri vsqȝ ad. 10. ipsis existentibus finitis: ⁊ per ꝯñs ponunt ideas finitas ad. 10. Ecce quō nihil certi dicūt. dicunt quoqȝ incertuȝ propter aliud quod scribit dicēs. ꝓpter quam causam ꝟo tanta pluralitas. s. denaria est numerorum: nihil dicunt studio demōstratiuo sed per apologias ⁊ fabulas. Ecce quo modo nihil certi habemus.

Cō. 42. ℄ Cum aūt. s. Istud cōmentū ꝑspicuū est: debes tn̄ scire ꝙ quidā de mēte Auerrois in cōmēto sumunt qōnē ꝓhi esse de p̄ma suba: ⁊ sic volūt querere de pluralitate deoꝝ vtruȝ vna prima sit suba vel plures: ⁊ h̄ qa istas esse plures preaccepit. Sed reuera isti errant: ⁊ error eius apperebit. loqt̄ enim ipse in cōi de substātia imāli: ⁊ lȝ ipsas plures eē preacceperit: id fuit in confuso ⁊ nō distincte vt diximus.

Nobis aūt ex suppositis ⁊ determinatis dēm. principiū qdē eniȝ ⁊ primū entiū est imobile: ⁊ s̄m se ⁊ s̄m accidens. mouēs ꝟo primo sempiterno ⁊ vno motu. Qm̄ aūt qd mouet necesse ē ab aliquo moueri. ⁊ primū mouēs imobile eē s̄ȝ se: ⁊ sempiternū motū a sempiterno moueri ⁊ vnū ab vno: videmus aūt p̄ter vniuersi simplicēȝ lationē q̄ mouere dicimus primā subaȝ: ⁊ imobilē: alias lationes planetaꝝ sempiternas eē. Sempiternū enim ⁊ istabile circulare corpus ostēsuȝ est aūt ⁊ in physicis de his: necesse ⁊ haꝝ lationū vnāquāqȝ ab imobili moueri s̄m se ⁊ sempiterna. naȝ astroruȝ nā sempiterna suba quedā ens: ⁊ mouēs sempiternum: ⁊ prius eo qd mouet: ⁊ prius suba subam eē necesse est. palam itaqȝ ꝙ tot substantias esse necesse est nā sempiternas ⁊ imobiles s̄m se ⁊ sine magnitudine ꝓpter predictam causam.

℄ Nunc soluit qōneȝ per vera fundamēta. nā vt dixit solo predicta est cōfusa. ⁊ virtus rōnis eius videt̄ esse hec. oē qd mouetur sempiterno ⁊ vno motu: hȝ vnū ⁊ sempiternū motorem: sed p̄ter simplicē ⁊ p̄mā lationē sunt plura mobilia: quoꝝ quodlibȝ mouet̄ vno ⁊ simplici ⁊ sempiterno motu. ergo erunt plures motores sempiterni. primo ponit fundamentuȝ quo ꝯcludit̄ p̄mus motor: ⁊ dicit. nobis aūt ex suppositis ⁊ determinatis dēm. nam est sumēdū ꝙ p̄ncipiū quidem ⁊ p̄mū entiū est imobile ⁊ s̄m se ⁊ s̄m accidēs. mouēs ꝟo p̄mo ⁊ sempiterno ⁊ vno motu. ⁊ sic ꝑspicuū est eē vnum motorē p̄mū: deinde ostendit plures esse motores secūdos ⁊ tot quot sunt lationes cōuersiue: ⁊ p̄mo accipit maiorē. d. Qm̄ autem qd mouet̄ necesse est ab aliquo moueri: ⁊ est necesse p̄mū mouēs cuiuscūqȝ mobilis eē imobile s̄m se. s. nō moueri motu sui mobilis: ⁊ est necesse sempiternū motum moueri sempiterno motore: ⁊ est necesse vnum moueri ab vno. hec est maior colligendo oīa insimul. omne qd mouet̄ vno ⁊ simplici ⁊ sempiterno motu mouetur ab vno ⁊ simplici ⁊ sempiterno motore: deinde scribit minorem. d. videmus autem preter vniuersi simplicē lationeȝ hoc est preter motum diurnū q est vniuersi totius congregati qua latione simplici dicimus mouere primā ⁊ imobilem substantiam: videm⁹ dico alias lationes planetarum existētes sempiternas. ⁊ hec est minor. exponit qd vult per sempiternū corp⁹ ⁊ dicit. sempiternū enim ⁊ instabile est circulare corpus: ⁊ q̄si excusat se. d. ostensum est autem ⁊ in physicis de his: quibus addit ꝯclusionem sylli. d. necesse est ⁊ harū lationum vnamquāqȝ ab imobili. s. suba moueri. s. s̄m se ⁊ sempiterna. sed vtrum talis motor sit suba non dū dixit. ⁊ si dixit non ꝓbauit. probat ergo motores planetarum esse subas: ⁊ syllo ei⁹ est: prius suba est suba: sed motores planetaꝝ sūt p̄ores planetis qui sunt sube. g̃ sunt sube. Primo ponit mām minoris ⁊ dicit. nam astroꝝ nā sempiterna suba quedā existens est: hec est mā minoris: ⁊ complet eaȝ dicens ⁊ mouens sempiternuȝ ⁊ prius est eo qd mouetur. hec est tota vis minoris: ⁊ addit maiorem. d. ⁊ qd est prius suba necesse est esse subaȝ. Ultimo concludit conclusioneȝ p̄ncipaleȝ. d. palaȝ itaqȝ ꝙ tot substantias esse necesse est natura sempiternas ⁊ imobiles s̄m se ⁊ sine magnitudine propter predictam causam. s. quia tot sunt motus sempiterni ⁊ diuersi.

℄ Cōmentum correspondēs huic textui perspicuū est. Cō. 43.

Quod qdē igit̄ sint sube ⁊ haꝝ que prima ⁊ scda s̄m ordinē eūdē lationibus astroꝝ: palā. pluralitatē ꝟo lationuȝ iaȝ ex maxime ꝓpria phia mathematicarum scientiarū intendere oportet ex astrologia. hec eni de suba sensibili qdeȝ: sempiterna aūt facit theoriā: alie ꝟo de nulla suba: puta que circa numeros: ⁊ geometriā. ꝙ qdē igitur plures sunt eoꝝ que feruntur lationes: manifestum est ⁊ parum attingentibus: plurib⁹. n. q̄ȝ vna errantiū astroꝝ vnūquodqȝ fertur.

℄ Nunc vult inuestigare scdam questionem. ꝓbauit enim plures esse subas. ⁊ sic terminauit p̄mā qōnē. deinde quesiuit si plures: quot. ⁊ hoc facit nunc. p̄mo tn̄ repetit solonem preceȝ addēs ordinē illi pluralitati: ⁊ dicit. qd qdē igitur

sint sube.s.plures z barum quedā sit que pma z quedā que 2ª sm ordinem eundē q̄ rn̄det lationibus astroꝝ:palā est ex dictis.hec est repetitio.deinde volēs terminare secūdā q̄ōnem.s.quot.p̄relamit cuius sit inuestigare numerū lationum z vult id ptinere ad eā ptē mathematice:que dr̄ astrologia:q̄a illa solum de suba sensibili cōsiderat.relique due vt arithmetica z geometria nihil de suba sensibili considerant:z hoc premittit.o.pluralitatē vo lationū opꝫ intendere ex maxime ppria pbia de numero mathematicaꝝ sciarū.vꝫ.ex astrologia cui⁹ cām subdit.o.hec eniꝫ de suba sensibili qdem:sempiterna aūt facit theorīam.alie vo vtpote que circa numeros z geometria:de nulla suba:nam magnitudo z numerus accntia sunt:de qbus hec loquitur.deinde volens terminare scdam q̄ōnē repetit qđ est per se manifestum:z dicit q̄ q̄dē igit̄ plures sint earū qbus ferunt̄ lationes manifestum est z parū attingētibus.Cuius cām tāgit.pluribus enim q̄ vna latione fert̄ vnumquodq̄ astrorum errantium:z sic perspicuum sit plures lationes esse:sed qd remanet perscrutandum:loco eius dicetur.

Cō.44 ¶ Qm̄ autē.] Auerroes primo epilogat dclarata z dicit primo ex dictis esse perspicuū plures esse subas eternas.dicit 2º patere in eis esse ordinē essentialē.nam vna est pma alia 2ª alia 3ª.z sic ordinate sm seriem z ordinē orbiū.hec ergo duo fuerūt declarata prius.[Qm̄ aūt.] Declarat qualis est suba prima in tali ordine z vult q̄ sit prima valde z pcise. debes scire q̄ deus dr̄ suba prima valde.Qm̄ sm substantiā oēs alios pcedit vt dicet̄.z pcise qm̄ absolute reliq̄s preuenit.nā pnt quedā relatiue dici priora z posteriora: vt vbi causa.a.pōt dici prius.b.in quodā vt in fortitudine z econuerso.b.est prius.a.vt in iusticia.neutrū tamen neutro dicit̄ absolute z precise prius.deus vo quia claudit omnes nobilitates reliquarum vt dicetur:ppterea dicit̄ prior pcise.hoc est ita prior q̄ nullo modo posterior. ¶ Amplius,debes scire q̄ orbis quem pmus motor mouet:precedit oēs alios in quinque.pmo in intentione qm̄ oēs alij intēdūt eius motū tanq̄ propter finem.2º in loco/hoc est in situ.nā ceteris orbibus ille est superior z a nobis maxie distās.3º sm magnitudinē:nā eius orbis est ceteris maior corpore atq̄ ptinētia. Cunctos enim continet z nullo vo continet̄. 4º sm multitudinē.nā octauus orbis quē mouere putat Auerroes:ceteros pualet quātum ad stellaꝝ multitudinē:nam in co.48. imagines pceperūt astronomi:in.M.z.22.stellas diuisas. sunt z alie plures non notabiles.qlibet aūt ali⁹ orbis vnius stelle:vtpote planete tm̄ est.5º sm velocitatē motus.nā hic primus orbis vtpote octauus in.24.horis apud Aristotelē vna reuolutione integra fertur.reliqui vo diuersimode:nā

Cō.83 Saturnus annis.30.suam reuolutionem,Juppiter ānis.12. suam.Mars diebus,Sol dieb⁹.365.atq̄ horis fere.6.Uenus z Mercurius fere similr.Luna vo.27.dieb⁹ atq̄ horis 8.omnia ergo hec faciunt talem subam primā sm substantiam:z hoc modo perspicuū primū est.Dixi hec more Aristotelis qui nō nouit motū ppriū stellarū fixaꝝ in cētū annis gradu vno.[Qm̄ vo.] ¶ Declarat 2m̄.s.q̄ pmus motor sit precise prior/hoc est sm omnem cōditionē z in nullo sit posterior:z declaratio sua est qm̄ in his quinque precedit reliquos omnes:z in nullo hoꝝ preceditur.ergo est precise prior:z nullo mō posterior.[Sed videmus.] ¶ Dubitat contra hec qm̄ in velocitate non videnī orbes ordinari vt dixit.Quoniā velociores sunt viliores.naꝫ qui sunt ppinq̄ terre sunt velociores:z tamen sunt viliores.[Et hoc forte.] ¶ Soluit sub distinctione z vult q̄ forte hec velocitas inest ei vel propter nobilitatem motoris vel propter paruitatem corporis.z hec scda pars est tenenda.[Sol autem.] ¶ 2º dubitare videt̄ ex hoc.nā sol videt̄ summus in operatione eo q̄a est cā vite.2º ppterea q̄a reliq ordinant̄ motus sm solē.vt sic orbis eius nobilior q̄ pmus nō est vt dixit. debes scire q̄ sol duas dignitates vr̄ hr̄e.pma est vita.nam vt dicebatur apō antiquos dator vite ponit̄ qui alcocoden inscribit̄.hoc est dator annoꝝ.2ª est regula:q̄a vt declarat Ptolemeus in primo quatripartiti.caplo.8.penes motū solis ceterorum motus regulantur.nam lune respectu solis q̄tuor habet variationes.naꝫ a prima sua corniculatiōe vsq̄ ad suam primam dicothomitatē/hoc est donec fiat media habet vnam.ab hac in plenilunium vsq̄:aliam ab hoc in dicothomitatē scdam:aliā postremā habet donec occultat̄ atq̄ cum sole coit eodem modo z in reliquis planetis.nam quo mō apparent a radijs exeuntes vsq̄ in suam pmā stationem.primā habent variationē.ab hac prima statiōe in vespertinam ascensionē vsq̄ aliā.ab hac in scdam statiōē vsq̄:aliam.ab hac demū vsq̄ in eoꝝ occultationē:vltimā habent variationē.Ecce quo mō variationes habent respectu solis.posset z idem ostēdi quantū ad alias differentias motuū:sed satis hec sunt pro exemplo.naꝫ astrologi multa dicūt hic.[Sꝫ velocitas.] ¶ Respōdet ad hoc z p̄ repetit solonē datā ad primā q̄ōnē z res patet.deinde soluit ad hāc z dat duas solutiōes pma ponitur hic.2ª ibi[Et forte.] Debes scire q̄ astrologi per experiētias inuenere actiones septē planetarū in nobis de quibus Ptolemeus aliter in quatripartito loquit.vt Thomas noster hic doctissime meminit.z tu vide aliter in centiloquio verbo.87.Sꝫ vtcūq̄ sic planetas ordinarunt dando Soli vitā:Saturno restituas:Joui crementū:Marti vite defensionem:Ueneri voluptatē:Mercurio sapientiā z prudentiā.Lune vo virtutes nāles.¶ Ex his videt̄ q̄ septē planetaꝝ pnt dupli cōparari vel respectu primi simplr:z b mō eoꝝ ordinatio hoc est eorum posteritas est precisa/hoc est absoluta:q̄a ita posteriores q̄ nullo modo priores:vel inter se.z sic aliquis eorum est prior in vno:vtpote sol respectu vite.z posterior in alio:vtpote respectu permanētie q̄a Saturnus est prior. non ergo inconuenit solē etiā vno mō priorē z alio mō posteriorē:z hoc cōsiderando ipsos inter se z nō respectu pmi. [Et forte.] ¶ Respōdet 2º q̄ Aristoteles vult q̄ ordo debeat sumi tm̄ penes vnum vtpote penes locū.naꝫ alia sunt accidentia.Solus enim locus facit dignitatem in suba:z sic ordinando planetas sm locos sol non pcedit:nisi tres inferiores z postponit̄ a tribus superioribus.hec tn̄ solo nō accepta a Ptolemeo.[Qđ autē moderni.] ¶ Nūc remouet opinionem Auicēne.opinabatur eniꝫ Auicēna q̄ pter motorem pmi mobilis dat̄ aliq̄ alia itelligētia prior que sit vt finis tm̄ nec sit alicui orbi ppria:sed finis prime intelligentie. ¶ Cōtra hoc arguit dupl'r.p̄.q̄a quelibet itelligentia est cā tribus modis sui orbis.s.vt finis:vt agens:z vt forma.ḡ non dat̄ ali⁹ finis separatus.2º/q̄ Aristoteles dicet q̄ si aliq̄ suba esset non mouens:illa esset ociosa.Qm̄ ois suba est forma z forme agere est propriū.[Qđ aūt mouit.] ¶ Syllo Auicēne ad hoc fuit talis.oē pducens plura imediate habꝫ aliqđ prius realr distinctū ab eo.Sed itelligentia mouēs pm̄ mobile pducit plura.nā pducit intelligētiā primi orbis vtpote Saturni:z aiam ppriā orbis z orbē ppriū.ḡ hꝫ aliqđ prius eo.maior pꝫ.nam ab vno inquantū vnū non prouenit nisi vnū.Si ergo intelligētia pma mouēs pmū mobile causat tria:opꝫ vt hoc diuersa ratione faciat.nā put intelligit se:sm q̄ hꝫ aliquid de potētia pducit orbē ppriū.vt vo intelligit se prout habet aliqđ de actu:producit aiā sui orbis.vt vo intelligit pmum pncipiū:pducit intelligentiā primi orbis.ergo opꝫ vt habeat aliqđ prius respectu cui⁹ sit in potētia z sit in actu.z sit perfecta.hec est ratio eius. Dicit tn̄ q̄ a quolibet exercitato soluitur.[Iste autē.] ¶ Rn̄det z dicit pmo q̄ iste sermo est imaginibilis b est fictus nihil hns in re.Dicit 2º q̄ illic.s.in substātijs separatis nō est pncip⁹ Cō.83

z ꝯsecutio

et consecutio nec actio: hoc est non est causatio physica per motum et transmutationem: et ordo causationis: ita quod dicamus quod vna actio. i. vnus effectus consequatur vnum agens. et deinde illum effectum alius: et sic vsque ad vltimum vt putat Auicéna. tñ enim est illic causa et causatiuus intelligibilis. sunt cause intelligentie. nó ergo est ibi physica actio. sed intellectualis. [Et cum ita.] ¶ Ad formã respondet quod vna met causa põt esse simul cũ plurium in actione intellectuali: cuius exemplum ponit Simplicius. vnus enim inter panis est mõ ocius plures famelicos. Amplius vnus habet lapis causat plures intellectiones s[illegible]: ergo primus motor causat omnes intelligentias vna et simul: put ille intelligit plures simul. Debes scire quod Auerroes putat deum esse oĩm aliarum intelligentiarum. et putat intellectionem non differre a re intellecta: et per consequens deus est cũ oĩum pro quãto mouet intellectualiter oẽs de hijs in destructionibꝰ dixmꝰ satis. [Illud igitur.] ¶ Remouet dubiũ. nam si oẽs causantur a primo velut ab obiecto: ergo omnes erunt equales. Rñdet quod licet causent intellectualiter oẽs et simul intellectiones sunt diuerse. et propterea illa cuius intellectio fuit maior est pfectior. et illa cuius intellectio fuit minor est minor. et sic mensurare entitatẽ eorum sunt s[illegible] mẽsuras intellectionum. de his in primo de celo cõmento. 90. require. [Et sic est intelligendum.] ¶ Remouet quoddam aliud dubium huic simile. vbi debes scire quod Auerroes et Aristoteles crediderunt ad motũ complendum vnius stelle. verbi gratia. solis esse necessarias plures spheras ex quibus fit vnus orbis totalis: et estimant quod quelibet sphera habeat proprium motorem tanquam propriã aĩam. et sic quot sunt sphere tot sunt aĩe. Videtur ergo hoc falsum. nam tunc tales sphere non facerent vnum orbem totalé. Rñdet Auerroes et credit quod motus vnius stelle sunt plures et motores plures. Sunt tñ oẽs vnũ propter vnum finé. Nam stellã mouet vnus primus: et oẽs alij aliarum spherarum mouẽt gratia illius primi: oẽs ergo erunt vnũ vnitate finis primi. opꝫ g estimare motores particulares spherarum illi subseruientium pfici ab illo cõmuni motore: qui mouendo stellã primo mouet totũ congregatum secũdo. ¶ Sed hic est quedã ardua qõ. vꝫ vtrũ motores illi particulares ad illum vnũ subseruiẽtes beatificent tñ in illo primo eorum: vel vltra illum intelligant etiã deum. hec qõ ẽ valde obscura: et videtur ex vno quod non intelligũt nisi illum primũ: quia ille est finis eorum quo deus est finis oĩum reliquorum. ergo ibi stat. Ex alio videtur quod in tali non quiescant. nam intellectus noster inferior nõ quiescit intelligendo aliqõ infra deum. Et certe qõ est pblema neutrum: mihi satis est qõnem mouisse. [Et sic est.] ¶ Concludit duo corollaria. primũ est quod eodẽ modo oẽs motores orbium totalium intendunt motum orbis stellati. ita quod mouẽt vt illi vicinentur: et pficiuntur a motore totius atque in illo beantur: quemadmodum dixit in vno orbe respectu motorum particularium spherarum. [Et ideo omnes.] ¶ Secũdm corollarium: et ideo oẽs intendant hunc motum diuinum qui est primi motoris actio et principium aliarum actionum. hoc declarat. o. apparet enim quod alij motus proprij et particulares: vt Saturni et Iouis et aliorum sunt propter istum motũ hoc est sequentes eũ et adiuuantes in ordine cũ intendit et quorum est principiũ. Debes scire quod motus stellarũ fixarũ fuit propter generationẽ: modo etiam alij sunt propter generationẽ: sed aliter atque aliter. nam motus stellarum fixarum est propter perpetuã generationẽ: et aliorum motꝰ est propter variã generationẽ. g oẽs intendunt idẽ licet mõ diuerso. et tu intellige more Aristotelis: qui credit motũ stellarum fixarum esse diurnũ tñ. [Sed queret aliquis.] ¶ Mouet qõnẽ Auerroes supra hic. et vtitur duobus enthymematibus. Primum est si oẽs orbes atque oẽs orbium motores intendunt eandem actioné et eandẽ ordinẽ cõmunẽ oĩbus. necesse est vt habeant eandẽ formã intellectã cõmunẽ extrinsecam a formis quas intendit vnusquisque per se. i. extrinseca a proprijs formis. consequentiã non pbat: sed põt probari. nã si intendũt idẽ: g vna intentione intẽdũt idẽ. sed illa intentio non põt esse nisi subã: quia in separatis intellectio est substãtia. g opꝫ vt talis intellectio sit subã. et nõ magis vnius quam alterius: ergo cõis oĩum et per consequens extrinseca. ¶ Secũdum enthymema est: si oẽs habẽt vnã formã cõmunẽ extrinsecã: ergo habitur quedã forma velut finis additus oĩbus gratia cuius oẽs mouentur: et per consequens redibit positio Auicẽne. s. quod preter primũ motorẽ datur vna substantia prior velut finis cõis et non agens et simplex etc. hec est qõ valde difficilis. [Dicimus ergo.] ¶ Rñdet nunc qõni breuiter: et vult negare primam consequentiã: et vult quod nulla forma sit quasi finis et cõis et vniuersalis: nisi illa ex eis que habet actionẽ cõem: et hec est dispositio forme mouentis primũ celũ motu diurno: et sic breuiter negatur prima consequentia: quia nõ opꝫ vltra primũ motorẽ agentẽ dari primũ finẽ. [Dispositio enim.] ¶ Probat hãc solutionẽ. primo quia ita est in toto vniuerso: quemadmodũ in ciuitate bene legibus recta. hec similitudo perspicua est: quoniam in ciuitate datur monarcha et dantur presidentes et ordinantur per accessum et recessum ab illo monarcha. sic et in vniuerso: sed in ciuitate monarcha habet aliquã actionẽ propriã aliter esset ociosus: que est oĩbus aliqũ actionibus nobilior: quã oẽs intendunt ciues: vtpote iustitiã: ergo et in vniuerso primũ debet habere aliquẽ propriã actionẽ quã oẽs intẽdere opꝫ. [Et sic accidit in artificijs.] ¶ Secundo probat idẽ: nã ita est in vniuerso sicut in arte vna totali continẽte plures particulares vt est militaris que continet plures primo ethicorum. sed prima ars habet aliquã operationẽ: vtpote victoriã: ergo et primus motor debet habere vnã actionẽ. [Differentia autem.] ¶ Sed quia hec differunt: ponit eorum diuersitatem et inquit inter ista et artificialia est hec differentia: quia forme artis mouẽtes artifices sunt in mã. Sed forme mouẽs oẽs intellectiua separatos non est in mã: vt diximus. [Nos autem.] ¶ Contra arguitur: nã cõiter in ore hominum est quod a primo motore secũdo motor consequitur: quod primus motor pcedit alios et similia verba: mõ precedere sequi et pueniré sunt cõditiones agentis in tpe et nõ ab eterno: ergo hec dicta falsa sũt. ¶ Respõdet quod hec dicuntur metaphorice et non proprie quia hec sunt conditiones agẽtis physici et nobis manifesti. et quia per tale agens nobis manifestum scimus agens illud: ideo de eo vtimur verbis his. vnde proprie illic non est potẽtia neque agẽs quia hec pcedũt tpe acta proprie loquẽdo. Tñ enim est illic intellectũ et intellectus: pfectum et perficiens proprie loquendo. nã posteriores intelligentie inquantũ intelligunt primũ vt sic pficiuntur ab eo et causantur ab illo. [Quẽadmodum.] ¶ Tribus modis declarat hoc. primo ab exẽplo artiũ. nã artes particulares perficiuntur ab arte vli: et tñ non fiunt ab illa. g stat aliqõ perfici absque factione: et sic est in illis. 2° scientia dei videtur esse velut prima scientia: et scie aliarum intelligẽtiarũ videntur eẽ pticulares contente sub illa dei. ergo deus perficit oẽs alios absque factiõe proprie dicta. et hec similitudo est Nicolai peripathetici. 3° quãdo hõ scit deũ: tunc est in vltima pfectione. ergo scia dei continet oẽs alias. et per consequens oẽs alie pficiuntur a prima et non fiunt vera factione ab illa. [Hoc autem.] ¶ Cõtra: quia Plato in Timeo dicit quod creator creauit angelos manu. deinde precepit eis creare cetera mortalia et remansit ipse in quiete sine labore: ergo illa verba intelliguntur proprie. ¶ Respondet quod sunt dicta metaphorice et non ad literã. cuius signũ est. nam iudei estimantes verba illa obseruant sabbatum credentes deum quieuisse in illa die ab omni opere qõ patrarat. [Et hoc qõ.] ¶ Vltimo redit ad declarationem quam dixit in particulari orbe respectu spherarum: et declarat illud per suũ simile et primo perspicuum. Iam vsque contra Ioãnem hic perspicuum est primum pnci

plum eẽ causam primi mobilis tribus modis.s. vt forma ꝙ vt finis ⁊ vt agens. vt in cõmento. 41. diximus. nec in hoc ẽ excitandum. est enim veluti pncipium primũ in phia Auerrois. ℂ Sed circa hec dubitatur. nam Auerroes in libro de structio distructionũ. in solone dubij. 18. arguit sic. dator formas ipsis rebus est agens: pmus motor est dator forme entibus separatis: ergo est illoꝝ agens. minor pꝫ syllogizat ibidem sic: dans finẽ illis dat formã: sed pmus motor dat illis finem: ergo dat formã. Ex his verbis ⁊ hac rõne gclũditur esse primũ motorẽ esse agẽs substantiaꝝ separataꝝ. ℂ Sꝫ ꝯtrarium testaṫ hic. dicẽdũ ꝙ agens ꝯsideraṫ ſm duas rõnes. pma rõ dr transmutatoris: seu extrahere formã de potentia in actum mediãte alteratione. ⁊ hec est pma ratio eius. ⁊ ob hãc vendicauit sibi nomen agẽtis. 2ª ratio est pus ipsius est ⁊ alia nõ sunt absqꝫ ipso: vel pro quanto ipsum est in se pfectum ⁊ alia pficiunṫ ab eo. ⁊ hec vocaṫ depẽdentia quedam vel habitudo que nõ itelligiṫ nisi cum difficultate: vt Auerroes dicit in pmo celi cõmento. 20. ⁊ tunc soluo cõtradictionem ⁊ dico ꝙ Auerroes neget deum eẽ agentem motoꝝ ſm pmam rõnem: sed ſm alteraꝫ rõnem ⁊ secundariã concedit esse agentem. ⁊ hoc modo debetur ꝯtradictio. [Et sciendum.] ℂ Digrediṫ circa motum stellaꝝ. ⁊ pmo distinguit in duo. 2º subdiuidit in tria, dicit ꝙ mot⁹ quos ponunt astronomi sunt tribus modis. vnus comprehendiṫ a vulgo vt motus cõis quo mouenṫ ab oriente in occidens. hũc oẽs comprehendũt. Alius est q trũ ⁊ sapiẽtibus cõprehendiṫ. s. instrũis ⁊ ꝯsiderationibus hoc est obseruationib⁹: ⁊ hunc 2ᵐ diuidit in tres. nam vnus est cõprehensus longissimis tẽporibus: vt forte motus augium ⁊ stellarum fixarũ quos noꝟrunt noui. Talis enim motus nõ nisi instrũis ⁊ longis obseruationibus ꝯpensus est. alius modus pmis ꝯsiderationibus vt motus pprius ab occidẽte in oriens. Hunc enim in anno qs videre põt in sole ⁊ in luna in mense. Tertius autẽ nec paruo nec multo tpe comprehendiṫ: sed rõne tñ ⁊ hoc declarat. nam plures motus ipsoꝝ visu apparẽt simplices: tñ ratione opꝫ estimare eos esse compositos. Exẽplum huius est: nam quedã stelle erratice vt qnque planete videnṫ qñqꝫ veloces: quandoqꝫ tardi: qñqꝫ directi: qñqꝫ retrogradi. Modo videṫ hoc esse ꝯtrarium rõni. nam declaratũ est in nãli phia motum celi eẽ simplicissimũ ⁊ vniformem ⁊ pro ꝑterea fuit necẽium vt ponaṫ astrologis: qua hec soluentur sine aliquo impossibili in nãlibus. Ecce qũo hec nõ pñt sine ratiõe subtili perpendi. [Et hoc.] ℂ Ostendit qt modis hoc possꝫ contingere: ⁊ vult ꝙ tñ duobus modis. vno mõ sic ꝙ motus planete sit mistus ex pluribus: sicut mot⁹ misti in generabilibus: aut ita ꝙ dentur aliqui orbes vt eccentrici ⁊ epicicli quib⁹ hec soluenṫ. pmus modus est omnino impossibilis. Sed scđs est oĩuꝫ mathematicoꝝ. [Propter hoc igiṫ.] ℂ Ex his ꝯcludit duo corollaria. primum est ꝙ astronomi differunt: qꝛ tñ qdam ꝯdicunt nãlibus: qdam cuꝫ nãlibus principijs volunt cõclusiones astronomicas dare. [Et multotiens.] ℂ Scđm est ꝙ astronomia non est scientia semper vna. nam vno tpe inueniũt motum stelle: ⁊ dant illi stelle illum motũ tñ. deinde in millibus annoꝝ perquirunt per instrũm stellam illam: ⁊ eã variatam inueniũt a zodiaco: ⁊ hoc pacto addunt alium motum. verbi grã. vt facit Ptolemeus qui lune ⁊ septẽ planetaꝝ ponit motum quem nullus antiquoꝝ nouit vt motus augium ⁊ stellaꝝ fixarũ: ⁊ lune motum respectiuũ qui est mot⁹ diameter epicicli: vt dicemus: ⁊ motũ poloꝝ epicicloꝝ queꝫ nullus dat. [Istoꝝ autẽ.] ℂ Contra hec arguit. pmo qꝛ huic motui respectiuo ⁊ motui polorum non dedit ad hunc astronomiam ita vt possint stare cum phica nãli. 2º qꝛ dat eccentricis ⁊ epiciclis centra extra centrum mundi qđ nõ stat cum nãli philosophia. Sed de his dicemus cõmento sequenti.

Ed quot sunt hec: Nunc quidem nos que dicunt mathematicoꝝ: quidam attẽtionis gratia dicim⁹ vt mẽte aliq̃ pluralitas determinatas suscipiunṫ. Reliquum ꝟo hec quidem querentes: opꝫ eẽ ipsos. illa ꝟo persuadentes a querentibus: siquid videaṫ preter modo dicta ab hec tractantibus: amare quidem vtrosqꝫ persuaderi ꝟo exactioribus. Eudoxus quidem igitur solẽ ⁊ lunam vtriusqꝫ lationem in tribus posuit esse spheris. Quarum primam applanoꝝ astroꝝ esse. Secundam autem ſm eũ qui animalium per medium. Tertiam autem ſm obliquatuꝫ in latitudinẽ aĩalium. In maiori autem latitudine obliq̃ri ſm quã luna ferẽ: qꝫ ſm quã sol.

ℂ Determinatum est plures esse substãtias separatas: vtpote tot quot motus: sed quot: vtpote. 10. vel. 20. nõdum dictũ est. hoc ergo nunc exquirit. premittit aũt quandam excusationem ⁊ ꝓpriam a mathematicoꝝ. ⁊ vult ꝙ ipse pmittet opinionem mathematicoꝝ tñ. vt excitemur: ita vt aliqualis ꝯiectura pluralitatis substantiaꝝ separataꝝ capiaṫ. ℂ Secundo dicit ꝙ tractantes hec debẽt hec qdem ingrere per se: hec ꝟo ꝑsuaderi a querentibus. Qđ si aliquid addẽt antiquis vltra persuasionem receptam: nos debemus amare vtrosqꝫ. s. pmos persuadẽtes ⁊ nouos addẽtes: qꝛ ambo nobis fuerunt pncipium inuestigãde veritatis. hec ergo est excusatio ⁊ ꝓlogus ad dicenda inquit. sed quot sunt he: nunc qdem nos que dicũt mathematicoꝝ qdam attentionis grã dicimus hoc est non vt vera sint sed excitandi causa: erunt enim nobis excitamenta ad altiora ⁊ hoc subdit erunt. s. attentionis gratia: vt mente aliqua pluralitas determinata a nobis suscipiaṫ. hec est vtilitas dicendoꝝ. deinde excusationem inducit. d. reliquum ꝟo hec qdem querentes opꝫ esse ipsos hoc est de reliquo opꝫ ipsos querere per seipsos. Illa ꝟo opꝫ esse persuasos a querẽtibus: siqd videaṫ preter mõ dicta ab hec tractantibus amare qdẽ vtrosqꝫ. s. primos opꝫ ⁊ nouos acutiores. persuaderi tñ opꝫ certioribus hoc est a posterioribus acutioribus. hec est excusatio ⁊ preceptum. [Eudoxus.] Debes scire ꝙ Eudoxus percepit tres motus tñ in sole ⁊ luna. vnus est cõmunis. vꝫ diurnus. alius contrarius huic ſm successionem signoꝝ qui longitudinalis dicitur. Tertius latitudinis: vtpote a polo ad polum: ⁊ hunc tertiuꝫ dedit soli ⁊ lune. lꝫ lune magis pateat. vt dicemus in cõmento. huic triplici motui dedit tres spheras. aliam quidem qua motus cõmunis fit. alia qua motus longitudinalis. alia que motus latitudinalis. e quibus tribus congregatur totus orbis. alius lune alius soli dicit. Eudoxus quideꝫ igiṫ solem ⁊ lunam vtriusqꝫ lationem in tribus posuit esse spheris: quarum primã qdẽ applanoꝝ hoc est fixoꝝ astrorum esse. Scđam aũt ſm eũ qui aĩalium per mediuꝫ vtpote longitudinalẽ ſm successionẽ signoꝝ. Tertiam autẽ ſm obliquatum in latitudine aĩalium: vt de polo ad polum. In maiori tñ latitudine dicit obliquari ſm quem luna fertur: qꝫ ſm qꝫ sol. ⁊ sic cuilibet horum tres dedit spheras. Debes scire ꝙ eudoxus dicit tria contraria astronomis nostri tpis. pmo dicit octauam spheram nullo alio motu moueri pter diurnum: cuius ꝯtrariũ Ptolemeus pbauit ⁊ Thebith expertus est: repererunt enim ipsam moueri econuerso ab occidente in oriẽtem. Thebith addit motũ trepidationis circa polos de quo in almagesto satis. 2º dicit esse necẽiam spheraꝫ propriam pro motu diurno solis ⁊ pro motu diurno lune:

tatus ēt 3:ita3 tenent oēs.nā p^m mobile motu cōi rapit oēs orbes τ oēs spheras in vigintiquattuor horis semel:nec necessaria est sphera ppria pro hoc motu. Tertio dicit q sol exit ab ecliptica τ mouetur latitudinaliter vt luna:l3 luna magis.ēt huius oppositū est pbatū in astronomia. Sol.n. nūq exit ab ecliptica:alij oēs alij planete:sic in his ergo tribus Eudoxus dicit ɔtraria famosis nostri temporis.

Cō. 45. ¶ Quare phs.] Auerroes p premittit excusationē Aristotelis. 2° loco prosequit.dicit p q propter diuersitatē in scientia motuu3. In quibus fundat pluralitatē motoꝝ. Cogitur enarrare famosiorem positionē suo tpe.probat 2° q talia non pñt esse nisi famosa.nā hec accipiunt a sensibus.τ talia non pñt sentiri nisi in tpe:ad qd non ptingit vita humana:τ per ɔsequens op3 stare ɔsiderationibus τ obseruationib' famosis alioꝝ.Dicit 3° q in talibus non pōt qs vti necessariis pp eoꝝ difficultatē:sed tm famosis.Modo famosa sūt dupl'r vel ɔcessa ab oibus:τ tunc hñt potentiā demonstrationis:vel talia in qbus discordant sapientes:τ tunc nihil sunt certi.Aristoteles q vtit talibus:q2 melius est vti talib' q̄ nihil.hec est excusatio.deinde narrat textū τ positionem Eudoxi τ sermo p3.[Mathematici aūt.] ¶ Ponit ɔuenientiam inter astronomos nouos τ antiquos τ dñam. Conuenientia est q2 moderni dant motū in longitudine sub orbe declitui:τ in latitudine respectu poli aliqbus planetis.hec est conuenientia.Dña est pmo q2 pro predicto motu in latitudine non est necessaria sphera ppria:q2 vna sufficit. ppterea q2 moueſ supra diuersis polis.modo qd nō potest vno instrumento facere supsedet ab alio. 2° dña est:q2 sol nō h3 duos motus.s.longitudinalē τ latitudinale3:q2 sol nunq exit ab ecliptica.[Et sic.] Vult rememorare positionē mathematicoꝝ sui tpis.τ p narrat breuiter positionē eoꝝ. 2° refellit eam:volunt ergo p q sol habeat 3m motū vel tertiā variationē motus:vtpote velocitatē τ tarditatē.modo vel sol habet ab vno τ eodē orbe:nunc velocitari τ nunc tardari:vel habet a diuersis.τ cū non ab eodē:ergo est necessariū ponere eccentricos quibus saluef velocitas τ tarditas:vt dictu3 est in almagesto.[Eccentricu3.] ¶ Contra arguit τ dicit q epiciclus est impossibilis:eccentricus est extra naturā.duo ergo probat.p epiciclum esse rem īpossibilē.secundo eccentricum esse preter naturā.p^m dupliciter probat. p:q2 omne corpus qd mouetur circulariter motu simplici τ eterno mouetur circa centrū mundi:sed epiciclus non mouetur circa centrū mundi:ergo non est.maior est Aristotelis in p de celo,τ minor est mathematicoꝝ. 2° si esset epiciclus:tunc haberet centrū propriū:τ cū naturaliter terra mouetur ad centrū qdcunq3:tunc terra moueref ad illud centrū:τ sic daretur terra extra terra3. Hec probatio est efficax per illamet media quibus destruit mundoꝝ pluralitate3.[Et similiter forte.] ¶ Ostendit secūdo q eccentricus sit preter naturalis.p q2 si dareſ:dareſ plura centra.nā eccentricus habet centrū extra centrū mundi.vltra si plura centra:ergo plura corpora grauia extra locum terre.hec p3 vt supra:ergo non vnū mediū:sed haberet latitudinē τ diuisionē pro quanto non esset simplex τ vnum.Secundo probat idē.nā si danſ eccentrici:tunc vna pars eoꝝ esset grossior τ alia subtilior:τ quando pars grossa cū grossa mouetur:tunc inter subtilē τ subtilem vel daretur vacuū τ hoc non:vel daretur quoddā corpus iplens:vt spongia ad nullū aliu3 finē nisi vt impleat vacuū:vt in corporibus animaliū fit.Datur enī in corpore animalis caro vt impleat loca vacua tñ.[Sed nihil.] Nunc respondet ad argumentū de velocitate τ tarditate:τ vult q nihil cogat ponere corpora talia.nā huiusmodi variatōes saluari possunt per motū linee lenlab:vt Auerroes declarauit 2° celi.cōmento.35.τ tu vide dicta mea ibide3 τ intelliges hoc.[Et sicut Ptolemeus.] Q2 aūt huiusmodi corpora non sūt necessaria:probat ipse auctoritate Ptolemei.nā vult q huiusmodi diuersitates saluari possunt propter motū generationis:hoc est generando τ multiplicādo multos motus multaꝝ spheraꝝ:τ possunt saluari per eccentricos τ epiciclos:ait tñ q 2ª via est leuior:simplicior:τ nobilior.leuior quidē qm non op3 ponere numeꝝ tot corporū.nā sic esset confusio.simplicior:qm natura potens paucioribus facere aliquid:frustra vtitur pluribus.nobilior vo:qm saluat propositum paucioribus.Ecce qūo cōcedit vtranq3 pōnē:l3 laudet scdam viam.Ex hoc vult habere Auerroes q hec oia possunt saluari preter talia extranea.[Ptolemeus aūt.] ¶ Nunc declarat errorē Ptolemei,τ vult q Ptolemeus ignoret fundamentū antiquoꝝ quo ponebant motū multiplicationis.i.multiplicabant qñando plures motus.nā mouebātur ex eo q2 tales motus eccentrici τ epicicli sūt īpossibiles τ contra naturā.[Necesse est igitur.] ¶ Concludit corollariū q propter hec īpossibilia est necesse declarare astrologiā antiquā q apud ipsu3 fundatur supra eodem orbe τ polis diuersis.dico diuersis:q2 duobus vel pluribus vt conuenit apparentibus.τ hec vocaſ linea lenlab. Cuius causa3 subdit.nā possibile est stellis accidere motū velocē τ tardū τ progressum τ retrogradationē τ alios motus quibus Ptolemeus non potuit ponere astrologiā:vt est propinquitas τ remotio que accidit in luna respectu solis que vocatur motus respectiuus.Debes scire q oēs differentie motuū saluari pñt per hanc imaginationē vt Thebith saluat motū trepidationis circa varios polos.Siquis enī varios polos imaginetur τ varias spheras:potest saluare has oēs dñas.τ hec vocat Auerroes lineā lenlab.sed id qd apparet de eclipsibus lune Auerroes non pōt saluari.vt 2° celi disputauimus. na3 luna qñq3 eclipsaſ:τ eius eclipsis durat horis pluribus:quandoq3 paucis.τ hoc non est nisi ppterea q2 luna qñq3 plus de vmbra:qñq3 minus suscipit:τ hoc non est nisi propter eleuationē τ depressionē eius:τ ad hoc non potest dari astronomia nisi epiciclus:sed de hoc satis in libro de celo.[In iuuentute autē mea.] Narrat suā desperationē τ vtilitatē eoꝝ que dixit.desperatio qdem est:q2 nūc in senectute amplius nō sperat inuenire astronomiam conuenientē pncipijs nālibus.Utilitas vo est:q2 ex nūc dictis aliquis forte efficiſ studiosus τ ingret veritatē ppter duo.p q2 hec moderna contradicit pncipijs nālibus. 2° q2 dedimus pncipiu3 aliqd subaudi apparentias τ per lineam lenlab.[Lune autē.] ¶ Ultimo redit ad narrandū numeru3 motuū attributoꝝ lune.τ vult q antiqui tēpore Aristotelis dederunt vnum motum lune vtpote scdm motū draconis.τ respectu huius dederunt orbem toti concentricum:qui dicitur deferens caput draconis.Ptolemeus dedit quartum motum respectu solis τ 2m hoc est quintum respectu centri qm moueſ centrū equal'r:τ propterea talem vocat motu3 respectiuu3. ergo lune Ptolemeus vt Auerroes narrat dat quinque motus.s.cōmunē:ppriū longitudinis:draconis seu latitudinis:motu3 sui corporis respectu solis:τ motum sui centri respectu eiusdē solis.ergo quinque. Sed quomō sit illud in astrologia relinquaſ. ¶ Debes scire q Joannes Jādonus fingit negare hec corpora Auerroem vno modo τ concedere alio modo:τ conatur exponere illos modos. Sed iste homo certe non h3 mētem Auerrois:nam Auerroes vbiq3 nitiſ destruere hec oino τ conatur saluare apparentias per orbes concentricos mundi:τ per diuersitatem motuū supra diuersis polis vt erat tempore Aristotelis famosum.τ oia saluat vt dicit per lineam lenlab:excepto illo quod apparet de eclipsibus.τ propterea Joannes querens saluare Auerroem destruit ipsum.qdam enituntur soluere rationes Auerrois.dicunt enim nō esse necesse vt spherica corpora celestia mouētur oia circa vnum centru3:sed satis

est vt moueatur circa centrum proprium. ¶ Ad scdm principale fingunt argumētum Auerrois nihil esse. nam spissus vnius semper mouetur cum subtili alterius: ⁊ sic non opz dari vacuum nec corpus ociosum ad replendum vacuum. ¶ Debes scire q omnes rationes Auerrois possunt reduci ad duas potissimas: ⁊ maxime has quas tetigit. Et prima fundaẗ in duabus ppōnibus. q idez sit locus totius ⁊ partis quando totum ⁊ pars sunt eiusdem nature: hoc videmꝰ in omnibus elementis. nam in quolibet elemento quelibet particula fertur ad idem ⁊ in eodem numero quiescit. Nec in hac ppositione est ambiguitas. ¶ Secunda ppositio ē q totum celum est in loco per cētrum terre. hāc declarauit ipse 4° auscultationis phice cōmento. 45. ⁊ pspicua est per se. nam circa cētrum moueẗ totū fm formā ⁊ circa ipsum quiescit fm subiectū. ⁊ hec sunt de rōne loci. Ex his constat virtus primi syllogismi. pars ⁊ totū eiusdem nature vnum habent locum numero: vt pma mōstrat ppositio. sed celuz ⁊ quelibet pars celi sunt pars ⁊ totum eiusdem nature simpliciter: vt declarauit Arist. 2° celi. ergo totum celū ⁊ quelibet pars eundem habent locuz: sed locus totius celi per se eandem ppōnem est centrum terre. ergo eidem est locus omniū spherarum: ⁊ hoc est totū posse Auerrois. nec valet fingere eūdem esse locum totius ⁊ partis loquendo de loco cōmuni. nam hoc haberet locū ⁊ forte in toto ⁊ tempore diuersarum naturarum. Nam qñ pars est eiusdē nature cuz toto: opz vt sint vnius pfectionis ⁊ per consequēs vnius loci: lz pmo totius ⁊ scdo partis. ¶ Pro intellectu secūde rationis debes scire q cuicūqz non repugnat maius ei non repugnat minus: ex hoc seqtur q celo in eo q celum nō repugnat moueri omni modo: vt ex occidente in oriens ⁊ econuerso: ⁊ de septētrione in meridiem ⁊ ecōuerso. lz enim hoc sit ipossibile apud nām: est possibile logicam. nā eo posito in esse nullū seqtur ipossibile apud mētem. hoc accepto arguo. Si eccentrici eē pnt vt dicit Ptolemeus: possibile est spissum vnius moueri cum spisso alterius: ⁊ subtile simul cū subtili. Si hoc est possibile: possibile est dari vacuuz: vel dabuntur corpora ociosa. Ultima ꝯña etiam perspicua ē: sed vltimū consequēs est impossibile: ergo pmū antecedēs ⁊ hec est potissima rō. nec valent ambages recentioꝝ. Tu vo in his considera beneqz. z. de. disputamus.

Errantium vo astrorum in quatuor cuiusqz spheris. harum autem ⁊ primam quidem ⁊ secundam eandem esse illis. nam ⁊ eam que applanorū omnes ferētem esse ⁊ eam que sub ea ordinatam ⁊ fm eum qui per medium animalium lationē habentem cōmunem omniuz esse. tertie vo sphere omnium polos per media animalium esse. quarte autem lationez ⁊ ea coꝝ que obliquantur ad medium eius. Tertie autem sphere polos: aliorum quidem proprios: veneris vo ⁊ mercurij proprios.

¶ Locutus est ō spheris solis ⁊ lune: ⁊ voluit vnicuiqz tres dari: ⁊ per consequens sex sunt he. Nunc de reliquis quinque legiẗ: ⁊ videtur vnicuiqz quinque esse necessarias quatuor spheras. ¶ Circa qd debes scire q quilibet planetaꝝ qnque hz motus quoꝝ duo quidem longitudinales ⁊ duo latitudinales. pmus longitudinalis est ab occidente ad occidens. Secundus huic oppositus est ab occidēte in oriens. Tertius est latitudinalis a meridie in septentrionez. Quartus econuerso a septentrione in meridiem. ¶ Debes etiaz scire secundo: q omnis motus circularis est circa aliquos polos ⁊ supra aliquam axem. ⁊ propterea poli pmi longitudinalis sunt poli firmamenti ⁊ axis etiam eius. poli secūdi longitudinalis sunt poli zodiaci. ⁊ axis similiter. poli latitudinalis primi sunt in ecliptica: vnus quidem in angulo diei alter in angulo noctis: ⁊ axis est ab vno horum ad alterum. poli vltimi sunt declinantes ab his ⁊ similiter axis. ¶ Debes scire tertio: q quia quatuor perceperunt motus in talibus quinque: ideo quatuor perceperunt spheras concentricas. nam quilibet motus est propter certam spheram dederunt vo orbem quartum. nam pceperunt planetaz nūqȝ moueri versus vnū polum q attingeret illum ⁊ rediret ad aliud redeundo ad eundem. Sed viderunt planetaz declinari ab ecliptica certo spatio deinde redire: adeo cogebanẗ ponere duas spheras: alteram qdem vt traheret planetam versus polum vsqz in certum terminum. alteram vo vt retrahat retro versus polum contrarium. hoc ergo pacto cuilibet qnque planetarum dederunt quatuor. modo quatuor ducta in qnque sunt. xx. ⁊ sol ⁊ luna habēt sex spheras: ergo omnes erunt. xxvj. omnibus ergo septem erraticis tot Eudoxus credidit competere spheras. Inquit. Errantium vo astroꝝ vniuscuiusqz. s. lationez in quatuor spheris subaudi esse ponebant. ⁊ exponit has. d. Haꝝ aūt primam qdem. s. per quā mouentur longitudinaliter ab oriente in occidentem: ⁊ secundam. s. per quam moueẗ longitudinalr. econuerso ponebant esse eandem. s. similē illis duabus solis ⁊ lune per quas simılr moueẗ sol ⁊ luna: ⁊ he sunt due sphere necessarie pro pmis duobus motibus in longitudinem. Clarius has exponens subdit. nam ⁊ eam que applanoꝝ. i. non errantium oēs ferentem esse. s. opz ⁊ ea que subordinatam: ⁊ hec est prima. nam hec subordinaẗ firmamento pro quāto hec moueẗ. Similiter ⁊. s. opz esse lationem habentē cōmunē omnium esse fm eum circulum qui per mediuz animalium. i. zodiaci: ⁊ hec est secunda sphera. he ergo sūt due sphere necessarie duobus primis motibus lōgitudinalibꝰ. de alijs duabus spheris latitudinalium motuum subscribit exempla ⁊ dicit. Tertie vo sphere reliquoꝝ. s. omniū quinque dixit esse polos per medium animalium hoc est in ecliptica. nam vnus polus est in angulo diei ⁊ alter in angulo noctis: ⁊ axis est linea ab vno ad alteruz extensa. posuit autem hanc ad causandum motū lateris versus alterum polorum. deinde subdit descriptionem quarte. d. quarte autem lationem posuit. s. ⁊ ea. i. eos polos de numero eoꝝ que obliquanẗ ad medium eius. i. ad transuersam primi circuli. naz hec quarta trahit in contrarium tertie: ne. s. planeta totaliter ad polum versus procedat. ¶ Debes scire q isti perceperunt tres superiores vt Saturnum Jouem ⁊ Martem habere tres spheras ꝯcentricas ⁊ quātum ad polos ⁊ ad axes similes: sed duos inferiores aliter. lz enim sphere Ueneris ⁊ Mercurij sint concentrice: tamen poli non sunt similes cum polis trium supioꝝ: qz duo hi iferiores plus declinant qȝ tres supremi. ⁊ ideo subscribit. d. Tertie autez sphere polos dicit alioꝝ quidem trium superiorum proprios: Ueneris vo ⁊ Mercurij eosdem: hoc est alios proprios: qz non similiter mouentur in latus tres superiores: sicut tres inferiores. vel forte aliter intelliges hec ⁊ ego relinquo. perspicuum est spheras omnium erraticorum esse. xxvi.

¶ Cum narrauit.] Presens cōmentum pspicuuz. Debes tñ scire q in motu planetaꝝ signantur latitudo ⁊ longitudo. latitudo accipitur vt planeta moueẗ ab vno polo in alteꝝ ⁊ econuerso. di autē hec latitudo astronomice pro quanto penes hanc sumuntur latitudines ciuitatum apud astronomos. phice vo hec dicunt longitudo: qz vnus polus est velut sursum alter velut deorsum: vt 2° celi pz. longitudo vo astronomice sumiẗ put planeta ferẗ ab ortu in occasum ⁊ econuerso: ⁊ diciẗ longitudo pro quanto ciuitates sic mēsu- Cō.46.

rantur in longum apud astronomos: et tamen vera latitudo dicitur quando est a dextro in sinistrum. ℭ Secundo debes scire quod antiqui perceperunt duplicē latitudinē. scilicet alteram ab equinoctiali: et quantum ad hanc omnes mouentur in latus etiam sol et luna que potius declinatio dicenda est. alteram vero ab ecliptica versus alterum polorum: et hanc ontiquo dederunt omnibus. Sed Ptolemeus excepit solem. Nam centrum solis semper decurrit per eclipticā: nec exit ab ea. reliqua patent.

Calippus autem positionem quidem spherarum eandem posuit cum Eudoxo. huius autem est distantiarum ordinem. pluralitatem vero ei quidem que Jouis et ei que Saturni eandem cum illo dabat. Soli vero et lune duas existimabat adhuc apponendas esse spheras. apparentia si quis debeat assignare: reliquis vero planetis vnicuique vnam necesse autem si composite omnes debeant reddere apparentia secundum quemlibet errantium alteras spheras vna minores esse reuoluentes et ad idem restituentes positione primam spheram semper inferius ordinati astri. Sic enim solum contingit planetarum lationem omnia facere. Quoniam igitur in quibus quidem ipsa feruntur spheris: he quidem octo. he autem quinque et viginti sunt. harum autem solas non oportet reuolui in quibus deorsum ordinatum fertur. Que quidem reuoluunt eas que sunt primorum duorum sex erunt: que autem eas que sunt posteriorum quatuor et sexdecim. omnium itaque numerus et ferentium et reuoluentium ea quinquaginta quinque. Si autem soli et lune non addiderit quis quos diximus motus: omnes sphere erunt. vii. et. xl. pluralitas quidem igitur spherarum tanta sit.

ℭ Nunc Calippi positionem de numero spherarum enarrare enititur. fuit autem Calippi etate posterior Eudoxo Aristoteli coetaneus: vt Simplicius narrat in secundo de celo. atque Athenis cum Aristotele modicauit considerationes Eudoxi. Pro huius ergo viri positione debes scire quod duplices credidit esse spheras. scilicet deferentes et reuoluentes. Saturno quidem et Joui octo deferentes tribuit: vnicuique quatuor. Soli vero et lune deferentes decem: vnicuique quinque. aliis denique tribus quindecim deferentes: vnicuique quinque: ergo omnes deferentes erunt numero. xxxiii. Reuoluentes vero Saturno et Joui sex: vnicuique tres. Soli et Lune octo: vnicuique quatuor, Marti et veneri et Mercurio duodecim: vnicuique quatuor, omnes ergo reuoluentes erunt. xxvi. ergo congregando reuoluentes cum deferentibus erunt omnes numero. lix. Causa autem horum patebit in litera. ℭ Debes scire quod philosophus in litera enumerat. lv. nam preterminit vnum errantium cui quatuor sphere sunt necessarie. Primo ergo ponit conuenientiam et videntur conuenire in duobus. Primo quantum ad numerum deferentium. Secundo quantum ad ordinem planetarum et hoc dicit. Calippus autem positionem quidē spherarum eandem posuit cum Eudoxo: quod intellige de deferentibus: hec est prima conuenientia eorum. deinde ponit secundam. d. huius autem. scilicet viri Calippi est ponere ordinem distantiarum. Similiter scilicet cum Eudoxo: nam eodem modo ordinabat spheras. hec est secunda conuenientia. Deinde narrat differentias et dicit pluralitatē vero spherarum deferentium ei quidem que Jouis et ei que Saturni eandem cum illo dabat: quia quatuor dabat Eudoxus et quatuor nunc dat Calippus. Soli vero et lune duas estimabat adhuc apponendas esse spheras: et hoc si quis debeat assignare apparentia. ℭ Debes scire quod Calippus vidit solem et lunam quandoque veloces quandoque tardos: et propterea vltra tres datas eis ab Eudoxo addidit duas. ergo computando omnes primorum: et horum erunt deferentes. xviii. reliquis vero planetis addebat vnicuique vnam: ergo erunt quindecim. ℭ Debes scire quod addit hanc vnam propter directionē et retrogradationem quas percepit in his: et per consequens congregando omnes deferentes omnium erunt numero. xxxiii. deinde docet eligere spheras reuoluentes. ℭ Debes tamen scire quod sphere reuoluentes dantur vnicuique tot quot deferentes vna minores. nam sphere que defert planetam nō respondet sphere reuoluentes propter causam dicendam. ℭ Secundo debes scire quod sphera superior habet virtutem forme et inferior virtutem materie: et propterea superior orbis trahit ad se inferiores: et sic videtur Saturno per necessaria correspondēs prime deferēti vt retineat eam: ne feratur a supremo celo stellato nimio raptu: et sic destruatur proportio astri fixi. et pari pacto substantia deferens eget altera sibi reuoluente eo ea. et similiter tertia eget tertia quarta vero propter quod multum distat ab orbe continente: parum participat raptus: ideo non fuit necessaria sphera reuoluens: ergo Saturno dabuntur quatuor ferentes et tres reuoluentes: et similiter Joui: et breuiter vnicuique tot quot dantur deferentes vna minores propter hanc causam dictam. Dicit/necessarium est autem si omnes composite et debite ordinate debeant reddere apparentia secundum quamlibet errantium esse adhuc alias tres spheras: que sunt tot quot ille vna minores: eo quia deferenti astrum omnino datur sphera reuoluens: exponit hoc. d. et restituentes ad idem, restituentes: dico restituentes primam positione. i. infimam spheram semper deorsum existentem ordinati astri id est fixi astri: ecce officium harum reuoluentium est manutenere spheram infimam: in qua astrum figitur ne ipsa distrahatur per motum raptus spherarum superiorum. subdit causam: quia sic solum astrum sic regulariter seruatur. d. Sic enim contingit solum lationem planetarum omnia facere: hoc est quod planete sic seruati sunt omnium vera cause: deinde colligit numerum omnium et dicit. Quoniam igitur in quibus quidem ipsa feruntur spheris he quidem octo. vt Saturni et Jouis vnicuique quatuor he autem. xxv. sunt nam reliqui quinque que sunt planete: et vnicuique damus quinque: modo quinque in quinque ducta faciunt. xxv. ergo omnes sunt. xxxiii. Ostendis in quibus non oportet dare reuoluentes. d. harum autem solas non oportet reuolui in quibus deorsum ordinatum fertur. scilicet astrum: quasi dicat quod infima in qua figitur astrum caret reuoluente: quia propter distantiam eius a continente orbe: parum aut nihil raptus participat: omnes relique habent reuoluentes. His habitis epilogat numerum omnium et dicit que quidem reuoluunt eas que sunt primorum duorum. scilicet Saturni et Jouis, sunt sex. que vero posteriorum quatuor erunt. xvi. ergo omnium et ferentium et reuoluentium numerus eorum sunt. lv. Sed videtur Aristoteles subtrahere quatuor. hoc cur faciat: videbimus in cōmento. Deinde vult enarrare positionem Theorem. d. Si autem soli et lune non addiderit quis quos diximus motus: et si ponatur soli duos et lune duos vtrique quatuor eorum et lv. remouebuntur: et quod remanet erit. li. e quibus iterum subtrahe quatuor ab vnoquoque quatuor vnam quam addebat Calippus: et sic omnes sphere erunt. xlvii. pluralitas quidem igitur spherarum tanta sit. et ad hanc videtur Aristoteles plus inclinare. Ad huius exemplum formetur figura sequens.

Declaratio positionis Calippi.

¶ In hac ergo figura sunt descripti septem circuli servientes ad motum Saturni: cuius quilibet representat unam sphaeras. Saturnus ergo scribitur charactere ħ. reliqui do circuli designantur per a.b.c.d.e.f.g. Tunc declarantur ea que Aristo. dixit secundum Calippum. nam Saturnus movetur in xxiiii. horis ab oriente in occidens iterum rediens ad illud aliquo insensibile minus: et quantum ad hunc motum fuit necessaria sphaera a. hec enim rapta a firmamento rapit centrum Saturni in xxiiii. horis semel ut dictum est. Et quoniam hec sphaera moveret tanto impetu quanto movetur a firmamento: et sic Saturnus nunquam posset econverso moveri ab occidente in oriens ut experientia percipit hac de causa estimavit esse necessariam sphaeram b. ut s. detineret planetam in sua mensura et in suo cursu. et quia percepit Saturnum prope moveri in latus poli septentrionis dedit propter hoc unam sphaeram c. quia hec sphaera impetu movet magno: eguit sphera d. ut impetus ille abscindatur utque planeta moveatur certa regula: et quia etiam percepit ħ moveri versus polum meridianum dedit e. sphaeram: ut s. ħ trahatur ad contrarium polum. et quia hec item ut prime dicte magno impetu rapit: dedit f. ut detineat atque regulet. Et quia percepit Saturnum moveri ab occidente in oriens: dedit g. sphaeram cui non suppositur aliam inferiorem: eo quia est nimis inferior nullius impetus particeps: et cum hoc hic est motus eius nullis. hec fuit sententia Calippi. et sicut dixi in Saturno: eodem modo et in reliquis potes scribere. Sed hec estimatio pluribus modis deficit. Primo quia sphaera a. superflua: quoniam firmamentum satis est ad movendum omnes inferiores: ut Ptolemeus probavit. Adhuc omnes revolventes videntur superfluere. nam quomodo motus hi sint naturales: videtur a propriis motoribus esse determinatos ad maximum et ad minimum. nulla ergo est necessitas sphaerarum revolventium. Preterea superfluunt sphaere moventes in latus. quoniam planete declinant ab ecliptica: quia eorum poli declinant ab ecliptica: et hac de re moventur cum hac declinatione ut dicit Ptolemeus: ergo dedit excentricos duos et unum deferentem et epiciclum et in quibusdam deferentem caput. Saturno quidem et aliis duobus inferioribus. s. Iovi et Marti Ptolemeus dedit tres orbes. s. deferentem epiciclum et duos eccentricos et epiciclum. hi namque satis sunt pro omnibus motibus eorum. Soli tres etiam et ei non dedit epiciclum. licet Averroes in suo almagesto salvet omnes motus solis cum epiciclo tantum. Venus etiam habet tres et epiciclum ut de tribus superioribus dixit. Mercurius habet quinque et epiciclum. s. duo dicti deferentes augem equantis. duo infra hos dicti augem eccentrici deferentes. Quintus defert epiciclum in horum medio positus. Luna demum habet sphaeras quatuor et epiciclum. habet enim tres orbes ut sol et superiores: et hi dicuntur deferentes augem eccentrici. tertius est in horum medio locatus qui defert epiciclum. quartus est orbis mundo concentricus aggregatus ex tribus aliis ambiens: qui deferens caput draconis nuncupatur. Demonstrationes et rationes Ptolemei perquirantur ab eo in almagesto. Potes ergo omnes enumerare orbes et motores si placet de mente Ptolemei: et erunt xxxj. numero. Et hec positio tenetur nunc et temporibus nostris visis tabularum et canonum omnium motuum sunt de mente Ptolemei: quicquid sit in motu stellarum fixarum et augium: ipse tibi habet de quo in libro magne compositionis satis.

¶ Dicit Aristoteles.] Commentum fere totum perspicuum est: tamen quedam innotent difficilia. Primum ibi. [Et secundum quod Alexander. [Ubi primo debes scire quod debent estimari novem sphaere. verbi gratia. respectu motus solis: et debet estimari sol situs esse in sphaera infima hoc est maxime propinqua versus caput nostrum: et tunc perspicuum est circa illam primam sphaeram Co.47.

spheram esse octo alias spheras eā continētes:que sunt ppter apparētia in motu solis. Ita q̄ supremus ⁊ nona erit ea que a capite nostro sūme eleuat̄. Ingt. modo ⁊ fm q̄ Alexāder dixit ponebāt oium orbiū stellaꝝ pter orbē signo. z. s. firmamētū orbē qui mouet illū. X. g. Solem sup vnum polum ad partē ꝯriaꝫ ad quā mouet pmus orbis ⁊ ista sphera in ꝯrium mouēs dr̄ reuoluēs. Tūc dicebant gntū orbem a parte nostra esse sub q̄rto a pte supremi: ⁊ sextū quo ad nos esse sub tertio ad illam supremā. ⁊ septimū quo ad nos sub scdo. ⁊ dicunt q̄ reuoluens ⁊ deferēs ambo mouent̄ supra eisdeꝫ polis. nā sic cōponēdo orbes saluant̄ apparētia. hec erat positio Calippi vt Aristo. narrat. [Et ista astrologia.] ℭ Contra hoc dictuꝫ Alexandri arguit Auerroes. pmo/ qꝛ hec astrologia non cōuenit fundamētis datis in hoc tēpore. Scdo/ qꝛ isti motus super eosdem polos de ꝯrijs terminis ad ꝯrarios terminos sunt ꝯrarij: ⁊ p ꝯñs destruūt alter alteꝝ. [Sup aūt.] ℭ R̄ndet ḡ aliter ⁊ dicit. Super autē polos diuersos posse esse ⁊ similr supra centra diuersa. Nam h̄ modo nō sunt ꝯrarij. deinde dat scdam solonem ⁊ est imaginādo orbē in quo ponit̄ stella locari inter duos orbes q̄ mouentur super cōtrarijs polis. [Sed talis.] ℭ Cōtra arguit: nam talis motus est violentus: nam astruꝫ deferet̄ impetu vnius ⁊ alterius. ergo violentus erit eius motus. hoc autez non accidit corporibus celestibus: vt dictum est in pmo de celo. [Et ideo.] ℭ Redit ad verā solonez ⁊ vult q̄ isti motus. s. deferentis ⁊ reuoluentis non debēt esse supra eosdem polos nec supra vna axe. hanc pbat pmo/ qꝛ p hanc positionem saluatur velocitas ⁊ tarditas: directio ⁊ retrogradatio. 2°/ qꝛ p eaꝫ saluat̄ latitudo a zodiaco ita q̄ p eā planeta potest moueri in lat°. 3°/ ex h̄ fundamēto nō accidit ipossibile. 4°/ hec positio saluat omnes apparentias. 5°/ nam motus eē supra diuersis polis concedunt astronomi in motu diurno et motu obliquo. nā dicunt q̄ motus diurnus est supra polis mundi. motus X̄o obliquus est supra polis zodiaci ab illis declinantibus. ita q̄ mathematici Hispanie volunt polos zodiaci reuolui circa polos totius mūdi describendo circulum paruum. Si ergo isti motus conceduntur in zodiaco ⁊ toto mūdo. ergo non est inconueniens in talibus spheris. Addit q̄ mathematici Hispanie ꝯcedunt talem motū polorum in orbe stellato. Dicunt enim q̄ orbis stellatus mouet̄ circa polos totius/ hoc est noni orbis motu trepidatōis. Ex his pꝫ veritas solonis. reliquum cōmenti patet.

Quare ⁊ substantias ⁊ principia imobilia ⁊ sensibilia tot rōnabile existimare: necessariū eni dimittat̄ fortiorib⁹ dicere. Si aūt nullā posse dicere lationē nō ordinatā ad astri lationē. Amplius autē oēm nām ⁊ oēm subeꝫ ipassibilē ⁊ fm se optimā sortitā esse finē opꝫ existimare: nulla vtiqꝫ erit pter has altera nā sed talē subarū numerū eē necesse est. Si eni essent alie: mouerēt vtiqꝫ tāq̄ finis existentes lationis. Sed alias qdem esse lationes ipossibile preter dictas. hoc aūt existimare ex latis rōnabile. nā si oē ferēs lati gratia natū est: ⁊ latio ois lati alicuius est: nulla vtiqꝫ latio sui grā erit: nec ali⁹ vtiqꝫ lationis: sꝫ astroꝝ gratia. nā si fuerit lationis gratia: ⁊ illaꝫ alterius oportebit esse: quare cum nō est possibile ire in infinitū: finis erit omnis lationis latoruꝫ aliquod diuinorum corpoꝝ fm celum.

ℭ [Ad dicere.] Nūc addit ꝯnē. ⁊ ingt. quare ⁊ substātias: ⁊ p idest principia imobilia ⁊ principia sensibilia tot. s. quot lationes existimare est rationabile. ℭ Debes scire q̄ cuiuslibꝫ lationis duo sunt principia. alterum imobile vt intelligētias ⁊ alterum sensibile vt sphera seu celeste corpus: ⁊ ppterea quantum ad vtrūqꝫ pncipiū dixit pncipia imobilia ⁊ sensibilia. dixit aūt rōnabile hoc est pbabilr. nam vt scripsit necessariū ⁊ demōstratiuū dimittat̄ dicere fortioribus: ⁊ p h̄ signat eius pbationem fuisse dialecticā ⁊ nō demōstratiue. ℭ Debes scire q̄ plures esse intelligentias vna pōt demōstratione sciri quia. Nam plures sunt orbes ⁊ motus vt scimus q̄ plures sunt anime humane: qꝛ sunt plures homines animati ⁊ plures opationes hoiꝫ: ⁊ quātū ad h̄ X̄bum suum non hꝫ locū plures tū in certo numero: vtpote vel. 55. vel. 47. vel. 49. non potest demonstratione sciri. naꝫ rō sic componet̄. Quot sunt motus celestes: tot sunt orbes ⁊ intelligentie: sed motus sunt. 55. vel. 47. vel. 49. ergo ⁊ orbes ⁊ intelligentie erunt tot. Modo constat maiorem sciri certa demonstratione. Sed minor non scitur nisi ex famosis suo tpore: modo famosa possunt esse falsa. Sed nulla demonstratio ex falsis est. Syllogismus vt declaratur in posterioribus: bene ergo dicit h̄ esse rōnabiliter scitum ⁊ nō demōstratione. [Si autem nullaꝫ.] Debes scire q̄ sylls est quot sunt lationes tot sunt intelligētie: sed. 47. vel. 49. vel. 55. sūt lationes. ergo ⁊ intelligentie. potest ergo quis obijcere Aristotelis quantum ad maiorem imaginando quasdam alias substātias abstractas per se existētes: nec mouētes/ nec mouere per consequens hec via nulla est: ⁊ hec ratio est theologorum. dicunt enim esse quasdam intelligentias per se perfectasque nullius stelle sunt motores: vt sūt angeli. ℭ Cōtra hoc obijcit Phs ⁊ supponit duas propositiones. prima/ omnis latio est propter ordinatū astrum. hanc non probat sed sumit vt famosam. Secūda/ omnis substantia ⁊ ois natura impassibilis optimū finē sortita est. Sumatur hec secūda propositio vt maior ⁊ addatur hec minor. vꝫ. sed mouere stellaꝫ aliquaꝫ est optimus finis. ergo omnis nā ⁊ ois substātia abstracta est sortita aliquam stellā: ⁊ per ꝯsequēs nulla est que nō moueat. harum duarum propositionū prima additur ad bene esse ⁊ terminoruꝫ causa. Secūda est vt maior cui subaudiri opꝫ minorez dictā ⁊ dabitur conclusio nostra. Inquit. Si autez nullā possibile est dicere lationem non ordinataꝫ ad astri lationem: ⁊ hec est prima que paruꝫ prodest. Deinde addit aliam. d. Amplius aūt omnem naturam ⁊ omnem impassibilem oportet existimare eē sortitaꝫ optimam fm se finem: ⁊ hec est maior cui subscribe hanc sed mouere aliquam stellā est optimus per se finis dat conclusionem. d. Nulla vtiqꝫ erit preter has altera natura: sed talem substantiaꝝ numeruꝫ esse necesse est vt dixit. Debes scire q̄ theologus debet a Pho discordare. Quoniam principiꝫ Philosophi verificatur per sensus vel mediate vel immediate. Theologus etiam potest verificare conclusionem ex principijs creditis: ⁊ ideo Philosophus quantū ad hanc conclusionē discordat a theologo. Naꝫ Philosophus per numerum motuū nobis apparentiū concludit numeꝝ intelligentiarum. Theologus aūt ꝯcludit numerū ex creditis principijs via reuelationis acceptis. ⁊ propter hec demōstratio hec est firma Philosopho: theologo X̄o credita. [Si enim.] ℭ Scda obiectio potest esse ad minorem imaginando q̄ sunt multo plures lationes in celo q̄ que numerate sunt. nam possunt fingi quedam non deprehense a nobis: vt si earum motus essent vniformes ⁊ in nullo diuersi: ⁊ non propter partem stellataꝫ: sed propter partes nō stellatas: vt si quis supra octauum celum imaginaretur infinitas spheras mundo concentricas. ℭ Contra hoc arguit et repetit quod nunc conclusit ⁊ dicit. Si enim essent alie: mo

nerent vtiq; tāq̄ existentes finis cuiusdam lationis. hec q̄ suppositio est q̄ omnis intelligentia est finis alicuius lationis. ¶ Tunc arguit ⁊ dicit: sed alias quidem lationes eē impossibile est preter predictas. quare tot sunt vt dixit. hoc aūt. probat hāc rūsionem ex latis. ⁊ primo proponit hoc. d. Hoc autem extimare est ex latis rōnabile: ⁊ nititur vno enthymemate: cuius aūs est due propositiōes. ⁊ inquit. nam si oē qd̄ fert lati grā est natum. i. nāliter mouet grā lati. Deinde ponit secundam. d. ⁊ ois latio lati alicuius est: ⁊ hoc totū est aūs cui addit conclusionem. d. nulla vtiq; latio sui gratia erit: nec alterius lationis sed astrorum grā. probat ɔñiam: ⁊ habet ɔñia duas partes. Prima q̄ nulla latio sit sui gratia. ⁊ hanc non probat: q; pspicua est. nam lator est propter lationem ⁊ latio propter latū vt oēs ɔfitenť. Deinde pbat secundam partem d. nam si latio fuerit gratia lationis: pari ratione ⁊ illā alterius lationis gratia oportebit esse: quoniā sunt vnius spēi. q̄ vel nulla erit propter lationem vel oēs. Dat conclusionē ⁊ repetit totum. d. quare quo modo non sit possibile ire in infinitum: finis erit cuiuslibet lationis aliqd̄ diuinorum latorū corporum sm̄ celum, hoc est de natura celi. Debes scire q̄ virtus rationis est hec: si sunt alique intelligentie preter dictas: vt dicant aliqui: ille sunt propter lationē. nam per lationem optimū ɔsequunť finem. ergo opʒ eē lationes aliquas vltra predictas: ⁊ tot numero quot sunt intelligentie vltra predictas: vel ergo latio quelibet illarum est propter se: vel propter astrum: vel propter aliam lationē. Siqdem propter se, hoc est contra nām lationis. nam feréns est lationis gratia ⁊ latio est lati gratia. nō ergo propter se nec propter aliam lationem diuersam. nam pari ratione ⁊ illa propter aliaʒ propter similem causam. ergo vel ibitur in infinitum: vel oportet stare ad lationem: que est propter astrum: ⁊ per consequēs tot lationes erunt quot astra: ⁊ sic nulle erunt lationes preter predictas: ⁊ nec intelligentie erunt plures. Et hec est virtꝰ demonstrationis Aristotelis.

Cō. 48. ¶ Cum posuit Cōmentū istud pʒ maxime per dicta nr̄a in precedēti texto. Debes scire q̄ de numero intelligentiarum disputaui in nr̄o libro destruc. destruc. dis. 14. in solone dubij 4ⁱ p totū. ⁊ ibi scripsi quecūq; in iuuētute potui colligere. Nūc vero ⁊ si plus exercitatus sim: mihi nihil plus videť illo. ibi enim subtiliter rem quo ad posse explicari. Tu vero lege atq; perlege ea: ⁊ tibi placebunt valde.

Quod autē vnum celū: manifestū. Si enim plures essent celi vt hoīes: foret principiū circa vnūqdq; specie vnū: numero vero multa. Sed quecūq; sunt nūero multa mām hn̄t. vna enim ⁊ eadē rō multoꝝ vt hoīs: sor. vero vnus. Qd̄ aūt qd̄ quid erat eē nō habet mām primū: endelechia enim vnum quidem igiť ⁊ ratione ⁊ numero primū mouens: imobile ens: ⁊ motuʒ ergo semper ⁊ continue vnum solum: vnum ergo solum celum.

¶ Erat syllogismus Aristotelis quot sphere tot intelligentie 47. vel. 49. vel. 55. sunt sphere. ergo ⁊ tot intelligentie. Obiecit maiori ⁊ minori ⁊ satisfecit questionibus: nūc videť obiicere conclusioni. nam posset quis dicere q̄ plures sunt mūdi: per consequens erunt. 99. sphere duplicate. s. ū 8. non q̄ 59. ergo conclusio falsa. Aristoteles ergo vult remouere talem obiectionem ⁊ arguit hypothetice hic. nā a destructione consequentis ad destructionem antecedētis sic: si plures essent mundi plures essent primi motores: sed nō sunt plures primi motores. ergo non sunt plures mundi. maiorem supponit tāq̄ manifestam. ⁊ probat minorem sic: quecūq; sunt plura numero specie habent materiam. Sed primus motor non habet materiam. nam est purus actus. ergo vnꝰ est primus motor tm̄. Debes scire q̄ qui ponūt plures mūdos plures ponunt eos numero: sed specie vnū vt Democritus: quia aliter ponere nō possunt vt Aristoteles primo celi disputauit. dicit q̄ autem vnum celū manifestum. Sūmit celum pro mūdo: vt dicit ipsemet primo celi. hec est ɔclusio. deinde probat hāc hypothetice. vt dixi. d. Si enim plures essent celi vt hoīes h̄ est plures numero ⁊ specie vnum: ⁊ addit hoc: q; aliter nō pōt extimari mūdorum multitudo: foret principium circa vnumquodq; specie vnū: numero vero multa. hec est prima hypothetica ⁊ est maior: nec curat eam probare: q; ex ante dictis satis pʒ. ⁊ in libro de celo est declarata. hinc subaudias minorē. s. oppositū cōsequentis ⁊ inferas oppositum aūtis qd̄ erat ɔclusio. probat minorem ⁊ dicit: sʒ quecūq; sunt numero multa habēt mām: cuius causaʒ breuiter subscribit. d. vna enim ⁊ eadē ratio est multorum vt hominis. s. ratio est Socratis ⁊ Platonis. Socrates vero vnꝰ propter vnam materiā. hec ergo est maior ⁊ eius probatio. deinde ponit minorem. d. qd̄ autē est primum qd̄ quid erat esse non habet mām: qd̄ probat. d. nam endelechia. i. perfectibilis ⁊ purus actus dicitur. hec est tota probatio. Deinde conuertit syllogismum ⁊ arguit a primo ad vltimū. d. vnū quidem igitur ⁊ ratione ⁊ numero est primum mouēs imobile existens. ergo ⁊ motum semper ⁊ continue erit vnum. ergo vnum solū celum. s. vnus solus mūdus. ¶ Debes scire q̄ Aristoteles in hac ratione quedam sumit ⁊ quedaʒ probat. Sumit primo q̄ pluralitas mundorum (si esset) nō posset esse nisi indiuidualis. Secūdo sumit q̄ vno existēte mūdo vnus dʒ esse primus motor ⁊ econuerso. Videtur autem ipse duo probare. Primum est, q̄ quecunq; plura numero sunt specie vnum habent mām. Scdm̄ est, q̄ primū qd̄ qd̄ erat esse hoc est prima forma vel primum principium non habet mām. probat autē primum per hoc: q; vna potest eē ratio multorum: ⁊ econuerso multa possunt eē vna ratio: hoc autem prō tāto est, pro quāto vna rō sumiť ab vna forma: sed pluralitas ab ipsis multis materijs. probat autem 2m ⁊ quia primum qd̄ quid erat esse vel prima forma vel primum principium est purus actus. Auerroes autem hanc probat per impossibile hoc modo. nam si prima forma haberet materiam: prima forma haberet aliam essentiam: hoc est quidditatem distinctam ab indiuiduo. ⁊ si sic querať de illa qdditate si habet adhuc mām. ⁊ si non: pari rōne standum erat in prima. ⁊ si sic: erit processus in infinitū. Sed que mā sit principium indiuiduationis an mā que est compositi. Altera quo vel materia totius. Recentiores altercantur. tamen de hoc scripsi in locis pluribus. Cōmentum patet. Cō. 49.

Quae vero traduntur a senioribus ⁊ antiquis in fabule figura dimissa posterioribus: q̄ dij sunt hi: ⁊ q̄ ipsum diuinum cōtinet nām totam. Reliqua vero fabulose iam adducta sunt: ad psuasionē multorum ⁊ ad vsum qui ad leges ɔferēs. Cōformes enim hoībꝰ hos ⁊ alioꝝ aīalium quibusdā similes dicūt; ⁊ his altera ɔsequētia ⁊ dictis similia. A quibus si quis separās id accipiens q̄ primū deos existimauerit primas subas esse. diuine vtiq; esse dictum putabit ⁊ sm̄ verisimilitudinem: ⁊ sepe inuēta ad possibile vnaquaq; ⁊ arte ⁊ philosophia: ⁊ iterum corruptis: ⁊ has opiniones illoꝝ quasi reliquias vsq; nunc saluatas esse.

¶ Auerroes videt̃ velle Aristotelem confirmare quecũqз dixit de dijs ex testimonio antiquoꝝ ⁊ hec est consuetudo eius. nam post sermonem demonstratiuum: adducit sermonem probabilem. Expositor videtur velle Aristotelem ponere differentiam inter opinionem eius ⁊ ea que antiqui ⁊ vulgares sentiunt ⁊ he expositiões sunt optime. mihi tamẽ magis ad verbum videtur dicendum ꝙ Aristoteles soluit dubitationem. Nam in contrariũ sunt apologi ⁊ leges nũc. Tenent enim ꝙ sint plures dij: ⁊ ꝙ sint similes hominib⁹ vel animalibus: ⁊ per consequens est totum contrariũ eius quod dixit. hoc ergo vult refellere ⁊ dat ea que vera sũt ex antiquorum dictis. Secundo ostendit reliqua esse falsa ⁊ fabulose esse dicta ꝑpter causas plures dicit. que ꝟo traduntur a senioribus ⁊ ab antiquis dimissa posterioribus in figura fabule: duo subaudi sunt vere ⁊ diuine dicta. Primam ꝙ dij sunt tales: hoc est perpetui ⁊ imortales nos gubernãtes. ⁊ ꝙ ipsum diuinum continet totam nãm. s. in potentia ⁊ virtute. Debes scire ꝙ dios grece latine sonat diuinus p excellentiam. nã soli deo ꝯuenit. verum qñ in singulari reperitur. Semper accipitur pro omniũ reꝝ pfectissimo pᵃ°. Qñ ꝟo pluraliter scribit̃ vt Aristoteles hic: semꝑ sumit̃ pro rebus diuinis ⁊ non ꝑ pmo pncipio. hec ergo duo antiquorũ dicta vera sunt. itelligẽdo ea vt intelligi debent. Deinde declarat quid de reliquis dõm sit. dicit reliqua ꝟo fabulose iã adducta sunt triplici de causa. primo ad persuasionẽ vulgi. Uulgus enim multitudo dr̃. Secũdo ad vsum qui sit ad leges. Tertio ad conferens. s. hoibus. Debes scire vt in ethicis scribitur ꝙ ṽtus dupl'r accipi põt. vno mõ volũtarie. ⁊ hoc mõ eam accipiunt sapientes. alio mõ violẽtia quadã ⁊ ad hanc tria requirunt̃ persuasio: lex: ⁊ cõis vtilitas: persuasio qdem vt vulgus velit obseruare semel leges. Lex ꝟo ꝑ pena ⁊ memoria pene ⁊ alioꝝ vtilitas deniqз vt finis: ⁊ hec tria Arꝫ. tetigit. Deinde explicat que ⁊ quot sũt ista reliqua fabulose dicta. ⁊ videntur quatuor: ⁊ inquit conformes enĩ hominibus hos deos dicunt. Deinde addit 2ᵐ ⁊ alioruз animalium qbusdã similes dicunt. deinde addit 3ᵐ ⁊ dicunt altera ꝯsitia his. ⁊ 4° dicũt quedã similia dictis. hec ergo sũt oĩa reliqua. Debes scire ꝙ isti dicunt hoies diuinos. ⁊ 2° animalia diuina. ⁊ 3° ꝙ ea que sunt hic obediũt hominib⁹ illis ⁊ illis aialibus. 4° dicunt quedam similia ad dicta a nobis ⁊ innuit: vt dicit Auerroes tria que dicunt astrologi. dicunt enim in zodiaco figurata esse. 12. aialia. vt aries: taurus: gemini: ⁊ reliqua. Secũdo dicũt. 7. planetas quos antiqui. 7. hoies ⁊ in illos fuisse deificatos ferũt qd̃ enarrare esset longum. Tertio dicũt quecũqз sunt hic ꝯsequi ad illa duo vti effectus ꝯsequunt̃ causas: dicunt 4° antiqui multa alia his similia: quod enarrare esset superfluũз. Scribit quomodo hec verificari pñt. s. a qbus siqs separans id solũ sit accipiẽs ꝙ primũ. s. in physicis accepimus. s. ꝙ deos existimauerũt primas substãtias esse: diuine vtiqз esse dictũ putabit ⁊ ſm verisimilitudinem. hoc mõ. ergo estimando: positio eorum erit vera ⁊ fabula cõueniet veritati. Deĩde addit signum ꝙ hec debeant sic intelligi ⁊ dicit ⁊ sepe quoad possibile fuerunt illa vnaquaqз arte inuenta. ⁊ phĩa. ⁊ iterum corruptis ⁊ has opiniones illoruз quasi reliquias vsqз nunc saluatas esse. Ex hoc signo vult habere ꝙ si nunc suo tempore hec sunt in flore non erat ipossibile ea esse in antiquo tempore: quia hec infinities renouantur. Debes scire ꝙ Aristoteles posuit mundum eternũ. ⁊ qñ accidũt bella / inundationes / pestilentie: que corrũpũt penitus artes ⁊ phĩam ⁊ inconueniẽs vĩ gen⁹ humanũ ĩfinito tꝑe esse sine his. ꝑpea dixit q̃dã certo tꝑe hoies incepisse philosophari ⁊ artes adinuenire. ⁊ hoc ĩfinities prout ĩfinities accidũt cãe corruptionis omnium hoꝝ. Et similia accepit in metheoris ⁊ in libro de celo.

¶ Cõmentum 50ᵐ patet.

Aeterna quidẽ igitur opinio ⁊ que a primis: inquantũ nobis manifesta solum. Que ꝟo circa intellectũ habẽt quasdã dubitationes. Uidet̃ qdẽ enĩ esse apparentiũ diuinissimũ. Quomõ ꝟo hñs talis erit vtiqз: hз quasdã difficultates. Naз si nõ intelligat: quodã vtiqз erit insigne. Sed hз quẽadmodũ vtiqз vt dormiens si intelligit. huius ꝟo aliud principale. nõ enim est hoc qd̃ est sua substantia itelligẽtia: sed potẽtia nõ vtiqз erit optima substantia: ꝑ intelligere eniз honorabile ei inest. Amplius aũt siue intellectus sit sua substantia siue intelligentia: qd intelligit aut enim seipsum aut alterum aliquid. ⁊ si alterũ qd: aut idẽ semꝑ aut aliõ. Utrũ ergo differt aliquid aut nihil intelligere bonũ: aut ꝯtingẽs aut ⁊ inconueniens meditari de quibusdã. palã ergo ꝙ diuinissimũ ⁊ honorabilissimũ intelligit ⁊ nõ transmutat̃. In deterius enĩ transmutatio: ⁊ motus aliquis iã tale. Primũ quidez igitur si nõ est intelligẽtia sed potentia rationabile est laboriosum esse ei continuationem itelligentie. Deinde palam qz aliud aliquid vtiqз erit dignius q̃ intellectus. s. intellectiuũ. eteni intelligere ⁊ itelligentia substantie ⁊ indignissimum intelligenti: quare fugiendũ hoc. etenĩ non videre quedã dignius q̃ videre: nõ vtiqз erit optima intelligentia. Seipsum ergo intelligit siqdem est potentissimum: ⁊ est intelligẽtia intellectionis intelligentia. videt̃ aũt semꝑ scientia ⁊ sensus ⁊ opinio ⁊ ratio. ipsius autẽ nõ ex ꝑposito. Amplius si alqd aliud est intelligere ⁊ itelligi ſm vtrũqз coꝝ qd̃ bene est. non enĩ idem esse intelligentie ⁊ intellecto: aut in quibusdaз scientia: res in factiuis quidem sine materia substantia. ⁊ qd̃ quid erat esse. In theoricis ꝟo ratio ⁊ res ⁊ intelligentia: non altero igitur existente eo qd̃ itelligit̃ ⁊ itellectu: quecunqз non mãm habent idem erunt ⁊ itellectio eius qd̃ intelligitur vna. Adhuc autẽ restat iam dubitatio: si ꝯpositũ est qd̃ intelligit̃. Transmutabitur enim in partibus totius: aut indiuisibile omne qd̃ nõ habet materiã: vt humanus intellectus: aut qd̃ quidẽ compositorũ habet in aliquo tempore. non enim semꝑ bene in hoc aut in hoc: sз in toto quodã qd̃ optimũ ens aliud aliquid. Sic aũt habet ipsa suiipsius intelligentia ꝑ omne eterna.

¶ Compleuit questionem de numero intelligentiaꝝ. Nunc ergo redit ad pmum intellectum: dictum est omnes intelligentias habere vnum primum: qd̃ est intellectus per essentiam qd̃ est optimum ⁊ perfectũ gratia cuius omnia agunt

ꝛ sunt. Et quoniã optimum ꝛ pfectum dicit propter operationem: hac de causa circa eius operationẽ questionem monet. Est autem eius operatio duplex. Altera quidẽ vt motorem ꝛ de hac nihil nunc qa satis de motu. Altera vero inquãtum intellectus: ꝛ nunc de hac vult loqui. primo tamen epilogat positionem antiquoꝝ. d. paterna quidez igitur opinio ꝛ que a primis inquantuz, hoc est hoc modo nobis sit manifesta solum: vtpote fabulas interpretando ad bonuz sensuz vt diximus. Sed ea que circa intellectum. s. pmuz diximus habent quasdam dubitationes: ꝛ subscribit circa quod sunt dubitationes. d. nam scilicet primus intellectus videt eẽ diuinissimum oium eoꝝ que videntur. hoc enim omnes concedunt ꝛ est probatuz. Sed quo mõ optime se habẽs talis vtiqz sit. s. diuinissimus ꝛ perfectus: habet quasdaz difficultates. Debes scire q hec questio aliud supponit ꝛ aliud petit: supponit enim primum intellectum eẽ optimuz ꝛ diuinissimum sed petit quo ipse est se habens sic. Questio ergo est de modo ꝛ non de re: ꝛ quoniã certuz est q ipse est optimum ꝛ perfectum intellectione: propterea querit de eius intellectione qualis sit eius. debes etiam scire q omne intelligens duplr potest se hẽre: aut qdẽ in actu: aut in potentia seu habitu: quãdoqdem enim quia vtitur actu rõnis: tunc actu intelligit. quãdo vero nõ vtitur: põt tamẽ vti quãdo vult: tũc dicit habitu intelligere vel potentia vt dormiens. petit mõ vel primus intellectus actu intelligit vel nõ actu sed habitu. si nõ actu sz habitu. ergo erit vti dormiens: ꝛ sic nõ semp felix ꝛ optimus: qa pmo ethicoꝝ tradit: felix ab infelici nõ differt nisi dimidio vite propter somnum. Si vero intelligit semper: querit vel intelligere est eius substantia: vel differt ab eius substantia. si differt. ergo deus non est optimuz per essentiam: sed per aliqd differens ab eius essentia. Si p intellectionem que est eius essentia: queritur quo mõ intellectu põt esse substantia. hoc vltimum membrum pretermittit ꝛ reliqua tangit. d. nam si non intelligat actu: qdã vtiqz erit insigne ꝛ honorabile sed nõ simplr: sed habet se quẽadmodum si dormiens qui est optimus habitu ꝛ non actu, hoc est primuz mẽbruz. Si intelligit. s. actu: huius. s. intellectus erit qdã aliud principale. i. eo dignius. non enim intelligẽtia est hoc qd est sua substantia sed potentia. naz quãdo differt intellectio ab intellectu: semper intellectus est vt potentia ꝛ intellectio vt actus. ꝛ sic concludit. d. nõ vtiqz erit optima substantia: nam per intelligere honorabilitas inest ei. Tertium membruz pretermittit breuitatis causa. hec itaqz questio est de intellectione ipsa. deinde mouet secundã questionem circa intelligibile. t. d. Amplius autem siue intellectus sit substantia, hoc est siue intellectus sit potẽtia siue intelligentia, hoc est siue actuale intelligere: vt prima questio petit: petitur nunquid intelligit: aut enim seipsum aut alterum aliquid. ꝛ si alterum quid subaudi intelligit. petit vel idem semper vel aliud. ita q nunc vnum nunc aliud. hoc est secunda questio principalis. ꝛ si consideretur potest esse diuisa in tertiam. ¶ Deinde mouet tertiam principalez questionem circa rationem intelligendi ꝛ est, vtruz referat quãtum ad dignitatem intelligentis intelligere rem sub ratione boni ꝛ rem sub ratione vilis. inquit. vtruz ergo aliquid aut nihil differat intelligere bonuz aut contingens. s. malũ. Debes scire q contingens est fortuitum: ea autem que sunt fortuita sunt mala potius q bona. hec est tertia. Debes scire q intellectio est operatio: operatio autem omnis perficitur propter operans: ꝛ propter operabile: ꝛ propter rationez operandi. ꝛ propterea Aristoteles tres questiones mouit circa intelligere: vt prima sit circa intellectum operantez: vtrum scilicet sit potentia intellectiua an actus intelligendi. ¶ Secunda fuit de re operata: vt vtrum res intellecta sit ipsemet deus an aliud. ¶ Tertia quantum ad modum intelligẽdi vt vtrum refert intelligere rez sub ratione boni vel turpis an nihil referat. hec sunt tres questiões Aristotelis. [Aut ꝛ.] ¶ Nunc soluit questionem. ꝛ primo premittit vnam suppositionem velut principiũ eorum que dicentur: ꝛ est q primus intellectus intelligit aliquod diuinissimum ꝛ honorabilissimũ intransmutabiliter: ita q non transit nunc de vno in alterum: nunc econuerso: hoc probatur pmo q talis trãsmutatio esset in deterius: nam postq intelligit optimum si pretermitteret intelligere illud ꝛ intelligit aliud: illud aliõ non potest esse nisi peius. ¶ Secundo, quia talis transitus esset motus. ꝛ sic in deo motus esset quod est falsum: quoniã est primuz imobile. hec quidem suppositio habet duas ptes. s. q deus non intelligit nisi optimum. Secũdam q tale intelligit intransmutabiliter. Primum probat. d. aut ꝛ inconueniens meditari de quibusdam. palam ergo q diuinissimuz ꝛ honorabilissimum intellectus ille intelligit: ꝛ nõ transmutatur. ¶ Scdo probat 2m ꝛ dicit primo: nam transmutatio esset in deterius: qm nihil melius est optimo. Scdo quia ꝛ iam tale. scilicz transmutari de vno in aliud. cẽt aliquis motus qui deo est impertinens. hec est suppositio ꝛ si bene cõsideras: ex hac potest solui questio secũda vt dicetur. [Primum quidez.] ¶ Soluit questionem pmaz ꝛ respõdet ad materiam. ꝛ dicit primo q intellectus diuinus nõ est potẽtia: ita q possit quãdoqz esse sine intellectiõe vt nos sumus. ꝛ hoc probat tali enthymemate: nam si intellectus diuinus esset in potentia ad intelligere: intellectio sua continua esset sibi laboriosa. dicit primum quidem igitur si non est intelligentia sed potentia: rationabile est esse sibi continuationẽ intelligentie quoddam laboriosum. Sed quo modo valeat hec consequentia est obscurum ꝛ postmodum in fine dicemus. hec ergo est materia solutionis ad primaz questionẽ. [Deinde palam.] ¶ Ponit materiam solutionis secunde questionis. videlz q deus nihil aliud extra se intelligit: sed seipsum tm. ¶ Circa probationem huius solutionis debes scire q intellectio variatur sm rationem obiecti. nam obiecto existẽte nobili: intellectio est nobilior: ꝛ obiectio existẽte turpi: intellectio vilificatur: ppter quod turpia videre vilius est q videre pulchra. Ex his potest ratio sic erigi. deus intelligit optimum: sed esse dei est optimum tm. ergo deus non intelligit nisi deum. Ipse autez arguit hypothetice hoc modo. d. Deinde palam subaudi q deus nihil aliud extra se intelligit. nam si aliquid aliud extra se intelligeret: cum illud oportet esse nobilissimum: aliquid aliud vtiqz erit dignius q intellectus: scilicet intellectiuum, hoc est obiectuz intellectus. Deinde probat suppositionem: scilicet q intellectio sit nobilis ꝛ ignobilis ratione obiecti. ꝛ dicit etenim intelligere ꝛ intelligentia substantie sunt ꝛ indignissimum intelligenti. q. d. q intellectio potest esse circa substãtiam ꝛ circa vilissimũ. quare hoc. s. vile fugiẽdũ cuius causaz subdit. etenim non videre quedã dignius q videre: non vtiqz erit optima intelligentia. Ex omnibus his (vt mihi videt) vult habere hanc maiorem: optima intellectio est optimi intelligibilis. cui adde hec: sed dei est optima intellectio ꝛ optimũ intelligibile est deus. Seipsum ergo intelligit. siquidem est potentissimuz. Debes scire q tota ratio fundatur in duabus propositionibus. ¶ Prima est optimũ oium intelligibiliuz est deus. ꝛ hoc perspicuũ est omnibus. ¶ Secunda est deus intelligit optimum intelligibile: ex his sequitur ↄclusio. s. q deus non intelligit nisi deũ. relique ppositiones sunt superflue ad rationem syllogismi: sunt tamen vtiles ad rõnes terminorum ꝛ ad psyllogismos. vt diximus. de syllogismo ergo principali videt ponere minorẽ dum dicit. siquidẽ potẽtissimum ꝛ cõclusionez ibi. seipsum ergo reliqua sunt posita maioris gratia nec potest ista bene aliter dirigi. [Et est intelligentia.] ¶ Contra hanc solutionem arguit pmo qz si

intelligentia

intelligentia dei est suiipsius:⁊ ipse est intelligentia.ergo intelligentie erit intelligentia.vt in tertia figura sic arguatur dei est intelligentia dei:deus est intelligentia:ergo intelligētie erit intelligere.Sed hoc videtur falsum.naꝫ semper sciētia ⁊ sensus ⁊ opinio ⁊ ratio est suimet per accidens ⁊ nō ex proposito.inquit.⁊ est intelligentia intelligentie intelligentia.hoc est consequens quod tāq̄ manifestuꝫ relinquit: destruit consequens.d.sed videtur semper scientia ⁊ sensus ⁊ opinio ⁊ ratio:ipsius autem intercessiue ⁊ non ex proposito.hec est consequentis destructio.[Amplius.] Secundo querit cum deus sit intelligens ⁊ res intelligibilis:⁊ tam intelligens q̄ intelligibile sint bona.propter qd deus est optimum.vtrum ratione qua intelligibile vel ratione qua intelligens.inquit.si aliquid aliud est intelligere ⁊ intelligi.nā intelligere conuenit intelligenti:intelligi conuenit obiecto: ſm vtrūqꝫ eorum:quid scilicet deo bene inest:vtrum sciliꝫ inquantum intelligens vel quantum intelligibile.hec est secunda questio.[Aut in quibusdam.] Respondet ad materiam harum questionum.ᵭ 2o ad formam considera.Est autem sciendum ꝙ duplex est scientia.scilicet factiua ⁊ speculatiua.modo constat in factiuis scientijs scientia ⁊ substātia sunt idem vt domus ⁊ scientia domus.nam domus in mente ⁊ scientia domus idem sunt in speculatiuis similiter:vt ratio res:⁊ intelligentia ideꝫ sunt:⁊ hec supponit nūc ex tertio de anima.Ex hoc arguitur intellectus ⁊ intellectū idem tam in actiuis q̄ in speculatiuis in his que sunt sine materia:sed deus est sine materia.ergo in eo hec ideꝫ sunt. Dicit.aut in quibusdam scientia est res in factiuis quideꝫ sine materia substantia.subaudi ideꝫ sunt scientia ⁊ res ⁊ qd quidera:esse.hoc est vt abstrahunt a materia.in speculatiuis 2o ratio ⁊ res ⁊ intelligentia.subaudi idem sunt/⁊ iteruꝫ prout sunt sine materia.Ex his accipitur hec maior:in eis que sunt sine materia:ideꝫ est scientia ⁊ scibile:⁊ hoc sumit ⁊ infert conclusionem.d.igitur non altero existēte quod intelligitur ⁊ intellectu:quecunqꝫ non materiam habent ideꝫ erunt ⁊ intelligentia eius quod intelligitur vna. Cui adde hanc minorem: sed deus est sine materia.ergo deus est sua intelligentia.[Adhuc.]Querit vltimo deus intelligit se ⁊ intelligere est dupliciter actu simplici que vocatur simplicium intelligentia:⁊ actu composito que vocatur compositio vel diuisio:queritur vtrum deus intelligat se simpliciter vel cōposite. Respondet vt mihi videtur ꝙ deus intelligit se indiuisibiliter:⁊ hoc probat tribus rationibus.inquit. Adhuc autem restat iam dubitatio si quod intelligitur a deo sit cōpositum.℄ Respondet ꝙ non. Primo/quia si deus intelligeret se composite:tunc transmutaretur/hoc est transiret de quodam in quodam.nam ante actuꝫ compositionis est intelligentia simplicium:dicit.Transmutabitur eni in partibus totius.℄ Secundo arguit/quod non habet materiāꝫ intelligitur indiuisibiliter:vt humanus intellectus intelligit se:sed deus non habet materiam.ergo intelligit se indiuisibiliter:dicit.aut indiuisibile omne quod non habet materiam vt humanus intellectus:quando scilicet intelligit se. ℄ Tertio arguit/quicquid intelligitur composite non semper intelligitur:sed deus semper intelligitur.ergo non composite.maior probatur:quia quādo intellectus intelligit reꝫ compositam:transit de intellectione partiuꝫ ad intellectionem totius tāq̄ de imperfecto ad perfectum:eo quia perfectio partium tota continetur in perfectione totius:dicit.aut quod quidem compositoruꝫ habet in aliquo tempore.hec consequentia probatur ⁊ dicit.non enim bene semper in hoc aut in hoc:sed in toto quodam quod optimum existens est aliud aliquid.nam in toto est optimitas: ⁊ per consequens intellectus diuinus non semper fuisset in perfectione: quia transisset de cognitione partiuꝫ ad cognitionē tot9.destruit ꝯsequens.d.sicut aūt ipsa suiipsius intelligentia habet eterna:hoc est res eterna:omne.i.omni tempore ⁊ nō aliquando sic:⁊ aliquādo nō.⁊ hec est destructio ꝯsequentis.

℄ Quia ista questio.]Cōmentum istud habet duas partes. Cō. 51. Prima est expositiua textus.2a ibi[Et sic est in alijs intelligentijs.]Digreditur.Et primam partem non legemus:sꝫ circa literam dubitando adducemus sententias Auerrois ad nostrum propositum.Secundam partem passim legemus.℄ Circa ergo literam emergunt quedam ambiguitates.⁊ prima est circa consequentiam Aristotelis.videlicet si primus intellectus non sit sua intellectio sed potentia: tunc continuatio intellectionis esset sibi laboriosa ℄ Sed contra:quia motus non est substantia celi sed celum est potentia pura ad motum:⁊ tamen motus non est violentus celo. Secūdo/qa labor fit propter resolutionem spirituum.vt dicit Auerroes secūdo celi cōmento tertio:⁊ tamen cōstat in deo spiritus non solui.Tertio/quia rationalis aīa post mortem non intelligit per suam substantiā:⁊ tamen intellectionis continuatio non est sibi laboriosa.Ultimo/omne enthymema tenet in virtute syllogismi.quid est ergo mediuꝫ syllogismi presentis:forte propter hec ⁊ alia expositor noster ⁊ alij latini videntur ad verba litere tenere ꝙ hec cōsequētia non sit necessaria sed probabilis.ipse etiā Philosophus hoc innuit.d.rationabile:modo rationabile idem est ꝙ probabile:probabilitas tamen est ex hoc.quia vbi itellect9 dei sit pura potentia:illa est contradictionis ad intelligere ⁊ oppositum intellectionis:⁊ omnia talis est ab extrinseco.⁊ hoc videtur rationabile aliquo modo pro quanto de foris.Mihi videtur aliter cum reuerentia tanti viri.vbi debes scire apud Auerroem hic ꝙ deum intelligere res extra pōt accipi vel simul vel successione.simul quidem: vt si intelligeret omnia intelligibilia vno ⁊ simplici actu.⁊ hoc modo intellectio non esset ei laboriosa:imo summe delectabilis: vt.10. ethicorum scribit Aristoteles Alio modo successiue:scilicꝫ. nunc sciendo vnum ⁊ ignorando aliud ⁊ pcedendo de ignorantia ad scientiam per media vt nos diximus:⁊ hoc modo si ipse intelligeret res oporteret habere sensus a quibus sumeret phantasmata representantia nunc vnum:nunc aliud.primo modo Aristoteles non arguit.secūdo modo consequētia sua est fortissima.Sumatur ergo antecedens sic/si deus intelligeret inquantum est in potentia ad intelligibilia diuersa successiue: vt dixit Auerroes:intellectio esset cum labore.probatur.nam intellectio illa esset per concursum sensuum:⁊ sensus sunt virtutes materiales.ergo laborarent vt in nobis videmus.nec dicit Aristoteles ꝙ itellectio illa esset violenta:sed ꝙ continuatio intellectionis esset laboriosa:quia esset cum resolutione sensuum.primum membrum non destruit:quia patet per alia dicta ⁊ dicenda:scilicet ꝙ si deus intelligeret omnia simul ⁊ subito:tunc in eo esset multitudo.Amplius perficeretur per vile.hoc modo instantie remote sunt.vt patet intelligenti.℄ Scda dubō/vtrū in factiuis scientijs idē sit res scita ⁊ scia:⁊ videt ꝙ non.nā res scibilis est extra animā.scia est in aīa.℄ Respondet ꝙ scibile potest accipi ſm qd esse/hoc est vt hꝫ esse cognitum ꝙ est abstractum a mā ⁊ ab indiuiduis.alio mō vt hꝫ eē simpliciter:⁊ hoc est esse extra aīam.℄ Tunc dōm ꝙ quātum ad esse ſm quid ideꝫ sunt.nā domus vt hꝫ rōnē scibilis est res in anima:⁊ vt sic est ars domificatiua.ergo ſm qd ideꝫ sunt.simplr 2o sunt diuersa.Sꝫ qa deus:⁊ ſm quid:⁊ simpliciter separat a mā:ideo in eo ⁊ sciētia ⁊ scibile oī modo sunt idem.Simili mō de scia ⁊ scibili in scientijs speculatiuis dicendum.℄ Tertia dubitatio videtur/ꝙ illa ꝯsequētia nulla sit.vꝫ.deus intelligit se vt cōpositū.ergo transmutatur.nam dicaꝫ ꝙ intelligit simul totuꝫ ⁊ partes vno actu. dōm ꝙ consequētia Aristotelis saltem tenet de possibili.ꝙ

modo deus intelligit se vt cõpositũ.ḡ põt itelligere partes prius toto:tenet ꝯñia.nam intellectus diuinus põt itelligere res vt sunt intelligibiles:sed partes sunt intelligibiles absolute absq; intellectione totius.ḡ potest itelligere ptes nõ intellecto toto.Et tunc vltra:sed in eternis posse ⁊ esse sunt simul.ergo de facto intelligit prius partes ipso toto:⁊ hec est pulchra deductio.¶ Quarta dubitatio est quo mõ valz hec ꝯsequentia:deus est simplex ⁊ absq; mã.ergo intelligit se simplici intelligentia ⁊ non composite.videtur enĩ ꝙ hec consequentia nulla sit.nã tunc nõ possemus nos intelligere deum intellectione cõposita qð falsuz est.naz intelligimus ipsum vt ens ⁊ vt bonũ ⁊ talia.Debes scire ꝙ aliter nos intelligimus deum:⁊ aliter deus intelligit se.naz nos intelligimus deum per attributa:modo attributa sumuntur ab entibus causatis que sunt in materia.vt dixit Auerroes supra cõmento.39.⁊ sic deus aliquo modo est in materia ꝓ quãto sibi attributa sumuntur ab entibus in materia.deus ꝟo vt intelligitur a se simpliciter:intelligitur ⁊ non per attributiones:⁊ per consequens non potest deus formare propositiones de se:qa predicatũ ⁊ subiectũ distinguuntur realiter.vt dixit Auerroes ibidẽ.bene ergo arguit Aristoteles.Si de' intelligeret se cõposite tunc esset in mã:quoniam tunc formaret de se propositiones:⁊ ois propositio habet subiectuz ⁊ predicatum:⁊ subiectuz sumit̃ a mã ⁊ predicatũ a forma. secus est de intellectione nostra.nam nos intelligimus ipm per attributionem.⁊ hanc deductionem pauci intelligunt. ¶ Quinto dubitatur circa consequentiã vltimã. videt̃ enĩ ꝙ nõ sequit̃.s.ꝙ deus intelligat se in tempore:si ipse est totum.dõm ꝙ totũ dũ intelligit rõne partiũ intelligitur.pars autez intãtũ inquãtũ per operationẽ sumitur.hoc autez fieri nõ potest nisi in tẽpore.⁊ sic patet ꝯsequentia.Multa dicit Auerroes in his verbis paruz vtilia.Tu ꝟo lege per te ⁊ intelliges si textum intellexisti.[Et sic debz esse.]¶ Hec est secũda pars cõmenti in qua Auerroes digredit̃ ⁊ declarat differentiam inter intellectionẽ intelligentiarũ ⁊ dei.et remouet questiones.⁊ pmo colligit cõuenientiam.scðo differentiam.dicit pmo.⁊ sic debz esse in aliqa intelligẽtiis abstractis:hec est conuenientia.s.ꝙ nulla intelligentiarum intelligit aliquid extra se:⁊ ꝙ in eius intellectione nõ accidit labor.Dicit secũdo.sed primus est simplicior eorum.⁊ hec est differentia.s.ꝙ mõ simpliciori intelligit primus rem intellectam.¶ Tertio ꝯcludit corollariũ ⁊ hec est scða diña. Ubi debes scire ꝙ aliquis itellectus potest esse multus in intelligendo vel multiplicitate cognitorũ:⁊ hoc esset quãdo multa cognosceret:vel multiplicitate modi cognoscendi:⁊ hoc est quãdo intelligibile ⁊ intelligẽs differunt. Est ḡ differẽtia secũda hec ꝙ intelligẽtia scða nõ est multa multiplicitate modi cognoscẽdi:quoniã in ea intellectus ⁊ intellectum sunt vnuz re sed bene multiplicitate intellectorum qm̃ intelligit multa.s.se ⁊ omnes intelligentias superiores. Deus ꝟo est simplex dupliciter.primo qa nõ multa intelligit:qa solũ se intelligit.scðo qa intellectus ⁊ intelligibile idẽ sunt simpliciter in deo.dicit.⁊ ideo est vnum simpliciter sine aliqua multiplicitate:quia neq; ꝓpter alietatez intellect' ⁊ intellecti:⁊ hoc quantum ad modum cognoscendi.neq; ꝓpter multitudinem intellectorum:⁊ hoc quantum ad rẽ cognitaz:probat hanc differentiã ⁊ supponit ꝙ multiplicitas cognitorum pendet ex modo cognoscendi alio.ex eo qa cognitũ ⁊ cognoscens distinguunt̃ realiter.⁊ hoc pz.¶ Ex ħ arguit si intellectus diuinus intelligit multa:tunc intellect' ⁊ intellectum distinguuntur realiter:consequentia patet ex suppositione ⁊ verba patent.[Et cũ Themistius.]¶ Narrat positionem Themistij ⁊ reprobat illaz.Themistius ergo voluit ꝙ possibile est ꝙ deus intelligat multa:imo oia entia mundi subito.¶ Contra arguit Auerroes quia declarauimus hoc.scilicet ꝙ deus nihil aliud extra se intelligit:⁊ per ꝯsequẽs non multa.⁊ ꝙ intellectus ⁊ intellectũ sunt idẽ omnino.[Dicit enim.]¶ Scðo narrat motiuũ Themistij quod expositor magnifacit.Arguit enim sic.Intelligit se eẽ principium alioꝝ.ergo intelligit alia.quoniaz cognitio vni' relatiui pendet ex cognitione alteri' correlatiui. ¶ Contra arguit.d.⁊ omnia ista sunt eius qui nõ intelligit demonstrationem Aristotelis:⁊ quasi vult habere respõsionem ⁊ non expressit illam.vult tñ eaz esse intellectã ex verbis Aristotelis.¶ Breuiter ergo dõm ꝙ deus intelligit se cognitione absoluta ⁊ non relatiua:⁊ ꝑ ꝯñs nõ itelligit se esse ꝑncipiuz neq; ꝑncipiatuz nec se sub rõne aliqua.[Sz tamẽ.]¶ Cõtra hoc arguit:nam tunc deus ignoraret se esse ꝑncipium ⁊ ignoraret hec ⁊ per ꝯñs esset ignorans quod deo nephas ẽ. [Et ideo.]¶ Respondet ⁊ primo narrat positionẽ quorũdam.scðo respondet ſm veritatez.Quidam itaq; dixerunt ꝙ eo mõ deus scit se esse ꝑncipium quo mõ causat hec.Est autez causa hoꝝ vlis ⁊ non particularis:⁊ ꝓpterea hec scit scientia vlĩ ⁊ non particulari:⁊ per ꝯñs scit se esse ꝑncipiuz vle ⁊ non particulare.[Et veritas est.]¶ Respõdet ergo aliter/vbi debes scire ꝙ deus est ens per essentiã.⁊ reliqua sunt entia participando deuz.⁊ propterea esse dei est causa oium reliquorum:⁊ qm̃ scientia ⁊ esse in deo sunt idez:dicit ergo tria.Primum ꝙ deus scit oia pro quanto ipse est oia: sicut calor est omnia calida.Secũdo dicit ꝙ scit omnia scia que est causa rerum:nam scit omnia per essentiam:sed sciẽtia est sua essentia:⁊ sua essentia est causa rerum.ergo scientia sua est causa rerum.Dicit tertio ꝙ deus non ignorat reliqua quoniam aliquo modo scit illa sciendo ens/hoc est se qui est totũ ens.Ex his videtur ꝯcedere Auerroes ꝙ deus scit oia non quidem per se:sed sciendo se:nã ipse est oia.[Et ideo.]¶ Concludit quedam corollaria.Primuz est ꝙ scientia dei ⁊ nostra dicuntur equiuoce:naz sua est causa ⁊ nostra est causata a rebus.nam sua scientia est entis vt simpliciter dicti ⁊ tale est causa nostre scientie.Debes scire ꝙ sciẽtia dei est entis simpliciter:⁊ est idẽ enti simplr.sz ens simpliciter est causa scie nostre:⁊ ꝑ ꝯñs scia dei est causa sciẽtie nostre.[Scientia igit̃.]¶ Scðm corollarium est ꝙ scientia dei nec est vlis nec ꝑticularis:hoc est ꝙ ipse nec scit hec in vlĩ nec in particulari.pmũ ꝓbat:naz scire in vlĩ est scire in potentia particularia.sed in deo nulla est potentia. ergo deus non scit particularia in vlĩ.nec scit ꝑticularia in particulari:nam particularia sunt infinita ⁊ infinita non cõtinẽtur in aliqua sciẽtia:quãto minime in scia pma.[Ille igitur primus.]¶ Ad formã qõnis rñdet ꝙ deus nec scit scia nostra nec ignorat scia nostra.nam cõtraria sunt nata fieri circa idem:si ergo deus nõ scit scia nostra:vtpote vlĩ vel particulari.ergo nec tali ratiõe ignorabit.quare patet ꝙ aliquid est sciens de quo sciẽtia non dicit̃ nisi equiuoce vt deus:scit enim ipse deus:⁊ tamẽ nõ dicit̃ sciens nisi equoce.In multis partibus libri destru' destru^m locuti sumus de scia dei ⁊ intelligẽtiarũ:nec opz nũc imorari:tñ pro presenti declaratiõe debes scire ꝙ aliqd põt sciri trib' modis.¶ Uno mõ in particulari quo per sensum scimus particularia in materia signata.¶ Scðo mõ in vlĩ.s.scientia cõfusa vt sciẽs solem scit infinitos soles si essent:⁊ hec sciẽtia est in potẽtia ⁊ in actu.est potentia quidem respectu cõtentoꝝ ⁊ est in actu respectu sui essentie:qa ipsa est aliqua perfectio.¶ Tertio modo est causa.qui enim scit effectus in causa:scit effectus: sed nec in particulari qa causa non est materia effectuu:⁊ ħ modo videt̃ velle Auerroes ꝙ deus scit oia pro quãto scit ens hoc est esse quod est causa oium.⁊ sic sua scientia dicit̃ equiuoce quia nec est vniuersalis nec particularis:sed causalis.¶ Sz dices/de' scit oia causaliter.ergo scit oia vt termini relationis cause ad illa.ḡ oia particulariter.⁊ hoc erat

argumentuz

argumentum Themistij ⁊ expositoris. ¶ R̄ndeo q̄ in effectu tot sunt gradus quot cause sunt. deus ḡ est cā oīuʒ sub ratione entis ⁊ nō sub ratione talis entis: vt videtur Proculus sentire dum dicit. prima creaturarum est esse. ⁊ sic cōcederem q̄ deus scit oīa eo modo quo concurrit ad esse oiuʒ: ⁊ q² concurrit ad esse oium sub ratione entis: ideo sub ratione entis intelligit oīa: ⁊ hoc est intelligere oīa sub ratiōe entis cause ⁊ nō entis causati: nam sic sua sciētia esset vniuersalis. Tu ꝟo lege dicta nostra ibidem: ⁊ intelliges solutionez hanc. ¶ Debes scire pro intellectu oium istoꝝ q̄ Auerroes imaginaꝫ q̄ deus sit formaliter entitas vel ens formalr: reliqua ꝟo non sunt entitas ens formalr. sed entia participatiue que potius (vt ita loquar) dicunꝫ entaliari per cōsequēs sicut caliditas per essentiam est formaliter calida. ⁊ reliqua sunt calida participatiue ꝑpter calorem: sic deus est ens ⁊ entitas formalr: nos ꝟo tales ipso deo participatiue. Ex his sequunꝫ p̄mo q̄ deus sciēdo se scit oīa. quo mō ḡ scit formā scit ꝑticipantia illā: vt qui scit caliditatē scit oīa calida. ⁊ per spicuum est q̄ qui scit per caliditatez oīa calida non scit calida in vniuersali nec in particulari per illam formā: nam illa forma nec est vniuersalitas illorum nec particularitas. Scit ergo omnia illa caliditate causaliter: pro quanto scit illa sciendo causam qua participando calida sunt. Secūdo sequitur q̄ deus sciendo se q̄scit nec appetit scire hec. Sicut si aliquis gustaret saporē in quo eēnt omnes bonitates omnium saporum: non appeteret gustare alium saporem preter illum. Et q̄m deus est tota veritas ⁊ tota bonitas: in eo q̄ scit se: scit omnia vera: ⁊ in eo q̄ fruitur eius bonitate que est tota bonitas: non cupit frui alia bonitate. Tertio sequitur q̄ ipse solus est perfecte beatus. nam intelligit verū in quo est tota veritas ⁊ fruitur bonitate in qua est ratio totius bonitatis: ergo est perfectissime beatus solum in intelligendo se. Sed quantum hec contradicant theologie ⁊ veritati: diximus in libro destructio destructionū. ⁊ tu q̄re hec ⁊ diligenter lege: q² reperies multa quibus nunc addere nō possum (etsi plus expertus sim) propter negocia.

Perscrutandum autez est qualiter habet totius natura bonum ⁊ optimū. vtrum separatum quid ⁊ ipsum ꝓm se: aut ꝓm ordinem: aut vtroq₃ modo: sicut exercitus. Etenim in ordine ipsum bene: ⁊ dux. ⁊ magis iste. non enim iste propter ordinem sed ille propter hunc est. omnia ꝟo coordinata sunt aliqualiter: sed nō similiter ⁊ natatilia ⁊ volatilia ⁊ plante: ⁊ non sic se habent vt non sit alteri ad alteruʒ nihil: sed est aliquid. Ad vnum quidem enim omnia coordinata sunt. sed quemadmoduʒ in domo liberis non licet quod contingit facere: sed omnia vel plura ordinata sunt: Seruis ꝟo ⁊ bestijs parum quod ad cōmune. multum ꝟo quod contingit. Tale nāq₃ principium cuiusq₃ ipsoruʒ natura est. dico autem puta ad discerni necesse quoq₃ omnibus venire. ⁊ alia sunt sic: quibus cōmunicant ad totum.

¶ Ostendit q̄ primus motor sit primus. s. effectiuus ⁊ primum intelligibile. ⁊ q² accepit ipsum esse primum appetibile: ⁊ nō declarauit quomodo: nūc vult exponere quomō. ¶ Et debes scire q̄ bonum est duplex. s. bonuʒ ordine: qḋ pro tanto bonum est pro quanto participat ratione finis. ⁊ bonum fine ⁊ hoc dicit optimum. finis enim vult esse vltimum: ⁊ per ꝯsequēs optimū. ⁊ ꝑpterea querit Ph̄s ⁊ dicit. Perscrutādum est aūt qualiter totius natura hoc est mundus habet bonum. s. quātum ad ordinem: ⁊ optimū. s. quantum ad finem vocaꝫ mundus natura totius: q̄m est omnia entia: ⁊ dicitur ꝑpter hoc vniuersum. ¶ Deinde explicat questionem. d. vtrum separatum quid ⁊ ipsum per se. ⁊ hoc quantum ad finem ⁊ ad optimum: aut ꝓm ordinem: ⁊ hoc quātum ad bonum ordinis: ⁊ hec est questio. ¶ Debes scire q̄ differētia est inter bonū ordine ⁊ finem. nam bonum ordine eget aliquo: aliquo modo ad quod ordinentur cuncta illius ordinis. sed finis est id ad quod cuncta tendant: ⁊ propterea finem vocat separatū quid ⁊ ipsum per se. [Aut vtroq₃ modo.] ¶ Soluit questionem ⁊ vult: q̄ quemadmoduʒ in exercitu est duplex bonitas. s. ordo ⁊ dux: sic ⁊ in vniuerso. Ordo in exercitu est bonum quoddam: ⁊ ipsum milites enituntur seruare. ⁊ dux est optimum: q² ad ipsum est ordo ⁊ milites. dicit. aut vtroq₃ modo: sicut exercitus. etenim in ordine. s. exercitus est ipsum bene. s. in exercitu est duplex: cui debetur ratio optimi: quia appellauit ordinem bonum: ⁊ finem separatū ⁊ per se optimū. ostēdit per simile hoc esse bñ dictum: ⁊ dicit. ⁊ magis iste. s. dux est q̄ ordo. subdit causam. d. non enim iste est propter ordinem: princeps enim exercitus est supra ordinem: sed ille. s. ordo est ꝑpter hunc. s. ducem. Ex his sequitur q̄ bonum ordinis subordinatur fini: ⁊ per consequens ordo dicitur bonum ⁊ finis optimum dici dz. quoniam est sui gratia ⁊ bonum ordinis gratia eius. [Omnia ꝟo.] ¶ Remouet dubium. nam posset quis dicere ordo est in eis que specie differunt: genere ꝟo conueniunt. sed mundi partes ⁊ specie ⁊ gnere differunt: ergo non coordinantur: ⁊ sic philosophus apponit falsum. Videtur respondere q̄ duplex est ordo. s. vniuocus q̄lis est in animalia speciebus: ⁊ analogus seu ꝓportionis: vt est in his que sic se habent q̄ priora sunt vtilia posterioribus: ⁊ tandem omnia sunt ad vnum. vult ergo q̄ mundi partes habeant ordinem secundo modo. nam vlt q̄ vna pars mundi est vtilis alteri: ⁊ tandem reducunt ad vnuʒ cōmunem omnibus finem. dicit. omnia ꝟo coordinata sūt aliqualiter. s. analogice ⁊ proportionaliter: sed nō similiter s. ꝓm speciē sunt ordinata vt natatilia ⁊ volatilia ⁊ plante: ⁊ non sic tamen se habent vt non sit alterum ad alteruʒ nihil: sed alterum alteri est aliquid. nam ad vnum quidq₃ omnia coordinata sunt. Est ergo iste ordo q̄ plante sunt animalium gratia: ⁊ animalia propter homines: ⁊ hoīes ꝑpter corpora celestia: ⁊ omnia tandem gratia primi entis in natura optimi. ⁊ sic partes mundi non habent ordinem vniuocum sed ordinem proportionis. [Sed quemadmoduʒ.] ¶ Declarat idem secūdo exemplo. s. accepto a domo. Ubi debes scire q̄ in domo sunt paterfamilias: liberi: serui: ⁊ bestie: ⁊ possessiōes vt Aristoteles declarat in iconomicis. isti omnes agunt bonum domus: ⁊ optimuʒ domus. bonū domus est ordo agibilium: optimum est volūtas patris familias. liberi ⁊ pater ambo participant eo q̄ optimum: pater qdeʒ q² ipse est optimum q² dat ordinē. filius ꝟo q² propinquus patri: ⁊ per consequens aliquo modo dat ordinem ⁊ recipit ordinem. Nam liber magis accedit ad voluntatem patris. Serui ⁊ bestie participant bono ordinis. nam solum ordinantur l₃ serui bestias ordinent ⁊ bestie agrum. Sicut vniuerso substantie separate ⁊ deus valde participāt optimo. deus quidem q² ipse est optimum: substantie ꝟo separate: q² vicine optimo. res ꝟo generabiles multum participant bonum ordinis ⁊ paruʒ bono optimo q² sunt elongate. hec est perfecta declaratio. Sicut ergo in domo paterfamilias est ordinans tm̄: ⁊ serui ⁊ bestie ⁊ possessiones ordinati t. At liberi ꝟo ordinantes vno modo ⁊ ordinati alio modo: sic ⁊

in toto mundo est deus optimum qui ordinat: ꝛ generabi-
lia ordinata tm̄: ꝛ intelligentie que qdeʒ. vt liberi sunt vno
modo ordināꞇes alio mō ordinate. dicit. Sed quēadmodū
in domo liberis nō licet qđ ꝯtingit facere. hoc est paruʒ ꝑti
cipant bono ordinis q2 sunt in loco ꝑris: sed oīa vel plura
ordinata sunt subaudi que liberi faciunt: ꝛ per consequēs in
posse eoꝝ videt̃ esse ordo pro quāto vicini sunt patri. pro-
pterea liberi videntur impare seruis in loco patris: seruis
ꝟo ꝛ bestijs videtur esse parum qđ cōe. i. parum participāt
optimo qđ est cōmune patri ꝛ liberis: multum ꝟo partici-
pat eo qđ contingit: hoc est bono ordinis: q2 ipsi nō hñt nisi
ordinata sibi facere ꝛ parum imperāt. s. nisi bestijs. ❡ De-
bes scire ꝙ bonum ordinis dī qđ ꝯtingit: qm̄ pōt variari: ꝛ
est in potestate patris ꝛ aliquo modo in posse filioꝝ. ꝛ huic
subaudiendum: s. ꝙ eodē mō est in vniuersi ꝑtibus. nam
sunt quedam ꝑtes multū participātes optimo ꝛ quedaʒ
parum. huius ꝯ subaudiendi reddit cām. d. tale nāq3 princi
pium vniuscuiusq3 eoꝝ est natura: ergo res mundi vident̃
participare ordine propter eoꝝ naturam: que sunt ꝑncipia
exequendi ordinē: ꝛ ideo res mundi l3 nō intelligāt. faciant
operationes ordine qm̄ dirigunt̃ ab optimo: vt dicit Themi
stius. [Dico aūt.] ❡ Exponit qđ est illud quo omnia parti
cipant: ꝛ que inter ea que participant eo qđ optimum: ꝛ vult
ꝙ oīa mūdi entia participant dīia: hoc est ordine qui consi
stit in differentia posterioris ad prius: talē enim ordinē ha-
bent oīa preter: l3 deus parū: Sed quedam sunt que partici
pant quodam optimo qđ est supra ordinem dicit. dico aūt
vtpote boni ordine quātum ad discerni ꝛ distingui: necesse
est quoq3 eis venire ꝛ accidere tale bonuʒ. ergo bono or
dinis omnia participāt: ꝛ alia sunt sic quibus oīa ad totum
cōmunicat vt sunt corpora celestia. hec enim oīa cum vni
uersi duco participant optimo ad totum vniuersum perfi-
ciendum. Sunt enim intelligentie similes liberis: ꝛ mundi
entia similia seruis ꝛ bestijs: ꝛ propterea intelligentie ꝑtici-
pant eo optimo: quo primus. ꝛ parum participant ordine.
hec ꝟo multo ordine ꝛ parum optimo participant.

Cō. 52. ❡ Ipsa est tertia.] Cōmentum habet duas partes: altera q-
dem est si expositiua textus: altera ꝟo digreditur aliqua-
liter: ꝛ ꝑia quidem satis nota est per ea que nos diximus
in nostre expositione. Deinde ibi. [Et sciendum est.] ❡ Di
greditur: videt̃ ꝑmo colligere positionē Aristo. ꝛ dicit. Et
sciendum est ꝙ hec est sententia Aristotelis in sollicitudine:
ꝛ per ipsam soluunt̃ omnes questiones tangentes sollicitu-
dineʒ. debes scire ꝙ ex verbis Aristotelis colligi potest ꝙ
deus hbet sollicitudinem ꝛ ꝙ nō h3. habet enim sollicitu-
dinem pro quanto ipse est quasi causa oīum ꝛ ordinās eun
cta: sed nō h3 curam particulariuʒ. Quia igitur Aristoteles
dixit eum eē causam ordinis: ꝛ nihil est causa ordinis nisi
cognoscat ordinata: ꝛ per consequens deus h3 sollicitudinē
pro quanto ordinat. [Sunt enim quidam.] ❡ Narrat nūc
positionem quorundam. qdam enim volunt deum omnia
scire particulariter ꝛ vniuersalr. ꝛ huius causa est: q2 sapi-
ens nō d3 ꝑtermittere aliqđ absq3 sollicitudine. Dicunt se
cūdo ꝙ oēs actiones dei sunt iuste: ꝛ per ꝯsequens nō facit
maluʒ: q2 maluʒ non est ens. ꝛ hec est positio nostra ꝛ vera.
Alia positio est Epicureoꝝ: nolunt enim ꝙ deus non creet
hec: q2 hec multa mala sunt que sapiens dimittere debet:
ergo isti sunt in extremo contradictorio ad illos. naʒ isti no
lunt ꝙ nulla sit sollicitudo oīno. [Et veritas.] ❡ Respon-
det Auerroes ꝛ vult ꝙ veritas sit ꝙ sollicitudo sit eo mo-
do quo dixit: ꝛ probat. nam si res essent sine sollicitudine: es
sent a casu ꝛ extra intentionem agentis: sed per se ꝛ ex neces
sitate materie. Ultimo narrat propter hoc argumentuʒ po
sitionem Pythagoricoruʒ. Pythagorici enim videntes mul
ta mala esse in rerum natura ꝛ multa bona: cogunt̃ dicere
duos deos esse quoruʒ vnus bona: alter mala creet. ❡ De-
bes scire ꝙ Pythagorici decipiuntur. nam nullum malum
est: ꝛ illa mala que ipsi reputant dicuntur mala ſm quid vt
respectu vnius ꝛ bona respectu alterius: ꝛ propterea malū
simplr̄ nihil est: non ergo valet ponere duos deos.

Ocecūq3 ipossibilia accidunt aut ab-
surda: aliter dicētibus. Et qualia gra
tiosius dicētes. ꝛ in qb9 minime du-
bitationes op3 nō latere. oēs enim ex
ꝯtrarijs faciūt oīa: neq3 aūt oīa neq3 ex qđ cō-
trarijs recte: nec in qbuscūq3 ꝯtraria existunt:
qūo ex ꝯtrarijs erunt non dicūt. Impossibilia
enim sunt ꝯtraria adinuicē. nobis aūt soluit̃ h
rōnabilr̄. eo ꝙ tertiū aliqđ sit. alij ꝟo alteꝝ con
trarioꝝ: māam faciunt: quēadmodū qđ inequa
le equali: aut vni mlta. Soluit̃ aūt ꝛ hoc eodē
mō: mā enim que vna: nulli est contraria.

❡ Auerroes ꝛ expositor conueniunt. nam vterq3 vult Ari- Cō. 53.
stotelem hic enarrare positionem antiquoꝝ ꝛ eas confuta-
re. Auerrois dicit Aristotelem hoc fateri: vt ostendat posi-
tionem eius esse magis rōnabilem: q2 per ipsam soluuntur
omnes questiones: non sic positiones antiquorum sunt. ꝛ
textus bene ꝛ docte declaratur ab expositore. nec potest ad
di. ꝛ cōmentum similiter patet.

Amplius omnia praui participatiōe
sunt extra vnū: nam malum ipsuʒ al
terum elemētoꝝ. Alij aūt nec princi
pia bonum ꝛ malū: q2uis in omnib9
maxime qđ bonuʒ principium. Alij ꝟo hoc q
dem recte: q2 principiuʒ. Sed quomō bonum
principium nō dicunt. vtrū vt finis aut vt mo-
uens aut vt species. Inconuenienter aūt ꝛ Em
pedocles: amicitiam enī bonū facit: hoc auteʒ
principium ꝛ vt mouēs. Congregat eniʒ ꝛ vt
materia. pars enim mixture. Si itaq3 ꝛ eidem
accidit vt māe. ꝛ principiū esse ꝛ vt mouenti:
sed esse non idem ſm qđ duoꝝ igitur amicitia,
Inconueniens autem ꝛ incorruptibilem esse
litem. sed hoc ipsum est mali natura.

❡ Quia qdam dixerūt duo. s. ꝙ oīa fiant ex ꝯrijs. ꝙ prima
ꝑña contrarioꝝ sunt duo. s. bonum ꝛ malum: ꝛ contradixit
his in textu precedēti: nūc arguit ꝯtra eosdē: ꝛ vtitur enthy-
memate hoc modo. Si oīa essent ex ꝯtrarijs: ergo oīa parti
ciparent malo. que ꝯsequentia p3. nam alterum elementoꝝ
est malum ꝛ alterum est bonū: ergo oīa participarēt malo
excepto vno. s. bono. nam bonum est ꝯtrariuʒ ipsi malo. di-
cit. Amplius oīa praui. i. mali participationeʒ essent preter
vnum. s. bonum hoc est enthymema. [Alij aūt.] Narrat po
sitiones alioꝝ vt ostēdat ꝙ predicte positiones sunt remote
ab oībus ꝛ dicit. alij aūt nec ꝑncipia bonū ꝛ malum. s. dicūt
q2uis in oībus maxime qđ bonū est dicāt eē ꝑncipium. Est
ergo scđa positio ꝙ bonū est ꝑcipue ꝑncipiū ꝛ non maluʒ.
[Sed quomodo.] ❡ Cōtra hoc etiam ostēdit eoꝝ diminu
tionem. d. Sed quomodo bonum sit principium nō dicunt
vtrum. s. vt finis aut vt mouens aut vt spēs hoc est forma.
ꝛ sic isti vident̃ manchi ꝛ diminuti. [Inconuenienter autē.]
Nūc spāliter narrat Empedoclis pōnem. Ubi debes scire
ꝙ Empedocles opinatur amicitiam esse principium ꝛ esse

bonũ: ꝛ q amicitia sit ꝑncipiũ duplici ratiõe. s. vt agẽs ꝛ vt mã. vt agens quidem qꝛ congregat: modo congregare est act9 agentis. vt mã autem: qꝛ est pars mixti. nam mixtũ apud ipm fit ex quattuor elemẽtis ꝛ lite ꝛ amicitia modo esse ptem est ↄditio materie dicit. Incõuenienter aũt ꝛ Empedocles sub audi dicit. amicitiam. n. facit bonũ. hoc aũt principium facit dupliciter ꝛ vt mouens. congregat enim ꝛ vt mã. pars enim est mixture ipsa amicitia. [Sit itaqꝫ.] ❡ Contra arguit: naꝫ non videt q idem possit esse agens ꝛ materia fm eandem rõnem. ergo opꝫ amicitiam esse alterũ sub altera ratione. Utrum ergo amicitia sit vt materia magis an vt agẽs. quo modo enim non sit possibile vt mã sit fm eandem rationẽ vtrũqꝫ. qđ ergo duoꝝ magis erit. dicit si itaqꝫ ꝛ eidem accidit vt materie esse ꝛ principium ꝛ vt mouenti eiꝫ accidat esse principium. igit fm qđ duoꝝ amicitia sit: vtruꝫ sub rõne materie magis an sub ratione agentis. [Incõueniens autem.] ❡ Secundo arguit ↄtra Empedoclem. nam ipse ponit litem esse incorruptibilẽ ꝛ ipsam esse principiuꝫ: vt naturã mali. litem ergo esse incorruptibilem ꝛ esse principiũ: vt malũ natura est incõueniens. dicit. Inconueniens autẽ ꝛ incorruptibilem esse litem: sed hoc ipsum est mali natura. modo hec duo ponere videtur inconueniens.

Cõ. 54. est clarus Anaxagoras aũt vt mouẽs quod bonum principium. intellectus: sed gratia alicuius mouet: quare alteruꝫ. excepto vt nos dicimus. nam medicatiua est sanitas quodãmodo. Inconueniẽs aũt ꝛ contrarium nõ facere bono ꝛ intellectui.

❡ Specialiter 2° põnem Anaxagore declarat. Anaxagoras ergo ponit q bonũ sit pn^m ꝛ vtitur syllo in 3° figura. nam intellectus est pn^m ꝛ intellectus est bonũ. ergo bonũ est principium. hec est positio Anaxagore ↄtra quem intellectus mouet alicuius gr̃a. ergo opꝫ dari aliqđ alterum ab intellectu pmo. cuius gr̃a primus itellectus mouet. ❡ Rndet p Anaxagora: q forte itelligit vt nos itelligimus. s. q in separatis a mã: idem est finis ꝛ agens: vt sanitas in mente videtur eẽ ipsa res medicatiua quodãmodo: ergo primus itellect9 erit primum agens ꝛ primus finis pro quãto sui gratia mouet. ❡ Scđo arguit ↄtra Anaxagorã: nam cõis opinio dicit q ↄtra sunt omniũ pn^a. ergo videt incõueniens bono ꝛ intellectui non facere ↄtraria. nam intellectus ꝛ bonum sunt de numero entium: ꝛ cõmunis opinio ponit contraria esse principia omnium. Sed hec instantia parum valet ↄtra Anaxagoram: sed tenet hypothetice. s. si opinio cõmunis sit vera. s. q omnia sint ex contrarijs. Aristoteles autẽ non vult Anaxagore contradicere. naꝫ ipse fuit plus propinquus vero omnibus alijs. verba textus patent.

Omnes at contraria dicentes nõ vtuntur contrarijs nisi figuret aliquis. ꝛ q̃re hec quidem corruptibilia: hec autẽ incorruptibilia nullus dicit. omnia nãqꝫ entia faciunt ex hisdem principijs. Ampli9 autem alij quidam ex non ente faciunt entia. Alij autem nisi hoc cogatur vnum omnia faciunt. Ampli9 propter qđ semꝑ erit generatio: ꝛ que est causa generatiõis nullus dicit. Et duo principia facientibus: aliud necesse primũ principalius esse: ꝛ his qui spẽs: qꝛ aliud principium principalius. ꝓpter qđ enim pricipauit vel pricipat: ꝛ alijs quidem necesse sapiẽtie ꝛ bono ratissime scientie aliqđ ↄtrarium esse: nobis autem nõ. non enim est ↄtrarium primo nihil. nã omnia contraria mãm habent: ꝛ hec potentia sunt. Contraria aũt ignorantia ad contrariuꝫ. primo vero contrariũ nihil. Amplius si nõ erũt preter sensibilia alia. non est pricipium ꝛ ordo ꝛ generatio ꝛ celestia: sed semꝑ principij principium. vt theologis ꝛ physicis omnibus. Si autẽ erunt species aut numeri nullius cause. si autem non: neqꝫ motus. Adhuc quõ erit ex nõ magnitudinibus magnitudo ꝛ continuuꝫ: nõ enim numerus facit continuum nec vt mouẽs nec vt species. At vero nullum erit contrariorũ qđ quidem ꝛ motiuum ꝛ factiuum. Contingeret enim vtiqꝫ nõ esse. At vero posterius quidem ipsum facere potentia. non ergo sempiterna sunt entia: sed sunt. Inter medium igit est aliqđ horum. hoc aũt vt dictum ẽ. Adhuc aũt quomodo numeri vnuꝫ aut anima aut corpus ꝛ spẽs totalr: ꝛ res. nihil dicet nullus: nec ↄtinget dicere si nõ: vt nos: dicat: q mouẽs facit. Dicentes aũt numeꝝ primũ mathematicũ: ꝛ sic semper aliã habitã subaꝫ ꝛ pricipia cuiuslibet: alia in cõnexã ipsius vniuersi subam faciunt. nihil enĩ alia alij ↄfert aut ens aut nõ ens ꝛ pricipia multa. Entia vero nolũt male disponi: nec bonum plures principes: vnus ergo princeps.

❡ Isti textui nõ hẽmus cõmentum. Expositor tñ optime ꝛ egregie textum hũc exponit. Tñ videt mihi q pma pars satis pꝫ. In ea eniꝫ cõplet ↄfutationẽ predictoꝝ positionũ. [Amplius si nõ erũt.] Hec est 2^a ps vbi ↄdicit Herculeis q subas sepatas despexerũt ꝛ solum sensibilia acceperũt. Ↄ hos g̃ arguit enthymematice sic: si nulle essent sube preter sensibilia: tunc nec esset pn^m hoc est deus nec ordo: nec gnõ: nec celestia: sed semꝑ ꝑncipij erit pn^m. vt theologis ꝛ phicis videbat. Sed vr̃ in hoc enthymemate qđ. nam si nõ sit generatio: nõ erit ꝑncipij pn^m. ꝛ p ipm est ꝑncipij pn^m. ergo ↄdictio. dicẽdũ q ex ꝓpõne ipossibili sequunt apud pħm ↄdictoria. nam falsũ ipossibile est illud quo posito sequit ↄdictio. hec ꝓpõ nihil est pter sensibilia: est ꝓpõ falsa ipossi. ꝛ ꝓpterea sequit vtrũqꝫ. s. q nõ sit gnõ ꝑncipij ex pn^o: ꝛ q sit gnõ ꝑncipij ex pn^o: vt facile quis deducere põt. [Si aũt erũt.] ❡ Hec est 3^a ps textus: in qua Aristoteles tãgit Platonẽ. Plato g̃ posuit duplex genus entiũ sepatoꝝ vt ideaꝝ ꝛ numeroꝝ. Cõtra hoc arguit Aristoteles multiplr. Prio qꝛ si hec essent vel nullius essent cause vel saltẽ motus non essent cause: qꝛ abstrahunt a motu. dicit: si aũt erũt spẽs aut numeri: nullius cause. s. erũt. Sed si erũt: nõ erũt ipsius motus qꝛ abstrahũt ab eo. [Adhuc.] ❡ Scđo arguit: ex nõ corpore nõ fit corp9: sꝫ idea ꝛ numerus sũt nõ corpora: ergo ex idea ꝛ numero nõ fit corpus ↄtinuũ ꝛ magnitudo: dicit adhuc quõ erit ex nõ magnitudinib9 magnitudo ꝛ ↄtinuuꝫ. nõ eni numerus facit ↄtinuum hoc est corp9: nec vt mouens ꝛ agẽs: nec vt species hoc ẽ forma. [At vero.] ❡ Tertio arguit si idea ꝛ numerus sũt ꝑncipia: tunc nullum ↄrioꝝ erit pn^m. nam nũero nihil est ↄriũ: nec idee aliqđ tale ↄriat. ꝛ si nullum ꝑncipioꝝ sit ↄtrarium. ergo gnõ non est: qꝛ generatio est ex ↄrio in ↄriũ: ꝛ si gñatio nõ est entia nõ erunt sempi-

ternanec s̃m spẽm nec s̃m individuũ. sed nos videmus entia eẽ sempiterna: ergo est aliqđ itermediũ vt nos diximus. dicit aũt Aven. qđ qdem ꝛ factiuũ ꝛ motiuũ nullum erit de nũero ꝯtrarioꝝ. nihil cui numero vel idee ꝯtrarief. nam ꝯtigeret s̃m ideam vel numeꝝ nõ esse. omne n. habẽs ꝯtrarium põt non eẽ. sed. s. si hẽret ꝯtrarium ꝯtingeret ipsum ꝯtrarium qdem ingbilius ꝛ prius facere suum ꝯtrarium. ppterea nam calidũ facit frigidũ in potẽtia ꝛ econuerso. ꝛ sic si idea vel numerus hẽret ꝯtrarium: ꝯtingeret non eẽ qm̃ illud ꝯtrarium faceret hec possibile: vel hec faceret illud. nõ ergo sempiterna sunt entia nec. s. s̃m speciez nec s̃m indiuiduũ. destruit hec ꝯñe. d. sed sunt. s. entia sempiterna. Igit itermediũ est aliqđ hoꝝ qđ quidem nõ est ꝯtrarium sed mediũ vt mã. hoc aũt vt dictum est. [Adhuc aũt.] ❡ Quarto arguit: si nũeri vel idee cause sunt quõ erũt cã veritatꝰ vel aie: vel corporis: vel spẽꝝ vel reꝝ quiliꝫ qdem dicit quõ nisi dicaf: vt dixit in 8° huius ꝙ res est vna pp agẽs. dicit adhuc aũt quõ si numeri vnũ supple erit aia aut corpus: aut spẽs aiño ꝛ res quecũqꝫ sit illa. nullꝰ enĩ qcq̃ dicit nec ꝯtigeret dicere nisi dicat vt nos diximus. s. ꝙ mouens facit rem esse vnũ. [Dicẽtes.] ❡ Hec est vltia pars textus in qua refert positionẽ Pythagoricoꝝ. vbi debes scire ꝙ Pythagorici posuerũt ordinẽ entiuꝫ ꝛ ordineꝫ pncipioꝝ rñdentium illi ordini entiũ. posuerũt enim pmũꝫ entium numeꝝ: post numeꝝ magnitudineꝫ: post hanc aiaꝫ: post has sensibilia. ꝛ sic dixerũt pncipium numeri eẽ tm̃ numeris: post pncipiũ numeri ponũt principium magnitudinis: ꝛ post hoc pncipium aiaꝝ: ꝛ post hoc pn^m sensibilium: nec ponũt vnum pncipioꝝ ex alio dependere. Sed alterũ seipso esse p se. ❡ Cõtra hoc arguit Aristoteles: nam tunc vniuersi suba erit icõnexa: ita ꝙ nulla pars ꝯferret ad aliã siue sit siue nõ sit dicit. dicẽtes aũt numeꝝ pmũꝫ mathematicũ. ꝛ sic semp aliam habitã. s. ꝯsequentem subam ꝛ dicẽtes pncipia cuilibꝫ de per se alia vt numeroꝝ aliud ꝛ magnitudinũ ꝛ aliud ꝛc. Incõnexam ipsius vniuersi faciũt subaꝫ. nam nihil aliud. s. pncipiũ alij. s. pncipio ꝯferret siue existẽs sit siue nõ existẽs: ꝛ erunt pncipia multa inuicẽ impmixta. hec est pma obiectio. ❡ Secũdo arguit: si plura essent pnª diuersa nullũ hñtia ordinẽ ad vnuꝫ pmũ: entia male gubernarenf. nam plures pncipes mali sunt. vnus ergo pnceps. dicit entia Aven. nolunt male disponi, hoc est gubernari. nec bonũ plures pncipes: vnus ergo pnceps. ꝛ sic positio hec que negat pncipioꝝ dependẽtiam videf erronea. ❡ De vnitate pmi aliqua pstringamus. naꝫ Aristoteles in vltimo seruauit. Et iꝫ etiam plura pma pnª simplr nõ sit ab humana mẽte excogitabile: sitqꝫ reponẽdam iter positiones ac animi pximos ppõne: tñ qꝛ Empedocles ꝛ Pithagoras pluralitatẽ deoꝝ ac pmoꝝ non tñ ꝯcesserunt: imo tanqꝫ numerũ contẽpserũt: ducimur quedã ꝛ valde pauca ptractare. vbi animaduertendum ꝙ recentiores enituñf vnitatem primi psuadere qnque petitionibꝰ acceptis: que qnque sunt tñ credite ꝛ nõ per se note. ꝛ ita cognat reꝫ per se notã facere vix pbabilẽ. quapropter rõnibus eoꝝ eiectis duas Aristotelis rationes quas in hoc. 12. innit formare enitar: deinde aliꝫ acceptis aliꝫ e locis eiusdem philosophi. ❡ Prima accipitur textu cõmenti. 49. que põt sic formari. Si essent plura pma simplr: vel eẽnt eque pfecta: vel vnum esset altero pfectius. Si vnũ altero pfectius: vnum eẽt primũ simplr. Nã primũ simplr id volunt ꝛ theologi ꝛ phĩ in quo oĩs pfectio ꝯtinef: ꝛ quo nihil est pfectius. quare vnum tñ erit. Si aũt plura eque pfecta: tũc erũt eiusdẽ speciei ꝛ plura nũero. naꝫ idiuidua eiusdẽ spẽi ea ipsa sunt: que qdeꝫ plura sunt ꝛ eiusdem essentialis pfectionis. que aũt sunt plura numero: opꝫ esse talia vel ppter mãm pncipaliter: vel ppter mãm ꝯcomitatiue: ꝛ oĩa talia sunt corruptibilia vel saltem ꝯtingẽtia vt cõcedunt oẽs. ❡ Scda via accipif ab Aristotele hic qui ingrẽntia nolũt male disponi: que lꝫ sit quasi rhetorica rõ ꝛ accepta ab Homero: tñ põt reduci ad demonstrationem hoc mõ. Si plura pma pnª simplr essent: vel vnus ꝛ idem effectus esset bis vel simul tpe geminus. Consequentia sic se deducif: ꝙ effectus quẽ vnum eoꝝ pducit: vel potest ab alio pduci vel nõ. si non põt: tunc tñ vnũ esset pmum simpliciter: illud. vꝫ. qđ põt oĩa pducere. Si aũt põt: vt. vꝫ. celi motũ pmũ: tunc vel duo eẽnt primi motus successiue pducti vel geminus: qđ repugnat itellectui itelligere. ꝛ ppterea aũt entia nolle male disponi: ꝛ ꝙ pluralitas pncipum mala est: qꝛ. s. esset reꝝ ꝯfusio: ꝛ gemina reꝝ replicatio vł successiua. Idem põt suaderi ꝛ fortasse demonstrari: ex eo qꝛ pnᵐ pncipium ꝛ simplr est prima forma: primus finis: ꝛ pᵐ mouens. vbi enim eẽnt plura pma principia simplr: essent plures pme forme: plures primi fines: plura prima mouentia. Igif plura pma formata: plura pma mota: pluraqꝫ ordinata in finem. ꝛ sic oĩum ꝛ singularum rerũ duo eiusdem perfectionis ꝛ nature vt duo Socrates: duo Platones: ꝛ duo Aristoteles. Hec rõ ab Aristotele ꝛ Auerroe colligif pmo celi textu cõmenti. 90. ꝛ 92. ꝛ ita quere dicta nostra ibidem. Ex his ꝛ alijs plurimis pꝫ vnum esse pmum pncipiuꝫ simpliciter: quem vulgares grecoꝝ primum deum vocant. Cui sit honor ꝛ gloria horum nostrorum laborum.

FINIS.

❡ Augustini Niphi Suessani philosophi celeberrimi in duodecimũ librũ Metaphysices cõmentaria nuper diligentissime sumptibus heredum, q. D. Octauiani Scoti ciuis Modoetiẽsis ac Sociorũ Venetijs impressa fuere. Anno salutifere incarnationis Dominice. Die. 30. Julij. 1526.

Registrum

A B C D E F   Omnes sunt terni.